Het Nederlandsche Tuinbouwblad,

ORGAAN

VAN DE

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

ONDER HOOFDREDACTIE VAN

PROF. HUGO DE VRIES,

MET MEDEWERKING VAN

DE LEDEN EN EERELEDEN VAN HET HOOFDBESTUUR DER MAATSCHAPPIJ, DE SECRETARISSEN DER AFDEELINGEN EN DE BESTUREN DER VASTE COMMISSIËN

EN MET BIJDRAGEN VAN:

S. BLEEKER, L. C. BOBBINK, J. K. BUDDE, C. H. CLAASSEN, J. FABIUS, FLORA FERN, H. J. GOEMANS, A. IDE, G. A. KUIJK, WILH. E. VAN LEER, MAIDENHAIR, LEONARD A. SPRINGER, JHR. L. J. QUARLES VAN UFFORD, en vele andere tuinbouwkundigen.

ACHTSTE JAARGANG 1892.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE, APELDOORN.

Snelpersdrukkerij „ERICA"
te Apeldoorn.

BLADWIJZER.

—

Vergaderingen van Afdeelingen.

Tentoonstellingen.

VRAAGBUS.

No 1. ZATERDAG 2 JANUARI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD,

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

Bericht

Wegens den Nieuwjaarsdag verschijnt dit Nummer bij uitzondering op Zaterdag, inplaats van, zooals sedert nu bijna een jaar gewoonte is, des Vrijdagsavonds.

REDACTIE.

OFFICIEEL GEDEELTE.

HOOFDBESTUUR:

W. A. VIRULY VERBRUGGE te Rotterdam, *Voorzitter*, (treedt af 31 Dec. 1893).
J. H. KRELAGE te Haarlem, } Eereleden.
MR. W. BARON VAN GOLTSTEIN te 's Gravenhage, } Eereleden.
DR. D. J. COSTER te Amsterdam, (treedt af 31 Dec. 1892).
J. J. JURRISSEN te Naarden, (treedt af 31 Dec. 1892).
R. WIND te Zwolle, (treedt af 31 Dec. 1892).
DR. J. TH. CATTIE te Arnhem, (treedt af 31 Dec. 1893).
L. KRUIJFF te Sassenheim, (treedt af 31 Dec. 1893).
J. C. DE LANGE te Rotterdam, (treedt af 31 Dec. 1893).
MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede, (treedt af 31 Dec. 1894).
F. S. VAN DE PAVORD SMITS te Leiden, (treedt af 31 Dec. 1894).
PROF. HUGO DE VRIES te Amsterdam, *Adviseerend Lid.*
H. C. ZWART te Watergraafsmeer, *Algem. Secretaris-Penningmeester.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Den lezer heil.

Bij de opening van den nieuwen jaargang past ons een blik op het verleden en een blik op de toekomst. En terwijl de heilwensch, die ik U thans aanbied, mag getuigen van het vertrouwen, dat wij een goede toekomst tegemoet gaan, mag hij eveneens de dankbare erkenning brengen van het vele goede, dat het afgeloopen jaar ons bracht.

Toen ik vóór een jaar de redactie van ons Tuinbouwblad op mij nam, kon ik niet denken, dat deze arbeid mij door een zóó trouwe en zóó welwillende medewerking van velen aangenaam en gemakkelijk zou worden gemaakt, en gaarne breng ik thans in de eerste plaats een woord van dank aan allen, die daartoe het hunne bijdroegen.

Uit de reeks der vaste medewerkers, wier namen krachtens het oude gebruik, ook aan het hoofd van dit eerste nummer geplaatst zijn, verloren wij, helaas, door den dood, den heer K. N. Swierstra, van wiens kunde op het gebied van nuttige en schadelijke insecten wij nog zooveel voordeel hoopten te kunnen trekken. Zijn aandenken blijve ook in onzen kring met liefde bewaard!

Het is mij een voorrecht, dat enkelen, wier bijdragen ik in het afgeloopen jaar zeer op prijs mocht leeren stellen, doch wier namen ik bij mijn optreden niet onder die der vaste medewerkers vond, mij wel hunne toestemming hebben willen geven, om hunne namen aan het hoofd van dit nummer te noemen. Hun mag ik daardoor, evenals den overigen medewerkers, hier openlijk mijn oprechten dank betuigen. Moge de band, die hen nu zooveel inniger aan ons blad verbindt, een onderpand voor hunne medewerking ook in de toekomst zijn!

Het is mij opgevallen, dat in onzen vorigen jaargang zoowel de bloemencultuur in het algemeen, als in het bijzonder het vak der bolgewassen goed vertegenwoordigd zijn, maar dat, daartegenover de groenten en de ooftboomen slechts op een zeer bescheiden plaats in ons orgaan aanspraak hebben gemaakt. Dit doet mij te meer leed, daar ook op de maandelijksche plantenkeuringen te Amsterdam, groenten en vruchten zich niet zóó doen gelden, als wenschelijk is. Ik heb mij daarom tot bevoegde schrijvers op beiderlei gebied gewend, en het verheugt mij, hier te mogen mededeelen, dat zij mij hunne medewerking in die richting voor dit jaar welwillend hebben toegezegd, zoodat ik vertrouw in dit opzicht een meer gelijkmatig verdeelde stof aan mijne lezers te zullen kunnen aanbieden. Mogen ook vele anderen zich opgewekt gevoelen bijdragen te leveren over onderwerpen, die tot nu toe, trots de bemoeiingen der Redactie, slechts onvoldoende vertegenwoordigd waren. Hoe gaarne zoude ik, evenals voor Orchideeën en voor Plantenziekten, afzonderlijke vaste rubrieken voor die afdeelingen openen.

Maar meer dan in vele andere opzichten heb ik de welwillendheid mijner medewerkers dankbaar leeren erkennen, waar het gold, de zoo noodzakelijke eensgezindheid in moeilijke gevallen vol te houden. Het is natuurlijk niet te vermijden, dat de onvolkomenheid van den menschelijken geest en van de menschelijke taal van tijd tot tijd tot botsingen aanleiding geeft. Maar de tijden zijn gelukkig lang voorbij, toen men het een verdienste rekende, aan bijzondere personen hunne fouten in het openbaar aan te wijzen. En het moge soms moeilijk zijn, zijne verontwaardiging in toom te houden, ik heb ondervonden, dat de leden onzer Maatschappij toch steeds het algemeene belang boven het bijzondere stellen, en bereid gevonden worden hunne meeningsverschillen in eigen kring zoover noodig te vereffenen, zonder daartoe de onaangename vormen eener openbare polemiek noodig te achten. En terwijl ik hiervoor in het algemeen, en aan sommigen in het bijzonder, mijn warmen dank betuig, zij het mij veroorloofd, mij in dit opzicht ook voor den nieuwen jaargang beleefdelijk aan te bevelen. Ons Tuinbouwblad kan daardoor slechts winnen in de algemeene achting en sympathie.

Een woord van erkentelijkheid wensch ik hier te brengen aan den Uitgever van ons tijdschrift, voor de groote welwillendheid, waarmede hij, in den aanvang van dit jaar, zich bereid verklaarde aan den zoo algemeenen wensch van een vroeger verschijnen van ons blad gehoor te geven. Zonder opoffering is zulk eene verandering op eene drukkerij niet in te voeren. Het moge hem eene voldoening zijn, te weten, dat door die verandering ten volle aan aller wensch voldaan is, dat daarover herhaalde betuigingen van goedkeuring en niet één enkele klacht vernomen zijn.

Alle voorteekenen zijn gunstig, en met vertrouwen bied ik mijnen lezers mijne beste wenschen voor het Nieuwe jaar aan!

Amsterdam, 1 Jan. 1892. Hugo de Vries.

Samenwerking op Tuinbouwgebied.

„Eendracht maakt macht". Dit is de leuze van onze Maatschappij, die als Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde voor alle belangen op tuinbouwgebied in ons land optreedt. Sedert bijna twintig jaren heeft zij deze taak op zich genomen, en werkelijk is het haar gelukt veel goeds tot stand te brengen

Haar wezen bestaat niet alleen in het nauwere verkeer, dat zij tusschen hare leden heeft doen groeien en bloeien. Wel is dit verkeer in den boezem der Afdeelingen en tusschen de Afdeelingen onderling een bron van betere waardeering en daardoor van vooruitgang geworden. Wel vindt het zijne uitdrukking, en tevens een krachtig middel voor zijne ontwikkeling in de jaarlijksche Vriendschappelijke Bijeenkomsten, in de Zomer- en Wintercongressen onzer Maatschappij, van welke laatste er in den afgeloopen winter voor de eerste maal twee gehouden werden. Ook dragen de tentoonstellingen onzer Afdeelingen hiertoe zeer belangrijk bij, en met groote tevredenheid mogen wij in dit jaar terugzien op de Orchideeëntentoonstelling te 's Gravenhage, op het Chrysanthemum-feest van Amsterdam, en op het bloemrijk onthaal, dat de Afdeeling Zwolle in Augustus aan de Algemeene Vergadering onzer Maatschappij aanbood.

Een nauwere aaneensluiting, en eene die tevens rechtstreeks practisch nut afwerpt, is de instelling der maandelijksche plantenkeuringen te Amsterdam. Door Vaste Commissiën, waarin de voornaamste vertegenwoordigers van bloemen- en planten-cultuur, van bloembollen-cultuur, van ooft- en groenteteelt zitting hebben, wordt aan allen, die iets nieuws in hun vak hebben aangewonnen of ingevoerd, wier planten door uitnemende cultuur, wier collectien door groote volledigheid uitmunten, de gelegenheid gegeven daaromtrent certificaten te verkrijgen, die, evenals overeenkomstige buitenlandsche getuigschriften, allengs de meest vertrouwbare bron van beoordeeling voor het kooplustig publiek zullen worden. De instelling is nog jong, standvastigheid in hare bijeenkomsten en hare handelingen is nog een eerste vereischte, om blijvende waarde aan hare besluiten te verzekeren, maar haar invloed begint zoowel binnen's lands als in het buitenland reeds duidelijk gevoeld te worden. Meerdere deelneming aan de inzendingen, die zich tot nu toe nog op een te beperkt gebied bewegen, zij in de eerste plaats warm aanbevolen!

De beteekenis van onze Maatschappij voor den vooruitgang van het tuinbouw-onderwijs kan niet worden overschat. Onze lezers hebben uit talrijke verslagen het onderwijs van onzen bekwamen wandelleeraar, den heer Ide, leeren hoogschatten, en aller oogen zijn gevestigd op de pogingen, om de stichting eener Rijkstuinbouwschool in ons land te erlangen!

Voor de bestrijding van de ziekten der tuinbouwgewassen en van beschadigingen door dieren, heeft onze Maatschappij een krachtig initiatief genomen door de oprichting harer „Wetenschappelijke Commissie". In den loop van het vorig jaar is deze taak overgenomen door de Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging, die, in den boezem onzer Vereeniging met medewerking van bekwame landbouwkundigen ontstaan, hare werkzaamheden gelijkmatig voor landbouw en voor tuinbouw beschikbaar stelt. Dankbaar voor deze verlichting van hare taak, heeft onze Maatschappij de kolommen van haar tijdschrift gaarne voor de mededeelingen dezer Vereeniging beschikbaar gesteld, overtuigd als zij is, dat door verspreiding van kennis op dit gebied, menigmaal belangrijke schaden kunnen worden voorkomen of beperkt. Krachtig willen wij medewerken, om eenmaal dezen strijd tegen ziekten en beschadigingen op breederen grondslag te doen rusten, en te trachten het daarheen te brengen, dat van Regeeringswege

openbare instellingen voor dit doel worden in het leven geroepen.

Door samenwerking is veel tot stand gebracht, en kan op ons gebied nog veel worden tot stand gebracht. Maar daartoe is een nauwere aaneensluiting van alle belanghebbenden een eerste vereischte. Alle liefhebbers van planten, alle beoefenaars van den tuinbouw wenschen wij in onzen kring op te nemen, van allen verwachten wij, dat zij niet alleen zullen erkennen wat onze Maatschappij ook in hun belang doet, maar dat zij bereid zullen worden gevonden, ook zelven die pogingen te steunen. Vele oorden van ons land zijn er, waar nog Afdeelingen zouden kunnen worden gesticht, waar daardoor de voordeelen onzer Vereeniging op ruimeren schaal zouden kunnen worden genoten. Doch ook in den kring der Afdeelingen is grootere deelneming noodig, zal het ons gelukken, eenmaal al onze wenschen vervuld te zien.

Het Tuinbouwblad is het orgaan onzer Maatschappij. Het is een resultaat der samenwerking en tevens een middel tot samenwerking. Moge de overtuiging hiervan velen er toe aansporen om hetzij als lezer, hetzij als medewerkers ons blad te steunen! Een ieder overtuige zich zelf van de beteekenis van dit orgaan! Natuurlijk is het voor verbetering vatbaar, en is het ideaal van sommigen, één enkel, groot Tuinbouwblad voor Nederland, dat alle organen buiten onze Maatschappij overbodig zou maken, of dat door ineensmelting van al die organen zou kunnen ontstaan, een denkbeeld, waarvan de uitvoering zeker aan onzen tuinbouw ten goede zou komen. Want waartoe die versnippering, waartoe dat telkens herhaalde afdrukken van dezelfde mededeelingen of dezelfde berichten in meer dan één Tuinbouwblad? Maar ook hier is meerdere samenwerking, grootere aaneensluiting een eerste vereischte, want slechts die zouden het mogelijk maken, zonder verhooging van kosten voor de lezers, zulk een waarlijk Nederlandsch Tuinbouwblad te grondvesten.

Mogen allen, wier belangen dezelfde zijn als de onze, zich bij ons aansluiten! De bloei van den tuinbouw zal er krachtig door bevorderd worden!

Het Chrysanthemum-plebisciet.

Den uitgevers van Sempervirens is van verschillende zijde terecht hulde gebracht voor het door hen geopperde en uitgevoerde plan, om tijdens de tweede nationale Chrysanthemumtentoonstelling onlangs gehouden, een stemming over de beste verscheidenheden van verschillenden aard uit te lokken. Zij hebben hun doel bereikt, en een genoegzaam aantal opgaven ontvangen, om door de gewezen uitspraak den beginnenden liefhebber een leiddraad voor zijne keuze aan de hand te geven. De geschiedenis van het Chrysanthemum-plebisciet is hiermede geëindigd, zeggen ze, en het is daarom misschien onbescheiden, nog eens op de zaak terug te komen. Toch zullen we dit wagen, temeer omdat onze tijd, op andere wijze voor de Chrysanthemum-tentoonstelling in beslag genomen, ons niet heeft veroorloofd zelve aan het plebisciet deel te nemen, hoezeer wij er ook mede ingenomen waren. Misschien kunnen we door een paar wenken voor het vervolg van nut zijn; deze betreffen de opgave van den uitslag van het plebisciet. Wanneer het doel alleen was den jongen liefhebber eenen leiddraad te geven, en dit is wellicht het geval geweest, dan is de korte opgave alleen van de namen der verscheidenheden, die de meeste stemmen verkregen, voldoende.

Men kan echter hoogere eischen stellen en wel vooral van het standpunt van den bloemist of kweeker. Deze wenscht het plebisciet te bestudeeren met het oog op den smaak van het publiek, om zijn eigen oordeel en dat zijner vakgenooten daaraan te toetsen. Voor hem zou een meer uitvoerige en gedetailleerde opgave zeer gewenscht geweest zijn. In het buitenland worden bij zulke gelegenheden ook in den regel meer of min uitvoerige opgaven gegeven. Het ideaal is dat men alle ingekomen lijsten met de namen der inzenders afdrukt en dan totalen geeft van alle gestemde verscheidenheden met het aantal stemmen achter elke vermeld. Deze eischen zijn echter wel wat groot voor een tuinbouwblad, waar de ruimte beperkt is, maar ook hier zou men meer kunnen geven. In allen gevalle zoo al niet de volledige lijst van alle verscheidenheden, waarop stemmen gevallen waren, dan toch de lijst van 2 of 3 maal het getal der telkens gevraagde verscheidenheden, in volgorde naar het aantal stemmen en het getal van deze achter elke verscheidenheid geplaatst. Wellicht zou het, zoo dit mogelijk was, aanbeveling hebben verdiend, in deze de stemmen der bloemisten en der liefhebbers afzonderlijk op te geven. Dan zou men tot toelichting de naamlijst hebben kunnen bijvoegen van hen, die aan het plebisciet hadden deelgenomen, dit zou voor de beoordeeling der uitspraak niet van belang ontbloot geweest zijn.

Het is niet om den uitgevers van Sempervirens eenig verwijt te doen, dat zij een en ander hebben nagelaten, dat deze punten worden gereleveerd. Hun is de wijze van handelen, elders in gebruik, genoegzaam bekend en zij zullen ongetwijfeld overwegende redenen gehad hebben, de zaak zoo te behandelen als zij gedaan hebben.

Daar het echter niet onwaarschijnlijk is, dat òf voor Chrysanthemum òf voor andere bloemen meerdere plebiscieten zullen volgen, wellicht uitgaande van vereenigingen of maatschappijen, meenden wij voor dat geval de door ons opgegeven wijze van handelen in overweging te mogen geven.

J. H. K.

Belofte en schuld.

Ofschoon er in materieelen zin tegen het bekende spreekwoord, dat de eerste de laatste „maakt", nog wel wat zou in te brengen zijn, in zedelijken zin is het dunkt mij buiten kijf, dat men verplicht is 'n gedane belofte gestand te doen, m. a. w. de vrijwillig aangegane schuld af te lossen. (*) Wat dan ook het doel van dit mijn schrijven is.

Ofschoon maar zóó — zóó, is 't Chrysanten-plebisciet dan toch gelukt, zegt Sempervirens. en is het doel bereikt, wat me heel veel plezier doet, want door plebisciet, referandum – of liever volksbesluit zooals we 't maar op z'n Hollandsch zullen noemen, wordt een kwestie in eens in de hoogste instantie, voor den in deze alleen bevoegden rechter gebracht en beslist.

Met dien in deze alleen bevoegden rechter bedoel ik Publiek, of Iedereen of de heele wereld — naar verkiezing en wel naar aanleiding van het bekende gezegde: „que tout le monde a plus d'esprit que Voltaire"; wat 'n beetje vrij vertaald zooveel beteekent als: Publiek heeft meer smaak dan 't grootste genie, de Voltaire in z'n vak.

't Bewijs?

Wel dat kunt ge bij eenig nadenken u zelf gemakkelijk geven, door in uw geheugen terug te roepen wat al sterren van de eerste grootte aan de observatoria te Kew, te New-York, Parijs, Erfurt, ja ook te Haarlem, aan het firmament van het Plantenrijk zijn ontdekt!

Sterren in kleuren, omvang, vastheid, geur, smaak enz. enz. alles overtreffend wat ooit op Ceres', Flora's of Pomona's gebied werd gezien!

Sterren schittrend in ongekende pracht, vonken schietend om ..... helaas in nog korter tijd dan voor hunne opkomst noodig, uiteen te spatten, van den hemel te verdwijnen en misschien alleen nog hier of daar op 'n mestvaalt een zieltogend bestaan voort te sleepen.

Publiek had ge — en veroordeeld.

Deze en meer andre overwegingen waarover het op 't oogenblik onnoodig is verder uit te wijden, deden de vraag in mij opkomen of ook niet in ons land, in navolging van onze Duitsche buren, eene poging om onze Boomvruchten eens aan eene Volksstemming te onderwerpen, kans had met gunstigen uitslag bekroond te worden.

Ik dacht hierover, na bespreking met deze en gene eens verder na en kwam daardoor tot de slotsom van wèl, mits men eerst maar begreep het belang, of liever de belangen bij die nieuwigheid betrokken

Om dit duidelijk te maken kan ik niet beter doen, dan in enkele woorden weer te geven waarom men er in Duitschland, volgens de praktische Raadgever mee begonnen is. Door het telkenjare toenemen van hoog opgevijzelde nieuwigheden, vooral wat appelen en peren betreft en daarmee gelijken tred

(*) zie de „Nieuwigheid" in 't nummer van 14 Nov. vorig jaar.

houdende uitbreiding der Catalogi, was men vrij wel, zoowel vakmannen als liefhebbers, het spoor bijster geworden bij het staan voor de vraag: Welke boomen zijn het meest ter planting aan te bevelen, *a* voor fijne tafelvruchten, *b* voor binnenlandsch verbruik, of *c* voor exporthandel, ook met betrekking tot het klimaatverschil tusschen Noord- en Zuid-Duitschland.

Wel waren er in verschillende Hand- en Leerboeken opgaven te vinden, verdeeld in *beste, goede* of alleen voor de keuken en verdere huishouding geschikte varieteiten, gerangschikt zelfs naar den tijd van rijpheid, grondsoort en klimaat, maar ..... en op die maar kwam het hoofdzakelijk aan, het vertrouwen in die opgaven was sterk geschokt, of wèl omdat ze niet juist waren, of wel omdat er bij de Baumschulen (kweekerijen) wat al te vrijzinnige beginselen heerschten, om, als men niet had wat gevraagd werd, daarvoor eenvoudig iets anders, maar steeds iets beters, te leveren.

Welke verwarringen door deze, ik zal 't maar op z'n zachtst eigendunkelijke manier van doen noemen, in steeds toenemende mate in het leven werden geroepen, kan een ieder bij eenig nadenken gemakkelijk beseffen, alsook dat eenige liefhebbers en vakmannen besloten te beproeven, hieraan even als aan de „überschwengliche Sorten-Auswahl" paal en perk te stellen.

En aldus geschiedde, reeds dadelijk met den meest gewenschten uitslag, zooals ik wat de aardbeziën betreft, reeds in No. 46 zeide.

Hoe is 't nu in dit opzicht bij ons gesteld?

Als ik hierop antwoord: niet slechter, (misschien) maar volstrekt niet beter dan in Duitschland, dan geloof ik niet dat een van hen, die in de laatste jaren vruchtboomen n.l. peren en appelen hebben geplant, 't zij voor eigen gebruik of voor den handel, mij van overdrijving en zwartgalligheid zal beschuldigen.

Doch hoe ook, slechter of beter, in de opgave van de voor ons geschiktste vruchten en variëteiten staan we bepaald bij onze naburen achter, want buiten hetgeen daarvan in een paar verhandelingen, wat met sterretjes of extra-extra's geteekende varieteiten in Catalogi, en de wijsheid die ik zelf op dit punt ten beste gaf, is te vinden, bestaat er zoover ik weet niets. En dan nog dezelfde *máár* waarvan boven sprake was, komt hier, ja ik durf haast zeggen in nog wat grooter mate bij te pas. Wat er een beetje buiten onze naaste omgeving het best groeit, welke soorten, welke variëteiten, hunne hoedanigheid, afzet, handel enz. daarvan weten we weinig of niets. En toch van hoeveel belang is dit alles niet en wel hoofdzakelijk voor hen, voor wie de Ooftteelt het hoofdmiddel van bestaan uitmaakt! En met hoe weinig moeite is hierin te voorzien; niets meer dan wat goede wil en een zeker begrip van solidariteit.

Dit is 't begin, terwijl ik mij voorstel in onze eerstvolgende vergadering der Vruchten- en Groenten Commissie, die er als het ware voor aangewezen en die bovendien niet met werkzaamheden overladen is, de kwestie ter tafel te brengen, wat echter volstrekt niet behoeft te beletten, dat al vast ieder die lust heeft zijne aanteekeningen make, van zijne op ervaring gegronde meening omtrent die appelen en peren, — voorloopig blijve 't hierbij — die hij voor zich als de meest aanbevelenswaardige beschouwt, zoo mogelijk te verdeelen in Zomer- (Aug. Sept.), Herfst- (Oct. Nov.) en Winter- (Dec. Maart) vruchten.

Komt liefhebbers, teelers, komt gij allen die belang stelt in onze Nederlandsche Boomgaard, beschaamt mijne verwachting niet; evenals voor de grootste Duitsche Pomologen van onzen tijd, zij of worde het ook onze leus: Een *klein* getal varieteiten, uitmuntende door eene *groot* getal goede hoedanigheden.

Is 't bereiken van 'n ideaal niet mogelijk, het streven er naar is plicht.

Haarlem Kerstmis '91. L. E. GERDESSEN.

Iets over het forceeren van Lelie's.

Het is vreemd dat men hier te lande zoo weinig werk maakt van het in bloei trekken van een onzer schoonste bloemen: de Lelie. Wat mag toch de reden daarvan zijn? Is het misschien niet winstgevend genoeg? of vertrouwt men zich in die kunst niet? Wij zullen geen beschouwing over die vragen geven, veel liever vertellen op welke manier men het best en met succes Liliums forceert. Zoodra men de bollen 's najaars in zijn bezit heeft, gaat men die opplanten in goed gedraineerde tamelijk groote potten — dit hangt natuurlijk van de grootte der bol af — in zwaren grond vermengd met roet en zand. Wij beginnen met de pot half te vullen en drukken daar de bol boven op; heeft de bol een scheut van eenige centimeters gemaakt, zoo kan men de pot verder met aarde aanvullen, en flink aandrukken. Voor het laatste behoeft men niet bevreesd te zijn dat men dit „te hard" doet. Men verkrijgt daardoor een plant, die zich onderscheidt — van planten, welke los opgepot zijn — door een krachtige stevige groeiwijs. Er is substantie in de bladeren en bloemen, er zit, zooals sommige kweekers zeggen, „*pit*" in. Heeft men koude bakken beschikbaar, zoo zet men ze daar voorloopig in, zoo niet, geen nood! dan plaatst men ze direct in de kas, die dan nog niet gestookt mag worden. Komen de scheuten krachtig boven den grond, dan begint men „langzaam aan" een weinig warmte in de kas te brengen, wat naarmate de planten groeien, verhoogd kan worden. Toch is het aan te raden niet boven de 65° Fahr. te gaan. Hoogst voorzichtig moet men zijn dat de groene luizen, een zeer lastige vijand der Liliums, direct in hun optreden gesmoord worden, door de planten nu en dan eens flink te berooken, en dat niet eenmaal, maar twee-, driemaal achtereenvolgens, daar men dan alle generatiën doodt. Het spuiten moet men vooral bij deze planten niet vergeten en het is niet voldoende de planten van boven te bespuiten, neen! ook van onderen moet dit flink gedaan worden, dit is het radicaalste middel om de zoo lastige insecten op een afstand te houden. Eene der meest aanbevelingswaardige lelies voor de forceering is wel *Lilium Harrisi-The Easter Lily*, zooals de Engelschen haar noemen. Deze *door*bloeiende lelie komt van de Bermudische eilanden, waar zij in groote menigte gekweekt wordt. Hare zuiver witte bloemen zijn trompetvormig, heerlijk ruikend en kunnen een lengte van 20 c.M. bereiken. Dit voorjaar hadden wij er eenige in bloei, die aller bewondering wekten. Zij waren van 70—90 c.M. lang, en droegen van 6—8 bloemen. Die zelfde geforceerde bollen bloeiden in Augustus voor de tweede maal en hoewel de bloemen niet zoo zwaar waren, was het toch aardig, en gaven die planten bewijzen van groote dankbaarheid. Een merkwaardige gravure van deze lelie vindt men in „*The Graphic*" no. 697, deel XXVII, eene plant voorstellende met niet minder dan 145 bloemen. In Engeland worden de lelie's bij kassen vol geforceerd, welke in vollen groei zijnde een heerlijk gezicht opleveren, om niet eens van bloei te spreken. Voor dit doel gebruikt men meest *Lilium Harrisi, lancifolium, longiflorum* en *speciosum*. Wilt Ge U met het forceeren van deze schoone bloemen bezig houden dan raad ik U ten sterkste aan, voor dat doel, òf een geheele kas, òf een gedeelte daarvoor te gebruiken; hier en daar een paar geeft in den regel een teleurstellend resultaat, waarna soms een verkeerde conclusie wordt getrokken.

Wij verheugen ons in voorbaat dat de een of andere ondernemende bloemist in 't bovenstaande een aanleiding vindt om eens een flinke proef te nemen, zeker als wij zijn dat die goed zal slagen.

H., Dec. '91. J. K. B.

Misbruik maken van medailles en onderscheidingen op het gebied van Nijverheid.

Volgens het *Journal Officiel* is in Frankrijk ter dezen eene nieuwe wet uitgevaardigd van den volgenden inhoud:

Art. 1. Het gebruik van medailles, diploma's, vermeldingen, belooningen of eervolle onderscheidingen, van welken aard ook, toegewezen op tentoonstellingen of wedstrijden, hetzij binnen Frankrijk, hetzij in den vreemde, is alleen geoorloofd aan diegenen, die ze persoonlijk ontvangen hebben, of aan het handelshuis, ten welks behoeve ze toegewezen werden.

Diegene, die er gebruik van maakt, moet tevens opgeven hunne aard en hunne dagteekening, de tentoonstelling of wedstrijd, waar ze verkregen zijn en het bekroonde voorwerp.

Art. 2. Gestraft worden met een boete van 50 tot 6000

francs, subsidiair met een gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaren, of met een dezer beide straffen: 1e, zij, die zonder recht te hebben en bedriegelijk zich in het openbaar hebben toegeëigend de belooningen of onderscheidingen in het vorig artikel genoemd; 2e, zij, die op dezelfde wijze ze hebben toegepast op andere voorwerpen dan die, waarvoor ze verkregen werden; 3e, zij, die er een leugenachtig gebruik van hebben gemaakt op uithangborden, in advertentiën, op prospectussen, op facturen, brieven of handelspapieren; 4e, zij die er een onrechtmatig gebruik van hebben gemaakt tegenover de Jurys der tentoonstellingen.

Art. 3. Met dezelfde straffen zullen worden gestraft zij, die, zonder recht te hebben en bedriegelijk in het openbaar zich beroemen op belooningen, onderscheidingen of aanbevelingen, verleend door geleerde lichamen of wetenschappelijke genootschappen.

Art. 4. Het weglaten der opgaven, vermeld in de tweede paragraaf van artikel 1, zal worden gestraft met een boete van 25 tot 3000 francs.

ART. 5. De rechtbanken zijn bevoegd de vernietiging of de in beslagname ten voordeele van de beleedigde partijen te bevelen van de voorwerpen, waarop valsche opgaven werden gesteld. Zij zullen het aanplakken en afkondigen van hunne uitspraken kunnen bevelen.

Art. 6. Artikel 463 van den Code pénal is toepasselijk op de vergrijpen door deze wet voorzien en gestraft.

Het is niet onwaarschijnlijk, dat deze wet mede een gevolg is van de wijze, hoe er vooral in de Parijsche wereldtentoonstelling van 1889 op het gebied der onderscheidingen gehandeld is, en ze kan niet anders dan ten voordeele strekken van hen, die werkelijk onderscheidingen hebben behaald, en dus ook uitsluitend het recht hebben zich bij hunne handelsoperatiën er op te beroemen.

Daar op het gebied van den tuinbouw de onderscheidingen van allen aard mede een groote rol spelen, en deze wet in Frankrijk natuurlijk ook op dergelijke onderscheidingen toepasselijk is, meenden we er een plaatsje voor in het Nederlandsche tuinbouwblad te mogen vragen. J. H. K.

Slakken.

In natte jaren is er voor den plantenteler geen grooter en meer algemeen verbreide plaag dan slakken. Op iederen bodem komen zij voor, hoewel op laag gelegen gronden en op die waar het water slecht wordt afgevoerd, meer dan op hoogere gronden en op die, welke hun overtollig water op voldoende wijze kunnen kwijt raken. Landbouwers en Tuinlieden hebben in gelijke mate last van slakken, ja de laatsten doorgaans wel het meest. En dat ligt in de reden. Immers slakken worden in de allereerste plaats nadeelig aan *zeer* jonge planten, die te gronde gaan, wanneer zij door vreterij van hare bladeren worden beroofd. Nu heeft de landbouwer slechts tweemaal, soms zelfs slechts éénmaal in 't jaar jonge gewassen op zijnen akker: dit is in 't algemeen slechts in 't voorjaar en in 't najaar het geval. Maar de groenteteler, die sommige planten kweekt uitsluitend om ze in zeer jeugdigen toestand te gebruiken, heeft in één jaar op denzelfden akker drie of vier malen een ander gewas. Drie of vier malen per jaar de gelegenheid zijn gewas te vernielen. De bloemkweekers hebben over 't geheel van slakken niet zóóveel last als de warmoeziers; maar toch hebben zij maar al te vaak veel van dit ongedierte te lijden; en de vruchtenteler weet zeer goed, hoe zijne aardbeien door de slakken worden vernield, terwijl ook het afgevallen ooft niet gespaard blijft. Een dier dat zóó nadeelig is, en voor zoo velerlei plantentelers schadelijk, als de slak, mag wel eens in dit blad worden besproken, ook al is dit reeds vaker geschied.

Ik spreek hier uitsluitend van zoogenoemde *„naakte slakken"* en laat de *„huisjesslakken,"* die van veel minder belang zijn, buiten beschouwing. En van de naakte slakken is het eigenlijk slechts ééne soort, die algemeen schadelijk wordt, n.l. de *grauwe veldslak* of *akker-aardslak* (*Limax agrestis*): eene in volwassen staat ongeveer 5 c.M. lange, smalle en gladde slak met donkere voelhorens, grijzen rug (dikwijls met roodachtigen weerschijn) en met lichtgrijze, bijkans witte buikzijde. In tuinen echter wordt ook wel dikwijls eene nog kleinere slak, de *tuin-aardslak* (*Arion fuscus*) schadelijk; dit is een nog kleiner slakje, ongeveer 3 c.M. lang, vaalbont, donkergrijs geteekend, ook wel in het leikleurig rood of in 't bruin trekkende. In tuinen worden wel is waar ook wel eens de grootere, zwarte, bruine, bonte en roode soorten schadelijk; maar meestal vergenoegen zich deze, die dan ook minder talrijk zijn, met uitwerpselen en andere half vergane organische substantiën, met paddestoelen, enz. Gewoonlijk is ook, wat de slakken betreft, juist de macht van het kleine groot.

Daar slakken slechts in eene vochtige lucht kunnen leven, vreten zij alleen bij nat weer over dag: in andere tijden vreten zij slechts bij nacht. Over dag bevinden zij zich dan in den grond, onder steenen, enz. Bemerkt men nu in zijn tuin, dat de gewassen telkens weer afgevreten worden, zonder dat men den misdadiger ontdekt, dan kan men gerust de slakken verdenken; en zekerheid heeft men, wanneer men op de bladeren der aangevreten planten gedroogde slijmdraden vindt, die in de zon schitteren. Overigens zijn er geene andere dieren, die bij nacht aan onze gewassen vreten en over dag zich schuilhouden, dan alleen de *aardrupsen* (*Agrotis*). die echter veel minder algemeen zijn en geene slijmdraden achter laten.

Uitvoerig de levenswijze der slakken bespreken wil ik hier niet. Ik wil hier slechts enkele der meest afdoende middelen tegen dit ongedierte vermelden. Vooreerst kan men, waar dit om andere redenen niet onmogelijk is, kippen en eenden op de door slakken geteisterde terreinen laten loopen; dit gevogelte eet de slakken gaarne. Een eenvoudig middel, dat echter slechts in het klein kan worden toegepast, maar dan ook goede resultaten oplevert, bestaat hierin, dat men stukjes kalebas (pompoen) of wortel op de akkers neerlegt, tusschen de jonge planten, waarop vooral de slakken afkomen. Gaat men dan vroeg in den morgen kijken, dan vindt men aan de neergelegde plantendeelen massa's slakken; men raapt de stukjes wortel of kalebas met de slakken op en werpt later alles met elkaar in het vuur, of men bestrooit de slakken op de plaatsen, waar zij op de akkers zitten, met kalkpoeder of met wat keukenzout.

Voor eene bestrijding in het groot is het uitzaaien van kalk aan te raden; en dit middel kan ook in den landbouw zeer goed worden toegepast. Men neme altijd versch gebluschte of hydraulische kalk; men zaaie deze stof altijd 's morgens in de vroegte uit, dus op een tijd, wanneer de slakken er nog kruipen; niet wanneer het regent, wijl dan de kalk dadelijk werkeloos wordt. Door de aanraking met kalk, die aan de slakken veel water onttrekt, worden in het algemeen de jonge exemplaren direct gedood. Maar de oudere slakken ontkomen veelal aan den dood, en wel op de volgende wijze. De slak, die door kalk wordt aangeraakt, scheidt aan hare lichaamsoppervlakte een kleverig slijm af, het welk een samenhangend omhulsel, eene soort van mantel, om de slak heen vormt; en het dier trekt zijn lichaam, hetwelk intusschen veel water heeft afgestaan, uit dit hulsel weg. Heeft de slak, wier lichaam nu betrekkelijk arm aan water is geworden, de gelegenheid, in den grond te kruipen, dan neemt zij dáár langzamerhand weer water op; en vooral bij vochtige lucht, is zij weldra weer de oude, en in staat, op nieuw aan het vreten te gaan. Maar wordt de slak, onmiddellijk nadat zij door de aanraking met kalk zooveel slijm (water) heeft moeten afstaan, opnieuw met kalk bestrooid, dan kan zij eene slijmafscheiding als de eerste niet herhalen. Alle slakken, die dan ook tweemaal zeer korten tijd na elkaar met kalk in aanraking komen, schrompelen bij de tweede aanraking inéén en sterven. Men zaaie dus op de door slakken bezochte akkers op een morgen tweemaal achtereen kalk (met eene tusschenruimte van een kwartier) en herhale dit ten overvloede den volgenden morgen nog eens dan kan men zeker zijn. dat er geene levende slakken over blijven.

Nog zij het mij vergund, op de groote beteekenis van kikvorschen en padden als slakkenverdelgers te wijzen. Vooral onder het loof der aardbeiplanten komen deze dieren dikwijls voor; en juist dáár kan men tegen de slakken met kalk niets beginnen.

Wageningen. J. RITZEMA BOS.

ORCHIDEEËN.

Vollegronds-Orchideeën.

Het deed mij veel genoegen, mijnheer de Redacteur, van u te vernemen, dat mijne korte bijdragen over *Orchideeën* u aangenaam zijn voor ons Orgaan, door u op zoo meesterlijke wijze geredigeerd. Het zal u echter niet ontgaan zijn, dat enkele lezers die artikeltjes minder aangenaam vinden en meenen, dat maar al te veel ruimte aan Orchideeën wordt opgeofferd. Wellicht is dat beweren juist, doch dan schuilt voornamelijk de fout in het bestaan van zoo *vele kleine* Tuinbouwbladen voor *ons* land. Bezaten wij één Algemeen Tuinbouwblad, dan zou aan dat gebrek zeer gemakkelijk kunnen worden te gemoet gekomen. Thans is daaraan *voor het oogenblik* niet veel te veranderen en wil ik slechts mijne hoop vestigen op *de toekomst*.

Ik meen uit die bewering te mogen afleiden, dat velen nog onbekend zijn met de Orchideeën van den vollen grond, met de Orchideeën, die wij, al is het in vele gevallen met eene bedekking van turfmolm of blad tegen vorst, in onze tuinen kweeken. Bij en tusschen bloemheesters spelen bolgewassen en andere overblijvende en vaste planten een groote rol. Daartoe rekent een Orchidophil zeer zeker ook *de Orchideeën voor den vollen grond* en ik ben overtuigd, dat deze lieve plantengroep binnen een kort tijdsverloop ook de gunst van het groote publiek zal genieten. Onbekend maakt onbemind; ik weet dat bij ondervinding, want ik herinner mij als gebeurde het gisteren, dat mijn hart steeds trok naar de groote Varenkas, toen ik met mijn vriend J H. te D. de Kew-Gardens bezocht terwijl hij maar wilde, dat ik met hem de Orchideeën zou gaan bezien. Zij lieten mij toen koud!! doch ik ging gedwee met hem mede; en thans? Ik zal mij hier maar niet verder over uitlaten, want het is genoeg bekend hoe ik er thans over denk; ik wil u liever verlof vragen, dit jaar onze vrienden van den kouden grond, bij onze lezers te mogen inleiden, onder den hoofdtitel van: *„Vollegronds-Orchideeën."*

H. 26 Dec. '91. ODONTO.

TENTOONSTELLINGEN.

Afdeeling Arnhem.

In het laatst van Augustus of in het begin van September zal in deze afdeeling eene groote zomer-tentoonstelling worden gehouden van **bloeiende gewassen, Orchideeën, enz.** Het Programma zal binnenkort verschijnen.

ELK WAT WILS.

Verkoop van afgesneden Orchideeën-bloemen. Wellicht is het voor vele kweekers van Orchideeën van belang te weten, door wie afgesneden bloemen *gevraagd* worden. L'Orchidophile neemt die aanvragen gratis op. Ik wil ze hier laten volgen, met het oog op mijn stukje in het nummer van 26 December 1891. Mochten meer aanvragen zich voordoen, dan stel ik mij voor, die ook in dit blad bekend te maken.

Ze zijn:

M. SALIVES, *Commissionaire*, rue du Pont Neuf, Paris.

M. PODERE RESTELLI, via Carlo-Alberto (Pallazzo Flori) Milan (Italie).

M. J. C. TISSOT, 31, rue des Bourdonnais, Paris.

MM. ANDERSON et Cie, rue de Dunkerque, Paris.

M. TONY FOURNIER, 21, rue du Louvre, Paris.

Messrs SMITH and Co, Gross Court, Catherine street, Covent Garden, London W. C.

Haag, Januari 1892. L. J. Q. v. U.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling 's Gravenhage.

Vergadering 17 December 1991 's avonds te 8 uren.

Bij de mededeeling der ingekomen stukken bleek, a dat geen der leden eenige opmerking had te maken over den handel op Londen, naar aanleiding van de circulaire van het Hoofdbestuur; b. dat niemand een punt van behandeling had op te geven voor de winterbijeenkomst; c. dat een spreker voor deze Afdeeling niet werd gewenscht.

Verslag werd gegeven van de laatste algemeene vergadering en ter e.k. algemeene vergadering werd als afgevaardigde gekozen Jhr. L. J. QUARLES VAN UFFORD.

De rekening van de laatste Internationale Orchideeën-tentoonstelling, sluitende met een batig slot van f 1.54, door eene commissie nagezien, werd goedgekeurd met bijzonderen dank aan den Penningmeester, terwijl ook de heer HERMAN VOGELS alsnog den dank der vergadering ontving voor zijne belangelooze hulp.

Tot bestuursleden werden benoemd de heeren J. H. VERNÈDE en G. VAN DER WERFF.

De vraag, in hoeverre de Afdeeling geroepen is handelend op te treden, als de uitsluitend finantieele belangen der kweekers benadeeld worden, werd besproken om later beantwoord te worden.

G. VAN ROSSEM, *Secretaris*.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 1. *Dahlia „Madame Krelage"*. Is deze gevuldbloeiende witte Dahlia, indertijd door den heer R. C. AFFOURTIT Jz. gewonnen en in den handel gebracht, nog in de echte soort voorhanden in de verzameling van een of ander der lezers van het Nederlandsch Tuinbouwblad? Zoo ja, dan zou die ons zeer verplichten, wanneer hij ons in ruil of in koop een of meer gezonde wortels dier soort zou willen afstaan.

E. H. KRELAGE EN ZOON, Haarlem.

VRAAG No. 2. Wij hebben het genoegen en zenden U bij deze eenige takjes van *Asparagus plumosus*, waarop in de oksels der schubachtige blaadjes — meestal aan de toppen — rolronde lichaampjes zitten, waarvan wij zeer gaarne zouden weten waartoe deze dienstig zijn. Aangezien deze soort zich alleen door zaad laat vermenigvuldigen, kwam de vraag bij ons op of die lichamen konden dienen tot vermenigvuldiging der plant. Zou u zoo vriendelijk willen zijn dit te onderzoeken? R.

ANTWOORD OP VRAAG No. 2. De bedoelde rolronde lichaampjes zijn in hoofdzaak te beschouwen als verdorde bloemknoppen. Bij microscopisch onderzoek toch blijken zij te bestaan uit een aantal bruine vliezige schubjes, die in hun midden een kleine knop omgeven. Deze knop is de eigenlijke bloemknop; hetgeen men uitwendig ziet zijn de knopschubben of voorblaadjes die overeenkomen met de vliezige, lichtbruine, geopende schubjes, in wier oksel de bundeltjes der groene naalden staan.

Bij het onderzoek van een groot aantal van die rolronde lichaampjes vond ik er eenige, uit wier midden het bloemsteeltje uitstak, afgebroken aan de eigenaardige geleding die de bloemsteeltjes der Asperge-planten vertoonen. Hier was dus de bloemknop vóór het verdrogen verder ontplooid geweest dan in de nog gesloten lichaampjes. Eindelijk had ik het geluk één „rolrond lichaampje" te vinden, waarin niet alleen de bloemsteel nog voorhanden was, maar waaraan ook het bloempje zelf nog te zien was. Dit was geheel verdroogd en inééngeschrompeld, en ongeveer 1 m.M. lang. Het steeltje was hier 3 m.M. lang.

De rolronde lichaampjes zijn dus het bewijs, dat de plant bloemknoppen heeft voorgebracht, maar dat de omstandigheden voor den bloei nog niet voldoende gunstig geweest zijn. Ik vertrouw, dat de kweekers. eenmaal hierop opmerkzaam gemaakt, voortaan gemakkelijk bloem en zaad van deze fraaie plant zullen kunnen winnen.

DE V.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Voor volgende nummers zijn ontvangen: Binderij I—III, *Gladiolus nanceianus*, *Kew-Gardens*, *Erwtenteelt*, enz.

A. A. F. te E. Zeer beleefden dank voor Uw briefkaart; ik blijf mij aanbevolen houden.

J. J. D. v. d. G. te H. Beleefden dank; ik hoop het gezonden verslag in een der eerstvolgende nummers op te nemen.

L. E. G. te H. Veel dank voor Uw zending. Het gebruik van hoornmeel had tegenover salpeter juist ten doel, de werking langer te laten duren. Voor mededeeling Uwer uitkomsten houd ik mij zeer aanbevolen.

G. A. K. te A. Wil mij mijne vergissing ten goede houden. U zult gezien hebben, dat ik gaarne de zaak terstond in orde heb gebracht. Ik beveel mij bij voortduring aan.

W. E. v. L. Vriendelijken dank; ik hoop No 1 reeds in het volgend No. te kunnen plaatsen.

Dr. J. R B. te W. Vriendelijken dank voor Uw brief; wil mij op de hoogte van die zaak houden.

L. C. B. te P. Dank voor Uwe bijdragen. Ik raad U bepaald aan lid van onze Maatschappij te worden. (Contributie f 5.— 's jaars). U ontvangt dan ons orgaan gratis. Een briefkaart aan den heer H. C. ZWART te Watergraafsmeer is voldoende. Wees zoo goed aan bijgaande circulaire in Uw kring ruime bekendheid te geven.

P. W. V. te Haarlem en J. A. K. te Zeist. Dank voor Uw verslagen, die tengevolge van de Nieuwjaarsdrukte eerst in No. 2 geplaatst kunnen worden.

L. A. S. te H. Beleefden dank; plaatsing in No. 2.

C. H. C. te V. Tot mijn leedwezen kan Uwe bijdrage eerst in No. 2 geplaatst worden.

J. K. B. te H. C. A. HARDY volgt in No. 2.

Inhoud van Sempervirens No. 52, van Vrijdag 25 December 1891.

Vaste Planten; Dracæna brasiliensis, *(met afb.)*; Phlox suffruticosa Snowdown; Brief uit het Zuiden; Naar aanleiding van Orchidaceeën plebisciet; Een goed teeken; Ingezonden; Verschillende mededeelingen; Ontvangen Prijscouranten; Antwoorden op het Vraagbord; Inhoud van het Nederlandsch Tuinbouwblad.

Tegen toezending van **f 1.10** wordt door ondergeteekende franco toegezonden:

Handleiding voor Rozenliefhebbers,

DOOR

AUGUST THEUNEN,

Hoofdonderwijzer,

Secretaris van den ROZENKRING te Antwerpen,

Gewezen schrijver der Maatschappij VAN MONS. voor Tuin- en Landbouw.

K. A. VAN DER WEIDE,

Uitgever van het Nederlandsche Tuinbouwblad

Verschenen bij K. A. VAN DER WEIDE

te APELDOORN:

VOLLE ZON

DOOR

JHR. L. J. QUARLES VAN UFFORD.

PRIJS f 0.25.

PLEIONE

door denzelfden schrijver.

PRIJS f 0.25.

Handleiding voor het kweeken van Orchideeën in den vollen grond,

door denzelfden schrijver.

PRIJS f 0.75.

Bovenstaande werkjes worden tegen overmaking van het bedrag franco toegezonden.

CARBOLINEUM,

Bederfwerende Olie,

tot het bestrijken van hout, rasterwerk, etc.

WEERT CHAMPIGNONS ONDER VLOEREN.

STEEDS VOORRADIG EN TE VERKRIJGEN

bij De Firma Wed. J. W. Melster,

ENSCHEDE.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden: geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Plantenkassen,

SERRES en VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden vervaardigd in alle grootten en modellen, door

J. THUS,

fabrikant, WEESP.

Tevens staat een nieuw model PLANTENKAS ter bezichtiging die alle bestaande in doelmatigheid overtreft.

H.H. Kweekers enz.

die hunne ADVERTENTIËN in *het Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, worden verzocht deze uiterlijk voor DONDERDAG MIDDAG twee uur in te zenden.

De Uitgever,

K. A. VAN DER WEIDE.

PLANTENKUIPEN

van duurzaam groenharthout, sierlijk en sterk gemaakt, worden geleverd door

G. ALBERTS Lzn., & Co.,

te MIDDELBURG.

Prijsopgaaf op aanvraag verkrijgbaar.

Te APELDOORN,

Te Koop voor f 4200,

een lieve-, stilgelegen

VILLA

met vruchtbaren tuin, beneden 4 kamers en keuken; boven 2 kamers en meidenkamer, kelder, veranda en balcon. Te bevragen aan het bureau van dit blad.

Empfehlenswerthe Gartenbücher:

Gärtnerische Veredlungskunst
von TEICHERT. Gebunden. 2 M. 50.

Die kunst der Pflanzenvermehrung
von HARTWIG. Geb. 5 M.

Die Erziehung der Pflanzen aus Samen
von JÄGER & BENARY. Geb. 8 M.

Wredow's Gartenfreund,
18te Aufl. 10 M.

Illustriertes Gartenbau-Lexikon,
geb. neueste Auflage. 23 M.

Die Stauden,
ihre Cultur, Vermehrung u. Verwendung
von RÜMPLER, geh 5 M. 50.

W. MARK, Erfurt,

Buchhandlung für Gartenbau.

No. 2. ZATERDAG 9 JANUARI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD,

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Boekerij.

Geschenken ontvangen van den heer LEON. A. SPRINGER te Haarlem en de Vereeniging Boom- en Plantenbeurs te Boskoop.

In bruikleen van den heer A. P. BOOY, wegens vertrek naar Ned. Indië, een uitgebreide verzameling werken op het gebied van vruchten-cultuur.

LEONARD A. SPRINGER,
waarnemend Bibliothecaris.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Een verzoek.

Een vriendelijk, dringend verzoek had ik wel mogen zeggen, aan allen, die belang hebben bij of belangstellen in tuinbouw en plantkunde, maar vooral aan allen, die zich als schrijvers op dit gebied doen kennen.

Ik zie toch in den laatsten tijd herhaalde malen nieuwe werken over tuinbouw en plantkunde aangekondigd, en daaronder van schrijvers, die als lid onzer maatschappij weten of althans kunnen weten, dat er sedert een paar jaar gearbeid wordt, om een boekerij voor Tuinbouw en Plantkunde bijeen te brengen.

Enkele dezer schrijvers, wier woonplaatsen mij bekend waren, heb ik verzocht een exemplaar voor de boekerij af te staan. Onder die enkele zijn er maar weinige, die aan mijn verzoek gehoor gegeven hebben, waarvoor natuurlijk hartelijk dank gezegd wordt.

Aan hen, wier adres mij niet bekend is, en aan allen, die zich op dit gebied bewegen dus dit vriendelijk verzoek. Is het niet mogelijk, van elk boek, brochure of welk geschrift ook, dat dienen kan de boekerij over tuinbouw en plantkunde aan te vullen, een exemplaar af te staan? Voor de schrijvers zijn daaraan geen kosten verbonden. Meestal zijn eenige exemplaren door den uitgever ter hunner beschikking gegeven en wanneer zij één enkel daarvan afstaan, doen zij meer nut dan men oppervlakkig zou meenen. Vele weetgierigen zijn niet in staat al die werken te koopen om op de hoogte van de vooruitgang der wetenschap te blijven. Zien zulken dus een nieuw werk aangekondigd, dan moeten zij zekerheid hebben, dat dit in de bibliotheek voorhanden is. Afbreuk aan den uitgever doet het niet, daar zij, die vermogend genoeg zijn, om zich zulk een werk aan te schaffen, dit zeker zullen doen, daar het toch altijd te verkiezen is, een werk in bezit te hebben.

Men zal misschien zeggen: dan moeten die nieuwe werken aangekocht worden. Zeer juist: maar de subsidie, die jaarlijks voor de boekerij is toegezegd, is nu niet zoo groot, dat daartoe maar dadelijk overgegaan kan worden. Er zijn nog andere noodzakelijke kosten aan de boekerij verbonden, want de schenkers van boeken zijn b.v. niet altijd zoo vriendelijk de geschenken franco te zenden, waarop wel eenigzins gerekend wordt.

Zij, dus in de eerste plaats schrijvers, die in staat zijn de boekerij onzer maatschappij te steunen, kunnen der maatschappij groote kosten besparen en doen anderen een grooten dienst. De toegestane jaarlijksche subsidie kan dan na aftrek der noodzakelijkste kosten gebruikt worden, om zoo noodig van tijd tot tijd boeken te koopen, die niet meer in den handel zijn.

Een ander verzoek is en hieraan kan *ieder* voldoen: zend mij alles wat in de groote of kleine gewone dag- en weekbladen over tuinbouw en plantkunde te lezen staat. Voor iedereen is dit een kleine, zeer kleine moeite, wanneer men de bewuste artikeltjes uit de bladen knipt en ze mij als drukwerk voor 1 cent toezendt. Mij komen van tijd tot tijd slechts enkele bladen in handen, doch er bestaan er zoovelen, dat het natuurlijk onmogelijk is alle bladen te koopen, om te zien of er ook iets in te vinden is. Wie dus iets ontmoet, knippe het uit met bijvoeging van den naam van het blad en de datum van verschijnen.

Ik hoop, dat velen aan mijn verzoek zullen willen voldoen, mijn verzoek is niet veel eischend.

LEONARD A. SPRINGER,
Haarlem, 23/12 '91. *waarnemend bibliothecaris.*

Erwtenteelt.

Waarschijnlijk zijn er weinig plaatsen in Nederland, waar zooveel erwten worden gekweekt als te Vlijmen en omliggende gemeenten, en dat niet alleen voor particulier gebruik, maar hoofdzakelijk voor binnenlandsche markten, fabrieken en groentendrogerijen. Daarom is het niet onbelangrijk voor belangstellenden, de cultures hier gade te slaan, en naarmate zij daarvan meer kennis bezitten, zullen zij met grooter belang-

stelling alles nagaan, wat betrekking heeft op: Bemesting en plaatsing der erwten; de grondbewerkingen, die vooraf zijn gegaan, de gereedschappen die gebruikt worden; de keuze die in de soorten dient gemaakt te worden; de behandeling gedurende den groei, het oogsten, het zaadwinnen; de wijze, waarop ze worden verkocht en verzonden; de verpakking en verdere behandeling, die ze moeten ondergaan voor ze ten gebruike kunnen worden aangeboden. Menigmaal zal het geval zich voordoen, dat zij niet instemmen met hetgeen hier op te merken valt. Wij zullen ditmaal geen jeremiade aanheffen over de weinige ontwikkeling, over den vooruitgang in het buitenland en den stilstand in ons land, over de pogingen, die op initiatief van weldenkende mannen worden aangewend, om dien toestand te veranderen, doch zullen liever tot ons onderwerp overgaan.

Plaatsing der erwten. Toen ik mij te Vlijmen vestigde, scheen het mij, dat de plaatsing der erwten niet op de productiefste wijze geschiedde, door n.l. zes regels naast elkaar te plaatsen. Ik zal trachten een duidelijk denkbeeld te geven van de wijze, waarop men hier te werk gaat. Nadat de grond gereed is om het zaad te ontvangen, regelt men den afstand waarop de erwten komen zullen door middel van een „erwtenplanter." Dit werktuig bestaat uit twee stukken hout, waarvan het eene plat en 70 centimeter lang is, het andere is loodrecht daarop geplaatst en bezit ongeveer 60 centimeter lengte. Aan het deel, dat op den grond rust, zijn zes houten pennen bevestigd, waardoor bij gebruik evenveel kuiltjes van gelijke diepte ontstaan. Langs een gespannen lijn gaande, plaatst men telkens de „erwtenplanter" ongeveer 10 centimeter verder. Zoodoende ontstaat eene strook grond waarin zes rijen gaatjes aanwezig zijn, die op een onderlingen afstand van 10 centimeter in het kwadraat staan. Vervolgens werpt men in ieder gaatje een of twee zaden, waardoor voor elken meter lengte van het bed ongeveer 100 zaden noodig zijn en indien goed zaad gebruikt wordt mogen we bijna hetzelfde aantal planten verwachten. Dadelijk daarna dekt men de zaden en gaat ook dikwijls over tot de plaatsing van het erwtenrijs. Laat de tijd dit laatste niet toe, dan wordt ook dikwijls daarmede gewacht, soms wel tot de erwten alreeds beginnen om te vallen. In beide gevallen worden twee rijen, aan iedere zijde eene, zoodanig geplaatst, dat ze bijna loodrecht staan. Hier en daar worden nog kleine rijsjes midden in het bed gestoken, waardoor belet wordt, dat de erwtenplanten in hare jeugd reeds omvallen. De bedden worden niet alle evenlang gemaakt, doch doorgaans hebben ze eene lengte van 12—15 Meter, terwijl zoo dikwijls als er gelegenheid voor bestaat, langs den omtrek van het perceel een of twee dergelijke bedden worden aangelegd. Ieder bed ontvangt eene breedte zonder pad van 1,30 Meter. Uit deze beschrijving blijkt dus, dat de plantjes reeds van hare vroegste jeugd gebrek hebben aan lucht en warmte, en daar we weten, dat vrije toetreding van lucht en warmte noodig is voor het gedijen van alle planten, kwam het ons nuttig voor, door eene proef het voor of nadeel van die teeltwijze, op eene aanschouwelijke wijze onder de oogen van ieder te brengen, die daarin belang kon stellen. Om dat doel te bereiken nam ik grond, die gelijk bemest, bewerkt en behandeld was. De voorvrucht was voor alle bedjes gelijk. Op dien grond legde ik een bed aan van 1,25 Meter breedte en verdeelde het in vier even groote perceeltjes en pootte op het eerste vier, op het derde twee, op het vierde drie rijen, terwijl ik het tweede perceeltje behandelde op de wijze die hier boven beschreven is. De gebruikte soort was de Vroege Meidopper, de behandeling gedurende den groei was de zelfde, het oogsten had plaats op den 2den Augustus.

De uitkomst was als volgt;

Bed.	Rijen.	Grootte.	Werkelijke opbrengst.	Per Are omgerekend.	Gedroogd zaad.	Per Are omgerekend.
a	4	7 M².	10¾ K.G.	153½ K.G.	4 K.G.	57 K.G.
b	6	7 „	7⅓ „	107 „	3 „	42½ „
c	2	7 „	7¾ „	110½ „	2¾ „	39 „
d	3	7 „	9½ „	135½ „	3 „	42½ „

De perceeltjes met twee en drie rijen gaven het langst hunne opbrengst, terwijl het perceeltje met zes rijen die het eerst staakte. Evenwel dienen deze cijfers nog uitgewerkt te worden, want de teelt met zes rijen neemt zonder pad 1,30 Meter in beslag, terwijl de teelt met twee rijen maar 90 centimeter behoeft. We komen dus tot de gevolgtrekking dat:

1 Are met de teelt op twee rijen opbrengt 139½ K.G.
1 „ „ „ „ „ zes „ „ 107 „

Wel is waar, we verkregen een weinig minder gewicht droog zaad met eerstgenoemde teelt, maar dat doet aan den verkoop in groenen toestand weinig af, terwijl ook nog het kiemvermogen veel grooter en krachtiger is. Daarbij komt nog, dat de geoogste peulen van laatstgenoemde teelt niet die waarde bezaten, als de peulen die verkregen waren door de andere teeltwijzen, doordat de zaden minder welsmakend en de peulen kleiner waren.

De teelten met twee, drie en vier rijen gaven dus de meeste voordeelen. Ik voor mij zal altijd de teelt met twee rijen volgen, hetgeen een ieder duidelijk zal worden als in herinnering gebracht wordt, dat veel zaaizaad wordt uitgewonnen, maar één regel erwtenrijs noodig is en de grond niet onnoodig wordt uitgeput.

Ik heb reeds gemeld, dat alles gelijk behandeld was, maar indien de erwten waren aangeaard en de grond bewerkt was zooals dit dient te geschieden, — hetgeen bij de teelt met zes rijen niet mogelijk is, en daarom bij de andere perceeltjes ook nagelaten werd, — dan zouden wellicht nog betere resultaten verkregen zijn. Nog dient er rekening gehouden te worden met de ligging der bedden. Velen denken, dat eene beschutte plaats medewerkt tot het voortbrengen van veel peulen, maar dat is in vele gevallen niet waar. Proeven hebben bewezen, dat de erwten eene vrije standplaats verkiezen; dat hunne bloemen dan beter bevrucht en hunne zaden beter gevormd worden. Heeft men daarom niets anders dan erg beschutte plaatsen, dan is het aan te bevelen de bedden erwten met andere gewassen af te wisselen, b.v. een bed erwten met een bed boonen. Die plaatsing komt aan beide gewassen ten goede. In de meeste gevallen mogen nooit bedden langs den omtrek van de perceelen geplaatst worden, waardoor zachte winden, die zoo hoog noodig zijn, belet worden datgene te volbrengen, wat bijna niet uitsluitend door insecten kan verricht worden. Dat hier de teelt in tuinen bedoeld wordt, spreekt vanzelf; in het open veld zouden andere maatregelen getroffen moeten worden. Het motto voor den erwtenkweeker moet dus zijn: Ruime plaatsing, bijna onbeschutte bedden, en afwisselende cultuur. *(Wordt vervolgd.)*

Frederiksoord, 26 Dec. 1891. C. H. CLAASSEN.

Kew-Gardens

I.

Wanneer wij deze twee woorden hooren of lezen, dan schieten ons aangename en leerzame herinneringen te binnen. Kew-Gardens! wat hebben wij binnen binnen uwe hooge muren genoten, wat hebben wij onder de schaduw van uwe majestueuze boomen geleerd, o nooit volprezen Kew! Wat waren wij gelukkig zoo dicht in uwe nabijheid te wonen; hoe klopte ons hart van vreugde, wanneer wij na volbrachten arbeid u nog konden bezoeken; gij waart de plaats waar de Nederlandsche jongelui elkander ontmoetten, om er gezellig te studeeren.

En dan des Zondags vooral waart gij getuige, hoe wij u van alle zijden bekeken en bewonderden, en menig „schatje" noteerden waaraan gij zoo rijk zijt, o nooit volprezen Kew!

Thans zijn wij verre van u, en wonen in een land, een zeer rijk land, maar..... zonder Kew-Gardens!

Toch, „*dear old*" Kew, denken wij nog zeer dikwijls aan u, en thans ben ik druk bezig, om onze indrukken bij u opgedaan, mede te deelen aan de lezers van het Nederlandsch Tuinbouwblad, wetende dat niet alle kweekers, tuinbazen enz. in de gelegenheid zijn, om u, schoon Kew, een bezoek te brengen.

Laten wij beginnen met een kort historisch overzicht, dat interessant genoeg is om het mede te deelen.

Het dorp Kew, waarnaar de „*Gardens*" of tuinen zijn genoemd, is een van de mooiste — zoo niet het mooiste — dorp

dat om de groote wereldstad Londen is gelegen. Schoon als het is gelegen aan de Theems, is het ruim gestoffeerd met fraaie villa's, waarvan sommigen op de schilderachtigste wijze tusschen bloemen, heesters en klimplanten verscholen liggen.

Elke villa heeft zijn tuin, waarin men bijna altijd bloemen vindt en die op de keurigste wijze onderhouden worden. Kew heeft zijn station, dat luistert naar den naam van Kew-Gardens; elke vijf minuten heeft men een op- (naar Londen) of neergaanden (naar Richmond) trein, zoodat men zelden te vergeefs komt.

Het heeft een tram, talrijke omnibussen, een station voor stoombooten (van Londen-Bridge) aan de Theems, een opvoedings-instituut, een brandweer, en niet te vergeten een cricket-club. LELAND beschrijft Kew in zijn „Cygnea Cantio", Itinerary vol. IX, als het verblijf der Koningin-weduwen, en noemt de Koningin van Frankrijk, de prinses MARY van Engeland, weduwe van LOUIS XII van Frankrijk en de zuster van HENRY VIII. Overigens zegt LELAND dat het is eene fraaie stad of dorp — Villa elegans. De geschiedenis spreekt al in de 14e eeuw van Kew; het werd toen verschillend geschreven. als: Kayhough, Kayhoo, Keye, Kewe, Key en Quay. LYONS vond daarin de sleutel van de etymology, vandaar de naam „*Key*" = sleutel. Quay beteekent aanlegplaats voor schepen enz., wat beter is aan te nemen, aangezien het voor het grootste gedeelte door de Theems omgord wordt.

In 1595 was er een huis dat men „*the dairie house*" = het melkhuis, noemde en dat toebehoorde aan Sir HENRY GATE, onder de regeering van EDUARD VI. Waar dat huis heeft gestaan is onbekend, ofschoon een legende zegt, dat het nu Richmond-huis genoemd wordt

Sir HUGO PORTMAN, een Hollander, bouwde een huis te Kew, dat het hollandsche huis werd genoemd; diens zoon, Sir JOHAN PORTMAN, verkocht het in 1636 aan de familie FORHEY, die het in 1697 aan Sir RICHARD LEVETT overdeed. Koningin CAROLINE, gemalin van GEORGE II, had een huis, toebehoorende aan het Hollandsche huis, — deze Koningin was het ook die het zoo fraaie Richmond-park aan liet leggen — dat Richmond-Lodge genoemd werd.

De huur van dit huis was nog niet geëindigd, toen de nakomelingen van Sir R. LEVETT het verkochten aan Koningin CHARLOTTE, en dit nu moet zijn het Kew-paleis. De Koningin noemde het dikwijls het kweekershuis; aanleiding hiertoe gaf dat de prins van Wales — niet de tegenwoordige! — er meermalen bezig was bloemen te kweeken.

Een andere schrijver zegt, dat het tegenwoordige paleis van Kew behoorde aan de familie BENNETT. Van deze familie huwde de dochter DOROTHY met Sir HENRY CAPEL, later Lord CAPEL, en deze moet als de fundamentlegger van Kew-Gardens beschouwd worden, wat, zooals uit het volgende blijken zal, zeer aannemelijk voorkomt; toch is het nog niet uitgemaakt wien de eer toekomt: aan de Hollandsche familie PORTMAN of aan de Engelsche familie BENNETT.

Onder den datum van 24 Maart 1688 schreef de heer EVELYN in zijn dagboek: Wij hebben een visite gemaakt bij Sir HENRY CAPEL te Kew, en zijn oranjerie en myrteboomen zagen er schoon, gezond en goed onderhouden uit. Deze Lord CAPEL was een groot minnaar van planten, die hij overal vandaan liet komen. Dat toen die liefhebberij een dure liefhebberij was, blijkt uit het feit, dat Lord CAPEL voor 2 mastboomen f 480 betaalde, terwijl 4 stokrozen met f 240 betaald werden.

Deze sommen kan men — de tijd in aanmerking nemende — gerust verdubbelen. Deze tuin was de kiem van de Koninklijke Kew-Gardens, een kiem, die zich machtig schoon ontwikkeld heeft tot een boom, wiens vruchten over de geheele wereld verspreid worden. Tot dusverre was deze tuin steeds in particulier eigendom geweest, ofschoon zij omstreeks 1730 in Koninklijke handen overging. Van af dien tijd begon men zich meer en meer met uitheemsche planten te bemoeien, en het was in 1768, dat Dr. HILL den eersten catalogus van vreemde gewassen het licht deed zien. In 1759, onder de regeering van GEORGE III, kwam de kruidkundige Mr. W. AITON aan het hoofd, onder welks toezicht de plantenverzameling zulke groote schreden maakte, dat hij reeds in 1789 zijn „*Hortus Kewensis*", een catalogus in drie deelen, liet verschijnen, wat zeker voor dien tijd zeer belangrijk kon heeten. De oranjerie werd uitgebreid en nieuwe kassen gebouwd, die door verschillende natuurkundige reizigers weer spoedig gevuld waren. Van dien tijd af tot 1840 schijnt de tuin in een rustperiode te zijn geweest, wat meer zegt, men zou vermoeden, dat de belangstelling in dien tijd heel wat minder was, denkelijk een gevolg van de kolossale onkosten, die jaarlijks hooger werden. Dit trok de aandacht van verschillende heeren, waaruit zich eene commissie vormde, met DR. LINDLEY aan het hoofd, die zich tot Koningin VICTORIA wendden en hare Majesteit met den stand van zaken bekend maakten.

Dit had het gunstige gevolg, dat Hare Majesteit haar naam aan den tuin wenschte te verbinden en hem in hare bescherming nam.

Hare Majesteit benoemde den zoo populairen WILLIAM HOOKER tot Directeur en JOHN SMITH, welbekend als een intelligent kweeker, tot hortulanus. Onder het bestuur van deze heeren en met steun en toestemming van het gouvernement onderging de tuin een geheele verandering en nam gestadig in aanzien toe. In 1865 volgde de zoon van den heer W. HOOKER, die zich door zijne reizen verdienstelijk had gemaakt, zijn vader op. De tuin van Kew kon er zich toen op beroemen een der voornaamste kruidkundigen, n.l. den heer JOSEPH DALTON HOOKER, aan het hoofd te hebben.

Van dit tijdstip af ging men „*full speed*" voorwaarts. Er werden museums gebouwd, een pinetum aangelegd, de plantencollectie steeds uitgebreid en de kroon zette men op het werk toen de tuin in 1841 voor het publiek werd geopend.

Kew-Gardens geopend voor het publiek! dat was een ware uitkomst voor de Londenaars, die reeds langen tijd met verlangen daarnaar hadden uitgezien. Dat hiervan in steeds toenemende mate dankbaar gebruik werd gemaakt, blijkt uit de door DR. HOOKER zelf medegedeelde cijfers der bezoekers.

In 1841 bedroeg dit aantal 9,174,
„ 1851 — dus tien jaren later — 238,900.

Dat toen de eerste groote wereldtentoonstelling, die in het „*Hyde Park*" te Londen gehouden werd, een groot contingent heeft bijgedragen, is wel als zeker aan te nemen. Doch zien wij verder.

In 1871 bedroeg het aantal bezoekers 577,084
„ 1881 „ „ „ „ 863,376
„ 1883 „ „ „ „ 1,240,489
„ 1888. Daarvan kunnen wij alleen mededeelen, dat het aantal bezoekers op de beide Pinksterdagen 79,000 bedroeg en op „*Bankholiday*" (6 Aug.) 60,000 Men kan uit bovenstaande cijfers gereedelijk afleiden, dat het aantal bezoekers telken jare verbazend stijgt, en het ligt voor de hand, dat dit steeds voort zal gaan. Dat deze tuin er toe bijdraagt om bij velen, zeer velen, de liefhebberij voor bloemen en planten aan te wakkeren, bij anderen te vermeerderen, zal wel niemand betwijfelen, en zoo niet direct, dan toch indirect komt dit de maatschappij ten goede.

(*Wordt vervolgd.*)

Binderij.

I.

Voorzeker een zeldzame titel! Dit zeldzame sluit echter geenzins het belangrijke uit! Ja! want belangrijk mag de binderij genoemd worden; belangrijk door de veelvuldige producten, die zij oplevert; belangrijk dan ook bijgevolg wegens de groote middelen van bestaan, welke zij aan de Kweekers en Bloemisten verschaft; en tevens voornaam om de innerlijke uitvoering en bewerking der voorwerpen afzonderlijk. Maar.... ik durf het haast niet zeggen, maar .... hierin, kan ze nog belangrijker worden. Men kan de binderij van verschillende zijden beschouwen, en dit verschillend gadeslaan maakt het beschrijven geenzins gemakkelijker. Zoo zou eene vergelijking met de bouquetterie van het buitenland misschien niet onwelkom zijn, en ook al beperkten we ons tot eigen kring, tot Nederland alleen, dan nog zou eene comparatie van bloemwerken van vóór 1890 en '91 b. v. met die der laatste twee jaren ons een verrassenden uitslag geven. En behalve de zoodanigen bestaan er nog vele andere wijzen van bespreking ten opzichte der binderij. De lezeressen en lezers van

het Tuinbouwblad zullen mij echter een groot genoegen doen, door met mij de bouquetterie in het algemeen te willen beschouwen. Hierbij bedien ik mij van buiten- en binnenlandsche mededeelingen, van particuliere correspondentie's enz, om die alzoo in dit mijn schrijven saam te vatten, er ten langen leste eenige opmerkingen, betreffende eigen opvatting, bijvoegende. Achtereenvolgens stel ik u voor:

1e. de binderij voor *particulieren.*
2e. „ „ „ *tentoonstellingen.*
3e. „ „ als onderdeel der *hoogere tuinbouwkunst.*

1°. De Binderij voor particulieren.

De mode, de heerscheres over alles, heeft niet het minste deel op het floragebied verkregen. Waar zij ons bezig houdt met *Tulpen*, *Auricula's*, *Anjelieren* etc., discht zij een weinig later wederom *Dahlia's*, *Begonia's*, *Orchidaceeën* en iets dergelijks op; zelfs het ned'rige viooltje heeft zij niet vergeten. Steeds grillig in de keuze harer lievelingen, is zij altijd niet dwaas te noemen; daar menige plantenfamilie door haar toedoen de hoogste lof wordt toegezwaaid en dit dan ook ten volle verdient. Dit zien we bij de *Chrysanthemums* vooral verwezenlijkt, om niet te gewagen van de Roos, wijl zij immers, van de vroegste tijden af tot op heden, de koningin der bloemenwereld is geweest en blijft. Laat ons nu tot de bouquetterie terugkeeren. Hierop heeft de mode een zeer grooten invloed. Het bloemenminnend publiek verkeert echter, met enkele uitzonderingen, hieromtrent nog in een nevel; een nevel, die nu en dan optrekt, om later wederom des te zwaarder neer te vallen, en alles, mode, bloemwerken, publiek, ja zelfs bloemisten, in een stilzwijgend duister te hullen. Op eens treedt echter de bekwame en ervaren binder met „iets nieuws" te voorschijn! Een ieder voelt zich geprikkeld, de een om het na te maken, de ander om zulks bij de eerste de beste gelegenheid te bestellen. Doch wat gebeurt? Men moet dat voorbeeld. zoo vluchtig gezien, wijzigen en weg is het origineele, weg het nieuwe! En waarom wijzigen? Wel, de gelden, die er aan besteed worden, zijn niet toereikend dit zonder schade te leveren. Of wel, men kan er zich geen juist denkbeeld meer van vormen, hoe het was!

En, al is het ook iets, dat meer en meer algemeen bekend is geworden, daar het van ouderen datum dagteekent; dan nog schijnen sommigen van het publiek er niets, ja totaal niets, van te weten. hoe het behoort te zijn. Ik heb hier vaasbouquetten op het oog. Deze maakt men gewoonlijk zonder cornet. Bij goed arrangement der bloemen geven zij een vroolijk en vlug aanzien. Zulke bouquetten zouden totaal hun vlugheid missen als men ze met een cornet zou bekleeden. Ze worden echter tegenwoordig weinig meer gevraagd. Meer worden bruids-, engagements-, bal- en verjaardags-bouquetten besteld. Hieronder treft men dikwerf schoone exemplaren aan, en werden er hoogere prijzen besteed, dan zou men nog veel meer schoons te zien krijgen. Zouden laatstgenoemde bouquetten zonder cornets ook geen goed effect maken?

Over het algemeen zijn de menschen nog te veel aan de cornets gehecht. Het zou volgens mijne bescheidene meening eenen stap op den goeden weg zijn, als deze geheel van de baan werden geschoven. Immers het bouquet, de gehalte er van, de qualiteit der bloemen, zou fijner kunnen zijn! De kosten, nu voor het cornet uitgegeven, zouden dan het bouquet ten goede komen. In nummer 41 van dit blad vinden we onder de rubriek „Elk wat wils" een stukje, handelende over de mode in bindwerk. Daarin spreekt men van de tegenwoordige onnatuurlijke bouquettenmode, en bericht er tevens bij, dat evenmin de papieren manchetten nog bevallen te Parijs. Of het publiek, of zelfs zij, die steeds het nieuwste najagen, met deze Parijsche bouquettenmode reeds kennis gemaakt hebben, geloof ik niet.

De bloemenmanden hebben een groote vlucht genomen. Duizenden vormen van mandjes treft men aan. Zoolang als het menschelijk idee werkt, zoolang worden er steeds nieuwe vormen gefabriceerd. Hiermede houdt echter geenzins de wijze van vullen gelijken tred. Het publiek is al weder onbekend met de verschillende wijzen van opmaken. Volgens bepaalde „modellen" kunnen zij gevuld worden. Zoo is het model „la Parisienne" een fraai nieuw model, wat in de bloemenwinkels onzer voornaamste steden dikwerf wordt aangetroffen in de étalage. Op partijen en familiefeesten treft men het minder aan, daar ziet men meer model „Irene" enz. Zoo is het ook met de kransen. Ofschoon de Lauwer- en Grafkransen veel opgang gemaakt hebben, waardeert men toch niet de groote keuze in modellen, die er bestaat, omdat men ze niet kent. De ovale vorm heeft de ronde allengs overschaduwd en niet ten onrechte. Bloemstukken met cycasbladen komen zelden voor, een duidelijk bewijs al wederom van de minime prijzen, aan de bloemwerken besteed.

We hebben nu de duisterste zijde beschouwd. Het is te hopen dat de binderij spoedig meer licht ontvange en dat de nevel optrekke. Zij heeft meer licht noodig en de nevel is eenigzins opgetrokken tijdens de bloemententoonstellingen.

In een tijd, karig met bloemen en tentoonstellingen daarvan bedeeld, is het niet onaardig deze eens voor den geest te halen.

(Wordt vervolgd).

ORCHIDEEËN.

Nieuws van de Week.

Verleden jaar, of het is reeds twee jaren geleden, want de tijd gaat zoo snel voorbij, vertelde men mij, dat Januari een slechte maand is voor bloeiende *Orchideeën*. Ik hechtte daar toen wel niet veel waarde aan, maar toch kwam mij dat weer te binnen, toen ik onlangs in de omstreken kwam van Bennekom. Ik wilde mij toch eens overtuigen wat in dit gure jaargetijde *Erica* ons te zien zou geven. Ik was dankbaar aan die ingeving gehoor te geven en ik raad een ieder aan eveneens een bezoek te brengen aan den Heer DROS. Ik wil hier eene kleine opsomming geven van de planten die daar thans in bloem of knop staan. Alzoo: *Sophronites grandiflora*, *Oncidium pulvinatum*, *Odontoglossum serratum*, *O. triumphans*, *O. Pescatorei*, *O. luteo-purpureum* (syn. *hystrix*), *O. constrictum*, *O. Oërstedti*, *O. Schlieperianum*, *Cypripedium caudatum*, *C. concolor*, *C. Leeanum*, *C. insigne*, *C. javanicum*, *C. longifolium* (syn. *Roezli*), *C. Sedeni*, *C. Harrissianum*, *C. Chantini*, *Burlingtonia decora* (een vrij zeldzame soort doch allerliefst), *Cattleya Harrissoniana*, *Coelogyne fimbriata*, *C. Massangeana*, *C. speciosa*, *C. cristata*, *Angraecum eburneum*, *Barkeria Lindleyana*, *Calanthe Veitchi*, *Epidendrum vitellinum majus*, *Dendrobium Wardianum*, *Phajus grandifolius*, *Lycaste Skinneri*, *Batemannia meleagris* (syn. *Huntleya albidofulda*) welke sinds het laatste jaar steeds nieuwe knoppen maakt, *Vanda tricolor*, *Restrepia leopardina*, *Stenorhynchus speciosus*, *Zygopetalum sp.*, *Laelia albida*, *L. anceps*, *L. anceps Arnoldinia*, *Masdevallia chimaera*, *M. ignea*, *M. Lindeni*, *M. torarensis*, *M. polysticta* met ± 150 bloemen en voorts de *Oncidium incurvum*, die na reeds maanden lang gebloeid te hebben op nieuw bloemstengels voortbrengt en eindelijk de *Oncidium serratum* met eene nog steeds doorgroeiende ± 4 Meters lange bloemstengel. Alzoo 46 soorten waaronder velen in dubbele exemplaren. Wanneer men dit leest en in acht neemt dat in deze kas, volgens de berichten in de vorige nummers van ons blad, het geheele jaar door bloeiende *Orchideeën* te zien zijn, dan moet men bekennen, dat deze plantenfamilie, al noemt men haar *in de mode*, ons toch zeer veel genot geeft.

G. 1 Januari 1892. Een bloemenliefhebber.

ELK WAT WILS.

Chrysanthemum Mrs. Alpheus Hardy. Van de Firma ANTON ROOZEN EN ZOON te Overveen ontving ik een waar pracht-exemplaar van een bloem van deze plant, de zoogenoemde witte struisveer-chrysant. De bloem was in alle opzichten volkomen ontwikkeld, zuiver wit, zuiver ingebogen en van sierlijken vorm. Hij mat 12—13 cM. in diameter, een maat die, als men den ingebogen stand der lintbloempjes in aanmerking neemt, als zeer aanzienlijk mag worden beschouwd. Het gele hart was geheel bedekt door de witte linten en onzichtbaar. De bloem was veel fraaier dan die, welke op de jongste *Chrysanthemum*-tentoonstelling te Amsterdam zoo algemeen de aandacht trok, en hier het middenpunt van de verzameling der heeren A. ROOZEN EN ZOON uitmaakte. Zij doet voor de *Louis Boehmer* in vorm en grootte volstrekt niet onder, en overtreft deze verre door de witte kleur.

Ik heb van deze gelegenheid gebruik gemaakt, de zoogenoemde haartjes op de lintbloemen microscopisch te onderzoeken. Reeds op de tentoonstelling had het mij, zoowel bij deze soort, als bij de *Louis Boehmer*, ge-

troffen, dat zij zoo weinig op echte plantenharen geleken. Het bleken dan ook werkelijk geen haren te zijn, maar breede, veelcellige, met een opperhuid bekleede aanhangselen, die aan hun top elk een klier droegen. Stonden er drie of meer op een gemeenschappelijken voet, dan zag ik soms zelfs een vaatbundel daarin binnendringen. Zij zijn het best te vergelijken met de aanhangselen op de bloembladeren van *Iris* en met de gesteelde klieren van *Drosera.* Daarom is ook de naam van struisveer-chrysanten boven die van behaarde Chrysanten te verkiezen.

Iets over de Hoya's. Deze plant is een der schoonste in de familie der *Asclepiadeeën* en verdiende meer gekweekt te worden. Het is echter niet alleen in Nederland, waar men aan dit gewas tekort doet, maar in Duitschland en Frankrijk zijn de bloemisten er ook nog zeer karig mede. Desniettegenstaande zag ik dezen zomer op de bloemenmarkt te Parijs eenige bloemisten, die zeer schoone planten er van aanboden voor 1 à 1.50 gulden per stuk. Hoofdzakelijk waren het de *Hoya bella* en *Hoya carnosa*, waarvan eene groote partij voorhanden was. Bij een bloemist vond ik nog *Hoya Cumingiana*, *H. Metoskei* en *H. stenophylla*, evenwel van de laatste slechts 2 planten. De meeste waren in potten gekweekt, alleen *Hoya bella* was gekweekt in bakjes (zooals men ze bij de Orchideeën gebruikt). De op deze wijze gekweekten waren veel schooner en mildbloeiender, men kon hieruit opmaken dat dit beter is dan in potten. Waarom vindt men deze schoone *Asclepiadeeën* zoo weinig gekweekt? Het zijn zeker planten, welke meer effekt maken dan *Ficus repens* en *Ficus stipulata*, om de kale wanden der warme kassen te versieren. Wat de kweekwijze aangaat, deze levert niet veel bezwaren op. In een aarde van blad en heideaarde, vermengd met een weinig zand en houtskool, verkrijgt men goede resultaten. De vermenigvuldiging is het eenvoudigst door stekken, evenwel moet men eenige zorg geven aan de stekjes, door ze in zand op eene warmte van 18—22° C. te stekken, liefst onder stolpen of onder afgesloten raampjes in de kas. Zoodra zij eenige worteltjes gemaakt hebben, plant men ze in kleine potjes en laat ze nog bij eene goede warmte staan. Het is van belang, om ze na verloop van 4 à 5 weken nog eenmaal over te potten. Wanneer deze plantjes goed behandeld worden kunnen zij het volgend jaar reeds bloeien.

Gedurende de wintermaanden moet men het veelvuldige gieten der bloeibare planten vermijden en zoude het daarom het beste zijn, ze in een gematigde warmte te brengen. In het begin van Februari kan men de bladeren reinigen en ze overpotten in de bovengenoemde aarde, doch moet men de potten zoo klein als mogelijk daarvoor nemen. Wil men de *Hoya* gebruiken tot versiering van de wanden der kassen, zoo is het beste, om daarvoor een goede aarde te bereiden en ze daarna in den vrijen grond uit te planten. Men moet voorzichtig zijn met het afsnijden der bloemen, daar juist op deze plaats de volgende bloemen uitspruiten.

Parijs Dec. '91. L. C. BOBBINK.

Verkoop van afgesneden Orchideeën-bloemen. Aan mijn voornemen om adressen bekend te maken der firma's, die deze afgesneden bloemen *vragen*, getrouw blijvende, laat ik hier een nieuw adres volgen:

Mme COUSTON, Maison Claire Cauvin, 10, rue Montgrand, Marseille.

Deze adressen komen voor in het tijdschrift „le Journal des Orchidées," en als zoodanig dacht ik ze van aanbelang voor onzen handel in bloemen. Uit een vertrouwelijk schrijven, heden avond ontvangen, is het mij gebleken, dat niet alle adressen vertrouwbaar zijn. De schrijver zegt zeer eigenaardig: „Nu zeggen die firma's wel, dat zij gaarne Orchideeën-bloemen ontvangen, maar niet dat zij ze gaarne betalen."

Erkentelijk voor deze wenk, acht ik het mij een plicht de lezers hierop attent te maken en aan te raden, allereerst de noodige informaties te nemen, vóór men zijne bloemen opzendt. *Aan mij is geen enkel dier firma's bekend.*

Den Haag, 5 Januari '92. L. J. Q. v. U.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Zeist en Omstreken.

Algemeene Vergadering op Woensdag 16 December in de Nieuwe Societeit te Zeist.

De Voorzitter opent de vergadering. Aan de orde zijn de ingekomen stukken. Hierbij een schrijven van het Hoofdbestuur, daarin mededeelende dat de heer IDE van Frederiksoord door hen als Tuinbouw-wandelleeraar is herbenoemd en dat onze Afdeeling voor eene door hem te houden Cursus, bestaande in 3 theoretische lessen gevolgd door praktische aanschouwingen in den tuin of in de kassen is aangewezen, hetgeen tot aller blijdschap wordt vernomen.

Een tweede en volgende schrijven was van de heeren STRUVE en PYPER houdende mededeeling dat zij hunne benoeming in het bestuur met de meeste bereidwilligheid wenschen te aanvaarden. De voorzitter wenschte de nieuw benoemde leden geluk met hunne benoeming, hen aansporende hunne beste krachten aan het welzijn onzer Afdeeling in het bijzonder en aan de Nederlandsche Tuinbouw in het algemeen wel te willen besteden.

Hierna geeft de Voorzitter het woord aan een der leden die deze avond eene lezing zoude houden.

Tot onderwerp had deze heer gekozen de Camellia's.

Achtereenvolgens besprak ZEd. den daarvoor geschikten grond, tijdstip van stekken en enten, bevochtiging, insecten, ziekte en middel tot bestrijding, snoeing, het naar buiten brengen en weer binnenhalen, de algemeene zorgen wanneer zij buiten staan ook onder glas om ten laatste de eigenschappen der Camellia's te bespreken. Uit de verdeeling hiervan zal reeds elk kunnen nagaan, hoe zeer interessant deze lezing was, dit getuigde ook de onverdeelde aandacht waarmede de spreker werd gevolgd. De gansche voordracht droeg het blijk van de grondige en praktische ervaring die deze heer op dat gebied bij onze Belgische buren hieromtrent heeft mogen verwerven.

Het een en ander, als stekken en enting, werd door zoodanig bewerkte planten aanschouwelijk voorgesteld. Wij verklaren dan ook gaarne dat wij eene zeer leerzame avond hebben gehad. Het zelfde gevoel was de Voorzitter toegedaan, dit getuigden de hartelijke woorden waarmede deze den spreker namens de aanwezige leden dank zegde voor de genotvolle en leerzame avond den leden bereid.

Door den heer GEYTENBEEK wordt ten aanschouwe gegeven eene buitengewone groote bloem van een Cyclamen, door hem uit zaad gewonnen. Zij was van buitengewone grootte en voorzien van 10 bloembladen. De heer GEYTENBEEK wenschte hiervan zoo mogelijk zaad te winnen om te zien of zij constant blijft, wij wenschen hem het beste succes toe daar het ons dan een zeer goede aanwinst schijnt. Door den heer GADELLA werden ter keuring aan de leden gepresenteerd door hem ingemaakte aardbeziën en kersen. Wij verklaren gaarne dat de heer GADELLA eene flinke stap op dat gebied gedaan heeft. Was de smaak delicieus te noemen, ook wat kleur aangaat waren zij moeilijk van de versche te onderscheiden, het is te voorzien dat deze heer het op dat gebied ver zal brengen en ook hem wenschen wij bij herhaling het beste succes.

Daar niets meer aan de orde is sluit de Voorzitter deze leerzame en gezellige vergadering.

Onmiddellijk hierna werd eene Bestuursvergadering gehouden. Deze werd gehouden om de rollen van het bestuur te verdeelen. Na eene korte onderhandeling neemt de heer DE BRUYN de functie van Penningmeester weer op zich, terwijl de heer J. GOOSSEN JR. het Secretariaat dezer Afdeeling op zich neemt.

Het Bestuur bestaat thans uit de heeren: G. DE HAAN, Voorzitter; J. GOOSSEN, Secretaris; P. M. F. DE BRUYN, Penningmeester; J. H. GOOSSEN, E. C. PIJPER, J. D. STRUVE en C. G. VAN DIJK.

J. A. KORS, *Secretaris.*

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

In de buitengewone vergadering van 22 Dec. j.l. trad in bovengenoemde Afdeeling de WelEd. heer Dr. J. TH. CATTIE uit Arnhem op. Spreker had tot onderwerp gekozen: de familie der *Compositae*, uit een tuinbouwkundig en warmoeziers oogpunt beschouwd.

ZEd. deelde mede, dat tot de familie der *Compositae* — een zeer belangrijke plantenfamilie — ongeveer een vijfde deel der bekende planten dus ongeveer 10.000 soorten, behooren, terwijl daarna de bouw, en in het bijzonder de bloem dezer planten behandeld werden, een mededeeling die Spreker overbodig achtte, maar om een duidelijk begrip dezer zoo merkwaardige familie te geven, nog even uiteen zette, ofschoon ieder der aanwezigen dit zeker weten zou. Om ons het een en ander recht duidelijk te maken, beschikte de Spreker over een keurig aantal platen van de familie der *Composieten*, die in de pauze nog nader bezichtigd werden, verder toonde Spreker aan, dat, hetgeen men in het dagelijksch leven de bloem noemt, niets anders is dan een verzameling van bloemen aan den top van den z.g. bloemsteel — bloembodem — omgeven door blaadjes, die te zamen den naam van omwindsel dragen.

Hierna behandelde Spreker op een zeer uitvoerige wijze de bevruchting door de insecten en de kunstmatige bevruchting door middel van het penseel, zoomede de methode die vooral in Engeland gevolgd wordt, om den oorspronkelijken vorm der bloemen (enkele) in dubbele te veranderen.

Men brengt n.l. het stuifmeel der binnenste of buisvormige bloemen over op de rand- of lintbloemen en verwijdert daarna de buisbloemen, dan ontwikkelen de randbloemen zich veel krachtiger, en het zaad wordt veel sterker. Als men nu dit zaad zaait zal men ondervinden, dat er onder de uit dit zaad verkregen planten zijn, die bloemen voortbrengen met meer randbloemen. Vervolgt men deze proefneming door uit deze zaailingen verder te zaaien, dan zal men na eenigen tijd bloemen zich zien ontwikkelen die geheel gevuld zijn, m. a. w. waarvan de buisbloemen in lintbloemen veranderd zijn.

Spreker besprak ook nog de verschillende meeningen die DE CANDOLLE en LEMOINE over deze familie hadden.

De familie der *Compositae* verdeelt men meestal naar den vorm der bloemen in buis- en lintvormigen.

Tot de zamengestelden behooren de *Aster*, de *Madeliefjes*, de *Dahlia's* enz.

Hierna werd de *Dahlia* uitvoerig behandeld, zoo ook de *Xanthium spinosum*, de *Immortellen* of Strooibloemen, voor het grootste deel oorspronkelijk uit Australie, de *Chrysanthemum* en de *Pyrethrum roseum*, waaruit het bekende Persisch Insectenpoeder vervaardigd wordt.

Na de pauze behandelde Spreker het warmoeziersgedeelte zijner voordracht, n.l. de groenten en toekruiden, hiertoe behooren de *Artisjok* en de *Cardon* die reeds meer dan 5000 jaren in cultuur zijn, de *Cichorei*,

het bekende *Witloof*, de *Schorseneer*, het *boerenwormkruid*, ook de z.g. *aardpeer* (*topinamboer*) welker knollen voor veevoeder gebruikt worden behoort tot deze familie, benevens de *Salade* die reeds in de 16e eeuw bekend was.

Nadat Spreker nog eenige recepten had opgegeven waarnaar vroeger de salade voor het diner gereed gemaakt werd, besloot Dr. CATTIE zijne keurige rede die door allen met de grootste oplettendheid gevolgd was.

Hierna bedankte de Voorzitter den Spreker voor zijne zoo aangename en leerzame rede.

Afdeeling Wageningen.

In het afgeloopen jaar werd door den heer A. IDE, tuinbouwleeraar, eene serie van drie lezingen over groententeelt gehouden. Het Hoofdbestuur, kennis dragende van de pogingen der afdeeling in zake de bevordering van groententeelt in de omgeving van Wageningen, had de attentie, reeds het eerste jaar onze afdeeling aan te wijzen voor een cursus door den nieuwbenoemden tuinbouwleeraar te geven en de afdeeling nam dat aanbod dankbaar aan. Achtereenvolgens werden in Mei, Augustus en November voordrachten gehouden, die door een vrij groot aantal belangstellenden, waaronder verscheidene tuinbazen en tuinknechts, werden bijgewoond. De eerste les handelde hoofdzakelijk over den verbouw der gewassen, die door den heer IDE het meest in de omgeving waren opgemerkt, de tweede les bestond uit practische aanwijzingen op het groentenproefveld der Afdeeling; de derde les handelde over het gebruik van sommige meststoffen naar aanleiding van proeven door Spreker genomen, vervolgens over het vervroegen en de broeierij en eindelijk over enkele algemeene zaken betreffende het leven der plant, waarna door sommige belangstellenden nog vragen werden gedaan, die de spreker welwillend beantwoordde. Door toevallige omstandigheden was telkens verzuimd, verslag te geven van elke lezing afzonderlijk. Bij het terugzien op het verloopen jaar zij daarom thans met een enkel woord dank gebracht en aan het Hoofdbestuur, dat Wageningen reeds het eerste jaar voor een cursus aanwees, en aan den heer IDE voor de vele wetenswaardige zaken, die hij mededeelde, en die hij op eenvoudige wijze wist voor te stellen, zoowel als voor de bereidwilligheid, waarmee hij zijne kennis en ondervinding disponibel stelde voor het publiek en in het bijzonder voor hen, die zich met de regeling van het groentenproefveld belasten.

Wageningen 4 Jan. '92. Dr. H. B.

Afdeeling Nijmegen.

(*Overgenomen uit de Prov. Geldersche en Nijmeegsche Courant.*)

In de ledenvergadering van de afd. Nijmegen en Omstreken der Ned. Maatsch. voor Tuinbouw en Plantkunde, gehouden den 16 December 1891 in de bovenzaal van *Café Burchtpoort*, hield de heer G. A. KUIJK, redacteur van *Flora en Pomona*, een voordracht over *Orchideeën*. Spreker toonde daarbij aan dat de cultuur van deze planten niet zoo moeilijk is als men aanvankelijk bij de eerste invoering meende. Vroeger werden alle *Orchideeën*, die men ontving direct in de warme kas geplaatst en daar voortdurend onder eene hooge en vochtige temperatuur gehouden. Dat was eene groote fout, want ten eerste komen de *Orchideeën* niet allen uit de warmste streken, of leven daar in een aanhoudend vochtigen dampkring en ten tweede zijn zij niet altijd in groei, maar rusten een tijd van het jaar en verlangen dan minder vocht en warmte. Men heeft zelfs *Orchideeën* die des winters liefst in een koude kas staan en bij vorstvrij weêr zooveel mogelijk gelucht willen worden. En dat dit niet de minst fraaie zijn liet spreker zien door een groot aantal schoone, gekleurde gravuren van de bloemen die hij rond liet gaan. De eigenaardige fijngevormde bloemen met haar schitterende kleuren moeten ons boeien.

De heer KUIJK besprak nu uitvoerig de wijze van kweeking die in oofdzaak afhangt van de oorspronkelijke groeiplaats van elke soort. Daarom onderscheidt men koude Orchideeën, die wel uit het zuiden komen maar daar op de hooge bergen gevonden worden; de gematigde O. die iets gevoeliger zijn en de warme O. welke men vindt in de tropische bosschen, in de dalen en laagvlakten.

Daar de meesten van deze plantenfamilie, in hun vaderland, als hangplanten tegen boomstammen gehecht, voorkomen en hoewel zij hun wortels om de stammen slaan, daaruit geen voedsel putten, doch dit nemen uit de lucht met behulp hunner bladeren en luchtwortels, behoeft men weinig werk te maken van den grond. Men plant ze daarom in mandjes gevuld met mos, houtskool en steentjes of men hecht ze aan stukjes hout waartegen men eerst wat mos legt, en hangt hen op. Ook de Orchideeën die in potten gekweekt worden behoeven geen betere grondsoort. Zoo kan men ze wel een jaar stil laten staan; vooral de koude O. eischen zelfs nog minder zorg dan vele onze gewone kasplanten; en als ze dan eenmaal bloeien plaatse men ze gerust in de kamer, waar de zoo bijzonder schoone bloemen weken lang goed blijven.

Ten slotte deelde de heer K. eenige bijzonderheden mêe over den geur van sommige bloemen, over het bevruchten en zaadwinnen; over het zoeken en importeeren en over den handel in Orchideeën.

Bij monde van den voorzitter deed het bestuur der afd. in deze vergadering rekening en verantwoording der 28 en 29 November gehouden bloemententoonstelling, die een klein voordeelig saldo afwierp en betuigde zijnen dank aan de inzenders voor de flinke inzendingen.

Na eenige discussie over de wenschelijkheid van het houden eener tentoonstelling in het voorjaar, waarbij het verzoek aan het bestuur werd gedaan hieromtrent in Januari een voorstel te doen, werd de vergadering gesloten.

Afdeeling Amsterdam.

Verslag van de vergadering gehouden Dinsdag 29 December 1891, van de Afdeeling Amsterdam.

Ingekomen stukken:

1. Brief van het Hoofdbestuur met verzoek, 1e om punten van beschrijving voor de Algemeene Vergadering. Niemand had een punt ter behandeling op te geven voor de winterbijeenkomst;

en 2e of de Afdeeling een spreker wenschte; de Afdeeling wenschte gaarne een spreker en zou daarvoor willen hebben, den heer KUIJK te Arnhem, onderwerp: de *Chrysanthemum's*, maar niet haar cultuur.

Er werd bepaald, op den laatsten Dinsdag van Februari tegelijk met de prijsuitreiking van de behaalde medailles van de 2e Nationale Chrysanthemum-tentoonstelling, de voordracht te doen houden.

2. Brief van het Hoofdbestuur, meldende dat er een verzoek was ingekomen van de Bloemen- en Planten-Commissie, om in de maanden April, Mei, Juni, Augustus en September, tweemaal te vergaderen, verzoekende of daartegen ook bij de Afdeeling Amsterdam bezwaren bestonden met het oog op de meerdere werkzaamheden die daaruit zouden voortvloeien voor de commissie van ontvangst en regeling. Die commissie, welke eerst bestond uit 3 leden, is thans vergroot tot 6 leden en wel: de heeren G. J. VAN DEN BERG, C. A. TEN HAAFF, J. BEERLING, D. FERRON, C. DE WAAL en IZAÄK BULK, welke heeren de benoeming aannamen, zoodat alsnu geen bezwaren bij de Afdeeling bestonden.

3. Brief van het Gemeentebestuur van Amsterdam, verzoekende verslag te willen uitbrengen over den toestand van den Tuinbouw in deze Gemeente. Daaraan is voldaan.

4. G. E. H. TUTEIN NOLTHENIUS. Handleiding voor het aanleggen en behandelen van Grove-Dennenbosschen, gratis aan de Afdeeling als begunstiger geschonken door de Heide-Maatschappij.

Tot bestuursleden werden benoemd de Heeren: H. GROENEWEGEN en WALTER KLAPP; Aan laatstgenoemden Heer, als niet aanwezig, zal daarvan kennis worden gegeven.

Vijf nieuwe leden traden nog toe tot de Afdeeling.

Het voorstel van den Heer C. A. A. DUDOK DE WIT om dit jaar weder, maar dan een Internationale Tentoonstelling van Chrysanten te houden kwam nu ter sprake. Er werd in beginsel aangenomen om weder een Chrysanthemum-Tentoonstelling te houden. Daarvoor werd een commissie benoemd bestaande uit: den voorsteller den Heer DUDOK DE WIT en de Heeren H. GROENEWEGEN, J. J. KRUSEMAN, J. H. REELING, JOH. VAN DEN BERG en B. A. PLEMPER VAN BALEN, welke heeren zich nog eenige andere heeren kunnen assumeeren. In de eerstvolgende vergadering zal dus een plan ter tafel komen.

De Heer GALESLOOT stelde nog voor, voortaan de Afdeeling te noemen Afd. Amsterdam en Omstreken, hetgeen de goedkeuring der vergadering wegdroeg. Verder zouden er vanwege de Afdeeling 3000 circulaires worden verspreid om daarmede te trachten nog nieuwe leden aan te winnen.

Er waren 7 tijdschriften van het Botanisch Leesgezelschap ter tafel.

Verder niets meer aan de orde zijnde, werd de vergadering gesloten.

IZAÄK BULK, *Secretaris.*

Afdeeling Gooiland.

Het plan bestaat in den zomer van 1892 twee tentoonstellingen van groenten en één van rozen te houden.

De heer LOVINK, ambtenaar van de Heidemaatschappij, zal in den loop dezer maand in de raadzaal te Naarden eene voordracht houden over „*ontginning van heidegronden met het oog op in-cultuurbrenging en beplanting.*"

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Aan mijne lezers, die mij hunne wenschen voor het Nieuwejaar toezonden, daarvoor mijn besten dank. REDACTIE.

H. B. te W. Beleefden dank.

C. d. V. te H. Opname zoodra de plaatsruimte zulks toelaat.

J. K. B. te H. K. III in dank ontvangen.

G. A. K. Uwe bijdragen ontvangen. Veel dank, plaatsing zoodra mogelijk.

C. A. A. D. d. W. te A. Dank voor Circulaire.

A. I. te F. Ik ben U zeer verplicht voor Uw welwillende toezegging en reken er gaarne op daarvan spoedig de vervulling te zien.

Q. v. U. te 's Gr. Voor *Uropedium* had ik heden geen plaats.

Prijscouranten.

GEBRS. VAN NAMEN. Volledige prijscouant van Zaden en Tuinbouwartikelen. Zwijndrecht bij Dordt No. 2. 1892.

Advertentiën.

Aanbesteding.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente **Arnhem**, zullen **ZATERDAG 16 JANUARI 1892**, 's voormiddags $11\frac{1}{2}$ uur, in het openbaar, ten Gemeentehuize aanbesteden:

BESTEK No. 8.

Het leveren en plaatsen van pot- en sierplanten voor de bloemperken in de Gemeente, met het onderhoud daarvan gedurende het jaar 1892.

Begrooting f 1660.—

Inlichtingen worden alle werkdagen, tot den dag der aanbesteding, tusschen 10 en 12 uur gegeven aan het bureau Gemeentewerken ten Gemeentehuize, alwaar het **bestek** met **gezegeld inschrijvingsbiljet** tegen betaling van f 0.50 verkrijgbaar is.

WINTERTUIN

VAN

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM.

In de Tuinbouw-Inrichting van E. H. KRELAGE en ZOON aan den Kleinen Houtweg te HAARLEM is een gedeelte der voorhanden kassen tot een Wintertuin vereenigd, waarin gedurende het winterseizoen eene groote verzameling decoratie- en sierplanten en steeds een groote voorraad bloeiende planten te vinden is. Voor het publiek is de Wintertuin geopend alle werkdagen van twee tot vier uur des namiddags. Voor vreemdelingen wordt het bezoek gemakkelijk gemaakt, ook op de andere uren daartoe aangewezen (van 10—12 uur des voormiddags.)

Gedurende de zomermaanden vindt men in den Wintertuin in bloei de rijke verzamelingen Gesneriaceën, Begonia's enz., terwijl de Sub-tropische planten der Inrichting verder tot versiering strekken. Des zomers is de toegang voor vreemdelingen ook van 6 tot 8 uur des avonds.

De ingang tot den Wintertuin van 2 tot 4 uur 's namiddags staat open door de laan naast het kantoor aan den Kleinen Houtweg. Op andere uren gelieve men zich vooraf aan het kantoor (nº. 19) aan te melden.

„LE LECTIER".

Nieuwe PEER, groot, zeer saprijk, delicieus van smaak, rijp Januari—Februari, de fijnste peer van dit jaargetijde, bijzonder geschikt voor ons klimaat, wordt door den ondergeteekende zeer aanbevolen, mag in geen vruchtentuin ontbreken.

1- en 2jarige Boomen te verkrijgen. Prijs per correspondentie.

JAC. P. R. GALESLOOT,

Koninklijke Vruchtboomkweekerij „POMONA" Amsterdam.

ALVORENS

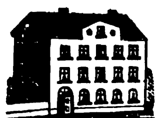
uw **DRUKWERK** te bestellen gelieve U prijs aan te vragen bij de Snelpersdrukkerij „ERICA".

Bij keurige uitvoering hoogst billijke prijsberekening.

Aanbevelend,

K. A. VAN DER WEIDE.

BILLIJK.

Door bijzondere omstandigheden te koop of te huur: **een HUIS** met zeer grooten **TUIN**, waarin sedert jaren eene **Bloemisterij** en **Zaadhandel** gedreven wordt, gelegen aan den spoorweg in een welvarend dorp in Gelderland.

Br. fr., onder lett. B, aan den Boekh. J. L. SCHOLTEN, Epe.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENT-WAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (nº. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Boomkweekerij.

Door ongesteldheid wordt ter overname **aangeboden**, een bijzonder gunstig, onmiddellijk bij een groote stad gelegen **BOOMKWEEKERIJ**, van niet te grooten omvang, goed gevestigd, met vaste en soliede Cliëntèle. Conditiën zeer aannemelijk.

Brieven franco letters C. C. bureau van dit blad.

No 3. ZATERDAG 16 JANUARI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Winterbijeenkomst.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de *Winterbijeenkomst* van de leden der Maatschappij zal worden gehouden op **Woensdag 24 Februari a.s.**, des voormiddags om 11½ uur in het *Societeitsgebouw der Diergaarde te Rotterdam.*

Ingang uitsluitend door het groote hek in de Diergaardelaan.

Vertoon van het **diploma van lidmaatschap** der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde is bij den ingang **volstrekt noodig.** Zonder dit diploma is de concierge verplicht gratis-toegang te ontzeggen.

Het Afdeelings-bestuur Rotterdam zal de leden bij aankomst eenige ververschingen aanbieden

Na afloop der bijeenkomst zullen de leden zich aan een gemeenschappelijken maaltijd kunnen vereenigen tegen betaling van f 3 — per persoon, met inbegrip van een halven flesch wijn.

De leden die daaraan wenschen deel te nemen, worden verzocht daarvan vóór 22 Februari mededeeling te doen aan den heer J. C. DE LANGE, secretaris der afdeeling Rotterdam, Aert van Nesstraat aldaar. Zonder deze mededeeling is men niet van plaats verzekerd.

Punten van behandeling:

1. Is het wenschelijk dat door onze Maatschappij commissien worden benoemd, die op tijden aan de bloemisten en tuinlieden onbekend, hunne kweekerijen bezoeken, en alsdan prijzen voor uitstekende kweekwijzen en netheid kunnen toekennen. Bekendmaking in de Tuinbouw- en andere bladen ware van deze bekrooningen wenschelijk.
In te leiden door den heer Jhr. Mr. W. C. A. ALBERDA VAN EKENSTEIN.

2. Zou het niet wenschelijk zijn dat de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde vertakkingen of connecties had in onze Koloniën, met het oog op de belangen van jeugdige beoefenaars van den tuinbouw die in Oost of West eene werkkring zouden wenschen?
In te leiden door den heer A. RIETVELD.

3. Vergelijkende proefnemingen worden aanbevolen met *gascokes, gietcokes* en *anthraciet,* ter beantwoording der vraag welke van deze drie brandstoffen voor vulkachels ter verwarming der plantenkassen, met het oog op *kostbaarheid, duur* en *warmtegevend vermogen,* de voorkeur verdient.
In te leiden door den heer H. WITTE.

4. Plebiscieten, zooals ze tegenwoordig in de tuinbouwwereld gehouden worden, beantwoorden niet volkomen aan het doel. Welke verbeteringen zijn. voor het vervolg, ten deze wenschelijk?
In te leiden door den heer J. F. WILKE.

5. Welke methode behoort gevolgd te worden bij het onderwijs in Tuinbouwteekenen?
In te leiden door den heer F. S. VAN DE PAVORD SMITS.

6. Wat heeft de winter van 1890—91 ons geleerd ten aanzien van nieuw ingevoerde planten in de laatste 50 jaren?
In te leiden door den heer R. WIND.

7. Wat leert de ondervinding in ons land over de slapsteligheid der kasdruiven? Waardoor ontstaat die en hoe kan ze voorkomen worden?
In te leiden door een der leden der afdeeling Groningen en Omstreken.

8. Het aanbrengen van verwarmingsbuizen langs de glasbedekking der plantenkassen is wenschelijk.
In te leiden door den heer E. TH. WITTE.

9 Bespreking van eenige wenschelijke zaken in acht te nemen bij de constructie enz. van houten plantenkassen.
In te leiden door den heer J. F. WILKE.

10. Zou het in het belang van den Nederlandschen tuinbouw zijn en op den weg onzer Maatschappij liggen, naar de aanstaande wereldtentoonstelling te Chicago een of meer deskundigen te zenden teneinde een, alle vakken van tuinbouw omvattend verslag, ten algemeenen nutte uit te brengen?
In te leiden door den heer W. E. VAN LEER.

11. Speciale collecties door particulieren of instellingen bijeen te brengen zijn in het algemeen wenschelijk en de openbaarmaking waar die te vinden zijn. kon een onderwerp van werkzaamheid der Maatschappij wezen.
In te leiden door den heer J. F. WILKE.

Het Hoofdbestuur:
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Gladiolus nanceianus.

Zoo talrijk als wij in den tuinbouw de resultaten van kruisingen zien, zoo zeldzaam komt het voor, dat hare geschiedenis ons nauwkeurig verhaald wordt. De meeste kruisingen worden uitgevoerd met al die zorgen, die voor het verkrijgen van goede zaailingen vereischt worden, maar de meerdere zorgen, die voor de kennis van de ware afstamming dier zaailingen vereischt zouden zijn, worden zelden in acht genomen. Het gevolg is, dat men de moederplant wel met zekerheid kent, maar dat de herinnering aan den vader geholpen moet worden door de kenmerken van den bastaard, een middel, dat helaas te dikwijls zeer onzeker is. Van verreweg de meeste kruisingsproducten van den handel vindt men dan ook de ouders niet vermeld.

Toch is het voor hem, die zich op het hybridiseeren wil toeleggen, niet voldoende te weten, welke groote resultaten hiermede kunnen worden bereikt, hij wenscht ook te vernemen, hoe die worden verkregen, en van welke omstandigheden de uitslag afhankelijk is. Leeringen wekken, doch voorbeelden trekken!, en de beschrijving van de geschiedenis van een bepaald geval is zonder twijfel wel datgene. wat hier van den meesten invloed kan zijn.

Zulk een geval levert ons het geslacht *Gladiolus*, waarvan de beide nieuwste rassen, *G. Lemoinei* en *G. nanceianus* te danken zijn aan de hybridiseeringen van VICTOR LEMOINE, den beroemden Franschen kweeker, wiens overlijden onlangs in dit blad bericht werd. *)

De heer E. LEMOINE gaf op 9 Sept. 1890 in eene voordracht voor de *Royal Horticultural Society* te Londen een overzicht van de geschiedenis der Gladiolen, en daar deze voordracht onlangs zoowel in de jaarboeken van dat Genootschap, als ook afzonderlijk in de Fransche taal verschenen is (*Les Glaieuls hybrides rustiques*, *Nancy* 1891, 26 blz.) zal het waarschijnlijk aan de meeste lezers van ons Tuinbouwblad aangenaam zijn, in het kort met den inhoud en de strekking van die brochure bekend gemaakt te worden.

Te meer zal dit het geval zijn met hen. die op de maandelijksche tentoonstelling onzer Maatschappij in de bekende zaal van *Natura Artis Magistra* te Amsterdam, den 12 September j.l. de gelegenheid hadden, de prachtige verzameling van verscheidenheden van *Gladiolus Gandavensis* te bewonderen, die toen aldaar door de heeren E. H. KRELAGE en ZOON, zelven als winners van talrijke fraaie nieuwigheden in dit geslacht bekend, was tentoongesteld. Deze collectie toch begon met de oudste varieteiten van *Gladiolus Gandavensis*, vóór 1855 in den handel gebracht, en vertoonde verder, in groepen van telkens tien jaren, en dus in volgorde van ontstaan, de voornaamste, sedert gewonnen verscheidenheden. Met een oogopslag kon men hier den gestadigen vooruitgang aanschouwen. Allengs werden de bloemen grooter, de vormen volmaakter, de kleuren meer gevarieerd, in bijna eindelooze schakeering.

De kruisingen van VICTOR LEMOINE hadden ten doel, een ras te scheppen, dat de groote variabiliteit, en de alom geprezen eigenschappen van *Gladiolus Gandavensis* zou vereenigen met voldoende hardheid, om 's winters bij niet al te strengen vorst zonder bedekking buiten te kunnen overblijven, met een groote mate van onverschilligheid voor de grondsoort, waarin de bollen geplant zouden worden, en met vroegen bloei. Dit doel werd bereikt in *G. Lemoinei* door onderlinge bevruchting van *G. Gandavensis* en *G. purpureo-auratus*, en later in *G. nanceianus* door kruising van den *Lemoinei* met een nieuw ingevoerde soort, den *G. Saundersii*.

Doch laat ons niet vooruitloopen, en beginnen met den tijd, toen de kleinbloemige soorten *G. communis* en *G. byzantinus* algemeen in de tuinen van Europa gekweekt werden. Eerst in het midden van de vorige eeuw werden naast deze een aantal andere soorten ingevoerd, de meeste kwamen echter niet in de eigenlijke culturen. Want het geslacht *Gladiolus* bevat ongeveer 90 soorten, alle van de oude wereld, de meeste, en vooral de fraaiste, in Zuid-Afrika inheemsch, enkele in Perzie en Afghanistan, andere zelfs tot in Midden-Europa in het wild voorkomende.

Tegen het einde der vorige eeuw werden ingevoerd de *G. floribundus* en *G. cardinalis* en omstreeks 1824 de *G. psittacinus*, en met deze soorten was de oorsprong van het ras der *G. Gandavensis* gegeven. Dit ras toch is een product van kruising tusschen de beide laatstgenoemde soorten, en vormt het begin van de bijna onafzienbare reeks van kruisingen, waarvan wij in dit opstel enkele der voornaamste te bespreken hebben.

Het was BEDDINGHAUS, tuinman van den hertog van AREMBERG, die in 1837 deze eerste kruising uitvoerde. Hij bracht het stuifmeel van *G. cardinalis* op *G. psittacinus* over, en won van deze zaden. De daaruit opgroeiende planten hadden het uiterlijk en den bloemtros van *G. psittacinus*, doch grooter, en de kleur van *G. cardinalis*, maar met meer verscheidenheid. Dit geheele nieuwe ras werd weldra door LOUIS VAN HOUTTE aangekocht, en door hem in 1841 onder den naam van Gentsche Gladiolen — *Gladiolus Gandavensis* — in den handel gebracht.

Algemeen was de verrukking over deze aanwinst. Van heinde en verre kwam men de planten bewonderen. Kleur en houding lieten alles verre achter zich, wat men ooit van Gladiolen gezien had; de bloemen waren groot, 17—20 in aantal en schitterend oranjerood, enz.

En toch, als men nu VAN HOUTTE's afbeelding in de *„Flore des Serres et des Jardins de l'Europe"* (1846) ziet, hoe klein en fletsch komt zij ons dan voor, vergeleken bij de tegenwoordige varieteiten, en hoe onbegrijpelijk schijnt ons dat enthousiasme.

Maar de hoofdzaak is, dat de stoot in de goede richting gegeven was. Hybridiseeren van Gladiolen werd nu de leus; WILLMORE te Oxford, SOUCHET te Fontainebleau en vele andere kweekers werkten in deze richting voort; zij kruisten de nieuwe *Gandavensis* met *G. floribundus*, *G. blandus*, *G. ramosus* enz. en er ontstond allengs een ras, dat den oorspronkelijken bastaard in schoonheid verre overtrof.

Maar ook dit ras moest op zijne beurt onderdoen voor nieuwe reeksen van bastaarden. Wel was het niet alleen in grootte en kleurenpracht, maar ook in zijn vermogen om onze winters te verdragen vooruitgegaan, maar in het laatste opzicht ontbrak nog veel, wat noodig was om de plant haar tegenwoordige algemeene verspreiding te verzekeren.

Om dit doel te bereiken liet VICTOR LEMOINE zijne keus vallen op de *G. purpureo-auratus*, die in 1870 uit Natal in de kweekerijen van WILLIAM BULL te Londen was ingevoerd, en waarvan de bovengenoemde *Flore* op 15 Februari 1874 een afbeelding en beschrijving gaf. Deze soort is volkomen hard, en verdraagt de winters van Midden-Europa zonder bedekking; laat men haar zonder eenige zorgen in den tuin groeien, zoo vermenigvuldigt zij zich snel door hare bollen, die ten deele op afstanden van de moederplant komen te staan. De bladeren waren kort, de tros ijl en vertakt, doch hoog, de bloemen klein en buisvormig maar met een schakeering van kleuren, die in de *G. Gandavensis* ontbraken en die dus, bij kruising, groote verbetering van deze beloofden.

In de gronden rondom Nancy tiert de *G. Gandavensis* niet; de *G. purpureo-auratus* is echter met elken grond tevreden. Daarom liet LEMOINE de eerstgenoemde soort komen, om met haar stuifmeel de laatstgenoemde te bevruchten. Dit geschiedde in 1875; van de gewonnen zaden groeiden er drie tot bloeibare planten op, waaronder twee fraaie, en één, die om de bronzekleur der bloemen vernietigd werd.

De beide goede bastaardplanten waren onderling volkomen gelijk, behalve in de kleur der bloemen, die bij de eene zeer licht rose, bij de andere stroowit was. De eerste ontving den naam van *G. Lemoinei*, de laatste dien van *Marie Lemoine*. Beide kwamen weldra in den handel (1880) en verwierven zich spoedig algemeene erkenning. Zij waren bijna even winterhard als *G. purpureo-auratus*, omtreeks een meter hoog, met krachtige en fraai groene bladeren, met bloemen die nagenoeg zoo groot waren als die van *G. Gandavensis*, een langen vollen tros vormden, en op de onderlip een groote purperen vlek toonden.

Maar beide waren bleek van tint. vergeleken met de prach-

*) V. LEMOINE werd in 1823 te Delme in Elzas-Lotharingen geboren, en vestigde zich in het jaar 1851 te Nancy, waar zijne kweekerij thans onder de leiding van zijn zoon, den heer E. LEMOINE, wordt voortgezet.

tige toen reeds bekende verscheidenheden van *G. Gandavensis*. Het was dus noodig in dit opzicht verbetering te brengen, en dit moest worden bereikt door herkruising van de nieuwe bastaarden met de oude. Deze herkruisingen met onderscheidene van de fraaiste *Gandavensis*-verscheidenbeden zijn in groot aantal in de kweekerij van den heer Lemoine uitgevoerd; daarbij gold als vaste regel, meedoogenloos alle exemplaren, hoe fraai zij ook zijn mochten, uit te roeien, die aan den eisch van winterhardheid niet voldeden. Deze combinatie van kruising en strenge selectie is het, waaraan de tegenwoordige schitterende vormen van den *G. Lemoinei* te danken zijn.

Veel moest worden uitgeroeid, want het bleek spoedig dat de nieuwe kruisingsproducten, naarmate zij in kleur en in pracht van bloemen meer overeenkomst met *Gandavensis* hadden, ook meer met deze in het gemis van winterhardheid overeen kwamen. Toch ontstond er een reeks van vormen, die in beide punten aan de gestelde eischen voldeden.

De eerste nieuwe vormen van *G. Lemoinei* kwamen in 1882 in den handel; onder deze noem ik de bekende variëteiten *Lafayette* en *Enfant de Nancy*. Sedert werden telken jare omstreeks een tiental nieuwe aanwinsten bekend gemaakt. Onder deze zijn nagenoeg alle kleuren en tinten vertegenwoordigd, doch alle behouden een gemeenschappelijk kenmerk in hun vorm en bouw, die de kenners reeds op een afstand den *Lemoinei* van den *Gandavensis* doet onderscheiden.

Over het algemeen is de teekening in de kleuren bij de eerstgenoemden fijner; hoe nauwkeuriger men ze beschouwt, des te fraaier zijn zij.

Merkwaardig is het te zien, hoe de zwavelgele kleur van *G. purpureo-auratus* in de bloemen van *G. Lemoinei* terug te vinden is, en welk een belangrijke rol zij daar in de teekeningen en vlekken speelt. Maar nog merkwaardiger is het, hoe deze bastaarden, bij de herhaalde kruisingen, en onder den invloed der scherpe selectie, allengs kleuren en teekeningen hebben voortgebracht, die aan geen van beide ouders eigen waren. Onder deze kleuren is het violetachtig blauw van sommige verscheidenheden wel het meest opvallende.

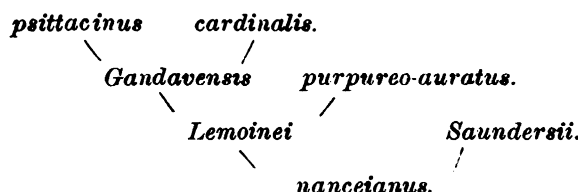
Of de kruisingen, dan wel de selectie, of misschien beide te zamen de oorzaak van deze nieuwe kleuren zijn, is moeilijk uit te maken. Zeker is het, dat in het algemeen, zoowel bij bloemen als bij groenten, kruisingen des te meer de variabiliteit bevorderen, naarmate zij meer door een strenge keuze worden begeleid. Moge de theorie hier ook nog raadselachtig zijn, de lessen der praktijk zijn zeer beslissend.

Kort vóór 1872 werd uit Natal ingevoerd de *G. Saundersii*, die in dat jaar te Kew bloeide. Het is een kleine plant, met blauwgroen loof, zwakke en ijle trossen en bloemen die groot zouden zijn, als zij slechts wijd open stonden. Doch zij zijn min of meer buisvormig en hangen daarenboven omlaag; zij zijn bleekrood en fraai fijn gestippeld. Ofschoon de soort bij ons volkomen winterhard is, ontwikkelt zij zich toch zelden tot goede planten, en draagt dan ook bijna geen zaad.

Vele kweekers zagen de verbeteringen in, die de Gladiolen door kruising met deze nieuwe soort konden ondergaan. Maar terwijl de meesten de kruising met *G. Gandavensis* beproefden, koos Lemoine hiertoe de verscheidenheden van *Lemoinei* met hare groote vlekken. In 1883 voerde hij deze kruising uit, en koos daartoe de allerbeste nieuwe verscheidenheden, terwijl de *G. Saundersii* nu eens als vader, dan weer als moeder gebruikt werd. In het laatste geval kreeg men slechts weinig zaden; onder deze kiemden er *vier*, waarvan er twee bruikbare typen gaven, die als *Président Carnot* en *Maurice de Vilmorin* zich grooten roem verwierven.

Maar de zaden, die onder den invloed van het stuifmeel van *G. Saundersii* op de *Gandavensis* ontstaan waren, waren talrijk en gaven een groot aantal verscheidenheden, die echter, hoe verdienstelijk ook, voorloopig nog geen grooten rijkdom van vormen en kleuren ten toon spreidden.

Deze kruisingsproducten ontvingen den naam *G. nanceianus*, en wij kunnen dus voor hen dezen stamboom opmaken:

Weldra kreeg dit ras, door nieuwe kruisingen, den rijkdom aan vormen en kleuren, die er aanvankelijk aan ontbrak, terwijl de gestippelde vlekken, die er zoo kenmerkend voor zijn, behouden bleven. In 1889 werden reeds negen verscheidenheden van *G. nanceianus* in den handel gebracht, terwijl een aantal andere voor volgende jaren werden voorbereid.

Tegenwoordig kan men, in den vorm en de kleuren der bloemen, den invloed van *G. Saundersii* bijna niet meer herkennen, zoo prachtig hebben deze zich ontwikkeld.

Het was niet mijn doel, eene aanbeveling te schrijven voor Lemoine's Gladiolen. Daarom geef ik geen beschrijvingen zijner variëteiten, waarvan trouwens de meesten ook ten onzent voldoende bekend zijn. Ik wenschte slechts zijne methode meer algemeen bekend te maken, teneinde die, zoo mogelijk, ook bij onze kweekers ingang te doen vinden. Zij berust, zooals men ziet, op herhaalde kruisingen, uitgevoerd met een zeer bepaald doel en tusschen soorten en verscheidenheden, die met het oog op dit doel zorgvuldig worden uitgekozen. Tevens gaat zij gepaard met eene scherpe selectie, en met een meedoogenloos vernietigen van alle nieuwigheden, die niet aan de vooraf gestelde eischen voldoen. En hoe moeilijk het ook zij, zich zulk eene beperking op te leggen, toch ligt hierin ten slotte de hefboom, die aan de nieuw verworven vormen een spoedige en algemeene erkenning verzekert. P.

Kew-Gardens.

II.

Daar de Kew-tuinen niet ver van de groote wereldstad verwijderd zijn, kan men ze met verschillende communicatiemiddelen, als per spoortrein, tram, omnibus en in den zomer per boot bereiken.

Dit laatste middel van vervoer heeft 's zomers veel voor, men ziet dan nog zeer veel merkwaardigs van Londen, iets dat men met de „*Underground railway*" mist. Aangezien Kew-Gardens niet voor 1 uur hare overigens gastvrije poorten ontsluit, vertrekken wij tegen twaalf uur met de boot van London Bridge, om na een aangenaam tochtje nog vroeg genoeg aan de „*Kew-Gardens Pier*" te arriveeren. Men behoeft nu niet te vragen naar den weg; men volgt de menschen maar, want men kan er verzekerd van zijn, dat het meerendeel voor Kew bestemd is. Wilt ge eerst nog iets gebruiken dan vindt men daarvoor op het „*Kew-Green*" — ge passeert het — ruimschoots gelegenheid. Trouwens, men noodigt U op de minzaamste wijze uit, evenals dat men dat hier te lande voor een poffertjeskraam ziet doen. Groote zwarte borden verkondigen u, wat er zoo te eten is, terwijl het uithangbord „*Tea*" overal zichtbaar is. Kew-Green kan als de voorhof van Kew Gardens beschouwd worden; het wordt gedeeltelijk door de tuinen omgord. De hoofdingang van den zoo ongeveer 100 Hectare grooten, beroemdsten plantentuin ter wereld ligt thans voor ons, en we bewonderen in de eerste plaats het groote, prachtige door Mr. Decimus Burton ontworpen hek. Een lange, magere man met zwaren knevel en hoogen hoed op, met zijn groene jas, waaraan de vergulde knoopen niet ontbreken, met zijn vest, dat wat kleur aangaat, „*Sequah*" jaloersch zou maken, zijn breed gegalloneerden pantalon, een rotting in de hand, ontdoet u van alles — om in beleefdheidsvorm te spreken, — van alles, wat u lastig bij het bezoek zou zijn; of in strengeren zin: van alles waarin men iets kon smokkelen.

Men ontvangt hiervoor een reçu dat bij het verlaten van den tuin tegen uw taschje, mandje losse bloemen enz. wordt ingewisseld. Honden worden niet toegelaten en een half uur na zonsondergang wordt de tuin voor het publiek gesloten. Voor een dubbeltje kan men zich bij elken ingang, waarvan er

zeven in het geheel zijn, een plattegrond aanschaffen, waarvan men zeer veel gemak heeft. De gewaarwordingen te schetsen van een volbloed-plantenliefhebber is niet wel mogelijk. Toen ik dezen zomer het genoegen had mijne vrouw aan Kew-Gardens voor te stellen, was zij zoo met die kennismaking in de wolken, dat een herhaald bezoek ervan het gevolg was. Terstond bij het binnentreden, onverschillig waar, valt het u op, dat alles ruim is aangelegd, en het frissche gazon tusschen de sierlijke bloemen, heesters en boomen, vol van afwisseling in duizenden soorten, het oog aangenaam streelt. Men gevoelt zich, ja, hoe zal ik het uitdrukken — gaat het u als mij — *gelukkig*, in het vooruitzicht te zijn zooveel schoons te genieten, en de godin *„Flora"*. van alle werelddeelen, zoowel in kleine scheppingen als in groote natuurgewrochten te mogen aanschouwen te aanschouwen met een paar *„open oogen"* die zelfs voor de kleinste schepping der natuur niet blind zijn, om daarin, met ootmoedige dankbaarheid, de grootschheid van het kleine, de hand van den Schepper aller levende schepselen te zien. Kew-Gardens kunnen we ons als een fontein voorstellen, waarvan elke waterstraal in staat is, u die informatie te geven, die men verlangt; het is een zaadmagazijn, dat hare connecties tot in de uiterste hoeken der wereld heeft uitgebreid; het is een proefstation bij uitnemendheid zooals voor eenige jaren nog gebleken is. Indië was niet in het bezit van *Kinine* die van de *Cinchona*-boom bereid wordt. Daar in Kew-Gardens een menigte *Cinchona*-planten aanwezig waren, stelde men voor deze in Indië te planten, met het gunstige gevolg, dat er thans jaarlijks een groote partij, met hetzelfde doel verzonden wordt.

De heer THISELTON DYER, directeur der tuinen, die, behalve vrije woning, f 12.000 per jaar heeft — hield en houdt zich veel onledig met proeven, om de lage velden der tropische gewesten te beplanten, en moet in vele opzichten reeds gunstig geslaagd zijn. In bijna alle richtingen worden daar proeven genomen die soms van het hoogste belang zijn en waarvan de welvaart van menig land afhangt.

Maar laten wij nu onze wandeling beginnen, daar er anders geen einde komt.

Welnu, wij zijn het rechte, zeer breede hoofdpad opgewandeld, en zien aan onze rechterzijde een gebouw, dat meer op een oranjerie, dan op een warme kas gelijkt. Oorspronkelijk komt deze kas van het Buckingham paleis, en men kan het aan haar zien, dat zij in een tijd gebouwd is, dat men nog niet veel begrip had, welke eischen een warme kas stelt.

Toch bevat deze oude een schat van tropische planten, waaronder de *Aroideeën* en boomvarens de hoofdrol spelen. Sierlijke palmen spreiden hunne prachtige bladeren hier over een varen, daar over de groote *Anthurium acaule*, als wilden zij deze laatste voor de zonnestralen beschermen. De muren zijn bekleed met een menigte soorten klimplanten, en opmerkelijk is het, hoe daar een *Tradescantia zebrina* een wedstrijd tegen die lianen aanvangt. Dat deze plant even geschikt is om de hoogte in te gaan, als steeds te hangen, is mij daar gebleken. Het zoude ons te ver voeren alle planten te noemen, welke wij daar zagen, het was ons in hoofdzaak te doen om er de attentie op te vestigen, daar zij anders ligt vergeten wordt, hetgeen wij bij ondervinding weten. Bij het uitgaan bemerken wij aan de zuidzijde van de kas een tweetal palmen *(Chamaerops Fortunei)* die echter den vorigen winter nog al geleden hadden.

(*Wordt vervolgd*).

Hyacinthen- en Tulpen-Pronkbakken te Haarlem.

Naar men verneemt zijn in het afgeloopen najaar in de tuinbouw-inrichting der heeren E. H. KRELAGE & ZOON, aan den Kleinen Houtweg te Haarlem, weder als vroeger meermalen het geval was, Hyacinthen- en Tulpen-Pronkbakken geplant, die in den bloeitijd ter bezichtiging zullen worden gesteld. De Hyacinthen-Pronkbakken worden het eerst aangelegd in den eersten bloeitijd van den Hyacinthenhandel, anderhalve eeuw geleden. In de werken van GEORGE VOORHELM (1752) en den MARQUIS DE SAINT SIMON (1768) vindt men ze beschreven en afgebeeld. Nog in de eerste helft dezer eeuw vond men ze in alle voorname Haarlemsche bloemisterijen, later hield men langzamerhand op ze te planten. In 1878 was dit het geval bij de firma E. H. KRELAGE & ZOON, die deze wijze van tentoonstellen het langst had volgehouden. Toen echter elders later weer een proef werd genomen zulke Hyacinthenbakken te planten, richtte zich ook de firma KRELAGE er weer op in en heeft in de jaren 1880—1884 geregeld dergelijke tentoonstellingen gehouden; daarna ook nog in 1889. Deze bakken bestaan uit twee groote bedden, op elk van welke ruim 600 Hyacinthen zijn geplant, allen van de fraaiste, nieuwste en meest uiteenloopende soorten, zoodat het geheel een zeer goed overzicht geeft van het beste wat er op dit gebied voorhanden is en daardoor niet alleen een uitmuntende staalkaart vormt om den liefhebbers bij de keuze der soorten tot leiddraad te strekken, maar ook voor de mannen van het vak een gewaardeerde leerschool is. Vóór den bloeitijd worden de op die wijze geplante Hyacinthen door buitengewone middelen tegen de wisselvalligheden van het weder beschermd en als ze in bloei staan wordt er een zeer ruime tent overgespannen, waardoor de kleuren goed en langer bewaard blijven en het bezichtigen wordt gemakkelijk gemaakt. Er wordt op die wijze eene tentoonstelling gevormd, die aan velen een genot verschaft, althans in 1889 werd die door duizenden bezocht.

De nu in April 1892 te houden tentoonstelling zal hoogstwaarschijnlijk omstreeks Paschen kunnen gehouden worden, daar het midden van April de gewone bloeitijd der Hyacinthen is.

Naast de Hyacinthen-tent en daarmede verbonden zal men dan vinden een tweede tent met twee bedden vroege enkele en dubbele Tulpen, een keus der beste soorten, welke men zal trachten te gelijkertijd met de Hyacinthen in bloem te hebben. In 1889 werd het eerst eene dergelijke proef van tentoonstellen genomen, die nu op verbeterde wijze wordt herhaald.

Vreemdelingen, die in den bloeitijd de Hyacinthen in de omstreken van Haarlem gaan zien, zullen zeker ook gaarne een bezoek aan deze tentoonstelling brengen.

Binderij.

(*Vervolg en slot van blz. 12.*)

II.

De Binderij voor Tentoonstellingen.

Op de bloemententoonstellingen vindt men in den regel een keur van bloemwerken. De wijze van exposeeren is voor de inzenders echter gewoonlijk geen voordeel, omdat de voorwerpen zijn tentoongesteld als gold het eene markt. Wat in 1890 te Berlijn aangaande de uitstalling van bloemwerken werd gehandhaafd, zagen we in het klein dit jaar te Zeist, waar een gedekte tafel voor een diner met toebehooren werd aangetroffen, en waarbij bloemen natuurlijk een hoofdrol vervulden: een pièce de milieu met bloemen, bordbouquetjes, bloemenguirlandes, sierlijk en smaakvol tusschen de tafelbenoodigheden gerangschikt. Dergelijke methoden van exposeeren geven den inzenders gelegenheid om te toonen, dat zij moeite noch kosten willen sparen. Men verkrijgt alsdan een veel schooner geheel dan gewoonlijk hier te lande. Gelukkig is er echter nog animo genoeg om in te zenden, alhoewel op de meeste tentoonstellingen de uitgeloofde prijzen tamelijk laag genoemd kunnen worden. Als b.v. op 12 nummers van bouquetwerken, 84 inzenders zijn, is dit een duidelijk bewijs om het voorgaande (animo) te staven. Van zulk een wedstrijd mag men met recht schrijven: De binderij was een der glanspunten van de tentoonstelling. Ook zijn er wel eens exceptie's op het schoone bindwerk; dit komt echter zelden voor. Menigeen is het bindwerk van één soort bloem niet genegen. Ik betreur zulks en verklaar, dat m.i. het schoonste bloemwerk wordt aangetroffen, waar slechts 1 of 2 soorten van bloemen ge-

bruikt zijn. De beide nationale Chrysanthemum-tentoonstellingen getuigen zulks. De indruk was daar ook werkelijk hoogst verrassend. Ook de tentoonstelling van Orchideeën maakte wat de bouquetterie betrof (het andere blijft hier natuurlijk buiten beschouwing) op de bezoekers een blijvenden en aangenamen indruk. Dit strekte vooral den inzenders tot eer, die toonden, alhoewel de *speciale* expositie's hier te lande nog in hun kinderjaren zijn, dat zij toch in hooge mate los en smaakvol de bouquetten wisten te arrangeeren. Goed gebonden rozenbouquetten betooveren ons bijna, durf ik zeggen. Op de Rozententoonstelling te Trier van 27—30 Juni 1891 getuigde de binderij (zoo werd mij geschreven) van grooten smaak en kunstvaardigheid. En in waarheid, wat we met eigen oog hier in ons land aanschouwen, zij ons genoeg om er van overtuigd te worden, dat, nu we in een specialiteitentijd leven, het speciale ook tot zijn recht moet komen, waar het nog niet het geval is. En dit is juist bij de bloemwerken op te merken. Zoo vinden we in ons Orgaan, datum 2 Mei, sprekende over de bouquetwerken te Utrecht: dat men tot den lossen vorm tracht over te gaan, en dat zulks niet geheel gelukt was. In correctie van het hierboven vermelde bespeuren we een aanmerkelijke vooruitgang te Zeist. Alle bouquetten met eerste prijzen bekroond, getuigden van smaak en vlugge bewerking. Het rozenbouquet o.a. met den 1en prijs (om het speciale weêr te bespreken) trok aller bewondering. Zoodanige voorbeelden, honderden in getal, zou ik kunnen aanhalen, tot bewijs dienende voor het schoone, dat op tentoonstellingen wordt aangetroffen. De inzenders staan echter maar al te dikwerf aan willekeur bloot. Zooveel hoofden, zooveel zinnen, zegt het spreekwoord. Op de eene plaats vinden de Juryleden los werk het schoonst, op een andere daarentegen wordt de vorm hoofdzakelijk in overweging genomen, en, daàr is het vaak te los bevonden, waàr op een derde plaats de qualiteit der bloemen de maatstaf is. De beoordeeling is daarom nog niet slecht, maar te willekeurig voor den inzender. Ja zoo ver ging het zelfs, dat men een vraag in het Tuinbouwblad zag verrijzen, die aldus luidde: Welke eischen kan men stellen bij de samenstelling van eene bruidsbouquet? Naar het schijnt, wist men er dus geen touw meer aan vast te knoopen. Een nieuwe wijze van beoordeeling is dus hoogst wenschelijk volgens mijn zeer bescheiden meening. In Amerika begint het ingang te verkrijgen. Het is de beoordeeling naar een aantal punten, die verkregen moeten worden.

Voor bouquetten.	1.	Vorm.	5
	2.	Kleur.	5
	3.	Qualiteit der bloemen.	5
	4.	Arrangement „ „	5
	5.	Bewerking in het geheel.	5
(Sub 5: Afwerking, netheid, mos uit het gezicht, enz.)			25
Voor corbeilles.		Vorm.	5
		Kleur.	5
		Grootte.	5
		Arrangement der bloemen.	5
		Bewerking over het geheel genomen.	5
			25

De tentoonstellings-commissie brengt de wijze van beoordeeling in het program. Elk inzender zal zorgen de gestelde eischen zoo stipt mogelijk te volbrengen. Op deze manier heeft ieder Jurylid een' maatstaf. Heeft men dit vastgesteld, dan is er ook geen bezwaar meer tegen om vóór de beoordeeling der ingezonden voorwerpen, deze te doen prijken met de namen der inzenders. Zou dit ook bij ons geen ingang kunnen vinden?

Mogen vele speciale tentoonstellingen in ons Vaderland georganiseerd worden met navolging van het systeem, zooeven beschreven!

III.

De Binderij als onderdeel der hoogere tuinbouwkunst!

Wat een ongelukkig gekozen uitdrukking, zal menige lezeres of lezer bij zichzelf zeggen. Het is om te lachen!! — De binderij als onderdeel der hoogere tuinbouwkunst! Gaarne en volkomen ben ik bereid het te corrigeeren. Maar dan noem ik de binderij „*Schilderkunst*". En waarlijk, alle bloemwerken zijn schilderstukken van minder of meerder juiste kleurschakeering. Niemand heeft zooveel kleuren disponibel als juist de bloemist. Maar ook niemand loopt meer gevaar ze te misbruiken dan juist .... de bloemist. En waarom? Daar de schilderkunst door dezen werkzamen tak van ons volk zelden of nooit is beoefend. Ik druk me hier wel wat scherp uit, doch wilt het mij niet euvel duiden; ik had vergeten er „volgens mijn meening" bij te voegen. Op de eerste regelen (Binderij I), gewaagde ik maar eventjes van belangrijker punten; dit is het juist, wat ik in dit slot wenschte uiteen te zetten. Toen ik laatst, te Amsterdam zijnde, mij op het Damrak bevond, maakten de wandversieringen en eenige andere bloemwerken op mij zulk een diepen indruk, dat ik dacht: „neen, nu ik dit gezien heb. en we zoo ver zijn, komen we later nog verder. Stilstaan is achteruit gaan! Dus hooger en hooger moeten we streven. Kunstenaars en schilders van beroep en van naam, moeten eens vol bewondering stilstaan bij het zien der bloemwerken van Neêrland's bloemisten!" En, geachte lezeressen en lezers, dit is geen louter bespiegeling, neen het kan verwezenlijkt worden. Amerika zij onze spiegel; dáàr heeft men reeds veel grootsch met betrekking tot de bouquetterie het daglicht laten aanschouwen.

In eene particuliere correspondentie met een' vriend van mij werd het volgende in Augustus 1888 medegedeeld. (Oude kost zult ge zeggen, maar enfin, wellicht voor een of ander lezer niet geheel van belang ontbloot).

„Verleden week", zoo schreef hij mij, „had ik vacantie en ben ik in Chicago Illinois geweest. Daar moet ik u, waarde vriend, eens iets van vertellen. Ik heb daar de schoonste bloemen die ik ooit aanschouwde, gezien. 1e Wat wij de Son's dial noemen. Het is een ding, (ik geef het zoo woordelijk mogelijk weêr), waarmede men kan zien hoe laat het is door middel van de zon. Het geheele ding was van *afgesneden bloemen* en *planten* gemaakt. Ook zagen we daar de twee candidaten voor president van America in schepen, roeiende om het hardst, wie het eerst de stoel kon krijgen. Alles met bloemen gemaakt; zelfs de beelden van de candidaten waren zoo goed gedaan, dat men dadelijk kon zien wie CLEVELAND en wie HARRISON was. Verder was er ook een kalender, die jaar, maand en dag aanwees; dit was van planten". Zoo schreef hij me eens later over rouwplechtigheden, hoe de grafmonumenten versierd worden en over nog vele andere schoone zaken. Bij zulke werken komt teekenen en schilderen niet van onpas. Ook in Duitschland is men met zulke bouquetwerken op de hoogte. In Keulen, Bon, Trier, Berlijn en zoovele andere steden is dikwijls kunstenaarswerk te aanschouwen. Over het algemeen bewerkt men daar de bloemwerken zooals wij hier de mozaïkperken behandelen.

De schoonste teekeningen worden daarin weergegeven. Voor een zoodanigen arbeid behoort echter m. i. studie en kennis van het teekenen en schilderen. Vier jaar achtereenvolgens nam ik teeken- en schilderles voor dergelijke zaken. Toen ik in het voorjaar 1890 voor het eerst inzond op eene tentoonstelling, moest ik eerst een ontwerp voor dat bloemstuk maken. Ik maakte er een met kleuren (etc. — zoodanig schetsje is in een wip klaar). Toen begon ik mijn bloemen volgens die schets te kiezen, maakte een spiegel, en zond die in met goed gevolg. Voorzeker glimlachen sommigen, en ook verwondert dit me niets; want, zei ik het iemand, dan schoot hij in een lach, alsof dit totaal onzin was. Wat heeft men er echter bij voor als men eerst een schetsje maakt? 1e dat men onder het bloemen snijden geen plan meer maakt; 2e dat men bij het arrangeeren der bloemen alleen maar de schets heeft te volgen; 3e dat dientengevolge het bloemstuk veel juister zal geschakeerd zijn, wat losheid en kleurenpracht aangaat. Want wat is anders het geval, dat men het plan, in den beginne in het hoofd, wel twee- of driemaal zelfs verandert onder het maken der bloemstukken, hetwelk een warwinkel (vergeef me dit woord) voortbrengt. Heeft men het op papier met kleuren, dan volgt men dit voorbeeld getrouw na, met goed gevolg. Ik moet dan ook sterk aanraden steeds een schets te maken. Hierdoor kunnen bloemenmanden, pièce's de milieu, kussens, grafkranzen, bouquetten, ja alles wat men maar wil, vol teekening (waar zulks kan) met schoone kleur-

schakeering en tevens los vervaardigd worden. Voor jeugdige binders is het derhalve aan te raden de binderij, als kunst, gelijk ik ze opvat, te beschouwen.

Gemengde kleuren, is mij steeds geleerd, geven de zachtste en voor het oog de aangenaamste nuances. Ook zijn ze in den regel meer gestyliseerd. Hierover zijn verschillende geschriften en werken te raadplegen, met schoone voorbeelden opgeluisterd, die ook zeer goed zijn na te bootsen. Het is echter hoofdzaak, dat men over veel bloemen van één kleur, van ééne soort of familie, te beschikken heeft, daar anders bedoelde bloemwerken niet tot hun recht komen en kunnen komen. Ook zullen, zooals voor ieder duidelijk is, zoodanige bloemstukken goed betaald moeten worden. Tentoonstellingen zijn dan, volgens mijn opvatting, wel het meest geschikt, om zoo iets voor het bloemenliefhebbend publiek aanlokkelijk te maken, hetgeen voor heeren bloemisten en vakgenooten niets dan voordeel op zal leveren. Wat dan de binderij in het algemeen betreft, zij zal in waarheid „kunst" mogen genoemd worden en het ook zijn.

Utrecht, Dec. '91. W. E. van Leer.

ELK WAT WILS.

Uropedium Lindeni. Het is toevallig, dat ik heden morgen verwezen werd naar het stukje van D., geplaatst in No. 19 van 9 Mei 1891, want nu bespeur ik, hetgeen ik destijds wellicht over het hoofd zag, dat de fransche schrijver Brongniart vermoedde, dat deze soort niet anders zijn zoude dan eene erfelijk geworden pelorische variëteit van *Cypripedium barbatum.*

Dit moet wel een schrijffout zijn, om de afdoende reden, dat *Cypripedium barbatum* voorkomt in Azië (Java) terwijl de *Uropedium Lindeni* verspreid is van af Venezuela tot aan den Equator; in Amerika dus. De Cypripediums met afvallend blad buiten beschouwing latende, komen geen Cypripediums voor in Amerika, doch in Azië en Australia: het zijn de Selenipediums, die men gemakshalve onder de Cypripediums rangschikt, die men in Amerika aantreft. Zij zijn, voor zoover in den handel, ongeveer 15 soorten in getal, waartoe de vele hybriden niet gerekend zijn. De opvatting van Brongniart is, dat de *U. Lindeni* eene variëteit zou zijn van *Selenipedium caudatum*, ofschoon deze niet wordt aangetroffen in de groote uitgestrektheid, waar men de *U. Lindeni* vindt. Over de *Uropedium delicatum* wordt niet gesproken. 1)

5 Januari 1892. Odonto.

Slakken opruimen. In no. 3 geeft de heer Ritzema Bos eenige middelen tegen de slakken. Die middelen zijn bepaald goed, doch de kalk is zeer goed bij de groote cultuur, maar in de tuinen niet altijd aanwendbaar. Een bed saladeplanten b v. kan men toch niet met kalk bestrooien.

Voor tuinen nu die, evenals onze kweekerijen, rondom in het water liggen en dus met een grasrand zijn omgeven, breng ik een middel in herinnering, dat door mij steeds met succes is aangewend. Men neemt dunne gladde stokjes. een of tweejarige scheuten of takken, als men die bij de hand heeft, snijdt er een punt aan, en gaat dan na zonsondergang in den geheelen tuin rond. Om dien tijd gaan de slakken, die des avonds in den grasrand zijn gekropen, er weder op uit. Den eersten die men nu vindt steekt men aan het stokje. Door den tweeden wordt de eerste opgeschoven en dit gaat voort tot het stokje vol is. Het heeft dan veel van een speetje paling; vol zijnde, steekt men het stokje in den grond en neemt een ander.

Is de tuin wat groot, dan gaat men eerst b. v. links en den volgenden avond rechtsom, want is er voor dat rondgaan wat veel tijd noodig, dan zijn de eersten wellicht nog niet op weg of de laatsten reeds te ver het veld ingekropen.

Op deze wijze is het mij meermalen gelukt, er meer dan 200 op een avond te vangen.

De kleine slakjes vangt men zeker beter door stukjes pompoen en de kippen vrij laten loopen is ook wel goed, maar een zwarigheid is, dat de slakken waken als zij slapen.

H. C. de Vos.

Een nieuwe Anemoon. De *Sutton-Anemoon* wordt beschreven als een schitterende nieuwigheid, eerst onlangs uit zaad gewonnen. In den vorm geheel gelijk aan haar ouders, de *Anemone fulgens*, is zij veel breeder en grooter van bloem. Vooral de harmonie der kleuren wordt geroemd. De bloemblaadjes zijn breed, en glanzend scharlaken-karmijn, hun grond is donker goudkleurig, de meeldraden blauwzwart en dicht aaneensluitend. Zij is in den handel gebracht door de firma Sutton and Sons te Reading (*Wiener Illustrirte Gartenzeitung*).

1) Brongniart, noemt in de *Annales des Sciences naturelles, Série III*, T. 13, blz. 113, *C. caudatum* (en niet *C. barbatum*) als den vermoedelijken stamvorm van *U. Lindeni.* Red.

Magnolia parviflora alba. Deze *Magnolia* werd in het vorige jaar ingevoerd uit Japan en kan als eene groote aanwinst beschouwd worden. Ofschoon alle *Magnolia's* niet te verachten zijn, zoo kan men ze toch niet in potten kweeken, daar de grootte der bloemen eene zekere stijfheid aan de plant geeft. Dit is echter niet het geval met de *Magnolia parviflora alba*, daar de bloemen slechts eene middellijn van 6 à 7 cM. hebben. Daarbij is zij zeer mildbloeiend en heeft eene aangename geur.

Parijs 23 Dec. '91. L. C. Bobbink.

Nicotiana Colossea. De invoer dezer plant is een van de voornaamste in de laatste jaren. De *Nicotiana Colossea* overtreft, zooals bekend is, alle andere planten op het punt van versiering van gazons en parken, waar zij een beter effekt maakt dan de andere *Nicotiana's*, *Solanum*, *Wigandia* enz., wier plaats zij spoedig zal innemen. In dezen herfst waren in vele tuinen rondom Parijs prachtige exemplaren te zien, o.a. in den *Jardin du Luxembourg* was er een dat de hoogte van 2½ meter en eenen omvang van ongeveer 3 meter bereikte

Parijs 23 Dec. '91. L. C. Bobbink.

WEEKNIEUWS.

Nederlandsch Landbouw-Weekblad.

Sints geruimen tijd werd de behoefte gevoeld om op landbouwgebied in Nederland een centraal orgaan te bezitten. Daar er niet ééne Nederlandsche Maatschappij van landbouw, maar een aantal vereenigingen van min of meer localen aard bestaan, stonden aan de uitvoering van dit denkbeeld natuurlijk groote bezwaren in den weg. Het zou noodig zijn, dat zulk een blad het officieele orgaan, zoo niet van alle, dan toch van de voornaamste landbouw-maatschappijen werd.

De Hollandsche Maatschappij van Landbouw was de eerste, die zich bereid verklaarde haar eigen Maandblad op te offeren, en zich voor al hare leden, op een algemeene Landbouwcourant te abonneeren.

Andere Vereenigingen sloten zich bij haar aan, en weldra groeide het aantal lezers tot 10.000 aan.

De redactie wordt voor het oeconomisch-agrarisch gedeelte gevoerd door den heer Prof. P. W. A. Cort van der Linden te Amsterdam, overigens echter door den heer G. Reinders te Wageningen.

In het eerste nummer, dat mij eerst bereikte toen het vorig nommer van het Tuinbouwblad reeds ter perse ging, geeft de redactie een uitvoerig programma. Dit programma eindigt met den wensch, dat door algemeene samenwerking, ook door dit nieuwe middel, de ontwikkeling en de bloei van den Nederlandschen landbouw bevorderd moge worden.

Van ganscher harte stemmen wij met dien wensch in. Red.

VRAAGBUS.

Vraag No. 3. Zijn er ook werken bekend over de drainage van natte gronden? Zoo ja, welke?

Delft 9 Jan. '92. J. van D.

Antwoord op No. 3. Toevallig ontving ik dezer dagen een opstel over dit onderwerp van onzen geachten medewerker de heer D. Hesselink te Paterswolde, dat eerstdaags in den hoofdtekst verschijnen zal, en door den heer v. D. als antwoord moge worden beschouwd. Red.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Maidenhair. Veel dank voor Uw beide bijdragen.

J. K. B. te H. K. IV in dank ontvangen.

D. H. te P. Beleefden dank, uit de vraagbus ziet U, toevallig, hoe gewenscht Uw bijdrage is.

Na sluiting van dit nummer bijdragen ontvangen van de heeren J. J. D. v. d. G., L. A. S. en J. W. te B.

Vergaderingen van Afdeelingen.

Afdeeling Groningen en Omstreken: Vergadering op Donderdag 21 Januari 1892, des avonds te halfacht uur in „de Pool".

Inhoud van Sempervirens.

No. 1 van Vrijdag 1 Januari 1892.

No. 2 van Vrijdag 8 Januari 1892.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling Groningen en Omstreken.

Vergadering op **Donderdag 21 Januari 1892**, des avonds te $7\frac{1}{2}$ uur in „*de Pool*."
Aan de orde:
1. Rekening en verantwoording van den Penningmeester.
2. Voordracht van den heer Dr. A. F. Holleman.
3. Verloting.

Namens het Bestuur,
J. DE WAARD SZN., *Secretaris.*

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van 's BOSCH, zullen op **Maandag 18 Januari 1892, v.m. 10 ure**, ten Gemeentehuize in het openbaar

Aanbesteden:

Het verplanten van boomen en het leveren en planten van heesters voor de wandelplaats aan den Vuchteruitgang.

BESTEK en TEEKENING ter inzage op het Gemeentehuis en verkrijgbaar ten kantore van den INGENIEUR ARCHITECT, à *f* 0.45.

Te APELDOORN,

Te Koop voor *f* 4200,

een lieve-, stilgelegen

VILLA

met vruchtbaren tuin, beneden 4 kamers en keuken; boven 2 kamers en meidenkamer, kelder, veranda en balcon. Te bevragen aan het bureau van dit blad.

E. H. KRELAGE en ZOON te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

SCHERMLINNEN in alle breedten.
Schermlinnen in vele kwaliteiten.
SCHERMLINNEN in diverse prijzen.

Men vrage Monster met Prijsopgaaf.

PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,
Fabrikant.

H.H. Boomkweekers en Bloemisten!

Alle DRUKWERK eventueel door U benoodigd, levert de Snelpersdrukkerij „ERICA" te APELDOORN.

K. A. VAN DER WEIDE.

Tegen toezending van **f 1.10** wordt door ondergeteekende franco toegezonden:

Handleiding voor Rozenliefhebbers,

DOOR
AUGUST THEUNEN,
Hoofdonderwijzer,
Secretaris van den ROZENKRING te Antwerpen,
Gewezen schrijver der Maatschappij VAN MONS, voor Tuin- en Landbouw.

K. A. VAN DER WEIDE,
Uitgever van het Nederlandsche Tuinbouwblad.

Asphalt-Dakpapier,

levert in verschillende kwaliteiten en met alle bijbehoorende artikelen

de Firma Wed. J. W. MELSTER,
ENSCHEDE.

STEMPELBANDEN.

Evenals het vorig jaar zend ik, na ontvangst van postwissel ad **vijf en zeventig cent,** een keurigen linnen Stempelband voor het Nederlandsche Tuinbouwblad. Er wordt slechts een beperkt aantal gereed gemaakt. Men bestelle dus spoedig.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

No. 4. ZATERDAG 23 JANUARI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 10 Februari a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissien wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen tevoren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-Leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Bericht.

Het Hoofdbestuur bericht dat de *Winterbijeenkomst* zal worden gehouden op Woensdag *24 Februari* a.s. in het societeitsgebouw der Diergaarde te Rotterdam.

Bijzonderheden daaromtrent zijn opgenomen in het Nederlandsche Tuinbouwblad van 16 Januari j.l.

Boekerij.

Voor de boekerij zijn weder eenige geschenken in dank ontvangen, namelijk bij den heer H. C. ZWART, algemeen secretaris-penningmeester, van den heer CHARLES BALTET te Troyes in Frankrijk, en anderen. Verder van den heer DENIER V. D. GON te Hees en van Prof. HUGO DE VRIES.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De hoogere tuinbouwkunst.

V.

Naast het winnen van nieuwe plantenvormen, omsluit de hoogere tuinbouwkunst ook nog een even gewichtig punt, het veredelen der gewassen. Dat veredelen is vooral voor onze groenten, vruchten en voedergewassen van bijzonder groot belang, waar veredelen in den zin van verbeteren kan gebruikt worden. Door veredelen moet men niet alleen verstaan de nuttige of schoone eigenschappen te vergrooten, maar ook het tehuis brengen van onze gewassen in den bodem en de omstandigheden, waarin zij leven moeten.

Het veredelen der gewassen berust op een der grootste natuurwetten, de veranderlijkheid der levende wezens, door DARWIN aan het licht gebracht.

Het zij ons vergund dit nader toe te lichten, door een gedeelte over te nemen uit de meesterlijke schets, zulk een meester en zijne werken waardig, van de krachtige pen van onzen tegenwoordigen hoofdredacteur, in De Natuur. (Jaargang II (1882) pag. 158).

„DARWIN toonde door uitvoerige onderzoekingen aan, dat de vormen van planten en dieren, hoewel in hoofdzaken in opeenvolgende geslachten dezelfde, toch belangrijke afwijkingen kunnen vertoonen, welke afwijkingen, voor zooverre zij voor den mensch nuttig of aangenaam zijn, in tuin- of landbouw worden uitgezocht en bestendigd, en zoodoende den oorsprong vormen van al die tallooze varieteiten, die de cultuurplanten ons aanbieden. Hij wees er verder op, dat elke soort vele malen meer nakomelingen of zaden voortbrengt, dan er plaats en voedsel kunnen vinden om te leven, en dat dus noodzakelijkerwijze telken jare honderden en duizenden van exemplaren te gronde moeten gaan. Daarbij ontstaat natuurlijk een strijd, in welken op den duur telkens die individuen zullen zegevieren, die door kleinere of grootere afwijkingen beter dan andere in staat gesteld zijn, onder de gegeven omstandigheden zich snel en krachtig te ontwikkelen en te vermenigvuldigen. Dit *overleven der meest geschikten*, en verdelgen der minder geschikten, is de kern van DARWIN's leer. Want stelt men zich voor, dat eenzelfde soort in twee verschillende landen en onder uiteenwijkende omstandigheden aan zulk een strijd voor

het leven is blootgesteld, dan zullen juist door dezen strijd allengs twee vormen ontstaan, die elk voor hun omgeving ingericht zijn en van den oorspronkelijken vorm, en dus ook onderling meer en meer afwijken. Deze verandering kan nu, in den loop van eeuwen, allengs zóó groot worden, dat de beide nieuwe vormen als soorten kunnen worden beschouwd. Is dan in beide landen de stamvorm door den nieuwen vorm verdrongen, zoo zal later het verband tusschen beide niet meer rechtstreeks kunnen worden aangetoond.

„Zoo hebben zich, volgens DARWIN's leer, langzamerhand de tegenwoordige soorten uit andere thans uitgestorven vormen zich deze weer uit vroegere ontwikkeld. Het is nu duidelijk, waarom verwante soorten in de meeste eigenschappen overeenkomen, en slechts in enkele verschillen. En even natuurlijk is het waarom zij steeds in zoo hooge mate geschikt en dikwijls schijnbaar zoo nauwkeurig berekend zijn voor de omstandigheden, waaronder zij leven. Ik herinner behalve aan de reeds genoemde vormen der bloemen, slechts aan de klimplanten, de insecten-etende planten, de eigenaardige bewegingen, waardoor stengels, wortels en bladen zich juist in den stand plaatsen, die voor hun groei en hun verrichtingen de beste is! Ik noem daarmede tevens even zoovele onderwerpen, die in de latere werken van DARWIN op meesterlijke wijze behandeld zijn, en die ons, zoo dit nog noodige ware, de volle overtuiging van de bruikbaarheid zijner theorie, ook bij het fijnste détailonderzoek geven".

Hoezeer in werkelijkheid de planten van de omgeving afhankelijk zijn en wederkeerig zich geheel daarnaar schikken, kunnen wij zelfs in onze omgeving door een onnoemelijk aantal voorbeelden duidelijk waarnemen. Soorten en varieteiten zijn niet alleen tijdelijk dikwijls ook zelfs plaatselijk. Niet alle gewassen echter bezitten in even sterke mate de eigenschap zich te verspreiden en te regelen naar de omstandigheden. Zoo heeft men een driehonderdtal soorten van iepen, een duizendtal! van aardappelen ontdekt en bestaan er van mispelen, perziken, kweeën, slechts een tweetal, hoogstens een drietal soorten, zoo heeft men slechts één theeboom en maar vier roggesoorten. Vele plantensoorten treft men over eene zeer groote oppervlakte, zooals de *Betula alba L*, die schier geheel Europa bewoont en over het Uralgebergte tot in Azie doordringt, andere weer zijn slechts in bepaalde streken tehuis, zooals vele van onze Kaapsche bollen.

Daardoor laten zich de verschillende gewassen der aarde in gordels rangschikken en heeft elk land naar ligging en klimaat zijne eigene flora.

Wordt nu een gewas van de eene streek naar de andere overgebracht. dan zijn er drie omstandigheden mogelijk, het is ongevoelig voor de verandering, het richt zich naar de omstandigheden of het gaat geheel verloren.

In het algemeen zou men als regel kunnen aannemen, dat naarmate de eigendommelijkheid van eene plaats grooter en standvastiger, naarmate die zelfde soort zich minder gemakkelijk of geheel niet op vreemden bodem in den vollen grond laat overbrengen, hiervan bij de planten voor een groot deel hare waarde in cultuurstaat afhangt.

Zoo sterk werken de invloeden op de planten, dat het geoefend kweekersoog de gesteldheid van den bodem waarin zij groeien, de omstandigheden waarin het leven heeft plaats gegrepen, met zekerheid kan nagaan.

Zoo verraadt de aardappel den grond waarin hij groeide, neemt de hoogte der boomen naar het Noorden af, zoo zien wij de wilde appel eerst na jaren, de geënte veel vroeger reeds vruchten dragen.

„Daarom dan ook noemden wij soorten en variëteiten plaatselijk, want, om nog eens op den aardappel terug te keeren, dezelfde variëteit op verschillende gronden en in verschillende streken in hetzelfde jaar gekweekt, zijn niet één meer.

„Gelijkheid bestaat er bij de planten dan ook slechts denkbeeldig.

„Ziet men bijv. naar een korenakker in den zomer. Aan den kant van den weg, waar de schaduw der boomen nadeelig heeft gewerkt, de grond minder goed geploegd kon worden, worden de aren minder groot en minder zwaar dan in het midden. En kiest men een dier planten uit en vergelijkt men hare halmen onderling, dan is ook daarin een verschil merkbaar. Al de bladen van een boom hebben dezelfde algemeene karaktertrekken maar onderling zijn ze noch gelijk noch gelijkvormig. De vruchten van een boom, een pondspeer bijvoorbeeld, zijn wel alle pondsperen, maar daar zijn groote en kleine, goede en slechte.

Vergeet men bij het voortkweeken, zoowel de natuurlijke als de kunstmatige, hiermee rekening te houden, dan natuurlijk blijven de slechte gevolgen op den duur niet uit.

Het is ons plan niet hier op de slechte cultuurplanten te wijzen, die men jammer genoeg nog overal aantreft, en hoe bijvoorbeeld de boekweit sterk achteruit gaat en onze aardappel van jaar tot jaar slechter wordt, trots nieuwe soorten als met stoom worden aangewonnen. Slechts alleen wijzen wij er op, van hoe groot belang het veredelen der gewassen voor den tuinbouw is, hoe de kweeker, die daaraan niet denkt, de gewassen die hij verbouwt niet steeds tracht te verbeteren, den boer gelijkt die zijn vee laat verwaarloozen, en hoe de achteruitgang van een gewas dikwijls ook diepe armoede met zich brengt!

Het veredelen der gewassen is met recht de ziel van onzen tuinbouw, minder nog om onze tuin een vroolijker aanzien te geven of te tooien met nog grooter praal en pracht, maar meer om in het bezit te geraken van degelijke cultuurgewassen die een zekeren en een rijken oogst leveren. om de plantenwereld in zijn geheel meer dienstbaar te maken aan hare duizendvoudige roeping.

Van hoe ontzaglijk veel dienst de veredeling der gewassen reeds voor ons geweest is, ziet men duidelijk in den groententuin, bij de heerlijke erwtjes, de verfrisschende komkommers, de bieten, de peulen, de uien, eilieve hoe weinige groenten zouden er ongenoemd moeten blijven.

Stellen wij ons daarnaast in onze verbeelding de oorspronkelijke soorten voor, waaruit onze groentenvarieteiten van heden zijn voortgesproten, dan komt het veredelen in een wonderschoon daglicht.

Nemen wij de wortel tot voorbeeld. De tuinwortel is niets meer of minder dan een geheel veredelde vorm van de *Daucus Carota* waaruit zij ontstond. Het was de wereldbekende kweeker VILMORIN te Parijs, wien het in 1833 na herhaalde uit zaaiingen eindelijk mocht gelukken een vijftal individuën van deze plant te winnen met meer vleeschachtige eetbare wortels. Deze wortels werden met veel nauwkeurigheid bewaard en het volgende jaar opnieuw uitgeplant. Reeds in 1839, dus in vier jaar, was werkelijk eene zeer smakelijke, eetbare wortel verkregen. Het veredelingsproces had als volgt plaats:

Eerste generatie. 5 wortels van uit een zeer groot aantal uitgezocht, nog geheel verschillend in vorm maar een weinig vleezig.

Tweede generatie. Een vijfde gedeelte van den oogst was redelijk goed. De wortels echter nog onaanzienlijk.

Derde generatie. De grootte was aanmerkelijk toegenomen en de smaak zeer verbeterd.

Vierde generatie. Een geheel verbeterde varieteit was ontstaan en slechts $^1/_{10}$ der wortels was niet veredeld.

Jaar op jaar werden nieuwe varieteiten gewonnen en zoo zijn wij thans die vele varieteiten rijk, die in vorm en zelfs in kleur zoo opmerkelijk verschillen van de groote wortels, die tot veevoeder worden gebruikt, tot de fijne tafelsoorten.

Zoo rijk zijn wij thans in onze keuze. dat de opsomming in de prijscouranten van groentenzaden den onbekende geheel in de war brengt, en hij waarlijk niet weet welke soorten de beste zijn. Zoo zou men dan ook waarlijk geneigd zijn te gelooven, dat ons hier weinig of niets meer ontbreekt. Dit is echter juist het tegendeel, dat groot aantal varieteiten, doet alleen zien dat het *non plus ultra* nog niet is gevonden, dat al de eigenschappen die ze gezamentlijk rijk zijn, in eene varieteit niet worden aangetroffen.

Het veredelen is dan ook niet altijd het vermeerderen van het aantal varieteiten, maar dikwijls geheel het tegenovergestelde.

Is het doel namelijk van de hoogere tuinbouwkunst het aantal onzer siergewassen te vergrooten, bij de nuttige cultuurgewassen is het gewis van belang het verwarrend aantal soorten en varieteiten tot een zeer beperkt aantal terug te brengen, dit is, wie zal het ontkennen, even moeilijk, moeilijker

zelf, dan het eerste.

Wij wenschen dit met een voorbeeld te staven, en niets is moeilijker, daar we betrekkelijk nog zeer arm zijn aan standaardsoorten. De *Paragan Rhabarber*, die door zijne voortreffelijke eigenschappen en hoedanigheden, al de anderen verdrongen heeft, is misschien wel het beste voorbeeld. Waar wij dit bij al onze eetbare gewassen konden verkrijgen, zou onnoemlijk veel gewonnen zijn.

Om over de practische uitvoering der veredeling hier nog bepaalde wenken te geven zal zeker wel geheel overbodig zijn, ieder weet wel, dat als hij wilde vruchten zaait, hij ook wilde vruchten zal oogsten.

Als eene algemeene regel, waarvan men nooit mag afwijken, moet het in den tuin- en landbouw zijn het puikje van den oogst voor zaaizaad te gebruiken. Het is echter juist hierin dat bij zoovelen het kwaad schuilt en dat er eerst, nadat een gedeelte reeds ter markt is gebracht, ter elfder ure, aan het meest belangrijke, het levend kapitaal, gedacht wordt.

Gunstig steken vele groote inrichtingen hierbij af, waar doeltreffende maatregelen genomen zijn, om zich tegen het mogelijk verlies van eene soort of variëteit te waarborgen.

Vooral in het buitenland treft men zeer dikwijls op de kweekerijen de hier in Engeland zoogenoemde stok- of zaadplanten aan. Daardoor blijft men niet alleen in het bezit van de juiste soort, maar ook, men oogst zijn eigen zaad, en kan dus bij den verkoop de echtheid der soorten met zekerheid waarborgen.

Zoo zouden wij ook wenschen, dat in de kweekerijen van eenigen omvang het grootste exemplaar van elke soort of variëteit, voor zoover de ruimte zulks toelaat, en in elk geval van kostbare soorten, bewaard bleef.

De werkelijke voordeelen hiervan zijn zoo groot, dat de zoo te verliezen grond ruimschoots weer vergoed wordt. Gedeeltelijk blijven in de kweekerij vele soorten reeds door de moerplanten bewaard, maar het aantal dezer soorten is betrekkelijk zeer gering.

In de eerste plaats brengen zulke planten, eenmaal zaaddragend, aan zaad veel geld op en dan ook leert men bij groote exemplaren oneindig beter het karakter van eene plant kennen en lokken zij dikwijls bestellingen uit.

Ook komen bij andere planten de spelingen veelvuldiger en sterker voor dan bij kweekplanten; het zal duidelijk zijn dat het voortkweeken van spelingen, hetzij door stekken of enten, mede tot het veredelen der gewassen gerekend moet worden. Zoo zijn onder de Chrysanthemum's een groot aantal variëteiten uit afwijkingen ontstaan en ongeveer $^2/_3$ der bonte planten zijn op deze wijze verkregen.

Meest alle treurboomen zijn uit voortkweeking van oude boomen ontstaan, daarentegen de gesneden bladervorm nagenoeg zonder uitzondering uit zaad.

Ook bij het kweeken der varens speelt de veredeling eene zeer voornamen rol, zooals wij zien uit de talrijke nieuwe variëteiten die nog voor kort werden gewonnen.

(Wordt vervolgd).

Kew-Gardens

III.

Voor dezen strengen winter zagen de planten er bepaald goed uit, in weerwil dat vele niet de minste bedekking kregen. Over het geheel is het winterklimaat zachter dan bij ons te lande. Zoo ziet men bij Kew prachtige hagen van ***Viburnum* (*Laurus*) *Tinus*, *Laurus nobilis*, *Arbutus Unedo*, *Budleya globosa*, *Magnolia grandiflora*, *Quercus ilex*** en ***suber*** enz. Wij volgen nu den hoofdweg en passeeren een merkwaardige collectie ***Rhododendrons***, zoowel struiken als fiere stamboomen. Het was een tentoonstelling bij uitnemendheid toen deze collectie bloeide en menige avond, na afloop mijner werkzaamheden, nam ik een retourtje om deze verzameling van de beste hybriden, bij vernieuwing te bewonderen. Wij krijgen nu aan de linkerzijde de oude oranjerie die in 1761 gebouwd is en nu voor museum dienst doet. Zij herbergt een kostbare verzameling houtsoorten in ruwe en fijne vormen bijeengebracht uit verschillende landen, hoofdzakelijk uit de koloniën. Ook vindt men daar eene prachtige collectie photographieën, die u een blik doen slaan in de verschillende botanische tuinen der gansche wereld. Oostwaarts van dit gebouw is de geheele ruimte geborduurd met vroolijke bloembedden, die met smaak en vol afwisseling beplant zijn. Majestueuze boomen verheffen zich fier en krachtig de lucht in; het is alsof zij er trotsch op zijn tot een sieraad van Kew-Gardens mede te werken; het is hier een schoone oostersche plataan, daar een turksche eik, terwijl men hier ook een zoon kan zien, wiens vader op het graf van Napoleon te St. Helena groeit en daar het stoffelijk overschot van den grooten held met zijne treurende takken overschaduwt. Verder oostelijk gaande komen wij bij verschillende kassen en in het systematisch gedeelte van den tuin, dat familiesgewijs is ingericht. Wij zullen eerst de warme en gematigde varenkassen doorwandelen en daar opmerken een tal van soorten en variëteiten uit het groote rijk der *Cryptogamen* die wij nooit te voren gezien hebben. Hoogst zelden komt men in de gelegenheid zulk een uitgebreide verzameling te aanschouwen en men ontvangt hier een juisten indruk van de oneindige verscheidenheid in kleuren en vormen die aan deze planten zoo eigen zijn. De pilaren der warme kas zijn begroeid met *Lygodium dichotomum* en *scandens;* sierlijke ampels rondom begroeid met *Maidenhair* hangen boven de paden. Bij den ingang (noordzijde) staan een paar oude varenstammen op de meest sierlijke wijze omgroeid door *Davallia dissecta.* Links daarvan ontwaart men een menigte *Selaginella's*.

Elke plant is van een duidelijk geschreven etiquet voorzien; voor hem dus, die leeren wil, een school bij uitnemendheid waarin men nooit uitgestudeerd is.

In de gematigde varenkas treffen wij sierlijke *Gleichenia's* aan, die wij elders zelden of nooit ontmoetten. Gracieus zijn de *Gleichenia dicarpa*, *longipinnata*, *circinata*, *microphylla* enz. Dit zijn siervarens in den waren zin des woords. Zij gedijen het best in peat, houtskool en veel wit zand. In een uitbouw aan deze kas vindt men achter en onder ramen de *tribus* der *Hymenophyllaceae* in al hare verscheidenheid vertegenwoordigd. Ik geloof niet dat men ergens ter wereld de wedergade van deze verzameling zal vinden. Gaan wij nu naar de *Phanerogamen*, die wij in menigte kunnen vinden in de tentoonstellingskas no. 4.

In deze kas worden veel bloeiende planten gezet zoodat ze voor vele bezoekers *„the great attraction"* is. Ook wij hebben er menig uurtje leerzaam en vol genot doorgebracht. Winter of zomer, voorjaar of herfst, altijd vormt deze kas een kleine tentoonstelling, waarin deze of gene plant de hoofdschotel vormt. In het vroege voorjaar brengen u de klimrozen, die langs het dak geleid zijn, of de zware *Camellia*-struiken, beladen met bloemen, in verrukking. Wij zagen er eens een tablet met ***Friesia refracta alba,*** welke de geheele kas met een heerlijke geur vervulden, en die aller bewondering waren; het was dan ook buitengewoon mooi. Wij hebben er ampels met *Lachenalia,* — een lief Kaapsch bolgewasje — gezien, vol met bloemen, en op een tijd dat de Kaapsche flora niet veel bloemen schenkt. Later zijn het de geforceerde ***Paeonia arborea***, de heerlijke Lelie's en zooveel meer dat bewijst, dat *„practijk* en *theorie"* in *„Kew-Gardens"* hand aan hand gaan. De ***Fuchsia's,*** welke daar in den vollen grond staan en evenals de rozen langs het dak zijn geleid, vertoonen in die kas des zomers een schouwspel dat wij nog nooit te voren gezien hadden.

Honderden en honderden hangen, op de meest gracieuse wijze naar beneden. Den vorigen zomer in Augustus was het, evenals vroeger, een en al *Fuchsia*-bloem; de indruk is zoo groot, zoo overweldigend, dat men die slechts voor het oogenblik omvatten kan. Het zijn volstrekt geen nieuwe soorten of variëteiten, neen! het zijn ouden van dagen die daar toonen hoe dankbaar ze zijn en *niets* van hun frischheid verloren hebben. Ziehier eenige namen van soorten die men voor dit doel gebruikt. *Fuchsia radicans, Monarch, Venus de Medici, triphylla, gracilis, coccinea, serratifolia* enz. Des najaars pronken daar de Chrysanthemum's en zoo is er altijd wat te bewonderen, zoodat men meermalen naar het notitie-boekje grijpt om dan datgene op te teekenen, waarmede men later zijn voordeel kan doen. Was het een groote overgang voor ons, zoo ineens van de *Cryptogamen*, de *Phanerogamen* te aanschouwen.

thans zal het ons, nu wij de 200 voet lange en 30 voet (Eng.) breede succulentenkas binnentreden, niet minder een wezenlijke verrassing zijn, te kunnen zien, hoe de natuur hare verscheidenheid van planten tot in het oneindige in het geschapene heeft blootgelegd. Welke grillige, welke kunstvormen kan men onder de zoo uitgebreide familie der *Cacteeën* vinden! Hier slingerend, daar kruipend, ginds gebocheld, elders weer kantig, rond met geleidelijke overgangen tot in het — wij herhalen het — tot in het oneindige toe. Bieden andere familiën een groote verscheidenheid in bladeren aan, bij de *Cacteeën* is dit weergegeven in den stengel met zijne doornen en stekels, die soms zoo fijn zijn, dat ze op haren gelijken, ja zelfs haar genoemd worden.

Een sprekend voorbeeld daarvan levert de grijsharige *Cereus senilis*, van Senex = een oud man, grijsaard, waarvan de top geheel overeenkomt met het hoofd eens grijsaards. Een andere hoogst merkwaardige is de peruaansche fakkeldistel *Cereus peruvianus monstrosus*, waaraan het monsterachtige wel tot zijn recht komt. Deze langzaam groeiende verscheidenheid blijft laag en groeit in de breedte tot zeer wonderlijke figuren uit met holten, knobbels, enz., zoodat het geheel meer op een stuk rots — men noemt hem dan ook rotscactus — dan op een plant gelijkt. En hebt Gij, waarde lezer of lieve lezeres, de nachtcactus (*Cereus grandiflorus*) wel eens zien bloeien? was het wonder, dat men deze plant een gril der natuur noemde, die aan hare slangvormige, grauwe stengels de heerlijkste vanillegeurige bloemen voortbrengt, die zelfs den koudsten natuurbewonderaar in verrukking brengen en bewondering afdwingen. Dat ze de Koningin van den nacht genoemd wordt, heeft zij daaraan te danken, dat zij des nachts bloeit, met bloemen, die in verschillende kransen van bloembladeren uiterst fraai beschilderd zijn. Het begint, van buiten af rekende, met zachtgroen, dat overgaat in goudgeel, om in een ruime witte bloemkroon te eindigen, die gevuld met talrijke meeldraden, een effect teweeg brengt, dat tooverachtig genoemd kan worden, hetwelk in het stille nachtelijk uur bij kunstlicht aanmerkelijk verhoogd wordt, zoodat de aanschouwer van opgetogenheid overmeesterd, geen woorden kan vinden om den diepen indruk er van mede te deelen.

„Wat heden bloeit, valt morgen af,"

is ook op deze schoone toepasselijk. Nauwelijks heeft de dag zijn intrede gedaan of onze koningin, die blijkbaar het daglicht niet kan verdragen, sluit zich even spoedig, als zij openging, om dit niet weer te herhalen.

(*Wordt vervolgd*).

PLANTENZIEKTEN.

Mededeelingen van de Phytopathologische Vereeniging.

(Vervolg van No. 51, zevende jaargang, 1891.)

November. 129. Vraag om inlichtingen aangaande de levenswijze in de bestrijdingsmiddelen eener per postpakket toegezonden schildluis. „De gezonden takjes sneden wij te Groesbeek van boomen, in een voor slechts eenige jaren geplanten boomgaard, op hooger, goeden en mageren grond; en welke boomgaard bestaat uit ± 1600 halfstam-appel- en pereboomen, in vele soorten. De meest aangetaste boomen zijn: zoete zilverling, zoete huisman, zoete ribbeling, een Siberische glasappel en zijdenhemdje of roode Jeruzalemmer. Zoowel op goeden als op slechten grond zijn deze soorten erg bezet en kwijnen. In den zelfden boomgaard staan: zomer honigzoet, annenas reinet, Westlandsche bellefleur, Winterbloemzoet, Boskoopsche reinet, reinet van Zorgvliet en bellefleur; deze groeien goed en zijn alleen daar waar de grond arm is, een weinig aangetast. De pereboomen, waaronder ook zwakgroeiende soorten, lijden niet aan deze kwaal. De soorten staan op lange rijen, zoodat een deel van elke soort op goeden- en een ander deel op slechten bodem staat. De boomen zijn met weinig zorg geplant, sommige 20 — 30 c. M. te diep. Hoewel de bovengrond goed is, loopen op verschillende diepten harde banken onder het terrein, en deze zijn niet doorboord, De boomgaten zijn dus met weinig zorg gemaakt. Toch groeien sommige soorten nog al goed." (Hees bij Nijmegen).

Aangeraden werd: 1. Zooveel mogelijk verbetering van grond, 2. besmeren van de stammen (en zoo noodig van de dikkere takken) met een der middelen, door mij vermeld in „Ned. Tuinbouwblad", jaargang V (1889) bldz. 365. De schildluissoort is *Coccus Conchaeformis*. Nadere mededeelingen aangaande de leefwijze van deze schildluis werden gegeven.

130. Larven, die schadelijk worden in aardappelen (Hatert). Het zijn „*ritnaalden*" of „*koperwormen*" d. z. larven van de *muisvale kniptor (Lacon murinus)*.

131. Welke middelen worden in Nederland aangewend tegen de ziekte in de uien, veroorzaakt door het *stengelaaltje (Tylenchus devastatrix)?* En welke middelen kent men er tegen de maden van de *uienvlieg (Anthomyia Ceparum?)* (Melbourne.) Uitvoerig beantwoord.

133. Vlekken op appels. Oorzaak ervan? (Renkum). Een zwam: *Fusicladium dendriticum*.

134, Dennentakjes op den grond liggende in een dennenbosch (Velp). Oorzaak: dennenscheerder *(Hylesinus piniperda)*

136. Een roofvogel ontvangen ter determinatie. (Velp.) Het is de *gewone buizerd (Buteo vulgaris)*, van veel beteekenis als verdelger van veldmuizen.

136. Gangen in een eikenstam. (?). Veroorzaakt door de *roode houtrups* (*Cossus ligniperda)*.

137. Aanzwellingen aan eikenstammetjes en takken (hakhout.) (Amerongen). Het gelukte mij niet, den aard dezer misvormingen, die met geringen groei der takken gepaard gaat, te ontdekken.

138. Een suikerbiet ontvangen uit Wilhelminadorp (bij Goes), met het volgende bijschrift: „Wij nemen niets waar, dan dat enkele wortels, vooral aan het benedengedeelte door iets aangetast schijnen te zijn, waardoor de oppervlakte een zwartachtig voorkomen krijgt, terwijl het vleesch van binnen aanmerkelijk afwijkt in kleur en geaardheid van dat van een' gezonden wortel. Gaarne zouden wij van u vernemen, waardoor genoemd verschijnsel wordt veroorzaakt. Ik voeg hier nog bij dat op het met kunstmest bestrooide gedeelte van het veld de abnormaliteit het sterkst voorkwam, hoewel toch niet zoo sterk dat het eenige noemenswaardige schade heeft aangebracht." Ik wil er nog bijvoegen, 1e. dat de door mij ontvangen biet reeds een tijd geleden geoogst was, 2e dat er verscheiden barsten en scheuren in voorkwamen, 3e. dat zich over de oppervlakte van de biet, nadat zij eenige dagen in een kistje was opgeborgen, eene dichte, viltachtige bekleeding van zwamdraden vormde, welke bij de aankomst slechts in geringe hoeveelheid aanwezig was. Ook de zwarte plekken en knobbels aan de oppervlakte vermeerderden zich.

De scheuren en barsten in de biet waren zonder twijfel door afwisseling van droog en vochtig weer ontstaan, blijft het weer dan later vochtig, dan hebben zulke gebarsten bieten veel aanleg om in rotting over te gaan, en door Saprophytische zwammen te worden bewoond. Zoowel het bovenvermelde viltachtige bekleedsel met zwamdraden, als de zwarte plekken en knobbels aan de oppervlakte zijn ontwikkelingstoestanden van eene zwamsoort, *Sclerotinea Libertiana*, die eerst als een saprophyt slechts in doode plantendeelen zich komt vestigen, maar later eene volkomen parasitische leefwijze aanneemt. De door deze zwam aangetaste bieten worden dan ook langzamerhand, van buiten naar binnen toe, week en bruinachtig. Aangeraden: de bieten, welke zich aangetast toonen, ook — zoo mogelijk — al diegene, welke gebarsten zijn, niet met de gezonde en gave in dezelfde ruimte te bewaren. Hoewel ik aan de juistheid mijner determinatie nauwelijks twijfelen kon, verzocht ik den inzender, voor alle zekerheid ook eenige aangetaste bieten aan Dr. HEINSIUS tot onderzoek te sturen.

December. 139. Een eikentwijgje met „rupsen broed". Van welke rups? (Harderwijk). Neen het zijn de eieren van *Lachnus robaris*, eene groote bladluissoort, die op eiken voorkomt, maar tot heden nooit belangrijke schade teweeg bracht, zooals eene verwante soort *(Lachnus exsiccator)* op beuken doet.

140. Een schrijven over „*het zwart*" aan druiven, perziken, pruimen en peren, en „*het wit*" aan kruisbessen, met bijgaande zending, bestaande uit schildluizen en korstmossen (Westland). Blijkaar zijn onder de namen „het zwart" en „het wit" veel meer dan twee ziekten en beschadigingen samengevat. Een nader onderzoek dienaangaande zal door mij in den vol-

genden zomer worden in het werk gesteld. Intusschen zij voorloopig verwezen naar „Een paar Westlandsche plantenkwalen," door Sw., met bijschrift van mijne hand, in *„de Veldpost,"* 1892, No. 2, bl. 6.

141. Wat is „root knot disease"? (Zie het artikel van RITZEMA Bos. „Bestrijding van plantenziekten en schadelijke dieren" in „de Gids," 1891.) (Ginneken).

142. Wat is er te doen tegen *„het wit"* en tegen *Phragmidium incrassatum* in de rozen? (Ginneken). Tegen „het wit" verdient aanbeveling de „Bouillie Bordelaise."

143. „Van eene nieuwe soort Brusselsche spruitkoolplanten zijn een gedeelte, staande op vochtigen, moerasachtigen grond, sterk aangetast door de bekende maden. Dank zij Uw opstel in de „Landbouw Courant" viel er onlangs mijne aandacht op, dat er vele planten verflensd uitzagen en stervende waren. Ik onderzocht de voeten en ontdekte verscheiden maden. Dezelfde soort van het zelfde zaaisel staat op een ander stuk ver verwijderd van het eerste op zwaren kleigrond. Deze hebben geen spoor van maden en groeien nog steeds lustig. Wijl ik gaarne zaad winnen wilde van de geheele partij, was mijn doel, de gezonde uit de zieke planten bij de geheel gezonde a.s. voorjaar uit te poten ter zaadwinning. Ik heb de gezonde planten opgekuild, dus uit den besmetten grond gehaald. Ik huiver echter die gezonde planten in aanraking te brengen niet alleen met die besmette, maar ook om op een stuk land, waarop ik nimmer koolmaden nog aantrof, deze over te planten, tenzij ik de verdachte planten kan ontsmetten. Nu is mijne vraag: 1°. zullen de koolmaden door den winter, als het ten minste wat vriest, vernietigd worden, nu ze in lossen grond zijn opgekuild, zoo niet, hoe kan ik de larven of maden in die wortels het best vernietigen door ze in eenig vocht te dompelen? Blijft het niet altijd gevaarlijk, zulke planten bij gezonden over te brengen, en is er geen gevaar dat het nu zuivere stuk land besmet wordt?" (Zwijndrecht).

De koolmade overwintert als *pop*, soms als *vlieg*; maar bij het zachte Decemberweer dat wij thans hebben, kan het insekt nog zeer wel in den toestand van made in de wortels zitten. Men zou de koolwortels, na ze behoorlijk te hebben schoongemaakt, misschien met succes (hoewel waarschijnlijk niet op volkomen afdoende wijze) met zwavelkoolstofdamp kunnen ontsmetten; maar het volwassen insekt kan zich vliegende over vrij groote terreinen verbreiden, en zou dus de met zorg van vreemde maden vrij gehouden akkers toch het volgende jaar met eieren kunnen voorzien, wanneer de omstandigheden daarvoor dan gunstig mochten geworden zijn. Maar het is zeer mogelijk, dat de bedoelde maden bevattende koolwortels tegelijk ook aan *knolvoeten (Plasmodiophora Brassicae)* lijden (zie „Landbouw Courant," 1891, No. 39 en 40); om dit uit te maken, zou echter een persoonlijk bezoek noodig zijn. In ieder geval is het, met het oog hierop, niet wenschelijk, de gezonde planten tusschen de zieke weg te nemen en ze op tot dusver onbesmetten grond over te brengen.

144. „Winternesten" van rupsen in ooftboomen. (Nijmegen). Rupsen van den bastaardsatijnvlinder (*Liparis Chrysorrhoea*). Wanneer en hoe de verdelging het best kan geschieden.

145. Dennenkegels, in hoopen op den grond liggende rondom een dennenstam. (Bennekom). Door den *bonten specht (Picus major)* daarheen gesleept, en in reten van de schors gezet; door snavelhauwen zijn de schubben uiteengeslagen en de kegels van de zaden beroofd.

Behalve de hier met een doorloopend nommer vermelde vragen om inlichtingen, kwamen er nog verscheiden andere tot mij, waarvan de vermelding mij hier minder op hare plaats schijnt, zooals vragen betreffende het voorkomen van insekten in militaire beschuit en in meel in garnizoensbakkerijen, vragen betreffende parasieten van huisdieren, betreffende mijten en insekten in meubels, betreffende de mogelijkheid van bestrijding der engerlingen door zwammen, welke in deze parasieten, enz. enz.

Aan het einde van de mededeelingen aangaande de onderzoekingen gekomen, die ik gedurende het jaar 1891 in opdracht van de *Nederl. Phytopathologische Vereeniging* in het werk stelde, wil ik beginnen met den geachten Hoofdredacteur van dit blad mijn dank te betuigen voor de welwillend afgestane plaatsruimte. In het volgende jaar hoop ik mijne verslagen ook weer geregeld in het *Nederlandsche Tuinbouwblad* te plaatsen, maar tevens, ten behoeve van de landbouwers, die niet allen kunnen worden gerekend het Tuinbouwblad te lezen, in het onder Hoofdredactie van den heer G. REINDERS van wege het Nederl. Landbouw-Comité uitgegeven *Nederlandsche Landbouwweekblad.* Ik zal er mijn best voor doen, het daarheen te leiden, dat in deze beide bladen geregeld in het begin van elke maand het verslag kan worden gepubliceerd over de in de vorige maand door mij in het werk gestelde onderzoekingen en gegeven inlichtingen. Zoo noodig, zal ik dan in het *Tuinbouwblad* uitvoeriger behandelen die gevallen, welke voor den tuinbouw van beteekenis zijn, en de den landbouwer interesseerende zaken zal ik met meer uitvoerigheid in het *Landbouwweekblad* bespreken. Of ik altijd den tijd zal vinden, om aan deze mijne voornemens gevolg te geven, kan ik niet zeker zeggen; want in de maanden April tot October hoopt zich gewoonlijk het werk zeer op. In ieder geval zal ik blijven trachten, zooveel ik kan, er toe mee te werken om de Nederl. Phytopathologische Vereeniging aan haar doel te doen beantwoorden.

Wageningen, 9 Januari 1892. Dr. J. RITZEMA Bos.

INGEZONDEN STUKKEN.

Iets over bloemenkransen.
Overgenomen uit de *Provinciale Geldersche* en *Nijmeegsche Courant.*

Bij de oude volken, de Grieken en Romeinen, waren bouquetten, corbeilles en jardinières, zooals die tegenwoordig gemaakt worden, geheel onbekend; maar dit neemt niet weg dat de weelde in het gebruik van bloemen bij hen veel grooter was dan in onzen tijd. De oud-Romeinsche muurschilderingen toonen dit genoeg aan, terwijl reeds 350 jaar vóór onze jaartelling er een Grieksche dame, de kransbindster genaamd, moet geleefd hebben van wier portret LUCULLUS, een rijk Romeinsch schrijver, een copie liet nemen en dit mee nam naar Rome. Zelfs de Egyptenaren tooiden hunne dooden met kransen. Bij de mummies der Pharao's van de 20e dynastie. die 12 eeuwen vóór Chr. regeerden, vond men kransen van lotusbloemen. Nooit zijn bloemen zoozeer in aanzien geweest als bij de Romeinen onder Keizer AUGUSTUS. De aanzienlijken waren gewoon hun maaltijden liggende op rozenbladeren, te gebruiken, terwijl ook hun legersteden en de vloeren der vertrekken met bloemen bestrooid waren. Zij verkeerden in de meening dat rozen den schadelijken invloed van geestrijke dranken tegenwerkten. Daarom en ook om den aangenamen geur, werden bloemen in de wijnschalen geworpen. Bij openbare spelen waren de straten bedekt met bloemen en Keizer NERO moet eens 4 millioen sestertiën besteed hebben voor rozen bij gelegenheid van een feest, zooals trouwens ook hij alleen in staat was te geven. In geschriften door SENECA, den leermeester van NERO, nagelaten, vindt men dat de Romeinsche tuinlieden het middel bedacht hadden om in kasten die door buizen, waarin heet water rond liep, verwarmd werden, in de maand December rozen en leliën te doen bloeien, terwijl de bloemen die men te kort kwam uit Egypte verzonden werden.

Rozen, lelies, viooltjes en ook asters, narcissen Convolvulus werden nevens myrtengroen, klimop en de bladeren van den zilverpopulier en den moseik gebruikt.

Dit, wat betreft het gebruik van zoogenaamde losse bloemen; ook de „bloemenbinderij" had bij deze volken een zeer groote vlucht genomen en evenals bij ons trachtte men, zij het dan ook op eenigszins andere wijze, zijne gedachten door een bijzondere keuze en schikking van bloemen en groen, uit te drukken. Alleen in den vorm van kransen was men gewoon bloemen en groen samen te voegen.

Op de openbare spelen werden lauwerkransen als prijs aan den sterkste of behendigste uitgereikt. Hetzelfde loon ontvingen de redenaars, dichters en tooneelspelers en den uit den krijg zegevierend terugkeerenden veldheer bood men een gouden lauwerkrans aan.

Zijnen vrienden vereerde men een krans van verschillende bloemen en van klimopbladeren, het zinnebeeld van toewijding en trouw.

De kransen die van staatswege werden uitgereikt hadden een bijzondere beteekenis en waarde. Men zou ze kunnen vergelijken bij de ridderorden van onzen tijd. Naar gelang van den verrichten daad, werd de krijgsman beloond met een muur-, wal- of scheepskrans.

De burgerkrans uit takjes van den mos-eik samengesteld, verschafte den daarop gerechtigden drager voor zich en zijn familie vrijdom van belasting. Verscheen hij in het openbaar dan stonden alle aanwezigen op, om hem te groeten.

Hij die een geheel leger gered had, of een stad had bevrijd, ontving de hoogste onderscheiding die echter zelden werd toegekend, nl. een krans samengesteld uit kruiden, welke geplukt waren op den bevrijden bodem.

Guirlandes van bloemen en groen versierden de feestzalen en bij den

maaltijd tooide men zijne gasten met kransen op het hoofd en om den hals. Ook bij godsdienstige plechtigheden gebruikte men bloemen. De offeranden werden met slingers behangen en met bloemen bestrooid en de offerdieren werden eveneens versierd. Men bekranste de godenbeelden en ook den dooden werden kransen om de slapen gevlochten.

Bij feesten waren de vaten waarin de dranken werden toebereid en opgedragen evenals de bekers, met bloemen behangen. Gelijk bij ons versierde men de gevels der huizen en de schepen met guirlandes. Zelfs de krijgsgevangenen stelde men, met bloemenkransen om hoofd en hals, ten toon.

Na den val van het Romeinsche rijk raakte het gebruik van bloemen geheel in verval en eerst zeer langzaam heeft de tuinbouw in het algemeen en nog langzamer de kunst van het schikken en binden van bloemen, vooral in noordelijke streeken, zich weer ontwikkeld.

In onzen tijd kent men niet zoo'n wijdsche beteekenis meer toe aan de kransen. Een andere richting is bij de bloembinderij vooruitgetreden en in vele gevallen zijn de kransen verdrongen door bouquetten, corbeilles enz. Toch wordt in enkele gevallen nog de voorkeur aan een krans gegeven.

De bruid draagt evenals in het oude Rome nog haar myrten- en oranjebloesemkrans De acteur en de overwinnaar in den kampstrijd ontvangt nog zijn lauwerkrans en op het graf van onze overleden betrekkingen en vrienden leggen wij nog een treur- of grafkrans. En gebruiken wij daarvoor nog volgens het aloud gebruik het blad van den laurier voor den een en het cypresgroen, de klimoprank, de roos en de lelie voor den ander, wij vlechten er bovendien nog een groot aantal andere bloemen in, die de Romeinen zeker niet kenden en die wij te danken hebben aan het oosten en westen, aan de Kaap en aan Australië. De Japansche Camellia en Primula, de tropische Orchideeën, de Indische Azalea, de Acacia's, Erica's e. a. van de Kaap en eenige Nieuwhollandsche gewassen, stellen ons in staat een grooter verscheidenheid van de prachtigste bloemen in onze kransen bijeen te voegen.

Naarmate het doel is dat men met een krans heeft, wordt in vele gevallen de soort der bloem gekozen. Tot nog toe was het een vaste regel dat grafkransen alleen witte bloemen mochten bevatten, maar thans wordt meer en meer met dit voorschrift gebroken; reeds worden gele rozen, blauwe vergeetmijnietjes en donkere pensée's gebezigd en wellicht zal men ook eens inzien dat in rose en roode bloemen, mits met oordeel geschikt, in een krans op het graf van onze beste vrienden, niets onwelvoegelijks kan liggen.

Dat de verkoop van bloemen in steden zooals Berlijn soms zeer groot kan zijn en belangrijke sommen kan bedragen, is wel bekend. Aangeteekend vinden wij hieromtrent dat den 19 en 20 Nov. 1887 op het doodenfeest voor 30.000 mark in de Halle te Berlijn voor kransen werd omgezet.

V. D. G.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling „Boskoop".

Vergadering met de Leden op Zaterdag 9 Januari, 's morgens ten 10½ ure, ten huize van den heer J. VAN DER STAM.

De Voorzitter, de heer W. C. BOER, opent de vergadering in tegenwoordigheid van nog 3 stemgerechtigde leden. De H.H. J. DE LOOS JACS.ZN. en J. WALRAAD JZN., die voor hun lidmaatschap hebben bedankt, zijn als aftredende bestuursleden wel ter vergadering, maar brengen geen stem uit. Na het lezen der notulen worden de leden welkom geheeten door den Voorzitter in deze eerste vergadering in het nieuwe jaar en hoopte ZEd. dat deze winter minder streng als de vorige en de volgende zomer zich gunstiger zal leeren kennen als de verledene.

Daar twee bestuursleden, die tot 1894 zitting zouden hebben gehad, nu reeds voor hun lidmaatschap hadden bedankt en er drie periodiek moesten aftreden, moesten in dit jaar 5 bestuursleden worden gekozen.

Zulks geschiedde reeds in de vergadering van 28 December j.l. Met algemeene stemmen werden toen gekozen de H.H. F. J. GROOTENDORST, W. VAN GELDEREN, H. HARDIJZER, A. J. VAN TOL, en in de plaats van den Voorzitter, die alleen herkiesbaar was, de heer A. BRAND.

Uit de ingekomen stukken bleek nu dat de in de vorige vergadering gekozenen allen hadden bedankt, zoodat nu een nieuwe keuze moest worden gedaan.

De Voorzitter stelt daarom en volgens het convocatiebillet aan de orde: Opnieuw verkiezing van bestuursleden en wel in de eerste plaats van een voorzitter. (Intusschen zijn nog 2 leden ter vergadering gekomen.) Uit de opneming der stemmen bleek het, dat de heer W. C. BOER was gekozen met 5 stemmen (1 blanco), waarop de heer G. VAN NOORDT den Voorzitter verzoekt, zich de benoeming te laten welgevallen, waarop toestemmend werd geantwoord, in de hoop, de steun der leden te zullen erlangen. Hierna doet de Voorzitter de mededeeling, dat door hem het Huishoudelijk Reglement is opgezonden aan den Voorzitter der Maatschappij, met beleefd verzoek, hetzelve te mogen wijzigen in dien zin, dat de aftredende leden herkiesbaar zijn en vraagt, of zijne handelwijze daaromtrent de goedkeuring der Vergadering kan wegdragen.

Niemand ter vergadering zijnde, die zich hier tegen verklaart, stelt de Voorzitter voor, de vergadering te verdagen totdat antwoord van den Voorzitter der Maatschappij is ingekomen, in de hoop, dat de afgetreden bestuursleden zullen kunnen worden herkozen, hetwelk met algemeene stemmen wordt aangenomen. Alvorens de Voorzitter de gebruikelijke rondvraag doet, wordt de heer G. VAN NOORDT door den Voorzitter, namens de Vergadering, gefeliciteerd met de benoeming als hofleverancier van Z. K. H. Graaf VAN MECKLENBURG SCHWERIN. Hij rekent het niet alleen een eer voor den benoemde, maar voor gansch Boskoop, er den wensch bijvoegende, dat de benoeming aan den heer VAN NOORDT vele en rijke vrucht zal voortbrengen. Hierna vraagt de Voorzitter of er nog iemand is, die iets heeft te vragen of mee te deelen, waarop door den heer AS. OUWERKERK werd geantwoord, dat naar zijn bescheiden meening het Nederlandsche Tuinbouwblad voor ons boomkweekers weinig nieuws of belangrijks geeft.

De Voorzitter vraagt of de heer OUWERKERK hieromtrent iets kan aangeven, dat verandering ten goede kan aanbrengen, waarop door den heer O. werd geantwoord, dat, wanneer hier geen boomkweekers waren, die iets wilden schrijven, men dan toch uit vakbladen van andere landen wel iets kon overnemen of meedeelen.

De Secretaris vraagt, in weerwil hij geen lid van de Afdeeling meer is, even het woord en zegt, dat hij als afgevaardigde voor de Afdeeling alhier naar de 13de Algemeene Vergadering, gehouden den 25 September 1884, in een lokaal van Diligentia te 's Gravenhage, alwaar het uitgeven van het Nederlandsche Tuinbouwblad in het breede was besproken, zich meent te herinneren, dat daar wel degelijk was bepaald, dat voor rekening der Maatschappij de Gardener's Chronicle, Deutsche Gartenzeitung en andere voorname buitenlandsche vakbladen zouden kunnen worden aangeschaft, ten einde, zoo er iets nieuws en belangrijks in voorkwam, hetzelve in het Nederlandsche Tuinbouwblad kon worden overgenomen. Hierna sluit de Voorzitter met een woord van dank aan de aanwezigen, ten 12 ure de vergadering.

J. WALRAAD,
Secretaris der Afdeeling.

WEEKNIEUWS.

Vereeniging van Rozenliefhebbers.

Te Utrecht is door eenige aldaar en elders wonende bloemenliefhebbers een vereeniging opgericht, onder den naam van „Nos jungunt rosae," wier doel het is de rozenteelt te bevorderen en de rozenliefhebberij aan te moedigen, nu door de speciale culturen, vooral der orchideeën en der chrysanten, de cultuur van de koningin der bloemen, de roos, wel wat op den achtergrond is geschoven.

De vereeniging zal trachten dit doel te bereiken door het houden van vergaderingen of bijeenkomsten, waar de leden hunne ervaringen mededeelen en waar van gedachten wordt verwisseld over de rozencultuur, enz., en door het uitloven van prijzen voor speciale rozenconcoursen op tuinbouwtentoonstellingen. *(Nieuws van den Dag).*

Kweekerij Tottenham.

Wij ontvingen bericht van den heer A. M. C. JONGKINDT CONINCK dat door de voortdurende uitbreiding zijner kweekerij, waardoor de zaak te omvangrijk is geworden voor één persoon, deze met 1 Januari 1892 is overgegaan in eene Naamlooze Vennootschap: „de Kweekerij Tottenham," waarvan als mede-directeur is opgetreden de heer A. M. C. VAN DER ELST.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 4. Zou een der leden de goedheid willen hebben een paar titels, (prijs en uitgever) mede te deelen van werkjes over „het snoeien van vruchtboomen en hunne behandeling, in kleine tuinen"?

Beknoptheid en duidelijkheid bij voorkeur gewenscht. *(Fransch, Duitsch Engelsch of Nederlandsch).*

D. Jan. '92. O. H.

VRAAG No. 5. Zal het water in de buizen van een verwarmingstoestel goed circuleeren, als de uitgaande pijp eerst eenige meters horizontaal loopt en daarna een paar meters in de hoogte gaat, om vervolgens weer te dalen.

Hoeveel lucht- en hoeveel stoompijpjes moeten op 50 meter pijp aanwezig zijn en waar moeten zij aangebracht worden?

Wat is de geschikste plaats voor de uitmonding der pijp, die ? de vulbak komt.

H. 3.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Vergaderingen van Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam, vergadering op Dinsdag 26 Januari a.s. 's avonds 8 uur in het gebouw der Maatschappij tot Nut van het Algemeen, N. Z. Voorburgwal 212.

Afdeeling Arnhem, 4de wintervergadering op Dinsdag 26 Januari a.s. avonds 8 uur in den Foyer van Musis Sacrum.

Afdeeling Velp, vergadering op Dinsdag 26 Januari 1892 avonds 7 uur in de zaal van den heer NAEFF, te Velp.

Advertentiën.

No. 5. ZATERDAG 30 JANUARI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD,

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE :
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 10 Februari a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan)

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissien wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-Leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Bericht.

Het Hoofdbestuur bericht dat de *Winterbijeenkomst* zal worden gehouden op Woensdag *24 Februari* a.s. in het societeitsgebouw der Diergaarde te Rotterdam.

Bijzonderheden daaromtrent zijn opgenomen in het Nederlandsche Tuinbouwblad van 16 Januari j.l.

Wetenschappelijke Commissie.

Met het oog op de voorstellen, bij het Hoofdbestuur onzer Maatschappij aanhangig, om het aantal bijeenkomsten der Vaste Commissiën belangrijk uit te breiden, geeft het Bestuur der Wetenschappelijke Commissie het volgende aan de leden in overweging.

Is het niet wenschelijk de vergaderingen onzer commissie jaarlijks tot twee te beperken? Wij kunnen dan een trouwe opkomst en een vruchtdragenden arbeid verwachten, terwijl bij de tegenwoordige regeling nu eens deze en dan weer gene der leden opkomt, en de vergaderingen dus zelden zóó bezocht zijn, als zij wezen zouden, indien men vooruit wist er zijne medeleden te zullen aantreffen.

De ingezonden voorwerpen kunnen dan toch, hetzij in gedroogden staat, hetzij op spiritus bewaard, tegenwoordig zijn, zooals trouwens ook bij de tegenwoordige regeling dikwijls onvermijdelijk is.

Men zou dan verder kunnen bepalen, dat tegelijkertijd met elke vergadering der beide andere Vaste Commissiën eene bestuursvergadering onzer Commissie plaats vond. Aan het Bestuur zou dan opgedragen moeten worden, te zorgen voor de toezending der ingezonden voorwerpen aan die leden, die zich met het onderzoek daarvan zouden willen belasten, evenals zulks tot nu toe geschiedt.

Daar het van belang is, dat omtrent deze denkbeelden in de vergadering van 10 Februari aanstaande een besluit genomen worde, teneinde dit aan de goedkeuring van het Hoofdbestuur te kunnen onderwerpen, worden heeren leden, die die vergadering niet mochten bijwonen, verzocht, hunne meening omtrent het bovenstaande vóór dien datum aan het Bestuur te doen kennen.

Namens het Bestuur der Wetenschappelijke Commissie:
J. W. CHR. GOETHART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Tuinbouw-onderwijs.

Voor zoo verre wij ons kunnen herinneren is het tuinbouwonderwijs nog nimmer een punt van overweging in de Eerste Kamer der Staten-Generaal geweest, en het verheugde ons dan ook bijzonder dit jaar voor het eerst een enkel woord

daarover te vinden in het voorloopig verslag dier Kamer over het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1892.

Daar toch lezen wij: „Enkele leden betuigden hunne instemming met het voornemen tot aanstelling van een inspecteur, in het bijzonder belast met het toezicht op het landbouwonderwijs. *Men verwachtte daarvan goede vruchten, ook voor „het tuinbouw-onderwijs.*"

Wij stellen dit eerste bewijs van belangstelling der Eerste Kamer op den allerhoogsten prijs, al ging het dan ook maar van enkele leden uit.

Moge de eerlang aan te stellen nieuwe inspecteur de verwachting van deze leden niet beschamen en hij zijn naam verbinden aan de verwezenlijking van een wensch, zoo lange jaren door de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde gekoesterd, namelijk de oprichting van eene goede Rijks-tuinbouwschool!

Eén enkel, groot Tuinbouwblad voor Nederland.

Moge het geen uitvloeisel zijn van de alom en opnieuw heerschende influenza, dat ik eenige overeenstemming zie tusschen het Hoofdartikel van *Sempervirens „De kweekers onderling*" en het artikel in het *Tuinbouwblad „Samenwerking op Tuinbouwgebied";* moge het geen herschenschim wezen, wanneer ik meen, dat de Redacteurs van bovengenoemde bladen als door een sympathischen stroom bezield waren, toen zij hunne gedachten nederschreven in No. 1 van dezen jaargang. Hoewel zij verschilden in de uitwerking van hunne verbeelding, van hunne ingeving, beiden bedoelden één hoofddenkbeeld:

Eénheid en Samenwerking op Tuinbouwgebied.

Wanneer mijne oogen en mijne gedachten niet beneveld zijn, of wanneer ik niet verder zie dan werkelijk te zien valt, dan zegen ik de bezieling mijner beide vrienden op het oogenblik, dat zij hunne gedachten aan het papier toevertrouwden. Ik kan mij geen eenheid op tuinbouwgebied voorstellen, wanneer de Tuinbouwbladen daarvan niet den toon aangeven. Een Tuinbouwblad kan veel, kan zeer veel bijdragen tot de liefhebberij voor planten, maar men zal het mij ten goede moeten houden, wanneer ik beweer, dat de drie Bladen — het *Tuinbouwblad, Sempervirens* en *Floralia* — op dit gebied (Flora en Pomona moet ik als bijblad van de „Plantenbeurs" buiten beschouwing laten, evenzoo voorloopig het „Weekblad voor Bloembollencultuur") al zeer weinig daartoe bijdragen, niettegenstaande de verbazende en zoo gewaardeerde moeite, die de H.H. Hoofdredacteurs zich daarvoor geven. Zij kennen mij goed genoeg om te weten, dat ik hun niet onaangenaam wil zijn, met hier mijne denkbeelden mede te deelen. Eéne vraag slechts: hoeveel abonné's op één dier bladen lezen geregeld hetgeen men hun ter lezing voorlegt? Slechts zeer weinigen en hiervan is de heer WITTE óók doordrongen; zeide hij mij niet nog onlangs: *„Ge moet Sempervirens altijd trouw lezen!"?*

Maar het is niet mogelijk, het is waarlijk te veel gevergd, wanneer men zou verlangen de drie tuinbouwbladen trouw te lezen. Men vindt er, als een natuurlijk gevolg der omstandigheden, steeds hetzelfde in, en men is er zoo van overtuigd, dat men menigmaal niet eens de bladen ter hand neemt. Het doet mij genoegen, dat de heer Prof. DE VRIES deze zaak weder ter sprake brengt, daar het mij toescheen, dat zij verleden jaar daar nog niet rijp voor was; althans, men heeft er in het afgeloopen jaar niets meer van gehoord, De vraag is thans: Is het mogelijk, dat de drie tuinbouwbladen zich tot één enkel Hoofdorgaan vereenigen? Zijn daar onoverkomelijke bezwaren aan verbonden? Is een Blad van grooter omvang naar behooren te vullen? Wat zijn de financieele bezwaren? Voorwaar dit is zoo gemakkelijk niet te beantwoorden en nog minder de kwestie: Van wien zal dat Blad uitgaan?

Het staat bij mij vast, dat niemand in staat is, noch Prof. DE VRIES, noch de heer WITTE, noch de heer FIET, een Blad van 6 zijden druks, ter grootte van het Tuinbouwblad, nagenoeg even groot als Sempervirens, zoodanig te vullen, dat *alle* abonné's tevreden zijn; dit ligt voor de hand. Hoe weinigen zijn er, die alsnog belangstellen in Orchideeën en wie wel in de behandeling van Chrysanthemums? Moesgroenten zijn evenzeer slechts voor enkelen welkom en evenzoo de behandeling van Kaapsche- en Oranjerieplanten. Anderen zullen te vergeefsch een jaargang naslaan, om iets te lezen over Cactussen of andere succulenten, of wel de bereiding van den grond en de verschillende meststoffen, en toch behoort dit in een Tuinbouwblad te huis.

Een Blad, zooals ik mij dat voorstel, zou moeten zijn ten algemeenen nutte; daar moet van alles in worden behandeld, maar ook zoo zaakrijk mogelijk. Het moet zijn een vraagbaak, een handleiding voor een ieder, of hij een groot kweeker is, dan wel een liefhebber met één raam aan de straat tot zijne beschikking.

Het is duidelijk, dat één enkel man niet met alles vertrouwd is; daarom zouden verschillende afdeelingen aan bijzondere personen moeten worden toevertrouwd, die zich, even als met het „Sportblad", aansprakelijk zouden moeten stellen voor het door hen te leveren contingent. Men zou hen moeten wijzen op het zeer wenschelijke, om den tijd van het jaar, waarop zij schrijven en inzenden, in overeenstemming te brengen met wat zij schrijven. Allen onder éene Hoofdredactie.

Zie hier een schema van inrichting:

A. *Officieel gedeelte;* zoo mogelijk met kleine letter gedrukt. Daarin begrepen:
1. Mededeelingen van het Hoofdbestuur en die van algemeen nut.
2. Verslagen, zoowel officieel als officieus.
3. Aankondigingen van tentoonstellingen, vergaderingen enz.

B. *Hoofdartikel.*
1 Onverschillig waarover.
2. Korte mededeelingen dienaangaande.

C. *Kasplanten.*

D. *Bloementuin.*
1. Behandeling van den grond.
2. idem van de verschillende mestsoorten.
3. Nederlandsche Flora.
4. Rozen.
5. Zaadbloemen.
6. Vaste (bloeiende- en niet-bloeiende) planten.
7. Bloemheesters, snoeiing enz.
8. Bloembollen, (*) enz.

E. *Moestuin.*
1. Vruchtboomen.
2. Aardbeziën.
3. Moesgroenten.
4. Bemesting, snoeiing, enz.

F. *Woudboomen.*
1. Boomen met afvallend blad.
2. idem, groenblijvend.
3. Coniferen.
4. Snoeiing enz.

G. *Weeknieuws.*
1. Werkzaamheden.
2. Korte mededeelingen.
3. Boekaankondiging.
4. Necrologie.
5. Allerlei.

H. *Correspondentie.*
1. Ingekomen Stukken.
enz.

Wat nu betreft de financieele kwestie, ik zeide hierboven, dat die niet zoo spoedig was op te lossen: Keulen en Aken zijn niet op één dag gebouwd. Wie zijn de lezers van *Sempervirens* en *Floralia*, die ons Orgaan niet lezen? Ik en weet het niet. En wanneer men niet alles dienaangaande weet, doet men wijs, zich daar niet in te verdiepen. Het geld is wel een hoofdkwestie en dient daarom niet uit het oog verloren te worden.

(*) Zou het „*Weekblad voor Bloembollencultuur*" met één algemeen Tuinbouwblad ook niet te vereenigen zijn? SCHR.

Met de nieuwe postwet zal, naar ik meen, de portkwestie op den achtergrond geschoven worden.

De abonnementsprijs echter is van meer belang. Ik geloof niet, dat de maatregel juist gekozen is, toen men voor nietleden het blad voor *f* 5.— beschikbaar stelde. De prijs is, in vergelijking met hetgeen voor de leden wordt afgedragen. veel te hoog. Leden van samenwerkende Vereenigingen zouden het Blad tegen kleine betaling moeten kunnen ontvangen; enz.

Ik zou al te veel ruimte van dit Blad vergen, zoo ik nog meer over dit onderwerp te berde bracht. Ik geef het voor wat het is: voor groote verbetering vatbaar; overtuigd. dat er wel gevonden zullen worden, die hierop iets zullen hebben af te dingen. Met afbreken komen wij echter geen stap verder, alléen met opbouwen: Vooruitgang zij onze leus! En dit is mijn streven en de wensch van velen, dat weet ik, òòk wat betreft één enkel, groot Tuinbouwblad voor Nederland.

Moge mijne opmerkingen goede vruchten afwerpen en in het belang zijn van Tuinbouw en Plantkunde in het algemeen. [1]) Dat is de wensch van

L. J. QUARLES VAN UFFORD.

Den Haag, 14 Januari 1892.

Varieteiten van overblijvende planten.

(Beantwoording van vraag 41 in den vorigen jaargang: *Bestaat er een werk waarin men de geschiedenis van het ontstaan van varieteiten van overblijvende planten als Dahlia, Canna, Pelargonium, enz. en de methoden bij het zoeken naar nieuwe verscheidenheden gevolgd, kan beschreven vinden? En zoo neen, welke afzonderlijke verhandelingen kunnen dan hiervoor geraadpleegd worden?*)

Hieronder volgt een opgave van enkele werken, waarin de steller dezer vraag misschien zal aantreffen, wat hij zoekt. Het zal wel overbodig zijn er op te wijzen, dat van deze geschriften verscheidene niet meer geven dan de data van de winning of het in den handel komen der varieteiten en soms ook een opgave der ouders waaruit ze verkregen zijn. Enkele slechts bevatten nauwkeuriger mededeelingen, bijvoorbeeld het opstel van Dr. VAN MONS over *Dahlia's*, waarin nog al uitvoerig wordt vermeld. hoe DONKELAER zijn eerste „dubbele" bloemen verkreeg. Dergelijke opgaven zullen nog wel elders te vinden zijn, doch om zeker te zijn dat men van alle dergelijke gegevens partij trekt, zouden stelselmatig alle jaargangen der tuinbouwtijdschriften sedert de invoering der oorspronkelijke typen onzer tegenwoordige overblijvende planten moeten worden doorgezocht, en hoe licht kan men ook daarbij, dank zij de stereotiepe onnauwkeurigheid der registers, soms het meest belangrijke over het hoofd zien! Waarmede ik slechts te kennen wil geven, dat mijne lijstjes niet op eenige volledigheid aanspraak kunnen maken, en ik dus hoop, dat zij die daartoe beter in de gelegenheid zijn, de vriendelijkheid zullen hebben mijne opgaven te willen aanvullen. Men zou daarmede niet alleen X, maar zeker vele andere lezers van het Tuinbouwblad zeer verplichten.

Een algemeen werk dat het ontstaan der varieteiten met de gewenschte nauwkeurigheid behandelt, is mij niet bekend, wel verschillende verspreide stukken en brochures over die van bepaalde geslachten. Ik bepaal mij tot die planten welke in vraag 41 afzonderlijk genoemd zijn, en wensch er alleen aan toe te voegen dat, wat aangaat de *Pioenen* en wel meer in het bijzonder de *Paeonia albiflora* PALL (*P. sinensis* HORT.) denkelijk wel van alle in de literatuur te vinden opgaven gebruik zal zijn gemaakt in de onlangs door de firma E. H. KRELAGE & ZOON uitgegeven lijst van „dubbele Chineesche *Pioenen*" die een uitvoerige historische inleiding en de beschrijvingen, jaartallen, winnersnamen, en verdere bizonderheden van ruim 500 varieteiten bevat. Dat van deze *Pioenen* ongeveer niets bekend is over de wijze waarop de eerste dubbelen gewonnen werden, spreekt wel van zelf, als men bedenkt, dat deze plant reeds met dubbele bloemen in China gekweekt werd, toen zij voor het eerst bij ons werd ingevoerd.

1) Gaarne betuig ik mijne ingenomenheid met de denkbeelden in het bovenstaande door onzen geachten medewerker ontwikkeld. RED.

Dahlia.

Om de aanvulling der onderstaande lijst te vergemakkelijken, wil ik met een enkel woord de hoofdmomenten uit de geschiedenis der voornaamste tuinrassen aanstippen. De „enkele" type, *D. variabilis* (een naam die wijlen SHIRLEY HIBBERD zoo fraai vond, omdat ze volgens hem bewees dat er *zelfs* in de botanische nomenclatuur nog wel een enkele maal een overblijfsel van gezond verstand wordt aangetroffen!) kwam omstreeks 1789 uit Mexiko tot ons, de eerste „dubbele" varieteit ontstond, vermoedelijk op verschillende plaatsen tegelijk, zeker ook, zoo niet het eerst, in Holland, in de cultuur omstreeks 1810, en terzelfder tijd won en fixeerde men een dwergras. De „Lilliputten" zijn een schepping van SIECKMAN en dateeren van 1850; hij schreef er een lang stuk over in de eerste jaargang van de „Gartenflora" maar verzwijgt natuurlijk de methode, waarmede hij tot zijn nieuw ras gekomen is. In de enkele varieteiten heeft men, vooral in Engeland, weer gewerkt sinds ongeveer 1880, en de zoogenaamde *Cactus-Dahlia's* zijn een mengelmoes van verschillende rassen, waartoe men, omdat ze tegenwoordig zoo algemeen in de mode zijn, gaarne alles rekent wat strikt genomen niet tot een der oudere rassen kan gebracht worden. Voor deze *Cactus*-vormen geldt als model de *Dahlia Juarezii*, die in 1872 door den heer J. T. VAN DEN BERG te Jutfaas uit Mexico werd ingevoerd (met „dubbele" bloemen; de „enkele" stamvorm is niet bekend, tenzij het *D. variabilis* ware), maar die eerst tien jaar later via Frankrijk—Overveen—Engeland in de mode kwam. Toen werden eenige vergeten varieteiten van 1830 opgerakeld, die eenigzins aan den vorm van *D. Juarezi* deden denken, men begon uit deze en andere vormen te zaaien, en sedert komen er jaarlijks een zeer groot aantal van op de markt.

Ziehier nu eindelijk het beloofde lijstje:

A. THOUIN, *Mémoire sur la culture des Dahlia*, in Annales du Mus. d'Hist. nat. de Paris III, (1804).

DE CANDOLLE, *Note sur les Georgina*, Montpellier 1809.

SAINT-HILAIRE, *Les Dahlia*.

SABINE, in Transactions R H. S. London (1818)

DR. VAN MONS, Ueber die Cultur der Dahlien etc. in *Allgemeines Garten Magazin* XIII, 1820.

JACQUIN FRÈRES, *Essai sur la culture, la nomenclature et la classification des Dahlia* 1828. (2de Edition 1830).

LELIEUR DE VILLE-SUR-ARC., *Mémoire sur le Dahlia et sur sa culture*. Versailles 1829.

SOULANGE BODIN, *Catalogue des Dahlia nains*. Paris 1831.

ARSÈNE THIÉBAUT DE BERNEAUD, *Mémoire sur les Dahlia* etc. (2de Edition 1834).

W. GERHARD, *Zur Geschichte, Cultur u. Classification der Georginen*, etc. Leipzig 1834.

SINCLAIR, *History and discription of the Georgina or Dahlia*. London 1835.

The Dahlia annual register, 1836 (met 50 platen, 700 beschrijvingen, etc.)

JOSEPH PAXTON, *A. practical treatise on the cultivation of the Dahlia*, 1838. (Fransche, Duitsche en Zweedsche vertalingen),

PIROLLE, *Traité spécial et didactique du Dahlia*, etc. Bruxelles 1840.

PIROLLE, *Dahlia* (in Bibliothèque du Jardinier) 1840.

PIROLLE, *Revue des Dahlia en 1840*.

NEUMANN, *Die Kultur der Georginen* (1841).

POHLMANN, *Anweisung zur Kenntniss und Behandelung der Georginen* (1841).

AUG. LEGRAND, *Le Dahlia, histoire et culture détaillée*, etc. Paris (1842).

TYAS' *Popular flowers: the Dahlia*, 1844.

LEGRAND, *Manuel du Cultivateur de Dahlias*, 1848.

ROBERT HOGG, *The Dahlia*, etc. 1853.

SHIRLEY HIBBERD, *Garden favourites, the Dahlia*, 1857.

Voor de jaren 1860—80 zijn mij geen afzonderlijk uitgegeven werken bekend, en zal het raadzaam zijn de jaargangen der periodieken en de handelscatalogi te raadplegen.

H. WITTE, De Dahlia (Floralia XVII—XVIII) 1883.

Dahlia Conference, (National Dahlia Society) London 1889.

De redevoeringen bij deze gelegenheid gehouden zijn o. a. in hun geheel opgenomen in *Gardeners' Magazine* (Redactie

SHIRLEY HIBBERD), waar ook verscheidene reproducties naar oude *Dahlia*-afbeeldingen te vinden zijn.

Dahlia Conference (Royal Horticultural Society) London 1890. De aldaar gehouden redevoeringen zijn in hun geheel opgenomen in *The journal of the Royal Hortic. Soc.* van 1891.

Canna.

E. CHATÉ FILS, *Le Canna, son histoire,* etc. (Bibliothèque de l'Horticulteur et de l'Amateur de jardinage) Paris (1867).

LÉONCE DE LAMBERTYE, *Canna,* in „Les plantes à feuilles ornementales," Paris s. d.

Dit zijn de eenige mij bekende tuinbouw werkjes over *Canna;* alleen het eerste is aanbevelingswaardig en bevat zeer uitvoerige opgaven omtrent de data en de ouders der voornaamste hybriden die tot 1867 ongeveer, gewonnen zijn. Voor latere jaren zullen een volledige serie handelscatalogi en verder de tijdschriften wel de eenige bronnen zijn.

Pelargonium.

DIETRICH, *Die Linneischen Geranien* (1802.)

SWEET, *Geraneaceae,* 500 platen (1820—30).

TRATTINICK, *Neue Arten von Pelargonien,* 264 platen, (1825—43)

KLIER, *Kultur der Pelargonien* (1826).

REIDER, *Beschreibung aller Pelargonien* (1829).

DE JONGHE, *Traité de la culture du Pelargonium* (1844).

Uit lateren tijd heb ik geene afzonderlijk uitgegeven literatuur over *Pelargonium* kunnen opsporen. Artikelen, in tijdschriften gepubliceerd, kan ik tot mijn spijt vooralsnog niet opgeven. Men ziet dus, dat eenige aanvulling dezer mededeeling zeer gewenscht is.

H., 4 Januari '92. E. K.

Eenige opmerkingen betreffende het droogleggen van land.

Te Paterswolde, mijn woonplaats leggen enkele landbouwers zich reeds geruimen tijd toe op het droogleggen hunner landerijen, door middel van onderaardsche geleidingen, gewoonlijk draineeren genoemd. Voor kweekers is deze bewerking in de meeste gevallen ook ten zeerste aan te raden. Ik wensch in dit artikeltje eenige opmerkingen te maken betreffende deze nuttige zaak toegepast op een leemige zandgrond. Wanneer het land waarin de buizen zullen komen bijvoorbeeld ± 200 M. lang en 100 M. breed is, dan worden de rijen zoo mogelijk in de lengte gelegd en moeten ze slechts naar ééne zijde afstroomen. Een lange loop is altijd te verkiezen boven een korte. Naar den kant waarnaar het land helt behooren de buizen af te stroomen; dit maakt het werk met het oog op de te graven gangen eenvoudiger, daar deze altijd een kleine helling naar de sloot dienen te hebben, bijvoorbeeld 1 d.M. op de 100 M.

In de maanden Augustus of September wordt dit werk het liefst uitgevoerd. Er worden gangen gegraven welke zoo diep mogelijk behooren te zijn, in geen geval minder dan 1 M. en zoo breed dat iemand er behoorlijk in loopen kan. Op elke 10 M. wordt een dergelijke gang gegraven, dus in het geheel 9. Op den bodem der gangen wordt een laag derrie (verkruimelde veenstof) gebracht en hierop worden de buizen, die 30 c.M. lang zijn en een opening hebben van 3 c.M., goed aaneengesloten gelegd.

Bij de aanhechting worden ze door een ring omgeven om verzakking en verstopping te voorkomen.

Na een gedeelte of geheele regel gelegd te hebben loopt men over de buizen heen, zoodat ze in de derrie gedrukt worden en geen verzakking meer te vreezen is. Is dit verricht dan wordt de geleiding met derrie bedekt en flink aangedrukt.

Vervolgens wordt de gang weer geheel met grond aangevuld, waarna men nogmaals flink aanstampt. De slooten, die het land omringen behooren in een uitmuntenden toestand te verkeeren, daar de waterstand altijd zoo laag mogelijk moet zijn. Ook dienen de uitmondingen in het drooge jaargetijde te worden nagezien. Dikwijls liggen de uitmondingen iets beneden het watervlak, doch dit belet een goede afwatering niet. Landerijen evenwel waarvan de waterstand voortdurend zeer hoog is, zijn voor draineeren ongeschikt; daar een hoogere ligging der buizen dan 1 M. is af te raden. In het laatste geval bewijzen ze zeer weinig diensten. De wortels van diepgaande gewassen zullen in de naden der buizen dringen en verstoppingen teweeg brengen; mollen kunnen de geleidingen van hun plaats brengen. Ik heb in den loop van dezen herfst onderzocht hoeveel water een rij buizen afstroomde op een afstand van 100 M. Naar een zeer matige afloop was het 1 L. per minuut, dus 1440 L. per etmaal. Gedraineerd land bevindt zich voortdurend in een gezonden toestand. Het ligt zoo mogelijk geheel vlak, zoodat over de geheele oppervlakte geen verschil in watergehalte bestaat. Het behoudt voortdurend een zekere vochtigheid, daar alleen water dat te veel is, door de buizen wordt opgenomen. Geen nuttige bestanddeelen der bouwgrond en mest worden door greppels weggevoerd. De kosten worden gewoonlijk op ± f 90 per H. A. geraamd. Deze zijn in enkele jaren teruggewonnen door de vermeerdering van qualiteit en quantiteit van het land.

DIRK HESSELINK JR.,
gediplomeerd tuinbouwer.

BOEKAANKONDIGING.

A. DEKKER, **Wat schoone Moestuin.**

Over het algemeen zien wij nog, dat personen die zich uit liefhebberij elk jaar bezig houden met tuinieren, geene uitkomsten verkrijgen evenredig aan de moeite die zij aanwenden. En indien we nagaan, waar dit aan ligt, dan bemerken we, dat het in hoofdzaak komt door de weinige kennis waarmede begonnen wordt. Reeds bij de grondbewerking, bemesting, zaaiing enz. worden fouten begaan, die van grooten invloed zijn op de resultaten, die men zal verkrijgen. En al heeft men zich vooraf tot zijn zaadhandelaar gewend en inlichtingen ontvangen, dan toch gebeurt het nog dikwijls, dat later klachten omtrent het een of ander geuit worden, wijl het ondoenlijk zou zijn voor den zaadhandelaar, om omtrent alles wat met het vak in verband staat in te lichten. Ieder zaadhandelaar zal dus gaarne eene beknopte handleiding in het bezit zijner begunstigers zien. We weten dan ook reeds, dat groote firma's bij vele zaden, aangeboden in hunne prijscouranten, de behandeling en kweekwijze met weinige regels trachten bekend te maken. Maar voldoende is het niet, we zagen dat reeds boven. Daarom vinden we het een uitnemend denkbeeld van den heer A. DEKKER te *Hazerswoude*, eene beknopte handleiding het licht te doen zien, onder den titel *„Wat schoone Moestuin"*.

Op zeer bevattelijke en voor iedereen duidelijke wijze bespreekt de schrijver de beste wijze waarop de grond moet bewerkt, bezaaid, bepoot of beplant worden; de afstanden waarop de gewassen moeten staan; het nut van de rijenteelt; het aanleggen van bakken en wat daarbij noodig is. Verder wordt aangegeven de voor iedereen gemakkelijkste wijze waarop de voornaamste groenten moeten gekweekt worden, terwijl de vervroegde teelten nog met enkele woorden worden duidelijk gemaakt. Voor beiden worden enkele soorten, die ons bij ondervinding gebleken zijn, uitmuntend te wezen, aanbevolen. Men kan zich dus wat de keuze der soorten betreft, gerust op het werkje verlaten.

Toch wordt de lezer niet overstelpt met een aantal namen van soorten en gelukkig, want dit leidt dikwijls tot verwarring.

Daarna volgt een maandelijksche tijdwijzer, waarin op werk wordt gewezen, dat elke maand moet verricht worden, en ten slotte wordt in een „aanhangsel" de behandeling van eenige der meest aanbevelenswaardige zaaiplanten besproken

Het werkje is met vijf-en-twintig illustratiën versierd, die de waarde niet weinig verhoogen, het is gedrukt met flinke letter op goed papier, omvat vier-en-zestig pagina's en is verkrijgbaar voor den geringen prijs van veertig cent.

We twijfelen er niet aan, of velen zullen zich dit werkje aanschaffen.

Vlijmen. C. H CLAASSEN.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Groningen en Omstreken.

Op Donderdag den 21en Januari 1892 vergaderden de Leden der Afdeeling *Groningen en Omstreken*, onder praesidium van Jhr. Mr. W. C. A. ALBERDA VAN EKENSTEIN.

Naar aanleiding van een voorstel van den heer A. FIET, een vorige

vergadering gedaan, om proeven te nemen met nieuwe soorten van bloemzaden, werd door het Bestuur daarvoor beschikbaar gesteld een som van *f* 15.—.

Als commissie tot het kiezen van die zaden werden benoemd de H.H. A. FIET, J. DE GROOT en J. DE WAARD SZN.

Deze zaden zullen later aan de bloemisten worden uitgereikt, die in een nader te bepalen bijeenkomst verslag moeten geven van hunne bevindingen.

Bij de verkiezing van een bestuurslid in de plaats van den heer Mr. R. FEITH, die bedankte, werd met groote meerderheid van stemmen gekozen de heer Dr. BURGER, leeraar aan het Gymnasium, die de benoeming aannam.

Als spreker voor dezen avond hadden we het genoegen, den heer Dr. A. F. HOLLEMAN, directeur van het Landbouw-Proefstation alhier, te zien optreden. Z.Ed. behandelde in een boeiende voordracht: *het bewaren van stalmest*, en zeide, dat in het algemeen hiervan niet veel werk werd gemaakt. Bij de stoffen, die aan de mest toegevoegd worden, zijn twee eischen te stellen. Ten eerste moeten zij de ammonia vasthouden, en ten tweede moet de verrotting van den mest tot een minimum beperkt worden. Superphosphaat (een mengsel van phosphorzure kalk, vrij zwavelzuur en gips) kan de ammonia vasthouden. Kalimagnesia bestaat uit een mengsel van zouten: chloorkali, zwavelzure kali en zwavelzure magnesia; het is de beste stof om verlies van stikstof te voorkomen, doch de mest blijft meer in versehen toestand. Men moet ook rekening houden met de grondsoort; enkelen willen snelle, anderen langzame werking. Voor kleigrond is mengen met superphosphaat aan te bevelen; op lichten zandgrond de behandeling met kalimagnesia.

Het applaus bewees, dat deze voordracht met genoegen was aangehoord, en de Voorzitter bracht spreker een welverdiend woord van dank.

Voor de verloting was aangekocht het werk van den heer G. A. KUYK, onlangs verschenen, getiteld: 't Vervroegen van groenten en vruchten. Tegelijk werd nu nog aangekocht een verbeterde snoeischaar van den heer B. COMPANJEN, agent te Amsterdam. Deze schaar, die volgens een nieuwe vinding is gemaakt, geeft een enorme besparing van arbeid, en kon algemeen de goedkeuring verwerven. Als derde prijs werd verloot het ontvangen werk van de Heide-Maatschappij, getiteld: het aanleggen van dennebosschen, door A. C. TUTEIN NOLTHENIUS. De H.H. Q. J. QUINTUS, H. GROENEVELD en J. STREURMAN kwamen als overwinnaars uit het strijdperk.

De vergadering werd daarna gesloten. J. DE WAARD SZN.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

(Vergaderingen van 3 November en 23 December 1891 en 21 Januari 1892.)

De eerste dezer vergaderingen was in hoofdzaak gewijd aan de bespreking van het concept-programma der Afdeelings-Wintertentoonstelling van geforceerde planten en afgesneden bloemen, die men dezen winter dacht te houden. Eenige onoverkomelijke bezwaren echter noopten de vergadering te besluiten genoemde tentoonstelling een jaar uit te stellen en die dan algemeen te doen zijn. Eenige huishoudelijke werkzaamheden en eene plantenverloting maakten den avond vol. De tweede bijeenkomst, door ongesteldheid niet door den Voorzitter bijgewoond, was bestemd voor het stellen en bespreken van vragen voor de tweede winterbijeenkomst. Een paar punten zijn dientengevolge op de agenda verschenen. Nog werd een nieuw lid voorgesteld en van een kwam een bedanken in wegens voortdurend verblijf in het buitenland. De Secretaris hield heden avond eene korte lezing, tot onderwerp hebbende „Eenige mededeelingen uit de practijk van den koffieplanter op Java". Het voorgedragene werd door eene photografie opgehelderd. De derde der genoemde vergaderingen was de eerste in het jaar, waarop steeds het jaarverslag door den Secretaris wordt voorgelezen en de rekening van den penningmeester wordt nagezien. Het verslag werd uitgebracht en de rekening onder dankzegging goedgekeurd. Nog een drietal nieuwe leden traden heden avond toe. Het laatste punt der agenda was het verkiezen van twee bestuursleden, in plaats van de heeren D. E. H. BOXMAN en L. E. VAN DAM JR., die moesten aftreden en niet herkiesbaar waren. Als bestuursleden werden gekozen, met bijna algemeene stemmen, de Heeren J. FABIUS en J. PH. METELERKAMP, die beiden zich die keuze lieten welgevallen. Met hartelijke woorden nam de Voorzitter als zoodanig afscheid van de afdeeling, die en hem en den afgetreden penningmeester veel dank schuldig is.

Utrecht, 25 Januari 1892. A. RIETVELD.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

Vergadering van 19 Januari des avonds te half acht in het gebouw der Loge. De Voorzitter opent deze eerste vergadering in het jaar 1892 met een gelukwensch aan alle leden en verzoekt den nieuwbenoemden Secretaris, den heer L. VUIJCK, de notulen voor te lezen, welke onder dankbetuiging voor de uitvoerigheid en juistheid worden goedgekeurd. Voorgesteld wordt één nieuw lid voor klasse B.

Als ingekomen stukken had men, behalve eenige handelscatalogi, een brief van den heer J. D. SPEET waarin de wenschelijkheid eener wetsherziening voor de Afdeeling betoogd wordt, en een kennisgeving van den heer G. A. KUIJK, waarin hij verklaart eene spreekbeurt voor de Afdeeling te willen vervullen in de maand Februari e. k. Dr. BOURSSE WILS deelde tevens mede, dat hij in de daaropvolgende buitengewone vergadering eene lezing wilde houden, welk bericht met applaus begroet werd.

De Penningmeester doet vervolgens verslag van inkomsten en uitgaven van het jaar 1891; de Voorzitter verzoekt de H. H. VERBOOG, KORS en ROOMBURGH, om de rekening ervan na te zien, en geeft dan het woord aan den heer H. WITTE die eenige zeldzaam bloeiende planten bespreekt.

Ten eerste de opzienbarende *Amorphophallus Rivieri* met een bloemstengel van wel 1½ M. hoogte en forsch ontwikkelde bloemscheede en kolf. De heer WITTE verklaarde dat deze, zooals duidelijk te zien is, tot de Aroideën behoorende plant, om het andere jaar een bloem en dan weer een blad voortbrengt; door middel van het zeer groote blad herkreeg de het vorige jaar door de bloem uitgeputte knol, het noodige voedsel weder.

Verder was door den heer WITTE ter vergadering gebracht een bloeiend exemplaar van *Medinella Theysmanniana*, zich van de bekende *M. magnifica* onderscheidende door hare recht opgerichte en steviger bloemtrossen, en een nieuwe *Bromeliacee*, *Vriesea Mariae*, zijnde eene kruising van *Vr. Barilleti* en *Vr. brachystachys*. Na zijne met aandacht gevolgde bespreking van deze planten beloofde de heer WITTE nog, dat hij bij voortduring de leden zal blijven inlichten omtrent hetgeen er merkwaardigs in den Academietuin voorkomt.

Na de Pauze bedankte de heer ROOMBURGH den Penningmeester voor zijn uitstekend gehouden beheer en verklaart tevens op de begrooting met genoegen den post voor een feestavond vermeld te zien, en sprak den wensch uit dat die feestavond aan haar doel zou mogen beantwoorden.

Evenals de vorige avonden was ook deze vergadering opgeluisterd door eene collectie planten, ditmaal ingezonden door het lid J. G. BALLEGO, bloemist te Leiden, en werden er een aantal bloeiende planten verloot.

Na gedane rondvraag bleek het dat alle leden er voor waren om ook voor het volgende seizoen deze inzendingen te doen voortduren. De heer HEMERIK uitte den wensch dat er inplaats van vele kleine, liever eenige weinige maar dan ook degelijker planten van meer waarde zouden verloot worden. Bij de behandeling der in de bus gevonden vraag: „Hoe is het mogelijk dat bij de beplanting van spoordijken de bemesting ter hoogte van de wortels kan plaats vinden?" kwam men niet tot een resultaat. In Leidens Omstreken heeft men trouwens geen ondervinding van spoordijkbeplanting, daar zulks in 't geheel niet plaats vindt.

Op de tweede vraag wat de beste geneeswijze zou zijn voor kankerachtige appelboomen *Keizer Alexander* beval de heer HEMERIK het gebruik der kankerwas van Gebrs. ADMIRAAL aan. De heer E. Th. WITTE beloofde voor de volgende vergadering eenige mededeelingen te doen over dit onderwerp.

Hierop volgde eene bespreking van den invoer van buitenlandsche bloemen in ons vaderland, waaraan door verschillende leden werd deelgenomen.

De Voorzitter sluit de vergadering met een woord van dank aan de inzenders der tentoongestelde planten.

Leiden. J. G. B.

Afdeeling Zeist en Omstreken.

Op den avond van 20 Januari l.l. kwamen de leden der bovengenoemde Afdeeling te samen, niet om zooals in de laatste vergaderingen onder het gehoor van eenen spreker te wezen, maar om met elkander eenige huishoudelijke zaken te bespreken, en tot het houden eener verloting van planten enz.

Daar tot ons aller leedwezen de Voorzitter verhinderd was, door ongesteldheid, ter vergadering te komen, nam de penningmeester het presidium waar. Hij opende de vergadering met een „welkom" aan alle aanwezige leden, waarna overgegaan werd tot het bespreken der wachtende zaken.

Onder deze bespreking werd o.m. besloten, om, naar aanleiding van een schrijven van den heer IDE, dezen heer voor de door hem alhier te houden cursus, als onderwerp op te geven: „Groententeelt".

Algemeen was men van gevoelen, dat er reeds menige avond in onze afdeeling gewijd was aan snoeien en andere onderwerpen, en dat het teelen der groenten nog maar weinig besproken was, zoodat dit dan ook voor ieder lid het nuttigste onderwerp was.

Thans kwam de verloting aan de beurt. Voor eenig kasgeld waren door het Bestuur planten, mandjes gevuld met bloemen, enz. aangekocht; en daar ook nu nog door eenige leden vrijwillige bijdragen gegeven werden, kon men over een flink aantal prijzen beschikken. Tot een ieders genoegen liep dan ook deze verloting flink van stapel.

Hierna werd de vraagbus geopend, waarin een tweetal vragen gevonden werden.

De discussie die zich over de eerste vraag (zie s. v. p. de vraagbus in dit no.) ontstond, bracht ons tot geen ware conclusie. Stond de *Clerodendron* thans bij een der leden in vollen bloei, bij een ander waar zij dezelfde behandeling genoot en gelijke standplaats had, was zij nog geheel bladerloos.

Op voorstel van een der leden besloot men deze vraag op te zenden voor de vraagbus van het Nederl. Tuinbouwblad, in de hoop daardoor de gelegenheid te hebben, het oordeel van anderen hierover te hooren.

De tweede vraag: „Welke behandeling hebben *Gloxinia's* noodig zoowel zaailingen als knollen van vorige jaren, om er goede planten en milde bloeiers van te kweeken", werd door iemand van wien men bij ondervinding zeggen kon, dat hij ze altoos met het beste resultaat kweekte, be-

antwoord. In het laatst van Februari of begin Maart zaaien, vooral des avonds gieten, in lichten grond oppotten, om de veertien dagen met opgeloste mest gieten, en de noodige bodemwarmte niet onthouden, was hetgeen wat hij ten zeerste aanbeval.

Zoo naderde onder gezellig samenzijn het uur van scheiden, en ging een ieder, nadat de waarnemende Voorzitter de vergadering gesloten had, voldaan over deze gezellige bijeenkomst huiswaarts.

Zeist, 25 Jan. 1892. J. GOOSSEN, *Secretaris*.

Afdeeling Nijmegen en Omstreken.

De leden der Afdeeling Nijmegen en Omstreken werden Woensdag 13 Januari l.l. in de gelegenheid gesteld voor het eerst kennis te maken met den heer E. TH. WITTE van Leiden, die eene keurige voordracht hield over „nutplanten" waarin tot in de kleinste bijzonderheden de opbrengst en ook dikwijls de geschiedenis dezer belangrijke planten werd aangehaald.

Hoewel tengevolge der hier heerschende influenza verscheidene leden niet konden tegenwoordig zijn, was de opkomst vrij talrijk te noemen; van het recht van introductie voor niet-leden werd slechts door drie personen gebruik gemaakt.

Eene reeds uitgeschreven vergadering, waarin belangrijke voorstellen aan de orde zullen komen, moest veertien dagen worden uitgesteld.

H.

WEEKNIEUWS.

In Memoriam.

A. C. GROENEWEGEN.

In den ouderdom van 47 jaren overleed op Vrijdag 22 Januari j.l., te Haarlem, de heer A. C. GROENEWEGEN, hoofd der firma van EEDEN & Co. Hoewel hij een tijdlang klagende was, schrikten wij toch toen ons zijn overlijden ter oore kwam.

Met zijn verscheiden wordt ten diepste betreurd een vriendelijke, beminnelijke man met een open rond karakter; met een hart dat warm voor Flora's kinderen klopte, met wie hij leefde en voor wie hij zorgde met een liefde, navolgingswaardig. Met welk een genoegen toonde hij U zijn gekweekte Orchideeën en hoe gaarne liet hij zijne groote en keurige collectie *Amaryllis* zien en de schoone *hybriden* door hem gewonnen.

En wie kent niet het prachtwerk: „*Album van Eeden*" waarvan de overledene uitgever en redacteur was. Nog niet lang geleden werd hij door het Hoofdbestuur van de Algemeene Vereeniging van Bloembollencultuur geïnterpelleerd of er kans was dat die uitgave vervolgd werd.

De Afdeeling „Haarlem" van diezelfde vereeniging verliest in hem een getrouw en ijverig vice-president, vele vrienden een hartelijken vriend, wiens eigen belang nimmer op den voorgrond stond en wat „Flora" in hem verliest weten alleen zij, die hem in haar dienst hebben gekend.

Dat deze weinige doch welgemeende regelen er toe mogen bijdragen om de herinnering aan den beminden man levendig te houden! Zeker zal in dit verlies door al de leden van onze Maatschappij, die hem gekend hebben, worden gedeeld.

ARIE CORNELIS GROENEWEGEN ruste zacht en in vrede!

VRAAGBUS.

VRAAG No. 6. Kan iemand mij ook door middel van het Nederlandsche Tuinbouwblad een werk noemen (hetzij in de Hollandsche, Fransche of Engelsche taal) waarin practische wenken worden gegeven over het hybridiseeren van bloemen? J. R. te H.

ANTWOORD op VRAAG No. 6. Het beste, en zoover mij bekend eenige uitvoerige werk hierover is C. F. VON GÄRTNER, Versuche und Beobachtungen über die Basterderzeugung im Pflanzenreich, Stuttgart 1849, 790 blz. 8°. Misschien echter kennen andere lezers latere en voor dit doel meer aanbevelingswaardige werken.

VRAAG No. 7. Op welke wijze worden de variëteiten van *Paeonia arborea* voortgekweekt? Kunnen daarvoor de worteluitloopers gebezigd worden? J. R. te H.

VRAAG No. 8. Hoe behandelt men de *Clerodendron Balfouri*, opdat zij goed groeit en bloeit? Afd. Z. en O.

ANTWOORD OP VRAAG No. 4. „Praktische aanwijzingen over den snoei der Fruitboomen, enz." door FRED. BURVENICK; uitgegeven door hemzelven en verkrijgbaar te Gent voor 3.50 francs.

Haag 23 Januari '92. QUARLES v. UFFORD.

ANTWOORD OP VRAAG No. 4. „Van Pit tot Vrucht" is de titel van een bij de Erven F. BOHN te Haarlem verschenen boekje, waarin de heer L. E. GERDESSEN eene handleiding geeft voor liefhebbers van ooftboomteelt en onderwijzers aan lagere scholen. De schrijver wenscht — zegt hij in zijne inleiding — niet te verklaren *hoe* en *waardoor* het schijnbaar slapende leven in de met harden steen omhulde pit of het bijna onzichtbaar zaadje van de varen tot ontwaken, tot leven worden gebracht, maar alleen den lezer, zij het dan ook maar oppervlakkig, bekend te maken met de omstandigheden en voorwaarden waaronder die pit, dat zaadje ontwaakt, eene plant wordt die groeit en bloeit, om, na zelf weer voor de instandhouding der soort te hebben gezorgd, te sterven *na één, tweehonderd, ja soms eerst na duizend en meer jaren*.

Het boekje dient in de eerste plaats om lust op te wekken tot kennismaking met de genietingen die de Ooftboomteelkunde, ook op nog zoo kleine schaal, het geheele jaar door zoo ruimschoots aan hare beoefenaren schenkt; en in de tweede, een vrij vertrouwbare gids te zijn voor hen die hunne eerste schreden op dat gebied wenschen te gaan zetten.

Zij kunnen zich, naar wij meenen, gerust aan dezen gids toevertrouwen.

(*Zie Opr. Haarl. Courant v. Febr.* 1889).

ANTWOORD OP VRAAG No. 4. Practische handleiding ter bevordering der beredeneerde snoeiwijze tot het kweeken van gezonde en vruchtbare ooftboomen, door C. A. G. BEINS, 1875. Uitgever E. J. BRILL te Leiden, à f 1,25.

ANTWOORD OP VRAAG No. 4. Der Praktische Obstbau van N. GAUCHER, prijs 8 mark en het Praktisches Handbuch der Obstbaumzucht van J. HARTWIG, prijs 5,25 Mark, zijn zeer beknopt en duidelijk. Uitgever LUDWIG MÖLLER, Buchhandlung Erfurt.

In de Fransche taal zijn nog aanbevelenswaardig:

Arboriculture fruitière par HENRI, 5 franc en Arbres fruitières par LÉFÈVRE, 2 franc. Uitgever AUGUSTE GOIN, Rue des écoles 62, Paris.

L. C. BOBBINK.

ANTWOORD OP VRAAG No. 5. In mijn kasje loopt de bovenste buis recht uit den ketel op zeven meters lengte, met eene verheffing van slechts 20 cM. hoogstens op de geheele lengte en het water circuleert uitstekend. Veel spoediger zou het dus nog circuleeren, wanneer het eerst nog twee meters omhoog gevoerd werd, omdat warm water de eigenschap heeft, om de hoogste punten te zoeken. Daarna mag het water gerust tot beneden den waterketel geleid worden. Hoe wijder de pijpen zijn, hoe beter het water circuleert; er zijn zelfs voorbeelden van, dat het water in één enkele pijp van behoorlijke wijdte circuleerde. Dit o.a. gaf de heer WILKE uit Rotterdam ons op de wintervergadering te Haarlem nog aan de hand, om in nood de bloembakken te verwarmen bij strenge vorst. Men plaatse de stoompijpjes (ik weet niet wat G. te H. door luchtpijpjes verstaat, wanneer hij niet stoompijpjes bedoelt) op het hoogste punt van de leiding, of beter dáár, waar de stoom zich kan ophoopen. De stoompijpjes leide men in den vulbak af.

Ik geef G. te H. in overweging de uitmonding der pijp, die *uit* den vulbak komt, te plaatsen op de *onderste* pijp, zoo dicht mogelijk bij den ketel.

H. 23 Januari '92. QUARLES VAN UFFORD.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. K. B. te Hrl. Beleefden dank voor Prov. G. C., MS. en gelukwensch.

L. A. B. te P. Veel dank.

L. E. G. Zeer vriendelijken dank.

Ch. J. te P. Dank voor Uw overdruk.

C. H. C. te V. In dank geplaatst. Ik houd mij aanbevolen. E. H wacht op ruimte.

L. A. S. te Hrl. Uw drukproef ontving ik te laat voor dit nummer.

G. A. K. te A. Tot mijn leedwezen kon ik voor uwe mededeelingen, die grootendeels reeds gezet zijn, nog geen plaats vinden.

C. A. A. D. d. W. te A. Vriendelijken dank.

Prijscouranten.

D. J. VAN DER HAVE, Kapelle bij Goes. Geïllustreerde Prijscourant van landbouwzaden, grassen enz., 1892.

H. VAN ZOEST, Arnhem. Prijscourant van tuin- en landbouwzaden etc. 1892.

Inhoud van Sempervirens.
No. 3 van Vrijdag 15 Januari 1892.

Vaste planten, II; Centaurea Cyanus nana compacta Victoria, (*met afb.*); Enkelbloemige Chrysanthemums; Selaginella elegantissima; Aanbevelenswaardige Chrysanthemums; Ingezonden; Brieven uit het Zuiden. Een kijkje aan het Station te Cannes; Een bouquet op tafel; Een tweetal Catalogi van de firma E. H. KRELAGE & ZOON; Hortus Plantarum Diaphoricarum te Middelburg; Een onderscheiding; Snelle wasdom van planten; Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantk.; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Antwoorden op het Vraagbord; Vraagbord; Inhoud van het Nederl. Tuinbouwblad; Weersgesteldheid; Correspondentie.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

AFDEELING
AMSTERDAM.

In hare vergadering van 26 Januari j.l. is besloten in de maand **NOVEMBER** weder eene

3de Nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling

te houden.

PROGRAMMA's zullen zoo spoedig mogelijk in het *Tuinbouwblad*, *Sempervirens* en *de Plantenbeurs* te lezen zijn en verkrijgbaar worden gesteld bij den Secretaris IZAÄK BULK, Amstelveensche weg, Nieuwer-Amstel.

GEEN LOON.

Een BURGERJONGEN, P.G., 17 jaar oud, maar volwassen, sinds drie jaar bij goede bloemisten werkzaam, wenscht zoo spoedig mogelijk tegen kost en inwoning geplaatst te worden op eene flinke **BLOEMISTERIJ**.

Brieven franco onder no. 93 aan J. G. VAN TERVEEN en Zn., boekhandel te Utrecht.

Een Jongmensch,

P. G., eenigzins ontwikkeld, sterk gebouwd, lust tot werken en tot 't vak hebbende, zag zich gaarne tegen eenige vergoeding voor kost, inwoning enz. geplaatst als **TUINIERSLEERLING**.

Brieven franco onder No. 1002 bureau van dit blad.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

BOUQUETTEN,
Afgesneden Bloemen,
Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE
Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8	bij	1½	cM.	*f* 1.80
		10	„	1½	„	- 2.10
		10	„	2	„	- 2.50
		8	„	3	„	- 2.25
		12	„	3	„	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10	bij	1½	cM.	*f* 1.30
		12	„	2	„	- 1.80
		16	„	2	„	- 2.25
		20	„	3	„	- 3.75
		25	„	3	„	- 4.25

Steekpennen, 3½ bij 2½ c.M. per 500 *f* 7.—
5 „ 1½ „ „ „ - 7.50
50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten, 1 bij 2 cM. per 100 *f* 5.—
1 „ 4 „ „ „ - 7.50
2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 4.—	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 5.50	-13.—
200 „	28 „	„ „ „	- 9.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.25
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

DE LENTE

is ophanden en daarmee de **snoeitijd** voor **Vruchtboomen** en **Heesters** aangebroken.

Geen beter beknopter **HANDLEIDING** om **zelf** te leeren *Snoeien, Enten, Oculeeren enz.*, voor ieder die een tuin heeft, ook nog zoo klein, dan:

L. E. GERDESSEN's
„VAN PIT TOT VRUCHT",

met 64 naar de natuur geteekende figuren in den tekst. Prijs *f* **1,25**.

Haarlem, Erven F. BOHN en in elken boekwinkel.

Gladiolus Lemoinei.

(Zie Ned. Tuinbouwblad No. 3, 1892).

Zelf gewonnen Pracht-hybriden,

met namen en kleuren.

12 in 12 srt. f 2.—; 25 in 25 srt. f 4,-. 50 „ 50 „ -10.—; 50 „ 12 „ -6,—. Kleuren dooréén 25 f 2,75; 50 f 5.—; 100 f 9,—.

Rabat voor Handelaars en Tuinlieden.

Franco thuis, tegen postwissel, bij

J. J. VAN LOGHEM te Haarlem.

Te Koop aangeboden:

5 Kilo KROPSLA,

Zwart-Duitsch.

Te bevragen bij

Th. Massee,
Tuinier te LISSE.

WINTERTUIN

VAN

E. H. KRELAGE en ZOON te HAARLEM.

In de Tuinbouw-Inrichting van E. H. KRELAGE en ZOON aan den Kleinen Houtweg te HAARLEM is een gedeelte der voorhanden kassen tot een Wintertuin vereenigd, waarin gedurende het winterseizoen eene groote verzameling decoratie- en sierplanten en steeds een groote voorraad bloeiende planten te vinden is. Voor het publiek is de Wintertuin geopend alle werkdagen van twee tot vier uur des namiddags. Voor vreemdelingen wordt het bezoek gemakkelijk gemaakt, ook op de andere uren daartoe aangewezen (van 10—12 uur des voormiddags.)

Gedurende de zomermaanden vindt men in den Wintertuin in bloei de rijke verzamelingen Gesneriaceën, Begonia's enz., terwijl de Sub-tropische planten der Inrichting verder tot versiering strekken. Des zomers is de toegang voor vreemdelingen ook van 6 tot 8 uur des avonds.

De ingang tot den Wintertuin van 2 tot 4 uur 's namiddags staat open door de laan naast het kantoor aan den Kleinen Houtweg. Op andere uren gelieve men zich vooraf aan het kantoor (n°. 19) aan te melden.

STEMPELBANDEN.

Evenals het vorig jaar zend ik, na ontvangst van postwissel ad **vijf en zeventig cent,** een keurigen linnen Stempelband voor het Nederlandsche Tuinbouwblad. Er wordt slechts een beperkt aantal gereed gemaakt. Men bestelle dus spoedig.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

Te APELDOORN,

Te Koop voor *f* 4200,

een lieve-, stilgelegen

VILLA

met vruchtbaren tuin, beneden 4 kamers en keuken; boven 2 kamers en meidenkamer, kelder, veranda en balcon. Te bevragen aan het bureau van dit blad.

GEVRAAGD een

COMPAGNON

met eenig **kapitaal** als **DEELGENOOT** in eene Zaak, bestaande uit BLOEMENWINKEL en BLOEMISTERIJ. Jaarlijksche Verkoop **9 à 10 duizend gulden.** De zaak bestaat met Mei 12 jaar. Er bestaat ook gelegenheid om later de zaak geheel over te nemen, wegens vertrek naar het buitenland. De BLOEMISTERIJ bestaat uit een **groote Kas, Bakken, groote Loods** en **Woonhuis**, gelegen in een der grootste plaatsen van Zuid-Holland.

Brieven gelieve men franco te zenden onder No. 1001 aan het Bureau van dit blad.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

H.H. Secretarissen van Afdeelingen, wordt het NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD ten zeerste aanbevolen voor het plaatsen van ADVERTENTIËN hunne Afdeelingsvergaderingen betreffend.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

SCHERMLINNEN in alle breedten.
Schermlinnen in vele kwaliteiten.
SCHERMLINNEN in diverse prijzen.

Men vrage Monster met Prijsopgaaf.

PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,
Fabrikant.

ALVORENS

uw **DRUKWERK** te bestellen gelieve U prijs aan te vragen bij de Snelpersdrukkerij „ERICA".

Bij keurige uitvoering hoogst billijke prijsberekening.

Aanbevelend,
K. A. VAN DER WEIDE.

No. 6. ZATERDAG 6 FEBRUARI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD,

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN **H. M. DE KONINGIN-REGENTES.**

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 10 Februari a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra” te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissien wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra” te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-Leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Bericht.

Het Hoofdbestuur bericht dat de *Winterbijeenkomst* zal worden gehouden op Woensdag *24 Februari* a.s. in het societeitsgebouw der Diergaarde te Rotterdam.

Bijzonderheden daaromtrent zijn opgenomen in het Nederlandsche Tuinbouwblad van 16 Januari j.l.

BOEKERIJ,

Boeken, ingekomen sedert 4 Augustus 1891.

*C. A. J. A. OUDEMANS. Eerste beginselen der Plantenkunde 1871.
*H. WITTE. Schetsen uit het Plantenrijk 1869.
*DR. W. F. R. SURINGAR. Handleiding tot het bepalen van de in Nederland wildgroeiende planten 1872.
CH. BALTET. L'art de greffer. Paris 1888.
„ L'horticulture de Belgique. Masson et fils 1865.
„ L'horticulture française, ses progrès et conquettes depuis 1789. Paris 1889.
„ L'action du froid sur les végétations pendant l'hiver de 1879—80.
„ Traité de la culture fruitière commerciale et bourgeoise. Paris, Masson 1889.
* „ Les meilleures pommes à cultivèr 1879.
* „ Over het enten en griffelen der fruitboomen, vertaald door E. PYNAERT, 1870.
* „ Visite à la villa Tournasse à Pau 1881.
* „ Rapport sur l'établissement de Baltet frères à Troyes 1868.
* „ Culture des arbres fruitiers 1875.
* „ Semis d' arbres fruitiers 1883.
* „ Traité de la culture fruitière 1884.
*FR. BURVENICH. Praktische aanwijzingen over den snoei der fruitboomen en den fruitkweek onder glas 1874.
* „ La grande culture des arbres fruitiers 1876.
* „ De boomgaard of fruitkweek 1873.
* „ Praktische aanwijzigingen over den snoei der vruchtboomen 1874.
*X. BARAY. Praktische leergang voor het kweeken van fruitboomen.
*E. A. CARRIÈRE. Traité genéral des conifères 1867.
*J. C. CHRIST. Fruitkundig woordenboek, vertaald door SERRURIER, 2 deelen, 1805.
*A. DUBREUIL. Culture des arbres et arbrisseaux d'ornements 1873.
* „ Culture des arbres et arbrisseaux à fruit de table 1868.
J. J. DENIER V. D. GON. Iets over bloemkransen. (Brieven over Bloemen en Planten, Prov. Geld. en Nijm. Courant).
*N. GAUCHER. Die rationelle Obstcultur 1881.

* Genossenschaft. Wernigerode i/Harz. Die Cultur der Champignons.
W. Hampel. Het vervroegen van Groenten, vertaald door G. A. Kuyk, 1890.
*J. A. Hardy. Der Obstbaumschnitt, vertaald door Jaeger, 1876.
* „ Handboek voor boomkweekers.
*H. J. v. Hülle. De boomteelt 1870.
*P. Joigneaux Conférences sur les arbres fruitiers.
* Jaarboekje van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, 1882.
*H. Langlois. Le livre de Montreuil-aux-pêches 1876.
*W. Legeler. Die Treiberei 1842.
*M. Lebl. Die Champignonzucht 1885.
*Dr. G. Liegel. Beschreibung neuer Obstsorten 1851.
*Dr. E. Lucas. Auswahl werthvoller Obstsorten 1867.
*Th. Mulié. Le Fraisier 1886.
*K. J. W. Ottolander. De beste vruchten 1866.
* „ Praktisch Handboek voor de ooftboomteelt 1880.
*E. Pynaert. Manuel de l'amateur des fruits 1866
* „ Een woord over den fruitboomkweek in potten 1862.
* „ Les serres-verges 1873.
*Th. Rivers. The rose-amateur's guide 1877.
* „ Horticultural congres papers 1867.
* „ The Orchardhouse 1879.
*E. Rodigas. De burgerlijke moestuin 1871.
*W. Thomson. Practical treatise on the grapevine 1879.
*Uilkens. Handboek voor de Nederlandsche Ooftboomteelt 1850.
*Het Volmaakte Burgertuinboek 1768.
Vereeniging: Boom- en Plantenbeurs, Boskoop. Practische beschrijvende lijst van het geslacht Clematis, 1891.

* Maandschrift voor Tuinbouw 1848, 3e jaargang.
* The Horticultural directory for 1880.
* Annuaire de l'horticulture belge et etrangère; 1877, 1879.
* Journal des roses, no. 7, 1881.
* De Gids door het Plantenrijk, 1871—72.
* Deutscher Garten 1880, 1e deel.
Teysmannia, Batavia 1890.
Weekblad voor Bloembollencultuur 1890—91,
Sieboldia, 9 jaargangen.

*J. P. Camman. Handleiding tot het bereiden van vruchtenwijnen, 1890.
*K. Bach. Die Verarbeitung und Konservirung des Obstes und der Gemüse 1886.

*N. Gaucher. Die Blutlaus 1806.

*A. Dubreuil. Manuel de l'arboriculture des ingenieurs.
Mr. J. H. Schober. Proefnemingen omtrent den groei van buitenlandsche Coniferen, genomen op Schovenhorst te Putten, 1886.

Maandblad van de Hollandsche Maatschappij voor Landbouw 1891
*Bergsma. Verhandeling over het draineeren, 1851.
*Thierry. Annales de l'école pratique d'agriculture, 1882.
* Catalogus van Sack's werktuigen voor akkerbouw, 1887.
* Krafft. Maison de Campagne 1864.

Catalogus der Internationale Tentoonstelling te Parijs, 1878.

Haarlem. Leonard A. Springer,
waarnemend Bibliothecaris.

De boeken met * geteekend zijn in bruikleen van den heer A. P. Booy.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Kew-Gardens.
IV.

Wilden wij zoo voortgaan en U van elke plant, daar aanwezig, een beschrijving geven, wij zouden jaren daarvoor noodig hebben en dit gaat niet aan. Wel willen wij nog zeggen, dat het zoeken naar het eene of andere geslacht vergemakkelijkt wordt, doordien de verschillende groepen bijeen zijn gezet met den naam der groep er boven.

De kas heeft een gelijkvloersche middenkrib, met twee zijtabletten aan welks randen verschillende soorten van Oxalis welig tieren, groeien en bloeien. De randen der middenkrib zijn beplant met *Streptocarpus*-variëteiten, waaruit door den heer W. Watson zulke fraaie hybriden zijn gewonnen. De middenkrib is in 't midden door een dwarspaadje gescheiden, waar ter plaatse men eenige planten der *Testudinaria elephantipes* ziet, die door hunne kolosaalheid zeer in 't oog vallen.

Nu wij u daar in het midden der kas hebben gebracht, begrijpen we niet, dat we u, bij de entrée, niet opmerkzaam hebben gemaakt op een *Iris,* die daar in de volle grond staat en op het eerste gezicht meer op een *Phormium* gelijkt dan op een *Iris.* Wij hadden het groote voorrecht deze *Iris Robinsoniana,* die nog niet dikwijls in Europa heeft gebloeid, daar in feestdosch te zien. De bloemen zijn ongeveer 8 cM. in doorsnede, zuiver wit met een gele vlek aan den voet van elk bloemblad Zij behoort thuis op de Lord-Howes-eilanden en draagt daar den naam van „*Wedding flower*". De plant in Kew-Gardens heeft een doorsnede van 2 M. en is 2½ M. hoog. De bladeren zijn 6—8 cM. breed, zeegroen van kleur en 2½ M. lang.

Voor liefhebbers is dit een zeer aanbevelingswaardige plant voor de koude kas, daar zij, ook zonder te bloeien, gaarne gezien wordt. Hoe moeilijk het ons valt, wij verlaten het succulenten-House, slaan links om en gaan wat alpenkinderen begroeten, door een kijkje in de „*Rock-garden*" te nemen. Men moet zich daarvan geen uit stobben samengestelde hoogte voorstellen, met hier en daar een plantje, neen, het is te Kew heel iets anders. Men denke zich een flink pad van een paar meter breedte, ongeveer 1.50 meter onder den beganen grond, ruw afgezet door bergsteenen. De hellingen nu ter weerszijden van het middenpad, zijn nu eens laag, dan hoog, of met diepe kloven in kleinere of grootere vakjes — waarin planten staan — verdeeld en afgezet door steen. Het geheel is een product dat getuigt van kunst en smaak, en men heeft op sommige plaatsen de natuur zoo bedriegelijk nagebootst, dat men zich in de werkelijkheid meent verplaatst te zien. De Rockgarden wordt als een der aangenaamste plekken van den tuin beschouwd en de levendigheid, die er steeds in heerscht, bevestigt zulks. Er zijn dan ook onder die alpenplanten ware juweeltjes, pareltjes van het zuiverste water, en wij gelooven niet ver mis te zijn als wij zeggen, dat hier altijd bloemen zijn; winters als van 1890/91 echter uitgezonderd. Zouden wij al de schatjes noemen, door ons zoo nu en dan daar opgeteekend, wij zouden een lange lijst van plantennamen krijgen die door de meeste leden niet gelezen zou worden. Als het mij vergund is één wensch hierbij te voegen, dan is het deze: dat ik hoop en wensch dat het allen leden der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde gegeven moge zijn, een kijkje in dezen rotstuin te mogen nemen, overtuigd als wij zijn, dat de meesten zich eerst dan een begrip kunnen vormen van de groote, rijke verscheidenheid die de alpenflora oplevert.

Onmiddellijk hierbij hebben wij Museum no. 2, dat geheel gevuld is met producten van *Monocotyledonen,* eenzaadlobbigen, waarvan de palmen en grassen wel het sterkste aanwezig zijn.

Die musea bevatten niet alleen de plant zelve, maar ook haar bloemen en vruchten, en wat de ijverige mensch daarvan weet te fabriceeren enz. Talrijke photografiën en beschrijvingen maken het tentoongestelde duidelijk en leerzaam.

Het ziet er alles even keurig en goed onderhouden uit, en vele, zeer vele voorwerpen getuigen van kunst, smaak en geduld, die inderdaad bewonderingswaardig zijn. Bedienden in liverei zijn er steeds aanwezig om toe te zien, dat er niets beschadigd wordt, ofschoon het hoofdzakelijk achter glas en slot geborgen is. Een beschrijvende catalogus, die bij het bezichtigen onmisbaar is, kan men zich tegen een zeer matigen prijs in de musea, of aan de ingangen verschaffen.

Wij gaan nu een kas bezichtigen, die gerust als modelplantenkas dienst kan doen, in den vorm van een T gebouwd en bekend als „the T-range." Wanneer wij er van de Noordzijde ingaan komen wij het eerst in de Erica-kas, die mede eenige kaapsche bol- en knolgewassen herbergt. Van de *Erica's* treft men ware specimen's aan, zoo ook van de verschillende *Epacris, Leucodendron argentea;* ook trok onze aandacht een *Phylica ericoides,* afkomstig uit den Leidschen academietuin. Een volgende afdeeling bevat een uitgebreide collectie struik-*Begonia's* die zoo volledig mogelijk is en ons meermalen de gelegenheid schonk de juiste naam van enkele soorten te leeren.

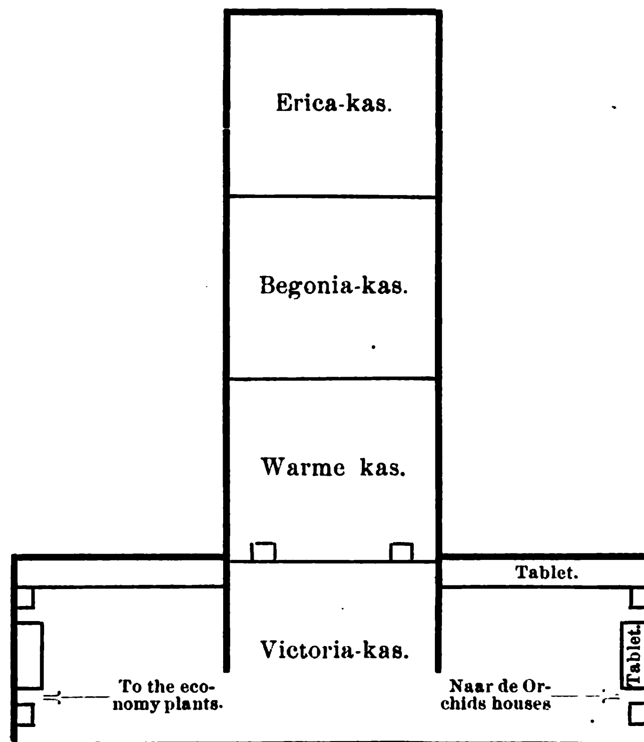
Zoo leerden wij voor eenige jaren een *Begonia*-soort kennen die werkelijk zomer en winter bloeit! Dat deze ons interesseerde behoeft geen betoog, en spaarden wij geen moeite om haren waren naam te weten te komen. Iedereen die haar zag vond haar mooi, ja zelfs prachtig, maar men kende haar *niet.* Vreemd, dachten wij dan, dat een *Begonia* met zooveel verdiensten, die in het voorjaar gestekt, den geheelen zomer buiten bloeit, en tijdig opgenomen en in een gematigde kas gezet thans nog bloeit, zooals men dagelijks bij de heeren Ant. Roozen & Zoon te Overveen kan zien. Vreemd dat die niemand kent. Reeds hadden wij de hoop opgegeven immer haren naam te weten te komen, toen wij haar in bovengenoemde kas ontmoetten onder den naam van *ascotiensis;* dat ons dit verheugde behoeven we zeker niet te zeggen. Het daarop volgende departement bevat een uitstekende collectie warme kasplanten, waaronder een uitmuntende verzameling *Bromeliaceeën, Anthuriums, Dracaena's, Aralia's* en talrijke fraaie klimplanten, die als het ware een dak van bloemen en groen daarstellen, wat zoo levendig voorkomt en iets zoo gezelligs in zich heeft, dat men zich er direct in thuis gevoelt. Met bijzonder genoegen merkten wij in deze kas of beter afdeeling, de *Tillandsia streptophylla* op, die eene van de zeldzaamste *Bromeliaceae* is en zoo niet tegen goud dan toch zeker tegen zilver opgewogen wordt. Wij merkten, wij kunnen gerust zeggen, deze *Bromeliacee* met te meer genoegen op, omdat ze ons herinnerden aan het schoone exemplaar van den heer O. J. Quintus te Helpman, bij Groningen, waarvan men de weerga te vergeefs in ons land zal zoeken. De exemplaren van deze zeldzame *Tillandsia* in Kew, waren op eene na niet zoo goed ontwikkeld, als dat van voornoemden heer. De Braziliaansche *Bilbergia thyrsoidea* var. *splendida* met hare roode bloemen en ietwat lichter schutbladeren, met hare witte meeldraden met gouden helmknoppen en blauwen stamper maakte een onvergeetbaren indruk, te meer omdat zij hare bloemsteel goed laat zien, wat bij sommige soorten van deze echte aristocratische familie wel iets te wenschen overlaat. Hoeveel fraais deze familie ook oplevert; zij vindt in de oogen der Engelschen geen genade, zoodat ze noch in de bloemisterijen, noch op buitenplaatsen goed vertegenwoordigd is.

Van *Anthuriums* heb ik daar eens een waar prachtexemplaar gezien en wel van *Anthurium splendidum,* van Zuid-Amerika. De hartvormige bladeren vormen, doordat de twee lobben van boven over elkander gaan, een oog, daarbij zijn zij zeer bultig, zoodat ze het licht op verschillende wijzen weerkaatsten, waarbij men de sierlijkste kleuren kan opmerken.

Als wij hier nog bijvoegen dat dit exemplaar zeven gezonde bladeren droeg en de soort zeer lastig in kultuur is, kan men begrijpen welk een genot het is, dergelijke planten te aanschouwen. Al pratende zijn wij in de Victoria-kas gewandeld, waar de waterkoningin *Victoria regia* haar zetel gevestigd heeft. Men kan aan deze afdeeling, de grootste, merken dat men op een groot bezoek gerekend heeft, daar het bassin waarin hare koninklijke hoogheid verkeert, groeit en bloeit, door een ruim pad omgeven is, dat vele personen in de gelegenheid stelt dit natuurwonder pro-deo te zien Kew-Gardens had de eer deze waterplant het eerst van zaad te kweeken en later door geheel Europa te verspreiden. Het is een hoogst merkwaardige plant met cirkelronde bladeren, welke een sierlijken opstaanden rand hebben en soms meer dan 2 M. in doorsnede zijn. Zijn de bladeren volwassen dan wordt er een van de vele omgekeerd om het publiek te laten zien, dat het aan de onderzijde oneindig veel mooier is dan de bovenvlakte. Het is daar donkerpurper van kleur, gedoornd en in een aantal vakken verdeeld, veroorzaakt door de sterk ontwikkelde nerven die zich ver buiten de bladvlakte verheffen; trouwens dit zelfde verschijnsel kan men bij vele andere planten waarnemen. Tusschen het blad nu en de watervlakte is een aanzienlijke hoeveelheid lucht opgesloten, en dit verklaart de buitengewone draagkracht, die deze bladeren bezitten, een draagkracht die velen ongeloofelijk toeschijnt en toch door talrijke voorbeelden bewezen zou kunnen worden. Zij bloeit met schoone, groote, witte, later in rose overgaande bloemen, die een heerlijke, zachte geur verspreiden. De hoeken van dit bassin zijn gevuld met het fraaie op een miniatuur-varentje gelijkende *Azolla caroliniana,* de dikvoetige *Pontederia crassipes* enz. De reusachtige *Amorphophallus titanum* heeft in een pot ook in dit bassin gebloeid en daar de vertegenwoordigers der wetenschap om zich heen verzameld. Om de bovenruimte iets te breken heeft men hier en daar op een omgekeerde leege pot een fraaie plant gezet, die daar dan goed uitkomen. De zijtabletten zijn steeds gevuld met bloeiende warme kasplanten waaronder wij wel eens prachtplanten van *Ixora's* hebben opgemerkt.

Rechts van deze afdeeling zijn twee andere afdeelingen gevuld met oeconomische planten, links twee voor gematigde en tropische Orchideeën. Evenals altijd gaan wij ook nu weer eerst links om de koninklijke kinderen van het woud een bezoek te brengen. Het is en blijft een vaste waarheid, dat zich de familie der Orchideeën kenmerkt door allergrilligste en sierlijk gevormde bloemen, wier kleuren- en geurenschat U bewondering afdwingen en het is geenzins te verwonderen dat dit in een echte manie overgaat, zooals dat thans met het geslacht Cypripedium [1]) het geval is. Men kweekt in Kew niet alleen de soorten of variëteiten, welke uit een schoonheidsoogpunt waarde hebben, neen, men kweekt daar letterlijk alles wat Orchidee heet; op die manier krijgt men een interessante collectie, die ook voor anderen, zoowel nu als later, een ware vraagbaak blijft. Gedurende 1890 hebben in Kew niet minder dan 766 soorten en variëteiten gebloeid, waarvan de maand Mei 125 — het grootste aantal in een maand — leverde, terwijl Januari er maar 85 liet zien. Kew-Gardens bezit thans een collectie van 1342 soorten in 158 geslachten. Aan het gematigde gedeelte dezer afdeelingen is een flink

Indeeling van „The T. range".

1) Onlangs boden de heeren Sander & Co. voor 5 *Cypripedium insigne Sanderae* niet minder dan *twaalfduizend-zeshonderd gulden.*

portaal met twee tabletten, die gevuld zijn met *vleeschetende planten*, waaronder men specimens van *Sarracenia's* en *Dionaea's* kan opmerken. Vooral eene *Sarracenia* trok in 't bijzonder onze aandacht; het was eene hybride tusschen *S. Drummondi* en *S. purpureum*, welke zeer fraaie hybride men den naam van *Patersoni* had gegeven. De Australische *Drosera bipinnata* en de van Portugal komende *D. lusitanicum* gaven blijk, dat ze het recht naar haar zin hadden. De twee afdeelingen met oeconomische planten als peper, koffie, rijst, suiker en zooveel anderen gaan wij stilzwijgend voorbij en verlaten deze kas aan de westzijde opgetogen van al het schoons, dat wij daar mochten aanschouwen.

Na eerst een wijle vertoefd te hebben in de varengaarde, die een paar jaren geleden met 4000 soorten en varieteiten verrijkt werd, vervolgen wij onzen weg langs keurige heesterpartijen en lachende lieve bloemperken naar de waterleliekas, die tegenover de groote palmenkas staat en no. 15 draagt. Waterlelieën in vele kleuren, als blauw, zuiver wit en zacht rood met vele tusschenkleuren bieden in deze kas een sierlijk schouwspel aan. In het midden der kom staat een *Cyperus papyrus*, welke vroeger het product voor papier leverde, en die niet alleen een hoogst bevallig effect teweegbrengt maar daar onwedersprekelijk tot haar recht komt, getuige de kloekheid der stengels. Hier en daar aan de kanten zijn voor afwisseling planten aangebracht waarvan wij noteerden: *Hedychium coronarium*, met fraaie, groote, witte bloemen. *Oryza longiseta*, de braziliaansche rijst enz. Het hek, om de kom geplaatst, is om- en doorvlochten door de *Ipomaea paniculata* en andere klimplanten. De achtermuur wordt bekleed door de altijd fraaie *Allamanda Schottii* var. *Hendersonii* van Brazilië. Zij heeft donkergroene bladeren, waartegen hare groote botergele bloemen fraai afsteken; zooals men weet zijn de Engelschen dol op deze bloemen, men vindt ze dan ook bij een ieder die een warme kas ter zijner beschikking heeft.

(Wordt vervolgd).

Meikoning.

Als zich in het voorjaar daar buiten alles haast en rept om zich in het zomergewaad te steken en het vogelheir pas teruggekeerd uit het Zuiden, zich zijn nestje bouwt in het groen loover van enkele dagen, dan ontplooit ook de Meidoorn zijn groen met wit of purper geborduurd kleed en temidden van al die schoonheid van de lente, is er niets dat het oog meer streelt dan zijne pracht.

Het zegt veel, temidden van zulk eene rijke mengeling van tinten en kleuren te kunnen uitsteken, het is een en al bloem in het woud, en toch zal het zeker geen onrecht zijn jegens anderen, geen wangunst wekken bij flora's zonen en dochteren, als wij hem den koningskroon op het hoofd drukken en tot koning van bloeimaand verkiezen. „*Meikoning*", schoone naam, hoe kan men er ooit toe komen U *Meidoorn* te noemen, alsof er ooit rozen zonder doornen groeien, en, hebben uwe doorns ooit nog kwaad gedaan? Hoe spoedig zouden uwe sneeuwwitte en purpere twijgen door wreede handen worden afgerukt als moeder natuur u geene wapenen had gegeven tot bescherming tegen de zorgelooze jeugd.

Hoe droevig zou uw uiterlijk dan in den winter zijn, als de sneeuw zich ophoopt onder uwe takken en het hongerig roodborstje zich vergast aan de kleine bessen.

En gij lezer, vakgenoot of liefhebber, zult het zeker met mij eens zijn, als gij ooit slechts de Meikoning in al zijn luister gezien hebt, in zijn eigen bevallige vorm in natuurstaat of in het gekweekte niet bedorven plantsoen. Dan de Meikoning te zien, nog vroeg in den morgen, wanneer de natuur op haar schoonst is, de nachtelijke dauw voor de stijgende zonnestralen vlucht en de lucht vervuld is met de heerlijke geur van zijn bloesem, moet men wel met mij getuigen, dat het een der schoonste boomen is die wij kennen.

Doch het is de Meikoning niet alleen, nemen wij het geslacht *Crataegus*, waartoe hij behoort, in zijn geheel, dan treffen wij zulk een rijkdom aan, zulk eene verscheidenheid in groei, bloemen en vruchten, waarop geen ander geslacht der lagere boomvormen bogen kan. Eigenlijk slechts mist dit gewas slechts alleen den vorm der woudboomen om de eerste onder het geboomte met afvallend blad te kunnen zijn.

De *Crataegussen* hebben hun tehuis in Europa en Noord-Amerika en in de gematigde streken van Afrika en Azië, het grootste aantal soorten treft men in Noord-Amerika aan, waar zij zich tot Nieuw-Grenada uitstrekken.

De naam *Crataegus* is naar het woord *Kratos*, sterk, wijzende op het hout, zoo gewild voor wandelstokken, dat zeer fijn generfd, buitengewoon hard is, met palmhout voor graveering gebruikt wordt, en voor een groot aantal kleine maar nuttige voorwerpen dienst doet.

Wordt de Meidoorn schier overal voor heggen aangeplant en herinnert hij ons aan die modepoppen die men er eenmaal van gemaakt heeft, zoo geloof ik niet dat de *Crataegussen* zoo gewild meer zijn als voorheen, ja ik vrees, dat vele schoone soorten spoedig geheel niet meer in de kweekerijen voorhanden zullen zijn. Juist waar zij zoo tehuis zijn, in onze stadsparken, worden zij gemist; ik zou ze namelijk niet zoo geheel alleen of tusschen ander struikgewas in willen geplaatst zien, maar meer als groepen, uit de meest karakteristieke soorten en variëteiten, allen zoo gelijk en toch zoo verschillend, saamgesteld.

Al die *Rosaceeën* bij elkaar te zien, eentoonig zoudt gij wellicht denken, maar dit is integendeel toch niet het geval, namelijk als ze niet dicht opeen zijn geplaatst, als niet de snoeischaar in strijd komt met moeder natuur en den natuurlijken groei in den weg staat. Ieder takje hier ontnomen verminkt de schoone vorm en sleept talrijke bloemtrossen met zich in het graf.

Het aantal der *Crataegus*-soorten is zoo groot, een vijftigtal zoo nog niet meer, die ieder niet onder een maar vele namen voorkomen, dat zich daarin zonder een botanischen gids onmogelijk een weg vinden laat. Eerst heb ik getracht ze naar den vorm der vruchten, doorns en bladen, in groepen te verdeelen, beginnende met de *Pyracanthae*, de prachtige *Crataegus Pyracanthus* (var. *Laelandi*) aan het hoofd en zoo voort, maar de moeilijkheden aan zoo iets verbonden, de weinige tijd die een kweeker bij de drukte van het voorjaar heeft, laten de voltooiing niet toe.

Toch is deze arbeid niet geheel vruchteloos geweest, daardoor kwam ik met den Meikoning en zijn familie zoo nauw in aanraking, zag ik zulk eene verscheidenheid van dezen boom in al zijn onderdeelen, in kleuren, vorm en grootte der vruchten, in de verdeeling van het blad, zulk eene verscheidenheid in den stand der takken, wiegelend en hangend, vaak ook loodrecht opgroeiend, een enkele maal ook dicht aaneen gesloten, waaraan ik vroeger nooit gedacht had.

Den een noemen en den ander vergeten wil ik niet en zoo komt het, dat ik mij ditmaal moet onthouden van het opsommen van namen, zoo hinderlijk en vervelend voor het publiek, zoo noodig voor den kweeker.

Nog leenen zich de Meidoorns ook om in pot gekweekt te worden en laten de bloemen zich bij een weinig kunstwarmte zeer gemakkelijk in den winter trekken en zijn de bloemen voor bouquetten minder geschikt, bij geheele takken aaneen in bloemenmanden en dergelijke versieringen geven zij eene recht aangename, levendige bevalligheid, die maar al te dikwijls geheel gemist wordt.

Louwmaand, 91. MAIDENHAIR.

Lodoicea Seychellum.

In den Botanischen tuin te Parijs is men eindelijk er in geslaagd om van de *Lodoicea* een exemplaar te bekomen, dat op dit oogenblik eene hoogte van 1.50 M. heeft. Ofschoon deze Cocos reeds langen tijd bekend is, zoo is men, geloof ik met zekerheid te kunnen zeggen, nog niet er in geslaagd om levende planten te krijgen. Zijn oorspronkelijk vaderland is Afrika en voornamelijk op de eilanden Ronde en Praslin (Seychelles.)

Er bestaat maar één soort van *Lodoicea* (*L. Seychellum*) welke eene hoogte van 25 à 30 meter bereikt, en buitengewoon groote vruchten voortbrengt, die dikwijls 1 meter in doorsnede hebben. Deze vrucht heeft 8 à 10 jaar noodig voor zij rijp en volkomen ontwikkeld is.

De bladeren zijn, als bij vele andere Palmen, waaiervormig en

van 2 à 3 meter diameter, zeer sterk ingesneden; ze gelijken wel iets op die van *Latania* en *Livistonia*.

Deze merkwaardige Palm is eerst ontdekt in het jaar 1843 door BOURDOMAIS, en eerst 26 jaar daarna ontdekte BARRÉ de vrucht d. w. z. men had wel eenige vruchten reeds gevonden, maar men wist niet waar zij eigenlijk van was.

De inwoners hechten veel waarde aan deze vrucht en men verhaalt, dat de Keizer Rudolf II prijzen van 4000 gulden beloofde voor de grootste vrucht.

De *Lodoicea* was vroeger algemeen verspreid in de eilanden van Afrika, doch door het vele bewerken van den grond is zij bijna vernietigd en komt nog slechts alleen op de bovengenoemde eilanden voor; dank zij de daarvoor genomen maatregelen van het gouvernement.

Parijs, 25 Jan. '92. L. C. BOBBINK.

ORCHIDEEËN.

Vollegronds-Orchideeën.

Cypripedium spectabile. Van de 18 à 20 meer of minder bekende *Cypripediums* voor den *vollen grond,* d.i. van dezulken, die men zelfs des winters in zijn tuin kan overhouden, al is het met eene lichte bedekking van droog turfmolm, moet de *Cypripedium spectabile* in de eerste plaats genoemd worden. Deze plant heeft haar vaderland in Noord-Amerika, alwaar zij met inbegrip van Canada zich uitstrekt van den Atlantischen Oceaan tot halverwege het vaste land, doch niet zeer zuidelijk. Haar gebied is dus zeer uitgestrekt en 's winters zeer koud te noemen, hoewel de zomers zeer heet zijn. Zij schijnt altijd te groeien op het Oosten en wel in valleien, die van Noord naar Zuid loopen; doch nooit op de helling, die tegenover het Westen ligt. Blijkbaar verlangen zij warme zomers en strenge winters, als in Amerika, omdat zij bij ons zich weinig vermenigvuldigen. Het gebeurt niet zelden, dat zij overvallen wordt door eene vorst, die de thermometer tot op 0° Fahr. doet dalen, vóórdat zij door de sneeuw bedekt wordt; zelfs wanneer zij in bloei staat, verdraagt zij zonder eenig letsel menige graad vorst. De rust, die men haar 's winters moet geven, moet dus zeer streng zijn, terwijl wij bij ons te lande voor geen vorst hebben te vreezen. Het eenigste gevaar is dan wel bovenmate veel vocht, waarvoor drooge turfmolm veel goed zal doen; beter nog is het, een los raam er over te leggen op 4 bloempotten aan de hoeken. Pas ingevoerde pollen, bevatten dikwerf een kleine kruipende varensoort, die sterk groeit en deze Cypripedium in haren groei schijnt te belemmeren; men zal dus wijs doen, met deze te verwijderen. Ook schijnt het goed de pollen te verdeelen, de wortels grootendeels in te korten en de neuzen vrij dicht bijeen te planten. Een goed grondmengsel voor deze moerasachtige planten bestaat uit verschen, voedzamen bladgrond, met fijn gedreven sphagnumturf en wat kleiachtigen vezelgrond. In plaats van de witte of sphagnumturf, kan men gehakt sphagnum stellen. Men maakt een gat ongeveer 50 c.M. diep, dat men met dit mengsel opvult. Het is beter ieder jaar eene voedzame laag over de planten heen te strooien, dan haar op eens dieper dan 3 à 5 c.M. te planten.

Men zorge dus vooral voor droogte en koude in den winter en een warme, vochtige en half beschaduwde plaats op het Oosten in de zomer.

Planten, die zich goed ontwikkelen, kunnen een hoogte verkrijgen tusschen de 60 en 90 c.M. Zij dragen ongeveer 8 lancetvormige, geplooide bladeren langs den stengel, die nagenoeg 18 c.M. lang, spits en behaard is. De stengel draagt 1 à 2 bloemen, ± 7 c.M. in doorsnede, hiervan zijn de sepalen 4 c.M. lang en nagenoeg rond, de petalen 1½ c.M. breed en 5 c.M. lang, terwijl de schoen (labellum) nagenoeg cirkelvormig en 4 c.M. in doorsnede is. Het labellum is rose of rood, terwijl de sepalen en petalen sneeuwwit zijn. Ook treft men wel geheel witte bloemen aan.

15 Januari '92. ODONTO.

ELK WAT WILS.

Araucaria (1) imbricata Pavon. (Syn. A Dombeyi RICHARD; Colymbea quadrifaria, SALISBURY, Dombeya chilensis LAMARCK) Chiliaansche Pynboom. Zoo schoon is deze boom der tropen dat het bevreemding wekt dat hij nog zoo weinig in onze tuinen algemeen is en ook daar niet wordt aangetroffen waar werkelijk de ruime middelen zulks veroorlooven. Of we ooit op zulke exemplaren zullen kunnen bogen als de Engelsche tuinen en parken rijk zijn, om niet van de meer dan dertig meter hooge pyramiden te spreken van Chili en Zuid-Amerika, zijn vaderland, valt zeker te betwijfelen. Maar toch is daarom deze pijnboom evenmin als de Japansche (*Sciadopitys verticillata*) in onze tuinen geheel onmogelijk al zou het ook moeten zijn dat ze des winters naar binnen moeten gehaald worden of tegen het gure weer gedekt.

Voor zulke levende tuinornamenten mag men zich waarlijk wel bijzondere opofferingen getroosten, daar ze door hun schilderachtig en vreemd karakter sterk sprekende beelden vormen.

Volgens PAVON komen groote bosschen van deze *Araucaria* in de hooge streken van Caramavida en Naguelbuta voor, uiterlijk een rotsachtigen grond, doch op vele plaatsen nat en moerassig tengevolge van groote hoeveelheden regen en sneeuw. Hieruit volgt dus dat misschien onze bodem voor de *Araucaria* niet zoo geheel ongeschikt is. Ook dringen de wortels niet zoo diep in den grond, maar verspreiden zich daar boven en over.

Algemeen geeft men in Engeland bij het voortkweeken de voorkeur aan zaaien.

Men kan daarbij van bodemwarmte gebruik maken, maar waar vooral op moet gelet worden, is de grond nimmer geheel droog te laten worden. De zaailingen moeten niet het eerste, maar het tweede jaar worden uitgeplant of opgepot.

(1) *Araucaria* JUSSIEU (*Eutacta*, ook *Eutassa*) van *Araucus* (Chiliaansche volksstam).

Veredeling van Ooftboomen in Februari. Onder dit opschrift komt in een der laatste nummers van de „Practischer Ratgeber" een stukje voor, waarin beweerd wordt dat deze vroegtijdige veredeling in elk opzicht is te verkiezen boven die in April of Mei.

Als de meest hiertoe geschikte manieren van enten wordt genoemd, het copuleeren, — ent en stam schuin afgesneden op mekaar plakken — of wel het gewone enten in spleet. Zijn stam en entrijs even dik of nagenoeg, dan geloof ik dat het copuleeren op zijn Engelsch — in elk van de schuine vlakken een inkeeping — nog wel zoo aanbevelenswaard is.

Ik heb de drie verschillende wijzen toegepast op zaailingen in potten en in den vollen grond, en er tevens een reeds gevormden boom die wel een mooien maar 'n valschen naam droeg, aan onderworpen. Lukt het niet dan is nog niets verloren, daar de latere enting toch kan plaats hebben, althans zeker het oculeeren, waarom dan ook niets belet dat de H. H. boomkweekers er eens de proef van nemen, vooral omdat er nu toch weinig of niets in de kweekerijen te doen is.

Aanbevolen de enttwijg niet op voorhout snijden, stevig binden zonder in te snijden en flink zalven.

G. DE S.

BOEKAANKONDIGING.

QUARLES VAN UFFORD, *Handleiding tot de kennis en het kweeken van Orchideeën.*

Aan een werkje over Orchideeën in de Nederlandsche taal is voorwaar reeds langen tijd gebrek, het is eene behoefte, die zich iederen dag meer doet gevoelen, nu de liefhebberij in Orchideeën ook hier te lande meer en meer algemeen begint te worden. Maar om de geringe afname van een zoodanig werkje, zag men steeds tegen de hooge drukkosten op, waardoor het tot nu toe tot de vrome wenschen bleef behooren.

Bij den Uitgever van het Nederlandsche Tuinbouwblad, den Heer VAN DER WEIDE, zal thans bovengenoemd werkje van onzen geachten Medewerker het licht zien, teneinde die leemte aan te vullen.

Het zal bij deeltjes van 1 à 2 vel verschijnen en in het geheel ongeveer *15 vel druks* bevatten.

Het geheele werkje, waarvoor wanneer het compleet is, stempelbandjes zullen verkrijgbaar zijn, zal ongeveer **f 3.75** kosten.

Allereerst zullen behandeld worden: „de Orchideeën voor den kouden grond" en daarna „de Orchideeën voor de kas."

Daar te voorzien is dat niet iedereen zich kan toeleggen op „de Orchideeën voor de kas", doch alleen, *omdat hij wellicht een tuintje heeft*, op die „voor den kouden grond", stelt de uitgever de eerste drie vellen druks, welke daarover zullen handelen, beschikbaar — bij inteekening — voor den prijs van **f 0.75**.

De Schrijver rekent op den steun van vele plantenliefhebbers, die hun tuinbaas in de gelegenheid zullen willen stellen, zelf ook wat over de Orchideeën-cultuur te kunnen lezen, hetgeen ontegenzeggelijk aan hunne planten zal te goede komen.

Wegens de moeilijkheden aan de uitgave verbonden, wordt de inteekening thans opengesteld; bij genoegzame deelneming zullen de afleveringen, naar wij vertrouwen, spoedig op elkander volgen.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Amsterdam.

Vergadering gehouden Dinsdag 26 Januari.

Bij de opening heette de Voorzitter de nieuw benoemde bestuursleden, de heeren H. GROENEWEGEN en WALTER KLAPP, welkom, hen verzekerende van de medewerking van het Bestuur en de leden, daarbij ook rekende op krachtigen steun hunnerzijds voor al, wat de bloei van de Tuinbouw en de Afdeeling kon bevorderen.

De Notulen werden onveranderd goedgekeurd.

Een lijst van 20 nieuwe leden werd voorgelezen en medegedeeld, dat 2 colporteurs nog nieuwe leden zullen trachten te winnen, alles naar aanleiding van de 3000 verzonden circulaires.

Rekening en verantwoording van den Penningmeester, den heer J. J. KRUSEMAN. Hierbij bleek, dat er een ruim voordeelig saldo in kas was. Den Penningmeester werd een woord van hulde en dank gebracht voor zijn accuraat en zuinig beheer, waarmede de geheele vergadering door een langdurig applaus instemde.

Op verzoek van den Penningmeester werden 2 leden benoemd om de rekeningen na te zien, hetgeen Z.Ed. gaarne wenschte, daar dit toch een gebruik is bij meest alle vereenigingen, alhoewel er in de reglementen van onze Afdeeling geen melding van was gemaakt. Daarvoor werden benoemd de heeren H. GROENEWEGEN en J. H. REELING.

Alsnu werd verslag uitgebracht van de Commissie, benoemd tot het opmaken van een plan voor een in dit jaar te houden Chrysanthemum-Tentoonstelling.

Ieder artikel werd voorgelezen en er ontspon zich daarna een levendige discussie onder de leden, wijl de één nationaal, de ander internationaal, een derde wat bijgevoegd en veranderd, een vierde wat afgedaan enz. enz. wenschte. Het slot was dat er bij stemming besloten werd tot het houden van een 3de Nationale Chrysanthemum-tentoonstelling en wel van af 10 tot en met 14 November aanstaande.

Het uitgetrokken bedrag, zijnde veel hooger als verleden jaar, werd goedgekeurd.

De Commissie werd nog opgedragen eenige wijzigingen aan te brengen in enkele artikelen, waarna zoo spoedig mogelijk het Programma publiek zal gemaakt worden in het Tuinbouwblad, Sempervirens en de Plantenbeurs.

Dinsdag 23 Februari zal er een lezing gehouden worden van den heer G. A. KUYK te Arnhem, onderwerp: „De volksbloem uit het Oosten," en tevens uitreiking van de behaalde bekroningen.

Er waren 7 tijdschriften van het Botanisch Leesgezelschap ter tafel.

Verder niets meer aan de orde zijnde, werd de vergadering te 11 uur gesloten.

ISAÄK BULK,
Secretaris.

Afdeeling 's Gravenhage.

1e Vergadering van de Afdeeling 's Gravenhage der Nederl. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde, Donderdag 28 Jan. '92 's avonds te 7½ ure, in het Z.-Holl. Koffiehuis.

Na de opening der Vergadering en het lezen der Notulen deelt de Voorzitter mede, dat het Bestuur is samengesteld als volgt: JHR. L. J. QUARLES VAN UFFORD Voorzitter, W. A. HATTINGA RAVEN Onder-voorzitter, G. VAN ROSSEM Secretaris, G. VAN DER WERFF 2e Secretaris, E. WIJERS Penningmeester, W. VAN HATTEM Bibliothecaris, I. H. VERNÈDE.

De rekening over 1891 sluitende met een batig slot van f 479.84 wordt door eene Commissie nagezien en goedgekeurd

De vraag, in hoeverre de Afdeeling zich de finantiëele belangen der kweekers heeft aan te trekken, waar deze bedreigd schijnen, geeft aanleiding tot breedvoerige discussie zonder tot eenig bepaald besluit te leiden.

Een gieter van nieuwe vinding wordt om niet verloot.

Enkele nieuwe leden worden voorgesteld en aangenomen.

Daarna wordt de Vergadering gesloten en blijven de Leden gezellig bijeen.

G. VAN ROSSEM, *Secretaris.*

WEEKNIEUWS.

Phytopathologische Vereeniging.

Het ledental der Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging wordt voortdurend grooter; sedert September j.l. toch traden ruim 50 personen toe. Ook blijkt de belangstelling in de Vereeniging uit de vermeerdering van het aantal donateurs, dat van 13 tot 17 geklommen is.

Aanbeveling en navolging verdient zeker, wat door enkele afdeelingen of departementen van Landbouw- of Tuinbouw-maatschappijen is gedaan, n.l. het toegezonden reglement in eene vergadering met de leden te bespreken. waardoor de aandacht van velen op deze goede zaak gevestigd en belangstelling gewekt wordt; dit geschiedde in de Afdeeling Gooiland der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, ten gevolge waarvan 7 leden toetraden, en in de Afdeeling Nieuwolda en Nieuwscheemda van het Genootschap van Nijverheid in de Provincie Groningen, welke Afdeeling donateur werd, terwijl 21 leden hunne namen wenschten gevoegd te zien bij die der leden van onze Vereeniging.

TENTOONSTELLINGEN.

Programma voor de tentoonstelling van zaaigranen enz., te houden op Donderdag 18 Februari 1892 te Zierikzee, door de Centrale Tentoonstellings-Vereeniging „Landbouwbelang."

Deze tentoonstelling wordt gehouden te Zierikzee in de zaal der societeit „Landbouw en Handel", op Donderdag 18 Februari 1892, van des voormiddags 11 uur tot des namiddags 3 uur.

Gevraagd worden monsters van zomerzaaigranen, peulvruchten, pootaardappelen, uien- en lijnzaad, klaver- en graszaden en verzamelingen gedroogde grassen en planten.

Prijzen worden uitgeloofd voor: Chevaliergerst, Maartschegerst, Zomergerst, Kortstroo Zaaierwten, Paardenboonen, Blauwbloem Revelaar Lijnzaad en Pootaardappelen.

Om te kunnen mededingen, moeten de inzenders vóór of op 10 Februari 1892 bij den secretaris, den heer M. C. MULOCK HOUWER te Zierikzee, eene schriftelijke opgaaf inzenden van:

a. Het product dat zij wenschen in te zenden;
b. de hoeveelheid die zij van het in te zenden graan of zaad ten verkoop beschikbaar hebben;
c. den prijs, franco Zierikzee en met inbegrip van emballage;
d. het netto gewicht per hectoliter, de streek waar, en de soort grond waarop het verbouwd is;
e. de namen van drie personen door hen geschikt geacht en gewenscht als leden der jury.

Zij, die zelf hunne inzending willen uitstallen, moeten opgeven hoeveel tafelruimte, grond- of wandvlakte zij verlangen.

Gratis wordt hiertoe 2 M.² beschikbaar gesteld. Inzenders, die meer oppervlakte verlangen. moeten daarvoor *f* 2.— per M.² betalen, te voldoen bij de opgaaf van inzending.

De inzenders zullen tot dekking der onkosten 2 % van het verkochte bedrag aan het bestuur ter hand stellen. Bij vooruitbetaling zijn de kosten slechts *f* 2.50 voor iederen inzender.

De tentoonstelling is toegankelijk:

Gratis van 11 tot 3 uur voor de leden der vereeniging en de inzenders, met ééne dame.

Tegen betaling van 25 cents:

Van 11 tot 3 uur, voor dames en voor vreemdelingen.

Van 2 tot 3 uur voor niet-leden in de eilanden woonachtig.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 9. Zou een der lezers van het Tuinbouwblad zoo vriendelijk willen zijn, eenige Belgische Tuinbouwbladen op te geven, die het best geschikt zijn tot plaatsing van een advertentie, ter verkrijging van een betrekking in België. W.

ANTWOORD OP VRAAG No. 6. HILDEBRAND, „Ueber einige Pflanzenbastardierungen", voorkomende in „Jenaïsche Zeitschrift für Naturwissenschaft", Bd. XXIII (1889), bl. 413. J. RITZEMA BOS.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

L. E. G. te H. Vriendelijken dank.

AUG. F. K. te N. bij M. In dank ontvangen, plaatsing zoo spoedig mogelijk; ik houd mij aanbevolen.

F. F. te A. Beleefden dank. brief volgt.

P. te V. Uw verslag ontving ik na sluiting van dit blad; plaatsing in No. 7.

MAIDENHAIR. Vriendelijken dank voor Uw beide zendingen.

Prijscouranten.

Metallwaarenfabrik Ettlingen te Ettlingen in Baden. „Pomona," Reben, Baum und Kartoffelspritzen, 1892. Vertegenwoordigd door de heeren LOUIS NAGEL en Co. te Arnhem.

Inhoud van Sempervirens.

No. 4 van Vrijdag 22 Januari 1892.

Vriesea insignis; Asparagus plumosus nanus, (*met afb.*); Twee nieuwe Scabiosa's; Euphorbia jacquiniæflora; De Japansche Andoorn op Java; Hyacinten- en Tulpen-Pronkbakken te Haarlem; Brieven uit het Zuiden; Een bezoek aan de Villa Clementine te Cannes; Een Amerikaansche moestuin; Snelle wasdom van planten; Alcohol; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Antwoorden op het Vraagbord; Vraagbord; Weërsgesteldheid; Inhoud van het Nederlandsche Tuinbouwblad.

No. 5 van Vrijdag 29 Januari 1892.

Vaste planten, III; Komeet- of Krul-Aster, (*met afb.*); Nephrolepis cordata compacta; Adiantum peruvianum; Het Laburnum geslacht; Abutilon boule de neige; Abutilon Darwini tessellata; Een bezoek aan het château St. Michel te Cannes; Een slecht voorbeeld!; Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. Afdeeling Leiden en Omstreken; Afdeeling Groningen en Omstreken; Necrologie; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Antw. op het vraagbord; Vraagbord; Ontvangen Prijs-Couranten; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Ned. Tuinbouwblad.

Advertentiën.

AANBESTEDING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER GEMEENTE *ARNHEM,* zullen **Donderdag 18 Februari 1892,** *'s voormiddags* 11½ uur, in het openbaar, ten Gemeentehuize **aanbesteden:**

BESTEK No. 7.

Het leveren en planten van BOOMEN en HEESTERS, enz.

langs de buitenwegen en singels, en op de pleinen, het landgoed *Klarenbeek* en de begraafplaats *Moscowa;* met het onderhoud van al het geleverde.

Inlichtingen worden alle werkdagen, tot den dag der aanbesteding, tusschen 10 en 12 uur, gegeven aan het bureau Gemeentewerken ten Gemeentehuize; alwaar bestekken met gezegelde inschrijvingsbiljetten tegen betaling van *f* **0.50** per stel verkrijgbaar zijn.

Een JONGMENSCH

20 jaar, goed met werkvolk kunnende omgaan en bekend met eenige administratie,

ZOEKT PLAATSING

op eene **Houtvesterij** als **OPZICHTER** of iets dergelijks.

Brieven letters **V. C.** Bureau van dit blad.

Hoornmeel en Hoornschilfers,

beste meststof voor tuinbouw en bloementeelt,

bij minder dan 100 K.G.: ad. *f* **12.—** per 100 K.G.
bij minstens 100 K.G.: ad. *f* **10.80** per 100 K.G.

Monsters op aanvrage.

TEN DAM & MANSCHOT,

AALTEN.

Hoorn-Kammenfabriek.

ZADEN.

V. SCHERTZER & ZOONEN,

Bloemisten en Zaadkoopers, Hofleveranciers, te HAARLEM,

berichten dat hunne **Geïllustreerde Prijscourant** van GROENTEN- en BLOEMZADEN, LANDBOUW-, GRAS- en KLAVERZADEN, **Voorjaarsbolgewassen,** enz. voor 1892, 41e Jaargang, gereed is, en exemplaren op aanvrage franco worden toegezonden.

Gladiolus Lemoinei.

(Zie Ned. Tuinbouwblad No. 3, 1892).

Zelf gewonnen Pracht-hybriden, met namen en kleuren.

12 in 12 srt. f 2.—; 25 in 25 srt. f 4,—. 50 „ 50 „ - 10.—; 50 „ 12 „ - 6,—. Kleuren dooréén 25 f 2,75; 50 f 5.—; 100 f 9,—.

Rabat voor Handelaars en Tuinlieden.

Franco thuis, tegen postwissel, bij

J. J. VAN LOGHEM te Haarlem.

Opruiming van Iepenboomen,

van 13—16 centimeter in omtrek, op 1.25 M. uit den wortel gemeten, tegen eene kleine winst te koop.

Te bevragen bij C. KRAMM, tuinman te *Benningbroek* bij *Hoorn.*

F. J. MOERKOERT.

ROTSHUIS. UTRECHT.

Aanleg voor Grot- en Waterwerken.

TUNNELS, BRUGGEN,

GROTTEN, RUINE'S.

Maakt plannen voor Wintertuinen, Bloemkamers, Waranda's.

BOUQUETTEN, Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,

W. H. WIND.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENT-WAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (n°. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	*f* 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM.	*f* 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25

Steekpennen, 3½ bij 2½ c.M. per 500 *f* 7.—
5 „ 1½ „ „ „ - 7.50
50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten, 1 bij 2 cM. per 100 *f* 5.—
1 „ 4 „ „ „ - 7.50
2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11	„ „ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11	„ „ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11	„ „ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16	„ „ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16	„ „ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18	„ „ „ „	- 4.—	-11.—
175 „	22	„ „ „ „	- 5.50	-13.—
200 „	28	„ „ „ „	- 9.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.25
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

DE LENTE

is ophanden en daarmee de **snoeitijd** voor **Vruchtboomen** en **Heesters** aangebroken.

Geen beter beknopter **HANDLEIDING** om **zelf** te leeren *Snoeien, Enten, Oculeeren enz.,* voor ieder die een tuin heeft, ook nog zoo klein, dan:

L. E. GERDESSEN's

„VAN PIT TOT VRUCHT",

met 64 naar de natuur geteekende figuren in den tekst. Prijs *f* **1,25.**

Haarlem, Erven F. BOHN en in elken boekwinkel.

STEMPELBANDEN.

Evenals het vorig jaar zend ik, na ontvangst van postwissel ad **vijf en zeventig cent,** een keurigen linnen Stempelband voor het Nederlandsche Tuinbouwblad. Er wordt slechts een beperkt aantal gereed gemaakt. Men bestelle dus spoedig.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

Te APELDOORN,
Te Koop voor *f* 4200,
een lieve-. stilgelegen
VILLA
met vruchtbaren tuin, beneden 4 kamers en keuken; boven 2 kamers en meidenkamer, kelder, veranda en balcon. Te bevragen aan het bureau van dit blad.

Th. A. DE KOSTER,
AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrâge gratis verkrijgbaar.

Te Koop aangeboden:
5 Kilo KROPSLA,
Zwart-Duitsch.
Te bevragen bij
Th. Massee,
Tuinier te LISSE.

Chemisch bereide Verf,
geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.
STAALKAARTEN enz. aan de
Fabriek KRAAIJENBURG.
RIJSWIJK (Z.-H.)

CARBOLINEUM,
Bederfwerende Olie,
tot het bestrijken van hout, rasterwerk, etc.
WEERT CHAMPIGNONS ONDER VLOEREN.
STEEDS VOORRADIG EN TE VERKRIJGEN
bij De Firma Wed. J. W. Melster,
ENSCHEDE.

Verschenen bij K. A. VAN DER WEIDE
te APELDOORN:
VOLLE ZON
DOOR
JHR. L. J. QUARLES VAN UFFORD. **PRIJS f 0.25.**

PLEIONE
door denzelfden schrijver. PRIJS f 0.25.

Handleiding voor het kweeken van Orchideeën in den vollen grond,
door denzelfden schrijver. PRIJS f 0.75.

Bovenstaande werkjes worden tegen overmaking van het bedrag franco toegezonden.

SCHERMLINNEN in alle breedten.
Schermlinnen in vele kwaliteiten.
SCHERMLINNEN in diverse prijzen.
☞ **Men vrage Monster met Prijsopgaaf.** ☜
PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,
Fabrikant.

No. 7. ZATERDAG 13 FEBRUARI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Bericht.

Het Hoofdbestuur bericht dat de *Winterbijeenkomst* zal worden gehouden op Woensdag *24 Februari* a.s. in het societeitsgebouw der Diergaarde te Rotterdam.

Bijzonderheden daaromtrent zijn opgenomen in het Nederlandsche Tuinbouwblad van 16 Januari j.l.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Kew-Gardens.

V.

De hoeken van deze kas worden bezet door waterplanten; zoo zagen wij daar de fraaie *Lotus* (*Nelumbium speciosum* Willd). Wie deze plant voor het eerst ziet — ze behoeft daarom niet te bloeien — staat eenige oogenblikken verbaasd van de pracht, die ze te aanschouwen geeft. De bladeren zijn zuiver rond en staan steil recht op, hebben een blauwachtige groene kleur, met een lichtere plek in het midden, en zijn van 40—50 cM. doorsnede.

De groote bloemen zijn bij de eene verscheidenheid wit, bij de andere rood en hebben oppervlakkig beschouwd, veel van een *Nymphaea*-bloem. In hare nabijheid maakten wij met genoegen kennis met de sierlijke *Sagittaria montevidensis*, die met haar pijlvormige bladeren en drievlekkige bloemen een goed figuur maakte. In een kas aan de schoone *Nymphen* gewijd, ontbreekt de lieve *Eichhornia azurea*, met hare azuurblauwe bloemen niet; ze behoort er bij.

Passiflora's, Aristolochia's, Schubertia's en *Sierpompoenen* vormen een levend met bloemen doorvlochten gordijn, dat men niet moede wordt te beschouwen. Wij zouden nog vergeten melding te maken van de prachtige papierplant (*Cyperus Papyrus*), welke als een Koningin het midden der kom bewoont en uit de hoogte op de *Nymphen,* aan haren voet, neerziet. Terwijl we deze kas verlaten, zien we in de corridor een ware prachtplant der *Lasiandra macrantha,* beladen met groote donkerblauwe bloemen en groeten vriendelijk de fraaie *Plumbago capensis,* een heesterachtig gewas dat een mate van *„geschiktheid"* bezit, die zeer opmerkelijk is. Men kweekt haar in Corn-Wales (Engeland) buiten met succes, maar zij wordt ook met succes in de warme en koude kas gekultiveerd. Dankbaar en opgeruimd huppelen wij de trappen af en hebben recht voor ons de groote palmenkas, die in 1848 naar een teekening van den heer Decimus Burton gebouwd is in den vorm van een geraamte van een groot schip, met de kiel naar boven. Dit kolossale lichaam heeft een lengte van 362 voet of 109 Meter; de breedte van het middengedeelte is 30, hoogte 20, breedte der zijvleugels 15, hoogte 9 Meter. Om het middengedeelte loopt een galerij, die door een sierlijken wenteltrap van 52 treden te bereiken is, en van waar men een grootsch gezicht heeft in het palmenwoud, waarvan de indruk zoo krachtig is dat men dien slechts voor het oogenblik omvatten kan. Sommige Palmen bereiken in dit gedeelte, dat, zooals wij reeds weten het hoogste is, het glas! De kas is verdeeld in langwerpige vierkante vakken, waartusschen rechte paden loopen, die bezet zijn met honderden palmen in fraaie en zeldzame groote planten. Voorts een collectie uitstekend gekweekte *Cycadeeën,* die wij nog nimmer zoo onberispelijk zagen. Hooge *Strelitzia's,* waarvan wij de *augusta* eens zagen bloeien, *Musa's, Dracaena's, Bambusa* en reusachtige *Pandanus*-soorten. Sommige dezer planten staan in den vollen grond, andere in tobben, potten enz. De zijtabletten aan de achter- en voorzijde dragen mede duizenden planten, klimplanten zijn hier en daar langs het glas geleid, zoodat van deze ontzaggelijke ruimte niets verloren gaat. Wij zullen ons niet wagen een uitvoerige beschrijving van de reusachtige palmen of andere indrukwekkende planten te geven; een begin daaraan zou niet moeielijk vallen, maar waar het einde?

Deze kolossale ruimte wordt door 6 onder den grond geplaatste ketels verwarmd, waaraan een buizennet verbonden is van ongeveer 6000 Meter, die gedeeltelijk onder den vloer, daar boven, ja zelfs boven door de kas geleid zijn om daar den kouden luchtstroom te verwarmen.

Het is haast ongeloofelijk dat men in zoo'n gebouw, waaraan 45,000 vierkante voet (Eng.) glas verbruikt is, en dat zelfs bij de strengste vorst niet gedekt wordt, steeds de gewenschte temperatuur kan hebben; dat dit zoo is, bewijzen de planten ten volle. Gaan wij nu de hoofddeur uit, dan valt ons oog aangenaam op het terras, dat met talrijke en fraaie bloembedden prijkt, daar zien wij ook den grooten vijver met zijn talrijke bewoners, met zijn fontein in het midden en prachtige gevulde bloemvazen aan de kanten.

Aan de overzijde van den vijver hebben wij museum no. 1 dat de premier is der *Musea*. Het bevat de *Dicotyledonen* of tweezaadlobbigen, en de *Gymnospermen* of naaktzadigen. Het is in drie verdiepingen verdeeld en bevat benevens talrijke portretten, busten enz. van de meeste natuurkundigen, 127 kasten vol producten van bovengenoemde plantengroepen. Alles is familiesgewijs ingericht en aan de nummering en etiquetteering is de uiterste zorg besteed. Het nummer volgt den catalogus, die 173 bladzijden bevat, welke men voor 20 cts. aan het museum kan krijgen. Ook nu weer is het onmogelijk een nauwkeurige beschrijving van dit museum te geven; toch een enkele plant uit de vele duizenden willen wij om hare bijzonderheid en zeldzaamheid vermelden. Het is direct bij de intrede, waar onder een vierkante glazen kast de *Welwitschia mirabilis* Hook. fil, staat te prijken. Zij behoort tot de kleine doch zeer interessante familie der *Gnetaceae*. en werd in 1859 door Dr. Welwitsch in het Zuid-Westen van Afrika gevonden. Zij groeit daar, waar bijna geen vegetatie is waar te nemen en komt met haar 3—4 voet in omtrek metenden stam even boven de oppervlakte der aarde. Zij kan vele honderden jaren oud worden; de bladeren, die met de plant geboren zijn, en 6—7 voet lang, groeien met haar op en sterven met haar. Men heeft ons eens verteld dat er in Kew levende exemplaren van deze merkwaardige plant in kultuur waren; wij hebben echter nooit het voorrecht gehad deze te mogen aanschouwen.

Wij gaan verder, langs het Richmond-Road, en komen in de zoogenaamde „*Pleasure grounds*", die ruim 44 H.A. groot zijn en waarin het arboretum zijn plaats heeft. Het is een heuvelachtig terrein, waar het wetenschappelijke zooveel mogelijk met het aangename verbonden is. Op eene dier heuvels is in 1861 een vlaggestok gezet, die recht als een kaars, 50 Meter lang is. Het is de stam van *Abies Douglasii* van Britsch-Columbië, en wordt op 250 jaar oud geschat. Dit pad volgende, gaan wij langs een partij *Ceanotus* en *Rhamnus*-soorten en krijgen aan onze linkerhand een museum van schilderijen, alles op planten betrekking hebbende, die door Mejuffrouw North in 1880—82 opgericht is en met de collectie schilderstukken aan Kew-Gardens geschonken. Deze verzameling, uitmuntende door keurige bewerking, is door voornoemde dame naar de natuur geschilderd en verzameld in Brazilië, Borneo, Teneriffe, California, West-Australië, Ceylon, Jamaica en de Himalaya's. Men kan zich niet het flauwste denkbeeld vormen welk een schat van bloemen, planten en boomen deze 848 stukken voorstellen, en men geniet in stilte tusschen die verschillende flora's, die, hoever ook in de natuur van elkander verwijderd, hier één huis zusterlijk bewonen. Onder de schilderstukken is een paneel gevormd van 245 verschillende houtsoorten, bewerkt en van den naam voorzien. Wanneer wij deze galerij uitgaan zien wij recht voor ons een koude kas, die, wanneer hij compleet was, nog verre de afmetingen der groote palmenkas zoude overtreffen. Maar voor wij dit doen, gebruiken wij in het in 1888 geopende „*refreshment*-Paviljon, een kop thee, koffie, chocolade of wat men maar hebben wil. Voor zoover wij weten is Kew-Gardens de eenige Botanische tuin waar een dergelijke gelegenheid wordt gevonden, het is dan ook zeer eigenaardig.

Wij hebben voor ons liggen de „Gardeners Chronicle" van 2 Januari jl. waar op pag. 17 is afgebeeld de koude kas te Kew-Gardens, zooals die behoorde te zijn; de twee uiterste vleugels, waaraan men behoefte begint te gevoelen, ontbreken nog — zooals hij in de Gardeners Chronicle is afgebeeld is de geheele lengte 582 Eng. voet.

Thans is er alleen het middengebouw met een koepelvormige kas aan beide zijden. Behalve de planten, die op de zijtabletten een plaatsje gevonden hebben, is bijna alles in het middengedeelte in den vrijen grond uitgeplant, zoodat sommige planten een omvang hebben gekregen die eenig is, en door hare forschheid en kracht ternauwernood herkenbaar zijn Men vindt er zware *Araucaria's*, waaronder een zeer schoone *Bidwilli*, prachtexemplaren van verschillende soorten *Acacia's*, die daar elk voorjaar rijk bloeien, zware *Dicksonia antarctica*, die vooral van de galerij gezien, een prachtig gezicht opleveren. Ook de *Rhododendrons* zijn in deze kas goed vertegenwoordigd. Op 29 April 1888 noteerde ik de volgende in bloei. *R. Aucklandi* van de Himalaya, met groote witte bloemen, rose doorschijnend. *R. Gibsoni*, zuiver wit; *R. Kewensis*, eene hybride van *Aucklandi*×*Hookeri*; *R. Broughtonii*, rozenrood; *R. Nutalli*, van deze is de bloem eerst geel, later wit, donkerroode meeldraden. Meermalen hebben wij daar ook de *Echium callitrichum* bewonderd met hare blauwe groote pluimvormige bloemtrossen. In Augustus van het vorig jaar trok in hooge mate mijn aandacht een plantje van ongeveer 30 cM. hoog, waarbij toevallig geen etiquet stond. Wel herinnerden wij ons deze lieve *Gentianee* vroeger ontmoet te hebben, doch de naam waren wij vergeten. De twee daar werkende personen wisten dien ook niet, wat mij zeer speet. Zooals wij reeds zeiden hadden wij het vroeger gezien, waarom wij ons notitieboekje raadpleegden en daar op 25 Maart genoteerd vonden: *Exacum macranthum* met prachtige donkerblauwe bloemen, oranjegele meeldraden, kruidachtige stengel met hartvormige bladeren, van Ceylon. Wij vinden nu meteen gelegenheid om het bij de liefhebbers en bloemisten warm aan te bevelen De kas is zoo ingericht, dat een gedeelte van het glas kan worden weggenomen, iets dat in den zomer, met het oog op de planten, strikt noodzakelijk is. De koepelvormige gedeelten zijn gevuld hoofdzakelijk met Kaapsche heesters, die wij hier in Nederland echter wel eens veel beter gezien hebben. Wij vonden in den regel daar de temperatuur veel te hoog voor Kaapsche gewassen. Zij gaven daar dan ook blijk van.

(Slot volgt).

Behaarde Chrysanthemums.

Ja, ze zijn inderdaad schoon, de behaarde Chrysanthemums. Mag de naam ook al geheel onjuist zijn, nu zij eenmaal algemeen is, is het zeker onmogelijk dezen nog te veranderen.

De eerste behaarde Chrysanthemum, die tot ons kwam, was de *Mrs. A. Hardy*, waar zooveel reeds over geschreven werd en de scherpste oordeelvellingen zijn uitgelaten. Wat echter de bloem als bloem betreft — daargelaten dus de moeilijkheden, die de cultuur oplevert — die kan in een woord prachtig en prachtig genoemd worden. Mag ze minder groot zijn dan *Etoile de Lyon*, *Viviand Morel*, *W. W. Coles*, ze evenaart het sneeuwit van de *Avalanche* en dingt met *Hanstead White* in het strijdperk om de kroon.

Vergeleken met *Louis Boehmer*, die als mededingster naast de *A Hardy* is opgetreden, overtreft het rein wit van *Hardy* de onbestendige kleur van *Louis Boehmer*. De *Hardy* kan *Boehmer* in grootte en kracht der bloemen in de verte niet evenaren, maar, kan de grootte alleen als maatstaf gelden? *Hardy* is veelal kleiner, maar veel eleganter, de bloemen zijn geheel gevuld in het hart, de petalen breeder.

De kleur van *Boehmer* laat zich, evenals bij zoovele Chrysanthemums, niet bestemmen; zoozeer is zij afhangend van tijd, cultuur, ja, waarvan al niet. In het algemeen, hoe grooter zich de bloem ontwikkeld heeft, des te meer gaat de vaal purperen kleur in eene zachte, maar onbestemde lila vleeschkleur, naar het wit overgaand, over. Dikwijls ontwikkelen zich de uiterste petalen ten koste van het centrum, dat lang ongevuld, geelachtig groen gekleurd blijft. Daar is vooral een duidelijk verschil in kleur en vorm bij de *Louis Boehmer* op te merken, tusschen de eindbloem van den hoofdstam en de bloemen der zijtakken, wat volstrekt niet op zich zelf staat, maar bij de grootste meerderheid der Japansche Chrysanthemums wordt waargenomen.

De petalen, nog steeds van *Boehmer* sprekende, zijn fraai gekruld bij de flink ontwikkelde kroonbloem, maar in het centrum is het aantal meestal te groot, slecht ontwikkeld en dan ook veelal niet bij machte om het hart te vullen; de buitenzijde der petalen is donker, de binnenzijde veelal lichter gekleurd.

Was de kleur hooger en sterker of zuiver wit, ze zou de *A Hardy* ver in de schaduw stellen, nu echter niet. Maar toch, daar is met *Louis Boehmer* veel gewonnen. De krachtige groei en gemakkelijkheid in de cultuur doen haar eene uitmuntende moederplant zijn tot het vergrooten van het aantal variëteiten met stekelachtige petalen.

Reeds nu zien twee nieuwe variëteiten het licht: *W. A. Manda* en *H. Ballantine*.

Manda is prachtig goudgeel of diep rooskleurig, niet zeer groot; de petalen zijn breed, sterk gekruld.

Ballantine moet helaas uit onbekendheid onbesproken blijven.

Nog eenmaal een blik werpende op de *A. Hardy*, prijkend en pronkend met de bloemen, maagdelijk schoon, terwijl de nachtdauw zich tegen de juist ontloken petalen heeft gezet en een vroeg winter-zonnestraaltje haar paleis bezoekt, is de indruk eenig.

En hiermee is onze belofte van het voorjaar vervuld.

Voorjaar '91. MAIDENHAIR.

ORCHIDEEËN.

Cycnoches, Lindley.

Cycnoches ventricosum.

De *Cycnochessen* hebben in habitus en groei zeer veel overeenkomst met de *Catasetums;* de schijnknollen zijn dik en vleezig van 4 tot 60 cM. groot (dus nog al verschillend), bedekt met de scheedevormige voetstukken der groote, plooi-aderige bladeren, 1—15 in getal, welke afvallen, zoodra de knollen volwassen zijn. De bloemen daarentegen zijn geheel verschillend en, terwijl van het zoo goed vertegenwoordigde geslacht *Catasetum* slechts enkelen zeer fraai zijn, mag men die der *Cycnoches* bijna allen ten zeerste aanbevelen; bovendien zijn deze planten zeer mildbloeiend en de bloemen zeer sierlijk en hoogst interessant. Behalve het meestal zeer gerekte en sierlijk gebogen stempelzuiltje, dat aan een zwanenhals doet denken, leveren de bloemen eene andere belangrijkheid op.

Niet zelden ziet men op dezelfde plant bloemen van een verschillend geslacht, d.i. bloemen waarvan de pollinia niet aanwezig zijn en die men daarom „Vrouwelijk" noemt en omgekeerd, bloemen waarbij het vrouwelijk geslachtsdeel weinig of niet ontwikkeld is, die men dan „Mannelijk" heet. (1) Ja somwijlen treft men deze verschillende bloemen op één en denzelfden bloemstengel aan; ook komt het voor, dat het eene geslacht welriekend is, terwijl het andere het niet is.

Vaderland. Midden Amerika en het geheele noordoostelijke gedeelte van Zuid-Amerika. De temperatuur waarin zij zich ontwikkelen is, zelfs voor dezelfde soorten, zeer verschillend; *C. ventricosum* bijvoorbeeld treft men aan in de schaduw der bosschen van Venezuela, alwaar eene constante warmte heerscht van 82°—95° Fahr.; aan de zeekust bij Caracas en Valencia daarentegen ontwikkelt zij zich in de volle zon, blootgesteld aan eene temperatuur, afwisselend tusschen 53° en 76° Fahr. en menigmaal veel hooger. Gedurende Februari en Maart regent het daar nooit, zoodat dan de rusttijd invalt; in het overige jaargetijde, zijn zij telkens blootgesteld aan de hevigste regens.

Gewoonlijk groeien zij aan den voet der boomen op rottend hout en in mos, dat eene overgroote mate van vocht onderhoudt. De omstandigheden, waaronder zij zich voordoen, zijn dus zeer afwisselend; niettegenstaande ontwikkelen zij zich uitstekend met de volgende

Kweekwijze. Zij verlangen groote hitte gedurende de ontwikkeling, doch vanaf het oogenblik, dat de bladen afvallen naar het koelere gedeelte van kas No. 2 (gematigde) geplaatst te worden, om daar de schijnknollen te doen rijpen. Zoodra zij zich dan weder gaan ontwikkelen, brengt men haar naar het warme gedeelte terug, daar begint men weder water te geven, om haar hieraan bij eene sterke ontwikkeling geen gebrek te doen lijden; vangt de rusttijd weder aan, dan houdt men, al naar gelang van de inrichting der kas, nagenoeg geheel daarmede op. Men moet vermijden de bladeren al te nat te maken, daar het water, dat daarvan afloopt, lichtelijk de jonge scheuten doet wegrotten. Zij worden op eene goede drainage geplant in potten of beter nog in mandjes, aangevuld met vezelgrond en sphagnum. Men moet haar zoo licht mogelijk plaatsen en alleen beschutten tegen de brandende zonnestralen op het heetst van den dag. Steeds moet de atmospheer goed van waterdamp voorzien zijn.

Van de 11 soorten met hare variëteiten, voorkomende in den catalogus der Nederlandsche Orchidophilen-Club, zijn de volgenden het meest aanbevelenswaard.

C. aureum, (goudkleurig), Lindl. Paxt. Fl. Gard., III, tab. 75; Lem. Gard. Fl., tab. 264.

Sepala (buitenste bloemdekbladen) lansvormig en vlak.

Petala (binnenste bloemdekbladen) van gelijken vorm, doch van af den top teruggerold.

Kleur: ***Sepala*** en ***petala*** geel met purper vlekjes.

Labellum (lipje) klein en kortgesteeld met een ronde schijf, met verdeelden en omgekrulden rand, en aan de punt gevorkt.

Kleur: als de bloemdekbladen.

Gynostemium (stempelzuiltje) sierlijk gebogen.

Kleur: als de bloemdekbladen met purper vlekjes.

Pseudobulbi (schijnknollen) langwerpig kegelvormig, cylindrisch; bladeren generfd. Bloemstengel lang, afhangend en de bloemen dicht opeen en trosvormig.

Vaderland. Midden Amerika, vanwaar zij in 1851 werd ingevoerd.

C. barbatum (gebaard), Lindl. Bot. Mag., tab. 4479; Synon. Polycycnis barbata, ***Petala*** smal Rchb. f.

(1) In het najaar van 1889 bracht op den huize „de Rees" eene **Catasetum Bungerathi** „vrouwelijke" bloemen voort; in 1888 had zij slechts „mannelijke" bloemen voortgebracht, die aanmerkelijk fraaier zijn. Beide geslachten kwamen ook op denzelfden stengel voor; zie hiervoor „the Gardeners Chronicle, 1889.

Kleur: Sepala en *petala* oranjegeel met donker purper.
Labellum verdeeld in twee deelen, het achterste deel met twee groote ronde vleugels, het voorste hartvormig eirond en tot een gewricht vereenigd aan het achterste gedeelte; de punt naar voren gericht.
Kleur: wit, getint met geel en gevlekt met bloedrood.
Gynostemium zeer lang, slank en gebogen; breed aan het einde.
Pseudobulbi eirond en samengedrukt, 4 c. M. lang met alleenstaande, ovale, langwerpig gevouwen bladeren; bloemstengel wortelstandig ongeveer 30 c. M. lang, donker purperkleurig, eindigende in een neerhangenden bloemtros van gelijke lengte, verscheidene (50—80 fide Rchb. f.) groote bloemen dragende.
Vaderland Nieuw Granada, Costa Rica.

C. chlorochilon (met groen labellum) Klotzsch; Lindl. Sert. Orch„ tab. 16; Hart. Parad., I tab. 2.
Kleur: Sepala en *petala* geelachtig groen.
Kleur: Labellum ivoor wit met een heldergele soms olijfgroene vlek midden op de schijf.
Gynostemium 5 c. M. lang, omgebogen, aan het uiteinde opgezwollen tot een ronden knop en groen aan den voet.
Bloeitijd Juni en Juli.
Pseudobulbi 30 c. M. lang en vleezig, bladeren geribd en van dezelfde lengte. De bloemstengels gebogen, 20—30 c. M. lang, dragende 3—10 groote bloemen van 12—15 c. M. doorsnede, die zeer welriekend zijn.
Vaderland Gayra en Demerara, vanwaar zij in 1838 ingevoerd werd.
Door sommigen wordt deze als eene varieteit gehouden van *C. ventricosum.*

C Egertonianum (Egerton), B. M.
Bloemen gewoonlijk klein, groenachtig purper of ook wel als die van *C. pentadactylon* of *C. ventricosum.*

C. Loddigesi (Loddiges), Lindl. & Bat; Bot. Reg., tab. 1742; Bot. Mag. tab. 4215; Lodd. Bot. Cab., tab. 2000.
Kleur: Sepala bruinachtig groen met purper stippen.
Petala eenigzins gelijkende op de uitgespreide vleugels van een zwaan.
Kleur: bruinachtig groen (zonder stippen).
Labellum troffelvormig.
Kleur: wit of vleeschkleurig met bloedroode stippen.
Grootte der bloemen 10 c. M. in doorsnede.
Pseudobulbi kort, spilvormig, vleezig, bedekt met de voetstukken der naar twee zijden gerichte breede, lansvormige bladeren. De bloemstengels dragen in afhangende trossen 6—8 bloemen, die welriekend zijn.
Meermalen brengt zij ook zoogenaamde „Vrouwelijke" bloemen voort, waarbij de pollinia niet ontwikkeld zijn. Deze zijn klein, met een breed labellum en reukeloos.

Vaderland. Suriname, Guyana.

Var. *leucochilum* (met glad labellum) Bot. Mag., tab. 3855.

C. maculatum (gevlekt), Lindley.
Bloemen klein.
Kleur: geel met bruine vlekjes.
Labellum bovendien sterk verdeeld.

C. pentadactylon (vijfvingerig, hetgeen slaat op het labellum), Lindl., Bot. Reg., 1843, tab. 22.
Kleur: Sepala en *petala* geelachtig groen met dwarse bruine strepen en vlekken.
Bloeitijd: verschillende tijden van het jaar.
In September 1891 bloeide zij in den Leidschen Hortus en kon men zich overtuigen van de prachtige bloemen.
Pseudobulbi spilvormig en vleezig met breede gevouwen bladeren. Bloemstengels kort en opstaand, dragende 6—7 bloemen, groot 7—8 cM.; somwijlen op denzelfden schijnknol en tegelijkertijd ook kleine bloemen, groenachtig purper van kleur, waarvan de pollinia niet ontwikkeld zijn.

Vaderland. Brazilië.

C. ventricosum (buik = venter), Batem. Orch. Mex & Guat., tab. 5; Bot. Mag., tab. 4054 (var.); Maund, Bot., II tab. 54; Bot. Reg., 1843, tab. 22.
Sepala breed, lansvormig.
Kleur: helder-citroengeel.
Petala breed, naar beneden gebogen.
Kleur: lichtgroen.
Labellum bolvormig (buik = venter); aan den voet een wratachtigen, zwarten bult, alwaar het met een kort steeltje of haakje overgaat in het gynostemium,
Kleur: wasachtig wit, naar de randen in geel uitloopend.
Gynostemium lang, gerekt en sierlijk gebogen, 2 polliniën dragende.
Bloeitijd: Juni, Juli of Augustus.
Pseudobulbi vleezig, ongeveer 30—60 cM. hoog en ± 4 cM. dik, bedekt met de scheden der 8—15 lansvormige, gevouwen bladeren. De bloemstengels neerhangend, gewoonlijk 2, soms 5 in getal; deze ontspringen tusschen de bovenste bladen en dragen 5 bloemen, die groot zijn en ruikend naar vanielje en kruidnagelen.
Ook wel kleine purper of groene bloemen voortbrengende, met een sterk verdeeld labellum, welke *niet* welriekend zijn. Bij deze zijn de polinia slecht of niet ontwikkeld. Deze komen ook met de andere bloemen op denzelfden bloemstengel voor.
Vaderland. Caracas en Valencia (Venezuela); ook bij Guatamala, vanwaar zij in 1842 werd ingevoerd.

C. Warszewiczi (Warszewicz), Rchb. f.
Pseudobuldi spilvormig, vleezig, bedekt met de voetstukken der naar twee zijden gerichte breede, lansvormige, éénmaal gevouwen bladeren. De bloemstengels, 2—5 in getal, ontspringen uit de oksels der bladeren. Deze zijn verschillend in lengte.
De *korte* bloemstengels zijn rechtstandig en dragen volgens Dr. Ernest Peitzer de *vrouwelijke* bloemen. Deze zijn groot 4—5 in getal en hiervan zijn de:
Sepala en *petala* breed.
Kleur: lichtgroen
Labellum onverdeeld, breed, hartvormig met de punt eindigende.
Kleur: bleekgroen.
Gynostemium kort en knotsvormig, zonder polinia.
De *lange* bloemstengels zijn neerhangend en dragen 12—18 *mannelijke* bloemen, die klein zijn en waarvan de *Sepala* en *petala* in kleur groenachtig zijn.
Labellum sterk verdeeld tot vleezige schubben.
Kleur: witachtig geel.
Gynostemium, lang en gebogen.
Vaderland: Guatamala, van waar zij in 1879 werd ingevoerd.
Kweekwijze. Zij verlangt (fide l'Orchidophile, 1884 pag. 147) sterke beschaduwing, veel vocht, zoowel bij de wortels als in de atmospheer, en rottend, vochtig hout in het aardmengsel.
Eigenaardig nog is bij deze soort, dat de bloemen omgekeerd aan den bloemstengel geplaatst staan.
H. Jan. 1892. Odonto.

De Hazelnoot.

Wanneer men de zak-flora van Suringar opslaat, dan vindt men daarin ook opgegeven als in het wild voorkomende de *Hazelaar* of *Corylus Avellana,* opgroeiende tot een heester of boom met bijna cirkelronde bladeren, die een spitse punt bezitten, langs de randen gezaagd zijn en aan den voet hartvormig zijn ingesneden. En wanneer men dien boom in de wintermaanden op eene wandeling door boschachtige streken ontmoet, hetgeen in de provincie Gelderland niet tot de zeldzaamheden behoort, dan is hij vooral kenbaar aan de hangende nog gesloten mannelijke bloemkatjes die in het vroege voorjaar zich zullen openen en veel stuifmeel zullen afgeven.
De vrouwelijke bloempjes zitten minder nabij de einden der takjes welke plaats door de meeldraadbloemen wordt ingenomen. Die vrouwelijke bloemen gelijken op dikke knoppen waarboven tegen den bloeitijd eenige roode stempels uitsteken; ze geven later het aanzijn aan de bekende hazelnoten, die omsloten zijn met een uitgetand en sterk ontwikkeld, kelkachtig omwindsel. Hoewel er meer zijn komt er gewoon-

lijk maar een tot ontwikkeling. Een enkele maal treft men twee nootjes aan, men spreekt alsdan evenals bij amandels van eene „philippine."

De in het wild voorkomende noemt men in Noord-Brabant ook wel eens sluisnoot, volgens VAN HALL.

Nu worden de vruchten wel uit het wild opgezocht en aan de markt gebracht, maar zoo men prijs stelt op schoon ontwikkelde, groote vruchten dan dient men de grootvruchtige aan te planten, tegenwoordig in de boomkweekerijen verkrijgbaar en meest alle van Duitsche of Engelsche afkomst.

We kunnen als bijzonder goede verscheidenheden opnoemen de navolgende:

Groote uit Barcelona, met groote aanbevelenswaardige vruchten.

Burn's Spaansche, eene zeer goede Engelsche variëteit.

Bondnut, met dunne schaal.

Kentish Cob, grootste vrucht, zeer zoet en voor groote kulturen aan te bevelen.

Fichtmann's, als vrij goed bekend.

Günslebener Zeller, zeer groote mooie vrucht van Duitschen oorsprong.

Hallische Riesen, groote, smakelijke Duitsche vrucht.

Merveille de Bollwiller, van Fransche afkomst zeer vruchtbaar en zeer groot.

Northamptonshire Seedling, goede Engelsche variëteit.

Waterloo, zeer aanbevelenswaardig en groot.

Gewone Hollandsche, die ofschoon niet zoo groot als vorige toch snel groeit en bijzonder vruchtbaar is. Heet ook wel eens LAMBERT's noot. Volgens VAN HALL's Flora van Noord-Nederland moet deze eene afzonderlijke soort zijn en wel de *Corylus tubulosa* met langwerpige en meer saamgedrukte vruchten.

Verder heeft men nog *Brunswick, Daviana, Princesse royale* en *Witpit* of *Witkern*.

Ook dienen we nog melding te maken van de *zwartbladerige (Corylus Avellana atropurpurea)*, die donkerbruin of zwartachtig paars blad voortbrengt en tevens fijne, hoewel niet bijzonder groote vruchten oplevert. In vereeniging met de bekende bonte *Acer Negundo* wordt ze zeer veel aangeplant om aan het eentoonige groen meer afwisseling te schenken.

De aanplanting van hazelnoten op weinig waardige gronden verdient wel aanbeveling, omdat op den duur de boomen of struiken veel aan vruchten kunnen opleveren. Men spreekt wel eens van 600 tot 750 gld. per Hectare. Die cijfers achten wij echter overdreven. Het kan waar zijn dat er streken aangetroffen worden waar men een dergelijk hoog bedrag bereikt heeft en de gronden tot weinig andere kulturen geschikt zijn, maar men vergete niet dat er zeer vele jaren verloopen voor de opbrengst ruim wordt en zulk een hoog cijfer kan bereiken. Er is wel veel in het voordeel van de aanplanting van hazelnoten te zeggen omdat zij bijna alle gronden voor lief nemen, weinig onderhoudskosten vereischen en voor wild en gevogelte eene goede beschutting opleveren. In de omstreken van Hoorn en ook elders vindt men vele aanplantingen van hazelnoten, bijna elke boomgaard is daar langs den slootkant met deze struiken afgezet, waarvan de vruchten zeer veel naar Engeland verzonden worden.

Voor aanplanting raden wij vooral grootvruchtige verscheidenheden aan daar die altijd veel beter betaald worden. De boomen kan men zoowel in halfstam, kroonvorm, piramides als struiken aanplanten. Eenmaal geplaatst op behoorlijken afstand is er weinig meer aan te onderhouden dan af en toe den bodem los te maken.

De gewone wijze van voortkweeking geschiedt door bewortelde uitloopers, die van de oude moerplanten worden afgenomen en afzonderlijk op goed bewerkten bodem uitgeplant worden.

Om onderlagen voor halfstammen en piramiden te verkrijgen kan men ook zijne toevlucht tot zaaien nemen het geen in het voorjaar, gebeuren moet. Echter zaait men geen hazelnoten dan alleen voor dat doel, omdat de soorten zelden door zaad echt voor den dag komen. Ook zijn veredelde hazelnoten veel vruchtbaarder, die zelfs ook nog boven de door scheuring voortgekweekte verkozen moeten worden. Snoeiing behoeft weinig in praktijk gebracht te worden omdat de vruchten zich op de kleine overjarige takjes ontwikkelen. De wortelscheuten bij piramiden en kroonboompjes dient men voortdurend te verwijderen.

De wilde hazelnoot wordt aangekweekt om als onderstam voor de veredelde te dienen of om door afzuiging daarop edeler soorten te plaatsen.

De talrijke verscheidenheden en soorten danken hun ontstaan hoofdzakelijk aan de wilde (*C. Avellana*), aan de Italiaansche (*C. tubulosa* of *maxima*) en aan de Spaansche Hazelnoot (*C. hispanica*).

Behalve de zwartbladerige heeft men er nog eene met ingesneden bladeren die als *C. laciniata* bekend is.

In ieder geval mag de aanplanting van Hazelnoten of Hazelaars aanbevolen worden. G. A. K.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Velp en Omstreken.

De Afdeeling „Velp en Omstreken" der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde hield op Dinsdag 26 Januari j.l. hare tweede wintervergadering, welke geleid werd door het oudste Bestuurslid, den heer J. COPIJN, aangezien de Voorzitter en de Onder-Voorzitter beiden door ongesteldheid verhinderd waren tegenwoordig te zijn.

Alvorens tot de werkzaamheden over te gaan, heette de Voorzitter de nieuw gekozen Bestuursleden, de heeren GERRITSEN en W. HEBINK, in hartelijke bewoordingen welkom en herdacht tevens de diensten, door de afgetreden Bestuursleden, de heeren J. ALBERTS en E. LABOTS, gedurende hun zittingtijd aan de Afdeeling bewezen.

Na de behandeling der ingekomen stukken werd door den Penningmeester, den heer J. VAN ECK, rekening en verantwoording gedaan van zijn beheer gedurende het afgeloopen jaar.

Hieruit bleek, dat de ontvangsten bedroegen ƒ652.08 en de uitgaven ƒ460.11, zoodat een batig saldo overblijft van ƒ191.97.

Bij monde van den heer Baron VAN SIJTZAMA, die met den heer A. W. KRIENEN door den Voorzitter hiertoe was uitgenoodigd, werd gerapporteerd, dat zij genoemde rekening met bescheiden hebben nagezien en accoord bevonden, weshalve zij voorstellen den Penningmeester, onder dankzegging voor zijn uitstekend gehouden beheer, te déchargeeren, waartoe besloten werd.

De vraagbus ditmaal ledig bevonden wordende, werd overgegaan tot de verloting van eene keurige collectie bloeiende planten onder de aanwezige leden.

Ten slotte deelde de Voorzitter mede, dat voor de door de Afdeeling uitgeschreven Tentoonstelling van witlof, waarvoor de Eere-Voorzitter der Afdeeling, de heer DUIJVENÉ DE WIT, 3 prijzen had uitgeloofd, slechts twee inzendingen waren ingekomen, de eene van den heer J. VAN ECK, de andere van den heer S. KOLDEWEIJ, terwijl door de heeren G. GERRITSEN en E. LABOTS buiten mededinging was ingezonden.

De eerste prijs werd toegekend aan den heer S. KOLDEWEIJ, de tweede aan den heer J. VAN ECK, welke prijzen door den Voorzitter onder eene toepasselijke toespraak aan belanghebbenden werden uitgereikt, waarna de vergadering na de gebruikelijke rondvraag werd gesloten. W. PRINS,
Secretaris.

Afdeeling Boskoop.

Vergadering op Zaterdag 30 Januari des voormiddags ten 10½ ure bij den heer J. v. D. STAM.

De Voorzitter de heer W. C. BOER opent de vergadering in tegenwoordigheid van drie leden, terwijl na het lezen der notulen nog één lid ter vergadering komt.

In de eerste plaats doet de Voorzitter mededeeling dat het antwoord van den Voorzitter der Maatschappij bij hem was ingekomen maar door hem niet ter vergadering was medegebracht om dat er ook zaken van persoonlijken aard in voorkwamen; in hoofdzaak kwam het hierop neer dat de aftredende Bestuursleden voor zoover zij niet als lid hadden bedankt maar zitting moesten houden tot 24 Februari a.s.; alsdan zou het Hoofdbestuur wel een besluit hebben genomen.

Hierna wordt door den Voorzitter voorgelezen een schrijven van den Algemeenen Secretaris, waarin wordt gezegd dat de heer LOVINCK van Wageningen de uitnoodiging om alhier een voordracht te houden had aangenomen, maar deze niet kan houden voor de laatste helft van Februari.

Verder een missieve van eenige Vruchtensap-fabrikanten waarin werd verzocht adhaesie te verleenen aan een door hun aan den Minister gezonden request, verzoekende afschaffing en restitutie van suiker-accijns voor zoo ver die benoodigd was tot bereiding van verschillende vruchtensappen.

Request en bijlage waren hierbij gevoegd en werden voorgelezen. Met algemeene stemmen werd besloten hieraan geen gevolg te geven maar een en ander voor kennisgeving aan te nemen.

Ten slotte volgde een schrijven van den algemeenen Secretaris waarin werd te kennen gegeven dat de heer J. WALRAAD JZN. zich als lid van de Maatschappij had opgegeven en waarin tevens wordt verzocht hem in de Afdeeling op te nemen waarop door den heer J. W. werd geantwoord dat hij gaarne de goede bedoeling van den algemeenen Secretaris erkende,

maar dat hij lid van de Algemeene Afdeeling wilde zijn waartoe hij zich had aangemeld bij den Secretaris.

Hierna volgde ballotage van den heer SAX, deze werd met algemeene stemmen aangenomen.

Daarna verzoekt de Voorzitter den Penningmeester den heer G. VAN NOORD, Rekening en Verantwoording te doen over 1891 en benoemde tegelijk de heeren F. J. GROOTENDORST en C. G. OOLIE tot commissie om de quitantiën enz. na te zien.

De verantwoording werd door de commissie in orde bevonden; zij sluit met een batig saldo van f 14.14⁵.

De Voorzitter dankt den Penningmeester voor zijn nauwkeurigheid en zijn geheel belangloos gehouden beheer, zoo ook de commissie die de bescheiden heeft nagezien.

Hierop werd door den waarnemenden Secretaris de door hem opgemaakte Begrooting voor het dienstjaar 1892 voorgedragen, waaruit bleek, dat de vermoedelijke inkomsten zullen bedragen f 108.14⁶.

Na het voorlezen der uitgaven die met het hierboven genoemd bedrag sluiten, stelt de Voorzitter voor, om van de onvoorziene uitgaven f 10.— te bestemmen voor verlotingen bij de vergaderingen, teneinde de ledenlangs dien weg op te wekken meer op de vergaderingen te verschijnen; zulks wordt bij acclamatie goedgekeurd. Als laatste punt ter behandeling brengt de Voorzitter in herinnering dat volgens Art. 9 van het Huishoudelijk Reglement de aftredende Bestuursleden, de heeren J. VAN HOFF en AS. OUWERKERK, in functie blijven, dus dat slechts twee nieuwe moeten worden gekozen in de plaats van twee Bestuursleden die voor hun lidmaatschap hadden bedankt. Als zoodanig werden met algemeene stemmen gekozen de heeren H. LE COULTRE en A. BRAND.

Daar beiden afwezig zijn werd de waarnemende Secretaris verzocht, hun van hunne benoeming kennis te geven.

Op de gebruikelijke rondvraag of er nog iemand iets heeft te vragen of voor te stellen, werd door allen bedankt.

Alvorens de Voorzitter de vergadering sluit werd door ZEd. ook namens de vergadering een woord van dank gericht tot de heeren J. DE LOOS JACS.ZN. en J. WALRAAD JZN. voor de vele diensten der Afdeeling bewezen, en ofschoon het door Hem wordt bejammerd dat beide heeren voor het laatst de vergadering bijwonen blijft hij de hoop koesteren, dat zij der Afdeeling genegen zullen blijven.

Hierna werd de vergadering ten 12 ure door den Voorzitter gesloten.

Boskoop, 5 Februari 1892. J. WALRAAD JZN.,
waarnemend Secretaris.

Afdeeling Groningen.

In een bestuursvergadering der Afdeeling „Groningen en Omstreken" is het Bestuur aldus samengesteld:

Jhr. Mr. W. C. A. ALBERDA VAN EKENSTEIN, Voorzitter.
O. J. QUINTUS, vice-Voorzitter.
J. DE WAARD SZN., Secretaris.
Jhr. Mr. D. R. DE MAREES VAN SWINDEREN, 2e Secretaris.
Dr. A. FEIKEMA, Penningmeester.
Dr. BURGER.
ALB. JONKHOFF. J. DE WAARD, *Secretaris.*

Pomologische Vereeniging te Boskoop.

Verslag van de Algemeene Vergadering, gehouden op 29 Januari j.l.

Deze vergadering werd op gewone wijze geopend. Na lezing der notulen en installatie der nieuw benoemde Bestuursleden: de heeren A. KOSTER Mz., C. VAN KLEEF en K. VAN NES Pz. wordt aan de orde gesteld de Rekening over 1891. De ontvangsten bedroegen in dat jaar *f* 596.02 en de uitgaven eene gelijke som, waarbij gerekend moet worden eene som van *f* 314.10, die belegd was in de Rijkspostspaarbank, in afwachting dat het Bestuur een nieuw stuk grond kon machtig worden voor proeftuin, ten einde daarvoor schuttingen te bouwen en eenige nieuwigheden aan te schaffen.

Vervolgens was aan de orde de begrooting voor 1892. Deze was in ontvangst en uitgaaf geraamd op *f* 585.60, waarbij o.a. *f* 50 was uitgetrokken voor nieuwigheden. Reeds een gedeelte werd bestemd voor de aankoop van de appelsoorten *Princesse Louise*, *Antonowka Kamenitzuhka*, *Sani Sinap*, *Kandil Sinap*, *Gül Pembe*, de Sierappel *Malus Nedzwiechyana* en *Bismarck*. Deze boompjes worden voorloopig in den particulieren tuin van den Voorzitter geplant, terwijl een ander bestuurslid een partijtje paradijsstruiken beschikbaar stelt ter veredeling, ten einde de mogelijkheid van spoedig vruchtdragen te vergrooten.

Rekening en Begrooting worden met algemeene stemmen goedgekeurd onder dankbetuiging aan den Penningmeester voor zijn belangeloos gehouden beheer.

De Voorzitter herinnert dat eenige dagen geleden te Sneek is overleden de heer J. HOOFTMAN Pz., een der oprichters van de P. V. en eenige jaren haar Voorzitter. Met veel waardeering wordt gesproken over zijne krachtige werkzaamheid, die veel bijdroeg tot den bloei, waarin de Vereeniging zich in de eerste jaren van haar bestaan mocht verheugen. Te betreuren was het, dat gerezen geschillen zijne werkkracht voor de Vereeniging deden verloren gaan in een tijd, waarin de Vereeniging de steun van allen behoefde.

Het Bestuur deelt mede dat Rumenie tot de Druifluis-Conventie is toegetreden, volgens bij den Voorzitter ingekomen bericht.

Het Bestuur verzoekt eindelijk nog alle leden, die nieuwigheden op het gebied van ons vak weten, daarvan kennis te mogen ontvangen, opdat dan ten allen tijde voor de Vereeniging aangeschaft kan worden, wat van belang geacht wordt.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

P. A. OTTOLANDER,
Secretaris.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 10. Moet men bij het zaaien van fijne bloemzaden onder glas, de aarde vóór het strooien der zaden, of na het bedekken van deze met wat aarde, sterk aandrukken? F. M.

VRAAG No. 11. Moet men bij het verspeenen van jonge kiemplantjes deze zoo diep in den grond zetten, dat alleen de blaadjes er boven komen, of moet ook het geheele stengeltje uit den grond komen? F. M.

ANTWOORD OP VRAAG No. 8. *Hoe behandelt men de Clerodendron Balfouri, opdat zij goed groeit en bloeit?* Afdeeling Zeist en Omstreken.

Clerodendron Thomsonae Balfouri (*Cl. Balfouri* LIND.)

[*Clerodendron* (Syn. *Oviedu*, *Siphonantha*, *Volkmannia*) van *Kleros*, lot, en *Dendron*, boom, doelende op de nuttige en schadelijke sappen der soorten *C. Ord. Verbenaceae*].

De *Clerodendrons* verdeelt men in struik- en klimplanten. Tot deze laatste behoort de *C. Thomsonae*.

[De *Thomsonae* is in Calabar inheemsch, waar zij eene hoogte van 4 Meter bereikt. Het is een zeer bekende warme kasplant met heerlijk frisch groen loover en sneeuwwitte bloemen in purperen kelkjes geplaatst aan trossen bijeen].

In het leven dezer plant gaat steeds een rusttijd den bloeitijd vooraf. De natuurlijke rusttijd is in het najaar, wanneer de groei ophoudt en de bladen afvallen. Deze rusttijd laat zich ook vervroegen en waar dit direct na den bloeitijd in het voorjaar plaats heeft, bloeit zij opnieuw in het najaar. Dan bloeit zij dus tweemaal in twaalf maanden.

In den rusttijd verlangen de planten weinig of geen water, ofschoon geheele droogte den wortels het leven ontneemt. Tegen lage temperatuur is deze soort niet bestand.

De rusttijd laat zich ook kunstmatig verlengen. Warmte enz. maakt aan den rusttijd een einde. Zoodra nu de planten nieuw leven vertoonen worden zij opnieuw verpot, zonder dat juist een grootere pot noodig is, maar meer om de oude aarde door nieuwe te vervangen. Zij verlangen grond van uitstekende hoedanigheid en tegelijk brokkelig en open, waarom ook grof zand, gruis, houtskool en bladaarde als bijmengsels moeten gebruikt worden.

De groei moet zooveel mogelijk worden begunstigd, aangejaagd zou men kunnen zeggen, dat heeft plaats door bodemwarmte en hooge temperatuur, rijkelijk gieten en het toedienen van meststoffen. Ook het reinhouden der planten is van groot belang.

Aan het rijpe hout ontwikkelen zich de bloementrossen. Hun aantal is geheel afhankelijk van de sterkte en aantal der scheuten. De *Thomsonae* is bekend door hare bloemrijkheid.

De voortkweeking heeft plaats òf door zaaiing in den herfst òf in het voorjaar, òf door stek. De klimmende *Clerodendrons* laten zich kunstmatig minder gemakkelijk voortkweeken dan de struikvormen. Het hout wortelt echter bij gunstige omstandigheden in alle tijdperken van den groei, onze planten bloeien reeds het tweede jaar. Zij verlangen een herhaalde verpotting.

Nog moet opgemerkt worden, dat eenjarige scheuten na den bloei tot op een tweetal oogen worden weggenomen.

Dat is in het kort de cultuur van *Clerodendron Thomsonae*.

MAIDENHAIR.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

C. H. C. te V. Het mij gezonden Programma wordt, evenals andere aan de Redactie gezonden drukwerken, later in de Bibliotheek der Maatschappij opgenomen. Ingevolge Uw briefkaart heb ik E II terstond naar de drukkerij verzonden.

MAIDENHAIR. Veel dank voor Uw bijdragen, en vooral voor het antwoord op vraag no. 8.

Prijscouranten.

V. SCHERTZER EN ZOONEN, Haarlem. Prijscourant van Tuin-, bloem- en landbouwzaden, voorjaarsbollen, enz. 41e jaargang, 1892.

J. T. VAN DEN BERG JUNIOR, op Veel-lust te Jutphaas bij Utrecht. Catalogus en Prijs-Courant voor 1892, van rozen, Dahlia's, bloemzaden, klimplanten, vruchtboomen, Coniferen, vaste planten, enz. enz.

J. C. KOKER. Prijscourant van vrucht-, woud-, sierboomen, heesters, coniferen, rozen, vaste planten enz. 1892, Renkum, Prov. Gelderland.

A. P. BOUWMAN, Arnhem. Beschrijvende naamlijst van een uitgezochte verzameling Chrysanthemums (waaronder veel nieuwere soorten) 1892.

Advertentiën.

STEMPELBANDEN.

Evenals het vorig jaar zend ik, na ontvangst van postwissel ad **vijf en zeventig cent**, een keurigen linnen Stempelband voor het Nederlandsche Tuinbouwblad. Er wordt slechts een beperkt aantal gereed gemaakt. Men bestelle dus spoedig.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

No. 8. ZATERDAG 20 FEBRUARI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

BIJ DIT NUMMER BEHOORT EEN BIJVOEGSEL.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergaderingen der Vaste Commissiën in 1892.

Het Hoofdbestuur bericht dat de vergaderingen der *vaste commissiën* in 1892 zullen worden gehouden op 9 Maart, 13 April, 27 April, 11 Mei, 25 Mei, 8 Juni, 13 Juli, 27 Juli, 10 Augustus, 24 Augustus, 14 September, 28 September, 12 October en 9 November.

Deze datums zijn de tweede en de vierde Woensdag der genoemde maanden, met uitzondering van Maart, Juni, October en November, in welke maanden alleen op den tweeden Woensdag wordt vergaderd.

De vergaderingen van het Hoofdbestuur zullen echter steeds op den tweeden Woensdag der maanden Maart tot November worden gehouden.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op Woensdag 10 Februari.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in hare heden gehouden Vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend:

Getuigschrift 1e Klasse voor:

Lachenalia Garnet, (hybr. van *L. quadricolor* × *L. Nelsoni*) ingezonden als nieuwe plant door den heer C. G. VAN TUBERGEN te Haarlem.

Botanische Getuigschriften voor:

1. *Crocus Korolkowii,* RGL. et MAID., als onvoldoend bekende plant.
2. *Galanthus Fosteri,* BAKER, (op verzoek der Commissie opnieuw ter beoordeeling ingezonden), als nieuwe plant. Beide inzendingen waren van de Firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

Dankbetuigingen voor:

1. *Cypripedium callosum,* als onvoldoend bekende plant.
2. *Odontoglossum blandum,* „ „ „ „

Beide planten ingezonden door MR. J. H. SCHOBER te Utrecht.

3. *Primula floribunda.*
4. *Primula sinensis,* (met blauwe bloemen) als nieuwe plant.

Beide nummers ingezonden door Mr. H. J. VAN HEIJST, notaris te Wijk bij Duurstede.

Eene hernieuwde inzending werd door de Commissie gevraagd van de beide volgende inzendingen:

1. *Fagus sylvatica rotundifolia,* als nieuwe plant ter beoordeeling aangeboden door den heer J. J. JURRISSEN te Naarden.
2. *Imantophyllum miniatum,* met welriekende bloemen, als nieuwe plant ingezonden door den heer H. J. BLOK, bloemist te Hillegersberg bij Rotterdam. **Zie de Bijlage.**

Geen onderscheiding werd toegekend aan de volgende planten of inzendingen, als:

1. *Colchicum luteum,* BAKER.
2. *Caraguata Zahnii,* HOOK.
3. *Helleborus abschasicus* HORT. var. *multiflorus,* RODIGAS.
4. *Iris alata.* POIR. in verscheidenheden;

allen ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

Voorts:

5. *Asphodelus acaulis,* DESF.
6. *Crocus biflorus,* MILL. var. *Leichtlinii.*
7. *Narcissus Clusii,* DUNAL.
8. Eene verzameling bloemen van: *Anemone blanda, A. hepatica* v. *angulosa, Galanthus nivalis, G. nivalis fl. pl., G. Elwisii, Leontice altaica, Crocus imperati, C. alatavicus, C. Korolkowii, Iris Bakeriana, I. Rosenbachiana, I. reticulata histrioides, I. r. sophenensis.*

De inzendingen sub 5—8 van den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

9. *Odontoglossum cordatum.*
10. *Oncidium cucullatum.*

De inzendingen sub 9—10 van Mr. J. H. SCHOBER te Utrecht.

Ter vergadering waren aanwezig de H.H.: JOH. DE BREUK, Voorzitter, Mr. J. H. SCHOBER, J. C. DE LANGE, P. W. VOET, A. A. DE GRAAFF, J. H. KRELAGE, W. H. WIND, I. H. KOTTMAN. Jhr. A. G. BARNAART, G. H. VAN WAVEREN, J. B. BOS, H. HOOGERVORST, J. G. DE LANGEN, L. ROOZEN, J. VAN DEN BOM, H. W. DROS, J. J. JURRISSEN, J. H. KERSTEN, Jhr. L. QUARLES VAN UFFORD en D. MATER.

Na in eene vereenigde zitting met de andere commissiën,

door den Voorzitter onzer Maatschappij, den heer W. A. VIRULY VERBRUGGE, geïnstalleerd te zijn, werd door stemming het afgetreden Bestuur herkozen.

Voor zooverre de leden er van aanwezig waren, lieten zij zich die benoeming welgevallen.

Amsterdam, 10 Februari 1892.

B. A. PLEMPER VAN BALEN,
Secretaris der Bloemen- en Planten-Commissie.

BIJLAGE.

Imantophyllum miniatum, ingezonden op de vergadering van de Vaste Commissie op 10 Februari 1892.

Onder de ingezonden planten op 10 Februari j.l. was een *Imantophyllum miniatum*, ingezonden door den heer H. J. BLOK te Hillegersberg. Mooi was de plant niet, buitengewoon grootbloemig ook niet, maar ze was welriekend. Dit sloot dus in dat de inzender weten moest dat andere exemplaren dit niet waren. Het beoordeelen van die plant bracht moeilijkheden teweeg, daar, ofschoon sommige der aanwezige heeren de reuk zeer goed konden waarnemen, wij niet zeker wisten of andere exemplaren al dan niet welriekend waren.

Sedert hebben wij verschillende exemplaren op verschillende plaatsen onderzocht en is gebleken, dat alle grootbloemige exemplaren welriekend waren. Het is dus niets buitengewoons.

Wij zouden den inzender van de plant wel in overweging willen geven, vóór de plant weder ter beoordeeling aan te bieden, zelf de moeite te willen nemen om te onderzoeken of die eigenschap zich ook bij andere exemplaren voordoet.

J. H. KOTTMANN, 's Gravenhage. 16 Februari 1892. W. H. WIND, Apeldoorn.

Winterbijeenkomst.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de *Winterbijeenkomst* van de leden der Maatschappij zal worden gehouden op **Woensdag 24 Februari a.s.**, des voormiddags om 11½ uur in het *Societeitsgebouw der Diergaarde te Rotterdam.*

Ingang uitsluitend door het groote hek in de Diergaardelaan.

Vertoon van het diploma van lidmaatschap der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde is bij den ingang **volstrekt noodig.** Zonder dit diploma is de concierge verplicht gratis-toegang te ontzeggen.

Het Afdeelings-bestuur Rotterdam zal de leden bij aankomst eenige ververschingen aanbieden.

Na afloop der bijeenkomst zullen de leden zich aan een gemeenschappelijken maaltijd kunnen vereenigen tegen betaling van f 3 — per persoon, met inbegrip van een halven flesch wijn.

De leden die daaraan wenschen deel te nemen, worden verzocht daarvan vóór 22 Februari mededeeling te doen aan den heer J. C. DE LANGE, secretaris der afdeeling Rotterdam, Aert van Nesstraat aldaar. Zonder deze mededeeling is men niet van plaats verzekerd.

Punten van behandeling:

1. Is het wenschelijk dat door onze Maatschappij commissien worden benoemd, die op tijden aan de bloemisten en tuinlieden onbekend, hunne kweekerijen bezoeken, en alsdan prijzen voor uitstekende kweekwijzen en netheid kunnen toekennen. Bekendmaking in de Tuinbouw- en andere bladen ware van deze bekrooningen wenschelijk.

In te leiden door den heer Jhr. Mr. W. C. A. ALBERDA VAN EKENSTEIN.

2. Zou het niet wenschelijk zijn dat de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde vertakkingen of connecties had in onze Koloniën, met het oog op de belangen van jeugdige beoefenaars van den tuinbouw die in Oost of West eene werkkring zouden wenschen?

In te leiden door den heer A. RIETVELD.

3. Vergelijkende proefnemingen worden aanbevolen met *gascokes*, *gietcokes* en *anthraciet*, ter beantwoording der vraag welke van deze drie brandstoffen voor vulkachels ter verwarming der plantenkassen, met het oog op *kostbaarheid, duur* en *warmtegevend vermogen*, de voorkeur verdient.

In te leiden door den heer H. WITTE.

4. Plebiscieten, zooals ze tegenwoordig in de tuinbouwwereld gehouden worden, beantwoorden niet volkomen aan het doel. Welke verbeteringen zijn, voor het vervolg, ten deze wenschelijk?

In te leiden door den heer J. F. WILKE.

5. Welke methode behoort gevolgd te worden bij het onderwijs in Tuinbouwteekenen?

In te leiden door den heer F. S. VAN DE PAVORD SMITS.

6. Wat heeft de winter van 1890—91 ons geleerd ten aanzien van nieuw ingevoerde planten in de laatste 50 jaren?

In te leiden door den heer R. WIND.

7. Wat leert de ondervinding in ons land over de slapsteligheid der kasdruiven? Waardoor ontstaat die en hoe kan ze voorkomen worden?

In te leiden door een der leden der afdeeling Groningen en Omstreken.

8. Het aanbrengen van verwarmingsbuizen langs de glasbedekking der plantenkassen is wenschelijk.

In te leiden door den heer E. TH. WITTE.

9 Bespreking van eenige wenschelijke zaken in acht te nemen bij de constructie enz. van houten plantenkassen.

In te leiden door den heer J. F. WILKE.

10. Zou het in het belang van den Nederlandschen tuinbouw zijn en op den weg onzer Maatschappij liggen, naar de aanstaande wereldtentoonstelling te Chicago een of meer deskundigen te zenden teneinde een, alle vakken van tuinbouw omvattend verslag, ten algemeenen nutte uit te brengen?

In te leiden door den heer W. E. VAN LEER.

11. Speciale collecties door particulieren of instellingen bijeen te brengen zijn in het algemeen wenschelijk en de openbaarmaking waar die te vinden zijn, kon een onderwerp van werkzaamheid der Maatschappij wezen.

In te leiden door den heer J. F. WILKE.

Het Hoofdbestuur:
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De eerste plantenkeuring in 1892.

De belangstelling in deze jeugdige instelling neemt telken jare merkbaar toe, en zoo was er ook thans, trots het ongunstige jaargetijde, eene aantrekkelijke verzameling van bloemen en bloeiende gewassen bijeen gebracht. Langzamerhand begint zich een groep van vaste inzenders te vormen, zoowel onder de kweekers, wier handelsbelangen door de keuringen kunnen worden bevorderd, als onder de liefhebbers, die gaarne bereid gevonden worden, het beste en fraaiste van wat zij kweeken ook voor anderen ter bezichtiging te stellen. Onder de eersten waren de heeren KRELAGE en VAN TUBERGEN als altijd de vaste steunpilaren onzer bijeenkomsten, onder de laatsten hebben zich de heeren SCHOBER en VAN HEIJST niet minder een vaste eereplaats verworven.

De heer Mr. J. H. SCHOBER, op Schovenhorst bij Putten zond vier fraaie bloeiende Orchideeën: *Odontoglossum blandum, O. cordatum, Oncidium cucullatum* en *Cypripedium callosum*, allen forsche planten en vol in bloei. Vooral de *Onc. cucullatum* trok door de tros met bruine bloemen, uit ieder van welke een groote helder roode lip met donkerroode vlekken hing, zeer de aandacht. Voor de *Cyprip. callosum* en de *O. blandum*, die beiden als nieuw ingevoerde planten waren tentoongesteld, werd den inzender door de Commissie een dankbetuiging toegekend.

Dezelfde erkenning viel den heer MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede te beurt voor drie bloeiende *Primula's* in potten, te weten de geel bloeiende *P. floribunda* en twee planten eener blauwbloemige variëteit van *P. sinensis*.

De heer H. J. BLOK te Hilligersberg bij Rotterdam had een welriekende *Imantophyllum miniatum*, als uit zaad gewonnen hybride, ingezonden. Ofschoon de plant met een fraai gevuld scherm bloeide en de reuk wel te bemerken was, wenschte de Commissie, dat deze plant nogmaals tentoongesteld zou worden.

De heer J. J. JURRISSEN te Naarden zond een tak van *Fagus sylvatica rotundifolia*, welke kleinbladige beuk ten onzent reeds hier en daar op buitenplaatsen voorkomt, maar die naar het schijnt nog niet voldoende gewaardeerd wordt.

Aan de Wetenschappelijke Commissie zond de heer C. DE WAAL te Amsterdam een paar takken van Eschdoorns *(Acer Pseudo-Platanus)* waaraan de stompen der voor jaren afgesnoeide zijtakken overgroeid waren met eigenaardige schorskleppen, die dicht om den tak heen sloten, en van den zijtak niets meer lieten zien, tenzij men de klep wegnam. Dit merkwaardige verschijnsel wordt ook bij het snoeien van andere boomen, b.v. van iepen, van tijd tot tijd waargenomen.

Voor de Phytopathologische Vereeniging zond de heer SCHOBER eenige bladeren van Orchideeën, die naar het scheen, door de steken van een of ander insect beschadigd waren. Een onderzoek naar den aard dier beschadiging zal door deze Vereeniging worden ingesteld.

De inzendingen van de heeren KRELAGE en VAN TUBERGEN gingen, als naar gewoonte, gepaard van schriftelijke bijlagen, en zullen op grond van deze hier uitvoeriger worden beschreven. Ik wensch daarbij echter van dit eerste verslag van dit jaar gebruik te maken, om tot heeren inzenders het verzoek te richten hunne inzendingen toch steeds zooveel mogelijk van schriftelijke bijlagen te doen vergezeld gaan. Deze bijlagen behooren alles te bevatten wat voor de Commissie noodig is te weten, teneinde eene juiste beoordeeling te vellen. Dus b.v. behalve den naam der plant en den naam des inzenders, vooral ook de reden van inzending, het tijdstip waarop de plant ingevoerd werd en de plaats van waar, of wel het jaar en de wijze van ontstaan bij nieuw gewonnen soorten, zooveel mogelijk ook opgaven omtrent vroegere bekroningen of eene vergelijking met andere soortgelijke gewassen, enz. In één woord alles, wat tot een juiste beoordeeling kan leiden.

Het is wel eens gebeurd, dat ik brieven van inzenders ontving, die zich beklaagden dat aan hunne inzendingen niet die onderscheiding te beurt gevallen was, die zij, naar hunne meening, verdienden. Afgezien van de mogelijkheid, dat iemand zijn eigen werk overschat, geloof ik dat zulke teleurstellingen in hoofdzaak te wijten zijn aan het gemis van schriftelijke bijlagen. Want zijn de Commissiën ten volle met de aanspraken eener inzending bekend gemaakt, dan kan men gerust op eene juiste beoordeeling vertrouwen.

Ik ben overtuigd, dat, zoo iedereen van de beteekenis van zulke schriftelijke bijlagen overtuigd was, men de kansen op eene bekroning veel hooger zou gaan achten, en dat dus veel meer tuinbouwkundigen in ons land van de hun aangeboden gelegenheid tot het verkrijgen van certificaten zouden gebruik maken.

Zulke schriftelijke bijlagen dienen tevens als bouwsteenen voor het officieuze verslag. En het is mij daarom een genoegen de bijlagen van de heeren VAN TUBERGEN en KRELAGE hier in hun geheel op te nemen.

De heer C. G. VAN TUBERGEN Jr. te Haarlem, zond eene verzameling in, bestaande uit:

Asphodelus acaulis DESF. met zeegroene lange bladeren en een scherm van rose bloempjes

Eene afbeelding dezer plant, zeker de meest distincte species van haar geslacht, werd gegeven in het Botanical Magazine voor 1888 tab. 7004, welke afbeelding vervaardigd is naar een in Mei 1888 in de botanische tuinen van Kew bloeiend exemplaar. Daar de plant in Algiers tehuis behoort en niet in bergachtige streken voorkomt, is ze niet hard genoeg, om onze winters in den vollen grond te kunnen doorstaan, en verlangt daarom eene kweeking in den kouden bak. Om haar sierlijke groeiwijze en lang aanhoudenden bloei, kunnen de inzenders de plant wel aanbevelen.

Crocus biflorus MILL. var. *Leichtlini*, eene fraaie species met lichtblauwe bloempjes, wier kleur veel overeenkomst heeft met het blauw, dat in de E. V. T. la Laitière voorkomt.

Nieuwe, zeer fraaie en vroegbloeiende varieteit van *Crocus biflorus*, die als een bepaalde aanwinst tot de vroegbloeiende bolgewassen mag gerekend worden, vooral om haar zacht roomkleurige lila kleur. D. DEWAR besprak deze varieteit in een ingezonden artikel in de Gardeners' Chronicle van Februari 1891.

Narcissus monophyllus (Clusii), met bijzonder zwaar ontwikkelde bloemen. Zeer aanbevelenswaardige Narcis voor den kouden bak, de bloemen blijven lang hare frischheid behouden en zijn om haar witte kleur voor bouquetterie zeer geschikt.

Lachenalia „Garnet" hybr nov., waaraan een Getuigschrift 1ste klasse werd toegekend De inzenders zeggen van deze plant, dat het hun bijzonder aangenaam is, ditmaal, in aansluiting met de in 1891 geëxposeerde *Lachenalia „Gem"*, op nieuw eene hybride *Lachenalia* onder de aandacht der Vaste Commissiën te kunnen brengen. De stamouders dezer nieuwe varieteit zijn de *L. quadricolor*, bevrucht met pollen van *L. Nelsoni*. blijkbaar heeft ze dan ook de goede eigenschappen van beide soorten aangenomen, waarbij bijzonder in 't oog vallend zijn, de forsche groeiwijze en de groote mildbloeiendheid, die ze aan *L. Nelsoni* verschuldigd is, terwijl de met paars gerande bloemen hare verwantschap met de wel is waar zeer schoone, maar nimmer rijkbloeiende of weelderig groeiende *L. quadricolor* bewijzen.

Verder zag men van denzelfden inzender eene fraaie bouquet van bloemen van bolgewassen, geplukt van den kouden grond, bestaande uit de volgende soorten:

Anemone blanda, *Anemone hepatica* var. *angulosa*, *Crocus alatavicus*, *Crocus Imperati*, *Crocus Korolkowi*, *Galanthus nivalis*, *Galanthus nivalis fl. pleno*, *Galanthus Elwesii*, *Leontice altaica*, *Iris Bakeriana*, *Iris Rosenbachiana*, *Iris reticulata histrioïdes*, *Iris reticulata sophenensis* en *Iris histrio*.

Door de heeren E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem, waren bloemen van de volgende bol- en knolgewassen ingezonden:

Iris alata POIR. De inzenders zeggen daarvan het volgende:

Als men nagaat, dat deze *Iris* nog zeer onlangs in het voornaamste Duitsche Tuinbouwtijdschrift uitvoerig werd beschreven en afgebeeld, zou men niet vermoeden, dat ze reeds drie honderd jaar als sierplant gekweekt wordt; dat ze met andere woorden evenlang bekend is, als onze *Tulpen* en *Hyacinthen*. Inderdaad komt de eer harer ontdekking toe, aan den ouden CLUSIUS, die haar vond op zijn reis door Spanje, in de jaren 1563—64, waar zij in de omstreken van Cordoba in Februari bloeiend door hem werd aangetroffen. Vandaar zond hij onmiddellijk bollen naar zijne vrienden in Berlijn, die er echter niet spoedig in slaagden ze in bloei te krijgen. CLUSIUS beeldde de plant in zijn „Historia plantarum" af en sedert ging deze afbeelding in alle werken van latere kruidkundigen over.

Al komt ons land derhalve de eer toe, het eerst deze fraaie winter-*Iris* in kultuur te hebben genomen, — eene volksbloem is ze nooit geworden; zelfs tegenwoordig ziet men ze uiterst zelden.

Zooals uit de tentoongestelde bloemen duidelijk bleek, is het eene zeer variable soort en het is dan ook zeker niet te verwonderen, dat eene buitenlandsche firma aan enkele, bijzonder opvallende kleurverscheidenheden, bijzondere namen gegeven heeft en deze afzonderlijk in den handel brengt.

Crocus Korolkowii, RGL. ET MAW, die als onvoldoend bekende plant werd ingezonden. Afgebeeld „Botanical Magazine" tab. 6852.

Deze *Crocus*, welke, botanisch gesproken, nauw verwant is aan *C. aureus*, de moedersoort van onze gele *Crocussen*, is behalve om de fraaie bloemen en aangenamen reuk, vooral merkwaardig, omdat het de eenige *Crocus* van Turkestan is. terwijl er vroeger nooit een oranjekleurige *Crocus* ten Oosten van de Zwarte Zee was aangetroffen. De gissing ligt voor de hand, dat men na verloop van tijd, ook in het tusschenliggende gebied *Crocussen* ontdekken zal, die den overgang vormen tusschen deze en andere species.

Een botanisch Getuigschrift werd aan deze fraaie *Crocus*, die geel van kleur is en een purperen weerschijn vertoont, toegekend.

Dezelfde onderscheiding viel ten deel aan:

Galanthus Fosteri, BAKER, die op verzoek der Commissie

thans ten tweeden male als nieuw ingevoerde plant werd ingezonden.

Bij de vorige inzending dezer plant, op 14 Februari van het vorig jaar, werd reeds opgemerkt, dat de beschrijving ervan voorkomt in de „Gardeners' Chronicle" van 13 April 1889.

Galanthus Fosteri is uit het Noordelijk gedeelte van midden Klein-Azië afkomstig en werd het eerst door Prof. FOSTER ingevoerd. Van verschillende zijden is het vermoeden uitgesproken, dat *G. Fosteri* een hybride zou zijn, van *G. Elwesii* en *G. latifolius* en men heeft het voornemen te kennen gegeven, om door opzettelijke kruisingsproeven, de juistheid dezer bewering te staven. Terwijl wij met belangstelling den uitslag dier proeven tegemoet zien, is het zeker van belang er op te wijzen, dat inderdaad *G. Fosteri* tamelijk wel het midden houdt tusschen de beide zooeven genoemde soorten, welke ter vergelijking naast het nieuwe sneeuwklokje zijn tentoongesteld. Werkelijk heeft *G. Fosteri* in haar bloemdeelen veel, wat aan *G. Elwesii* doet denken; maar de binnenste segmenten zijn aan de randen glad en niet gekroesd, zooals bij *G. Elwesii* en de groene vlek aan de basis en de beide kleinere vlekjes aan den top dezer segmenten zijn heel anders geteekend. In de bladeren heeft *G. Fosteri* meer overeenkomst met *G. latifolius* *); ze zijn even frisch groen, maar minder breed. Alles te zamen genomen is *G. Fosteri* een sneeuwklokje, dat in het oog loopend van alle andere, tot nu bekende vormen verschilt. Evenals *G. Elwesii* bloeit zij dit jaar in den open grond vroeger dan de oude bekende *G nivalis*.

Caraguata Zahnii, HOOK. (*Tillandsia Zahnii,* HORT. VEITCH- *Guzmannia Zahnii,* HORT. BULL. Afgebeeld „Botanical Magazine" tab. 6059. De heer ZAHN ontdekte deze *Bromeliacee* in Costa Rica en de firma VEITCH voerde haar omstreeks 1875 in. Op tentoonstellingen werd deze plant herhaaldelijk bekroond.

Colchicum luteum, BAKER, die als nieuw ingevoerde plant werd ingezonden. Afgebeeld: Botanical Magazine, tab. 6153.

Dit is de eenige gele *Colchicum*, welke tot nu toe bekend is. Zij werd in 1886 door de inzenders ingevoerd en bloeide jaarlijks in hunne inrichting in de wintermaanden. In de botanische literatuur wordt deze species reeds vroeger vermeld. BAKER beschrijft haar in de „Gardeners' Chronicle" van 1874 en betreurde het, dat deze plant alleen uit herbaria bekend was. Met het oog op het tamelijk uitgestrekte gebied, waar *C. luteum* gevonden wordt, namelijk Afghanistan, Beloochistan, en den Westelijken Himalaya, was wel te verwachten, dat dit bolgewas, dat van waarde scheen te zijn ook voor den handel, in levende exemplaren zou worden ingevoerd. Toch geschiedde dit eerst nu ongeveer een zestal jaren geleden. Het is evenwel nog zeldzaam en slechts eene enkele maal vindt men er in de tuinbouwpers melding van gemaakt, bijv. in „The Garden" van 1 Februari 1890 waar er onder meer van gezegd wordt: „For the rockery or choice bulbborder it is a gem, and however hard the winter may be, we have seen flowers early in January when the weather proved open for a few days."

C. luteum is een van de weinige species, die gelijktijdig bloemen en bladeren voortbrengen en wordt met het oog op deze eigenschap, met *C. montanum* en *C. Szovitsii* tot eene afzonderlijke groep gebracht.

Helleborus abchasicus, HORT. *var. multiflorus*, RODIGAS, die als onvoldoend bekende plant werd ingezonden.

Dit is een der talrijke, in der tijd door den heer RODIGAS te St. Trond, uit zaad gewonnen verscheidenheden, die toen door de inzenders in den handel werden gebracht. Zij kweeken ze nu dertig jaren en ze is vooral om hare mildbloeiendheid aanbevelenswaardig. Daar ze nog geëvenredigd weinig verspreid schijnt te zijn, meenden de inzenders haar aan de commissie als onvoldoend bekende plant te mogen aanbieden.

*) *G. latifolius* wordt meestal verkeerdelijk *G. Redoutei* genoemd.

Erwtenteelt.

II.

Bemesting der erwten.

Zooals het helaas! nog te veel gaat, neemt men over het algemeen nog te weinig notitie van datgene, wat de wetenschap in de laatste jaren zoo duidelijk aan het licht gebracht heeft en leest men daarover ook belangrijke artikelen, dan blijft het toch slechts bij *lezen* en zoo zelden komt men tot *doen*. Zoo is in den laatsten tijd bijzonder veel geschreven over de voeding der leguminosen (vlinderbloemige planten) en ieder, die zich daarvan op de hoogte gesteld heeft, zal moeten erkennen, dat de bemesting dier gewassen met voordeel veranderd kan worden.

Wat toch is het geval?

Hebben alle andere planten voor hare voeding in den bodem noodig oplosbare stikstof, phosphorzuur en kalizouten, omdat ze niet kunnen profiteeren van de vrije stikstof in de lucht, met de leguminosen is dit anders; deze kunnen met behulp van kleine wezentjes, die in knolvormige uitwassen aan de wortels zich bevinden, en als 't ware met de plant samenleven — in symbiose zooals men het noemt — de stikstof uit de lucht zich ten nutte maken.

Duidelijk is dit door de proeven van Prof. HELLRIEGEL uitgemaakt en door proeven van LAURENT e. a. bevestigd. Hieruit volgt, dat eene stikstofbemesting bij erwten niet noodzakelijk is en men kan volstaan bij overigens voldoend gunstigen toestand van den bodem in physischen zin, met eene phosphorzuur- en kalibemesting.

Verschillende proeven, reeds vroeger genomen hebben dit volkomen bevestigd. We vinden daarvan mededeeling gedaan o.a. in het werkje van Prof. A. MAYER. „Eenige vragen op het gebied der bemestingsleer" waarin we op bladzijde twee en twintig lezen:

a. door uitsluitende stikstofbemesting werd verkregen:
bij erwten slechts 4 % meer opbrengst tegenover onbemest
bij gerst daarentegen 13 % meer „ „ „

b. door stikstofbemesting naast phosphorzuurbemesting werd verkregen:
bij erwten slechts 6% meer opbrengst tegenover phosphorzuurbemesting,
bij gerst daarentegen 33 % meer opbrengst tegenover phosphorzuurbemesting.

c. door stikstofbemesting naast phosphorzuur- en kalibemesting werd verkregen:
bij erwten slechts 4 % meer opbrengst tegenover phosphorzuur- en kalibemesting,
bij gerst daarentegen 55 % meer opbrengst tegenover phosphorzuur- en kalibemesting;

en verder uit eene andere reeks proeven:

d. door uitsluitende stikstofbemesting werd verkregen:
bij haver 38 % meer opbrengst tegenover onbemest,
bij gras (Italiaansch raaigras) 38 % meer opbrengst tegenover onbemest,
bij erwten slechts 2 % meer opbrengst tegenover onbemest,
bij lupinen in 't geheel geen meer opbrengst tegenover onbemest.

e. door stikstofbemesting naast phosphorzuurbemesting werd verkregen:
bij haver 79 % meer opbrengst tegenover phosphorzuurbemesting,
bij gras 78 % „ „ „ „
bij erwten slechts 3 % meer „ „ „
bij lupinen „ 2 % „ „ „ „

Hieruit blijkt duidelijk, dat eene stikstofbemesting bij leguminosen: erwten, boonen, klaver enz. geen uitzicht op rente geeft en dat deze planten naast phosphorzuur en kali slechts een zeer geringe voorraad van oplosbare stikstofverbindingen in den grond noodig hebben om zich goed te ontwikkelen.

Reeds eenige jaren zijn de resultaten dier proeven bekend en houden vele bekwame landbouwers hiermede rekening; op tuinbouwgebied blijft men nog steeds bij het oude en gebruikt vrachten stalmest voor de bemesting der erwten.

Gaan we nu na welke bestanddeelen men in stalmest aantreft, dan leeren eenvoudige tabellen zooals die van WOLFF

in Dr. Starings almanak, dat men in 1000 K.G. matig verrotten stalmest vindt: 192 K.G. bewerktuigde stoffen, 5 K.G. stikstof, 2,6 K.G. phosphorzuur en 6,3 K.G. kali.

De bewerktuigde stoffen gaan in humus over, waardoor de toestand van den grond, zoo deze stijf, nat en ondoorlatend of droog en los is, aanmerkelijk wordt verbeterd. Waar echter telken jare stalmest gebruikt wordt, zooals dat in den tuinbouw geschiedt, is de verbetering door humus aangebracht, minder groot te noemen. Hieruit volgt, dat wanneer de toestand van den grond, voor erwtencultuur bestemd, reeds gunstig is, geen stalmest behoeft te worden aangewend om den grond te verbeteren, zoodat we alleen kunnen volstaan met het uitstrooien van *phosphorzuur en kalihoudende hulpmeststoffen.*

De stalmest anders voor de bemesting der erwten bestemd, kunnen we voordeeliger gebruiken bij andere groenten, zooals de koolsoorten enz. Van hulpmeststoffen is echter nog weinig sprake, of indien men zoo ver is, *gebruikt men nog te veel mengsels!* — Later kom ik hier uitvoeriger op terug.

Vroeger, toen men door vervalschingen dikwijls bedrogen werd, was dat te begrijpen, maar tegenwoordig, nu iedereen zich van het gehalte dier stoffen, ja zelfs van de fabrikatie op de hoogte kan stellen, moest dat het geval niet meer zijn.

Van de enorme omzet in die stoffen kan iedereen zich overtuigen, indien hij slechts de advertentien van vereenigingen in de couranten nagaat, waar groote partijen worden gevraagd, of de groote partijen ziet die in de fabrieken tegelijk behandeld worden. En is het niet jammer, dat zij hoofdzakelijk ten voordeele komen van den landbouw? Mij dunkt iedereen die dat nagaat zal dan vanzelf komen tot de vraag: Kunnen wij daar ook geen partij van trekken voor den tuinbouw?

Eenmaal hopen we, zal men overtuigd worden van haar nut, langzaam zal het komen, doch als het dan maar komt!

Voorbeelden zijn dan ook genoeg bekend, zelfs van groote vereenigingen in ons land, die geldelijke voordeelen bij het gebruik behaalden.

Voor erwten kunnen we gebruik maken — volgens Dr. A. Sutzer, directeur van het landbouwproefstation te Bonn — van de volgende phosphorzuur- en kalihoudende hulpmeststoffen: superphosphaat, slakkenmeel, zwavelzure of chloorkali en kainiet en wel in de volgende hoeveelheden per H.A. berekend.

	Superphosphaat.	Slakkenmeel.	Zwavelzure kali.	Chloorkali.	Kainiet.
Zwakke bemesting.	250 K.G.	500 K.G.	100 K.G.	75 K.G.	400 K.G.
Gemiddelde „	300 „	600 „	125 „	100 „	500 „
Sterke „	400 „	800 „	150 „	125 „	600 „

Natuurlijk zal het in hoofdzaak van den grond afhangen, welke van deze meststoffen we gebruiken. Op eenen zwaren grond b.v. kan men alleen met superphosphaat of slakkenmeel volstaan, omdat die grond gewoonlijk rijk aan kali is.

Op lichten grond daarentegen, doet men verstandiger slakkenmeel en kalihoudende meststoffen te gebruiken. Neemt men slakkenmeel en Kainiet, dan is het goed, die reeds in den herfst in den grond te brengen, om aan het slakkenmeel gelegenheid te geven meer oplosbaar te worden en aan de schadelijke bestanddeelen in het Kainiet, om naar den ondergrond te spoelen.

In het voorjaar kan men met meer voordeel superphosphaat gebruiken, omdat het daarin aanwezige phosphorzuur in water oplosbaar is en terstond kan werken.

Is de grond zeer licht, dan verdient slakkenmeel de voorkeur. Wanneer de prijs van 2 K.G. phosphorzuur in slakkenmeel niet hooger is dan die van 1 K.G. phosphorzuur in superphosphaat, dan is het aan te raden, wanneer men ten minste op tijd den mest kan uitstrooien, om slakkenmeel te nemen, daar men van slakkenmeel in vele gevallen meer nawerking mag verwachten, dan van superphosphaat.

Het in den grond achterblijvende ongebruikt gebleven phosphorzuur komt dan, wanneer het niet al te vast gelegd is, de volgende gewassen ten goede.

Indien we nu eens de kosten van eene bemesting met stalmest vergelijken bij die van eene bemesting met kunstmeststoffen, dan vinden we dat:

Eene zwakke bemesting met stalmest, waarvoor 20000 K.G. per H.A. is, kost *f* 43.75
„ middelmatige „ „ „ „ 25000 „ „ „ „ „ „ 52.50
„ sterke „ „ „ „ 30000 „ „ „ „ „ „ 65.62^5

Neemt men hulpmeststoffen en wel slakkenmest en kainit — dus eene volledige bemesting — dan kost

eene zwakke bemest. p. H.A., bestaande uit 500 K.G. slakkenm. en 400 K.G. kainiet *f* 22.25
„ middelm. „ „ „ „ „ 600 „ „ „ 500 „ „ „ 24.75
„ sterke „ „ „ „ „ 800 „ „ „ 600 „ „ „ 31.50

Hieruit volgt, dat men in plaats van stalmest hulpmeststoffen nemende, per H.A. respectievelijk minder behoeft te betalen *f* 21.50, *f* 27,75 of *f* 34.12^5, zonder dat men behoeft te vreezen voor eene geringere opbrengst. Neemt men op zwaarderen grond alleen slakkenmeel, dan wordt het verschil nog grooter en wel *f* 32.50, *f* 39.— of *f* 47.62^5.

Ten slotte deel ik nog de uitkomsten mede van eene vergelijkende proef, die ik genomen heb, op twee bedden van 1.25 Meter breedte verdeeld in acht gelijke stukjes en op vier verschillende wijzen bemest.

De voorvrucht der bedjes was gelijk; de behandeling gedurende den groei de zelfde.

De opbrengst was als volgt:

Proef.

Perceel.	Grootte.	Bemesting.	In vochtigen toestand gewogen	Alleen droog zaad.	Per Are nat gewogen.	Per Are droog zaad.
1	7 M².	Thomasphosphaat	7 1/4 K.G.	3 1/4 K.G.	103 4/7 K.G.	47 3/7 K.G.
2	7 „	Superphosphaat en Kali	6 „	2 3/4 „	85 5/7 „	39 2/7 „
3	7 „	Superphosphaat	6 1/2 „	2 3/4 „	92 6/7 „	39 2/7 „
4	7 „	Thomasphosphaat	6 1/4 „	2 3/4 „	89 2/7 „	39 2/7 „
5	7 „	Superphosphaat	7 „	2 7/8 „	100 „	41 1/4 „
6	7 „	Asch	5 3/4 „	2 1/2 „	82 1/7 „	35 5/7 „
7	7 „	Superphosphaat en Kali	5 3/4 „	2 1/2 „	82 1/7 „	35 5/7 „
8	7 „	Asch	5 1/2 „	2 1/2 „	78 4/7 „	35 5/7 „

Wanneer de bemestingen bijeen gevoegd worden, dan heeft die met Thomasphosphaat opgeleverd gemiddeld per Are 96 K.G. in vochtigen en 43 K.G. in drogen toestand, superphosphaat en kali 84 K.G. en 37 1/2, superphosphaat 96 K.G. en 40 K.G. en asch 80 1/3 K.G. en 36 K.G.

Uit de bovenste tabel kunnen we duidelijk zien, hoe goed het is contrôleveldjes te hebben, daar van elke bemesting de opbrengsten uiteenloopen.

Opmerkelijk is het dat de bemesting met superphosphaat en kali minder heeft opgeleverd dan die met superphosphaat; waarschijnlijk was hier de grond rijk aan kali, hetgeen met het oog op de samenstelling van den stalmest niet onmogelijk is.

Wij waren hier van het nut der reeds zoo dikwijls genoemde stoffen overtuigd; was dat niet zoo geweest, we zouden de proef voor duidelijkheid anders hebben moeten inrichten. Er zouden dan nog onbemeste en met stalmest bemeste perceeltjes bij noodig geweest zijn. De opbrengsten hadden dan alles aangetoond, wat hier boven beschreven is.

Indien we de getallen goed vergelijken, dan bemerken we nog groote verschillen, b.v. tusschen de opbrengsten zaad en stroo. Deze geven reeds duidelijk iets te veronderstellen, doch de tijd laat ons niet toe, dat nu uit te werken. Later zal de gelegenheid zich wel eens voordoen, hierop terug te komen.

Elke erwtenkweeker dus, die zijn belang begrijpt, zal eerst door kleine proefnemingen moeten onderzoeken, waaraan zijn grond behoefte heeft. Eerst dan zal hij met weinig kapitaal veel en goed kunnen produceeren.

Vlijmen, 17 Januari. C. H. Claassen.

De Heliotroop in den winter.

Bloeiende Heliotroop is vooral in den winter van hooge waarde, daarom behoorden er, waar het ging, altijd eenige planten zoo gekweekt te worden, dat zij om dien tijd van het jaar konden bloeien.

Al heel goed daarvoor geschikt is de bekende, oude soort *Triomphe de Liège.*

In de eerste plaats is daarvoor noodig een gematigde kas, want alleen daarin bloeien de planten goed, en het gelukken dezer kweekwijze voor den winter hangt vooral van volkomen krachtige, houtige, rijpe scheuten af.

De tot dit doeleinde dienende planten moeten tijdig in het voorjaar gestekt worden, en op de gewone wijze tot kroonboompjes van 100—150 cM. worden gevormd. Een goede, ja zelfs hoognoodige voorzorg is, dat de kronen der planten in

de kas zoo digt mogelijk aan de middagzijde van het glas komen, daarom moet men reeds bij het kweeken der stammetjes op den afstand tusschen de stellage en het glas rekenen.

Het gieten met vloeimest, gedurende de zomer, brengt later zijne rente in het aanzetten der bloemen.

Bij het vormen der boompjes, knijpt men de stammetjes niet eerder in dan nadat zij de gewenschte hoogte hebben bereikt, de zijscheuten moeten echter tot op 2 bladeren terug gesneden worden, daar dit de stam recht krachtig maakt.

Is de stam eindelijk zoo hoog geworden, zoo knijpt men hem in, neemt alle zijscheuten zorgvuldig weg en behoudt alleen die, welke voor het vormen van de kroon noodig zijn, deze moet men echter tot op 2 of 3 bladeren inkorten. De scheuten die zich gedurende den winter uit de kroon ontwikkelen, laat men, daar zij reeds eenige bloemen kunnen geven.

In het 2e jaar verplant men de boompjes in Mei, en houdt ze een tijdlang kort gesnoeid opdat zij goede, dichte kronen zullen geven.

Gedurende den zomer zijn al die scheuten te verwijderen, die zich voor 15 Aug. vormen, opdat die scheuten die na dien tijd komen, bloemknoppen aan zullen zetten, daar gedurende den zomer het aanzetten van zulke knoppen niet geduld mag worden.

In het eerste jaar der kweekerij moeten de stammetjes, zoo dikwijls het noodig is, in grootere potten gezet worden, en zorgvuldig aangebonden. In Mei brengt men ze uit de kas in een bak onder glas, die natuurlijk voor dat doel moet uitgegraven worden, hardt ze daar allengs af, zoodat ze later zonder glas de volle zon kunnen uithouden, het gieten van tijd tot tijd met vloeimest of aftreksel van hoornmeel is niet te vergeten.

Deze kweekwijze is daarom vooral aan te raden daar de kroontjes bij ongeloofelijke bloemenrijkheid (men had reeds meer dan 100 bloemen) weinig plaats innemen, daar men ze tusschen de andere planten in kan zetten.

Ofschoon de andere kweekwijze even zoo goed is, neemt ze echter zoowel in den winter als in den zomer meer plaats in, deze is als volgt:

Met zet vroeg gemaakte stekken, op een half warme bak, giet ze steeds als het noodig is, en maakt vooral door het gieten met vloeimest, dat zij krachtig doorschieten. Wanneer de planten goed aan den groei zijn, worden de sterkste scheuten, in potten gevuld met bladgrond en met koemest, die voorheen reeds rondom de plant mêe waren ingegraven, afgelegd evenzoo als bij de Anjelieren, iedere aflegger ontvangt een stokje, waaraan hij voorzichtig moet worden aangebonden, dan wordt hij vervolgens begoten, maar moet dan tevens tegen te felle zon beschut worden.

Men moet bij het afleggen vooral zeer voorzichtig te werk gaan, daar de scheuten licht afbreken.

Na verloop van eenige dagen zullen de afleggers, die er eerst niet goed uitzagen, doorgroeien en in den regel hebben zij in September zeer veel wortel gemaakt.

Dan worden zij van de moederplant losgesneden, meteen ingeknepen en men graaft ze dan weer op een half warme bak opnieuw in, waar ze dan tegen zon en andere toestanden die storend kunnen werken, beschut moeten worden, door het gieten allengs te gaan verminderen bereidt men ze reeds voor het eigenlijke doel, het trekken voor.

Door deze behandeling zal de plant veel bladeren verliezen, maar de scheuten worden houtig en dat is hoofdzaak

Nu brengt men de planten op de beste plaats in de koude kas, houdt ze daar droog, opdat ze de bladeren geheel afwerpen. Dan kan het trekken beginnen.

· Men snijdt de planten tot op het houtige gedeelte terug, zet ze in grootere potten, brengt ze op matige bodemwarmte, die in korten tijd de bloemen in groot aantal te voorschijn doet komen.

Neckarau, bei Mannheim. AUG. F. K.

ELK WAT WILS.

Bier tegen Slakken. Naar aanleiding van „Slakken opruimen" in No. 3, Ned. Tuinbouwblad is misschien nog het volgende van belang. Men plaatst in den tuin aarden schotels gevuld met gewoon gerstenbier. De slakken, die lang geen afschaffers zijn, zullen zich daaraan vergasten, zij schijnen geen sterke drinkers te zijn, worden dus bedwelmd en glijden er in. Ik heb dit middel menigmaal toegepast en 's morgens de schotels geheel met slakken gevuld gevonden. Het middel is zeker gemakkelijker en voor gevoelige menschen het minst stuitend. G. A. VAN R.

TENTOONSTELLINGEN.

Overveen. Derde tentoonstelling van **Bol- en Knolgewassen** te houden door de Afdeeling Overveen- Bloemendaal van de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, op 11—14 Maart 1892. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET, Secretaris, te Overveen.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. H. K. te 's Gr. Beleefden dank.

C. D. V. te H. Veel dank voor Uw bijdragen.

L. E. G. te H. Uw verslag en Uw bijdrage hoop ik in het volgend nummer, en overeenkomstig Uw wensch te plaatsen.

MAIDENHAIR. Veel dank voor het ontvangen vervolg.

A. V. D. H. te B. Veel dank voor Uw opmerking, die ik spoedig hoop te plaatsen.

J. K. B. te Hrl. Vriendelijken dank voor het slot van K.-G. Voor opgave omtrent de bedoelde tentoonstelling houd ik mij beleefd aanbevolen.

S. B. te F. Uw brief zooeven ontvangen. Het spijt mij ook.

A. F. te G. Beleefden dank voor Uw beide zendingen, die ik morgen terug hoop te zenden.

L. B. te P. Gaarne zal ik aan Uw verzoek voldoen.

J. H. K. te H. Vriendelijken dank; plaatsing zoodra mogelijk.

C. H. C. te H. Dank voor Uwe zending; ik hoop aan Uw wensch te voldoen

Prijscouranten.

BOEKE EN HUIDEKOPER, *Groningen.* Prijs-Courant van Gras-, Klaver- en andere zaden van de firma SUTTON EN ZONEN, Reading. 1892.

MAX DEEGEN. Hauptverzeichniss der Georginen-Sammlung, Rosen, Gladiolen, etc. Köstritz, Reuss-Thüringen. 1892. *Speciale culturen van nieuwe variëteiten van Dahlia's.*

Inhoud van Sempervirens.

No. 6, van Vrijdag 5 Februari 1892,

No. 7, van Vrijdag 12 Februari 1892.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling: Velp en Omstreken.

VERGADERING op **Dinsdag 23 Februari 1892,** des avonds ten 7 uur, in de Zaal van den heer NAEFF te *Velp.*

Voordracht van den heer A. T. MARLET, Chef der Afdeeling „Landbouwbelangen" bij de Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek te Delft.

Onderwerp: *De grondwet van het snoeien en hare toepassing in de practijk.*

De Secretaris,
W. PRINS.

N.B. **Niet-leden hebben ook vrijen toegang tot deze bijeenkomst.**

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

AFDEELING

AMSTERDAM.

BUITENGEWONE VERGADERING op **Dinsdag 23 Februari,** des avonds **half acht** uur, in het *Nutsgebouw,* N. Z. Voorburgwal 212.

Spreker: de heer G A. KUIJK van *Arnhem.*

Onderwerp: *De „Volksbloem uit het Oosten".*

Uitreiking van de behaalde bekroningen op de 2e Nationale Chrys.-tentoonstelling.

Na afloop Huishoudelijke Vergadering.

Vaststelling van het Programma.

IZAÄK BULK,
Secretaris.

AANGEBODEN DOOR:

C. F. VAN VELSEN,

Wagenweg 5, te Haarlem:

Himanthophyllum miniatum.
Gloxinia „Mont Blanc".
Gesneria's, gemengd.
Tydaea grandiflora, gemengd.
Enkele grootbloemige Begonia's.
Cactus Dahlia's op soort en in rommel.

Prijs per correspondentie.

Hoornmeel en Hoornschilfers,

beste meststof voor tuinbouw en bloementeelt,

bij minder dan 100 K.G.: ad. *f* 12.— per 100 K.G.
bij minstens 100 K.G.: ad. *f* 10.80 per 100 K.G.

Monsters op aanvrage.

TEN DAM & MANSCHOT,
AALTEN.
Hoorn-Kammenfabriek.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

AFDEELING

„Dordrecht en Omstreken".

Cursus in Vruchtboomteelt, grondbewerking en bemesting, door den Heer A. IDE te *Frederiksoord,* wandelleeraar voor den Tuinbouw.

De **1ste OPENBARE LES** zal gegeven worden op **Dinsdag 23 Februari 1892,** des avonds ten 7 uur, in het Hôtel „Ponsen" (bovenzaal) tegenover het station te *Dordrecht.*

De Secretaris der Afdeeling,
C. KWAST.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

AFDEELING:

„Groningen en Omstreken".

VERGADERING op **Donderdag 25 Februari 1892,** des avonds te 7½ uur, in „de Pool".

Aan de orde:

1. Voordracht van den heer S. BLEEKER, leeraar aan de Tuinbouwschool te Frederiksoord.
2. Mededeelingen.
3. Verloting.

Namens het Bestuur:
J. DE WAARD SZN,
Secretaris.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde,

onder bescherming van H. M. de Koningin-Regentes.

Afdeeling: Apeldoorn en Omstreken.

Vrijdag 26 Febr. a.s., LEZING van den heer DR. CATTIE uit *Arnhem,* 's avonds **half acht,** i/h. Hôtel v. D. BURG.

Onderwerp: *Uit de geschiedenis onzer gekweekte planten.*

De Leden hebben toegang met introductie, waartoe voor ieder lid 3 kaarten worden beschikbaar gesteld.

Namens het Bestuur:
De Secretaris,
W. H. WIND.

F. J. MOERKOERT.

ROTSHUIS UTRECHT.

TUINORNAMENTEN,
VASEN. PIEDESTALS,
CACHEPOTS. JARDINIÈRES
VAN TUFSTEEN,
in alle vormen en nuance.

Buitengewone bewerking voor
TUINKOEPELS,
nagebootst hout (Cement).

Tigridea Pavoniea.

100 zware bollen tegen toezending van postw. à *f* 2.50 door het geheele land.

Adres: **C. W. DE MIK,** te *Maarssen*

DE LENTE

is ophanden en daarmee de **snoeitijd** voor **Vruchtboomen** en **Heesters** aangebroken.

Geen beter beknopter **HANDLEIDING** om **zelf** te leeren *Snoeien, Enten, Oculeeren enz.,* voor ieder die een tuin heeft, ook nog zoo klein, dan:

L. E. GERDESSEN's

„VAN PIT TOT VRUCHT",

met 64 naar de natuur geteekende figuren in den tekst. Prijs *f* **1,25.**

Haarlem, Erven F. BOHN en in elken boekwinkel.

Gladiolus Lemoinei.

(Zie Ned. Tuinbouwblad No. 3, 1892).

Zelf gewonnen Pracht-hybriden,

met namen en kleuren.

12 in 12 srt. f 2.—; 25 in 25 srt. f 4,—;
50 „ 50 „ - 10.—; 50 „ 12 „ - 6,—.
Kleuren dooréén 25 f 2,75; 50 f 5.—.
100 f 9,—.

Rabat voor Handelaars en Tuinlieden.

Franco thuis, tegen postwissel, bij

J. J. VAN LOGHEM te Haarlem.

WANTED.

Situation by a young man (21) Knowledge of German etc. 6 Years experience on florists offices.

Address H.H. Mr. K. A. v. D. WEIDE, Apeldoorn.

Opruiming van Iepenboomen,

van 13—16 centimeter in omtrek, op 1.25 M. uit den wortel gemeten, tegen eene kleine winst te koop.

Te bevragen bij C. KRAMM, tuinman te *Benningbroek* bij *Hoorn.*

BOUQUETTEN,
Afgesneden Bloemen,
Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

STEMPELBANDEN.

Evenals het vorig jaar zend ik, na ontvangst van postwissel ad **vijf en zeventig cent**, een keurigen linnen Stempelband voor het Nederlandsche Tuinbouwblad. Er wordt slechts een beperkt aantal gereed gemaakt. Men bestelle dus spoedig.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

Te APELDOORN,
Te Koop voor *f* 4200,
een lieve-, stilgelegen
VILLA
met vruchtbaren tuin, beneden 4 kamers en keuken; boven 2 kamers en meidenkamer, kelder, veranda en balcon. Te bevragen aan het bureau van dit blad.

IJzeren Broeikasramen

157 cM. lang, 94 cM. breed, 4 rijen schijven, 12 K°., geverfd per stuk tegen rembours $3\frac{1}{2}$ gulden.

Fabriek Z. ZAUDY,
WESEL a/d. Rijn.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.
STAALKAARTEN enz. aan de
Fabriek KRAAIJENBURG.
RIJSWIJK (Z.-H.)

Th. A. DE KOSTER,
AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

SCHERMLINNEN in alle breedten.
Schermlinnen in vele kwaliteiten.
SCHERMLINNEN in diverse prijzen.

Men vrage Monster met Prijsopgaaf.

PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,
Fabrikant.

Verschenen bij K. A. VAN DER WEIDE
te APELDOORN:

VOLLE ZON
DOOR
JHR. L. J. QUARLES VAN UFFORD. **PRIJS f 0.25.**

PLEIONE
door denzelfden schrijver. **PRIJS f 0.25.**

Handleiding voor het kweeken van Orchideeën in den vollen grond,
door denzelfden schrijver. **PRIJS f 0.75.**

Bovenstaande werkjes worden tegen overmaking van het bedrag franco toegezonden.

CARBOLINEUM,

Bederfwerende Olie,
tot het bestrijken van hout, rasterwerk, etc.
WEERT CHAMPIGNONS ONDER VLOEREN.
STEEDS VOORRADIG EN TE VERKRIJGEN
bij **De Firma Wed. J. W. Melster,**
ENSCHEDE.

No. 9. ZATERDAG 27 FEBRUARI 1892. ACHTSTE JAARGANG

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

In Memoriam.

Bij het ter perse gaan van dit Nummer, ontving het *Hoofdbestuur* de treurmare van het overlijden van

Dr. D. J. COSTER,

in leven geneesheer te Amsterdam.

Jaren lang ijverig lid van het Hoofdbestuur, had hij voor korten tijd van zijne waardigheid als Onder-Voorzitter onzer Maatschappij, wegens de toenemende verzwakking zijner krachten, afstand gedaan.

Zijn verlies treft ons dus niet onvoorbereid, maar daarom niet minder zwaar. Wij zijn overtuigd van de algemeene deelneming, die dit droevig bericht bij de leden onzer Maatschappij vinden zal.

In een volgend Nummer hopen wij op zijne groote verdiensten voor onze Maatschappij terug te komen.

Bericht.

Het Hoofdbestuur bericht, dat in zijne vergadering van den 10 Februari tot onder-voorzitter is benoemd de heer Dr. J. Th. Cattie.

Het Hoofdbestuur:
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Voor oproeping Vaste Commissiën, zie men Advertentie in dit nummer.

Eerste vergadering der Vruchten- en Groenten-Commissie op Woensdag 10 Februari 1892.

Aanwezig de heeren Gerdessen, Horstman, Ide, Waldeck, Krenning, Frijlink en Admiraal.

Overgaande tot de benoeming van voorzitter en secretaris, wordt de heer Gerdessen met algemeene stemmen als voorzitter herkozen en voor die van secretaris in plaats van den heer Horsting, die zich niet meer beschikbaar kon stellen, de heer Galesloot, die afwezig was; als 2e secretaris verklaart zich de heer Admiraal bereid.

Door den heer Ide worden een paar appelvruchten ter tafel gebracht, genaamd Schuttersreinette, waarvan inzender eene zeer gunstige beschrijving geeft, zoowel over groeikracht en vruchtbaarheid van den boom, als over de hoedanigheid der vrucht. Deze is van middelmatige grootte — ongeveer die van de Princesse-nobel — met geelachtig fijn vruchtvleesch en den aangenaam rinschen smaak aan vele Reinetten in meer of mindere mate eigen.

Voor belangstellenden hield de heer Ide entrijzen beschikbaar zoover de voorraad strekt, waarvoor hem door den voorzitter dank werd betuigd, in de hoop dat het gegeven voorbeeld onder de medeleden navolging moge vinden, ten bate van onze Nederlandsche ooftboomteelt.

Daarna komt ter tafel het door den heer Gerdessen aan de leden reeds vroeger rondgezonden ontwerp-tabel om tot een oordeel te geraken, omtrent de hoedanigheid van het in Nederland geteeld wordend ooft. Onverdeeld was de instemming niet, ofschoon dit meer den vorm, dan de zaak zelf gold; de discussie liep hoofdzakelijk over het punt: wie de tabellen zouden invullen. Het voorstel van den heer Waldeck, dat ieder der leden van de Commissie een lijstje zou opmaken van hen, die geacht konden worden in deze bevoegde beoordeelaars te zijn, werd goedgevonden, om verder bij een volgende vergadering naar bevind van zaken te handelen. (1) Voor de te maken onkosten werd besloten aan het Hoofdbestuur eene som van f 25 aan te vragen.

Niets meer te verhandelen zijnde sluit de voorzitter de vergadering.

Haarlem, 14 Febr. '92.

L. E. Gerdessen,
waarnemend Secretaris.

(1) Het zal der Commissie ongetwijfeld zeer aangenaam zijn, wanneer deze of gene lezer de vriendelijkheid zou willen hebben een dergelijk lijstje op te maken, of nog liever zich zelven aan te bieden. Red.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Bemesting van Ooftboomen.

Faut d'la vertu, pas trop n'en faut;
En tout l'excès est un défaut.
MOUVEL.

In welken vorm ook, de hoofdvoorwaarde voor groeikracht en voortbrengingsvermogen is, wat men voor het dierenrijk voedsel, voor het plantenrijk gewoon is mest te noemen. Staat dit laatste voor den *intensieven* (1) Land- en Tuinbouw, hier hoofdzakelijk warmoezierderij, als een paal boven water al sinds eeuwen her, wat de boomcultuur betreft, zoowel bosschen als vruchtboomen, breekt dit begrip zich eerst in den laatsten tijd schoorvoetend baan.

Als voorbeeld, onder meer een geval dat me een tiental jaren geleden zelf overkwam. Het was gedurende een verloftijd die ik in den winter op het landgoed van een vriend doorbracht. Bij eene vroegere verdeeling van heidegronden was hij, voor weinig geld, eigenaar van een groot aantal Hectaren hei geworden. Natuurlijk niet om de hei maar om er dennenbosch van te maken, wat dan ook geschied was en zóó goed gelukt, dat mijn vriend zich niet weinig op zijn kennis van boschkultuur liet voorstaan, al was hij dan ook niet op een Forst-academie geweest, zooals hij glimlachend nog al eens zei.

Daags na mijn komst moest ik dan ook al mee, om me te gaan verbazen over wat hij gemaakt had van een lap grond, die ik nooit anders dan als barre hei had gekend. En werkelijk reeds uit de verte was het effect verrassend, wat steeds naar mate wij naderden toenam, tot eindelijk langs de kanten en ook in de lanen vrij groote hopen van ongeveer 3 à 4 voer zichtbaar werden, die bij nader bekijk uit dennennaalden, mos en grasplaggen bleken te bestaan, iets wat men daar met den collectiefnaam van „strouwsel" (strooisel) betitelt.

„Wa ... wat is dat?" vroeg ik mijn gastheer, hem vol verbazing aanziende, op die hopen wijzende, „wat voer je daarmee uit?"

„Wel dat halen de heiboertjes weg en houden daarvoor mijn bosch schoon", was het antwoord.

Nu schoon was het er, dat moet ik zeggen, schoon als in de dorpstraat van Broek in Waterland.

Of ik nu precies zei „ben je gek?" weet ik niet meer, maar toch geloof ik dat het er veel op leek, want mijn vriend de „Forstmann" voegde mij op een nog al hooghartigen toon, die ik niet van hem gewend was, toe: „Och, baasje ik geloof dat je een heel knap, verdienstelijk soldaat bent, maar van boschcultuur, neem me niet kwalijk, heb je geen aasje verstand!"

Uit, en ik af.

Zes jaar later.

Van het bosch was niets meer te zien, verder dan stutten voor kolenmijnen hadden de dennenboompjes het niet gebracht.

Een bosje smeelen, *Molinia coeruleа*, hier en daar tusschen de stompen opschietende, bewees dat nog niet *alle* vruchtbaarheid uit den bodem was verdwenen; maar dennen, ... dennen groeiden er niet meer.

Toen ik hiervoren zeide dat het bemesten van boomen zich schoorvoetend baan brak, had ik niet zoozeer het oog op bosch- als wel op vruchtboomen, zien wij dus hoe het daarmee gesteld was en helaas dikwijls nog is.

Hebben zij boven de boschboomen vóór, dat ze doorgaans in beteren, vruchtbaarder grond staan, ze verkeeren daarentegen weer in het nadeel dat ze zelden den grond voor zich alleen hebben, maar in den regel in tuinen de pap met heel gulzige slokkers, in den vorm van aardbezien, moesgroenten enz. moeten deelen en in boomgaarden met alles wat maar eenigzins onder een boom groeien wil, in den regel gras. En dat is net zoo verkeerd als een kaars aan twee einden aan te steken.

Wat nu de bemesting van vruchtboomen in tuinen, vrijstaande of wel aan muren en staketsels betreft, dat heeft ook weer zoo'n vaart niet te loopen; is de boom met de noodige voorzorg geplant, de tuin behoorlijk diep gespit, zoodat er geen banken van puin, kalk, zand enz. in zitten — ik zeg banken, want als het behoorlijk los is gemaakt, doet puin voor vruchtboomen volstrekt geen kwaad — dan *kan* elk huisvader, een huismoeder trouwens ook, zich steeds het benoodigde voedsel voor zijn boomen verschaffen, door het bereiden van den nooit genoeg volprezen compostmest.

Jawel, hoor ik deze of gene lezer (es) zeggen, dat *kan* is wel mogelijk, maar ik vind het eene vieze aardigheid, zoo een mestvaalt in den tuin en ik heb er trouwens geen plaats voor ook; welk laatste natuurlijk geheel afdoende is. Welnu ook hiervoor is raad en wel door het aankoopen van eene hoeveelheid hoornmeel of schilfers en al of niet ontlijmd beendermeel, twee uitstekende meststoffen met geen, of nagenoeg geen leelijke odeur, die boven andere stikstof en phosphorzuur houdende meststoffen nog dit groote voordeel hebben, dat men de toe te dienen hoeveelheid niet op een goudschaaltje hoeft af te wegen, omdat ze minder oplosbaar zijn, dus ook langer duren en daardoor eene geregelde jaarlijksche bemesting niet noodig is. (2)

„En waar blijft nu de kali? Ik dacht nog al dat deze een belangrijk element in het boomvoedsel was!"

Nu stil maar, dat weet ik ook wel, maar ik noemde kali niet, omdat daarin al heel gemakkelijk te voorzien is; ge hoeft ze niet eens te koopen, maar alleen aan de keukenmeid te zeggen dat ze de asch uit het fornuis, waarin ge toch bij voorkeur hout en turf stookt, bewaart en ge hebt kali — potasch — meer dan genoeg.

Hoeveel van elk? Ja, dat is precies zoo in eens maar niet te zeggen; de een heeft graag wat meer dan de ander, deze lust liever dit, gene dat. Als ik dus zeg dat ge gerust een middelmatige pereboom, een piramide b.v., 2 à 3 kilo hoornen de helft beendermeel en evenveel asch kunt toedienen, de twee eerste vóór den winter er onder, de asch gedurende den winter er boven op, dan wil dat volstrekt niet zeggen dat het genoeg is. Het *hoeveel* en *wat* maakt een deel uit van de proefondervindelijke Physiologie zooals de geleerden het noemen en we dan ook maar gerust als vaststaande zullen aannemen.

Ontbreekt het de boomen in onze tuinen dikwijls niet aan eten, veelal wel aan drinken. Hoe dat mogelijk is, daar zelfs mul zand ter diepte van een paar vinger breed nog vochtig is? wel doodeenvoudig, omdat op dat mul zand geen verdampingsmachine staat in den vorm van een of andere plant. Zet er een zonnebloem op en het watergehalte wordt in het warme jaargetijde per dag ruim een liter minder, een middelmatige pyramide verdampt zelfs van 10 tot 15 liter; wie zien wil wat een plant in dit opzicht vermag, rooie eens in Juli, b.v. na eenige dagen droogte een flinke aardbeziestruik en hij zal versteld staan. Vooral gedurende den tijd, dat de vrucht zich zet en de steen of pit zich vormt, heeft gebrek aan vocht een uiterst nadeeligen invloed. Het toedienen van water, door b.v. den bodem te begieten, voorziet hierin niet in het minst; neen, het water moet de wortels bereiken, waarom een flinke geul rond den boom, zoover van den stam als men rekenen kan dat de jongste worteltjes zitten, moet gegraven worden en den geheelen zomer openblijven. Hier kan, zooals wèl bij mesten, wat véél geen kwaad, ook zelfs al is het water nu juist niet gefiltreerd; integendeel, een beetje pikant luchtje maakt het er volstrekt niet minder om.

Wie soms denken mocht het water toedienen te kunnen vervangen door het bedekken van den bodem met stroo, blad, eendenkroos enz. zooals wel in boeken is voorgeschreven en ook wel gedaan wordt — o.a. ik zelf *deed* het — vergist zich ten eenenmale, hij belet de verdamping niet, maar wel het doordringen van lucht en warmte tot den ondergrond, twee

(1) Intensief, beduidt vrij vertaald, er uit te halen wat er uit te halen is, zonder uitputting van den bodem.

(1) De directie der Gelatine en Lijmfabriek te Delft stelt volgens eene deswege tot haar gerichte vraag, haar Beendermeel evenals de firma ten Dam en Manschot te Aalten het Hoornmeel of Schilfers in hoeveelheden van 25 of 50 K.G. tot het nemen van proeven tegen de *en-gros* prijzen beschikbaar. Het eerste komt dan *vrij aan huis* zoowat op f 2.50 en het laatste op ongeveer f 3.— de 25 K.G. te staan.

De scheikundige samenstelling is wat de hoofdbestanddeelen betreft volgens opgaaf der fabrikanten: Beendermeel 1, 4 en 5 % stikstof met 30, 20 en 17 % phosphorzuur. Hoornmeel en Hoornschilfers: stikstof 13 % en phosph. 4 à 5?

dingen waarop een rechtgeaarde vruchtboom al bizonder gesteld is.

Het ligt in den aard der zaak dat weinig van het bovenstaande in toepassing kan worden gebracht bij aanplantingen op groote schaal, de z.g. boomgaarden ofschoon ze dien naam eigenlijk maar half of in het geheel niet verdienen, daar in zoo'n gaard meestal nog gras, klaver, kool, uien en wat niet al geteeld wordt, wat ten gevolge heeft dat men er dan ook weinig flinke krachtig gegroeide exemplaren van vruchtboomen ziet, met een hoop vruchten! ja, maar zoo groot als knikkers.

Ook hier geldt als hoofdbeginsel de grond òf voor den boom òf voor gras of klaver, een beginsel dat men nogal in de vruchtbare kleistreken bij Utrecht in de Tielerwaard en het Maas en Waalsche kan toegepast zien en zooal niet geheel, dan toch in die mate dat de grond zoover de kroon reikt, aan geen andere plant tot verblijfplaats dient en gewoonlijk jaarlijks een flinke bemesting ontvangt. Hiermede is evenwel volstrekt niet gezegd dat men na den grond voor het aanleggen van een boomgaard behoorlijk toe gemaakt en de jonge boompjes er in gepoot te hebben, dezen braak moet laten liggen, dat zou de eerste 6 à 8 jaar al een heel leelijke rekening geven.

Hoe dan te handelen, daarop kom ik later wel eens terug. Als men nu het bovenstaande over bemesting enz. maar nakomt; dit zij al vast gezegd, dat er voor de vruchtenteelt in het groot meer komt kijken, dan men zoo oppervlakkig wel zou zeggen, ten minste zeker niet minder dan voor elken anderen boer, kweeker of teeler of hoe men ze noemen wil. Wel te verstaan als men een behoorlijke rente van zijn geld wil hebben, anders komt het er natuurlijk niets op aan en is het heereboeren hierin nog wel zoo pleizierig als in elken anderen tak van Landbouw.

Maaswaal, Sprokkelmaand '92. G. D. S.

Kew-Gardens.

VI.

(Slot).

Voor deze kas loopt een breede rechte laan van Coniferen, waartusschen in de verte de Chineesche pagode sierlijk uitkomt. Het zijn hoofdzakelijk *Cedrus deodara*, waarvan men hier pracht-exemplaren aantreft, die den winter goed doorstaan.

De pagode is een achtkant gebouw, dat 50 Meter hoog is. Wij kunnen zoo nagaan, dat men van dit gebouw met zijn tien verdiepingen prachtige vergezichten, niet alleen op den tuin, maar ook in den omtrek zal hebben; hiervan valt echter niet te profiteeren, daar het voor het publiek gesloten is. Intusschen zijn wij verdwaald in het majestueuze *pinetum*, waarvan de eigenaardige reuk een weldadigen invloed op U uitoefent. Vooral in den herfst en den winter komen zij goed tot hun recht. Wat kan er mooier zijn dan een krachtige *Wellingtonia gigantea*, tegen een beuk, tintelend in haar schitterend herfstkleed. Wanneer 's winters elk takje met sneeuw beladen is en de zon hare gouden stralen daarop en daartusschen werpt, dan, ja dan is niemand bij machte, het effect van een flink *pinetum* te beschrijven. En als dit alles door den regen verdwenen is, ook dan rust het oog gaarne op een flink ontwikkelde denneboom of conifeer, die dan frisch en vroolijk tegen de naakte beuken afsteekt.

Terwijl ik in den vorigen zomer mijn „dulcinea", dan eens een fraaie *Araucaria* aanwees, of hare aandacht vestigde op een schoone *Cunninghamia*, schoot mij te binnen dat wij in de nabijheid waren van de *Sciadopitys verticillata*. Daarna zoekende roept ze opeens uit: O, kijk eens hier, wat een prachtig boompje! En wat was het? Het groepje zeer fraaie *Sciadopitys verticillata*, waarvan de grootste ongeveer 3 Meter hoog is.

Wij achtten het een van de mooiste conifeeren. Wij waren langs een fraaie collectie *Podocarpus, Torreya, Taxus, Cephalotaxis* en *Ginkgo biloba* de Theems-zijde genaderd, namen daar een bank in beslag, om rustig de lieve gezichten, die men daar heeft, te genieten om dan de familie *Cupuliferae* te beschouwen, welke aan deze zijde van den tuin een plaats hebben gevonden. Het was hier op dit plekje dat de Nederlandsche jongelui, leden van eene toen bestaande tuinbouwvereeniging te Londen, na afloop der vergadering, een gezellig uurtje koutten. Hoe recht gezellig kon het daar toegaan! Wat al kwinkslagen geuit! heerlijke herinneringen, maar, ik dwaal af, vergeef het me, wij gaan verder!

De eiken zijn hier in al haar rijkdom vertegenwoordigd. Wat een soorten en verscheidenheden! Men duizelt er van. Op onze wandeling treffen wij vele Kastanjeboomen aan, waaronder een van zeldzame grootte, afgezet door een ijzeren hek. Elk voorjaar vertoont deze boom een monster-bouquet van bloemen. Populieren, elzen, wilgen-, nooten- en berkeboomen vindt men hier in de grootste variatie. Zijn dit algemeen bekende boomen, zeldzamer is de *Diospyros virginiana*, die zijn plaats nabij den zonnetempel heeft. Deze boom, die in 1629 uit de Vereenigde Staten van Zuid-Amerika werd ingevoerd, behoort tot de familie der *Ebenaceae* en is gekweekt door den Graaf VAN ARGYL, die hem aan Koning GEORGE III ten geschenke gaf. Het is nog een van de eerste die deel uitmaakten van het oude arboretum, waarvan de zonnetempel toen het middenpunt uitmaakte. Wij gaan nu een kijkje nemen in het botanisch-systematische gedeelte van den tuin, dat daar bekend is als „Herbaceous-ground".

Het is een tamelijk groot stuk grond, geheel afgescheiden van het andere, waarop de familiën stelselmatig zijn gerangschikt. Het zijn langwerpige bedden, die door een flink pad, hetwelk met een keurig grastapijt is belegd, zijn gescheiden, zoodat men van alle kanten de planten kan bereiken. Bloemen mogen hier zelfs door studenten niet geplukt worden: daar is een ander terrein voor gereserveerd. Voor hem, die dus met eenjarige of vaste planten kennis wil maken, is dit een hoekje waarin hij niet licht uitgestudeerd is. Ook wij brachten hier menig leerzaam uur door, maakten met vele onbekenden kennis, en met bekenden werd de kennis hernieuwd. Op een verloren hoekje staat daar een klein lief bloemenkasje, zonder verwarming, dat vooral in het voorjaar tal van schatjes herbergt, die daar tegen de schrale winden beschut zijn en alzoo beter tot haar recht komen dan dit buiten het geval zou zijn. Men wordt in dat kleine lieve kasje niet verwelkomd door grootsche Palmen of tropische Orchideeën, neen! het zijn alpen-kinderen die U in al haren eenvoud het welkom toeroepen. En dat treft ons, men voelt zich aangetrokken tot die lieve kleinen, men bewondert ze, men praat er mee en.... krijgt ze lief. Wilt Ge, waarde lezer, weten, welke plantjes in deze kas het meest U oog streelen, sla dan ons orgaan van 1889 op, daar vindt ge ze allen op bladzijde 107 en 178 opgeteekend en beschreven door mijn vriend GOEMANS, die toen in Kew-Gardens werkzaam was.

Een groote waterbak, gevuld met talrijke waterplanten, heeft ook hier een plaats gevonden. Onder een stolp zagen wij daar aan den rand van den bak, die met aarde gevuld was, en dus niet onder water stond, een *Dionaea muscipula*, die er daar, boven mijne verwachting, goed bleef uitzien. Voor den dorstende zijn er in Kew-Gardens drinkfonteinen, voor den vermoeiende vele rustbanken; van deze laatste wordt in den regel niet veel gebruik gemaakt: de bank der Engelschen is het gras, waar zij met vrouw en kinderen uitrusten en iets gebruiken. Het is bepaald in den zomer een levendig gezicht die talrijke pick-nick partijtjes op het prachtige gazon gade te slaan, wat door de groote en scherpe kleurenrijkheid der verschillende costumes aanmerkelijk verhoogd wordt. Het is dan ook, en dit is voor hem die Londen kent te begrijpen, voor de Londenaars een waar feest een dagje in Kew-Gardens door te brengen. Men is dan zoo echt buiten en geniet met volle teugen van de rijkdom der natuur, wier schatten hier bijeenverzameld zijn.

Het Herbarium van Kew-Gardens wordt als een der grootste en volledigste der wereld beschouwd. Het bevat niet alleen eene groote collectie van den tuin zelf, maar van 12 verschillende geefsters en gevers, allen natuur-onderzoekers.

Behalve de 17 kassen, die wij ingezien en doorgewandeld hebben, zijn er nog 10 private, die afzonderlijk staan en voor kweekerij enz. gebruikt worden.

Buiten den Directeur heeft men een onder-directeur, een Professor van het Herbarium met zijn adsistent, eenige hortulani en ongeveer 175 bedienden, die in twee rubrieken verdeeld worden, namelijk die, welke als gewoon bediende in

den tuin werken, en die welke in de kassen zijn, en onderricht in Botanie enz. krijgen. De laatste kunnen ook gebruik maken van een leesbibliotheek waar de voornaamste tuinbouwbladen der wereld ter inzage liggen. Voor vijf buitenlanders zijn plaatsen gereserveerd, die steeds bezet zijn door verschillende natiën, terwijl de aanbieding de vraag steeds overtreft. De jaarlijksche uitgaven bedragen ongeveer £ 20,000.

Al pratende zijn wij Cumberland-gate genaderd, wij gaan hieruit, en loopen recht op het Kew-Gardens station aan, waar wij met de eerstvolgende „*uptrain*" naar Londen sporen. Wij zijn er van overtuigd, geenszins het beeld teruggegeven te hebben wat „Kew-Gardens" voorstelt en waarop de Engelsche natie met trotsch mag neerzien. Toch, wij hebben er naar getracht om dit zoo getrouw mogelijk te doen, misschien kan het den een of ander nog van dienst zijn.

J. K. B.

Crataegus.

Als men thans de tuinbouwbladen inziet, dan vindt men ze hoofdzakelijk gevuld met beschrijvingen of aanbevelingen van *Orchideeën*, *Chrysanthemums* of *Begonia's*, nu en dan afgewisseld door *Varens* of warme kasplanten. Daarom doet het mij steeds genoegen, wanneer ik eens een onzer schoone bloemstruiken, heesters of boomen in herinnering zie gebracht.

Ik dank dus den heer MAIDENHAIR dat hij in no. 6 van dit blad het zoo rijke geslacht *Crataegus* heeft onder de aandacht gebracht.

De heer M. zegt, geen volledige naamlijst te willen geven, omdat zulk een breede lijst voor de lezers vervelend zou zijn. Nu! dat is ook zoo, en voor de deskundigen is het niet noodig. Doch daar dit zoo schoone geslacht zoo in het vergeetboek is geraakt, dat er wel lezers zullen zijn die er weinig of niets meer van kennen dan de gewone witte Meidoorn, *Crataegus Oxyacantha*, (door hem niet ten onrechte Meikoning genoemd) en de roodbloemige varieteit er van, zoo wil ik eene kleine bloemlezing geven, ten dienste van minkundige liefhebbers.

Witte Doorn. *Crataegus Oxyacantha.* Dit is de hoofdsoort van die welke wij gewoon zijn Doorn te noemen. Daarvan nu bestaan vele varieteiten. De schoonste zijn de volgenden:

Enkele roode Doorn. *C. O. flore rubro.* Er is nog een enkelroode, de *C. O. punicea*, die veel hooger gekleurd is. Die er nu twee wil planten, neme de witte en de punicea. Doch die er drie kan plaatsen, neme, bij de witte, de gewone roode en de volgende, om de kleurverscheidenheid.

Dubbele koraalroode Doorn. *C. O. flore puniceo pleno.* Deze schoone dubbelbloemige is veel hooger rood gekleurd dan de vorige en bloeit iets later, doch slechts met verschil van dagen en geeft bijna geen reuk.

Geelvruchtige Doorn. *C. O. fructu flavo.* Deze is aan te bevelen om de verscheidenheid in de kleur der bessen welke bij deze geel, bij de andere rood zijn.

Nu volgen eenige soorten welke doorgaans niet met den hollandschen, maar met den plantkundigen naam genoemd worden. Ik zal daarom dan ook den wetenschappelijken naam vóór den hollandschen plaatsen.

Crataegus amygdalifolia. Amandelbladige. Ook wel *C. salicifolia.* Wilgbladige. Groeit vrij sterk met omgebogen takken. Bladeren lichtgroen. Bloemen wit. Bessen roodachtig. Zeer uitloopende soort.

Crataegus californica. Komt ook voor onder de namen *chinensis*, *pinnatifolia*, *Layii*. De Hollandsche naam zal wel *Chineesche* moeten zijn, want China en Amurland is haar vaderland. Bloeit wit en geeft roode bessen. Deze begint in de lente zich het eerst van allen, en dus zeer vroeg te ontwikkelen.

Crataegus grandiflora. Grootbloemige. Dit is vermoedelijk een hybride van een Doorn en een Mispelsoort. De bladvorm is vrij gelijk aan die der Mispel, en bloeit ook eenbloemig met groote bloemen en niet aan tuiltjes, zooals de andere, doch geeft groengele bessen.

Crataegus nigra. Zwarte. Deze groeit tot een stevigen boom. De witte bloemen gaan bij het verbloeien in vleeschkleur over. Het is de eenige soort welke glanzend zwarte bessen geeft.

Crataegus orientalis fructu coccineo. Roodvruchtige Oostersche. Bladeren wollig, in vorm gelijk aan die der kruisbezien. De vrij groote vruchten zijn schoon, koraalrood en maken tusschen de doffe bladeren een heerlijk effect. Er bestaat nog een *C. orientalis*, welke gele bessen geeft en dus veel minder schoon is. Men schrijve den naam dus voluit.

Crataegus prunifolia. Pruimbladige. Deze wordt ook wel *C. Carolinium* genoemd. Zij heeft de grootste bloemtuilen in dit geslacht, houdende het midden tusschen den Doorn en de Lijsterbes; bloeit het laatste in dit geslacht, groeit tot een flinken boom en geeft roode bessen.

Ziedaar een tiental die ik tot de schoonste reken, genoeg voor den gewonen liefhebber. Die er meer van wenscht te weten raadplege mijn Handboek.

H. C. DE VOS.

Een verblijdend verschijnsel.

Samenwerking tusschen praktijk en wetenschap is de leus van de Nederlandsche Maatschappij van *Tuinbouw en Plantkunde*. Elke stap, die op dit gebied in de richting van samenwerking gedaan wordt, verdient dus in ons blad met een waardeerend woord vermeld te worden.

Zulk een stap zien wij in de zaadlijst van den Hortus Botanicus te Groningen voor het jaar 1892. Deze lijst is ons dezer dagen toegezonden onder den titel *Jardin botanique de l'Universté de Groningue, Catalogue des graines récoltées en 1891.* Zij is onderteekend door den Hoogleeraar MOLL en door den Hortulanus A. FIET.

De zaadlijsten der botanische tuinen worden gewoonlijk opgemaakt volgens den ouden sleur. En van een tuinbouwkundig standpunt beschouwd, volgens een heel ouden sleur. Het is een gebruik, stammende uit een tijd, dat de tuinbouw nog niet zoo hoog ontwikkeld was, als hij thans is, — toen hij nog niet in staat was aan de behoeften van wetenschappelijke instellingen in zoo hooge mate te voldoen, als thans. Allerlei zaden, die op die lijsten aangeboden worden, kan men thans, voor geringen prijs, veel beter en veel zekerder in den handel verkrijgen, dan door ruil.

De zorg voor het inzamelen en etiquetteeren der zaden is dikwijls aan ondergeschikte ambtenaren opgedragen, die noch voor het een, noch voor het ander berekend zijn. Onjuiste benamingen, onrijp of slecht kiembaar zaad zijn daarvan de gevolgen. Ik heb herhaaldelijk zaden van verschillende botanische tuinen, onder denzelfden naam ontvangen, op rijen naast elkander gezaaid. Als de kiemkracht niet te wenschen overlaat, welk een bonte groep van planten ziet men dan somwijlen voor denzelfden naam! Men mag blijde zijn, als de gewenschte soort er onder is!

Er is een bluf in, een lange lijst van veel zaden te maken, en die vroeg in den winter gereed te hebben. Maar de deskundige haalt daarover de schouders op, hij weet wat dan de waarde van het werk is.

Een lijst kan gemakkelijk lang gemaakt worden, als men niet al te zeer op juiste benaming en rijpheid van zaad let, verder als men telken jare zaden of planten aankoopt, en daarvan dan het in den volgenden herfst geoogste zaad op de lijst brengt, of als men uit het wild verzamelde of van buren ontvangen zaden op de zaadlijst brengt. Het is duidelijk, dat de lengte eener lijst de waarde er van niet bepaalt.

Prof. MOLL en de heer FIET hebben besloten, eens voor altijd met al de oude gewoonte te breken, en kondigen dit in een voorwoord bij hunne zaadlijst aan. Aan die inleiding moge het volgende ontleend worden:

De Groningsche zaadlijst voor 1892 is in het oogloopend kleiner dan de vroegeren. De reden is, dat men getracht heeft de lijst te beperken tot die soorten, die door ruilhandel beter en gemakkelijker kunnen worden verkregen dan door aankoop. Voor vele soorten van zaden toch leveren de botanische tuinen niet de beste gelegenheid, noch voor zekerheid van rijpte, noch voor zekerheid van naam; de zaadlijsten volgens het oude systeem zijn een der groote bronnen voor de zoo dikwijls onjuiste nomenclatuur in botanische tuinen.

Daarom zijn in deze lijst alleen zaden opgenomen, die werkelijk in 1891 in den Groningschen Hortus zijn gewonnen. Tevens zijn daarbij de zeer gewone planten, wier zaad men

overal koopen kan, allen weggelaten, evenzoo de wilde soorten. die men overal kan vinden.

De schrijvers geven aan hunne correspondenten in overweging hun voorbeeld te volgen. Zonder twijfel zal dit èn in het belang van een zuivere nomenclatuur, èn in dat van de administratie der botanische tuinen zijn, terwijl het tevens op den duur tot een betere verhouding tusschen de botanische tuinen en de tuinbouwkundigen zal leiden.

Van harte wenschen wij de heeren MOLL en FIET geluk met het genomen initiatief! C. S.

ELK WAT WILS.

Ficus stipulata en repens. De gewone *F. repens*, die zoo veelvuldig in onze kassen langs muren gekweekt wordt, en nooit vruchten draagt, is niets anders dan de jeugdvorm van *Ficus stipulata*, een boompje met veel grooter en in verhouding smaller bladeren en met prachtige vijgvormige vruchten. De verhouding dezer beide vormen is als die van den klimop met kruipende takken tot de van den muur afstaande bloeitakken met ruitvormige bladeren. Evenals men deze laatste afzonderlijk stekken kan (Hedera Helix arborea), evenzoo kan men ook de bloeitakken van *Ficus stipulata* zonder *repens*-takken in potten kweeken. In zuidelijker landen, waar de *F. repens* langs rotsen omhoog groeit, maken oudere planten afstaande *stipulata*-takken, als zij gaan bloeien.

De bekwame Hortulanus van den Groningschen Academietuin, de Heer A. FIET, toonde mij voor eenige weken een exemplaar, waaraan beide soorten van takken voorkwamen, en wees mij ook op de beschrijving van dit verschijnsel in de *Revue Horticole* van 1 Oct. 1891. Zie blz. 448 en de gekleurde Plaatin No. 19. D. V.

Groene Anjelieren. Gewone witte anjelieren worden met lange stelen afgesneden en in water geplaatst waarin eene aniline-verbinding is opgelost. Deze stof is kleurloos. De stelen zuigen de oplossing door de vaten omhoog, ten slotte verspreidt deze zich in de fijne nerven der bloembladeren. Zijn nu deze bloemen aan het zonlicht geplaatst, dan wordt de aniline geoxydeerd tot een smaragd groene kleurstof, die de bloembladeren geheel kleurt; 24—36 uur zijn hiertoe voldoende. Zonder zonlicht kleuren deze bloemen zich niet.

Met oplossingen van verschillende aniline-verbindingen kan men op deze wijze witte anjelieren groen, rose of blauw kleuren; ook andere witte bloemen, b.v. oranjebloesem en hyacinthen zijn voor dit doel bruikbaar. Proeven worden genomen om de bloemen reeds aan de planten te kleuren, door de kleurstof door de wortels op te laten nemen.

Op de Parijsche bloemenmarkt zijn de groene anjelieren sints eenigen tijd uiterst gezocht; zij worden in groote menigte aangevoerd, en duur betaald, soms tot twee francs per bloem (*Oestr. Landw. Wochenblatt*).

Volledigheidshalve mogen hier, voor wie de proeven wenscht na te doen, de namen der gebruikte kleurstoffen volgen. Tetra-aethyl-amido-cryphenilcarbinol dient voor de groenkleuring; methylviolet voor paarsche tinten; men kan ook anilinerood en andere in water oplosbare onschadelijke kleurstoffen gebruiken (*Wiener illustr. Gartenzeitung*). D. V.

Eucalyptus globulus, LOB. De naam *Eucalyptus* is gevormd uit de woorden *eu*, wel en *kalyptos* bedekt, dat slaat op de bloem die nog voor den tijd van ontluiken bedekt is door een gedeelte van den beker, welk gedeelte later van den kelk losraakt en als een blad afvalt.

De *Eucalyptussen* worden gomboomen genoemd en wel om het gom dat rijkelijk uit de stammen zweet. Er bestaan een enorm aantal soorten, meest in Australië inheemsch, waar het altijd groene boomen zijn, die groote bosschen vormen.

Het kan niet genoeg worden betreurd, dat zij ons klimaat niet verdragen en in onze tuinen enz. een gevaarvol leven lijden, want zij geven een uitstekend timmerhout, groeien snel, en zooals de *E. globulus* LOB. van Tasmanie en Zuid-Australië, de blauwe gomboom genoemd, kunnen zij tot de hoogst groeiende boomen gerekend worden; de *globulus* wordt zelfs meer dan honderd Meter hoog. (*) Het is dezelfde boom die hier en daar in de kassen worden aangetroffen. In zijn vaderland wordt zijn hard hout voor den scheepbouw gebruikt; ook maakt men er molenwieken van en dienen de takken voor spoorwegbalken.

Hij wordt thans in Zuid-Europa en alle Zuidelijke landen veelvuldig aangeplant en is daar wellicht de boom der toekomst.

De bladen van dezen boom zouden koorstverdrijvend zijn, en als tabak gerookt verlichting geven bij asthma. Uit deze bladen wordt eene olie geperst. Het is ter wille dezer olie dat ik hier den *Eucalyptus* noemde. Door Engelsche geneeskundigen wordt deze olie ten sterkste aanbevolen tegen de influenza, niet inwendig, maar meer als een reukwater.

31 Januari. MAIDENHAIR.

Eucalyptus globulus. In het Nieuws van den Dag van 15 Februari, 4e blad, 6e kolom, las ik, dat in Engeland veel waarde aan de *Eucalyptus* wordt gehecht, als middel tegen de *influenza*. En verder: „In *Cassell's Magazine* wordt gezegd, dat de gewoonte, om takjes van den *Eucalyptus*-boom in de ziekenkamers te plaatsen, in Australië meer en meer algemeen wordt. Het heet daar, dat het vluchtige aroma een gunstigen invloed heeft op teringlijders *en tevens slaap bevordert*. (1) Dr. CURGENIS heeft zelfs als zijn gevoelen te kennen gegeven, dat takjes van den *Eucalyptus*, in gevallen van roodvonk onder het bed geplaatst, in staat zijn alles wat zich in de kamer bevindt te ontsmetten". Zoo zegt men ook, dat in Fransch-Algiers de koortsen veel minder heerschen, nadat men de *Eucalyptus* meer algemeen is gaan aanplanten. Het schijnt dus een zeer nuttige boomsoort te zijn.

Een en ander herinnerde mij eene oude geschiedenis. In de eerste jaren na den invoer van deze boomsoort, vroeg mij de heer C. VAN DER VLIET, Burgemeester op mijn woonplaats, of ik hem een paar *Eucalyptus*-planten wilde bezorgen. Hij had des nachts zeer veel last van muggen en hij had gelezen, dat zij door die plant gedood of verdreven werden. Na eenigen tijd hem sprekende, verhaalde hij mij: „Toen ik uwe planten ontving deed ik die dadelijk in mijn slaapkamer plaatsen. Naar bed gegaan, bemerkte ik geen muggen, doch ik kreeg een vreemd, onaangenaam gevoel en kon den ganschen nacht niet slapen. Den volgenden nacht was het weder hetzelfde. Toen dacht ik: „Zouden die planten dat doen?" Ik liet ze er uit nemen, de kamer luchten en ik sliep weder gerust".

Is hier nu tegenspraak, of waren 2 planten, elk ± 2 Meter hoog, te veel?

Het is toch bekend, dat een bouquetje welriekende bloemen zeer aangenaam is, doch dat men in een goedgesloten slaapkamer er niet te veel moet plaatsen, want dat kan spoedig gevaarlijk worden, zie! als de kamer niet te groot is, zou een enkele bloem der zoo aangenaam, doch sterk ruikende *Lilium auratum* den dood kunnen veroorzaken.

H. C. DE VOS.

Araucaria en Sciadopitys. In No. 6 van het Nederlandsche Tuinbouwblad wordt omtrent de *Araucaria imbricata* gezegd, „dat het bevreemding wekt, dat hij nog zoo weinig in onze tuinen algemeen wordt aangetroffen als in de Engelsche tuinen en parken. Maar toch is daarom deze pijnboom evenmin als de Japansche *Sciadopitys verticillata* in onze tuinen geheel onmogelijk, al moet men ze binnenhalen of tegen het gure weder bedekken."

Voor de *Araucaria imbricata* is bedekking in de meeste winters bij ons te lande werkelijk volstrekt noodzakelijk. In mijne kweekerij verloor ik in 1890/91 onder ramen met glas, bedekt met rietmatten, ruim 100 planten van 1 meter hoog, terwijl de schoone Japansche schermden *Sciadopitys verticillata*, waarvan honderden exemplaren in mijne kweekerij voorhanden zijn, den winter van 1890/91 zonder de minste bedekking hebben doorgestaan en hoegenaamd niets hebben geleden.

Van de *Sciadopitys verticillata* zijn exemplaren van eenige meters hoogte op vele buitenplaatsen voorhanden, waar zij ook zonder bedekking des winters overblijven.

Baarn, Febr. 1892. A. V. D. H.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Rotterdam.

In de vergadering van de afdeeling Rotterdam der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, gehouden op Woensdag 17 dezer, in vereeniging met het departement van het Nut alhier, trad de heer A. F. MARLET uit Delft als spreker op. Als onderwerp had hij gekozen: „Aanleg van stadstuinen". Hierover sprak hij ongeveer het volgende. Over het algemeen laat de praktijk wat betreft den aanleg van stadstuinen veel te wenschen over. Men vergeet maar al te zeer, dat men rekening heeft te houden in de eerste plaats met het technische en in de tweede plaats met het aesthetische gedeelte. Wat de techniek betreft is de grond hoofdzaak. In de meeste gevallen is de typische grond, die benoodigd is voor een uitstekende groei der gewassen niet aanwezig en moet men dus kunstmatig die zooveel mogelijk nabij trachten te komen. Vooral in een stad als Rotterdam, waar bijna alle tuinen zich kenmerken door lage ligging en slechte waterafvoer, is het noodig dat men begint met draineeren; want in een grond die overvoerd is van water kan de lucht niet voldoende doordringen en door de sterke verdamping wordt zooveel warmte aan den grond onttrokken dat een weelderige groei onmogelijk is. Men doet het best met onder de grondlaag op behoorlijke diepte, een flinke hoeveelheid grove puin aan te brengen, waardoor overmaat van vocht wordt voorkomen. Een tweede hulpmiddel, dat ons ten dienste staat is de bemesting. Alle planten hebben hoofdzakelijk dezelfde grondstoffen noodig namelijk: stikstof, potasch en phosphorzuur. Alleen de hoeveelheden, waarin deze stoffen ten opzichte van elkander in den bodem voorkomen moet verschillend zijn naarmate van soort der gewassen.

De eene plant heeft meer stikstof, de andere meer phosphorzuur, een derde weder meer potasch noodig.

Over het algemeen echter kan men zeggen, dat de aanwezigheid van veel stikstof eene weelderige bladgroei in de hand werkt, terwijl voor een weelderige knopvorming phosphorzuur en potasch eerste vereischten zijn. Iedere plant heeft natuurlijk zoowel de neiging tot bladvorming, als

(*) De *Eucalyptus amygdalina* LOB. is de grootste aller boomen en overtreft zelfs de Californische reuzen (*Sequoia gigantea* TORR.)

(1) Ik cursiveer.

tot bloem en zaadvorming en wij vinden in het wijzigen van de verhoudingen der grondstoffen het middel om dit eenigzins naar ons goeddunken te regelen.

De wijze waarop men dit kan doen is verschillend.

In kleine tuinen bijv. verdient de bemesting met hoornspaan aanbeveling. Hierdoor brengt men stikstof in den grond. De vlinderbloemige gewassen hebben vooral veel potasch noodig.

Indien men bemerkt, dat de grond gebrek heeft aan stikstof, het geen gemakkelijk te zien is aan de abnormaal groene kleur van de bladeren der gewassen en aan zwakke stengelvorming; dan is chilisalpeter aanbevelenswaardig.

De hoeveelheden moet men natuurlijk regelen naar de soort der gewassen en de afmetingen van de plant zelve. In den regel gebruikt men bij een plant niet meer dan van 10—20 gram.

Chilisalpeter is een zeer snel werkend middel, omdat het zich snel oplost.

In de meeste gevallen echter is er geen gebrek aan stikstof, maar wel aan phosphorzuur en potasch. Ook dierlijke en plantaardige meststoffen bewijzen uitstekende diensten. doch het is goed deze aan te vullen met minerale stoffen, waarvan de hoeveelheden echter altijd betrekkelijk slechts klein behoeven te wezen. Dit wat betreft de technische aanleg, maar nu de aesthetische eischen. In hoofdzaak wordt tegen de laatsten gezondigd door gebrek aan harmonie. In de meeste tuinen ontbreekt die ten eenenmale. Natuurlijk zijn de lijnen in een tuin in de eerste plaats afhankelijk van den vorm en den omvang.

Doch de wet die bij het aanleggen dikwijls wordt overtreden is de wet der symetrie. Volgens spreker moet men in iederen goed aangelegden tuin een lijn kunnen trekken, ter weerszijde waarvan men hetzelfde beloop van paden en dus ook dezelfde afmetingen van perken zal vinden. Deze symetrie moet ook worden doorgevoerd in de beplanting. Wanneer men aan de eene zijde van genoemde lijn een hooge beplanting heeft, moet men die aan de andere zijde eveneens vinden.

Verder is kleurenharmonie een eerste vereischte. Hoe menigmaal vindt men niet in tuinen de schrilste kleuren tegen elkaar geplaatst, waardoor het oog niet anders dan onaangenaam kan worden aangedaan Men kan daarom toch wel zoo hier en daar een schelle kleur gebruiken, mits men maar zorgt, dat er overgangen zijn tusschen de helle en lichtere tinten. Deze overgangen zijn ook noodig wat betreft de hoogte der verschillende gewassen. Vooral in kleinere tuinen is het aan te bevelen geen ongeleidelijke hoogteverschillen te maken. Onze nedendaagsche flora biedt eene zoo ruime keuze van planten aan, dat men wat dit betreft niet verlegen behoeft te zijn. Ook daar waar men wat veel schaduw heeft, zijn er nog genoeg planten te vinden, die zich met een dergelijk plaatsje tevreden stellen. Veelal ziet men ook in tuinen, dat aan één soort van planten de andere te veel worden opgeofferd, waardoor de harmonie wordt verbroken.

Indien er op tentoonstellingen meer groepen werden gevraagd, waarbij speciaal werd gelet op kleurenharmonie en wijze van schikken, zou daardoor het publiek meer op de fouten opmerkzaam worden gemaakt en dit zou aan een doelmatige aanleg van stadstuinen ten goede komen. Voor de keuze der gewassen, in verband met ligging en gesteldheid van den bodem, doet men het best een ervaren vakman te raadplegen. Op deze wijze zouden op dit gebied vele en doeltreffende verbeteringen kunnen worden aangebracht. Hiermede besloot de heer MARLET zijn rede, waarna hem door den Voorzitter een woord van dank werd gebracht voor de leerrijke en aangename wijze waarop hij zijne zeer talrijke hoorders had bezig gehouden.

H. DE LANGE.

Afdeeling Nijmegen en Omstreken.

In eene ledenvergadering, den 16 Februari l.l. alhier gehouden, kwamen twee belangrijke voorstellen aan de orde:

1o. Een voorstel van den heer GERRITSEN om art. 7 van het huishoudelijk Reglement zoodanig te wijzigen, dat alle leden, zoowel de f 5.— als de f 2.50 contribueerenden, gelijk stemrecht zouden verkrijgen. Verscheidene sprekers voerden over het voor en tegen dezer nieuw op te nemen bepaling het woord; ten slotte tot stemming overgaande werd het voorstel-GERRITSEN met 24 tegen 9 stemmen verworpen.

Om echter eenigzins aan de bezwaren van eenige leden (f 2.50 contribueerenden) te gemoet te komen, werd op voorstel van den voorzitter met bijna algemeene stemmen besloten het genoemd artikel 7 zoodanig te wijzigen dat alle leden gelijk stemrecht zouden uitoefenen, in de gevallen waarin over wetenschappelijke niet administratieve onderwerpen zal worden gestemd.

2o. Een voorstel van de heeren GERRITSEN en VAN DRIEST tot het houden eener voorjaarstentoonstelling in 1892. Door vele leden werd de tijd van voorbereiding te kort geacht; besloten werd dan ook tegen 15 November een najaarstentoonstelling te houden in plaats, zooals men eerst van plan was, er eene in Mei te doen plaats hebben. Op deze tentoonstelling zal alleen door leden dezer Afdeeling kunnen worden ingezonden.

Nadat de lijst der nieuw aangenomen leden was bekend gemaakt en de Voorzitter eene der vragen uit de vraagbus wegens ongepastheid vernietigd had, daarbij gebruik makende van de bevoegdheid hem bij art. 24 van het huishoudelijk reglement verleend, werd de vergadering gesloten.

De Secretaris,
HIEBENDAAL.

Afdeeling Zeist en Omstreken.

Vergadering van Woensdag 17 Februari 1892. Deze goed bezochte vergadering werd omstreeks half acht door den Voorzitter geopend.

Daar hij door ongesteldheid verhinderd geweest was de vorige vergadering te bezoeken, bracht hij nu nog een woord van dank uit aan de afgetredene bestuursleden, voor de moeite en zorg, die zij zich als bestuursleden voor de Afdeeling getroost hadden; hij hoopte dan ook dat de nieuwe bestuursleden hunne voetstappen mochten volgen.

Hierop volgde eene kennisgeving, aangaande de hier door den heer IDE te houden cursus.

Deze heer wenschte in de eerste les te spreken over het teelen van groenten, in de 2de over de bemesting en in de 3de over het vervroegen van groenten; hetwelk de goedkeuring van alle leden wegdroeg.

Nu werden de medailles, behaald op de tentoonstelling alhier, met een toepasselijk woord door den Voorzitter uitgereikt.

De vragen: „Wat is zeekool? Hoe wordt ze gekweekt? En waarin verschilt ze van andere soorten?" welke gevonden werden in de vraagbus, werden in het kort beantwoord door den heer J. A. KORS.

Volgens convocatiebillet, wachtte ons nu een lezing van den Voorzitter. Tot onderwerp had hij daarvoor gekozen: „Het vervroegen van groenten".

Daar echter de tijd reeds ver gevorderd was, behandelde spreker alleen maar de groentesoorten kropsalade, wortelen en bloemkool en de middelen ter bestrijding van luis en andere ongemakken. Hij hoopte een volgende vergadering zijn onderwerp weer op te vatten.

Nu deed hij de vergadering nog weten dat hij eenige werkjes handelende over Landbouw en Plantkunde, welke hij reeds meermalen doorgelezen had, aan de Bibliotheek der Afdeeling wenschte cadeau te geven, welk geschenk in dank ontvangen werd.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt deze leerrijke en gezellige vergadering gesloten.

Zeist, 22-2-'92. J. GOOSSEN, *Secret.*

VRAAGBUS.

ANTWOORD OP VRAAG No 9. Het geschiktste Belgische Tuinbouwblad om te adverteeren is: Le bulletin horticole, par J. BELOT, rue des Vennes 96 à Liège. L. C. B.

VRAAG No. 12. Is de zwart- of bruinbladige *Hazelaar*, die veel in tuinen voorkomt, wel de *Corylus Avellana atropurpurea*, zie Tuinbouwblad, bladz. 53, No. 7, en niet eerder de var.: *atropurpurea* van *Corylus maxima ?*

Gr. A. F.

ANTWOORD OP VRAAG No. 12. *Corylus maxima atropurpurea* DOCHN is synoniem met *C. Avellana purpurea* LOUD., en schijnt de gewone zwarte *Hazelaar* te zijn. Van *Corylus Avellana* bestaat verder eene variëteit *fusco-rubra* GOESCHKE, die groenachtig roode bladeren draagt. De *atropurpurea* en de *fusco-rubra* laten zich het gemakkelijkst onderscheiden aan den vorm der steunblaadjes, die bij de eerste smal, bij de laatste breed zijn (onderscheid tusschen *C. maxima* en *C. Avellana*). Zie DIPPEL Handbuch der Laubholzkunde Bd. II, blz. 127—129.

TENTOONSTELLINGEN.

Overveen. Derde tentoonstelling van **Bol- en Knolgewassen** te houden door de Afdeeling Overveen- Bloemendaal van de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, op 11—14 Maart 1892 Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET, Secretaris, te Overveen.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

H. C. Z. te W. Ik heb het eene bericht voor het andere de plaats moeten laten inruimen.

C. A. H. te W. Uw verslag, helaas, te laat ontvangen voor dit nummer.

J. C. d. L. te R. Vriendelijken dank.

L. C. B. te P. Veel dank; ik zal aan Uw verzoek voldoen.

Prijscouranten.

NONNE & HOEPKER, Ahrensburg bei Hamburg. Haupt-Verzeichniss über Neuheiten, bewährte Gemüse- und Blumensamen, Topfpflanzen und Baumschulartikel 1892.

Advertentiën.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 9 Maart a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan)

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissien wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-Leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur :
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
Zutphen en Omstreken.

VERGADERING op **Woensdag 2 Maart 1892**, 's avonds 7 uur in een der benedenlokalen van de Societeit op de IJsselkade.

Spreker: de Heer **A. IDE** van Frederiksoord, Wandelleeraar voor den Tuinbouw.

De leden hebben toegang **met introductie.**

HET BESTUUR.

Wegens ziekteomstandigheden,

wenscht een Bloemist, Boomkweeker en Zaadhandelaar, zijne zaken, een goed bestaan opleverende, ten spoedigste OVER TE DOEN, alles tezamen of apart, iets zeer geschikt voor Jongelieden, die zich willen vestigen.

Reflectanten gelieven zich ten spoedigste te melden onder No. 121, Bureau Ned. Tuinbouwblad, Apeldoorn.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

Afdeeling Velp en Omstreken.

VERGADERING op **Dinsdag 1 Maart 1892**, des avonds ten 7 uur in de zaal van den heer NAEFF.

Causerie van Jonkheer L. J. QUARLES VAN UFFORD, Voorzitter van de Afdeeling *'s Gravenhage en Omstreken*, over:

„Iets uit de verborgenheden van het Plantenrijk."

De Secretaris,
W. PRINS.

N.B. Niet-leden hebben ook **vrijen toegang** tot deze bijeenkomst.

Ook dames kunnen worden geintroduceerd.

VERGADERING op **Vrijdag 4 Maart**, des avonds ten 7 uur in de zaal van den heer NAEFF.

Tuinbouwcursus
in het snoeien der Vruchtboomen door den heer A. IDE te Frederiksoord, Wandelleeraar voor den Tuinbouw.

N B. Niet-leden hebben ook **vrijen toegang** tot deze bijeenkomst.

De Secretaris,
W. PRINS.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
Apeldoorn en Omstreken.

Donderdag 3 Maart a.s. in 't Hôtel VAN DER BURG 's avonds 7½ uur,

Eerste theoretische les

van den tuinbouwwandelleeraar A. IDE, Directeur van de G. A. van Swieten Tuinbouwschool te Frederiksoord.

Entrée **voor ieder vrij**

HET BESTUUR.

BOUQUETTEN,
Afgesneden Bloemen,
Kas- en Kamerplanten.
SPECIALE
Rozencultuur.
Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

De ondergeteekende heeft de eer aan zijne geachte clientèle te berichten, dat hij met **primo MAART** zijne zaak in

Cornets, Bloemenmandjes, Lint, Staniol, Draad, enz.

zal verplaatsen naar **AMSTERDAM, SPUISTRAAT 38** en houdt zich beleefd aanbevolen.

Hoogachtend,
UEd. Dw. Dnr.
J. C. W. THOOLEN Jr.

SCHERMLINNEN in alle breedten.
Schermlinnen in vele kwaliteiten.
SCHERMLINNEN in diverse prijzen.
Men vrage Monster met Prijsopgaaf.

PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,
Fabrikant.

STEMPELBANDEN.

Evenals het vorig jaar zend ik, na ontvangst van postwissel ad **vijf en zeventig cent,** een keurigen linnen Stempelband voor het Nederlandsche Tuinbouwblad. Er wordt slechts een beperkt aantal gereed gemaakt. Men bestelle dus spoedig.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

CHRYSANTHEMUMS.

Beschrijvende Naamlijst met prijsopgave van eene uitgezochte verzameling, van ruim 150 zeer fraaie soorten, waaronder veel nieuwere, wordt aan belanghebbenden op aanvrage, franco toegezonden.

Jonge krachtige planten, *zuiver op naam*, in Maart of April te leveren, door: (*Billijke prijzen*). A. P. BOUWMAN,
Bloemist - Arnhem.

IJzeren Broeikasramen

157 cM. lang, 94 cM. breed, 4 rijen schijven, 12 K^o., geverfd per stuk tegen rembours $3^1/_2$ gulden

Fabriek Z. ZAUDY.
WESEL a/d. Rijn.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG.
RIJSWIJK (Z.-H.)

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25

Steekpennen, 3½ bij 2½ c.M. per 500 f 7.—
5 „ 1½ „ „ „ - 7.50
50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten, 1 bij 2 cM. per 100 f 5.—
1 „ 4 „ „ „ - 7.50
2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 4.—	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 5.50	-13.—
200 „	28 „	„ „ „	- 9.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

Hoornmeel en Hoornschilfers,

beste meststof voor tuinbouw en bloementeelt,

bij minder dan 100 K.G.: ad f 12.— per 100 K.G.
bij minstens 100 K.G.: ad. f 10.80 per 100 K.G.

Monsters op aanvrage.

TEN DAM & MANSCHOT,
AALTEN.
Hoorn-Kammenfabriek

WANTED.

Situation by a young man (21) Knowledge of German etc. 6 Years experience on florists offices.

Address H.H. Mr. K. A. v. D. WEIDE, Apeldoorn.

Opruiming van Iepenboomen,

van 13—16 centimeter in omtrek, op 1.25 M. uit den wortel gemeten, tegen eene kleine winst te koop.

Te bevragen bij C. KRAMM, tuinman te *Benningbroek* bij *Hoorn.*

Gladiolus Lemoinei.

(Zie Ned. Tuinbouwblad No. 3, 1892).

Zelf gewonnen Pracht-hybriden, met namen en kleuren.

12 in 12 srt. f 2.—; 25 in 25 srt. f 4,—;
50 „ 50 „ - 10.—; 50 „ 12 „ - 6,—.
Kleuren dooréén 25 f 2,75; 50 f 5.—. 100 f 9,—.

Rabat voor Handelaars en Tuinlieden.

Franco thuis, tegen postwissel, bij

J. J. VAN LOGHEM te Haarlem.

No. 10. ZATERDAG 5 MAART 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

BIJ DIT NUMMER BEHOORT EEN BIJVOEGSEL.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

BOEKERIJ,

In dank ontvangen van PROF. HUGO DE VRIES, redactie-werken over 1891. Verder geschenken van den heer C. DE VOS, te Hazerswoude, den heer VAN WALSEM te Vucht, en den heer A. FIET te Groningen.

LEONARD A. SPRINGER,
waarn. Bibliothecaris.

Wetenschappelijke Commissie.

Het Hoofdbestuur bericht, dat op voorstel der Wetenschappelijke Commissie het volgende artikel aan haar huishoudelijk reglement is toegevoegd:

ART. 13.

De Wetenschappelijke Commissie vergadert twee malen 's jaars. Eenmaal des winters, tegelijk met de eerste jaarvergadering der beide andere Commissiën, ten anderen male in de maand Juni op een door het Hoofdbestuur vast te stellen dag. Zoo dikwijls de Commissie zulks noodig mocht oordeelen, zullen er jaarlijks meer vergaderingen kunnen gehouden worden.

Tegelijk met de overige bijeenkomsten der beide andere Commissiën vindt telken male eene bijeenkomst plaats van het Bureau der Wetenschappelijke Commissie, samengesteld uit de te Amsterdam wonende leden van het bestuur.

Op deze bijeenkomst worden de ingezonden voorwerpen voorloopig door het Bureau onderzocht, terwijl tevens bepaald wordt, aan welke leden zij voor verder onderzoek zullen worden toegezonden.

Namens het Hoofdbestuur,
H. C. ZWART,
Secretaris.

Vergadering van de Wetenschappelijke Commissie op Woensdag 10 Februari.

Met drie bijlagen.

Nadat door den Voorzitter de vergadering was geopend, heette hij de leden welkom op deze eerste bijeenkomst in 1892.

Overgaande tot de eigenlijke werkzaamheden, werd het eerst ter sprake gebracht het bestuursvoorstel om de Commissievergaderingen tot twee per jaar te beperken, éene op de 1e bijeenkomst der overige Commissiën, éene in de maand Juni.

De motieven tot dit voorstel zijn neergelegd in No. 5 van het Tuinbouwblad, zoodat die hier met stilzwijgen kunnen worden voorbij gegaan.

Daar alle aanwezige leden zich ten volle met het voorstel konden vereenigen, en ook van verscheidene niet ter vergadering gekomen leden bewijzen van adhaesie waren ontvangen, werd besloten van deze beslissing aan het Hoofdbestuur kennis te geven.

Door den Voorzitter is ontvangen een schrijven uit Paramaribo over eene ziekte, die in de Cacao-plantages groote schade veroorzaakt. De beschrijving dezer verschijnselen vindt men in Bijlage III. De inzender biedt toezending van materiaal voor onderzoek aan, waarvan met dankbaarheid gebruik gemaakt zal worden. Misschien zal het mogelijk zijn, dit materiaal op de volgende vergadering, in Juni a.s., tentoon te stellen.

De monstreuze tak van *Abies excelsa*, door den heer H. T. M. KOSTER te Lutten aan de Dedemsvaart aan de Commissie gezonden, een heksembezem gelijk aan dien welken wij vroeger van den heer LOVINCK ontvingen, (zie Tuinbouwblad 1891 No. 26 blz. 206 en No. 48 blz. 385) is door den Voorzitter ter onderzoeking gezonden aan Prof. ROB. HARTIG te München, den schrijver van het bekende *Lehrbuch der Baumkrankheiten*. Tot nu toe is echter van dien geleerde geen antwoord ontvangen.

Het aantal inzendingen was, uit den aard der zaak, niet zeer groot.

Het waren de volgende:

1°. Een paar inzendingen van monstreuze Cyclamenbloemen, respectievelijk van de heeren Mr. J. H. SCHOBER te Putten en D. CAMSTRA te Hilversum, waarvoor wij verwijzen naar de Bijlagen I en II.

2°. Ettelijke Orchideeënbladeren met eigenaardige zwarte vlekjes, omgeven door een geelachtigen rand, ingezonden door den heer Mr. J. H. SCHOBER, ter opzending aan de Phytopathologische Vereeniging.

Volgens het oordeel van de ter vergadering aanwezige leden onzer Commissie bestond er de meeste waarschijnlijkheid

voor, dat deze ziekte aan een dierlijken parasiet moest worden toegeschreven, en diensvolgens werden de bedoelde bladeren ter onderzoeking aangeboden aan Dr. J. Ritzema Bos te Wageningen.

3°. Eenige takstukken van *Acer Pseudoplatanus* met eigenaardige knobbelvormingen, ingezonden door den heer de Waal te Amsterdam.

Dergelijke knobbels ziet men veelvuldig aan iepen. Zij hebben daar ongeveer als bij de ingezonden eschdoorntakken het voorkomen van tamelijk dikke overtreksels met eene onregelmatig geplooide oppervlakte, en doen bij oppervlakkige beschouwingen denken aan sommige paddestoelen (Polyporus). Ook kunnen zij soms evenals deze in hun geheel van den tak afgelicht worden.

Deze knobbelvorming ontstaat door het uitgroeien van de schors naast afgesneden takken. Die schorswoekering overdekt dan niet alleen den takstomp, doch strekt zich ook nog verder over den tak uit.

Namens het Bestuur,
de Secretaris,
Dr. J. W. Chr. Goethart.

BIJLAGE I.

Cyclamen persicum met monstreuze bloemgroepen.

Deze monstrositeit, ingezonden door den heer D. Camstra, bloemist te Hilversum, en die ik op 22 December j.l. in levenden toestand van hem ontving, bestond uit een roset van bladeren en bloemstelen, die schijnbaar uit een bladsteel ontsprongen. Die roset was gevormd uit twee volwassen bladeren en een jong blaadje, die een groep van bloemsteeltjes met nog onontloken knoppen omgaven. Het scheen, dat deze groep uit den steel van een volwassen, en in het praeparaat gaaf aanwezig blad ontsprong, en wel ongeveer op $^1/_4$ der hoogte. Maar anatomisch onderzoek leerde, dat het gedeelte „bladsteel," onder de inplanting der roset gelegen, niet den bouw van een ware bladsteel had; het vertoonde n.l. een rondom gesloten vaatbundelkring (evenals in bloemstelen gezien wordt) terwijl een bladsteel van *Cyclamen persicum* een van boven geopenden kring van vaatbundels heeft.

Het komt mij daarom voor, dat dit gedeelte te beschouwen is als een stengel, die op zijn top eene roset droeg, en dat het blad, welks steel in het verlengde van dien stengel ligt, het eerste blad van die roset is. Is dit juist dan zou die roset, bij verderen groei waarschijnlijk een knolletje voortgebracht hebben, dat men afzonderlijk had kunnen planten. Ik herinner hier aan de gesteelde *hyacinthenbol*, door de heeren E. H. Krelage en Zoon op een vroegere bijeenkomst onzer Commissie vertoond (Zie Tuinbouwblad 1891 blz. 304). Voortgezette waarneming kan belangrijke resultaten geven.

D. V.

BIJLAGE II.

Cyclamen met bebladerde bloemstelen.

In de laatste dagen van Januari j.l. ontving ik van den heer Mr. J. H. Schober op Schovenhorst bij Putten een drietal bloemen van *Cyclamen persicum*, met een eigenaardige, zeldzame, monstrositeit. De bloemstelen waren over hun geheele lengte normaal, slechts een weinig platter dan gewoonlijk. Aan hun omgebogen top, vlak bij de bloem, droegen zij echter elk twee bladeren, die op gelijke hoogte, juist tegenover elkander, waren geplaatst. Het vlak van kromming van den top der bloemsteel viel nu eens met de verbindingslijn der beide bladeren samen, dan weer stond het er loodrecht op. Vlak onder de inplanting was de steel zeer verbreed en afgeplat.

In één geval waren de beide bladeren 2,5 — 3, hun stelen 1,5 en 4,5 c.M. lang; elk blad droeg hier in zijn oksel een kleine bloemknop. In de beide andere gevallen waren de bladeren kleiner en korter gesteeld of zelfs ongesteeld, het kleinste was 1 c.M. lang. Hun vorm, kleur, aderloop en rand was die der normale bladeren.

De bloemen waren in alle drie deze gevallen zóó normaal, als van de gekweekte *Cyclamen's* te verwachten is, met name had de kelk den gewonen bouw.

De beide bladeren aan deze voorwerpen moeten m. i. beschouwd worden als „voorbladeren." Maar terwijl voorbladeren gewoonlijk zich als kleine schubjes voordoen, zijn zij hier geheel bladvormig ontwikkeld.

Dit geval is vooral daarom zeer merkwaardig, omdat in de familie der *Primulaceeën* voorbladeren niet plegen aanwezig te zijn. (Zie Eichler, Blüthendiagrame I blz. 328.)

Na afloop der vergadering ontving ik van denzelfden inzender nog een bloem van *Cyclamen persicum,* die eenigzins aan de monstreuze voorwerpen herinnert, die in de eerste bijlage besproken zijn. Ongeveer op het midden van den bloemsteel bevond zich een blad, in welks oksel een gesteelde bloemknop stond. Bladschijf 3 cM. lang, normaal van bouw, bladsteel 8 cM.

Van de kelk van den bloem was een der vijf blaadjes een weinig te groot en min of meer bladachtig ontwikkeld.

D. V.

BIJLAGE III.

Over de ziekten van Cacao- en Koffieboomen in Suriname.

Het groote belang voor de cacaocultuur, om de oorzaak van het zwart worden der cacaovruchten te kennen, waardoor eene kans geboren zoude worden, om een middel daartegen te vinden, maakt mij tot plicht het onderstaande, door mij waargenomene, bekend te maken.

Op denzelfden tijd, dat de cacaovrucht het meest te niet gaat, is de grond bezaaid met eene soort van bloeiende, liever fructificeerende, zwammen, die zich in de doode poppen der koffiemama-wormen hebben geworteld.

Met het ongewapend oog kan men niet alleen wolken van zwevende sporen waarnemen, maar ook bevinden, dat zij zich aan alles in de nabijheid vasthechten. Vruchten, bladeren, stammen, takken der cacaoboomen blijven dus niet onbezocht.

Eenige hoeveelheid dezer sporen, aangebracht op drie onrijpe vruchten van verschillenden leeftijd aan een boom, die op eene plaats staat, waar de zwammen niet in de lucht verspreid waren, had het gevolg. dat den volgenden dag ongeveer één vierde deel van elke vrucht zwart werd en binnen drie dagen al de drie vruchten bedorven waren.

Er werd opgemerkt, dat, hoewel de zwart geworden vruchten aan den boom werden gelaten, geen der overige vruchten aangetast werd.

Het onderzoek gaarne aan nauwkeurige wetenschappelijke studie willende overlaten, vermeld ik nog dat de poppen der koffiemamawormen aangetast worden door eene spoorplant, die in hare afgestorvene slachtoffers gunstige voorwaarden tot fructificatie vindt.

De sporen, die hierdoor in eene onmeetbare hoeveelheid ontstaan, komen voor een deel op de vruchten en bladeren der cacaoboomen terecht.

In den strijd voor het bestaan, doen zij daarop hun best zich te ontwikkelen. met het gevolg dat het leven van de aangevallene te niet gaat. De bladeren echter weerstaan beter den aanval, omdat deze meestal van onder geschiedt. Worden zij evenwel van boven aangetast dan hebben zij minder kracht van verweering.

Daargelaten dat de koffiemama slecht aan het doel om schaduw te geven beantwoordt, is zij dus nog de oorzaak van eene groote ramp,

Aan te raden is het dus dezen boom van de cacaovelden te weren.

Een eenvoudig middel om de wormen meester te worden is gaten van een halven meter diepte en wijdte onder de koffiemama te delven.

Zoodra de tijd van verpoppen daar is, kruipen de wormen van de boomen nagenoeg alle daarin.

Dagelijks is de kuil half vol.

Door ze onder de cacaoboomen te dooden kunnen zij als mest gebruikt worden.

Het hoog opsnoeien van de koffiemama's zal zeker een middel zijn om genoemde wormen te bestrijden.

De vrouwelijke vlinders kunnen toch slechts laag bij den grond, een 3 meter hoogstens, vliegen en leggen daarom hunne eieren onder de bladeren der laagste takken. Daar de larven zich met geen ander loof voeden, zullen zij bij gebrek aan

voedsel te niet gaan, wanneer de moeder verplicht is de wieg ergens anders te plaatsen.

Hiermede hoop ik bijgedragen te hebben tot de pogingen, die langen tijd reeds worden aangewend, om het nadeel door verlies van cacaovruchten te keeren.

Paramaribo, Dec. 1891. A.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Het Wintercongres van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde te Rotterdam, op 24 Februari 1892.

Toen op den 24sten Februari des morgens te halftwaalf de Voorzitter het congres opende, waren ongeveer een zestigtal leden aanwezig.

De heer VIRULY VERBRUGGE deelde mede, dat hij helaas deze vergadering niet kon openen dan met een zekeren weemoed, omdat hij dezen morgen de tijding had ontvangen, dat een onzer verdienstelijke leden, Dr. COSTER, een man, die bij tallooze gelegenheden had getoond alles te doen wat in zijn vermogen was, wanneer het gold de belangen onzer Maatschappij, overleden was. Hij bracht daarom een warm woord van hulde aan zijne nagedachtenis.

Hierna verklaart de Voorzitter de vergadering voor geopend en gaat men over tot de bespreking van punt 1: „Is het „wenschelijk dat door onze Maatschappij commissiën worden „benoemd, die op tijden aan de bloemisten en tuinlieden onbe„kend, hunne kweekerijen bezoeken, en alsdan prijzen voor „uitstekende kweekwijze en netheid kunnen toekennen. Be„kendmaking in de Tuinbouw- en andere bladen ware van „deze bekrooningen wenschelijk".

De heer JHR. MR. W. C. A. ALBERDA VAN EKENSTEIN, die dit punt zou inleiden, was door ongesteldheid verhinderd, reden waarom hij zijn inleiding schriftelijk had gezonden. De Voorzitter deelt mede, dat dit punt niet nieuw meer is, doch op 20 Februari 1879 te Amsterdam werd besproken en aldaar in 1884 nog eens werd herhaald. De Secretaris begint met de voorlezing van de inleiding over punt 1. Hierin deelt de heer ALBERDA mede, dat er tusschen deze wijze van onderscheidingen toekennen, en bekrooningen op tentoonstellingen verband bestaat, zonder dat de tentoonstellingen daardoor worden benadeeld. Indien een tentoonstelling wordt gehouden, alleen met het doel om mooie planten te laten zien zonder meer, dan is er niets tegen het aankoopen en leenen van planten, maar wanneer een tentoonstelling moet dienen om de kweekkunst van de inzenders te kunnen beoordeelen schiet zij te kort, mist zij den grond van waarheid. Daarom zijn belooningen voor diegenen, die de meeste zorg aan hunne kweekerijen besteden en daardoor in een of andere cultuur uitmunten, wenschelijk. Wanneer door een te benoemen commissie jaarlijks een paar kweekerijen worden bezocht, op tijden den eigenaar onbekend, dan zullen de daarbij toegekende belooningen een prikkel wezen, die anderen ten spoorslag strekt om meer acht te geven op hunne culturen en hunne etablissementen netter in orde te houden.

De heer KRELAGE vraagt hierover het woord. Hij begint me te zeggen, dat dit een zeer belangrijk punt is en dat al kan het voorstel van den heer ALBERDA VAN EKENSTEIN niet zoo worden uitgevoerd als het daar ligt, het toch wel eenige levensvatbaarheid heeft. In de woorden van den heer ALBERDA schemert door, dat indien wij eenmaal zulke commissiën hebben, wij desnoods tentoonstellingen kunnen ontberen. Dit is echter geenszins het geval. Het doel van tentoonstellingen toch is het groote publiek te laten zien wat de tuinbouw vermag en daardoor liefhebberij aan te kweeken. Spreker herinnert aan een genootschap te Rijssel, dat in den geest, zooals de inleider bedoelt werkzaam is, alleen met dit verschil, dat door deze jury's geen kweekers, doch alleen liefhebbers worden bezocht. Het bezoek op tijden den eigenaars onbekend, heeft de schijn van groote partijdigheid. Vooral voor bloemisten is dit zeer bezwarend; want hoe groot is dan niet de verantwoordelijkheid van dengene, die de tijden bepaalt van het bezoek. Bovendien kan men bij kweekers geene juiste vergelijking maken, wanneer zij zich niet toeleggen op speciale culturen. Zoo zou men bijvoorbeeld bij bouquetmakers die zelf forceeren, alleen de cultuur van snijbloemen kunnen beoordeelen. De heer KRELAGE eindigt met het stelsel aan te bevelen van de *Société d'Horticulture de France*, waar bezoeken worden gebracht op verzoek van den kweeker of liefhebber, maar alleen dan, wanneer er iets nieuws of buitengewoons te zien is.

De heer WITTE vraagt hierop het woord en zegt dat punt I zijn volle sympathie heeft. Hij heeft in de Afdeeling Leiden een voorstel gedaan in den geest van de commissiën te Rijssel, ter vergelijking van het onderhoud van tuinen, maar dit vond in de Afdeeling veel tegenkanting, vooral omdat deze bezoeken onwillekeurig influenceeren op de particuliere belangen der tuinlieden.

Daarom is spreker ook zeer tegen het bezoek op ongezette tijden. Het geheel zal ook volgens zijne meening zeer moeielijk uitvoerbaar zijn.

De heer VAN LANSBERGE bestrijdt het voorstel, vooral ook omdat het meer particulier dan algemeen belang geldt en de bekrooningen op die wijze toegekend volstrekt niet aan contrôle van het publiek zijn onderworpen.

Hierna maakt de heer RIETVELD nog eenige opmerkingen, waarop de discussie over dit punt wordt gesloten en de Voorzitter zich bereid verklaart een voorstel punt I betreffende in de algemeene vergadering te doen.

De heer RIETVELD krijgt nu het woord als inleider van punt II.

„Zou het niet wenschelijk zijn dat de Nederlandsche Maat„schappij voor Tuinbouw en Plantkunde vertakkingen of „connecties had in onze Koloniën, met het oog op de belan„gen van jeugdige beoefenaars van den tuinbouw die in Oost „of West eene werkkring zouden wenschen. Spreker is in de laatste jaren meermalen aangezocht om informatiën te verstrekken over Indië voor jongelui die aldaar wenschten in betrekking te komen. Vooral met het oog op jongelieden die goed practisch ontwikkeld zijn, maar weinig theoretisch onderwijs hebben genoten, vindt hij het wenschelijk, dat de Maatschappij pogingen in het werk stelle om zulke jongelui naar Indië te helpen. Dit zou volgens spreker gunstig werken op de overbevolking, die er ook op ons gebied hier te lande heerscht.

De Voorzitter deelt mede, dat indertijd door de Maatschappij pogingen zijn gedaan om te Batavia een afdeeling op te richten, doch dat deze zijn mislukt, vooral omdat de bevolking van Batavia meest bestaat uit personen, die slechts gedurende eenigen tijd aldaar verblijf houden.

De heer KRELAGE vindt het voorstel zeer belangrijk, doch z. i. zouden juist de jongelui, die behalve in de practijk, ook goed onderlegd waren in de theorie, beter kans van slagen hebben. Het zou misschien op den weg der Maatschappij kunnen liggen om jongelui, die practisch ontwikkeld zijn in de gelegenheid te stellen zich gedurende eenigen tijd in de theorie te bekwamen.

De heer VAN LANSBERGE maakt de opmerking dat de heer RIETVELD spreekt van een overbevolking hier, maar vergeet, dat men in Indië tegenover een even groote overbevolking komt te staan. Teleurstelling van schoone verwachtingen zou dus zeer vaak voorkomen. Het is spreker ondanks zijn jarenlang verblijf in Nederlandsch-Indië nog niet gelukt een enkel jongmensch te plaatsen.

De heer VAN NAMEN beaamt volkomen het gesprokene van de hh. KRELAGE en VAN LANSBERGE. Nog eens vraagt de heer RIETVELD het woord, maakt de opmerking, dat de tegenwoordige crisis in Indië toch wel van tijdelijken aard zal zijn en blijft bij zijn opinie, dat er gebrek is aan practische jongelui.

De heer KRELAGE doet nogmaals uitkomen, dat hij vooral de theorie aan de practijk wil paren. Hij zoekt bijvoorbeeld op het oogenblik een boomkweeker voor Indië, doch kan daarmede niet slagen, omdat men hier geen kweekers vindt, die tegelijkertijd genoegzaam op de hoogte zijn o. a. van organische scheikunde om een dergelijke betrekking daar te vervullen.

De heer WILKE noemt een voorbeeld van twee jongelui, die met een beetje practijk en geheel zonder theorie toch goed terecht zijn gekomen.

De heer VAN LANSBERGE stemt toe, dat er bij uitzondering enkele jongelui slagen, zooals de heer WILKE bedoelt, doch

dat over het algemeen in Indië de practijk veel minder van waarde is, dan men hier denkt. Vooral moet men ook bedenken, dat de concurrentie in de laatste jaren hoe langer hoe grooter is geworden.

De heer VAN NAMEN geeft het Hoofdbestuur in bedenking zich in verbinding te stellen met een paar in Indië verblijfhoudende tuinbouwkundigen tot het verkrijgen van advies in deze.

De Voorzitter sluit de discussie over dit punt en deelt mede, dat er een uur zal gepauseerd worden om de heeren in de gelegenheid te stellen een kleine lunch te gebruiken, die in een aangrenzend lokaal gereed stond.

Ten 2 uur voortzetting der vergadering. Aan de orde is punt 3. „Vergelijkende proefnemingen worden aanbevolen met „gascokes, gietcokes en anthraciet, ter beantwoording der „vraag welke van deze drie brandstoffen voor vulkachels ter „verwarming der plantenkassen, met het oog op kostbaarheid, „duur en warmtegevend vermogen, de voorkeur verdient". Hierover spreekt de heer WITTE als inleider. Hij deelt mede, dat hij zeer nauwkeurige proeven heeft genomen door het stoken van twee vulketels, aan ééne kas verbonden, achtereenvolgens met anthraciet, gewone cokes en gietcokes. Uit deze proeven is hem gebleken, dat het stoken met anthraciet kostte f 1.74 per dag en per ketel, met cokes f 0,72½ en met gietcokes f 1,15. Hierbij moet echter in aanmerking worden genomen, dat er met de anthraciet harder was gestookt, omdat het toen kouder was. Wat het lange branden betreft, daarvoor is anthraciet uitmuntend. Wanneer de ketel daarmede gevuld was brandde hij 15 uren, terwijl dit met gietcokes en cokes slechts 9½ uur duurde.

Ten slotte beveelt de heer WITTE de anthraciet aan voor liefhebbers en de gewone cokes voor bloemisten, vooral met het oog op de kostbaarheid van de anthraciet. De gietcokes worden onvoorwaardelijk afgekeurd, ook omdat men bij gebruik daarvan zeer dikwijls, minstens om de 2 uren, naar de ketels moet zien, anders dooven zij uit.

De heer QUARLES VAN UFFORD vraagt den heer WITTE welke brandstof de ketels het meest aantast, waarop hem wordt geantwoord, dat dit zeker de cokes en in 't bijzonder de gietcokes zijn.

De heer DE KOSTER bevestigt dit, doch voegt er bij, dat het snellere vergaan van de ketel niet van zooveel beteekenis is, dat men er bepaald rekening mede moet houden.

De heer WOLTER maakt nog eenige opmerkingen betreffende de temperatuurs-verschillen in de kas gedurende het stoken met anthraciet en met cokes.

De heer WILKE vraagt den heer WITTE welke soort anthraciet is gebruikt, daar dit nog al groote verschillen oplevert, waarop wordt geantwoord, dat dit uitsluitend 1e qualiteit is geweest, waarmede men de ervaring heeft opgedaan, dat deze anthraciet geen slakken en weinig asch vormt.

De Voorzitter sluit de discussie over dit onderwerp.

Aan de orde is punt 4: „Plebiscieten, zooals ze tegenwoor„dig in de tuinbouwwereld gehouden worden, beantwoorden „niet volkomen aan het doel. Welke verbeteringen zijn voor „het vervolg ten deze wenschelijk?"

Dit wordt ingeleid door den heer WILKE, die van oordeel is, dat over het algemeen aan de plebiscieten te veel wordt gehecht. Men moet wel bedenken, dat vele zeer locaal zijn. Wat op de eene plaats uitmuntend is, deugt op eene andere totaal niet. Dit is vooral gebleken bij de rozenplebiscieten. Men mag gerust zeggen, dat plebiscieten minder gunstig werken, dan de meeste vakmannen denken.

De heer KUIJK is van meening, dat plebiscieten ter opwekking van liefhebberij zijn aan te bevelen en stelt den heer WILKE de vraag, welke weg ZEd. de beste zou achten om in te slaan bij het uitschrijven van plebiscieten.

De heer KRELAGE neemt het woord en wil, vooral indien men plebiscieten verlangt, die meer nut voor de kweekers opleveren, beginnen met de vragen anders te stellen, bijv. zooals men dat in Engeland doet. Dergelijke plebiscieten zijn zeer nuttig voor kweekers, maar daaraan heeft het publiek natuurlijk weinig.

De heer WILKE beaamt volkomen het gesprokene van den heer KRELAGE, waarna de heer KUYK de opmerking maakt, dat men dan bij het uitschrijven van plebiscieten veel meer medewerking van de vaklui moest ondervinden om tot een goed resultaat te komen. Er wordt overgegaan tot punt 5: „Welke methode behoort gevolgd te worden bij het onderwijs „in Tuinbouwteekenen."

De heer VAN DE PAVORD SMITS had hiervan de inleiding op zich genomen. Hij zette in een uitvoerige rede zijn begrippen over tuinbouwteekenen uiteen, noemde als voorbeeld van een slechte methode een teekencursus, die hij kende en waarvan hij een paar dwaze copieën als voorbeelden had meegebracht en eindigde met het geven van enkele wenken, die — volgens Z.Ed. — nuttig konden zijn bij het teekenonderwijs. Spreker is overtuigd dat goed teekenonderwijs het fondament is van elk vakonderwijs, dus dat dit ook waar is op tuinbouwgebied. Datgene, wat men tuinarchitectuur noemt, kan men niet leeren op een cursus, maar dit eischt vele jaren studie.

De heer IDE beaamt gedeeltelijk hetgeen de heer VAN DE PAVORD SMITS over dit onderwerp heeft gezegd, ook hij heeft te Frederiksoord opgemerkt, dat de jongens, die geen lagere school genoten hadden, ten achter waren bij de andere. Wat de methode te Frederiksoord aangaat, daaromtrent deelde de heer IDE het volgende mede. De cursus is zoo ingericht, dat de jongens in den kortst mogelijken tijd een ruim gezicht krijgen op lijnen en figuren, om daarna geleidelijk op te klimmen. Met deze eenvoudige leerwijze heeft de heer IDE zeer bevredigende resultaten verkregen.

De heer VAN LEER maakt nog eenige opmerkingen, daarna vraagt de heer WILKE het woord. Spreker vindt het onderwerp veel te uitgebreid, om hier uitvoerig te behandelen. Een groot gedeelte van het gesprokene door den heer VAN DE PAVORD SMITS zal z.i. wel tot de vrome wenschen blijven behooren. Hij is wel degelijk van oordeel, dat voor tuinbouwteekenen niet iedereen geschikt is, men moet daarvoor eenige aanleg bezitten. Degenen, die het niet zoover brengen, dat zij zelf plannen kunnen maken, zijn soms nog uitstekend geschikt voor het uitzetten van plannen enz.

De heer WITTE JR. treedt nu als spreker op en deelt mede, dat hem dezelfde cursus bekend is, door de heer VAN DE PAVORD SMITS bedoeld, doch dat deze heer die cursus alleen van de slechtste zijde heeft laten zien. Het spreekt van zelf, dat men van een knoeier nooit een goed teekenaar kan maken. Spreker heeft echter van dezelfde cursus werk van leerlingen gezien, dat zeer goed mocht heeten. Hij merkt aan, dat de heer VAN DE PAVORD SMITS wel iets heeft afgebroken, doch niets heeft opgebouwd en volstrekt niet gedaan heeft, wat hij had behooren te doen, namelijk een richting aangeven, te volgen bij het onderwijs in tuinbouwteekenen.

De Heer KRELAGE vestigt de aandacht op de methode, die bij gewoon teekenen wordt gevolgd. Wanneer men daarmede zoover is, dat men het menschelijk lichaam goed naar de natuur kan teekenen, dan komt het overige van zelf. Dit zou op het gebied van tuinbouwteekenen ook aanbeveling verdienen. Daartoe zou men leerlingen langen tijd planten naar de natuur moeten laten teekenen, zoodat zij ten laatste uit het hoofd kunnen demonstreeren. WALTER VEITCH geeft in de Gardeners Chronicle eene zeer duidelijke en eenvoudige methode in die richting aan. Het is vooral gewenscht, dat men reeds op zeer jeugdigen leeftijd begint. De Voorzitter sluit hierover de discussie en men gaat over tot punt 6. „Wat „heeft de winter van '90—'91 ons geleerd ten aanzien van „nieuw ingevoerde planten in de laatste 50 jaren?" Door afwezigheid van den inleider wordt dit punt zonder inleiding aan de orde gesteld. De heer VAN NAMEN zegt dat er maar één uitzondering is op de verwoesting der bloeiende vaste planten in den vorigen winter namelijk de vergeet-mij-niet Wat de groenteplanten betreft, de meest winterharde zijn vernietigd, behalve wanneer zij bedekt waren, zij het ook toevalligerwijze.

MR. SCHOBER deelt mede, dat wat de Conifeeren betreft, diegenen waarvan het hout rijp was, vrij goed zijn gebleven.

De heer VAN NAMEN noemt nog een voorbeeld van weinig bedekking voor Brusselsch witloof. Dit is namelijk bij hem met een weinigje aarde bedekt en bij het invallen der vorst nog met een laagje paardemest, uitstekend overgebleven.

De heer H. WITTE zegt dat de resultaten van een winter zoo uiteenloopend zijn, dat men volstrekt niets in 't algemeen,

maar alleen bijzondere gevallen kan constateeren.

De heer KWAST geeft als algemeen antwoord, dat men geen algemeene wetten kan geven. Men heeft in den vorigen winter planten als winterhard leeren kennen, waarvan men dacht, dat ze zulk een koude niet zouden doorstaan en ook het omgekeerde. In den winter van 1872—80 hadden de planten meer in het hout geleden; in dien van '90—'91 meer in de wortels.

De heer FRIJLINK heeft opgemerkt, dat vele van de geïmporteerde bolgewassen uit den laatsten tijd meer hebben geleden, dan de vroeger ingevoerde.

De heer KRELAGE vraagt het woord en zegt, dat men nog betrekkelijk weinig over bevriezen kan oordeelen, omdat men nog niet weet op welke manier een plant lijdt door de vorst, mogelijk komt men later tot een stelsel in deze. Dit moet het streven zijn der onderzoekingen. In het bollenvak is over het algemeen gebleken, dat goede bedekking nuttig is geweest. De Voorzitter sluit het debat over dit punt en wegens afwezigheid van den inleider voor punt 7, gaat men over tot punt 8. „Het aanbrengen van verwarmingsbuizen langs de „glasbedekking der plantenkassen is wenschelijk".

De heer E. TH. WITTE spreekt hierover als inleider. Hij deelt mede, dat het aanbrengen van dergelijke buizen door hem het eerst werd gezien in Hannover, waar men over de resultaten er van zeer tevreden is; want men krijgt daardoor in de eerste plaats een betere vochtigheidstoestand van de lucht. Het heeft bovendien nog een voordeel namelijk besparing van brandstof, omdat men de buizen minder heet behoeft te stoken.

De heer WOLTER zegt, dat hij het volkomen met den vorigen spreker eens is, alleen met dit verschil, dat het geen besparing, maar wel vermeerdering van brandstof tengevolge zal hebben.

De heer WILKE merkt aan, dat dezelfde vraag indertijd reeds te Utrecht door hem aan de orde is gesteld en dus de toepassing hier niet zoo onbekend was, als de heer WITTE begon te veronderstellen. Spreker heeft in een ijzeren kas op zekere hoogte buizen aangebracht, die hem uitstekend bevallen, omdat daardoor deze kas al de nadeelen van een ijzeren kas mist en even goed is als een houten kas.

De heer VAN DEN BERG geeft in bedenking de buizen, die men aanbrengt boven in de kas dunner te nemen, dan de buizen, die beneden liggen. Daardoor vermijdt men het gevaar, dat de leiding beneden niet goed meer rondwerkt. Nadat de heer WILKE nog eenige opmerkingen over dit onderwerp heeft gemaakt, sluit de Voorzitter de discussie en deelt mede, dat wegens het vergevorderd uur de drie overige punten van de agenda worden verdaagd tot een volgend congres. Hij brengt aan de aanwezigen een woord van dank voor hunne trouwe opkomst, en hoopt dat de Maatschappij nog menig congres zal mogen houden, dat evenals dit zijn doel zal bereiken en er toe bijdragen om de belangen van den vaderlandschen tuinbouw te bevorderen.

Hierna sluit de Voorzitter de vergadering.

De leden, die deelnamen aan het diner, bezochten vluchtig nog een paar serres. Dit bezoek leverde, evenals dat aan de Victoriakas tusschen den middag, waar een tachtigtal bloeiende Orchideeën werden bewonderd, het bewijs, dat Flora's kinderen in de Rotterdamsche Diergaarde aan bekwame handen zijn toevertrouwd. Omstreeks half 6 begon de maaltijd, die door vroolijke en gezellige gesprekken gekruid, een aangenaam besluit was van dezen dag.

H. DE LANGE.

ELK WAT WILS.

Zwarte Aardappelen. De laatste nieuwigheid op plantaardig gebied, ter verlokking van den Europeeschen eetlust, is zwarte aardappelen. Zij worden oorspronkelijk uit Zululand uitgevoerd, waar men dit merkwaardig knolgewas den naam gegeven heeft van „Cetewayo." De plant heeft een zwartachtigen stam met eene blauwe bloem, terwijl de aardappel zelf er blauw-zwart en vrij wasachtig uitziet. (*N. v. d. D.*)

Buddleia L. In gezelschap van de prachtige boomvarens (*Lomaria procera*, SPR.), de *Gunnera scabra*, RUIZ ET PAV., onzer tuinen, de koning der groene heesters *Araucaria imbricata* en nog vele andere wel bekende treft men aan den *Chanleon* in Chili de *Buddleia globosa* LAM aan, met de *Fragraea auriculata*, JACK. van Java, tot de weinig bekende orde der *Loganiaceae* behoorend.

De *B. curviflora* HOOK ET ARN. is een rijkbloeiende struik die echter evenals de *globosa* nog weinig in onze tuinen wordt aangetroffen.

In Chili worden de bladen van de *globosa* geroosterd, gestampt en als pappen tegen alle mogelijke wonden en verzweringen aangewend.

Ook maakt men er pleisters van. MAIDENHAIR.

Een hybride onder de eiken. Aan den ingang van de beroemde *Exeter nursery* stonden voor meer dan eene eeuw een tweetal eiken, de *Quercus Cerris* of moseik met afvallend blad en een altijd groene Kurkeik (*Quercus suber*). Dit bericht op zichzelf was misschien minder belangrijk en zou nooit tot ons zijn gekomen als niet heel toevallig eene geheime kruising tusschen deze beiden moet zijn voorgevallen, waardoor in een zaaibed van eikels van den eersten een zaailing te voorschijn was gekomen, die zijne bladen in den winter behield en zoo werd opgemerkt door den eigenaar LUCOMBE en dan ook veel *Q. C. Lucombeana* genoemd wordt.

Onbegrijpelijk is het hoe zulk een aanwinst in onzen tijd nog niet naar waarde wordt geschat, met zoo'n boom is geld te verdienen. Hier heeft men een eik die, zooals de dichter zingt, zich breed vertakt, met fierheid praalt en zich spiegelt in den stroom, een eik die ook in den winter zijn blad behoudt, en als het voornaamste van alles, een snelgroeienden eik, een boom die bij de duurte en de schaarschheid van het eikenhout de aangewezen boom is voor den aangewezen weg — *beplanting!*

MAIDENHAIR.

Statistiek over de bloementeelt. Men kweekt op dit oogenblik in Europa 4200 soorten van bloemen. Daarvan zijn slechts 420 dus 1/10 gedeelte welriekend.

De witte bloemen zijn de gewoonsten; er zijn 1194 soorten, waarvan 187 met reuk; 951 soorten gele bloemen waarvan 77 met reuk; 823 soorten roode waarvan 84 met reuk; 594 soorten blauwe bloemen waarvan 31 met reuk; 308 soorten violetkleurige bloemen waarvan 13 met reuk.

Buitendien zijn nog 250 soorten bloemen met verschillende kleuren voorhanden, van welke slechts 28 soorten welriekend zijn. (*Flora.*)

P., 15/2 1892. L. C. BOBBI..K.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Amsterdam.

Dinsdag 23 Febr. hield de Afdeeling Amsterdam hare 1e buitengewone vergadering van dit jaar in het Nutsgebouw. Als spreker trad daarin op, de heer G. A. KUIJK te Arnhem, met het onderwerp „De volksbloem uit het Oosten".

Dat deze voordracht met zeer veel genoegen was aangehoord, bewees het langdurig applaus van de aanwezigen. Een verslag van de lezing zal dan ook in een van de eerstvolgende nummers van het Tuinbouwblad gegeven worden.

Na de pauze werden de behaalde bekrooningen op de 2e Nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling, met een daarbij voor iederen bekroonde toepasselijke rede, door den Voorzitter B. A. PLEMPER VAN BALEN uitgereikt. Na afloop van de lezing werd nog eene huishoudelijke vergadering gehouden, tot het vaststellen van het Programma der 3e Nat. Chrysanthemum-Tentoonstelling. Bij stemming bleek, dat door de meerderheid het thans opgemaakte programma onveranderd is goedgekeurd; zoodat dit dan ook nu zoo spoedig mogelijk zal gepubliceerd worden.

Er is uitgeloofd aan prijzen voor een bedrag van ongeveer f 2000.

Na een woord van dank aan de aanwezigen voor hunne getrouwe opkomst, werd de vergadering gesloten. IZAÄK BULK,
Secretaris.

Afdeeling Nijmegen en Omstreken.

Ter vergadering den 23 Februari l.l. door deze Afdeeling gehouden, werden de leden in de gelegenheid gesteld met den heer FIET, Hortulanus aan 's Rijks academie-tuin te Groningen, van gedachten te wisselen over den „wortel der planten in verband met de planting", een onderwerp door den spreker met veel nauwkeurigheid bestudeerd.

In den regel werden op de wintervergaderingen voordrachten gehouden; het Bestuur oordeelde, op advies van den heer FIET, eens van dien regel af te wijken en verzocht een onderwerp in te leiden. Het gevolg hiervan was dat dit tot velerlei vragen aanleiding gaf zoodat de avond nuttig werd doorgebracht en naar veler meening *te* gauw gepasseerd was.

Onder de verdere punten van behandeling kwamen voor:

1o. Rekening en verantwoording over 1891. Hieruit bleek, dat de ontvangsten met het batig saldo over 1890, bedroegen f 428.91, terwijl de uitgaven beliepen f 221.93 en er dus een batig saldo in 1891 overbleef van f 206.98.

2o. een voorstel van het Bestuur, ten einde gemachtigd te worden evenals in 1889 uit te keeren f 0.25 per lid uit de afdeelingskas voor instandhouding der uitgave van het Nederlandsch Tuinbouwblad, indien het later mocht blijken dat zulks noodig was. Dit werd met algemeene stemmen aangenomen.

Nadat door den Secretaris voorlezing was gedaan eener missive van het

Hoofdbestuur houdende besluit tot royeering als Lid van den heer H. J. STROEK, tuinbaas (woonachtig binnen den kring der Afd. Nijmegen) die zich in strijd met art. 17 der Statuten, had aangesloten bij de Afdeeling Zeist en thans bij de Algemeene Afdeeling werd opgenomen, werd de vergadering gesloten.

Wijchen, 24 Febr. '92. C. A. HIEBENDAAL, *Secrts.*

Afdeeling Dordrecht.

Dinsdag 23 Februari l. l werd des avonds ten 7 uur in het Hotel „Ponsen " te Dordrecht, door den Heer A. IDE, Directeur der *G. A. van Swieten Tuinbouwschool te Frederiksoord*, zijne eerste openbare Les in de afdeeling Dordrecht en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde gegeven. Er waren ongeveer 80 leden en belangstellenden opgekomen, die met de grootste aandacht de les, welke ruim drie uur duurde, gevolgd hebben.

De Spreker zeide in zijn inleiding,dat hoewel deze les geheel theoretisch zou zijn, hij toch trachten zou zooveel mogelijk practische wenken te geven, de tweede en derde les zal hij geven in den tuin of kweekerij, en hij hoopt dan bij den boom of de plant nog duidelijker te maken, wat hij nu alzoo behandelen zal.

In eenvoudige en juiste, daarom voor ieder bevattelijke bewoordingen, behandelde Spreker achtereenvolgens: de wortels en hun invloed op het bestaan der planten, de samenstelling van stam en bladeren. het nauwe verband, dat bestaat tusschen wortels en bladeren, de verschijnselen die men in den winter bij vorst waarnemen kan, enz. Daarna stond hij langen tijd stil bij de bloem en haar samenstelling, hoe de bevruchting tot stand komt en hoe kunstmatig bevrucht moet worden, over verbastering bij kunstmatige kweeking, het aanwinnen van nieuwe vruchten en de waarde daarvan. Vervolgens kwam hij tot de vrucht en het zaad, welks voortbrenging het levensdoel der planten is. Daarna werd gewezen op den invloed van lucht, licht en warmte op het leven der planten, hoe onder den invloed van het licht, het voor het leven onmisbare bladgroen gevormd moest worden, stond hij even stil bij de bonte en gekleurdbladige planten, en ten slotte behandelde hij de waarde en de werking der meststoffen, zoowel die van sta'mest als die van kunstmest of hulpmeststoffen.

Toen een korte pauze gehouden was, werd door spreker gelegenheid gegeven tot het doen van vragen, en dat het gesprokene tot nadenken bij de toehoorders aangespoord had, bewezen de talrijke en meest interressante vragen die den heer IDE voorgelegd werden en welke allen door hem duidelijk en praktisch beantwoord werden. Het zou mij te ver voeren die vragen en antwoorden hier te beschrijven.

Toen de voorzitter bij het sluiten der vergadering een woord van dank aan den heer IDE sprak, moet het voor hem een voldoening geweest zijn, uit het luide applaus gehoord te hebben, dat hij de vergadering met zijn eerste les zeer voldaan had.

Dordrecht, Februari 1892. C. KWAST, *Secretaris der Afdeeling.*

Afdeeling Apeldoorn.

Vrijdag j.l. trad de heer Dr. J. TH. CATTIE, uit Arnhem, op voor de Afdeeling „Apeldoorn en Omstreken" der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, met een lezing: „Uit de geschiedenis onzer gekweekte planten."

De dicht bezette zaal en de aandacht, waarmede de lezing werd aangehoord getuigde wel van belangstelling.

Van sommige planten als: dadelpalm, vijg, druif, olijf, granaat, meloenen en kalebassen, pruim, perzik, kwee, abrikoos, kers enz. werd het land van herkomst opgezocht en verder de geschiedenis en verspreiding nagegaan.

Toen de oude volken hun zwervend leven vaarwel zeiden en meer vaste woonplaatsen gingen opzoeken, en hun eigen tuinen bebouwden, werden daar ook deze gewassen aangeplant en later al verder en verder verspreid, zoodat de meeste dezer gewassen in het zuidelijk deel van Europa thans algemeen zijn, hoewel hun Vaderland, voor een groot gedeelte tenminste, Azie is.

De zaal was aardig versierd, met planten, daartoe welwillend door eenige heeren plantenliefhebbers en bloemisten afgestaan. W.

WEEKNIEUWS.

Tentoonstelling te 's Gravenhage.

De Afdeeling 's-Gravenhage van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde heeft besloten in den zomer van 1893 eene rozen-tentoonstelling uit te schrijven, ter eere van Koningin Wilhelmina. Het programma zal in eene volgende vergadering der Afdeeling worden vastgesteld.

Tentoonstellingen der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur.

De dagen, waarop de Voorjaars-Tentoonstellingen van bloeiende Bol- en Knolgewassen in drie Afdeelingen gehouden zullen worden, naderen met rassche schreden en het is wellicht nuttig, er nog eens aan te herinneren, dat de aangifte voor de tentoonstelling van de Afdeeling Overveen—Bloemendaal moet plaats gehad hebben vóór of op heden, Vrijdag 4 Maart, bij den heer P. W. VOET, Rampelaan te Overveen; voor de tentoonstelling der Afdeeling Lisse vóór of op Maandag 7 Maart a.s., bij den heer S. P. TEN CATE te Lisse en voor de tentoonstelling der Afdeeling Oegstgeest en Omstreken vóór of op Donderdag 10 Maart a.s., bij den heer D. MATER, buiten de Zijlpoort bij Leiden.

Men ziet dat weldra ruimschoots gelegenheid gegeven zal worden, de voortbrengselen dezer nationale cultuur te bewonderen.

TENTOONSTELLINGEN.

Overveen. Derde tentoonstelling van **Bol- en Knolgewassen** te houden door de Afdeeling Overveen- Bloemendaal van de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, op 11—14 Maart 1892 Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET, Secretaris, te Overveen.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling**, op 10, 11, 12. 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. d. W. te G. Beleefden dank, plaatsing in No. 11; het was reed te laat voor No. 10.

MAIDENHAIR. Uw bijdragen in dank ontvangen.

J. H. K. te H Uw bijdrage in het volgend Nummer.

J. B. te B. Gaarne zal ik aan Uw verzoek voldoen. Ik heb daartoe terstond de stukken verzonden aan mijn medewerker voor deze afdeeling. Daar echter de aanmeldingen vóór 1 Maart 1892 te Chicago moeten zijn, is het wel wat laat.

C. K. te D. Beleefden dank voor Uw verslag. Ik houd mij aanbevolen.

W. H. W. te A. Vriendelijken dank.

L. V. te L. Uwe bijdrage ontvangen; ik zend U dezer dagen drukproef.

P. A. P. v. B. te A. Het doet mij leed, dat ik dezer dagen niet de gelegenheid vond, U persoonlijk voor Uw bijdrage dank te zeggen.

J. C. d. L. te R. Vriendelijken dank voor het uitmuntende verslag.

L. A. S. te H. Veel dank. Tot mijn spijt heb ik heden geen plaatsruimte.

J. K. B. te H. Uit een bezoek der tentoonstelling te C. zal veel te leeren vallen; hierop zou wellicht met nut kunnen worden gewezen.

Prijscouranten.

Edmund Mauthner, Samenhandlung *Budapest* Andiamysham 23, Catalog für 1892.

Inhoud van Sempervirens No. 8, van Vrijdag 19 Februari 1892.

Pitcairnia corallina; Gloxinia hybrida grandiflora Victoria Augusta, (*met afb.*); Nieuwe hybriden van Impatiens Sultani, (*met afb.*); Amorphophallus Rivieri; Iris Korolkowii; Dwerg Aster-Anjelier; Nieuwe Gaillardia Lorenziana Yellow queen; Canna's van Crozy; Snoei der zwarte Bessen; Een eetbare Passiflora; Brieven uit het Zuiden; Een ondeugende grap van Linnæus; Ter herinnering; Het Voorjaar; Ingezonden, Bloeiende Orchideeën; Hortus plantarum diaphoricarum; Catalogi; Vergadering der Bloemen- en Planten-Comissie op Woensdag 10 Februari j. l. Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Ontvangen Prijs-Couranten; Correspondentie; Weêrsgesteldheid; Inhoud Ned. Tuinbouwblad.

Inhoud van Sempervirens no. 9, van Vrijdag 26 Februari 1892.

Vaste planten, V; Polyanthes Tuberosa fl. pl. (*met afb.*); Reseda odorata grandiflora candidissima, de witbloemige Reseda; Heliotropium incanum hybridum; Appel Blenheim Orange, naar *the Garden*; Tydæa × Tapeinotes; Nieuwe zaadplanten voor 1892; Ingezonden; Groenten- en fruithandel op Engeland; Eucalyptus-olie, gedeeltelijk naar *the Garden*; Convallaria majalis in Oostenrijk; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Ontvangen Prijs-Couranten; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Ned. Tuinbouwblad.

Advertentiën.

TE KOOP aangeboden:
eene groote partij, in zeer goeden staat zijnde

Oranjeboomen,

waarbij 4 extra grooten; hoogte ongeveer 4 Meter, breedte 2 Meter. Te bevragen bij den tuinbaas, „Heerenhofstede" BOEKENROODE bij Haarlem.

Flinke partijen **boonenstaken, hopstaken, rekken** en **slieten TE KOOP** op Berkenheuvel. gemeente Diever, (Drenthe); franco aan de Drentsche hoofdvaart. Brieven franco Mr. A. C. VAN DAALEN, *Bennekom* bij Wageningen.

Hoornmeel en Hoornschilfers,

beste meststof voor tuinbouw en bloementeelt,

bij minder dan 100 K.G.: ad. *f* 12.— per 100 K.G.
bij minstens 100 K.G.: ad. *f* 10.80 per 100 K.G.

Monsters op aanvrage.

TEN DAM & MANSCHOT,
AALTEN.
Hoorn-Kammenfabriek.

H.H. Kweekers enz.
die hunne ADVERTENTIËN in *het Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, worden verzocht deze uiterlijk voor DONDERDAG MIDDAG twee uur in te zenden.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENT-WAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (nº. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

Verschenen bij K. A. VAN DER WEIDE

te APELDOORN:

VOLLE ZON

DOOR
Jhr. L. J. QUARLES VAN UFFORD. **PRIJS f 0.25.**

PLEIONE

door denzelfden schrijver. PRIJS f 0.25.

Handleiding voor het kweeken van Orchideeën in den vollen grond,
door denzelfden schrijver. PRIJS f 0.75.

Bovenstaande werkjes worden tegen overmaking van het bedrag franco toegezonden.

SCHERMLINNEN in alle breedten.
Schermlinnen in vele kwaliteiten.
SCHERMLINNEN in diverse prijzen.

Men vrage Monster met Prijsopgaaf.

PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,
Fabrikant.

H.H. Boomkweekers en Bloemisten!

Alle DRUKWERK eventueel door U benoodigd, levert de Snelpersdrukkerij „ERICA" te Apeldoorn.

K. A. VAN DER WEIDE.

CARBOLINEUM,

Bederfwerende Olie,

tot het bestrijken van hout, rasterwerk, etc.
WEERT CHAMPIGNONS ONDER VLOEREN.
STEEDS VOORRADIG EN TE VERKRIJGEN
bij De Firma Wed. J. W. Melster,
ENSCHEDE.

STEMPELBANDEN.

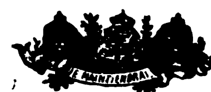
Evenals het vorig jaar zend ik, na ontvangst van postwissel ad **vijf en zeventig cent**, een keurigen linnen Stempelband voor het Nederlandsche Tuinbouwblad. Er wordt slechts een beperkt aantal gereed gemaakt. Men bestelle dus spoedig.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

No. 11. ZATERDAG 12 MAART 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Artisjok.

Voor de ramen van vele comestibles-winkels prijken zeer dikwijls en vooral in den herfst en het begin van den winter eigenaardige plantaardige voorwerpen, die ruim de grootte van eene vuist bezitten en er grijsgroen gekleurd uitzien. Men zou ze kunnen vergelijken met zeer groote, nog groene, gedeeltelijk geopende bloemknoppen van distels. Het zijn dan ook niets anders dan bloemhoofdjes (hier zeer groot), waarvan de omwindselblaadjes en de bloembodem zeer vleezig zijn geworden en die toebehooren aan een eigenaardig distelachtig gewas dat met den naam van *Artisjok* (Cynara Scolymus) wordt aangeduid.

De *Artisjok* wordt hier te lande maar weinig aangekweekt, althans voor zoover mij bekend is, niet voor den handel, wel vindt men haar somwijlen op buitenplaatsen.

Deze plant kan langeren tijd op dezelfde plaats blijven staan, evenals de Rhabarber en bij krachtige ontwikkeling een goed beschot geven. Ze behoort dus tot de duurzame gewassen waarvoor de bodem van te voren goed toebereid dient te zijn evenals zulks met Asperges het geval is. Heeft men er echter eenmaal eenige aangeplant dan vereischen ze weinig zorg meer.

Reeds bij de Romeinen was deze plant en hare kultuur bekend, ze moet hoogstwaarschijnlijk uit Klein-Azië, Syrië en de Grieksche Eilanden afkomstig zijn en in 1400 naar Italië en in 1500 en later naar Frankrijk, Engeland en Duitschland zijn overgebracht.

Wanneer men een hoek of een rabat met deze planten wil bezetten dan dient de aarde van te voren terdege omgemaakt en sterk bemest te worden, daar de wortels zeer diep den grond ingaan. Een vochtige bodem moet gedraineerd worden door middel van takkebossen, die men op eene diepte van een meter onder het bed aanbrengt en goed vast trapt. De bovenste aardlaag wordt in ieder geval met goede compostaarde vermengd, terwijl men den mest, liefst ouden koemest, goed met den driesteek doorgewerkten bodem verwerkt.

De aanleg van een bed met *Artisjokken* kan het beste in het voorjaar in April of Mei plaats hebben. Wanneer men dan het rabat rekent op eene breedte van 1.30 Meter dan plant men er twee rijen overheen, waarbij de planten zelve op $^3/_4$ à 1 M. van elkaar *in het verband gezet moeten worden.*

In plaats van wortelscheuten, waarmee de voortkweeking gewoonlijk plaats heeft, kan men ook gebruik maken van zaden. Echter zullen scheuten altijd veel krachtiger planten geven en zekerder en ook eerder tot bloei komen. Om planten uit zaad aan te winnen moet men de zaden begin Maart op een warmen bak uitzaaien, de jonge plantjes daarna in potjes verspeenen en langzamerhand aan lucht en licht gewennen. De zaadplanten kunnen dan in de lente bij geschikt weêr uitgeplant worden. In onze streken geeft deze plant geen zaad, wel in het zuiden van Frankrijk. Zaden zijn dus hier niet te oogsten maar gemakkelijk bij onze zaadhandelaars te ontbieden.

Bovendien is er bij het aankweeken dezer planten door middel van zaad nog een nadeel aan verbonden, namelijk dat niet altijd de zaadplanten aan de echte *Artisjok* gelijk blijven, maar vaak eene meer stekelige natuur verkrijgen en soms weinig smakelijke bloemknoppen opleveren.

Veel zekerder gaat men daarom te werk door zoogenaamde wortelscheuten te nemen die flink van wortels zijn voorzien. Deze scheuten breekt men in Maart of April van de oude planten af en kan ze dan direct op het toebereide rabat met eenige zorg uitplanten.

Gedurende de groeiperiode, vooral tijdens droog weder, verlangen deze planten veel water om flink te kunnen groeien.

In den nazomer vormen zich dan de bloemhoofdjes, één op den top van den stengel en eenige kleinere lager gezeten. Wil men nu zeer groote bloemen verkrijgen dan is het zaak evenals bij Chrysanten alle zijoogen weg te nemen en slechts de eindbloem over te laten. Is die voor het gebruik geschikt dan snijdt men den stengel geheel weg, opdat de planten niet al te zeer uitgeput worden.

Eenige jaren na de aanplanting heeft men nu niets aan het bed te doen dan behoorlijk alles in het voorjaar om te spitten, maar in het derde of vierde jaar neemt de opbrengst af en dient het bed vernieuwd te worden. Heeft men echter elk jaar een bed met nieuwe planten aangelegd, dan kan men voortdurend over zware vleezige bloemknoppen beschikken en laat men na het derde jaar telkens een bed vervallen om ook geregeld elk jaar weer een nieuw rabat aan te leggen.

Mochten er vroeg in den herfst nachtvorsten invallen en de bloemknoppen nog niet ten volle ontwikkeld zijn, dan kan men ze met lange steelen afsnijden en wel een paar maanden

goed houden door ze in eene laag vochtig zand te steken op eene koele plaats b. v. in den kelder. Gewoonlijk nemen de knoppen dan nog in omvang toe en zijn nog zeer goed bruikbaar. Op den duur worden ze echter taai en minder smakelijk.

Tegen den winter brengt men op een droogen dag wat drooge aarde rondom den voet der planten en werpt wat blad of dennenaalden tusschen de bladeren. Zoodra het weder echter in Februari- of Maart gunstig wordt, neemt men die bedekking weg omdat de planten anders allicht wegrotten. Bedekken met turfmolm rondom den voet zal wel de meeste aanbeveling verdienen, ook koolasch is voor dat doel zeer geschikt. Ook kan men de *Artisjokken* wanneer de koude zeer erg wordt met stroo bedekken (evenals Gyneriums) en de buitenste bladeren daartoe verwijderen.

Wanneer men echter bevreesd is zijne planten door een strengen winter te zullen verliezen, dan doet men het beste met ze in het najaar op te nemen en op eene vorstvrije, drooge, en niet te donkere plaats te overwinteren. In het voorjaar neemt men er dan de scheuten af die voor de voortkweeking dienst moeten doen en plant ze weer op een goed toebereid bed uit. De laatste kweekwijze zouden we altijd aanraden omdat de planten in onze ongestadige winters gewoonlijk meer door het vocht dan wel door de koude te gronde zullen gaan.

Ook van de *Artisjok* bestaan een aantal variëteiten waarvan wij de volgende kunnen opnoemen:

Groote groene van Laon, met zeer groote, vleezige en uitgebreide schubben, welke soort zeer veel rondom Parijs verbouwd wordt.

Groene uit Provence, evenals voorgaande maar minder vleezig en met meer stekelige schubben.

Camus, niet zoo groot als voorgaande, meer gesloten schubben, het bloemhoofdje is van boven afgeplat, de schubben zijn kort, groen en opeengedrongen. Deze variëteit wordt veel in Bretagne geteeld, eene fijnere afwijking daarvan draagt den naam van *Artisjok* van Viort.

Verder heeft men nog de *violetkleurige,* die violetkleurige schubben bezit en zeer veel in het zuiden van Frankrijk wordt aangekweekt.

Als nieuwigheid geeft de firma Groenewegen nog op de *groote groene van Napels.*

Al weet men nu dat er zeer vele verscheidenheden dezer planten worden aangetroffen, dan zal men daaraan toch weinig hebben zoo men niet weet wat men met deze groote vleezige bloemknoppen moet aanvangen.

Eerstens kan men ze versch inmaken met peper, zout en azijn, hetgeen men bestempelt met den naam van à la poivrade. Daarvoor gebruikt men vooral de violetkleurige en de kleine soorten.

Maar ook kan men op de volgende wijze tewerk gaan, door ze te droogen en dan later in sauzen en ragouts gebruiken. Men snijdt daartoe de *Artisjokken* in vier stukken, neemt er de schubben af waardoor men den vleezigen bloembodem overhoudt. Men kookt dan deze stukken, na ze een tijdlang in azijn en water gelegd te hebben, in een aarden pot in gewoon water half week en laat ze dan op een vergiet afdruipen. Daarna aan draden geregen en op eene luchtige, drooge plaats opgehangen droogt men ze en kan er dan later bij ragouts gebruik van maken.

Ook kan men ze bij een zacht vuur langzaam droogen.

In het huishoudboek van H. Davidis wordt ter bereiding van *Artisjokken* het volgende recept opgegeven:

De *Artisjokken* worden dicht aan den steel afgesneden en van de harde bladeren ontdaan, verder worden ze zorgvuldig gewasschen en eenigen tijd in koud water gelegd. Men kookt ze gedurende 2 of 3 uur in water met zout, neemt er dan het dradige gedeelte van het hart af en presenteert ze met zoet-zure saus.

Verdere bereidingswijzen laten we natuurlijk aan de deskundigen over.

We achten het intusschen niet van belang ontbloot dat ook op deze plant eens meer de aandacht gevestigd wordt, daar ze een bijzonder fijn gerecht oplevert.

G. A. K.

Slachtoffers van schadelijke Gassen.

Het is een droevig geval, vriendelijke lezers van het Nederlandsch Tuinbouwblad, dat Flora Fern, na zóó lang gezwegen te hebben, nu voor het eerst weer onder u verschijnt met een naargeestig verhaal, als hetgeen u hier te wachten staat.

Helaas, het is niet anders! moge dan het droevig lot van de varencollectie eener „Kleine liefhebster" u tot leering strekken en de mededeeling van wat mijne arme groene favorietjes wedervoer, hare verwanten ginds en elders voor een dergelijk lot behoeden!

Ik heb u indertijd wel eens iets van mijne varens verteld, en ook van de wijze, waarop ik ze, als „miniatuur liefhebster," huisvest en kweek; dat is echter al zóó lang geleden, dat gij er u natuurlijk niets meer van herinnert. Laat ik u dus even de „plaats der handeling," of liever, het tooneel van het ongeval eenigermate voorstellen.

Mijne „binnenshuisvarens," zal ik ze maar eens noemen, want van *kas*-varens kan ik niet spreken, omdat ik geen kas bezit niet alleen, maar ook omdat bijna al mijne varens òf nooit, òf slechts in hare prilste jeugd met eene kas hebben kennis gemaakt, mijne binnenshuisvarens dan, uitmakende eene niet onaardige collectie van vrij uiteenloopende soorten en variëteiten (ge vindt er, op het oogenblik moet ik helaas! zeggen: „ge *hebt* er gevonden, *Adiantum* in 9 soorten, *Davallia's* in 5 soorten, *Blechnum's, Gymnogramme's, Platycerium, Pteris,* enz. enz. enz.) zijn de twee laatste winters gehuisvest in een serretje, eigenlijk slechts een met glas beschoten veranda (zeer licht en luchtig gebouwd, zooals dat bij kleine huizen het geval pleegt te zijn,) die als het ware één geheel uitmaakt met de woonvertrekken, en ook geregeld den ganschen winter en zomer door, zelf als woonvertrekje gebruikt wordt. Gedurende den winter wordt dit serretje van buiten beschut door gewone rieten dekmatten, die er tegen overeind gezet worden, en ik verwarm het door een van die kleine vulkacheltjes van het eenvoudigste systeem, zooals ze in kleine woonvertrekken, kantoren, enz, veel gebruikt worden. Ge zult, hoop ik, wel weten, welk soort kacheltje ik bedoel; het is er zoo een, waar het eigenlijke „kachellichaam" om het zoo eens te noemen, dat met een zeer kort pijpje inschuift in de eigenlijke pijp, (die aan de buitenste omhulling vastzit), aan de voorzijde kan in- en uitgeschoven worden, tot vulling of dergelijken. Ik stook dat kacheltje met anthracietneutjes, en had er tot dusverre nog niet anders dan genoegen van beleefd, edoch ik zou ook eens kennismaken met de keerzijde van de medaille.

In de vorige week n.l: een der eerste dagen, dat het overdag niet vroor, profiteerde ik van die gelegenheid, om onze serre eens „een beurt" te geven. Het kacheltje en pijp moesten ook noodzakelijk eens „uitgehaald" worden, en ik dacht mijne kweekelingetjes op die wijze weer op een extra frissche en stofvrije atmosfeer te vergasten.

Ongelukkigerwijze kon ik, door bijzondere omstandigheden, niet persoonlijk bij dat „uithalen" toezien; en ziedaar de oorzaak van al het kwaad! De dienstbode toch, die er mede belast was, liet het kacheltje, terwijl het nog aan was, en vóór ze het weer in de omhullende pijp schoof, eenigen tijd zoo maar op de steenen vloer van de veranda staan, terwijl zij een praatje met een groentenboer maakte. Nu is de serre klein, zooals ik u zeide; daarbij waren, ter eere van het schoonmaken, de deuren naar buiten en die naar de woonvertrekken alle dicht, zoodat het gas, dat uit het kacheltje kwam, alle gelegenheid had, de kleine ruimte geheel te vullen, en ziedaar een ganschen rijkdom van welig groen, op standaards en tafeltjes en riggels langs het glas, en eene estrade in een der hoeken en overal, bedorven in den korten (?) tijd, dien eene dienstbode noodig had voor een praatje met een groentenboer.

Als ge eenig hart hebt voor planten, die ge zelf gekweekt hebt, en in wier weelderigen groei gij u elken dag verheugdet, dan zoudt ge zeker, juist als ik, iets raars in u gevoeld hebben, toen ge voor het eerst de aangerichte verwoesting aanschouwdet.

Alles, (op 2 exemplaren na) *alles,* was verschrompeld en verkleurd tot alle nuances van vuilgroen tot geelbruin. Een enorme *Asplenium bulbiferum* met 43, ongeveer een meter lange veeren,

dichtbezet met jonge plantjes, zag er uit als een bos hooi; een *Alsophila australis*, (bijna 6 jaar oud, en waarvan kenners dikwijls verzekerd hebben, dat ik er trotsch op kon zijn) die 10 forsche veeren droeg, bezit nu, behalve 9 steelstompjes, nog 1 half uitgegroeide krul, waar tenminste nog een schijntje van groen in zit. Van een *Lomaria Gibba*, die op een stammetje van ± 10 c.M. hoogte, een kroon van 21 door en door gezonde fronds droeg, heb ik alles moeten afsnijden, zoodat het nu precies een stompje houtskool is. Een *Blechnum brasiliense*, die 12 van 90—105 c.M. lange veeren droeg, was geheel reebruin geworden, terwijl de bladeren aan den onderkant met groote droppels bezet waren, alsof hun al het sap als angstzweet naar buiten was geperst; op het oogenblik is dan ook van die werkelijk mooie plant niet anders over dan een kale boomstomp met 2 half verschrompelde jonge krullen, die wel doorgroeien, maar die, nu al de andere bladeren om haar heen weg zijn, het zich zóó breed maken, dat zij ongeveer horizontaal gaan staan, ook al niet tot verfraaiing van de plant.

Maar genoeg van dit droevig tafreel! ik kan u onmogelijk beschrijven, hoe al mijn *Adiantums: A. gracillimum, A. rubellum, A. tetulosum, A. formosum, A. fragrantissimum, A. Bansei*, enz. op het oogenblik zóó kaalgeschoren zijn, dat ik ze nog slechts aan de etiquetten, òf aan de plaats, waar ze staan, kan herkennen; hoe een *Woodwardia radicans*, die met hare schoongegroeide fronds zich over 5 treden van een plantenrek uitbreidde er uitziet, alsof ze geroosterd was! In één woord, alles is bedorven; de planten zijn natuurlijk niet dood, maar op dit oogenblik zou een leek ze daar toch *zeker* voor houden.

Van een tweetal slechts heeft het loof de proef doorstaan, waarvan één tot mijne groote verwondering; en wel: eene *Davallia foeniculacea*, en eene *Acrostichum viscosum*, beide forsche planten. Een *Platycerium alcycorne*, en 2 jonge planten van *Polypodium aureum* (die ik eerst sedert Oct. in cultuur heb) schenen zich eerst ook te hebben goedgehouden, doch begonnen, helaas! reeds den volgenden dag dorre plekken in hunne bladeren, vooral langs de randen en slippen, te vertoonen, en jagen mij nu elken dag een nieuwen schrik aan, door telkens meer den omvang van het hun aangedane kwaad te vertoonen.

Ik heb nog getracht, dadelijk den morgen na de ontdekking van het ongeval, of het kwaad misschien nog eenigermate te herstellen was. Daartoe heb ik, op raad van een deskundige, dien ik het droevig tafereel deed zien, al mijne varens op de steenen vloer van de serre bijeengezet, en ze een *ganschen* dag, haast om de 10 minuten met lauwwater kletsnat gespoten, terwijl ik de deuren van de serre goed dicht hield en flink stookte, zoodat de planten als het ware, in een dampbad van 75°—80° Fahr. stonden. Het heeft echter geen *ziertje* geholpen, en, al was het met nog zoo'n bezwaard hart, ik moest er het mes wel inzetten, vóór ik ze weer op hare plaatsen zette. En daar staan ze nu, als een stom verwijt aan hare verzorgster, en een smeekend bewijs voor mijne eigen, vroeger (in „moderne slachtoffers") geuite, en helaas deze ééne keer zoo slecht nageleefde bewering, dat, wie hart heeft voor zijne planten, nooit eene vreemde hand moet laten ingrijpen in haar lot. Laat ik u ten slotte nog enkele praktische aanwijzingen geven, die mij, natuurlijk *na* het verdrinken van het kalf, van verschillende zijden zijn gedaan.

Bij met anthraciet gestookte kachels kan een dergelijk effect (!!) ook verkregen worden, als ge niet geregeld en met vrij klein tijdsverloop, de pijpen laat schoonmaken, anthraciet toch heeft den *naam*, van *geen* aanslag te maken, maar de *daad* van het zeer sterk te doen, laten nu de pijpen, die bij zulke kacheltjes in den regel niet wijd zijn, de dampen niet voldoende door, dan slaat, bij eenigen wind op de schoorsteen of buitenpijp, een blauwe vlam òf naar beneden door de kleine luchtopening, of zelfs kan het bovenste dekseltje bij zoo'n plof er afvliegen, dit laatste vooral, als ge niet zoo verstandig zijt, van te zorgen, dat er *altijd* een ketel met water op uw kacheltje staat. En die blauwe vlam, die ge over en tusschen de stukjes anthraciet ziet spelen, vóór ze tot gloeiing zijn gekomen, dàt is het gif, waarvan de courantenberichten ons in den laatsten tijd zoo dikwijls de noodlottige uitwerking op menschen vermelden, en waarvan ik u heden het droevig relaas van mijne planten bericht; als ge het nog niet wist, kunt ge uit dit geval ten slotte de leering trekken, dat ge nooit behoeft te trachten, varens te kweeken, of ook maar op den duur goed te houden, in eene onzuivere, door gas of sigarenrook of dergelijke, bedorven atmosfeer; want het tragische in mijn droevig ongeval is, dat juist alléén mijne varens het er zoo slecht hebben afgebracht, terwijl alle andere in onze serre aanwezige planten; b. v. *Azalea*, bonte *Abitulon*, eene *Punica granatum*, eenige soorten *Cactus*, een *Oleander, Amaryllis victoria* e. a., allen juist planten, waar ik maar heel weinig omgeef, net zoo frisch staan, alsof er niets om haar heen was gebeurd.

Apeldoorn, 2 Febr. '92. FLORA FERN.

Nieuwe Dahlia's.

De heer MAX DEEGEN, te Köstritz in Thüringen, zond ons zijn *Haupt-Verzeichniss der Georginen-Sammlung*, etc. voor 1892. Deze prijscourant, die behalve Dahlia's ook nog rozen, *Gladiolus, Anjelieren* en een paar andere geslachten omvat, verdient om hare speciale richting hier nader besproken te worden.

Jaarlijks bewonderen wij, op tentoonstellingen, op buitenplaatsen en in tuinen, en niet het minst op de Amsterdamsche plantenkeuringen, talrijke nieuwe variëteiten van Dahlia's, en wij verwonderen ons over den snellen vooruitgang in grootte, kleur, bouw en vorm der bloemen, over de veranderlijkheid in levensduur, hoogte, bloemrijkheid der planten. Vanwaar komt al dat fraais? Wij vernemen het in den regel niet.

Toch zou het goed zijn, zoo hieromtrent niet al te veel geheimhouding bestond. Onbekend maakt onbemind. Daarom wenschen wij hier de aandacht op de culturen van den heer DEEGEN te vestigen. Hij noemt zich *Georginen-züchter*, en waarlijk, wat hij in zijne lijst aanbiedt geeft hem wel aanspraak op dien naam. Het zijn voornamelijk dubbele Dahlia's, die hij kweekt. Telken jare wordt zaad in groote hoeveelheden van de fraaiste planten gewonnen. In Maart onder glas gezaaid en in Mei uitgeplant, bloeien de planten reeds in het eerste jaar rijkelijk; geen twee zaailingen zijn onderling gelijk. Het zou niet moeilijk zijn een onnoembaar aantal nieuwe vormen in den handel te brengen; doch men beperkt zich tot die, welke duidelijke verschillen vertoonen, en boven alle andere uitmunten. Zoo komen jaarlijks een klein aantal prachtvormen de collectie verrijken.

De instelling is door den vader van den tegenwoordigen eigenaar, den heer CHRISTIAAN DEEGEN in 1826 opgericht, en sints vele jaren is het zaaien van Dahlia's hier de hoofdzaak. De catalogus bevat dan ook in verhouding slechts weinige door andere kweekers gewonnen soorten, daarentegen een kleine driehonderd variëteiten, die te Köstritz het licht zagen. De jaren van den invoer in den handel zijn in den catalogus bij de namen gevoegd. Zij loopen van 1870—1891; oudere soorten worden slechts bij hooge uitzondering bijgehouden, de meeste hebben voor betere moeten plaats maken.

Onder de jongste nieuwigheden moge vooral de aandacht gevestigd worden op drie *Cactus-Dahlia's: „Lockenkopf", „Blondlockige"* en *„Riesencactus"*, bloemen van 12—14 cM. grootte en van geheel zuiveren vorm en kleur, die in dezen Catalogus afgebeeld zijn.

De catalogus is op franco aanvrage bij den kweeker franco verkrijgbaar; daarin worden zoowel knollen, als gekiemde planten en stekken aangeboden; ook zaden zijn voor geringen prijs verkrijgbaar.

Wie zich voor *Dahlia's* interesseert, late niet na, dezen Catalogus te ontbieden! RED.

TENTOONSTELLINGEN.

Tentoonstelling te Aalsmeer.

Wij namen met genoegen inzage van het programma eener tentoonstelling uitgeschreven door de afdeeling „Aalsmeer" van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw en de Tuinbouwvereeniging aldaar op nader te bepalen dagen in de maand Juli 1892 te Aalsmeer te houden.

Aan belanghebbenden wordt bekend gemaakt, dat de inzendingen voor of op den 25en Juni aan den heer K. WESTERLING moeten worden opgegeven. Denkelijk zijn daar ook pro-

gramma's te ontbieden. Het programma omvat drie rubrieken: Planten, Aardbeziën en Zuivel. Voor de verschillende planten, als *Pelargonium's, Fuchsia's, Petunia's, Reseda,* Knol-Begonia's, Stam-, Struik-, Maand-, Provence- en Klimrozen, Warmekasplanten, Varens, Hangplanten, Hulsten, Coniferen, Aucuba's en Buxes worden niet minder dan 1 Verguld Zilveren, 42 Zilveren, 64 Bronzen Medailles en een aantal getuigschriften uitgeloofd, terwijl voor Aardbeziën en Zuivel geldprijzen beschikbaar zijn.

Wij stellen ons veel van die tentoonstelling voor, daar er *in* en *om* Aalsmeer plantenkweekers wonen, die de kunst verstaan in betrekkelijk korten tijd prachtige planten te kweeken, vooral in de kultuur van *Pelargonium's* en *Fuchsia's* zijn zij ware meesters.

Ook deed ons no. 44 van het programma, waarbij 12 *Crotons* (*Codiaeum*) worden gevraagd, veel genoegen, daar die prachtige warmekasplanten niet verdienen zoo genegeerd te worden als dat thans met hun in ons land het geval is.

Wij hopen dat de deelname spoedig voldoende zal blijken en dat het kerkgebouw der Doopsgezinde gemeente te Aalsmeer in de laatste dagen van Juli gevuld moge zijn met Flora's lieve kinderen, die daar een vreedzamen wedstrijd zullen houden.

Een ieder wordt uitgenoodigd tot het inzenden op deze tentoonstelling en tot het mededingen naar de uitgeloofde prijzen.

Bloemententoonstelling te Overveen.

Wij herinneren onze lezers dat heden Vrijdag 11 Maart, de Tentoonstelling van Bol- en Knolgewassen wordt geopend. Naar wij vernemen is er veel belangstelling en zal het voor vele liefhebbers en bloemisten de moeite wel loonen om een kijkje te gaan nemen. De tentoonstelling wordt gehouden in de schoollokalen, onmiddellijk bij het station Overveen—Bloemendaal.

Tentoonstelling te Chicago.

In November van dit jaar wordt er in de gebouwen der Afdeeling Tuinbouw van de Wereldtentoonstelling te Chicago een Chrysanthemum-tentoonstelling gehouden, waarbij aan prijzen wordt uitgeloofd de kapitale som van ongeveer 29,000 gulden.

Tentoonstelling te Arnhem.

Dezer dagen is verschenen het *Programma* der door de Afdeeling Arnhem te houden Tentoonstelling 8—11 September a.s. Wij hopen later op dit programma uitvoerig terug te komen.

Tentoonstelling van rozen te 's-Gravenhage.

Het Bestuur der Afdeeling 's-Gravenhage heeft de volgende circulaire verzonden.

Het Bestuur der Afdeeling 's-Gravenhage van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde heeft de eer U mede te deelen, dat in den zomer van 1893 door de Afdeeling eene speciale Rozen-Tentoonstelling ter eere van H. M. Koningin Wilhelmina zal worden gehouden.

Alle soorten van rozen, zoowel oudere (als Centifolia, Muscosa, Gallica of Provincierozen, Pompon- en Bengaalsche rozen) als nieuwere (als Thee, Theehybride, Bourbon, Noisette, Hybride-Remontant, Multiflora-rozen) zullen worden gevraagd in alle vormen (als struik, hoogstam, pyramide, treuren klimroos) terwijl ook nieuw in den handel gebrachte rozen eene plaats zullen vinden.

Hoewel het plan bestaat prijzen voor afgesneden rozen uit te loven, ziet het Bestuur er tegen op de methode te volgen om daarvan hoofdzaak te maken, daar de ondervinding geleerd heeft, dat het Haagsche publiek daarmede niet is ingenomen. Om deze en andere redenen wenscht het Bestuur de hoogste prijzen uit te loven voor de schoonste verzamelingen in pot.

Alvorens daartoe het Programma op te maken wenscht het Bestuur van U te vernemen, of U tot inzending van bloeiende stamrozen enz. in pot genegen zijt, zonder dat uw antwoord U tot iets verbindt. Het zou *kunnen* zijn, dat hooge prijzen uitgeloofd en slechts door inzendingen uit de omgeving der Afdeeling gevolgd werden en dit is de bedoeling natuurlijk niet.

Bestaat er gegrond uitzicht op flinke inzendingen, dan wenscht de Afdeeling uit te loven, onder anderen:

Voor de schoonste verzameling bloeiende stamrozen in pot (minstens 50 in minstens 25 soorten)

1e prijs gouden medaille en *f* 100.—
2e „ gouden medaille en *f* 50.—
3e „ gouden medaille.

Voor de schoonste verzameling bloeiende struikrozen in pot (minstens 50 in minstens 25 soorten)

1e prijs gouden medaille en *f* 50.—
2e „ gouden medaille
3e „ verguld zilveren medaille en *f* 10.—

en vele andere prijzen.

Het voornemen bestaat ook aan de inzenders gelegenheid tot verkoop te geven.

Wij noodigen U beleefd uit het welslagen dezer Tentoonstelling wel te willen bevorderen en hiervan reeds nu te doen blijken door een *spoedig antwoord* aan onzen Secretaris.

Hoogachtend,

Het Bestuur voornoemd:
Jhr. L. J. QUARLES VAN UFFORD, *Voorzitter.*
G. VAN ROSSEM, *Secretaris.*
Adres: Riouwstraat 1.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Groningen en Omstreken.

Op Donderdag den 25 Februari jl. werd er vanwege de Afdeeling „Groningen en Omstreken" een vergadering gehouden. In de eerste plaats werd de rekening van den Penningmeester nagezien door de heeren H. SWART en J. STREURMAN, waarna bij monde van eerstgenoemde rapport werd uitgebracht en de afgetreden Penningmeester werd gedecharegeerd. Door den Voorzitter werd medegedeeld dat den 31 Maart a.s. de Tentoonstelling met tombola en prijsuitloving zal plaats hebben, waarbij ieder bloemist 20 potten mag inzenden. In de commissie tot aankoop werden benoemd de Vice-President, Penningmeester en Secretaris.

De commissie's voor den proeftuin en van de nieuwe soorten van bloemzaden zijn bijeen geweest en hebben een keuze gedaan. De bloemisten die wenschen gebruik te maken van de nieuwe bloemzaden moeten zich aanmelden zoo spoedig mogelijk bij den ondergeteekende. Zij die hiervan zaden ontvangen moeten daarvan rapport uitbrengen en zoo mogelijk is een inzending der resultaten op de in dit najaar in November vanwege de Afdeeling te houden Chrysanthemum-tentoonstelling zeer gewenscht.

De heer S. BLEEKER, leeraar aan de Tuinbouwschool te Frederiksoord, hield eene lezing over de Chrysanthemum's, nl. over cultuur, soorten, enz. waarbij menige nuttige wenk werd gegeven, terwijl zoo nu en dan uitstapjes werden gemaakt ook met betrekking tot andere bloemen, bouquetten, bloemwerken, die de Japaneezen van Chrysanthemum's maken. Dit een en ander werd door platen duidelijk gemaakt. Het applaus bewees wel, dat spreker uitstekend voldaan had en het woord van den Vice-President, die een woord van dank bracht, was zeer goed ter zake.

Uit den proeftuin was aanwezig een mandje Rapunzel, dat door den President zeer warm als wintergroente werd aanbevolen. Tevens was er een zending Witlof van J. DE WAARD, op verschillende manieren gekweekt onder run en onder zand; het eerste was verreweg het schoonst.

Door den heer S. BLEEKER was nog tentoongesteld een plantje *Carex gracillima*, dat werd aanbevolen in bloemenmandjes om de *Selaginella's* te vervangen.

De verloting die nu plaats had van 2 snoeischaren, was het slot van deze samenkomst.　　J. DE WAARD SZN.

Afdeeling 's Gravenhage.

Jongstleden Donderdag (25 Februari) hield de Afdeeling 's Gravenhage der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde haar tweede vergadering in de Bestuurskamer van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap te 's Gravenhage. De Voorzitter, jhr. L. J. QUARLES VAN UFFORD, opende de vergadering te 8 uren des avonds en heette den opgekomen leden met hun dames hartelijk welkom.

De notulen der vorige vergadering werden voorgelezen, goedgekeurd en gearresteerd.

Op voorstel van het Bestuur wordt met acclamatie besloten in den Zomer 1893 een Rozententoonstelling te houden ter eere van H M. de Koningin Wilhelmina.

Op voorstel van den Voorzitter neemt, na goedkeuring der Vergadering, de onder-Voorzitter, de heer HATTINGA RAVEN, den Presidentshamer ter hand en verzoekt den heer QUARLES VAN UFFORD in den katheder plaats te nemen tot het houden zijner voordracht.

Spreker deelt zijn toehoorders mede, dat de Orchideeën (waarvan verscheidene planten in bloei aanwezig zijn, alsmede tal vergroote afbeeldingen, zoowel uit den beroemden Atlas van Dodel-Port als door den spreker voor dit doel geteekend) het onderwerp van zijn voordracht zouden uitmaken.

Wat zijn Orchideeën? Deze vraag is even lastig als die: wat is een roos? Gemakkelijker is de beantwoording eener andere vraag, namelijk: Waaraan herkent men de Orchideeën? Deze zijn namelijk aan drie kenmerken te onderscheiden, die echter volstrekt niet altijd alle drie aanwezig zijn.

Vooreerst heeft de bloem iets eigenaardigs. Van de 6 meestal gekleurde bloembladen is er altijd éen geheel afwijkend gevormd; deze wordt de lip genoemd; de vijf andere zijn in den regel min of meer gelijkvormig; de lip is het bovenste der drie binnenste bloembladen, maar, daar de meeste Orchidee-bloemen een half-gedraaiden steel hebben, is bij haar de lip naar beneden gekeerd. Het aanwezig zijn van knolachtig verdikte gedeelten van de zeer korte en altijd groene stammen is geen goed kenmerk, want de Cypripediums b.v. missen deze „schijnknollen." Het tweede kenmerk is dan te vinden in de wortels. De wortels, die bijna allen luchtwortels zijn, hebben namelijk de volgende eigenaardigheid. Het middelste gedeelte is buitengewoon houtachtig; dit gedeelte wordt door de kweekers de pit genoemd. De huid is kurkachtig en zeer taai (de schil). Tusschen de pit en de schil nu ligt een bijzonder los en saprijk weefsel, dat spoedig na het afsterven van den wortel vergaat. Aan zulk een dood gedeelte van een wortel onderscheidt men dan ook slechts twee gedeelten zeer duidelijk; de pit (vaatbundelcylinder) zit dan namelijk geheel los in den schil (kurkcylinder). Nu hebben wel is waar de Gramineeën (grasplanten) en de Aroideeën ook zulke wortels, maar deze planten zijn zóo geheel anders gevormd dan Orchideeën, dat men zich te dien opzichte niet zal vergissen. Bovendien meent spreker opgemerkt te hebben, dat ook aardwortels van Orchideeën dezen eigenaardigen bouw bezitten; o.a. alle Cypripediums voor den vollen grond, als *C. spectabile*, *arietinum*, *acaule*, *californicum* en al de andere.

Spreker behandelde uitvoeriger het derde kenmerk: den bijzonderen toestand der helmknoppen en het stuifmeel.

Over Orchideeën zelf valt zóó veel op te merken, dat spreker voor dezen avond een keuze heeft moeten doen uit de massa stof. Hij heeft besloten zijn toehoorders een en ander mede te deelen over de bevruchting der Orchideeën.

Met voorbeelden en teekeningen wordt nu aangetoond dat er zeven typen bestaan van Orchidee-bloemen, en worden achtereenvolgens de eerste zes typen behandeld. Spreker toont aan, dat elke type een eigen bouw der geslachtsorganen heeft. Kenmerkend voor de Orchideeën is vooral het gemis aan stuifmeel en stampers. De meeldraden en het stuifmeel zijn hier vervangen door de zoogenaamde „pollinia", waarvan twee, vier of meer aanwezig zijn, naar gelang van het geslacht der Orchideeën: de stampers door de zoogenaamde stigmavlek.

Het is duidelijk, dat hier geen wind het stuifmeel van de eene bloem kan voeren op den stamper van een andere.

De groote DARWIN nu heeft bewezen, dat de bevruchting der Orchideeën alléén geschiedt door insecten, met een paar uitzonderingen van zelfbevruchting. Duidelijk en klaar toont spreker verder aan, hoe elke soort van Orchideeën, althans elk geslacht, niet anders kan bevrucht worden dan door een bepaalde soort van insecten, zoodat men met meer dan waarschijnlijkheid kan beweren, dat, wanneer door een of andere omstandigheid een geslacht van insecten uitstierf, ook noodzakelijk de daarbij behoorende soort van Orchideeën geen reden van bestaan meer zou hebben.

De laatste type van Orchideeën, die der Cypripediums, laat spreker met rust, omdat men niet met zekerheid weet, hoe de bevruchting in de natuur geschiedt. In de serres is men er echter zeer wel in geslaagd, ze kunstmatig te bevruchten. Voor eenige jaren kende men een 60-tal soorten, uit den vreemde ingevoerd, en nu heeft men door kruising en herhaalde kruising reeds meer dan 400 hybriden in den handel! De vraag, die men zou kunnen opperen: heeft dit kunstmatig bevruchten ook nog eenig ander nut, dan het vormen van hybriden? moet vooral, wat betreft het geslacht *Vanilla*, beslist met ja beantwoord worden.

Toen de Vaniljeplanten uit Amerika overgebracht waren naar de Fransche, Engelsche en Nederlandsche kolonien, groeiden en bloeiden de planten wel, maar er kwamen geen vruchten aan. Dit duurde zoo jaren achtereen, totdat men eindelijk op het denkbeeld kwam de bloemen kunstmatig te bevruchten. De vanilje, die vroeger met goud betaald werd, is thans betrekkelijk goedkoop en heeft zich het burgerrecht in bijna elke huishouding verworven.

Spreker was bij zijn studie der planten en voornamelijk der Orchideeën zoo herhaaldelijk getroffen door al het schoons, wat de natuur oplevert, dat het voor hem aangenaam was iets, van hetgeen hij geleerd en gezien had, mede te deelen aan zijn toehoorders.

Een warm applaus getuigde dan ook van groote dankbaarheid van deze zijde.

De loco-voorzitter dankte in hartelijke bewoordingen den spreker voor zijn leerzame en onderhoudende voordracht en hoopte, dat de liefde der aanwezigen voor de natuur, en speciaal voor de planten, zoude toenemen. Hij beval de belangen der Afdeeling 's-Gravenhage in het bijzonder en der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde in het algemeen ten zeerste bij ieder aan.

De Voorzitter dankte daarop allen voor hun aanwezigheid en sloot de vergadering. *Dagbl. v. Zuid-Holland en 's-Gravenhage.*

Afdeeling Zwolle.

Dinsdag avond werd alhier in de tuinzaal der Groote Societeit, vanwege de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde een openbare les, tot opening van den cursus in het tuinbouwvak, gegeven door den heer A. IDE, leeraar aan de G. A. van Swieten Tuinbouwschool. Spreker had tot onderwerp zijner les gekozen de boomteelt.

De heer IDE begon met het bespreken van den wortel. Door den wortel wordt de plant in stand gehouden. Hoe meer water door den wortel wordt opgenomen, hoe meer men op den groei van den boom kan rekenen. Daar de wortels vele stoffen, die de plant noodig heeft, in vloeibaren staat opnemen en wel door de fijne haarworteltjes is het zeer noodzakelijk, dat daarop bij het verplanten wordt gelet. Zij moeten zooveel mogelijk blijven zitten en 't is dus zeer verkeerd de wortels te besnoeien, ofschoon omtrent dit punt bij vele kweekers nog verschil van opinie heerscht. De wortels moeten ook evenredig zijn met het bovenaardsche deel van den boom. Het is het beste de boomen reeds in het najaar, b.v. in October te bemesten, want de mest, die door het regenwater in den grond doordringt, wordt dan gedurende den winter reeds door de haarwortels opgenomen en komt dus den boom ten goede. Ook is het, om dezelfde reden, beter een boom in het na- dan in het voorjaar te planten. Alleen dan is het beter in het voorjaar te verplanten, wanneer de grond vochtig is en dus 's winters spoedig tot een harde korst bevriest. Men moet de boomen vooral hoog planten; plant men ze te diep dan komen ze, wanneer ze ouder worden, nog dieper te staan, wat zeer nadeelig is. In verband met het snoeien dient men de deelen van den stam goed te leeren kennen. Men onderscheidt daaraan eerst de bast, daaronder het hout, terwijl het binnenste door het merg wordt ingenomen. Bij jong hout is de grove bast nog door een vliesje of opperhuid bedekt, dat later verloren geraakt. Het vocht dat zich in een stam of tak bevindt, onderscheidt men in een klimmend en in een dalend, of nog beter gezegd, verwerkt sap. Dat het in de bladeren verwerkte sap zich door den bast naar beneden beweegt, is duidelijk waar te nemen, wanneer men van een stam ongeveer 12 c.M. boven den grond rondom een reep schors wegneemt. Het sap kan dan niet verder naar beneden trekken en de boom sterft dientengevolge dikwijls binnen korten tijd. Bij vruchten, b.v. bij een druiventros neemt men wel eens aan den voet van den tros een reepje bast weg, het verwerkte vocht kan nu niet wegtrekken en de druiven worden dan wel 3 à 4 weken eerder rijp. Ook ontstaan er, als men insnijdingen in takken maakt, daarboven verdikkingen. Het snoeien van leiboomen is zeer noodzakelijk, doet men dat niet dan maken zij lange vruchtdragende takken in de hoogte, maar niet daar waar men ze juist wil hebben. Wil men met goed gevolg snoeien dan moet men dit zoowel in den zomer als in den winter doen, vooral 's zomers, zoodat er 's winters weinig te snoeien overblijft. Alleen de gesteltakken moet men 's winters snoeien. Aan een boom komen bloem-, zij- en eindknoppen voor. De bloemknoppen zijn de voornaamste, want de bloem geeft vruchten en zaden en daar is het om te doen. Volkomen bloemen, bestaande uit kelkbladen, bloembladen, meeldraden en een stamper zoo men ze bij de meeste onzer vruchtboomen vindt, zijn zoo ingericht, dat het stuifmeel gemakkelijk door de insecten kan worden overgebracht en dit is noodzakelijk, zullen de vruchten zich zetten. Een uitzondering hierop maken de okkernoot, de hazelaar enz. Aan deze komen de meeldraden en de stampers in verschillende bloemen voor.

De bloemen met meeldraden, ook mannelijke bloemen genoemd, zijn tot katjes vereenigd en deze vallen na den bloei af. De bloemen met een stamper, waaruit zich later de vrucht ontwikkelt, staan afzonderlijk. Daar de hazelaar bloeit, voordat de bladeren zich ontwikkelen, kan bij dezen boom het stuifmeel gemakkelijk door den wind worden overgebracht.

Zijn er tijdens den bloei te veel bladeren aanwezig, dan belemmeren deze de toetrede van licht en lucht en het stuifmeel wordt dan niet rijp. Een heldere lucht bevordert het rijp worden van het stuifmeel en het is veel beter dat het opnemen van het stuifmeel door de stempels der bloem in 8 dan in 14 dagen afloopt. Een betrokken lucht tijdens den bloei is dus zeer nadeelig. Bij perziken, die in kasten worden getrokken, kan men het overbrengen van het stuifmeel bevorderen door met een kwast, gemaakt van de lange, gevederde kafnaalden van „Stipa pennata" — een grassoort — over de bloemen te strijken. Door spreker werd zulk een kwast aan de aanwezigen vertoond. Het afvallen van vruchten, na de bevruchting wordt door hem aan twee oorzaken toegeschreven: 1. Wegens gebrek aan voedsel. 2. aan een slechte bevruchting.

Zeer belangrijk voor de vruchtvorming is de invloed van lucht, licht, warmte en de meeste meststoffen. Vooral het licht heeft veel invloed op de vorming van het bladgroen in de bladeren en andere groene plantendeelen. Het is dus beter een geheele, bebladerde tak weg te nemen om licht en lucht toegang tot de vruchten te verschaffen, dan hier en daar eenige kleine takjes af te snoeien. Ook het ijzer, dat overal in den bodem voorkomt, heeft invloed op de vorming van het bladgroen. Het begieten van boomen met in water opgelost ijzervitriool — het kost slechts f 3.50 de 100 K.G. — is zeer aan te bevelen. Men ziet wel is waar niet dadelijk de goede uitwerking, maar later, bij de knopvorming des te beter. Ook het wasschen der schors met deze oplossing maakt haar sterker, terwijl tevens vele insecteneieren worden gedood. Gekleurde bladeren bevatten ook nog overal bladgroen; bij zilverbonte bladeren daarentegen komt het bladgroen alleen in de groene gedeelten voor. In de schil van onrijpe vruchten is eveneens bladgroen aanwezig. Van de meststoffen, die vooral stikstof, phosphorzuur en kali moeten bevatten, is de koemest de beste, omdat zij rijk is aan stikstof, paardenmest is minder goed. Straatmest is ook zeer aan te bevelen. Het is aan te raden om niet alle mest, die men wil aanwenden tegelijk te gebruiken, maar van tijd tot tijd en ze dus te verdeelen.

Vruchtboomen hebben veel phosphorzuur en kali noodig, daar deze

toffen op de vruchtboomen werken; krijgen zij te veel stikstof, dan maken ij te veel blad en brengen een minder aantal vruchten voort.

Zooals men weet wordt de Bouillie Bordelaise (een mengsel van kopervitriool en kalk) in den laatsten tijd dikwijls met goed gevolg tegen de aardappelziekte aangewend. Zij heeft nl. de eigenschap de aardappelplant te versterken en haar dus minder geschikt te maken om door de aardappelschimmel verwoest te worden. Spreker heeft dit middel ook met goed gevolg tegen het wit van de bladeren van perziken, pruimen, appels, enz. aangewend.

Het zaaien, vooral van perziken, is te verkiezen boven het enten. De op die wijze verkregen boomen zijn beter tegen de koude bestand en leven langer dan de geënte. Vooral de nieuwe Engelsche soorten leven zeer kort. 't Zijn kruisingen en hierdoor zijn zij ontaard. Het zaaien van appels en peren gaat minder goed, daar de vruchten meestal op de wilde soort gelijken. Soms verkrijgt men echter goede soorten en deze hebben veel waarde, daar de oude, goede soorten zooals de witte kalvijn, de peperappel, enz. langzamerhand door ontaarding beginnen te verdwijnen.

Het ontaarden van vruchtboomen ligt dikwijls in de grondsoort, waarin zij groeien.

Hiermede besloot de spreker deze eerste les. In de volgende lessen zal hij het stekken, het pooten van boomen enz. practisch behandelen. Door den vice-president, den heer SCHELLWALD, werd de heer IDE voor zijn aangename en nuttige besprekingen bedankt.

Het is te betreuren, dat zoo weinig belangstellenden waren bijeen gekomen om deze nuttige bijeenkomst bij te wonen en het is te hopen, dat de beide volgende lessen door een groot aantal kweekers en liefhebbers zullen worden bezocht.

Zwolle, 4 Maart 1892.

Afdeeling Apeldoorn en Omstreken.

Donderdagavond 3 Maart hield de heer IDE, uit Frederiksoord, voor een talrijk opgekomen publiek zijn eerste theoretische les. Het was een zeer leerzame, gezellige avond, terwijl ieder, na afloop der les, omtrent het gesprokene vragen kon doen. De spreker stond uitvoerig stil bij de wortels der planten, vertelde ons hoe die ten opzichte van de plant werkten, hun verband tot de bladen, hoe nieuwe wortels gevormd worden enz. Afkeuring verdient bij het verplanten de wortels te veel te besnoeien, aanbeveling om boomen in het najaar en niet in het voorjaar te verplanten. De groote rol, die het water speelt bij de voeding der plant werd aangetoond, alsmede de verschillende meststoffen besproken en hun uitwerking. Een duidelijk beeld werd gegeven van de bloem, hoe die is samengesteld en hoe en wanneer bevruchting plaats heeft. Voor degenen, die vruchtboomen als perziken forceeren, werd, ten einde de bevruchting te bewerkstelligen, aanbevolen gebruik te maken van een groote kwast van gebleekte *Stipa pennata*.

Spreker raadt aan van mooie vruchten het zaad te nemen en dat uit te zaaien, daar men dan allicht enkele individuen daarbij krijgt met even mooie vruchten, die in den regel veel sterker zullen zijn. Aanbeveling verdient in het algemeen kunstmatige bevruchting tusschen goede soorten. Door het gedurig enten, plakken enz., ontaardt op het laatst de soort, en krijgt men zwakke exemplaren. Met enkele woorden werd aangetoond wat een ent is, wat een stek en wat een aflegger.

Bij de bereiding van den grond voor het pooten werd als algemeene regel aangegeven: het goed losmaken van den grond, goede verteerde mest te nemen, niet te veel, maar liever iedere 2 jaar boven op den grond flink te mesten en te zorgen, dat het water gemakkelijk weg kan, dus de boomen moeten niet in een gat staan. Bij de snoeiing moet men vooral rekenschap houden met de soort van vrucht en den grond. Zomersnoei moet meer algemeen worden toegepast, dan heeft men ook in den winter weinig aan de boomen te doen. Een en ander zal op de eerstvolgende practische les nader worden aangetoond.

Wij zijn den heer IDE dankbaar voor zijn leerrijken avond en zullen met genoegen zijn practische lessen volgen, die hij op 27 April a.s. denkt te geven in den tuin van den heer WALTER, die daartoe welwillend zijn terrein heeft afgestaan.

W.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

Den 26sten Februari trad in eene openbare vergadering, door den nieuwbenoemden voorzitter den heer J. FABIUS gepresideerd, Dr. L. J. VAN DER HARST als spreker op met eene lezing over „Lucht en Plantengroei”. Spreker gaf reeds dadelijk te kennen, dat hij het onderwerp een weinig zou wijzigen en er ook het licht bij zou betrekken.

Breeder geformuleerd hoorden we dus eene leerzame verhandeling over den invloed van de lucht en het licht op den plantengroei en wel in aansluiting van de lezing van het vorige jaar over „Bodem en Plantengroei.”

Eerst werd besproken de zamenstelling van de lucht en de voorstelling die men zich in vroegere eeuwen daarvan maakte, vervolgens de inademing der planten en het onmisbare van het koolzuurgas voor den groei en daarna uitvoerig stilgestaan bij den invloed van het licht. Het geel-groen licht wordt beschouwd als het meest den groei te bevorderen.

In het laatste gedeelte zijner voordracht stond de geachte spreker stil bij de vragen of de plantengroei aan het koolzuurgas gebonden is en wat er van dit gas wordt als het in de plant is opgenomen. De eerste vraag werd, na bespreking, bevestigend beantwoord. terwijl over de laatste uitvoerig gehandeld werd. Het koolzuurgas, in de plant opgenomen, wordt ontleed, de koolstof vastgelegd, terwijl de zuurstof ontwijkt. Deze werking geschied door den invloed van het licht met medewerking der bladgroenkorrels.

Verder is bewezen dat overdag assimilatie plaats heeft, de koolstof in de plant verbindt zich met water. De witte stippen in de bladgroenkorrels die bij nacht verdwijnen, bestaan uit zetmeel; dit zetmeel, als voedsel voor de onderdeelen, gaat van cel tot cel; wanneer er overvoeding plaats heeft, zet het zich reeds voor de toekomst (vandaar bijvoorbeeld het ontstaan der aardappelen), tot eindelijk de plant tot humus overgaande, ten slotte weer koolzuurgas ontwikkelt, en de kringloop is volbracht.

Door vele proeven werd het gehoorde verduidelijkt.

Bij monde van den voorzitter werd den spreker voor al het nuttige en leerrijke van deze natuurkundige voordracht dank gezegd, waarmede de tegenwoordig zijnde leden der afdeeling en de introducé's, blijkbaar van harte instemden.

Utrecht, 7 Maart 1892. A. RIETVELD.

TENTOONSTELLINGEN.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12. 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAäK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken” van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Verbetering in No. 10.

Op blz. 76 wordt de naam van den bekenden engelschen aquarellist WALTER FITCH, door een begrijpelijke vergissing, genoemd WALTER VEITCH.

Correspondentie.

A. v. N. te Z. Uw bijdrage in dank ontvangen.

J. K. B. te H. Dank voor uw zendingen. Plaatsing zoo spoedig mogelijk.

MAIDENHAIR. Beleefden dank voor Uw bijdragen.

TH. v. Z. te A. Gaarne voldoe ik aan Uw verzoek. Uitvoeriger bespreking kan eerst later volgen.

W. H. W. te A. Uw verslag in dank geplaatst.

J. H. K. te H. Veel dank voor Uw bijdrage.

A. R. te U. Beleefden dank voor Uw verslag.

C. d. V. te H. Met bijzonder genoegen ontving ik Uw belangrijke bijdrage, en zeg U daarvoor beleefden dank.

Prijscouranten.

Kweekerij Tottenham, Dedemsvaart bij Zwolle. Directie A. M. C. JONGKINDT CONINCK en A. M. C. VAN DER ELST Voorjaar 1892. Handels-Catalogus van Coniferen, Rhododendrons, Azalea's, Vruchtboomen, Rozen, Vaste planten, Erica's, Varens, Waterplanten enz.

F. F. VAN WALSEM. Speciale Rozencultuur, Vucht bij 's Hertogenbosch. Prijscourant van rozen voor 1892.

ZOCHER & CO. „Rozenhagen” te Haarlem. Prijscourant voor 1892 van Knolbegonia, Dahlia, Iris Kaempferi, Canna, Phlox, Paeonia, Chrysanthemum, Fuchsia, Rozen, Graszaden, enz.

De heeren GROENEWEGEN & ZOON, de Bilt (Utrecht), verzonden den 33sten jaargang van hun prijscourant, waarin voornamelijk Ooftboomen, Rhododendrons, Azalea's, groenblijvende Heesters, Coniferen, Boomen, Heesters, overblijvende Planten, Rozen en Klimplanten staan genoteerd. De goed uitgevoerde catalogus is rijkelijk versierd met afbeeldingen.

De firma BLASS & GROENEWEGEN, terzelfder plaatse, gaf tegelijk haar nieuwe geïllustreerde prijscourant uit van gereedschappen en benoodigdheden voor den tuinbouw.

Inhoud van Sempervirens no. 10, van Vrijdag 4 Maart 1892.

Advertentiën.

Heden, negen Maart, overleed na een lang doch geduldig lijden, mijne geliefde Echtgenoote, in den ouderdom van 53 jaar.

G. MOLENKAMP,
tuinbaas te 's Graveland.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde,
ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

Afd. Arnhem en Omstreken.

VERGADERING op **Donderdag 17 Maart e.k.**, des avonds ten **half 8 ure**, in de Loge.

Voordracht van den Heer Dr. J. TH. CATTIE: Een en ander over stuifmeel in verband met hybridisatie.

De Secretaris,
TH. VAN ZOEST HZN.

Te KOOP:

Eene BLOEMISTERIJ (Handelszaak), met zeer goede cliëntèle, gelegen in het centrum van ons land. Uitstekende gelegenheid voor jongelieden.

Nadere inlichtingen verstrekt

JAC^S. SMITS,
Naarden.

The „Perfect" Summer Shading,

door ons beproefd materiaal ter vervanging van kalk op broeikassen, bakken, enz.

Het is tegen regen bestand en kost in tegenstelling van kalk bij verwijdering in het najaar bijna geen arbeidsloon.

1 bus, toereikend voor 20 □ Meter glas **f0.75.**

Na ontvangst van postwissel ad **f 0.90**, verzenden we franco.

BOSKOOP.

KOSTER & Co.

Flinke partijen **boonenstaken, hopstaken, rekken** en **slieten TE KOOP** op Berkenheuvel. gemeente Diever, (Drenthe); franco aan de Drentsche hoofdvaart Brieven franco Mr. A. C. VAN DAALEN, *Bennekom* bij Wageningen.

TENTOONSTELLING

VAN

Planten, Bloemen, Bouquetten enz.

TE HOUDEN DOOR

de Afdeeling „ARNHEM en OMSTREKEN"
der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde

te ARNHEM,

van 8 tot en met 11 September 1892,
in het Gebouw en Park van MUSIS SACRUM.

Inzending volgens bepalingen van het Programma, alleen voor leden der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Programma's zijn aan H.H. Secretarissen der Afdeelingen ter welwillende verspreiding gezonden en ook op aanvrage verkrijgbaar bij den laatst ondergeteekende.

Namens het Bestuur der Afd. »Arnhem en Omstreken",
Dr. J. TH. CATTIE, *Voorzitter.*
TH. VAN ZOEST HZN., *Secretaris.*

Orchideeën-Veiling.

De **Firma GROENEWEGEN & Co.** te **Amsterdam**, zal, als lasthebbende van de SOCIÉTÉ ANONYME *»L'HORTICULTURE INTERNATIONALE"* te *Brussel*, op **Woensdag 16 Maart 1892**, aanvangende des voormiddags te **10½ precies**, op hare Bloemisterij aan de **Linnaeusstraat 55**, te **Amsterdam**, in het openbaar verkoopen:

75 bloeiende en ruim 600 niet bloeiende ORCHIDEEËN,

van de schoonste en zeldzaamste soorten in fraaie exemplaren.

Te bezichtigen op **Dinsdag 15 Maart.**

De CATALOGUS is op aanvrage kosteloos verkrijgbaar.

H.H. Secretarissen van Afdeelingen, wordt het NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD ten zeerste aanbevolen voor het plaatsen van ADVERTENTIËN hunne Afdeelingsvergaderingen betreffend.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

SCHERMLINNEN in alle breedten.
Schermlinnen in vele kwaliteiten.
SCHERMLINNEN in diverse prijzen.

Men vrage Monster met Prijsopgaaf.

PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,
Fabrikant.

STEMPELBANDEN.

Evenals het vorig jaar zend ik, na ontvangst van postwissel ad **vijf en zeventig cent**, een keurigen linnen Stempelband voor het Nederlandsche Tuinbouwblad. Er wordt slechts een beperkt aantal gereed gemaakt. Men bestelle dus spoedig.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.
STAALKAARTEN enz. aan de
Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Opruiming van Iepenboomen,

van 13—16 centimeter in omtrek, op 1.25 M. uit den wortel gemeten, tegen eene kleine winst te koop.

Te bevragen bij C. KRAMM, tuinman te *Benningbroek* bij *Hoorn*.

Gladiolus Lemoinei.

(Zie Ned. Tuinbouwblad No. 3, 1892).

Zelf gewonnen Pracht-hybriden,
met namen en kleuren.

12 in 12 srt. f 2.—; 25 in 25 srt. f 4,-; 50 „ 50 „ - 10.—; 50 „ 12 „ - 6,—. Kleuren dooréén 25 f 2,75; 50 f 5.—. 100 f 9,—.

Rabat voor Handelaars en Tuinlieden.

Franco thuis, tegen postwissel, bij

J. J. VAN LOGHEM te Haarlem.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd. (per 1000 stuks.)	8 bij 1½ cM.	f 1.80
	10 „ 1½ „	- 2.10
	10 „ 2 „	- 2.50
	8 „ 3 „	- 2.25
	12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd. (per 1000 stuks.)	10 bij 1½ cM.	f 1.30
	12 „ 2 „	- 1.80
	16 „ 2 „	- 2.25
	20 „ 3 „	- 3.75
	25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,	3½ bij 2½ c.M. per 500	f 7.—
	5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	f 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen
en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11	„ „ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11	„ „ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11	„ „ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16	„ „ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16	„ „ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18	„ „ „ „	- 4.—	-11.—
175 „	22	„ „ „ „	- 5.50	-13.—
200 „	28	„ „ „ „	- 9.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

Hoornmeel en Hoornschilfers,

beste meststof voor tuinbouw en bloementeelt,

bij minder dan 100 K.G.: ad. f 12.— per 100 K.G.
bij minstens 100 K.G.: ad. f 10.80 per 100 K.G.

Monsters op aanvrage.

TEN DAM & MANSCHOT,
AALTEN.
Hoorn-Kammenfabriek.

BOUQUETTEN,

Afgesneden Bloemen,

Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Bericht.

Het Hoofdbestuur bericht dat van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken de mededeeling is ontvangen, dat bij Koninklijk besluit voor het jaar 1892 aan de Maatschappij eene gelijke subsidie als in 1891 is verleend tot bestrijding der kosten van een wandelleeraar voor den Tuinbouw.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Bloemen- en Planten-Commissie.

Daar door het Hoofdbestuur geen enkel bericht ontvangen was, dat op de heden te houden vergadering planten ter beoordeeling zouden worden ingezonden, werd hiervan aan de leden der Commissie kennis gegeven, opdat zij zich de lasten eener vergeefsche reis konden besparen. Toch waren heden twee planten ter beoordeeling ingezonden, maar, daar de inzenders verzuimd hadden tijdig aan het Hoofdbestuur kennis te geven van hun voornemen om in te zenden, vond om boven vermelde reden, geen beoordeeling plaats.

Alle leden hun benoeming als zoodanig aangenomen hebbende, is het Bestuur, gedurende 1892, samengesteld als volgt:

JOH. DE BREUK te Haarlem, *Voorzitter.*
H. GROENEWEGEN te Amsterdam, MR. J. H. SCHOBER te Utrecht, *Onder-voorzitters.*
B. A. PLEMPER VAN BALEN te Amsterdam, *Secretaris.*
J. C. DE LANGE te Rotterdam, P. W. VOET te Haarlem, *Adjunct-Secretarissen.*

Amsterdam, 9 Maart 1892.

B. A. PLEMPER VAN BALEN,
Secretaris der Bloemen- en Planten-Commissie.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Één enkel groot Tuinbouwblad voor Nederland.

De denkbeelden onder dit opschrift in No. 5 van het Tuinbouwblad door den heer QUARLES ontwikkeld, verdienen, al zijn ze niet nieuw, toch ten zeerste de aandacht van hen die hier te lande den tuinbouw beoefenen of er belang in stellen. Tijdens het voorzitterschap van den heer VAN GOLTSTEIN is in het Hoofdbestuur der Maatschappij een stelsel ontwikkeld, hoe dergelijk groot blad moest zijn saamgesteld, waarmede ik mij zeer goed kan vereenigen. Aan een hoofdredacteur zou de opperste leiding moeten worden opgedragen en deze zou tevens de zorg op zich moeten nemen voor de hoofdartikelen, hetzij die door hem zelven werden geschreven of door bevoegde personen van zijnentwege daartoe uitgenoodigd. De hoofdartikelen zouden moeten behandelen onderwerpen van algemeen tuinbouwbelang, al naar de eischen van het oogenblik, waarbij zorg zou moeten worden gedragen voor de noodige afwisseling, terwijl in den loop van een jaargang de noodzakelijk geachte onderwerpen in behandeling zouden moeten komen. Deze hoofdredacteur zou ter zijde moeten worden gestaan door een grooter of kleiner aantal redacteurs voor verschillende afdeelingen, waarvan elk een onderdeel van den tuinbouw voor zijne rekening en de verantwoordelijkheid daarvan op zich zou moeten nemen. Bij den aanvang van het jaar zou met onderling goedvinden en onder toezicht van den hoofdredacteur moeten worden bepaald hoeveel kolommen elk dezer redacteurs te vullen had. Naar mate van de belangrijkheid der onderwerpen zou de verhouding moeten worden vastgesteld. Ook van deze redacteurs zou niet worden geëischt, dat zij zelven de hun toegewezen kolommen vulden, ze zouden daarbij ook de hulp kunnen inroepen of den aangeboden steun aannemen van bevoegden, ieder op zijn gebied.

Alle inkomende stukken zouden tot plaatsing de goedkeuring dier speciale redacteurs behoeven, ieder voor zoover zijn onderdeel betreft, op een, in overleg met den Hoofdredacteur, vastgestelden grondslag.

Bij dezen zou de zorg berusten om bij het opnemen der bijzondere rubrieken, deze zoo over de verschillende nummers te verdeelen, dat voor de noodige afwisseling gezorgd werd.

Zoowel den hoofdredacteur als den specialen redacteurs zou een behoorlijk honorarium moeten worden toegekend, alleen dan kan men bij voortduring op behoorlijke medewerking rekenen.

De medewerkers zouden zoover noodig, van deze redacteurs vergoeding ontvangen, uit het den redacteurs toegekende honorarium.

Wanneer een dergelijk blad alle onderdeelen van den tuin-

bouw zou moeten behandelen op de wijze als de heer QUARLES het voorstelt en misschien nog andere door hem niet genoemd, zooals die behoorende tot de plantkunde in verband met tuinbouw, dan zou de omvang van zulk een blad veel grooter moeten zijn dan die van een der tegenwoordige Nederlandsche tuinbouwbladen. Wanneer wij ons oog wenden naar het buitenland, dan vinden wij dat op tuinbouwgebied alleen in Engeland de weekbladen behoorlijk tot hun recht komen. In Frankrijk, Duitschland, Belgie en elders missen wij de eigenlijke tuinbouw-weekbladen: de bladen die daar wekelijks uitkomen zijn advertentiebladen, die òf kosteloos òf tegen zeer geringen prijs verspreid worden, terwijl voorts in de behoeften der lezers wordt voorzien door tijdschriften die eenmaal, tweemaal, soms driemaal 's maands verschijnen. Deze tijdschriften hebben alle een beperkt debiet, dat de verspreiding onzer tuinbouwbladen zeker niet overtreft. De advertentiebladen deelen mede dat ze bij vele duizenden verzonden worden, evenals zulks ook bij het blad hier te lande, dat vooral advertentiën bevat, het geval is. In Engeland daarentegen is dat anders, daar is wel een advertentietuinbouwblad dat ook om niet of tegen lagen prijs verzonden wordt, maar dit is uitsluitend voor den handel bestemd. De advertentiën voor liefhebbers of particulieren bestemd worden daar altijd in de tuinbouw-weekbladen opgenomen en geven dezen daardoor een buitengewoon grooten steun. Deze weekbladen tellen dan ook hunne lezers bij vele duizenden. Er zijn er een tiental of meer, die van 20 tot 5 cents per nummer verkocht worden. We zullen een paar der voornaamste dezer weekbladen, wat den inhoud betreft, vergelijken met het Nederlandsch Tuinbouwblad en daarvoor de meestbekenden kiezen, b.v. *The Garden*, het eigendom van den heer W. ROBINSON, het blad bij uitnemendheid voor de liefhebbers, waaraan de heer QUARLES wellicht gedacht heeft toen hij zijn schema opmaakte. Dit blad geeft voor 20 cents per week (we kiezen als voorbeeld een gewoon nummer, dat van 16 Januari) behalve een gekleurde plaat, 24 bladzijden tekst en 8 bladzijden advertentiën. Vergelijkt men den inhoud met dien van het Tuinbouwblad, dan kan men rekenen dat zoowel wat den tekst betreft, als wat aangaat de advertentiën, vijf en een half nommer Tuinbouwblad noodig zijn om één nummer van The Garden te vullen, en bij een matige taxatie van hetgeen voor een nummer van The Garden voor advertentiekosten betaald wordt, komt men tot een begrooting van f 500 à f 600.

Het andere blad, waarmede wij ons Tuinbouwblad willen vergelijken, is *The Gardeners' Chronicle*, het oudste der Engelsche Tuinbouwbladen, waar ook meer stukken omtrent plantkunde op tuinbouw toegepast, gevonden worden. Dit blad geeft geen gekleurde platen, maar op ongeregelde tijden reproducties van photographiën, buiten den tekst. Vergelijken wij het gewone nummer van 16 Januari ll., dan vinden wij er 12 bladzijden tekst en 8 bladzijden advertentiën. Het blad wordt in klein folio formaat uitgegeven en kost per nummer 15 cent. De inhoud is van dien aard, dat voor den tekst drie en een half Tuinbouwblad en voor het onderdeel der advertentiën acht en een halfmaal de in het Tuinbouwblad voor advertentiën beschikbare ruimte noodig zoude zijn om een nummer der Gardeners' Chronicle te vullen. De waarde der advertentie-revenuen is hier moeielijk te schatten, maar bedraagt zoo niet het dubbele, toch zeker wel een derde meer als van een nummer van The Garden.

Het is een bekende zaak dat het rendeeren van dag- en weekbladen van welken aard ook, voornamelijk afhangt van het provenu der advertentiën. Door de groote inkomsten onder dezen titel verkregen, is het dan ook aan de Engelsche tuinbouw-weekbladen mogelijk, zooveel en zoo goede stof ter lezing te leveren als het geval is. En die vele advertentiën worden verkregen door het bewustzijn dergenen die ze plaatsen, dat de bladen onder vele duizenden belangstellende lezers verspreid worden.

Dit is overal het geval; de meest gelezen bladen trekken de meeste advertentiën, al worden deze het hoogste berekend. *Het Nieuws van den Dag* berekent een advertentie per regel van 27 letters tegen $27^1/_2$ cent, dus tegen een cent per letter, maar heeft 37000 lezers. Wanneer men de advertentiën onzer vakbladen, het aantal lezers in aanmerking genomen, naar evenredigen maatstaf gaat berekenen, zal men inzien dat er misschien geen blad is waar de advertentiën zoo goedkoop zijn als in het Nieuws van den Dag, in weerwil dat men er het meest voor betaalt.

Wanneer men hier te lande een groot Tuinbouwblad zou willen vestigen, zal men met dat alles rekening moeten houden, en zal de eerste vraag zijn: is een dergelijk blad rendabel te maken? Want wanneer onkosten en winst niet uit de advertentiën kunnen gevonden worden, zal alleen door groote jaarlijksche subsidiën zulk blad in stand kunnen worden gehouden.

Van het standpunt onzer Maatschappij moet echter vooraf de vraag worden besproken, welke zijn hare eischen tegenover haar orgaan, en om daartoe te geraken is het eenvoudigste middel om, zeer globaal natuurlijk, den inhoud na te gaan van den laatsten jaargang 1891, en dan vinden wij dat deze 640 kolommen tekst bevat, waarvan de inhoud op de volgende wijze in groepen kan worden verdeeld:

Zaken de Maatschappij in het algemeen rakende	214	kolommen.
Zaken hare Afdeelingen betreffende . . .	91	„
Phytopathologische Vereeniging.	28	„
Tentoonstellingen buiten de Maatschappij omgaande	18	„
Boekbeschouwing	14	„
Zaken niet eigenlijk tot tuinbouw behoorend.	38	„
Tuinbouw in zeer ruimen zin	196	„
Varia.	40	„
	640	kolommen.

Men ziet hieruit dat de Maatschappij en hare Afdeelingen voor de behandeling van hare bijzondere aangelegenheden alleen noodig hadden 305 kolommen of 153 bladzijden, dus gemiddeld 3 bladzijden per nummer, want tot de rubriek hierboven als varia opgenomen, behooren nog verscheiden kleinere mededeelingen de Maatschappij betreffende. Deze vereischte ruimte zal zeker in het vervolg niet minder worden en men moet dus er op rekenen, dat de Maatschappij en hare Afdeelingen per nummer 4 bladzijden zullen noodig hebben, zoodat er van het vel, 2 bladzijden voor advertentiën afgerekend, slechts 2 bladzijden voor andere hoofden overblijven.

Hieruit volgt als van zelve, dat wanneer men een enkel groot Tuinbouwblad hier te lande wenscht te vestigen, dit moet worden losgemaakt van de Maatschappij.

Om dergelijk blad te doen slagen, is een andere organisatie noodig dan een Maatschappij kan geven, evenmin kan het uitgaan van een handelsfirma betrokken bij het tuinbouwvak. Het moet geheel beschouwd worden als een onderneming op het gebied van den boekhandel, hetzij die worde op touw gezet door eene ondernemende en krachtige uitgeversfirma, gewoon op het gebied der periodieke pers te werken, of dat zich een consortium vormt, ter zijde gestaan door een administrateur met vakkennis, een consortium, dat in staat en genegen is een belangrijk kapitaal voor de zaak beschikbaar te stellen, te wagen en desnoods te verliezen.

Wanneer dat nieuwe Tuinbouwblad alles moet geven wat van verschillende zijden gewenscht wordt, zal de inhoud ervan minstens moeten zijn per week in het formaat van het tegenwoordige Tuinbouwblad, 32 kolommen tekst of 16 bladzijden, zonder advertentiën of mededeelingen, een of andere Maatschappij betreffende, men heeft dan 1664 kolommen ter zijner beschikking en kan daarin voor alle onderdeelen van den tuinbouw en verwante wetenschappen voor elk genoegzame ruimte beschikbaar stellen om het voornaamste wat daarover te zeggen valt, mede te deelen De inhoud van elk nummer zou dan toch nog niet die bereiken van de helft van een nummer van „The Garden". Dergelijk blad op die wijze gevestigd, kan veel beter, dan op anderen voet ingericht, de afdeeling der advertentiën behoorlijk exploiteeren, want daarvan behoort veel werk gemaakt te worden, gelijk door de Engelsche bladen geschiedt, die hun goed succes op dat gebied lang niet zonder moeite en inspanning verkregen hebben. Of in weerwil daarvan dergelijk blad genoegzaam gesteund zou worden om de concurrentie met bestaande of nog op te richten gratis verspreid wordende tuinbouw-advertentiebladen vol te

houden, is vooruit niet te bepalen, maar zou wellicht afhangen van de kracht en de volharding in de exploitatie.

Wanneer dergelijk blad geheel zelfstandig en onafhankelijk optrad, zou daarom toch niet alle band met onze Maatschappij behoeven te worden verbroken. De heer QUARLES spreekt van mogelijke samensmelting van drie door hem genoemde tuinbouwbladen alsmede wellicht van het weekblad voor Bloembollencultuur. Wat dit laatste betreft zoo kan dadelijk worden vastgesteld, dat samensmelting van dit blad met eenig ander orgaan tot de onmogelijkheden behoort, omdat de twee hoofdfactoren, die het blad het aanzijn gaven, de mededeelingen de Vereeniging betreffende en de afdeeling vraag en aanbod voor den handel, alleen belang hebben voor de beoefenaren van het speciale bloembollenvak en zeer enkelen buiten hunnen kring, en omdat in het belang der Vereeniging deze zeer speciale richting moet worden in stand gehouden. Iets dergelijks heeft ook bij andere Vereenigingen plaats, hoewel misschien in mindere mate, omdat daar de leden meer verschillen van opvatting en levensdoel.

Is volgens mijne meening een samensmelting van verschillende bladen dus vrij wel onmogelijk of althans ondoelmatig, zoo is daarom samenwerking nog lang niet uitgesloten.

Wij wenschen hier te wijzen op het in Noord-America zoo veel in gebruik zijnde clubstelsel, waar men de tijdschriften als men er twee tezamen neemt, goedkooper krijgt dan wanneer men elk afzonderlijk bestelt. Op dit gebied bestaan tusschen de bladen talrijke overeenkomsten. Zoo werden twee tuinbouw-maandbladen die afzonderlijk 1 en 2 Dollars kosten, tezamen geleverd voor 2 Dollars 60 cents. Iets dergelijks is ook onlangs hier te lande beproefd, namelijk het bijleveren van een geïllustreerd weekblad bij een aantal provinciale bladen tegen veel geringeren prijs dan waartegen het weekblad afzonderlijk wordt berekend. Op die wijze zou het nieuw te vestigen groot tuinbouwblad evenzeer kunnen te werk gaan. Het zou overeenkomsten kunnen sluiten met de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, met het *Weekblad voor Bloembollencultuur*, met *de Plantenbeurs*, wellicht ook met *Sempervirens* en *Floralia*, om aan de abonnés op die bladen of den leden der Maatschappij het blad tegen minderen prijs te leveren dan het bij afzonderlijke bestelling kost. Een voorwaarde daarbij zou moeten zijn dat steeds in zulke gevallen het blad werd geleverd met de advertentiën, daar juist door het vermeerderd getal exemplaren op die wijze te debiteeren, de waarde der advertentiën verhoogd zou worden. Zoo dergelijk plan uitvoerbaar bleek te zijn zouden alle redactiën der thans bestaande tuinbouwbladen in het corps der redacteuren van het nieuw op te richten blad moeten worden opgenomen; dit zou zoodanig blad zeer ten goede komen, daar, hoevele welwillende medewerking er op tuinbouwredactiegebied ook moge bestaan, voor een groot blad als hier wordt geprojecteerd wel alle krachten zich mogen vereenigen om de bereiking van het doel mogelijk te maken.

Er zou voorts wat betreft de revenuen die wellicht enkele bladen door het nieuwe stelsel konden missen een finantieele regeling moeten plaats hebben, wier bespreking echter niet in eene algemeene beschouwing als deze tehuis behoort.

Wanneer eene dergelijke regeling plaats had zou de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw voor hare rekening afzonderlijk moeten doen drukken per week 4 bladzijden 4°, die met het nieuwe tuinbouwblad verzonden zouden kunnen worden. Het zou een punt van overweging moeten uitmaken of het tuinbouwblad aan alle leden zou worden verzonden of alleen aan diegenen die zulks verlangden, misschien tegen een kleine extra vergoeding. Het Tuinbouwblad zou behalve het bijvoegsel met de Handelingen der Maatschappij bevatten 16 pagina's tekst en 4 bladzijden advertentiën als omslag. Men zou het oog moeten hebben op een debiet van minstens 5000 exemplaren, en door operatiën en combinatiën het daarheen moeten trachten te leiden dat dit debiet van den aanvang af bereikt werd. Wanneer het gelukken kon, steunende op dit debiet, het advertentieomslag steeds met advertentiën tegen matigen prijs gevuld te krijgen, zou het bestaan van het blad als verzekerd beschouwd kunnen worden. Men zal evenals dit bij de engelsche bladen geschiedt voor de advertentiën een kleiner letter moeten nemen om als basis een genoegzaam aantal regels per vel te krijgen, om een behoorlijk provenu van de advertentieafdeeling te verzekeren. Zoo de gewone prijs van het blad per jaar op f 2.40 (misschien zonder het port) kon gesteld worden, zou het wellicht het gewenschte aantal abonné's kunnen vinden, met den steun der Maatschappij, van Vereenigingen enz., die bij overeenkomst misschien de grootste helft der exemplaren zouden kunnen nemen. Het zou wenschelijk zijn dat afbeeldingen volgens de beste procédés gereproduceerd in het blad werden opgenomen. Men zou hierop vooral bij de keuze van het papier hebben te letten, en de drukkerij aan welke de bewerking werd toevertrouwd, zou ervaring op dit gebied moeten bezitten.

Bij een buitengewoon groot debiet zou men later aan het bijvoegen van gekleurde platen kunnen denken, zooals dit bij The Garden geschiedt. Wanneer de advertentiën zoo toenamen dat men meermalen in plaats van een, een dubbel omslag met advertentiën moest geven, zou men een gelijk getal platen als gratis bijlage aan het blad kunnen toevoegen. Wilde men van den beginne af bij een editie als hierboven genoemd, maandelijks eene gekleurde plaat bijvoegen, dan zou de prijs per jaar zeker wel met f 1.20 verhoogd moeten worden. Het geven in zulk geval van eene editie met, en eene zonder platen zou aan het doel niet beantwoorden, omdat bij kleiner oplaag de kosten der platen allicht te hoog zouden loopen.

Wanneer eene onderneming als hier wordt besproken, op de aangegeven wijze tot stand kwam, zou dit een eer zijn voor den Nederlandschen tuinbouw, omdat er dan geen ander land zou gevonden worden, behalve Engeland, waar iets dergelijks uitvoerbaar zou zijn gebleken.

Om er toe te geraken is een krachtig initiatief en een kundige en beleidvolle administratie noodig, die in zoo weinig handen mogelijk moet zijn.

Om het noodige groote aantal lezers te verkrijgen, zal men veelzijdig moeten zijn, zoodat ieder er dat in vindt waaraan hij behoefte heeft en het blad moet zoo ingericht zijn, dat hij onmiddellijk weet te vinden, datgene waarvoor hij zich interesseert. Wanneer ieder lezer in elk nummer van de 16 bladzijden er slechts twee vindt waarin hij belangstelt, zal hij met genoegen het blad aanhouden en lezen, en geen bezwaar er in vinden 14 bladzijden ongelezen te laten, die dan weder voor andere lezers aan hetzelfde doel beantwoorden. Hier kan men weder de Engelsche bladen tot voorbeeld nemen, die zoo ingericht zijn, dat men met een enkelen oogopslag zien kan, wat men lezen moet, wat niet, en waar de meest verschillende eischen in elk nummer iets kunnen vinden van hunne gading.

Neemt de omvang der advertentiën zoo toe, dat men ook die kan klassificeeren dan is ook daardoor zoowel in het belang der lezers als der adverteerders veel gewonnen. Uit een en ander kan blijken, dat, om een dergelijke onderneming goed te doen slagen, men te letten heeft op een groot aantal zaken, kleinigheden schijnbaar, maar die geen van alle verzuimd mogen worden en dat er van de administratie van zoodanige onderneming veel studie, tijd en toewijding geëischt wordt.

Deze regelen, uitgelokt door de hierboven aangehaalde beschouwingen van den heer QUARLES, hebben alleen het doel aan te toonen, hoe ik mij voorstel, dat het denkbeeld één groot tuinbouwblad voor Nederland, bereikt zou kunnen worden, met medewerking der bestaande bladen; is het plan op zeer ruime schaal, zooals hier is geprojecteerd, onuitvoerbaar, dan is het wellicht beter dat de bestaande toestand voortdure, want alle bladen die we nu hebben, schijnen meer of min aan afzonderlijke behoeften te voldoen, en over het algemeen worden ze tegenwoordig zoo uitgegeven en geredigeerd dat, ook al staat men niet op het standpunt van redactie of uitgever, men met hun voortbestaan vrede en zelfs sympathie kan hebben.

J. H. KRELAGE.

Salisburia adianthifolia, *Gingko biloba.*

Deze Japansche conifeer, opmerkelijk door zijne schoone bladeren en sierlijken vorm, vindt men nog zeer weinig in onze tuinen; niettegenstaande hij een goed effekt maakt in groote parken, en des te meer nog, daar hij zeer goed groeit langs

paden, wegen en op plaatsen waar andere boomen niet vooruit komen. De oorzaak, dat de *Gingko* zoo weinig verspreid is, zal zeker wel zijn de moeilijkheid van het voortkweeken, en toch is het zeer gemakkelijk, om in korten tijd eene groote hoeveelheid aan te kweeken. Het aankweeken geschiedt door afleggen, stekken, veredelen en door zaaien. Men moet echter bij het veredelen en stekken eenige zorg besteden, wat vele tuinlieden niet genoeg doen. Het afleggen kan men in het voorjaar en in de maanden Juni en Juli verrichten. In het voorjaar neemt men het eenjarige hout voor het afleggen, evenwel raad ik een ieder aan om de *Gingko* af te leggen in Juni en Juli, op het oogenblik wanneer de jonge loten tot stilstand zijn gekomen. Men maakt dan de plaats effen onder de boomen en graaft de aarde een weinig om, zoodat de worteltjes er beter kunnen doordringen.

Daarna neemt men de gekozene takken en snijdt op verschillende plaatsen insnijdingen van 5 à 6 millimeter, bedekt ze met aarde en vervolgens met mos, hetwelk voor het uitdroogen zeer is aan te bevelen. Gedurende den eersten tijd moet men het gieten niet vergeten en het is van groot belang, om de afleggers niet af te snijden, alvorens zij volkomen goede wortels hebben gemaakt. Men doet dus het beste door te wachten tot het volgend voorjaar, en dan die welke goed aangeworteld zijn, met een goed scherp mes van de moederplant te snijden. Deze planten laat men nog één jaar op dezelfde plaats staan, en plant ze dan in potten, of zoo zij goede wortels hebben gemaakt, in den vrijen grond.

De kweeking door stekken doet men ook in het voorjaar of in de zomer. Om te stekken in het voorjaar snijdt men de eenjarige loten, wanneer zij nog niet hunne sappen hebben. De stekken moeten 3 à 4 oogen hebben en gestoken worden in potten of schalen, gevuld met aarde met een weinig mos vermengd. Men zoude ze daarna in de oranjerie kunnen brengen, doch wanneer deze ontbreekt brengt men ze in de koude bakken. Wanneer de stekken een weinig beginnen te zoomen, moet men ze op eene warmere plaats brengen van 10 à 12 Cgr. aardwarmte en zijn zij volkomen aangeworteld, zoo plant men ze in kleine potjes en zet ze wederom in den kouden bak, laat ze daar tot dat het begint te vriezen, en brengt ze dan in de oranjerie of koude kas om te overwinteren. Om te stekken in de zomer, moet men de jonge loten nemen, en steken onder stolpen of kleine raampjes in de gematigde serre.

Deze manier is wel goed, doch moet men meer zorg besteden dan bij de vorige, o.a. moet men zorgen dat de zon geen invloed op haar heeft, en dat ze altijd genoeg water hebben, evenwel ook niet te veel bevochtigen, wat zeer nadeelig is. De beste manier der voortkweeking is door de veredeling op de wortels van de *Gingko biloba*

In het najaar of in den aanvang van den winter snijdt men de wortels van sterke planten, welke een dikte van 8 à 12 millimeter moeten hebben. Deze wortels moet men in vochtig mos wikkelen, en op eene warme plaats brengen; zoodra de wortels eenigzins week beginnen te worden, kan men ze voor het veredelen gebruiken. De veredeling is het beste door copulatien, en na ze nauwkeurig gebonden te hebben, smeert men de veredeling met entwas, en omwikkelt ze wederom met mos.

De beste plaatsing voor de veredelingen is onder kleine raampjes in de warme serre, doch niet met aarde gevuld maar met een laag fijn mos goed warm en vochtig. Na verloop van 5 à 6 weken kan men ze reeds verplaatsen, en diegene welke aanvangen te groeien in kleine potjes zetten en op eene gematigde warmte brengen.

Eindelijk heeft men nog de voortkweeking door zaaien, welke ongetwijfeld wel de eenvoudigste is van alle andere, doch de zaden *Gingko biloba* vindt men nog niet zooveel in Europa, dat zich een ieder van deze manier uitsluitend kan bedienen. Merkwaardig is dat de *Salisburya* eerst na eenige jaren eigentlijk begint te groeien; zijn zij echter 4 à 5 jaar zoo gaan zij schielijk voorwaarts en kunnen eene hoogte van 12 à 15 meter verkrijgen.

Parijs, 15 Maart '92. L. C. BOBBINK.

Eene gevaarlijke plantenziekte.

Als eene plantenziekte epidemisch optreedt, groote nadeelen berokkent en zelfs het voortbestaan eener jarenlang met goeden uitslag gedreven industrie bedreigt, zooals bij de sedert eenige jaren op Java heerschende ziekte van het suikerriet het geval is, dan rijst bij menigeen de vraag: Kan eene ziekte, die in zooveel plaatsen tegelijkertijd optreedt, wel eene nieuwe ziekte zijn? Anderen echter gaan verder en vragen of door tijdig genomen maatregelen, het voortwoekeren der ziekte niet verhinderd had kunnen worden?

Het is niet altijd mogelijk op dergelijke vragen een goed antwoord te geven, want meestal is dan het door de ziekte besmette terrein zóó uitgebreid, dat het punt van oorsprong niet meer opgespoord kan worden.

Dit valt zeer te betreuren, omdat als de geschiedenis van dergelijke ziekten nauwkeuriger bekend was, ook de overtuiging meer en meer gevestigd zoude worden, dat het mogelijk is de uitbreiding van dergelijke ziekten te verhinderen, door het tijdig nemen van gepaste maatregelen. Hoe meer dit denkbeeld veld wint, en hoe meer men zich beijvert om alle ziekten onmiddellijk te bestrijden, des te grooter wordt de kans, dat dergelijke rampen niet meer voorkomen zullen.

Deze overweging gaf mij aanleiding het volgende uittreksel te maken uit een schrijven, gedateerd 17 Juli 1891, en opgesteld door den heer G. P. HILL, zoon van den eigenaar der betrokken onderneming. De schrijver verhaalt daarin het eerste ontstaan en het verloop van eene tot dusverre onbekende ziekte, waardoor eene prachtige aanplanting van koffieboomen, over eene uitgestrektheid van 500 bouws (± 350 H.A.), binnen weinige jaren zoo goed als waardeloos is geworden; terwijl bovendien het voortwoekeren der ziekte in andere ondernemingen niet tot de onmogelijkheden behoort.

Voor eene goede ontwikkeling der koffieboomen, is het n.l. noodig, dat zij door tusschen geplante boomen, welke aan een snellen groei een lossen bladerkroon paren, tegen de werking der felle zonnestralen beschut worden. Hiervoor gebruikt men verschillende boomsoorten, ***Albizzia's, Ficus,*** maar vooral de *Dadap's* (*Erythrina fusca*). Op de bedoelde onderneming maakte men gebruik van de schaduw der laatstgenoemde boomen en daar deze soms binnen een paar weken bladerloos werden en stierven, had dit ook het verlies der door hen beschaduwde koffieboomen tengevolge. Doch geven wij het woord aan den heer G. P. HILL.

„Begin der ziekte. In 1886 bemerkte ik voor het eerst enkele „doode dadapboomen in onze buurt, maar nam daarvan niet „bijzonder notitie, daar ik dacht, dat het op zich zelf staande „gevallen waren.

„In 1887, terwijl ik in Europa was, begon de Dadap op dit „perceel meer algemeen uit te sterven, in het eerst langzaam, „maar steeds sneller naarmate het geinfecteerde gedeelte toe„nam; zoodat, toen ik na een afwezigheid van drie jaren op „Java terug kwam, van de 500 bouw op ons perceel met „koffie beplant, driehonderd er uitzagen als een winterland„schap in Europa, door de massa doode Dadapboomen

„Nu een jaar geleden, zijn wij begonnen met het vellen „der doode en aangetaste boomen, nadat inmiddels de ziekte „zich nog over een honderdtal bouws verspreid had, maar het „omhakken alleen bracht de kwaal niet tot staan, ofschoon „na eenigen tijd de ziekte zich minder snel onder de gezonde „boomen verspreidde. Nu echter is zij weer in hevigheid toe„genomen en verspreidt zij zich ook sneller.

„Zeer spoedig zullen al de 500 bouws zonder eenige schaduw „zijn, want in de gepasseerde jaren werd steeds de hoop ge„voed, dat de ziekte vanzelf zoude ophouden en geen andere „middelen aangewend, dan het krachtig herplanten met Dadap„stekken, die dan ook goed groeiden tot zij boven de koffie„boomen uitstaken, maar dan werden deze jonge krachtige „planten aangetast en waren spoedig dood.

„Waarschijnlijk had de ziekte overwonnen kunnen worden, „indien spoediger de verwoestende aard daarvan erkend was „geworden, indien, wat toen nog mogelijk was, de aangetaste „boomen niet alleen omgekapt, maar ook verbrand waren „geworden".

In een rapport van den Assistent-Resident, C. J. DE JAAGER, vermeldt deze nog het volgende:

„Uit de officieele verslagen der kontroleurs, enz. blijkt, dat „de Dadapziekte steeds grootere verwoestingen aanricht, zoodat „met zekerheid kan voorspeld worden, dat indien de zaak op „zijn beloop gelaten wordt, spoedig alle koffietuinen in het „district Gading, waar alleen de Dadap als schaduwboom „voorkomt, geheel zonder schaduw zullen zijn en tengevolge „daarvan ook de thans zooveel belovende tuinen waardeloos „zullen zijn.

„Niet alleen de doode Dadap maar ook de doode en blader-„looze koffieboomen geven de tuinen het aanzien van een „winterlandschap. Vreemd mag het schijnen, dat de eigenaar, „tevens ontginner van het perceel, niet dadelijk getracht heeft „zijn schoone bezitting te redden, door het spoedig herplanten „met andere schaduwboomen, maar bij verkeerde in de mee-„ming, dat de koffie het op die hoogte ook wel zonder schaduw „zoude uithouden.

„Baart de toekomst veel zorg, wat de tuinen in het district „Gading betreft, zoo is het nog een geluk te noemen, dat de „koffietuinen in zooverre geisoleerd liggen en dat zij niet „onmiddellijk aansluiten bij die van andere residenties of „afdeelingen. Toch is het ook voor de cultuur op geheel Java „van het hoogste belang, dat geen tijd verzuimd worde om „maatregelen ter bestrijding te nemen, want breidt de ziekte „zich verder uit, dan kan zij een ramp worden, althans tijdelijk „even groot als de koffiebladziekte".

Aan bovenstaande mededeelingen, uitvoeriger voorkomende in Teysmannia, aflevering VIII, 1891, behoeft niets bijgevoegd te worden, tenzij het verzoek aan alle lezers om zooveel mogelijk het streven der Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging te steunen, welke zich, voor ons land, ten doel stelt het kosteloos onderzoek van ziekten aan land- en tuinbouwgewassen en het geven van raad omtrent maatregelen, daartegen te nemen.

Amsterdam, 28 Februari 1892. B. A. PLEMPER VAN BALEN.

BOEKBESCHOUWING.

PHILIPPE LÉVÊQUE DE VILMORIN. *Les fleurs à Paris, culture et commerce. Avec une introduction par* HENRY L. DE VILMORIN, *Paris* J. B. BAILLIERE ET FILS 1892. *Klein 8°, 324 blz. met 208 houtsneden.*

Het is mij een bijzonder genoegen, hier een werkje te kunnen aankondigen, waarin de belangen van den tuinbouw op zoo warme wijze bepleit, en tevens zoo krachtig bevorderd worden, als in het voor mij liggende geschrift van den heer PHILIPPE L. DE VILMORIN. En niet geringer is het voorrecht hier te kunnen aankondigen, dat het op tuinbouwgebied zoo beroemde geslacht der VILMORIN's, in den oudsten zoon van den tegenwoordigen chef der firma, zich ook in de toekomst aan de belangen van ons vak blijft wijden.

Wanneer ik in mijn boekenkast rondzie, treffen mijn oog allereerst de *Fleurs de pleine terre* en de *Plantes potagères*, twee standaardwerken van de firma VILMORIN, ANDRIEUX et Co., die bijna ieder oogenblik geraadpleegd worden. Dan zie ik het prachtwerk, *Les meilleurs blés* van HENRY L. DE VILMORIN, den vader van onzen tegenwoordigen schrijver, eene monographie, zooals er weinige in land- en tuinbouw, ja zelfs in de botanische wetenschap te vinden zijn. Eindelijk een aantal kleinere geschriften, waarvan ik hier alleen noemen wil de *Notice sur l'amélioration des plantes par le semis* van LOUIS L. DE VILMORIN, des schrijvers grootvader, waarin tevens de bekende verhandeling van zijn overgrootvader P. P. A. DE VILMORIN, over het veranderen van wilde peenen in eetbare soorten door selectie, is opgenomen. Deze *Notice sur l'amélioration* bevat, zooals men weet, de beginselen en de methoden van het winnen van nieuwe varieteiten en het veredelen van rassen en soorten op plantkundig gebied. Met zeldzame helderheid en groote zaakkennis geschreven, vormt dit geschrift thans nog de vraagbaak voor elk, die op dit gebied met de algemeene natuurwetten en hare toepassing kennis wil maken. Voor DARWIN was het een der grondpilaren, waarop hij zijne leer van de natuurkeus vestigde; door DARWIN is het in zuiver wetenschappelijke kringen tot even groote eer gekomen als het in den tuinbouw genoot.

Doch ik herinner slechts aan algemeen bekende zaken en mijn doel is, een nieuw werk aan te kondigen. Maar uit het feit, dat de schrijver een telg is van drie geslachten van zóó beroemde schrijvers mag toch wel de verwachting worden afgeleid, dat ook dit werk niet van gewone beteekenis is.

En werkelijk, een nadere kennismaking logenstraft die meening niet.

Het werk bestaat uit twee deelen, die men zou kunnen noemen het algemeene en het bijzondere gedeelte. Het laatste neemt uit den aard der zaak verreweg de grootste ruimte in, het beslaat omstreeks 280 bladzijden en omvat op weinige na, alle figuren.

In het algemeene gedeelte worden de smaak voor bloemen en het gebruik van bloemen in hunne snelle ontwikkeling in de laatste tientallen van jaren uitvoerig geschetst, deels voor Parijs, deels voor andere middenpunten van beschaving in Europa en Amerika. Het belang van de cultuur en den handel in afgesneden bloemen wordt nauwkeurig nagegaan, de bronnen worden aangewezen, vanwaar de Parijsche markt wordt gevoed, terwijl een zeer aantrekkelijke schildering van het leven en de bedrijvigheid in die afdeeling der Parijsche „Halles", die aan afgesneden bloemen gewijd is, ons een denkbeeld van de geweldige beteekenis van dit artikel geeft. De culturen in de onmiddelijke omgeving van Parijs leveren het grootste aandeel, nagenoeg alles wat onder dat klimaat, op duren grond, met voordeel kan worden gekweekt. Het overige wordt uit het zuiden van Frankrijk, van de monding van de Rhône en van de kusten der Middellandsche zee, met wagonladingen aangevoerd, aan welke, om de vergankelijkheid der waren, een plaats in de snelste sneltreinen wordt afgestaan.

In het tweede gedeelte worden de afzonderlijke gewassen beschreven, wier bloemen op de Parijsche markten worden gezien, hunne cultuur en hunne waarde worden voor elk in het bijzonder geschetst. Achtereenvolgens worden besproken de eenjarige, de tweejarige en de overblijvende planten, de bolgewassen voor den vollen grond, de kasplanten en daaronder in het bijzonder de Orchideeën, de bloemheesters en vooral de rozen, eindelijk een aantal bijzondere culturen van het Zuiden van Frankrijk.

Een hoofdstuk over bouquetten, manden, rozen en bloemwerken in het algemeen, met alles wat daarbij noodig is, vormt het slot. En welke beteekenis bouquetten en bloemwerken thans te Parijs hebben, kan zeker niet korter en krachtiger worden uitgedrukt, dan het door onzen schrijver wordt gedaan in de woorden: *Chez nous, un souhait ne va pas sans un bouquet.*

Ten slotte een enkel woord over de figuren, die den text versieren, en die voor verreweg de meeste soorten, u terstond een denkbeeld geven van de plant die bedoeld wordt. Trouwe lezers van de werken van de firma VILMORIN, ANDRIEUX ET Co. vinden hieronder natuurlijk talrijke bekenden terug. Maar voor hen is dit boekje ook niet bestemd: het is bestemd om de belangstelling in en de liefde voor bloemen in zoo wijd mogelijken kring te verspreiden. Het is een populair werk in den waren zin van het woord, dat op een rijke, in vele geslachten bijeengegaarde kennis steunt en uit deze omvangrijke bron van wetenschap datgene mededeelt, wat ook den eenvoudigsten lezer boeien en opwekken kan.

Ook in ons vaderland zou zulk een werkje veel nut kunnen stichten, en de liefde voor bloemen, die reeds zoo merkbaar toeneemt, op zeer krachtige wijze kunnen bevorderen. Een Nederlandsche vertaling zou zeker zoowel in het belang van de liefhebbers als in dat van de kweekers van grooten invloed kunnen zijn, en het zij mij daarom veroorloofd te eindigen met den wensch, dat dit boekje spoedig een kundig vertaler in ons midden moge vinden! DE VRIES.

Recepten ter verdelging van rupsen.

Dezer dagen liet ik een blik gaan door den uitstalkast van een boekverkooper, toen mijn oog viel op een klein luttel boekje, getiteld:

Ruim Honderd Recepten ter verdelging van rupsen, luizen, slakken, mieren en ander schadelijk gedierte ter bestrijding van plantenziekten enz. enz. verzameld ten behoeve van kweekers, tuinlieden, warmoeziers en verder allen, die zich met

de verzorging van planten bezig houden. Haarlem bij W. H. I. v. NOOTEN.

De verzamelaar, zoo noemt de schrijver zich, zegt in zijn voorbericht, dat het geen recepten zijn, „*afkomstig uit de studeerkamer van geleerde, maar opgegeven en toegepast door mannen van de praktijk. Zullen zij probatum bevonden worden? Waarschijnlijk het eene meer, het andere minder. In ieder geval zijn ze eenvoudig, onschadelijk en weinig kostbaar. Met recht kan men er dus van zeggen: baten ze niet, ze schaden ook niet.*

De geringe omvang van het boekje en de kleine prijs (7½ cent) bevelen het in de eerste plaats aan en zullen niemand afschrikken.

Wanneer men de recepten naziet, dan bespeurt men, dat het meest bekenden, maar daarom te vertrouwbaarder zijn, en ik geloof het grondbeginsel van den verzamelaar te raden, als ik zeg, dat hij ze juist daarom bijeengebracht heeft, omdat deze opgaven, hier en daar in tuin- en landbouwwerken verspreid zijn, en men altijd uren lang moet zoeken, eer men gevonden heeft wat men behoeft.

Zooals gezegd, het boekje is klein en kan in de zakportefeuille gehouden worden om 't dagelijks bij zich te hebben. Een werkelijke groote verdienste.

Behalve recepten tegen insekten en plantenziekten, bevat het nog enkele opgaven met betrekking tot het onderhoud van gereedschappen enz.

LEONARD A SPRINGER.

ELK WAT WILS.

Bestrijding van de rupsen van het koolwitje. De heer LECOUTEUX te Hedencourt (Froissy—Oise) gebruikt tegen deze op kool zoo algemeene rupsen een bestrooiing met kalk-superphosphaat. Deze stof wordt als droog en zeer fijn poeder bij voorkeur 's avonds kort vóór het dauwen op de koolvelden uitgestrooid. Zij valt dan op de bladeren, zonder deze te beschadigen, maar doodt de rupsen. Men kan tot vijf kilo per are gebruiken, zonder eenige schade voor de planten te behoeven te vreezen. (*Lyon horticole* 1892 Dec. blz. 476).

Een wilde appelboomgaard. In de wildernis van Koolan op de Sandwichs Eilanden, treft men een bosch van wilde appelboomen aan, welker aantal ontelbaar is en dat zich van de zee tot aan de bergen uitstrekt.

De boomen hebben eene hoogte van veertig tot vijftig Engelsche voeten en zijn in den oogsttijd, van Juli tot September, vol beladen met vruchten, velen blank of geel, doch het meerendeel rood van kleur. Iemand, die in 't midden van dezen boomgaard staat, kan mijlen ver om zich zien en niets zal zich aan zijn oog vertoonen, dan een uitgestrekt veld appelboomen met rijpe en kleurende vruchten. De takken buigen zich door de menigte vruchten naar den grond. De oogst van dezen appelboomgaard, welke de natuur in deze eenzame woestenij plantte, zou een vloot van honderd stoomschepen kunnen vullen.

Deze boomgaard strekt zich over een strook gronds uit, ter breedte van vijf tot tien en ter lengte van twintig mijlen en vele van de grootste boomen dragen meer dan honderd bushels appelen. (36 H.L.)

(*Uit de Hort. Times.*)

Eldorado. Er wordt beweerd, dat tusschen het eiland Madagascar en de kust van Indië zestienduizend eilanden liggen, waarvan er slechts zeshonderd worden bewoond. Op verscheidene dezer eilanden kan een geheel huishouden vorstelijk leven, zonder dat de huisvader meer dan vijf-entwintig dagen per jaar behoeft te werken. Het moet werkelijk waar zijn, dat hij op enkele eilanden in het geheel niet behoeft te werken, daar de natuur in al het voedsel voorziet en kleederen dáár niet noodig zijn.

A. v. N. HZN.

Nieuwigheden. Dat niet alle nieuwigheden bijzonder aanbevelenswaardig zijn, bewees een statistiek van het Nieuw-Yorksche Proefstation. Van 1000 zaailingappelen, die in 1888 en '89 als nieuw aanbevolen soorten vrucht droegen, werden er slechts 20 bevonden, die bijzondere waarde voor den tuinbouw toonden te bezitten. En nog 15 van deze werden in 1890 uitgeschoten als minder aanbevelingswaardig.

Zwarte Dahlia. Door Mr. GREEN, Norfolk Nurseries, Derehans, moet een zwarte Dahlia gewonnen zijn, waaraan men den naam van „Black Prince" gegeven heeft. Een afbeelding ervan verscheen onlangs in de Horticultural Times van Londen.

A. v. N. HZN.

Deutzia THUNBERG. Schoone bloemstruiken, de *Deutzia's*, die in geen tuin zouden mogen ontbreken, temeer niet daar zij naar een Hollander (JAN DEUTZ die in THUNBERG's tijd leefde) werden genoemd. Wie maar eenigszins met botanische namen bekend is, ik ben er zeker van, moet wel van *Deutzia crenata* S. ET Z. of van *D. gracilis* S. ET Z. gehoord hebben.

De *D. crenata* wordt nog overtroffen door de varieteit met gevulde bloemen, zoo keurig rond van buiten en sneeuwwit daar binnen, of zooals dikwijls het geval, het rood met wit en het wit met rood vermengd. Ik zeg niet te veel, deze de schoonste van alle *Deutzia's* te noemen. Ook heeft men eene variëteit *purpurata* of *purpurea plena*. Dan moeten ook nog genoemd worden:

D. crenata var. macropetala ZOL., met zeer groote bloemen.
„ „ *foliis albo-punctatis* HRT., wit gevlekt.
„ „ *fol. var.* HRT. geelbont.

Het witbont in de *albo-punctata* is zeer fraai, maar jammer dat er slechts hier en daar zoo'n takje te voorschijn komt.

De *D. Fortei* HRT. komt te veel met *D. crenata* overeen. Ook van deze heeft men een dubbelbloemige variëteit.

D. scabra is dezelfde als *D. crenata*.

En nu de *D. gracilis*, zoo juist genoemd. Deze soort, die evenals *D. crenata* van Japan afkomstig is, wordt veel kleiner en is de geliefde soort voor potplanten, die in den winter getrokken, zeer fraai zijn. Vooral moet dit gezegd worden van de zilver- en goudbonte varieteiten.

Later misschien meer over *D. Staminea* en *D. Pride of Rochester*, mij nu nog onbekend.

Sprokkelmaand. MAIDENHAIR.

VRAAGBUS.

ANTWOORD OP VRAAG No. 10, over het aandrukken van den grond bij het zaaien.

In de *Lyon horticole* 1892, No. 3, blz. 50, leest men hierover het volgende:

Voor zeer kleine en voor harde en langzaam kiemende zaden moet men den grond goed aandrukken, ruim begieten en daarna terstond de zaden er op uitstrooien. Men bedekt de zaden met een dun laagje bladaarde, dat ze ter nauwernood aan het oog onttrekt. Daarna legt men er stroo, mos of iets anders over, teneinde ze te kunnen begieten zonder gevaar van den grond of de aarde mede te sleepen of te verplaatsen; dit bedeksel neemt men weg, zoodra de plantjes opkomen, zorg dragende, dat zij in den eersten tijd nog tegen de zonnestralen beschermd blijven.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Verbetering in No. 11.

In No. 11 is bij het verslag van de lezing van den heer IDE, te Zwolle gehouden, verzuimd te vermelden, dat dit verslag overgenomen is uit de *Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant*. Op verzoek wordt dit verzuim hierdoor hersteld.

Correspondentie.

Een verslag over de tentoonstelling te Overveen moet tot mijn leedwezen tot het volgend No. worden uitgesteld.

H. J. G. te Hrl. Veel dank voor Uw bijdrage.

F. W. P. H. P. te W. Dank voor Uw bijdrage.

Gebr. Gr te H. Uw opstel in het volgend No.

J. G. B. te L. Uw verslag in dank ontvangen, doch helaas te laat voor dit No.

Q. v. U. te 's Gr. Uw zending in orde ontvangen.

Prijscouranten.

GROENEWEGEN EN Co., Amsterdam, Linnaeusstraat 55. Geïllustreerde Naam- en Prijslijst van Zaden voor 1892.

National Arboretum zu Zöschen bei Merseburg. Neuheiten-Offerte für 1892.

Inhoud van Sempervirens no. 11, van Vrijdag 11 Maart 1892.

Advertentiën.

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, onzen veel geliefden Vader

W. VAN BEEK,

gedurende vele jaren in betrekking bij de Tuinbouwschool „Amsterdam".

Namens de Familie,
J. VAN BEEK.

APELDOORN, 17/3-'92.

Gemeentewerken

VAN

's GRAVENHAGE.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS van *'s Gravenhage* maken bekend, dat bij de Gemeentewerken kan geplaatst worden een **OPZICHTER** voor de **PLANTSOENEN** op eene jaarwedde van **ƒ 800.**

Behoorlijk gezegelde verzoekschriften en zoodanige verdere stukken als gegadigden noodig mochten oordeelen, vrachtvrij in te zenden aan hun College vóór of uiterlijk op **27 Maart a.s.**

Inlichtingen worden gegeven door den Directeur der Gemeentewerken, des Maandags, Donderdags en Vrijdags tusschen 11 en 12 uren des voormiddags aan de *Gemeentewerf,* Groenewegje no. 26.

'S GRAVENHAGE, 12 Maart 1892.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
ROEST.
De Secretaris,
RÖELL *l.-s.*

TE KOOP:

EENE SERRE,

lang buitenwerks 7.— M., breed en hoog 4.50 M., het muurwerk boven den beganen grond 1 M., het ijzeren Koepeldak daarop 3 M., met koperen Verwarmingstoestel en pl.m. 40 M. ijzeren Pijpen van 10 c.M. dikte.

De kas is zeer geschikt voor een liefhebber.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij den Heer J. H. DE GROOT, Bloemist te *Groningen.*

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

Wegens ziekteomstandigheden,

wenscht een Bloemist, Boomkweeker en Zaadhandelaar, zijne zaken, een goed bestaan opleverende, ten spoedigste **OVER TE DOEN,** alles te zamen of apart, iets zeer geschikt voor Jongelieden, die zich willen vestigen.

Reflectanten gelieven zich ten spoedigste te melden onder No. 121, Bureau Ned. Tuinbouwblad, Apeldoorn.

EERSTE HOOGEVEENSCHE ROZENKWEEKERIJ.

Gebroeders GRATAMA & Co.,
HOOGEVEEN.

Speciale Rozencultuur.

Andere planten worden niet gekweekt.

Beschrijvende Catalogus gratis.

F. J. MOERKOERT.

ROTSHUIS. UTRECHT

Portland Cementwerken.

BASSINS VOOR FONTEINEN,
Kunstmatige Stroomen.
LAWN-TENNIS BANEN.

Gouden Medaille Wereldtentoonstelling 1883
SPECIALE INRICHTING
1e Prijzen.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afd. Zutphen en Omstreken.

Vergadering op **Donderdag 24 Maart** 's avonds 7 uur, in een der benedenlokalen van de Societeit op de IJsselkade te Zutphen.

Spreker: **de Heer H. I. WIGMAN,** Hortulanus aan **'s Lands plantentuin** te *Buitenzorg* op Java.

Onderwerp: Geschiedenis van 's LANDS PLANTENTUIN.

HET BESTUUR.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: THOOLEN-AMSTERDAM.

H.H. Kweekers enz.

die hunne ADVERTENTIËN in *het Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, worden verzocht deze uiterlijk voor DONDERDAG MIDDAG twee uur in te zenden.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

H.H. Boomkweekers en Bloemisten!

Alle DRUKWERK eventueel door U benoodigd, levert de Snelpersdrukkerij „ERICA" te APELDOORN.

K. A. VAN DER WEIDE.

CARBOLINEUM,

Bederfwerende Olie,

tot het bestrijken van hout, rasterwerk, etc.

WEERT CHAMPIGNONS ONDER VLOEREN.

STEEDS VOORRADIG EN TE VERKRIJGEN

bij **De Firma Wed. J. W. Melster,**
ENSCHEDE.

No. 13. ZATERDAG 26 MAART 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De hoogere tuinbouwkunst.

VI.

Ook bij het kweeken der varens speelt de veredeling een zeer voorname rol, hebben wij aan het einde van het vorig opstel gezegd.

Eenmaal zullen de varens wellicht volksplanten worden en zullen zij in huis en tuin de overhand krijgen, wat nu nog lang het geval niet is. Betrekkelijk werden tot nu toe nog weinig varens gekweekt en is deze cultuur nog slechts in hare opkomst. Zoo komt het, dat naar evenredigheid de nieuwe varens nog bij tientallen zijn te tellen en wat ook niet moet vergeten worden, hebben de kweekers hier veel aan hunne handen laten ontglippen, wat eenmaal goede nieuwe varieteiten hadden kunnen worden.

Varens zijn, zooals men weet, in den volsten zin van het woord bladplanten en aan den vorm van het blad zelf danken zij hun karakter. Met den vorm van het blad staat de aderverdeeling in nauw verband en hiervan zijn de vruchtblaadjes opnieuw afhankelijk. Zoo heeft zich, door invloeden van buiten, dat enorm aantal varensgeslachten gevormd, alleen en uitsluitend door afwijkingen in het blad, gedeeltelijk door genoemde invloeden, gedeeltelijk ook door spelingen.

Hoe zeer zich bij de varens ook de onveranderlijkheid en eigendommelijkheid der soorten kenmerkten, hoe krachtig de wet der erfelijkheid bij de gewassen ook werkt en elke nieuwe generatie aan de vorige gelijk blijft, zoo kunnen toch ook hier, hoezeer in algemeene trekken gelijk, al de bladen van eene soort, zelfs van eene plant, niet geheel overeenstemmen. Wel schijnen zij dikwijls zoo te zijn, maar bij elkaar vergeleken blijkt het verschil van twee bladen van eene plant grooter. naar mate deze vergelijkingen nauwkeuriger plaats hebben.

Kan men nu het eigendommelijk karakter van andere gewassen, bloeiende planten, van een enkel blad, niet altijd bij eene nieuwe generatie behouden, bij de varens of hoogere Cryptogamen, waar de bladen met de kiemen, tot een nieuw leven aan het hunne gelijk begiftigd zijn, nemen de bladen bij elke generatie meestal den vorm van het moederblad aan.

Dat dit veelal zoo is, hebben wij meermalen opgemerkt. Zoo bemerkten wij nog onlangs van een hier veel gekweekte varensoort *Polypodium aureum* herhaaldelijk planten met sterk gekrulde bladen, opmerkelijk genoeg om als eene varieteit voortgekweekt te worden. In de meeste kweekerijen gaan echter zulke spelingen door onoplettendheid van het personeel, meer ook nog door de weinige kennis en liefhebberij weer voor altijd verloren. Vele kweekers zien ook in het winnen van nieuwe varieteiten geen voordeel en bepalen zich uitsluitend tot meer courante artikelen, om die in het groot als speciale culturen voort te kweeken. Met deze speling vonden wij in dezelfde kweekerij nog twee overeenstemmende diep ingesneden vormen van *Pteris quadriavrita argyraea.*

Wij veronderstellen dat in beide gevallen het moederblad gedeeltelijk of volkomen zoo gevormd was; ook zou het kunnen zijn, dat ingesneden vormen door andere oorzaken ontstaan.

Niet altijd echter zijn afwijkingen erfelijk en kunnen in dat geval alleen door kunstmatige kweeking worden voortgekweekt. Zoo bestaat er een gekrulde vorm van *Pteris serrulata,* die in de botanische tuinen van Chiswick werd gewonnen, die aan natuurlijke afstammelingen het karakter van het blad niet weergeeft.

Zoo werd door Mr. DRUERY, een meester op het gebied der varens, volgens zijn eigene bevestiging in zijn werk *„Choice Rustic Ferns: their Varieties and culture"*, in het wild een gekruldbladerige vorm van *Lomaria spicant* gevonden. Slechts één exemplaar gaf na de zaaiing het karakter der moederplant terug, deze echter overtreft zelfs nog de moeder. Deze gaf opnieuw meer dan 90 wilde vormen terug; twee slechts kwamen met de moeder nagenoeg overeen, één overtrof haar verre, vele waren verschillend gekruld; één buitengewoon lang, waaiervormig, en tusschen deze en de oorspronkelijke plant kwamen alle mogelijke vormen van kammen, van eenvoudige breede punten tot bolvormige slippen.

Bij enkele varieteiten zooals *Adiantum cuneatum grandiceps,* nu reeds vier jaren in cultuur, is de eigendommelijkheid der gekrulde bladen zoo standvastig dat er geene uitzonderingen bekend zijn.

Hoe voorzichtig echter het winnen van sporen bij de varens, vooral van varieteiten moet plaats hebben kan hieruit opgemaakt worden dat in eene der grootste varenkweekerijen, waar men mocht veronderstellen dat het personeel genoegzaam

op de hoogte was, de vormen *Pteris cretica Mayi* en *P. serrulata cristata compacta* geheel, zooals men het in kweekerstaal uitdrukt, verloopen zijn en echte exemplaren niet meer aanwezig. Van zulk eene veranderlijkheid als van de hier genoemde *P. compacta* kennen wij inderdaad geen tweede voorbeeld. Het is zonder den minsten twijfel geheel zeker dat de jongste *Pteris*-varieteiten daarvan afkomstig zijn.

Vooral van de *Pterissen* zijn reeds een groot aantal krulvarens in cultuur, dan volgen *Adiantums, Nephrodiums, Aspleniums, Lomaria.* Van de schoone koningsvarens zijn wij nog slechts een tweetal rijk *Osmunda regalis japonica corymbifera* en *O. r. cristata.* Evenzoo van *Aspidium, Woodwardia, Scolovendrium, Doodia, Davallia, Nephrolepis* bestaan nog weinige gekrulde varieteiten. Waar de schijven der bladen zich vertakken en kammen vormen met uitzondering der *Gymnogrammen* wordt als van zelf, het blad topzwaar en helt het naar den grond. Zoo gaat de sierlijkheid van het blad gepaard met meerdere fraaiheid voor de plant zelf, en het is hartelijk te wenschen dat wat eenmaal zoo gemakkelijk bij de *Pterissen* werd bereikt, zij het ook met moeite en soms na jaren, tot de geheele varenfamilie worde uitgestrekt. Het is alsof deze hoogere *Cryptogamen* een spoorslag zijn voor de jeugdige beoefenaren van het vak die nog een lang leven voor zich zien en zelf eenmaal de resultaten van hun eigen werk kunnen zien. Hier meer dan overal elders is de tuinbouw rijk aan genietingen en zulke planten zijn ons even onontbeerlijk als de tarwe voor ons brood, de haver voor de paarden. Want overal is werk voor den geest te vinden en een handenarbeid, die loon afwerpt.

Het hiergenoemde krullen der bladen, dat ontstaat door het zich splitsen van den punt van het blad zooals bij *Adiantum cuniatum grandiceps* of het zich vertakken en splitsen der uiterste punten van het blad over de geheele lengte zooals bij *Pteris tremula grandiceps* is vooral aan de Europeesche varens eigen en komt zelfs dikwijls in natuurstaat voor. Deze vormen schijnen echter minder standvastig te zijn dan die ontstaan bij tropische varens in cultuurstaat. (1)

Zeer dikwijls komen bij de varens, vooral bij die in de kassen, de bladen *twee aan een steel* voor, het is ons nog niet bekend of zulks constant kan worden voortgebracht. Wel hebben wij opgemerkt dat de vele onnatuurlijke vertakkingen van *Asplenium bulbiferum*, dikwijls zeer sierlijk, kunnen worden overgebracht. Zoo kennen wij een plant waarvan reeds drie bladen zich bij het tweede lid van de basis in tweeën splitsen, en evenwijdig aan elkaar, ook gelijkvormig zijn. Zulke vertakkingen regelen onregelmatig komen veelvuldig bij de *Gymnogrammen* voor. Naast de vorm van het blad bepaalt de kleur meer bepaaldelijk de beste varieteiten. Zien wij het kleine lijstje (2) dan springt ten duidelijkste in het oog, dat bij het enorm aantal varensoorten en dat tal van varieteiten als het zand der duinen, bonte varens nog zeer schaarsch zijn.

Hiervan komen slechts een zestal voor, die geschikt zijn voor onze tuinen en daarbij kunnen wij tevens melden, dat in tegenstelling met de kamvarens, het bonte varenblad meer tehuis is bij de tropische varens en inzonderheid aan de *Pteris*-familie eigen.

En daarbij, zooals *Aneimia Phyllitidis, tessellata, Gymnogramme japonica var.*, is het bont zoo weinig constant, meer eigen aan de nog niet geheel ontwikkelde bladen, en zijn de moeilijkheden, die, zooals bij *Pteris quadriaurita tricolor*, de cultuur oplevert, vaak zoo groot, dat nieuwe bonte varieteiten van goede hoedanigheden zeker met goud zullen worden beloond.

Volgens eigen ondervinding komen bonte bladen bij de varens dikwijls voor, maar niettegenstaande de meest zorgvuldige kweeking, de stiptste toewijding van de zijde des kweekers mislukt het maar al te dikwijls het bont te behouden. Vooral in Europeesche varens is het, hoe zonderling ook, nog niet gelukt zulke spelingen te behouden.

In de Kew-Nursery te Richmond, die wellicht eenmaal door hare bonte spelingen algemeen bekend zal worden, ontstond voor jaren eene bonte vorm van *Adiantum decorum,* die met de meeste zorg in het oneindige werd aangekweekt, zonder dat het bont karakter genoegzaam in de plant optrad om als eene bepaalde varieteit in den handel te worden gebracht. Nog vele voorbeelden zouden wij kunnen noemen, hoe vruchteloos hier naar goud en zilver gestreefd werd zonder dat het doel ooit werd behaald.

Zelf mocht het ons gelukken in een jaar uit duizenden zaailingen het groot getal van vijf nieuwe bonte variëteiten te vinden. Het waren:

1 *Pteris internata.*
1 „ *serrulata cristata major.*
2 „ *serrulata.*
1 *Doryopteris palmata.*

Hiervan ging *P. internata* bij eene verzending verloren: hetzelfde had plaats in de kweekerij van Messrs. Low and Co's te Clopton, waar in 1871 een schoon bonte *Adiantum cuneatum* werd gevonden en door onnauwkeurigheid met anderen ingepakt en verzonden zonder dat er ooit iets meer van werd gehoord. Sinds dien tijd plaatsten wij het drietal (*P. s. c. major* bleef zich slechts tot een enkel blad bepalen), afzonderlijk op omgekeerde potjes, boven het blad zichtbaar uitstekend. Het zijn nog slechts kleine plantjes, zoodat vooralsnog over hunne toekomst niets kan worden vermeld, vooral de *Doryopteris* is uitmuntend fraai en vertoont het bont over het geheele blad en bij alle bladen. Van de *P. serrulata* bestaat reeds, zooals wij weten, een zelfde bonte plant, als door ons werd gevonden. De bladen zijn geheel witkleurig, lichtgeel, zonder het minste groen, maar jammer dat bij gebrek aan goede oppassing deze onder de varens groote merkwaardigheid, zeker zal te gronde gaan.

Door een onzer kennissen werd tegelijkertijd met ons, een bonte *Adiantum* gevonden; wat daarvan werd, weten wij niet.

Hieruit zou dus op te maken zijn, dat bonte spelingen nog al dikwijls voorkomen, (3) zoodat dus in dat opzicht de varens geen tegenstelling met de meeste onzer boomen en heesters behoeven te maken.

Verder zullen wij, om niet al te uitvoerig te worden over het veredelen der varens niet meer spreken. Hartelijk wenschen wij echter dat het weinige dat wij van deze schoone planten hebben meegedeeld, menigeen mag uitlokken om beter dan hij het nu toe deed de spelingen bij deze planten nauwkeurig na te gaan, zeker als hij kan zijn eenmaal iets te vinden dat verdient opgemerkt te worden en dat wellicht als een nieuwe varieteit kan worden voortgekweekt.

Nog zou hier vermeld moeten worden de kruising der varens. Hoe door den microscoop werd gevonden dat de varenplant niet direct uit de spore opgroeit maar hoe zich allereerst een klein groen blaadje vormt (*prothallium*) in vorm en veranderlijkheid van vorm wel ietwat overeenkomende met een uiterst klein half gebogen schelpje, dat hoewel uitsluitend uit cellen gevormd, en hoe uiterst klein ook, van organen voorzien is door cellagen gevormd, waarin zich kleine lichamen vormen, klein als de kleinste stofdeeltjes, die door vocht, een waterdruppel bijv. zich verplaatsen en in elkaar overgaan. Men noemt deze organen sexueele organen. Aan de basis var het kleine schelpje zijn de manlijke (*antheridia*) met de stofdeeltjes (*antherozoa*) die rijp zijnde uit de cellen barsten, en de vrouwelijke stofdeeltjes (*Oosphaere*) in het vrouwelijk orgaan (*archegonium*) dat meer in het midden is geplaatst.

Bij de varens zijn deze organen, wat bij alle bedektbloeiende planten het geval niet is, op een bladschelpje geplaatst.

Komt nu het stof uit de mannelijke organen met het stof der vrouwelijke organen in aanraking, wat door vocht alleen kan volbracht worden, dan heeft er bevruchting plaats. Uit

(1) Men neemt algemeen aan dat varieteiten weer tot de stamvormen teruggaande veel minder standvastig zijn.

(2) *Adiantum formosum* var., *A. macrophyllum striatum*, *Aspidium aculeatum angulare* var., *Asplenium macrocarpum* (*Goringianum pictum*), *A. Adiantum nigrum* var., *A. fontanum* var., *Aneimia Phyllitidis tessellata*, *Gymnogramme japonica variegata*, *G. Muelleri*, *Polypodium vulgare variegatum*, *Nephrodium albo-punctatum*, *N. Filix-mas* var., *N. Otaria* (*aristatum* var., *Pteris aquilina* var., *P. cretica albo-lineata*, *P. c. Mayi*, *P. quadriaurita argyraea*, *P. q. tricolor*, *P. ensiformis* var., *P. palmata nobilis*, *P. biaurita nemoralis* var., en ten laatste *Scolopendrium vulgare* var., als al de ons bekenden.

(3) In 1883 kwam tegelijkertijd in België, Engeland en Frankrijk een bonte varieteit voor van *Adiantum macrophyllum* (moeilijk in cultuur maar een prachtplant bij uitnemendheid.)

deze bevruchting ontwikkelt zich een kiem waaruit eenmaal de varenplant, zooals wij die kennen, te voorschijn komt.

Dit proces, is hier, om duidelijk te zijn, in het kort en minder wetenschappelijk dan wellicht wenschelijk is, medegedeeld. Nu heeft men door proefnemingen werkelijk gevonden, dat het mogelijk is dat de vrouwelijke stofdeeltjes van de eene soort ook kunnen bevrucht worden door stofdeeltjes van een ander bladschelpje van een andere soort, en dat deze kunstmatige inwerking later bij de varenplant in haar uiterlijk zichtbaar is.

Zoo meent men dat het eenmaal mogelijk zal zijn nieuwe varenbastaarden te vinden, en wellicht zal het niet lang meer duren voor dat proefnemingen hieromtrent zullen worden openbaar gemaakt Reeds nu heeft men zulke hybride *Cryptogamen* gewonnen.

Of niet de kweekers van deze kweekwijze zullen kunnen gebruik maken en of er eenmaal werkelijk voor den tuinbouw degelijke nieuwigheden van te verwachten zijn, valt vooralsnog niet te beslissen.

Het grootste bezwaar is hierin gelegen, dat de *spori* der verschillende soorten zich ongelijk ontwikkelen en over een tijdperk van maanden zich verdeelen. Men zal dus vooraf den tijd der ontwikkeling van de verschillende soorten moeten nagaan en zoo zal het mogelijk zijn door nauwkeurige waarnemingen twee soorten tegelijk in rijpheid te brengen en door middel van een waterbad met elkaar in verbinding te brengen.

Moge het werkelijk waar zijn, dat een strijd in den tuinbouw zou zijn te verwachten tusschen *Cryptogamen* en *Phanerogamen*, waarbij de eerste wellicht zouden overwinnen!

(Wordt vervolgd).

Vereeniging ter bevordering van tuinbouw te Vlijmen.

De Redactie ontving het uiterst belangrijke verslag der Vereeniging ter Bevordering van Tuin- Landbouw en Veeteelt te Vlijmen, doch kan daaruit tot haar leedwezen eerst heden een uittreksel aan hare lezers mededeelen.

Verschillende proeven zijn genomen en wel bemestingproeven, cultuurproeven, proeven met soorten en proeven met snoeien.

Bemestingproeven o. a. bij:

1. Erwten. Hiervoor waren acht veldjes met vier verschillende soorten kunstmeststoffen bemest, omdat men 't vorig jaar al tot de ondervinding gekomen was, dat stalmest geen noodzakelijk vereischte is bij den verbouw van vlinderbloemige planten. De beste uitkomsten verkreeg men door het bemesten met thomasslakkenmeel. Alle phosphorzuur en kalihoudende meststoffen geven goede resultaten.

2. Boonen, waarbij in hoofdzaak de zelfde uitkomsten, als bij de erwten, werden verkregen. Eene bemesting met thomasslakkenmeel tegenover onbemest gaf eene grootere opbrengst van 38 K.G. per Are.

3. Bladergewassen, het gebruik van chilisalpeter gaf bij spinazie een voordeel van 2.60 gld. en bij radijs een voordeel van 3 gld. netto per Are.

4. Stamboonen, waardoor werd aangetoond, dat eene halve bemesting met stalmest gesteund door kunstmeststoffen meer opbrengt, dan die alleen met stalmest.

5. Worteltjes, die bemest werden met stalmest, superphosphaat of wel met stalmest, superphosphaat en kali. Het verschil tusschen de bemesting viel dadelijk op te merken. Die met superphosphaat bracht het meeste op. Op de andere bemesting lieten kleur en suikergehalte te wenschen over.

6. Kroten, Brusselsch witloof en schorseneeren, waarbij onderzocht werd, hoe groot de voordeelen waren van eene overbemesting met beer of van in water opgeloste kunstmeststoffen gedurende den groei. Bij de drie gewassen werden groote voordeelen door die bemestingen behaald.

7. Inleguitjes, waarbij bleek, dat door de bemesting met superphosphaat en chilisalpeter tegenover die met stalmest een voordeel van $40^1/_2$ K.G. of 4 gld per Are bekomen werd.

Bij gewone uien werd door een achttal afdeelingen aangetoond, dat naast stalmest, in den herfst in den grond gebracht, een mengsel bestaande uit chilisalpeter, superphosphaat en kali goede uitkomsten kan geven.

8. Ongeveer de zelfde uitkomsten gaven de proeven met prei.

Cultuurproeven werden genomen met:

1. Frambozen. De teelt als omgebogen haag verdiende verreweg de voorkeur.

Die teeltwijze geeft den verslaggever aanleiding tot de volgende mededeelingen:

1. Men heeft minder houtwerk noodig. 2. De jonge scheuten worden sterk. 3. Er kunnen meer planten op eene bepaalde plaats groeien. 4. De vruchtgevende, omgebogen tak is vruchtbaarder. 5. Het plukken is gemakkelijker. 6. De grond wordt beschaduwd. 7. Bij sterken zonneschijn beschutten de jonge scheuten de vruchten.

2. Aardbezie. Hierbij wordt de teelt als tusschenteelt duidelijk in het licht gesteld.

3. Vervroegde teelten van andijvie, worteltjes, erwtjes, boontjes en aardappelen op zonnebarmen, waardoor schitterende resultaten werden verkregen.

4 Erwten, door vier kleine velden kwam men tot de slotsom, dat de teelten met vier, drie en de aansluitende teelt met twee rijen meer opleverden, dan de teelt met zes rijen, waarbij de planten veel te dicht komen te staan.

5. Stokboonen, omtrent plaatsing der stokken en het leggen der zaden vielen de proefnemingen in het voordeel uit van de schuine plaatsing der stokken zonder dat ze elkaar raken, en het leggen der zaden rondom den stok.

6. Stamboontjes, het teelen op rijen of bosjes, gaf in het voordeel der rijenteelt $7^1/_4$ K.G. meerdere opbrengst per Are. Omtrent de teelt op bosjes maakt de verslaggever de volgende opmerkingen. Zooals de planting te Vlijmen geschiedt, ontbreekt het den jongen plantjes, van hunne prilste jeugd af, aan ruimte en licht. De zwakke plantjes worden daardoor topzwaar, vallen om en bij vochtig weer hebben ze veel kans tot verrotting over te gaan. Geeft men ze een geregelden afstand van 5—8 c.M. dan bekomen we sterken planten, die laag bij den grond beginnen te bloeien.

7. Brusselsch Witloof, dat aanleiding gaf om de voordeelen der rijenteelt onder cijfers te brengen. Het bracht op rijen gezaaid per Are 152 K.G. meer op dan met de gewone teeltwijze (de zaaing uit de hand.) De volgende opmerkingen vindt men daaromtrent. De voordeelen der rijenteelt zijn: 1. Men heeft minder zaad noodig. 2. Men kan den grond gemakkelijker schoonhouden. 3. Men kan met werktuigen beter tusschen de planten komen om den grond los te werken, waardoor licht en warmte beter hunnen invloed kunnen uitoefenen. 4. Het uitdunnen kan gemakkelijker geschieden. 5. Men kan beter vloeimest toedienen. Op de uit de hand gezaaide velden kwam 18 pCt. en op de velden met de rijenteelt 3 pCt. vertakte wortelen voor.

8. Schorseneeren, welke als *éénjarige* planten veel betere resultaten geven, dan *tweejarige*.

9. De teelt van inleguitjes in veld en andere cultures, waardoor de ondervinding werd opgedaan, dat het beter is alleen kunstmeststoffen te gebruiken, dan genoodzaakt te zijn, in het voorjaar met verschen stalmest te bemesten. De uitjes verbouwd op velden, die in het voorjaar met stalmest bemest waren, leden van de larven der „uienbloemvlieg" *Anthomya antiqua* (Meigen); daarentegen leden de met kunstmeststoffen bemeste niets. Tevens, dat de teelt van inleguitjes winstgevend kan zijn, indien men op de beste zandgronden zaait, het zaad zelf gekweekt, de soorten niet groot doch glanzend wit worden. Ze moeten de eigenschap bezitten, van na uit den grond te zijn genomen, spoedig hard en droog te worden, waardoor het uitloopen verhinderd wordt.

Proeven, om kennis op te doen omtrent soorten werden genomen met:

1. Frambozen. Hierbij deed zich *Surpasse Fulstaff* kennen als eene uitmuntende soort.

2. Bessen. De nieuwe *Ley* en *Fay prolific*-bessen voldeden beiden zeer goed.

3. Aardbezien. Als de beste kwamen in aanmerking; *Sarple, Souvenir de Kieff, Triomphe de Gand* en *Jucunda,* wegens uitmuntende kwaliteit, vorm, vastheid van vleesch, kleur, sterkte der planten enz.

4. Doperwten, die allen uitmuntend waren en op den zelfden tijd gelegd toch eene goede opvolging gaven. Rijp: *Meidopper* 5 Juli, *William Hurst* 8 Juli, *Laxtons earliest of all*

20 Juli. *Lage groene Keizerdopper* 26 Juli, *Watsons non plus Ultra* 1 Augustus, *Capucyner Groenewegens Volger* 6 Augustus.

5. Stokboonen. *a.* Erwtenboon bracht op $89\frac{1}{7}$ K.G. per Are.
b. Keizer Friedrich „ „ $89\frac{2}{7}$ „ „ „
c. Vroege dikke Speekboon „ „ $39\frac{6}{7}$ „ „ „

6. Worteltjes, waaruit *Demi Lanqué de Chantenay* verre weg de beste was, *de Lanqué de St. Valéry* bleek uitmuntend voor wintergebruik geschikt te zijn, omdat ze niet werden aangetast door de larven der „wortelvlieg" *Psila Rosae.*

7. Kroten, waarvan de soorten *Non plus Ultra* en *Fyne Zwartroode* uitmuntten door kwaliteit, opbrengst, vleeschkleur en vorm.

8. Uien, slechts twee er van gaven bevredigende uitkomsten n.l. Noordhollandsche platte gele en Magnum bonum.

9. Brei *a.* Banyholmer reuzen bracht op 250 K.G. per Are.
b. Italiaansche „ „ „ $133\frac{1}{2}$ „ „ „
c. Reuzen van Canton „ „ $216\frac{2}{3}$ „ „ „

10. Komkommers, waaronder *Hampels* verbeterde, *Witte Hymalaya, Arnstädter reuzen* en *Groenewegens voor den vollen grond* van de twaalf soorten de beste waren. Bij de beoordeeling werd rekening gehouden met kwaliteit, groei, vruchtbaarheid, kleur en vorm der vruchten. Witte *Hymalaya* bracht vele vruchten voort van 70–80 c.M. lengte en van uitmuntende kwaliteit.

11. Aardappelen; van de negentien onderzochte aardappelsoorten zijn er ongeveer vijf of zes van belang voor den tuinbouw. De volgende onderscheiden zich door groote opbrengst, goede kwaliteit, spoedige ontwikkeling, mooie vorm, kort loof en weinige vatbaarheid voor de ziekte: *Frühe Rosen, May queen, König der Frühen, Victor* en *Alpha.*

12. Nieuwe gewassen. De Pé-Stai-kool voldeed slecht; Duitsche Gelber Dickkopfsalade, Bindsalade van Trianon en Ropa Gratscheff zijn aanwinsten en kunnen voor groote culturen in aanmerking komen.

Proeven met snoeien.

Door deze op verschillende tijdstippen bij de bessenstruiken toe te passen, trachtte men bekend te worden met den tijd waarop de struiken gesnoeid moeten worden. De verslaggever zegt: De vóór den winter gesnoeide waren eerder rijp. Voor groote aanplantingen verdient de snoeiing in het najaar de voorkeur, dan is er meer tijd. Voor jonge aanplantingen is de voorjaarssnoeing de beste. Dan verliest men geen besnoeide oogjes, wat in strenge winters dikwijls gebeurt.

TENTOONSTELLINGEN.

De wereldtentoonstelling te Chicago.

Ter herinnering aan de gewichtige gebeurtenis dat COLUMBUS voor vierhonderd jaren Amerika ondekte, wil men te Chicago den 1 Mei 1893 een wereldtentoonstelling openen om die den laatsten October te sluiten. De heeren J. BLAAUW & Co, boomkweekers te Boskoop, hadden de beleefdheid ons de circulaire met bijbehoorende informaties, alles betrekking hebbende voor buitenlandsche inzenders te doen toekomen, waarvoor wij die heeren onzen beleefden dank betuigen.

In een bijgevoegd schrijven wordt er op gewezen dat men gaarne de heesters, coniferen en harde planten vóór den 1 Mei van dit jaar geplant ziet en men vóór 1 Maart moest weten, welke inzendingen men wachten kon. Wij komen dus te laat! Dit is te meer jammer, omdat juist Nederland in dit opzicht zich heel goed had kunnen doen vertegenwoordigen. Wat hadden daar de Boskoopsche *Azalea mollis* kunnen schitteren, en de coniferen de Nederlandsche kweekerskunst hoog houden! En de Rozen; niet minder dan 50.000 kunnen er geplant worden, de groote groepen niet medegerekend. Met recht zal men deze tuin een rozentuin kunnen noemen, waar tempels, priëelen en rozebogen niet zullen ontbreken. Maar te laat!

In den tekst der circulaire zijn verschillende gebouwen der Tentoonstelling afgebeeld, waaronder ook dat, waar de tuinbouw vertegenwoordigd zal zijn. Voor het gebouw, dat dicht bij het Jacksonpark is, is een terras aangelegd voor planten die buiten kunnen staan, en waterbakken voor Nymphaea's en de Victoria regia. Daar het aan het water gelegen is, heeft men tegenover de hoofddeur een sierlijke pier aangebracht, zoodat men dit gebouw te water kan bereiken. Het is 1000 voet lang en 286 voet breed. De centrale koepel wordt gedekt door een cristallen dom, die 187 voet diameter en een hoogte van 113 voet heeft. Hieronder zullen de grootste palmen, Bambusa's en boomachtige varens gezet worden, die men verkrijgen kan. De beide zijkoepels zullen als Café's worden ingericht, omdat de omgeving zich uitstekend voor ontspanning leent en men van hier prachtige gezichten heeft. In dit gebouw zullen verder bloemen, planten, druiven, zaden en andere tuinbouwbenoodigheden worden tentoongesteld. Men zal rekening houden met planten die òf de volle zon verlangen, of de schaduw beminnen; òf warm of koud moeten staan. De begrooting voor dit gebouw is niet minder dan 400.000 dollars.

De heer JOHN THORPE, hoofd der afd. tuinbouw (bloemen en planten) maakt in de *„American florist"* van 28 Januari j.l. bekend dat de Commissie der afd. *Floricultuur* hoopt de noodige arrangementen te maken, om van 1 November 1892 tot 1 April 1893 tentoonstellingen te hebben van *Cyclamen.* chineesche en andere winterbloeiende *Plimula's, Cineraria's, Calceolaria's, Amaryllis,* Hollandsche bollen enz. Men wil van deze planten groote collectiën exposeeren om een goed effect te maken.

Om nu een ieder in de gelegenheid te stellen daaraan mede te doen, behoeft men slechts zaden te zenden, welke op denzelfden dag gezaaid zullen worden, dezelfde grond en behandeling krijgen; en bij de laatste potting worden er van elke inzending zaden een gelijk aantal planten genomen, om, in bloei zijnde, een wedstrijd tegen de andere aan te vangen. De inzenders van zaden mogen er dan hunne adreskaarten bijzetten. Voor de bollen heeft men, zoover ons bekend is, nog geen inzendingstijd aangegeven; voor de zaden is de tijd reeds verstreken

Verder deelt dat blad nog mede, dat J. W. ELLIOTT van PITTSBURG te Chicago geweest is, om met den heer THORPE te onderhandelen, over een geschikte plaats voor 10.000 *Begonia tuberosa* hybriden van den heer GRIFFIN.

Het is niet overbodig mede te deelen dat de buitenlandsche comité's den 1en Juni 1892 aan den Directeur-Generaal moeten mededeelen of zij vermeerdering dan wel vermindering van de hun aangeboden plaats wenschen, terwijl voor 1 November a.s. een lijst van de inzenders en van hunne inzendingen ontvangen moet zijn.

Voor inlichtingen betreffende horticultuur vervoege men zich bij den heer J. M. SAMUELS, Chief, Dept. of Horticulture, World's Columbian Commission office, at Chicago U. S. A.

Het valt niet te betwijfelen of op deze tentoonstelling zal de tuinbouw goed vertegenwoordigd zijn en zal er veel te zien en te leeren vallen. Zijn er onder de lezers van het Tuinbouwblad, die het voorrecht mochten hebben haar te bezoeken, hij verzuime niet daar aanteekeningen te maken, en die voor ons Orgaan uit te werken. Hij verplichte daarmede al de leden!

Nederlanders op de tentoonstelling te Chicago in 1893.

In een bericht in de Gartenflora van 15 Maart leest men: „In England, Belgien und Holland machen die Gärtner grosse Anstrengungen um in Chicago glänzend vertreten zu sein." Van zulke pogingen in Holland is tot nog toe niets gebleken, of hebben die zoo in het geheim plaats, dat er niet het minste van uitlekt? Zou het dan niet in het algemeen belang zijn, dat hier een stipje van den sluier des geheims werd opgelicht?

J. H. K.

Bloemententoonstelling te Arnhem.

Ter gelegenheid van de Algemeene vergadering onzer Maatschappij heeft de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" een tentoonstelling uitgeschreven van planten, bloemen, bouquetten, vruchten enz. De tentoonstelling zal, bij genoegzame deelneming, worden gehouden in het fraaie *„Musis Sacrum"* te Arnhem, vanaf Donderdag 8 September tot de d. a. v. Zondag van dit jaar, het tentoonstellingsjaar bij uitnemendheid.

Het nette programma dat dezer dagen is verschenen, en bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris dier Afdeeling, ver-

krijgbaar is, belooft zeer veel, en het Bestuur verdient in de eerste plaats een welverdiend woord van hulde voor de samenstelling. Het programma bevat voor elk *„wat wils"*, en is in 5 rubrieken verdeeld.

Afdeeling A vraagt bladplanten en looft daarvoor uit, niet minder dan 60 medailles, waaronder 2 gouden, 6 verguld zilveren met f 10, 19 verguld zilveren, 30 zilveren en eenige bronzen.

Afdeeling B omvat 3 vragen voor bloeiende planten, zooals Orchideeën, Gloxinia, Gesneriaceeën, Cyclamen, Blad-, Struik-, dubbele en enkele Begonia's, Heliotropen, Fuchsia's, Leliën, Reseda's, Hydrangea's, Anjelieren, Pelargonium, Celosia, Canna, Stam-, Struik-, Maand- en Lawrence-rozen. Ook voor deze Afdeeling heeft het Bestuur gemeend flinke prijzen uit te moeten loven; wij telden 78 medailles en f 70 aan geld.

Afdeeling C. zal, wanneer er eenige mededinging is — waaraan wij geenszins twijfelen — een groot aantrekkingspunt voor dames zijn; het zijn hier afgesneden bloemen die gevraagd worden: zes vragen voor rozen, drie voor Gladiolus en drie voor Dahlia's. Deden ons de eerste zes vragen van deze afdeeling genoegen, niet minder de twee laatsten. Over het algemeen toch weet het groote publiek niet, over welk een pracht van kleuren de geslachten Gladiolus en Dahlia's kunnen beschikken, wanneer nu de kweekers van deze planten hunne belangen begrijpen, stellen ze hun Gladiolus en Dahlia's dezen zomer in Arnhem ten toon, wat het publiek zeker zeer op prijs zal stellen.

In afdeeling D. is *„Pomona"* aan het woord. en nu reeds zien wij in onze verbeelding heerlijke Ananassen, Meloenen, Druiven, Perziken, Abrikozen, Peren, Appels, Pruimen enz. Eindelijk heeft men in afdeeling E. de bouquetten, tuinsieraden, rotswerk, plannen voor een park, buitenplaats en stadstuin, terwijl bovendien nog eenige prijzen beschikbaar zijn voor inzendingen buiten het programma.

Het houden van eene tentoonstelling zooals door de Afdeeling Arnhem is uitgeschreven, gaat met groote kosten gepaard en het is daarom, dat het Bestuur een inschrijvingsbiljet bij haar programma heeft verzonden, waarop men gelegenheid vindt een bijdrage te schenken, of een voorwerp van kunst en smaak te willen afstaan, om als voor de Jury beschikbare prijs uit te loven.

Alle leden der Maatschappij worden uitgenoodigd, aan deze tentoonstelling deel te nemen, en moeten daartoe de inschrijvingslijsten vóór of op Zaterdag 13 Augustus 1892 franco zijn ingezonden bij den Voorzitter (DR. J. TH. CATTIE) of bij den Secretaris voornoemd.

Van harte hopen wij, dat het Bestuur der Afdeeling Arnhem en Omstreken succes moge hebben op haar ernstig voornemen en dat zij in de eerste plaats krachtig gesteund worde door talrijke inzendingen, die in Gelria's bloemhof om den eerepalm zullen strijden.

ELK WAT WILS.

Zwarte Dahlia. De Dahlia *Black Prince* (zie blz. 94) behoort tot de afdeeling der Cactus Dahlia's, ze wordt geacht een verbetering te zijn van *Zulu* en *Black Knight* en had op de Engelsche tentoonstellingen veel geluk, daar ze getuigschriften eerste klasse verkreeg van de *National Dahlia-Society* en de *National Chrysanthemum-Society* en een Award of merit van de *Royal Horticultural Society;* daar de kleur donkerder is dan bij beide bovengenoemde soorten, behoort ze zeker tot de aan zwart meest nabijkomende Dahlia's. Men zal haar zonder twijfel dezen zomer wel eens te zien krijgen.

J. H. K.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Leiden en Omstreken

Vergadering van Dinsdag 8 Maart, des avonds te halfacht. De Voorzitter opent de vergadering en geeft, nadat de notulen gelezen en goedgekeurd waren, het woord aan den heer L. VUYCK, die naar aanleiding eener vroeger in de bus gevonden vraag omtrent het verkankeren van appelboomen, den leden eenige verklaring der kankerziekte wenschte te geven. Als oorzaken welke het ontstaan des kankers bevorderen, noemde spreker een te vochtigen bodem waardoor de wortels het eerst aangestoken worden en daarna de geheele boom; verder geven het ontijdig of onkundig snoeien, slecht planten en ook de aanwezigheid van bloedluis aanleiding tot het ontstaan der ziekte.

De rechtstreeksche oorzaak van het kwaad is de kankerparasiet, eene plant van lagere orde, en uit lange draden bestaande, welke zich aan het weefsel vasthecht en zich snel door den geheelen stam voortplant.

Verder noemde de heer VUYCK eenige inlandsche appelsoorten op, die zeer veel van kankerziekte te lijden hebben; tot het bestrijden der ziekte beveelt hij aan, de wond met een scherp mes uit te snijden en met was te bestrijken, hoewel men nooit zeker kan zijn van de totale vernietiging, daar zich de parasiet door den geheelen tak voortbeweegt.

Spreker eindigt met een aanbeveling van het degelijk werk van den heer ADMIRAAL, waaraan hij bovenstaande mededeelingen hoofdzakelijk ontleende, en wenscht het in aller handen.

In de hierop volgende pauze had men gelegenheid tot het bezichtigen der verzameling bloeiende en sierplanten van den heer A. KORS, bloemist te Leiden, en had de verloting plaats van de daaruit beschikbaar gestelde planten.

Het bestuur geeft kennis dat het niettegenstaande de weinige belangstelling welke voor de laatste buitengewone vergadering is aan den dag gelegd, toch nog een dergelijke avond wenschte te organiseeren.

De heer H. WITTE beloofde met den heer VUYCK al het mogelijke te zullen doen om door inzendingen van merkwaardige zaken uit het plantenrijk, en bespreking daarvan, den avond zoo belangwekkend mogelijk te zullen maken, maar verzocht de leden dan ook dringend om vooral met hunne dames tegenwoordig te zijn.

De Voorzitter deelt nog mede, dat aan de dames eenige bouquetten zullen aangeboden worden.

Een en ander werd door de leden met een krachtig applaus begroet, waarna de Voorzitter deze druk bezochte vergadering sloot.

J. G. B.

Afdeeling Zeist en Omstreken.

De vergadering, die op Woensdag 16 Maart des avonds ten 7 ure door bovengenoemde Afdeeling gehouden werd, werd door den President met een woord van dank aan de leden voor hunne trouwe opkomst geopend.

Na het lezen der notulen werden eenige ingekomen berichten ten gehoore gebracht, waarbij ook eene missive van den heer A. IDE. Genoemde heer wenschte, wanneer de Afdeeling dit goed vond, op Vrijdag 29 April zijn eerste les te geven, en daar niemand bezwaar had tegen dien datum, besloot men aan den heer IDE te berichten, dat de Afdeeling hem tegen genoemden tijd verwachten zal.

Een bericht van het Hoofdbestuur werd nu voorgelezen, en wel dat de heer H. J. STROEH, wonende binnen den kring der Afdeeling Nijmegen, en lid van de Afdeeling Zeist en Omstreken, op grond van art. 17 der statuten, niet meer als zoodanig mag aangemerkt worden en thans is opgenomen onder de leden der Algemeene Afdeeling.

De heer DE BRUIJN, onze vaste afgevaardigde, doet der vergadering nu weten, dat hij, daar de Afdeeling er toch geen punten te bespreken had, om financiëele redenen niet naar de l.l. winterbijeenkomst was gegaan.

Daar de tijd reeds ver gevorderd is, vraagt de Voorzitter of de leden genegen zijn, het vervolg van zijne lezing te hooren, of, daar het de laatste huishoudelijke vergadering in dit saisoen is, de nog restende tijd met elkander al pratende door te brengen.

Het laatste vond men het gezelligst, daar een ieder dan kon praten; en al spoedig ontstond er eene discussie, waaruit de vraag ontsproot: Zou de Afdeeling in het najaar van 1893 geen *Chrysanthemum*-Tentoonstelling kunnen houden? Hieromtrent werd echter geen besluit genomen.

De Voorzitter sloot omstreeks half tien deze vergadering.

Zeist, 22/3 '92.

J. GOOSSEN,
Secretaris.

Tentoonstelling te Overveen.

(Overgenomen uit „de Spaarne-bode".)

Waar Dinsdag en Woensdag de dag was heengegaan met het plaatsen en rangschikken der inzendingen, daar was Donderdagmorgen te 11 uur de jury aan het woord, om uit te maken, aan wie der inzenders de prijzen moesten worden toegekend.

Men had met de twee vorige dagen gewoekerd. Van het kale schoollokaal, waar alleen borden en landkaarten de wanden sieren, had men een verrukkelijken wintertuin gemaakt. Prachtig groen, in de hoeken en langs de wanden aangebracht, boden juist genoeg opening aan om de stellages voor de bloemen in potten en glazen tusschen zich op te nemen; het wapen van Bloemendaal, tusschen een vlaggentrophee geplaatst, prijkte in schitterende kleurenpracht, en in het midden der zaal waren vakken gemaakt, waarin enkele bijzondere inzendingen eene plaats moesten vinden. De verdeeling der ruimte, zoowel als de aangebrachte sobere versiering, verraadden onmiddellijk de bekwame hand, die hier aan het werk was geweest; den heeren BUDDE en BOLDERDIJK komt daarvoor een woord van lof toe.

De rangschikking der bloemen was aan de inzenders overgelaten, en dit was van de regelingscommissie zeer goed gezien, omdat daardoor aan alle reclames de pas werd afgesneden.

Wegens het gure weder werd het den inzenders vergund, tot Donderdag-

ochtend 10 uur hunne exposities te brengen, doch te half 11 moest ieder, die niet tot de jury behoorde, de zaal te verlaten.

De algemeene vorm van de tentoonstelling is als volgt:

Langs de wanden zijn tusschen het groen de geëxposeerde hyacinthen geplaatst. Terstond bij het binnenkomen heeft men rechts 18 verscheidenheden van die bloem, en voortgaande 36 en 50. Onder die zendingen zijn ware prachtexemplaren. Om het eentonige van deze expositie wat te breken, is een partij Narcissen daartusschen geplaatst. Ook aan de wanden der linkerzijde heeft men uitsluitend Hyacinthen. Middenin zijn op verhevenheden de tulpen ten toon gesteld, verder de *Amaryllis*, de *Cyclamen*, de *Spiraea japonica*, enz., terwijl de achterwand van de zaal wordt ingenomen door een inzending buiten mededinging van de firma ANT. ROOZEN, te Overveen, bestaande uit verschillende bloeiende planten, waarvan de rangschikking zoo eenig schoon is, dat zij ieders bewondering zal trekken. Zij is het werk van den heer J. K. BUDDE. Dat haar als bestuursprijs een gouden medaille werd toegekend, zal niemand verbazen. Zoo iets schoons is in geen jaren te zien gegeven. Alleen reeds daarom zou het der moeite waard zijn, de tentoonstelling te gaan bezichtigen.

Hier zij nog gemeld, dat ook is ingezonden een nieuwe Hyacint, „*monsieur Krelage*", waarmede de heer E. KRUYFF, te Sassenheim, reeds op de den 14den Januari jl. te Berlijn gehouden tentoonstelling is bekroond. Het is een enkel roode bloem, die zeer vroeg bloeit. Zeker had men geen schooner bloem kunnen kiezen om den naam van den grooten botanicus te eeren. *Der Verein für Beförderung des Gartenbaues* kende er dan ook een eersten prijs aan toe.

De schoonste inzendingen van Hyacinthen zijn geleverd door de heeren J. B. BOS en G. v. D. HORST. In hunne collectiën van 50 zijn de prachtigste exemplaren ten toon gesteld. In de verzameling van den heer BOS staat onder meer de „*Jacques*", waarvan reeds werd gesproken, en verder treft men daarin aan een „*Pieneman*" en een enkele „*la Grandesse*". Vooral de laatste verdient de aandacht om haar schoonen vorm. De collectie van den heer v. D. HORST doet bijna in niets voor die van den heer BOS onder; een prachtige „*captain Boyton*" trekt dadelijk het oog, en het heeft der jury groote moeite gekost hier uit te maken wien de eerste prijs toekwam.

In de collectie van 60 van den heer A. MELMAN blinkt vooral uit een enkel rose „*Waterloo*", een verbetering van een vorige bloem van dien naam; verder een enkel blauwe „*Pearl Brillant*" en een enkel lichtblauwe „*Hobein*", terwijl in een zelfde collectie van den heer A. J. BOS een vrij nieuwe bloem, de „*prinses Amalia*", zeer op den voorgrond treedt. Deze beide verzamelingen bevatten meest bijna alle flinke, forsche bloemen, wat lang niet gezegd kan worden van de inzendingen 18 dubbele Hyacinthen in potten. Voor het grootste deel zijn die schriel.

Onder de inzending 18 Hyacinthen op glazen van den heer A. J. BLOM, en ook onder die van den heer v. KESSEL treft men zeer schoone exemplaren aan, zoo in die van den eerste de enkel blauwe „*Lord Derby*" en de enkel roode „*Vuurbaak*", en onder die van den laatste de enkel gele „*Ball of Gold*". In de collecties van dezelfde heeren, bestaande uit 24 en 36 Hyacinthen op glazen, treft men aan de „*sir Henry Barkley*" bij zwart af, de „*Czar Peter*", de bekende schoone „*King of the blues*" en de „*Noble par mérite*", die echter bij den heer v. KESSEL lang zoo fraai niet is als bij den heer BLOM.

De Narcissen van den heer P. W. VOET, te Overveen, die tusschen de Hyacinthen zijn geplaatst, maken een hoogst aangenamen indruk en verraden de bekwame hand van dezen jeugdigen kweeker. Doet hij reeds als secretaris der afdeeling deze alle eer aan, niet minder munt hij uit als werkzaam lid. Even voorbij zijn Narcissen staat van hem een nieuwe bloem, de Hyacinth „*Generaal v. d. Heiden*", een enkel blauwe forsche bloem, die prachtig is gekweekt en de haar toegekende zilveren medaille uitmuntend heeft verdiend.

Hiermede van de Hyacinthen afstappende, doen wij het best eerst het midden-terrein te nemen, waar de tulpen en het zoogenaamde kleine goed is geplaatst. Op een tafel trekt onmiddellijk daar de aandacht de expositie van „*Cyclamen persicum*" van den heer ANT. ROOZEN. Nooit was deze variëteit zoo schoon tentoongesteld. Op den grond staan de uitmuntend getrokken „*Spiraea japonica*" van den heer J. W. DAUDEY Hz., eveneens zijn „*Trosnarcissen*", die bij het overbrengen door den vorst hebben geleden, en zijn witte en blauwe druifjes, met den latijnschen naam „*Hyacinthus botrioides*" genoemd. De heer DAUDEY heeft zich door deze inzendingen al weder laten kennen als een der bekwaamste kweekers van den jongeren tijd, die aan veel ambitie veel kennis paart. Bij de Tulpen vinden wij hem terug. Bijzonder mooi goed ter opluistering leverden ook de GEBR. LOMAN door hunne inzending van eenige potten „*Anemone hepatica*", een allerliefst getrokken bloempje, en verder de heer C. J. ROOZEN, die een bezending „*Convallaria's*", lelietjes der dalen, inzond, en wel Hollandsche en Duitsche. Het groote onderscheid tusschen deze beiden ligt hierin, dat de Hollandsche grooter bloem en mooier blad hebben, wat dadelijk te zien is. Er waren nog eenige plantjes ter opluistering gezonden. doch die had men beter gedaan weg te laten, daar de opluistering hierbij in tegengestelden zin werkte. Beter was dat met de zes „*Amaryllis hippeastrum*", van de heeren V SCHERTZER EN ZONEN. Dat zijn sieraden, die iedere tentoonstelling eer aan zullen doen.

Lest best, zegt het spreekwoord, en daarom heb ik, wat voor leeken en kenners het mooiste en aantrekkelijkste op deze tentoonstelling is aan te wijzen, voor het laatst gehouden. Het is de met goud bekroonde inzending bloeiende planten van den heer ANT. ROOZEN, zooals zij door den heer J. K. BUDDE is gerangschikt. Op een verhevenheid van een 5 meter oppervlakte zijn verschillende bloeiende planten zoo keurig geschakeerd dat het oog er dadelijk aangenaam door wordt getroffen en er onwillekeurig aan wordt vastgehouden. De hoofdbloem der verzameling is de „*Cyclamen*", maar verder heeft men tusschen het kunstig aangebrachte groen: *Spiraea's*, Tulpen, *Lachenalia*, *Clytra*, *Asparagus plumosus*, *Cypripedium*, enz. geplaatst, en daardoor een geheel gekregen, dat, wat kleurschakeering betreft, eenig is. Het is voor de eerste maal, dat op een bloemententoonstelling alhier zoo iets te aanschouwen wordt gegeven.

Voor di verslag te sluiten, zij nog medegedeeld, dat de tentoonstelling door den Voorzitter van het Hoofdbestuur, den heer A. J. KRELAGE, met een recht hartelijk woord van welkom werd geopend. Deze hield eerst een historisch overzicht van de wording van de gemeente Overveen-Bloemendaal, vervolgens van de afdeeling van dien naam der algemeene vereeniging, en bracht hulde aan de inzenders, het gemeentebestuur, enz. voor de medewerking, door die allen verleend.

Zeker mag van deze tentoonstelling worden gezegd, dat zij uitstekend is geslaagd.

WEEKNIEUWS.

Wij vernemen, dat in eene op 21 dezes gehouden algemeene vergadering der *Société Royale d'agriculture et de botanique* te *Gent*, de heer J. H. KRELAGE te Haarlem, op voorstel van den Bestuursraad benoemd is tot Eerelid van gemelde Maatschappij. Onze geachte medewerker ontvange met die welverdiende onderscheiding onze warme gelukwenschen.

TENTOONSTELLINGEN.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 13. Gaarne zoude ik, hetzij door ruil, hetzij door koop, in het bezit komen van struiken of losse takken van *Rosa berberifolia*. Kan iemand mij daartoe soms den weg wijzen? D. V.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

REDACTIE-VELDPOST. Het bekroonde prijs-antwoord ter recensie ontvangen en aan den medewerker voor deze rubriek opgezonden.

F. W. P. H. P. te A. Ik heb geen bezwaar om aan Uw verzoek te voldoen.

C. W. N. te L. Uw bijdrage zal ik gaarne opnemen. Veel dank.

J. H. K. te Hrl. Uw drukproef over zwarte aardappelen ontvangen; plaatsing in No. 14. Dank ook voor Uw latere bijdragen.

Gebr. Gr. te H. Uwe bijvoegingen heb ik aangebracht, daardoor kan Uw stukje eerst in 't volgend No. verschijnen.

C. D. V. te H. Uw opmerking over Ginko ontvangen.

J G. te Z. Gaarne voldoe ik aan uw verzoek.

J. K. B. te Hrl. Beleefden dank.

B. A. P. v. B. te A. Vriendelijken dank. Gaarne zal ik Uw bijdrage plaatsen, zoodra ik er de ruimte voor vinden kan.

Inhoud van Sempervirens No. 12, van Vrijdag 18 Maart 1892.

De Japansche Kaki-prium op Java; Papaver glaucum; Tulpen-Papaver, (*met afb.*); Appelsoorten; Nieuwe zaadplanten voor 1892. (vervolg van pag. 126); Brieven uit het zuiden; Tweede bezoek aan de Villa Rothschild; Mest voor Rozen; Herbarium analyticum; Practisch; De Tasso-Eik; Bloemperken; Aanstaande Tentoonstelling te Loosduinen; Ned. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde. Handelingen der Vaste Commissie's in 1891; Afdeeling Leiden en Omstreken; Een rozententoonstelling in 1893; Tentoonstelling te Overveen van 11—17 Maart 1892; Necrologie; Weeknieuws; Ontvangen Prijscouranten; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Nederlandsch Tuinbouwblad.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING AMSTERDAM.

VERGADERING op **DINSDAG 29 MAART** a.s., des avonds te **8 uur**, in het gebouw der Maatschappij tot Nut van het Algemeen, N. Z. Voorburgwal, 212.

Punten van behandeling:

Ingekomen stukken.

Bespreking 3e Nationale Chrysanthemum-tentoonstelling.

Aan de leden wordt herinnerd, dat het vergaderlokaal reeds een uur vroeger geopend is terwijl aldaar de Tijdschriften van het Botanisch Leesgezelschap ter lezing liggen.

Inzending van voor de leden belangrijke voorwerpen: Bloemen, Plaatwerken, enz. enz. is gewenscht.

Namens het Bestuur,
IZAÄK BULK,
Secretaris.

BERICHT.

De ondergeteekende bericht aan zijne geachte afnemers in 't bijzonder en aan H.H. Tuinbouwers in 't algemeen, dat hij zijne **Varenkweekerij**

WETEN EN WERKEN,

op **9 April e.k. ZAL SLUITEN**, en van af dien datum geen bestellingen meer worden aangenomen.

Een opgave van al de aanwezige artikelen die op 20 en 21 April e.k. **publiek zullen verkocht worden,** zal U tijdig in dit blad worden bekend gemaakt.

Weesp, 24 Maart 1892.
F. L. KNOLLE.

The „Perfect" Summer Shading,

door ons beproefd materiaal ter vervanging van kalk op broeikassen, bakken, enz.

Het is tegen regen bestand en kost in tegenstelling van kalk bij verwijdering in het najaar bijna geen arbeidsloon.

1 bus, toereikend voor 20 □ Meter glas **f 0.75.**

Na ontvangst van postwissel ad **f 0.90,** verzenden we franco.

BOSKOOP.

KOSTER & Co.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
GRONINGEN EN OMSTREKEN.

VERGADERING met Dames op **Donderdag 31 Maart 1892**, des avonds ten $7^1/_2$ ure in „de Pool" te Groningen.

Aan de orde:

1. Voordracht van den heer S. P. HUIZINGA, Leeraar aan de R. H. B. S. te Leeuwarden.
2. Tentoonstelling met prijzen en Tombola van *a.* bloeiende planten, *b.* niet-bloeiende planten.

Ieder lid mag voor elke rubriek hoogstens 20 planten inzenden. Aangifte liefst vóór Woensdag den 30sten Maart. Inzending Donderdag den 31 Maart tot 's middags 12 uur.

Namens het Bestuur,
J. DE WAARD Szn.,
Secretaris

1a RAFFIA,

per 5 kilo (franco)	f 2.50
„ 50 „	- 19.50

SPART,

per 5 kilo (franco)	f 2.25
„ 50 „	- 15.—

Kurkschors,

prima blanke kwaliteit,

per 10 kilo	f 1 75
„ 50 „	- 7.—

Grootere hoeveelheden zeer billijk.

KRANJANGS,

opengehakt voor schuttingen,

per 10 stuks	f 5.50
„ 100 „	- 50 —

Uitvoerige prijscouranten van **Matten, Schermlinnen, Bindgarens,** enz., op aanvraag verkrijgbaar.

G. LIGTERMOET & ZOON,
Pelikaanstraat, **Rotterdam.**

J. T. van den Berg Jr.,

Bloemist, Hofleverancier te JUTPHAAS,

bericht, dat zijn **PRIJS-COURANT** van doorbloeiende Stamrozen, in de nieuwste soorten, Theerozen op stam en struik, enz., alsmede alle meest beminde en gezochtste plantensoorten, op aanvrage wordt toegezonden.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde Siersteen van roode kleur, zeldzame vormen, onverweerbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.** Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Schermlinnen,

in alle breedten,
wordt tegen **lage prijzen** geleverd door

Firma Wed. J. W. Melster,

ENSCHEDE.

Monsters en prijsopgaaf op aanvraag gratis.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENTWAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0.30, f 0.60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (no. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

De **BESTE GRASPERKSCHEERDERS** zijn die, welke wij hier te lande invoeren en die o.a. in gebruik zijn bij de Gemeenten Arnhem, Zutphen; in den Planten- en Vogeltuin, Arnhem; Rijks Academietuin, Groningen; op het Hôtel »Berg en Dal", Nijmegen; »Weldam", Goor; »Twickel", Delden; »Nijenhuis", Diepenveen; »Prins Hendriksoord", Lage Vuursche; »Hijdepark", Doorn; »Middachten"; »'t Hof", Dieren; »Sonsbeek" en op nagenoeg alle villa's in de omstreken van Arnhem en bij een groot aantal bloemisten. Eerste zending uit Amerika is aangekomen. **Bestellingen worden ten spoedigste verzocht.**

LOUIS NAGEL & Co., Arnhem, Magazijnhouders van Werktuigen en Gereedschappen voor Land-, Tuin- en Boschbouw, Zuivelbereiding, Brandweerbenoodigdheden, enz.

Groote voorraad van **ijzeren Tuinrollen, Waterwagens, Tuinspuiten, Hennep- en Caoutchouc-Slangen, enz.**

PLANTENVEILING.

De **firma GROENEWEGEN & Co.**, te **Amsterdam,** zal op **Woensdag 30 Maart 1892,** aanvangende des voormiddags te 10½ uur precies, op hare bloemisterij aan de **Linnaeusstraat 55 te Amsterdam,** in het openbaar verkoopen, de hoogstbelangrijke verzameling **KOUDE- en WARMEKAS- en ORANJERIEPLANTEN** van den WelEdel Gestrengen Heer Mr. W. ALBERDA te Ginneken, benevens een groote partij **Belgische Handelsplanten,** geschikt voor kamers en tuinen.

Te bezichtigen op Dinsdag 29 Maart en op den ochtend van den Verkoopdag.

De Catalogus wordt op aanvraag kosteloos en gefrankeerd verzonden.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG.
RIJSWIJK (Z.-H.)

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.
SPUISTRAAT 38 (huis).
Telegram-Adres: THOOLEN-AMSTERDAM.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

BOUQUETTEN, Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE
Rozencultuur.
Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

EERSTE HOOGEVEENSCHE ROZENKWEEKERIJ.
Gebroeders GRATAMA & Co.,
HOOGEVEEN.
Speciale Rozencultuur.
Andere planten worden niet gekweekt.
Beschrijvende Catalogus gratis.

Gladiolus Lemoinei.

(Zie Ned. Tuinbouwblad No. 3, 1892).

Zelf gewonnen Pracht-hybriden,
met namen en kleuren.

12 in 12 srt. f 2.—; 25 in 25 srt. f 4,-; 50 „ 50 „ - 10.—; 50 „ 12 „ - 6,—. Kleuren dooréén 25 f 2,75; 50 f 5.—. 100 f 9,—.

Rabat voor Handelaars en Tuinlieden.

Franco thuis, tegen postwissel, bij

J. J. VAN LOGHEM te Haarlem.

Firma HOFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25

Steekpennen, 3½ bij 2½ c.M. per 500 f 7.—
5 „ 1½ „ „ „ - 7.50
50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten, 1 bij 2 cM. per 100 f 5.—
1 „ 4 „ „ „ - 7.50
2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,
met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 4.—	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 5.50	-13.—
200 „	28 „	„ „ „	- 9.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

H.H. Kweekers enz.

die hunne ADVERTENTIËN in *het Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, worden verzocht deze uiterlijk voor DONDERDAG MIDDAG twee uur in te zenden.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

Voor oproeping Vaste Commissiën, zie men Advertentie in dit nummer.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Zwarte aardappelen.

Naar aanleiding van het uit het Nieuws van den Dag overgenomen bericht, omtrent de nieuwe aardappel „Cetawayo", dat ook in verscheidene andere bladen is opgenomen, meen ik te mogen herinneren, dat zwarte aardappelen sinds lang bekend zijn, zoowel verscheidenheden met zoogenaamd zwarte schil als die, waarvan ook het vleesch zwartachtig of liever blauw-violet is. Ofschoon het nu mogelijk is, dat de „Cetawayo" in deze richting eene nieuwigheid is, en wellicht van binnen iets donkerder gekleurd dan de vroeger bekende verscheidenheden, zoo maakt het feit, dat ze van binnen zoogenaamd zwart is, haar tot nog toe niet tot eene buitengewone afwijking.

Indertijd had de heer J. P. VAN ROSSUM te Zandbergen bij Naarden (1851) reeds een verzameling van 400 verscheidenheden van aardappelen, waaronder zoogenaamde zwarte als: *Rough black, Entire black.* Op de groote aardappelen-tentoonstelling te Altenburg van 14—24 October 1875 werden verscheidene zoogenaamde zwarte aardappelen tentoongesteld, [1]) b.v. onder de van ouds bekende soorten de *Schwarze rauhschalige,* een der beide bovengenoemde, een late salade-aardappel.

Voorts onder de nieuweren en in collectiën de *Francesas negras,* omstreeks 1872 uit Chili ingevoerd, waarvan de huid roodachtig glanzig, een late aardappel, zoowel voor salade als voor voeder aanbevolen. De *Mangu negra* insgelijks uit Chili omstreeks dien tijd ingevoerd, waarvan de huid dof zwartblauw is, met groote dofgele vlekken, een late salade-aardappel. De *zwarte salade* (*Schwarze Salat* of *Schwarze Sago*), met zwartachtige huid en zwartblauw gemarmerd vleesch, een late eetaardappel, *de lange neger, de ronde neger,* de *zwarte Russische,* de *Schwarze Krämer,* enz. Hierbij zullen echter wel enkele synoniemen zijn, althans de *zwarte aardappel* wordt als identiek beschouwd met de *negeraardappel* der Duitschers, *de violette Hollandsche* en de Engelsche *Chesnut* VILMORIN [2]) beschrijft ze onder den naam *Chandernagor* met de synoniemen: *Pomme de terre Lankmann, Pomme de terre noire des Indes* en *Pomme de terre à cœur noir. Neger-Kartoffel of Schwarzer Salat-Kartoffel* der Duitschers. Zij heeft ronde of weinig verlengde knollen van zwartachtig violette kleur, het vleesch is sterk met violet getint, de kiem is donkerviolet, de stengels zijn violetachtig bruin gekleurd, het lof soms grijsachtig groen, de bloem is wit, maar valt veelal als knop af, de plant geeft dientengevolge zelden zaad. Ze wordt in September rijp, geeft veel en de aardappel is van uitmuntende kwaliteit en goeden smaak, maar het violette vleesch geeft er een minder aangenaam gezicht aan.

Toen onze firma tusschen de jaren 1870 en 1880 ruim 300 soorten aardappelen kweekte, was zij ook in het bezit der meeste hier bovengenoemde zoogenaamde zwarte soorten, die volledigheidshalve aangehouden worden. Alle nieuwigheden uit het buitenland werden toen door onze firma het eerst hier te lande ingevoerd. Onder die uit Chili was ook eene onder den naam *Cauchau* ontvangen, die een glimmende, gladde zwartachtig donkerblauwe huid had met enkele witte vlekken; het was een kleine, ronde aardappel met blauw gemarmerd vleesch. Na eenige jaren kweeken was het vleesch dezer aardappel wit geworden en was zij zeer fijn en lekker van smaak. Een andere gelijktijdig uit Chili ontvangen soort heette *Cabritas* en gaf een zeer kleine langwerpige aardappel, niet grooter dan het lid van een pink, met zwartachtige huid met enkele zeer kleine blauwachtige regelmatig verdeelde oogen.

J. H. K.

Daphne.

De Daphne-familie werd naar den Laurierboom *Laurus nobilis,* wiens Grieksche naam, zooals die bij THEOPHRASTUS gebruikt werd, Daphne is, genoemd. Dit nu was niet zoo geheel onjuist, daar vele Daphne-soorten in bladen en vruchten met de Laurierboom werkelijk zeer veel overeenkomen. Zoo noemde DIOSCORIDES reeds de *Daphne alpina: Daphnoides.* Wel mag

1) Men zie Die Kartoffel und ihre Kultur, amtlicher Bericht uber die Kartoffel-Ausstellung zu Altenburg. Berlin 1876.

2) „Les plantes potagères" 1883, p. 506.

ik met recht betreuren, dat aan de Daphne's in onze tuinen en kassen zulk een klein plaatsje gegund is en dat men, wat eenmaal zoo geliefd was, meer en meer gaat vergeten.

Waren er slechts meerdere stadstuinen, waar de kleine en groote liefhebbers wandelend al de fraaiheden van boomen en struiken konden leeren kennen, waar de soorten vele, de namen juist waren, den bezoekers bij den ingang de namen der bloeiende heesters werden genoemd.

De Daphne's zijn geen breedgetakte, zich hoog verheffende heesters, noch zijn zij met bloemkelken getooid groot als die van een *Magnolia,* de struiken zijn meer van een dwergachtig voorkomen.

Wat vooral de Daphne's zoo bekoorlijk maakt is het vroege ontluiken der bloemen in het voorjaar, vele zooals *D. collina* Sw. van het schoone Italië, de vergiftige *D. Laureola*, L. van de wouden van Oostenrijk en een alpenkind, vangen reeds in Louwmaand aan. De *D. Cneorum* L. bloeit in Grasmaand en nog eens in Herfstmaand; in het midden van het jaar openen zich de trossen van *D. Gnidium* L (Syn. *D. paniculata* LANS.) van Zuid-Europa, in den barren winter de Hyb. *Daphne collina neapolitana* ANDR (*D. Cneorum* × *D. collina*). Eigenlijk geloof ik dan ook niet, dat er een dag in het jaar is, dat niet de een of andere Daphne met zijne schoone bloemen pronkt. Maar! meer nog dan de bloemen zelf bekoort mij de heerlijk riekende geur der kelken, ja, ik ben er zeker van, die moet wel een ieder bevallen.

Men noemt echter geen koe bont, of er is een vlekje aan en van de Daphne's moet men weten, dat zij schadelijk zijn, wanneer, zooals wel eens gedaan wordt, de bloemen tusschen de lippen worden gedragen; zoo ook de bessen. De bast van *D. Mezereum* C., *D. Laureola* L., *D Gnidium* L., wordt in de geneeskunde gebruikt

De binnenbast (*liber*) bevat een bijtend vocht, evenals van de *Pimelea,* tot deze zelfde orde behoorend.

De *D. papyracea* WALL, uit Indië, levert papier. Het wordt veel in Indië en China gebruikt en is bijzonder stevig, het scheurt noch breekt bij herhaaldelijk vouwen, het blijft door de insecten onaangetast en vocht heeft er geen invloed op. Daarom gebruikt men het ook veelal voor stukken van waarde.

In Nepal gebruikt men *D. cannabina* en *D. Edgworthii.* De bast wordt met houtasch (van den Eik) in water gekookt daarna gewasschen en eindelijk tot een pap geslagen en op matten van Bamboe uitgegoten.

De Daphne's zijn inheemsch in Europa, Azië, Amerika en Australië, waaruit voort vloeit, dat ze met betrekking tot den winter niet op een lijn te stellen en in hunne eischen verschillend zijn. In zachte winters zouden zij zonder uitzondering buiten kunnen vertoeven. Winterhard zijn: *D. alpina* L. (Europa), *D. altaica* PALL (Siberië), *D. Blagyana* BEYER (Bergen van Zuid-Europa), *D. Cneorum* L. (Europa), *D. collina* Sw. (Zuidelijk Italië), *D. Fortunei.* LINDL. (Chin), *D. Genkwa* LIEB et Zucc. (Japan), *D. Gnidium* L. (Zuid-Westelijk Europa), *D. Laureola* L. ? (Europa) met sterk vergiftige bessen), *D. Mezereum* L. (Europa), [*D. Mez. fl. albo, D. Mez. fol. atropurpureis* (Syn. *D. Houtteana, D. Mez. fol. var.*], *D. oleoides* L. (Syn. *D. dulcifolia* LAN. *D. caucasica* PALL.) (Kaukasus, Griekenland, Zuid-West Europa), *D. pontica* L. en *D. pontica fol. var.* (Zuid Europa).

Waarschijnlijk zijn er nog meerdere winterharde soorten, maar hierbij moet men opmerken dat zij nog niet als zoodanig bekend zijn.

Nog is niet gezegd. dat de Daphne's zoowel tot de loofafvallende als tot de altijd groene heesters behooren.

D. Laureola L., *D odora* THB (Syn. *D. japonica* THB., *D. sinensis* LAM. (China), met de variëteiten: *-rubra, -Mazeli,* (kan ook op beschutte standplaats buiten gekweekt worden), *-fol. elegantissime var., -fol. var. fol. marg, -cannabina* WALL., *-intus rubra, D. indica* L., *D Gnidium, D. oleoides, D. Cneorum* L. en de variëteiten *-versailliensis, -maxima, -variegata -alba,* enz , *D. striata.*

Zeer vele Daphne-soorten en variëteiten zijn uitmuntende kamerplanten, die in vele opzichten niet zijn te overtreffen. Hooge temperatuur verdragen de planten niet, evenmin te veel vocht of droogte aan de wortels.

Dit is ook op de Daphne's voor den vollen grond van toepassing.

De *D. indica*, waarvan twee vormen zijn, rood en wit, verdraagt een iets hoogeren warmtegraad Deze wordt in Engeland veel gekweekt.

Men ent hier de Daphne's gewoonlijk op wortelstukken van *D. Mezereum*, zooals dat in Orleans met schier alle heestergewassen plaats heeft. Eene andere soort voor onderlaag is *D. Laureola.*

De Daphne's laten zich ook uit stek, afleggers enz. voortkweeken.

Het was reeds lang mijn wensch geweest een klein opstel over de Daphne's te maken, want waarlijk de Daphne's verdienen ten volle bij de tuinen en woonvertrekken een plaatsje deelachtig te worden!

Zoo het kan, zendt dan ook eens bloeiende planten of tulpen op de bijeenkomsten te Amsterdam! MAIDENHAIR.

Bloem en vrucht.

Op mijn in no. 9 geplaatst stukje over *Crataegus* ontving ik een vereerend schrijven, waarbij mij werd verzocht, eens wat breeder uit te wijden over de kleur der bloemen en bessen of vruchten der sierboomen of struiken, vooral met het oog op de vraag, of de kleuren van beiden invloed op elkander uitoefenen of van elkander afhankelijk zijn en wel voornamelijk dan, wanneer in hetzelfde geslacht of dezelfde soort verschillende kleuren aanwezig zijn.

Ik voor mij geloof dat niet; ik zie in die groote verscheidenheid niets anders dan een getuige voor den rijkdom der natuur, de beslissing op wetenschappelijke vragen overlatende aan de mannen der wetenschap. Zooveel is al vast zeker, dat er tusschen de grootte van bloem en vrucht geen vaste verhouding bestaat. Zoo geeft het Radijsboompje, *Symphoria racemosa,* zeer kleine bloemen en vrij groote vruchten; de *Rosa villosa* geeft groote vruchten en de *R. caroliniana* zeer kleine, eenigszins op Lijsterbeziën gelijkende, terwijl tusschen de bloemen veel minder verschil is; van de gelijkmatig bloeiende *Cydonia* verkrijgt men, van uit zaad gekweekte struiken, vruchten van zeer verschillenden vorm en grootte, en vergelijk eens, uit het appelgeslacht, een *Keizer Alexander* met de groengele, op kleine erwtjes gelijkende vruchtjes der *Malus coronaria.*

Ik laat dus hier eene -- wel niet volledige, want dan zou ik bij sommige geslachten in te veel herhalingen moeten vallen — lijst volgen van Sierboomen en struiken met opgave der kleur van bloem en vrucht, tevens met het oog op de sierwaarde.

Actinidia polygama, syn *Prochostygma volubile,* witte bloemtuil, blauwe bessen.

Amelanchier Botryapium, witte bloem, blauwachtig violette bessen.

Aucuba japonica et *Himalaïca.* Door zaaien en hybridiseeren zijn zeer vele verscheidenheden ontstaan, waarvan ik er meer dan 50 ken. De vrouwelijke en mannelijke bloemen zijn onaanzienlijk en donker gekleurd. Twee er van hebben gele bessen, *Fructu flavo* en de *Macrodonte*, al de overigen dragen roode bessen.

Azara microphylla, gele bloemen, kleine witte vruchten.

Benzoïn odorifera = *Laurus Benzoïn*, kleine gele bloempjes, roode vruchten, welke hier niet rijp worden.

Berberis dulcis, bloeit licht oranjekleurig, kleine blauwe bessen.

„ *stenophylla*, schoongele bloemen, donkerpurpere bessen.

„ *vulgaris,* gele bloemen, lange roode bessen.

Caprifolium, in vele soorten en variëteiten. Zij bloeien geel, wit, rooskleurig, licht- of donkerrood, en geven, zooverre mij bekend is, alle roode bessen.

Cerasus semperflorens=*Juliana pendula*, witte bloemen, roode kersjes.

„ *susquehana,* witte bloemen, zwarte kersjes.

Cornus alba = *stolonifera,* bloem wit, bessen wit.

„ *sibirica* = *tatarica*, bloem wit, bes blauw.

„ *mascula*, gele bloemtrosjes, donkerroode bessen.

Cotoneaster acuminata = *melanocarpa*, bloemen wit, bessen zwart.

Cotoneaster integerrima, bloem bleek rooskleurig. bes der zaailingen rood, wit of geel. Bij de meeste verdere soorten de bessen rood.

Crataegus Azarolus, bloemen wit, bessen rood. Er bestaat eene verscheidenheid van met gele bessen, overigens de soort in alles gelijk.

Crataegus betulaefolia, bloemen wit, doch niet aan tuilen, maar enkelvoudig. Bessen geel.

Crataegus splendens = *elliptica,* bloemen wit, bessen donkerrood en vrij groot.

Cydonia japonica, syn *Pirus japonica.* Dit geslacht is zeer rijk aan variëteiten en hybriden, doordat zij uit zaad zeer veel verscheidenheid leveren. De kleur der bloemen gaat van donkerrood, lichtrood, rooskleur, oranje, bont tot zuiver wit. De kleur der vruchten bepaald zich tot geel, geelgroen en groen. Kleurwijziging naar de kleur der bloemen heb ik nimmer opgemerkt.

Daphne Laureola. Zwarte Peper. Bloemen geelgroen, bessen zwart.

Daphne Mezereum. Roode Peper. Bloemen rood, bessen rood.

„ „ *Witte Peper.* Bloemen wit, bessen geel.

Dimorphanthus chinensis, syn. *Aralia spinosa,* bloempluim zeer groot, uit een menigte kleine bloempjes samengesteld. Kleine op vlierbessen gelijkende zwarte besjes.

Elaeagnus odorata edulis. Bloeit met kleine, pijpvormige bloempjes. De roode bessen gelijken op die der gele kornoelje, doch zijn bedekt met gouden stippen.

Van de overige soorten is mij geen vrucht bekend.

Evonymus atropurpurea. De vruchten zijn witte zaden in een helder rooden mantel gesloten.

Evonymus latifolia. De oranje-kleurige zaden staan in een purperkleurigen mantel.

Evonymus vulgaris = *E. europaeus.* Zaaddoos helderrood, de mantel oranjekleurig, de bes wit. De onaanzienlijke bloemen zijn, bij al de mij bekende, bruinachtig.

Fatsia japonica, syn. *Aralia japonica,* bloeit met witte pluimen, bessen zwart.

Gaulthera procumbens, bloemen wit, bessen scharlakenrood.

„ *Shallosa,* roodachtig witte bloemen. zwarte bessen.

Hedera Helix. Bloeien met groengele trosjes en drågen zwarte bessen. Dat is ook zoo bij de *Arborea* en de *Hibernica.*

Idesia polycarpa, syn. *Flacourtia japonica.* Mannelijke bloemen, vele geelgroene meeldraden. De vrouwelijke in vorm en kleur vrij er aan gelijk, welke oranjekleurige, eetbare bessen geven van de grootte eener kers.

Ilex aquifolium, en nog vele anderen.

Alle de mij bekende bloeien met kleine witte bloemen en dragen koraalroode bessen. Slechts een enkele variëteit der hoofdsoort geeft gele bessen.

Leycesteria formosa = *L. paniculata.* Bloeit aan groote trosjes met talrijke kleine, witte, trechtervormige bloemen, omgeven door kleine gekleurde kelkblaadjes. De tros heeft groote, groen- en purpergekleurde *bracteeën,* bessen zwart.

Ligustrum vulgare, bloemen wit, bessen zwart. Eene verscheidenheid er van geeft gele bessen.

Lonifira alpigena. De bruine bloemen staan bij paren en worden gevolgd door twee aan elkander gegroeide roode bessen.

Lonicera Ledebouri, bloemen rood, bessen zwart. Hiervan bestaat ook een witbloemige, wier bessen zwart zijn.

Lonicera pyrenaica, gelijkt veel op de *alpigena,* doch de vruchten zijn veel grooter en zijn niet gepaard.

Lonicera tatarica, bloemen rood, bessen rood, ook hiervan is een witbloemige. Bessen rood.

Lycium europaeum, bleeke en roode bloemen, geelroode bessen.

Mahonia aquifolium, bloeit met gele trossen, blauwe bessen.

Mahonia japonica. De gele trossen zijn bij deze veel grooter, en de trossen bessen zijn enorm veel grooter en met een lichtkleurig waas bedekt. Men heeft de bessen weleens als vergiftig beschouwd omdat zij blauw zijn, doch zij zijn geheel onschadelijk.

Malus, van dit rijke geslacht slechts enkele *baccata,* bloem bleek rood, vrucht rood.

Malus coronaria = *odorata,* bloem roodachtig wit, vrucht klein, groen-geel.

Malus spectabilis, bloem rozenrood, vrucht klein en groen.

Malus Torings, bloem bijna wit, vrucht als kleine, groene erwtjes.

Maximowiczia chinensis, syn. *Kadsura chinensis,* bloeit roomkleurig en geeft roode bessen.

Padus Laurocerasus, colchica, syn. *Prunus* z. e. De hoofdsoort bloeit hier niet. Maar deze geeft witte bloemen en zwarte bessen.

Padus lusitanica, bloem wit, vrucht zwart.

Padus Vulgaris. De vogelkers bloeit met witte hangende trossen en geeft zwarte bessen.

Prinos glaber, bloeit met kleine witte bloempjes. De bessen moeten zwart zijn.

Prinos verticillata, bloeit als de vorige. De bessen moeten geel of roodbruin zijn.

Pyracantha spinosa, bloemen witte schermpjes, bessen klein vuurrood, zeer lang aanblijvend.

Pyracantha spinosa fructu albo, witte bessen, ook het gewas is lichter gekleurd en tengerder.

Rhamnus alpina, bloeit witachtig groen, bessen zwart.

„ *Frangula,* bloem mede onaanzienlijk, bessen aanvankelijk rood, later zwart.

Rhodotypus kerrioides, De witte bloem gelijkt op die der braam doch de kelk is platgedrukt. Bessen zwart.

Ribes sanguineum, bloemen in roode trossen, bessen blauwzwart met een wit waas overtogen,

Ribes sanguinea florea albo, bloemen roodachtig wit, geeft nu en dan een enkele geheel roode bloem, en wil dus terug naar moeder, bessen als de vorige. De vruchten der overige siersoorten van dit zoo rijke geslacht heb ik nimmer gezien.

Rosa, over dit geslacht zullen wij niet uitweiden, maar slechts in het algemeen zeggen, dat de bloemen alle kleuren te zien geven met uitzondering van zwart en blauw en dat de vruchtenkleur zich bepaalt van licht tot donkerrood.

Rubus fruticosa fol. var., van deze soort zijn de bloemen wit en de vruchten zwart. Doch van deze variëteit zijn niet alleen de bladeren schoon bont, maar ook de vruchten.

Sambucus canadensis, bloemen wit, bessen roodachtig.

„ *nigra,* bloemen wit, bessen zwart. Hiervan is een variëteit die geelgroene bessen geeft.

Sambucus racemosa, bloeit met gele trossen, en dus geen schermbloem. De bessen zijn scharlakenrood.

Skimmia japonica, bloem wit, in andere soorten een weinig rooskleurig, zooals de *oblata flore roseo,* bessen koraalrood.

Solanum dulcamara, bleek violette bloemen, roode vergiftige bessen.

Sorbus Aria, bloemtrossen wit, bessen bruin.

„ *Aucuparia,* bloem wit, bessen rood. Er moet een geelvruchtige van bestaan, die ik echter niet ken.

Sorbus domestica, bloem wit, vruchten oranjekleurig, aan de zonzijde rood. Uit zaad ontstaan er ook met lichter gekleurde vruchten. De vruchten zijn eetbaar, evenals de mispelen. De boom draagt niet spoedig.

Sorbus torminalis, bloem wit, bessen klein rood.

„ *torminalis,* bloem wit, bessen bruin. Als mispelen behandeld, ook eetbaar.

Stachyurus praecox, kleine witte bloempjes. Moet later geelgroene bessen dragen.

Symphoria glomerata, bloeit met nietige, kleine, witte bloempjes. Bessen moeten rood zijn. Ik heb ze nimmer gezien.

Symphoria racemosa = *leucocarpa,* bloempjes als boven, groote witte vruchten. De Hollandschen naam is radijsboom.

Vaccinium amoenum. Bloemtuilen roodachtig wit. De eetbare bessen zijn donkerblauw.

Vaccinium myrtillus, witachtige bloempjes, besjes donkerblauw.

Vaccinium oxycoccus. bloemen idem, besjes rood.

Viburnum Lantana, bloemen wit. De bessen zijn eerst groen, dan rood en eindelijk zwart. Dat de bessen niet gelijktijdig rijp worden maakt deze heester tot een sierlijk gewas.

Viburnum opulus, groote witte bloemschermen. De roode langwerpige bessen blijven zeer lang aan en worden door de

vogels niet dan in hoogen nood gegeten.

Viburnum pyrifolium, bloemen wit, bessen blauwzwarte, eetbaar, zooals alle *Viburnum*-bessen.

Viburnum prunifolium, bloemen witte schermen, bessen blauwzwart.

Ja! verband is er in alles
Wat natuur zoo rijk ons biedt,
Doch dat alles te doorgronden,
Zoover is de mensch nog niet.

H. C. DE VOS.

Een bezoek op de kweekerij van den heer CROZY te *Lyon*.

Op de wintervergadering, die in Februari j.l. te Rotterdam werd gehouden is de wenschelijkheid van bezoeken, door officieele Commissie's aan kweekerijen en liefhebbers te brengen, uitvoerig besproken. De heer KRELAGE opperde daarbij het denkbeeld, dat deze bezoeken niet op onbepaalde tijden, maar op verzoek der belanghebbenden zouden gebeuren, die de Commissien dan alleen zouden uitnoodigen, als bij hen iets belangrijks te zien en te beoordeelen was. Hij wees op het voorbeeld, in deze richting vooral in Frankrijk en met name door de *Soc. Nat. d'Hortic. de France* gegeven, en beval dit ter navolging warm aan.

Het zal wellicht voor vele leden, die deze discussie met belangstelling volgden, aangenaam zijn eens nader kennis te maken met de gewoonte, die in dit opzicht in Frankrijk heerscht en met de daar opgedane ervaring, en het is daarom dat ik hier een voorbeeld van een dergelijk bezoek wensch over te schrijven zooals het in een Fransch tijdschrift, de *Lyon Horticole* (1891 blz. 352) wordt gevonden.

Het bedoelde bezoek vond den 24 Augustus 1891, op verzoek van den heer CROZY-AÎNÉ te Lyon plaats, en had volgens schriftelijk medegedeeld verlangen van dien kweeker, ten doel het beoordeelen van nieuwe, door hem gewonnen varieteiten van *Canna, Dahlia* en *Pelargonium peltato-zonale*.

De *Commission de visite* bestond uit de heeren CHRÉTIEN, GINDRE, LIABAUD, ROZAIN-BONCHARLAT en GRILLET, onder welke de laatste als *rapporteur* was aangewezen.

Ofschoon de heer CROZY, vooral door zijne grootbloemige *Canna's* zich grooten naam gemaakt heeft, rust hij toch niet op zijne lauweren, maar gaat hij voort met zaaien, en vermeerdert hij, door strenge selectie de reeds zoo talrijke verzameling van varieteiten in dit merkwaardige geslacht. De commissie was dan ook verbaasd en vol bewondering voor de nieuwe aanwinsten. Planten met bloemtrossen overladen, welker afzonderlijke bloemen grooter waren dan die der beste *Gladiolen*, levendige kleuren in roode en gele tinten. De rijkdom van tinten is zóó groot, dat men verwachten mag, dat het den heer CROZY binnen eenige jaren gelukken zal zuiver rose *Canna*-bloemen in den handel te brengen. Het is waarlijk te betreuren, dat in zoo talrijke tuinen nog steeds de oude varieteiten, met veel kleiner bloemen en een veel geringer aantal trossen gevonden worden, ja het is onbegrijpelijk, dat zoovele onbeteekenende oude soorten, alleen door den sleur, nog worden aangehouden. Zonder moeite en met geringe kosten toch zouden die door de schitterendste vormen kunnen worden vervangen.

Op deze beoordeeling volgt een lijst van varieteiten, die in dit voorjaar door den heer CROZY in den handel gebracht zullen worden. Het is te verwachten, dat de beste daaronder in dit jaar op de tentoonstellingen onzer vaste Commissien te Amsterdam ingezonden zullen worden, evenals dit in den vorigen zomer met eenige *Dahlia's* van denzelfden kweeker het geval was (Zie Tuinbouwblad 1891 No 38 blz. 303). Ik meen daarom de lijst van veertien varieteiten, die voor mij ligt, hier niet te behoeven over te nemen.

Wat de *Dahlia's* betreft waren het vooral de kruisingsproducten van verschillende typen, die de aandacht der Commissie trokken. Vooral *Dahlia's* met purperen loof, ontstaan uit eene kruising met *D. gracilis*. Onder de bloemen waren zeer treffende kleuren: granaat, amarant, geel, rose, vooral de donkerbladige soorten met bijna zwarte bloemen zijn typen, die van de bekende zeer aanzienlijk afwijken, en die in hooge mate decoratief zijn. *Cactus*-typen met bladeren van *gracilis*, en bloemen die hoog boven het loof uitsteken, scharlaken roode groote dubbele bloemen, gestreepte bloemen, magentiekleur en andere nieuwigheden werden bewonderd, waaronder sommige, die nog eerst door verdere verbetering een groote handelswaarde moeten krijgen.

De zaailingen van *Pelargonium peltato-zonale* waren verkregen uit den bastaard *Pierre Crozy*, en deels donkerder, deels lichter gekleurd dan deze en een groote verbetering in dit type. Hoewel er omtrent de bastaard natuur eenige twijfel geuit werd, waren de verkregen vormen toch zoo fraai, dat de Commissie meende zoowel den heer CROZY te moeten aanmoedigen om op den ingeslagen weg voort te gaan, als ook bij andere kweekers er op te moeten aandringen, dat zij zijn voorbeeld zouden volgen.

De Commissie besloot dan ook aan den heer CROZY een eersten prijs, een verguld zilveren medaille toe te kennen.

Nos Jungunt Rosae.

Onder dezen naam heeft zich in ons land een Vereeniging gevormd, wier streven zal zijn, de koningin der bloemen, „*de Roos*" te beschermen en haar naam omhoog te houden. Dat werd inderdaad tijd ook! De Orchideeën, Chrysanthemums en Begonia's trekken in den laatsten tijd zooveel aandacht, dat er om de schoonste aller bloemen bijna niet meer gedacht wordt.

Is men dan vergeten wat indertijd TEN KATE van haar zong?

Roosjen! Roosjen heerlijk schoon!
Van 't gebloemt spant gij de kroon!
Bloeiend,
Gloeiend,
Overvloeiend
Van den rijken geurenschat,
Dien uw gouden hart bevat.

Toen wij eenigen tijd geleden de circulaire met de statuten dier vereeniging ontvingen, haasten wij ons, om de bijgevoegde postwissel in te vullen en lid te worden van „*Nos Jungunt Rosae*" (De rozen vereenigen ons).

De contributie is zoo laag gesteld, dat dit niemand weerhouden kan. Het is voor gewone leden slechts f 2.50, terwijl leden-Donateurs en Donatrices twee rijksdaalders betalen.

De zetel der Vereeniging is *voorloopig* Utrecht.

Artikel 2 der Statuten zegt, dat het doel der Vereeniging is, het bevorderen der Rozenteelt en het aanmoedigen der rozenliefhebberij.

Zij tracht dit doel te bereiken:

a. door het houden van gewone vergaderingen of bijeenkomsten, waar de leden hunne ervaringen mededeelen en waar van gedachten wordt gewisseld, over de kultuur, over de nieuw in den handel gebrachte Rozen, enz.

b. door het uitloven van prijzen voor speciale Rozen-concoursen op tuinbouw-tentoonstellingen.

c. door het organiseeren van Rozen-tentoonstellingen.

d. door het bekend maken van aanbevelenswaardige nieuwe Rozen.

Voor speciale Rozen-concoursen op tuinbouw-tentoonstellingen, kunnen door de algemeene vergadering ter beschikking van het Bestuur worden gesteld, bronzen, zilveren en verguld zilveren medailles, op den stempel der Vereeniging geslagen, terwijl gouden medailles alleen beschikbaar kunnen worden gesteld voor speciale Rozen-tentoonstellingen. Verder kan de Vereeniging het eerediploma uitreiken aan hem, die òf een nieuwe Roos van den eersten rang in den handel brengt, òf veel tot de verheffing van de Rozenkultuur heeft bijgedragen.

Het orgaan der Vereeniging heet „Rosarium", eerst Nederlandsch maandschrift gewijd aan Rozen-kultuur. Dit wordt den leden franco toegezonden.

Ziedaar haar program, waarmede zeker alle lezers kunnen instemmen. Welnu toont dit en schrijft een briefkaart, waarop ge U als lid aanmeldt aan den heer F. F. VAN WALSEM, te Vucht. Gaarne brengen wij hulde aan hen die het initiatief in dezen namen en wenschen dat velen met hen zich om de Roos vereenigen.

TENTOONSTELLINGEN.

Tentoonstelling te Gent in 1893.

Wij hebben voor ons liggen het voorloopig programma van de 13de internationale tuinbouw-tentoonstelling, het volgend jaar in April te Gent te houden en uitgeschreven door de Société royale d'agriculture et de botanique aldaar. Wie de groote vijfjaarlijksche expositiën kent, ziet deze zeker met levendig verlangen tegemoet en wil zeker gaarne iets uit dat voorloopig programma weten.

Tot mededinging zullen worden toegelaten: de liefhebbers, bloemisten, naamlooze vennootschappen van tuinbouw en bloementeelt, zoowel als de openbare inrichtingen van tuinbouw en plantkunde. Verzamelingen of groepen, toebehoorende aan meer dan eenen inzender, en die welke als gezamenlijke inzending van tuinbouw-maatschappijen mochten worden aangeboden, worden *niet toegelaten*. In een nader programma zullen de prijzen, die bestaan in eereprijzen, kunstvoorwerpen, gouden, omlijste-vergulden, vergulden, groote zilveren en zilveren medailles, voor 1 Juli 1892 worden bekend gemaakt

Zij die op deze tentoonstelling wenschen in te zenden, moeten voor den 1sten April 1893 daarvan schriftelijk aanvrage gedaan hebben bij den secretaris der Société te Gent (den heer A. L. Rosseel).

Het programma omvat niet minder dan 27 sectiën. In sectie 1 worden 17 vragen voor nieuwe planten gedaan, wel een bewijs, dat men het winnen van nieuwe planten wil aanmoedigen. Als er inzendingen komen op de 43 vragen Orchideeën, dan zal men op deze tentoonstelling een verzameling van die karakteristieke planten bijeen zien, zooals nog nergens ter wereld is aanschouwd. De koudegrondsoorten van Orchideeën zijn zeer stiefmoederlijk bedeeld; men vindt er maar eene vraag van 20.

Ook de warme kasplanten zijn niet vergeten, hiervoor zijn uitgeschreven 53 vragen. Verder 29 vragen voor Aroideeën, 42 voor Palmen, 15 voor Cycadeeën en Pandanaceeën, 30 voor varens, 13 voor bloeiende en niet-bloeiende kasplanten, 19 voor bloeiende warme kasplanten, 62 vragen voor bloeiende kasplanten.

Sectie 11 omvat de geforceerde heesters van den vollen grond, verder vervroegde vollegronds-planten, als *Convallaria majalis*, *Spiraea astilboides*, *floribunda, palmata*, enz 33 vragen worden er gewijd aan bloeiende, overblijvende en zachte kasplanten, 24 vragen voor bol- en knolgewassen uit de kas.

Verschillende vragen voor Amaryllis, Cyclamen, Gloxinia's, Begonia's, Cannas', Gesneriaceeën, Hyacinthen, Tulpen, Narcissen, Frittilaria, Lilium. Fraaiste groep van 100 Bol-, Knolen Wortelgewassen, zooveel mogelijk verschillend van geslachten en soorten, voor de kas, zoowel als voor den vollen grond.

Er zijn verder vele vragen voor bloeiende *Azalea indica*, Rhododendron's voor den vollen grond en voor de kas.

Sierplanten voor de koude kas, *Phormiums, Yucca, Aloe* en Vetplanten.

10 vragen voor Coniferen, 15 vragen voor praeparaten ten dienste van het onderwijs, 18 vragen voor bouquetten, kransen en andere bloemversieringen en 19 vragen voor tuinbouw, kunst en industrie.

Met recht is dit een programma voor elk wat wils. Vele vragen zijn er waarop ook de Nederlandsche kweeker gemakkelijk kan mededingen, wij vertrouwen dat hij dat ook doet en met onze Belgische vrienden een vreedzamen wedstrijd gaat houden.

Zoodra het volledige programma verschijnt, hopen wij op deze zeer belangrijke tentoonstelling nog eens terug te komen.

Belanghebbenden kunnen het programma zeker bekomen bij den heer A. L. Rosseel, secretaris der Société te Gent.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Dezer dagen is het voorloopig programma van eene speciale Rozen-tentoonstelling verschenen, die gehouden zal worden te 's-Gravenhage, in Juli 1893, op nader te bepalen plaats en datum. Deze tentoonstelling zal zijn ter eere van H. M. de Koningin Wilhelmina.

Voorwaarden van inzending enz. worden nader bekend gemaakt. Het Bestuur wijst er echter thans reeds op, dat, ook waar het programma dit niet vermeldt, de meeste verscheidenheden gewenscht zijn.

Om zeker te zijn, inzendingen van *mooie* Rozensoorten te krijgen, vereenigde het bestuur twee Rozenplebiscieten, n.l. die van Frankrijk en van Duitschland, terwijl men daaraan nog enkele soorten toevoegde.

Vele soorten werden opgegeven, deels om het den inzenders niet al te moeielijk te maken, anderendeels omdat de eene soort wellicht wat lastiger is dan de andere.

Het Bestuur trachtte ten slotte zooveel mogelijk alle soorten te doen vertegenwoordigen.

Het is te begrijpen, dat niet alle Rozenkweekers aan het Bestuur bekend zijn en wellicht zullen enkele *liefhebbers* en *kweekers* geen programma ontvangen hebben.

Uit naam van het Bestuur verzoekt daarom de Redactie alle belanghebbenden wel een programma bij het Bestuur te willen aanvragen.

Ten slotte, vestig ik de aandacht op de zeer vele, zeer kleine vragen van 3, 4 en 6 stuks, die de deelneming zeker, vooral onder liefhebbers, algemeen zullen maken.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Arnhem en Omstreken.

Deze Afdeeling had in hare beide laatste maandvergaderingen het voorrecht een tweetal bekwame sprekers te zien optreden, die een boeiend onderwerp respectievelijk uit praktijk en theorie behandelden. In de vergadering van Februari trad op de heer J. K. Budde uit Haarlem, die op heldere wijze „de kultuur en forceering van eenige fraaie bol-, knol- en wortelgewassen, die tot heden niet voldoende bekend zijn" uiteenzette. Spreker begon met het eene goede gedachte der Afdeeling te noemen dit onderwerp aan te geven, en zijne rede toegelicht door een aantal platen en enkele bloemen in natura, bevestigde dat er onder de genoemde gewassen een aantal zijn die ten volle de aandacht van liefhebbers zoowel als van bloemisten verdienen, vooral waar voor de huidige binderij bloemen op lange stelen en van langen duur zoo gewenscht zijn. Als oorspronkelijke groeiplaatsen werden vooral genoemd het Kaapland en de steppen van Midden-Azië. Het klimaat dier streken, n.l. een tijd van groote droogte en daaropvolgend het seizoen waarin regen tot groei en bloei opwekt, geeft in het algemeen eene vingerwijzing voor de behandeling der daar inheemsche bolgewassen. Als schoonste vertegenwoordigsters dier flora worden achtereenvolgens behandeld: *Freesia*, *Ixia*, *Montbretia*, *Iris*, *Tropaeoleum*, *Lachenalia*, *Lilium*, *Amaryllis*, waarvan hoofdvariëteiten, kultuur en waar mogelijk forceering worden aangegeven. De rijke stof noopte tot behandeling in hoofdtrekken en de Voorzitter was zeker de tolk der toehoorders, toen hij met den dank der vergadering den wensch uitte den heer Budde een ander maal ééne dier schoone plantengeslachten afzonderlijk te hooren behandelen.

De spreekbeurt voor Maart werd welwillend vervuld door den Voorzitter, Dr. J. Th. Cattie, met het onderwerp: Een en ander over stuifmeel, in verband met hybridisatie. Uitvoerig en door een aantal afbeeldingen gesteund ging spreker uit- en inwendig voorkomen van het stuifmeel zooals de microscoop dat doet kennen, na, om uit het wezen dier stof te komen tot de toepassingen welke die kennis voor hybridisatie aangeeft. De stuifmeelkorrel vertoont onder de microscoop eene oneindigheid van vormen; in de buitenwand zijn openingen, waardoor de buitenlucht toegang heeft tot het inwendige vlies, waarin het plasma (de bevruchtingsstof) vervat is. Onder bepaalde omstandigheden treedt dat vlies met zijn inhoud uit de buitenwand en verlengt zich tot aan het vruchtbeginsel, waar het plasma levenwekkend werkt. De stuifmeelkorrel van verschillende planten blijft bepaalden tijd geschikt voor bevruchting: een aantal planten worden opgenoemd met een duur van 3 dagen tot soms jaren. De grootte van eenige korrels werd genoemd van 25 tienduizendsten tot 25 honderdsten van 1 m.M. De veel voorkomende stekels aan de opperhuid vergemakkelijken de bevruchting door insecten, de gleuven dier huid maken de uitzetting van den inhoud mogelijk. Die uitzetting geschiedt onder den invloed van eene klevende stof op den stempel, maar zou men ze door water willen veroorzaken, dan springt het vlies en de inhoud raakt verloren; eene aanwijzing om hybridisatie buiten in werking van vocht te doen geschieden. Spreker maakt met een aantal voorbeelden duidelijk hoe de natuur op allerlei wijzen het stuifmeel voor vocht tracht te beveiligen.

Eene lichte ongesteldheid en de uitgebreidheid der voordracht nopen den spreker thans te staken, waarna de heer Pitlo uit naam der vergadering de hoop uitspreekt het vervolg op de eerstvolgende bijeenkomst te mogen hooren.

In de vacature voor Bestuurslid, ontstaan door het bedanken als zoodanig van Jhr. Mr. Quintus, werd in deze vergadering voorzien door met algemeene stemmen Jhr. C. D. Roëll aan te wijzen.

Th. van Zoest Hzn.,
Secretaris.

INGEZONDEN STUKKEN.

Het Wintercongres van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde te Rotterdam op 24 Februari 1892.

Het verslag over bovengenoemd congres gelezen hebbende trof mij vooral Punt II en daarin de zinsnede over het plaatsen van jongelieden in onze Koloniën. Dat dit met zoovele moeielijkheden gepaard zou gaan heeft mij bijzonder verwonderd, evenzoo dat iemand, die daar jaren lang een belangrijke betrekking bekleedde niet in de gelegenheid was geweest jongelieden daar te plaatsen. Het mag daarom mijns inziens een goed verschijnsel heeten dat jongelieden, die de Tuinbouwschool „Amsterdam" te Watergraafsmeer bezochten en plan opgevat hadden in onze Koloniën werkzaam te zijn, steeds met goed gevolg daar geplaatst worden.

Daar de toestanden in sommige culturen daar niet meer zoo rooskleurig zijn als voorheen, laat het zich wel verklaren, dat de positie dier personen op finantieel gebied verminderd is bij vroeger, maar niettegenstaande dit, blijkt uit mondelinge zoowel als uit schriftelijke berichten dat de positie dier jongelieden tegenwoordig steeds vooruitgaande is, zoodat zij die den bovengenoemden weg inslaan, nimmer bevreesd behoeven te zijn van niet te zullen slagen. Vele der Theorethische en Practische krachten in de Oostersche Culturen toch deden hun eerste kennis aan die Tuinbouwschool op.

Het is daarom, dat ik hoop, dat men het mij niet ten kwade duiden zal wanneer ik er op wijs dat op bovengenoemd Congres meer genoemde Tuinbouwschool volstrekt niet ter sprake is gekomen, terwijl ik er toch van overtuigd ben dat aan belanghebbenden daar steeds de noodige inlichtingen gaarne zullen verstrekt worden.

F. W. P. H. Pijtak,
Ned. Tuinbouwkundige.

WEEKNIEUWS.

Westland.

In de vergadering van het hoofdbestuur der Vereeniging „Westland," te Honselersdijk, is op initiatief van den heer P. F. L. Waldeck, te Loosduinen, besloten eene commissie in het leven te roepen, die eene vaartverbinding tusschen het Westland en den Hoek van Holland over 's-Gravezande zal voorbereiden. Met het oog op een rechtstreekschen stoombootdienst tusschen den Hoek van Holland en Engeland wordt eene dergelijke verbinding voor den Westlandschen uitvoer-handel zeer wenschelijk geacht. De commissie is samengesteld uit ingezetenen van elk der Westlandsche gemeenten: Loosduinen, Monster, Wateringen, Naaldwijk, 's-Gravezande en de Lier.

Gooiland.

De afdeeling Gooiland van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde heeft het programma voor de op 29, 30 en 31 Juli a. s. te Hilversum te houden begonia- en rozententoonstelling thans in zijn geheel vastgesteld.

Onder de nummers voor inzendingen van rozen is o. m. opgenomen eene tafelversiering van rozen, of wel eene bloemschikking voor eene feesttafel, bepaald ter grootte voor twaalf couverts. Met dit nieuwe nummer wordt beoogd voor bloemisten eene schoone gelegenheid te openen om blijk te geven van kunstvaardigheid en smaak bij het aanbrengen van prachtige kleurenmengeling uit allerlei variëteiten van rozen. (*N. v. d. D.*)

Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cultuur.

Maandagmiddag is te Haarlem een vergadering gehouden van de *Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur*, waarin besloten werd over te gaan tot de oprichting van een proeftuin, waarin alle leden der Vereeniging gelegenheid zullen hebben bloembollen te plaatsen, waarvan de ware naam onbekend is, waaromtrent de meeningen verschillen of wel van nieuwe variëteiten.

Deze Proeftuin, voorloopig 25 Rijnlandsche roeden groot, zal worden ingericht op de terreinen van de heeren Gebr. Loman, aan den Haagschen straatweg te Haarlem, en onder het onmiddellijk beheer staan van den heer L. Loman, die als zoodanig lid is van de te benoemen plaatselijke commissie van toezicht.

De kosten der plaatsing komen voorloopig ten laste van de algemeene Vereeniging.

De tuin zal op bepaalde dagen en uren voor de leden der Vereeniging toegankelijk wezen.

Er zullen door het hoofdbestuur commissies worden benoemd voor de opnaambrenging en voor enkele geslachten of gedeelten van geslachten.

De beplanting van den tuin wordt voor het seizoen 1892/93 beperkt tot: enkele en dubbele vroege tulpen, trosnarcissen, trompet-narcissen en Lilium speciosum.

Uit het verslag van den secretaris bleek, dat het aantal leden van 1891 af was gestegen van 830 tot 998.

Het Hoofdbestuur werd diligent verklaard omtrent de beslissing op een voorstel van de Afdeeling Oegstgeest, om in 1893 op de tentoonstelling te Chicago een perk tulpen te doen planten. Men had bezwaar tegen de kosten en vreesde dat op 1 Mei, bij de opening, de tulpen reeds zouden zijn uitgebloeid.

De kas der Vereeniging sloot met een voordeelig saldo van *f* 1123.93½. (*N. v. d. D.*)

Tuinbouwtentoonstelling te Londen.

Van Mei a.s. tot October zal er te Londen (Earl's Court) een internationale tuinbouwtentoonstelling worden gehouden, waarvan de opening is vastgesteld op 7 Mei a.s. Belanghebbenden kunnen informaties bekomen bij: The Secretary, international Horticultural exhibition, Earl's Court, London S. W.

Tentoonstelling te Loosduinen.

Te Loosduinen zal op 10, 11 en 12 Mei a.s. door de afdeeling „Westland" der Hollandsche Maatschappij van Landbouw eene tentoonstelling worden gehouden van afgesneden tulpen. De commissie vraagt de inzending van: enkele en dubbele tulpen, van de Duc-soorten, enkele en dubbele Narcissen, van voorwerpen, gevuld met afgesneden tulpen en groen, en van een rond perk met afgesneden tulpen, ter grootte van 75 cM. in diameter.

Met het oog op de kleine telers is bij de eerste twee nummers ook mededinging geoorloofd door inzending van weinig soorten.

Door vijf Westlandsche bloembollenkweekers-vereenigingen zijn medailles uitgeloofd en subsidiën toegekend. De heer Waldeck, te Loosduinen, is voorzitter der tentoonstellings-commissie. (*N. v. d. D.*)

Tentoonstelling te Haarlem.

Verschillende bladen vermelden, dat de Afdeeling Haarlem voornemens is, dit jaar eene tentoonstelling van Begonia's te houden. De Redactie ontving hiervan echter nog geen bericht.

VRAAGBUS.

Vraag No. 14. Vanwaar komt de ziekte, die men het omvallen der kiemplanten noemt (*Pythium de Baryanum*) op de kiemplanten; uit de zaden of uit de gebruikte aarde? F. M.

Vraag No. 15. Niet altijd vormen de *Nepenthes* aan alle bladeren evengoed hunne bekers. Dit is een bekend verschijnsel. Is het anderen ook opgevallen dat ze meest altijd bekers vormen als de bladeren toevallig steun ontvangen en zich eenige keeren om dat steunsel kunnen heenslingeren? Dit komt geregeld voor bij eene *Nepenthes Mastersi*. Hierover het oordeel van bevoegde mannen te vernemen, zou mij zeer veel genoegen doen. F.

Antwoord op Vraag No. 15. Ofschoon het door U genoemde verschijnsel mij niet onbekend en alleszins natuurlijk voorkomt, zoo is het mij toch niet gelukt, daaromtrent iets in de literatuur te vinden. Met name niet in de boeken van Darwin (zie vooral *Climbing-plants*, blz. 80). Rankende bladeren van *Nepenthes* behooren, als regel, eerst een steunsel te omvatten, en daarna hun beker te ontwikkelen, doch over een oorzakelijk verband van beide verschijnselen heb ik niets kunnen vinden. D. V.

TENTOONSTELLINGEN.

Afdeeling 's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. de Koningin Wilhelmina, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. van Rossem, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Gebr. Gr. te H. Tot mijn verbazing zie ik Uw aan ons blad gezonden opstel in Sempervirens verschijnen, zoodat ik het thans niet meer plaatsen kan. Ik verzoek U beleefd, stukken voor ons orgaan voortaan niet ook aan andere bladen te zenden.

J. H. K. te H. Uw drukproeven zijn, helaas, te laat voor dit nummer in mijne handen gekomen.

C. d. V. Het bedoelde adres is te Apeldoorn, niet te Amersfoort, zooals U aan het hoofd van dit blad kunt zien. Overigens is nu alles in orde.

Maidenhair. Uw opstel over bloeiende struiken en den grooten boom zoo juist ontvangen. Beleefden dank.

Jhr. Q. v. U. te 's Gr. Veel dank.

J. H. K. te H. Beleefden dank. Drukproef volgt.

J. K. B. te H Beleefden dank.

Dr. J. R. B. te W. Aan uw verzoek hoop ik te voldoen.

W. E. v. L. te U. Vriendelijken dank; plaatsing zoodra mogelijk.

Prijscouranten.

Groenewegen en Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. Goedkoope voorjaarsaanbieding van Rozen, Knol-Begonia's, Dahlia's en andere planten voor den tuin, 1892.

De **BESTE GRASPERKSCHEERDERS** zijn die, welke wij hier te lande invoeren en die o.a. in gebruik zijn bij de Gemeenten Arnhem, Zutphen; in den Planten- en Vogeltuin, Arnhem; Rijks Academietuin, Groningen; op het Hôtel »Berg en Dal", Nijmegen; »Weldam", Goor; »Twickel", Delden; »Nijenhuis", Diepenveen; »Prins Hendriksoord", Lage Vuursche; »Hijdepark", Doorn; »Middachten"; »'t Hof", Dieren; »Sonsbeek" en op nagenoeg alle villa's in de omstreken van Arnhem en bij een groot aantal bloemisten. Eerste zending uit Amerika is aangekomen. **Bestellingen worden ten spoedigste verzocht.**

LOUIS NAGEL & Co., Arnhem, Magazijnhouders van Werktuigen en Gereedschappen voor Land-, Tuin- en Boschbouw, Zuivelbereiding, Brandweerbenoodigdheden, enz.

Groote voorraad van **ijzeren Tuinrollen, Waterwagens, Tuinspuiten, Hennep- en Caoutchouc-Slangen, enz.**

SCHERMLINNEN in alle breedten.

Schermlinnen in vele kwaliteiten.

SCHERMLINNEN in diverse prijzen.

Men vrage Monster met Prijsopgaaf.

PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,

Fabrikant.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol**, is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: THOOLEN-AMSTERDAM.

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

BOUQUETTEN,

Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,

W. H. WIND.

EERSTE HOOGEVEENSCHE ROZENKWEEKERIJ.

Gebroeders GRATAMA & Co.,
HOOGEVEEN.

Speciale Rozencultuur.

Andere planten worden niet gekweekt.

Beschrijvende Catalogus gratis.

Gladiolus Lemoinei.

(Zie Ned. Tuinbouwblad No. 3, 1892).

Zelf gewonnen Pracht-hybriden,

met namen en kleuren.

12 in 12 srt. f 2.—; 25 in 25 srt. f 4,-; 50 „ 50 „ - 10.—; 50 „ 12 „ - 6,—. Kleuren dooréén 25 f 2,75; 50 f 5.—. 100 f 9,—.

Rabat voor Handelaars en Tuinlieden.

Franco thuis, tegen postwissel, bij

J. J. VAN LOGHEM te Haarlem.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

F. J. MOERKOERT.

ROTSHUIS. UTRECHT.

Aanleg voor Grot- en Waterwerken.

TUNNELS, BRUGGEN,

GROTTEN, RUINE'S.

Maakt plannen voor Wintertuinen, Bloemkamers, Waranda's.

H.H. Kweekers enz.

die hunne ADVERTENTIËN in *het Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, worden verzocht deze uiterlijk voor DONDERDAG MIDDAG twee uur in te zenden.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENT-WAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (n°. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

No. 15. ZATERDAG 9 APRIL 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 13 April a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Samenspraak van Moeder Natuur met een' Bloemenliefhebber,
(afgeluisterd).

MOEDER NATUUR. Wie zal het betwisten, dat ik u niet de grootste en schoonste verscheidenheid van kleuren aanbied? Welke schilder geeft U een' ruimeren blik in de schatkamer der nuancen dan ik? Is het niet een regenboog van bloempjes, die uwe vreugde het meeste wekt en U bewondering vraagt?

BLOEMENLIEFHEBBER. Stel U gerust, o schoone Natuur! Wij betwisten U uwe kleurenpracht niet, die gij tentoonspreidt. Wij vergenoegen ons steeds te zijn onder uwe kinderen. Gij biedt ons meer aan dan iemand ter wereld ons geven kan. Maar . . . . . och spreek, maar, waartoe die vragen?

M. N. Wel, om uit uw mond te vernemen, of ge ziet, wat in mij is?

BLLH. Zeer zeker, moeder Natuur! Zeer zeker, zie ik dat.

M. N. En weet ge ook al dat schoons te waardeeren en goed te gebruiken?

BLLH. Uw rijkdom van kleuren geeft ons als 't ware de macht om het schoonste panorama, het fraaiste schilderstuk in natura voor oogen te stellen.

M. N. Het verheugt mij dat ge zooveel oog voor me hebt. En toch . . . . .

BLLH. Wat deert U dan, o lieve Natuur? Heeft men uwe schoonheden miskent en met voeten getreden? Heeft men uw kleurenpracht misbruikt? O, spreek! — Ik durf zeggen een uwer vurigste minnaars te zijn! — Wat deert u?

M. N. En toch . . . . . Ja, waarde vriend, ge hebt het reeds gezegd. — Nu en dan worden, helaas, mijne schoonheden misbruikt en de schelste en schreeuwendste kleuren (om mij zoo uit te drukken) heel broederlijk en lief, vlak naast elkander geplaatst. Nu eens in groepeeringen van boomen, heesters en bloemparken, onderling en afzonderlijk; dan wederom in bloementafels, kamerversieringen, bou . . . . qu . . . . etten; hierbij wordt me waarlijk de keel dicht geknepen; want de bouquetterie is van een ander oogpunt als kleurschakeering beschouwd, voor mij, voor mijn teeder moederhart eene altijd durende marteling. Mijn lieve kindertjes worden dan immers van hun bloemenkrans beroofd! Ze worden van hun hoogsten luister ontdaan en moeten hun gloriepracht, bloemendos en feestgewaad missen!

BLLH. O, Ja! Ik erken uwe droefheid en neem er van harte in deel. Maar. . . . . dit is, als ik het u zeggen mag, dit is een noodzakelijk kwaad geworden. De menschen verheugen zich in het zien van bloemenmanden, bouquetten enz. Hier kunnen we in 't geheel niet meer buiten.

M.N. Och ja! Deze pijniging moet ik me nu eenmaal laten welgevallen; dat weet ik en ik heb het reeds lang begrepen.

Maar paart zich daaraan nog bontheid van kleuren in het gebruik der afgesneden bloemen, dan is het mij geheel ondragelijk.

Bllh. Hierin geef ik u volkomen gelijk! Gij, die ons zooveel kleuren schenkt, dat geen pen ze naar waarheid kan beschrijven, moogt, volgens mijne opvatting, hierin geenszins gefolterd worden.

M. N. Neen! Dit mag ook niet. En u, als bloemenliefhebber en minnaar der natuur, wil ik het gaarne zeggen, op welke wijze men mij het leven kan veraangenamen, door me deze marteling te onthouden.

Bllh. O, Natuur! Laat hier uwe wijsheid spreken! Laat uw woord ons een gids zijn op de onafzienbare afmeting en uitgestrektheid door de binderij in onze dagen ingenomen. Dat uwe kennis, van hetgeen ge ons ten gebruike schenkt, ook onze kennis zij, opdat we uwe gaven niet misbruiken!

M. N. Ik wil dan een begin maken met de roos, daar zij mijne lieveling bij uitnemendheid is; wijl ik haar tot koningin der bloemenwereld heb verheven. Haar wil ik het eerst noemen, omdat ze als snijbloem zeer hoog staat aangeschreven. Voor bloemwerken is mijne lieveling onontbeerlijk. Ook bestaan er genoegzame kleuren van het zuiverste *wit* der Rozen, *Mme George Bruant* (*R. rugosa*); *The Bride, Niphetos, Etendard de Jeanne d'Arc* (*R. Theae Indicae*); *Perles des Blanches* (*R. hybrida Noisettiana*) en *White Baroness* (hybride remontant-roos) enz., af tot het donkerste *purper* en *rood* der rozen: *Abel Carrière, Avocat Duvirier, Charles Darwin, Deuil du Colonel Denfert, Monsieur Boncenne* en *Pierre Notting* (alle hybride remontant-rozen) toe, met alle mogelijke nuancen, om de scherpst tegenover elkander staande kleuren gezamenlijk te kunnen aanwenden, of laat ik juister zijn en zeggen, om de schoone en prachtige kleuren, waarmede ik mijne koninginnebloem versierd heb, door wansmaak te misbruiken.

Bllh. Ook ik acht de kleurschakeering bij de bloemenbinderij van het grootste gewicht. Zoudt gij me niet eenige wenken daaromtrent willen geven?

M. N. Voorzeker. Luister slechts. Door eene goede verdeeling en samenstelling der kleuren is bloemwerk in waarheid zeer schoon en prachtig te maken. En al zijn de bloemen nog zoo fijn en kostbaar, wanneer het aanbrengen van kleuren niet goed gerangschikt is en niet geëvenredigd is naar gelang van het voorwerp dat men met bloemen vult, zullen zij de oogen niet streelen.

Bllh. Welke kleuren zou men moeten aanwenden bij een goed Rozenbouquet?

M. N. Wat zal ik je daarvan zeggen! *Geel* is gewoonlijk de minst geliefde kleur onder de bloemen; slechts bij de rozen is geel in hoofdzaak gewild. Vervaardigt men nu een bouquet van rozen, die alle één en dezelfde kleur hebben, zoo zal dit, goed gebonden, in den smaak vallen. Maar, hoe donkerder *rood* men b.v. gebruikt, des te meer rozenbladen moet men er tusschen door laten schijnen. Dit geeft een zeer schoon effect en is aan te raden, wijl men bij het paren der verschillende kleuren *rood* en *groen* aantreft. Wil men verschillende kleuren in het bouquet aanbrengen, zoo kieze men nu eens *rose* in het centrum, dan eenige randjes *wit* en voor den buitenrand vervolgens *crêmekleurig*; dan wederom *geel*, *wit* en *rose* of wel *wit*, *vleesch-* of *zalmkleur* en een weinig *rood* in den buitenrand. Ik wensch echter, als uwe meesteres, u meer eene algemeene beschouwing over de kleurenmengeling te geven.

Bllh. Hoe moeten we te werk gaan bij de Chrysanthemums b.v., waar wij ook eene zoo enorm groote verscheidenheid van kleuren vinden, van het reinste *wit* tot het donkerste *bruin*, *paars* en *wijnrood*, terwijl het *hooggeel* in geenen deele ontbreekt?

M. N. Ik zou te veel in bijzonderheden treden, beste vriend. Wat ik in het algemeen zal meedeelen is voldoende om u en anderen tot maatstaf te dienen bij de binderij, waar het geldt de kleurenverdeeling.

Het oog wil niet immer de volle uitwerking van ééne kleur. Het verlangt overgang, schakeering, vooral afwisseling en nuancen en deze heb ik in mijne kinderen ruimschoots neergelegd. *Rood*, *geel* en *blauw* noemt men grond- of hoofdkleuren; de gemengde kleuren zijn *oranje*, *violet* en *groen*.

Bllh. Waartoe die verdeeling?

M. N. Omdat *oranje* ontstaat uit *rood* en *geel*, *violet* uit *rood* en *blauw*, en *groen* uit *geel* en *blauw*. Men heeft ook nog eene andere verdeeling, nl. warme en koude kleuren. Tot eerstgenoemden behooren *oranje*, *rood* en *geel* en voor laatstgenoemden kent men *blauw*, *violet* en *groen*. Hierdoor ontstaat in de kunstspraak der kleuren een' karakteristiek nevenbestaan. De warme kleuren hebben eene veel grootere lichtkracht dan de koude, vandaar dat gene deze spoedig overschreeuwen. Voor decoratie-bloemwerken zijn vooral de warme kleuren en wel de warmste van allen *geel* aan te bevelen, daar zij reeds op groote afstanden het oog tot zich trekken.

Bllh. Wat gebruikt men bij voorkeur, volgens uwe meening, bij verjaardags-, bal- en engagements-bouquetten? Zijn dan lichte kleuren niet te verkiezen boven donkere?

M. N. In bedoelde bouquetten zal het zeer gepast zijn het *rood* steeds een plaatsje te verschaffen, wijl rood de kleur der liefde is. Men behoede zich echter voor eene overheersching der genoemde kleur, daar overigens lichte kleuren de voorkeur verdienen. *Blauw* is over het algemeen zeer gezocht en geliefd, aangenaam voor het oog en laat zich in bloemstukken van verschillenden aard goed vereenigen met *geel*.

Bllh. Is het dan niet betreurenswaardig, o schoone Natuur, dat het lieflijke blauw zoo schaarsch des zomers onder de bloemen wordt aangetroffen?

M. N. Hierin hebt ge volkomen recht; vandaar dan ook dat men er op uit is de bloemen *blauw* te kleuren. Doch laat ik u nog iets over de kleur der onschuld, de meest aangetroffen kleur onder de gekweekte bloemen in Europa mededeelen. Geheel rein en zuiver *wit* is het zelden; meestal is het in eene meerdere of mindere mate verbonden met *geel*, *rood* of *groen*, en hierdoor ontstaan een aantal zachte en lieflijke nuances. In bindwerk is *wit* bijna onontbeerlijk te noemen. *Wit* heeft de eigenschap elke schelle samenstelling van kleuren op te lossen, wanneer het daartusschen is geplaatst. In verbinding met *groen*, hetgeen in de bloemwerken eene eveneens gewichtige rol speelt, geeft *wit* een fijn en edel effect, denk slechts aan een bruidsbouquet. Wordt geen wit bindwerk vereischt, zoo late men nimmer het *wit* den toon aangeven, maar meer dienen als grond, waarop de andere kleuren zeer prachtvol uitkomen. In vereeniging met donkerrood en blauw mag het de helft der benoodigde bloemen uitmaken. En nu mijn vriend, vraag ik u verschooning, wijl ik een korte nachtelijke rust moet gaan genieten; het is echter slechts een oogenschijnlijke rust, want Moeder Natuur is altijd werkzaam.

De bloemenliefhebber haastte zich haar een woord van hartelijken dank toe te voegen, voor het leerrijke hem geschonken.

Wat zij vertelde over *bonte* bloemen in bloemstukken, hoop ik, voor zoover ik het afluisterde, later mede te deelen. Tevens vleide ik mij in de gelegenheid gesteld te zijn, dit zoo hoogst zeldzaam voorkomend feit in algemeener kring langs dezen weg te kunnen en mogen bekend maken, waarvoor ik onzen geachten Hoofdredacteur mijn welgemeenden dank betuig.

1892 Voorjaar, Utrecht. Wilh E. van Leer.

Bontbladerige Clivia's.

Op de onlangs gehouden tentoonstelling der afdeeling Oegstgeest en Omstreken, werd o.a. door den heer J. G. Ballego te Leiden een bontbladerige Clivia tentoongesteld, die een zilveren medaille buiten programma verkreeg. Wel waren bij het tentoongestelde exemplaar de jongste binnenbladen nog groen, maar de overige bladen waren geelachtig gestreept en het onderste blad was voor de helft fraai zilverbont gestreept. Zoo deze verscheidenheid zich mettertijd nog beter karakteriseert zal ze zeker een aanwinst zijn voor de verzamelaars van bontbladerige planten. Er wordt in het procesverbaal der bekroningen niet opgegeven tot welke soort of varieteit deze afwijking behoort. Is dit misschien onbekend? Het zou van belang zijn dit te weten, omdat ook vroeger reeds een bontbladerige Clivia is vermeld.

In den Index Bibliographique de l'Hortus Belgicus van EDUARD MORREN en ANDRÉ DE VOS wordt melding gemaakt van een *Imantophyllum cyrtanthiflorum* LINDL. foliis vittatis — 14 Juli 1867 door LOUIS DE SMET te Brussel tentoongesteld — terwijl in den catalogus p. 91 van 1876 van denzelfden LOUIS DE SMET wordt aangeboden *Imantophyllum Aitori* HORT. *foliis variegatis* voor fr. 20.— per stuk. Het is niet onwaarschijnlijk, dat hier dezelfde plant gemeend is, daar het bekend is dat *Imantophyllum cyrtanthiflorum* een hybride is, indertijd door VAN HOUTTE gewonnen, van *Clivia nobilis* LINDL en *Clivia miniata* RGL, die in de houding der bloem dichter bij de eerste dan bij de tweede soort staat.

Nu zou het mogelijk zijn, dat men ook nog andere Clivia's met bont blad had gewonnen en zoo daarvan den lezers van het Tuinbouwblad iets bekend is, zou het niet van belang ontbloot zijn, daaromtrent iets naders te vernemen, en ook, of die vormen ergens beschreven zijn en zoo ja, waar?

J. H. K.

Lilium Harrissii.

Een aanmerkelijke verandering is er gekomen de laatste twee of drie jaren in het gebruik van deze *Lilium*, voornamelijk in Amerika en Engeland. De vraag was altijd voor eerste soort bollen en alleen dan werden tweede en derde soort gebruikt wanneer er geen eerste te koop waren. De ondervinding heeft echter geleerd, dat de grootste bollen van deze soort niet altijd het voordeeligst zijn voor de bloemisten.

Enkele bloemisten begonnen dus tweede en derde soort te gebruiken onder de volgende behandeling. In het begin der maand Augustus bij aankomst der bollen van *Bermuda* worden die van de derde soort geplant in een 5 duims pot, (in iedere pot één bol), onder de stellingen geplaatst in de kassen en voorzien van water, zoo dat de bollen niet kunnen uitdrogen. Van tijd tot tijd worden ze dan natuurlijk wederom van water voorzien, verder behoeft men er niets aan te doen.

Zoodra nu de bollen beginnen te groeien, plaatst men ze op de stellingen waar ze de volle zon en lucht kunnen genieten; wordt het noodig de kas te verwarmen dan geeft men een temperatuur van 45° à 50° F. bij nacht en 65° à 70° F. bij dag, doch de temperatuur van 65° à 70° zou te warm zijn, tenzij men flink kan luchten; deze behandeling brengt de lelies in bloei in het begin van December, in ieder geval tegen Kerstmis.

Het is echter noodzakelijk geen groote bollen hier voor te gebruiken, alleen derde soort van 4 tot 5 duim in omtrek. Want de grootere van 7 tot 9 duim komen eerst twee maanden later in bloei.

Sommige bloemisten hebben de kleinere bollen, op deze wijze behandeld, veel voordeeliger bevonden. Ten eerste zijn zij goedkooper en ten tweede kan men tweemaal bloemen snijden in plaats van eens. Nog om andere reden is het voordeeliger omdat de *L. Harrissii*- grootendeels gebruikt wordt voor grootere decoratiën; in dit geval is een *Lilium* even zoo veel waard met 2 bloemen als een met twee bloemen en 4 à 5 knoppen, omdat voor de knoppen doorgaans niets wordt betaald. Ook is het beste om één bol in één pot te plaatsen, want de ondervinding heeft geleerd, dat de *L. Harrissii* ongelijk bloeit, zoodat men van drie bollen b.v. in één pot, slechts één tegelijk in bloei zou hebben en de andere een geruimen tijd daarna. Voor decoratie's met Paschen of omstreeks dien tijd kan men dus de grootere bollen gebruiken, die doorgaans van 5 tot 10 bloemen geven, doch deze zijn niet zoo voordeelig. Wenscht men een opeenvolging van bloemen, dan is het noodig om de bollen na ze geplant te hebben in een koude bak te plaatsen en er van tijd tot tijd zoo veel binnen te brengen als men denkt noodig te hebben. Het is dus duidelijk, dat de kleinere bollen meer winst afwerpen, omdat men ze twee maal in bloei kan hebben, en de grootere slechts eens in denzelfden tijd. Men kan dus beginnen met van de kleine bollen bloemen te snijden of ze in potten te verkoopen half December en steeds door blijven gaan tot Mei, Juni of nog later.

In en om Londen kan men deze wijze van forceeren niet geheel volgen, omdat in November dikwijls de mist zoo vreeselijk is en zeer nadeelig werkt op deze *Lilium's*. Doch waar men niet met zulke hevige mist te kampen heeft, daar is men geregeld wel geslaagd.

Op verzoek van een Amerikaansch vriend, en met de gedachte, dat de een of andere bloemist er wellicht winst mee kon doen heb ik deze weinige regels geschreven.

Tottenham, C. W. NIEUWERF.

TENTOONSTELLINGEN.

Het programma der aanstaande Afdeelings-tentoonstelling te Arnhem.

Met groote belangstelling hebben zeker alle leden onzer Maatschappij dit programma ontvangen, dat eene buitengewoon fraaie en rijke tentoonstelling in het vooruitzicht stelt.

Ongetwijfeld is dit programma met veel zorg opgesteld en munt het uit door volledigheid, zoowel wat aangaat de gevraagde artikelen, als wat de nauwkeurigheid betreft der vastgestelde voorwaarden. Met deze opvatting schijnen mij echter eenige kleine onderdeelen in strijd te zijn, en daar die wellicht tot misverstand aanleiding zouden kunnen geven, meen ik de vrijheid te mogen nemen er op te wijzen; wellicht is er gelegenheid, datgene wat minder duidelijk schijnt, nader toe te lichten.

In de eerste plaats wat de *voorwaarden* betreft. Hier stuit ik op art. 2, waar eerst gezegd wordt, *alleen leden der Maatschappij zijn bevoegd in te zenden* terwijl in de volgende alinea sprake is van *botanische tuinen, diergaarden en andere openbare inrichtingen.* Doelt dit op de samenwerkende vereenigingen, die hier in de termen vallen, en als leden zouden kunnen worden beschouwd, of op inrichtingen wier directeuren lid zijn, of moeten andere inrichtingen om te kunnen mededingen eerst lid worden?

Volgens art. 3 moet de inschrijving ter mededinging plaats hebben op 13 Augustus, dat is 25 dagen voor de opening der tentoonstelling, en in de laatste alinea van hetzelfde artikel worden latere inschrijvingen bedreigd met niet-toelating. Misschien was deze bepaling onvermijdelijk in verband met art. 1, waarin gezegd wordt, dat de tentoonstelling alleen zal doorgaan bij genoegzame deelneming. Maar een zoo groote tijdsruimte tusschen opgave en inzending, geeft allicht aanleiding tot groote teleurstelling. Zeer conscientieuse inzenders onthouden zich vaak van opgave, omdat zij niet zeker kunnen zijn van hunne inzending. Zij die er lichter over denken, zenden een lange lijst van opgaven in van al hetgeen ze misschien zullen gereed hebben, en blijven later met het meeste weg. Er zijn voorbeelden, dat op die wijze door het wegblijven van een inzender, een vierde of meer der gereserveerde tentoonstellingsvakken onbezet bleef. Ongetwijfeld kan men van vele artikelen een maand te voren opgeven of men ze zal inzenden of niet, maar daar, waar men van het weder afhankelijk is, wordt dit moeielijk. Een korte termijn tusschen opgave en inzending is altijd in het belang der tentoonstelling.

In de 2e alinea van art. 4 leest men: De *planten* moeten van duidelijk en juist geschreven naam-etiquetten voorzien zijn. De inzender en de keurmeester, die zich letterlijk aan het programma houden, (en daartoe zijn ze verplicht, vooral wanneer, zooals hier, alle bijzonderheden nauwkeurig zijn voorgeschreven) zullen tengevolge van dit artikel tot de conclusie komen, dat het alleen betrekking heeft op de afdeeling A en B en dat men dus bij de afdeeling C (afgesneden bloemen) en D (vruchten) geen naam-etiquetten behoeft te voegen. Dit zal toch wel niet in de bedoeling van het bestuur liggen en het eenige goede zou zijn, dat men eens bijvoorbeeld voor no. 73 zou te zien krijgen 150 verscheidenheden Rozen, waarvan men het onderling verschil ook zonder naam-etiquetten zou kunnen constateeren. Men zal opmerken, dat deze aanmerking overbodig is, maar er zijn wel eens op tentoonstellingen collectiën Dahlia's bekroond, waar de naam-etiquetten ontbraken en dit zou ook hier met volle recht kunnen geschieden, ook al stonden er goed geëtiquetteerde verzamelingen als mededingend naast. Onzes inziens, moet men naam-etiquetten eischen overal waar zulks eenigszins mogelijk is.

In de 2e alinea van art. 6 wordt voorgeschreven, dat de inzender moet zorgen voor vazen of andere voorwerpen voor het plaatsen van bouquetten (afdeeling B) benoodigd, maar

omtrent de afdeelingen C (afgesneden bloemen) en D (vruchten) wordt niets gezegd. Heeft ook hier de inzender te zorgen voor al wat hij noodig heeft of verstrekt het bestuur de noodige karaffen en borden? Het laatste zou vooral aan inzenders van meer verwijderde plaatsen een groot gemak geven, daar waar men niet alleen met het tentoonstellen van enkele bloemen, zooals rozen te doen heeft, die meestal op andere wijze worden gearrangeerd.

Wat het programma zelve betreft, zoo worden daar, achter de verschillende artikelen, bij afwisseling gebruikt de woorden „in verscheidenheden, in soorten, in soorten of verscheidenheden," zonder dat het blijkt, wat men hiermede bedoelt. Oppervlakkig zou men denken dat men met „soort" het plantkundig begrip *species* en met „verscheidenheid" dat van *varietas* bedoeld heeft, maar als men de artikelen nagaat, dan blijkt het dat dit onmogelijk het geval kan zijn, en zoo de keurmeesters deze uitdrukking in botanischen zin moesten opvatten, zou hun werk bepaald onmogelijk worden. Als voorbeelden behoeft alleen gewezen te worden op de Nos. 13, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 35, 42, 44, 61, 82, 85 en verscheidene andere. Vat men de woorden soort en verscheidenheid op als identiek, zoodat men alleen op verschillen te letten heeft, dan is de zaak in orde, maar dan heeft de uitdrukking soorten en verscheidenheden bij no. 21 geen doel, want juist door hier de beide woorden in botanischen zin naast elkaar te plaatsen, geeft men ook dien zin aan elk der woorden afzonderlijk gebruikt, en dit kan onmogelijk de bedoeling zijn. Wellicht is ook op dit punt een kleine toelichting in het belang van inzenders en keurmeesters niet overbodig. J. H. K.

Landbouwtentoonstelling te Leiden.

De sleutelstad zal dezen zomer het voorrecht genieten de 38ste algemeene Landbouwtentoonstelling binnen hare veste te hebben. Deze zal gehouden worden in de gebouwen, stallen en tenten der Maatschappij van Landbouw te Leiden.

Het programma van deze tentoonstelling, dat ons dezer dagen werd toegezonden, omvat 11 afdeelingen met 23 onderafdeelingen, er wordt dus veel, zeer veel gevraagd, de meeste vragen echter kunnen wij stilzwijgend voorbijgaan daar onze bloemisten toch zeker geen „*kuispink*" of een vet varken in te zenden hebben. Wij beginnen dus bij afdeeling D. Tuinbouw. In deze afdeeling worden verschillende vragen gedaan voor appelen, peren, perziken en verschillende soorten groenten. In afdeeling E worden coniferen, hulsten, hoepels en teenhout gevraagd, terwijl afdeeling F de bloemkweekerij omvat.

De planten onder deze rubriek gevraagd moeten in potten of kuipen zijn gekweekt. Men vraagt onder meer een verzameling planten tot opsiering van het lokaal der tentoonstelling en een collectie bloeiende planten tot opsiering van het terrein der tentoonstelling. Verder worden er eenige vragen gewijd aan Knolbegonia's, Pelargonium, Coleus, Asters, Gloxinia's, Dahlia's, Canna's en Anjers. Die laatste vraag is eenigzins onduidelijk en kan zeker aanleiding tot verwarring geven, immers er zijn zooveel soorten van „Anjers." Welke bedoelt men hier?

Hierop volgen vier vragen voor de bouquetterie: een tafelbloemstuk, twee tafelbouquetten, een bal- en een bruidsbouquet. Een ieder, zonder onderscheid of hij al dan niet lid der Maatschappij is, wordt uitgenoodigd op deze tentoonstelling in te zenden. De aangifte van inzending moet geschieden door inzending der daarvoor bestemde lijsten vóór 14 Augustus 1892 aan den Secretaris der Maatschappij, den heer P. F. L. Waldeck te Loosduinen, die ongetwijfeld ook voor belanghebbenden programma's beschikbaar heeft. Inzenders van bloemen moeten die zelf rangschikken en verzorgen.

BOEKBESCHOUWING.

Jhr. L. J. Quarles van Ufford. *Handleiding tot de kennis en het kweeken van Orchideeën, 1892. Eerste Aflevering.*

Wij hebben reeds vroeger het voornemen van onzen geachten medewerker, om een Handleiding voor Orchideeën-liefhebbers in de Nederlandsche taal het licht te doen zien, aangekondigd. Thans ligt de eerste aflevering, de beide eerste vellen omvattende, vóór ons. De titel vermeldt dat het werk met belangrijke en zeer gewaardeerde medewerking van een lid van de Nederlandsche Orchidophilenclub geschreven wordt, en wij kunnen dus overtuigd zijn, dat niet alleen de buitenlandsche literatuur, maar vooral ook de ervaringen, in ons land over het kweeken van Orchideeën opgedaan, den grondslag van het werk uitmaken. En juist hierin ligt eene aanbeveling, die aan ieder belanghebbende aan dit werkje de voorkeur zal doen geven boven buitenlandsche van gelijke strekking.

Het boek verschijnt in het handige formaat van des schrijvers vroegere, aan onze lezers welbekende werkjes over Orchideeën en is voorzien van een voorwoord van de hand des heeren van Lansberge, den Voorzitter der Nederlandsche Orchidophilen-club, die op de Orchideeën-tentoonstelling te 's Gravenhage in het vorige jaar zich op zoo schitterende wijze als voorganger op dit gebied deed kennen.

In deze eerste aflevering zijn, na een korte inleiding, behandeld de algemeene regels omtrent de cultuur der Orchideeën met betrekking tot de inrichting der kassen, de ventilatie, de temperatuur, de beschaduwing, de verzameling en verzending, de behandeling der Orchideeën bij hare aankomst, het planten en verpotten der Orchideeën, de behandeling gedurende den groeitijd en in den rusttijd; dus in één woord de voornaamste vraagpunten uit de levensgeschiedenis van gekweekte Orchideeën.

Gaarne beveel ik dit werkje aan alle liefhebbers dezer plantenfamilie aan, terwijl ik vertrouw dat velen er de aanleiding en het middel in zullen vinden, om zich op hare cultuur te gaan toeleggen. Red.

Bekroond antwoord op de prijsvraag uitgeschreven door „*de Veldpost*," benevens eene beschouwing der overige antwoorden, door F. J. van Pesch.

Het was zeker een goed denkbeeld der Redactie van „*De Veldpost*" om de volgende prijsvraag uit te schrijven:

„Hoe moet een hectare bouwgrond gedurende drie achtereenvolgende jaren, telken jare worden bewerkt?

Met welke vruchten bezaaid of bepoot? Hoe geoogst worden? om met de *minste kosten* de *meeste* opbrengst te leveren, zonder de waarde van den grond te verminderen. Het is een eisch, dat in het antwoord vermeld worde, de soort van den grond, waarop men veronderstelt te bouwen, en de streek waar hij in Nederland gelegen is."

Niet minder dan 32 antwoorden zijn hierop ingekomen, en benevens het bekroond antwoord van den heer G. H. Molewijk te Vledder, geeft de heer van Pesch eenige beschouwingen over de voornaamste andere antwoorden, welke te zamen een brochure vormen, die voor den prijs van dertig centen bij den heer A. W. van Megen, te Amsterdam, verkrijgbaar is. Wij erkennen gaarne, deze brochure met bijzonder genoegen gelezen te hebben; het schonk ons tevens de overtuiging dat, voor wie zijn akkers beredeneerd bebouwt, zij goede winsten afwerpen. Maar, zegt de geachte schrijver van het bekroond antwoord: dan moeten de oude sleur en vooroordeelen tegen al wat nieuw is, spoedig op het gebied van landbouw wijken voor de wijze lessen van ervaring en wetenschap. (*)

Gaarne bevelen wij deze duidelijk geschrevene brochure bij onze lezers aan

(*) Deze raadgeving is ook op tuinbouwgebied niet ten onpas; ook daar volgt men nog maar al te veel den ouden sleur en spot men met de wetenschap.

ELK WAT WILS.

Pyoctanine voor kiemplanten. In de *Revue horticole* van 1 Februari 1892 geeft onze landgenoot, de heer J. F. Wilke, op blz. 51 eenige mededeelingen over deze stof, die hij warm aanbeveelt tot bestrijding van den schimmel, die niet zelden jeugdige zaaisels in kassen met bijna plotselingen ondergang bedreigt.

De heer Wilke had de vriendelijkheid aan de *Redactie* van dit blad een fleschje met deze stof toe te zenden, en toevallig heb ik de gelegenheid gehad mij door eigen waarneming van de juistheid zijner opgave te overtuigen. De ziekte waartegen ik haar gebruikte overviel in weinige dagen een uitgestrekte cultuur van kiemplanten o.a. van *Oenothera Lamarckiana*, die daardoor geheel verweekten. Na begieting met Pyoctanine bleven

de nog onaangetaste kiemplantjes, midden tusschen de zieke en stervende, geheel gezond.

Er bestaat een geel en een blauw Pyoctanine; het eerste is onwerkzaam; het laatste is het bedoelde. Het is een groen poeder, dat in zeer geringe hoeveelheid (bijvoorbeeld een theelepel-vol op eenige liters) het water zeer sterk paars kleurt; bij het opdrogen kleuren zich daarmede bevochtigde voorwerpen blauw. Met de paarse oplossing overgiet men de culturen zonder verdere voorzorg; zij is, merkwaardiger wijze, voor de kiemplanten ook in vrij groote hoeveelheden onschadelijk, terwijl zij de schimmels doodt.

De pyoctanine is te Rotterdam bij den heer DE LOOS, handelaar in drogerijen en chemicaliën aan den Schiedamschen dijk verkrijgbaar; een fleschje à f 0.60 is voor jaren voldoende. RED.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Nijmegen en Omstreken.

Ter vergadering van 26 Maart l.l. trad de heer J. K. BUDDE van Haarlem op als spreker over „Londen en Omstreken uit een tuinbouwkundig oogpunt beschouwd"; tengevolge der drukke werkzaamheden van dit seizoen, was de vergadering slecht bezocht. Mededeeling werd gedaan eener ontvangen missive van het Hoofdbestuur over eene wijziging in het huishoudelijk Reglement.

Ingezonden was door het lid J. J. DIBBITS eene flinke collectie goed gekweekte tulpen in vollen bloei.

H.

INGEZONDEN STUKKEN

„Een verblijdend verschijnsel." [1])

Niet weinig was ik verbaasd toen ik in No. 9 van dit blad het artikel onder bovenstaanden titel las. De aanloop van dit stuk was zeker juist, dat samenwerking tusschen praktijk en wetenschap de leus der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde behoort te zijn. Hoe werd ik echter teleurgesteld, toen ik het vervolg van dit artikel las. Ofschoon ik noch aan een Hortus direct verbonden ben, noch als kweeker eenig belang bij de zaak heb, zoo was ik toch zeer ontstemd over de wijze waarop deze zoogenaamde innovatie besproken en haar wijze van ontstaan verklaard werd. Als onpartijdig beoordeelaar zij het mij daarom vergund eenige opmerkingen te maken, die dit schrijven mogen rechtvaardigen. Het stuk in dit blad is nog kernachtiger dan de inleiding der Groningsche zaadlijst zelf. Wat die aloude sleur was, was me eerst niet recht duidelijk, want de gemelde zaadlijst is precies zoo ingericht als de Leidsche het sinds jaren is; eerst later ging mij een licht op. Ook Flora en Pomona No. 228 geeft een kleine beschouwing over de Groningsche zaadlijst ten beste.

In de eerste plaats iets omtrent die zaadlijsten in het algemeen. Zij worden uitgegeven, niet als handelscatalogi, doch om aan verschillende Horti de gelegenheid te schenken, planten die zij niet bezitten, door ruil te verkrijgen. De weinige zaden die ook in den handel voorkomen, zal men bij voorkeur niet van een partikulier betrekken, doch aan de andere zijde zal de laatste hierbij geen groote schade lijden, daar men die zaden toch niet in enorme massa koopt. Bovendien staat het nog te bezien, waar men de beste namen zal aantreffen, bij partikulieren of bij een academietuin. Ook hier kunnen vergissingen voorkomen, natuurlijk, de planten kunnen zich mengen of een plant kan onder een verkeerden naam ingekomen zijn; dat alles is mogelijk, doch blijft mijns inziens uitzondering.

Na deze beschouwingen zegt de mij onbekende schrijver C. S., dat Prof. MOLL en de heer FIET besloten hebben, eens voor altijd met de oude gewoonte te breken. In ons land zijn slechts weinig botanische tuinen; over de andere kan ik niet oordeelen, doch in den Leidschen Hortus heb ik nu al zooveel jaren rondgewandeld, dat hij mij lief geworden is en ik er niet goed iets kwaads van kan hooren; bovendien ben ik genoeg bekend met de wijze van werken aldaar, dat ik hierover iets kan meedeelen. Laat ik het stuk van den heer C. S. nu verder laten rusten om de Groningsche zaadlijst nader te bezien.

Vooreerst blijkt uit artikel 1 der inleiding, dat dit jaar voor het eerst uitsluitend opgegeven zijn de zaden die dit jaar verzameld zijn; vroegere zaadlijsten gaven ons alzoo ten deele ook oude zaden; de opstellers verklaren het hier ronduit. Welnu, in Leiden heeft nooit anders als regel gegolden dan om versche, pas ingeoogste zaden aan te bieden, terwijl alleen dan, wanneer sommige planten geen voldoenden oogst hadden opgeleverd, zaden van het vorig jaar werden genoteerd, echter met bijzondere vermelding. Ook dit jaar zijn die zaden met een sterretje aangeduid.

Als regel geldt hier de overgebleven zaden niet langer dan één jaar te bewaren, na dien tijd worden ze vernietigd, zoodat van overdrijving in dit opzicht nooit sprake kan zijn. Waartoe zou dit ook dienstig zijn? De botanische tuinen zijn geen handels-inrichtingen voor wie het nuttig konde zijn, zoo veel mogelijk zaden ten verkoop voorradig te hebben. Daarenboven kan ik mededeelen, dat de eigenlijke zaadplanten in een afzonderlijk gedeelte van den tuin te vinden zijn, dagelijks goed verzorgd, gewied en uit elkander gehouden worden, en wanneer ik nog mededeel, dat de heer E. TH. WITTE zich met vollen ijver en met liefde van deze taak kwijt, dan meen ik dat ieder zal aannemen, dat de zaadplanten hier althans aan goede handen zijn toevertrouwd.

Ik heb echter nog sterker bewijzen tegen de Groningsche zaadlijst Ik haal daartoe artikel 2 aan: „Zaden van zeer algemeen gekweekte planten, die men overal van uitstekende kwaliteit kan koopen en die van overal in Europa in het wild groeiende planten zijn niet opgenomen." Dit alles is heel goed, maar een enkele blik in de lijst doet ons het onvolkomene van de toepassing van dit artikel zien. Ik zal slechts een paar grepen doen. Alle in de lijst opgenomen *Hydrophyllaceae* zijn gewone handelsplanten; *Nemophila atomaria* FISCH ET MEY; *Nemophila maculata* BTH. en *Phacelia conjesta* HOOK, zijn bijv. bij HAAGE UND SCHMIDT, te Erfurt, voor 20 Pf. de 20 gr. en voor 10 Pf. het pakje te verkrijgen, de laatste zelfs à M. 2.25 per kilogram; *Fritillaria imperialis* evenzoo. Zijn *Campanula medium* L. var. *Calycanthema*, *Scabiosa atropurpurea*, *Statice suwarowi* geen allergewoonste kultuurplanten? Dit zijn slechts eenige waarop toevallig mijn oog viel. Wat is *Fagopyrum tataricum* MÖNCH?

En hoe is het gesteld met de algemeen wild voorkomende planten? Volgens de inleiding zou men er geen enkele vinden. En toch lees ik, dat te verkrijgen zijn *Paparer argemone* L., *dubium* L. en ook *Rhoeas*, voorwaar geen zeldzaam gewas, terwijl *P. Rhoeas* L. var. *Shirley Poppies* een eigenaardig licht werpt op de gewone tuinvariëteiten; vervolgens op diezelfde bladzijde *Ranunculus arvensis* L., *auricomus* L., *bulbosus* L., *sceleratus* L. Men zal genoegzaam inzien hoe nauw men het met die voorrede moet nemen.

Uit dit alles volgt, dat de zaadlijst nog slechts een onvolkomen toepassing van de in de inleiding gestelde regelen geeft; ware dit niet het geval, zij zoude meer dan de helft kleiner geworden zijn. Doch het is tegen de grondgedachte dat ik bezwaar heb. Dat het wel degelijk van nut kan zijn zeer algemeen voorkomende planten op te nemen, kan ik met voorbeelden bewijzen. Op 1 Maart waren reeds zestig der door den Leidschen Hortus verzonden zaadlijsten terug. De Hortus te Lemberg, in Galicië, vraagt o. m. *Cuscuta europaea* L. aan, dus een Europeesche soort; die van Antwerpen, *Ulex europaeus* L., *Sanicula europaea* L., *Daucus Carota*, *Vicia Faba Geranium dissectum*, *Bryonia dioica* JACQ., *Chrysanthemum segetum* TIRST, *Arnica montana* L., *Centaurea cyanus* L., en meer anderen, die in België inlandsch zijn; Madrid vraagt *Butomus umbellatus* L. en *Sagittaria sagittifolia* L., *Nymphaea alba* L., voor ons allergewoonste planten, en ook *Sagina procumbens* L., een plantje dat men dagelijks tusschen de straatsteenen vertrapt. Kan het sterker? Zoo ook zouden mij de zaadlijsten, verzonden naar Siena (Italië) en Palermo, meerdere bewijzen kunnen opleveren.

Omgekeerd werd door Prof. WIJSMAN alhier voor zijn Laboratorium een groot aantal zaden van pharmaceutische planten aangevraagd; geen van allen zeldzame planten, doch die men met weinig uitzonderingen niet anders dan door bemiddeling van botanische tuinen kan verkrijgen. Madrid leverde voor dat doel een zeer groot aantal. Hoe zoude men die zaden moeten verkrijgen indien de academische zaadlijsten ze niet aanboden? Ze zelf te laten zoeken is toch te kostbaar, terwijl men ze elders gemakkelijk kan ontbieden.

Zoo werd door de direktie van den botanischen tuin te München een groot aantal allergewoonste planten aangevraagd, omdat aldaar in den afgeloopen zomer de geheele zaadoogst verwoest werd door den hagel. Daar heeft men nu echter geen zaadlijst opgemaakt, doch in de plaats daarvan circulaires aan de verschillende botanische tuinen gezonden, mededeelende dat hun zaadoogst mislukt was, doch met verzoek om toch van den ruilhandel te mogen profiteeren. 1) Het is ons allen bekend, dat het afgeloopen jaar zeer ongunstig is geweest om goede zaden te winnen; daarom werden ook hier van vele gewassen geen zaden aangewonnen, doch voor zoover het mogelijk was, zaden van het vorig jaar daarvoor aangeboden.

De botanische nomenclatuur zal ik bij dezen maar laten rusten, want ik geloof toch reeds een to onbescheiden plaats in dit blad gevraagd te hebben. Er zijn trouwens nog meer opmerkingen over dit kleine geschrift, die ik niet verder bespreken wil. Uit het hierboven medegedeelde volgt, dat men de plantenzaden bijeen brengt tot wederkeerigen dienst aan botanische tuinen van andere landen, waar in ons land zeer algemeene planten misschien moeielijk te verkrijgen zijn, die men ook niet bij partikulieren kan vinden.

Ten slotte nog dit. De zaadlijsten der academietuinen zijn geen publieke geschriften; ze zijn niet in den handel en worden tusschen de verschillende Horti uitgewisseld. Het publiek heeft hiermede niets te maken en daarom verwondert het me ten zeerste dat juist dit jaar van de Groningsche zaadlijst wordt gewag gemaakt in enkele in ons land verschijnende Tuinbouwbladen. Ware dit niet het geval geweest, ik had dit onderwerp niet besproken; nu echter de heer C. S. in dit blad gemelde zaadlijst op die wijze besproken heeft, meende ik het althans voor den Leidschen Hortus

[1]) Dit opstel is door mij in handen gesteld van den schrijver van het gelijknamig artikel in No. 9. Deze is door de mededeelingen van den heer V. niet alleen niet in zijne meening geschokt, maar daarin zeer versterkt. Tegen de plaatsing had hij geen bezwaar, zoodat ik daartegen ook geen bedenking heb willen maken. RED.

1) Eveneens te Brunswijk, Münster in W., Göttingen, Torino, Wageningen e.a.

te moeten opnemen en mijne opvatting van de waarde der aan de Groningsche zaadlijst voorafgaande beschouwingen te mogen mededeelen.

Leiden, Maart 1892. L. VUYCK,
Assistent bij het botanisch onderwijs aan de Universiteit.

Boskoop te Chicago.

Naar aanleiding van het schrijven in No. 13 van het Nederlandsche Tuinbouwblad kan ik aan den heer J. H. K. mededeeling doen, dat door de *Nursery Association* alhier zooveel mogelijk ten minste, Boskoop's artikelen op de wereldtentoonstelling te Chicago zullen vertegenwoordigd worden. Alles aldaar te laten zien, dit zal hij gereedelijk moeten toestemmen, zou onze krachten te boven gaan. Dus hebben wij ons bepaald tot het inzenden van:

25 *Magnolia.*
200 *Clematis.*
300 Lage rozen.
25 *Clematis*, nieuwe zaailingen.
100 *Hydrangea paniculata grandiflora.*
100 *Viburnum plicatum sterile.*
100 *Azalea pontica.*
100 „ *mollis*, op naam.
100 „ „ zaailingen.
50 „ *mollis* × *sinensis.*
100 Hybride *Rhododendrons*, en een partij *Phlox decussata* enz.

Indien nu verder de „*Anstrengungen*" uit de *Gartenflora* bewaarheid worden door geheel Holland, dan vertrouw ik dat Nederland (bij goeden groei der planten) te Chicago een goed figuur zal maken op tuinbouwgebied. C. VAN KLEEF.

Sorbus terminalis.

In no. 14 komt in mijn stuk: Bloem en Vrucht, een drukfout voor, welke noodzakelijk verbetering behoeft. Sorbus terminalis namelijk wordt tweemaal aangevoerd. Van de tweede, dat is die welks bessen bruin zijn, is de naam *terminalis*, Grens-Sorbus. Die naam is er aan gegeven, omdat men hem beschouwt als den overgang van *Sorbus* naar *Pirus* of *Crataegus*. De houding van dit gewas doet ook aan geen *Sorbus* denken, daar de scheuten veel ranker en de bloemtuilen veel kleiner zijn. Men heeft er later een nieuw geslacht van gemaakt onder den naam *Pourthiaea*.

Daar het kleine verschil tusschen de woorden *torminalis* en *terminalis* zoo licht aanleiding geeft tot verwarring, zoo is het misschien beter voor dit gewas den nieuwen naam *Pourthiaea villosa* te gebruiken.

H. C. DE VOS.

WEEKNIEUWS.

Aan Heeren Tuinbouwkundigen en eigenaars van tuinen.

Ik stel mij voor, in dit voorjaar op eenigszins grootere schaal een paar middelen te beproeven, die in den laatsten tijd zijn aanbevolen tegen *engerlingen* (*keverwormen, meikeverwormen, elften*) en *ritnaalden* (*koperwormen, hardwormen, draadwormen*). Ik heb daartoe de medewerking van verscheiden practici noodig. Ik verzoek dus bij dezen iedereen, die mij behulpzaam wil en kan zijn, mij bericht te zenden, zoodra zich op zijne terreinen op eenigszins groote schaal eene vreterij van engerlingen of ritnaalden vertoont.

Na ontvangen bericht hoop ik dan nader met den betrokken persoon in overleg te treden over de te nemen proeven.

Wageningen. DR. J. RITZEMA BOS.

Botanisch Congres te Genua.

De Italiaansche botanische Vereeniging zal van 4—11 September 1892 te *Genua*, bij gelegenheid der groote feesten, die deze stad in dit jaar ter eere van COLUMBUS' ontdekking van Amerika zal vieren, een *internationaal botanisch congres* houden. Belangstellenden worden verzocht van hun voornemen tot het houden van voordrachten of demonstratiën kennis te geven aan Prof. O. PENZIG te Genua (Universiteit). Inschrijvingsbiljetten voor deelneming aan het congres zullen later, tegelijk met het programma, worden verzonden.

Conifeeren-Conferentie.

Kenners en kweekers van Conifeeren worden uitgenoodigd tot een derde conferentie te *Karlsruhe*, die den 24 April a.s. bij gelegenheid eener groote Tuinbouwtentoonstelling zal plaats vinden. Men wende zich tot den heer L. BEISSNER, *Kön. Garteninspektor* te *Poppelsdorf* bij *Bonn*.

Deutsche Dendrologische Gesellschaft.

Op de zooeven aangekondigde Conifeeren-conferentie zal een voorstel gedaan worden tot stichting eener *Deutsche Dendrologische Gesellschaft*, waaraan naar men hoopt vele belanghebbenden uit wetenschap en praktijk, alsmede talrijke liefhebbers van Conifeeren en loofboomen deel zullen nemen. De met dit doel verzonden oproeping gaat uit van den heer VON ST. PAUL, *Hofmarschall a. D.; Fischbach in Schlesien.*

Begonia-tentoonstelling te Haarlem.

Te houden van 16—19 September 1892. Het Programma ontvingen wij dezer dagen; het zal later besproken worden. Zie overigens de advertentie.

TENTOONSTELLINGEN.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

JAC. P. R. G. te A. Veel dank voor de toegezonden stukken, die ik terstond in handen heb gesteld van mijn medewerker voor deze afdeeling.

J. K. B. te Hrl. Beleefden dank, ook voor de zooeven ontvangen Provinciale Groninger Courant.

L. C. B. te W. Uw zending in dank ontvangen; brief volgt.

C. v. K. te B. Gaarne neem ik uw schrijven op.

C. D. V. te H. Deze zaak is thans geheel in orde, daarom komt het mij niet noodig voor, er weer op terug te komen.

H. W. H. te A. Uw briefkaart ontvangen, ik houd mij aanbevolen.

P. W. V. Beleefden dank.

Inhoud van Sempervirens No. 13, van Vrijdag 25 Maart 1892.

Inhoud van Sempervirens No. 14, van Vrijdag 1 April 1892.

Advertentiën.

DANKBETUIGING

aan den WelEd. Heer Directeur, Beambten en Leerlingen der Tuinbouwschool Amsterdam, voor hunne vriendelijke belangstelling en eerbewijzen, aan mijn overleden Vader betoond.

Mede namens familie,

J. VAN BEEK.

Apeldoorn. den 24 Maart 1892.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING

GRONINGEN EN OMSTREKEN.

VERGADERING op **Donderdag 14 April 1892**, des avonds te **8 uur** in de Pool te Groningen.

Aan de orde:

Chrysanthemum-Tentoonstelling.

Namens 't Bestuur,

J. DE WAARD Szn.,
Secretaris.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENTWAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (n°. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

De Heer **LEBRET**. te **Oosterbeek**, huize *Dennenkamp*, verlangt tegen 1 **Augustus a.s.**

EEN TUINMAN,

bekend met **moezerij, broeierij, koude en warme kas.**

Overlegging van attesten wordt vereischt omtrent gedrag, ijver en bekwaamheid.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Gladiolus Lemoinei.

(Zie Ned. Tuinbouwblad No. 3, 1892).

Zelf gewonnen Pracht-hybriden,
met namen en kleuren.

12 in 12 srt. f 2.— ; 25 in 25 srt. f 4,- ; 50 „ 50 „ - 10.— ; 50 „ 12 „ - 6,—. Kleuren dooréén 25 f 2,75 ; 50 f 5.—. 100 f 9,—.

Rabat voor Handelaars en Tuinlieden.

Franco thuis, tegen postwissel, bij

J. J. VAN LOGHEM te Haarlem.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverwéérbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.**
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES,

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

HET BESTUUR van bovengenoemde Afdeeling maakt bekend, dat het **Programma** van de in **September a.s.** te houden

BEGONIA-TENTOONSTELLING

gereed is en op franco aanvrage verkrijgbaar is bij den tweeden onderge-teekende.

Namens het Bestuur,

P. W. VOET, *Secretaris.*
LEONARD A. SPRINGER, *Adj.-Secr.*

SCHERMLINNEN in alle breedten.
Schermlinnen in vele kwaliteiten.
SCHERMLINNEN in diverse prijzen.

Men vrage Monster met Prijsopgaaf.

PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,
Fabrikant.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM. *f* 1.80
		10 „ 1½ „ - 2.10
		10 „ 2 „ - 2.50
		8 „ 3 „ - 2.25
		12 „ 3 „ - 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM. *f* 1.30
		12 „ 2 „ - 1.80
		16 „ 2 „ - 2.25
		20 „ 3 „ - 3.75
		25 „ 3 „ - 4.25

Steekpennen, 3½ bij 2½ c.M. per 500 *f* 7.—
5 „ 1½ „ „ „ - 7.50
50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten, 1 bij 2 cM. per 100 *f* 5.—
1 „ 4 „ „ „ - 7.50
2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „	- 4.—	-11.—
175 „	22 „	„ „	- 5.50	-13.—
200 „	28 „	„ „	- 9.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol**, is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: THOOLEN-AMSTERDAM.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

TENTOONSTELLING

VAN

Planten, Bloemen, Bouquetten enz.

TE HOUDEN DOOR

de Afdeeling „ARNHEM en OMSTREKEN"
der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde

te ARNHEM,

van 8 tot en met 11 September 1892,
in het Gebouw en Park van MUSIS SACRUM.

Inzending volgens bepalingen van het Programma, alleen voor leden der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Programma's zijn aan H.H. Secretarissen der Afdeelingen ter welwillende verspreiding gezonden en ook op aanvrage verkrijgbaar bij den laatst ondergeteekende.

Namens het Bestuur der Afd. »Arnhem en Omstreken«,
Dr. J. TH. CATTIE, *Voorzitter.*
TH. VAN ZOEST HZN., *Secretaris.*

H.H. Boomkweekers en Bloemisten!

Alle DRUKWERK eventueel door U benoodigd, levert de Snelpersdrukkerij „ERICA" te APELDOORN.

K. A. VAN DER WEIDE.

1a RAFFIA,

per 5 kilo (franco) *f* 2.50
„ 50 „ - 19.50

SPART,

per 5 kilo (franco) *f* 2.25
„ 50 „ - 15.—

Kurkschors,

prima blanke kwaliteit,

per 10 kilo *f* 1.75
„ 50 „ - 7.—

Grootere hoeveelheden zeer billijk.

KRANJANGS,

opengehakt voor schuttingen,

per 10 stuks *f* 5.50
„ 100 „ - 50.—

Uitvoerige prijscouranten van **Matten, Schermlinnen, Bindgarens**, enz., op aanvraag verkrijgbaar.

G. LIGTERMOET & ZOON,
Pelikaanstraat, **Rotterdam.**

EERSTE HOOGEVEENSCHE ROZENKWEEKERIJ.

Gebroeders GRATAMA & Co.,
HOOGEVEEN.

Speciale Rozencultuur.

Andere planten worden niet gekweekt.

Beschrijvende Catalogus gratis.

BOUQUETTEN,

Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

No. 16. ZATERDAG 16 APRIL 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Boekerij.

In dank ontvangen van de Erven van wijlen Dr. D. J. COSTER een verzameling boeken. Zoo ook geschenken van de Afdeeling Amsterdam en den heer W. J. SCHIPPER te Winschoten.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 27 April a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Erwtenteelt.
III.

Vervroegde teelten.

De toestanden der laatste jaren hebben ons geleerd, dat, wil een tuinman met de meeste voordeelen produceeren, hij de vervroegde teelten goed moet verstaan, en in praktijk weten te brengen. Niet alleen zal hij moeten zorgen zijne groenten gedurende een geruimen tijd van het jaar voorhanden te hebben, maar ze tevens ten verkoop te kunnen aanbieden op tijdstippen, waarin hoegenaamd geene groenten aanwezig zijn, of dat bepaalde groenten nog niet verwacht worden. Hij mag dit, evenals alles, weer niet overdrijven, en moet rekening houden met de vraag naar en den aftrek van die groenten. Verkeerd zal hij b.v. doen, door met opoffering van kosten, moeite en tijd vroeg in den winter boontjes, erwtjes, komkommers, aardbeziën enz aan te kweeken, want stellig zou hij dan ondervinden, dat zijn werk niet met den gewenschten uitslag werd bekroond en zou hij merken zoo een verkeerde richting te hebben ingeslagen. Wellicht zou hij zich na zooveel gedane moeite, zoo teleurgesteld gevoelen, dat van vervroegde teelten bij hem geen sprake meer zou zijn. Door zulke teleurstellingen merkt hij volkomen, dat hij nog niet voldoende op de hoogte is omtrent uitvoering en tijdberekening. Wil hij met succes werkzaam zijn, dan dient hij er mede bekend te zijn, dat elke groente haren tijd heeft, waarop ze gevraagd en de behoefte en lust gevoeld wordt haar te gebruiken. B.v. hoe dikwijls wordt niet gezegd: „waren we maar weer in den tijd van de doperwtjes, in dat heerlijke saizoen." Juist dien tijd moet men met de vervroegde cultures weten te benuttigen, door dan dus die groenten, waarnaar zoo verlangd wordt, te kunnen leveren, want dan brengen ze het meest op. Daarbij komt nog dat ze dan gemakkelijker kunnen aanwezig zijn en door de weinige kosten, die men had te maken, bekomt men de grootste voordeelen. Eenigen tijd, b.v. drie weken, mogen we dus vroeger zijn, eer dat de gewone eerste zendingen op de markt komen. Door zoo te handelen behoeft men voor den aftrek nooit bevreesd te zijn, terwijl tevens een goede prijs kan bedongen worden. Op buitenplaatsen, waar men bakken, kassen, veel mest enz. heeft, waar men niet op kosten behoeft te zien, waar geen winst- of verliesrekening wordt opgemaakt, kan het anders geschieden. Daar mag zoo vroeg begonnen worden als mogelijk is, en alles in het werk gesteld worden, om den bezitter der buitenplaats buitengewoon vroeg, moeielijk te forceeren groenten te verschaffen.

Bij de vervroegde teelt van erwten, onverschillig of ze voor

voordeel of liefhebberij gedreven wordt, moet men letten op de geschiktheid van den grond en de middelen waardoor men broeiing bekomt.

De grond behoeft, zooals we in hoofdstuk II gezien hebben, niet aan stikstof, maar wel aan phosphorzuur en kalihoudende meststoffen rijk zijn. Een te humusachtige grond, b.v. boschgrond, mag daarom niet genomen worden. Beter is het zwaren zandgrond te nemen, die met een weinig scherp zand of boschgrond poreus is gemaakt en die evenwel toch vruchtbaar genoeg is, hetgeen bekomen wordt door een jaar te voren reeds sterk te bemesten. Goed is het, dat hij een weinig klei bevat, waardoor zijn waterhoudend vermogen grooter wordt. Is de grond goed, dan mag men tot de vervroegde teelt van erwten overgaan.

Men kan deze in drie hoofdgroepen verdeelen, n.l.:

1. De teelt, waarbij *altijd* glas noodig is.
2. Die, waarbij men maar tijdelijk glas behoeft.
3. Die, op den vollen grond op beschutte plaatsen.

1. De teelt, waarbij altijd glas noodig is, kan zeer goed in praktijk gebracht worden op plaatsen, waar men niet op kosten ziet. Reeds in de eerste helft van Januari mag men dan beginnen, door zaden te leggen in potjes, die goed gedraneerd zijn en ongeveer 4—6 c.M middellijn bezitten. Het best plaatst men ze daarna in een koude kas, waar niet gestookt wordt, of waar men alleen des nachts stookt, wanneer men denkt dat het zal vriezen. Zoo dicht mogelijk worden de potten tegen het glas gebracht. Weldra zullen de zaden ontkiemen en lange scheuten voortbrengen, maar tevens zal ook de grond in het potje spoedig doorworteld zijn. Hebben ze eene lengte van 4 c.M dan worden ze verpot en overgebracht in een anderen, die 1 of $1\frac{1}{2}$ c.M. meer middellijn heeft, doch 3 of 4 c.M. dieper is. Het stengeltje wordt daardoor zoo diep mogelijk in den grond gebracht en de grond buiten om de wortels moet tamelijk vast aangedrukt worden, zonder evenwel de vleezige wortels te beschadigen. Zoo mag men de verpotting nog twee- of driemaal herhalen, ze telkens voorzichtig aanbindende. Naarmate ze grooter worden geeft men ze meer lucht; zelfs mag men ze 's daags in kassen of bakken plaatsen, waar alleen natuurwarmte heerscht. In plaats van in potten, kan men ze ook in lange kistjes kweeken, waarin ze in jeugdigen toestand worden overgeplant. Alhoewel zoo van de peulen goede opbrengsten te wachten zijn, zou van de doperwten weinig terechtkomen. De plantjes zet men dan op rijen, tusschen de planten een afstand latende van 3—6 c.M. Zoodra de planten zich ontwikkelen, legt men ze achter en op draden, die 5 c.M. van elkaar gespannen en die 10 c.M. van het glas verwijderd zijn. Op de eerste manier worden korte planten bekomen, die door een doelmatige snoeiing nog korter kunnen gehouden worden, zonder dat de bloemrijkheid vermindert; op de laatste manier bekomt men lange planten, die toch nog goede opbrengsten aan hun topeinden kunnen opleveren.

2. De teelt, waarbij de erwten maar tijdelijk glas behoeven. Dit is de beste manier om de vervroegde teelten met succes te drijven en die bijna overal in toepassing kan worden gebracht. De tijd, waarop men beginnen moet is einde Januari. Ook dan legt men de zaden in potjes of kistjes; nadat ze opgekomen zijn kan men soms bij langdurig ruw weer genoodzaakt zijn, ze eenmaal te moeten verpotten voor ze buiten kunnen gezet worden; onderwijl geeft men ze de zonnigste standplaats in koude kas, oranjerie of tuinkamer. Naarmate de plantjes grooter worden geeft men ze meer lucht en went ze langzamerhand aan de buitenlucht. Gedurende mooie dagen worden ze — alhoewel nog beschut zijnde door losse ramen — buiten geplaatst. Indien de groei hervat is, mogen ze op hunne blijvende plaats op rijen of bedden, waarin op eenige diepte eene flinke laag paardenmest gebracht is, geplant worden. Nadat ze uit den pot geklopt of uit de kistjes genomen zijn, mogen ze voorzichtig uitgeplant worden, zonder de vleezige wortels te beschadigen. Is dit geschied, dan moet in de eerste dagen beschutting door platte of schuin geplaatste ramen worden aangebracht, totdat de groei hervat is. Langzamerhand wordt de beschutting minder, tot ze eindelijk geheel onbeschut mogen blijven. Door deze teeltwijze in hoofdzaak te volgen, bekomt men vroeg veel erwten.

3. De gewone vervroegde teelt, waarbij maar eenige weken worden uitgewonnen, kan zeer goed op den vollen grond plaats hebben. Met groot voordeel maakt men daarvoor gebruik van warm liggende zonnebarmen. De zaden worden hierbij dadelijk in den grond gelegd, of, wat nog beter is, op de plaats waar de rijen moeten komen, maakt men zoogenoemde kammetjes, zooals veel in gebruik zijn bij de aardappelen cultuur en legt daarin zeer ondiep de zaden. Hierdoor hebben ze geen last van te veel vocht, terwijl daar de grond ook nog warmer is. Na het leggen der zaden moet de grond bij ruw weêr en des nachts met stroomatten enz. gedekt worden. Zoo hoog moeten die dekmiddelen van den grond blijven, dat bovenkomende scheutjes niet kunnen beschadigd worden. Bij de rijenteelt kunnen twee schuin tegen elkaar geplaatste planken voor beschutting des nachts goede diensten bewijzen; evenzoo flink benaald of bebladerd rijshout.

Op deze laatste manier oogst men vele erwten

Wil men met succes vervroegde teelten drijven, dan dient men ook nog bekend te zijn met de soorten, die daarvoor geschikt zijn. Bij ondervinding kan ik vier soorten aanbevelen, n.l.: William Hurst, Vlijmsche vroege, Vroege Wonder van Amerika en de Lage van Bretagne. In de beste werken worden nog aanbevolen de Grace of lage peulerwt, de Grace of lage doperwt, Fransche lage trek-doperwt en lage van Couturier. Bovenstaande soorten worden hoogstens 50 c.M. hoog, bloeien zeer laag bij den grond en brengen veel op.

* * *

De door mij beschreven handelwijzen kunnen natuurlijk gewijzigd worden, in overeenstemming met de ligging van den grond, de geschiktheid van terrein, het voorhanden zijn van ramen enz.

C. H. Claassen.

De groote boom.

Uit liefde wordt wetenschap geboren.

De groote boom was niet meer! Eindelijk had de uitgeholde stam moeten zwichten voor den last van zijne kruin. Jaren, zoo niet eeuwen, wie kan zeggen hoe oud hij was, had hij stormen getrotseerd, zelfs zoo grootvader Teun zich wist te herinneren, was eenmaal het hemelvuur op zijn hoofd neergeslagen. Een der zwaarste takken, de plek was nog altijd duidelijk te zien, was als een riethalm afgehouwen, de bast aan een zijde geheel geblakerd en verschroeid en de bliksem had door de wortels heen zich een uitweg in den grond gebaand, een diep gat achter latend, maar de groote boom had ook dien slag kunnen weerstaan.

Maar nu lag hij, het was Zondagmorgen na den storm, lang uit als hij was, op den grond en de zorgelooze jeugd, die dag aan dag aan zijne voeten had gespeeld, zooals dat geslacht op geslacht voor hen gedaan had, vermaakten zich, zonder recht duidelijk te beseffen, welk leed hen getroffen had, met takken van hun gesneuvelden speelmakker.

Van mond tot mond ging de treurige mare door het dorp, „de groote boom is gevallen." De groote boom, zoo werd hij genoemd en zoo was hij bekend uren in den omtrek en nooit zou een vreemdeling het stille dorpje bezoeken of hij kwam op het marktplein om de groote boom te zien

Uitgestrekt als zijne kruin was, talrijk waren de menschen die zich op zon- en feestdagen voor en na de kerk rondom zijn stam verzamelden en het nieuws van den dag bespraken. Drukker was het zelfs nog op marktdagen als een bonte mengeling van houtwaren aan zijn voet lag uitgestald. En op warme zomerdagen kon men zeker zijn onder zijn schaduw een tal van moeders met kinders en kinderwagens te vinden, als een typisch beeld van echte landelijkheid, en — wie daar nooit was te missen, gezeten op de rustbank rondom den grooten boom met zijn sneeuwwit haar als het Edelwit der Alpen, zijn gerimpeld voorhoofd, genot zoekend in zijn altijd brandend klein steenen pijpje, was grootvader Teun. De groote boom en grootvader Teun waren vrienden geweest, een menschen-leven lang.

De takken van den grooten boom overschaduwden het huis van grootvader Teun, het zelfde huis waarin zijne ouders

hadden geleefd. Zoo was Teun dus onder den grooten boom geboren geworden, beiden waren zij de oudsten in het dorp en het scheen Teun toe dat deze boom aan hem behoorde en aan niemand anders.

Wat men ook in het dorp van den Grooten wist te vertellen en het gesprek kwam dikwijls op hem, niemand beter dan Teun wist te zeggen hoe hoog en dik de boom was, de dikte van zijn stam, de omvang van zijne kruin. alleen zijn ouderdom wist hij niet, zoo groot als hij nu was had hij hem altijd gekend.

Reeds jaren terug was de groote boom eene botanische merkwaardigheid geweest, een van die weinige hemelsch schoone natuurgewrochten, die machtig op het menschelijk gemoed inwerken, een Veteraan, een levend gedenkteeken, stom als het graf, en toch zoo sprekend!

Zulke levende gedenkpalen van ouden tijd, van lang vervlogen jaren, de getuigenis van eeuwige jonkheid, wekken herinneringen op; herinneringen, waarbij de mensch zijne eigene daden weegt, en telkens zich zoo licht bevindt maar zich aangespoord gevoeld tot beter.

Wat zoo'n stam zegt is waarheid, de natuur kent geen leugen en in hem zien wij ons eigen beeld, jeugd, grootheid en val! In hem zien wij eendracht, en hoe eendracht en tijd in jaren iets grootsch kan tot stand brengen. Immers, hoe uiterst klein de werkingen der wortelharen ook zijn, en hoe langzaam het voedsel ook door hen worde opgenomen, toch vermogen al die kleine wortelharen, en hun aantal moet verbazend groot zijn, in vereeniging met elkaar zulk een natuurgevaarte te voeden.

Waar blijft onze kennis, als we ons zelf afvragen hoe in zoo'n stam de kracht wordt ontwikkeld waarmee het sap tot zulk een hoogte kan worden opgevoerd, waarbij onze eigene pomp en waterwerken slechts speeltuigen zijn.

Menigmaal, zoo vertelde Grootvader Teun mij dikwijls als ik naast hem onder den grooten boom was gezeten, hadden botanici in het land de groote boom bezocht.

Natuurlijk werd de groote boom bij zoo'n bezoek nauwkeurig gemeten en dat schreef Grootvader dan op het nummer van de dorpscourant waarin de geschiedenis van de groote boom was beschreven.

Daar waren vele geheimen tusschen Grootvader en de groote boom, waar niemand van wist, eenmaal slechts had grootvader mij dat alles verteld, en had hij mij de plekjes aangeduid waar eens namen en jaartallen door hem in de schors waren gegrifd en teekens aangebracht, die onleesbaar en door de massa onopgemerkt, voor hem even zoovele herinneringen waren van de gelukkigste oogenblikken van zijn leven, en na jaren nog een traan in zijn oog deden wellen.

Wat een genot was het voor de jeugd naast grootvader onder den boom te luisteren naar zijne vertellingen en te spelen op zijn knie, sneed hij ons fluitjes van het zachte hout of leerde ons, ons met zijne vruchten te vermaken.

Dat alles was voorbij.

Het beuken van den wind in den jongsten nacht had de oude boom geveld, het leven dat jaren was, vernietigd en verminkt, om nooit weer op te staan.

Niemand zou ooit weer zijn frisch groen loover aanschouwen, niemand meer het genot der bloemen smaken. De vogels zullen nimmer meer in zijne takken nestelen en er een schuilplaats zoeken tegen de koude van den nacht.

Leeg en verlaten zal het marktplein voortaan zijn, noch de jeugd, noch oudjes van dagen zullen kouten en keuvelen aan zijn voet, geene moeders zullen zooals voorheen met hunne kleintjes de geliefkoosde plek komen bezoeken.

Hij zal geen getuigen meer zijn van zoet minnekoozen; daar zullen geene liefdebanden meer onder zijn hemel worden gesloten of verbroken, de groote boom is dood.

Men zal ook niet meer kunnen spreken van oud als de groote boom, want de groote boom is niet meer.

Straks als de Zondag voorbij is zullen de werklieden van het dorp met zagen en bijlen de groote boom sloopen, de meest biedende zal zijn eigenaar worden. De stratenmakers zullen de plek waar eenmaal de groote boom stond met klinkers bedekken en niemand zal meer weten dat er ooit een Groote Boom geweest is.

MAIDENHAIR.

TENTOONSTELLINGEN.

De Nederlandsche tuinbouw op de Wereldtentoonstelling te Chicago.

In No. 13 van dit weekblad wordt naar aanleiding van de mededeeling, dat de commissie der wereldtentoonstelling te Chicago de in te zenden heesters enz. voor 1 Maart l.l. geplant wenschte te zien, gezegd: Wij komen dus te laat — en ook voor andere inzendingen, waarvoor gelegenheid was — te laat.

Toch heeft niemand te laat behoeven te komen. Men mag veronderstellen dat voor het inzenden op de afdeeling tuinbouw van de wereldtentoonstelling te Chicago, alleen handeldrijvende kweekers in aanmerking komen of daarmede gelijk staande instellingen en voor dezen is het plicht zichzelve op de hoogte te stellen van hetgeen er in een land voorvalt, dat zij van plan zijn te exploiteeren, en dat zullen diegenen, die werkelijk naar Chicago wilden inzenden, ook wel gedaan hebben. Zij zullen de noodige inlichtingen hebben verkregen door hunne agenten in Noord-Amerika of door de Amerikaansche tuinbouwpers, die zij natuurlijk verplicht zijn te lezen, vooral het weekblad The American Florist, dat ook in bovengenoemd artikel in het Tuinbouwblad wordt aangehaald.

Waar schijnt het te zijn, dat men bij de Columbian World's Fair zeer den tijd heeft gehad, eer men er toe is kunnen komen de Tuinbouwafdeeling behoorlijk te organiseeren, dat men veel moeite heeft gehad een geschikt hoofd voor dat departement te vinden, waaraan het zal moeten worden toegeschreven, dat de mededeelingen aan de aanstaande inzenders dezen wel niet te laat hebben moeten bereiken, maar toch op den uitersten termijn om nog, althans voor de verder afwonenden of voor die buiten Amerika van nut te kunnen zijn. De bepalingen omtrent het inzenden van heesters, die vóór 1 Mei geplant en vóór 1 Maart aangemeld moesten zijn, is o.a. het eerst opgenomen in The American Florist van 14 Januari 1892. Dat men in Noord-Amerika zelve van oordeel was, dat de bepalingen omtrent de inzendingen van de tuinbouwafdeeling wel wat lang uitbleven, daarvan kan ten bewijze strekken, dat het uitvoerend Comité van de Society of American Florists in hare jaarlijksche vergadering op 12—14 Januari 1892 gehouden, besloot aan den directeur-generaal der wereldtentoonstelling DAVIS, een schrijven te richten, waarin de Society zich bereid verklaarde de groote onderneming te steunen, maar verzocht ten spoedigste in het bezit te worden gesteld van de definitieve inlichtingen, omtrent plannen, classificatie, regeling en bepalingen, die zij toen nog niet hadden ontvangen. In de American Florist van 28 Januari 1892 vindt men de bepalingen, onder welke men zaden van *Cyclamen*, *Primula's Cineraria's*, *Calceolaria's* en *Reseda's* zal moeten inzenden, die dan vanwege de directie zullen worden uitgezaaid en verder gekweekt. Van de meeste dezer artikelen zou het zaaien op 1 Maart geschieden en was het dus mogelijk ook voor Europeesche inzenders, om hunne zaden voor dien datum in handen der directie te Chicago te brengen, maar het maakt een eigenaardigen indruk als men in Europa den 7 of 8 Februari voor het eerst kan lezen, Cyclamenzaden moeten per ommegaande gezonden worden, omdat het reeds laat in het seizoen is, en de uitzaaiing er van niet later dan 4 Februari 1892 zal geschieden. Men mag veronderstellen dat, zoo er Nederlandsche bloemisten of boomkweekers zijn, die met de genoemde artikelen te Chicago wenschen te prijken, zij hun tijd niet zullen hebben laten voorbijgaan, en op de hoogte geweest zijn van hetgeen zij hadden te doen [1])

Of aandrang van derden te dezer zake gewenscht is, mag betwijfeld worden. Wanneer men ziet dat in andere landen van regeeringswege de tentoonstelling te Chicago ruim gesteund wordt door subsidiën en door het benoemen van rijks-com-

1) Ten bewijze hiervan slechts de mededeeling in no. 15 van dit blad op bladz. 118, gedaan door den heer C. VAN KLEEF, omtrent eene inzending van de Nursery Association te Boskoop op de tentoonstelling te Chicago. Mochten wij omtrent dergelijke inzending eenig vermoeden hebben, de bijzonderheden waren ons onbekend toen bovenstaand artikel geschreven werd.

missarissen en officieele commissiën, en dat officieel wel degelijk met den tuinbouw bijzonder rekening wordt gehouden, zooals in Duitschland, dan mag men, daar waar men zoo als hier te lande dien steun zal missen, wel eerst, eer men een besluit neemt, zich afvragen wat daarvan de gevolgen zullen zijn, goed te voren de kosten berekenen, en zoo men niet zelve de zorg voor zijne inzending kan of wenscht op zich te nemen, zich te verzekeren dat voor die inzending op andere wijze alles zal worden gedaan wat noodig is. De inzenders zijn in Nederland voor deze tentoonstelling geheel aan zichzelven overgelaten en daarvan zal men de nadeelen ook ondervinden door het gemis van publiciteit der bepalingen omtrent de tentoonstelling, op het juiste oogenblik dat zij noodig zijn. [2])

Waarschijnlijk door een bureau van publiciteit worden uit Amerika van tijd tot tijd *World's Fair Notes* verzonden. Uit die, welke voor ons liggen en tot 2 Maart loopen, vermelden wij de volgende mededeelingen omtrent den tuinbouw, voor zoo ver die niet reeds in het bovengenoemde artikel werden medegedeeld: De heer SAMUELS is van een reis in Florida en Cuba teruggekeerd met beloften, dat vandaar zeer vele palmen en andere tropische planten zullen worden ingezonden. — De heer E. SEIJDERHEIM, Keizerlijk Koninklijk Hofbloemist in Oostenrijk, heeft uit Budapest geschreven, dat hij plan heeft in te zenden een verzameling van de zeldzaamste rozen, bestaande uit 200 stam-, 200 halfstam- en 400 struikrozen.

Omtrent den Nederlandschen tuinbouw is hier niets te vinden, ook op ander gebied omtrent ons vaderland zeer weinig, alleen de volgende twee mededeelingen.

De Gouverneur van Hollandsch Guyana heeft een commissie van dertien leden benoemd, om de inzendingen voor de wereldtentoonstelling uit die kolonie te besturen

Eindelijk de afdeeling tentoonstelling voor vrouwen.

De vrouwen in de Nederlanden stellen levendig belang in deze aangelegenheid. Freule DE BOSCH KEMPER van Amsterdam, die tot presidente van het Hollandsche wereldtentoonstellings-comité benoemd werd, heeft zich nu in onmiddellijke verbinding gesteld met de Woman's Board van het Hoofdkwartier der tentoonstelling. J. H. K.

De wereldtentoonstelling te Chicago.

Van den heer JAC. P. R. GALESLOOT, te Amsterdam, ontvingen wij met genoegen en in dank eenige stukken betreffende den Tuinbouw op de wereldtentoonstelling te Chicago.

In aansluiting met hetgeen wij hier vroeger van mededeelden (zie ons Orgaan van 26 Maart jl.), willen wij naar aanleiding dier toegezonden stukken het volgende daarvan vertellen. Om, zoo zegt het Bestuur van de afdeeling Tuinbouw, de bloembollen nog meer populair te maken, dan zij nu reeds in Amerika zijn, verzoekt zij om steun en collectieve inzendingen. Reeds hebben vele van de grootste bollenkweekers toezeggingen gedaan om in te zenden. Zoo dit waar is ware het wenschelijk, dat die groote bollenkweekers, evenals de heer C. VAN KLEEF, daaraan publiciteit schonken. Ons is hiervan niets bekend. Voor het verbazende aantal bezoekers, die in de eerste dagen van Mei de tentoonstelling zullen bezoeken, zouden dan de bloeiende bloembollen het grootste aantrekkingspunt zijn, en het is de wensch van het Bestuur om het geheel zoo aanlokkelijk te maken, dat het ieders aandacht trekt en een blijvenden indruk achterlaat. Bollen die gezonden worden als een geschenk, zullen worden geplant op kosten van de afdeeling Tuinbouw; die welke voor mededinging worden gezonden zullen op dezelfde wijze behandeld worden, maar de inzender draagt de kosten van planting en oppassing van het tentoongestelde. De goederen moeten franco tot Chicago verzonden worden, in het geval van schenkingen worden deze kosten geretourneerd. Elke zending moet van twee facturen vergezeld gaan. De hoogte in inches, (een inch. is $2\frac{1}{2}$ cM.), kleur der bloemen en bloeitijd van elke verscheidenheid van Tulpen en Hyacinthen moet op de zak aangemerkt zijn. Het grootste aantal bollen worden verlangd van die verscheidenheden, die in Mei buiten bloeien, terwijl een kleinere hoeveelheid verlangd wordt om daarmede in Maart de koude kassen op te sieren.

Geschikte reclame-borden zullen gedurende den bloeitijd, bij elke inzending aanwezig zijn. Verder is het noodig dat het Bestuur der afdeeling Tuinbouw niet later dan 1 Augustus 1892 weet, of men voornemens is in te zenden. De volgende bollen worden verlangt:

Laatbloeiende Hyacinthen.
„ Narcissen.
Tulpen in verscheidenheden.
Fritillaria imperialis en
Hottcya japonica.

Bovenstaande is ontleend aan een particuliere correspondentie, thans vermelden wij nog als een bijzonderheid uit het programma, dat er in de nabijheid van het tentoonstellingsgebouw voor Tuinbouw niet minder dan 25,000 □ voet ingenomen zal worden door koude kassen, waar planten een herstellingsoord zullen kunnen vinden, terwijl er 8 kweekkassen worden gebouwd die een oppervlakte van 20,000 Eng. voet beslaan, voorts een menigte koude bakken.

De Horticultuur is omvat in „Departement B.", verdeeld in zeven groepen, welke weer gescheiden zijn in klassen. Groep 20 omvat de wijndruiven-cultuur tot in de kleinste bijzonderheden. Dan volgt in groep 21 „Ooftboomteelt" met alles wat daarbij behoort als drooging, inmaking der vruchten enz. De 22e groep vraagt bloemen, zoowel tropische palmen als wilde bloemen. Groep 23 is aan groente gewijd, 24 aan zaden, 25 aan boomteelt en 26 aan tuinbouw-benoodigdheden.

Belanghebbenden kunnen programma's aanvragen bij den heer J. M SAMUELS, Chief, dep't of Horticulture, te Chicago.

2) Sedert bovenstaand artikel geschreven werd zijn wij in het bezit gekomen van de *Classifications and Rules.* Departement of Horticulture, World's Columbian. Exposition Chicago, alsmede van een meer gepreciseerde uitnoodiging tot deelneming onder aannemelijke voorwaarden. Er zal gelegenheid zijn op deze stukken nader in het tuinbouwblad terug te komen.

ELK WAT WILS.

Samenstelling der mest van Jeannel. Deze mest wordt in water opgelost ten einde de planten er mede te begieten. Zij werkt vooral nuttig voor kruidachtige planten; voor houtige gewassen is zij van veel minder beteekenis, met enkele uitzonderingen, zooals *Azalea's* en *Camellia's*, bij welke zij, in geringer hoeveelheden gebruikt, den groei zeer bevordelijk is. Kiemplanten en jonge stekken mogen met deze mest niet worden begoten, voor deze is zij te sterk.

Het mengsel wordt op een droge plaats bewaard, terwijl men voor het gebruik 4 gram in een liter water oplost. Het bestaat uit 400 deelen salpeterzure ammoniak, 200 deelen phosphoszure ammoniak, 250 deelen salpeterzure kali, 50 deelen chloorammonium, 60 deelen gips en 40 deelen zwavelzuur-ijzer (*Lyon horticole* 1891, blz. 397).

Chrysanthemums (ibid blz. 424) worden alle veertien dagen met een weinig van dit mengsel begoten, vooral als men groote bloemen wil kweeken.

Een middel om aardwormen te verdelgen, is het begieten van de aarde met kalkwater. Men kan dit zoowel in potten als in den tuin toepassen. De pieren kruipen daarbij terstond naar boven en sterven weldra in het bijtende vocht. Zaaisels van *Cineraria*, *Calceolaria*, *Primula sinensis*, die door de aardwormen zeer beschadigd werden, werden hierdoor geheel gered. Voor de planten zelven is deze bewerking, volgens den ontdekker, den heer ADAM te *Villeneuve-sous-Yonne*, onschadelijk. Een kleine overmaat der bijtende kalk in het water, zoodat dit er min of meer melkwit uitziet, levert de beste resultaten (*Lyon horticole* 1891, No. 20).

Groenten en vruchten in de Parijsche „Halles". Hoewel de groote drukte vroeg des morgens plaats heeft, worden de „Halles centrales" te Parijs nagenoeg nooit gesloten en vindt men steeds gelegenheid in de afdeelingen voor vruchten en groenten (de anderen,, als ons weinig belang inboezemde, lieten we ter zijde liggen) zijn voorraad op te doen. Verscheidene huurders van standplaatsen houden er den geheelen dag eene uitstalling open, waardoor men gelegenheid heeft zijne benoodigdheden versch en nagenoeg uit de eerste hand op te doen. Ook vindt men daar, bij de uitgestalde waren, steeds bordjes, de prijzen aangevende.

Hiervan teekenden we begin Januari eenige op, meer bijzonder van de duurdere en minder algemeene groenten en vruchten, om die hier, al is het wat laat, te kunnen mededeelen (alles gerekend per half kilo).

Witloof 0.60—0.70 frs. (1 franc = *f* 0.48⅜.)
Chicorée-barbe 0.50 frs.
Artisjokken per stuk 0.30—0.40 frs.
Versche Champignons 0.60—0.80 „
„ Truffels 7.——9.— „
Japansche Andoorn 0.60—1.— „
Witte druiven 0.60—2.25 „

Blauwe druiven zag men toen slechts in enkele groote winkels, in sommigen waren prachtige trossen van *Gros Colmani* uitgestald, welke voor die in Engeland gekweekt niet onderdoen, en afkomstig waren uit de bekende kweekerij van PHATZER te Roubaix.

Peren en appelen golden 0.10—0.25 frs. het halve kilo, betere 0.10—0.30 frs. het stuk, terwijl in de meeste winkels prachtige exemplaren te vinden zijn, waarvoor op zijn minst één franc het stuk betaald wordt. Onder meer ontmoet men er de groote prachtige gekleurde peer *La Belle Angérine*. Ook *Olivier de Serres*, *Beurré Diel*, *Fendanto de Noëll*, *Doyenné d' hiver* en onder de appels de welbekende steeds gewilde *witte Calville Sinaasappelen* en *Mandarijnen* ziet men overal in bijzonder groote hoeveelheden en in goede qualiteit. Ze worden voor 5—15 cents het stuk verkocht.

Andijvie. Salade, Molsalade zijn goed te krijgen en worden ook veel naar de Londensche markt gestuurd.

Asperges, witte en groene, de laatste hier bijzonder gewild, ziet men ook hier en daar, doch geen rabarber noch zeekool, die zoo algemeen op de Engelsche markten te vinden zijn.

Onder andere uitheemsche vruchten merkten we vooral op in enkele der voornaamste winkels die van *Anona*, „Custard appels" en van *Diospyros Kaki*, fraaie oranjevruchten, waar in den laatsten tijd herhaaldelijk de aandacht op wordt gevestigd en die denkelijk in Zuid-Europa evenals in Japan een groote toekomst hebben.

Dadels en Bananen, zoowel als granaatappels, ziet men vrij algemeen. Ook vonden we ergens de eetbare vogelnestjes aangeboden. Wel interessant is het, die uitstallingen, waar steeds wat nieuws of fraais te zien is, voortdurend na te gaan.

G. H.

Ginko biloba. Het is zeer onaangenaam als men dikwerf met anderen in gevoelen verschilt, en toch is het mij moeilijk te zwijgen zoo menigmaal dat het geval is. Zoo kan ik al weder niet medegaan met hetgeen de heer BOBBINK in no. 12 van dit blad schrijft over den aan het hoofd dezes genoemden boom.

Zoo weet ik niet waarom de Linnésche naam *Ginko* plaats moet maken voor den nieuweren *Salisburia*, daar hij bij de ouden algemeen bekend is.

Doch dat is een kleinigheid. Erger is het, dat de schrijver er paden en wegen mede schijnt te willen beplanten. Men kan toch voor dat doel geen heestertjes van 2 of 3 Meter lengte gebruiken; het dienen toch minstens boompjes te zijn van 12 à 15 centimeter stamdikte in omtrek, en die zijn niet zoo jong meer; en hoeveel jaren gaan er dan nog mede heen eer zij behoorlijk schaduw aan den wandelaar verschaffen? De *Ginko* is een schoone boom in parken, publieke tuinen en buitenplaatsen, doch voor wegbeplanting m. i. volstrekt ondoelmatig.

In onze tuinen is de *Ginko* ook niet zoo zeldzaam als de schrijver meent. Waar zouden toch, om dat slechts te noemen, de vele zijn gebleven, welke sedert een reeks van jaren te Boskoop zijn gekweekt?

Over de kweekmethode zal ik niet uitweiden. Alleen de voortteeling uit zaad is zeer gemakkelijk en de zaden zijn niet zoo zeldzaam als B. meent. Ik zelf heb er honderden gekweekt uit van VILMORIN ontvangen noten. Zij ontkiemden steeds bijna allen. Het eenige ongemak is, dat niet alle zaailingen even sterk zijn. Altijd zijn er nog al wat bij waarvan bij strenge vorst het jonge hout veel lijdt.

Doch genoeg. Als ik in Parijs leefde, zou ik mogelijk ook eenigszins anders oordeelen, al was het alleen over de sterkere groeikracht.

H. C. DE VOS.

Reusachtige notenboom. Op de helling van den Etna staat een reusachtige notenboom. Hij is honderd en negentig Engelsche voeten in omtrek. In den stam van dezen boom is een hut gemaakt ten dienste van hen, die de vruchten in den oogsttijd verzamelen.

Uit Californië. Calnifornische fruitkweekers hebben evenals hunne Australische vakgenooten veel van de konijnenplaag te lijden gehad. Toen zij verleden jaar een aanval van sprinkhanen vreesden, strooiden zij een mengsel van arsenikzuur en meel in hunne boomgaarden, in de hoop daardoor deze insecten te vernielen. Dit middel bleek, ongedacht, zeer geschikt te zijn om de konijnen te verdelgen, want duizenden hiervan werden daardoor gedood.

Buddleia. In No. 10 zegt de heer MAIDENHAIR, „dat de *Buddleia* nog weinig in onze tuinen wordt aangetroffen." De oorzaak daarvan is, dat zij bij zachte winters tot den grond afsterft en bij strenge geheel ten onder gaat.

Voor eene reeks van jaren ontving ik de beide soorten uit het buitenland, doch was niet lang in het bezit er van.

Als men het geluk heeft haar over te houden, dan loopt de struik in de lente weder uit en bloeit dan in den zomer. C. D. V.

INGEZONDEN STUKKEN.

Zijn Amerikaansche Appels vergiftigd.

(Overgenomen uit de Provinciale Groninger Courant.)

Onder dezen titel komt in *„The Gardeners Chronicle"* van 2 April j.l. een artikel voor van den heer T. H. BAILEY, Cornell University, Ithaca, N. Y., dat, nu men in verschillende bladen, o. a. ook in de *Provinciale* van 4 April j.l., deze kwestie bespreekt, wel eenige aandacht verdient, ook omdat in het voorjaar veel appels gebruikt worden.

„Ik bemerkte," zoo begint de heer BAILEY, „eene reeks van artikelen in de engelsche pers, die bekend maken dat Amerikaansche appels vergiftigd zijn, omdat wij dezelve tegen insecten (Codlin Moth) met arsenicum besproeien. Mag het schijnen dat wij onze engelsche vrienden zouden willen vergiftigen, — om dit ons zelven te doen, daar zijn wij zeer tegen, en toch gebruiken wij dezelfde appels, die wij naar Engeland verzenden, en niemand hier denkt aan vergiftige appels. Nog nimmer heeft zich een geval van vergiftiging voorgedaan. Eenigen tijd geleden las ik een artikel in een engelsch blad, dat geheel bezijden de waarheid is, waarom ik het noodig acht de attentie er op te vestigen. Het is zeker dat men onze appels niet vertrouwt, wat zijne oorzaak vindt in het feit, dat men niet van de zaken op de hoogte is.

Het artikel luidt: „Het is toegelaten dat de Amerikaansche appelkweekers arsenicum gebruiken in hunne boomgaarden. Men besproeit de vrucht zoolang dat deze is doordrongen met een oplossing van arsenicum; alvorens de vrucht rijp is. doet men dit verschillende malen en wanneer nu het weer droog is, dan blijft het „arsenicum" op de appels zitten en bekleedt die geheel. Het is wel zeker dat dit schadelijk voor de gezondheid is, vooral daar waar deze vruchten veel gebruikt worden."

In plaats van het insectwerend middel, waarvoor men ook *„Paris Green"* of *„London Purple"* gebruikt, de vrucht te laten doortrekken, neemt men dit slechts een of tweemaal. Mocht het tweemaal gebeuren dan zijn de appels bij de tweede besproeiing niet grooter dan de top van een man's duim. Drie of vier maanden verloopen tusschen de laatste besproeiing en het oogsten der appels, en elk spoor van arsenicum is weggewasschen vóór de appels half volgroeid zijn.

Herhaalde scheikundige onderzoekingen hebben dan ook bewezen, dat er geen spoor van vergift op de eetbare appels te vinden is; alleen dan ook het feit dat elke Amerikaan veel appels eet, zonder eenige vrees voor vergiftiging, en zonder daarvan de minste hinder te hebben, is bewijs genoeg, dat bovenstaande geheel valsch is. Het omkleedsel van „Arsenicum" waarvan in dat artikel sprake is, is niets meer dan een gro[illegible]

De schrijver van dat onware artikel gaat verder en beschrijft de verdiensten van de Engelsche, Amerikaansche en Tasmannia-appels individueel, en wijst er wederom op dat Amerikaansche met een poeder bedekt zijn, iets wat met de andere appels niet het geval is. De heer BAILEY wil niet in discussie treden omtrent de verdienste der verschillende appels, omdat dit niet het onderwerp is, toch herhaalt hij dat de bewering als zouden Amerikaansche appels met arsenicum bedekt zijn, allen grond mist en dat het onmogelijk tot in de vrucht kan doordringen. De redactie van de *Gardeners Chronicle*, een der hoofdbladen van den Europeeschen tuinbouw, voegt er aan toe, dat in spijt van het zeer groote gebruik in Engeland van Amerikaansche appels geen enkel geval van vergiftiging is voorgevallen. Wij gelooven dat het gevaar zinnebeeldig is."

Door deze geloofwaardige verklaringen zal zeker de vrees voor vergiftige Amerikaansche appels ten deele weg zijn, toch kan het geen kwaad, om ze ook hier te lande scheikundig te laten onderzoeken, in weerwil dat ook wij denken dat het gevaar zinnebeeldig is. J. K. B.

Zaadlijsten van botanische tuinen.

Naar aanleiding van het ingezonden stuk van den heer VUIJCK in het vorig nummer verzocht men mij, mede te willen deelen, dat het streven van het Bestuur van den Botanischen tuin te Groningen ook in het buitenland sympathie ondervindt. Vereenvoudiging dezer zaadlijsten wordt als wenschelijk erkend, al bestaat ook nog verschil van opvatting ten opzichte van den aard en den omvang der in te voeren vereenvoudigingen.

In de inleiding tot de zaadlijst van den Botanischen tuin te Dresden zegt de directeur Prof. OSCAR DRUDE, in aansluiting aan de bovenbedoelde lijst o.a. het volgende:

„Het opnemen van zulke soorten van zaden, als ook in de prijscouranten van handelshuizen geregeld en goed vermeld worden, moet zooveel mogelijk vermeden worden. De ruilhandel in zaden schijnt zeer bepaald in quantiteit verminderd, daarentegen in de qualiteit verbeterd te moeten worden."

„De nieuwe reeks van zaadlijsten moet niet door een vermeerderd aantal aangeboden soorten, maar door strenge botanische contrôle van het aangeboden materiaal uitmunten."

Prof. DRUDE bericht dan ook dat hij voor alle in de lijst genoemde soorten, met hulp van zijn assistent Dr. NAUMANN, zelf de juistheid der determinatie gecontroleerd heeft. De lijst omvat slechts 118 soorten. RED.

Beschrijving van nuttige Planten.

De volgende prospectus is door den heer M. BUYSMAN te Middelburg verzonden:

„Eene uitgave van beschrijvingen van *alle* nuttige planten was tot nog

toe niet bekend. De door ons voorgenomen beschrijvingen zullen afwisselend planten behandelen, die tot verschillende familiën behooren, ten einde zoo veel mogelijk verscheidenheid van soorten heersche. *Alle* bekende nuttige species zullen worden behandeld.

De tot heden verschenen uitgaven van beschrijvingen en afbeeldingen, waren veel te kostbaar om in ieders handen te zijn; de meesten waren werken van groote waarde en zijn dus voor velen onbereikbaar.

Iedere plant die in deze uitgave voorkomt is ook *bij eventueele bestelling* in Herbarium exemplaar met analysen (het door mij reeds sedert jaren uitgegeven Herbarium Analyticum) verkrijgbaar. Prospectus op aanvrage verkrijgbaar.

De prijs van iedere beschrijving wordt gesteld op slechts 15 cents, zoodat niemand, wat den prijs betreft, verhinderd kan zijn zich die aan te schaffen.

De inteekening geschiedt per 3 maanden en kan eventueel ook na afloop van dien termijn worden opgezegd.

Wekelijks verschijnt een exemplaar, één, 2 of meer beschrijvingen bevattende, doch wordt voor iedere wekelijksche aflevering slechts 15 cents berekend. H.H. abonné's worden beleefd verzocht na afloop der 3 maanden, het bedrag ad f 1,80 per postwissel te voldoen; anders zal ik zoo vrij zijn, over het bedrag, vermeerderd met de kosten, te disponeeren.

Abonnementen worden door den boekhandelaar R. M. SMITS alhier, of ook door mij zelven aangenomen."

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Groningen en Omstreken.

Op Donderdag den 31 Maart j.l. vergaderde de Afdeeling Groningen en Omstreken, in de Pool. De vice-Voorzitter de heer O. J. QUINTUS opende de vergadering en er werd mededeeling gedaan van de ontvangen stukken.

Tot het vaststellen van het programma voor de Afdeelings Chrysanthemum-Tentoonstelling zal op een anderen avond vergadering gehouden worden. Spreker voor dezen avond hadden we het genoegen den heer S. P. HUIZINGA, Leeraar aan de R H. B. S. te Leeuwarden te zien optreden. ZEd. had tot onderwerp: „weervoorspellingen op grond van verschijnselen uit het Planten en Dierenrijk. Bij verschillende planten en dieren werd besproken hoe ze zich bij weersverandering weten te redden en wat ze alsdan doen. Om echter op grond hiervan het weer een geruimen tijd vooruit te voorspellen werd als onmogelijk beschouwd. Dit een en ander door platen nog verduidelijkd, werd met genoegen aangehoord en het woord van dank van den vice-Voorzitter was welverdiend.

Door de Jury bestaande uit de H.H. BUSMAN, FEITH en SWART werd de prijs voor niet-bloeiende planten toegewezen aan den heer A. JONKHOFF en de 2e prijs aan J. DE GROOT; voor bloeiende planten kreeg de heer H. J. BOS de eerste en P. B. VENEMA de 2e prijs.

De Tombola was het slotnummer van dezen avond en zoowel dames als heeren maakten hiervan gebruik, zoodat een ieder weldra een of meer planten tot de zijne gemaakt had. De zaden van nieuwe soorten bloemen werden aan diegene, die zich aangemeld hadden uitgereikt, en de vergadering daarna gesloten. J. DE W.

Afdeeling Putten.

De afdeeling Nijkerk-Putten en Omstreken van de Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde stelde den avond van den 7 April een aantal vakmannen en belangstellenden in de gelegenheid de voordracht over Vruchtencultuur van den heer IDE te Frederiksoord bij te wonen.

Na een inleidend woord van den Voorzitter, den heer VAN EEGHEN, sprak de heer IDE het volgende.

Zal een vruchtboom geven, wat men van hem kan verwachten, dan moet rekening gehouden worden met grondsoort, vrucht en klimaat. Den grond kunstmatig goed te maken, is voor groote uitgestrektheden veel te kostbaar.

Op een zandigen bodem vindt eene peer hare plaats, terwijl op zwaarderen grond eene kers beter zal gedijen. Het verpoten der boomen geschiedt het best in het najaar. Coniferen, sparren en dennen maken daarop eene uitzondering. Het blad neemt bij den boom eene voorname plaats in. Een boom zonder bladeren kwijnt en sterft.

Het blad verwerkt wat de plant heeft opgenomen tot vorming van houtlaag, vrucht en wortels.

In het bijzonder werd de hoogstammige kroonboom, de boom welke de meeste rente geeft, besproken, vooral wat het snoeien betreft. Onkunde is dikwijls oorzaak van een slechten oogst. Beter is het in het geheel niet te snoeien, dan slecht te snoeien. Ieder takje moet zoo gelegd worden, dat lucht, licht en warmte ongestoord kunnen werken. In den winter moet zoo min mogelijk gesnoeid worden. Door het snoeien blijft het vruchthout zwak en het oofthout sterk.

Ondiep poten verdient alle aanbeveling. Hoe dieper men poot, hoe minder vrucht; terwijl een boom, die zijne wortels op den beganen grond uitspreidt, de lekkerste vruchten voortbrengt. Behalve stalmest kan ook kunstmest gebruikt worden, doch deze zal alleen dan van nut zijn, wanneer men kennis van zijn grond heeft.

Stikstof, phosphorzuur en kali zijn bestanddeelen, welke de boom moet hebben tot vorming van blad en hout.

Hoe grooter ruimte men om den boom heen bemest, hoe beter; terwijl het hoog noodig is om de 2 à 3 jaar den boom nieuwe voedingstoffen te geven

Bij het snoeien van de kroon neemt men die takken weg, welke elkander hinderen en houdt rekening met de gesteltakken. Het is ook hier meer te doen, om licht, lucht en warmte; de warmte vooral bevordert het suikergehalte.

Zoo ook met de druif; trossen die het meest in het licht hangen aan jonge loten, zijn de mooiste en de lekkerste. Snoeren van 5 à 6 c.M. zijn niet goed. Men moet ze met 2 gesteltakken laten opgroeien ± 60 c.M. van elkander, van onder tot boven met vruchthout.

De boom moet ruimte in de kroon hebben en welke richting de tak ook neemt, het hindert niet, als er maar goed gesnoeid wordt.

Na de pauze werd over onderhoud en ziekten der boomen en over insecten gesproken.

Vele ziekten, zooals kanker, gomziekte, ontstaan door eigen schuld. Men heeft bij de poting geen acht gegeven op de soort en op de standplaats. De ondervinding heeft geleerd, dat Engelsche perziken hier niet voldoen, en dat Fransche appelen, hoe uitstekend ook, voor dit klimaat evenmin geschikt zijn. Het best is om boomen te poten uit pitten gekweekt. Enten verzwakt den boom en doet de vrucht ontaarden. De kanker zal men daar opmerken, waar de boom het zwakst is. waar takken afgenomen zijn. Gomziekten merkt men bij de steenvruchten op en kan voorkomen worden door besproeiing met kopervitriool. De besproeiing met koper- en ijzervitriool heeft nog tengevolge, dat de schors versterkt en de poriën geopend worden. Onder de schadelijke insecten komen voor de schildluis, bladluis, appelbladroller, bontebladwesp, gele rups en ringrups. Tot verdelging dezer insecten werd aanbevolen ijzervitriool en kalk en bij de besseboomen besproeiing met gier. Het einde van deze duidelijke en leerzame voordracht was: Snoei goed, kweek goede soorten en voer strijd tegen de insecten.

Nadat de heer VAN EEGHEN, benevens de vakmannen NOORDANUS, [illegible] en MELMS den heer IDE over een en ander nader ondervraagd hadden, sloot de Voorzitter, na allen de belangen der Afdeeling op het hart gedrukt te hebben, dit leerrijk samenzijn.

Nog werd door den heer VAN EEGHEN voorgesteld twee sprenkelaars aan te schaffen ten einde met het mengsel ½ kilo kopervitriool, 8 kilo kalk en 100 liter water, prooven te nemen, tot wering der aardappelziekte.

WEEKNIEUWS.

Pronkbakken va Hyacinthen.

De pronkbakken van bloeiende Hyacinthen en Tulpen in de Tuinbouwinrichting der firma E. H. KRELAGE EN ZOON, aan den Kleinen Houtweg No. 17, te Haarlem, beginnen te bloeien en zullen van 17 April e.k. af, dagelijks van 2 tot 4 uur, voor vreemdelingen ook van 10 tot 12 uur, ter bezichtiging worden opengesteld.

Een catalogus der tentoongestelde Hyacinthen en Tulpen is ter perse en zal weldra worden verzonden.

De tentoonstelling zal denkelijk tot in het midden van Mei geopend kunnen blijven, maar zeker in de laatste week van April op zijn fraaist zijn.

TENTOONSTELLINGEN.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12. 13 en 14 November 1892. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

C. H. C. te V. Uw verslag in dank ontvangen.
G. J. v. H. te P. Beleefden dank.

Prijscourant.

P. L. BAUDET. Rozenkweekerij *Salatiga*, Biltstraat Utrecht. Prijscourant No. 3, voorjaar 1892.

Advertentiën.

H.H. Secretarissen van Afdeelingen, wordt het NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD ten zeerste aanbevolen voor het plaatsen van ADVERTENTIËN hunne Afdeelingsvergaderingen betreffend.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: THOOLEN-AMSTERDAM.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG.

RIJSWIJK (Z.-H.)

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen van roode kleur, zeldzame** vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.**

Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

BOUQUETTEN, Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,

W. H. WIND.

TENTOONSTELLING

VAN

Planten, Bloemen, Bouquetten enz.

TE HOUDEN DOOR

de Afdeeling „ARNHEM en OMSTREKEN"
der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde

te ARNHEM,

van 8 tot en met 11 September 1892,
in het Gebouw en Park van MUSIS SACRUM.

Inzending volgens bepalingen van het Programma, alleen voor leden der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Programma's zijn aan H.H. Secretarissen der Afdeelingen ter welwillende verspreiding gezonden en ook op aanvrage verkrijgbaar bij den laatst ondergeteekende.

Namens het Bestuur der Afd. »Arnhem en Omstreken",

Dr. J. TH. CATTIE. *Voorzitter.*
TH. VAN ZOEST HZN., *Secretaris*

F. J. MOERKOERT.

ROTSHUIS. UTRECHT.

TUINORNAMENTEN,
VASEN, PIEDESTALS,
CACHEPOTS. JARDINIÈRES
VAN TUFSTEEN,
in alle vormen en nuance.

Buitengewone bewerking voor
TUINKOEPELS,
nagebootst hout (Cement).

De Heer **LEBRET** te **Oosterbeek** huize *Dennenkamp*, verlangt tegen **1 Augustus** a.s.

EEN TUINMAN,

bekend met **moezerij, broeierij, koude en warme kas.**

Overlegging van attesten wordt vereischt omtrent gedrag, ijver en bekwaamheid.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Publieke Verkooping.

De Deurwaarder **F W. P. HARSTHAGEN**, zal op **Woensdag 20, Donderdag 21 April e.k. en volgende dagen,** aanvangende des morgens na aankomst der treinen van Utrecht en Amsterdam, ongeveer 10 uren, op de kweekerij **„Weten en Werken"**, *Singellaan te WEESP*, voor **F. L. KNOLLE**, Bloemist aldaar, verkoopen:

Een aanzienlijke partij

Kas- Tuin- en Kamervarens,

als ± 10 000 diverse Varens in courante soorten, waarbij prachtige *Alvophila's*, div. *Pteris, Asplenium*, enz.; ± 2000 *Adiantums*, meest *Ad. cuneatum* en *Ad. scutum*; een partij *Selaginella Emeliana*; ± 150 schotels met Varens in aankweek en ± 900 Vollegrond-Varens in vele soorten.

Voorts: **Diverse Artikelen**, als: Deken Schermgoed, Bloempotten, Bladhoopen, Hout, IJzer, Koper, enz. Een partij Gereedschappen, waarbij een zeer doelmatige wagen op veeren, een Handkar, Kruiwagen en Tuingereedschappen,

en tot amotie: 4 groote Plantenkassen, 1 kleine Kas, 4 Schuren en een Kantoortje.

Een en ander afgenummerd te zien op Maandag 18, Dinsdag 19 April en de verkoopdagen. (3)

De eerste dag worden de planten verkocht.

No. 17. ZATERDAG 23 APRIL 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 27 April** a.s. in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op Woensdag 11 April 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend:

Getuigschriften 1e Klasse voor

1. *Narcissus tridymus, E. H. Krelage, Polyanthus* × *Ajax minor*) als nieuw gewonnen plant, ingezonden door GEBR. DE GRAAFF te Leiden.
2. *Fritillaria Sewersowi* RGL. var. *bicolor*, als nieuw ingevoerde plant, ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON èn ook door den Heer C. G VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.
3. *Fritillaria latifolia*, WILLD. var. *Koning van Zweden*, als nieuw gewonnen plant.
4. *Fritillaria latifolia*, WILLD., zaailing G. G., als nieuw gewonnen plant; beide inzendingen van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.
5. *Clivia miniata*, L. var. *H. Tort*, als nieuw gewonnen plant, ingezonden door de firma ANT. ROOZEN & ZOON te Overveen.
6. *Erythronium Hartwegii* S. WATSON, als nieuwe plant.
7. *Lachenalia* var. *Ruby* (*tricolor* × *superba*) als nieuwe plant.
8. *Marica* hybr. nova (*gracilis* × *Northiana*) „ „ „

de inzendingen sub. 6, 7 en 8 van den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Getuigschriften 2e Klasse vóor:

1. *Haemanthus natalensis*, PAPPE, als onvoldoend bekende plant, ingezonden zoowel door MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede als door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.
2. *Fritiliaria imperialis* var. *inodora purpurea* als nieuw ingevoerde plant, ingezonden zoowel door E. H. KRELAGE & ZOON, als door C. G. VAN TUBERGEN JR. beiden te Haarlem.
3. *Richardia aethiopica* var. *Little Gem*, als nieuwe plant, ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.
4. *Eucharis Mastersii*, [1]) als nieuwe plant, ingezonden door de firma ANT. ROOZEN & ZOON te Overveen.

Botanische Getuigschriften voor:

1. *Boronia megastigma*, als onvoldoend bekende plant,
2. *Lachenalia pustulata*, „ „ „ „ ,
3. *Orchis tridentata*, „ „ „ „ ,

Alle 3 inzendingen van MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.

4. *Chinodoxa Tmolusii*, als nieuw ingevoerde plant,
5. *Fritillaria armena*, var. „ „ „ „ ,

beide ingezonden door de firma E. H. KRELAGE te Haarlem.

6. *Ophrys apifera*, als minbekende plant, ingezonden door den heer H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen.

Eervolle vermeldingen voor:

1. *Narcissus Pseudo-narcissus* in de volgende verscheidenheden: *Minnie Warren* (1886), *Golden Plover* (1886), *Ard Righ* (1886), *Achilles* (1887), *Blondin* (1886), *North Star* (1889),

[1]) Volgens later ontvangen bericht was de ingezonden plant niet *Eucharis Mastersii*, maar *E. Sanderii.*

Countess of Annesley, *Colleen Bawn* (1886), *Saragossa maximus* (1886), *Dolly Varden* (1887), *Tuscan Bonnet* (1888), *Santa Maria* (1888), *Golden Eagle*.

2. Verzameling afgesneden bloemen in ongeveer 50 soorten en verscheidenheden van *Narcissus*, *Muscari*, enz. Beide inzendingen van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

3. Verzameling *Lachenalia*, in 12 verscheidenheden, ingezonden door MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.

4. Verzameling *Aard-Orchideeën*, in 15 soorten en verscheidenheden, ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Dankbetuigingen voor:

1. Verzameling *Primula's* in 8 soorten en verscheidenheden,
" *Trilliums* " 5 " " "
beide inzendingen van MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.

3. Verzameling *Orchideeën*, in 6 soorten, ingezonden ter opluistering door de Tuinbouwschool „Amsterdam".

4. Verzameling *Fritillaria* in 12 soorten en verscheidenheden, ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Teruggevraagd werden de volgende inzendingen, als:

1. *Lachenalia* (*Regeliana reflexa* × *aurea*) omdat deze plant. ingezonden door MR. H. J. VAN HEIJST, te ver uitgebloeid was.

2. *Amaryllis (Hippeastrum)* hybr. ingezonden door de firma ANT. ROOZEN & ZOON, omdat de beoordeelingscommissie een geheele plant in bloei wenschte te zien.

3. *Hyacinthus orientalis*, *Generaal van der Heijden*, ingezonden door den heer P. W. VOET, omdat de bloemen afkomstig waren van jonge bollen, en dus niet voldoende het karakter der planten vertoonden.

4. *Crinum spec.*, ingezonden door den heer G. S. H. WENDELAAR, omdat de ingezonden plant te zeer uitgebloeid was.

Behalve de reeds genoemde, waren nog vele planten ter beoordeeling ingezonden, welke geen onderscheiding verwierven, maar, vóór de vermelding daarvan, volge eerst de opgave der soorten en verscheidenheden der bovengenoemde verzamelingen. In de verzameling afgesneden bloemen der firma E. H. KRELAGE & ZOON, waaraan eene Eervolle Vermelding ten deel viel, waren behalve een 40-tal *Narcissen*, waarvan reeds vele door deze firma het vorige jaar waren tentoongesteld (zie no. 20 der vorige jaargang Ned. Tuinbouwblad) de volgende *Muscari's* als: *botryoides Mill.*, *botryoides* var. *alba*, *botryoides* var. *pallida*, *botryoides pallida grandiflora*, *commutatum Guss.*, *conicum Bkr.*, *Heldreichii Boiss.*, *neglectum*, en *ramosum*. De verzameling *Lachenalia's*, van den heer MR. H. J. VAN HEIJST, waaraan eene gelijke onderscheiding te beurt viel, bestond uit *L. aurea Lindl.*, *bifolia*, *Cami*, *fragrans*, *luteola*, *Nelsoni*, *orchioides*, *pallida*, *pustulata*, *quadricolor*, *reflexa*, *Regeliana* en *tricolor*. De verzameling *Aard-Orchideeën* van den heer C. G VAN TUBERGEN JR., welke eene Eervolle Vermelding verwierf, bestond uit de volgende planten: *Calypso borealis*, *Ophrys anthropophora*, *O. arachnites*, *O. fusca*, *O. lutea*, *O. speculum*, *O. tenthredinifera* *Orchis laeta*, *O. laeta rosea*, *longicornu*, *patens*, *palleus* en *Robertiana*. De verzameling *Primula's* van den heer MR. H J. VAN HEIJST, bestond uit: *Pr. Auricula marginata*, *bellunensis*, *Gobeli*, *intricata*, *marginata*, *nivalis*, *pubescens* en *verticillata*. De verzameling *Trilliums* van denzelfden inzender, uit: *Tr. erectum*, *album*, *grandiflorum*, *recurvatum* en *sessile*. De collectie *Fritillaria's*, die door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. was tentoongesteld, bestond uit: *Fr. armena*, *F. armena rubra*, *F. armena viridis*, *F. aurea*, *F. canaliculata*, *F. imperialis inodora*, *F. Moggridgei*, *F. pudica*, *F. ruthenica*, *F tenella*, *F. tulipifolia*. De *Orchideeën*, ter opluistering ingezonden door de Tuinbouwschool „Amsterdam" waren: *Cypripedium barbatum*, *barbatum major* en *Harrisianum*, *Cattleya Lawrenceana*, *Angraecum sesquipedale* en *Vanda tricolor*.

Geen onderscheiding werd toegekend aan:

1. *Fritillaria latifolia „Doctor Bleeker"*, *F. l. Marie ten Kate*, *F. l. Professor Veth*, *F. l. Reine de Suède*, *F. l. Rennefeldt*, *F. l. Stieltjes* en *F. l. Vesta*, alle verscheidenheden nieuw gewonnen door de inzenders: de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

2. *Primula intricata*, waarschijnlijk hier te lande nog nimmer tot dusverre geëxposeerd, en ingezonden als onvoldoend bekende plant door MR. H. J. VAN HEIJST.

3. Verzameling planten van denzelfden inzender, n.l. *Anoiganthus breviflorus*, *Erythronium grandifl. Smithii*, *Fritillaria armena*, *F. oranensis* en *pyrenaica*, *Orchis fusca*, *mascula* en *longicornu*.

4. *Clivia* hybr. *C. H. Donner* en *Cl. h. Mme. Leonie van Houtte*, ingezonden, als nieuwe planten, door de firma ANT. ROOZEN & ZOON te Overveen.

5. *Gesneria cardinalis*, *Anemone ranunculoides* en *Ranunculus anemonoides*, benevens *Sisyrinchium grandiflorum*, ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Ter vergadering waren aanwezig de H.H.: JOH. DE BREUK, *Voorzitter*, H. GROENEWEGEN, Mr. J. H. SCHOBER, P. W. VOET, JHR. E A. BARNAART, J. TH. VAN DEN BERG, D. E. H. BOXMAN, W. J. ELDERING, P. F. JANSEN, J. J. JURRISSEN, G. C. VAN TUBERGEN JR., H. D. WILLINK VAN COLLEN, L. KRUIJFF, G. H. VAN WAVEREN, en de ondergeteekende

B. A. PLEMPER VAN BALEN,
Secretaris der Bloemen- en Planten-Commissie.

Amsterdam, 14 April 1892.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De plantenkeuring te Amsterdam op 13 April.

Onze plantenkeuringen zijn thans niet meer maandelijksche; in sommige maanden van het jaar toch zullen er telkens twee gehouden worden. Het is een verblijdend teeken, dat de behoefte aan deze nieuwe instelling zoo snel is toegenomen, dat zij haar werkkring zoo belangrijk kan uitbreiden. Wij zien dit ook in de uitbreiding, die de vaste Commissiën zelven hebben ondergaan, nu zij in een reeks van onderafdeelingen gesplitst zijn. Van deze vonden uit den aard der zaak, de nieuwe sub-commissiën voor de verschillende bloembollen ditmaal het meeste werk; het jaargetijde bracht mede, dat Narcissen, Muscari, Fritillaria, Lachenalia en andere geslachten van gelijke cultuur het hoofdbestanddeel van het ingezondene uitmaakten.

Zeer bemoedigend en vertrouwen wekkend was het ook om te zien, dat op deze halfmaandelijksche keuring — want in deze maand zal er nog eene plaats vinden —, niet merkbaar minder was ingezonden dan ten vorigen jare in hetzelfde saizoen op de maandelijksche. De ondervinding zal moeten leeren, of de inzenders een onderscheid zullen maken tusschen de eerste en tweede bijeenkomsten van elke maand; de eerste, die met de vroegere op gelijke lijn staan, en die gelijktijdig met de vergaderingen van het Hoofdbestuur plaats vinden: de laatste, die tusschengeschoven zijn, en in beginsel slechts voor die gewassen bedoeld zijn, wier bloeitijd anders tusschen twee keuringen in zou vallen.

Onder de kweekers namen als van ouds de heeren E. H. KRELAGE EN ZOON, C. G. VAN TUBERGEN en ANT. ROOZEN de eerste plaats in; onder de liefhebbers ontmoetten wij de inzendingen van Mr. J. H. VAN HEYST met hetzelfde genoegen als vorige malen.

De heer VAN HEYST had voornamelijk collectiën van *Primula* en *Lachenalia* gezonden, beide in aansluiting aan zijne rijke collectiën, ten vorigen jare hier tentoongesteld. De *Primula's*, die evenals een kleine collectie *Trilliums* een dankbetuiging van de Jury ontvingen, omvatten de volgende soorten: *P. auricula marginata*, *P. bellunensis*, *P. Göbeli*, *P. intricata*, *P. nivalis*, *P. marginata*, *P. pubescens* en *P. verticillata*. De *Lachenalia's* waren *L. bifolia*, *L. Cami*, *L. aurea*, *L. Nelsoni*, *L. luteola*, *L. fragans*, *L. reflexa*, *L. pustulata*, *L. orchioides*, *L. Regeliana*, *L. pallida*, *L. quadricolor* en enkele andere. Tusschen deze onderling vrij gelijkvormige gewassen stond een pracht-exemplaar der sierlijke *Boronia megastigma* met honderden klokvormig afhangende donkerbruine bloempjes, in de verte niet ongelijk aan een fijnen *Asparagus*, volop met bessen beladen. Zij verwierf een botanisch getuigschrift, evenals de *Orchis tridentata* van denzelfden inzender, van wien

een *Haemanthus natalensis* een eervolle vermelding waardig gekeurd werd.

Met veel genoegen begroetten wij ook een paar kleinere inzendingen van liefhebbers, die, zoo ik mij niet bedrieg, heden voor het eerst hunne planten naar onze plantenkeuring zonden Fraai gekweekt en van een botanisch standpunt zeer merkwaardig was de bijendragende Orchidee, de *Ophrys apifera*, van den heer WILLINK VAN COLLEN te Breukelen. Verschillende in Europa in het wild voorkomende Orchideeën dragen hun soortsnaam naar den vorm van het lipje, dat op een of ander insect gelijkt, en wel soms zoo sterk daarop gelijkt, dat men het bijna niet bemerkt, als zulk een diertje werkelijk in de bloem zit: het beeld verandert bijna niet. Onder deze is de *Ophrys apifera* zeker de merkwaardigste; zij ontving dan ook een botanisch getuigschrift. Wij begroetten haar als eerstelinge uit de bekende rijke collectie van den heer WILLINK VAN COLLEN, en vertrouwen dat zij in den loop van dit en volgende jaren door vele even belangrijke inzendingen zal worden gevolgd.

In gelijken zin verheugde ons een *Crinum* van den heer G. S. H. WENDELAAR, welke plant ongelukkig reeds te ver uitgebloeid was om op de bezoekers den vollen indruk te maken, dien zij zonder twijfel eenige dagen vroeger in de verzameling van den inzender gemaakt heeft.

De Tuinbouwschool *Amsterdam* te Watergraafsmeer had ter opluistering eene collectie groote, fraai bloeiende gewassen gezonden. Twee flinke bloeiende exemplaren van *Vanda tricolor*, een *Angraecum sesquipedale* met twee bloemen, *Cattleya Lawrencianum*, *Imantophyllum miniatum* en *I. m robustum* met donkerder bloemen, *Cypripedium barbatum*, *C. b. majus* en *C. Harrisianum*. Voor de bezoekers, die onze tentoonstelling ook heden talrijk trok, vormen zulke planten dikwijls een nog belangrijker, leerrijker en opwekkender gezicht, dan de nieuwigheden op speciaal gebied, die zij natuurlijk onmogelijk naar haar volle waarde kunnen beoordeelen.

De heeren GEBR. DE GRAAFF te Leiden ontvingen een getuigschrift eerste klasse voor een *Narcissus tridymus* E. H. KRELAGE als nieuw gewonnen plant.

De heeren ANT. ROOZEN EN ZOON hadden drie nieuwe variëteiten van *Clivia* als nieuwe planten gezonden. Een daarvan verwierf een getuigschrift eerste klasse, terwijl een getuigschrift tweede klasse werd toegekend aan een *Eucharis*, die ingezonden onder den naam *Mastersii*, bij nader onderzoek bleek, *E. Sanderi* te zijn, zooals mij na afloop der vergadering door de genoemde firma bericht werd. Een bouquet *Lachenalia's*, een donkerbruine bloem van een hybride *Hippeastrum* en een zeer grootbloemige *Myosotis sp.* voltooiden deze belangrijke inzending.

De heer P. W. VOET te Haarlem zond drie trossen eener enkel blauwe hyacinth *Generaal van der Heyden*, die èn om hunne grootte, en omdat zij de eenige Hyacinthen waren, zeer de aandacht trokken.

De beide grootste inzendingen waren die van de heeren KRELAGE en van TUBERGEN. Op beide hoop ik, naar aanleiding van de daarbij gevoegde schriftelijke bijlagen, in een volgend nummer uitvoerig terug te komen. Hier moge daarom met een kort overzicht over de ingezonden soorten volstaan worden.

De collectie van den heer KRELAGE omvatte in de eerste plaats negen nieuwe, uit zaad gewonnen exemplaren van *Fritillaria latifolia*, die uit een omvangrijk zaaisel als de beste variëteiten waren uitgekozen, en dan ook ter afzonderlijke beoordeeling waren ingezonden. Wij merkten hieronder op *Professor Veth* met glanzend bruine, en *Reine de Suède* met dof bruine bloemen. Talrijke *Narcissen*, in 35 fleschen en een aantal *Muscari's* namen het centrum der inzending in. Onder de laatste noem ik hier *M botryoides album*, *M. b. transsilvanicum*, *M. neglectum*, *M. commutatum*, *M. Heldreichii*, *M. conicum*. Verder zag ik *Chionodoxa Tmolusi*, *C. Luciliae* en *C. sardensis*, *Fritillaria imperialis inodora* en *F. imp. inod. purpurea*, *F. Sewerzowii* en *F. armena* en ten slotte een dertiental nieuwe Narcissen, ter afzonderlijke beoordeeling ingezonden.

De verzameling van den heer VAN TUBERGEN bestond wel grootendeels uit bolgewassen, maar bood toch veel verscheidenheid van vormen aan. Vooral waren de *Fritillaria's* goed vertegenwoordigd, van welke *F. Sewerzowii bicolor* een getuigschrift eerste klasse, *F. imperialis var. inodora* een getuigschrift tweede klasse ontving (hiervan zag ik één plant met donkerroode en één met licht roodbruine bloemen), terwijl de overige soorten een dankbetuiging werden waardig gekeurd. Deze waren: *F. aurea*, *F. ruthenica*, *F. tulipiflora*, *F. canaliculata*, *F. tenella*, *F. armena var. rubra*, *F. pudica*, *F. Moygridgei*.

Behalve *Fritillaria's* zond de genoemde firma nog in: *Marica hybr. nov.*, *Orchis longicornis*, *Lachenalia Ruby*, *Richardia africana var. Little gem* (de nieuwe kleine Aronskelk), *Ophrys Atrachnites*, *Erythronium Hartwegi* (getuigschrift eerste klasse), *Gesnera cardinalis*, *Ranunculus anemonoides* en *Anemone ranunculoides*, *Sisyrrhinchium grandiflorum* en een uiterst fraaie collectie bloemtrossen van vollegronds-Orchideeën, die een eervolle vermelding ontvingen en over welke in het verslag der Wetenschappelijke Commissie nader bericht zal worden.

(*Wordt vervolgd.*)

Bloeiende struiken onzer tuinen.

I.

Eenvoudige prozaïsche naam bloemstruik, waarmee ze, vanwaar ook ze herkomen en onverschillig tot welke familie zij behooren, tot de zoo wel bekende *Berberideae*, tot de heerlijk riekende *Calycanthaceae* of dochters zijn van de schitterende *Magnoliaceae*, die ook de prachtige *Liriodendron tulipiferum* L. in zich sluit. Bloemstruiken noemt men het, of ze zich hoog verheffen en breed vertakken als een Vlierstruik *Sambucus nigra* L. of laag aan den grond blijven, laag als een *Spiraea Buwaldi* HRT.

Diezelfde struiken die ge overal en overal kunt vinden in en door elkaar als een bonte wanorde. door het toeval zoo gesnoeid! wat zeg ik, verminkt, erger nog dan vermoord!

Gelukkig dan die takken die het doodelijk kweekerswapen, dat door onkundige handen gedragen, geen mededoogen kent, wisten te ontsnappen. Gelukkig dan die tuinen, waar nooit een tuinman komt, waar geen heiligschennis aan de natuur gepleegd wordt, waar de aanleg van jaar op jaar meer verwildert, want beter geen tuinman dan een slecht tuinman.

Diezelfde struiken zijn het, die ik heden tot mijn onderwerp kies, datzelfde hout dat in den grond gestoken welig wortel schiet, dat zich laat plagen en kwellen, snoeien en nog eens snoeien, zonder dat ze ooit moede worden nieuwe loten te schieten.

Zij vormen een rijk, een zeer rijk onderwerp zelfs, want het aantal soorten is honderdvoudig, de verscheidenheid eeuwig. Verscheidenheid in bloem, rijk aan geel, arm aan wit en toch geene kleur geheel uitgesloten. Verscheidenheid in blad, zwart purperkleurig als *Berberis vulgaris fol. atropurpureis* HRT., bont als *Cornus fol. arg. marginatis* BL. of schooner nog *Cornus alba* var. *Spaethi* WITTMACK. Verscheidenheid in de kleur van het hout, bruinrood bij *Cornus alba* L. (*C. stolonifera* MCKX), koraalrood bij *Cornus siberica* HRT. (*C. tartarica* MILL), met geelbonte takken de *Kerria japonica ramulis aureo-vittatis*. Verscheidenheid ook in groei. Daar zijn er, in groot aantal, die we reeds lang kennen, maar daar zijn er ook die nooit nog in tuinen werden gezien, die nog nieuw zijn uit onbekendheid, of nieuw door geboorte.

Vele, en waar al niet, zijn er die weinig invloed op het oog uitoefenen, die eenvoudig zijn, en tot zulk eene rijke familie behooren, dat ze in het geheel niet in aanmerking komen, die verdrongen werden, overtroffen door neven-variëteiten of soorten.

Maar het groot geheel, dat even zoovele maanden noodig heeft om te bloeien, als er maanden in het jaar zijn, bijeengebracht uit vele streken van den aardbol, niet het minst uit Japan, waar de flora wondervol schoon moet zijn, dat geheel is eenig schoon.

Daarmee, het hoog geboomte niet vergetend, zouden wij onze tuin tooien, ruimte gevend voor bloem en zaaiplanten, wanordelijk gerangschikt, zooals wij dat doen met boek- en plaatwerken en schoon vergulde prachtbanden in het salon. Niet in het wild uit de massa gegrepen, maar aandachtig aan den tijd waarop zij bloeien, aandachtig aan de familie die zij voorstellen, aandachtig aan zooveel meer.

Zonder dat alles zou een ieder aanlegger kunnen zijn, maar neen, zooiets is alleen gegeven aan den waren liefhebber, die de planten kent.

Zonder dat blijft een tuin een aanleg, niets meer, met een onbestendig genot, zonder dat wordt het slechts een mengeling van kleuren, een veld van mozaïek, geen levend schilderstuk.

De vrije natuur kunnen wij op zoo'n beperkt stukje grond niet weergeven, een menschenleven moet voorbij gaan, voordat zich een wildernis vormt, daar moeten woudreuzen zijn op het punt van te vallen, een humuslaag zijn, van jaar op jaar gevormd, die het leven geeft aan mossen en varens, aan miriaden van kleine gedierten. Een natuurtooneel is het meesterlijkste van het meesterlijke, het volmaaktste beeld van leven en strijd. Voor hem die dat wil zien, voldoet zijn eigen werk nimmer of nooit en alleen aan de vrije natuur in veld en woud kan hij zijn hart ophalen en nergens anders!

Een tuin, een aanleg, is geheel iets anders, hier is het de natuur, als een levend plaatwerk, een nooit geëindigde aanleg en het is de kunst zooveel platen of typen uit de natuur bijeen te verzamelen, als de ruimte toelaat; het is de kunst hoe ze te rangschikken, een kunst die veel kennis vraagt en nooit volleerd is.

Hoe men deze rangschikking wil regelen, doet er op zich zelf al zeer weinig toe, meer van belang, en belangrijker naarmate de tuin kleiner is, is het zooveel mogelijk verscheidenheid aan te brengen. De verschillende familie's die zij voorstellen, zouden zonder uitzondering, als er namelijk plaats is, moeten vertegenwoordigd worden.

Daarom zullen wij als altijd den groepnaam aangeven met de orden waartoe zij behooren. Ik stel het volstrekt niet als mijn doel volledig te zijn, dat gelukt maar zoo zelden, wat nu wordt vergeten komt later wel weer in het geheugen.

I.

Amelanchier MED. (Savoische naam) Ord. *Rosaceae* Sub. Ord. *Pomaceae.*

Europa.

Bloeimaand — April.

A. vulgaris. 1—3.(1) Deze Amelanchier werd ook met *Crataegus* verward. LINNAEUS noemde hem *Mespilus Amelanchier.* Bloeit in het voorjaar met witte bloemen.

Canada.

A. canadensis L. 2—3. Ook *Pyrus Botryapium, Amelanchier Botryapium D. C.* en *Mespilus* genoemd. Ook deze soort heeft witte bloemen en bovendien nog is het blad in de herfst schoon rood gekleurd.

(De *A. spicata Lem.* 2—3. (Syn. *A. sanguinea*) van Noord-Amerika, is niet zoo mildbloeiend.)

Van de *A. canadensis* heeft men ook nog *A. c. florida* 3—7 van Noord-Amerika. Het is meer een boom dan een struik. Dan ook nog *A. c. ovalis* 2—3. Noord-Amerika, en *A. c. parvifolia* met kleine blaadjes en ook minder hoog groeiend.

De Amelanchier is zeer nauw met *Mespilus* en *Cotoneaster* verwant. Zij verdienen een plaatsje om de witte bloemen, de vruchten, reeds rijp in Juni, hoog gekleurd en de tinten van het blad in het najaar. De vruchten zijn ook eetbaar.

De *A. vulgaris* groeit in Europa, op rotsachtige plaatsen.

De *A. canadensis,* de Druifpeer genoemd, heeft zeer kleine vruchten, purperrood gekleurd en die aangenaam smaken. In Juni zijn ze rijp en dus vroeger dan de meeste boomvruchten.

De zooeven genoemde *A. ovalis* is wellicht slechts een varieteit van *A. canadensis.* De Grieken gebruikten het hout voor pijlen en pijpestelen. De vruchten zijn zeer klein, maar de fijnste van het land en worden zoowel versch als gedroogd gegeten.

II.

Amorpha L. (var. *a* niet, *morphe* vorm) Ord. *Leguminosae.*

Bloeimaand — Juli.

Van de *Amorpha's* noem ik twee soorten: de *A. canescens* en de *A. fruticosa.* Het is vooral de *A. fruticosa* die in onze tuinen voorkomt.

De *Amorpha's* worden *Valsche-Indigo* genoemd. Het zijn schoone tuinheesters met zeer schoon gesneden bladvorm. Zij verlangen een eenigszins beschutte standplaats.

A. canescens I. Missouris. Donker blauwe bloemen in Juli.

A. fruticosa L. 2—3. Carolina. Met schoone purperen bloemen in Juni.

Daar bestaan een groot aantal variëteiten van *A. fruticosa.* als *crispa* HRT. — *caroliniana* — *crocea* en *croceo-lanata* WATS — *dealbata* HRT. — *fragans* — *glabra* — *herbacea* — *nana* — *pubescens,* maar ik moet eerlijk bekennen de een niet van de ander te herkennen. Uitzondering hierop maakt *A. fruticosa pendula* HRT.

De naam *Valsche-Indigo* komt daarvan, dat de inboorlingen van Carolina er vroeger een ruwe soort Indigo uit vervaardigden. Vooral de bladen zijn sierlijk, de bloemen wel zeer klein, in grondvorm met die van erwten en boonen gelijk; door de schoone purper- en violetkleur, met gouden bevruchtingsorganen, zijn zij niet minder fraai. Daar de planten niet zeer hoog worden, zijn zij zeer geschikt op den voorgrond geplaatst te worden.

De *Amorpha's* zijn allen van Noord-Amerika herkomstig.

III.

Amygdalus L.

Ord. *Rosaceae.* Sub. Ord. *Drupaceae*).

Bloeimaand — Februari.

De *Amygdalussen* bloeien zeer vroeg in het jaar, nog voor de meeste heesters en struiken.

A. incana L. April Bloemen rood.

A. nana L. Dwerg-amandel geheeten. Ook *A. Besseriana* genoemd. Tartarye. Bloeit in Maart rooskleurig.

Amygdalus oriëntalis of *argentea* I. Maart, rooskleurige bloemen.

Ik heb hier niet meer *Amygdalussen* kunnen noemen, daar vele soorten tot boomvormen opgroeien en dus niet tot de struikvormen kunnen gerekend worden. Daarom zou het toch kunnen zijn, dat er nog andere *Amygdalussen,* zooals de bontbladerige vormen, als lage heesters te gebruiken zijn. De hier genoemden zijn zeer laag en komen dus mede op den voorgrond.

IV.

Artemisia (var. *Artemis* = *Diana*).

Behoort tot de rijke orde der *Compositae*

De *Artemisia's* werden reeds vroeger door mij in het Ned. Tuinbouwblad beschreven, en men wordt daarom verzocht, zoo noodig, zulks daar te willen opslaan.

Wat vooral de *Artemisia's* doet aanbevelen is: dat zij zonder mij bekende uitzondering tot de dwergstruiken moeten gerekend worden. De *A. pontica* en *A. vulgaris* worden niet meer dan één meter hoog.

Als misschien vroeger niet genoemd beveel ik nog aan:

A. cana, $^1/_2$—1, Noord-Amerika, Augustus, geel, zilverkleurig loof.

A. argentea, 0.10, Madera, Juli, geel.

A. coerulescens, 0.25, Zuid-Europa, Augustus.

De *Artemisia's* zijn echter meer aan te bevelen om het fijn geurig loof dan wel om de bloemen. De drie hier genoemden zijn vooral voor rotspartijen geschikt.

V.

Buddleya, L. (naar ADAM BUDDLE).

Ord. der *Loganiaceae.*

Reeds in het Tuinbouwblad beschreven.

VI.

Bupleurum.

Ord. *Umbelliferae.*

De *Bupleurum* is mij niet bekend. In het Handboek van DE VOS komt de *Bupleurum fruticosum* voor. Syn. *Tenorea fruticosa.*

Hiervan wordt in genoemd Handboek gezegd:

Uit Zuid-Europa en het Oosten. De naam is genomen naar den vorm der gladde, blauwgroene bladeren. Deze groenblijvende heester bereikt eene hoogte van ruim één meter, door het mes lager gehouden, bloeit hij evengoed en mild, met gele bloempjes, welke in schermvorm bijeen staan.

(*Wordt vervolgd.*)

(1) Cijfers achter den naam geeft de hoogte in Meters aan.

Clematis-variëteiten.

Clematis is wel een van de schoonste en dankbaarste geslachten van de familie der *Ranunculaceae.* In de laatste jaren is men dan ook veel voorwaarts gekomen, wat de verbetering aangaat der grootbloemige *Clematis* en dit heeft men wel hoofdzakelijk aan de Engelsche en Fransche kweekers te danken.

De grootste collectiën vindt men in Engeland en Frankrijk Duitschland en Holland zijn nog wel een weinig ten achter met deze cultuur, hetgeen echter niet de schuld is van de kweekers, doch wel van de eigenaars van tuinen, welke gewoonlijk reeds tevreden zijn, wanneer ze in hunne tuinen, Oost-Indische Kers, *Lathyrus* of sierboonen hebben, reden waarom de kweekers er zich niet zoo speciaal mede kunnen afgeven, zooals men in genoemde landen kan doen. Men heeft kruidachtige en houtachtige *Clematis;* van de eerste is wel de beste *Clematis coccinea,* zij is zeer mildbloeiend en maakt met hare roode bloemen een goeden indruk. Verder heeft men nog *Clematis recta*, *Clematis integrifolia* en *Clematis tubulosa.* De voortkweeking dezer soorten is zeer gemakkelijk door scheuren en stekken.

Het aantal soorten der houtachtige *Clematis* is zeer groot en daarom is het ook zeer moeielijk, te zeggen, welke de beste en dankbaarste zijn, evenwel wil ik hier eenige laten volgen welke zeer aanbevelenswaard zijn.

In de eerste plaats kan men wel de algemeen bekende *Jackmanni* noemen, welke tot nog toe de mildbloeiendste van al de grootbloemige is.

Vervolgens de soorten:

Jeanne d'Arc, met zeer groote witte bloemen.
Impératrice Eugénie, „ „ „ „
Gloire de St. Julien, „ „ „ „ 6 bloembladeren.
Magnifica, violette bloemen, 5 à 6 bloembladeren.
Lucie Lemoine, half dubbel wit.
Lady Londesborough, grootbloemige, grijs-wit.
Mad^{m}*. Grange*, donker purper.
Stella, zeer grootbloemige, helder violet.
Reine Blanche, lila.
Symeriana, violette bloemen, zeer groot met 7 à 8 bloembladeren.
William Kennel, grootbloemige, violet.
Countess of Lovelace, dubbelbloeiend, lila.
Lord Derby, purper-rosa.
Duchess of Edinburgh, grootbloemige, mildbloeiend, dubbel wit.
Belle of Wohiny, dubbelbloemige, zilverwit.
Gem, grootbloemige, blauw, extra.
Blue Gem, hemelblauw, extra.
Enchantress, prachtig, dubbel wit.
Henryi, wit, prachtig.
Otto Froebel, grootbloemig, grijs-wit.
Miss Bateman.
Venus Victrix, dubbel violet.
Samuel Moulson, wit, extra.

Ofschoon zich de Clematissen niet laten trekken, zoo kan men ze evenwel zeer goed in potten kweeken, en zelfs een weinig vervroegen.

Clematis coccinea is zeer geschikt om in potten te kweeken. Van de houtachtige soorten zijn de volgende zeer goed om in potten te kweeken.

Perfecta, groote blauwe bloemen, 6 à 8 bloembladeren.
Hendersoni, middelgroote bloemen, klokvormig, blauw.
Lanuginosa nivea, grootbloemig, 8 bloembladeren, wit,
Louise, zuiverwitte bloemen.
Sophia fl. pl., grootbloemige, blauw lila.
Clara, zeer grootbloemige, violet-rood.
Standishi, middelgroote bloemen, violet.
Rubella, violet.
Gloire de St. Julien, wit.
Impératrice Eugénie, zeer grootbloemige, wit.
Van Houttei. zeer grootbloemige, wit
Jeanne d'Arc, grootbloemige, lila-wit.
Star of India, grootbloemige, violet.
M^{rs}*. Hope*, zeer mildbloeiend, kleine witte bloemen.
Ville de Paris, grootbloemige, lila, 7 à 8 bloembladeren.

Walthamston, 3 April 1892. L. C. BOBBINK.

„Groepen voor Effect" op Tentoonstellingen.

Op de laatste vergadering der Afdeeling „Haarlem" waarop voornamelijk het Programma der in Augustus a.s. aldaar te houden Begonia-Tentoonstelling *) ter sprake kwam, werden ook vragen naar bovengenoemde groepen besproken. Deze werden voorgesteld in navolging van wat op vele Engelsche, (vooral kleinere locale) tentoonstellingen zoowel voor kweekers als voor liefhebbers gevraagd wordt.

Om verschillende redenen werd ditmaal het voorstel der commissie niet aangenomen, zeker tot veler spijt, vooral van hen die in Engeland dergelijke groepen als groote aantrekkingspunten op de tentoonstellingen hebben leeren kennen.

Bij ons schijnt het er niet gemakkelijk in te willen, eens iets nieuws of iets anders in te voeren, eene meerdere bekendheid hiervan zou het zeker vrij algemeen doen toepassen.

Op vele Engelsche tentoonstellingen vindt men groepen, meestal op den grond tegen een muur, of tegen den wand der tent in halven cirkelvorm opgesteld en van 2 tot meer M^2. beslaande, welke uit zeer verschillende planten bestaan. Hoofdzaak er van is, dat het een smaakvol geheel vormt, hoewel natuurlijk bij de beoordeeling wel degelijk op de qualiteit, zeker minder dan op de quantiteit der onderdeelen van de inzending zou gelet worden.

Dikwijls vindt men zulk een groep ongeveer op de volgende wijze opgesteld. Uit een veld van Varens, meestal Adiantum, verheffen zich op den achtergrond vrij hooge Palmen, Dracaena's, Crotons, Lelies etc., meer naar vorm vindt men dezelfden in kleinere afmetingen; Bladbegonia's, Orchideeën, Palidanus, Varens met talrijke bloeiende kasplanten afgewisseld. Het geheel vindt men naar den smaak van den inzender omzoomd met Tanicum, Isolepis, Caladium argyrites of eenig andere daarvoor geschikte lage zandplant.

Behalve dat deze groepen het smaakvol rangschikken van planten helpen bevorderen en voor de bezoekers eene groote aantrekkelijkheid hebben, bezitten ze nog dit voordeel, dat liefhebbers, die anders op de meeste tentoonstellingen niet zouden kunnen mededingen, nu wel daartoe in staat zijn. Ze kunnen namelijk in de meeste gevallen beter vele verschillende planten inzenden, dan vele exemplaren van ééne soort, geslacht of familie.

Nog bezitten ze het voordeel, dat daar de planten bijzonder goed tot hun recht komen, veel beter dan op een kale tafel, of regelmatig op rijen of hoe ook gerangschikt, ze de liefhebberij opwekken, en tot koopen aansporen.

Een vereischte is het evenwel, dat, wil men fraaie groepen krijgen, waarin ook wat bijzonders, of exemplaren van waarde te zien zijn, goede prijzen uitgeloofd worden

Over het algemeen komt het ons voor, dat het geschikt is om den inzenders zoo vrij mogelijk te laten in wat en hoeveel ze in willen zenden, alleen zou ongeveer de in te nemen plaatsruimte moeten bepaald worden.

Op speciale tentoonstelling, naar het schijnt met veel succes in ons land ingevoerd, kunnen dergelijke groepen zeer goed voorkomen en zijn zeker om wat meer afwisseling te geven, zeer gewenscht.

Dan zou echter behalve de in te nemen plaatsruimte moeten vereischt worden, dat de bloeiende planten meerendeels uit de speciaal gevraagde bestonden, indien de groep niet enkel en alleen met het doel om ter opluistering te dienen gevraagd werd.

Het zou ons inderdaad een groot genoegen doen, indien dit schrijven de commissie eener eerlang te houden expositie er toe bracht, deze prijsvraag, zij het slechts eens ter proefneming, in haar programma op te nemen.

H. 9/3 '92. H. J. G.

NASCHRIFT.

Op de jongstleden te Overveen-Bloemendaal gehouden bloembollen-tentoonstelling, merkten we met zeer veel genoegen eene dusdanige groep op. Deze was ingezónden door de firma ANT. ROOZEN en ZOON aldaar en wekte algemeene bewondering. Deze groep was in tegenstelling met wat men meestal gewoon is in Engeland te doen, niet op den grond doch op eene verhevenheid, eene soort tafel geplaatst. Dit was hier

gedaan wijl de prachtige gekweekte Cyclamen, waaruit de bloeiende planten voornamelijk bestonden op die wijze veel beter tot hun recht komen dan van bovenop gezien.

Ook vinden we tot ons groot genoegen in het juist verschenen Programma eener tentoonstelling, die belooft zeer belangrijk te worden, n.l. die te Arnhem, eene dergelijke groep gevraagd. G.

TENTOONSTELLINGEN.

Begonia-tentoonstelling te Haarlem.

Dezer dagen ontvingen wij het programma der aanstaande Begonia-tentoonstelling, die op 16, 17, 18 en 19 September zal gehouden worden door de Afdeeling Haarlem en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, ter gelegenheid van het twaalf en een half-jarig bestaan dier Afdeeling.

Het was voorzeker een goed denkbeeld, om dat bestaan feestelijk te vieren en bezwaarlijk kon zulks beter geschieden, dan door het op touw zetten van eene Begonia-tentoonstelling. Zien we Haarlem en Omstreken in vele gevallen aan de spits van den tuinbouw in Nederland staan, ook nu blijkt het ons weêr uit alles, dat met zorg en volharding naar datgene gestreefd wordt, wat men zich voorstelde te bereiken. We hebben recht, om dit te zeggen, want, zien we het programma in, dan bemerken we van het begin tot het einde, dat het uitmunt door volledigheid, zoowel wat aangaat de gestelde voorwaarden, als wat betreft de gevraagde artikelen. Reeds bij het lezen der voorwaarden ter mededinging blijkt het ons, dat die groote volledigheid en goede aansluiting het gevolg zijn van de eenvoudigheid van het programma ter eenre. en van de groote kennis van het Bestuur ter andere zijde.

De artikels 4 11, 12, 13, 14 en 16 maken deze tentoonstelling zeer aantrekkelijk, omdat het Bestuur daarin doet uitkomen: dat alle leden der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde kunnen inzenden; dat de ingezonden Begonia's van juiste en duidelijk geschreven naam-etiketten moeten voorzien zijn, wijl ze anders niet worden toegelaten; dat geene inzending bekroond wordt, die niet op zich zelf die onderscheiding verdient; dat de inzenders verplicht zijn hunne inzendingen ten toon te stellen op plaatsen die door middel van loting door het Bestuur vooraf zijn bepaald en ten slotte, dat commissiën uit minstens vijf personen bestaande, de inzendingen zullen beoordeelen.

Ieder, die dikwijls tentoonstellingen bezoekt, of die zelf met collectiën exposeert, begrijpt de waarde dezer bepalingen.

We zien verder, dat het programma gesplitst is in twee hoofdafdeelingen; één uitsluitend ter mededinging van bloemisten; de andere uitsluitend voor liefhebbers. Ook met deze regeling zullen zeker velen ingenomen zijn. Nu toch zullen de krachten beter kunnen gemeten worden, terwijl het publiek tevens zal te zien krijgen, dat particulieren ook goede uitkomsten met het kweeken kunnen bekomen.

Voor de eerste afdeeling, bestaande uit één en twintig nummers, worden niet minder dan een gouden medaille, een verguld zilveren, dertien bronzen medailles, acht certificaten 1ste en hetzelfde aantal certificaten 2e klasse uitgeloofd.

Men vindt er nummers, waar collectiën van vijftig dubbele knolbegonia's in vijf en twintig verscheidenheden, vijftig enkele in vijf en twintig verscheidenheden gevraagd worden, terwijl op de andere nummers moet ingezonden worden volgens kleur, welriekendheid, bouw en verscheidenheid.

In de tweede afdeeling, bestaande uit zeventien nummers, worden uitgeloofd: een gouden, veertien zilveren, dertien bronzen medailles, drie certificaten 1ste en drie certificaten 2de klasse.

Ook hier vindt men groote verscheidenheid van vragen, b.v. o.m. veertig dubbele knolbegonia's in twintig verscheidenheden, zes dubbele donkerroode met rechtopstaande bloemen, drie gestreepte, gevlekte of genuanceerde knolbegonia's, drie nieuwe enkele en drie nieuwe dubbele knolbegonia's, uitsluitend in het bezit van den inzender; vijf en twintig bladbegonia's in de meeste verscheidenheden.

De tentoonstelling zal gehouden worden op de buitenplaats „Bosch en Hoven" van den Weledelgeboren heer J. D. Onderwater, Voorzitter der Afdeeling te Heemstede.

De inschrijving tot mededinging is opengesteld tot den 2den September, terwijl het inzenden moet geschieden op den 14den en 15den September, uiterlijk des avonds te zes uren.

Dat de tentoonstelling veel belangstelling van kweekers en particulieren ondervinde en door goed weêr moge begunstigd worden, wenschen wij haar van harte toe!

Vlijmen, April 1892. C. H. Claassen.

WEEKNIEUWS.

Aan Heeren Tuinbouwkundigen en eigenaars van tuinen.

Ik stel mij voor, in dit voorjaar op eenigszins grootere schaal een paar middelen te beproeven, die in den laatsten tijd zijn aanbevolen tegen *engerlingen* (*keverwormen, meikeverwormen. elften,*) en *ritnaalden* (*koperwormen, hardwormen, draadwormen*). Ik heb daartoe de medewerking van verscheiden practici noodig. Ik verzoek dus bij dezen iedereen, die mij behulpzaam wil en kan zijn, mij bericht te zenden, zoodra zich op zijne terreinen op eenigszins groote schaal eene vreterij van engerlingen of ritnaalden vertoont

Na ontvangen bericht hoop ik dan nader met den betrokken persoon in overleg te treden over de te nemen proeven.

Wageningen. Dr. J. Ritzema Bos.

TENTOONSTELLINGEN.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer Th. van Zoest Hzn., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. de Koningin Wilhelmina, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. van Rossem, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. Voet.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Maidenhair. Vriendelijken dank voor Uw briefkaart; van Uw raad hoop ik gebruik te maken.

J. d. B. te H. In dank ontvangen, 't kan nu de volgende week verschijnen. Voor de opgegeven verbetering heb ik gezorgd.

D. B. B. te A. Beleefden dank voor Uw Fuchsia, waarvan ik in het verslag der W. C. hoop melding te maken.

P. v. N. te B. Veel dank voor Uw bijdrage.

F. F. v. W. te V. Dank voor de toegezonden nummers van Rosarium.

C. d. V. te B. Dank voor Uw zending.

J. W. Jzn. te B. Uw verslag in dank opgenomen.

Prijscourant.

Louis Nagel & Co., Arnhem. „Excelsior", grasperkscheerders met ijzeren rol. April 1892.

Inhoud van Sempervirens No. 15, van Vrijdag 8 April 1892.

Inhoud van Sempervirens No. 16, van Vrijdag 15 April 1892.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
AMSTERDAM EN OMSTREKEN.

VERGADERING op **DINSDAG 26 APRIL** a.s., des avonds te 8 uur, in het gebouw der Maatschappij tot Nut van het Algemeen, N. Z. Voorburgwal, 212.

Punten van behandeling:

Huishoudelijke zaken.
Bespreking 3e Nationale Chrysanthemum-tentoonstelling.

Aan de leden wordt herinnerd, dat het vergaderlokaal reeds een uur vroeger geopend is terwijl aldaar de Tijdschriften van het Botanisch Leesgezelschap ter lezing liggen.

Inzending van voor de leden belangrijke voorwerpen: Bloemen, Plaatwerken, enz. enz. is gewenscht.

Namens het Bestuur,
IZAÄK BULK,
Secretaris.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
ZUTPHEN EN OMSTREKEN.

CURSUS in groenteteelt, grondbewerking en bemesting, door den heer A. IDE te Frederiksoord, Wandelleeraar voor den tuinbouw.

2de OPENBARE LES op **Dinsdag 26 April 1892**, namiddags 3 uur in den tuin van den heer C. C. NENGERMAN, Laarstraat te Zutphen.

HET BESTUUR.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
APELDOORN EN OMSTREKEN.

2de OPENBARE LES op **Woensdag 27 April 1892**, 's middags twee uur, in den tuin van den WelEdgeb. Heer W. WALTER te Apeldoorn, te geven door den heer A. IDE te Frederiksoord.

De Secretaris der Afdeeling,
W. H. WIND.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
VELP EN OMSTREKEN.

Donderdag 28 April 1892, EERSTE PRACTISCHE LES in het snoeien van vruchtboomen en heesters, te geven door den tuinbouw-wandelleeraar A. IDE, Directeur van de G. A. van Swieten Tuinbouwschool te Frederiksoord.

Plaats van samenkomst 's namiddags één uur in het Heerenlogement.

Niet-leden kunnen deze les eveneens bijwonen.

De Secretaris,
W. PRINS.

De betrekking van Tuinman op de buitenplaats Dennenkamp te Oosterbeek, is

VERVULD.

H.H. Kweekers enz.

die hunne ADVERTENTIËN in *het Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, worden verzocht deze uiterlijk voor DONDERDAG MIDDAG twee uur in te zenden.

De Uitgever,
K. A. VAN DER WEIDE.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan **twaalf honderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz.**, voornamelijk bestaande uit afbeeldingen **van Bol-, Knol- en Wortelgewassen**. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Uitgave van J. B. Wolters te Groningen.

A. J. Kikkert en Izaäk Bulk, Handleiding tot Boekhouding ten gebruike van Bloemisten, Boomkweekers, Warmoeziers en beoefenaars van aanverwante vakken . . . . . . f 0,60. franco per post . . . f 0,65.

Bekroonde Prijsvraag door de Afdeeling „Amsterdam" der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

WINTERTUIN

VAN

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM.

In de Tuinbouw-Inrichting van E. H. KRELAGE en ZOON aan den Kleinen Houtweg te HAARLEM is een gedeelte der voorhanden kassen tot een Wintertuin vereenigd, waarin gedurende het winterseizoen eene groote verzameling decoratie- en sierplanten en steeds een groote voorraad bloeiende planten te vinden is. Voor het publiek is de Wintertuin geopend alle werkdagen van twee tot vier uur des namiddags. Voor vreemdelingen wordt het bezoek gemakkelijk gemaakt, ook op de andere uren daartoe aangewezen (van 10—12 uur des voormiddags.)

Gedurende de zomermaanden vindt men in den Wintertuin in bloei de rijke verzamelingen Gesneriaceën, Begonia's enz., terwijl de Sub-tropische planten der Inrichting verder tot versiering strekken. Des zomers is de toegang voor vreemdelingen ook van 6 tot 8 uur des avonds.

De ingang tot den Wintertuin van 2 tot 4 uur 's namiddags staat open door de laan naast het kantoor aan den Kleinen Houtweg. Op andere uren gelieve men zich vooraf aan het kantoor (n°. 19) aan te melden.

Asphalt-Dakpapier,

levert in verschillende kwaliteiten en met alle bijbehoorende artikelen

de Firma Wed. J. W. MELSTER,
ENSCHEDE.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol**, is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: **Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam.**

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer **aanbevelingswaardige**, dikwijls **bekroonde Siersteen van roode kleur**, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruïnes, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.**
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

BOUQUETTEN,

Afgesneden Bloemen,

Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM. *f* 1.80
		10 „ 1½ „ - 2.10
		10 „ 2 „ - 2.50
		8 „ 3 „ - 2.25
		12 „ 3 „ - 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM. *f* 1.30
		12 „ 2 „ - 1.80
		16 „ 2 „ - 2.25
		20 „ 3 „ - 3.75
		25 „ 3 „ - 4.25

Steekpennen, 3½ bij 2½ c.M. per 500 *f* 7.—
5 „ 1½ „ „ „ - 7.50
50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten, 1 bij 2 cM. per 100 *f* 5.—
1 „ 4 „ „ „ - 7.50
2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 4.—	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 5.50	-13.—
200 „	28 „	„ „ „	- 9.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

RIVIERA.

Openbare Verkooping

op **Woensdag 27 April 1892**, aanvangende ten 10½ uur precies, ter bloemisterij van GROENEWEGEN & Co., Linnaeustraat 57 te Amsterdam, van eene **hoogst belangrijke verzameling**

PALMEN,

directe invoer uit de Riviera,

allen in de pot gekweekt, eerste veiling van dien aard in Nederland; Voorts een schoone partij uitstekend gekweekte **Belgische HANDELSPLANTEN**, als: **Palmen, Dracaena's, Varens, Laurieren,** enz. enz.

Meer dan 100 ingevoerde

Cycas revoluta,

mooie kleine stammen,

en een groote partij mooie

Fransche Stamrozen en Struikrozen.

Te bezichtigen op Dinsdag 26 April 1892 en op den ochtend van den verkoopdag.

Catalogi worden op aanvraag *franco* toegezonden. (6)

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENT-WAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (nº. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

SCHERMLINNEN in alle breedten.

Schermlinnen in vele kwaliteiten.

SCHERMLINNEN in diverse prijzen.

Men vrage Monster met Prijsopgaaf.

PAKLINNEN voor H.H. Bloemisten, bij afname van minstens vijftig meter tegen de billijkste prijzen.

Firma Wed. J. W. Melster, Enschede,

Fabrikant.

No 18. ZATERDAG 30 APRIL 1892. ACHTSTE JAARGANG

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1–7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 11 Mei a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan)

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Dr. DAVID JACOB COSTER.

In den ouderdom van ruim 64 jaren overleed te Amsterdam, den 21 Februari l.l. onze hooggeachte, op botanisch-pharmacognostisch gebied zoo verdienstelijke stadgenoot Dr. D. J. Coster.

Na te Utrecht, in Mei 1851 den doctorsgraad in de geneeskunde verworven te hebben, oefende hij gedurende bijna 40 jaren te Amsterdam, zijne geboorteplaats, de praktijk als geneeskundige uit, tot hem, in het begin van 1891, een aanval van apoplexie zulks verder onmogelijk maakte.

Ofschoon Coster zich in eene vrij uitgebreide medische praxis mocht verheugen, nam de beoefening der botanie, microscopie en pharmacognosie zulk eene voorname plaats in zijn aan vruchtbaren arbeid zoo welbesteed leven in, dat wij gerust mogen zeggen dat de plantkunde, welke ook voor hem als de „scientia amabilis" bij uitnemendheid gold, hem boven alles aantrok. Reeds zijn academisch proefschrift, dat tot titel voerde *„de plantarum indigenarum usu in Medicina"* legt hiervan getuigenis af en met de vrije uren welke de praktijk hem overliet wist hij te woekeren, ten einde zich aan deze zijne geliefkoosde studie te kunnen wijden.

Coster bezat daarbij in hooge mate de benijdenswaardige gave, om op even duidelijke en bevattelijke wijze, als in onberispelijke taal zijne denkbeelden in schrift terug te geven. Hij arbeidde tevens vlug, niettegenstaande zijne talrijke geschriften den stempel van grondig en kritisch onderzoek en nauwkeurige waarneming dragen.

Wij laten hier een overzicht volgen van de voornaamste geschriften die Dr. Coster in 't licht heeft gegeven:

In 1853. Kunstwoordenleer der zichtbaar bloeiende planten (opgedragen aan zijn leermeester prof. Miquel).

In 1857. Eene vertaling van de 6e uitgave van Oesterlen's „Handboek der geneesmiddelleer" (in verband gebracht met de Pharmacopoea Neerlandica van 1851).

In 1857. Eenige opmerkingen omtrent de keuring van voedingsmiddelen te Amsterdam.

In 1858. Giften en wijze van gebruik der voornaamste en meest gebezigde geneesmiddelen. (Van dit zoowel voor geneeskundigen als apothekers zoo nuttige boekje bewerkte hij na het verschijnen der opvolgende Pharmacopeeën ook nieuwe uitgaven.)

In 1860. Het verschil tusschen de Anijsplant en de gevlekte Scheerling.

In 1864. Finnen en Haarwormen (uit het Hoogduitsch). Eene eenvoudige beschrijving van het gevaar, verbonden aan het nuttigen van vleesch, ham, spek enz. waarin deze dieren huisvesten.

In 1864. Hoe moet de keuring geschieden ter opsporing van Haarwormen?

In 1864. Geschiedkundig overzicht van de keuring van voedingsmiddelen te Amsterdam.

In 1872. Over het roode grachtwater te Amsterdam (in het „Album der Natuur").

In 1874. Over vergiftiging door zaden van Cytisus Laburnum (in „Hygieia").

In 1876. Over Melkkeuring (in idem).

In 1880. Over het onderzoek van verdachte steranijs (met de H.H. G. H. HOORN en J. MAZURE CZN., in HAAXMANS Tijdschrift).

In 1886. Over de straf bepalingen bij vervalsching van voedingsmiddelen (in de N. Rotterdamsche Courant.)

In 1890. Over het zinkgehalte van gedroogde appelen (in het Nederlandsche Tuinbouwblad).

In 1891. Eene keuring met hindernissen (in het Pharmac. Weekblad.)

Op het gebied der pharmacie hebben wij aan COSTER te danken.

In 1872—1889. Handleiding bij het gebruik van de tweede uitgave der Pharmacopoea Neerlandica door Dr. D. J. COSTER en R. J. OPWIJRDA, 4 deelen, met talrijke microscopisch-pharmacognotische afbeeldingen; een hoogstverdienstelijke arbeid van blijvende waarde.

In 1890. Inleiding tot de kennis van de plantaardige en dierlijke grondstoffen, vermeld in de derde uitgave der Nederlandsche Pharmacopee.

In 1891. De bouw van de plantaardige en dierlijke grondstoffen welke vermeld zijn in de derde uitgave van de Nederlandsche Pharmacopee.

Dit was helaas! zijn laatste pennevrucht; zij kan evenwel tot toonbeeld strekken van COSTER's gave om, ook in beknopten vorm. op even duidelijke als correcte wijze, zijne denkbeelden en tal van feiten terug te geven. Toch was zijne gezondheid, toen hij dezen arbeid voor de pers gereedmaakte, reeds zeer ondermijnd Slechts met de grootste inspanning kon hij zich, ter nauwernood, van zijne plaats aan de schrijftafel bewegen en geleek zijn handschrift veeleer op dat van een klein kind dan van den man, die gedurende zoo vele jaren gewoon was met eene in 't oog loopende snelheid zijne gedachten neer te schrijven, zij 't ook ten koste van de duidelijkheid der kopie.

Op weemoedig spottende wijze hoorden wij hem dan ook de opmerking maken, dat zoo *iemand* door zijn treurigen toestand gebaat was, het de zetter was, die zijn schrift nu letter voor letter lezen kon.

Het was voor COSTER eene buitengewone voldoening, dat hij beide laatstgenoemde geschriften, welke tot toelichting moesten strekken, van de nieuwe uitgave der Pharmacopee, aan welker samenstelling hij zulk een werkzaam deel heeft genomen, nog in het licht mocht geven. Hij beschouwde dit als eene soort van eereschuld, die hij nog moest afdoen, alvorens hij voor goed van deze wereld zoude scheiden. Wel was door hem, toen hij in 1890 met dezen arbeid was begonnen, nog een derde studie toegezegd, welke aan de „Beschrijving van de hoofdkenmerken der Planten en Dieren, welke grondstoffen leveren vermeld in de derde uitgave van de Nederlandsche Pharmacopee" zou gewijd zijn, doch had hij een te helder besef van zijn treurig lijden, om de voltooiing van den geheelen cyclus bereikbaar te achten.

Aan de keuring van voedingsmiddelen te Amsterdam is COSTER's naam onafscheidelijk verbonden. Reeds lang vóórdat van gemeentewege deze voor de volksgezondheid zoo nuttige instelling werd tot stand gebracht, had COSTER reeds, in woord en geschrift, zich met de bestudeering van de middelen, welke tot beteugeling van de vervalschingen konden strekken, onledig gehouden.

Den 24 Juni 1858 werd COSTER door den gemeenteraad van Amsterdam benoemd tot Lid van het College van Wetenschappelijke Keurders van voedingsmiddelen, waarin hij tevens de betrekking van Secretaris zou bekleeden. In 1866 werd hij wegens opheffing van voormeld college eervol, onder dankbetuiging voor bewezen diensten ontslagen, doch tevens bij de reorganisatie van het keurcollege, met ingang van 1 Januari 1868, benoemd tot stedelijk beambte voor de keuring van voedingsmiddelen. In 1878 werd hij voor den tijd van twee jaren tot Inspecteur en den 4den Januari 1879, tot Voorzitter van de Inspecteurs gekozen, waarop den 2 December 1880 zijne definitieve aanstelling tot Inspecteur tot de keuring van voedingsmiddelen volgde, als zoodanig belast met het botanisch en microscopisch gedeelte der onderzoekingen, met het voeren van correspondentie, het samenstellen van verslagen en het toezicht op het archief.

Met ingang van 1 April 1891 zag Dr. COSTER zich, wegens halfzijdige verlamming, genoodzaakt zijn ontslag uit deze betrekking te vragen, hetgeen hem eervol en met toekenning van pensioen verleend werd.

De groote diensten welke COSTER gedurende zijne circa 33-jarigen onafgebroken werkzaamheid, als wetenschappelijk keurder van voedingsmiddelen aan de gemeente Amsterdam heeft bewezen en de even groote ijver als nauwgezetheid, welke hij daarbij aan den dag heeft gelegd, zullen allen die het voorrecht hadden hem in deze betrekking te leeren kennen, gaarne erkennen. Zijn naam zal in de geschiedenis van de keuring van voedingsmiddelen hier te lande steeds met eere genoemd worden.

COSTER's verdiensten, als ijverig beoefenaar der botanie, pharmacognosie en miscroscopie, bleven ook door de Regeering niet onopgemerkt. Spoedig nadat de thans nog vigeerende Geneeskundige Wetgeving van 1865 in werking was getreden, ontmoeten wij Dr. COSTER's naam in eene reeks van opvolgende staatscommissiën, aan welke het afnemen der examens als hulp-apotheker en apotheker was opgedragen. Jaren achtereen heeft hij als zoodanig zitting gehad en menig collega. zal zich den even humanen als ervaren examinator nog weten te herinneren, die ook bij het privaatonderwijs, dat door hem toenmaals in botanie en pharmacognosie werd gegeven, zoo zeer blijken gaf, dat hij de kunst verstond om zijne kennis op even bevattelijke als aangename wijze, aan anderen mede te deelen.

De laatste officieele onderscheiding, welke COSTER ten deel viel, was zijne benoeming in 1884 tot lid van de Pharmacopee commissie. Met ijver en opgewektheid heeft hij de even eervolle als moeielijke betrekking, waarin hij zijne botanische en pharmacognostische kennis, zoowel als zijne ervaring als praktisch geneeskundige kon doen gelden, vervuld en als zoodanig zijn naam verbonden aan de samenstelling van een wetboek, dat zoowel van medische als pharmaceutische zijde ten zeerste gewaardeerd wordt.

COSTER was sinds 1871 buitengewoon lid van het Departement Amsterdam der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie. Slechts hoogst zelden bezocht hij echter de vergaderingen, ofschoon hij in menig ander opzicht ten duidelijkste toonde, dat de beoefening der pharmacie en de richting zijner studie ten nauwste aan elkander verwant waren.

Tal van inrichtingen, zoowel van philanthropischen als wetenschappelijken aard mochten COSTER als medebestuurder tellen; het meest gevoelde hij zich evenwel aangetrokken door die Vereenigingen, welke de beoefening der botanische wetenschap, van den land- en tuinbouw of der bloemcultuur ten doel hadden.

Bij al zijne verdiensten als mensch en geleerde, muntte COSTER uit, door eene groote mate van bescheidenheid. Hij gevoelde zich recht gelukkig, als hij in zijn klein studeervertrek, omringd van hoopen boeken, van herbaria en microscoop, zich meestal 's avonds rustig en ongestoord eenige uren aan de hem lief geworden natuurwetenschappen kon wijden en arbeiden, om daarna, te midden van de zijnen, zich nog eenigen tijd, hetzij met gezelligen en geestigen kout of met degelijke muziek (hij was een verdienstelijk fluitspeler) te ontspannen.

COSTER's eigenlijke roeping was, voor zoover wij hem konden beoordeelen, niet om als medicus, doch veeleer om als leeraar bij het hooger onderwijs, ten nutte van zijne medemenschen, werkzaam te zijn. Wij vermoeden dat dit ook jarenlang zijn ideaal is geweest, doch bij zoovelen zijner pia vota bleef ook deze wensch onvervuld.

De Pharmacie verliest in COSTER een even ijverig als waardig bevorderaar en voorstander.

Onder overneming van het bovenstaande stuk uit het *Pharmaceutisch Weekblad voor Nederland* kunnen wij niet nalaten te vermelden dat Dr. J. C. COSTER sedert de oprichting onzer Maatschappij lid en ondervoorzitter van ons Hoofdbestuur was

en dat hij steeds met onverdroten ijver de belangen onzer Maatschappij heeft voorgestaan, waarvan hij een der oprichters was. Vooral de afdeeling Amsterdam heeft veel aan COSTER te danken, doch welke afdeeling dan ook zijn hulp vroeg, altijd was hij bereid door het houden van lezingen of voordrachten, door raadgevingen als anderszins gehoor te geven aan elke roepstem. De oprichting eener bibliotheek van onze Maatschappij is vooral aan zijn invloed en krachtig optreden te danken.

Dr. COSTER zal door de Nederlandsche Maatschappij van Tuinbouw en Plantkunde niet vergeten worden, doch zijne nagedachtenis zal door haar steeds in dankbare eere worden gehouden.

Van de oprichting der Maatschappij tot aan zijn dood was hij lid en Onder-Voorzitter van het Hoofdbestuur en wel alleen met uitzondering van die jaren, waarin hij volgens onze wet niet herkiesbaar was.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring te Amsterdam op 11 April j.l.

Vervolg.

Wij moeten thans, naar aanleiding van de bij de inzendingen gevoegde bijlagen, over eenige collectiën en afzonderlijke planten uitvoeriger mededeelingen doen.

Wij beginnen met de verzameling van de firma E. H. KRELAGE en ZOON te Haarlem. Deze heeren hebben ingezonden:

Fritillaria imperialis var. *inodora purpurea.* De reuklooze varieteit der Keizerskroon uit Buchara is reeds eenigen tijd bekend. De hier tentoongestelde vorm met donkerpurperen bloemen verdient om zijne kleur, die zeer duidelijk afwijkt van alle andere Keizerskronen, bijzondere aanbeveling. De gewone reuklooze varieteit is ter vergelijking ingezonden. Een gekleurde afbeelding van den purperen vorm is te vinden in de Gartenflora Tab. 1165.

Fritillaria armena var. Nieuw ingevoerde vorm der weinig bekende *Fritillaria armena* BOIS.

Fritillaria Sewerzowii var. *bicolor.* Tweekleurige varieteit der reeds sedert een twintigtal jaren bekende *Fritillaria (Korolkowia) Sewerzowii* Een gekleurde afbeelding dezer varieteit komt voor in REGEL's Gartenflora (Taf. 1181). De tentoongestelde bloemstengel is afkomstig van een exemplaar dat bijna zonder bedekking in den open grond overwinterde.

Verzameling *Fritillaria latifolia,* ter afzonderlijke beoordeeling als nieuwgewonnen planten ingezonden door E. H. KRELAGE & ZOON. *Vesta,* KRELAGE; *Marie ten Kate,* KRELAGE; *Stieltjes,* KRELAGE; *Doctor Bleeker,* KRELAGE; *Professor Veth,* KRELAGE; *Rennefeld,* KRELAGE; *Reine de Suède,* KRELAGE; *Koning van Zweden,* KRELAGE; *Zaailing,* KRELAGE.

Chionodoxa Tmolusi. Op verzoek der Commissie opnieuw ter beoordeeling ingezonden. Ter vergelijking zijn de oudere *Chionodoxa's* er naast tentoongesteld. Deze nieuwe *Chionodoxa* is ongetwijfeld slechts een plaatselijke verscheidenheid der oudere *C. Luciliae,* maar verdient om haar fraaie kleurschakeering aankweeking naast de oudere vormen.

Verzameling Narcissen ter afzonderlijke beoordeeling als nieuw ingevoerde planten ingezonden.

N. Pseudo-narcissus moschatus Minnie Warren (1886). Deze Narcis wordt beschouwd als eene witte *minor*-varieteit. Eene afbeelding ervan verscheen in de Gardeners Chronicle van 1885. *P.-n. Golden Plover* (1886). *P.-n. Ard Righ.* Van ouden onbekenden oorsprong, maar eerst teruggevonden en opnieuw in den handel gekomen in 1886. Wordt beschouwd als eene der beste vroege *Trompetnarcissen* en vooral voor marktkweekers aanbevolen. Ook bekend als *Yellow King, Irish King, Irish spurius* en *Golden Dragon. P.-n. Arhilles* (1887). *P.-n. Blondin* (1886). *P.-n. North Star* (1889). *P.-n. major Countess of Annesley* (1889). *P.-n. moschatus Colleen Bawn* (1886). *P.-n. major Saragossa maximus* (1886). Ingevoerd uit Spanje. *P.-n. major Dolly Varden* (1887) *P.-n. major Fuscan Bonnet* (1888). *P.-n. major Santa Maria* (1888). Ingevoerd uit Spanje. *P.-n. Golden Eagle.* Van inlandschen oorsprong, vóór korten tijd in den handel gebracht.

De heer C. G. VAN TUBERGEN Jr. te Haarlem voegde aan zijne inzendingen de volgende mededeelingen toe:

Orchis longicornu POIR. Deze soort is afkomstig uit Noord-Afrika en is een der meest aantrekkelijke zoogenaamde aard-Orchideeën. Zelfs WILLIAMS noemt haar in zijn bekend werk: „the Orchid growers Manual" op en prijst de plant als „A. really beautiful species". In tegenstelling met verscheidene andere *Ophrys* en *Orchis*-soorten schijnt zich de *C. longicornu* goed tot de cultuur te leenen.

Marica hybr. nova. (*M. gracilis Herb.* × *M. Northiana Ker.*) Thans voor de eerste maal bloeiende hybriden in de inrichting van den inzender gewonnen door kruising van de *M. gracilis* met *M. Northiana.* Ofschoon de bloemen der *Marica's* slechts gedurende enkele uren geopend blijven kon deze nieuw aangewonnen varieteit heden bloeiend onder de aandacht der Vaste Commissie gebracht worden.

Richardia africana Little Gem. In de meeste buitenlandsche bladen is deze nieuwe varieteit der zoo algemeen bekende *Richardia africana* of *Calla aethiopica* met veel lof besproken en werd haar zelfs op den 14 Oct. 1890 een Certificaat eerste klasse door de Royal Hortic. Society toegekend. Eene afbeelding, begeleid door een zeer waardeerend schrijven van den heer W. E. GUMBLETON, komt er van voor in „the Garden" van 28 Febr. 1891. Voor wie over slechts weinig ruimte te beschikken heeft, zal deze miniatuur-varieteit ongetwijfeld zeer welkom wezen en het schijnt dat ze zich bij uitstek als kamperplant, in bloemtafels en dergelijke, zal laten gebruiken.

Erythronium Hartwegi, S. Wats. Werd reeds in 1879 door SERENO WATSON in de „Proceedings of the American Academy of Sciences" als nieuwe species beschreven, doch het is eerst in den nazomer van het vorige jaar aan den inzender gelukt eene partij bollen er van in te voeren, zoodat de plant thans voor de eerste maal in Europa bloeit. Het verschil tusschen deze nieuwe species en de bekende *E. grandiflorum* of *giganteum* ligt hoofdzakelijk daarin, dat de bloemen van *E. giganteum* allen aan één hoofdbloeistengel zijn bevestigd, terwijl bij de *E. Hartwegi* elke bloem afzonderlijk gedragen wordt en de plant dus daardoor een geheel ander karakter verkrijgt.

Lachenalia Ruby, (L. tricolor × *L. superba).* Nieuwe zaailing-*Lachenalia,* gewonnen uit zaad van de bekende *L. tricolor* bevrucht met de *superba*-variëteit der schoone *L. quadricolor,* die om haar weelderige groeiwijze en schitterend gekleurde bloemen, stellig als een aanwinst tot dit lieve geslacht van Kaapsche bolgewassen te rekenen is. Zooals uit het geëxposeerde exemplaar overtuigend blijkt, bevestigt ook deze nieuwe variëteit den bij hybriden gewonen regel, dat de uit eene kruising voortgekomen plant, doorgaans sterker is en zich krachtiger ontwikkelt dan de soorten waaruit ze ontstaan is.

De heeren ANTON ROOZEN EN ZOON te Haarlem hadden gezonden:

Clivia hybrida als nieuwe planten.

Eucharis Sanderii. Den heeren SANDER & Co. te St. Albans, komt de eer toe deze lieve *Eucharis* te hebben ingevoerd, van Nieuw Granada. Zij bloeide bij hen voor het eerst in Februari 1885.

Aangeboden als een nieuwe plant. First class certificate R. H. S. London.

Amaryllis (*Hippeastrum*) *hybridum.* De hooge eischen die men thans aan een *Amaryllis*-bloem stelt, zijn: eenkleurig, rond van vorm en geen groene kleur aan den voet der bloembladen. Welnu, de hier aangebodene vereenigde al die eigenschappen in zich, en kon zeer zeker „*schoon*" worden genoemd.

Myosotis . . . . . ? Van een Engelsch bloemenliefhebber het vorig jaar ontvangen, een paar plantjes dezer voorzeker grootbloemige „*Vergeet-mij-niet*". Nimmer hebben wij een „*Vergeet-mij-niet*" met zulke groote bloempjes gezien.

Omtrent de Hyacinthen van den heer P. W. VOET te Haarlem en de *Narcis Krelage* van de heeren GEBROEDERS DE GRAAFF te Leiden, wensch ik ten slotte nog het volgende op te merken.

De enkel blauwe *Hyacinth Generaal v. d. Heyden.* Bovengenoemde varieteit werd in 1886 op de veiling van de heeren D. BAKKER & Co. het eigendom van den inzender, voor zoover bekend is, was dit de geheele partij die er van bestond. Meermalen is hem gebleken, dat deze *Hyacinth* zich bijzonder gemakkelijk laat forceeren. Op de jl gehouden Bloembollen-tentoonstelling te Overveen, werd aan deze varieteit een Zilveren Medaille toegekend als verdienstelijke nieuwe bloem.

Narcis Tridymus, E. H. Krelage. Deze Narcis is het resultaat van het kruisen van *Polyanthus Narcis* en *Narcis Ajax minor.* Ze heeft de geur der Polyanthus Narcis behouden en bloeit even vroeg als *Ajax minor*, terwijl de tot heden door de inzenders gewonnen *Tridymus* allen later bloeien. Zij beschouwen haar als een groote aanwinst.

Bloeiende struiken onzer tuinen.

II.

VII.

Calycanthus (van *Kalyx* en *Anthos*) L.

Ord. der *Calycanthaceae.*

Bloeitijd Meimaand.

C. floridus L. 1—2. Carolina.

Witte bloemen in den zomer, heerlijk riekend gelijk appelgeur. Een zeer gewaardeerde struik. Heeft vele variëteiten die mij echter niet bekend zijn.

Dan heeft men ook nog *C. glaucus, C. laevigatus, C. occidentalis*, die zeker wel waard zijn gekweekt te worden, maar mij niet bekend zijn. De *C. floridus* mag zeker in geen tuin ontbreken.

VIII.

Caragana LAM.

Ord. der *Leguminosae.*

De afleiding van *Caragana* is mij onbekend. De bloemen der *Caragana's* zijn meestal geel. Zij groeien schier overal op schrale gronden en moeten ook onder geboomte kunnen groeien. Voor kleine tuinen zou ik ze minder kunnen aanraden, de boomen hebben iets droefgeestig.

Daarom ook ken ik de *Caragana's* weinig. Zij bloeien vroeg in het jaar, vooral, zooals met vele planten van het Noorden, de Siberiaansche soorten. Met de gele kleur is schier de gansche plant doortrokken, tot zelfs de taaie wortels die ze zeer moeilijk te rooien maken. De *C. spinosa*, is zeer gemeen in China, waar de takken op de borstweringen als verdediging worden geplaatst. De zaden zijn voor gevogelte dienstig. Alleen de *C. jubata* heeft min of meer geel met rood gekleurde bloemen. Misschien is deze plant ook geschikt voor ontginning van woeste gronden. Uit deze planten zou een gele kleurstof kunnen getrokken worden, de bladen moeten indigo bevatten, en de bast zou men als hennip kunnen gebruiken.

C. arborescens, 5—7, maar blijft dikwijls maar een struik. Siberië.

April en Mei.

C. frutescens, 1. Siberië. Maart—April.

C. jubata, syn. *Robinia jubata*, 1. Siberie.

C. spinosa LAXM. 1—2. April—Mei. Uitstekend voor heggen geschikt.

Van de *arborescens* bestaan nog:

C. a. fol. var. HRT.

C. a. lutescens HRT.

C. a. nana HRT.

IX.

Cassia HAYN.

Ord. *Leguminosae.*

C. marylandica. Dit is de eenige *Cassia* die ik als struik gezien heb. Afkomstig van Noord-Amerika zou zij zeer laat in den herfst bloeien, terwijl de kleur geel zou zijn.

X.

Ceanothus [var. *Keanothus* (*Keo. klieven*)].

Ord. *Rhamnaceae.*

De *Ceanothussen* in de Kew-Gardens zien er treurig uit en geven weinig den indruk weer van zulke schoone bloemstruiken te zijn. Vooral dweep ik met *C. azureus*, omdat deze soort dikwijls door mij tot laat in het jaar in bloei gezien is. In werken heb ik opgegeven gezien, dat deze soort drie en meer meters hoog wordt, maar zulke struiken ken ik niet.

Gloire de Versailles is een zeer schoone variëteit van *azureus.*

C. americanus, Noord-Amerika, met witte bloemen in Juni en Juli.

C. collinus, N.-A., met witte bloemen in Juni en Juli.

C. dentatus, syn. *Lobbianus*, Californië, blauwe bloemen, Mei—Juni.

C. floribundus, Californië, prachtige blauwe bloemen in Juli.

C. Ventitianus, Californië, prachtige blauwe bloemen.

Jammer dat ik vele soorten en variëteiten als het fijnste wat de *Rhamnaceae* kan aanbieden, hier onvermeld moet laten, daar ze in onze tuinen niet kunnen overwinteren. Waar ik hier soorten genoemd heb, die die niet winterhard zijn, zou het mij leed doen, daar ik niet graag de schuld draag van het mislukken van het een of ander En toch ben ik zeker, men mag zoo nauwkeurig zijn als men wil, men faalt zoo licht. Vooral den kweekers van potplanten kan ik de *Ceanothussen* met warmte aanbevelen, dat zijn schoone cultuurplanten.

In Amerika worden de *Ceanothussen*, *Nieuwe Jersey-thee* genoemd, waarvoor ze ook gediend hebben in den onafhankelijkheids-oorlog. In Canada vervaardigt men er een welbekende nankinkleurige kleurstof uit.

XI.

Celastrus L. (naar *Kelastros*).

Ord. *Celastrineae.*

C. Orixa. Mij was alleen de *C. scandens* bekend. In het meer genoemd handboek van DE VOS staat vermeld: „*C. Orixa*, Japansche C. Een vrij sterke heester, die door zijn glanzige, frisch groene, gaafrandige, lancetvormige bladeren een goed voorkomen heeft. Hij bloeit met eenvoudige losse trossen, omgeven van groote dekbladeren. De kleur is niet aanzienlijk. Het geheele gewas heeft een vrij sterken, specerijachtigen geur en is volkomen hard".

XII.

Chimonanthus LINDL. Deze naam van *Cheimon* (winter) en *Anthos* duidt aan, dat dit een gewas is, dat in den winter bloeit. Het behoort tot de orde der

Calycanthaceae (zie no. VII.)

C. fragans. Ook *Calycanthus praecox.* Wij hebben deze struik alleen in Frankrijk ontmoet en weten dus niet geheel zeker of ze wel winterhard is. Hij is zoo heerlijk riekend en dat in den winter, met zulke fraaie wit gele inwendig hennipkleurige bloemen, dat men er wel de overtuiging van mag nemen. Daarbij doet het er weinig toe of het oude eenjarige hout insterft, dat toch weggesnoeid zou moeten worden. Hij behoort ook tot de klimplanten en kan tegen muren worden bevestigd. Er bestaat ook nog eene variëteit *C. fragans grandiflora.* Misschien was deze wel de variëteit die ik voor de *C. fragans* heb aangezien.

XIII

Chionanthus L.

Ord. *Oleaceae.*

Sneeuwbloem, zooals de naam aanduidt, *chion* (sneeuw) en *anthos* (bloem)

C. viginiaca, 3—10, Noord-Amerika. De heerlijk riekende sneeuwwitte bloemen zijn zoo fraai, dat ik deze soort niet genoeg kan aanbevelen. *Chionanthus* verlangt beschutte, vochtige standplaats. Men kan het op *Fraxinus* voortkweeken, wat ik voor dezen zomer nog aanraad. Moet jeugdig in den winter worden beschut.

XIV.

Choisya.

Ord. *Rutaceae.*

Om ook de *Rutaceae* in onze tuinen te vertegenwoordigen, noem ik hier ook *Choisya.* Misschien verdraagt het tegen zuidelijke muren geplant ook wel den winter Beproef het eens.

Choisya ternata, 1. Vele bloemisten zullen deze schoone, altijd groene plant wel kennen. Zij is van Mexico of elders uit Amerika afkomstig. Bloeit met heerlijk riekende witte bloemen in den nazomer.

MAIDENHAIR.

Ter navolging.

Het was naar mijn bescheiden meening een goede gedachte van het Hoofdbestuur der Maatschappij om de Afdeeling Boskoop in de reeks der eerste op te nemen, waar van harentwege door den wandelleeraar, den heer IDE, een voordracht zou worden gehouden. Te meer nog, daar de spreuk „Oorzaak en gevolg zijn onafscheidelijk aan elkander verbonden” hierdoor ook weer schitterend werd bewaarheid. Wat toch is het geval geweest? In de pauze bij gelegenheid van de 3de of laatste voordracht kwam onder het gezellig samenzijn de heer IDE met de vraag aan de aanwezige Bestuursleden of zij ook al kennis hadden gemaakt met de vrucht van de Appel-varieteit „*Schutters reinette*” en zoo niet dat hij dan genegen was om die met nog eenige andere vruchten aan de Afdeeling te zenden om er kennis mee te maken. Zulks werd met genoegen aangenomen want hoewel de varieteit hier was aangeplant had men de vrucht er van nog niet gezien. Wij zagen dus verlangend uit naar het geen zou volgen. Dat de heer IDE een man is, die woord weet te houden, bleek ons alras, want weinige dagen na de belofte ontving ik per post een kistje met vruchten die door mij in de eerstvolgende vergadering (21 Nov.) werden ter tafel gelegd en toen bleek ons dat de bijzondere attentie van den heer IDE ons deed kennis maken met de *Callebas Bosc, Callebas Tirlemont, Mad. Verte* en de *Schutters reinette*. De beide eerstgenoemde peren werden op deze vergadering geproefd. Hoewel voor allen niet geheel onbekend, was naar het oordeel der aanwezigen de *Callebas Bosc* tamelijk goed te noemen, terwijl de *Callebas Tirlemont* een uitmuntende tafelpeer kan worden genoemd, welke veel overeenkomst heeft met een *Maria Louise van Dequesne*. De overige vruchten werden tot een volgende vergadering (28 Dec.) bewaard met een peer *Doyen Dillen*, door mij in het laatst van October in de kweekerij van een pira mide geplukt, daar zij voor het gebruik nog niet geschikt waren. De *Madame Verte* heeft den vorm van een kleipeer of winterjan maar de kleur is geheel bruin, eerder klein dan groot te noemen, overigens een zeer goede tafelpeer voor dien tijd; zij kwam geheel overeen met de beschrijving van DR. LUCAS, Directeur van het Pomologisch Institut te Reutlingen. De „*Schutters reinette*” is van middelbare groote en heeft veel overeenkomst met de heerlijke dubbele zure *Reinette* zoo dat zij zeer goed een plaats verdient in de lijst der late tafelappelen en als de boom niet aan kanker lijdt dan nog meer een plaats in den tuin.

De peer *Doyen Dillen* was een weinig flauw, het welk werd toegeschreven aan den minder gunstigen zomer voor late peren, overigens is het een mooie gladde licht groene peer, in vorm en grootte veel overeenkomende met de bekende vijgenpeer.

Mij dunkt als er van tijd tot tijd door verschillende corporatiën aan elkander vruchten werden gezonden, zou zulks een schoone gelegenheid zijn om de algemeene vruchtenkennis te verbeteren. Ik wil volstrekt niet beweren dat er niet te vinden zijn die vruchtenkennis hebben, o neen, alle eer aan de Jury die jaarlijks op de Landbouwtentoonstelling van de Hollandsche Maatschappij de vruchten beoordeelt, namen verbetert en in sommige gevallen geheel verandert. Ja op verschillende Tentoonstellingen is het in het oogloopend, dat er nog veel, zeer veel aan ontbreekt, zelfs buiten rekening gelaten de minder juiste op-naamstelling. Het komt mij ook voor, dat langs dien weg de benaming ook meer uniform zou kunnen worden. Het met eigen oog aanschouwen werkt oneindig veel beter dan de prachtigste ja zelfs meest doelmatige beschrijving. Wel zal ik de laatste zijn, die het beschrijven van vruchten afkeurt mits men de soort of varieteit goed of echt beschrijft, anders gaat men het publiek verkeerd inlichten, niet alleen, maar de leveranciers van de ware soort verdacht maken. Men dient echter voor het zenden van vruchten er wel op te letten dat ze op tijd worden geplukt. Ik meen mij te kunnen herinneren, dat de Pomologische Vereeniging alhier eens een zending ontving van de Luntersche Tuinbouwvereeniging en wel van de destijds veel besproken zaailing-appels met verzoek daar omtrent hunne bevinding kenbaar te maken en toen het Bestuur van de Pomologische Vereeniging in zijn rapport te kennen gaf, dat men op de vergadering niet wist uit te maken of zij zoet of zuur waren kreeg men ten antwoord, dat de vruchten nog niet rijp waren toen ze werden geplukt. Ook moeten de etiquetten duidelijk worden geschreven, want mankeert het hier of daar, dan zou ik de zending liever achterwege laten of onvruchtbaar noemen, maar is alles zooveel mogelijk juist, dan kan het niet anders, als voor menigeen een goede strekking hebben en leerzaam zijn. Ten minste ik en meer met mij zullen den heer IDE voor zijn zending dankbaar blijven.

Boskoop. J. WALRAAD JZN.

TENTOONSTELLINGEN.

Düsseldorf.

Groote algemeene tentoonstelling in de Städtische Tonhalle van 16—20 April.

Beschermheer Z. K. H. VORST LEOPOLD VAN HOHENZOLLERN.

Hoe heerlijk, hoe „gemüthlich” gevoelt men zich te midden van zoo'n schoone overgroote verzameling bloemen en planten, verhoogd door muziek van den Staf der Kürassiers, regiment „Graf Geszler”; waarlijk in die schoone zalen zijnde, zou men niet gelooven kunnen dat het buiten winter was. Sneeuw en hagel en regen wisselden zich af en mengden zich dooreen. „Jammer, über-jammer” hoorde men van alle zijden, en toch, het was zoo overvol dat men nauwelijks een klein plaatsje ter bezichtiging bemachtigen kon, hoewel het rechts-houden streng gehandhaafd werd.

De commissie (wie alle eere toekomt voor het arrangement) was dan ook tevreden. Een klein bewijs daarvoor: een mijner vrienden zeide tegen een neuriënden voorbijganger, „Nun Sie sind zufrieden das Sie so singen?” „Soll ich nicht” antwoordde de aangesprokene „wenn alles so klappt” denke mal an jetzt fünf Uhr und heute schon 8000 Eintrittskarte verkauft.”

Wat mij echter het meeste genoegen deed, was te zien dat Nederland op tuinbouwgebied flink vertegenwoordigd was, jammer echter zoo zei mij een der commissieleden, dat MESMAN van Boskoop zijne aangemelde planten zoo laat had verzonden, dat ze eerst op Zondag aankwamen en niet meer konden worden toegelaten, daar Zaterdag de beoordeeling had plaats gevonden.

Onderstaande Nederlanders hadden ingezonden en verkregen daarvoor de achterstaande bekroningen:

Voor de schoonste en grootste collectie winterharde Coniferen:

P. VAN NOORDT & ZONEN, Hofl. Boskoop, 1e prijs: *gouden medaille*.

J. JURRISSEN & ZOON, Naarden, 2e prijs: *zilveren medaille*.

J. G v. D. BOM, Oudenbosch, 3e prijs: *bronzen medaille*.

Voor 50 schoonste buitenlandsche winterharde Coniferen in 25 soorten:

P. VAN NOORDT & ZONEN, Hofl. Boskoop, 1e prijs: *zilveren medaille*.

J. JURRISSEN & ZOON, Naarden, 2e prijs: *bronzen medaille*.

Voor 20 schoonste buitenlandsche winterharde Coniferen in soorten:

J. JURRISSEN & ZOON, Naarden, 1e prijs: *bronzen medaille*.

J. G. v. D. BOM, Oudenbosch, 2e prijs: *diploma*.

Voor de schoonste Conifeer:

P. VAN NOORDT & ZONEN, Hofl. Boskoop, 1e prijs: *bronzen medaille*.

Voor de beste en schoonste nieuwe Coniferen, minstens 40 cM. hoog.

P. VAN NOORDT & ZONEN, Hofl. Boskoop, 1e prijs: *zilveren medaille*.

Als nieuwe Coniferen waren tentoongesteld:

Retinospora filifera lutea.
„ *obtusa spiralis.*
Thuja Warreana aurea.
„ *occidentalis variegata.*
„ „ *Thuopsiöides.*

De Coniferen moesten volgens „BEISSNER” geëtiquetteerd zijn.

Voor de 50 schoonste Stamrozen in soorten:

P. VAN NOORDT & ZONEN, Hofl Boskoop, 1e prijs: *zilveren medaille*.

Voor de 20 schoonste Allee- en Sierboomen in 10 soorten:
P. VAN NOORDT & ZONEN, Hofl. Boskoop, 1e prijs: *zilveren medaille*
J. JURRISSEN & ZOON, Naarden, 2e prijs: *bronzen medaille.*
100 schoonste Sierheesters in 100 soorten:
J. JURRISSEN & ZOON, Naarden, 1e prijs: *zilveren medaille.*
J. G. V. D. BOM, Oudenbosch, 2e prijs: *bronzen medaille.*
Het beste haagplantsoen:
J. G. V. D. BOM, Oudenbosch, 1e prijs: *diploma.*
B. 19 April 1892 GEÄRDUS.

ELK WAT WILS.

Nicotiana colossea arg. var. Ternauwernood is de *Nicotiana colossea* bekend, of men heeft weder eene nieuwheid van dezelfde.

In eene kweekerij te Parijs zag ik eenige planten met zilverbonte bladeren. De eigenaar dezer nieuwheid zeide ze reeds bijna een jaar gehad te hebben, wel een bewijs, dat de bontheid standvastig is.

Verder verzekerde hij mij nog, ze in het voorjaar 1893 in den handel te brengen. Of het werkelijk eene groote aanwinst zal zijn, geloof ik echter nog niet, want deze bonte variëteit zal zeker nooit de hoogte en omvang krijgen. als de groene.

Walthamstow, 1 April 1892. L. C. BOBBINK.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Apeldoorn en Omstreken.

De in het vorig nummer aangekondigde openbare les van den heer IDE in den tuin van Notaris WALTER te Apeldoorn, heeft op het gestelde uur plaats gehad.

In aansluiting met de eerste theoretische les werd hier op het levend exemplaar door beredeneerde snoei bewerkstelligd, wat serieuze mannen door langdurige proefnemingen en ervaring hebben bevonden het beste te zijn, om van zijn vruchtboomen, onder alle kunstvormen gekweekt, de meest mogelijke en beste opbrengst te verkrijgen.

De heer IDE heeft de tact om alles zeer geleidelijk en duidelijk te verklaren, zoodat hij met volle aandacht door de vakmannen en liefhebbers, ten getale van een 40, werd aangehoord en gaarne critiek opende op het door hem verrichte en gesprokene. Hiervan werd dan ook gretig gebruik gemaakt om ten slotte de gegeven wenken van den leeraar geheel te huldigen. De bijeenkomst duurde ruim 2 uur en riep men elkander het weerzien toe tot in Juli, als wanneer de practische aanwijzingen zullen plaats hebben voor de zomersnoei en nijping. K. A.

WEEKNIEUWS.

Pronkbakken van Hyacinthen en tulpen te Haarlem.

Het zij mij vergund nogmaals de aandacht mijner lezers op deze tentoonstelling te vestigen, en wel naar aanleiding van den Catalogus, mij dezer dagen door de heeren E H KRELAGE EN ZOON te Haarlem toegezonden. De tentoonstelling blijft geopend tot half Mei, doch aan bezoekers is natuurlijk aan te raden, niet juist tot de laatste dagen met hun bezoek te wachten, daar de bloemen juist nu het fraaist zijn

Het planten en ter-bezichtiging-stellen van „Pronkbakken" behoort tot de oudste gebruiken der Haarlemsche bloemisten. Vroeger legde men dergelijke bakken niet alleen voor Hyacinthen en Tulpen, maar ook voor Ranonkels en Anemonen aan, en had men gelijksoortige inrichtingen voor Anjers en Auricula's: alleen deze bloemen toch keurde de kweeker dier dagen zijn zorg en aandacht waard.

Zulke pronkbakken worden, evenals de bloembollen in den open grond, in het najaar geplant en gedurende winter en voorjaar met de meeste zorg tegen de wisselvalligheden van het weder beschermd. Tijdens den bloeitijd wordt een tent over de bedden gespannen, opdat de kleurenpracht der bloemen bewaard blijve, de bloeitijd langer dure en de liefhebber in de gelegenheid zij de verscheidenheden onder de gunstigste omstandigheden en in hun volmaaktsten vorm te bestudeeren. Dergelijke bakken vormen als 't ware een staalkaart der verzamelingen en er bestond vroeger een loffelijke naijver tusschen liefhebbers en handelaars, om de fraaiste pronkbedden ter bezichtiging te kunnen stellen. Tegenwoordig echter worden alleen nog bij de firma KRELAGE pronkbakken geplant en kan er dus van naijver helaas geen sprake zijn. Des te meer blijken liefhebbers en vakmannen de hier bijna jaarlijks geboden gelegenheid te waardeeren, om met het beste en nieuwste op het gebied van Hyacinthen- en Tulpenteelt kennis te maken.

De Catalogus, die voor belangstellenden bij de genoemde firma te verkrijgen is, bevat eene afbeelding van de tent, waaronder de bloemen thans prijken, alsmede een uitvoerige lijst van de tentoongestelde soorten.

In de volgende week hoop ik op de tentoonstelling zelve terug te komen. RED.

Dr. J. H. WAKKER is benoemd tot Directeur van het proefstation van suikerriet te Pasoeroean (Oost-Java), en hoopt met 1 Juli deze betrekking te aanvaarden.

Dr. WAKKER heeft ten behoeve der bloembollencultuur bij Haarlem, en later als lid onzer Wetenschappelijke Commissie zoo vele belangrijke diensten aan de praktijk, op het gebied van bestrijding van plantenziekten bewezen, dat velen hem met leedwezen zullen zien vertrekken. Onze beste wenschen vergezellen hem; moge hij in Indië in de bestrijding der Sereh-ziekte even gelukkig zijn, als hij tot nu toe voor onze cultuurplanten was.

TENTOONSTELLINGEN.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.
Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

DR. J. C. J. te P. Beleefden dank voor Uw brief; ik zal dienovereenkomstig handelen.

DR. J. TH. C. te A. Aan Uw verzoek zal ik gaarne voldoen. Drukproef zult ge reeds ontvangen hebben.

GEBR GR. te H. Dank voor Uw beleefd schrijven. Van Uw zending hoop ik gebruik te maken.

L. E. G. te H. Uw verslag zal ik in dank opnemen.

C. B. te H. Van Uw opmerking kon ik in dit No. geen gebruik meer maken.

C. d. V. te H. Uwe laatste zending in orde ontvangen, Uw vorig opstel, reeds in drukproef voorhanden, moest heden nog blijven rusten.

Inhoud van Sempervirens no. 17, van Vrijdag 22 April 1892.

Advertentiën.

GEVRAAGD:

een Tuinman-Bloemist,

ervaren in de behandeling van Kasplanten. bloemen-decoratie en het trekken voor den winterbloei.

Adresseeren. met opgaaf van leeftijd en vroegere betrekkingen, Lett. I. 1506 ALLERT DE LANGE's Ann bur Amsterdam.

Rozenkweekerij „SALATIGA"

VAN

P. L. Baudet,

Biltstraat — UTRECHT.

GROOTE VOORRAAD

Stam- en Struikrozen.

PRIJSCOURANT op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Land- en Tuinbouwtentoonstelling

der AFDEELING

Enkhuizen en Omstreken,

van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw en der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde,

te houden

te Enkhuizen,

op **Dinsdag 20, Woensdag 21** en **Donderdag 22 September 1892.**

PROGRAMMA'S op franco aanvrage te verkrijgen bij den Secretaris der gemelde Afdeelingen.

M. BOLL, J. B. BROERS, } te Enkhuizen.

Bij het filiaal APELDOORN van de Electrische Drukkerij en Kantoorboekenfabriek, voorheen J. J. ARND en ZONEN, verscheen:

De Ethische beweging in onzen tijd,

DOOR

STANTON COIT,

Woordvoerder van het South-Place Ethisch-genootschap te Londen.

Vertaald door ALFRED

8º. 278 blz. druks.

Prijs f 1,50.

☞ **Men zie de recensiën daarover.**

Alle soorten van

Bouquetranden, Stellagen, enz. Lint, Draad, Staniol, Caoutschouc, Mandenwerk, Draadmandjes en alle benoodigdheden voor het bloemenvak.

Oscar Manus,

Amsterdam.

COGNAC,

van **prima qualiteit,** voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON,** Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest,** *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**

(Met inbegrip van alle rechten.)

Franco wal of Station door het geheele Rijk. tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG.

RIJSWIJK (Z.-H.)

BOUQUETTEN,

Afgesneden Bloemen,

Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,

W. H. WIND.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde Siersteen van roode kleur, zeldzame vormen, onverweerbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.**

Eigenaar van Lava-Groeven enz.

F. J. MOERKOERT.

ROTSHUIS. UTRECHT.

Verschillende soort natuurlijke ROTSSTEEN, en Gros en Detail, en ALPENPLANTEN.

Tuinhuizen, Hermitages.

Alle Meubelen van natuurhout 1e Klasse bewerkt.

Oprechte Haarlemsche Courant.

Van ouds bekend familieblad voor de beschaafde kringen.

Volledig doch beknopt binnen- en buitenlandsch nieuws. Kunst en Wetenschap, Handels- en Financieele kronieken. Bevat de officieele benoemingen nog denzelfden avond als de Staats-Courant. Volledig Kamerverslag van denzelfden dag.

Is niet gewijd aan eenig partij-belang, waardoor haar beredeneerd dagelijksch **overzicht van de pers van den dag** onontbeerlijk is voor ieder die op de hoogte van den politieken strijd wenscht te blijven, doch geen gelegenheid heeft alle organen van de publieke opinie daartoe na te lezen.

Prijs onlangs verminderd van f 5.50 op f 3.50 per 3 maanden.

Nieuwe abonnementen gaan in den 1en en 15en van iedere maand.

Wordt op aanvrage gedurende eenige dagen ter kennisneming gezonden.

Het persoverzicht in de H. C.... waardoor de aantrekkelijkheid der Courant zeer wordt verhoogd.... (Middelb. Ct. 1 Sept. 1890).

Die rubriek is allervoortreffelijkst. Geen blad evenaart in dezen het oudste onzer nieuwsbladen. (Vaderlander 5 Juli 1890.)

De H. C. behoorde zeer zeker altijd, en behoorde nog tot de best geredigeerde dagbladen. (Tijdspiegel Jan. 1891, pag. 78.)

No. 19. ZATERDAG 7 MEI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

Bij dit nummer behoort een Bijvoegsel.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 11 Mei** a.s. in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op Woensdag 27 April 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend:

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Fritillaria latifolia,* zaailing A. A., als nieuw gewonnen plant.
2. *Fritillaria latifolia,* ALMA TADEMA, als nieuw gewonnen plant.
3. *Fritillaria latifolia,* RONNERS KNIP, als nieuw gewonnen plant.

Alle drie ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

Botanisch Getuigschrift voor:

1. *Tulipa* species nova, als nieuw ingevoerde plant, mede ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

Eervolle Vermelding voor:

1. Eene verzameling *Primula Sieboldi* in de volgende verscheidenheden: *alba coerulea, amoena grandiflora, Beauté, Fantaisie, intermedia, Louise* en *purpurea;* ingezonden door MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.

Dankbetuigingen voor:

1. *Acacia grandis,* ingezonden, als onvoldoend bekende plant, door MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.
2. Verzameling *Fritillaria* in de volgende soorten en verscheidenheden: *armena, minor, pallidiflora, ruthenica* en *Thunbergi; latifolia Adam Smith, l. Bulwer, l. Cooper, l. Corneille, l. black knight, l. E. H. Krelage* (Londen 1886 Certif. 1e klasse), *l. Goethe, l. Howard, l. Mellino, l. Lola Montes, l. Rembrand, l. Siege of Haarlem* (Londen 1886 Certif. 1e klasse), *l. van Lerius* (Londen 1886 Certif. 1e klasse) en *l. van Speijk; Meleagris atropurpurea, M. Agathe, M. Clochette blanche, M. Fancy, M. praecox, M. purpurea, M. van Dijk, M. violacea, M.* zaailing A. en zaailing C.
3. Drie bloeiende *Darwin-tulpen,* ingezonden wegens bijzondere kweeking.

De inzendingen sub. 2 en 3 waren van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

Teruggevraagd werden:

1. *Lachenalia* hybr. *Regeliana,* omdat de Commissie van beoordeeling bij de beide in één pot staande planten eenig verschil ontdekte, zoodat zij eene inzending van drie planten verlangt.

2. *Narcissus incomparabilis sulphureus „King of the Netherlands",*
„ „ „ *„Queen Sophie",*
„ *Leedsii Madge Matthew,*
„ *Barke,* omdat ook bij deze allen de Commissie eene inzending van telkens drie bloemen wenschelijk acht.
De inzendingen sub. 1 en 2 waren van de firma E. H. KRELAGE & ZOON,

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

1. *Fritillaria lanceolata*, ingezonden door den heer MR. H. J. VAN HEIJST ter aanvulling der *Fritillaria's*, de vorige maal door den heer VAN TUBERGEN en den inzender gezonden,
2. *Fritillaria latifolia* in de volgende verscheidenheden, allen ingezonden als nieuw gewonnen planten: *Anton Mauve, Buijs Ballot, Charles Rochussen, Doctor Mezger, Ed. Lentiny, Frans Dunkler, Herman ten Cate, Hugo de Vries, J. J. Cremer, Laurens Koster, Louis Apol, Mr. Dullert, Murat Effendi, Professor Cobet, Prof. Donders, Prof. Goudsmit, Prof. Kern, Therese Schwartze, W. J. Hofdijk, Wouter Verschuur,* zaailing B. B., zaailing C. C. en zaailing D. D.
3. *Narcissus Leedsii „Mrs. Langtry"*, als nieuw ingevoerde plant.
4. *Narcissus Johnstoni „Queen of Spain"*, als nieuw ingevoerde plant.

De inzendingen sub. 2, 3 en 4 van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

Door de Afdeeling Oegstgeest en Omstreken waren aangemeld verzamelingen van vroege enkele en dubbele Tulpen; de planten werden echter niet ingezonden en dus maakten de leden van het Tulpen-Comité eene vergeefsche reis. Eenige leden van het Orchideeën-Comité verkeerden in hetzelfde onaangename geval, daar eenige Orchideeën, die verwacht mochten worden, waarschijnlijk niet tijdig genoeg afgezonden werden.

Namens het Bestuur der Commissie:
B. A. PLEMPER VAN BALEN, *Secretaris.*

Amsterdam, 27 April 1892.

Vergadering der Vruchten- en Groenten-Commissie op Woensdag 13 April.

Tegenwoordig de heeren GERDESSEN, HORSTMAN, GROOT en GALESLOOT. De notulen der vorige vergadering worden door den waarnemenden Secretaris gelezen en goedgekeurd, waarna de Voorzitter voorstelt, den heer GALESLOOT te benoemen tot 2en Voorzitter, wat aangenomen werd.

Daarna komen ter vergadering de Voorzitter en algemeene Secretaris der Maatschappij, zooals door hen bij schrijven d.d. 17 Maart jl. was medegedeeld, en wel naar aanleiding van het door de commissie kenbaar gemaakt plan omtrent een te houden plebisciet op het gebied van Vruchten en Groenten, waarvoor officieus eene toelage van f 25 van het Hoofdbestuur was gevraagd, tot dekking van niet te vermijden onkosten.

De Voorzitter der Maatschappij, het woord erlangende, zegt, dat het Hoofdbestuur ten zeerste het voornemen der commissie toejuicht en het gaarne zal steunen. Evenwel kon dit zoo maar niet ineens geschieden, daar het hier een nieuwe zaak gold, waarin door Statuten noch door Reglement was voorzien. Daarenboven zou, volgens den indruk door hem van de zaak verkregen, deze niet in één jaar zijn afgeloopen, dus ook opnieuw toelage worden aangevraagd, zoodat de gewone wettige weg, — namelijk die over de algemeene vergadering — moest gevolgd.

Hiertoe was noodig een duidelijk omschreven voorstel met memorie van toelichting, alsmede een Reglement omtrent de wijze waarop de commissie hare taak zou vervullen.

De Voorzitter der commissie den vorigen spreker beantwoordende, kon niet ontkennen, dat volgens de letter der wet, de aangevraagde toelage niet kon worden verleend, doch dat de aanhangige kwestie ook als eene uitbreiding van de taak, bij het algemeen reglement van de vaste commissiën aan die voor Vruchten en Groenten aangewezen, zou beschouwd kunnen worden; althans zoo was het door hem opgevat.

Ofschoon noode, omdat de aangegeven weg het oogenblik van begin van uitvoering aanmerkelijk zou achteruit zetten, gaf hij toe, maar deelde dan ook zijn plan mede, al het mogelijke in het werk te zullen stellen, opdat de zaak nog in de eerstvolgende algemeene vergadering ter tafel zou kunnen gebracht worden, gedachtig aan de spreuk, dat men het ijzer moet smeden terwijl het heet is, en bij lang wikken en wegen meestal het mooi van een zaak afraakt.

De heer GALESLOOT zich geheel vereenigende met de meening van den algemeenen Voorzitter, deed mededeeling van eenige aanteekeningen, door hem ten behoeve van het onderwerp gemaakt en wel, onder welke zonderlinge, dikwerf allerzotste benamingen, dezelfde vrucht — w. t. v. appelen en peren — in verschillende gedeelten van ons land wordt gekweekt, voorbeelden door de heeren GROOT en HORSTMAN aangevuld, meer bepaald op het gebied der warmoezierderij, alles in één woord bewijs te over, hoe hoog noodig het is dat die augias-stal eens duchtig met den bezem kennis maakt.

Na nog eenige besprekingen, meer bepaald de wijze van uitvoering en kans van slagen tot onderwerp hebbende, verlieten de algemeene Voorzitter en Secretaris de vergadering; evenens het lid van het Hoofdbestuur, de heer JURRISSEN, die gedeeltelijk onze vergadering met zijne tegenwoordigheid vereerde. Nu de zaak door het Hoofdbestuur zelf werd ter hand genomen, meende de Voorzitter, dat de kansen voor een gunstig verloop aanmerkelijk waren gerezen, daar nu toch eventuëele vragen of verzoeken om inlichtingen geen gevaar liepen onbeantwoord te blijven, zoowel van de leden als van de onderscheidene afdeelingsbesturen der Maatschappij.

Het einde der vergadering woonde ook nog het lid van het Hoofdbestuur, DR CATTIE, bij, zijn leedwezen betuigende verhinderd geweest te zijn eerder te komen. Toch bleek ook bij zijn korte tegenwoordigheid de sympathie die hij voor het plan der commissie had, door het geven van eenige door den Voorzitter zeer op prijs gestelde wenken en voorlichtingen, bij het bepalen van namen in acht te nemen, als daartoe de tijd zal gekomen zijn.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de Voorzitter de vergadering.

L. E. GERDESSEN,
waarnemend Secretaris.

Haarlem, 21 April 1892.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De plantenkeuring te Amsterdam op Woensdag 27 April.

Bij het binnenkomen van de zaal was het duidelijk zichtbaar, dat de tweede keuring der maand niet op dezelfde lijn staat als de eerste. De eerste zijn en blijven de hoofdzaak, de tweede zijn ook de tweede in rang. Er waren slechts twee inzenders, de heeren E. H. KRELAGE EN ZOON en MR. H. J. VAN HEIJST. Ook de keuze der planten was gering; naast bolgewassen slechts een partij van zes fraaie en heerlijk gekweekte *Primula Sieboldi* in verschillende verscheidenheden. Voor deze ontving de heer VAN HEIJST een eervolle vermelding. De heer VAN HEIJST had ook eene *Acacia grandis* in pot en een *Fritillaria latifolia* gezonden, van welke de eerste, als onvoldoend bekende plant, een dankbetuiging ontving.

Voor dat ik de inzendingen van den heer KRELAGE bespreek vermeld ik even eene quaestie, die door dezen inzender opgeworpen was, naar aanleiding eener *Lachenalia* hybr. *Regeliana.*

Lachenalia hybr. *Regeliana, (L. reflexa* × *L. aurea).* Deze *Lachenalia* hybride wordt als nieuw ingevoerde plant ingezonden. Ze werd mede reeds ingezonden op de bijeenkomst van 11 April, door den heer MR. H. J. VAN HEIJST, en door de Commissie terug gevraagd, omdat de ingezonden plant te ver uitgebloeid was. Zonder in deze aan de rechten van wederinzending van den heer VAN HEIJST te kort te doen, meenden de inzenders deze plant aan de commissie te mogen aanbieden, op de gronden in een afzonderlijk schrijven te dezer zake vermeld, en aan de planten- en bloemencommissie ingezonden.

De opgeworpen vraag is deze, of eene plant, door de Commissie teruggevraagd, op een latere bijeenkomst alleen dan zal bekroond worden, als zij door denzelfden inzender gezonden is, of ook, wanneer zij door anderen wordt aangeboden. M. a. w. of eene inzending, waarop zulk eene terugvraging

volgt, aan den inzender een voorrecht boven anderen verleent. De heer KRELAGE meent, dat dit niet het geval behoeft te zijn, en wenscht door zijne inzending eene beslissing uit te lokken. De commissie gaf echter geene beslissing. Zij vond ook de exemplaren van den heer KRELAGE voor beoordeeling nog onvoldoende en vroeg ze dus nogmaals terug. Thans kan de vraag, afgezien van dit bijzondere geval, in beginsel beslist worden. en zullen latere inzenders dus weten, waarop zij rekenen kunnen.

Verder zond de heer KRELAGE in, eene verzameling:

Fritillaria latifolia, 26 nieuwe verscheidenheden, door de inzenders uit zaad gewonnen ter afzonderlijke beoordeeling, als nieuw gewonnen planten, en waarvan de namen in het officiëele verslag zijn opgenomen.

Tulipa sp. nov. De hier tentoongestelde Tulp werd het vorig jaar door de inzenders ingevoerd, en is vermoedelijk een nog niet bekende species. Zij toont in menig opzicht verwant te zijn aan *Tulipa lanata;* de bolschubben hebben van binnen dezelfde wollige bekleeding, waaraan deze laatste Tulp haar naam ontleent. Ook de bloem gelijkt er eenigszins op, doch verschilt er aanmerkelijk van, zooals vergelijking met de evenzeer ingezonden *T. lanata* aanwijst.

Bloeiende Darwin-Tulpen in 3 verscheidenheden, uit de zoogenoemde goedkoope collectie. Deze Tulpen worden niet ingezonden ter mededinging, maar alleen als proeve van vervroegde in bloem trekking onder zeer bijzondere omstandigheden. De droge bollen werden namelijk tegen alle regelen in in het voorjaar in potten geplant en wel den 6en Februari; er werden hun 20 dagen gegeven tot ontwikkeling der wortels en later werden ze onder glas en allengs in meerder warmte gebracht. Ze begonnen te bloeien 24 dagen nadat ze onder glas waren geplaatst. Stengels en bladeren hebben hunne natuurlijke ontwikkeling, de bloemen hebben die nog niet volkomen bereikt.

Narcissus Johnstoni „Queen of Spain". Deze varieteit van de reeds vroeger tentoongestelde *N. Johnstoni,* werd in 1888 in Spanje gevonden en kwam in 1890 in den handel. Deze *Narcis* gelijkt op *Mrs. George Cammell,* waaraan verleden jaar door de Bloemen- en Plantencommissie een Getuigschrift 2e klasse werd toegekend, maar bij deze nieuwe vorm zijn de petalen langer, smaller en sierlijker omgebogen. De grootte der bloemen is eenigszins variabel, maar de zachte heldergele kleur van trompet en petalen is zeer standvastig.

Narcissus incomparabilis sulphureus, „Queen Sophia". In den handel gebracht in 1886.

Narcissus Leedsii „Mrs. Langtry". In den handel gebracht in 1886.

Narcissus incomparabilis sulphureus „King of the Netherlands". In den handel gebracht in 1886, maar nog zeer zeldzaam.

Narcissus Leedsii „Madge Matthew". In den handel gebracht in 1886, maar nog steeds zeldzaam.

Narcissus „Barka". Ingevoerd in het najaar 1891; nog in studie.

Een bezoek aan de pronkbakken van de Heeren E. H. KRELAGE EN ZOON te Haarlem.

Wanneer in sommige tuinbouwbladen bericht wordt, dat de Hyacinthen in dit jaar met minder schitterende kleuren prijken dan gewoonlijk, dat zij het oog niet verblinden en niet zoo sterk geuren, er flets, verwaaid en bevrozen uitzien, voorwaar, van de pronkbakken, die ik gisteren bezocht, gelden dergelijke klaagliederen niet. Hier beloonen, zoowel de hyacinthen als de vroege tulpen, de moeite en zorgen, die den geheelen winter en in het voorjaar daaraan besteed zijn, ten volle, en zijn de bezoekers opgetogen over al het fraais, dat hier te bewonderen valt.

De hyacinthen staan in de groote tent, die eene beschouwing aan alle zijden toelaat, en rondom met *Rhododendron's, Evonymus, Erica* en ander wintergroen versierd is. Zij zijn in twee bakken geplaatst, de regelbak, waarin elke verscheidenheid door een regel van zes bollen vertegenwoordigd is, en de rangeerbak, waarin talrijker vormen, doch van elk slechts twee planten te zien zijn. De tulpen-tent is smaller; slechts een middenpad voert tusschen de twee bedden met tulpen, links de dubbele, rechts de enkele. Van elke varieteit ziet men ook hier een regel van zes stuks.

Deze beide tenten staan voor het publiek geheel open. Na ze bezichtigd te hebben kan men, onder geleide van een der knechts, ook den wintertuin bezoeken, die uit een reeks aaneelkander sluitende kassen of oranjeriën bestaat, en waarin, tusschen de gewone groene en bloeiende heesters, hier en daar sierlijke gewassen, als nieuwe bastaarden van *Streptocarpus (Watsoni),* de sierlijke *Asparagus Sprengeri,* enz. enz., staan, en waar men vooral een groepje der merkwaardige hoogstengelige *Darwin-tulpen* bewondert. Deze tulpen, waarvan ook eene inzending j l. Woensdag op de plantenkeuring te Amsterdam te zien was, waren eerst den 6 Februari in potten geplant, en nu reeds vol in bloei.

In de pronkbakken vindt men een keur van verscheidenheden bijeen, die elk om een bijzondere reden daar geplaatst zijn. Het is natuurlijk niet een volledig overzicht van alle soorten, bij tulpen al niet, omdat de meeste en fraaiste soorten eerst later bloeien zullen. Doch ook bij de hyacinthen vindt men in den regelbak slechts een honderdtal, in den rangeerbak een 300 varieteiten bijeen. Ruim genoeg voor kenners, voor leeken allicht meer dan zij onderscheiden, zeker veel meer dan zij na één bezoek onthouden kunnen.

De beteekenis der pronkbakken is een zeer veelzijdige. De meeste bezoekers bewonderen vooral de fraaie kleuren en de voortreffelijke cultuur. Voor kenners komt hierbij de waardeering der juiste op-naam-stelling. Verwante soorten vindt men hier zóó dicht bijeen, dat men ze gemakkelijk kan vergelijken, en hunne verschillen opmerken. De kweekerij van den heer KRELAGE munt onder de overige kweekerijen uit door de groote zorgen, die hier ten allen tijde aan een juiste nomenclatuur gewijd zijn; onder die zorgen noem ik, naast het bezit van een rijke bibliotheek en een zorgvuldig vergelijken met de litterarische bronnen, vooral ook het aanhouden van zeer volledige model-verzamelingen van zooveel mogelijk alle soorten en verscheidenheden van hetzelfde geslacht. Vele vormen, die thans niet meer in den handel zijn, of die uiterst zeldzaam en daardoor zeer kostbaar geworden zijn, worden hier zorgvuldig voortgekweekt, om als materiaal voor de studie der groepen te dienen. Men vindt deze in den zoogenaamden proeftuin bijeen, waar op dit oogenblik de *Muscari's* en *Fritillaria's* bijzonder mijne aandacht trokken. Hier plegen ook nieuw aangekochte verscheidenheden eerst gedurende twee of drie jaren gekweekt te worden, vóór zij verder in den handel komen, teneinde een juist oordeel over naam en handelswaarde te kunnen vellen.

Onder de enkelbloemige hyacinthen trekken vooral die met een wit of lichter gekleurd oog of hart de aandacht. Het binnenste van de bloem is hier lichter gekleurd dan de slippen. In dit opzicht is wel reeds een groote schrede voorwaarts gedaan, maar juist hier blijft nog veel te verbeteren, en vooral driekleurige bloemen, zooals bij de *Auricula's,* blijven nog tot de vrome wenschen behooren. Voorbeelden van hyacinthen met een wit oog zijn o. a. *E. B. Lord Palmerston, E. B. Argus, E. B. Auricula's Oog, E. P. Lord Majo.*

De oude naam voor hyacinthen was nageltakken, de afzonderlijke bloemen van een tros werden de nagels genoemd, wat ons thans aan den naam der kruidnagels herinnert en nog is de uitdrukking „grof van nagel" gebruikelijk voor trossen met groote, niet aaneensluitende bloemen. Een zeer fraai voorbeeld levert daarvan in den regelbak, No 2, de *E. W. Madame van der Hoop.*

Door elkander ziet men hier oude en nieuwe verscheidenheden. Vele zijn zoo oud, dat men hun oorsprong niet kent, andere jonger en van bekende afstamming, enkele geheel nieuw. Reeds in de eerste jaren van de cultuur der hyacinthen kende men blauwe, roode en witte soorten, en al zeer spoedig van elk daarvan verschillende vormen, zoodat historisch niet uit te maken is welke kleur en welke vorm de oudste, de meest oorspronkelijke is. Trouwens ook van de wilde hyacinthen onzer bosschen, de *Endymion nutans,* (*Scilla non scripta*

Hoffm.) vindt men in het wild bij ons naast de tallooze blauwbloemige, steeds niet weinige wit- en roodbloemige exemplaren. Zoover men weet is de hyacinth echter van afkomst één natuurlijke species, die nooit door kruising met andere vermengd is, iets wat van tulpen, zooals men weet, niet kan worden gezegd, en wat dan ook de mindere variabiliteit der hyacinthen tegenover de tulpen ten deele verklaart.

Wanneer men den catalogus der pronkbakken nagaat, ziet men daarin tal van zoogenaamde *conquesten*. Dit zijn nieuwe verscheidenheden, door de eigenaars gewonnen. Zij ontstaan ten deele door zaaien, ten deele bij de gewone voortkweeking. De oudere zijn reeds van namen voorzien, en in den Catalogus eenvoudig door de letter K. aangeduid· de nieuwste wachten nog op een naam, en zijn dus voorloopig slechts als „conquest" aangewezen. Zoo vindt men er b v. in den rangeerbak onder No. 4, 15, 19 enz.

De meeste verscheidenheden van hyacinthen wier oorsprong bekend is, zijn ontstaan bij de gewone voortkweeking, d. i. dus bij de vermenigvuldiging ten behoeve van het gewone handelsmateriaal. Men ziet namelijk van tijd tot tijd in een partij bollen, die tot dezelfde verscheidenheid behooren, een enkel exemplaar, dat óf in kleur, of in eenige andere bijzonderheid van de overige voldoende afwijkt, om als nieuwigheid beschouwd te worden. Bijna zonder uitzondering treedt dan zulk eene nieuwigheid slechts in een enkel individu op; wijken er twee of drie tegelijk in dezelfde richting af, dan pleegt toch slechts in één de afwijking volkomen genoeg te zijn; in de andere is zij dan slechts onvolledig ontwikkeld. Zulke conquesten worden gemerkt („uitgeteekend" is de technische term), afzonderlijk bewaard en vermenigvuldigd.

Dit vermenigvuldigen gaat uit den aard der zaak langzaam. Het geschiedt, zooals bekend is, door hollen of door snijden. In het eerste geval duurt het 6—7, in het tweede 5 jaar, voor de jonge bollen in vollen pracht bloeien, en weer gehold of gesneden kunnen worden, en eerst een derde generatie levert een voldoend aantal individu's voor den handel op. Dus eerst na 12—14 jaar kan men er op rekenen, eene nieuwigheid met voordeel in den handel te zullen kunnen brengen. Er worden dan in de eerste jaren na het in den handel brengen somtijds prijzen als f 10, f 20, f 30 en f 40 per bol voor betaald. Eer een dergelijke nieuwigheid tot den gewonen prijs van 20 cent per bol daalt, zijn ongeveer 15 tot 20 jaren, soms nog langer, noodig.

In zulk een tijdsverloop kan echter veel veranderen. Afgezien daarvan, dat de waarde eener verscheidenheid eerst goed blijkt, als men een partij bollen bijeen heeft. en eigenlijk niet naar het éénе, eerste exemplaar kan beoordeeld worden, kunnen ook de punten van vergelijking en de maatstaf van be oordeeling veranderd zijn. Wat het eerste betreft, kunnen in dien tijd door andere kweekers overeenkomstige, wellicht betere, vormen gewonnen zijn, en wat het laatste betreft, kan de smaak van het publiek veranderd zijn. Menige als nieuwigheid begroete afwijking blijkt dan ook, nog voor hare intrede in de groote wereld, geen handelswaarde te bezitten.

Het bedoelde verschijnsel, het ontstaan van nieuwigheden bij de gewone voortkweeking, wordt in de praktijk verloopen genoemd. Zoo is b. v. No. 80, de *E. W. British Queen* verloopen uit No. 81, de *E. B. Grand lilas;* de eerste is wit, de laatste lichtblauw, doch beide hebben denzelfden vorm en houding, zooals men zeer fraai ziet, daar zij in den regelbak vlak naast elkander staan.

De dubbele witte *Princesse Alice* is verloopen uit de dubbele roode *Princesse Alexandra*, de eerste wordt in den catalogus als nieuw aangeduid, ter onderscheiding eener andere *Princesse Alice* (Rangeerbak no. 30) die vroeger reeds denzelfden naam ontvangen had. In de familie der *Grootvorsten* zijn er vele verloopen; de oorspronkelijke vorm is de dubbel roode Grootvorst (Rangeerbak no. 1); daaruit zijn verloopen, de E. W. *Anna Paulowna* (No. 11), de dubbel paarsche Grootvorst (No. 13) en de *D. W. Grootvorstin* (No. 4).

Het verloopen is meestal eene verandering van kleur, somwijlen ook van de vulling (dubbelheid) der bloemen.

Als de kleur verandert, geschiedt dit in de richting van blauw naar rood en wit; er zijn geen voorbeelden van verloopen in de omgekeerde richting bekend. Wel verloopen dubbele uit enkele en omgekeerd. Zoo is b. v. door verloopen uit de *D. B. Garrick* in dit voorjaar een *E. B Garrick* in één enkel exemplaar ontstaan. De *D. B. van Speyk* is gewonnen en in den handel gebracht door den stichter der firma Krelage; uit deze is verloopen de D. R. *Leo XIII;* daar zij in den rangeerbak naast elkander staan ziet men de overeenkomst in vorm duidelijk, trots het verschil in kleur; beide kenmerken zich door goed gevulde trossen. Onder No. 46 zag ik de *D. P. L'enfant de France*, door verloopen ontstaan uit de bijna zwarte *D. B. Proculus* (No. 28), die groene puntjes aan de slippen der bloemen toont. De verloopen vorm is van buiten rose, van binnen blauw en eveneens met groene punten, het is niet een fraaie bloem voor den handel, maar eer een *„fancy-flower"*.

No. 77 *E. W. Baron van Tuyll* is verloopen uit een enkelblauwe verscheidenheid van denzelfden vorm (en naam). Naast *E. W. Grand Vainqueur* komt een daaruit verloopen dubbele verscheidenheid van denzelfden naam in den handel voor. Uit *E. W. La Grandesse* (No. 44) is door verloopen een dubbele, van overigens dezelfde kleur en vorm ontstaan, die dit voorjaar tegen f 27.— per bol verkocht werd. Evenzoo is *D. B. Charles Dickens* door verloopen uit de enkele *B. Charles Dickens* ontstaan. Behalve een roode (Regelbak No. 58) ontsproot hieruit ook een paarsche vorm (Rangeerbak regel 9) door verloopen. De gelijknamige enkel paarsche verscheidenheid (Regelbak No. 7) behoort echter niet tot deze groep.

Bij vele verscheidenheden is de kleur der bloemen aan de kleur der droge bollen te kennen. Wanneer nu de kleur der bloem verloopt, verloopt ook die van den bol, en wel in hetzelfde jaar. Dit beschouwen de kweekers als een bewijs, dat de verandering een blijvende is: gaan beide kenmerken niet samen, dan is de verandering, in denzelfden bol, dikwijls in het volgend saizoen weer verloren gegaan. Voorbeelden hiervan vindt men o. a. sub. No. 48 in *D. W. Bouquet Royal*, die in kleur van bloem en bol tegelijkertijd uit een roode verloopen is, en die dan ook standvastig bleef.

Andere voorbeelden zijn de hierboven genoemde *E. W. British Queen* en *D. W. Princesse Alice* (nieuw). Verder *E. W. Czar Peter*, uit de enkel-lichtblauwe verscheidenheid van denzelfden naam, *D. W. Comte de St. Priest* uit de dubbel-blauwe van denzelfden naam, en *E. W. Baron van Tuyll*, waarvan echter ook een vorm met roodachtig gekleurde bol, maar met zuiver witte bloem. Deze laatste vorm kwam in veiling uit de nalatenschap van den heer A. C. Groenewegen.

De heer Krelage heeft opgemerkt, dat sommige jaren voor het verloopen gunstiger zijn dan andere; men ziet het dan dikwijls in tal van verscheidenheden, doch in verschillende graden. Vooral geldt dit van het verloopen der kleur. Hij schrijft dit verschijnsel daarom aan klimatische invloeden toe.

Merkwaardig is ook, dat de gele kleur niet door verloopen uit de andere ontstaat; deze verkrijgt men alleen bij uitzaaien.

Het wordt echter meer dan tijd, dat wij de Hyacinthen verlaten en ons naar de Tulpen-pronkbakken begeven. Het is moeilijk te zeggen wat mooier is, maar ik geloof toch, dat de meeste bezoekers aan de tulpen de voorkeur geven. Links vindt men den bak der dubbelen, rechts de enkelen, van elke verscheidenheid zes stuks in ware pracht-exemplaren. Enkele malen zijn die zes onderling niet gelijk in kleur, en dit is het geval bijv. bij de bruine *Pottebakker*, waarin de roodbruine tint somtijds in de gele overgaat, — die, zooals men het noemt, fijner worden. Dit fijner worden is een merkwaardig verschijnsel; bij soorten, waar het geel ontbreekt, bestaat het natuurlijk in een overgang van rood naar wit en komt ook in alle andere schakeeringen voor. Het wordt beschouwd als een gevolg van den grond, waarop de bollen worden gekweekt, en vooral van afwisseling van cultuur-conditiën. Het is bekend, dat oudtijds liefhebbers onderling hunne Tulpen ruilden, om te zien of zij, bij kweeking onder een ander, zij het ook slechts weinig verschillend, klimaat, fijn zouden worden. Ook thans bestaat deze gewoonte van wisselen, doch bij de grootere uitgebreidheid, die de kweekerijen tegenwoordig bezitten, pleegt men ze eenvoudig het eene jaar in dit gedeelte, het andere jaar in een ander gedeelte te plaatsen. Dit geschiedt evenwel niet met het bepaalde doel het fijn worden

te bevorderen, maar om te voldoen aan den eisch van wisselbouw die in het bloembollenvak algemeen wordt toegepast. Het fijner worden gaat gepaard met het optreden der roode kleurstof in strepen en velden, evenals bij de gestreepte Anjers, op welke ook de term fijn wordt toegepast, en evenals bij de nieuwe *Begonia tuberosa vittata*. Het gaat bij de Tulpen steeds gepaard met veranderingen in de constitutie der planten; zij worden lager van stengel en teederder, ja niet zelden worden de fijnste vormen zoo tenger, dat zij bij de gewone cultuur te gronde gaan.

Zoo zag ik b.v onder No. 54 de enkele bruine *Pottebakker* in zes planten, waarvan er drie zuiver gele bloemen hadden, met slechts hier en daar een enkele bruine streep of smalle vlek, en drie minder fijn waren, daar zij ruimschoots met roode strepen en vlekken op den gelen achtergrond der bloembladeren waren bedeeld. Zoo werd mij onder No. 92 de *Guldenvlies Claarmond* getoond, die enkelbloemig, en geel met roode strepen en vlekken is, en die verloopen is uit de geheel bruinroode No. 85, de *Gouden Claarmond*. Hier vindt dus, en dit schijnt de regel te zijn, het fijner worden door verloopen, dus niet door zaad-variatie plaats.

Dit fijner worden doet zich in den regel niet plotseling, maar, zooals de naam al in zich sluit, langzaam voor. Eerst ziet men in eene partij in een jaar enkele individuën, die een geringe neiging tot grootere fijnheid vertoonen, terwijl in vroegere jaren daarvan niets te bespeuren was. Maar in volgende jaren wordt het aantal fijn wordende individuën grooter, terwijl ook de bereikte graad van fijnheid allengs toeneemt.

Iets dergelijks ziet men in enkele gevallen bij het dubbel worden van bloemen. Eerst vertoont zich een enkel overtallig bloemblad, in latere jaren allengs meer, tot eindelijk goed gevulde bloemen ontstaan. Een zeer merkwaardig geval werd mij hiervan gewezen op de *Narcissen*velden. Het was de *Narcissus incomparabilis semipartitus plenus*, eene verscheidenheid die in de culturen van den heer KRELAGE uit den gelijknamigen enkelbloemigen vorm ontstaan is. Bijna alle dubbele Narcissen zijn reeds sinds zeer langen tijd bekend en van sommige weet men dat ze van enkele in dubbele of omgekeerd zijn verloopen. De dubbele vorm van *N. incomp. semipart.* is vermoedelijk de eenige die men in lateren tijd op die wijze zich allengs heeft zien vormen.

De *Narcissus incomp. semip. plenus* vertoonde nu deze overeenkomst met fijner wordende tulpen, dat hier de vulling, evenals daar de fijnheid, slechts langzamerhand zich ontwikkeld heeft. Toen men de neiging tot verdubbeling het eerst bemerkte, zag men in enkele individuen enkele overtallige bloembladen: later is, bij gewone kweeking en vermenigvuldiging der bollen, deze vulling allengs toegenomen, en die, welke ik nu zag bloeien, waren wel niet zoo vol als de gevulde trompetnarcissen (*N. Pseudo-Narcissus Telemonius-plenus*) (*), maar juist daarom veel fraaier dan deze. Ze hadden namelijk den eigenaardigen vorm dien men ook terug vindt in de reeds in 1613 afgebeelde *Narcissus Eystettensis* of *capax plenus*, waarvan echter tot nu toe de enkele vorm niet met zekerheid kan worden opgegeven.

Ik heb tot nu toe uitsluitend over die nieuwigheden gesproken, die bij de gewone kweeking, door het zoogenaamde verloopen ontstaan zijn. Mijn verslag is toch al te lang geworden en ik wensch dus over het zaaien zeer kort te zijn, in de hoop, daarop later, na een volgend bezoek, terug te kunnen komen.

Van hyacinthen en tulpen is op de kweekerij van den heer KRELAGE in de laatste jaren weing gezaaid, des te meer o. a. van *Fritillaria's* en *Scilla's*. Van *Fritillaria latifolia* zag ik zaaisels van verschillende jaargangen; de jongste blijven een paar jaren vast op de plaats staan, tot de bollen groot genoeg zijn om te worden opgenomen. Reeds in dien tijd ziet men allerlei verschillen, in de breedte van het eenige blad, in snelheid van ontwikkeling; enkele exemplaren hadden namelijk al een rosetje van bladeren of een klein stengeltje gemaakt, enz. Doch daarop wordt niet gelet; gekeurd wordt eerst nog een paar jaren later als de bollen gaan bloeien. Dan worden die welke wat beloven, „uitgeteekend" en later afzonderlijk geplant. Zij moeten dan nog wel een paar jaren ouder worden, eer zij de kenmerken, die zij later zullen behouden ten volle vertoonen, want het is een regel voor hyacinthen en alle bolgewassen dat zij in het eerste jaar van hun bloei nog niet krachtig genoeg zijn, om hun karakter geheel te ontplooien, iets wat trouwens ook bij andere planten als regel geldt. Er gaan dus na het zaaien wel een jaar of zes, zeven voorbij, eer de planten zoover zijn dat men iets omtrent hun waarde met zekerheid kan zeggen, dus b.v. ook eer zij naar de Amsterdamsche plantenkeuringen gezonden kunnen worden.

De zaailingen die niets bijzonders vertoonen worden als „zaailingen-rommel" dooreen gemengd verkocht en deze wordt meestal veel hooger geschat dan de rommel uit andere verscheidenheden bijeengebracht en waarin ook allerlei verscheidenheden plegen voor te komen, aan welker echtheid men twijfelt. Men kan dus uit het zien van een veld „zaairommel" eenigszins een oordeel afleiden.

Bijzondere zorgen worden aan zaaisels en zaailingen niet besteed, de cultuur is dezelfde als die bij de gewone kweeking langs ongeslachtelijken weg gevolgd wordt. Hoofdzaak is, de zaaisels in het groot aan te leggen, men kan dan in de eerste plaats beter verzekerd zijn, dat zij alles krijgen wat zij noodig hebben, en in de tweede plaats wordt de kans op iets nieuws dan groot genoeg. Van *Fritillaria latifolia* zag ik één jaargang, dien ik op 30,000 individuën schatte; het zaad hiertoe was van allerlei verscheidenheden van deze soort, die bij elkander gebloeid hadden, dooreen verzameld. Even uitgebreide zaaisels, met wellicht nog grooter aantal individuën, zag ik van verschillende soorten van *Scilla*, bij welke de jonge plantjes twee of drie jaren op hetzelfde bed blijven staan eer zij verplant worden.

Zulke groote zaaisels kan men natuurlijk niet altijd hebben, bv. niet bij *Clivia* (*Imantophyllum*) waar elke bes slechts twee of drie zaden geeft. Van dit geslacht zag ik dan ook, in een warme kas, kleinere zaaisels, in een zestal potten, elk met 12—20 kiemplanten, van verschillende verscheidenheden gewonnen, waaronder ook de aan mijne lezers bekende, ten vorigen jare op de plantenkeuring van 14 Maart met den naam *Natura Artis Magistra* gedoopte. *Imantophyllum's* zijn in het tweede jaar bloeibaar; men schat de kans op eene nieuwigheid hoogstens op een enkel exemplaar op de honderd zaailingen.

Ik heb nog veel meer gezien en gehoord, maar ik moet hier eindigen. Ik mag dit niet doen zonder een woord van oprechten dank aan den heer KRELAGE en diens zoon, die mij zoo welwillend ontvingen en mij zoo ruimschoots uit den rijken schat hunner ervaringen mededeelden, maar ik voeg daaraan een woord van opwekking toe aan allen, die iets werkelijk fraais op het gebied van bollencultuur willen bewonderen, of die gevoel hebben voor de vele inspanning en opofferingen, die het kost, aan een zoo hooge beteekenis voor den handel tevens een groote wetenschappelijke waarde in zijne verzamelingen te paren.

Moge telken jare een grooter aantal bezoekers en eene meer algemeene belangstelling toonen, dat ook het bloemenminnend publiek het streven der heeren KRELAGE EN ZOON, met name in hunne pronkbakken, op juiste waarde weet te schatten.

RED.

(*) In den handel als dubbele Narcis *Van Sion* bekend.

Nepenthes.

In het nommer van 2 April jl. van het Nederlandsche Tuinbouwblad komt in de Vraagbus onder no. 15 eene vraag voor nopens de bekervorming bij *Nepenthes*. Medegedeeld werd als een bekend verschijnsel, dat niet altijd de *Nepenthes* aan alle bladeren evengoed bekers vormen, en daarop de vraag gesteld, of het ook aan anderen is opgevallen, dat zij meestal bekers vormen, als de bladeren toevalligerwijze steun ontvangen en zich eenige malen om het steunsel hebben kunnen slingeren. Daarbij werd opgemerkt, dat zulks geregeld voorkomt bij *Nepenthes Mastersi*.

Men vindt onder de vraag een antwoord van den geachten Hoofdredacteur van ons blad, waarin deze mededeelt, dat

het verschijnsel hem niet onbekend en alleszins natuurlijk voorkomt, doch dat het hem niet gelukt is daaromtrent iets in de litteratuur te vinden, met name niet in de boeken van DARWIN.

Rankende bladeren van *Nepenthes*, wordt verder gezegd, behooren als regel eerst een steunsel te omvatten en dan hun beker te ontwikkelen, doch over een oorzakelijk verband van beide verschijnselen was geene opgave gevonden.

Alhoewel mij volstrekt niet rekenende tot de bevoegde personen, wier oordeel de steller van de vraag wenschte te vernemen, en ook niet op grond van eigen ondervinding kunnende spreken, wensch ik toch omtrent het punt in quaestie eenige mededeelingen te doen. Die mededeelingen zijn getrokken uit een nog niet lang geleden uitgekomen werk.

In het laatst van het vorige jaar verscheen het eerste gedeelte van het 2de deel van de: *Pflanzenbiologische Schilderungen van* DR. K. GOEBEL, *Professor der Botanik und Direktor des Botanischen Gartens zu Marburg* (MARBURG N. G. Elwert'sche Verlagsbuchhandlung 1891).

Het 1ste deel, in 1889 bij dezelfde uitgevers verschenen, bestaat uit 3 afdeelingen, als: I *Succulenten* (vetplanten); II *Eenige eigenaardigheden van de Zuid-Aziatische strandvegetatie* en III *Epiphyten*

Het eerste gedeelte van het 2de deel bevat de afdeelingen: IV *de Vegetatie van de Paramo's van Venezuela* en V *Insektivoren* (vleeschetende planten).

De tekst bevat een tal van houtsneefiguren, terwijl aan het geheel eenige fraai uitgevoerde platen van planten en plantendeelen zijn toegevoegd.

Het werk van PROF. GOEBEL is nu niet bepaald wat men gewoon is eene lichte lectuur te noemen, doch wanneer men zich de moeite geeft het door te werken, treft men daarin, afgescheiden van de hoogst wetenschappelijke behandeling van de onderwerpen uit een morphologisch en biologisch oogpunt, omtrent verschillende plantensoorten opgaven aan nopens hare standplaatsen in de natuur, hare eigenaardige levenswijze en de, somtijds in afwijking van andere plantensoorten, bijzondere functie van enkele organen. Die opgaven geven dikwijls eene aanwijzing hoe sommige planten gekweekt en behandeld moeten worden en zijn daarom hoogst belangrijk voor liefhebbers en vaklieden, die zich met de cultuur van die planten bezighouden.

Een onderdeel van afdeeling V is aan het geslacht *Nepenthes* gewijd.

Schrijver begint met te zeggen, dat *Nepenthes* evenals *Sarracenia* tot die planten met trechtervormige bladeren behoort, waarbij als regel *alle* bladeren in trechters of bekers overgaan. Doen zij dat niet, dan is zulks door dat de bekeraanleg ten gevolge van ongunstige levensomstandigheden, waaronder de plant verkeert, in zijne ontwikkeling blijft steken. Vooral in de cultuur komt het verschijnsel, dat er bij *Nepenthes* geene bekers gevormd worden, veelvuldig voor.

GOEBEL haalt in eene noot aan, dat hij in een der grootste botanische tuinen (de naam der plaats wordt niet genoemd) eene *Nepenthes*-verzameling zag, waarvan geene enkele plant een beker droeg.

Wordt vervolgd.

De zuiver witte Scilla Siberica.

Op de tentoonstelling, die door de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur in Maart 1885 werd gehouden, was o. a. door den heer A. C. GROENEWEGEN, firma A. C. VAN EEDEN & Co, te Haarlem, ingezonden eene verzameling bloeiende bol- en knolgewassen, waarbij, onder een glazen klokje geplaatst, de *zuiver witte Scilla Siberica*, waarvan de blauwe verscheidenheid zoo algemeen bekend en geliefd is en bij duizenden jaarlijks uit Haarlem en de omstreken naar het buitenland wordt verzonden, bijzonder de aandacht trok van alle mannen van het vak. De eigenaar, de heer A. C. GROENEWEGEN, die daarvan toen nog slechts een zeer klein partijtje had, heeft zijne bijzondere zorgen aan de voortteeling dezer belangwekkende nieuwigheid, die ongetwijfeld eene goede toekomst tegemoet ging, gewijd. De vruchten van die zorgen heeft hij helaas niet mogen plukken; hij overleed in Januari j.l. en nu bij de likwidatie zijner zaak, zijne bloembollen werden verkocht. blijkt het, hoezeer de *witte Scilla Siberica* op prijs wordt gesteld. Op Vrijdag 29 April j.l. kwam de partij daarvan in veiling, zij bestond uit 42 regels en was verdeeld in 16 kooijen, deze brachten gezamenlijk op f 797, terwijl voor vier partijtjes jonge bolletjes, afkomstig van zaad van de laatste drie jaren f 236, werd betaald, zoodat de geheele editie voor de som van f 1033 werd verkocht, ongerekend het gebruikelijke opgeld. Ongetwijfeld een bewijs, dat op het gebied der bloembollencultuur, wanneer het dergelijke, werkelijk bijzondere nieuwigheden geldt, nog steeds hooge prijzen worden besteed.

TENTOONSTELLINGEN.

Het Programma der aanstaande Afdeelings-Tentoonstelling te Arnhem.

Onder bovenstaand opschrift verscheen in no. 15 (9 April j.l.) eene vrij uitvoerige beschouwing over het programma onzer afdeelings tentoonstelling, die zeer stellig door het waardeerend en welwillend woord van den Schrijver, den heer J. H. K (RELAGE), over de zorg waarmede het programma is opgesteld en de volledigheid en de nauwkeurigheid der voorwaarden, een warm gevoel van dankbaarheid heeft opgewekt bij de leden der afdeeling, aan wien de zorg voor het samenstellen van het programma was opgedragen.

Ik heb als Voorzitter der Afdeeling eenigermate een werkzaam deel aan die samenstelling gehad, ben althans door de Commissie ad hoc wel eens geraadpleegd. Als zoodanig draag ik dus voor een deel mede de verantwoordelijkheid en de geachte Schrijver zal mij ook wellicht als een zijner eenigszins waardig kampioen willen beschouwen, waar het geldt de opvattingen of meeningen der Commissie te verdedigen.

In die voor mij vleiende onderstelling zal ik den heer J. H. K. op den voet volgen in zijne zoo humane critiek of gepaste vragen om inlichting.

In de eerste plaats wat de *voorwaarden* betreft. De heer J. H. K. stuit op art. 2 waar eerst gezegd wordt, *alleen leden der Maatschappij* zijn *bevoegd in te zenden*, terwijl in de volgende alinea sprake is van *botanische tuinen, diergaarden en andere openbare inrichtingen.*

Ik veroorloof mij er op te wijzen, dat de geachte Schrijver blijkbaar de beide alinea's niet in haar juist verband heeft gelezen, althans niet volkomen heeft ingezien de betrekking die tusschen beide alinea's bestaat. Immers de eerste luidt:

Alleen leden der Maatschappij zijn bevoegd tot het inzenden op deze tentoonstelling *en tot het mededingen naar de uitgeloofde prijzen*. Botanische tuinen, diergaarden en andere openbare inrichtingen, ter beoordeeling van het Bestuur, zijn van mededinging (scilicet naar de uitgeloofde prijzen) uitgesloten, *doch bestuursprijzen kunnen aan inzendingen van die inrichtingen toegekend worden.*

Lezen wij nu beide alinea's met elkander in verband, dan blijkt het m. i. duidelijk dat het hoofddenkbeeld hier ligt in het (door ons) gecursiveerde gedeelte: de eene rubriek dingt naar de uitgeloofde prijzen, de andere is van mededinging naar die prijzen uitgesloten, edoch kan Bestuursprijzen erlangen.

Als derde rubriek worden nog genoemd de inzendingen buiten het Programma en daarvoor zijn (zie slot Afdeeling E.) nog een beperkt aantal Medailles uitgeloofd. Door dit licht beschenen zal de geachte Schrijver, hoop ik, wel willen erkennen dat er geene dubbelzinnigheid in art. 2 te vinden is.

Volgens art. 3 moet de inschrijving ter mededinging plaats hebben vóór of op 13 Augustus, dat is 25 dagen vóór de opening. Ik erken, dat deze tijdsruimte groot is, wellicht te groot is en het zal, geloof ik, stellig binnenkort een punt van overweging uitmaken bij de Commissie voor de Tentoonstelling deze tijdruimte geringer te maken; wellicht is 14 dagen vóór de opening voldoende. Ook in den boezem der Commissie voor het Programma waren de meeningen omtrent het tijdperk voor de inschrijving ter mededinging verdeeld. Met den heer J. H. K. geloof ik, dat een korte termijn tusschen opgave en inzending in het belang der tentoonstelling is.

De Commissie voor het Programma zal den geachten Schrij-

ver stellig dankbaar zijn, dat hij hare aandacht gevestigd heeft op eene uitlating in art. 4. Bij de eerste vergadering der Commissie zijn niet alleen de planten genoemd als voorzien te moeten zijn van duidelijk en juist gegeven naametiketten, *maar ook de afgesneden bloemen en de vruchten*, en het is de *bedoeling* wel degelijk van het Bestuur der Tentoonstelling, *dat ook alle afgesneden bloemen en vruchten van duidelijke en juist geschreven naam-etiketten moeten voorzien zijn*. In de jongste algemeene vergadering onzer afdeeling werd die meening zeer duidelijk uitgesproken en mij verzocht, bij een mogelijk antwoord op het schrijven van den heer J. H. K. hierop met klem de aandacht te vestigen. Van die taak kwijt ik mij bij dezen.

Eene andere opmerking van den heer J. H. K. geldt alinea 2 art. 6 der voorwaarden.

Deze alinea luidt in haar eerste gedeelte:

„Voor vazen of andere voorwerpen, benoodigd voor het „plaatsen der bouquetten moet door de inzenders worden „zorggedragen.

Deze zinsnede heeft haar ontstaan te danken aan de omstandigheid, dat op sommige tentoonstellingen voor vazen en soortgelijke voorwerpen voor bouquetten wordt gezorgd, op andere niet. In den regel moet door de inzenders zelven zorg worden gedragen voor de fleschjes, bakjes, schotels, etc., benoodigd voor het uitstallen van afgesneden bloemen, vruchten etc., omdat gemeenlijk elke firma hare eigenaardige manier van uitstallen heeft en zelfs zeer ongaarne zich wil laten dwingen tot eene andere manier. Hier geldt: vrijheid — blijheid. Elke inzender zorgt voor zijne eigen manier van tentoonstellen, zooals hij meent dat zij het meest smaakvol is en geschikt om de waarde en schoonheid van het tentoongestelde het best te doen uitkomen. Staat men dit ook niet toe, althans tot op zekere hoogte aan de inzenders van bloeiende planten? Ik herinner mij althans zeer goed hoe verschillend de uitstalling was der bloeiende Orchidaceeën van de Belgische inzenders en der Nederlandsche op de laatste Tentoonstelling te Rotterdam en hoe in het oogloopend schoon de Belgische inzenders hunne bloeiende planten hadden uitgestald.

De laatste opmerking van den Schrijver over het programma onzer afdeelings-tentoonstelling geldt het door elkander (bij afwisseling) gebruiken van de woorden soort en verscheidenheid. Terecht vat de heer K. deze beide woorden, zooals zij in het programma gebruikt worden, op als *identiek*. De Commissie heeft ze alleen gebruikt om eenige afwisseling te erlangen en eentoonigheid te vermijden. De bedoeling voor de inzenders en keurmeesters is aan te geven dat men op *verschillen* te letten heeft.

Juist om aan te duiden dat men geen streng botanische soorten (species) wenscht, noch variëteiten (varietas) zijn — wat de heer K. schijnt te wraken — in no. 21 bij de rubriek „varens" genoemd: soorten of verscheidenheden; op te vatten dus als: soorten = verscheidenheden. Misschien — ik wil het niet ontkennen — ware het gewenscht geweest in het programma zelve in eene noot aan te duiden dat men enkel op verschillen te letten heeft en niet naar het botanische begrip heeft te oordeelen. Heeft de heer K. door zijne opmerking de bedoeling gehad — zooals mij wel schijnt — eene nadere vaststelling uit te lokken, dan kan hem de Commissie — waarvan ik de tolk ben — niet anders dan dankbaar zijn dat zij eene mogelijke onjuiste opvatting tijdig heeft kunnen voorkomen.

Twaalf jaren geleden vierde de Arnhemsche Afdeeling haar laatste bloemenfeest! Moge de leden der Maatschappij zich opgewekt gevoelen met elkander in Gelderlands hoofdstad om het eeremetaal te dingen, in zoo'n groote getale, dat de inzendingen de ruimste verwachtingen verre overtreffen.

Arnhem, 23 April 1892. Dr. J. TH. CATTIE.

ELK WAT WILS.

Aardbezien-Thee. „The Gardeners Chronicle" vertelt aan hare lezers, dat het haar ter oore is gekomen, dat men in Duitschland thee bereid van gedroogde Aardbezien-bladeren!

Quercus Lucombeana. (Zie No. 10 van dit blad). Deze schoone, halfgroenblijvende Eik bezat ik reeds voor meer dan 25 jaren. Op eene expositie der vereeniging te Boskoop in 1867 en reeds vroeger op eene te Amsterdam gehouden, waar ik mijne, tusschen de 70 en 80 verschillende eiken, in afgesneden takken ter versiering had ingezonden, was hij vertegenwoordigd.

Hoe ik het nu had moeten aanleggen om met deze Eik veel geld te verdienen, verklaar ik niet te weten. Ik heb er nimmer meer voor kunnen bedingen, althans niet veel meer dan waarvoor ik de verdere veredelde eiken verkocht. Daar komt bij, dat hij zich eenigzins moeilijk laat veredelen en men er dus nogal eens grondstammen bij verliest.

Voor beplanting van wegen zal men bij voorkeur uit zaad gekweekte boomen gebruiken, en waar is er genoegzaam zaad te bekomen?

Het is een zeer schoone Eik, die bij de schoonste eene plaats verdient, doch voor de houtcultuur zal hij wel nimmer in aanmerking komen.

H. C. DE VOS.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling 's Gravenhage en Omstreken.

Vergadering op 26 April 1892, 's avonds te 8 uren.

Tegenwoordig waren 14 leden.

Deze vergadering diende hoofdzakelijk om de leden in kennis te stellen met hetgeen door het Bestuur is verricht ter voorbereiding van de Rozententoonstelling ter eere van H. M. de Koningin WILHELMINA in den zomer van 1893. Het voorloopig programma, aan heeren kweekers toegezonden, werd medegedeeld, met bijvoeging van twee nieuwe vragen:

Eén voor tien Thee-Noisette Bourbon en Theehybride-Rozen naar keuze van den kweeker, 1e prijs verguld zilveren medaille, 2e prijs zilveren medaille en één voor tien Hybride Remontant-Rozen naar keuze van den kweeker, 1e prijs verguld zilveren medaille, 2e prijs zilveren medaille.

Verder werd aan de vergadering voorgesteld de overige regeling der tentoonstelling aan het Bestuur over te laten, hetgeen met acclamatie werd goedgekeurd.

Het Bestuur deelde mede, dat de voorgenomen excursie van de leden niet kon doorgaan, daar het bericht was ontvangen, dat de nachtvorsten de bloemen te veel hadden beschadigd.

Na bespreking van eenige bijzonderheden betreffende het kweeken en behandelen van verschillende planten, werd de vergadering gesloten.

G. VAN ROSSEM, *Secretaris*.

Vereeniging „Flora" te Zwolle.

Op Donderdagavond 29 April hield de Vereeniging „Flora" te Zwolle hare jaarlijksche, kostelooze uitdeeling van bloemzaden en planten.

Aan 467 personen werden ongeveer 3700 pakjes zaden, bestaande uit 35 soorten, benevens 400 Canna's, 125 Knolbegonia's, 150 bollen van *Gladiolus gandavensis*, 500 idem van *Ferraria tigridia* en 1000 idem van *Oxalis Deppei* uitgereikt.

De knollen, bollen en Canna's waren voor dit doel door twee belangstellende leden aan de Vereeniging geschonken.

Zwolle. K. B. v. T.

INGEZONDEN STUKKEN.

De Jachtwet.

Ten vorigen jare — in dato 5 Februari 1891 — werd door de heeren Mr. H. PH. DE KANTER c.s. bij de Tweede Kamer ingediend een tegen de jachtwet van 1857 gericht adres, welks strekking kan worden saâmgevat in de volgende omschrijving der aangevoerde argumenten:

1o. Die wet beschermt geen Staatsbelang, maar het genot van enkelen; de handhaving ervan is niet in het belang van den Staat; zij sticht geen nut, doch nadeel.

2o. De bescherming, door de wet aan het jachtvermaak verleend, is hoogst nadeelig voor landbouw, tuinbouw en bloementeelt. In verband hiermede werd gevraagd: „Welk Staatsbelang brengt het handhaven van gesloten jachttijd mede?"

3o. De bescherming van het jachtvermaak demoraliseert ons volk.

Een heirleger onbezoldigde rijksveldwachters staat niet ten dienste van het algemeen, maar van particulieren, waardoor het ontzag voor de gewone politieagenten verminderd wordt.

Het premiestelsel bederft de politie te velde.

Door de Tweede Kamer werd dit adres gesteld in handen van den toenmaligen Minister van Justitie, en het Hoofdbestuur der Nederlandsche Jachtvereeniging „Nimrod" richtte toen aan ZExc. een gemotiveerd tegenadres, dat het stuk der heeren DE KANTER c.s. op den voet volgde, en waaraan wij in gelijke orde beknoptelijk het volgende ontleenen:

Ad 1m. De wet beschermt *niet* het genot van enkelen, maar een *recht*, tot welks handhaving de Staat, juist krachtens Art. 641 B. W., waarop de heeren DE K. c.s. zich later beroepen, niet slechts bevoegd, maar verplicht is. Volgens genoemd art. toch is aan het grondbezit verbonden het recht van jagen op dien grond, een recht, dat voor vele eigenaren — men denke hierbij ook aan gemeenten — door de verpachting der jacht, een bron van inkomsten is.

Het argument, dat de finantieele voordeelen die de bescherming van het jachtvermaak (lees jacht*recht*) voor den Staat oplevert, niet opwegen tegen de kosten, is onjuist; onjuist in principe, omdat dan menige andere wet zoude moeten worden afgeschaft; onjuist in berekening, omdat het „jachtvermaak" vele gronden in waarde doet stijgen, aan duizenden voordeel aanbrengt, of hun eene kostwinning is.

Ad 2m. Dit is zeker wel het argument, dat hun die der zake onkundig zijn, of die oppervlakkig oordeelen, zand in de oogen strooit.

Welke is toch de werkelijke toestand? Eigenaars van wildrijke gronden trekken, hetzij door eigen exploitatie, hetzij door verhuring hunner jacht, bate van het wild. Is die bate kleiner dan het bedrag der door het wild veroorzaakte schade, dan heeft de eigenaar het in zijn macht, het wild uit te roeien of zijne huur-overeenkomst te wijzigen.

Op slechts zeer enkele uitzonderingen na, (en deze uitzonderingen worden door de H.H. DE K. c.s. als regel gesteld) is de bate, die uit het wild getrokken wordt, véél grooter dan de schade, die met mogelijkheid door dat wild had kunnen worden aangebracht. In werkelijkheid is de regel: „Hoe grooter schade, hoe hooger jachtpacht".

En wat nu de huurders betreft van jachtgronden waarop door wild schade kan aangericht worden, zoo weet iedereen, dat zij in den huurprijs altijd met die schade rekening houden; maar velen zouden nog schadevergoeding willen eischen bovendien, en daarbij het recht, om zich het wild toe te eigenen waarop een ander aanspraak heeft.

Ook vergeten de heeren, dat er nog ander gedierte is, waarop jacht wordt gemaakt, dan de door hen bedoelde hazen, konijnen, fazanten, eenden en hier en daar ook ganzen.

Daar zijn nog patrijzen, kwartels, hout- en watersnippen, en het heirleger watervogels, anderen dan bovengenoemden, die tot het trekwild behooren. Dit wild veroorzaakt zeker geen schade, het is eerder ten nutte van den landbouwer, die waarschijnlijk ongaarne zou zien, dat hem de voordeelen, uit jachtpacht ontspruitende, zouden ontvallen.

Dat er een gesloten jachttijd is, laat zich verdedigen, omdat het verdwijnen van het wild een bron van welvaart zou doen ophouden te vloeien.

Ad 3m. Deze stelling behoort omgekeerd gelezen te worden: het *niet* beschermen van het jachtvermaak (lees jachtrecht) demoraliseert ons volk.

Toonden wij hierboven aan, dat het beschermen van het jachtrecht eene verplichting is van den Staat, een onmiddellijk gevolg hiervan is, dat de wetten, welke die bescherming regelen, niet alléén doelmatig moeten zijn, maar ook behooren gehandhaafd te worden, en de doelmatigheid der thans van kracht zijnde wet wordt door ondergeteekenden in twijfel getrokken. Ten bewijze hiervan kan een enkel voorbeeld wijdloopige redeneeringen vervangen.

In twee, bij een erf, naast elkaâr staande boomen zit 's nachts in den éénen eene kip, in den anderen een fazant. Hij, die de kip doodschiet, begaat diefstal; hij, die de fazant doodschiet, eene overtreding der jachtwet. Bij bekeuring ('s nachts is die evenwel moeilijk) kan het voorkomen, dat de dief met ettelijke jaren gevangenis gestraft wordt, terwijl den strooper eene geldboete, meest te vervangen door weinige dagen subsidiair, wordt opgelegd; eene straf, gewis niet in verhouding tot de eerste.

Welk ontzag moet het volk hebben voor eene wet, die tot zulke bespottelijke resultaten leidt? Door de wederrechtelijke daad, wat de straf betreft, in beide gevallen met diefstal gelijk te stellen, plaats men zich op een zuiver en practisch standpunt.

In zooverre gaan ondergeteekenden dus met de H.H. DE K. c.s. mede, dat de wet van 1857 wijziging behoeft, maar hiertusschen en het afschaffen der bescherming van het jachtvermaak (lees jachtrecht) door de wet, is een hemelsbreed onderscheid.

Eene goede, billijke wet, kan geen demoraliseerenden invloed uitoefenen. Bij de toepassing der wet mag de Staat zich gelukkig achten, in het „heirleger" onbezoldigde rijksveldwachters *geheel kosteloos* krachtigen steun te vinden; dienen deze lieden tot handhaving van eene rechtvaardige wet, dan zal het volk hen zeker niet minder ontzien dan gewone rijksveldwachters.

Op ééne zaak van bijzonder gewicht vestigt het adres nog de bijzondere aandacht.

Het is wel is waar eene geliefkoosde voorstelling van tegenstanders der jachtwet, dat, wegens ha e overtreding, slechts zij gestraft worden die zich wreken op — of zich beschermen tegen het wild, dat hunne veldvruchten vernielt, doch in werkelijkheid is die voorstelling valsch.

Van de honderd wegens jachtwetovertredingen veroordeelden, zijn er geen twee, die door het wild schade ondervonden.

Het zijn stroopers. Die strooper is, de middelen die hij aanwendt, nog daargelaten, een jager als een ander; maar — hij jaagt op eens anders terrein, hij neemt wat hem niet toekomt.

Ten slotte geeft het Hoofdbestuur van „Nimrod" in overweging maatregelen te willen nemen tot bereiking van het volgende:

Het recht van eigenaars van jachtgronden, dat hun bij art. 641 B. W. op het zich daarop bevindend wild is toegekend, meer volkomen te beschermen dan het thans beschermd is, door:

hetzij in het gedeelte *Jacht*, der wet van 13 Juni 1875 (Staatsblad 87) tot regeling der Jacht en Visscherij, zooals die door latere wetten gewijzigd, thans van kracht is, eenige verbeteringen aan te brengen, en daarbij ook de straffen tegen de wederrechtelijke toeëigening van wild gelijk te stellen met die op diefstal;

hetzij door het wild onder het gewone recht te brengen, en bedoelde wet, voor zooverre die op jacht betrekking heeft, te vervangen door eene jachtwet, in den geest van die, welke in Duitschland van kracht is.

De minister diende de Kamer van inlichting op deze adressen, en toonde daarbij méér de inzichten van „Nimrod" te deelen, dan die der heeren DE KANTER c.s. De Kamer op hare beurt stelde alles in handen eener commissie van vijf leden, waaronder ook de inmiddels tot haar medelid gekozen heer DE KANTER.

Dezer dagen heeft die commissie haar verslag ingezonden. Ditmaal is de meerderheid gestemd ten gunste van het eerste adres.

Naar aanleiding hiervan heeft het Hoofdbestuur van „Nimrod" zich thans gewend rechtstreeks tot de Tweede Kamer, door inzending van een afschrift van de verleden jaar bij den minister ingediende memorie.

Belangstellenden kunnen een afdruk van dit adres verkrijgen bij den heer J. LEEMBRUGGEN, Secretaris van het Hoofdbestuur der Nederlandsche Jachtvereeniging „Nimrod" te Amsterdam.

H. J. LEEMBRUGGEN, Secretaris van „*Nimrod*".

VRAAGBUS.

VRAAG No. 16. Zou een der lezers zoo goed willen wezen mij een paar Duitsche Tuinbouwbladen op te geven, liefst met vermelding der uitgevers. J. G.

VRAAG No. 17. Welk boek over landbouwscheikunde is geschikt voor een bloemist? Hij heeft eenige kennis van scheikunde. J. G.

ANTWOORD op No. 16. MÖLLER'S Deutsche Gartenzeitung, te Erfurt, Erfurter illustrirte Gartenzeitung, (J. FROHBERGER, Erfurt), WITTMACK'S Gartenflora, Wiener illustrirte Gartenzeitung, Illustrirte praktische Blätter, enz.

TENTOONSTELLINGEN.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten enz.** te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1**.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

K. B. v. T. te Z. Veel dank voor Uw bericht.
J. J. G. te M. Gaarne voldoe ik aan Uw verzoek.
J. K. B. te H. Beleefden dank, plaatsing in het volgend No.
J. G. te A. Dank voor de inzage.
H. J. G. te H. Plaatsing in het volgend No.
C. d. V. te H. Uw opmerkingen ontvangen.
J. G. te Z. Gaarne zal ik aan Uw verzoek voldoen.

Inhoud van Sempervirens no. 18, van Vrijdag 29 April 1892.

No. 20. ZATERDAG 14 MEI 1892. ACHTSTE JAARGANG

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 25 Mei a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Nepenthes.

(*Vervolg en slot.*)

Moet volgens GOEBEL de bekervorming aan de bladeren als normaal en het niet tot ontwikkeling komen van de bekers als een gevolg van bijzondere oorzaken beschouwd worden, die regel is echter niet zonder uitzondering. *Nepenthes ampullaria* bijv. heeft in den normalen toestand steeds tweeëerlei soort van bladorganen. Een gedeelte dier organen zijn gesteelde bekers, waarbij de bladschijf is verdwenen, terwijl een ander gedeelte uit bladeren bestaat met breede bladschijf, aan het einde waarvan de verschrompelde bekeraanleg als een bruin aanhangsel, hetwelk tot rank dient, is blijven bestaan. Deze soort wordt door GOEBEL als een overgangsvorm beschouwd en als zoodanig op ééne lijn gesteld met *Utricularia intermedia* onder de *Utricularia's.* De *Utricularia's*, waarvan enkele soorten in de veenslooten en heideplassen van ons vaderland voorkomen, zijn drijvende waterplanten, die de eigenaardigheid bezitten, dat de bladorganen van talrijke blaasjes zijn voorzien. *U. intermedia* nu is daardoor van de meeste der overige soorten onderscheiden dat zij tweeëerlei soort van spruiten heeft, namelijk horizontaal drijvende, met bladorganen in den regel zonder luchtblaasjes en naar beneden gerichte zijspruiten met vervormde blaadjes (naakte steeltjes), waarop de blaasjes zijn gezeten.

Er heeft bij de bladorganen van die *Utricularia* arbeidsverdeeling plaats; bij die van de horizontaal drijvende spruiten zijn namelijk de blaasjes, dat zijn de drijflichaampjes, en bij de bladorganen van de naar beneden groeiende zijspruiten de vegetatieve deelen van de blaadjes, niet tot ontwikkeling gekomen. Somtijds echter zijn ook aan de horizontale spruiten enkele blaasjes te vinden, terwijl omgekeerd de zijspruiten in den top in spruiten met geheel ontwikkelde blaadjes zonder blaasjes kunnen overgaan. Beide spruiten zijn dus verschillende ontwikkelingsvormen van hetzelfde stengelorgaan.

Een dergelijk verschijnsel van arbeidsverdeeling treft men nu ook bij *Nepenthes ampullaria* aan.

Gewoonlijk bestaat een *Nepenthes*blad, dat normaal ontwikkeld is, uit 3 deelen; eene meestentijds ongesteelde of zittende bladschijf, een tot rank dienend rond aanhangsel aan den top van de bladschijf en de beker met deksel aan het einde van de rank.

Bij zeer jonge planten echter is het met den bladvorm anders gesteld. Op de zaadlobben (*Cotyledons*) volgen onmiddellijk trechtervormige blaadjes, welke echter aanzienlijk afwijken van het latere normale *Nepenthes*blad.

Die eerste blaadjes bezitten geen rank, terwijl er ook nog geene eigenlijke bladschijf aanwezig is; met uitzondering van het onderste gedeelte, dat zeer klein is en als de bladvoet kan worden aangemerkt, vormt het geheele bladorgaan een trechtertje, hetwelk ook reeds bij de allereerste blaadjes van eene soort van een dekseltje is voorzien.

Bij verdere ontwikkeling vertoonen de jonge *Nepenthes*planten een roset van trechtervormige wortelbladeren, waarbij de opvolgende bladeren allengs meer en meer van gedaante veranderen; — het gedeelte van het blad tusschen het trechtertje en den bladvoet wordt allengs grooter en gaat door vergroeiing in de breedte in een begin van bladschijf over, waarbij echter de trechterranden aanvankelijk nog tot in den bladvoet blijven doorloopen.

Daarna beginnen de trechters bij de opvolgende bladeren een meer en meer kennelijk van de bladschijf afgescheiden gedeelte van het bladorgaan te vormen.

Het bladgedeelte onmiddellijk onder het trechtertje neemt namelijk meer en meer in breedte af, zonder daarom nog reeds dadelijk het aanzien van eene rank te vertoonen.

Toch zijn bij die meer ontwikkelde wortelbladeren de verschillende deelen van het latere normale *Nepenthes*blad reeds duidelijk kenbaar. Door zich den bladvoet van zoodanig wortelblad aanzienlijk grooter en het versmalde gedeelte onder den trechter langer en dunner te denken, gaat de vorm van dat wortelblad in het normale blad over.

Het allengs meer en meer de gedaante van rank aannemende dunne gedeelte van het bladorgaan onder den trechter, die bij de verschillende overgangsvormen meer en meer in den bekervorm overgaat, dient aanvankelijk enkel om den trechter of beker te dragen en dezen in opgerichten stand te houden. De rank mist echter nog de eigenschap van gevoelig te zijn voor den hierna vermelden prikkel van buiten, welke men als een hoofdfactor wil beschouwd hebben voor de bekervorming bij de bladeren van volkomen ontwikkelde planten. De ontwikkelingsgang van het eerste blaadje van het kiemplantje af tot het normale *Nepenthes*blad wordt in het werk van Goebel door verschillende figuren aanschouwelijk voorgesteld, waarbij nog wordt gewezen op de groote overeenkomst in habitus die er tusschen jonge *Nepenthes*planten en *Sarracenia* bestaat, waarop reeds vroeger ook door andere botanici de aandacht was gevestigd.

Het bestaan van een aanmerkelijk verschil tusschen de eerste blaadjes van het jonge zaadplantje en de latere bladeren, met verschillende overgangsvormen van een eenvoudiger tot een meer samengesteld blad, zooals bij *Nepenthes*, is geen op zichzelf staand verschijnsel maar komt ook bij verschilllende andere plantensoorten voor.

Een zeer duidelijk sprekend voorbeeld vindt men daarvan bij onze inlandsche eschdoornen, *Acer campestre* en *A. pseudoplatanus*.

De eerste op de Cotyledons volgende bladeren zijn ovaal, korter of langer gepunt, terwijl eerst veel later, na verschillende overgangsvormen, het handvormig ingesneden *Acer*-blad verschijnt.

De *Nepenthes*-soorten hebben éénslachtige bloemen en een kruipenden wortelstok; de meeste zijn klimplanten, sommige soorten epiphyten, zooals *N. Veitchi*, *N. Lowii* en anderen.

Van de laatstbedoelde soorten komen de zeer kleine en zeer lichte zaden in het mos van de boomen tot ontkieming, of wel het zich op den boomstam vastgehecht hebbende bovenste gedeelte eener plant groeit verder, terwijl de met den wortelstok in den grond gezeten stengel van onderen afsterft.

Het eigenlijke vaderland van de *Nepenthes*-soorten is de Maleische Archipel, met Borneo, waar de meeste en de merkwaardigste soorten voorkomen, als centrum en zich verder uitstrekkende westwaarts tot Madagascar en de Seychellen, en oostwaarts tot Nieuw-Guinea.

Verreweg de meeste *Nepenthes*-soorten zijn bewoonsters van moerassige bosschen of van zeer vochtige bergstreken; in laatstbedoelde streken behooren o. a. de epiphytische soorten tehuis.

Het meest verspreid is de reeds vroeger vermelde *N. ampullaria,* die met verschillende variaties op Malakka, Singapore, Sumatra, Borneo en Nieuw-Guinea voorkomt. Enkele andere soorten weder heeft men — althans tot nu toe — slechts op eene enkele standplaats aangetroffen, zooals bijv. de merkwaardige *N. Rajah* op den berg Kina-Balie op Borneo.

De nieuwste schrijver over *Nepenthes,* Becoari, geeft in zijn overzicht der soorten van dat geslacht (*Rivista delle specie del genere Nepenthes*, Malesia III), aangehaald door Goebel, 37 soorten op, waarvan enkele nog zeer weinig bekend zijn.

In verschillende kweekerijen, voornamelijk in de Engelsche, zijn in den laatsten tijd een groot aantal hybride-soorten ontstaan.

Zooals bekend is, verschillen hybriden dikwijls vrij aanzienlijk van de stamvormen, niet alleen in uiterlijken vorm, maar ook in geaardheid; veelal zijn zij sterker en daardoor gemakkelijker in de cultuur. De hoogte boven de zee, waarop de *Nepenthes* in de natuur voorkomen, is zeer verschillend. Enkele soorten, zooals *N. Rajah* en *N. villosa*, groeien op den Kina-Balie op Borneo tot op eene hoogte 9000 voet, terwijl andere in de nabijheid van de zee voorkomen (*N. Rafflesiana, N. ampullaria* enz Op Ceylon treft men op zeer vochtige, grazige, open plaatsen en op klimmende wegen verspreid staande struiken *N. destillatoria* aan.

N. gymnamphora behoort op Java te huis en groeit aldaar in vrij dichte bergwouden tot op 4500 voet boven de zee. *N. gracilis* werd door den Nederlandschen botanicus Korthals op drogen, zandigen steengrond aan de Oostkust van Borneo gevonden, alhoewel ook zij weliger tiert op een vochtigen bodem. Deze laatstgenoemde soort heeft bovendien nog de eigenaardigheid van aan den wortelstok langgerekte knollen te bezitten. Omtrent den inwendigen bouw en de wijze van ontstaan van die knollen, welke vermoedelijk dienst doen als waterreservoirs bij langdurige droogte, schijnt niets bekend te zijn.

Verband houdende met de natuurlijke standplaatsen van de verschillende *Nepenthes*-soorten zijn de eischen met betrekking tot den aard van den bodem, maar voornamelijk wat betreft den vochtigheidstoestand van de lucht en de mate van licht en warmte, die elke soort stelt om welig te tieren, zeer verschillend. Het zijn in de eerste plaats de soorten uit de hooge bergstreken, welke het moeielijkst te kweeken zijn, daar het ondoenlijk, althans tot nu toe niet gelukt is, om de lucht, waarin die soorten in de natuur leven, dat is eene zeer koele en tevens zeer vochtige lucht in de kassen, te verkrijgen en geregeld te behouden.

De *Nepenthes* hechten zich met de aan de toppen der bladeren aanwezige aanhangsels of ranken vast aan de steunsels, die zij bereiken kunnen; daarna komt de aan het einde der rank zich bevindende bekeraanleg tot ontwikkeling.

Omtrent het verband tusschen de beide verschijnselen: het zich vasthechten aan de rank en de bekervorming, vindt men bij Goebel de volgende mededeelingen van Sachs aangehaald.

Sachs vermeldt namelijk, dat hij gedurende 20 jaar verschillende *Nepenthes*-soorten had gekweekt, hoofdzakelijk met het doel, om voor physiologische onderzoekingen in het bezit te komen van het vocht, hetwelk zich van binnen in de bekers afscheidt. De uitkomsten, die hij met zijne *Nepenthes*-teelt verkreeg, waren wat de bekervorming betreft, zeer ongelukkig, want alhoewel de verschillende planten geregeld een groot aantal bladeren droegen, bleef het aantal bekers, dat zij voortbrachten, steeds uiterst gering. De bekers bleven grootendeels in zulk een rudimentairen staat van ontwikkeling steken, dat zij zich slechts als kleine verdikkingen aan het einde der ranken voordeden. Vooral bij *N. Mastersi* trad die verdikking aan het einde der ranken, zonder verder te komen, als een geregeld voorkomend verschijnsel op.

Sachs maakte de opmerking dat aan die ranken, welke een steunsel meester hadden kunnen worden en zich 2 à 3 maal daaromheen hadden geslingerd, goed ontwikkelde bekers met eene rijkelijke vochtafscheiding van binnen, te voorschijn kwamen.

Evenals zulks het geval is bij de ranken van *Solanum jasminoïdes* en van *Hablitzia tamnoides* en anderen, en somtijds ook bij die van den wijnstok kan worden waargenomen, nemen de *Nepenthes*-ranken, na zich vastgehecht te hebben, in dikte toe, met andere woorden, zij treden eene nieuwe phase van ontwikkeling in. Op grond van die verschijnselen kwam Sachs tot de onderstelling, dat bij het zich vasthechten van de rank niet enkel eene mechanische werking, bestaande in het zich om het steunsel oprollen daarvan, in het spel is, maar dat er, als gevolg van de aanraking van steunsel en rank in den daardoor op deze uitgeoefenden druk eene secundaire werking ontstaat, een prikkel namelijk, die de rank tot verdere ont-

wikkeling komen, en haar in de eerste plaats in dikte toenemen doet. Hij werd in dat denkbeeld versterkt door hetgeen men ook bij andere rankende planten, o. a. bij de wilde wingerd (*Ampelopsis quinquefolia*) kan waarnemen.

Vinden de ranken van die wingerd geen steunsel, dan sterven zij zeer spoedig af, terwijl die, welke zich hebben kunnen vasthechten, eerst dikker en daarna houtachtig worden.

De uitgeoefende uitwendige prikkel als gevolg van het zich vasthechten van de rank, doet in deze, zoo wordt verder gezegd, belangrijke histiologische wijzigingen (veranderingen in het celweefsel) plaats grijpen.

Sachs kwam nu verder op de gedachte, dat ook het tot ontwikkeling komen van den beker aan het *Nepenthes*blad uit den bekeraanleg, wel eens het gevolg zoude kunnen zijn van dezelfde secundaire werking, den uitwendigen prikkel, die oorzaak is van de wijzigingen, welke in de rank optreden, als deze een steunsel heeft omvat.

Teneinde daaromtrent een onderzoek in te stellen, liet hij in de vrije aarde in eene der warme kassen van den botanischen tuin te Marburg een groot aantal exemplaren kweeken van eene vrij algemeen in de cultuur voorkomende, 10 à 11 cM. lange bekers dragende *Nepenthes*varieteit, en de ruimte, welke de planten innamen, ter oppervlakte van 1 M² en ter hoogte van 1 M., bezetten met stevige koorden, die elkander in alle richtingen kruisten, zoodat de ranken overal gelegenheid vonden om zich vast te hechten.

De uitkomsten in den loop van verscheidene jaren verkregen en waarin de planten herhaaldelijk waren vernieuwd geworden, waren steeds dezelfde; bijna alle bladeren, waarvan de rank zich aan de koord had vastgehecht, droegen goed ontwikkelde bekers, terwijl aan de ranken, die vrij waren blijven zweven, slechts bij uitzondering een beker te voorschijn kwam.

Bovenstaande uitkomsten werden verkregen met honderden van bekers, zoodat hierbij van geene toevalligheid sprake kon zijn.

De verklaring die Sachs nopens de bekervorming bij *Nepenthes* geeft, komt dus in hoofdzaak op het volgende neder. Als gevolg van eene immanente (in de plant zetelende) specifieke wet van ontwikkeling ontstaat aan het einde der rank de bekeraanleg of bekerknop.

Die aanleg of knop blijft echter meestentijds in zijn verderen wasdom steken, wanneer die niet door een stoot of prikkel van buitenaf tot verdere ontwikkeling wordt aangezet.

Die uitwendige prikkel nu ontstaat ten gevolge van het zich om een steunsel vastklemmen van de rank.

Goebel laat op de aangehaalde belangrijke mededeelingen van Sachs volgen, dat alhoewel de door dezen gegeven verklaring nopens de bekervorming zeer aannemelijk zij, er uitzonderingen op den regel bestaan, zoodat die niet als onvoorwaardelijk mag worden beschouwd. Er zijn namelijk *Nepenthes*-soorten o.a. de reeds vroeger vermelde *N. ampullaria,* met hare tweederlei soort van bladorganen, aan welker rankende bladeren, onverschillig of zij zich al dan niet aan een steunsel hebben vastgehecht, nimmer bekers ontstaan; blijvende de bekeraanleg bij laatstbedoelde bladeren steeds in den eersten graad van ontwikkeling steken. Ook voor jonge zaailingplanten van *Nepenthes*, welker bladeren zich niet vasthechten en toch bekers vormen, gaat de regel niet door.

De door Sachs aangewezen secundaire werking van de rank, in den vorm van een uitwendigen prikkel, als middelijke oorzaak van de bekerontwikkeling uit den aanwezigen bekeraanleg, treedt alzoo niet van den beginne af aan bij de jonge zaailingen, maar eerst later bij planten van meerderen leeftijd, en dan nog niet eens bij alle *Nepenthes*soorten op.

Goebel wil nu verder nog in de omstandigheid van het zich onder den invloed van bedoelden prikkel ontwikkelen van de bekers, welke prikkel wat zijne uitwerking betreft, vermoedelijk van bijomstandigheden afhankelijk is, een reden zien waarom bij de *Nepenthes,* die in de plantenverzamelingen en kweekerijen voorkomen, de bekervorming over het algemeen zoo gebrekkig zij.

De vochtigheidstoestand van de lucht, de temperatuur, de mate van licht en de verdere omstandigheden, waaronder zij gekweekt worden, oefenen natuurlijk een belangrijken invloed op de geheele ontwikkeling van de plant en dus ook op de bekervorming uit. Daarbij komt nog, zooals uit de mededeelingen van Sachs kan blijken, dat de voorwaarden voor eene krachtige ontwikkeling van het breede gedeelte der bladeren, de eigenlijke bladschijf en die voor eene goede bekervorming niet dezelfde zijn.

Bij vele *Nepenthes*-soorten, zooals die in de natuur voorkomen, bestaat er een groot verschil in vorm en afmetingen tusschen de bekers van de onderste en die van de bovenste bladeren eener zelfde plant. De onderste bekers zijn gewoonlijk korter en breeder en hebben breedere zijvlengels dan de bovenste. Het onderscheid kan zoo groot zijn dat men zoude meenen met bekers van twee verschillende *Nepenthes*-soorten te doen te hebben. In de cultuur kan men dat onderscheid meestal niet waarnemen, wijl vele kweekers, wetende dat jonge planten in den regel betere bekers vormen dan oudere exemplaren, de planten afsnijden en tot stekken gebruiken, zoodra de bekers lang en dun beginnen te worden.

Goebel treedt verder in uitvoerige beschouwingen nopens den bouw van de bekers, in verband met de functiën, welke zij te verrichten hebben. Hetgeen hij omtrent een en ander mededeelt, kan echter, als niet rechtstreeks tot het behandelde onderwerp behoorende, achterwege blijven.

Alleen wensch ik nog even aan te stippen dat men uit de gekweekte exemplaren zich geen voorstelling kan maken van de *Nepenthes* in de natuur.

Enkele soorten klimmen, getooid met talrijke sierlijke bekers tot eene hoogte van 50 à 60 voet tegen de boomen op. Van vele *Nepenthes*-soorten zijn de bekers effen groen of met weinig in het oog vallende tinten van licht en donker geteekend maar er zijn er ook met bekers van de schitterendste kleuren. Die van *N. Rafflesiana* bijvoorbeeld hebben prachtige purperroode vlekken welke heerlijk afsteken bij het groen der bladeren en op grooten afstand zichtbaar zijn. Op Borneo komt een *Nepenthes* voor met helder witte bekers, welks wanden doorzichtig zijn als het fijnste eierschaalporcelein.

De in trossen gezeten éénslachtige bloemen zijn zeer onaanzienlijk, maar des te schitterender zijn dikwijls de bekers. De insekten vliegen er op aan en verlokt door het zoete vocht dat door de inwendig gezeten honigkliertjes wordt afgescheiden, gaan zij naar binnen om er nimmer uit terug te keeren. Ik heb in dit artikel slechts willen mededeelen hetgeen ik in een der nieuwste botanische werken over *Nepenthes* en meer in het bijzonder over de bekervorming bij dat geslacht heb gevonden. Ik stel mij dan ook geenszins op het standpunt omtrent het punt in questie, het oorzakelijk verband namelijk tusschen het omvatten van een steunsel door de rank en de bekerontwikkeling eene eigen meening in het midden te brengen, het aan meer bevoegden overlatende de desbetreffende mededeelingen van Sachs en Goebel nog nader aan te vullen, en waar zulks eventueel noodig mocht zijn, te verbeteren.

Utrecht April 1892. J. Fabius.

Een en ander uit de plantenwereld.

Evenals alles in de schepping met de eenvoudigste zaken is begonnen, zoo bestond voorzeker het plantenrijk aanvankelijk slechts uit zeer eenvoudige vormen. Daaruit ontstonden, spoediger of langzamer, meer of minder talrijk, meer sterke, schoone of nuttige soorten en verscheidenheden, eerst door de natuur alleen, later met de cultuur vereenigd. Tengevolge daarvan verheugen wij ons thans in eene letterlijk ontelbare menigte van plantenvormen.

Opmerkelijk is het daarbij, dat sommige geslachten of soorten meerdere neiging toonden, in een bepaald opzicht afwijkingen te leveren; de geslachten in soortental, zooals b.v. Eiken en Wilgen, en de soorten, hetzij in den vorm der bloemen of der bladeren, hetzij in den vorm of grootte der vruchten, hetzij in het bekomen van gekleurde of bonte bladeren.

Enkele voorbeelden wil ik hiervan een en ander aanvoeren. Ik bepaal mij daarbij tot het gebied der Dendrologische gewassen, vooreerst om niet te breed te worden, en ten tweede omdat ik daarmede beter bekend ben.

Welk een verscheidenheid van kleuren bezitten wij in de geslachten *Rosa, Azalea* en *Rhododrendron,* doch bontbladerige

bijna niet. Vergelijk daar nu eens de *Aucuba* mede.

De eerste welke wij bezaten en naar haar vaderland *Aucuba japonica* noemden, was zeer gelijkmatig bont. Daar het een vrouwelijke plant was en zij dus nimmer zaad gaf, kon men haar alleen door stek voortteelen. Daar zij zich nu volkomen gelijk bleef, hield men haar — hoe vreemd zulk een bonte grondvorm ook was — vrij algemeen voor de type. Dat duurde tot VON SIEBOLD de groene, en dus de ware *A. japonica* invoerde, waardoor onze oude de var: *A. japonica punctata* werd. De ingevoerde type, een mannelijke plant, schonk ons een menigte bontbladige verscheidenheden, welke bij elke belangrijke zaaiing nog gedurig vermeerderd worden.

Hoeveel bont- of gekleurdbladige variëteiten bestaan er reeds van de geslachten *Acer, Ulmus, Quercus, Fraxinus* enz., terwijl *Alnus, Amygdalus, Pirus, Crataegus, Clematis, Populus* en nog vele anderen er weinig of geen leverden.

Wat de verandering der bladvormen betreft, wijs ik slechts op de gewone Eik, *Quercus pedunculata;* een tiental zijn in mijn bezit geweest. En dan wijs ik nog op eenige samengesteldbladige gewassen, welke enkelbladige hebben voortgebracht, zooals de *Juglans, Robinia* en *Fraxinus*, de laatste zelfs herhaalde malen. Het omgekeerde zag ik nimmer, of men zou er de *Pirus heterophylla* toe moeten rekenen. Dat zou echter niet opgaan.

Slaan wij het oog op de zaden en vruchten, dan zien wij allereerst de appelen en peren. Welk een verschil in vorm en kleur en vooral in grootte; van het kleinste doperwtje tot een kleine kolfbal. Hier behoeft men geen vergelijking met andere gewassen te maken.

Ten slotte nog iets over de vormverandering der bloemen bij enkele geslachten.

Onder die welke met groote, platte tuilen of schermen bloeien komen er voor, bij welke de kleine, vruchtbare bloempjes door een rand grootere, onvruchtbare omgeven zijn.

Bij deze schijnt eene neiging te bestaan, om alle bloempjes onvruchtbaar te doen worden. Van dien aard zijn de *Hydrangea's* en *Viburnum's*. Tot het eerste geslacht behoort onze *Hortensia*. Daar ging het mede als met de *Aucuba*. Zij was bij ons in cultuur als bepaalde soort. Men wilde er zelfs een bijzonder geslacht van maken en noemde haar *Hortensia mutabilis*.

Dit duurde totdat VON SIEBOLD ook van dit gewas de type invoerde als *Hydrangea japonica*. Hierdoor verviel dus de naam *H. hortensis* en werd *H. japonica sterilis*.

Van de *Hydrangea arborescens* moet ook een bolvormig bloeiende vorm hebben bestaan, die uit Noord-Amerika was ingevoerd. Ik heb haar niet gezien; zij schijnt weder verloren te zijn. Nu, dat is geen wonder, want de soort bloeit vuilwit en dus leelijk.

Bij *Hydrangea paniculata* heeft ook zoo iets plaats, doch op eenigszins andere wijze. Deze bloeit met enorme piramiedvormige bloemtrossen. In den regel heeft elk bloemtakje van den tros op het eind een onvruchtbaar bloempje. Bij de variëteit *H. paniculata grandiflora* bestaan de nog grootere trossen geheel, of bijna geheel uit onvruchtbare bloemen.

En nu het geslacht *Viburnum*. Vooreerst onze bekende en beminde Sneeuwbal, die lang in den handel was onder de geheel onjuiste namen *V. roseum* en *V. Opulus flore pleno*, want er is niets roosachtigs of dubbelbloemigs aan. Het is een variëteit van de schoone struik *Virburnum Opulus*, die jaarlijks prijkt met den geheelen winter aanblijvende bessen, welke door de vogels niet dan in den uitersten nood worden gegeten. De naam van de sneeuwbal moet dus zijn *Viburnum Opulus sterilis*, d. i. de onvruchtbare.

Met *Viburnum plicatum* heeft nog grooter naamsverwarring geheerscht. De soort was door THUNBERG *tomentosum* genoemd, maar Prof. MIQUEL gaf er den naam *plicatum* aan. Daar nu de bolvormig bloeiende reeds als *plicatum* in den handel was, toen de soort werd ingevoerd, zoo wisten de meesten daar geen raad mede. Zij noemden de soort dus maar *tomentosum* en de variëteit *plicatum*. Dat was een erge dwaling, want die beide namen waren synoniem. *Viburnum plicatum* var. *tomentosum,* noeme men dus de soort, en *Viburnum plicatum* of *tomentosum sterile* de variëteit. De naam *plicatum* heeft echter burgerrecht. De *plicatum sterile* bloeit zeer mild met sneeuwbalbloemen; de struik blijft veel kleiner dan onze sneeuwbal.

Eindelijk noem ik de *Viburnum macrocephalum*. Ook daarvan moet een hoofdsoort bestaan, waarvan de tuile en rand onvruchtbare bloemen heeft. Ik heb de soort wel beschreven gevonden, doch nimmer ontmoet of aangeboden gezien. Ik kan daar dus niets meer van zeggen, dan dat de variëteit groote witte bolbloemen geeft, en dat het een potplant zal moeten blijven, aangezien zij onze winters niet weerstaan kan.

Als bij deze bloeiwijze der soorten de kleine vruchtbare bloempjes allen in veel grootere onvruchtbare veranderd worden, dan is daar op de vlakke bloemtuil geen plaats genoeg voor, en daardoor ontstaat natuurlijk de bolvorm. Er kunnen dus nog wel meer bolvormig bloeiende ontstaan.

H. C. DE VOS.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van de inlichtingen, gegeven door Dr. J. RITZEMA BOS.

Evenals het vorige jaar, zal ik thans weer geregeld in het *Nederlandsche Tuinbouwblad* een beknopt overzicht geven van de vragen om inlichtingen, betreffende schadelijke dieren en plantenziekten, die tot mij komen. Een dergelijk overzicht verschijnt tevens in het *Nederlandsche Landbouwweekblad*.

De vragen worden steeds zoo spoedig mogelijk uitvoerig door mij beantwoord; hier echter zal ik deze antwoorden — om van den geachten Hoofdredacteur niet te veel ruimte te vragen — slechts in zeer beknopten vorm weergeven. In die gevallen, waar voor den tuinbouw zeer belangrijke zaken aan de orde zijn, zal ik in dit blad iets uitvoeriger zijn, terwijl ik in het Nederlandsche Landbouwweekblad enkele voor den landbouw belangrijker zaken iets meer uitgebreid zal behandelen. In geen van de twee bladen maak ik melding van vragen om inlichtingen, die eigenlijk tuinbouw noch landbouw raken, maar waarmee men mij toch zoo nu en dan aan boord komt; vragen omtrent insekten en andere dieren in drinkwater, in brood en meel, voor den mensch lastig gedierte in huizen, enz.

Naar aanleiding van mijne oproeping aan H.H landbouwers en tuinlieden, om aangaande de vreterij van engerlingen en ritnaalden te worden ingelicht, teneinde proeven ter bestrijding te nemen, zijn verschillende voorloopige maatregelen genomen en correspondenties gevoerd, waarover later uitvoerig zal worden bericht. Hier vermeld ik die correspondentie over ritnaalden (engerlingen schijnen dit jaar niet schadelijk te zijn) telkens slechts met een enkel woord.

Ik geef hier eerst een verslag over mijne onderzoekingen in de maanden Januari, Februari, Maart en April. Daarna zal zooveel mogelijk elke maand van de ingekomen vragen een overzicht worden gegeven.

1892.

Januari. 1. Kevers in erwten (Amsterdam). — Het is de erwtenkever (*Bruchus pisi*). Kenmerken aan de hand gegeven, waaraan men de inwendig door kevers bewoonde erwten van de gave kan onderscheiden (Bij inkoopen).

2. Een roofvogel. Is die nuttig of schadelijk? (Velp). — Buizerd *(Buteo vulgaris)*, als verdelger van veldmuizen zoo nuttig, dat de door hem teweeggebrachte schade er niet tegen opweegt.

3. Ypenspinthout met „wormgangen" erin. (Wageningen). — Het zijn de gangen van *Lychis canaliculatus.*

4. Voortzetting van eene in 1890 aangevangen correspondentie over eene door de zwam *Peziza ciborioïdes* veroorzaakte ziekte in de klaver. (St. Philipsland). — Een opstel over dit onderwerp zal later in het Nederlandsche Landbouw-Weekblad worden gegeven.

5. Een roofvogel. Is die nuttig of schadelijk? (Wageningen). — Het is de torenvalk *(Falco tinnunculus)*, als veldmuizenverdelger zeer nuttig.

Februari. 6. Inlichtingen gevraagd betreffende de Sereh. (Door een Indisch planter te Nijmegen).

7. Eikenboom met gangen in bast en spint. (Renkum). — Het zijn de gangen van den eikenspintkever. *(Eccoptogaster intricatus).*

8. Een roofvogel. (Velp). — Buizerd, zie No. 2.

9. Jonge dennenstammen met gangen in bast en spint. (Renkum). Het zijn de gangen van den tweetandigen dennenschorskever (*Bostrichus bidens*).

10. Groene bladluis in koffie-aanplantingen. Doelmatigste middelen er tegen. (Kenongo, Wlingi).

11. Jonge dennenstammen met gangen in bast en spint. (Renkum). — Het zijn de gangen van den bonten dennensnuitkever (*Pissodes notatus*).

12. Correspondentie naar aanleiding van het aankweeken van de zwam *Botrytis tenella*, ter bestrijding van meikeverlarven hier en in Indië. (den Haag).

13. Idem naar aanleiding van de *koffiebladziekte* en betreffende de kwestie of de fungus *Hemileia vastatrix* de primitieve oorzaak der ziekte is, dan wel secundair verschijnt op reeds door andere oorzaken ziek geworden of verzwakte struiken (den Haag).

14. Correspondentie over *schildluizen* in de koffietuinen, en over de middelen ter bestrijding (den Haag).

15. **Maart.** Correspondentie over de bestrijding van *meeldauw* in de cacaoboompjes in Suriname; Vgl. „Nederlandsch Tuinbouwblad", 1891 No. 14, bl. 109 (Amsterdam). — Aangeraden, de Bouillie Bordelaise eens te probeeren.

16. Correspondentie over de vermoedelijke oorzaak van het niet aanslaan der jonge cacaoboompjes in Suriname. (Amsterdam). — Nadere inlichtingen gevraagd omtrent bodem, kweekwijze, enz., en verzocht om zieke jonge cacaoboompjes te mogen ontvangen.

17. Een *Laurus tinus*-blad, met zwarte plekken bedekt. Daarbij een verzoek „om een afdoend middel tegen het ongedierte, dat reeds drie jaren lang de *Laurus tinus*-struiken van den eigenaar teistert." (Zutphen). — Het blad blijkt geheel met *roetdauw* (*Fumago*) bedekt te zijn. Maar daar deze fungus dikwijls eerst secundair verschijnt, en wel nadat de bladeren door honigdauw van bladluizen kleverig zijn gemaakt, terwijl bovendien de inzender schreef over „ongedierte," — zoo verzocht ik nogmaals om eene toezending verschen bladeren, daar ik reden had om te vermoeden, dat de insekten het eerst gezonden blad hadden verlaten. — Eene vernieuwde toezending van *Laurus tinus*-bladeren leerde mij dan ook, dat deze vooraf door insekten waren aangetast. echter niet door bladluizen maar door blaaspooten (*Thrips*). Deze hadden niet slechts de bladeren aangetast, maar ook eene zwarte stof afgescheiden, waarin vervolgens de sporen van *Fumago* ontkiemd waren. — Wijl hier de primitieve oorzaak der ziekte in kleine insekten gelegen was, raadde ik aan, het carbonpapier van de firma D. W. Blok te Haarlem te beproeven.

18. Nogmaals correspondentie over *Botrytis tenella* (den Haag). Zie No. 12.

19. Middelen om mieren te dooden op groote uitgestrektheden. (den Haag).

20. „In ons eiland (Overflakkee) zijn de meeste, ja nagenoeg alle landbouwers genoodzaakt, een gedeelte van hun winterkoren, voornamelijk tarwe, om te ploegen en eene andere vrucht er voor in de plaats te zaaien. Ook verscheidene stukken gerst verkeeren in een deerniswaardigen toestand en hebben van dezelfde plantenziekte of hetzelfde insekt te lijden als de tarwe. Het ziekteverschijnsel komt hierop neer, dat de tarweplant bij de minste aanraking uit den grond kan worden getrokken, met achterlating van haren wortel Een of anderhalf centimeter onder den grond laat zij los, en toont die plaats duidelijk aan door een bruin plekje aan den wortelhals of reeds in den stengel." (Middelharnis).

Mijn onderzoek bracht aan het licht, dat noch insektenlarven, noch aaltjes, noch zwamdraden in de zieke planten aanwezig waren; zoodat ik niet anders kon dan denken aan invloeden van atmospheer of bodem.

De zieke planten vertoonden volkomen dezelfde verschijnselen als zulke, die tengevolge van de groote natheid gedurende den winter, gestorven zijn. In Duitschland noemt men het bedoelde ziekteverschijnsel „Aussauern" of „Wurzelfäule," en wij zouden zeer goed daarvoor den naam *het wortelrot* kunnen gebruiken. Het verschijnsel vertoont zich natuurlijk op de dichtere, vastere kleigronden veel meer dan op de lossere zandgronden, welke de overmaat van water veel gemakkelijker weer kwijtraken. Van de wortels sterft eerst de opperhuid, daarop volgen achtereenvolgens de meer inwendig gelegen weefsels. Aangezien de dood het eerst die gedeelten der wortels aantast, welke het langst aan den schadelijken invloed van den natten bodem zijn blootgesteld geweest. zoo blijven de uiteinden der kleinere worteltakjes het langst in leven; maar daar de plaats, waar de grootere wortels uit den halm ontspringen, reeds gestorven is, is toch geen herstel meer mogelijk. Naar alle verschijnselen der mij toegezonden planten te oordeelen, moet de natte bodem, vooral veroorzaakt door het herhaardelijk bevriezen en weer opdooien gedurende den nu afgeloopen winter, de oorzaak der ziekte zijn geweest. Te meer meen ik dit te mogen veronderstellen, daar vooral de het allerlaatst gezaaide tarweplanten bleken te zijn aangetast m. a. w. de plantjes, die nog het zwakste waren, toen zij den natten winter ingingen; terwijl die planten, welke vroeger gezaaid waren, en vóór den winter zich reeds flink ontwikkeld hadden, het booze jaargetijde over het geheel goed waren doorgekomen. — (Uitvoeriger zal hierover worden gesproken in een opstel in het Album der Natuur.)

21. Een middel gevraagd tegen *„houtwormen"* in de boomgaarden. (Rossum.) — Tot den correspondent het verzoek gericht, een stuk stam of tak met „houtwormen" te zenden, om te kunnen uitmaken, met welke insektensoort wij hier te doen hebben, aangezien dáárvan afhangt, welk middel moet worden aangeraden. Tot heden nog geene toezending ontvangen.

(Wordt vervolgd).

TENTOONSTELLINGEN.

Chrysanthemum-Tentoonstelling te Groningen.

De afdeeling Groningen der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde is de tweede afdeeling die den moed heeft, al is het ook op kleine schaal, een Chrysanthemum-Tentoonstelling uit te schrijven. Het groote succes met de afgesneden bloemen van Chrysanthemums van de firma Groenewegen te Amsterdam, aldaar in het vorig jaar in de societeit „de Harmonie" tentoongesteld, is daartoe zeker een aanleiding geweest. Jammer is het, dat alleen liefhebbers en bloemisten, leden der afdeeling Groningen, uitgenoodigd zijn ter mededinging naar de uitgeloofde prijzen. Men zal dus daar alleen te zien krijgen in hoeverre men daar de kunst verstaat van de schoone Chrysanten-cultuur.

De tentoonstelling zal worden gehouden in het Concerthuis te Groningen op 18, 19, 20 en 21 November 1892.

Leden der Maatschappij hebben vrijen toegang tot de tentoonstelling met ééne Dame. Het programma omvat 14 vragen, 8 voor planten in potten gekweekt, 2 voor afgesneden bloemen en 4 vragen voor bouquetterie. Er worden alleen geldprijzen uitgeloofd. Aangezien deze tentoonstelling een geheel locaal karakter draagt kunnen wij met deze mededeeling volstaan, en hopen dat het succes zóó moge zijn, dat de afdeeling Groningen een volgend jaar een meer uitgebreid programma zal verzenden.

Hillegom.

Door de afdeeling Hillegom der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, is eene Tentoonstelling uitgeschreven van bloeiende Bol- en Knolgewassen, op 17, 18, 19 en 20 Maart 1893 te Hillegom. Het programma is in zijn geheel opgenomen in het Weekblad voor Bloembollencultuur van 20 April j.l.

Rozen-Tentoonstelling te Antwerpen.

Wij ontvingen van de Vereeniging „de Rozenkring" te Antwerpen haar programma voor de 14e Tentoonstelling van Rozen, te houden op 3—4 Juli 1892 in het Paleis van Nijverheid, Kunst en Handel, aldaar.

Het eenvoudig programma omvat drie sectiën: een voor Dames met drie vragen, een voor liefhebbers met negen en die voor bloemisten heeft er elf. In de liefhebberssectie komen nog enkele andere vragen voor, o.a. 20 bloemtrossen van *Pelargonium zonale;* 20 bloeiende takjes van *Fuchsia*, aan elk takje minstens drie bloemen.

Verreweg de meeste vragen zijn gewijd aan afgesneden bloemen van rozen, enkele andere aan rozen in potten gekweekt, waarvoor worden uitgeloofd: Kunstvoorwerpen, vergulde zilveren en bronzen medailles, voorts diploma's. De tentoonstellers worden verzocht, ten laatste op 30 Juni, de inschrijvingslijst met de nummers der prijsvragen, aan welke zij verlangen deel te nemen, aan den voorzitter Mr. J. B. LENAERTS, Vestingstraat 60, Antwerpen, te doen toekomen. De inzendingen, persoonlijk niet vergezeld, moeten *vrachtvrij met het adres* van het lokaal, aan den voorzitter gezonden worden. De exposanten, geen lid der vereeniging zijnde, betalen een vast recht van 10 franken.

Belanghebbenden kunnen zeker op aanvraag een programma met inschrijvingsbiljet bij voornoemden President verkrijgen.

ELK WAT WILS.

Stekken van Pelargonium. In plaats van de takken op de gewone wijze af te snijden om er stekken van te maken, snijdt men ze, op de plaats, waar zij later doorgesneden zullen worden eerst halverwege in, of zelfs iets meer, en laat ze dan 10—20 dagen aan de plant. Aan de doorsnede vormt zich dan zooveel callus, dat de stek, als hij later losgesneden wordt, zich spoedig en gemakkelijk bewortelt, terwijl de verbinding met de moederplant hem voor verwelken behoedt HENDERSON beweert, dat hij bij sommige soorten van *Pelargonium zonale*, bij welke, volgens de gewone methode slechts de helft der stekken slagen, door deze nieuwe manier hoogstens een verlies van 17 (op de 10.000 stekken) ondervond. Behalve voor *Pelargonium* levert deze methode voor allerlei andere geslachten gunstige resultaten (Erfurter Ill. Gartenzeitung 1892, blz. 85).

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling „Zeist en Omstreken".

Vrijdagavond 29 April hield bovengenoemde Afdeeling eene vergadering, waarin de heer A. IDE zijn eerste les hield.

Deze vergadering werd door omtrent 35 personen bezocht, waaronder wij het genoegen smaakten den Voorzitter van het Hoofdbestuur, den heer VIRULY VERBRUGGE, op te merken.

De Voorzitter der Afdeeling opent de vergadering en brengt een woord van dank aan de aanwezige heeren in het algemeen en aan den heer VIRULY VERBRUGGE in het bijzonder voor hun aanwezigheid alhier; tevens wenschte hij, dat, mochten er soms bij iemand vragen of opmerkingen oprijzen tijdens en aangaande de les, deze dadelijk aan den heer IDE voorgelegd werden.

De Voorzitter van het Hoofdbestuur nam hierop het woord. Het was hem een waar genoegen om den heer IDE aan de Afdeeling voor te stellen; hij brengt hierna onder het oog wat het doel is, hetwelk met dezen cursus door het Hoofdbestuur beoogd wordt, waarom hij ook hoopt dat er veel nut uit getrokken zal worden.

De Voorzitter der Afdeeling bedankt hem voor het gesprokene, en geeft nu het woord aan den heer IDE.

Het onderwerp voor deze les is: het teelen der groenten.

De heer IDE verklaart ons wat een plant is en de verhouding tusschen wortel en blad.

Daar een plant het geheele jaar werkt, is het goed, wanneer men de planten, waar men zaad van wenscht te winnen, reeds in het najaar poot, wat echter in de practijk moeilijk uit is te voeren, omreden zulke planten vorstvrij moeten gehouden worden.

Noodzakelijk is het voor de vruchten om van grond te verwisselen.

Kweekt men b.v. 3 à 4 jaren achter elkander erwten op denzelfden grond, dan zal men zien dat de vruchten verminderen zullen. De mest bevat in hoofdzaak „stikstof," „phosphorzuur" en „kali"; neemt men nu in aanmerking dat sla, kool, enz. vooral stikstof, wortelgewassen phosphorzuur, en peulvruchten vooral kali behoeven, zoo kan men begrijpen dat verwisseling van grond een eerste vereischte is.

De heer IDE raadde ook aan om kunstmest te gebruiken als hulpmest, vooral daar de kunstmest rechtstreeks aan de plant ten goede komt.

Zag men in den zomer de uien wegvallen en de koolen knolvoeten krijgen, wat hier in den omtrek, waar het zandgrond is, nog al eens voorkomt, dan kon men de oorzaak zoeken in de armoede van den grond.

De heer IDE gaf nu de gelegenheid aan ieder, om hem vragen te doen; eenige vragen werden hem gedaan, die hij naar ieders genoegen beantwoordde.

Spreker wist zijne voordracht door practische voorbeelden zeer duidelijk te maken, waardoor hij ook aan ons zijn practische ondervinding op dit gebied toonde.

Door velen werd dan ook deze eerste les met genoegen aangehoord, en vertrouwen de hoorders dat hun ook bij de praktische aanschouwingen in den tuin veel dingen duidelijker zullen worden.

De Voorzitter dankt den heer IDE voor het ten gehoore gebrachte, en sluit deze vergadering.

2/5 1892. J. GOOSSEN.

WEEKNIEUWS.

Te Utrecht is overleden de heer G. VAN DEN BRINK, sedert ongeveer 35 jaren hortulanus aan de Rijks-Universiteit aldaar. De overledene was algemeen geacht om zijn humaniteit en zijn uitgebreide plantenkennis en zal om zijne algeheele toewijding aan den plantentuin nog lang aan jongeren tot voorbeeld strekken.

VRAAGBUS.

ANTWOORD OP VRAAG NO. 17.

1. Agricultur-chemie, van Prof. Dr. ADOLF MAYER.
2. Gährungs-chemie, „ „ „ „ „
3. R. WARINGTON'S scheikunde op de hoeve, vertaald door P. DE VUYST en P. WANTERS.
4. Scheikunde, naar Prof. MAX ROSENFELD, door Dr. B. VAN DER MEULEN
5. Chemie, door Prof. Dr. A. P. N. FRANCHIMONT.

Vlijmen. C. H. CLAASSEN.

TENTOONSTELLINGEN.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12. 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1**.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Verbeteringen in No. 18.

Verbetering van drukfouten in het artikel *Groepen voor Effect.*

Bladz. 133,	regel	26	v. b,	staat	*vorm,*	lees	*voren.*
„	„	28	„ „	„	*Palidanus,*	„	*Pandanus.*
„	„	30	„ „	„	*Janicum,*	„	*Panicum.*
„	„	31	„ „	„	*zandplant,*	„	*randplant.*

Correspondentie.

G. A. K. te A. Gaarne.

C. H. C. te V. Veel dank. Het Handboek van SACHS dateert van 1865, het leerboek, 4e Ed. van 1874 en de *Vorlesungen über Pflanzenphysiologie* van 1882. Als verouderd kan men dit laatste werk nog niet beschouwen.

L. C. B. te W, Veel dank. Ik acht het, met U, geheel onnoodig om op de bedoelde opmerkingen te antwoorden.

J. K. B. Vriendelijken dank. Aan Uw verzoek hoop ik te voldoen.

Prijscourant.

C. L. Weekhout H.Lzn. Bloemisterij „Kweeklust" te Dordrecht, Krommendijk 5. Catalogus van Chrysanthemum's, Begonia's, Dahlia, Azalea, Palmen, Pelargonium Gloxinia Clivia, Coleus, Fuchsia enz. 1892.

Inhoud van Sempervirens no. 19, van Vrijdag 6 Mei 1892.

Advertentiën.

WINTERTUIN

VAN

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM.

In de Tuinbouw-Inrichting van E. H. KRELAGE en ZOON aan den Kleinen Houtweg te HAARLEM is een gedeelte der voorhanden kassen tot een Wintertuin vereenigd, waarin gedurende het winterseizoen eene groote verzameling decoratie- en sierplanten en steeds een groote voorraad bloeiende planten te vinden is. Voor het publiek is de Wintertuin geopend alle werkdagen van twee tot vier uur des namiddags. Voor vreemdelingen wordt het bezoek gemakkelijk gemaakt, ook op de andere uren daartoe aangewezen (van 10—12 uur des voormiddags.)

Gedurende de zomermaanden vindt men in den Wintertuin in bloei de rijke verzamelingen Gesneriaceën, Begonia's enz., terwijl de Sub-tropische planten der Inrichting verder tot versiering strekken. Des zomers is de toegang voor vreemdelingen ook van 6 tot 8 uur des avonds.

De ingang tot den Wintertuin van 2 tot 4 uur 's namiddags staat open door de laan naast het kantoor aan den Kleinen Houtweg. Op andere uren gelieve men zich vooraf aan het kantoor (nº. 19) aan te melden.

No. 21. ZATERDAG 21 MEI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 25 Mei a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op Woensdag 11 Mei 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend:

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Narcissus* hybr. *Correi Plemp (moschatus × bicolor)* als nieuw gewonnen plant.
2. *Narcissus* hybr. *Mrs. Alfred Pearson (Leedsii amabilis × polyanthus)* als nieuw gewonnen plant.
3. *Narcissus* hybr. *Mrs. Pape (cernuus pulcher × Empress)* als nieuw gewonnen plant.
4. *Narcissus bicolor* hybr. var. *Princess Colibri*, als nieuw gewonnen plant.

Alle vier ingezonden ter beoordeeling door GEBROEDERS DE GRAAFF te Leiden.

5. *Narcissus Tazetta* var. *Maestro*, als nieuw gewonnen plant.
6. „ „ „ *Masterpiece*, als „ „ „

Beiden ingezonden door de firma V. SCHERTZER & ZOONEN te Haarlem.

Getuigschriften 2e Klasse voor:

1. *Anemone fulgens „Carminata"*, als nieuw ingevoerde plant ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.
2. *Gladiolus Kotschyanus*, ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
3. *Cyrtanthus Huttoni*, BAKER, als onvoldoend bekende plant ingezonden met de sub. 2 genoemde door de firma ANT. ROOZEN & ZOON te Overveen.
4. *Narcissus Tazetta* hybr *Atlas*, als nieuw gewonnen plant.
5. „ „ „ *Leonard da Vinci*, als nieuw gewonnen plant.
6. „ „ „ *Leonore*, als nieuw „ „

De inzendingen sub. 4, 5 en 6 afkomstig van de firma V. SCHERTZER & ZOONEN te Haarlem.

Botanisch Getuigschrift voor:

Onosma alba rosea, ingezonden als nieuwe plant door de firma ANT. ROOZEN & ZOON te Overveen.

Eervolle vermelding voor:

Eene verzameling bloemen van *Primula Auricula*, ingezonden door MR. J. H. SCHOBER te Putten.

Dankbetuigingen voor:

1. *Doronicum caucasicum*, als onvoldoend bekende plant.
2. Verzameling van *Orchis* in zeven soorten en verscheidenheden.
3. „ „ dubb. vroege *Tulpen* in 75 „
4. „ „ enk. „ „ „ 100 „

De inzendingen 1—4 allen van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

5. *Cineraria hybrida*, ingezonden wegens milden bloei.

6. Verzameling Alpenplanten in 7 soorten en verscheidenheden.

Beide inzendingen van de firma Ant. Roozen & Zoon te Overveen.

Teruggevraagd werden:

Eenige door den heer Mr. J. H. Schober ingezonden Orchideeën; de leden der Commissie, meer in het bijzonder belast met de beoordeeling van deze planten, werden niet ter vergadering opgeroepen, omdat de Orchideeën niet zeker konden verwacht worden.

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

1. *Anemone fulgens atrosanguinea,* ingezonden als nieuwe plant.
2. *Anemone fulgens Imperatrice de Russie,* ingezonden als nieuwe plant.
3. *Anemone stellata alba (1891),* ingezonden als nieuwe plant.
4. *Narcissus Burbidgei Agnes Barr (1886),* ingezonden als nieuwe plant.

(Door dezelfde inzenders reeds ter beoordeeling ingezonden 9 Mei 1891).

5. *Narcissus Burbidgei Ellen Barr (1887),* ingezonden als nieuwe plant.
6. *Narcissus Burbidgei Etta (1887),* ingezonden als nieuwe plant.
7. „ „ *Little Dirk (1886),* ingezonden als nieuwe plant.
8. Dubb. vroege Tulp *Rosaura,* Krelage, „ „ nieuwe plant.
9. Dubb. vroege Tulp *Rose tendre,* Krelage, ingezonden als nieuwe plant.
10. *Sanguinaria canadensis fl. pl.,* ingezonden als onvoldoend bekende plant.

Deze 10 inzendingen allen van de firma E. H. Krelage & Zoon te Haarlem.

11. *Gladiolus grandis,* ingezonden als onvoldoend bekende plant.
12. *Primula farinosa alba,* ingezonden als nieuw gewonnen plant.
13. *Gladiolus Watsonianus,* ingezonden als onvoldoend bekende plant.

De inzendingen sub. 11, 12 en 13 van de firma Ant. Roozen & Zoon te Overveen.

De verzameling dubb. vroege Tulpen bestond uit de volgende verscheidenheden: *Alida Gore, Andromeda, André del Sarte, Antoinette, Alba maxima, Athalie, Arabella, Béatrice, Blanche hâtive, Bruid Marie, Clothilde, Cousine, Couronne d'or, Duke of York, Epaulet d'or, Extremité d'or, Frans Joseph, Fluweelen mantel, Garrick, Geertruida Marie, Grand vainqueur, Gele Tournesol, Gloria Solis, Hogarth, Hecla, Imperator rubrorum, Kaiser Wilhelm, Lucretia, Le blason, Lady Palmerston, Lord Beaconsfield, La superbe, La grandesse, La Coryphée, Leonard da Vinci, La Victorieuse, La surpassante, La Candeur, La Montagne, La Bergère, La citadelle, Lac van Haarlem, Merveille, Michel Angelo, Murillo, Purperkroon, Phoenix, Prins van Oostenrijk, President Garfield, Parmesiana, Pelissier, Queen Victoria, Rubra maxima, Rose blanche, Rose à merveille, Rex rubrorum fol. var., Rosine, Rex magnifica, Regina nigrorum, Rex rubrorum, Regina rubrorum, Rose de Gand, Roode Tournesol, Rose et violette, Salvator rose, Sesostris, Sultana favorite, Thalia, Triomphe des roses, Titiaan, Tasso, Tournesoll, Turka, Vuurbaak, Virgilius, von Siebold, Violet superieur* en *Witte Murillo.*

De verzameling enk. vroege Tulpen uit: *Admiraal Reyniers, Adeline, Artis, Alba regalis, Alida Maria, Alpherus, Bruid van Haarlem, Brutus, Beauté parfaite, Bonte zwaan, Blanchard, Bacchus, Berghem, Belle Therèse, Couleur cardinal, Couleur ponceau nova, Cerise rouge, Couleur ponceau, Chrysolora, Cerise gris de lin, Donna Maria, Duchesse de Parma, Dorothea blanche, Delicatissima, Duc d'Orange, Duc de Holstein, Drapeau rouge, Empress of India, Eleonora, Feu d'Anvers, Gouden Standaard, Grand Duc de Russie, Globe de Rigaut, Grootmeester van Malta, Gele prins, Gele witgerande Pottebakker, Gouden bruid van Haarlem, Hof van Braband, Jagt van Delft, La gaeté, la belle Alliance, Louis d'or, L'abbé Lecordaire, La précieuse, Lac van Rijn, La reine, Leonard da Vinci, La riante, Mon trésor, Marsias, Ma plus aimable, Molière, Nelly, Pink beauty, Paul Moreelse, Princesse Marianne, Pigeon, Parière spective, Prins van Oostenrijk, Proserpine, Président Lincoln, Purperkroon, Paul Moreelse* (fijn), *Queen of the Yellows, Roi cramoisi, Roode prins, Rose bruid van Haarlem, Rose de chine, Roode Standaard, Rozenburg, Rose luisante, Rose gris de lin, Rosamunda Huijkman, Rosa applati, Roi Pepin, Rose délicate, Samson, Thomas Morus, van Spaandonck, van Mieris, Verboom, Vuurvlam, van der Neer, Vesuvius, Victoria, Witte Pottebakker, Witte roodgestreepte Pottebakker, Witte Zwaan, Witte Valk, Witte Grootmeester, Wapen van Leiden, Wit en rood bordé, Witte bruid van Haarlem, Zilveren Standaard* en *Zinnober.*

De verzameling Orchis bestond uit: *O. Bivonae, Morio, latifolia, Sambucina, Sambucina rubra, Sicula* en *tridentata.*

Alle deze inzendingen waren van de firma E. H. Krelage & Zoon.

De verzameling „Alpenplanten" der firma A. Roozen & Zoon bestond uit: *Arnebia echioides, Anemone memorosa alb. pl., Cyclamen persicum album* en *rubrum, Primula Sieboldi var., Primula farinosa* en *Thalictrum anemonoides.*

Ter kennisname waren nog neergelegd, door Prof. Hugo de Vries, eenige zakjes in drie grootten, vervaardigd van doorschijnend gemaakt papier en in den handel gebracht door P. J. Schmitz te Dusseldorf. Deze zakjes werden door den fabrikant aanbevolen, ter bescherming van vruchten (druiven, perziken, enz.) tegen stof, insecten, vogels, daar zij zeer gemakkelijk om die vruchten bevestigd kunnen worden en, volgens den fabrikant, zoo duurzaam zijn, dat zij meerdere jaren dienst kunnen doen. Op de tentoonstelling te Dusseldorf werd er reeds eene medaille aan toegekend. Ook bij hybridisatie-proeven zullen deze zakjes zeer goed dienst kunnen doen, ter behoeding der bloemen tegen bevruchting door ander stuifmeel.

Ter vergadering werd mededeeling gedaan van een schrijven van den heer C. G. van Tubergen Jr., waaruit met leedwezen vernomen werd, dat deze, wegens gebrek aan tijd, geen deel wenschte uit te maken der Commissie van beoordeeling.

De volgende leden waren aanwezig: Joh. de Breuk, Voorzitter, J. van den Berg, W. J. Eldering, S. A. de Graaff, H. Hoogervorst, L Kruijff, J. C. de Lange, J. J. de Langen, D. Mater, G. C. van Meeuwen, J. H. Schober, H. D. Willink van Collen, G. H. van Waveren en

B. A. Plemper van Balen,
Secretaris der Commissie.

Amsterdam, 12 Mei 1892.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van Woensdag 11 Mei.

Trots het gunstige jaargetijde waren ook ditmaal slechts weinige inzendingen aanwezig. Hyacinthen, wier bloeitijd ten einde spoedt, zag men heden wederom niet; van bolgewassen vond men in hoofdzaak slechts eenige groepen Narcissen en een uitgebreide collectie enkele- en dubbele tulpen, te zamen in nagenoeg twee honderd verscheidenheden, die, in karaffen geplaatst, de geheele lengte van een der muren innamen. Door deze zending toont de firma Krelage het stelsel der halfmaandelijksche keuringen krachtig te willen steunen, maar bij andere inzenders schijnt het eerder ontmoedigend te werken. En inderdaad, twee maal in de maand is, althans voorloopig, te veel. Men kan niet verwachten, dat het aantal inzendingen door dien maatregel verdubbeld zal worden, en dan volgt van zelf, dat op elke bijeenkomst dit aantal belangrijk kleiner moet zijn dan ten vorigen jare. En dit werkt natuurlijk op de opkomst der leden en op de lust tot inzenden ongunstig. Ten vorigen jare waren de bijeenkomsten voor kweekers, liefhebbers en leeken zeer leerzaam, thans is dit natuurlijk in mindere mate het geval.

Behalve de genoemde pracht-verzamelingen van tulpen zonden de heeren E. H. Krelage en Zoon nog in

Vier nieuw ingevoerde Narcissen, ter afzonderlijke beoordeeling aangeboden: *Narcissus Burbidgei Ellen Barr*, 1 karaf, in 1887 in den handel gekomen; *Narcissus Burbidgei Agnes Barr*, 1 karaf, omstreeks 1886 in den handel gekomen; *Narcissus Burbidgei Little Dirk*, 1 karaf, omstreeks 1886 in den handel gekomen; *Narcissus Burbidgei Etta*, 1 karaf, in 1887 in den handel gekomen. Deze Narcissen werden door de inzenders sedert zij in den handel kwamen gekweekt, maar er is nog geen gelegenheid geweest ze aan de Bloemen- en Plantencommissie te kunnen aanbieden.

Twee nieuw gewonnen dubbele vroege Tulpen, ter afzonderlijke beoordeeling aangeboden: *Rose tendre* KRELAGE, 4 karaffen; *Rosaura* KRELAGE, 4 karaffen. Deze beide Tulpen zijn hier te lande gewonnen en door de inzenders werd eenige jaren geleden de geheele editie er van in openbare veiling aangekocht. Zij zijn nu gereed om in den handel gebracht te worden.

Anemone stellata var. *alba*. Nieuwe verscheidenheid in 1891 door de inzenders voor het eerst ingevoerd.

Drie nieuw ingevoerde varieteiten van *Anemone fulgens*, ter afzonderlijke beoordeeling aangeboden. *Anemone fulgens* var. *Imperatrice de Russie*, 1 karaf. Deze geheel nieuwe Anemone is door de inzenders in het najaar 1891 ontvangen, zij kwam toen het eerst in den handel en is nog nimmer op eenige tentoonstelling aangeboden. *Anemone fulgens* var. *Carminata*, 1 karaf. Andere nieuwe verscheidenheid in 1891 voor het eerst ingevoerd. *Anemone fulgens* var. *atrosanguinea*, 1 karaf. Andere nieuwe verscheidenheid sedert kort ingevoerd. Ter vergelijking werden tevens tentoongesteld drie reeds bekende vormen van *Anemone fulgens* als: *Anemone fulgens, Anemone fulgens fl. pleno, Anemone fulgens Aldborohensis,* waarvan de laatste op 9 Mei 1891 een getuigschrift eerste klasse verwierf.

Doronicum caucasicum M. B. Als onvoldoend bekende plant aangeboden. Sedert jaren door de inzenders gekweekt maar niet aan den handel aangeboden; komt naar het schijnt thans uiterst zeldzaam voor en wordt te vergeefs in bijna alle catalogi van specialiteiten gezocht.

Sanguinaria canadensis flore pleno. Als onvoldoend bekende plant aangeboden. De hier ter beoordeeling ingezonden vorm der bekende *Sanguinaria canadensis*, zou in den handel als dubbele verscheidenheid kunnen worden beschouwd. De verdubbeling, die zich in alle bloemen der partij op gelijke wijze voordoet, bestaat gelijk men kan waarnemen, in een vermeerdering van het aantal petalen, die op zichzelf veel smaller zijn dan in de type, terwijl verder de meeldraden bladachtig geworden zijn. Ter vergelijking werd de gewone vorm van *S. canadensis* tevens tentoongesteld.

Eindelijk nog eene collectie aard-Orchideeën in potten, bestaande uit soorten van het geslacht *Orchis*, n.l. *O. Bivonae*, *O. sambucina* met gele, en *O. sambucina rubra* met roode bloemen. *O. sicula*, *O. tridentata*, en de beide bij ons ook op weilanden algemeen voorkomende inlandsche soorten: *O. latifolia* en *O. Morio*. Het is een verschijnsel, dat met vreugde begroet wordt, dat de voorliefde voor aard-Orchideeën zoo snel toeneemt, dat zij op onze plantenkeuringen zoo herhaaldelijk gezien worden, en ons reeds zoo talrijke lieflijke vormen doen kennen. De invloed der 's-Gravenhaagsche Orchideeëntentoonstelling in deze richting valt niet te miskennen.

De tweede plaats onder de inzenders nam ditmaal de firma ANT. ROOZEN en ZOON te Haarlem in. Van haar troffen ons allereerst drie soorten van *Gladiolus*, de *G. Kotschianus* als nieuwe plant, de welriekende *G. grandis* en de *G. Watsonianus* van de Kaap de Goede hoop, welke beide laatste als onvoldoend bekende planten werden aangeboden. Losse, sierlijke, in houding aan *Ixia's* herinnerende soorten, doch met groote fijne, wijd openstaande bloemen. Daarnaast prijkte een *Cyrtanthus Huttoni*; die evenals de eerstgenoemde *Gladiolus* een getuigschrift tweede klasse verwierf.

Bijzonder trok de aandacht een schotel met Alpen-juweeltjes, alle sierlijke kleine rijkbloeiende, aan de hooge streken der Alpen herinnerende plantjes. De merkwaardige, sprekend op een anemoon gelijkende *Thalictrum anemonoides*, de heerlijke *Arnebia echioides* met hare gele, bruingevlekte kelkjes, de bij ons niet onbekende *Anemone nemorosa alba plena*, de *Cyclamen persicum album* en de *C p roseum* en eindelijk twee *Primula's*: *P. cortusoides* var. *Nancy* en *P. farinosa*.

In het bijzonder vestigen wij de aandacht op de zeer dankbaar bloeiende *Primula farinosa*, die bij uitzondering in onze tuinen wordt aangetroffen. Zij komt in het Noorden en midden-Europa in het wild voor, en kan tot de „vaste planten" gerekend worden.

De inzenders vonden tusschen een partij zaailingen van deze *Primula's* eene *Primula farinosa alba*, en achten de afwijking met witte bloemen groot genoeg, om haar onder dezen naam, der Commissie als een nieuwe plant aan te bieden.

Onosma alba roseum. Deze aardige Boraginee is niet nieuw en toch bloeide zij het vorig jaar voor het eerst in Europa, waarom wij haar als een onvoldoend bekende plant aanbieden.

Cineraria hybrida WILLD. Het was geenszins de bedoeling deze plant als „nieuw" der Commissie aan te bieden daar zij reeds in 1786 door den Engelschen tuinier MASSON, die op last van het bestuur van den plantentuin „Kew" Zuid-Afrika bereisde en tevens de Canarische eilanden bezocht, van waar hij de *Cineraria* (aschkruid) naar Europa medebracht. Door hybridisatie en uitzaaiing heeft men een zeer groot aantal verscheidenheden verkregen, die door de groote levendigheid der kleuren, door vorm en afmeting der bloemen, elkander den eereplaats betwisten. Als een voorbeeld van kweeking werd deze plant ingezonden, omdat de inzenders de overtuiging hebben, dat dit fraaie geslacht nog te weinig gekweekt wordt. De hier aangebodene plant is negen maanden oud, en prijkte op Zaterdag 7 Mei j.l. met 410 bloemhoofdjes en een aantal knoppen. Hoe groot zou het aantal bloemen wel zijn? Het antwoord op deze vraag geeft de berekening dat elk bloemhoofdje gemiddeld 15 straalbloemen en 110—120 buisbloemen heeft. De geheele plant prijkt dus met ongeveer 6000 straalbloemen; in het geheel met ruim 700.000 bloempjes.

Nieuwe Narcissen werden ingezonden door de Heeren GEBR. DE GRAAFF te Leiden en V. SCHERTZER EN ZOONEN te Haarlem.

De eerstgenoemde firma zond in: *Narcissus Mrs. Alfred Pearson*, zaailing uit een *Narcissus Leedsi amabilis*, gekruist met *Narcissus Polyanthus*; *Narcissus Princess Colibri*, zaailing uit *Narcissus bicolor*; *Narcis lorry Plemp*, zaailing uit *Narcissus moschatus* × met *bicolor*; *Narcis Mrs. Pope*, zaailing uit *N. cernuus pulcher* × met *Empress*.

De heeren SCHERTZER EN ZOONEN zonden in: Trosnarcissen. *Narcissus Tazetta*. Nieuwigheden uit zaad gewonnen door V. SCHERTZER EN ZOONEN. *Maestro*, wit met donker oranje kroon, bekroond in 1890 op de tentoonstelling der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur te Haarlem; *Masterpiece*, lichtgeel met oranje kroon; *Atlas*, wit met citroengele kroon: *Leonore*, donker geel met oranje kroon; *Leonore da Vinci* geel met oranje kroon.

Deze Narcissen droegen in het algemeen zeer de goedkeuring weg, en werden door de Commissie met getuigschriften eerste en tweede klasse beloond, zooals men in het officieele verslag vermeld vindt.

Eindelijk valt nog een fraaie bloem van *Passiflora quadrangularis*, ingezonden door het Kon. Zoöl. Genootschap *Natura Artis Magistra*, en een collectie bloemen van *Orchideeën* en *Primula Auricula* van den heer Mr. J. H. SCHOBER te Putten te vermelden. Van de Primula zagen wij een groot aantal losse bloempjes in mos op schotels gegroepeerd, met een bijna oneindige verscheidenheid in kleuren en teekeningen. Van de Orchideeën de zonderlinge *Restrepia leopardina aurea* en eenige andere soorten omtrent welke de inzender de Bloemen- en Planten-Commissie om eene juiste opnaamstelling verzocht.

De hoogere tuinbouwkunst.

VII.

In de vorige opstellen hebben wij alleen nog slechts een overzicht gegeven hoe nieuwigheden tot ons komen, hoe zij nu eens toevallig ontstaan, doch meestal de vruchten kunnen

genoemd worden van arbeid van jaren, een arbeid hoogst genotrijk, maar ook vol verdrieten en teleurstellingen. Hoe eenmaal en ook nu nog gegaard wordt in den grooten tuin van moeder natuur, op hooge bergen, ver afgelegen plaatsen, tot het gure noorden of in de tropische landen van den evenaar, vermoeiend, kostbaar, vol gevaren. die meer en meer toenemen, nu alleen nog slechts onbewoonde streken ondoorzocht zijn.

Het zijn echter volstrekt niet altijd de vinders of kweekers zelf die de nieuwigheden in den handel brengen, maar meestal gaan zij in handen der groote firma's over en daarmee dan ook het geboorterecht. Daar zijn firma's die zich speciaal op het uitgeven van nieuwigheden toeleggen, hoewel ze daarbij toch zonder uitzondering ook een groote reeks andere planten in hunne prijscouranten opnemen. Vooral voor die firma's met hoog geplaatste clientèle, die zelf betrekkelijk weinig kweeken, maar naar de behoeften bij andere kweekers zich van wat noodig is voorzien, is het uitgeven van nieuwigheden van zeer groot belang tot het aanwerven van nieuwe adressen. Als hier in Engeland iets nieuws wordt bekroond, kan men zeker zijn dat in enkele dagen een groot aantal bestellingen bij den kweeker inkomen, direct van de tuinbazen of door middel van groote firma's, die meestal een twaalftal zware planten bestellen, waarvoor ongeveer f 12 per stuk wordt betaald, doch dikwijls zelfs meer.

Vooral in Engeland is men er op uit, door kunstgrepen den handel uit te breiden, speciale culturen heeft men hier zeer veel, maar men bepaalt zich daarom toch nimmer tot één product. Veelal biedt men het publiek in net uitgevoerde, weinig botanische prijscouranten de grootst mogelijke verscheidenheid aan, om toch maar allen met alles te kunnen dienen, ja tot blikwerken toe. Zelfs leveren de Londensche firma's niet alleen planten, zaden, gereedschappen, maar voorzien de liefhebbers zelfs ook met tuinbazen, waarvan het doel duidelijk genoeg is op te merken.

Wat hier dan ook in Engeland op het gebied van nieuwigheden wordt gedaan, zou in geen enkel opzicht voor ons land van toepassing zijn. Wil men zich bij ons op het winnen van nieuwigheden toeleggen, dan zal men toch steeds het oog op het buitenland moeten houden, en dus ook vooraf een veel grooter aantal exemplaren in voorraad dienen te hebben.

Men schimpt hier in Engeland dikwijls geducht op de nieuwigheden van het buitenland, die meestal van Franschen oorsprong zijn. Maar werkelijk zijn vele firma's hier, hoe degelijk ook in het algemeen, niet altijd heilige boontjes. Vooral het woord *verbeterd* komt in de zaadlijsten dikwijls voor, waar het gerust had kunnen worden weggelaten. Zoo iets is waarlijk een niet onaardig middel om zich van een groote hoeveelheid zaad te ontdoen. *Verbeterde komkommer,* dat en dat soort, wat door het geloovig publiek ook als beter gedacht wordt.

Maar evenals tusschen veredelde bloemen de wilden steeds met kracht opschieten en het onkruid zoo gemakkelijk te herkennen is, zoo zal ook wel steeds onder de nieuwigheden het wild blijven groeien en dat is niet zoo heel erg, en leert ons voorzichtig zijn. De waarde van nieuwigheden leert men eerst na jaren kennen; veel is in de laatste tien jaren verschenen wat reeds lang is vergeten en nooit meer wordt gezien, maar wat werkelijk waarde heeft, weet zich bekend te maken en algemeen te worden.

Zoo zagen wij gisteren voor het eerst de *Lobelia Reine blanche*, die nog zeer jong is. Maar reeds bekroond, is het zeker dat dit kleine nieuwe plantje, zooveel beter dan de oude witte, in enkele jaren overal en overal zal zijn te vinden.

Alleen de gebrekkige manier waarop de buitenlandsche kweekers nog met elkaar zijn verbonden, en de verschillende talen als een groot struikelblok in den weg, zijn oorzaak dat van zulke nieuwe volksbloemen in een enkel jaar niet een oplaag van duizenden kan verspreid worden, maar dat zij van hand tot hand moeten gaan met groot verlies van tijd en verlies voor den winner.

Eenmaal zal zulks oneindig beter ingericht zijn. Zoo zijn reeds nu vele Engelsche en Amerikaansche firma's onderling met elkaar verbonden en zien de nieuwigheden op één dag in beide landen het licht.

Dat vooral danken wij dit aan de *Chrysanthemums* en de rozen, waarvan de nieuwigheden zoo snel verspreid worden als bij geene andere gewassen het geval is. Zoo werkt hier, hetzij terloops opgemerkt, de hoogere tuinbouwkunst als een aaneensluiting der natiën. Hoe gaarne zouden wij zien, dat ook de Hollandsche firma's in Engeland en elders met firma's aldaar waren aangesloten. wat voor ons, die zich zoo gemakkelijk in het buitenland bewegen, gemakkelijk te verkrijgen was. Agent van buitenlandsche firma's te zijn beteekent niet veel, maar in het buitenland door een groote firma vertegenwoordigd te worden, is van veel belang.

Nog is er iets, het valt ons juist in, dat tegen de uitbreiding van siergewassen in het algemeen wordt aangevoerd en dat is, dat de toevoer van nieuwe variëteiten de keuze steeds moeilijker maakt. Men heeft gelijk te beweren, dat het beter is slechts een twintigtal goede soorten dan een honderdtal of meer dooreen gemengd, maar men moet niet vergeten. dat wij ons meer en meer gewennen aan het kennen van namen, het onderscheiden der soorten, dat de hulpmiddelen tot de juiste benamingen steeds toenemen. En, wat nog van veel grooter belang voor ons kweekers is, bij het zich steeds ontwikkelen van den tuinbouw, bij het toenemen der moeilijkheden, wordt een groot gevaar geweerd, men zal wel kunnen begrijpen wat hier bedoeld wordt. Het is niet aangenaam anderen te treffen.

Evenals wel alle kunsten, zoo ook heeft de hoogere tuinbouwkunst hare geheimen, hare kunstgrepen, nieuwigheden te bemachtigen en nieuwigheden in den handel te brengen.

Om alweer Engeland als voorbeeld te nemen waar wij beter te huis zijn dan elders waar de tuinbouw in de wereldstad zooveel te zien en zooveel te leeren geeft, worden een groot aantal nieuwigheden door liefhebbers gewonnen (geen broodliebbers). Engeland is rijk aan warme en zaakkundige liefhebbers en waar die zijn moet de tuinbouw wel hoogklimmen; zij bezitten alles wat juist de kweeker zoo dikwijls ontbeert. wat hem dag aan dag in den weg staat, zij bezitten veel vrijen tijd, zij zijn door middelen begunstigd die slechts weinige kweekers bezitten. Wij kweekers zijn arm!

Waar een zaak door zulke liefhebbers wordt gesteund, kan zij wonderen doen, en als Engeland op groote zaken trotsch mag zijn, komt het alleen daardoor, dat de tuinbouw door het publiek krachtig wordt gesteund. Waar voor eene kunst geld is te vinden, kan de kunst, kunst blijven, en tot kunst in hare schoonste vormen worden opgevoerd, waar echter de hefboom van werkkracht, de machtarm, ontbreekt, daar is niets anders dan rust. Daarom kunnen wij Hollandsche kweekers ons zelf veel vergeven, daar er weinig op het publiek valt te rekenen, dat in den tuinbouw een zeer slechte speculatie ziet.

In dit opstel, tijd dringt ons om kort te zijn, zullen wij daarover niet verder uithalen; zeker is het echter dat het onzen vaderlandschen tuinbouw zeer ten goede zou komen als het groote publiek anders over den tuinbouw dacht.

Om op Engeland terug te komen, zoo zijn wij vast overtuigd dat vele nieuwigheden door genoemde liefhebbers gewonnen, voor weinig of om niet aan kweekers worden afgestaan.

In elk geval is het zeker dat tuinbazen, en zooals wij reeds meedeelden worden zij door groote firma's in het zoeken van betrekkingen en alles geholpen, in meer dan één opzicht, belangrijke diensten aan den tuinbouw bewijzen. Echter doet de herkomst van een nieuwe plant weinig ter zake, evenmin hoe zij werd voorgebracht, de hoofdzaak is dat zij daar is, al is het uit een geschiedkundig oogpunt van belang de wording en geboorteplaats van Flora's kinderen te kennen.

Wenschelijk zou het ook in meer dan een opzicht zijn dat de bijzonderheden bij het in den handel brengen werden vermeld wat volstrekt niet tot nadeel van den kweeker zou zijn; zulke bijzonderheden geven meer vertrouwen, meestal lekken ze later toch uit. Het zou dwaas zijn het publiek te doen gelooven dat men dat alles zelf had gewonnen.

Meer dan eenmaal is men dwaas genoeg geweest oude planten als nieuwe uit te geven en nog sterker is het, nieuwigheden tweemaal als zoodanig voor het publiek te laten komen.

Ook is het verwisselen van namen voor dezelfde plant, varieteitsnamen, geene botanische verbeteringen, sterk af te

keuren daar daardoor verwarring ontstaat tot nadeel van de koopers.

Dikwijls ook kost het zeer veel moeite en nasporingen te weten of iets werkelijk nieuw is of niet, en kan men daarmee niet te voorzichtig zijn. Sedert wij echter daarin Engeland zijn nagevolgd en Bloemen- en Planten-Commissiën bezitten, is zoo iets haast niet meer mogelijk.

Die zouden zonder uitzondering de vraagbaak moeten zijn voor elken kweeker en zouden wij sterk aanraden geene planten in den handel te brengen, die niet door de Commissie als zoodanig worden waardig gekeurd. Wenschelijk zou het dan zijn, nog voor men tot een massa-cultuur overging, vooraf, zij het ook onder geheimhouding, het oordeel van de Commissie te vragen.

(Wordt vervolgd).

Komkommercultuur in Engeland.

Ofschoon de groenteteelt in Engeland geen groote rol speelt, zoo neemt toch de kweeking van komkommers de eerste plaats in voor de groentemarkt en kunnen zich lieden, welke het niet met eigen oogen gezien hebben, er nauwelijks een begrip van maken.

Na de komkommers komen tomaten, boonen en druiven welke gewoonlijk met deze kweeking gepaard gaan.

Er zijn bloemisterijen, welke zich speciaal met deze artikelen afgeven en ik telde bij eene bloemist niet minder dan 185 serres. De komkommerserres in Engeland zijn meestal 15 à 20 meter lang, 3½ meter breed en 4½ meter hoog. Er is geen tusschenruimte bij de serres, zij zijn namelijk alle met elkander verbonden. De glazen daken rusten op posten van ½ voet breed, en deze rusten op muren. Tegelijkertijd worden deze posten als dakgoten gebruikt, daar al het regenwater der glasdaken hierin wordt opgevangen, en dan in eene waterbak, welke zich in iedere serre bevindt, wordt geleid. Deze waterbakken zijn in het midden der serres, en om nu het water voor te bereiden voor het gieten. zijn de verwarmingspijpen over de waterbakken gelegd en zijn aan de pijpen kranen, welke men alleen te openen heeft om het noodige warme water te krijgen; eene andere manier van aanleg is, dat men door alle serres welke met elkander verbonden zijn, ééne waterbak heeft, en de pijpen door deze gaan, waardoor dan het water verwarmd wordt. Het voordeel dat men hiervan heeft, is dat het goedkooper in aanleg is, doch het nadeel kan veel grooter zijn, daar deze waterbak veel damp geeft en bij aanhoudend donkere dagen het afvallen der jonge vruchten veroorzaken.

De serres worden verwarmd door een verwarmingstoestel met water, 4 pijpen in iedere serre, links en rechts eene pijp, en twee pijpen in het midden der serre; ook zijn er bloemisterijen waar twee pijpen aan ieder zijde van de muur loopen, doch zou dit minder goed zijn, wijl de warmte te sterk voor de planten is.

Onder het glas is een spalier van ijzerdraad aangebracht, welke eene breedte van 15 cm. heeft, en dient voor het aanbinden der planten. De aarde welke men voor deze kweeking gebruikt is afgestoken leemige graszoden. Deze worden in de herfst gestoken, aan hoopen gezet en dan in de winter fijn gemaakt en vermengd met ½ deel oude paardemest. Voor zaailingen neemt men dezelfde aarde, alleen wordt zij fijner gezeefd. Voor het aankweeken der zaailingen is in iedere teelderij eene bijzondere voor dat doel ingerichte serre. Deze heeft den vorm als de andere, alleen dat de grondmuur 3 voet hooger is om een bed in de serre te maken, en wordt dan met frische run aangevuld. Men zaait de zaden eind December in zaaischalen of bakjes. Zoodra zich de zaadblaadjes ontwikkelen, worden de plantjes in groote stekpotjes gezet en blijven dan in de potjes tot de ontwikkeling van het 3de blad, en worden dan op een afstand van 2 voet in de serre uitgeplant, aan iedere zijde der muur.

De serre moet voor de beplanting met frische aarde zijn aangevuld en na verloop van 2 maanden wordt nog een weinig aarde aangebracht.

Wanneer de planten eene hoogte van 3 voet hebben gekregen, worden de spitsen uitgeknepen. Nu beginnen de planten spoedig van de zijde uit te spruiten, en wordt ieder lootje weder op twee oogen gepinceerd, echter alleen die oogen welke direct aan den stam zijn, de overigen worden op één oog gepinceerd. De niet goed ontwikkelde bloemen, alsmede de slechte bladeren worden verwijderd en moet men nu geregeld nazien om zoo noodig nog te pinceeren en ze nauwkeurig aan de spalier binden. De temperatuur is des nachts 65 Grd. Fahrenheit, en bij dag voor men lucht geeft 90 à 100 Grd. Fahr. (zonnewarmte). Met het lucht geven, moet men zeer voorzichtig zijn, daar bij te veel frische lucht de bladeren beginnen te welken; ook moet men de zon niet te sterk laten schijnen, want de bladeren verbranden zeer spoedig, daarom begint men dan ook al half Maart te schaduwen. Elken morgen wordt gegoten, des avonds de onderste bladeren gesprenkeld en de wegen bevochtigd voor herstel van de vochtigheid der lucht, op warme dagen moet men dikwijls het spuiten en bevochtigen der wegen herhalen.

De ruimte in de wegen wordt met boonen (in potten) beplant, zoo, dat links en rechts van den weg 2 rijen potten worden opgesteld, iets wat hier zeer goed betaald wordt, want de prijs der boonen is gemiddeld per 100 stuks 50 à 60 ct.

Een komkommerserre kan per week 18 dozijn komkommers voortbrengen en de prijs per dozijn is *f* 2.40, alzoo *f* 43.20 per serre buiten de opbrengst der boonen gerekend. Hiervan gaat af arbeidsloon 3 gulden en voor cokes 3 gulden.

Natuurlijk is het niet juist aan te geven, wijl de markt ook rijzend en dalend is, evenwel rekent men in deze tijd voor een goede komkommer 60 ct. en in de zomer 25 à 30 ct.

De oogst begint half Maart tot half October en dan worden de serres voor Chrysanthemum's gebruikt, welke de meesten als bijzaakje beschouwen. De beste komkommers zijn voor deze broeierij *Cardiff-Castle* en *Rochford-Improved*, deze beide soorten hebben buiten hare goede qualiteit nog het voordeel, dat ze niet zoo spoedig verwelken. Buitendien worden nog gebruikt *Rollison's Telegraph* (zeer lange groene) *Bischof's-komkommer* en *Star of Nord.*

Deze korte beschrijving, welke hoofdzakelijk alleen voor vakmannen bedoeld is, geeft een klein denkbeeld der kweeking, evenwel zijn er nog vele komkommerteelers, die niet juist deze manier en aanleg der serres hebben, doch ik zag zeer goede resultaten met dezelve en vernam uit goede bron dat deze de meest practische is.

Walthamston, 9 Mei 1892. L. C. Bobbink.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van de inlichtingen, gegeven door Dr. J. Ritzema Bos.

22. Op een bepaald stuk weiland schijnen alle voorwaarden voor leverbotziekte aanwezig te zijn; „althans wij weten nu met zekerheid, dat vele schapen, die wij dit jaar verloren door leverbotziekte en ook vroeger in grooten getale te gronde gingen, juist diegene zijn, welke op de bovengenoemde lage weilanden hebben geloopen. Ongelukkigerwijze is dit eene uitstekende weide in andere opzichten, zoodat het moeilijk gaat, deze niet weer te gebruiken. Ik herinner mij echter dat de leverbot in een bepaald ontwikkelingsstadium door het schaap wordt opgenomen, hetgeen dus ook in een bepaalden tijd van het jaar moet vallen. Wanneer die tijd is aan te geven, dan zou daarmede ook bekend zijn, in welk gedeelte van het jaar die weide niet gevaarlijk is, en wij er dus de schapen veilig kunnen weiden, zonder de botziekte in de dieren te brengen". (Wilhelminadorp). — Het antwoord, op deze vraag gegeven, is hier minder op zijne plaats; maar ik vermeld de vraag zelve hier, omdat zij aanleiding gaf tot eene verdere correspondentie over de vraag: aan welke *soorten* van planten, die gedurende een gedeelte van het jaar onder water gedoken zijn, zich de geëncysteerde Cercariën, waaruit de leverbot ontstaat, bij voorkeur, aan welke zij zich occasioneel en aan welke zij zich in het geheel niet vasthechten. Daarover zullen in den loop van het jaar 1892 nasporingen worden gedaan.

23. Knobbels aan de takken van een' eik. (Wageningen). Het gelukte mij niet, een' dierlijken of een' plantaardigen pa-

rasiet te ontdekken. Ik zond de takken met knobbels aan Dr. Heinsius, die mij schreef: „De knobbels aan eikentakken komen ook hier (Amersfoort) in den omtrek voor. Ook zijn dergelijke voorwerpen al eens ingezonden aan de Wetenschappelijke Commissie der Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde; het onderzoek heeft toen echter niets opgeleverd". De heer Heinsius zal echter zijn onderzoek herhalen. Inmiddels vond ik, dat de hier bedoelde ziekte-verschijnselen toch reeds zijn beschreven en afgebeeld; nl. 1°. reeds door Ratzeburg, die („Waldverderbniss", II, Taf. 45*a*, fig. 11, blz. 450) aan geenen parasiet denkt, maar meent dat de abnormaliteit ontstaan is tengevolge van eene door hem aan een bepaalden eikentak genomen proef; 2°. door Gustav Henschel. Deze handelt in het „Centralblatt für das gesammte Forstwesen", 1892, bl. 54, over die „Kropfkrankheit der Eiche, erzengt durch die Eichenfinne" (*Gongrophytes quercina*). Maar zijne mededeelingen zijn nog zeer onvolledig; hij bewijst ook niet, dat zijn parasiet — dien ik overigens tot heden niet in de knobbels kan aantreffen — de oorzaak der knobbelvorming is; en *Gongrophytes quercina*, waarvan Henschel in het geheel geene beschrijving geeft, kan door mij, bij beschouwing van zijne volkomen onvoldoende figuur, volstrekt niet met eenig bekend dier worden in verband gebracht; zelfs laat zich de klasse van dieren niet vaststellen, waartoe deze nieuwe parasiet zou moeten behooren. Een nader onderzoek van de hier bedoelde knobbelvorming, die vaak met geringen groei der stammen en takken gepaard gaat en dus niet altijd zoo geheel onschuldig is, blijft in hooge mate gewenscht.

24. Schildluizen op pereboomen. (Wageningen). Twee soorten: eene kleine (*Coccus conchaeformis*) en (minder algemeen) eene grootere (*Coccus Mali*).

25. Schildluizen op *Ribes sanguinea*, staande dicht bij een met schildluizen bezetten wijnstok. Is de schildluis van wijnstok en *Ribes* dezelfde soort? (Wageningen). Inderdaad is deze soort van den op den wijnstok levenden *Coccus Vitis* niet te onderscheiden. Of het inderdaad dezelfde soort is, kan eerst door voortgezette onderzoekingen worden uitgemaakt.

BOEKBESCHOUWING.

J. Ritzema Bos, Zoologie für Landwirthe.

Ofschoon dit boekje, zooals de titel aanduidt, in het bijzonder voor landbouwers bestemd is, is het toch uit den aard der zaak voor kweekers van tuinbouwgewassen evenzeer geschikt en aan te bevelen, en verdient dus ook in ons blad besproken te worden

Het is uitgegeven in de *Thaer-bibliotheek*, in het bekende handige formaat met bruinen omslag, en dit feit wijst reeds aan dat de omvang (182 bladzijden met 149 figuren) niet grooter is, dan waaraan een practicus juist behoefte heeft. Het is dan ook geheel ingericht met het oog op die behoefte; dit ziet men in de uiterst ongelijke ruimte, die verschillende, van een dierkundig oogpunt gelijkwaardige groepen er in beslaan. Die ruimte toch wordt geheel bepaald door het belang voor den landbouwer; bevat een groep geen nuttige of schadelijke dieren, dan wordt zij slechts ter loops genoemd, bevat zij die wel, dan wordt het algemeene gedeelte zóó behandeld, als noodig en nuttig is, om die schadelijke en nuttige soorten als voorbeelden daaraan te kunnen vastknoopen. In één woord, alles wat alleen uit een dierkundig, en niet uit een practisch oogpunt belangrijk is, is in dit werkje vermeden. Daardoor vormt het een boeiend, leerrijken en tevens genoegzaam volledigen leergang voor den man der praktijk.

Het is met bijzondere voldoening, dat wij hier wijzen op het feit, dat in een zoo bij uitstek Duitsche serie van practische boeken als de *Thaer-bibliotheek* vormt, een werk van een Nederlandsch schrijver is opgenomen. Trouwens het veel grootere werk *„Thierische Schädlinge und Nützlinge"*, dat wij voor eenigen tijd aankondigden, heeft aan onzen geleerden medewerker in het buitenland evenzeer als ten onzent, gezag verleend, en hem tot den aangewezen man voor zulk een boekje gemaakt als thans voor ons ligt. Grondige wetenschappelijke kennis toch, gepaard met een juist en op veeljarige ervaring steunend inzicht in de behoeften der praktijk, is iets, wat men zelden aantreft. Wij rekenen ons gelukkig, dat de uitgevers der *Thaer-bibliotheek* dit in een Nederlander gevonden hebben.

Moge het boekje, dat zich door matigen prijs, populair-wetenschappelijke stijl, en talrijke figuren vanzelf aanbeveelt, weldra ook in ons land algemeen verspreid en veelvuldig geraadpleegd worden.

VRAAGBUS.

Vraag No. 18. Op welke wijze kan men in een stadstuin, door muren ingesloten, veenmollen uitroeien? W. v. H.

TENTOONSTELLINGEN.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling**, op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer Izaäk Bulk, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer Th. van Zoest Hzn., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

's Gravenhage, **Rozen**, ter eere van H. M. de Koningin Wilhelmina, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. van Rossem, Secretaris, **Riouwstraat 1**.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. Voet.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Dr. J. R. B. te W. De bestuursvergadering der Ned. Phytopathologische Vereeniging zal op Woensdag 8 Juni om één uur plaats vinden in het Planten-phynologisch Laboratorium te Amsterdam; de algemeene vergadering dienzelfden dag elders.

Dodonée. Ontvangen het 2e nummer van den eersten jaargang van dit nieuwe Belgische blad.

C. H. C. te V. Vriendelijken dank voor Uw verslag. Met het andere stuk heb ik voorloopig geen haast.

Prijscourant.

Groenewegen & Co., Linnaeusstraat, Amsterdam. Prijscourant No. 124, 1892. Goedkoope voorjaarsaanbieding van Fuchsia's, Pelargonium's. Chrysanthemum's en andere planten voor tuinen, kassen en kamers.

Inhoud van Sempervirens no. 20, van Vrijdag 13 Mei 1892.

No. 22. ZATERDAG 28 MEI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 8 Juni a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Wetenschappelijke Commissie.

Het bestuur bericht, dat de algemeene vergadering in dit jaar plaats zal vinden op Woensdag 8 Juni te elf ure, in het den leden bekende lokaal van het Kon. Zoölog. Genootschap *Natura Artis Magistra* te Amsterdam, tegelijkertijd met de vergadering der andere Vaste Commissiën der Maatschappij.

Namens het bestuur,
HUGO DE VRIES, *Voorzitter.*

Mededeelingen van de Wetenschappelijke Commissie.

Het aantal inzendingen voor onze Commissie was in dit voorjaar slechts gering, daar de vragen over plantenziekten, die vroeger aan onze Commissie werden gezonden, thans in den regel aan de Phytopathologische Vereeniging worden opgestuurd.

Op de Vergadering van 13 April waren de volgende voorwerpen ingezonden:

Eene misvorming van de bloemtros bij eene Hyacinth. Daarbij waren allerlei vergroeiingen opgetreden, zoodat het geheel den indruk maakte van een tusschenvorm tusschen een enkele bloem en eene geheele bloeiwijze.

Door den heer C. M. ROOZENBURG te Naaldwijk werd ons een insect toegezonden, waarvan volgens zijne mededeeling de larven zeer schadelijk worden op kruisbessen en aalbessen. Vermoedelijk heeft men hier te doen met eene bladwesp, waarvan de larven (die zeer veel op rupsen gelijken) de bladeren van bovengenoemde planten afknagen. Ter nadere onderzoeking werd deze inzending opgezonden aan de Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Op de vergadering van 11 Mei waren door den heer ANT. ROOZEN ettelijke bandvormingen van Narcissenbloemstengels ingezonden. Zulke bandvormingen werden bij vroegere inzendingen reeds herhaaldelijk in onze verslagen besproken, zoodat wij meenen nu eene uitvoerige bespreking achterwege te kunnen laten. Eén dier bandvormingen was voorzien van een aangegroeid blad; dat met den *bladrand* aan de breede zijde van den bloemstengel was aangegroeid. Een dergelijk geval werd in den loop van het vorige jaar door den heer SCHOBER ingezonden van een *Pancratium*-bloemstengel. Het behoeft wel niet nader uiteengezet te worden dat eerst een nauwkeuriger onderzoek, aan talrijke dergelijke plantenmisvormingen, nadere bijzonderheden aan het licht zal kunnen brengen. Dikwerf zullen zonder twijfel de ingezonden voorwerpen blijken weinig of geen nieuw licht te werpen op de leer der plantenmisvormingen; doch dit kan zooals wel dadelijk duidelijk zal zijn, geen reden zijn om dergelijke „gewone" gevallen *niet* in te zenden. Integendeel, daar juist kleine afwijkingen in dergelijke schijnbaar „gewone" misvormingen van groot belang kunnen zijn, is het noodig, zooveel mogelijk dergelijke gevallen te kunnen vergelijken.

En daartoe wordt onze Commissie eerst in staat gesteld door vele inzendingen.

Wij leggen hierop den nadruk, omdat anders het zeer oppervlakkig bespreken van inzendingen door onze commissie allicht den schijn zou kunnen doen ontstaan alsof zulke inzendingen *van minder gewicht* waren dan andere; en dit zoude mogelijkerwijze heeren inzenders kunnen afschrikken nogmaals met dezelfde of overeenkomstige voorwerpen voor den dag te komen. Wij hopen, dat uit bovenstaande duidelijk zal zijn geworden, dat er hier geen sprake kan zijn van *meer* of *minder* belangrijk.

„Belangrijk" is het voor onze commissie in de eerste plaats (waar het plantenmisvormingen betreft) zooveel inzendingen te ontvangen als slechts mogelijk is.

Uit Zwijndrecht werd ons dan nog door den heer A. WULFSE toegezonden: een oude mergkoolstronk, waar binnenin kleine zwarte korrels voorhanden zijn; zooals de heer W. ons mededeelt, komen die korrels soms tot een gewicht van 5 gram in één dergelijke koolstronk voor. De grootte en vorm der korrels heeft eene tamelijk groote overeenkomst met de zaden van deze koolsoort, doch een nauwkeuriger onderzoek leert aldra, dat deze korrels geene zaden kunnen zijn.

Hoewel het onderzoek nog niet afgeloopen is, kunnen wij met tamelijk groote zekerheid mededeelen, dat deze zwarte bolletjes voorttelingsorganen zijn van een' schimmel (*Peziza*). Deze voorttelingsorganen zijn het best te vergelijken met b.v. aardappels. Evenals toch aan de dunne uitloopers van de aardappelplant groote aanzwellingen (de aardappels) ontstaan, zoo vormen zich aan de zeer dunne schimmeldraden, die in de levende of afgestorven stengels van de mergkool leven, aanzwellingen, die tot de zwarte lichaampjes aangroeien, die ons werden toegezonden.

Evenals een aardappel in het voorjaar uitloopt, zoo doen dit ook ter gelegenertijde deze schimmelknolletjes. Evenwel kan dit „uitloopen" soms zeer van dat bij den aardappel verschillen, inzooverre als volstrekt niet altijd uit de schimmelknolletjes weer juist zoo'n schimmel groeit, als die, waaraan het knolletje is ontstaan. In weinige gevallen toch vormen deze schimmelknolletjes dadelijk een ander soort voorttelingsorganen, waarin de „sporen" ontstaan. Deze „sporen" zijn uiterst fijne stofjes, meestal zóó klein, dat zij met het ongewapende oog volstrekt niet te zien zijn.

Uit deze sporen kunnen nu weer nieuwe schimmels groeien, die dan weer knolletjes kunnen voortbrengen.

Wij gaven hier slechts een zeer oppervlakkig overzicht van den levensloop van sommige soorten van dergelijke schimmels, zonder te kunnen zeggen hoe nu juist in dit bijzonder geval de ontwikkeling zal zijn.

Daar echter sommige van deze *Peziza*-soorten zeer schadelijk worden, meenden wij voorloopig althans *iets* over hunne ontwikkeling te moeten mededeelen.

Overigens werden de voorwerpen opgezonden aan de Phytopathologische Vereeniging en vernamen wij daarbij, dat dergelijke *Peziza*-korrels in koolstronken bij ons te lande ook reeds vroeger werden aangetroffen.

Van den heer A. V. C. VAN DER ELST, directeur de kweekerij *Tottenham* aan de Dedemsvaart, ontvingen wij een vreemdsoortige oranje-appel uit de oranjerie van den heer P. VAN DER ELST, aldaar. De vrucht vertoonde vier vingervormige aanhangselen, die rondom haar geplaatst en van onderen aan haar vastgegroeid, van boven in vrije fijne punten uitliepen. Dit verschijnsel werd voor andere soorten van hetzelfde geslacht *(Bigaradier corniculé, Citrus sarcodactylis)* voor meer dan een jaar in onze Commissie uitvoerig behandeld (Zie Nederlandsch Tuinbouwblad 1890, No. 13).

De heer JAC. GALESLOOT te Amsterdam stelde ter bezichtiging een bekervormig tabaksblad, in een partij aangevoerde tabak alhier aangetroffen.

Van den heer A. FIET te Groningen ontvingen wij misvormde takjes van ***Fabricia laevigata,*** die er uitzagen als kleine heksenbezempjes. De oorzaak van deze misvorming (wellicht een schimmel, wellicht een plantenmijt) is nog onbekend.

De heer D. BAS BACKER JR. te Apeldoorn zond een monstreuze bloem eener *Fuchsia*, die uiterst merkwaardig is, niettegenstaande misvormingen der bloemen juist bij *Fuchsia* vrij algemeen zijn. De kelk bestond uit vier groene deelen van den vorm van gewone bladeren, en was tendeele aan, tendeele boven het vruchtbeginsel geplaatst. Onder het vruchtbeginsel, en half daaraan vastgegroeid twee groote groene gesteelde bladvormige bladeren. De kroon vertoonde eveneens misvormingen, vooral een trechtervormig bloemblad. Het voorwerp wordt ter nadere vergelijking met andere gevallen in de collectie van den Voorzitter bewaard.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
Dr. J. W. CHR. GOETHART.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Tulipa Greigi.

Deze trotsche plant is eerst voor 10 à 20 jaren uit Turkestan ingevoerd en trekt zoowel door hare bloemen als door haar loof algemeen de aandacht. De bloemen zijn schitterend rood, grooter en sierlijker van vorm dan die der gewone tulpen, de toppen der bloembladeren eenigszins buitenwaarts omgebogen; elk bloemblad heeft aan zijn voet, op gelen grond, een fraaie, zwarte vlek. De bladeren zijn als bezaaid met kleine bruinzwarte streepjes, die, evenwijdig aan de nerven, vrij regelmatig verspreid staan, en een zeer in het oog loopend kenmerk dezer soort vormen.

De *Tulipa Greigi* levert gemakkelijk zaad, dat, in tegenstelling met andere tulpen, zonder moeite kan worden opgekweekt. Het groeit zelfs goed op, als men de vruchten eenvoudig op het bed laat rijpen en rotten; men behoeft dan slechts te zorgen, dat de jonge plantjes niet door andere gewassen overgroeid worden.

Reeds in de eerste jaren na den invoer heeft deze tulp eene gele verscheidenheid gegeven, en VILMORIN, die haar in het *Supplément* op zijne *Fleurs de pleine terre* (1884) beschreef, voorspelde toen reeds, dat weldra meerdere verscheidenheden konden verwacht worden.

Ik had dezer dagen het voorrecht, bij de heeren G. C. VAN MEEUWEN & ZONEN te Haarlem een partijtje ten vorigen jare ingevoerde bollen van deze soort te zien, die al sinds vele dagen in hooge mate de bewondering van talrijke bezoekers, zoowel liefhebbers als kweekers, hadden opgewekt. Bij mijn bezoek waren de meeste bloemen wel is waar reeds afgesneden, doch het overgeblevene was voldoende, om zich een denkbeeld van al de pracht van deze nieuwe plant te maken. Ook zag ik VILMORIN's voorspelling bewaarheid. Naast roode waren ook oranje en gele bloemen, enkele zelfs met rood en geel gestreept en gevlekt voor den dag gekomen. Ook bloeitijd en hoogte liepen zeer uiteen, en in het loof waren bijna geen twee planten onderling gelijk. Ik zag er, wier zwartbruine vlekjes tot talrijke breede, van den stengel tot den top van het blad doorloopende streepen vereenigd waren, andere zuiver gevlekte, en allerlei tusschenvormen. Soms ontbraken de vlekjes op groote deelen van een blad geheel, dan weer waren zij overal aanwezig, doch klein.

Deze partij was niet bestemd om zaad te dragen, maar voor de voortkweeking, vegetatieve vermeerdering, van de bollen, en wel van elk der in het oog loopende kleurverscheidenheden afzonderlijk. Deze waren daartoe, met houten étiquetten gemerkt, „uitgeteekend". Het scheen mij wel eenigszins jammer, dat van dit rijke begin van variabiliteit niet meer voordeel kon worden getrokken, maar door voortkweeking kan men de thans voorhanden verscheidenheden al over enkele jaren in den handel brengen, bij zaaien eischt elke generatie minstens 5 à 6 jaren.

Naar aanleiding van deze tulp had ik, bij mijn bezoek, met de heeren VAN MEEUWEN een uitvoerig gesprek over de wijze, waarop, op het gebied der bloembollen, nieuwigheden uit zaad worden gewonnen. Het is bekend, dat de kweekerij van deze heeren uitmunt door de groote zorgen, die aan de planten besteed worden, en die o. a. in de reinheid der velden van onkruid en van zieken, in de krachtige en gelijkmatige ontwikkeling, in het „uitteekenen" der groenen tegenover de grauwe (geelachtige, zwakkere exemplaren met meest toegevouwen bladeren) onder de Hyacinthen, den bezoeker aangenaam treffen. Maar meer dan hieraan heeft de firma haar grooten bloei en hare uitgebreide handelsbetrekkingen vooral in het buitenland te danken, ik mag wel

zeggen aan de voorliefde, waarmede hier het zoogenoemde „bijgoed" gekweekt wordt. Andere kweekers zijn specialiteiten voor Hyacinthen, Tulpen, Narcissen; hier vindt men deze niet in dien drukkenden overmaat, of waar men ze vindt, zijn het de afwijkende, zeldzame soorten en verscheidenheden, niet de gewone.

Onder dit „bijgoed" speelt het zaaien een veel grootere rol dan onder genoemde hoofdsoorten, en vandaar dat mij uitgestrekte velden met zaaisels van verschillende jaargangen van *Scilla*, *Chionodoxa*, *Fritillaria Meleagris* en *latifolia*, van *Erythronium Dens Canis*, *Dodecatheon*, *Camassia*, *Ixia*, *Iris* enz. enz. werden getoond.

Niet, dat bij dit zaaien de productie van nieuwigheden hoofddoel is. Hoofddoel is slechts het voortbrengen van het voor den handel vereischte aantal exemplaren, iets wat bij de jaarlijksche wisselingen der behoefte juist op dit gebied al moeilijk genoeg is. De poging tot het verkrijgen van nieuwigheden is liefhebberij en dus een bijzaak, die in vele gevallen niet de moeite en de kosten loont.

Veel tijd en moeite kan men zich dus op zulke nieuwigheden niet geven.

Deze omstandigheden leiden in de praktijk tot eene bepaalde methode. Wanneer men zaad wint van standvastige soorten, die men gelijkvormig wil houden, dan plant men de zaaddragers op een afzonderlijk bed bijeen, op een afstand van andere verscheidenheden derzelfde soort, zoodat door insecten geen kruising kan worden bewerkt. Heeft men tegen eventueele kruisingen geen bezwaar, maar hecht men daaraan geen bizondere waarde, zoo mogen de bedden der verschillende varieteiten naast elkander liggen. Het zaad van elk bed, afzonderlijk geoogst, geeft dan de verscheidenheid terug met enkele uitzonderingen. Zoo zag ik in een zaaisel van roodbloemige *Alstroemeria peregrina*, waarvan de plantjes eerst 4 à 5 cM. hoog waren, tusschen de roodstengelige exemplaren hier en daar een enkel met zuiver groenen stengel, het gevolg van stuifmeel van een witbloemige verscheidenheid, die in de onmiddellijke nabijheid der roode gebloeid had. De groenstengelige geven later witte bloemen. Van tijd tot tijd komen op die wijze ook tusschengraden in de kleuren en kleurschakeeringen te voorschijn. Zoodra zulke afwijkende individu's kenbaar zijn worden zij gemerkt en later afzonderlijk opgeplant.

Is echter eene soort uit haren aard reeds onstandvastig, of stelt men van haar nieuwe verscheidenheden op prijs, dan gaat men anders te werk. Bij het uitplanten, om zaad te winnen, worden dan alle of tenminste alle goede of iets goeds beloovende verscheidenheden bijeen geplant, zoodat door insecten op groote schaal kruising bewerkt wordt. Dan verzamelt men al het zaad dooreen, zaait dit, en zoekt in het zaaisel de verschillende typen uit. Deze zijn dan natuurlijk deels de oude typen of onbeteekenende vermengingen van deze, deels nieuwigheden van waarde. De eerste leveren de belangrijkste bijdragen tot den zoogenoemden rommel; de nieuwigheden worden voortgekweekt, en na voldoende vermenigvuldiging in den handel gebracht.

De kruising wordt geheel aan het toeval overgelaten. Zelfs bij *Amaryllis*, waar zij onder glas, dus bij afwezigheid van insecten, kunstmatig geschiedt, bestuift men telken dage de bloemen, die juist bloeien, onderling, en verzamelt later al het zaad dooreen, of het zaad van enkele uitmuntende variëteit en afzonderlijk.

Ware het resultaat van de pogingen tot het verkrijgen van nieuwigheden gunstiger, dan zou men aan de productie meer tijd en meer zorg kunnen besteeden. Boekhouden over kruisingen, of over bijeenplanten voor kruising, of over de juiste herkomst van zaad, is veelal niet in gebruik; boekhouden toch kost op zich zelf dikwijls meer tijd en zorg dan het uitvoeren der kunstbewerkingen zelve. Maar wel zou men zich dan meer kunnen toeleggen op de keuze der te kruisen verscheidenheden, vooral waar, zooals bij *Amaryllis*, het stuifmeel kunstmatig wordt overgebracht. Men zou hier kunnen beproeven het stuifmeel van bijzonder goede bloemen te drogen en te bewaren, totdat, eenige dagen of enkele weken later een bloem bloeide, juist uitmuntende in die eigenschappen, die aan de eerste ontbraken. Omhulling der bloemen met doorschijnende zakjes (b.v. perkamijn-papier zie blz. 164), zou hier dan te pas komen om toevallige ongewenschte bestuiving buiten te sluiten. Met hyacinthen zijn voor eenige jaren bij de heeren VAN MEEUWEN zulke kunstmatige bestuivingen uitgevoerd; het resultaat komt echter eerst thans allengs voor den dag.

Zaaisels, van welke men nieuwigheden verwacht, worden op dezelfde bedden gekweekt, op dezelfde wijze bemest en behandeld als andere. Men zoekt voor hen een beschut hoekje uit, en beschermt ze wat beter tegen nachtvorsten. De meeste zaaisels blijven de eerste twee of drie jaren op hetzelfde bed vast staan, vóór zij opgenomen worden.

Hoofdzaak is het uitzoeken, „uitteekenen"; daaraan wordt de meeste zorg besteed, en daarvan hangt het succes dus ook voornamelijk af. Hier vormt een uitgebreide kennis der reeds bestaande vormen natuurlijk den grondslag. Zonder deze is het niet mogelijk iets nieuws met zekerheid als zoodanig te herkennen. De rijkdom der vormen op een bed is soms verwarrend. Uitgestrekte velden met gemengde zaaisels van *Fritillaria Meleagris* toonen geen twee exemplaren in kleur, vorm, grootte en teekening der bloem precies gelijk. En dit valt vooral op, als men daarnaast bedjes ziet met planten, die door vegetatieve voortkweeking uit één bol gewonnen, onderling geheel gelijk schijnen. *Dodecatheon* met smalle en breede bladeren, roode of groene bladsteelen, opstaande of neergedrukte, ijle of gevulde rosetten, in één woord, reeds lang vóór den bloei meer op een groep echte oorspronkelijke soorten, dan op de producten van één zaaisel gelijkend.

Zoodra, aan kleur of vorm van blad, ook vóór den bloei, typen in zulk een zaaisel te herkennen zijn, worden deze uitgezocht, en in het volgend jaar afzonderlijk opgeplant, en men krijgt dan allengs groepen, die onderling voldoende, alhoewel nooit geheel gelijk zijn. De nieuwigheden krijgen dan namen, worden naar Amsterdam ter keuring gezonden, en als zij goed bevonden zijn zoo snel mogelijk voortgekweekt en vermeerderd; na eenige jaren heeft men er dan een partijtje van, groot genoeg om ze in den handel te brengen.

Naast deze methode van productie van nieuwigheden vindt men ook die, waarbij het gelukkig toeval eenvoudig afgewacht wordt. In zaaisels van soorten, die zich in den regel gelijk blijven, ziet men van tijd tot tijd een enkel afwijkend individu. Belooft dit handelswaarde, dan wordt het gemerkt, en het zaad afzonderlijk verzameld. Het succes hangt er dan geheel van af, of dit exemplaar een groot „individueel overervingsvermogen" heeft, of niet. Dit is trouwens een punt, dat ook bij de beoordeeling van fokvee, vooral bij paarden en runderen, een hoofdrol speelt, en dat tot nu toe niet anders dan aan de nakomelingschap kan worden beoordeeld. Zoo ontstond, bij de firma A. C. VAN EEDEN, voor vele jaren de witte *Scilla siberica* met het vermogen, de witte bloemkleur in al hare zaailingen terug te doen keeren, — een ras, dat enkele weken geleden publiek verkocht werd en toen hooge prijzen opbracht.

Maar men kan dit aan de plant niet zien. Zoo werd mij op een bed eener andere soort van *Chionodoxa* een plantje getoond, dat wit gebloeid had. Aan den heldergroenen steel en de zuivergroene vrucht was dit nog te zien, alle andere steelen en vruchten hadden min of meer een roodbruine tint. Zullen de zaailingen van dit individu weer wit bloeien? Waarschijnlijk niet alle, want van rondom konden de bijen het stuifmeel der blauwbloeiende aanvoeren, en kruising was dus onvermijdelijk. Maar ook het atavisme, de terugslag, speelt een rol; ik bedoel den invloed, dien de voorouders uit vroegere generatiën op het zaaisel uitoefenen. En, die voorouders bloeiden natuurlijk allen blauw. Op weinig zaad is de kans om weer witbloemige plantjes te krijgen dus gering, en het is natuurlijk dat men, bij die kans, dikwijls aarzelt, om het zaad afzonderlijk te zaaien en te verzorgen.

Loonde het de moeite, zulk een bloem kunstmatig te bestuiven en tegen kruising te beveiligen, het vooruitzicht zou veel grooter zijn. Ik herinner hier aan de dubbelbloemige *Rhododendron's* uit de sectie *balsamaeflorum*. Op de kweekerij van den heer VEITCH ontstond eens, op een *Rhododendron*, één bloem met één bloemblad-achtig verbreede meeldraad. Deze bloem werd toen zorgvuldig met haar eigen stuifmeel bestoven, met uitsluiting van ander, en uit haar zaad ontstond, ofschoon het slechts twintig zaailingen gaf, weldra de geheele,

thans zoo vormenrijke en zoo gezochte reeks der dubbelbloemige *balsamaeflorum's*.

Op de kweekerij van de heeren VAN MEEUWEN merkte ik ook allerlei afwijkingen op, die door kweekers als onbelangrijk worden beschouwd. Toch is het misschien goed op deze de aandacht te vestigen.

Zoo zag ik b. v. op een bedje *Erythronium Dens Canis* naast de gewone drietallige vruchten zeer talrijke vierhokkige en ook een enkele vijfhokkige. Op een naburig vak *Scilla's* kon, onder duizenden vruchten, met moeite een enkele vierhokkige gevonden worden. Onder de sierlijke *Narcissus Bulbocodium* had er een een platten steel en een verbreede bloem met 14 kroonslippen en evenzooveel meeldraden. Een *Dodecatheon* had een kamvormig verbreede roset, waaruit twee platte breede en een gewone bloemsteel opstegen; deze drie waren zoo geplaatst dat zij samen een breeden doch gescheurden band schenen te vormen. Zulke afwijkingen zijn dikwijls onstandvastig, en keeren een volgend jaar, op denzelfden bol, in den regel niet terug. Dit geldt vooral van de platte verbreede bloemsteelen; of het ook van de vierhokkige vruchten geldt, schijnt niet bekend te zijn. Allerlei andere afwijkingen vindt men soms op de velden, bladeren met gespleten top, kleine kleurverschillen in loof en bloemen, enz. enz.

Zouden de zaden van zulke afwijkende exemplaren niet meer kans geven op belangrijke nieuwigheden, dan een gelijk aantal zaden der andere individuen, of wel van allen dooreen verzameld? Ik weet niet, of iemand dit ooit beproefd heeft. Maar toch komt het mij wenschelijk voor, dit aan te bevelen en daartoe hier te herinneren aan de woorden van L. VILMORIN, wiens *Notices sur l'amélioration des plantes par le semis* den grondslag der thans algemeen gevolgde methoden voor de productie van nieuwigheden vormen.

Op blz. 35 der nieuwe editie (1886) leest men het volgende: Om van een plant, die nog niet varieert, bepaalde, vooraf gewenschte verscheidenheden te verkrijgen, tracht ik haar eerst in een of andere, onverschillig welke richting te doen varieeren, door als zaaddragers te kiezen niet juist die toevallige afwijkingen, die het meest tot het gewenschte type naderen, maar eenvoudig al die, die van het oorspronkelijk type afwijken. In de tweede generatie zou ik wederom eerst de grootst mogelijke, en dan de meest uiteenloopende afwijkingen zoeken, wederom zonder te letten op het doel, dat ik mij gesteld had. Zoo zou ik gedurende eenige generatien voortgaan, en het gevolg zou noodzakelijk een uiterst groote neiging om te varieeren zijn, en door die neiging meen ik, dat ik spoediger de gewenschte verscheidenheid zou zien ontstaan, dan wanneer ik eenvoudig naar eerste beginselen in die bepaalde richting gezocht had.

Zouden niet, volgens dit beginsel van een der beroemdste kweekers, de kleine, op onze velden ternauwernood opgelette afwijkingen, eenmaal de middelen kunnen worden om gewenschte, belangrijke verscheidenheden, sneller en talrijker te doen ontstaan dan tegenwoordig, en zoodoende de zorgen en moeite, aan de productie van nieuwigheden besteed, rijkelijker te beloonen?

Ten slotte een enkel woord van dank aan de heeren VAN MEEUWEN voor hunne hartelijke en leerrijke ontvangst, en mijne beste wenschen voor het succes hunner pogingen!

RED.

PLANTENZIEKTEN.

Koperspeksteen.

Onlangs verscheen een boekje, getiteld: *Practische handleiding der behandeling van den valschen meeldauw, brand, verrotting en de anthracnose van den wijngaard, tomaat, aardappel en de meeste vruchtboomen, enz.* *)

Schoon blijkbaar geschreven tot reclame voor het daarin aanbevolen geneesmiddel, bevat het zooveel wetenswaardigs, dat een kort verslag in het Tuinbouwblad zeker niet misplaatst zal zijn.

De goede resultaten, in de laatste jaren verkregen met zoogenaamde Bordeausche pap (*bouillie bordelaise*, een mengsel van kopersulfaat en kalkwater) zijn algemeen bekend. Toch heeft deze vloeistof vele nadeelen, waarvan wel het voornaamste juist dit is, dat zij een *vloeistof* is. Daardoor kan zij moeilijk op *alle* deelen der planten worden aangebracht. zoodat niet altijd overal de parasieten en hunne sporen worden vernietigd.

Om dit doel, het brengen van fijn verdeeld kopersulfaat op alle plantendeelen boven den grond, beter te kunnen bereiken, is de landbouwkundige Baron DE CHEFDEBIEN op het denkbeeld gekomen, het kopersulfaat te vermengen met fijngemalen speksteen en het aldus verkregen droge zeer fijne poeder door middel van blaasbalgen over de planten te verspreiden.

In Frankrijk en Duitschland zijn nu reeds fabrieken, waar dit mengsel in het groot wordt bereid, zoodat men zekerheid heeft van een gelijkmatige verdeeling van het kopersulfaat. Ook dit is een groot voordeel boven de Bordeausche pap, die steeds door den proefnemer zelf moet vervaardigd worden uit grondstoffen, van wier zuiverheid men niet altijd zeker is.

Zoowel tegen de aardappelziekte als tegen andere door plantaardige parasieten veroorzaakte ziekten moet het „kopersulfosteatiet" of koperspeksteenpoeder een uitstekend voorbehoed- en zelfs geneesmiddel zijn.

De Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging zou gaarne dezen zomer zekerheid erlangen omtrent de werking van dit middel. Het poeder is echter alleen in vrij groote hoeveelheden (minstens 50 kilogram) in den handel verkrijgbaar.

Zulk eene hoeveelheid is zeker voor proeven op landbouwgebied, ook op kleine schaal, noodig. Maar op tuinbouwgebied kunnen proeven met veel kleinere hoeveelheden beslissende uitkomsten geven, en het is te verwachten, dat wie zulke proeven nemen willen, door deze bepaling zullen worden afgeschrikt.

Om deze reden stelt het Bestuur der Phytopathologische Vereeniging voor de leden dezer Vereeniging die tevens leden der Nederlandsche Maatschappij van Tuinbouw en Plantkunde zijn, het koperspeksteen kosteloos in kleine hoeveelheden (van 1 à 2 kilogram) ter beschikking, terwijl tevens een blaasbalg voor de verspreiding, aan de proefnemers telkens voor eenige dagen kan worden uitgeleend.

Aanvragen hiervoor wordt men verzocht te richten aan den ondergeteekende. De aanvragers verbinden zich de door hen te verkrijgen uitkomsten later aan den ondergeteekende mede te deelen, die zich met de omwerking van de zoo bijeengebrachte gegevens. en de publicatie daarvan belast.

De Eerste Secretaris der Ned. Phytopathol. Vereeniging,
DR. H. W. HEINSIUS.

Amersfoort, Mei 1892.

*) Antwerpen bij JEAN SOUHEUR, St. Pietervliet 1. Prijs 50 centiemen.

BOEKBESCHOUWING.

Proefvelden in Noord-Brabant.

Dezer dagen ontvingen wij het in druk verschenen Verslag omtrent de proefvelden van de Noord-Brabantsche Maatschappij van Landbouw, uitgebracht door den heer P. VAN HOEK, vroeger consulent bij genoemde Maatschappij, thans Rijkslandbouwleeraar voor de provincie Noord-Brabant.

Het Verslag, dat 100 bladzijden groot is, bevat, behalve eene inleiding en bespreking der uitkomsten van de genomen proeven, eenige ook voor ons blad belangrijke mededeelingen omtrent het aanleggen van proefvelden. Alhoewel wij ons niet geroepen achten, over een Landbouwverslag ons oordeel uit te spreken, is het dan ook alleen met het oog op die belangrijke mededeelingen, dat wij de volgende regelen onzen lezers aanbieden.

De bekwame schrijver zegt:

„Bekend is het, dat de landbouw groote schreden op den weg der vooruitgang heeft gezet, sedert de wetenschap er zich mede is gaan bemoeien en de gevolgen zijn daarvan zoo groot geweest, dat men het er tegenwoordig geheel over eens is, dat de landbouwer zonder eenige wetenschappelijke ontwikkeling in het algemeen niet zooveel voordeel van zijn bedrijf kan trekken, als bij toepassing van hetgeen de weten-

schap zoo duidelijk aan het licht gebracht heeft, mogelijk ware. (*) 't Is dus eene zaak van groot gewicht om den landbouwer daarmee op de hoogte te stellen, om hem voor te lichten bij zijnen arbeid".

Als een der eerste middelen geeft de schrijver daarvoor aan, om even als bij het onderwijs, den opvoedkundigen weg in te slaan, den weg der aanschouwing, door middel van proefvelden. Proefvelden zijn velden waarop men proeven neemt, en daar het woord proef in onze taal eene dubbele beteekenis heeft, n.l. *bewijs* en *onderzoek*, zoo volgt daaruit tevens, dat proefvelden kunnen dienen om iets te bewijzen of om iets te onderzoeken.

Schrijver deelt verder op zeer eenvoudige, voor den Noord-Brabantschen boer gemakkelijk te begrijpen wijze, mede, hoe proefvelden moeten aangelegd worden, willen ze aan het doel beantwoorden.

En daar op het gebied van den tuinbouw proefvelden even wenschelijk zijn, als op landbouwgebied, doch in Nederland nog nieuw zijn, zullen we in het kort den schrijver volgen. In het verslag worden de volgende onderwerpen behandeld:

a. Welke proeven zullen we nemen?

Hieronder wordt in een helder daglicht gesteld, dat men de proeven zoo moet inrichten, dat ze in overeenstemming zijn met de behoeften van eene bepaalde plaats en de proefvelden daarom in de nabijheid moeten gelegen zijn.

b. Hoe groot moet elk proefveld zijn?

De grootte van een proefveld hangt wel is waar van enkele omstandigheden af, doch dient in verband met *a* niet te groot te worden genomen.

c. Waar moet elk proefveld gelegen zijn?

Het proefveld moet gelegen zijn op eene plaats, die de landbouwers gemakkelijk kunnen bereiken, ten einde zich met den uitslag en met alles wat op het proefveld voorvalt op de hoogte te stellen. Met een flink bord dient men de aandacht van het publiek op het proefveld te vestigen.

d. Hoe moet elk proefveld ingericht zijn?

Het moet zoo eenvoudig mogelijk ingericht zijn; de grond moet zooveel mogelijk van gelijke kwaliteit, zuiver afgedeeld en door flinke paden omgeven en doorsneden zijn. Tevens moet men niet veel proeven tegelijk nemen, doch liever eene proef goed behartigen, waardoor men dan een afdoend antwoord kan ontvangen op de vraag, die men zich voor het nemen der proef heeft gesteld.

e. Welke proeven kan men nemen?

Men kan nemen bemestingproeven, cultuurproeven, proeven met soorten, proeven op voederwaarde enz. Voor alles zijn noodig contrôle veldjes, met eene gelijke en nauwkeurige behandeling.

f. Moet het voor een of meer jaren aangelegd worden.

Indien de gelegenheid er voor bestaat, dan heeft de proef gedurende twee, drie of meer jaren genomen, dit voor, dat men zekerder kan zijn omtrent de eene of andere uitkomst.

g. Wie moet het toezicht uitoefenen?

Het toezicht moet uitgeoefend worden door eene commissie van deskundigen; zij moet geheel uit onpartijdige personen zijn samengesteld en zorgen voor een geregelden gang van zaken; voor het op tijd zaaien, bewerken van den grond en het oogsten.

Alhoewel de proeven allen belangrijk zijn, achten wij het niet noodig ze hier te bespreken, alleen wenschen we nog te wijzen op de mededeelingen omtrent de proeven tegen de bekende aardappelziekte met Bouillie Bordelaise.

Men vindt er verschillende hoofdstukken n.l.:

1. Hoe bereidt men de Bouillie Bordelaise.
2. Waarmede geschiedt de besproeiing.
3. Wanneer moet men besproeien.
4. Hoe vaak moet men besproeien.
5. Hoe groot is de oppervlakte die men per dag kan besproeien.
6. Zijn er ook schadelijke gevolgen te verwachten.
7. Wat kost het besproeien.
8. Hoeveel winst kan men er mede verkrijgen. De schrijver komt tot eene aanzienlijke meerdere opbrengst.

(*) Zouden allen, die in den tuinbouw werkzaam zijn, dezelfde overtuiging hebben? Ik betwijfel het ten zeerste en toch moet het eens zoo ver komen! Nu zijn er nog maar te veel die denken, dat met practijk alleen alles kan gedwongen, verkregen worden. Doch het is onmogelijk zonder grondige kennis te hebben omtrent alles, wat ten nauwste met het leven, het bestaan en de voeding der planten in verband staat, veel en op de goedkoopste manier te produceeren. Daarom moeten practijk en theorie elkander de hand reiken, dus samengaan. C. H. C.

Wij eindigen, alhoewel wij op tuinbouwgebied nog veel konden putten uit dit zeer belangrijke verslag en raden het lezen en herlezen er van ten zeerste aan een ieder aan.

Vlijmen, 15 Mei. C. H. CLAASSEN.

ELK WAT WILS.

Clematis. In no. 17 van dit blad zegt de heer BOBBINK terecht, dat wij den vooruitgang bij het geslacht *Clematis* hoofdzakelijk aan de Engelschen en Franschen te danken hebben en dat Duitschland en Holland met deze cultuur nog wel een weinig ten achteren zijn. Dat is echter de schuld niet van de kweekers, zegt hij, en ik voeg daarbij: Zeker althans niet van de Boskoopsche kweekers. Zoo kan hij bij de drie eerste namen van zijn lijstje gerustelijk voegen de te Boskoop gewonnen *Mevrouw le Coultre*. Er zijn er aldaar nog meer gewonnen, doch daarover wil ik niet uitweiden, maar slechts bevestigen, dat wij met die cultuur niet zoo achteraan komen.

Ik heb daar voor mij liggen: Practische Beschrijvende Lijst van het geslacht *Clematis*, uitgegeven door De Plantenbeurs, te Boskoop. Dat boekje geeft eene zaakkundige beschrijving van 268 verscheidenheden, met indeeling bij de groepen waartoe zij behooren, en bovendien eene lijst van bijna 100 namen, overgenomen uit Catalogussen en prijscouranten, ten einde die, bij nadere kennismaking, bij de juiste groepen in te deelen.

En dat zij zich niet tot schrijven alleen bepalen getuigen de duizenden, welke jaarlijks vooral naar Duitschland en Amerika worden verzonden.

H. C. DE VOS.

Caldeira en Pipal. JACOB HAUFNER, de bekende en in 1809 te Amsterdam overleden reiziger, geeft, in zijne Reis van Madras naar Ceylon, de volgende namen en beschrijving van een paar boomsoorten, aldaar voorkomende.

Caldeira is een doornige en stekelige hoesterboom met vele takken. De bladeren zijn 9 à 10 voeten lang, spits en bezet met drie rijen stekels, een in het midden en een aan elke zijde; zij zijn hard, stijf en maken een sterk geruisch. *Caldeira* is de Portugeesche naam en de Sanscritische is *Bondaki*.

Pipal. *Banian* of wortelboom.

Even buiten het dorp Sadras verheft deze boomsoort, een reus, zijn machtig hoofd en werpt zijn takken naar de wolken. Op de wijde vlakte staat zijn talrijk kroost wild om hem heen, in haastige opvolging verspreid als een leger van reuzen en s'rengelen hunne onvormige armen broederlijk in elkander.

Vergeefs tracht de zon met ruime stralen zijn gewelf te doorboren; het is met moeite dat de stortregen hier en daar eene nauwe opening vindt. Hij lacht om woedende stormen en triomfeert over den vernielenden orkaan. Zelfs de snelle bliksemschicht kan niet tot in zijn hart doordringen; sissende glijdt hij langs den knobbeligen schors. Hij vreest geen scherpe bijl noch snijdende zaag. Eeuwen torscht hij op zijnen rug. Onbekend is het getal zijner jaren en de tijd dat het spruitje uit de aarde rees.

Deze boom is altijd groen, en zijne bladeren moeten altijd beven bij een naderend onweer of storm.

Welk deskundige geeft mij en allen belangstellenden de wetenschappelijke namen dier beide boomen en tevens het wetenswaardige, dat er verder aan toe te voegen of van op te merken valt?

H. C. DE VOS.

Caldera bush is volgens BISSCHOP GREVELINK, Planten van Nederlandsch Indië (blz. 768) de engelsche naam van *Pandanus odoratissimus*. Wortelboom is volgens hetzelfde werk (blz. 167), de naam van *Rhizophora mucronata*, de namen *Pipal* en *Banian* vond ik niet vermeld. Nadere bijzonderheden vindt men t. a. p. RED.

Chionanthus fragans. Deze schoone struik noemde men vroeger *Calycanthus praecox*. Zij is niet van den vrijen grond, en het is ook geen klimplant. Het is een schoon gewas voor koude kas of oranjerie en ook als kamerplant. Bloeit, vóór de bladontwikkeling, gelijktijdig met *Jasminum nudiflorum*.

Chionanthus Virginica. Hollandsche naam: sneeuwwitte boom. Deze zware struik, of kleine boom als hij daartoe wordt opgeleid, bloeit in Juni met groote trossen van kleine, sneeuwwitte bloempjes. Als men de bloemblaadjes afplukt en over den geheelen struik strooit, is het evenals of er een sneeuwbuitje over is gegaan. C. D. V.

Ceanothus. Van dit geslacht bestaan thans zeer vele soorten en verscheidenheden. De *C. americanus* is de eenige die volkomen tegen onze winters is bestand. Van de overige zijn eenige bepaald te teeder, de overige kan men, door behoorlijk met bladeren, turfmolm enz. te dekken, in den

vrijen grond overhouden. Dan in het voorjaar bij den grond afgesneden, bloeien zij dat jaar schoon, rijk en lang.

Geeft uit zaad nog allicht verscheidenheden. C. D. V.

WEEKNIEUWS.

Darwin-tulpen te Luxemburg.

Naar men verneemt is de firma E. H. KRELAGE EN ZOON te Haarlem op de den 19 Mei l.l. in het Stadhuis te Luxemburg geopende bloemen- en groentententoonstelling bekroond met eene gouden medaille voor hare inzending van bloeiende tulpen. Deze inzending bestond uit eene keurverzameling van 100 zeer fraaie soorten der nieuwe Darwin-Tulpen, welke het uitsluitend eigendom zijn der genoemde firma en die thans in den handel worden gebracht.

De tentoonstelling werd gehouden door de Land- en Tuinbouw-Vereeniging van het Groothertogdom Luxemburg, onder het patronaat van Z. K. H. den Groothertog Adolph. Er werden in de afdeeling Bloemen slechts twee gouden medailles toegekend, waarvan de eerste aan de genoemde Haarlemsche firma ten deel viel.

Prijsvragen,

uitgeschreven door de *Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen* te Haarlem, in hare vergadering van Zaterdag 21 Mei j.l.

Onder deze prijsvragen komen er twee voor, die een plantkundig onderwerp behandelen, en daarom in ons orgaan verdienen bekend gemaakt te worden. Het zijn de beide eerste van het programma van dit jaar.

De antwoorden daarop worden ingewacht vóór 1 Januari 1894.

Deze prijsvragen luiden:

I. De Maatschappij verlangt een overzicht van de tegenwoordig gebruikte methoden voor het veredelen van sierplanten en het winnen van nieuwe varieteiten daarvan, zooveel mogelijk gesteund door uitvoerige beschrijvingen van voorbeelden.

II. De Maatschappij vraagt een onderzoek naar de betrekkelijke ligging van hofstippels en mergstralen in het hout, ten einde uit te maken, in hoeverre de thans aanhangige vragen over de rol der mergstralen, bij de beweging van het water in de planten, anatomisch gerechtvaardigd kunnen geacht worden.

De Maatschappij noodigt de schrijvers uit, hunne antwoorden zooveel mogelijk te bekorten, door alles daaruit weg te laten wat niet rechtstreeks behoort tot de hoofdzaak, die gevraagd wordt. Zij verlangt in alles, wat men haar aanbiedt, duidelijkheid met kortheid gepaard en het welbewezene van het op losse gronden gestelde juist onderscheiden te zien. Wijders wordt herinnerd, dat, volgens besluit van Directeuren, geen antwoord ter beoordeeling zal worden aangenomen, hetwelk blijkt met de eigen hand des schrijvers geschreven te zijn, en dat zelfs een toegewezen medaille niet zal kunnen worden afgegeven, wanneer, na de toewijzing, de hand des schrijvers in het bekroonde stuk duidelijk erkend wordt.

De naambiljetten der niet bekroonde verhandelingen zullen ongeopend vernietigd worden. Hiervan zullen echter de biljetten uitgezonderd zijn, welke bij verhandelingen behooren, die bevonden mochten worden uitgedrukte werken nageschreven te zijn, in welk geval integendeel de namen der schrijvers openlijk zullen worden bekend gemaakt.

Het staat aan elk lid vrij naar den prijs te dingen, onder voorwaarde dat zijne verhandeling, gelijk mede het biljet, met de letter L. geteekend zij.

De eereprijs der Maatschappij voor het voldoende antwoord op elke harer vragen is *een Gouden Medaille*, op den gewonen stempel der Maatschappij geslagen, met den naam van den schrijver en het jaartal, of *honderd-vijftig gulden*, ter keuze van den schrijver, en nog daarenboven, indien het antwoord zulks waardig geoordeeld wordt, een premie van *honderd-vijftig gulden*.

Het zal dengene, die den prijs behalen zal, niet vrij staan zijne bekroonde verhandeling, hetzij afzonderlijk, of op eenige andere wijze te doen drukken, zonder de uitdrukkelijke toestemming der Maatschappij te hebben bekomen.

De antwoorden moeten in het *Nederlandsch*, *Fransch*, *Latijn*, *Engelsch*, *Italiaansch* of *Hoogduitsch* (doch niet met hoogduitsche letter) duidelijk geschreven, met een verzegeld biljet, des schrijvers naam bevattende, franco gezonden worden aan den Secretaris der Maatschappij, den Hoogleeraar Dr. J. BOSSCHA te Haarlem.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 19. Bestaat er een uitvoerig werk van de hand van een Nederlandsch deskundige over Boomteelt, dat ook voor liefhebbers geschreven is? K.

TENTOONSTELLINGEN.

Gooiland. **Rozen en Knolbegonia-tentoonstelling** in het Hotel „Het Hof van Holland" te Hilversum, te houden op 29—31 Juli 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer JAC. SMITS te Naarden.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

A. te B. Er is thans weer meer ruimte voor ingezonden stukken.

C. te D. Met belangstelling gelezen.

V. te H. Wie zonder zonden is, werpe den eersten steen op hem.

J. S. te N. Beleefden dank voor Uw programma, waarvan U spoedig eene bespreking kunt tegemoet zien. Aan Uw briefkaart zal natuurlijk gevolg gegeven worden.

C. H. C. te V. De bedoelde plant (R. L.) is tot mijn leedwezen in den Amsterdamschen Hortus niet voorhanden. Dank voor Uw zending; plaatsing zoodra er ruimte is.

E. H. K. Lz. te S. Uw brief ontving ik eerst, nadat de laatste revisie van het voorgaand No. reeds was verzonden.

C. d. V. te H. Ik heb er de voorkeur aan gegeven, met het oog op den vorm, Uwe stukjes onder afzonderlijke titels op te nemen.

Inhoud van Sempervirens no. 21, van Vrijdag 20 Mei 1892.

Advertentiën.

☛ Hierdoor neem ik de vrijheid uwe aandacht te vestigen op de gunstige gelegenheid tot plaatsing van **Handelsadressen** in het *Nederlandsche Tuinbouwblad,* welke gelegenheid ik thans open op de zeer voordeelige voorwaarde, dat elk adres ter grootte van onderstaand, gedurende dit jaar wordt geplaatst voor een bedrag van **f 5.00**, bij *vooruitbetaling te voldoen.*

Het **Nederlandsche Tuinbouwblad** is het *belangrijkste orgaan op tuinbouwgebied,* dat in Nederland verschijnt.

Het bevat naast stukken, belangrijk voor den *kweeker* en den *bloemist,* steeds in populairen vorm geschreven artikelen voor *liefhebbers* en *leeken* die in *tuinbouw* en *bloementeelt* belang stellen.

Behalve door de leden der Maatschappij die dit blad gratis ontvangen, wordt het dan ook met **graagte** door anderen gelezen.

Vandaar dat **uw adres** in dit blad succes moet hebben.

De plaatsing van uw adres in het **Tuinbouwblad** is dan ook èn om het *groot aantal lezers* èn om den *lagen prijs* daarvoor gesteld, boven die in elk ander blad te verkiezen.

DE UITGEVER.

SNELPERSDRUKKERIJ

„ERICA”,

Kanaalstraat, Apeldoorn.

BOUQUETTEN,

Afgesneden Bloemen,

Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,

W. H. WIND.

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, **dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.**

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.**

Eigenaar van Lava-Groeven enz.

COGNAC,

van **prima qualiteit,** voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON,** Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest,** *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**

Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk. tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout,

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames” behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam.

ZOCHER & Co.,

Boomkweekerij en Bloemisterij „Rozenhagen”

te Haarlem,

vestigen de aandacht op hunne bijzonder fraaie collectie

KNOLBEGONIA'S,

zoowel enkelen als dubbelen met rechtopstaande bloemen, uitmuntende door vorm en kleur.

DAHLIA'S,

waarbij de fraaiste en nieuwste verscheidenheden van CACTUS DAHLIA'S, dubbele groot- en kleinbloemigen, alsmede enkelbloemigen. Aan nieuwe, door ons tentoongestelde DAHLIA'S werden in de twee laatste jaren 21 getuigschriften toegekend.

IRIS KAEMPFERI,

Nieuwe, door ons uit Japan ingevoerde, enkele en dubbele verscheidenheden met prachtige bloemen van 16—20 centimeter middellijn, Afbeelding eener bloem in natuurlijke grootte komt voor in onzen prijscourant.

CANNA INDICA,

in zeer fraaie mildbloeiende verscheidenheden.

Verder zijn bij hen in groote hoeveelheden voorhanden vele soorten BLOEIENDE en BLADPLANTEN voor perken en bevelen zij tevens nog aan hunne 1e kwaliteit GRASZADEN, speciaal gemengd naar den aard van het terrein, voor fijne blijvende Gazons.

Prijscourant wordt op aanvrage franco toegezonden.
Handelaars en Kweekers genieten korting.

No. 23. ZATERDAG 4 JUNI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 8 Juni a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Commissie voor de prijsvraag.

Het Hoofdbestuur benoemde in zijne vergadering van 11 Mei tot leden der commissie voor de beoordeeling der ingekomen antwoorden op de prijsvraag voor een Boekje over Tuinbouw voor de lagere scholen den heer W. A. Viruly Verbrugge als voorzitter met adviseerende stem, en de heeren Jhr. Mr. W. C. A. Alberda van Ekenstein, Dr. H. Bos, C. van Riet, Joh. de Breuk en H. Copijn, als leden.

Het Hoofdbestuur:
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 25 Mei 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend:

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Arum Species,* als nieuw ingevoerde plant.
2. *Camassia Cusickii,* „ „ „ „

3. **Darwin Tulp:** *André Doria;* 4. *Beyerink,* Krelage; 5. *Charles Darwin,* Krel. *1891;* 6. *Edmée;* 7. *Faust,* Krel. *1891;* 8. *Hitchcock,* Krel. *1891;* 9. *Hoola van Nooten,* Krel. *1891;* 10. *La candeur;* 11. *Laurentia;* 12. *Mrs. Stanley,* Krel. *1891;* 13. *Nauticus;* 14. *Parthenope;* 15. *Pauline;* 16. *Peter Barr,* Krel. *1891;* 17. *Prof. Michael Foster,* Krel. *1891;* 18. *Prof. Sargent,* Krel. *1891;* 19. *Reine Wilhelmina,* Krel. *1891;* 20. *Reverend d'Ombrain,* Krel. *1891;* 21. *Reville:* 22. *Schoubert;* 23. *Sieraad van Flora;* 24. *Stanley,* Krel. *1891;* 25. *Theodoor Jorissen;* 26. *Van 't Hoff;* 27. *Whistler.*

28. **Vlaamsche fijne late liefhebberstulp:** *Coligny;* 29. *Cosette;* 30. *La coquette;* 31. *La Czarine;* 32. *Madame de Lamballe;* 33. *Marco Spada;* 34. *Marguérite de Valvis;* 35. *Meyerbeer;* 36. *Quasimodo;* 37. *Thesis;* 38. *Valentine de Milan;* 39. *Victor Hugo.*

Nos. 28—39 ingezonden als onvoldoend bekende planten.

Alle inzendingen sub. 1—39 waren van de firma E. H. Krelage en Zoon te Haarlem.

40. *Rhododendron Edgeworthii* Hook, als minbekende plant ingezonden door de firma Rerling & Co. te Nieuwer-Amstel.

Getuigschriften 2e Klasse voor:

1. **Darwin Tulp:** *Ant. Roozen,* Krel. *1891;* 2. *Cabanel,* Krel. *1891;* 3. *Cesar Borgia;* 4. *Harry Veitch,* Krel. *1891;* 5. *Mr. J. Douglas,* Krel. *1891;* 6. *Ouida,* Krel. *1891;* 7. *Pensée amère;* 8. *Prof. Marshall Ward,* Krel. *1891;* 9. *Reverend Harpur Crewe,* Krel. *1891;* 10. *Sibylla;* 11. *The Shah,* Krel. *1891;* 12. *Virginie,* Krel. *1891;* 13. *Von Jehring.*

14. **Vlaamsche fijne late liefhebberstulp:** *Bulon;* 15. *Eros;* 16. *Fleur de Marie;* 17. *Le brabançon;* 18. *Le premier début;* 19. *Le Troubadour;* 20. *Lola Montez;* 21. *Tombeau de Lincoln;* 22. *Violette agate extrissima;* 23. *Vasco de Gama.*

Nos. 14—23 ingezonden als onvoldoend bekende planten.

Alle inzendingen sub. 1—23 waren van de firma E. H. KRELAGE EN ZOON te Haarlem.

24. *Cyrtanthus Tuckii,* als onvoldoend bekende plant ingezonden door de firma ANT. ROOZEN EN ZOON te Overveen.

25. *Myosotidium nobile,* als onvoldoend bekende plant ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN Jr. te Haarlem.

26. *Gladiolus vinulus,* als nieuw ingevoerde plant.

27. *Ramondia pyrenaica,* als weinig bekende plant.

Deze beide inzendingen van den heer MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.

Botanische Getuigschriften voor:

1. *Ourisia coccinea,* als onvoldoend bekende plant.
2. *Thomasia solanacea,* „ „ „ „

Beide planten ingezonden door MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.

3. *Lewisia rediviva* door ANT. ROOZEN EN ZOON te Overveen ingezonden als onvoldoend bekende plant

Eervolle Vermeldingen voor:

1. *Boronia elatior,* als fraai gekweekte plant ingezonden door MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.
2. Verzameling *Primula cortusoides* in elf verscheidenheden, ingezonden door de firma ANT. ROOZEN EN ZOON te Overveen.
3. Voor eene verzameling minbekende planten, ingezonden door den heer H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen.

Dankbetuigingen voor:

1. Verzameling van 7 verscheidenheden van gevulde *Turksche Ranonkels,* (*Ranunculus africanus* HORT. *fl. pl.*) met doorgegroeiden bloemstengel.
2. Verzameling, in 10 verscheidenheden, van *Ranunculus africanus fl. pl.*
3. Verzameling *Tulipa Gesneriana monstrosa, Monstrosen* of *Parkiettulpen* in zeven verscheidenheden.

Deze drie inzendingen van de firma E. H. KRELAGE EN ZOON te Haarlem.

4. *Leptospermum stellatum.*
5. *Statice profusa.*

Beiden ingezonden door MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.

6. Verzameling *Fritillaria,* in 10 soorten.
7. Verzameling Orchideeën, in 10 soorten.
8. *Sisyrinchium bermudianum,* als onvoldoend bekende plant.
9. *Tulipa vitellina,* als hebbende bijzondere verdienste.

De inzendingen sub. 6 tot 9 van den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

10. *Papaver nudicaule,* als hebbende bijzondere verdienste voor voorjaarsbloei.
11. *Papaver nudicaule* var. *album,* als hebbende bijzondere verdienste voor voorjaarsbloei.

Beiden ingezonden door de GERARD ADRIAAN VAN SWIETEN-TUINBOUWSCHOOL te Frederiksoord.

Teruggevraagd werden:

1. *Iris Cengialti, Ambrois,* ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem, als onvoldoend bekende plant, omdat bij deze planten de bloemen te veel verbloeid waren.
2. *Pteris rex,* ingezonden als nieuwe plant door de firma GROENEWEGEN & Co. omdat de commissie tot haar leedwezen bij deze zeer fraaie plant geen enkele opgaaf ontving omtrent oorsprong, literatuur, enz.

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

1. *Allium pendulinum,* ingezonden als min bekende plant.
2. *Aotes gracillimum.*
3. *Armeria cephalotus rubra.*
4. *Calochortus albus.*
5. *Cypripedium spectabile.*
6. *Leptospermum bullatum.*
7. *Phaedranassa chloracea.*

Allen ingezonden door MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.

8. Aan de **Darwin Tulpen:** *Auber (1891), Berlioz (1891), Bloemhof (1891), Bosscha, Bussy Rabulin, Colonel Trevor Clarke (1891), Coomans (1891), Emilie Goya, G. de Salelle, Herschel, James Kelway (1891), Mr. D. T. Tisch (1891), Miss Ormerod (1891), Passaeus. Paul Baudry, Peter Balfour, Prof. Francis Darwin, Prof. Mac Owan, Prof. Olivier, Reverend Ellacombe. Sereno Watson, Sybilla Meriau, Themistocles, Thomas S. Ware, William Paul;*
9. Aan de **Vlaamsche fijne late Liefhebberstulpen:** *André Vésale, Coquette de St. Laurent, L'ami Desvachaux, La clôche d'alarme, Le capitaine Desmazières, La lanterne magique, L'étoile du nord* en *Orcagna.*
10. *Anemone coronaria fl. pl. La brillante,* als nieuwe plant.
11. *Anemone coronaria fl. pl. chrysanthemiflora Rose de Nice,* als nieuwe plant.
12. *Calochortus maweanus,* ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
13. *Camassia esculenta* var. *praecox,* ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

De nos. 8—13 van de firma E. H. KRELAGE EN ZOON te Haarlem.

14. Verzameling *Calceolaria hybrida,* ingezonden door ANT. ROOZEN EN ZOON.
15. *Calochortus Benthami* en *C. maweanus.*
16. Verzameling *Trilliums* in 6 soorten en verscheidenheden.

De inzendingen no. 14—16 van den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

17. *Collinsonia violacea* en *Myosotis alpestris Elisa Fanrobert,* ingezonden als in het voorjaar bloeiende te weinig bekende planten door de GERARD ADRIAAN VAN SWIETEN TUINBOUWSCHOOL.

Geene beoordeeling vond plaats van eenige door den heer MR. J. H. SCHOBER ingezonden Orchideeën, wegens afwezigheid der h.h. J. H. KOTTMANN, MR. W. J. VAN LANSBERGE, JHR. L. J. QUARLES VAN UFFORD en J. T. WILKE die ter beoordeeling waren uitgenoodigd.

De verzameling *Primula cortusoides* der heeren ANT. ROOZEN & ZOON bestond uit de verscheidenheden; *Ida, dentella, Zephyr, Eugénie, amoena, Croix de Maltha, Circe, rosalba, violacea, Diana* en *William Clibrain.*

Onder de inzending van den heer H. D. WILLINK VAN COLLEN kwamen voor: *Sphaeralcea nutans, Trollius Gibsoni, Thalictrum foetidum* (eene vollegrondsplant, wier bladeren zeer veel op *Adiantum* gelijken, en bij vaas-bouquetten goede diensten zouden kunnen bewijzen) *Clianthus Dampieri,* enz.

In de inzending, van de firma E. H. KRELAGE & ZOON, bestaande uit 10 verscheidenheden van gevulde Turksche *Ranonkels (Ranunculus africanus* fl. pl.) kwamen voor: *Merveilleuse**, *Romano**, *Sanspareil**, *Séraphique d'Alger**, *Séraphique à coeur vert**, *Turban d'or, Turban noir, Turban orange** en *Soucis doré**.

De met een * geteekende verscheidenheden waren ook ten toongesteld met doorgegroeiden bloemstengel, tot eene afzonderlijke collectie vereenigd.

In de verzameling *Parkiet-* of *monstrose tulpen* van dezelfde inzenders kwamen voor: de volgende verscheidenheden *Admiraal van Constantinopel, Café, Couleur de Café, cramoisi, lutea major, Markgraaf* en *perfecta.*

Door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. waren de volgende *Fritillaria's* ingezonden: *acmopetala, biflora, liliacea, montana, nigra, pallidiflora, parviflora, pyrenaica. recurva* en *Schliemannii;* terwijl in de verzameling Orchideeën van dezelfde inzenders voorkwamen: *Cypripedium fasciculatum* en *pubescens, Ophrys anthropophora* en *Bertoloni, Orchis Brancifortii, fusca, mascula, militaris, papilionacea* en *Sambucina.* Door de firma GROENEWEGEN & Co. waren ter kennisname ingezonden de onlangs in Sempervirens besproken bindspijkers, welke algemeen de aandacht trokken.

Niet ingezonden waren *Gladiolus alatus, Ranunculus Lyalli* en *Ostrowskia magnifica,* allen aangemeld, (de laatste voor de tweede keer) door de heeren ANT. ROOZEN & ZOON.

Aanwezig waren de heeren: JOH. DE BREUK, Voorzitter. G. C. VAN MEEUWEN, J. J. DE LANGE, H. D. WILLINK VAN COLLEN, S. BLEEKER, J. TH. VAN DER BERG, I. H. Reeling en de Secretaris B. A. PLEMPER VAN BALEN.

Amsterdam 26 Mei 1892.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De volksbloem uit het Oosten.

In de Februari-vergadering der Afdeeling Amsterdam werd, over het bovenstaande onderwerp, door den heer G. A. KUIJK eene lezing gehouden, die algemeen met belangstelling werd aangehoord. Daar korten tijd later de programma's verspreid werden eener in November a.s. te houden 3e Nationale Chrysanthemum tentoonstelling, zullen wellicht meerdere lezers gaarne kennis maken met de resultaten der uitgebreide nasporingen van den heer KUIJK, die op verzoek der Afdeeling nu minder op de cultuur dan wel op de geschiedenis der Chrysanthemums betrekking hadden. Eene menigte platen en afbeeldingen waren ter bezichtiging door den spreker medegebracht, ter opluistering van zijne mededeelingen. en daar dit verslag den inhoud daarvan slechts zeer verkort zal weder geven, moet het om deze twee redenen reeds zeer veel in waarde achterstaan bij het op dien avond gesprokene.

Na eene inleiding, waarin de waarde dezer planten als herfstbloeiers recht duidelijk werd voor oogen gesteld en na eene korte beschrijving der in ons vaderland in het wild voorkomende Chrysanten vervolgde de geachte spreker aldus:

De *Chrysanthemum* is de volksbloem in het oosten. Komen wij in China of Japan, dan zullen wij daar die bloem in al haren luister kunnen bewonderen, nu niet voor het eerst, niet sinds 10 of 100 jaren, neen! reeds sinds eeuwen mocht ze een voorwerp van vertroeteling uitmaken van die volken, die ons op het gebied van tuinbouw verbaasd kunnen doen staan, volkeren die met eeuwenlange volharding vooral de kweekkunst dezer plant tot eene onbegrijpelijke hoogte gebracht hebben. Vernemen wij eerst hoe men in Japan die volksbloem huldigt.

Het vijfde der groote jaarfeesten valt op den negenden dag der negende maand. Dat is het feest der goudsbloemen. In ieder huisgezin worden bij het ontbijt de bladeren dezer bloem in de met thee of saki gevulde kopjes gestrooid. Deze aldus toebereide drank zal het vermogen hebben om het leven te verlengen. De burger van Jeddo zoude meenen aan zijne plichten als man en vader te kort te doen, indien hij zich bij het gebruik van dien drank al te angstvallig aan de regelen der matigheid hield.

In Japan zijn de volgende soorten het meest bekend, als de wilde *Chrysant*, die slechts één krans van bloemblaadjes bezit de gele *Chrysant* met eetbare bloemen, de in den herfst bloeiende, de in den zomer bloeiende, de 's winters bloeiende en dan eene soort die het geheele jaar door bloemen draagt.

De enkelvoudige verscheidenheden spelen in Japan eene belangrijke rol als ornementale plant voor de industrie, men ziet ze ook vaak geschilderd bij voorstellingen van landschappen, tuinen, enz. Voor aanplantingen langs rotspartijen worden ze, in vereeniging met *Eulalia japonica*, bij voorkeur gebruikt.

Is de hoofd-bloeitijd der *Chrysanten* aangebroken dan maakt men met behulp daarvan allerlei kunstwerken en versieringen. Men vindt ze in verschillende stadswijken, vooral in vele tuinen van Dango Zaka. Het zijn o.a. historische en dramatische tafereelen door poppen in levensgrootte of nog grooter, tot zelfs over 10 meter hoogte, voorgesteld. De kleederen dezer poppen bestaan uit verschillend gekleurde *Chrysanten*-bloemen, en deze zijn zoo gekozen dat de kleur der bloemen met de werkelijke kleur van kleeding overeenstemt. Men gebruikt hiertoe echter geheele planten, geen afgesneden bloemen. De planten. daarvoor uitsluitend gekweekt, worden op den achtergrond zoo bevestigd, dat men van voren slechts de bloemen ziet. Tusschen deze poppen ziet men rotspartijen, door dieren gestoffeerde landschappen, enz., waarvan de gestalten uit gevlochten bamboe bestaan, die op kunstige wijze met klimplanten zijn bekleed. De *Chrysanten* worden aan de poppen bevestigd vóór dat de bloemen ontwikkeld zijn.

Het is licht te begrijpen dat de cultuur dezer planten in de keizerlijke tuinen zeer ontwikkeld is, wat men het best opmerken kan bij het bovengenoemde jaarlijksche feest. De planten staan wel in de parken, maar om het verbranden en verkleuren der bloemen door de zon te beletten, worden ze door linnen tenten beschut en het geheel gelijkt eene formeele bloemententoonstelling.

Groote prachtexemplaren worden op een afzonderlijk bed geplaatst; die planten zijn bolvormig, met flinke groote bloemen van 20 tot 25 c.M. rijkelijk getooid en meestal telt men 300 à 400 bloemen op éénе enkele plant.

De stammen dezer pracht-exemplaren zijn gewoonlijk slechts een paar vingers dik, en de takken worden door bamboestokjes gesteund. In 1889 werd het middelpunt dezer keizerlijke tentoonstelling gevormd door vijf groote groepen of bedden. Het eerste was 18 Engelsche voeten breed en 120 voet lang. Van post tot post, aan drie zijden van het bed, was een purper zijden gordijn, waaraan de noodige linten en kwasten niet ontbraken en waarop het keizerlijk wapen „de witte Chrysanthemum" prachtig gestikt was. Het tweede bed, even groot als het eerste, bevatte uitsluitend Japansche verscheidenheden, terwijl het derde bed, dat de helft kleiner was, in beslag genomen werd door 13 oude planten waarop tallooze verscheidenheden waren geënt. Het nu volgende perk was beplant met 420 planten in verschillende variëteiten, elke plant droeg slechts eene enkele bloem, doch deze hadden een middellijn van 38 tot 40 c.M.! Wij herinneren dat op de vorige tentoonstelling, hier ter stede gehouden, de grootste *Chrysanthemum*-bloem een middellijn had van 28 cM. Het laatste perk was geheel gevuld door drie groote planten, eene met bronskleurige. eene met roode en eene met witte bloemen, die ieder bolvormig gekweekt waren en een middellijn hadden van 20 Eng. voeten. De eerste plant droeg 388, de tweede 253 en de derde 170 zeer groote bloemen. Hierop deelde de heer KUIJK het een en ander mede van hetgeen hij over de in Japan gevolgde kweekwijze was te weten gekomen.

Het stekken b. v. geschiedt aldus: men neemt een weinig klei, die men met water wat kneedbaarder maakt, daarvan maakt men ballen van 3 tot 4 cM. doorsnede en steekt in iederen bal een gat, waar dan de stek in gestoken wordt. Nu drukt men de ballen vast ineen, zet ze aldus naast elkaar in den vollen grond en giet ze aan. Voor dwergplanten neemt men stekken met bloemknoppen! Hebben de stekken wortels gevormd, dan worden ze in den vollen grond geplant, maar op zorgvuldig toebereiden bodem. Deze graaft men ter diepte van 3 voet uit, brengt op den bodem eene laag half vergane paardenmest, daarop een laagje fijnen grond en hierop nogmaals mest. Het geheel wordt flink gegierd en vermengd met stroo-asch. Zoo blijft het vak den geheelen winter liggen, en gaat men nu in het voorjaar planten dan wordt het slechts oppervlakkig losgemaakt en zoo noodig aangevuld

Indien hier te lande de najaarsvorsten onbekend waren en de winter niet voor December begon, zouden wij ook hier die heerlijke winterbloeiers in den open grond kunnen genieten. Men zal daar langs een anderen weg in kunnen slagen, wanneer men namelijk de zomerchrysanten de kleuren, vormen en grootte der winterchrysanten zal hebben medegedeeld door middel van hybridisatie. Dit doel zal zeker bereikt kunnen worden, doch daar ons klimaat voor de zaadwinning van Chrysanten zoo erg ongunstig is. zullen wij deze taak moeten overlaten aan de Franschen en Italianen.

Bij deze laatsten speelt vooral de *Chrysanthemum frutescens* eene hoofdrol. Deze soort is afkomstig van de Canarische eilanden, ze groeit daar op rotsachtigen bodem, maar is tegenwoordig ook in Italië inheemsch geworden. Ze bewoont de oude tuinen, nestelt zich op muren en daken, langs diepten en grachten, en is volkomen geacclimatiseerd waar het des winters niet al te koud wordt. Men noemt haar in Italië „*Marguerita*", naar de Koningin van dien naam, en draagt deze bloemen ter eere der vorstin in het knoopsgat of op den hoed. Soms neemt men zijn toevlucht tot bloemen van metaal, waarop alsdan de beeltenis der Koningin is aangebracht, omgeven door lichtende stralen.

De bloemenrijkdom van *Chrysanthemum frutescens* is verbazend groot en vindt nauwelijks zijns gelijke. Altijd door tooien ze zich met duizenden bloemen, die onafgebroken door nieuwe vervangen worden, ondanks den gloeienden zonneschijn en de verzengende Afrikaansche lucht.

In Italië maakt men echter niet veel werk van de aanwinning van nieuwe soorten door hybridisatie, dit geschiedt meer

in Frankrijk. Vooral LEMOINE te Nancy, BOUCHARLAT te Lyon, LACROIX te Toulouse, REYDELLET, DÉLAUX, BERNARD en SCHWARTZ hebben zich hierbij zeer onderscheiden. Reeds in 1826 waren in Frankrijk kapitein BERNET en DONALD BEATON bezig met het winnen van nieuwigheden.

In Amerika zijn vooral Dr. WALCOT en J. THORPE de baanbrekers op dit gebied. Op de Kanaal-eilanden werden vroeger eenige goede verscheidenheden verkregen die nog heden zeer gewild zijn, zooals *Elaine, Fair maid of Guernsey*, enz. Hoe verbazend groot en hoe uiteenloopend het aantal variëteiten ook moge zijn, toch is verbetering nog aan te brengen. Levendiger kleur is bij vele vormen gewenscht en zoo kan ook de geur die aan vele *Chrysanten* eigen is en welke nu eens naar die van reseda, dan weder naar die der viooltjes zweemt, zeer versterkt worden. Het meest gewenscht is echter wel dat men zich toelegge op het winnen van vroegbloeiende grootbloemige verscheidenheden, opdat de bloei nog buiten zal kunnen plaats grijpen.

Dat de *Chrysant* het eerst in ons land is bekend geweest werd reeds vroeger in dit blad vermeld. In 1688 kweekte men hier witte, bleekgele, vleeschkleurige en karmozijn roode soorten. Denkelijk heeft de toen in opkomst zijnde bollencultuur de verdere aankweeking dezer planten verhinderd. Een 15 tal jaren hoort men er dan niet van, tot in 1703 in de Philosophical Transactions eene beschrijving voor komt van twee kleine dubbele *Chrysanten*, die door een scheepsdokter uit China naar Engeland waren medegebracht. Van deze planten, of afstammelingen daarvan, wordt in de daarop volgende 60 jaren eenige malen melding gemaakt, doch schijnen ze ten slotte verloren geraakt te zijn.

In 1771 deed PIERRE BLANCARD, koopman en scheepskapitein te Marseille, eene reis naar China, bracht o. a. van daar eenige *Chrysanthemums* mede en één dezer werd in 1795 door CURTIS beschreven en afgebeeld, onder den naam van *Chr. Sinense* var. Dr. SHARPE.

Deze beschrijving is zeer uitvoerig en onder anderen wordt als eene bijzondere eigenschap vermeld, dat deze plant welriekende bloemen heeft. Reeds de heer CURTIS vestigt er de aandacht op dat de late bloei de plant verhindert om zaad voort te brengen.

Na dezen tijd ging de cultuur dezer planten in Engeland en Frankrijk gestadig vooruit. In het eerstgenoemde land beijverde men zich hoofdzakelijk de cultuur zoo volkomen mogelijk te maken, terwijl men in Frankrijk meer het oog had op het winnen van nieuwe soorten. In 1820 waren in Engeland 12 varieteiten bekend, in Duitschland ongeveer een tiental en in Frankrijk meer als 20 verschillende vormen. Gaandeweg breidt zich dit aantal uit en in 1826 waren in Chiswick reeds een 50tal verscheidenheden aanwezig. In 1830 had de eerste algemeene *Chrysanthemum*-tenstoonstelling plaats te Norwich, maar geen enkele der nu gekweekte verscheidenheden zag men daar, eerst in 1850 vinden wij melding gemaakt van eenige nu nog gekweekte varieteiten, zooals *Goliath, Christine, Queen of England*, enz.

De nu gekweekte pomponvormige soorten stammen af van zaailingen eener door den heer ROBERT FORTUNE, uit Chusan, ingevoerde lichtbruine soort, welke den naam ontving van *Chusansche madelief*. De z.g. japansche varieteiten treden eerst na 1860 meer op den voorgrond. Omstreeks dien tijd moet ook eene varieteit met z.g. behaarde bloembladeren ingevoerd zijn geworden, doch deze schijnt spoedig verloren te zijn geraakt. Met welk goed gevolg men zich sedert met de kweeking der Japansche en andere verscheidenheden bezig hield, is uit de beide Chrysanthemum-tentoonstellingen der laatste jaren voldoende gebleken zoodat wij slechts vermelden willen dat het geheele aantal verscheidenheden die nu in Europa gekweekt worden, meer dan 3500 bedraagt. Neemt men er de synoniemen af en die welke elkaar op een haar na gelijken, dan zal dit aantal toch niet ver beneden de 2500 blijven.

En nog zijn er in Japan meerdere onbekenden te vinden. Nog telken jare worden er vandaar weer nieuwe verscheidenheden ingevoerd. Door den heer KUIJK waren talrijke afbeeldingen ter bezichtiging medegebracht en o. a. een album met origineele Japansche gekleurde afbeeldingen van *Chrysanthemums*, waaronder zeer vele schoone en geheel afwijkende verscheidenheden voorkwamen.

Zooals vanzelf spreekt maken de Europeesche kweekers van de nieuw ingevoerde planten zooveel mogelijk gebruik voor interessante kruisingen en ieder volgend jaar geeft grootere oogsten van zeer verdienstelijke nieuw gewonnen planten.

Het zoude zeker te betreuren zijn, indien na enkele jaren de *Chrysanthemum* opnieuw verwaarloosd en aan de vergetelheid prijs gegeven zoude worden, zoodat men na 50 of 100 jaren slechts van hare schoonheid en ongekende pracht iets wist uit oude geschriften van onze dagen.

Zulks kan verhoed worden, wanneer ieder kweeker en ieder plantenliefhebber een weinigje belangstelling overhoudt voor deze bij de Oostersche volken sinds honderden jaren zoo hoogst populaire bloem, een open oog blijft behouden voor deze kunstproducten ook der Westersche beschaving. Hoezeer zij door Japanner en Chinees geliefd is, blijke nog uit de volgende mededeeling van den heer FORTUNE. Deze bezocht op zijne reizen door het Oosten eenmaal den tuin van den consul WHAMPOC te Singapore. Dezen tuin bevatte de schoonste tropische gewassen, die, weelderig ontwikkeld, een tooverachtig geheel vormden. Nadat de gastheer al die schatten had laten zien, leidde hij den heer FORTUNE met trots naar eene kleine beschaduwde plaats en toonde hem daar met een verrukking, die uit iederen hoek straalde van zijn effen, gladgeschoren gelaat, geen Orchideeën van bijzonder voorkomen, geen zeldzame waterplanten, palmen of varens — niets meer of minder dan een bed *Chrysanten*, de eenige bloem die hij lief had en die hem aan zijn tehuis en zijn vaderland herinnerde.

Door den heer KUIJK werden, in zijne boeiende voordracht, nog vele andere voorbeelden vermeld der groote vereering die deze planten ten deel valt, maar hoewel schrijver dezes zich bewust is dat dit zéér besnoeide verslag den inhoud dier lezing slechts zeer onvolkomen teruggeeft, gelooft hij toch niet meer plaatsruimte te mogen vragen en eindigt dus met de volgende dichterlijke hulde des sprekers te vermelden:

Chrysanthemum, gij schoone bloem,
Hoe wiss'lend is uw tint,
Hoe overal bekend uw roem,
Hoe zeer wordt gij bemind.
Uw ongekende kleurenpracht,
In talloos vele vormen lacht,
In schoonere verven straalt,
Als ooit een schilder maalt.
Aan u, o! lieflijk Flora's kind
Wijd ik dit sobere lied,
Ik hoop dat men u dierbaar vindt,
Tot in eeuwen ver verschiet.

EEN LID DER AFDEELING AMSTERDAM.

TENTOONSTELLINGEN.

Rozen- en Knolbegonia-Tentoonstelling te Hilversum.

Wij ontvingen het programma der Rozen- en Knolbegonia-tentoonstelling, uitgeschreven door de Afdeeling „Gooiland" van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, te houden van 29—31 Juli 1892, in het hôtel „Het Hof van Holland" te Hilversum. In artikel 1 van de voorwaarden van inzending en algemeene bepalingen zien wij tot ons leedwezen dat de inzending en mededinging uitsluitend opengesteld is voor de leden der Afdeeling „Gooiland" en voor die der Tuinbouw-vereeniging „Praktijk en Theorie" te Hilversum.

Het programma is in vijf afdeelingen verdeeld, waarvan de eerste 6 vragen omvat van rozen (in potten?); de tweede afdeeling vraagt afgesneden bloemen van rozen. Afdeeling III wijdt zes vragen aan *Begonia tuberosa*. In de volgende afdeeling is eene vraag opgenomen voor afgesneden bloemen van Knolbegonia's, terwijl in de laatste sectie negen nummers de bouquetterie omvatten. De prijzen bestaan hoofdzakelijk in getuigschriften 1e en 2e klasse, daarentegen krijgt de inzender van de meeste nummers rozen, van de meeste nummers *Begonia tuberosa*, van de meeste nummers bouquetwerk een kunstvoorwerp.

Terwijl wij het Bestuur het welslagen dezer tentoonstelling toewenschen, hopen wij dat zij een volgend maal in ruimeren kring mededinging zal open kunnen stellen.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van de inlichtingen, gegeven door Dr. J. RITZEMA BOS.

(Vervolg.)

26. Orchideeënbladeren met eigenaardige zwarte vlekjes, omgeven door een' geelachtigen rand. (Ingezonden bij de Wetenschappelijke Commissie der Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, in de vergadering van 10 Februari 1892. Zie Nederlandsch Tuinbouwblad, 1892, no. 10. De ter vergadering aanwezige leden vermoedden, dat de oorzaak in eene beschadiging door dieren te vinden zou zijn). Ik vond geene dieren uitwendig aan de bladeren, en evenmin inwendig. Op de plaatsen, waar het blad zwart was, waren de weefsels geheel dood; in den gelen omtrek der zwarte vlekken waren de cellen stervende en bezig haar bladgroen te verliezen. Evenmin als dieren, vond ik een mycelium van eene zwam in de bladeren. Daar de zaak mij aldus duister bleef, schreef ik den heer MR. SCHOBER te Putten (den inzender) om meer onderzoeksmateriaal; en genoemde heer voldeed op welwillende wijze aan dit verzoek. Nu vond ik op een paar der mij toegezonden bladeren enkele schildluizen, waarschijnlijk behoorende tot de soort *Chermes Cymbidii*. Het aantal schildluizen was echter te gering, om al de op de bladeren voorhanden vlekken er aan te durven toeschrijven; hoewel moet worden erkend, dat schildluizen wel degelijk door haren steek verschijnselen veroorzaken als die, waarvan hier sprake is. Stellig zijn stekende insekten er de oorzaak van geweest. Eene berooking met BLOK's Carbonpapier (zie no. 17) werd dus aangeraden.

27. Inlichtingen omtrent bescherming van nuttige vogels hier te lande, en informatie naar mijne meening aangaande de kwestie van internationale maatregelen betreffende vogelbescherming. (Berlijn).

28. Een kevertje, gevonden onder dennenschors. Is het daar schadelijk? (Renkum). Neen, het is de geheel onschadelijke *Helops striatus*, die hier zich voor de winterkoude heeft verscholen.

29. **April.** Bij een gras, *Agrostis canina*, vindt men aan de bladeren eigenaardige bruine opzwellingen, bestaande uit een samengeplooid gedeelte van het blad, ongeveer een zakvormig deel vormende, waarbinnen zich haren ontwikkeld hebben. (Het gras groeide in eene natte, mosrijke weide bij Darmstadt). In de bladopzwellingen bevinden zich kleine spoelwormen, zoogenaamde aaltjes. Het onderzoek wordt nog voortgezet.

30. Een in bloei staande perzikboom zit van onder tot boven vol mieren. Wat er tegen te doen? (Zaandam.) — Misschien zijn er ook bladluizen op den boom. In elk geval is berooking met het carbonpapier van BLOK (zie no. 17) aan te raden, nadat vooraf de perzikboom zooveel mogelijk met een kleed bedekt is.

31. Correspondentie over middelen tegen ritnaalden, naar aanleiding van mijne oproeping in het Nederlandsch Landbouwweekblad en het Nederlandsch Tuinbouwblad. (Heenvliet.)

32. id. (Wilhelmina polder).

33. id. (Assen.)

34. id. (Nieuwerkerk in Duiveland.)

35. id. (Westpolder Groningen.)

36. Beschadiging van kaspalmen en Varens. (Breda). — De schildluis *Cocus lataniae*. Berooken met Carbonblad (vgl. no. 17).

37. **Vraag:** Of het beter is, tegen *aardappelziekte* aan te wenden *kopersulfosteatisch* of *Bordeauxsche pap* (Bouillie Bordelaise.) De eerstgenoemde stof wordt in het boekje van JEAN SOUHEUR te Antwerpen, („Praktische handleiding der behandeling van den Valschen meeldauw," enz.) aanbevolen boven de „bouillie." (St. Philipsland.)

Volgens Dr. E. GILTAY („Nieuwe Landbouw Courant," 14 September 1889) is de Bouillie Bordelaise verreweg te verkiezen. Daarmede kreeg hij zeer goede resultaten. Van het koper-sulfosteatiet schrijft hij, dat zeer zeker de aardappelziekte er minder of meer door werd tegengegaan, maar dat het hem niet voldeed, 1e, daar men te beperkt is in den tijd, waarop de bestuiving kan worden uitgevoerd; bij eenigszins sterke luchtbeweging is de bewerking zoo goed als onmogelijk, daar dan te veel verloren gaat van het poeder; 2e, omdat het poeder nog al met voorzichtigheid moet worden aangewend, daar het de bladeren, althans de jonge bladeren, „verbrandt." Het voordeel, dat men met „sulfostéatite cuprique" beter de onderzijde der bladeren zou kunnen bereiken, weegt lang niet op tegen de bovenvermelde nadeelen. Ook in Zuid-Frankrijk wordt tegen den „mildiou" de Bouillie Bordelaise thans algemeen, het kopersulfosteatiet bijkans niet meer gebruikt.

38. Correspondentie over de onder no. 4 bedoelde klaverziekte (St. Philipsland).

39—40. Kwijnende, ten deele stervende wintertarwe-planten (Wilhelminapolder). Ik vond in het meerendeel der planten geene parasieten, noch van plantaardigen, noch van dierlijken aard. In enkele der plantjes echter, die 't meest sukkelden en afgestorven bladeren, spruitjes en halmpjes vertoonden, vond ik de ongeveer 7 m.M. lange, pootlooze larven van eene soort van vlieg (*Anthomyia* of *Hylemyia coarctata Fallen.*) Dit insect, dat in Engeland sedert 1882 elk jaar, althans in sommige Graafschappen, groote schade teweegbrengt, had zich — voor zoover bekend — bij ons te lande nog nooit schadelijk getoond. In het *Nederlandsch Landbouwweekblad* hoop ik er nader over te berichten.

Echter bevatten het meerendeel der mij toegezonden wintertarweplanten geene maden, en ook geen' enkelen anderen parasiet. Zij waren, zooals men het noemt, *„opgevroren."* Doordat in den winter het water in de bovenste grondlaag in ijs overging, heeft zich deze bodemlaag uitgezet en de oppervlakte van den grond is dus gerezen, de daarin bevestigde plantjes meenemende. Toen later die bovenste grondlaag weer ontdooide, kwamen de plantjes, welker wortels grootendeels waren losgerukt, voor het meerendeel op den grond te liggen. Zij trachtten wel weer wortels in den grond te schieten, maar dit gelukte niet altijd in voldoende mate, zoodat de plantjes zich niet behoorlijk konden voeden; het gevolg is, dat zij klein zijn gebleven en er ziekelijk uit zien. Aangeraden, zoo mogelijk het land te *rollen*, waardoor de plantjes weer *in*, of althans *tegen* den bodem gedrukt worden, en de vorming van nieuwe wortels gemakkelijker gaat. (Over de verschillende eigenaardigheden, die aan de mij toegezonden „opgevroren" wintertarweplanten te zien zijn, deel ik weldra nader het een en ander mee in het *Album der Natuur.*)

41. Correspondentie over middelen tegen ritnaalden (Muiderberg). Zie No. 30.

42. Correspondentie over *Botrytis tenella*. Zie No. 12 (Scheveningen).

43. „De erwtenplanten worden aangetast door een insect, dat den vorm heeft van eene rups, die zich als een ring oprolt" (Muiderberg). Eene *aardrups* (*Agrotis*, waarschijnlijk *Agrotis segetum*).

44. Correspondentie over *„oprollers"* (*Julus spec.*) (Muidenberg).

45. Correspondentie over *ritnaalden* (Rotterdam). Zie No. 30.

46. Correspondentie over *ritnaalden* (Wilhelminapolder). Zie No. 30.

47. Eenige rietstengels met spinsels eraan bevestigd. Vooral aan klaverstengels komen deze veel voor (Proskau, Silezië). Het zijn spinselhoopen, waarin cocons verscholen zijn, die de pophuid bevatten eener sluipwespsoort, behoorende tot het geslacht *Microgaster* of tot een zijner verwanten. Op de bewuste klavervelden heeft zeker den vorigen zomer eene soort van rups zich in grooten getale vertoond, waarin de bedoelde parasiet heeft geleefd. Overigens is het onmogelijk, uit het toegezonden materiaal met zekerheid iets af te leiden.

48. Een tak van eenen beschadigden rozenstruik. „Telken jare om dezen tijd komen wij tot de ontdekking van deze beschadiging onzer rozen in de warme kas. Eerst wordt het blad dor en men kan eren bijna zoo spoedig niet bij zijn om zulk een' tak te verwijderen, of hij is reeds omgeven met eene soort van spinneweb, gevuld met eene ontelbare hoeveelheid kleine spinnetjes; (?)... is eens eene plant aangetast, dan

grijpt het kwaad spoedig om zich heen en 't woekert voort, totdat wij de planten naar buiten brengen, de aangetaste bladeren verwijderen en de takken schoon maken met een mengsel van zout en zeepwater." Wat is de aard der kwaal, en welk het middel ter bestrijding? (Hoogeveen.) De aangetaste bladeren vond ik bedekt met eene soort van *roetdauw (Capnodium Fumago),* maar ook met spinsel, waarin exemplaren van de zeer kleine *plantenspin (Tetranychus telarius).* Zie over dit diertje mijne mededeelingen in het „Nederlandsch Tuinbouwblad", 1890, 11 October, tweede blad, bl. 355. Als bestrijdingsmiddel aangeraden het *Carbonblad,* verkrijgbaar bij de firma D. H. Blok te Haarlem. Maar bij het gebruik van dit middel bedenke men dat de rozenbloemen er zeker hare geur door zullen verliezen en waarschijnlijk eenen onaangenamen reuk er door zullen krijgen. Knoppen, mits zij niet op 't opengaan staan, kunnen er wel tegen.

49. Inlichtingen aangaande insecten in tabak (Eindhoven). Het is *Lasioderma laeve.* (Zie „Tijdschrift voor Entomologie", deel XXIV, bl. 115.)

50. Is het waar, dat verschillende schadelijke insectenlarven door bemesting van het land met Ricinuskoeken gedood worden? Dit staat in het „Journal de la Societé agricole du Brabant": ...„les tourteaux de ricin ayant la réputation de détruire la vermine dont les champs sont souvent infestés." (Assen). Een positief antwoord kan ik niet geven. Wel vermeldt Taschenberg („Entomologie für Gärtner", bl. 45) dat ritnaalden door bemesting van den grond met raapkoeken worden gedood. Maar zelf heb ik geene ervaring, noch betreffende raapkoeken, noch betreffende Ricinuskoeken.

51. Correspondentie over ritnaalden (Bruinisse). Zie No. 30.

(Wordt vervolgd).

WEEKNIEUWS.

In Memoriam.

Dr. H. BOURSSE WILS.

De nestor van de Leidsche geneeskundigen, Dr. Hendrik Boursse Wils, is van ons heengegaan.

Na een smartelijk lijden is hij den 30 Mei overleden in den ouderdom van bijna 73 jaren.

Den 2den Augustus 1819 te Brouwershaven geboren, promoveerde hij tot doctor in de geneeskunde aan de universiteit te Leiden den 21sten December 1844, waarna hij den 4den Juli 1845 het verloskundig examen deed en den 3den Februari 1846 dat in de heelkunde.

Eene veeljarige praktijk heeft de overledene dus vervuld.

Den 27sten Februari 1879 werd hij bovendien benoemd tot stads-geneeskundige, welke betrekking later veranderd werd in die van stads- genees- en heelkundige.

In vele commissiën en besturen van verschillende instellingen had hij zitting. Zoo was hij o.a. voorzitter van het college van Regenten over 's Rijks Militaire gevangenis, tegenwoordig 's Rijks Werkinrichting voor vrouwen te Leiden, lid van den Geneeskundigen Raad van Zuid-Holland, lid der plaatselijke schoolcommissie en sedert vele jaren een ijverig voorzitter van de Leidsche afdeeling der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, in welker hoofdbestuur hij eveneens zitting heeft gehad.

Vroeger was de overledene ook lid der commissie voor de bewaarscholen te Leiden.

Èn door zijn ambt als geneeskundige èn wegens zijne verschillende andere betrekkingen, was de overledene dus in de gelegenheid de onderscheiden rangen en standen in de maatschappij van nabij te leeren kennen.

Wederkeerig werd ook hij gewaardeerd. Voor alles en allen had hij een open oog en open hart, en de kinderen van Flora waren hem niet minder lief. Zij vormden voor hem nog steeds een groote bron van studie.

Zijne nagedachtenis zal bij zijne vele vrienden en vereerders in dankbaar aandenken blijven. *(Leidsch Dagblad).*

En niet minder bij de leden der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, die in zoovele opzichten groote verplichtingen aan den overledene heeft. Zijne verdiensten voor de Flora van Nederland, zijne warme toewijding aan de belangen van wetenschap en praktijk, verzekeren hem een blijvende vereering, een dankbaar aandenken.

VRAAGBUS.

Antwoord op Vraag No. 19. 1. Van Pit tot Vrucht voor Gewassen. 2. De Practische Ooftkweeker vertaald door K. J. W. Ottolander. 3. Ooftboomteelt in Nederland door K. J. W. Ottolander. 4. Beins, Practische handleiding ter bevordering der beredeneerde snoeiwijze tot het kweeken van gezonde en vruchtbare Ooftboomen. 5. De Wijnstok in onze tuinen door K. J. W. Ottolander. 6. Het kweeken van Vruchtboomen aan gevels vertaald door V. Romein. 7. Het enten van vruchtboomen en heesters door T. Ottolander. 8. Handboek voor Boomkweekers en Tuinlieden van J. A. Hardy 9. Boomteelt van Hulle. 10. Snoei der Fruitboomen en de fruitkweek onder glas door Fred Burvenich. 11. Fruitboomkweek in potten door Ed. Pijnaert.

Alhoewel ze niet bepaald alleen voor den liefhebber zijn geschreven, kan deze er toch veel uit leeren. Voor Pomologie bestaan er ook nog eenige flinke Nederlandsche werken.

Vlijmen 29 Mei. C. H. Claassen.

Vraag No. 20. Welke is de latijnsche naam der Japansche wijnbes, die in Eigen Haard (blz. 304) wordt aanbevolen als in den handel gebracht door eene firma te New-York (John Lewri Childs, *Floral Park,* Queens Co., New-York). Het zaad kost f 0.60, de twaalf eenjarige planten f 6.00. Is dit gewas aan te bevelen? D. V.

TENTOONSTELLINGEN.

Gooiland. **Rozen en Knolbegonia-tentoonstelling** in het Hotel „Het Hof van Holland" te Hilversum, te houden op 29—31 Juli 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer Jac. Smits te Naarden.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer Th. van Zoest Hzn., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. Voet.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer Izaäk Bulk, Secretaris, Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Verbetering in No. 22.

Blz 175, kolom 1, staat *Chionanthus,* lees *Chimonanthus.*

Correspondentie.

F. S. v. d. P. S. te L. Vriendelijken dank.

Maidenhair. Uw zending in dank ontvangen.

L. C. B. te W. Gaarne zal ik eene bijdrage voor den hoofdtext over de I. E. H. te L. van U ontvangen. Dank voor Uw zending.

A. d. K. te K. Dank voor uw mededeeling over Pipal.

L. J. Q. v. U. te 's Gr. Veel dank; aan uw wensch zal ik voldoen. De 4½ kilo zend ik u gaarne ten geschenke, meld mij slechts wanneer gij ze hebben wilt.

Inhoud van Sempervirens No. 22, van Vrijdag 27 Mei 1892.

Advertentiën.

Te **St. Petersburg** kan geplaatst worden een

bekwaam Bouquetmaker.

Salaris **40 Roebel** per maand, benevens **vrije overtocht** en **woning.**

Brieven fr. letter B. bij den Uitgever dezes.

TE KOOP:

Twee eenjarige ZWANEN,

(mannetje en wijfje) met **6 jonge Zwanen.**

Gegadigden gelieven hun bod te richten onder het motto »Broed" aan het bureau van dit blad.

VEILING VAN

Planten en Pluimgedierte

op de Villa San Remo te BAARN.

Op **Woensdag 15 Juni 1892,** aanvangende des voormiddags te **10½ uur,** zullen op de **Villa San Remo te BAARN,** in het openbaar verkocht worden: de hoogst belangrijke verzameling van **PLANTEN voor tuinen, kassen** en **kamers,** een aanzienlijke verzameling zeer fraai **PLUIMGEDIERTE,** als **kippen** en **duiven,** met de **hokken,** enz., houten **bakken** en **broeiramen** en velerlei andere benoodigdheden voor tuinen en buitenplaatsen, uitmakende de bekende liefhebbers-verzamelingen van den heer G. ELINK SCHUURMAN.

Deze veiling zal plaats hebben ten overstaan van den Notaris S. CAMBIER VAN NOOTEN te *Baarn* en onder directie van de firma GROENEWEGEN & Co. te *Amsterdam*, die op aanvrage den Catalogus kosteloos en gefrankeerd zullen toezenden.

Alles zal op **Dinsdag 14 Juni** en op den ochtend van den verkoopdag voor een ieder te zien zijn.

Chemisch bereide Verf,

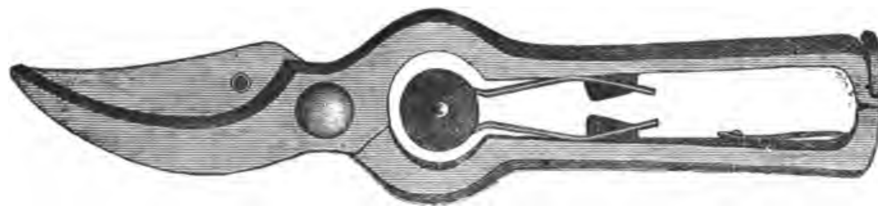
geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

BLASS & GROENEWEGEN,

DE BILT bij UTRECHT.

Snoeischaar met zonneveer.

Lengte 22½ c.M.

Zeer solide — best Fransch fabrikaat, met uitstekende veer.

Prijs f 2,25.

DE BEK GAAT FLINK OPEN.

Losse veeren à f 0,25.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25

Steekpennen, 3½ bij 2½ c.M. per 500 f 7.—
5 „ 1½ „ „ „ - 7.50
50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten, 1 bij 2 cM. per 100 f 5.—
1 „ 4 „ „ „ - 7.50
2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

HANDLEIDING

VOOR

Rozenliefhebbers,

DOOR

AUGUST THEUNEN,

Secretaris van den Rozenkring te Antwerpen.

Prijs f 1.10.

INHOUD:

I. Mijn doel. — II. Een weinig geschiedenis. — III. De roos en hare onderverdeelingen. Hoofdsoorten. Afstammende id. — IV. Grond, mest en ligging van den rozentuin. — V. Over het vormen eener verzameling. Keus van 200 uitgelezen variëteiten. Verschillende onderverdeelingen. — VI. Aankoop van rozen. Naamverwante verscheidenheden. Synoniemen. Rozen op vrijen struik. Af te keuren griffelsujekken — VII. Voorzorgen bij 't planten. Steunstokken. Etiketten. VIII. Het snoeien. — IX. Aankweeken of vermenigvuldigen. Zaaien. Afzetten. Splitsen Afleggen. Griffelen. Stekken. — X. Het doorwinteren. — XI. Ziekten en insectenleer bij den rozelaar. — XII. Aanbevolen werken tot verdere liefhebberij.

Door den schrijver verkrijgbaar gesteld tegen overmaking van het bedrag bij den Uitgever dezes.

PLANTENKUIPEN

van duurzaam groenharthout, sierlijk en sterk gemaakt, worden geleverd door

G. ALBERTS Lzn., & Co.,
te MIDDELBURG.

Prijsopgaaf op aanvraag verkrijgbaar.

Openbare Verkooping
VAN EEN
Liefhebbers-
VERZAMELING,

bestaande uit eene uitgebreide collectie **Agave's, Oranjeboomen, Stam-Evonymus, Yucca's** en **Darylyrion's** in uitstekende verscheidenheid en vele **andere planten**, geschikt voor Gazons, Vestibules, Veranda's, enz. enz.,

op Woensdag 8 Juni 1892,

aanvangende des voormiddags te **10 uur precies**, op het terrein van den **„Planten- en Vogeltuin" te ARNHEM.**

Alle soorten van

Bouquetranden, Stellagen, enz. **Lint, Draad, Staniol, Caoutschouc, Mandenwerk, Draadmandjes** en alle benoodigdheden voor het bloemenvak.

Oscar Manus,
Amsterdam.

BOUQUETTEN,
Afgesneden Bloemen,
Kas- en Kamerplanten.
SPECIALE
Rozencultuur.
Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan **twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz.,** voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van **Bol-, Knol- en Wortelgewassen.** Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco **aanvrage kosteloos aan** gegadigden toegezonden.

ZOCHER & Co.,
Boomkweekerij en Bloemisterij „Rozenhagen"
te Haarlem,

vestigen de aandacht op hunne bijzonder fraaie collectie

KNOLBEGONIA'S,

zoowel enkelen als dubbelen met rechtopstaande bloemen. uitmuntende door vorm en kleur.

DAHLIA'S,

waarbij de fraaiste en nieuwste verscheidenheden van CACTUS DAHLIA'S, dubbele groot- en kleinbloemigen, alsmede enkelbloemigen. Aan nieuwe, door ons tentoongestelde DAHLIA'S werden in de twee laatste jaren 21 getuigschriften toegekend.

IRIS KAEMPFERI,

Nieuwe, door ons uit Japan ingevoerde, enkele en dubbele verscheidenheden met prachtige bloemen van 16—20 centimeter middellijn, Afbeelding eener bloem in natuurlijke grootte komt voor in onzen prijscourant.

CANNA INDICA,

in zeer fraaie mildbloeiende verscheidenheden.

Verder zijn bij hen in groote hoeveelheden voorhanden vele soorten BLOEIENDE en BLADPLANTEN voor perken en bevelen zij tevens nog aan hunne 1e kwaliteit GRASZADEN, speciaal gemengd naar den aard van het terrein, voor fijne blijvende Gazons.

Prijscourant wordt op aanvrage franco toegezonden.
Handelaars en Kweekers genieten korting.

Th. A. DE KOSTER,
AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.
SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.**
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

COGNAC,

van **prima qualiteit,** voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON,** Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest,** *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**

(Met inbegrip van alle rechten.)

Franco wal of Station door het geheele Rijk. tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

No. 24. ZATERDAG 11 JUNI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 22 Juni a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van Woensdag 25 Mei.

Een uitgebreide en keurige verzameling van eenkleurige *Darwin*-tulpen, begeleid door een lange reeks der prachtige fijne late liefhebberstulpen vormde heden de groote aantrekkelijkheid op de veertiendaagsche tentoonstelling. Nog nooit waren de tulpen zoo prachtig geweest als in dit jaar. Zij namen de geheele lengte van den zijmuur in, en stonden daar, in een driedubbele rij van karaffen, een onuitputtelijke bron van verscheidenheid van vormen, kleuren en teekening. Het was ter nauwernood noodig, dat de etiquetten den naam der heeren KRELAGE EN ZOON vermelden, iedereen zou aan de inzending zelve de inzenders herkend hebben.

Voor een nauwkeurige studie der verschillende typen hadden de inzenders uitvoerige schriftelijke bijlagen gegeven, waarvan de inhoud ook voor de lezers van dit verslag belangrijk genoeg mag geacht worden, om die in zijn geheel op te nemen.

De beide inzendingen omvatten:

Vier en zestig soorten verschillende nieuwe of onvoldoend bekende, late eenkleurige *Darwin*-tulpen, elke ter afzonderlijke beoordeeling, van elke soort zes bloemen in twee karaffen.

De *Darwin*-tulpen zijn van Vlaamschen oorsprong en de eenkleurigen van de fijnen, waarvan eenige soorten mede heden zijn tentoongesteld. Ook bij deze eenkleurigen werd in Vlaanderen bij de keuze een geheel ander stelsel gevolgd dan in Holland of Engeland waar men vooral lette op afgeronden vorm van bak en op aanleg om bij het fijn worden goedgerande of regelmatig gepanacheerde bloemen te verkrijgen.

Bij de Vlaamsche tulpen was kleureffect de hoofdzaak, vandaar dat men hier een kleurenpracht vindt, die men te vergeefs in elk ander ras van tulpen zal zoeken. Alleen om deze kleurenpracht zijn de *Darwin*-tulpen door de inzenders als tulpen voor perken in den handel gebracht en zijn daarbij de eigenschappen van hun fijn worden op den achtergrond getreden; trouwens ze verloopen zoolang ze in behoorlijken cultuurstaat zijn, slechts zeer zelden. De groote sympathie, waarmede deze tulpen in alle landen der wereld, waar men ze tengevolge van het succes te Parijs in 1889 behaald, heeft leeren kennen, werden ontvangen. strekke ten bewijze dat de inzenders bij hunne opvatting in dit ras van tulpen eene nieuwe sierplant aan te bieden, niet hebben misgetast. Deze tulpen toch voorzien onder de voor den vollen grond geschikte planten en bolgewassen, in eene tot nu toe zeer gevoelde leemte, daar in dezen tijd geen ander gewas een eenigszins nabij strevende kleurensymphonie kan aanbieden.

De volgende soorten worden ter afzonderlijke beoordeeling

thans aangeboden, en wel als onvoldoend bekende soorten, waarschijnlijk uitsluitend in het bezit der inzenders:

Bussy Rabestin, Cesar Borgia, Edmée, Emilie, G. de Salelle, La candeur, Nauticus, Parthenope, Laurentia. Paul Baudry, Pauline, Pensée amère, Schoubert, Sibille. André Doria, Goya, Herschel, Themistocles.

Nieuwe zaailingen in het uitsluitend bezit der inzenders in 1889—1890 benaamd.

Beyerinck K., Bosscha K., Reville K., Theodoor Jorrissen K., van 't Hoff K., von Jehring K.

Nieuwe zaailingen in het uitsluitend bezit der inzenders, die in 1891 werden benaamd, en voor het eerst aan den handel aangeboden:

Harry Veitch K., Hitchcock K, Hoola van Nooten K., James Kelway K., Miss Ormerod K., Mrs. Stanley K., Ouida K., Passaeus K., Peter Ban K., Professor Balfour K., Professor Mac Owan K., Professor Marshall Ward K., Professor Michael Foster K, Professor Olver K., Professor Sargent K., Reverend Ellacombe K., Reverend d'Ombrain K., Reverend Harpur Crewe K., Sereno Watson K., Stanley K., Sibylla Merian K., Thomas S. Ware K., Virginie K., Whistler K., William Paul K., Ant. Roozen K., Bloemhof K., Charles Darwin K., Faust K., Professor Francis Darwin K., Reine Wilhelmina K., Sieraad van Flora K., The Shah K., Auber K., Berlioz K., Cabanel K., Colonel Trevor Clarke K., Coomans K., Mr. J. Douglas K., Mr. D. T. Fish K.

Dertig soorten fijne Vlaamsche Liefhebberstulpen, van elke soort 2 karaffen elk à 3 bloemen, elke soort ter afzonderlijke beoordeeling aangeboden als onvoldoend bekende planten.

De volgende fijne late Tulpen, afkomstig uit de beroemde verzameling *Lenglart-Tripier*, zijn hier te lande alleen in handen der inzenders en worden daarbuiten waarschijnlijk ook bijna nergens meer gevonden. Ze worden door de inzenders met zorg bewaard en voortgekweekt, in de overtuiging dat haar eigenaardig schoon in overeenstemming met den tegenwoordig meer en meer veld winnenden smaak haar hoe langer hoe meer een begeerig bezit zal doen worden. Gelijk uit de onderstaande lijst blijkt, zijn deze Tulpen van een aantal der meest beroemde winners afkomstig. De Vlaamsche Tulpen vormen onder de late fijne Tulpen een geheel afzonderlijke groep; men heeft bij deze minder te letten op fijnheid in het uiterste, dan wel op schilderachtige kleurgroepeering en kleurblokkigheid. Ze moeten dan ook van een geheel ander standpunt beoordeeld worden dan de vroeger zoozeer gewaardeerde Hollandsche en Engelsche fijne Tulpen en de regelen voor deze vastgesteld, mogen op haar niet van toepassing zijn. De Vlaamsche Tulpen zijn de Tulpen der schilders van vroeger tijd, en hoe eigenaardiger of prachtiger hare kleurenmengeling is, des te meer behooren ze te worden gewaardeerd.

Valentine de Milan (GALLIEZ), *Le caprice Desmazières* (GALLIEZ), *Le Brabançon* (GALLIEZ), *Bulon* (DEHOVE), *Coligny* (DEHOVE), *L'étoile du Nord* (MADE. DÉROUBAIX), *Le eloche d'alarme* (COURTIN), *L'ami Desvachaux* (WAVRIN), *Violette agate extrissima* (DEZANGRÉ), *Quasimodo* (BONTOUR), *Lola Montez* (MALLES), *Fleur de Marie* (TRUFFIN), *Le Troubadour* (TILMAN), *La lanterne magique* (SIMON), *Coquette de Saint Laurent* (COLIN), *Vasco de Gama* (LLOYD), *La coquette* (LLOYD), *Orcagna* (LLOYD), *Le premier début, La Czarine, Cosette* (LENGLART 1861. Fijn geworden te Lommes), *André Vésale* (LENGLART 1867. Fijn geworden te Rivolet (Rhône), *Marguérite de Valois* (LENGLART 1875. Zaaisel van 1867), *Tombeau de Lincoln* (LENGLART 1865. Fijn geworden te Lommes), *Marco Spada* (LENGLART 1875. Fijn geworden te Lommes), *Victor Hugo* (LENGLART 1875. Fijn geworden te Fives), *Meyerbeer* (LENGLART 1876. Zaailing van 1867 uit de „Princesse Aldobrandine," fijn geworden te Nantes), *Madame de Lamballe* (LENGLART 1876, zaailing van 1867 uit de „Lola Montez", fijn geworden te Nantes), *Eros* (LENGLART 1879. Zaailing van 1869 uit „Cosette", fijn geworden te Fives), *Thésis* (LENGLART 1883. Zaailing van 1867 uit „Lola Montez", fijn geworden te Nantes).

Aan deze uitgebreide collectie sloten zich in de eerste plaats aan, van dezelfde inzenders, eene verzameling van zeven soorten *Monstrose* of *Parkiet*-tulpen. (Tulipa gesneriana var. monstrosa) van elke soort drie karaffen.

De *Monstrose*-tulpen hebben om hun eigenaardigen vorm en kleurschakeering reeds vroeg de aandacht getrokken. Ze komen althans voor in de beschrijvingen der oudste tulpenverzamelingen. Men beweert dat ze reeds in 1603 uit de Levant naar de Europeesche tuinen werden overgebracht. Er zijn voorbeelden dat *Monstrose*-tulpen uit de gewone late en dubbele soorten verloopen zijn. Of men mag aannemen dat alle verscheidenheden dezer tulp op die wijze ontstaan zijn, is vooralsnog niet verdedigbaar.

In allen gevalle kan worden geconstateerd dat dit ras van tulpen zeer variabel is, want er zijn geen tulpen zoo geneigd tot de zoogenaamde dieven over te gaan dan zij. Daardoor kunnen de echte bloeibare bollen tijdelijk schaars worden, ofschoon dit ras zich anders buitengewoon sterk vermenigvuldigt. De *monstrose*-tulpen zijn bekend als: *Tulipes perroquets, tulipes dragonnes* (vandaar *Tulipa gesneriana Dracontea* in REDOUTE's *Liliaceae*) „*Tulipes à pétales laciniers*," „*Parrot Tulips*," „*Monstrose*" *oder* „*Papagei-tulpen*." Ze zijn soms zeer in achting geweest, dan weder verwaarloosd, maar in den laatsten tijd weder zeer gezocht, daar hare bizarre vorm in vele opzichten met den tegenwoordigen smaak overeenkomt.

Ze zijn dan ook op de Parijsche bloemmarkten o. a. in de laatste jaren bijzonder gezocht, en worden ook door schilders vaak tot modellen gekozen. De nomenclatuur is verre van eenstemmig, zoodat men dezelfde soort in verschillende kweekerijen onder verschillende namen vindt, waardoor nog al eens verwarring ontstaat. De inzenders hebben voor de in het Album van Eeden afgebeelde soorten de daar gevolgde nomenclatuur aangenomen.

Ofschoon bij de mannen van het vak deze tulpen voldoende bekend zijn, meenden de inzenders gelegenheid dat eenige soorten der verzameling nog in bloei waren, te mogen aangrijpen, om ze ook in ruimer kring weder eens in herinnering te brengen.

Verder heb ik nog te vermelden, van dezelfde inzenders eene verzameling van zeven soorten gevulde Turksche Ranonkels (*Ranunculus africanus Hort. flore pleno*) met doorgegroeiden bloemsteel. Van elke soort één karaf.

Het verschijnsel van doorgroeien der bloemstengels bij Ranonkels en Anemonen is sinds de oudste tijden bekend; het komt voor bij partijen, die zeer sterk in het gewas staan, maar juist omdat dikwerf aan deze knolgewassen niet de noodige zorg besteed wordt, blijft het verschijnsel bij velen onopgemerkt. De inzenders meenden, nu ze in de gelegenheid zijn het bij verschillende soorten van turksche Ranonkels aan te toonen, sommigen liefhebbers, die het verschijnsel nog niet mochten kennen, door deze inzending genoegen te doen.

Er kan voorts in deze verwezen worden o.a. naar afbeeldingen in den Bloemhof (Hortus floridus) van CHRISTIAAN VAN DE PATS (1614), van het Traité des Renoncules van PATER D'ARDENNE, 3e editie (Avignon 1748) en naar de speciale studie van J. HILL „The origin and production of proliferous flowers London 1799, welke werken mede ter bezichtiging waren gelegd.

Anemone coronaria flore pleno chrysanthemiflora „Rose de Nice." Deze Anemoon behoort evenals de mede tentoongestelde *La Brillante*, tot de Anemonen die in het zuiden van Frankrijk worden aangekweekt voor den verkoop van afgesneden bloemen. Ze zijn eerst onlangs aan den buitenlandschen handel door de Fransche kweekers aangeboden. De *Rose de Nice* behoort tot de groep der Chrysanthemumbloemige, die indertijd uit Frankrijk onder dezen naam in den handel kwamen. Ze is ook bekend onder den naam *Rosette* en de als nieuw aangekondigde Anemone „*Regina Margherita*" is niet van haar te onderscheiden.

Iris Cengialti, AMBROSI. Deze weinig bekende species van den Mont Cengialto in Tirol kan beschouwd worden als de dwerg-vorm van *Iris pallida*, al gelijkt ze oppervlakkig beschouwd daarop weinig. Onder de dwerg-groep der Baard-Irissen neemt *Iris Cengialti* om zijne eigenaardige kleurschakeering eene in 't oog loopende plaats in, terwijl dezelfde Iris ook nog bekend is uit de kruisingsproeven van Prof. FOSTER, die de merkwaardige uitkomst, welke hij door de kruising van deze met *I. balkana* verkreeg voor eenige jaren

in de „Gardener's Chronicle" heeft medegedeeld.

Calochortus Maweanus LEICHTLIN. Deze weinig bekende *Calochortus* vindt men afgebeeld Bot. Mag., tab. 5976 Ze is afkomstig uit Californië en verwant aan *C. elegans.*

Camassia Cusicki. Eene nieuwe sedert kort ingevoerde plant uit de Vereenigde Staten van Noord-Amerika afkomstig.

Camassia esculenta praecox. Eene nieuwe fraaie verscheidenheid, die zich door vroegeren bloei onderscheidt en eerst in den laatsten tijd bekend is geworden.

Arum species nova. Onder een aantal door de inzenders ingevoerde knollen van *Arum palaestinum* BOISS. (*Arum sanctum* HORT) werden de exemplaren gevonden welke hier als *Arum*-species ter beoordeeling worden gezonden. Hoewel er nog geene gelegenheid is geweest om na te gaan of deze *Arum* reeds in de botanische literatuur bekend is, is het toch blijkbaar geene variëteit van *A. palaestinum.* Het is verder vrij zeker, dat ze nog niet in den handel bekend is. Mocht de commissie er den juisten naam van kunnen mededeelen, dan houden zich de inzenders daarvoor aanbevolen. Ter vergelijking werd de echte *Arum palaestinum* tegelijkertijd ingezonden.

De middentafel werd grootendeels ingenomen door eene verzameling planten in potten van den heer Mr. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede. Iedere bezoeker onzer plantenkeuringen kent de inzendingen van den heer VAN HEIJST, die in tegenstelling met de meeste collectiën, door kweekers ingezonden, uit systematisch zeer uiteenloopende, doch in kweekwijze en aantrekkelijkheid verwante vormen plegen te bestaan, zoodat men hier de gelegenheid heeft, met allerlei fraaie en belangrijke plantengeslachten en soorten kennis te maken. Nu eens nieuwe, dan weder oude maar bijzonder fraai gekweekte vormen, nu eens zeldzame, dan weder oude bijna vergeten typen. Ook heden werd een keur van typen bewonderd. De collectie omvatte *Gladiolus vinulus*, als nieuw ingevoerde plant, *Ourisia coccinea* en *Thomasia solanacea*, als onvoldoend bekende planten, verder *Cypripedium spectabile, Allium pendulinum, Ramondia pyrenaica. Calochortus albus*, van welke soort tot nu toe slechts afgesneden bloemen ingezonden waren, doch die als potplant een veel beteren indruk maakt, *Leptospermum bullatum* en *L. stellatum*, *Armeria cephalotus rubra, Phaedranassa chloracea, Statice profusa, Aotus gracillimum* en *Boronia elatior.*

De firma ANTON ROOZEN EN ZOON te Haarlem zond eene collectie *Primula cortusoides* in verschillende verscheidenheden; het waren uiterst fraaie planten, die als volkomen winterhard kunnen beschouwd worden. Een plant van *Calceolaria hybrida*, zeer grootbloemig en vol bloem, en daarnaast een kussen met losse bloemen van verschillende typen van *Calceolaria* op een donkerbruin fluweelen ondergrond, sierlijk doorweven met *Adiantum's.* De *Amaryllidee Cyrtanthus Tuckii*, afkomstig van den top van den Boschberg aan de Kaap de Goede Hoop, op eene hoogte van 4000—5000 voet aangetroffen, ontving als onvoldoend bekende plant een getuigschrift tweede klasse. Eindelijk noem ik de *Lewisia rediviva var. alba*, eene hoogst zeldzame plant, welke de bergen van Californië bewoont. De soortsnaam *„rediviva"* heeft zij gekregen naar aanleiding van het feit dat planten, die reeds twee jaren in een Herbarium gelegen hadden, geplant zijnde, spoedig weer met bloemen getooid waren. Zij behoort tot de familie der *Portulacaceae.*

De G. A. VAN SWIETEN TUINBOUWSCHOOL te Frederiksoord zond een paar bouquetten met fraaie voorjaarsplanten, die in ons klimaat veel meer gekweekt verdienen te worden, dan zij het thans zijn. De *Papaver nudicaule* met zijne oranje bloemen, en met de witte verscheidenheid, zijn reeds sedert 15 Mei in bloei en uiterst geschikt voor voorjaarsperken. De *Myosotis alpestris robusta grandiflora Elisa Fanrobert* en de *Collinsia violacea* meer voor randen om perken.

De heeren GROENEWEGEN EN Co. zonden een exemplaar van *Pteris rex* als nieuwe plant; zij was nog zoo weinig bekend dat zij door de commissie teruggevraagd werd.

Als zeldzaam bloeiende en weinig bekende plant zond de heer J. H. REELING te Nieuwer-Amstel een *Rhododendron Edgeworthi* en verwierf daarvoor een getuigschrift eerste klasse.

De heer H. D. WILLINK VAN COLLEN had een paar bouquetten met weinig bekende bloemen medegebracht, waaronder vooral de fraaie trossen van *Clianthus Dampieri* met hare schitterende rood- en zwarte bloemen de aandacht trokken. Doch niet minder verdienden de kleine *Trollius Gibsoni*, wier bloemen donkerder van kleur zijn dan die van *T. europaeus*, de *Sphaeralcea nutans*, de *Hesperis tristis* een nauwkeurige beschouwing.

De geweldige tros van *Echium candicans* deed den forschen bouw der plant vermoeden, het fijne loof van *Thalictrum foetidum* geleek zoo sprekend op de bladeren der fijnste *Adianthums*, dat het er aanvankelijk door menigeen voor aangezien werd.

De heer C. G. VAN TUBERGEN te Haarlem zond een paar trossen van de prachtplant *Myosotidium nobile*, die haar naam: de edele groote vergeet-mij-niet zoo terecht draagt. Verder *Tulipa vitellina*, eenige soorten van *Trillium, Fritillaria, Aard-orchideeën, Calochortus Benthami* en *C. Maweanus*, en eindelijk *Sisyrinchium Bermudianum.*

Ten slotte vermeld ik omtrent de door de heeren GROENEWEGEN EN Co. tentoongestelde buigzame bindspijkers nog het volgende:

De nieuwe patent-bindspijker was ingezonden ter kennisname en ter beoordeeling. De patent-bindspijker wordt gebruikt voor het aanhechten van alle soorten klimplanten, als Clematis, wilde wijngaarden, klimrozen, Aristolochia's, Lonicera's, Hedera's, enz., verder voor het aanbinden van lei- en vruchtboomen, aan schuttingen, muren, pilasters. enz. Hij vervangt dus èn de spijkers, èn het bindmateriaal, teenen, band, touw of raffla, die vroeger bij dergelijken arbeid onmisbare hulpmiddelen waren.

Zijne werking is uiterst eenvoudig en praktisch, de spijkers worden in den muur gedreven en de aan het boveneinde bevestigde strook lood om de takken gebogen. Het is duurzaam en goedkoop.

De inzenders vertrouwen dat dit eenvoudige werktuigje om haar wezenlijk nut ruime verspreiding en warme aanbeveling verdient.

Eene sierplant die tevens eetbare vruchten oplevert.

Wanneer men des zomers eens eene buitenplaats bezoekt, waar ook veel aan groentencultuur gedaan wordt, dan zal men allicht op de kistingen rondom de bakken hier en daar eenige planten aantreffen, die met vruchten prijken, welke sprekend op eieren gelijken en ook de grootte daarvan bezitten. Niet ten onrechte dragen deze gewassen den naam van *Eierplanten* (*Solanum Melongena*).

Over deze Eierplanten wensch ik u een oogenblik bezig te houden, omdat zij meerdere aandacht verdienen en nog veel te weinig voor het gebruik worden aangekweekt. In vele gevallen toch geschiedt die aankweek eenvoudig om de eigenaardige vruchten, redenen waarom deze plant ook wel eens door bloemisten als siergewas in potten wordt gecultiveerd, maar gewoonlijk wordt minder op hare bruikbaarheid voor de huishouding gelet.

De *Eierplant* behoort tot dezelfde familie als de Aardappel, de Tabaksplant, de Belladonna en het Bilzenkruid, die allen in hunne deelen boven den grond meer of minder vergiftig zijn. Geen wonder dus dat ook de Eierplant in den beginne niet dan met wantrouwen werd aangezien. Toch zijn hare vruchten geheel onschadelijk niet alleen, maar zeer goed te gebruiken, hetzij in het zuur of geroosterd.

Deze eenjarige plant is evenals de aardappel uit Zuid-Amerika tot ons gekomen en wordt in den loop van den zomer ongeveer 50 c.M. hoog. De bladeren zijn niet helder maar grauwachtig groen en nog al breed, terwijl de bloemen, met die van den aardappel overeenkomen, alleen wat grooter en donkerder zijn. De vruchten zijn verschillend in grootte, vorm en kleur al naar de variëteit. Men heeft er van zuivere eivormige gedaante en grootte, zoowel in het wit als in het geel. Tevens van meer langwerpigen vorm en eveneens wit, bekend onder den naam van *pekinense*, waarvan eene variëteit

met zwarte glanzende vruchten den naam van *pekinense nigrum* heeft gekregen. Van den ronden eivorm zijn er ook variëteiten voorhanden met roode en met gestreepte vruchten (*Solanum Melongena fructu rubro* en *striato)* en van den langwerpigen meer met eene knots overeenkomenden vorm beschikt men over donker violette variëteiten, die denkelijk synoniem zijn met *pekinense nigrum*.

Het zijn vooral de vruchten der donkergekleurde variëteiten die in de huishouding gebruikt worden.

Wil men nu over eene goede hoeveelheid vruchten voor de inmaak beschikken, dan dient men al vroeg (Februari of Maart) tot de zaaiing over te gaan en moet men daartoe over een warmen bak kunnen beschikken.

In die maanden, wanneer het weder zulks toelaat en het niet al te veel meer wintert, legt men den bak met verschen paardenmest aan, zooals men dat gewoon is te doen voor andere bloemplanten die door zaad of stek vroeg in het voorjaar aangekweekt worden, en zaait in den tusschentijd dat mest en aarde in den bak warm worden, de zaden der Eierplanten in potten of schalen in de warme of in de kweekkas uit.

Men kan natuurlijk deze testen ook wel op de warme bak plaatsen, maar men heeft dan heel wat testen noodig om den bak vol te krijgen. Veel eenvoudiger is het dus te zorgen dat men, zoodra de bak genoegzaam verwarmd is tot opname der jeugdige plantjes, deze laatsten in dien tusschentijd op eene andere plaats heeft aangewonnen.

Zijn al de uitgestrooide zaadkorrels door warmte en vocht ontkiemd en bezitten ze een paar jeugdige blaadjes, dan zet men deze zaailingen in kleine potjes over in een mengsel van vetten bladgrond en een weinig wit zand, welke potjes dan op den warmen bak worden ingegraven op een niet al te kouden dag en daarna oversproeid of overspoten worden.

Hebben jonge Eierplanten het te koud of zit er geen groei in dan loopen ze al heel spoedig in de luis en dat is juist iets waarop wel gelet dient te worden, willen ze voor het gebruik geschikt blijven.

Om ze goed te doen groeien moeten ze in den beginne vocht en warmte hebben, op tijd in grooter potten overgezet worden en dient men daartoe een voedzaam grondmengsel te gebruiken.

Men kan de jonge plantjes ook wel in den bak uitplanten, natuurlijk niet al te dicht op elkaar, om dan later de ramen van den bak te verwijderen. Deze handelwijze vereischt echter veel ruimte, veel ramen en dientengevolge ook veel mest. Bovendien kan het gebeuren dat de mestlaag òf niet voldoende warm wil worden òf te veel en te ongelijk zakt òf tot het optreden van zeer veel schimmels en champignons aanleiding geeft, waardoor het verplaatsen der zaailingen noodzakelijk wordt en dit met veel bezwaren gepaard gaat. Veel doelmatiger is het dan wanneer de plantjes in potten staan en men ze zonder veel moeite of eene meer geschikte plaats kan overzetten, wanneer de groei gestoord mocht zijn.

Herhaaldelijk verpotten verdient ook zeer veel aanbeveling, wil men de planten eene flinke kluit bezorgen, waardoor later de opbrengst zeer verhoogd wordt.

Zoodra de planten nu eene voldoende grootte bereikt hebben en de bloei een aanvang zal nemen, moet men meer en meer luchten om langzamerhand de planten te harden en aan de buitenlucht te gewennen. Zoodra het weder zulks dan ook toelaat neemt men de ramen van den bak weg, wanneer de planten natuurlijk voldoende gehard zijn en niet meer door de zon bij het wegnemen der ramen kunnen verbranden. Door in den beginne vooral bij zonnig weder niet te schermen maar veel te luchten, zijn de planten spoedig tegen zonneschijn bestand.

Heeft men nu een zeer zonnig en warm gelegen rabat ter beschikking, dan kan men de planten gedurende den zomer zeer geschikt buiten plaatsen en met de potten ingraven. Het toedienen van flinke gier af en toe zal de planten versterken. Wijl het weder bij ons echter lang niet altijd gunstig is, verdient het meer aanbeveling, de planten met de potten in een gewonen bak in Mei of Juni niet te dicht opeen in te graven, om dan bij slecht weder of des nachts de ramen er op te leggen.

De vruchten toch ontwikkelen zich het voordeeligst in een warmen en zonnigen zomer en zijn omstreeks Augustus voor het gebruik geschikt.

Men zal nu allicht vragen, daar de bereidingswijze zeker niet een ieder bekend zal zijn, welk gebruik kan men dan van deze eigenaardige vruchten maken.

Wijl ik zelf met de toebereiding niet bekend ben zoo moet ik mij met de opgave in kookboeken behelpen en dan vind ik daar verschillende recepten opgegeven waarnaar deze vruchten behandeld moeten worden. Ik meen velen lezers van het Tuinbouwblad een dienst te bewijzen door hier eenige dier bereidingen mede te deelen, ook al behoort iets dergelijks niet direct tot het gebied van den Tuinbouw.

Zoo kan men o. a. op de volgende wijze te werk gaan. Niet al te oude vruchten (oude zijn op het gevoel hard en lederachtig) worden uitgehold, terwijl men het vruchtvleesch rondom ter dikte van een vinger overlaat. Hetgeen men uit de vruchten genomen heeft wordt met twee deelen kalfs- of kippenvleesch tot gehakt gemaakt, waarbij eenige fijn gesneden uien en gekookte rijst gevoegd worden, benevens wat boter of vet en de noodige peper; men vult daarmede de uitgeholde vruchten op. Vóór het uithollen dient men den top van de vrucht er als een deksel af te snijden en dat dekseltje wordt er met een houten pennetje weer opgestoken of vastgemaakt met katoendraad. Alle gevulde vruchten legt men naast elkaar in eene pan, giet er wat water of nog beter bouillon overheen en laat alles, goed door een deksel afgesloten, minstens een paar uur lang koken. Als een en ander gaar is moet het volgens eene dusdanige bereidingswijze gereed gemaakt, een heerlijk gerecht opleveren.

Eene hoeveelheid vet rundvleesch wordt gaar gekookt, waarna men driemaal zooveel eiervruchten aan dikke schijven gesneden er bij voegt en alles nog eens door laat koken; daarna giet men het water af en doet een en ander in eene braadpan van een deksel voorzien, waarna men er bouillon over heen giet en alles dan langzaam gaar laat worden. Bij het gebruik kan men er wat spaansche peper overheen doen al naar verkiezing. Voor deze bereiding gebruike men liefst jonge en niet al te groote vruchten.

Maar nog op eene geheel andere wijze zijn deze vruchten te bereiden.

Daartoe legt men liefst oude en groote vruchten in eene braadpan boven een kolenvuur, waardoor ze na korten tijd week worden, men pelt er dan de schillen af en hakt het overblijvende door elkaar. Bij dit alles voegt men dan een vierde fijn gesneden uien en wat fijne olie en wijnazijn. De azijn moet er het laatst over gegoten worden, opdat de olie eerst goed met alles vermengd is.

Op deze wijze verkrijgt men eene heerlijke salade die lekkerder is naarmate ze langer blijft staan. Bijvoeging van spaansche of witte peper is bij het gebruik verkieselijk.

Ten slotte wil ik hier nog eene vierde bereidingswijze bijvoegen die op het volgende neerkomt.

De vruchten worden overlangs in tweeën gesneden maar zoo dat de twee deelen nog met de schil aan eene zijde aan elkaar blijven zitten. Ze worden dan in een schotel naast elkaar gelegd en met veel zout bestrooid. Op die wijze laat men ze 24 uren lang staan en legt ze daarna op een anderen schotel zoodat het zoute water er goed afloopt. Men kookt in dien tusschentijd eenige laurierbladeren met kleine lookjes en Engelsche kruiden in wijnazijn. Tusschen de vruchten legt men telkens een ongekookte sjalot en bindt de beide deelen met een selderijblaadje of houten pennetje dicht terwijl men dan na alvorens de vruchten in een steenen pot of ander verglaasd vat gedaan te hebben den kokenden azijn er op giet. Men bezwaart de aldus ingemaakte vruchten met een steen evenals zuurkool in eene ton en kan ze dan later als augurken in het zuur gebruiken en wel een jaar lang goed houden wanneer de pot goed gesloten blijft.

De Eierplant schijnt in Frankrijk nog al geteeld te worden; ze is daar bekend onder den naam van *Aubergine* of *Mélongène*. In den nieuwsten catalogus voor 1892 van VILMORIN-ANDRIEUX et Co. te Parijs worden een vrij groot aantal variëteiten opgegeven, zooals de „lange violetkleurige," de „vroege lange violette," de „lage vroege lange violette," de „ronde

violette," de „zeer groote ronde violette" ook wel genaamd „monstrueuse de New-York," de nieuwe „Chineesche ronde" of „zwarte Pekingsche" en de „witte lange chineesche." Van de drie laatste zijn de zaden iets duurder. Men ziet hieruit dat de keuze niet beperkt is.

Allicht zullen er eenigen onder de lezers zijn wien het gebruik dezer eigenaardige vruchten onbekend is, hen aan te sporen eens bij gelegenheid eene proef daarmede te nemen is het doel van dit schrijven. De vruchten zijn onschadelijk evenals die der Tomaten, die ook tot de verdachte familie der Nachtschaden of Solaneeën behooren. G. A. K.

Een paar uitstekende Vergeet-mij-nietjes.

De Vergeet-mij-nietjes, hoe algemeen bekend ook, blijven toch als voorjaars-bloemplanten nog voortdurend gewild.

We willen eenige verbeteringen van het gewone Vergeet-mij-nietje (Myosotis alpestris) hier even bespreken, omdat zij alle aanbeveling en meerdere bekendheid verdienen.

In de eerste plaats dan de *Myosotis alpestris elegantissima* of de sierlijkste Vergeet-mij-niet.

Deze variëteit groeit tamelijk hoog maar zeer dicht op en haalt 25 à 30 c.M. De vele takjes staan recht omhoog en zijn dicht bebladerd. De bloemen zijn niet veel grooter dan bij de gewone, maar bezitten een geel oogje en komen in 't blauw, rozenrood en wit voor.

Door den meerderen omvang, dien deze planten bereiken, zijn ze beter voor de voorjaarsvakken geschikt, wijl die er meer door uitkomen, Ook voor potcultuur leent deze variëteit zich goed.

Eene veel lagere verscheidenheid is de *Myosotis alpestris compacta nana*, die slechts weinige centimeters opgroeit, maar des te meer uitstoelt. Voor randen om bloemvakken is zij als aangewezen.

Verder hebben we de *Myosotis alpestris robusta grandiflora*, ook wel eens aangeduid met den naam „Elise Fonrobert." Deze variëteit is bijzonder schoon, ontwikkelt zich krachtig en draagt tamelijk groote bloemen in breede, luchtige schermen. De kleur der bloemen is hemelsblauw, terwijl in 't midden een geel oogje voorkomt. Vele bloemen zijn min of meer gevuld.

In den laatsten tijd heeft men van deze variëteit ook eene witbloemige aangewonnen.

Eindelijk dienen we nog melding te maken van eene bijzondere verscheidenheid, die door GOTTHOLDT te Arnstadt werd gewonnen en den naam draagt van *Myosotis alpestris var. Victoria;* zij is van lagen en compacten groei, vertakt zich zeer breed en bloeit overrijk met hemelsblauwe bloemen. Bij eene hoogte van slechts 12 à 15 c.M. wordt zij bijna een halven meter breed. De bloei is buitengewoon rijk en houdt langen tijd aan, daar de bloemstengels zich sterk vertakken.

Deze variëteit verdient voor bloemisten bepaald sterk aanbevolen te worden, daar zij veel en langdurig bloemen schenkt en zich ook tot potcultuur leent. Op de var. Victoria vestigen wij daarom vooral de aandacht van alle kweekers.

De Vergeet-mij-nietjes bloeien in een tijd, dat er meestal schaarschte is aan bloemen; de witte verscheidenheden komen bij kranswerk zeer te pas, terwijl de laatstgenoemde blauwe verscheidenheid voor veel ander bindwerk uitnemende diensten kan bewijzen en ook afzonderlijk op vakken geplaatst eene goede vertooning kan maken.

Van de *Myosotis var. Victoria* kunnen we met recht zeggen: „vergeet haar niet!" (*Flora en Pomona*).

TENTOONSTELLINGEN.

Onderlinge Tentoonstelling der Pomologische Vereeniging te Boskoop op Maandag 30 Mei 1892.

Hoewel op deze eerste onderlinge tentoonstelling slechts weinige inzendingen waren, zoo was hetgeen ter vergadering meegebracht was, zeer zeker vermelding waard.

Onder de vele soorten van Syringen merkte men op:

Rouge de Marly, Béranger, Syr. vulg. fl. pl., Madame Briot, James Booth, Gloire de Lorraine, A fleurs d'orange.

Gloire de Croncelles, le Gaulois fl. pl., Renoncule fl. pl., Aline Mocquery, Jacques Callot, Souvenir de Späth, die de grootste tuilen en bloemen geeft, *Coerulea superba, Lemoinei fl. pl.*, de onovertroffen witte *Marie Lagrange* en de prachtig violette *Charles X.*

Er waren eenige zaailingen van te Boskoop uit zaad gewonnen *Azalea mollis*, waarvan vele uit de hier volgende de bekende Belgische varieteiten evenaarden, eenige die zelfs verre overtroffen, zoowel wat kleur aangaat, als door vorm en grootte van bloem, vooral mag dit gezegd worden van de volgende:

Mad^me. Overeynder, Johanna, Elisabeth, Rembrandt, Vondel, Potgieter, Dickens, Margo Kasten, Beets, Margaretha Cornelia. tot nog toe de grootste bekende, en de zuiver witte *Dirk Crabeth.*

Als schoone *Azalea mollis hybr.* moeten genoemd worden *Ebenezer Pycke, Esmeralda, Dulcinée.*

Verder was er ter tafel eene prachtige collectie *Azalea mollis sinensis*, welker schitterende goudgetinte kleuren zeer de aandacht trokken. Onder een aantal zaailingen nog niet in den handel en die eigenlijk meer onder de *A. mollis hybr*: te rangschikken zijn, waren zeer schoone. De volgende *A. mollis* × *sinensis*-varieteiten verdienen vermelding. *Dr. Reichenbach, Antony Koster, Hortulanus Witte, Emil Liebig, T. J. Seidel, N. Beets, Frans van der Bom* en *Hugo Koster.* Zéér zeker gaan deze *Azalea-hybriden* eene goede toekomst te gemoet, daar zij niet alleen voor vakken, maar ook voor bouquetbinderij (ze laten zich zeer goed trekken) veel voldoening zullen schenken, vooral wanneer door voortgezette kruising meer uiteenloopende kleuren worden verkregen.

Als aanbevelenswaardige *Paeonia arborea* kunnen nog genoemd worden: *Reine Elisabeth, Byou de Chusant* (zeer groot, zuiver wit) *Emilia, Alphonse Decandolle. Maurice d'Italie, la Ville de Versailles*, enz.

Verder zag men nog bloemen ter tafel van de schitterend donker roode *Cydonia Simoni* en van *Magnolia Soulangeana nigra*, op de kleur dezer *Magnolia* is het woord *nigra* wel niet toepasselijk, toch kan deze soort om de donker purper gekleurde bloemen aanbevolen worden, vooral om dat zij winterhard is, hetwelk van de even donker gekleurde *M. purpurea nigricans* niet geheel kan gezegd worden.

Een tak van de *Prunus pissardi diversifolia tricolor marginata* deed ons zien dat deze *Prunus*-varieteit meer in 't oog zal loopen door haar langen naam, dan door haar schoonheid. *Aesculus rubricunda Briotti* is eene goede verbetering van de gewone Roode Kastanje. Jammer dat de deelneming aan deze onderlinge tentoonstellingen niet meer algemeen is. Ze zouden leerzamer worden en daardoor meer aan het doel beantwoorden.

Namens het Bestuur der P. V.,
P. A. OTTOLANDER, *Secretaris.*

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van de inlichtingen, gegeven door
Dr. J. RITZEMA BOS.
(Vervolg.)

52. Probsteier haver, 26 Maart gezaaid, kwam aanvankelijk goed op, hoewel ze ten gevolge van het ongunstige weer niet snel groeide. „Gaandeweg echter scheen de stand dunner, de planten zwakker te worden; de kleur werd rood, geel mat; het geheele aanzien verraadde eene ziekte. De oorzaak van het kwaad kon ik niet bespeuren. Aanvankelijk viel mijn vermoeden op ritnaalden, doch de gelijkmatigheid in slechten stand over het geheele veld, dat 3 H.A. groot was, deed mij inzien, dat van ritnaalden geen kwestie kon zijn, aangezien deze insecten op bepaalde plekken hunne aanwezigheid te kennen geven. Het is mij dan ook niet gelukt. de anders zoo gemakkelijk waar te nemen ritnaald te vinden, noch eenig ander insect. Alleen het volgende meende ik te kunnen constateeren. Bij voorzichtig uitgraven van rood matkleurige planten, en bij andere reeds in sterker mate ziek, met roodgeel en mat voorkomen (blijkbaar stervende) viel het mij op dat de eerst gevormde wortels ten deele of geheel afgestorven waren, en de plantjes beproefden nieuwe worteltjes te schieten.

De haverplantjes, welke ik u hiernevens zend, zijn op zeer krachtig land gezaaid, n.l. tweejarig gescheurd klaverweiland, waarom zulks tijdig, n.l. 26 Maart geschiedde." Verder volgt nog de mededeelidg, dat andere Probsteier, als mede gewone zwarte haver, op minder krachtig land gezaaid, is opkomen en stand niets te wenschen overlaten; dat de kwaal ook onder Usquert en Uithuizermeeden voorkomt; en dat de stand van het gewas altijd op de „wendakkers" goed is, ook op die velden, waar overigens de kwaal in erge mate heerscht (Loppersum).

In de zieke haverplanten vond ik noch plantaardige, noch dierlijke parasieten; ook kon ik nergens uitwendige beschadiging constateeren. Wèl een wegrotten van de eerstgevormde wortels; ook was soms het in den grond verscholen gedeelte van den halm geel of bruin geworden. Evenals in het onder No. 20 beschreven geval moet hier de oorzaak der kwaal uitsluitend worden gezocht in te groote vochtigheid van de bouwlaag der bodems, veroorzaakt door het herhaalde bevriezen en weer opdooien dier laag, tengevolge van het weer, dat des nachts zoo koud is, dat het flink vriest, terwijl over dag de temperatuur vrij hoog stijgt. Hoe losser de bodem is, des te dieper en des te sterker zal zich die afwisseling van nacht vorst en zonneschijn doen gelden. Gescheurd klaverweiland, hoe krachtige bodem ook, zal dus in dit geval in *ongunstige* omstandigheden verkeeren; de wendakkers daarentegen, waar de grond dicht en vast is, verkeeren in dit geval in betrekkelijk *gunstige*. Overigens zij ook voor dit onderwerp verwezen naar een opstel, dat ik binnen kort in het *Album der Natuur* hoop te plaatsen.

53. Correspondentie over ritnaalden (Wemeldinge). Zie No. 30.

54. Roggeplantjes afgevreten; insecten toegezonden, op dat land aangetroffen. Zijn daar de schadelijke onder? En wat te doen, om ze te bestrijden? (Drachten.)

De gezonden insecten waren: 4 eenjarige ritnaalden, 4 vliegmaden (verwant aan Bibio, maar de soort niet nader vast te stellen), 2 millioenpooten (*Polydesmus*-spec.) De ritnaalden zijn zonder twijfel de hoofdschuldigen. *Polydesmus* kan ook schadelijk zijn, want deze eet ook plantaardig voedsel; deze millioenpoot doet echter het meeste kwaad gedurende de kieming, daar hij de kiemende korrels uitvreet. De vliegen leven zonder twijfel van organische stoffen, vooral van humus, misschien ook van den half verganen stalmest; of zij ook schadelijk aan de planten worden, kan ik niet beslissen, daar ik de soort niet ken. (*Bibio* kan wèl nadeelig worden!) Over de bestrijding wordt gecorrespondeerd.

ELK WAT WILS.

Aponogeton distachyum. Deze waterplant verdient een ieders opmerkzaamheid door hare fijne bloemen. De bladeren welke op het water liggen in den vorm als van *Potamogeton natans*, zijn donkergroen, lancetvormig en de bloemen hebben den vorm als de letter V, zuiver wit met 8 à 12 meeldraadjes en 2 à 5 stampertjes welke van boven een weinig rosa zijn.

In water van 20 à 30 c.M. diepte en zand of half leemachtige bestanddeelen groeit ze zeer goed, en kan met eene bedekking, door middel eener groote pot of kist, de strengste winters doorstaan. *Aponogeton distachyum* is bepaald een der schoonste winterharde waterplanten en kan daarom in ieder aquarium naast de *Menyanthes trifoliata* de eerste plaats innemen.

L. C. BOBBINK.

Aubrietia Leichtlini. Algemeen is bekend, dat de *Aubrietia's* als rotsplantjes doeltreffend zijn. Ik zag dezer dagen, dat ze ook voor winterperken zeer goed passen, en in potten kunnen ze goed gekweekt worden, natuurlijk zonder forceering. Buitengewoon was *Aubrietia Leichtlini*, een nieuwe soort van 1889, deze is grooter van bloem en de bloemen zijn bijna rood, daarbij zoo mildbloeiend als de *A. deltoidea* en *A. graeca*. Men beschouwt deze dan ook als een verbeterde soort, en zij is het ook wel waard. Misschien krijgt men ook spoedig eene witte *Aubrietia*, of is deze reeds bekend? Dit zoude nog grootere aanwinst zijn.

L. C. BOBBINK.

Cardamine pratensis fl. pl. Deze zag ik voor eenige dagen in vollen bloei. Een ieder weet dat de *Cardamine pratensis* (pinksterbloem), hoe algemeen ze ook zijn moge, een van de schoonste bloemen der Nederlandsche Flora is.

Op de kweekerij van TH. WARE, Tottenham (Engeland) zijn een groote menigte dubbelbloemige *Cardamine* voorhanden en ik geloof dat deze plant eene goede toekomst heeft, vooral voor de Binderij is zij zeer passend en welkt niet zoo spoedig als de enkelbloemige. L. C. BOBBINK.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Amsterdam en Omstreken.

Vergadering gehouden Dinsdag 31 Mei 1892, van de Afdeeling Amsterdam.

Hierin werd besloten aan de Vereeniging Floralia een kunstvoorwerp aan te bieden, voor de schoonst gekweekte overjarige planten, ingezonden op de in Augustus te houden Tentoonstelling vanwege die Vereeniging.

Ook is de Afdeeling toegetreden als Donatrice van de Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging, en is als afgevaardigde voor 1892 benoemd de heer IZAÄK BULK.

Van Burgemeester en Wethouders der gemeente Amsterdam waren geschonken twee prachtige groote zilveren en twee bronzen gemeente-Medailles, om naar verkiezing van het Bestuur der Afdeeling Amsterdam, uit te reiken op de 3e Nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling.

Op voorstel van eenige leden werd aangenomen de eerstvolgende vergadering, welke op Dinsdag 28 Juni zou worden gehouden, vacantie te nemen, zoodat nu de eerstvolgende zal worden gehouden Dinsdag 26 Juli.

Een groote lijst werd voorgelezen van al de drukwerken uit het Archief, welke in bruikleen zullen worden afgestaan aan de Bibliotheek der Maatschappij. IZAÄK BULK, Secretaris.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

De uitgeschreven vergadering, op Donderdag 2 Juni in de groote zaal van Zomerzorg, werd wegens het overlijden van DR. BOURSSE WILS, Voorzitter der Afdeeling, geopend door den Eere-Voorzitter Prof. W. F. R. SURINGAR, die in hartelijke woorden den man herdacht, die in de laatste jaren gewoon was de vergaderingen der Afdeeling te leiden.

Spreker herinnert hoe DR. BOURSSE WILS van de oprichting af tot nu eenige weken geleden toe, een ijverig en bekwaam lid der Afdeeling was geweest en wat hij in zijn langdurige loopbaan als botanicus en niet het minst als Voorzitter der Afdeeling voor den Tuinbouw gedaan had.

De Eere-Voorzitter stelt hierna voor om als teeken van rouw, de vergadering niet op de gebruikelijke wijze te doen voortgaan, maar de agenda in een volgende vergadering af te handelen, waarna hij de bijeenkomst onmiddellijk voor gesloten verklaart. J. G. B.

TENTOONSTELLINGEN.

Gooiland. **Rozen en Knolbegonia-tentoonstelling** in het Hotel „Het Hof van Holland" te Hilversum, te houden op 29—31 Juli 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer JAC. SMITS te Naarden.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling**, op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

P. A. O. te B. Veel dank.

G. G. D. v. D. G. te H. bij N. Beleefden dank. Aan Uw verzoek hoop ik te voldoen.

J. G. B. te L. Vriendelijken dank.

Inhoud van Sempervirens No. 23, van Vrijdag 3 Juni 1892.

Advertentiën.

VEILING VAN

Planten en Pluimgedierte

op de Villa San Remo
te BAARN.

Op **Woensdag 15 Juni 1892,** aanvangende des voormiddags te **10½ uur,** zullen op de **Villa San Remo te BAARN,** in het openbaar verkocht worden: de hoogst belangrijke verzameling van **PLANTEN voor tuinen, kassen** en **kamers,** een aanzienlijke verzameling zeer fraai **PLUIMGEDIERTE,** als **kippen** en **duiven,** met de **hokken,** enz., houten **bakken** en **broeiramen** en velerlei andere benoodigdheden voor tuinen en buitenplaatsen, uitmakende de bekende liefhebbers-verzamelingen van den heer G. ELINK SCHUURMAN.

Deze veiling zal plaats hebben ten overstaan van den Notaris S. CAMBIER VAN NOOTEN te *Baarn* en onder directie van de firma GROENEWEGEN & Co. te *Amsterdam*, die op aanvrage den Catalogus kosteloos en gefrankeerd zullen toezenden.

Alles zal op **Dinsdag 14 Juni** en op den ochtend van den verkoopdag voor een ieder te zien zijn.

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON**, Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest**, *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).
Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30**.
} Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk. tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

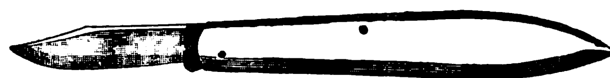
STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

BLASS & GROENEWEGEN,

DE BILT bij UTRECHT.

TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN, enz.

Oculeermes met wit beenen hecht, lang 15½ c.M.
Prijs f 0,85.

Prijscouranten franco op aanvraag.

F. J. MOERKOERT.
ROTSHUIS. UTRECHT.

TUINORNAMENTEN,
VASEN, PIEDESTALS,
CACHEPOTS. JARDINIÈRES
VAN TUFSTEEN,
in alle vormen en nuance.

Buitengewone bewerking voor
TUINKOEPELS,
nageboots hout (Cement).

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.**
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Alle soorten van
Bouquetranden, Stellagen, enz. Lint, Draad, Staniol, Caoutschouc, Mandenwerk, Draadmandjes en alle benoodigdheden voor het bloemenvak.

Oscar Manus,
Amsterdam.

BOUQUETTEN,
Afgesneden Bloemen,
Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE
Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol**, is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: **Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam.**

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde ENT-WAS om koud te enten, (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (nº. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

No. 25. ZATERDAG 18 JUNI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 13 Juli a.s.** *) in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Boekerij.

Voor de boekerij in dank ontvangen van den heer H. C. ZWART, algemeen Secretaris-penningmeester, eenige werken aan de Maatschappij geschonken. Verder boekwerken van de heeren Dr. P. ANEMA te Utrecht en LEONARD A. SPRINGER te Haarlem.

*) In het vorig nommer stond abusievelijk 22 Juni.

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 8 Juni 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend.

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Allium Rosenbachianum* RGL. als nieuw ingevoerde plant.
2. *Ranunculus asiaticus* var. *nova* „ „ „ „

Beiden ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

3. *Iris sibirica* var. *Melpomene*, als nieuwe plant.
4. *Phalangium algeriense majus.*
5. *Dodecatheon Jeffrayanum Hercules,*
6. „ „ *Pink Perfection,*
7. „ „ *maximum,*
8. „ „ *Rose Queen,*
9. „ „ *Dr. Livingstone,*
10. „ „ *Delicatissima,*
11. „ „ *Morning Star,*
12. „ *meadia elegans* var. *Wilhelmina,*
13. „ „ „ *Liliago,*
14. „ *Eclipse.*

(6–13: Als nieuw gewonnen planten.)

No. 3—14 ingezonden door de heeren G. C. VAN MEEUWEN EN ZONEN te Haarlem.

Getuigschriften 2e Klasse voor:

1. *Azalea mollis fl pl.* var. ingezonden door den heer J. E. HEENK te Warmond.
2. *Stevia serrata fol. alb. marg.* ingezonden door den heer PH. HENKEL te Hilversum.
3. *Centaurea Cyanus* var. *Victoria,* als nieuw ingevoerde plant.
4. *Cyrtanthus Mac Owani,* als onvoldoend bekende plant.
5. *Ranunculus asiaticus fl. simpl.* „*Gare les yeux*", als nieuw gewonnen plant.
6. *Richardia africana* var. *nana compacta,* als nieuw ingevoerde plant.

De inzendingen sub. 3, 4, 5 en 6 van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

7. *Allium falcatum*, als onvoldoend bekende plant, (welriekend).
8. *Iris sibirica* var. *Ariël*, als nieuwe plant.
9. *Muscari racemosum album,* als nieuw ingevoerde plant.
10. „ „ *violaceum,* „ „ „

De inzendingen sub. 7, 8, 9 en 10 van de firma G. C. VAN MEEUWEN EN ZONEN te Haarlem.

Botanische Getuigschriften voor:

1. *Polemonium pauciflorum* S. WATS, als nieuw ingevoerde

plant ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

2. *Allium serratum*, ingezonden door de firma G. C. VAN MEEUWEN EN ZONEN te Haarlem.

Dankbetuiging, met toejuiching der Commissie, voor:

Eene verzameling van kruidachtige *Iris*, behoorende tot de groep van *Iris germanica* in ± 140 verscheidenheden, ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

Dankbetuigingen voor:

1. *Chrysanthemum indicum semperflorens* var., ingezonden door den heer PHIL. HENKE te Hilversum.
2. Verzameling *Anemone coronaria chrysanthemiflora* in 6 verscheidenheden.
3. Verzameling *Iris sibirica* in ± 20 soorten en verscheidenheden.
4. *Ranunculus asiaticus* var. „*Mufti*", als onvoldoend bekende plant.
5. *Ranunculus asiaticus* var. *Scoticus*, in 25 verscheidenheden.
6. „ „ *superbissimus*, „ „ „

De inzendingen sub. 2. 3, 4, 5 en 6 van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

7. *Ostrowskia magnifica*, ingezonden door de firma ANT. ROOZEN EN ZOON te Overveen.

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

1. *Cyrtanthus spec. nova*, ingezonden als nieuw ingevoerde plant door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem, omdat de Commissie deze plant niet als eene belangrijke aanwinst beschouwt, daar de bloemen niet mooi zijn.
2. *Arum conophalloides*, ingezonden als nieuwe plant.
3. *Allium oreophilum*, ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
4. *Dodecatheon meadia: Amabilis, Agnus Sorel, Gloire de Nancy, Isabella, Surprise, Admiration, Village maid, Beauty of Norfolk, Magnifica, Aspasia.*
5. *Hemerocallis Middendorfiana* (echt).

De inzendingen sub. 2, 3, 4 en 5 van de firma G. C. VAN MEEUWEN EN ZONEN te Haarlem.

Thans volge de opgave der planten waaruit de bovengenoemde verzamelingen bestonden.

De verzameling kruidachtige *Iris* (*Iris germanica* en hare vormen) bestond uit:

Iris amoena: Bosboom, Calypso, Crébillon, Duc de Nemours, Jessica, Julia Grisi, Maria Theresia, Pénélope, Unique, Verschuur Kr., Victoire Lémon, Virginie.

Iris asiatica, Iris balkana, Iris florentina, Iris germanica.

Iris neglecta: Arlequin mélanais, Alvares, Alonza, Fairy Queen, Faustina, Formosa, Fulgorie, Esther, Grillas, Hericartiana, Lady Seymour, Mme. Debura, Musidora, Marlborough, Munico, Nationale, Pharaon, Salvatore, Sappho, Schotel Kr., Sylvie, Rolandiana, en eene onbekende verscheidenheid.

Iris pallida, Azur, Cameléon en *Thetis.*

Iris plicata: Annie Jane, Bridesmaid, Chloris, Clara, Coelestina, Gizella, Emma, Lady Franklin, Lord Seymour, Mme. Chéreau, Prince Fréderic, Reine des belges. Swerté en eene onbenoemde verscheidenheid.

Iris squalens in de verscheidenheden: *Albion, Abassueres, Agnes Sorell, Alvares, Bronze Stoffels, Bakker Korff, Cossack, D. Bles, Dina, Empress, Duc de Brabant, Ganymède, Gidéon, Hugh Block, Hebé, Haydée Hericart de Thury, Icarus, Justinian, Jacquesiana, La bavonne, Lady Jane, Lady Stanhope, Le pastole, La marmora, La tristesse, Louis van Houtte, Munico, Miss Nightingale, Maralba, Ossian, Pancrace, Phydias, Queen of Gipsies, Rebecca, Reine des belges, Reine des Fees, Salomon, Saturne, Sceptre, Wallneriana* en eene onbenoemde verscheidenheid.

Iris variegata in de verscheidenheden: *Archinto, aurea, Alma Tadema, Abon Hassan, Adonis, Cornélia, Cerbère, Coquette, Cléopatra, de Bergii, Fulgarie, Gonzalves, Honorabilé, Henry Havard, Idion, Louis Meyer Kr., Marjolin, Minos, Multicolor, Mexicana, pilius, Rigoletto, Squanarella, Souvenir, Samson, Sir Charles Napier, Thalia* en eene onbenoemde verscheidenheid.

De verzameling *Anemone coronaria chrysanthemiflora* bestond uit: *Etoile de Bretagne, Gloire de Nancy, La Printannière, Ponceau* en var. *nova* (*rosa pallida*).

De verzameling *Iris sibirica* uit: *setosa var., setosa 1416, sibirica 72, sibirica 285, sib. 292, sib. 286, sib. 72, sib. 82, sib. 1076, sib. 1083, sib. 1084, sib. albiflora, sib. atropurpurea, sib. orientalis, sib. lactea, sib. Polymnie, Guldenstaedtiana, Guldenstaedtiana coerulea, longipetala, tridentata* en *Pseudacorus elegantissima.*

De verzameling *Schotsche Ranonkels* (*Ranunculus asiaticus scoticus*) bestond uit de verscheidenheden: *Belper, Blanche superbe, Belladonna, Carmosa, Civita Vechia, Cerealis. Comodore Napier, Damocles, Eutopia, Hortense, Jacob Hobein, Ko-i-noor, Kroon van Amsterdam, Königin Helena, Mélange de beauté, Ophir, Perle blanche, Picoté Verdure, Queen Caroline, Queen Victoria, Rose de Haarlem, Regina, Sir William Penn, Mme. van der Hoop* en *Triton.*

De verzameling *Fransche Ranonkels* (*Ranunculus asiaticus superbissimus*) uit: *A. de Neuville, Brutus, Couronne des pourpres, Charmant, Crispi, Blanche merveille, Florian, Héroine, Joost van den Vondel, Koningsmantel, Kroonprinses der Nederlanden, L. Bonnat, L'étincellante, Meissonier, Maria Christina, Mirjam, Nelly, Nicolaas Beets, Princesse Alice, Premier Orange, Pucelle aimable, Roi cramoisi, Robert Burns, Thalia* en *Triomphe d'Angers.*

Ter opluistering was nog ingezonden door de ROTTERDAMSCHE DIERGAARDE: *Phyllocactus phyllantoides, Aerides mitratum, Dendrobium primulinum giganteum* en *Maxillaria tenuifolia*; voorts was nog ter kennisname medegebracht de in den laatsten tijd nog al eens in de tuinbouwbladen besproken zoogenaamde BUNGER's patent mes-schaar.

Aanwezig waren de heeren: JOH. DE BREUK, Voorzitter. J. TH. VAN DEN BERG, D. MATER, J. C. DE LANGE, P. F. JANSEN, P. W. VOET, G. C. VAN MEEUWEN, J. J. JURRISSEN en

B. A. PLEMPER VAN BALEN,
Secretaris der Bloemen- en Planten-Commissie.

Amsterdam 9 Juni 1892.

Verslag omtrent het Groentenproefveld in 1891.

Nadat zich de Commissie voor het Groentenproefveld, bestaande deels uit leden van de Afdeeling Ned. Veluwe der Geldersche Overijselsche Maatschappij van Landbouw en anderdeels uit leden der Afd. Wageningen der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde had geconstitueerd, werd op hare eerste bijeenkomst tot Voorzitter gekozen de heer J. VAN GIJTENBEEK en tot Secretaris-Penningmeester de heer J. PAUL STRICKER, welke beide heeren zich bereid verklaarden deze functiën op zich te nemen. De Commissie was verder samengesteld uit de heeren: A. LOOIJEN, G. REINDERS en DR. H. BOS.

Tot de eerste bemoeiingen der Commissie behoorde het zich verzekeren van een stuk grond, hetgeen gereedelijk, dank zij de aanwijzing van den heer A. LOOIJEN, gevonden werd. Van dezen grond, gelegen aan den Molenweg, behoorende aan de Wed. WANDERS, werd ongeveer een half Hectare gepacht tegen den prijs van f 110 het eerste jaar, de beide volgende jaren tegen f 120 met recht van weder inhuring.

Dit land van ouder tot ouder voor de teelt van tabak gebezigd bestaat uit goeden zandgrond, eenigszins hellende gelegen naar een goeden rijweg en in de onmiddellijke nabijheid van de gemeente en kwam door een en ander der commissie voor haar doel uitstekend geschikt voor.

Als tuinman werd aangesteld VAN DEN BRINK, wiens woning aan het proefveld grenst, terwijl tot vasten arbeider aangenomen werd NAB, beiden op een weekloon van f 6.

Eerstgenoemde op voorwaarde dat hij drie dagen in de week in den tuin zou arbeiden en den overigen tijd, wanneer het noodig was ook den fijneren arbeid, als zaaien en planten zou bezorgen.

Daar het jaargetijde reeds tamelijk gevorderd was, werden daarenboven nog een paar losse arbeiders aangesteld voor het omwerken van den grond.

Het proefveld werd in 4 gelijke stroken verdeeld en in het midden een hoofdpad aanlegd. Drie dezer deelen werden met

stalmest bemest, het vierde deel. hoofdzakelijk voor wortel en bolgewassen bestemd, alleen gegierd. De indeeling werd gemaakt met het oog op het cultuurplan. Het eerste stuk n.l. was bestemd voor erwten, het tweede deel voor boonen, het derde voor moesgroenten en het vierde voor wortelgewassen.

Het omspitten van den bodem kon niet zoo spoedig geschieden als wel met het oog op het gevorderd seizoen gewenscht werd, omdat diepspitten noodzakelijk geacht werd en daarenboven het nivelleeren van den bodem in het oog moest worden gehouden. Was dit laatste met eenmaal bewerken van den grond niet te bereiken, toch mocht men de voldoening smaken dat de ligging van den grond aanmerkelijk verbeterde.

Den heer VAN NAMEN te Zwijndrecht die zijn steun had toegezegd zoowel wat de inrichting van het proefveld als de afzet der groenten betrof, werd opgedragen de zaden te leveren naar verhouding van de uitgestrektheid van den proeftuin.

Terwijl de eerste zaden aan den grond toevertrouwd werden en de erwten gelegd waren, was de commissie in onderhandeling getreden met zekeren groentenhandelaar te Arnhem, ons door den heer VAN NAMEN aan de hand gedaan. Echter bij de eerste zending van eenige honderden bossen radijs, trok deze persoon zich terug, verklarende geen afnemers te vinden. Na herhaalde correspondentie met den heer VAN N. werd ons een andere groentenhandelaar VAN DER BRINK te Ede aangewezen, die genegen was al onze groenten tegen 15 % provisie te Ede en te Arnhem te verkoopen. Hierop vertrouwende werd door de commissie voorloopig geen werk voor andere afnemers gemaakt. Toen echter de eerste groenten, radijs, spinasie, erwten, peulen aan dezen persoon werden toegezonden, kregen wij vrij spoedig onze producten onverkocht terug en het duurde niet lang of ook de tweede afnemer verbrak het accoord.

Opnieuw wendde de commissie zich tot den heer v. N., evenwel zonder resultaat, daar hij verklaarde ons niet, zooals hij gehoopt had te kunnen helpen aan den afvoer onzer groenten. Na plaatsing van advertentie's in verschillende bladen kwam de commissie in relatie met een firma te Amsterdam, te Apeldoorn en te Utrecht. Eerstgenoemde firma heeft de eerste zending groenten tot nu toe nog niet verrekend, terwijl beide andere handelaren eveneens blijken gaven van mindere betrouwbaarheid. Intusschen was het tijdstip aangebroken dat het proefveld dagelijks groenten kon afleveren en besloot de commissie den tuinbaas zelf naar Arnhem te zenden om de groenten daar aan de markt te verkoopen. Hiervan moest men evenwel spoedig terugkomen, de daar verkregen prijzen waren laag en niet in verhouding tot de vracht, de reis- en verblijfkosten van VAN DER BRINK en het verlies van een geheelen dag werkkracht. Door een en ander was de commissie genoodzaakt van het aangenomen principe af te wijken en moesten de groenten hier ter stede gevent worden en dikwijls tot elken prijs worden van de hand gedaan. Ook de groentenkweeker BRESSER nam nu en dan bij partijen onze groenten over.

Is de commissie in het afgeloopen jaar niet geslaagd met het vinden van goede afnemers, veel heeft zij geleerd wat de kweek der groenten betreft en kan zij proefondervindelijk getuigen, dat op ouden tabaksgrond de meeste groenten gelukken, ja zelfs uitmuntende resultaten leveren.

Op vroegè groenten kon dit jaar niet meer gewerkt worden, daar het hiervoor te laat in den tijd was. De erwten kwamen hoewel laat toch onder gelukkige weersgesteldheid in den grond en groeiden flink door, doch leden later in den bloeitijd min of meer door de natte.

Geteeld zijn de volgende variëteiten: *Laxtons supreme, Amsterdammer, Lentedopper, Aprildopper, Plain Abundance, Wonder van Amerika* en *Meidopper.*

De *Lente-* en *Meidopper* voldeden het best, terwijl het *Wonder van Amerika* op ons proefveld geen wonderen deed. Van de *Capucyners* gaven de hooge wit-bloeiende of mammouth de beste uitkomst

De *boonen* kwamen over het algemeen minder gelukkig in den grond dan de erwten en hadden bij hunne eerste ontwikkeling veel van den aanhoudenden regen te lijden. Toch herstelden zij zich en leverden evenals de erwten een ruim beschot.

Verbouwd werden de volgende variëteiten: Stoksnijboonen *reuzen, lange breede, Veensche;* Stamsnijboonen *breede, prinsessen fijne, prinsessen dubbele;* Stokprinsessen *vroege, late* en *trosjes.*

De reuzen en lange breede snijboonen verdienen alle aanbeveling en deden hunne benaming eer aan. Van de princessen voldeden de trosjes het best. De vele regen evenwel bracht aan dit gewas nogal schade toe.

De *peulen* ontkiemden regelmatig en leverden vrij goed op, ofschoon het natte weder gedurende den bloeitijd ook hun nadeelig was.

Verbouwd werden: *Slier of krombek, Wijker of Zomer, Gele kwee, Hendriks, vroege groene, vroege halfstam, vroege suiker, 43 daagsche* en *Lentepeul.*

Van de peulen verdienen de *Lentepeul*, de *Hendriks* en de *krombek* het meest aanbevolen te worden.

De spinazie — gewone zomer- — gelukte goed, deze werd evenals de radijs tusschen de erwten uitgezaaid.

Van de twee radijssoorten: *witpunt* en *roode broei* moest de eerste afgekeurd worden als te groot en grof van stuk, de laatst genoemde was voortreffelijk en leverde ruim op.

De *wortelen* gaven geen goede uitkomsten; het zaad kwam slecht op, hetgeen eerst geweten werd aan het dichtkloppen van den grond, maar toen later de grond opnieuw ingespit werd en voor een tweede keer werd uitgezaaid en het kloppen niet geschiedde, was de opbrengst even ongunstig. Daarbij bleek dat de wortelen niet die soorten waren, waarvoor ze waren uitgegeven, terwijl tot overmaat van ramp de wortelen voor het grootst gedeelte aangestoken, of zooals men hier zegt „gepierd" waren. Latere proeven met zaad van hier gaven beter uitkomst.

De *kropsalade* werd in vier variëteiten verbouwd: *Rotterdamsche, Duitsche gele, Bonte Chili* en *Doode krop.*

De Doode krop verdient boven de andere soorten aanbeveling, daar de kroppen zich het beste sluiten. Goede vaste kroppen geeft ook de bonte *Chili* ofschoon het roodgerande, donkergroene blad voor de tafel minder gewild is. De natte koude zomer maakte echter dat er weinig vraag naar salade was.

De sla op bedden uitgezaaid, werd later verplant langs de paden en tusschen de boonen. Dit laatste verdient niet veel aanbeveling daar de planten te spoedig in de schaduw staan en het ook op de ontwikkeling der boonen ongunstig werkt.

Komkommers en augurken op kleine schaal beproefd, zijn geheel mislukt daar de zaden grootendeels in den natten killen grond zijn verrot.

Beter uitkomsten leverden de Uien. Verbouwd zijn hoofdzakelijk: stroogele en bloedroode.

Beide zijn uitstekend van kwaliteit geweest. Vooral is aan te bevelen de stroogele, daar de bloedroode voor keukengebruik minder gezocht schijnt.

Opmerking verdient dat de verpootte uien het verre gewonnen hebben van de ter plaatse uitgezaaiden, de verpootte uien waren over het algemeen veel grooter van stuk.

De Chalotten gaven evenals de uien een ruime opbrengst, hoewel daarvoor in het eerst gevreesd moest worden, daar kennelijk een ziekte in het loof was waar te nemen, door den heer DR. BOS toegeschreven aan „aaltjes". De sterkst aangetaste planten werden verwijderd, terwijl overigens de opbrengst boven verwachting voldeed. De chalotten werden verbouwd zoowel op bedden als tusschen andere gewassen, bijv. aardbeziën en langs de randen en paden, evenals de salade.

Minder gelukkig was de teelt der schorseneeren, de opkomst was matig, waarschijnlijk te wijten aan de kwaliteit van het zaad. De oogst van dit gewas werd bij wijze van proef tot het volgend jaar uitgesteld.

Tusschen de schorseneeren werd salade en als tweede vrucht *bieten* verbouwd. Deze laatste waren niet groot van stuk maar goed van kleur en zeer zoet en daarom voor de keuken uiterst geschikt.

Behalve *spruitjes* en *boerenkool* die beiden goed voldeden, werd nog roode kool, savoye, fijne groene en groote groene geteeld, welke alle reden tot tevredenheid gaven. Groene kool te verbouwen als tweede gewas b.v. na erwten, wordt door de commissie zeer aanbevolen.

De *bloemkool* moet als geheel mislukt worden aangemerkt,

de weinige kroppen die zich vormden waren meestal nog miskleurig. Het algemeen beweren dat bloemkool op onze zandgronden niet gedijt, werd ook in den proeftuin bewezen.

De *aardbeziën* (de roem van Zuidwijk), geplant langs het middenpad, gaven voor het eerste jaar veel vrucht, doch het natte getij maakte te spoedig aan het vruchtgeven een einde.

De *pronkboonen*, die tevens als omheining dienst deden, gaven goede opbrengst, alleen aan de Noordzijde was de oogst niet meer dan middelmatig.

Van de groenten die het best hebben voldaan werd zaad gewonnen.

Dat de commissie velerlei groenten meende te moeten aankweeken, vond zijn oorsprong in het denkbeeld dat men te onderzoeken had welke groenten en welke variëteiten op onze gronden het beste voldoen. Daar men meende goede afnemers in den onmiddellijken omtrek van Wageningen gevonden te hebben, kon dit voorhands ook geen practisch bezwaar opleveren.

Met een enkel woord nog moet gewag gemaakt worden van de lessen over groententeelt van den heer IDE, die het proefveld dikwijls als het uitgangspunt zijner bespreking koos. Een der lessen werd op het terrein zelf gegeven.

Eindelijk nog kan worden bericht, dat op advies van het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde de Afdeeling Wageningen zich gewend heeft tot den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, met verzoek om f 200 subsidie en Z.Excellentie daarop geantwoord heeft, dat hij bereid is de toekenning dier som te bevorderen.

Zijn de financiëele uitkomsten niet gunstig te noemen, hetgeen onder de bestaande omstandigheden te voorzien was, met voldoening kan worden gewezen op het feit dat thans door de praktijk zelve is bewezen, dat de oude tabaksgronden voor bijna alle groenten uiterst geschikt zijn.

De Secretaris,
J. PAUL STRICKER.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van Woensdag 8 Juni.

Reeds meermalen heeft de firma E. H. KRELAGE EN ZOON van de Amsterdamsche plantenkeuringen gebruik gemaakt, om ons een blik te vergunnen in den rijkdom van hare collectiën van verscheidenheden van een enkel geslacht. Wie herinnert zich niet het geschiedkundig overzicht over de ontwikkeling der *Gladiolus* in de cultuur, door vele honderden trossen opgeluisterd. die in groepen naar het tijdstip van het winnen der verscheidenheden gerangschikt waren? Tulpen, ranonkels en andere geslachten waren sedert aan de beurt. Heden was het het geslacht *Iris*, waarvan de kruidachtige vormen, in groepen volgens afstamming bijeengeplaatst, ten getale van eenige honderden dezelfde lange tafel langs den zijmuur vulden. Losser van vorm en fijner van bouw, hoewel niet zoo schitterend in kleur als de opgenoemde geslachten, gaf ons deze tentoonstelling een denkbeeld niet alleen van het verleden maar ook van de naaste toekomst der kruidachtige *Iris*. Wij mogen verwachten, dat een dergelijke behandeling op de liefhebberij voor deze bloemen niet zonder invloed zal blijven.

Op de bijzonderheden dezer collectie komen wij in eene bijlage terug.

Behalve deze, hadden de heeren KRELAGE EN ZOON nog een aantal kleinere, ten deele rechtuitgebreide collectiën, waaromtrent wij thans het een en ander zullen vermelden:

Verzameling van 25 verscheidenheden van Fransche Ranonkels (*Ranunculus asiaticus superbissimus*), van elke een karaf.

De Fransche Ranonkels zijn gelijk de naam aanduidt oorspronkelijk uit Frankrijk in den handel gekomen. Ze munten uit door grooter, hoewel minder fijne bloemen dan die der Persische, maar zijn forscher van groei en van gemakkelijke cultuur. Ze werden oorspronkelijk als zaailingen van verschillende kleuren dooreen in den handel gebracht. Ze zijn daarna door de Nederlandsche kweekers verbeterd en veredeld en door dezen is langzamerhand een standaardverzameling op naam in den handel gebracht, waarvan hier eene keuze uit de thans bloeiende wordt aangeboden.

Verzameling van 25 verscheidenheden Schotsche Ranonkels (*Ranunculus asiaticus* var. *scoticus*), van elke een karaf.

De Schotsche Ranonkels vormen een onderdeel der zoogenaamde Persische Ranonkels (*Ranunculus asiaticus*). Ze zijn sedert het begin dezer eeuw als afzonderlijk ras in den handel bekend, en munten uit door fraai gespikkelde, gevlekte, gevlamde of gestreepte bloemen.

Ranunculus asiaticus var. *nova*. Deze Ranonkel, welke als nieuw ingevoerde plant wordt aangeboden, is door de inzenders als eene nieuwigheid zonder naam uit het buitenland ontvangen. Ze verschilt van de door hen buitendien gekweekte soorten, en munt uit door levendig gekleurde bloemen. Indien van deze Ranonkel geen naam mocht bekend zijn, zal er die aan worden gegeven.

Ranunculus asiaticus fl. simpl. „Gare les yeux" KRELAGE. Deze enkelbloemige Ranonkel, uitmuntende door levendige fraaie kleur, wordt als nieuw gewonnen plant, nog niet in den handel, aangeboden. Ze is met andere fraaie nieuwigheden van dien aard door de inzenders uit zaad gewonnen.

Ranunculus asiaticus var. *Mufti*. Als onvoldoend bekende plant. Deze Ranonkel maakte sedert het begin dezer eeuw deel uit der Nederlandsche verzamelingen, maar werd daarin in het laatste vierde deel der eeuw hoe langer hoe zeldzamer gevonden, zoodat ze thans wel slechts nog in zeer enkele meer zal voorkomen.

Veelal laat haar bloeien ook te wenschen over, vooral wanneer men aan haar niet die zorgen wijdt, die zij noodig heeft. De inzenders hebben op dit oogenblik daarvan een partijtje in bijzonder fraaien bloei, en meenden deze zeldzame gelegenheid niet te mogen laten voorbijgaan ze als onvoldoend bekende plant aan de Planten- en Bloemencommissie voor te stellen.

Verzameling van 6 verscheidenheden *Anemone coronaria* var. *Chrysanthemiflora*, van elke een karaf. Dit ras van *Anemonen* is onder den naam *Chrysanthemiflora* indertijd uit Frankrijk in den handel gekomen, is steeds zeer gezocht en blijft betrekkelijk schaarsch. Vooral met het oog hierop meenden de inzenders eenige soorten, thans juist in bloem, te mogen aanbieden.

Cyrtanthus species nova. Omtrent deze plant ontbreken den inzenders bijna alle gegevens. Zij kunnen alleen meedeelen dat Nepal als het vaderland wordt genoemd, wat zeker — indien deze opgave juist is — opmerkelijk is. daar alle tot nu toe ingevoerde *Cyrtanthus*-soorten van de Kaap de Goede Hoop afkomstig zijn.

Allium Rosenbachianum, RGL. Op de vergadering der Bloemen- en Plantencommissie van 13 Juni 1891 werd deze *Allium* door de inzenders als nieuw ingevoerde plant ter beoordeeling ingezonden, maar door de Commissie teruggevraagd, met verzoek ook eenige bladeren ter keuring over te leggen. Aan dezen wensch werd heden gevolg gegeven. Reeds vroeger is medegedeeld, dat deze *Allium* werd ingevoerd uit Oost-Buchara, en dat zij in de *Acta Horti Petropolitani* (VIII, 664) door REGEL werd beschreven en afgebeeld.

Richardia africana var. *nana compacta*. Behalve de dwergvorm der bekende Aaronskelk, welke op eene vorige bijeenkomst een Getuigschrift 2e klasse verwierf, werd voor korten tijd een andere dwergvorm derzelfde plant in den handel gebracht onder den naam *nana compacta*. De inzenders bieden deze als nieuw ingevoerde plant ter beoordeeling aan, daar zij geenszins met de reeds tentoongestelde *„Little Gem"* als synoniem kan worden beschouwd, maar daarvan in meerdere opzichten afwijkt, zooals degenen, die de gelegenheid hadden ook de andere variëteit te zien, gemakkelijk zullen kunnen opmerken.

Cyrtanthus Macowani BAKER. Hoewel deze *Cyrtanthus* reeds in 1875 door Prof. MAC OWEN uit de Kaap de Goede Hoop naar de Europeesche tuinen is ingevoerd, is zij toch nog verre van algemeen verspreid. Zij is inheemsch in de Oostelijke provinciën der Kaapkolonie en bereikt daar eene hoogte van 5000 voet op den Boschberg. Gekleurde afbeeldingen met beschrijving zijn te vinden in REGEL's *Gartenflora*,

tab. 960 en in de *Belgique Horticole* van 1885. De oorspronkelijke diagnose van BAKER werd gepubliceerd in de *Gardener's Chronicle* van 1875.

Polemonium pauciflorum, S. WATS. In October 1887 door PRINGLE op den Sierra Madre, in Mexico, ontdekt, werd deze plant door Prof. SERENO WATSON in de Proceedings of the American Academy (Vol. XXIII) beschreven als een nieuwe species van het geslacht *Polemonium*, een die zich van de oudere bekende soorten voornamelijk onderscheidt door de gele kleur der bloemen en de lengte van de bloembuis, welke die van andere *Polemoniums* verre overtreft. Het ingezonden exemplaar is een jong plantje, dat nog slechts kort te voren door de inzenders is ingevoerd. Volwassen planten worden gezegd 1 à 2 voet hoog te worden en dan sterk vertakt te zijn.

Centaurea Cyanus LINN. var. „*Victoria*". Deze Korenbloem, die als nieuw ingevoerde plant wordt aangeboden, is nog slechts zeer kort in den handel. Ze munt uit door hare lage dwergachtige groeiwijze en wordt niet hooger dan 15 tot 20 centimeter, en is daardoor voor allerlei doeleinden geschikt.

De tweede plaats namen gisteren de inzendingen van de heeren G. C. VAN MEEUWEN EN ZONEN te Haarlem in, die op de middentafel geplaatst waren. Zij bestonden uit twee groepen, de eene een zaaisel van *Dodecatheon Meadia,* de andere gevormd uit allerlei nieuwe, grootendeels nieuw ingevoerde typen.

De *Dodecatheon Meadia* wekte algemeene bewondering. Het waren een vier-en-twintig-tal nieuwe vormen, op de kweekerij der genoemde firma uit zaad gewonnen, elk met een nieuwen naam bestempeld en ter afzonderlijke beoordeeling aangeboden. Daarnaast een viertal kleurverscheidenheden, zooals die thans in den handel zijn. Maar hoe terecht de oude *Dodecatheons* om haar liefelijken vorm en zachte kleuren bemind zijn, de oude vormen verdwenen heden geheel in de schaduw naast de trotsche pracht der nieuwe. Het woord *Dodecatheon* beteekent, vrij vertaald, twaalf bloempjes op één steel; hier was het aantal der bloemen in elk scherm verdubbeld en verveelvoudigd. Daarbij waren de bloemstelen langer, de schermen dus grooter, en door den regelmatigen kransgewijzen bloei bijna bolvormig, toch los en sierlijk. De bloemen waren grooter, de bloembladeren niet zoo zeer dicht tegen den steel gedrukt, de kleuren fijner, zachter en zeer verscheiden.

Ik had het voorrecht gehad, deze planten bij de kweekers te zien, toen de bloemknoppen nog ternauwernood uit de roset te voorschijn kwamen (zie blz. 173); de verwachtingen die zij toen deden opkomen, zijn thans ten volle bewaarheid, ja schitterend overtroffen.

De namen der verscheidenheden en de daaraan toegekende onderscheidingen vindt men in het officieele verslag.

De tweede verzameling van de heeren G. C. VAN MEEUWEN EN ZONEN bestond uit eene reeks van fraaie en aanbevelenswaardige gewassen. Allereerst noem ik de *Iris Sibirica* var. *Ariël* en de *Iris Sibirica* var. *Melpomêne*, dan *Hemerocallis Middendorpiana* en *Allium Oreophyllum*. Verder als nieuw ingevoerde soorten: *Hyacinthus (Muscari) racemosus albus* en *violaceus*, *Arum Conophalloïdes*, *Allium falcatum* en de zeldzame *Allium serratum*. Eindelijk *Phalangium Algeriense majus*, als nieuw uit zaad gewonnen plant, en eenige andere, reeds ten vorigen jare op onze plantenkeuringen bekroonde gewassen.

De firma ANTON ROOZEN EN ZOON zond een exemplaar van *Ostrowskya magnifica,* gelijkende op een reusachtige *Campanula*, met onvertakten, éénbloemigen steng.

De heer J. E. HEENK, bloemist te Warmond, zond eenige planten van bastaarden van *Aquilegia*, waaronder twee met gewone, gespoorde bloemen, en drie met dubbele bloemen zonder sporen, in verschillende kleuren; daarnaast een stengel van een zaailing met prachtig gevormde donker violetkleurige bloemen, in 1892 gewonnen. Eindelijk een trosje van een dubbelbloemige *Azalea*, die als *A rustica* herkend werd. Binnen de bloemkroon vertoonde elke bloem nog een kroon.

De heer PHIL. HENKEL te Hilversum vertoonde ons een aantal potplantjes van de fraaie bonte *Stevia serrata foliis albomarginatis,* als randplant zeer aan te bevelen, en een zestal bloeiende donkerbruine *Chrysanthemum indicum semperflorens,* een dwergvorm, aan de *pompons* der najaars-tentoonstellingen herinnerd.

Ten slotte heb ik nog een keurige inzending van de ROTTERDAMSCHE DIERGAARDE te noemen, bestaande uit een *Phyllocactus phyllanthoides* in bloei en een drietal prachtige kleine Orchideeën. De *Maxillaria tenuifolia*, die men bij ons te lande, trots alle moeite, nog niet tot bloeien gebracht had, prijkte hier met negen bloemen, in volle pracht. De *Aerides mitratum* met zijnen fijnen tros, en de *Dendrobium primulinum giganteum*, welks dikken steng, met fraaie paarsche bloemen bezaaid geheel op een tros gelijkt, voltooiden het drietal.

Bloeiende struiken onzer tuinen.

III.

XV.

Clematis.

Ord. *Ranunculaceae.*

Onder het schoonste en het bevalligste wat de heerlijke omgeving, de bloemtuin, ons te zien geeft, nemen de *Ranunculaceae* een groot aandeel, ook dan, wanneer deze orde alleen slechts de *Clematissen* in zich sloot.

Hoe verrukt we ook een enkel oogenblik kunnen stilstaan bij tropische slingerplanten, om der warmte wille in enge ruimte opgesloten zij overtreffen de *Clematissen* onzer tuinen niet. Groot en klein en in al de mengelingen van kleuren, zijn zij de liefste kinderen van onzen tuin, en men kan ze geen te groote plaats gunnen. Weelderige groeikracht, overvloed van bloemen, ziedaar waarmee gedweept mag worden, omdat overvloed het hart streelt en het oog boeit, en de *Clematissen* bloeien overvloedig. Zij volgen elkaar zoo regelmatig daarin op, regelmatig als alles in de natuur zich opvolgt zonder vervelend te zijn. Zij vormen als een levende, bloeiende guirlande die lente en zomer en herfst aaneen bindt. De bloemen, licht gebouwd als Klaprozen, vlug en bevallig, fraaier naarmate zij kleiner zijn, doch schooner als zij groot en kloek zijn, zooals zonnebloemen, dikwijls heerlijk riekend. Maar laat ons de *Clematissen* niet hooger roemen, maar verder gaan, daar zijn nog zoovele fraaie struiken die wachten, en vooral laat ons geen afgunst wekken, hebben wij ze allen lief.

A. Aromaticaceae.

Bloeitijd: Juli—September.

C. Aromatica, 1.25—1.80. Heerlijk riekend als de Meikoning, doch violet blauw, reeds vroeg in Juli ontluikend. De bloembladen zijn vier in getal, die zich na het ontluiken aan de spits ombuigen. Volgeladen met bloemen, klein en lief, zooals de *Aromatica* altijd is als zij eenmaal aanvangt te bloeien, zal zij niet nalaten een genoeglijken indruk te maken.

C. coerulea. Bloeit tot laat in het najaar met helblauwe bloemen.

C. intermedia, 1.50. Met klokvormige blauwe bloempjes.

C. intermedia rosea, 1.80—2.20. Van de *Aromaticaceae* bloeit deze het weligst. In tientallen bijeen, middelmatig groot, rood lilakleurig, klokvormig, maakt deze een sprekend contrast met de vorigen en zou vooral niet mogen vergeten worden.

C. Viticella nana, 50 cM. Al is deze de schoonste niet, door haar kleine gestalte zou heur een plaatsje niet onthouden worden.

B. Rectaceae.

Bloeitijd: Juni—September.

C. angustifolia, 80 cM. Bloeit van Juni tot Augustus met onaanzienlijke, doch heerlijk riekende, witte bloemen. Ook *Laciniata* genoemd

C. cylindrica, 40 cM. Blijft zeer laag aan den grond. Met klokvormige, hangende bloemen. Purperblauwkleurig.

C. Davidiana, 70 cM. De *C. Davidiana* hoewel tehuis onder de *Rectaceae* zou, wat vorm betreft, geheel op zich zelf kunnen staan daar zij geheel oorspronkelijk gevormd is. Bloemen rond, helblauwkleurig, kelk- of bekervormig.

C. diversifolia. De bladvorm is bij vele *Clematissen* niet gelijk, wat vooral bij deze het geval is. Blijft zeer laag aan den grond en bedekt zich met groote purperkleurige bloemen.

C. integrifolia, 30 cM. Met enkelvoudige hangende bloemen, blauw gekleurd.

C. integrifolia Durandi, 1.50. Deze, door den winner *Semperflorens* genoemd, bloeit onafgebroken totdat de vorst invalt. De bloemen zijn groot te noemen, azuur blauw of fluweel purperkleurig, de meeldraden lichtblauw, de helmknop geel. Kan niet te hoog worden geroemd!

Onlangs zag ik enkele planten van *C. integrifolia alba* vanuit Orleans afkomstig, maar deze waren natuurlijk nog niet in bloei.

Er zijn nog meer variëteiten van *C. integrifolia*, als: *Durandi pallida* met violetkleurige bloemen, *Hybrida Cleopatra* met hemelschblauwe bloemen, *Prophétesse* met blauw violetkleurige bloemen, *Velleda* met kleine, rood-malve kleurige bloemen

C. lathyrifolia. 1 Maakt uitzondering op die welke wij tot nog toe hebben genoemd, daar de bloemen wit zijn. Deze soort heb ik in botanische werken nimmer nog gevonden; ook ken ik haar vaderland niet.

C. loniceriloba 80 c.M. Deze soort bloeit zeer kort met bleek purperkleurige bloemen.

C. maritima. 1. Dit is eene Europeesche soort reeds door Linnaeus gevonden. Bloemen wit, vele in trossen bijeen.

C. maritima plena. Deze varieteit wordt minder hoog; ze is fraaier dan de *maritima* zelf en bloeit zeer vroeg,

C. ochroleuca. 50 Met zeer kleine geelachtig witte bloemen.

C. recta. Met heerlijk riekende kleine witte bloemen, de princesse der *Rectaceae*, een kind van Europa, een troetelkind onzer tuinen.

C. recta hybrida. Een kleurling van de vorige, met groote bloemtrossen.

C. recta plena, 50 c.M. Vergeet ook deze niet.

C. tubulosa. Met talrijke, blauwachtige purperen bloemen.

Het maken van zulke lijstjes is hoogst vervelend en zoo iets wordt zeldzaam gelezen. Toch moest ik die namen noemen, zoo geheel vreemd voor zoovelen die in het bezit zijn van een tuin. Menig kweeker zal zich afvragen hoe ik er toe kwam de niet-klimmende *Clematissen* als struiken te beschouwen. Het is de eerste maal, maar nu ik eenmaal gezien heb hoe zij leven aanbrengen te midden van enkel struikgewas, mij een doorn in het oog, nu noem ik ze voortaan ook met dien naam, al zou daartegen heel wat te redeneeren zijn.

XVI.

Clethra (van *Clethra* Grieksch = *Alnus*.)

Nat. Orde *Ericaceae*.

Bloeitijd: Juli—October.

C. acuminata, 3—5. Carolina met witte riekende bloemen.

C. alnifolia, 1. De meest bekende *C.*, uit de Vereenigde Staten.

C. paniculata, 1. Carolina. Riekt even heerlijk als de *acuminata*.

C. tomentosa, 1. Virginië. Ook deze bloeit wit.

De *Clethra's*, zooals wij zien, worden niet zeer hoog, ja men kan ze zelfs in pot kweeken, zooals men dat doet met de *Arborea tinifolia*, schoonheden voor het oog der armen voor altijd verborgen. Gisteren zag ik vele honderdtallen uit zaad opschieten, dus zij zijn gemakkelijk van zaad te kweeken en dat zou ik aanbevelen. Wellicht kwam er onder de vele zaailingen een kleurling te voorschijn. Al de *Clethra's* schijnen wit te bloeien

XVII.

Colutea (naamwording onzeker).

Nat. Ord. *Leguminosae*.

Bloeitijd: Juni—Augustus.

C. arborescens, 4. Deze komt voor op den Krater van den Vesuvius. Ze is in Europa inheemsch. Een speeltuig voor de jeugd. Van deze soort bestaat een nevensoort *C. a. pygmea*.

C. cruenta, 2. Europa.

De *Colutea's* bloeien in al de kleuren van geel. Het zijn sierlijke struiken. De bladen werden voorheen en worden misschien nu nog in de geneeskunde gebruikt.

TENTOONSTELLINGEN.

Afdeeling Gooiland.

Het bestuur heeft besloten ter gelegenheid van de aanstaande tentoonstelling van *Rozen* en *Begonia's*, eene verloting te houden van ingezonden voorwerpen.

De netto opbrengst der verkochte loten zal geheel worden besteed tot aankoop van prijzen.

De hoofdprijzen zullen bestaan uit een groot vak bloeiende *Knolbegonia's* en 25 *Stamrozen* in bloei, verder Planten, Gereedschappen, Corbeilles met planten en bloemen, enz. enz

De loten zullen spoedig ten verkoop worden aangeboden.

Verder is bepaald, dat aan het reeds verschenen en rondgezonden Programma nog het volgende wordt toegevoegd:

No. 11*a*. 12 *Begonia tuberosa erecta gigantea* met zuiver witte bloemen: 1ste prijs Getuigschrift 1ste klasse, 2de prijs Getuigschrift 2de klasse.

No. 11*b*. 25 *Begonia tuberosa erecta gigantea*, uitmuntende door groote en ronde bloemen: 1ste prijs Getuigschrift 1ste klasse, 2de prijs Getuigschrift 2de klasse.

VI. Groenten en Vruchten

No. 26. De meest uitgebreide collectie groenten: 1ste prijs Zilveren Medaille, 2de prijs Bronzen Medaille.

No. 27. De meest uitgebreide collectie vruchten: 1ste prijs Bronzen medaille, 2de prijs Getuigschrift.

WEEKNIEUWS.

Antwoorden op de prijsvraag.

In de laatste vergadering van het Hoofdbestuur werd mededeeling gedaan dat op de uitgeschreven prijsvraag voor een boekje over Tuinbouw zeven antwoorden waren ingekomen.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

In een der zalen van *Natura Artis Magistra* te Amsterdam hield de Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging (Plantenziektenkundige Vereeniging) verleden week eene algemeene vergadering, onder voorzitterschap van den heer J. H. KRELAGE te Haarlem.

Tot eene van de belangrijkste werkzaamheden behoorde de vaststelling van de Statuten, waarop weldra de koninklijke goedkeuring zal worden gevraagd.

Uit de mededeelingen van den Secretaris bleek dat het aantal leden steeds toenemende is en nu ± 270 bedraagt en ook dat van verschillende zijden bewijzen van belangstelling worden ontvangen in het doel en streven der Vereeniging, blijkende uit de toetreding als donateur door verschillende personen of als donatrice van eenige Vereenigingen, b.v. van de Vereeniging voor Bloembollencultuur te Haarlem, de Friesche Maatschappij van Landbouw, de Afdeeling Nieuwolda en Nieuwscheemda van het Genootschap van Nijverheid in de provincie Groningen, de Noorderafdeeling van datzelfde Genootschap, de Maatschappij van Ooft- en Tuinbouw, kanton Oostburg, de Afdeeling Amsterdam der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, enz.

TENTOONSTELLINGEN.

Dordrecht. Tentoonstelling van **Planten, Groenten, Vruchten, Afgesneden Bloemen** enz., te houden in „Musis Sacrum", van 25—28 Augustus 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer C. KWAST, Secretaris der Afdeeling Dordrecht en Omstreken.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten**, te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Jhr. Q. v. U. te 's Gr. Dank voor Uw bijdrage; de kaart was aan een verkeerd adres bezorgd en is nu in handen van den belanghebbende. Aan de andere quaestie blijf ik zorg besteden; brengt gij ze niet op de agenda der Algemeene Vergadering?

J. D. B. te Hrl. Uw zending in orde ontvangen; beleefden dank.

L. A. S. te Hrl. Beleefden dank; de lijst hoop ik in het volgend No. te plaatsen.

MAIDENHAIR. Uwe bijdrage in dank ontvangen. Plaatsing der vraag in het volgend No.

L. C. B. te W. en J. H. V. te 's Gr. Beleefden dank.

Advertentiën.

COGNAC,

van **prima qualiteit,** voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON,** Distillateurs, **Likeurstokers** en **Wijnkoopers**, **Stadsvest,** *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).
Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**
} Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk, tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	*f* 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM.	*f* 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25

Steekpennen, 3½ bij 2½ c.M. per 500 *f* 7.—
5 „ 1½ „ „ „ - 7.50
50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten, 1 bij 2 cM. per 100 *f* 5.—
1 „ 4 „ „ „ - 7.50
2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

Tentoonstelling te AALSMEER,

op 13, 14 en 15 JULI a.s.

INSCHRIJVINGSBILJETTEN moeten **vóór of op 1 Juli a.s.** gezonden worden aan den heer K. WESTERLING te Aalsmeer, bij wien tevens nog PROGRAMMA'S verkrijgbaar zijn.

Inzending van **planten vóór 12 Juli, 's middags 12 uur,** op de plaats der tentoonstelling: **de kerk der Doopsgezinde gemeente.**

De stoombootdiensten Bus. Carsjens en Postiljon staan **kosteloos vervoer** heen en terug toe langs hare lijnen, voor alle, voor de tentoonstelling bestemde goederen,

Het bestuur der Land- en Tuinbouwvereeniging te Aalsmeer,
C. v. d. BOUT,
Secretaris.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweerbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENT-WAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (n°. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

BLASS & GROENEWEGEN,

in TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN, enz.,

DE BILT bij UTRECHT.

Beste Amerikaansche Harken,

12tands en meer, met steel, van af f 0,80.

IDEM, PRIMA QUALITEIT

van best gepolijst Engelsch staal, 12tands, met steel, f 1,55 tot f 2,25.

Asphalt-Dakpapier,

levert in verschillende kwaliteiten en met alle bijbehoorende artikelen

de Firma Wed. J. W. MELSTER,

ENSCHEDE.

No. 26. ZATERDAG 25 JUNI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 13 Juli a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan)

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Bericht.

De ondergeteekende bericht dat in de onlangs verschenen lijst der leden onder de Afdeeling Zutphen en Omstreken verzuimd is op te nemen de naam van den heer J. H. BAKKER SR., Bloemist te Zutphen en onder de Algemeene Afdeeling die van den heer H. A. F. DE VOGEL te Uithoorn.

De Algemeene Secretaris-Penningmeester,
H. C. ZWART.

Boekerij.

Lijst van Boeken ingekomen sedert 6 Februari 1892.

Dr. C. A. J. A. OUDEMANS. Eerste beginselen der plantenkunde, 1e Uitgave, 1863.
„ Leerboek der Plantkunde, 2 deelen, 1868—1870.
„ De plantkunde algemeen bevattelijk voorgesteld naar het Hoogduitsch van M. SEUBERT, 1858.
„ Bijdrage tot de kennis van de morphologische en anatomische structuur van de vrucht en zaad der Kamferboom van Sumatra (Dryobalanops camphora Calebr). Rotterdam. 1855.
ROSMÄSSLER. De vier jaargetijden, naar het Hoogduitsch door H. WITTE, Groningen 1871.
OUDEMANS en DE VRIES. Leerboek der Plantkunde, 3 deelen, Amsterdam 1880.
Dr. FRANK. Planten-tabellen voor Nederland bewerkt door Dr. J. J. LE ROY, Deventer 1875.
HELSE. Schetsen van Planten 1860.
„ De Plant, Leerboek voor de hoogste klasse der lagere school, 1867.
W. H. DE VRIESE. Het gezag van KAEMPFER, THUNBERG, LINNAEUS en anderen omtrent den botanischen oorsprong van de Heranyt des Handels, gehandhaafd door v. SIEBOLD en ZUCCARINI.
Dr. J. TH. CATTIE. Sur une cas de cohésion et de dialyse dans la Cypripedium.
Dr. J. W. MOLL. De invloed van DARWIN's afstammingsleer op de botanie.
W. W. SCHIPPER. Een bloem, die zich ook naar de omstandigheden wist te schikken. (Overdruk uit „de Natuur").
Dr. P. ANEMA. De zetel der Alkaloïden bij enkele narkotische planten, acad. proefschrift 1892.
Dr. C. A. J. A. OUDEMANS. Flora van Nederland 3 deelen en atlas Haar-Haarlem, 1889.
Idem 2e uitgave Amsterd. 1872.
„ Beredeneerde Catalogus van de eerste 12 afleveringen van het Herbarium van Nederl. planten.
H. C. VAN HALL. Flora Belgiae septentrionalis sive florae batavae compendium Amsterdam 1832.
„ Prodromus florae Batavae 1850—1860.
FILET. Plantenkundig Woordenboek voor Nederl. Indie, Leiden 1876.
EUGÈNE NOËL. La Vie des fleurs et des fruits, Paris 1889.
F. W. VAN EEDEN. Algemeen beschrijvende lijst van Houtsoorten in Nederlandsch Oost-Indische bezittingen.
K. VAN TUINEN. Nederlandsche planten, Amsterdam 1874.
MIQUEL. De Noord-Nederlandsche vergiftige gewassen, Amsterd. 1888.
DR. JUNGHUHN. Java, deszelfs gedaante, bekleeding en inwendige structuur, (afl. van Maart—Juli), Amsterdam 1883.
BARON F. VON MÜLLER. Myoporinous plants of Australia secundum systematic census of Australia-plants.

L. WITTMACK. Monographie der Abietinaceae der Japanischen Reiches.
LEONARD A. SPRINGER. Der Ooster-Park in Amsterdam, (Zeitschrift für bildende Gartenkunst, Heft. 7, 1892.)
G. A. KUIJK. De Chrysant, hare geschiedenis, cultuur, groepeering en benaming naar T. W. BURBIDGE, Bolsward 1889.
H. WITTE. Floralia, Handboekje voor de kennis in het kweeken van lievelings-bloemen.
De Tulp, de Roos, de Lelie, de Pelargonium, de Hyacinth, de Sleutelbloem, de Fuchsia, de Camellia. de Narcis, de Parsibloem, de Dahlia, deeltjes 1—18, 's Gravenhage 1880—'83.
CH. JOLY. De l'effet du brouillard sur la végetation.
PAUL SORAUER. Uber Frostschaden an Apfel und Birnbäumen.
MÖLLER'S Deutsche Gärtnerzeitung, Erfurt 1891. (Afl. 2—20 ontbr.)
Bulletin de la Société francaise d'Horticulture de Londre, 1890—1891.
Bulletin de l'Union horticole française et étrangére, 1891.
Rosarium. Orgaan der Vereeniging „Nos Jouguns Rosae", 1892.
Gartenflora. Zeitschrift für Gartenbau und Blumenkunde, Red. Dr. WITTMACK, Berlin 1891.
Sempervirens, 1891.
Wiener Illustrirte Gartenzeitung, 1891.
Teysmannia, 1e en 2e Jaargang. Batavia 1890—91.
Weekblad der Maatschappij voor Bloembollencultuur, Red. JOH. DE BREUK, Haarlem, 1e jaargang.
Illustrirte Gartenzeitung, 1885—1887.
Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid. Verslag Koloniaal Museum, afz. druk, 1890—'91.
Tijdschrift der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid, 1891.
Maandblad voor de Vereeniging van Oud-leerlingen der Rijkslandbouwschool, 's Gravenhage, 1891, no. 37—41.
Californië, 1891. Rotterdam.
Tijdschrift Aardrijkskundig Genootschap, Dl. 3, afl. 1 en 2.
Verslagen der Vereeniging Floralia te Amsterdam, 74—86/87.
Verhandelungen des Vereins zur Beförderung des Gartenbaues in Kgl. Preuss.-Staat, und Gartenbau Gesellschaft zu Berlin, 1891.
Organe du Centre Horticole. Journal special d'annonces, (incompleet).
Verslagen Vondelspark te Amsterdam, 1874, 74/75, 79, 86.
Reglement Tuinbouwschool „LINNAEUS".
Verslag van de Noord-Brabantsche Maatschappij van Landbouw, 1890.
Vereeniging ter Bevordering van Tuin- en Landbouw-Veeteelt te Vlijmen, 1890, met bijlage. Opmerkingen van Land- en Tuinbouw, C. H. CLAASSEN, Waalwijk.
Opmerkingen van Veevoedering, H. A. P. BRUNT.
Journal de la Société d'Horticulture de France, 1887—1888—1889.
Gartenzeitung, 1885—1886—1888.
Handelingen van het Genootschap van Nijverheid, Groningen, 1890—'91.
Figaro. Supplement litteraire van 10 October '91.
Boomschending bij Raadsbesluit, 2e druk, Haarlem, 1882.
V. D. LINDEN VAN SNELREWAARD. Open brief aan den Plantagemeester der gemeente Dordrecht, 1885.
HASPELS & BEINEN, naar het Hoogduitsch, van Dr. HOFFMAN. Overzicht der a gemeene aardkunde, Nijmegen, 1884.
Catalogus Internationale Tentoonstelling voor Tuinbouw, 1877.
VAN GORKOM. De Oost-Indische Cultures in betrekking tot Handel en Nijverheid, 2 deelen, Amsterdam 1884.
Koloniaal Museum. Beschrijvende Catalogus, tevens handleiding tot de kennis der voortbrengselen van de Nederl. Overz. Bezittingen 1884, 6 deelen.
DR. DE LOOS. Caoutchous en Gutta-percha, Haarlem.
J. RIDCHARDSON PORTER. Vert. door W. J. DE STRUBER, de Landbouw tusschen de keerkringen, Groningen 1845.
W. J. DE STRULER. Handboek van den Landbouw in Nederl. Oost-Indie.
J. T. EIJKMAN. Een bezoek aan 's lands plantentuin te Buitenzorg, 's Gravenhage 1887.
Tijdschrift voor Landbouw, Tuinbouw en Boschcultuur, in Ned. Oost Indie, (Proefnummers) Somarang 1815.
Tijdschrift van de Nederl. Indische Maatschappij voor Landbouw en Nijverheid, 1890 en 1891.
WESTEROUËN VAN MEETEREN. Surinaamsche Plant- en Cultuurgewassen, Boom en Houtsoorten, 1883 Amsterdam.
BISSCHOP GREVELINK. Planten van Nederl. Indië, bruikbaar voor Handel en Geneeskunde, Amsterdam 1883.
C. A. J. A. OUDEMANS. Pharmacognosie van het Planten en dierenrijk, 2e dr. Amsterdam 1880.
VAN HALL. Toegepaste kruidkunde. Handleiding tot aanwijzing van het gebruik dat de mensch maakt van voorwerpen uit het Planrijk, Groningen 1857.
QUARLES VAN UFFORD. Het gebruik van de Psychrometer.
EMILE RODIGAS. Une visite sur l'etablissement etc.
JOLY. Rapport sur les serres et le materiel de l'horticulture.
„ Note sur une exposition d'horticulture dans l'ile de Jersey.
J. A. UILKENS. Handboek voor de Vaderlandsche Landhuishoudkunde, Amsterdam 1847.
H. C. VAN HALL. Neêrlands plantenschat, Landhuishoudkundige flora, Leeuwarden 1854.
M. C. DE LEEUW. Over de ontginning der veengronden, Leiden 1876.
Verslag, uitgebracht door de Commissie tot overweging der regeling van het Landbouwkundig Onderwijs in Nederland, 's Gravenhage 1856.
W. C. STARING. Huisboek voor den Landman, Haarlem 1862.
F. J. v. PESCH. Beknopte Handleiding tot de kennis van den Nederl. Landbouw. Amsterdam 1880.
VAN HALL. Grondbeginselen der Wetenschappelijke Landbouwkunde. Haarlem 1864.
Verslag van het 30e Landhuishoudkundig Congres te Amsterdam, 1/6—1/7 1876, Amsterdam 1877.
F. J. v. PESCH. De Contrôle van handelszaden, beknopt practisch Handboekje ten dienste van den Landbouwer en Handelaar, Zwolle 1880.

De waarn. Bibliothecaris,
Haarlem, 11 Juni '92. LEONARD A. SPRINGER.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van 25 Mei.
(*Vervolg*)

In den aanvang van ons verslag heb ik beloofd op de *Verzameling kruidachtige Iris* van de heeren E. H. KRELAGE EN ZOON terug te komen, naar aanleiding der bij de inzending gevoegde bijlagen Ik vervul thans die belofte. De inzending bestond uit twee deelen waarvan de grootste tot de groep *I. germanica* behoorde, de kleinere de *I. sibirica* en verwante vormen vertegenwoordigde.

Ik begin met de eerstgenoemde (*I. germanica*).

Er is in den laatsten tijd herhaaldelijk op gewezen, dat de *Irissen*, welke in den handel bekend zijn als verscheidenheden van *I. germanica*, feitelijk afstammen van *I. pallida*, *I. sambucina* en de talijke natuurlijke en kunstmatige hybriden, welke tusschen deze beide en verwante soorten zijn ontstaan. Deze hybriden zijn bekend onder de namen *amoena*, *plicata*, *neglecta*, *variegata* en *squalens*; zij bestonden reeds in het begin onzer eeuw, toen de bekende Fransche kweekers JACQUIN en LÉMON ze tot uitgangspunt kozen voor talrijke kruisingen, die met buitengewoon gunstigen uitslag werden bekroond, immers het meerendeel der thans nog in de verzameling voorkomende verscheidenheden dezer *Irissen* zijn de zorgvuldig voortgekweekte en vermenigvuldigde zaailingen der genoemde kweekers. Later won ook SALTER een groot aantal verdienstelijke verscheidenheden. Gedurende geruimen tijd zijn de tot deze groep behoorende *Irissen* op onbegrijpelijke wijze verwaarloosd, en nog zijn ze lang niet zoo algemeen gewaardeerd als ze verdienen. Intusschen blijkt uit de prijscouranten van enkele voorname firma's, dat zij hun verzamelingen van deze *Irissen* hebben herzien en ze op practische gronden in groepen naar de vermoedelijke verwantschap hebben ingedeeld. De inzenders zijn reeds sedert geruimen tijd aan eene dergelijke herziening hunner wellicht eenige, maar zeker moeielijk overtrefbare verzameling dezer *Irissen* bezig en achten zich thans gelukkig een honderdveertigtal verschillende verscheidenheden, naar de natuurlijke verwantschap in groepen ingedeeld, onder de aandacht der Commissie te kunnen brengen. Het spreekt wel van zelve, dat van eene menigte verscheidenheden thans slechts in de verte vermoed kan worden tot welke hybriden of species ze terug te brengen zijn; maar de onbegrensde verscheidenheid van kleuren en vormen maakt bij eene eenigszins uitgebreide verzameling als de hunne, eene indeeling in groepen noodzakelijk, en tot grondslag voor eene dergelijke indeeling leenen zich juist de oorspronkelijke hybriden bijzonder goed, daar elk hunner een zeer eigenaardig karakter bezit, dat in den regel in de verscheidenheden van lateren oorsprong tamelijk gemakkelijk kan worden teruggevonden. Wat de kleurschakeeringen aangaat, kan men de groepen in hoofdzaak als volgt onderscheiden:

	Opstaande petalen.	Hangende petalen.
amoena.	wit,	blauw.
germanica,	blauw,	blauw.
neglecta,	purper,	donkerblauw.
pallida,	lavender,	lavender.
plicata,	wit met gekleurde randen.	
squalens,	brons,	violet.
variegata,	geel,	bruin.

De ingezonden collectie is naar deze en overeenkomstige

kenmerken gerangschikt, zoodat men zooveel mogelijk een beeld van elke groep afzonderlijk en van de overgangsvormen van de eene groep op de andere zal kunnen verkrijgen.

Iris sibirica komt in verscheidene vormen in onze tuinen voor; de meest karakteristieke zijn zeker wel de witbloemige verscheidenheid en de fraaie *I. orientalis* (*sanguinea*). Deze Iris behoort tot de zeer omvangrijke *Apogon*-groep, zonder kam of baard op de onderste bloembladen. Daartoe behoort o.a. ook de gewone *Iris Pseud-acorus*, waarvan een kultuurvorm was tentoongesteld, en een aantal andere soorten, waarvan ook eenige vertegenwoordigd waren.

Iris Gatesi.

Het is een algemeen bekend feit dat het geslacht Iris heel wat variatie, zoowel in plant als in bloem tentoonstelt, meermalen zijn zij de Cattleya's van den kouden grond genoemd en in dat gezegde is volstrekt geen overdrijving. Luister slechts! Wij hadden dezer dagen het groote voorrecht de nog betrekkelijk nieuwe, uit Armenië afkomstige *Iris Gatesi* te zien bij de firma Ant. Roozen & Zoon, te Overveen.

Reeds van verre trekt zij uwe aandacht en voor een leek is het bijna onmogelijk te gelooven wat hij ziet. Hij buigt zich neder om de koningin der Iris van naderbij te bewonderen en zonder daarvan bewust te zijn ligt hij aan haar voet geknield en wordt niet moede haar al de adjectieven op schoonheid betrekking hebbende toe te fluisteren Werkelijk, de indruk is overweldigend en onmogelijk is het, die in zijn geheel op te nemen, waarvan het gevolg is dat men haar telkens en telkens met nieuw genoegen gadeslaat.

Het is nu twee jaren geleden dat ik in de gelegenheid werd gesteld een afgesneden bloem van deze Iris te zien en het ligt me nog levendig bij hoe de indruk mij overmeesterde en ik moeite had, woorden te vinden, om mijne gewaarwordingen te vertalen.

Stelt u voor, waarde lezers, een gewone Irisbloem, bijv. die van onze gewone sloot-Iris. *Iris Pseud-acorus*, wanneer wij daar de buitenste krans afdoen, dan zijn de kelkbladeren er af. Die kelkbladeren of „sepala" zijn bij de gewone Iris zuiver geel en 6½ c.M. lang bij ruim 3½ c.M. breed; bij de *Gatesi* zijn diezelfde sepala 11 c.M. lang bij 10½ c.M. breed, zijn roomwit, waarin een licht-gele tint verborgen ligt, gekleurd en overdekt met kleine lilakleurige vlekjes, terwijl de nerven ook lila gekleurd zijn; op de hoogte, waar de stijl eindigt, zijn een menigte grijsachtig-gekleurde haren, die in tegenstelling met de meeste andere soorten, niet hoog gekleurd zijn. De bloembladeren of „petala" zijn bij onze sloot-Iris bijna niet tot ontwikkeling gekomen, bij de *Gatesi* evenwel zeer krachtig; ze zijn 14 c.M. lang bij 12 c.M. breed, zilverwit, licht purper geaderd en gestipt, met een verhevenheid in 't midden. De meeldraden en de bladachtige stijlen zijn eveneens zwaar ontwikkeld, leveren overigens niets bijzonders op. In bloei staande bereikt de *Iris Gatesi* een hoogte van 65—70 c.M. In een voordracht over Iris zegt Prof. Foster — „the Iris-King" van *I. Gatesi*: „Imagine a flower often very much larger than that even of *Iris Susiana*, of a delicate light grey hue, resulting from minute dots and delicate veins of rich purple on a creamy white ground, or at times of a pure light sky blue marked with darker coloured veins, andat the same time of peculiar grace in form." Uit een en ander kan men gereedelijk afleiden dat men hier met iets grootsch te doen heeft, en toch, toen ik deze aanteekeningen maakte, kreeg ik een uitnoodiging van de firma Tubergen om daar, volgens sommigen, een nog schooner Iris te zien, n.l. *Iris Lorteti*. Spoedig was ik ter plaatse waar dit juweeltje in gezelschap van *Gatesi, Juncea, tingitana* enz. stond te bloeien. De eerste indruk viel mij niet mede, immers men had mij verteld dat *Lorteti* het nog van *Gatesi* won, zoowel in grootte als in kleur. Wat de grootte aangaat verspeelt zij het aanmerkelijk van *Gatesi* en hoewel men hiertegen inbracht dat die collectie eerst het vorig jaar was geïmporteerd, en men dus een volgend jaar zwaardere bloemen kon verwachten, zal zij toch niet de groote der G. krijgen. Het verschil is te groot. De kleur is ontegenzeggelijk fraaier, haar kleedje dat evenals van *Gatesi* ook licht van kleur is, is helderder, is fraaier, het spreekt meer. De *Iris Lorteti* is veel meer coquet dan haar zuster, wat zeer voor haar spreekt, haar toilet is smaakvol, is netjes, terwijl dat van haar zuster meer ruw is, en toch, wanneer ik nog niet getrouwd was, en ik moest een keuze doen uit deze twee schoone maagden, welke ik beide liefheb, dan zou me dat heel wat moeite kosten, menige slapel . . . . - gelukkig, ik ben getrouwd!

Wie echter iets zeer schoons wil hebben, wie in het begin van Juni zich vermeien wil met Flora's schoonste dochteren, en dat doen wil zonder juist in het bezit te zijn van kassen of bakken, hij koope deze twee *Iris*, zeker als wij zijn dat niemand teleurgesteld zal zijn.

H. 15/6 '92. J. K. B.

Varens.

Voor de binderij spelen de *Varens* een groote rol, omdat zij door de groote verscheidenheid van haar loof voor zoo velerlei doeleinde kunnen gebezigd worden. Dat zij daarvoor op bijzondere wijze gekweekt moeten worden behoeft geen bevestiging; want zoo vroolijk als een frisch *Adiantumblad* staat in een Rozenbouquet, zoo treurig is het wanneer het blad verlept is Daarom zal het volgende van groot aanbelang wezen voor de kweekers

Een kweeker te 's Gravenhage had dit voorjaar eene aardige partij *Adiantum* en *Gymnogramme* waarvan hij de bladeren moest afsnijden. Om nu die partij planten niet op te ruimen, legde hij een *warme* bak aan, plaatste de planten daarin. Zoowel in als uit den pot. Met een raam er over liet hij de planten stil aan de inwerking van het *volle zonlicht* over en thans zelfs met die heete en drukkende dagen heeft geen zaadkorreltje de planten, die in krachtige bosschen te voorschijn zijn gekomen, tegen de zon beschermd. Dat het warm is in die bak laat zich begrijpen, te meer wanneer men in aanmerking neemt, dat de 3 meter lange ramen *slechts éėne handbreedte* op lucht gezet worden.

Het loof van deze planten is zoo bestand tegen invloeden van buiten, dat het in afgesneden toestand dagen lang goed blijft opgebonden met bloemen in een bouquet.

Belangstellenden wil ik gaarne het adres van dien kweeker opgeven, opdat zij zich zelf kunnen overtuigen.

H. 11 Juni '92. Cryptogam.

De Kwee.

In de vruchtboomkweekerijen treft men de Kwee in overvloed aan, waar hij als onderlaag voor de Peer gebruikt wordt en de eigenschappen bezit de Peer te belemmeren in den groei en vroeger en overvloediger tot vruchtdragen te dwingen. De botanische naam is *Cydonia*, een naam van Cydon afkomstig, een plaats op het eiland Creta, vroeger Candië. waar de Kwee overvloedig in het wild voorkomt, en wellicht daar door de Grieken het eerst werd gevonden. Hij behoort tot de groote en nuttige orde der *Rosaceae*. De Kwee wordt een boom van middelmatige grootte, zelden recht van stam, met veel vertakte, meestal hangende kronkelende takken. Als boom is hij zoo schoon niet, maar in het najaar, als hij met goudgekleurde, heerlijk riekende vruchten is beladen is hij een aanlokkelijk gezicht voor het oog, en doen de vruchten ons watertanden. Deze vrucht is meer dan zeker, de echte gouden appel der Hesperiden. Hoe toch konden de Oranje-appelen, de vermeende gouden appelen, in de tuinen der Hesperiden zijn, daar toch op gezag van Galesio in zijn geschiedenis over den Oranjeboom, deze boom den Grieken geheel onbekend en evenmin in het Westen inheemsch was. Datzelfde beweerde ook Grotius en versterkt zijne overtuiging met de mededeeling, dat te Rome een beeld van Hercules is gevonden met kweevruchten in zijn hand.

De fabel in de mythologie luidt dat de gouden appelen in de tuinen der Hesperiden, vier zusters in het uiterste Westen, gekweekt werden.

Een raaf, die nimmer sluimerde bewaakte deze tuinen, en toch in weerwil daarvan, wist de wonderdoende Hercules de gouden appelen te bemachtigen.

En nog leest men in de mythologie dat op de bruiloft van Peleus een Thessalisch vorst, en Thetis, alle goden en godin-

nen genoodigd waren, met uitzondering van Erio, die hierover in woede ontstoken, een gouden appel in de feestzaal wierp, met het opschrift: „voor de schoonste". Hierop maakten Juno, Minerva en Venus gelijke aanspraak en zij riepen Paris, zoon van den Trojaanschen koning Priamus tot scheidsrechter in.

Toen wedijverden de drie godinnen door het beloven van de schitterendste geschenken de gunst der rechters voor zich te winnen. Juno beloofde een machtig rijk; Minerva, wijsheid in groote mate; en Venus, zij beloofde Paris de schoonste aller vrouwen, zoo aan haar de gouden appel werd toegewezen.

En Venus behaalde de overwinning!

Hoe aanlokkelijk voor het oog de vruchten ook zijn, toch zijn zij wrang en bitter en uit de hand niet eetbaar, maar wel weet men er in de keuken der lekkernijen marmeladen, confituren en siropen van te bereiden en zoo komen wij zelf ook aan den naam marmelaad voor Harmelo, de Portugeesche naam voor Kwee.

Cydonia vulgaris is de Kwee zelf, dan heeft men nog de *maliformis,* de *pyriformis* en de *lusitanica*, die sneller groeit dan *C. vulgaris* en voor onderlaag oneindig beter is.

Men herkent de *C. v. lusitanica* gemakkelijk aan de groote bladen. Ook de vruchten zijn veel grooter, schoon minder talrijk.

De Kwee moet reeds lang onze tuinen bewonen, daar zelfs GERARDE die in zijn tijd gekend heeft.

PLINIUS zelf vertelt ons dat er vele kweesoorten in Italië werden gevonden, en spreekt van een soort met zulke groote vruchten, dat zij de takken deden buigen.

De Kwee was dus ook niet oorspronkelijk in Italië van uit Griekenland ingevoerd, maar een kind van het zuidelijke Europa, waar ze nog steeds in het wild veelvuldig voorkomt. Ook nog in Azië en Afrika heeft de Kwee zijn tehuis.

Vooral voor ons land met zijn vochtigen bodem is de Kwee voor de ooftboomteelt van een niet te overschatten nut. Wel duurt het leven van de op Kwee veredelde boomen zeer kort, maar zij werpen reeds vrucht voordat nog een op eigen onderstam veredelde boom tot een stam gevormd is, dik genoeg om zichzelf te kunnen dragen.

MAIDENHAIR.

TENTOONSTELLINGEN.

Tentoonstelling van planten enz. te Dordrecht.

Wij hebben reeds vroeger opgemerkt, dat 1892 een tentoonstellingsjaar bij uitnemendheid is; nauwelijks is er een programma aangekondigd, of reeds een ander is op reis om zich aan een oordeel te onderwerpen. Bloemisten en liefhebbers kunnen over eenigen tijd hun hart ophalen te Hilversum, Arnhem, Haarlem, Amsterdam, Groningen en Dordrecht. Er zit leven, er heerscht eendracht in de afdeelingen onzer Maatschappij, en dit geeft kracht en steun aan het geheele lichaam.

Wij hebben voor ons liggen het nette programma van de Afdeeling „Dordrecht en Omstreken" van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, die een tentoonstelling heeft uitgeschreven van planten, groenten, vruchten, afgesneden bloemen enz. welke zal gehouden worden op 25, 26, 27 en 28 Augustus a.s. in het gebouw „*Musis Sacrum*" te Dordrecht. Het programma munt uit door nette bewerking en belooft veel zoowel van planten, groenten als vruchten. De omstreken toch van het aloude Dordt zijn beroemd om hare prachtige groente-culturen, en het was zeker eene gelukkige gedachte der afdeeling „Dordrecht en Omstreken" om deze rubriek eens flink in haar programma op te nemen, en daarbij zooals art. 1 van het programma luidt: de inzending voor een ieder open te stellen. Er zijn niet minder dan vier afdeelingen in het programma, waarvan de eerste afdeeling A. de planten vraagt. De planten moeten geplaatst zijn in potten, kuipen of manden; met omwonden kluiten worden zij op de tentoonstelling niet toegelaten. Niet minder dan 8 verguld zilveren, 24 zilveren, 23 bronzen medailles en eenige getuigschriften worden daarvoor uitgeloofd. In afdeeling B. zijn de groenten vervat en daaraan zijn dertig vragen gewijd. De meeste prijzen in deze rubriek bestaan in geld en getuigschriften. De afdeeling C. zal vooral voor Pomologen van belang zijn en zal er zeker toe bijdragen licht te werpen in de naamsverwarring. Men vraagt bijvoorbeeld vijf appelen „*Lord Suffield,*" vijf peren „*Beurré d'Amanlis*" enz. Eindelijk noemen wij de laatste afdeeling D., voor afgesneden bloemen enz. De bouquetten spelen natuurlijk een hoofdrol in deze afdeeling terwijl er eene vraag in voorkomt van 100 afgesneden rozen.

Bij dit programma zijn verzonden vier inschrijvings-biljetten, t. w. één voor de opgave van voorwerpen, dat voor of uiterlijk 13 Augustus 1892, aan het adres van den Secretaris der afdeeling, den heer C. KWAST te Dordrecht, of aan het bestuurslid, den heer A. WULFSE te Zwijndrecht, moet worden ingezonden; een voor een bijdrage in geld, dan een voor bijdragen in medailles en last not least een inschrijvingsbiljet voor het waarborgfonds, dat uit 100 aandeelen, elk groot f 10 bestaat. Inschrijvers op het waarborgfonds, schenkers van medailles, zij die een bijdrage van minstens f 5 geven en leden onzer Maatschappij hebben gedurende de tentoonstelling vrijen toegang met één dame.

Wij hopen dat kweekers deze tentoonstelling zullen steunen door flinke inzendingen, liefhebbers door ruime bijdragen en het publiek door een bezoek te brengen. Dan voorzeker zal de Commissie haar goed en ernstig streven bekroond zien, dat reeds nu de goedkeuring van ieder weldenkende wegdraagt.

De Internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Londen.

Den 7en Mei werd de Internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Londen geopend. Ofschoon de verschillende zalen nog niet alle gereed waren, zoo zag men hier toch veel uitstekend gekweekte planten.

De heeren W. PAUL & SON stalden twee perken rozen, gekweekt in potten, uit, welke zeer effectvol waren, vooral de Theeroos *Corinna* was prachtig.

De heeren B. G. WILLIAMS & SONS stalden eene partij goed gekweekte Orchideeën uit, hoofdzakelijk *Cattleia's;* verder stalde deze firma nog eene prachtige collectie *Nepenthes* en *Sarracenia* uit, als ook eene *Epiphyllum Makoyanum.*

De heeren LANE & SON stalden uit, collectiën van *Rhododendron* en *Azalea's.* De heeren SHUTTLEWORTH & Co. hadden uitgestald prachtige exemplaren van Palmen, Varens, *Cycas* en *Dracaena's.*

MR. WARE bracht eene groote partij vaste planten; zeer schoon waren *Primula Sieboldi, Iris* en Vollegronds Orchideeën.

Nog eenige groote en kleine firma's stalden keurige planten uit. de hier opgenoemde zijn wel de éérsten, en werden ook allen bekroond.

27 en 28 Mei.

Reeds bij den eersten oogopslag zag men dat deze tentoonstelling de vorige overtrof, zoowel in quantiteit als qualiteit der planten. Hoofdzakelijk waren het de Orchideeën welke volgens het oordeel van vakmannen, nooit zoo effectvol geweest waren in Engeland.

Den 25 en 26sten Mei had de Royal Horticultural Society in de Inner Temple eene tentoonstelling gehouden, zoodat de meeste Orchideeën reeds daar uitgestald waren; de planten hadden echter bij het transport niet het minste geleden.

Een van de eerste inzenders was de firma SANDERS; *Cattleya Arnoldiana (L purpurea × Cattleya labiata), Dendrobium, Phalaenopsis dellensa* en *Grammatophyllum measuresianum* waren allerkeurigst; verder was nog van deze firma uitstekend *Odontoglossum Bleui superbissimum,* waarvoor een eerste prijs werd toegekend.

MR. CYPHAR had ook prachtige planten uitgestald, o. a. *Dendrobium Bensonae, D. Thyrsiflora, Cypripedium caudatum* en *Laelia purpurea* waren schitterend. Verder hadden de heeren WILLIAMS & SONS, SHUTTLEWORTH & CO., HUGH LORD & CO. en CHARLESWORTH keurige collectie's uitgestald, te veel om alle hier te beschrijven.

De heer PRINSEP, tuinman bij Vicountess PORTMAN, stalde 3 *Dendrobium nobile* uit, welke zeker wel eenig in Europa zijn, wat vorm en grootte aangaat. Een dezer planten had 2,20 meter in diameter, en niet minder dan 3000 bloemen.

Deze tuinman zeide, ze twee jaar in kweeking te hebben, dus de planten zijn nog niet zoo oud. Nog vele prachtexemplaren waren te zien, vooral de tuinbazen brachten nog veel goeds, daar zij gewoonlijk meer tijd hebben dan de handelskweeker.

De heeren PAUL & SON hadden nog collectiën alpenplanten en bolgewassen uitgestald. De firma TH. WARE was de eerste in *Paeonia arborea* en *Hydrangea's;* ook had deze firma uitgestald een partijtje *Genista Andreanum*, eene nieuwheid van 1890; de bloemen hebben de grootte als *Genista praecox* en ze zijn roodbruin gevlekt. Voor *Knolbegonia's* en *Gloxinia's* was de firma LAING & Co. de eerste. De heer CYPHER stalde uit prachtexemplaren van *Latania borbonica, Kentia, Cycas, Dracaena indivisa, Caryota sobolifera,* keurige *Crotons* en *Alocasia*-variëteiten.

Van de buitenlandsche firma's kwam wel in de eerste plaats M. KOSTER & ZOON, Achterkade 71, Boskoop in aanmerking. Deze firma had eene keurige collectie *Azalea mollis* tentoongesteld, welke zoowel door vakmannen als door particulieren geprezen werd.

Verder waren nog eenige Belgische firma's. o. a. MR. ADOLPHE D'HAENE met Orchideeën en Bladplanten, MONS. LINDEN met Bladplanten en de firma V. LEMOINE & FILS van Nancy met *Syringa's*.

Ofschoon dit niet alle buitenlandsche firma's zijn, zoo was het aantal toch niet zeer groot; van Duitschland zag ik geene.

Vele nieuwe planten waren aangevoerd; van M. LINDEN eene *Smilax argentea*, zeer schoon, en *Dichorisandra mosaica gigantea.* De firma SANDERS & Co. had ook veel nieuws: *Vriesia tessellata, Sanderiana, Maranta Sanderiana, Phoenix Roeselina, Anthurium albanense, Nidularium Mahoganum* enz.

De afdeeling vruchten was niet zoo buitengewoon, alleen de komkommers en meloenen waren keurig, alsook de tomaten, welke zeer variëerend waren.

Deze tentoonstelling, welke tot half November open blijft, is wel de moeite waard om eene kleine reis er voor te maken en ik twijfel niet, of vele Hollanders hebben het reeds gedaan of zullen het nog doen.

De eerstkomende is 5 en 6 Juli, vervolgens 1, 2 en 3 Augustus en 7, 8 en 9 September; men heeft echter in de tusschentijden voortdurend aanvoer van nieuwe planten.

Het beste is om de Tentoonstelling den eersten dag van opening te bezoeken, daar gewoonlijk den 3den dag reeds veel planten zijn verkocht en afgehaald.

Walthamstow. L. C. BOBBINK.

ELK WAT WILS.

Calycanthus floridus. Deze struik bloeit donkerbruin in Juni, en bij sterke jonge planten zelfs tot in September. De aangename geur gelijkt veel op die der vroege peertjes welke het eerst ter markt komen en als langhals, wijnkroets, enz. bekend zijn. De wortels der struik hebben een specerijreuk. De *glaucus* en de *laevigatus* wijken van de *floridus* slechts door een weinig verschil in de kleur der bladeren en bloemen af, en de *occidentalis* v. *macrophylla* groeit sterker, heeft grootere bladeren, kleinere en minder bloemen en is niet tegen onze winters bestand.

C. D. V.

Caragana. Dit geslacht is in Holland bekend als de gele *Acacia*, vroeger met den wetenschappelijken naam *Robinia Caragana.* De tegenwoordige geslachtsnaam wijst op den naam *Caragane*, die de struik in haar Vaderland Siberië draagt. De *C. arborescens* komt wel het meest voor. Het is eene goede dekstruik op slechte, onvruchtbare gronden. Sierwaarde heeft zij niet veel, daar de gele bloemen op het lichtgroene loof weinig effect maken.

De *C. jubata* is een lage struik die moeilijk voortkweekt en daardoor zeldzaam voorkomt. Overigens is zij nog wel een plaatsje waardig om het vreemde aanzien, veroorzaakt door het aanblijven der kort op elkander staande bladstelen. C. D. V.

Pipal of Banian, (zie blz. 175) Een afbeelding van de *Banian* met beschrijving is te vinden in de „Tuinbouw Flora", Redactie van Prof. DE VRIESE, 1e deel, blz. 142, 1855. Verder brochures onder den naam van *Urostigma benjaminium*, in MIQUEL's Flora van Ned. Indië; FILET's Plantkundig Woordenboek; in de Beginselen der Tuinbouwkunde door RIEMSDIJK; en onder den naam van *Ficus benjaminium* in HOEITING's *Linnaeus*, enz. enz.

K. A. K.

Caldeira en Pipal. Op blz. 175 van het Nederlandsche Tuinbouwblad vraagt de heer C. DE VOS inlichtingen omtrent *Caldeira.* Deze is op Sumatra een struik, die veel gebruikt wordt voor matwerk. (Zie Manuel de botanique van Prof. BUTTON.)

Pipal, volgens denzelfden Professor *Ficus Bengalensis.*

Tot de wortelboomen behoort ook de *Ficus Benjamina.* (Zie „Tuinbouw Flora" 1855, plaat 5, van Prof. DE VRIESE.)

Volgens VAN RIEMSDIJK, Leerboek der kruidkunde, behooren de *Ficus indica* (*Urostigma*), (zie ook FILET's plantkundig woordenboek van Nederlandsch Indië), tot de Wortel- of Waringiboomen.

In het algemeen vindt men op Java veel van die colossale boomen, waarvan ieder boom een bosch op zich zelf is. Hooger als onze lindeboomen, die in een tropisch klimaat dwergboomen zijn, worden ze niet, zoover ik mij herinner. C. STAR NAUTA.

WEEKNIEUWS.

45e Landhuishoudkundig Congres.

Wageningen, 14 en 15 Juni.

Vergadering der tweede afdeeling.

De heer FONTEIN DE JONG opende, als Voorzitter, na eenige opmerkingen van huishoudelijken aard, de bespreking van de vraagstukken.

1e. Theoretisch tuinbouwonderwijs (ook in de boomkweekerij) van Regeeringswege, op ruime schaal, aan minvermogenden gratis, met diploma na geleverd bewijs ook van practische bekwaamheid, is zeer wenschelijk en van groot belang.

Ingezonden en in te leiden door het bestuur van „Plantenbeurs", te Nijmegen.

De heer VAN MEUKEREN, na in een breed betoog de ontwikkeling van den tuinbouw in de grijze oudheid en in de 17e eeuw te hebben besproken, trachtte ten duidelijkste te doen uitkomen de groote beteekenis, welke de bevordering van het tuinbouwonderwijs voor onze volksontwikkeling en beschaving hebben zou, en hij meende, dat het door het bestuur van „Plantenbeurs" aan de orde gestelde punt van bespreking van genoegzame beteekenis zou zijn, om op dit Congres tot een gewenschte conclusie te komen, dat is: de aandacht der Hooge Regeering te vestigen op het tuinbouwonderwijs en wat het bevorderlijk kan zijn.

De heer VAN BROEKHUIZEN, van Nijmegen, deelde eenige practische wenken mede aangaande de bevordering van het tuinbouwonderwijs.

De vergadering vereenigde zich met den Voorzitter, waarbij bepaald werd, dat aan de algemeene vergadering zou onderworpen worden de conclusie, dat „Plantenbeurs", uit Nijmegen, meerdere gegevens bij elkaar verzamele om in de volgende algemeene vergadering weder als punt van orde te doen behandelen.

Het 3de onderwerp: „Met medewerking van vele belangstellenden is in 1891 tot stand gekomen eene Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging; wat behoort te geschieden, om deze Vereeniging voortdurend dienstbaar te maken aan de belangen van den landbouw?" werd ingeleid door den heer V. D. BOSCH.

Na eene heldere uiteenzetting van het doel dier Vereeniging: het tegengaan van de schade, door wormen van verschillende soort en plantenziekten aan den landbouw veroorzaakt, door het aanwenden van middelen te hunner bestrijding, achtte spreker de tot heden gedane arbeid harer leden onvolkomen, omdat zij tijd, noch hulpmiddelen voldoende te hunner beschikking hadden. Hij wenschte daarom voor te stellen, dat het Congres de wenschelijkheid uitsprak van het tot stand komen van een phytopathologisch proefstation van Rijkswege of dat deskundigen worden benoemd, die zich uitsluitend kunnen belasten met het onderzoek der ziekten en beschadigingen onzer cultuurgewassen.

Droeg het doel van dit voorstel de sympathie der geheele vergadering weg, over de middelen was men het niet eens en kon men het op dezen dag niet eens worden. Waren eenigen van meening, dat het voorstel in zijn wijdste strekking moest worden aangenomen, anderen vonden in het veeleischende (proefstation) juist een belemmering, dat een voorstel in dien zin door de Regeering zou worden aangenomen en uitgevoerd.

(*Nieuws van den Dag*).

De door den heer VAN DEN BOSCH voorgestelde conclusie luidde: „Ten einde de Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging voortdurend aan de belangen van den landbouw dienstbaar te maken, is het wenschelijk dat van Regeeringswege *een Phytopathologisch proefstation worde gesticht, of* een of meer deskundigen worden benoemd, die uitsluitend op phytopathologisch gebied kunnen werkzaam zijn".

Een amendement van den heer LÖHNIS, om de cursief gedrukte woorden weg te laten, werd aangenomen, en de aldus geamendeerde conclusie met algemeene stemmen goedgekeurd.

De Tuinbouw op de Internationale Sporttentoonstelling te Scheveningen.

Gevleid door de vereerende opdracht mij gegeven door onzen hooggeachten Hoofd-Redacteur, wil ik trachten door korte stukken, aan de lezers van het Ned. Tuinbouwblad een overzicht te geven van den tuinbouw op de sporttentoonstelling. Ik hoop geen misbruik te maken van de mij te verleenen ruimte en dat mijne zwakke krachten mogen bijdragen tot verhooging van den boeienden inhoud van het Ned. Tuinbouwblad.

Hoe vreemd het schijnt sport en tuinbouw te vereenigen, bewijst dit echter dat men den tuinbouw ook hier niet missen kan, hetgeen zeker pleit voor het belang van dezen. En het is natuurlijk, want ook hier treft men een tuin aan, die zoo aangenaam mogelijk moest worden aangekleed, teneinde zooveel mogelijk bezoekers te trekken.

Ons dunkt dat het hier de plaats is, over dezen tuin ons oordeel mede te deelen, opdat hij tot leering moge strekken voor de tuinbouwbeoefenaars, leden van onze Maatschappij.

Het ruim 7500 M². groote terrein is rondom ingesloten door een gaanderij, waar men bij afwisseling Café's, publieke vermakelijkheden en kleine winkels aantreft, verschillende trappen geven toegang tot den tuin.

Dit terrein heeft den vorm van eenen ongelijkzijdigen vijfhoek, terwijl bovendien nog 3 hoeken meer of minder zijn afgesneden, zoodat wij hier hebben een achthoek die zeer ongelijkzijdig en scheef is.

Met den aanleg van dit terrein, heeft men blijkbaar het oog gehad op de tuinen van andere tentoonstellingen, bijv. die te Parijs, alwaar men geheel de rechtlijnige stijl, of beter gezegd, de „Style LE NOTRE" in toepassing had gebracht; en ik moet ook eerlijk bekennen dat een dergelijke aanleg, vooral wanneer ook op het plantengebied tentoonstellingen worden gehouden, te verkiezen is.

Men heeft daarentegen blijkbaar uit het oog verloren, dat LE NOTRE zich voorstelde, den bouwtrant over te brengen op het terrein, zoodanig, dat de lijnen op het terrein getrokken, als het ware de slagschaduwen waren van het monumentale gebouw, waarvan de groote meester uitging. Uitgaande van het Trocadero was de LE NOTRE-tuin op zijn plaats. Hier schijnt deze stijl eenigszins misplaatst, en wel 1e omdat men geen punt van uitgang heeft, en 2e omdat de vorm van het terrein er zich volstrekt niet toe leent. Blijkbaar zat men hiermede in de war, want in de teekening is volstrekt geen harmonie.

De tuin heeft men door drie afgeknotte kegels verdeeld in drie (natuurlijk ongelijke) deelen. De kegels hebben een lengte van ongeveer 20 meter, terwijl de basis 15 meter bedraagt; van uit het middenpunt van die basis is een grascirkel getrokken met ± 5,5 meter straal, waarin een rozenvak eveneens in cirkelvorm van 6,5 meter middellijn.

Wij zouden ons met die figuren nog wel kunnen vereenigen, wanneer zij dan ook geheel zuiver getrokken waren, doch het schijnt ons toe, dat men de zijden van den tuin gevolgd heeft, waardoor de kegels scheef geworden zijn.

In het midden (verontschuldig ons deze oneigenlijke uitdrukking) staat de muziektempel, aangekleed door fijne en grove coniferen, die in punten naar de zes hoeken uitloopende, den ingang en 5 vakjes insluiten. Dit maakt waarlijk een aardig effect, want de Odiers aldaar voldoen met dien groenen achtergrond zeer goed.

Ook kunnen wij ons zeer goed vereenigen met de wandbekleeding van den tuin, die nagenoeg over de gansche lengte bedekt is met coniferen. Ter verduidelijking diene, dat de tuin ongeveer 1,5 Meter lager ligt dan de vloer van het gebouw. De groepen coniferen zijn gedeeltelijk ingezonden, gedeeltelijk door het Comité zelf aangeschaft.

De overschietende ruimte, en dat is een zeer groot gedeelte van het terrein, was een struikelblok voor den Architect; hij heeft niet geweten wat daarmede aan te vangen, en heeft er dan ook maar op goed geluk een paar vakjes tusschen aangebracht.

Aan de Noordwestzijde van het terrein verrijst echter een Noordsch Jachthuis, en het verwondert ons waarom men het juist daar in het smalste gedeelte plaatste; de ruimte is aan de Zuidwestzijde toch nagenoeg 8 Meter breeder en juist daar wist men niet wat met het terrein aan te vangen, zoodat op die plaats een reusachtige grascirkel, een kleine straal aan de eene, en een vierkant aan de andere zijde elkander afwisselen.

Het was wel een gelukkige gedachte om ergens op die grascirkel nog een perk met *Peltatums* aan te leggen, in het midden waarvan een vaas is geplaatst, benevens op het overschietende een drietal tenten want anders ware het zeker veel te kaal geweest.

Wij willen de verschillende inzendingen liever een anderen dag behandelen en ons heden bepalen tot den algemeenen indruk.

Die indruk is echter niet groot; die tuin of laat ons liever zeggen die opene ruimte, want een tuin is het niet, die opene ruimte dan is niet zeer gezellig en ofschoon wij gaarne erkennen dat de bizonder dorre zandgrond van Scheveningen, zich alleen met opoffering en groote onkosten tot beplanting leent, hadden wij toch wat beters verwacht.

Had men er een tuin van gemaakt, een tuin in optima forma, dan zou men effect gemaakt hebben naast het dorre kale strand. Vele bezoekers vermoeid door het turen op het heete zand, trokken dan opwaarts naar den tuin van de Sporttentoonstelling. Het oog zal nu echter geen rust vinden, want het heete zand wordt hier vervangen door brandend heete witte schulpen waarmede ⅔ gedeelte van het terrein bedekt is.

Wij wenschen echter het Tentoonstellings-Comité succes toe met dezen tuin en hopen van harte dat onze profetie niet zal uitkomen.

Scheveningen, 15 Juni 1892. UW VERSLAGGEVER.

De heer J. D. SPEET te Leiden, bericht ons dat hij, met het oog op de toenemende uitbreiding van zijne zaak en het klimmen zijner jaren, met 1 Mei 1892 een vennootschap heeft aangegaan met den heer FRANCISCUS VAN VELSEN, die, als zijn toekomstige opvolger kan worden beschouwd.

Om steeds aan de vele wenschen zijner clientele te voldoen is door hem het huis Breestraat No. 10 te Leiden aangekocht, hetwelk, na geheele verbouwing, dezen zomer als filiaal zal worden geopend.

Zuiderzee-Vereeniging.

De volgende circulaire werd ons gezonden:

Het Dagelijksch Bestuur der Zuiderzee-Vereeniging heeft de eer beleefd uwe medewerking te verzoeken, de volgende mededeeling door overname in uw blad te brengen ter kennis van het Nederlandsche volk:

De wenschelijkheid om hare plannen en denkbeelden in zeer ruimen kring bekend te maken, en daardoor de Natie in de gelegenheid te stellen er zich een oordeel over te vormen, heeft de Zuiderzee-Vereeniging geleid tot het besluit om eene *volksuitgave* het licht te doen zien, die voor zeer geringen prijs voor ieder verkrijgbaar wordt gesteld. Een technisch overzicht van het vraagstuk van Prof. J. M. TELDERS, daartoe welwillend beschikbaar gesteld; de Oeconomische Beschouwingen van het Bestuur, en eene groote kaart van Nederland, waarop de afsluiting met de verschillende bedijkingen en polders in kleuren zijn gedrukt, kan worden verkregen door ieder, die daartoe *dertig cents* of *zes blauwe postzegels* voor elk begeerd exemplaar aan de firma E. J. BRILL te Leiden, de uitgevers der Zuiderzee-Vereeniging, doet toekomen. De verzending geschiedt van af Maandag 27 Juni e.k.

Het Bestuur, dat voor het groote doel reeds in zoo menig opzicht de medewerking der Nederlandsche pers mocht ondervinden, vleit zich, dat een beroep op hare welwillendheid in dit geval eveneens een gunstig oor zal vinden.

Het Bestuur der Zuiderzee-Vereeniging:
A. BUMA, *Voorzitter.*
H. C. VAN DER HOUVEN VAN OORDT, *Secretaris.*

Floralia te Veendam.

De Vereeniging „Floralia" heeft het voornemen, om in de maand Augustus te Veendam eene Bloemen-tentoonstelling te organiseeren.

Gaarne bevorderen wij het goede doel dezer onderneming, door daarop de aandacht onzer lezers te vestigen.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 21. De weersgesteldheid van dit voorjaar heeft alhier in verschillende tuinen allerlei planten er toe gebracht om te vroeg te bloeien, dus voor dat zij haar volle ontwikkeling bereikt hadden. Heeft iemand dit verschijnsel ook elders opgemerkt en zoo ja, bij welke soorten?

D. V.

VRAAG No. 22. In Amsterdam werden het vorige jaar bladen van *Adiantum tenerum Farleyense* tentoongesteld van zaadhuisjes voorzien.

Waren de sporangien loos of bevatten zij werkelijk sporen? Zooals ik van een kundig kweeker vernam had hij meermalen, doch alleen slechts looze sporangien gevonden.

MAIDENHAIR.

VRAAG No. 23. *Buddleia Colvillei.* In *„The Gardener's Chronicle"* (Juni 1892 pag. 788) lees ik van de hier bovengenoemde struik.

Mijn vraag is of deze *Buddleia* in ons land geheel onbekend is. Het moet een struik zijn van bijzondere pracht en ik zou gaarne zien, dat ze spoedig bij ons in cultuur kwam. MAIDENHAIR.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

MAIDENHAIR. Beleefden dank.
W. E. v. L. te U. Vriendelijken dank.
L. M. te 's B. Veel dank voor het gezonden verslag.
J. G. te Z. Uw verslag in dank ontvangen.

Inhoud van Sempervirens no. 24, van Vrijdag 10 Juni 1892.

Advertentiën.

No. 27. ZATERDAG 2 JULI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vriendschappelijke Bijeenkomst.

Ingevolge het besluit der laatste Algemeene Vergadering zal de *Vriendschappelijke Bijeenkomst* van de Leden der Maatschappij dit jaar worden gehouden te Apeldoorn en is die bijeenkomst vastgesteld op **Donderdag 28 Juli** des voormiddags om 11½ uur (spoortijd).

Op dat uur zullen de Leden worden ontvangen in het hôtel Van der Burg alwaar door de Afdeeling eenige ververschingen zullen worden aangeboden.

Vandaar zal eene wandeling worden gemaakt naar het Koninklijk Park „'t Loo" ter bezichtiging van de kassen, gevolgd door een rijtoer over Soeren en Wiesel.

De bijeenkomst zal worden besloten met een gemeenschappelijken maaltijd in het hôtel Röge.

De kosten van den rijtoer zullen niet meer bedragen dan *f* 1.50 en die van den maaltijd met een halven flesch wijn *f* 3.— per persoon.

De Leden die aan deze bijeenkomst wenschen deel te nemen worden *dringend* verzocht daarvan kennis te geven aan den heer W. H. Wind, secretaris der Afdeeling Apeldoorn, vóór of op Maandag 25 Juli met de mededeeling of zij van den rijtoer en den maaltijd of van een van beiden wenschen gebruik te maken.

Voorts wordt nog medegedeeld dat eenige heeren van het Bestuur der Afdeeling zich beschikbaar hebben gesteld om de Leden die op een vroeger uur te Apeldoorn zullen aankomen bezig te houden en hun een en ander van Apeldoorn te laten zien.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 13 Juli a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Boekerij.

Voor de boekerij in dank ontvangen geschenken van den heer K. A. van der Weide te Amsterdam en van de Afdeeling Amsterdam eenige zaken in bruikleen.

De waarn. Bibliothecaris,
Leonard A. Springer.

Vergadering van de Wetenschappelijke Commissie op 8 Juni 1892.

Tegenwoordig waren de hh. Prof. Hugo de Vries, Dr. J. G. Boerlage, Dr. J. Ritzema Bos en Dr. J. W. Chr. Goethart.

Door de Rotterdamsche Diergaarde was nogmaals eene bloeiwijze van *Strelitzia Nicolai* met 2 bloemen ingezonden, ditmaal in gedroogden toestand (*Vergel. Versl. v. d. Wetensch. Comm.* in dit blad Jaargang 1891, no. 22 en no. 17).

Verder waren voor deze vergadering ter tafel gebracht de

inzendingen betrekking hebbende op de Cacao ziekte in West Indië. (Zie Bijlage) die door de aanwezige leden der Commissie met belangstelling bezien werden.

Door Prof. DE VRIES waren ettelijke exemplaren tentoongesield van door cultuur verkregen (dus erfelijke) misvormingen bij twee verschillende planten.

1°. De klemdraai bij *Dipsacus sylvestris*.

De klemdraai is een verschijnsel dat in de vrije natuur slechts zeldzaam optreedt, en gekenmerkt door eene schroefsgewijze draaiing van den stengel, die daarbij aanmerkelijk dikker wordt.

De bladeren, anders paarsgewijze aan den stengel tegenover elkaar geplaatst, zijn in de gevallen van klemdraai eveneens in eene schroeflijn geplaatst, waarvan de wending echter juist tegengesteld is aan die van den stengel.

De onderstukken der bladeren nu zijn met elkaar vergroeid, en vormen zoo samen een soort klem waaruit de stengel zich niet bevrijden kan, en waardoor dan ook de draaiing veroorzaakt wordt. Behalve bij *Dipsacus* komt klemdraai nog bij eene menigte andere planten voor.

2°. Een aantal bandvormingen (fasciaties) van *Crepis biennis* waarbij door de cultuur reeds eene aanmerkelijke breedte der stengels en eene opeenhooping der bloemen aan den bovenrand daarvan verkregen is.

Daardoor doen de, het sterkst in deze richting ontwikkelde exemplaren levendig denken aan de bekende Hanekammen (*Celosia cristata*).

Namens het Bestuur der Wetenschappelijke Commissie,
De Secretaris,
Dr. J W. CHR. GOETHART.

BIJLAGE.

Ziekte van Cacaoboomen in Suriname.

In de vergadering onzer Commissie van 10 Februari j.l. (zie Tuinbouwblad No. 10 blz. 73) werd mededeeling gedaan van een schrijven uit Paramaribo over eene ziekte, die in de Cacaoplantages groote schade veroorzaakt. De inzender bood toen toezending van materiaal voor onderzoek aan; dit materiaal is nu voor eenige dagen door den Voorzitter ontvangen en was op de vergadering aanwezig.

Allereerst dient eene fout hersteld te worden, die in den titel der bijlage bij het verslag van genoemde vergadering ingeslopen is (zie blz. 74). Die titel spreekt van eene ziekte van Cacao- en Koffieboomen, doch de ziekte is tot de eersten beperkt; de koffieboom is in Suriname volkomen gezond; klimaat en omstandigheden zijn daar voor zijne cultuur in alle opzichten gunstig.

Het gezonden materiaal kon gebracht worden in twee groepen; de eerste heeft betrekking op de ziekteverschijnselen rechtstreeks op de Cacao waargenomen, de andere op een fungus, levende op de poppen van een groote soort van avondvlinders, die in de Cacaoplantages algemeen is.

De eerste groep bevatte bladeren en vruchten. Op de vruchten begint de ziekte zich als kleine verspreide plekjes te vertoonen, die snel in omvang toenemen, tot zij de geheele vrucht bedekken en ziek maken Dit kan in den loop van ééne week na de eerste zichtbare teekenen van besmetting het geval zijn.

De tweede groep bevat slechts poppen; in het saizoen der inzameling waren nog geen vlinders uitgevlogen en geen rupsen meer voorhanden. Toezending van deze is ons echter beloofd; de vlinders zijn natuurlijk voor de juiste determinatie der soort noodzakelijk. Rupsen en vlinders vindt men voornamelijk in de maanden Januari en Februari. Zoover men naar de poppen oordeelen mag behooren zij tot de Sphingiden.

Op de gezonden poppen leven zwammen, van den vorm en de grootte van gewone *Clavaria's,* en wel als parasieten, die de pop geheel uitteeren, en dus het uitvliegen van den vlinder onmogelijk maken. Klaarblijkelijk heeft zich het myceluim reeds lang te voren in de rupsen ontwikkeld.

De rupsen leven op de koffieboomen, en nu is in Suriname de vraag ontstaan, of er wellicht verband bestaat tusschen de parasieten der Koffiemamarupsen, en de ziekten der Cacaovruchten. De sporen dier parasieten stuiven in groote hoeveelheden door den wind op, en juist in dien tijd ziet men de Cacao aangetast worden. Hoewel bij onze tegenwoordige kennis der zwammen zulk een verband voorloopig nog niet waarschijnlijk geacht kan worden, verdient de vraag toch een grondig onderzoek, daar in geval het vermoeden juist is, de koffieboom geen aanbeveling als schaduwplant voor de Cacaoplantages zou verdienen.

Op sommige plantages wordt de koffieboom dan ook nu reeds vermeden, en naar luid van ingewonnen berichten geven zulke plantages eerder meer dan minder opbrengst dan die, waar koffieboomen als schaduwplanten worden gebruikt. Dit punt kan echter natuurlijk slechts ter plaatse bestudeerd worden.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Radijs.

Onder de lezers zal er zeker niet een zijn, die onbekend is met de *Radijs* of deze aardvrucht nimmer gegeten heeft. Gewoonlijk komt dit gewas in het voorjaar aan de markt om te verdwijnen, wanneer de dagen warmer worden. Ieder, die over een stukje grond nabij zijne woning beschikken kan zaait in het vroege voorjaar wat radijs uit, om daarvan bij het ontbijt gebruik te kunnen maken met een weinig zout. Als het zaad niet te dik uitgestrooid wordt oogst men reeds na 3 of 4 weken bij eenigszins gunstig weer en zullen de radijzen zich goed ontwikkeld hebben, wanneer het zaad niet van al te slechte kwaliteit geweest is. Veel zaad toch wordt dikwijls gewonnen van planten, die weinig verdikte wortels vormen of licht geneigd zijn pierig of althans weinig smakelijk te worden.

Oogenschijnlijk is het dus overbodig dit alom bekende gewas nog ter sprake te brengen en de gemakkelijke cultuur te omschrijven. Maar wijl radijs eene zoo gewilde toespijs oplevert en zich gemakkelijk laat vervroegen, waardoor men ook des winters er van genieten kan, meende ik wel een oogenblikje bij deze laatste cultuur te mogen stilstaan.

Er zijn heel wat soorten, of beter gezegd variëteiten, die we even in herinnering zullen brengen. Lang niet alle zijn echter voor het broeien geschikt en die, welke daarvoor in aanmerking komen, zullen we daarom ook afzonderlijk vermelden.

Zoo heeft men de „vroege ronde witte", dito „gele", dito „rozeroode", dito „roode" en dito „donkerroode". Verder de „ronde rozeroode en scharlakenroode met wit ondereinde"; vervolgens de „ovale radijs", die wit, rozerood of scharlaken kan zijn en eene langwerpige rolronde gedaante bezit. Ook daarbij kan het ondereinde soms wit zijn en dan spreekt men van de „ovale rozeroode met wit ondereinde." Zoo heeft men ook nog de „vroege ovale scharlakenroode", die aan het ondereinde niet smal toeloopt, maar stomp eindigt. Eindelijk komen de „langwerpige radijzen", die meer met rammenaswortels overeenkomen. Ze komen in het wit, rozerood en violet voor en zijn voor late cultuur op den vollen grond meer geschikt. Daarop maakt de „lange scharlakenroode van Beck" eene uitzondering, wijl die ook voor het broeien gebruikt kan worden.

Maar het soortental houdt hiermede nog niet op, want er zijn radijzen, en die moeten tot de beste gerekend worden, welke maar zeer weing blad maken en aangeduid worden met den naam van „kortlof", men heeft daarvan de „ronde witte" en de „ronde scharlakenroode". Het zijn vooral de beide laatstgenoemden, die voor de vervroeging bijzonder in aanmerking komen.

Het zal velen wellicht vreemd klinken, dat men omstreeks Kerstmis reeds voor de ramen van vele winkels witte en lichtroode radijsjes kan zien prijken, die wel is waar niet groot van stuk, maar bijzonder fijn van smaak zijn. Ook de kleur is gewoonlijk niet bijzonder donker, omdat door het broeien de donkere kleur altijd wat lichter wordt, evenals dat met vele bloemen bij het forceeren het geval is.

Voor het broeien van radijs neme men liefst die soorten die kortbladig zijn en goed afgeronde wortels vormen. Gewoonlijk wordt de radijs als nevenvrucht geteeld bij saladeplanten, de laatsten toch vereischen bij de uitplanting in den warmen bak nog al eene ruime standplaats en dan is de radijs juist bijzonder geschikt om, voor dat de saladeplanten

groot zijn, nog iets uit den bak te kunnen oogsten. Men kan dus in de bakken ook tusschen andere planten zoolang radijs verbouwen als de hoofdvrucht er geen schade door ondervindt. Ook zijn de radijzen uit bakken fijner van smaak dan die, welke van den vollen grond komen en daarom moet men ze ook zoo lang mogelijk in het voorjaar onder glas teelen.

In de maand December kan men op een lauwwarmen bak reeds beginnen met het uitzaaien van radijs, men zaaie liefst hol, dat wil zeggen dat de zaadkorrels eenige centimeters van elkaar komen te liggen. Men verkrijgt daardoor kortblijvende plantjes, die veel beter verdikte knolletjes vormen dan wanneer ze dicht op en tegen elkaar komen te staan. Komt het zaad toch nog te dik op, dan dient men vooral uit te dunnen en te dicht opeen staande plantjes weg te nemen.

Wanneer de zomer in 't land komt houdt men met de teelt van radijs op, wijl ze dan en te veel in het blad loopen en te weinig knolletjes maken (eene onjuiste benaming die toch zeer veel in gebruik is, het zijn geen knollen maar verdikte wortels). Ook worden ze dan dikwijls pierig en voos, het geen ook wel eens in het voorjaar gebeurt, wanneer de grond te zwaar of te stijf is

Om nu ook in het najaar over deze gewilde vrucht te kunnen beschikken, raadt men de volgende herfstcultuur aan. Op het einde van September legt men eenige warme bakken aan, die door blad en paardenmest verwarmd worden, waardoor de hitte veel meer getemperd is en langer aanhoudt. Men zaait dun uit, bedekt het zaaisel met wat wit zand of lichten bakgrond en brengt er dan de ramen overheen. Zoodra de radijs voor den dag komt, moeten de ramen verwijderd worden en alles onbedekt blijven zoolang het niet vriest. Wordt het te koud dan worden er ramen en zoo noodig ook matten over de jonge radijsplantjes gebracht. Tegen November is de radijs geschikt voor het gebruik en dan maakt men eene kisting om den bak, terwijl men overdag zooveel mogelijk lucht om rotting en bederf te voorkomen. Bij koude dekt men alles af, maar zoodra het weder maar eenigszins gunstig is, moet men luchten. Deze radijs blijft langen tijd bruikbaar, minstens zoo lang, tot men de eerste uit de warme bakken in Januari kan plukken.

Ook buiten op den vollen grond kan men vroeg met het uitzaaien een aanvang nemen, wanneer men een bed ter beschikking heeft langs de zuidzijde van een muur of schutting. Is het droog weder in het voorjaar, dan is het raadzaam de radijs wat te gieten om het voos worden te voorkomen.

Wil men liever de zaden in testen of pannen uitzaaien om de jonge plantjes dan later op geregelde afstanden uit te kunnen planten, dan kan men ook daartoe overgaan, wijl de radijs het verspeenen, wanneer ze maar jong genoeg is, toelaat. Trouwens, op warme bakken plant men vaak jeugdige radijsplantjes uit, om daardoor de radijzen op geregelde afstanden te krijgen. Maar wijl het zaad niet duur is en het verspeenen veel tijd wegneemt, kan men beter hol zaaien en het te dicht staande uitdunnen.

Zaait men later in den tijd, dan dient men eene minder zonnige plaats en vochtig blijvenden bodem uit te kiezen, om lang van deze gewilde aardvrucht te kunnen blijven genieten. Gewoonlijk teelt men de radijs als nevenvrucht tusschen sla, wortels, boonen, augurken, enz.

Wil men goed zaad winnen, dan is het noodzakelijk kleinbladige met goed afgeronde knolletjes uit te kiezen en deze op ruimen afstand van elkaar uit te planten. De kleur en de vorm der wortels moet onvervalscht blijven en niet in elkaar overloopen. Door vele zaadhandelaars wordt maar op het eind van den zomer het zaad afgeplukt, dat zich aan planten gevormd heeft, die zijn blijven staan en waarvan men volstrekt niet weet of het de soort echt en onvervalscht terug zal geven. Bij de zaadwinning dient men daar terdege op te letten en op den duur zal men er de beste uitkomsten mede verkrijgen, zal men anderen niet teleurstellen en zich zelven geen schade er door berokkenen.

De radijs komt evenals de rammenas hier en daar verwilderd voor, maar heeft dan reeds veel van hare goede eigenschappen verloren.

Alleen door oordeelkundige cultuur en door op alle storende invloeden te letten slaagt men er in een ras te verbeteren en in stand te doen blijven.

Waar zoo'n onschuldig radijsje onze gedachten al niet toe brengen kan! G. A. K.

Daar buiten.

Het is een Zondag in Juni. Al duren de zomers kort en genieten wij zoo weinig van het heerlijke zomerweer zooals het zijn kon, ja, zijn kon, maar helaas maar zoo zeldzaam is, toch zijn er nu en dan van die extra heerlijke warme dagen, zoo heerlijk en schoon, en zie, zoo'n dag was het nu. De scherpe zon ontvluchtend die het uitzicht voor de oogen beneemt en schaduw zoekend onder het heerlijk loofdak van een Kastanje, het wilde gras verdrukkend, lag ik uitgestrekt half leunend tegen zijn stam, het heerlijk schouwspel genietend dat levenslust brengt in het gemoed. Daar voor mij, op het oneindig groot grasveld, dat morgens beslaat, rijk met boomen en geboomte, nog rijker aan struik- en heesterperken, met paden en wegen doorweven, waarlangs lachende bloembedden zich koesteren in den schoot van 't groene gras, staarden mijne oogen. Oud en jong genoot in Zondagstooi de genietingen van moeder natuur in het park, een dier oasen van het groote Londen. Wat weten wij weinig van het leven van de giftige achterbuurten van groote steden, de armoede en ellende walgt ons tegen. Maar wij kennen het leven daar niet. Wij kennen die arbeiders niet die 's morgens als alles nog slaapt het huis verlaten en eerst weer keeren als het nacht is, die vaders die slechts eenmaal in één week eens hun eigen kinderen zien. Eén dag uit de zeven tehuis zijn. Wat voor hen een Zondag is, kunnen wij bij benadering niet gissen. Vrij te zijn, heerlijke vreugde. En dan, na het middagmaal, zich te gaan verfrisschen daar buiten met moeder en de kleintjes, zalige gedachte! Dan eerst tintelt het hart van vreugde, dan eerst, daar buiten! Dat buiten is hier, hier in het groote park, het eigendom van het volk. Zie de hongerige magen der kleintjes snoepen en smullen tot het laatste beetje is gegaan. Zie ze spelen, stoeien en vechten, huppelen en springen. Zie hoe ze tuiltjes garen en bloemetjes plukken zooals het wiegeliedje zingt. O, wat jammer dat er niet meerdere bloemen zijn, wat jammer, dat niet elk hunner een ruiker kan dieven. Welk een tooneel van ware levenslust, van innige vreugde, vreugde zonder zorgen!

Vroolijke aanblik, lachend gezicht, die duizenden te zien joelen en krioelen door elkaar, arm en rijk. oud en jong, zich te mengen dooreen. Te genieten met elkaar!

Is het niet het schoonste van het schoonste panorama dat zich ooit voor het oog ontvouwen doet, het meest treffende beeld van lachend geluk, stralende vreugd?

Hier buiten waar we allen gelijk zijn, niet de genietingen van één, niet een grondbezit als een maatschappelijk kwaad, een tuin voor het algemeen, een tuin voor een ieder. Gelijke rechten, gelijke aanspraken, hier is een ieder vrij. Hier verdwijnen de stijve vormen van het leven, zoo noodig maar zoo lastig te gelijk, hier is een ieder welkom, een ieder tehuis; al die boomen, die bloemen zijn van niemand, maar van een ieder, en zoo die banken om te rusten.

Hier is de heerlijke versche lucht te ademen, frisch en onvermengd, hier is ruimte voor de spelen der dartele jeugd, hier het groote hospitaal der herstellende zieken, het lustoord voor de oudjes van dagen.

Het hier zijn kost niets. Vertoef er zoolang als ge kunt, de lieve lange dagen keeren morgen weer. Kom altijd.

Hoe geheel anders is het hier buiten dan in de woelige, drukke straten der stad, dat draven en rennen, dat altijd durend gedruisch. Hier buiten zijt ge in een dier groote pronkkamers van moeder natuur, door menschenhanden aangelegd, wat ge in de vrije natuur ziet, doch hier mist, vindt gij vergoed in die keurige netheid, in die pracht en overvloed van bloemen, een kleurenrijkdom van bloem en loof waarvan het oog verrukt is. Zulk een weelde doet de zorgen en verdrieten, zooals iedere dag die met zich brengt, uit de gedachten bannen, want het oog ziet slechts één voorwerp duidelijk, de gedachten kunnen slechts met één enkel werk tegelijk bezig zijn. De kleuren en tinten worden door de oogen opgevangen, maar het oog werkt niet alleen, door geheime banden brengen zij wat zij zien op de hersenen over. Niet

het ademen in de vrije lucht alleen doet ons vroolijk zijn, het gezicht brengt leven in het hart. Hier zijn de levenskruiden voor lichaam en ziel.

Vergeet het niet het de armen te zeggen, drijf ze uit hunne donkere woningen naar buiten, buiten! Erg genoeg is het dat ze tot het stadsleven zijn gedwongen, dat ze leven, werken en sterven, zonder ooit de vrije natuur gekend te hebben, nooit zijn begoocheld door den lachenden indruk van een landschap, nooit het vrije leven gekend hebben.

Breng het volk hier, hier buiten. Zeg, wilt ge dat?

Juni 19, '92. MAIDENHAIR.

Bonte bloemen!

Onder bonte bloemen verstaat men dezulke, welke twee of meerdere kleuren in eene eenigermate zichtbare scheiding op de bloembladen vertoonen. Wat hiervan te zeggen valt, is zooals het op het bloemengebied meermalen geschiedt, wisselvallig. Op zich zelf genomen zijn vele bonte bloemen zeer schoon, doch dit blijft een quaestie van smaak. Voor bindwerk zou m. i. het volgende als maatstaf kunnen dienen. Het fijnere gevoel keert zich van bonte bloemen af, ook laat zich met zoodanige bloemen geen bijzonder prachtig effect daar stellen. Hieruit mogen we niet voor vast aannemen dat gestreepte, gespikkelde en gevlekte bloemen in het geheel niet mogen worden aangewend; maar, wel spaarzaam en dus in vereeniging met niet bont gekleurde bloemen zeer goed en met het beste succes zijn te gebruiken. Er zijn zoovele bonte bloemen onder flora's kinderen, dat er zich hier eene ruime sorteering en bijgevolg ook eene zeer groote keuze van snijbloemen als binderijartikelen aanbiedt.

Het groen dat als bloemenkleur in het geheel geen waarde heeft, speelt eene des te grootere rol als lofwerk. Ook hierin treffen we verschillende nuancen aan, somtijds ook geheel bont gekleurde bladen, waarvan het gebruik met zorg en spaarzaamheid moet worden toegepast. Hetgeen we bij de bonte bloemen opmerkten, geldt ook hier wederom, n.l. dat eenige bontgekleurde bladen tusschen de overige geheel groene een schoon effect te weeg brengen.

Utrecht, 19 Juni '92. WILH. E. VAN LEER.

Een eenvoudige maar dankbare bloeier.

Op het einde van Maart van dit jaar ontving ik van een bloemist een klein plantje van de *Begonia semperflorens rosea nana compacta* als eene nieuwigheid van de laatste jaren. Het gezondene was niet groot, 6 cM. hoog en 11 cM. breed, met een klein kluitje grond. Reeds toen was het goed vertakt en zat vol met de rose knopjes, die zich spoedig zouden ontplooien. Het plantje plaatste ik eenvoudig op een ondiep gewoon schoteltje, zonder verder met grond aan te vullen en legde om het kluitje alleen een weinig nat sphagnum, dat ik geregeld vochtig hield.

Nu ik dit schrijf is het bijna Juli en vanaf den dag dat ik deze lilliputter ontving tot op heden, heeft zij *geregeld* gebloeid met tal van vroolijke rose bloempjes De afmeting bedraagt thans nog slechts 15 bij 16 cM. terwijl het plantje zich zeer sterk vertakt heeft.

Wanneer ik de gewone *Begonia semperflorens* op die wijze getrakteerd had, dan geloof ik zeker, dat ik zooveel dagen achtereen bepaald dien sterken bloei niet zou hebben waargenomen, een bloei die ongetwijfeld den geheelen zomer zal voortduren, daar onafgebroken nieuwe knopjes verschijnen.

Deze verbetering beveelt zich zelve dan ook bijzonder aan èn om rijken bloei èn om gedrongen en vertakte groeiwijze, bovendien om de zeer weinige eischen die zij stelt en wijl zij ook in eene woonkamer voortdurend en geregeld kan bloeien.

Neemt men voor datzelfde doel de gewone *Begonia semperflorens*, dan houdt deze spoedig met bloeien op en wordt daarbij zeer hoog en ijl. Zij die eenmaal met deze laagblijvende variëteit kennis hebben gemaakt zullen geene andere wenschen te bezitten, want zoowel voor randen, op bloembedden als voor het bloemsnijden, kan ze niet anders dan sterk worden aanbevolen. Zoowel door zaad als door stek laat zij zich gemakkelijk voortkweeken en schenkt bij eene hoogst eenvoudige behandeling een rijken en lang aanhoudenden bloei.

Het kleed waarin deze telg van Flora zich hult is maar van een heel eenvoudig maaksel, zij schittert niet als zoovele kostbare Orchideeën met fantastisch gevormde bloemen, zij imponeert niet door kolossale afmeting of gracieus gebladerte, maar een tal van doorschijnend rose bloempjes maken haar tot eene uitnemende volksbloem, voor Floralia-vereenigingen als geknipt. En dit temeer nu zij hier te lande verkrijgbaar gesteld is onder den liefelijken naam van *„Koningin Emma"*.

G. A. K.

ELK WAT WILS.

Davallia tenuifolia Veitchii, is op de Sunda eilanden inheemsch en is door VEITCH & SONS te Chelsea in 1885 in den handel gebracht. Schoon hij een der fraaiste varens is, heeft hij toch niet die verspreiding gevonden welke hij verdient. De bevallig naar onder gebogen bladeren, zijn met zeer fijn gevederde blaadjes van licht groene kleur bezet, die in het schoonste contrast staan tot de licht bruin-roode bladsteelen. In ampels en hangmandjes maakt deze varen een sierlijken indruk. De standplaats moet licht maar niet zonnig zijn. Hij tiert het best in graszoodengrond, vermengd met „peat" en zand. J.

Sarracenia vittata maculata. Volgens den catalogus van B. S. WILLIAMS & SONS te Londen, waarin een afbeelding van deze *Sarracenia* is opgenomen, moet dit een prachtige hybride zijn van *S. purpurea* × *S. Chelsoni.* Zij bezit een compacte groeiwijs en brengt bekers voort van 20—30 cM. lang, welke met donkerroode nerven gemerkt zijn, die gedurende de zomer en herfst een fraai effect maken. J. K.

Zaaien in droge jaargetijden. Vóór het zaaien wordt de grond met water, of nog beter met verdunde vloeibare mest, zoo volkomen mogelijk nat gemaakt. Op een quadraatvoet brenge men minstens een grooten gieter vol water. Een paar dagen later wordt de oppervlakte gelijk gemaakt, waarna men het zaad gelijkmatig uitstrooit en, evenals altijd, vast aandrukt en met losse aarde bestrooit. Het aandrukken moet vooral niet vergeten worden; bij breedzaaien geschiedt het met een gladde plank, bij zaaien op rijen b.v. met een stuk paal. Hoe vaster de zaden aan den grond aangedrukt zijn, des te beter kiemen zij. Ter bedekking kan men tuinaarde, turfstrooisel, goed vergane mest, compost, of zaagsel, hennepafval enz. enz. gebruiken; deze laag mag 4—5 maal zoo dik zijn als de zaden, n.l. als de zaden dik zijn. Bij al te warm weder kan men ook oude zakken over den grond leggen, doch dan zorge men vooral, deze weg te nemen zoodra de zaden beginnen te kiemen.

Neemt men deze voorzorgen in acht, dan kan men gedurende den geheelen zomer, ook op de zonnigste plaatsen zaaien, iets wat in vele gevallen van groot belang is. (*Erfurter Illustr. Gartenzeitung* 1892 *blz.* 158).

Hanekammen. Om deze vroeg te laten bloeien zaait men ze reeds in Februari in vlakke schalen, en pikeert de kiemplanten spoedig na het opkomen. In het begin van April plant men de jonge plantjes in een warmen bak uit, en herhaalt daarna het verplanten nog eens in Mei of in het begin van Juni. Men heeft bevonden, dat door herhaald verplanten, de *Celosia* zoowel in het blad als in de kammen zich beter ontwikkelt, dan zonder dit verplanten. Uit den broeibak kan men ze, naar willekeur, op elk tijdstip op de perken uitplanten, zelfs als zij vol in bloei staan. Zij houden gemakkelijk een goeden kluit grond. Zonnige plaats en voorzichtig gieten zijn verder de voornaamste voorwaarden voor een goede cultuur. (MÖLLER's *Deutsche Gärtnerzeitung* 1892 *blz.* 200).

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling „Zeist en Omstreken".

Vrijdag 17 Juni j.l. hield de heer A. IDE zijne tweede practische les op het buitengoed *Schaer-weide* van den heer Mr. J. D. FRANSEN VAN DE PUTTE.

Omstreeks 25 personen woonden deze les bij, waaronder wij het genoegen hadden op te merken de heeren W. A. VIRULY VERBRUGGE, Voorzitter en Mr. H. J. VAN HEIST, lid van het Hoofdbestuur.

De Voorzitter van het Hoofdbestuur opende deze les door de tegenwoordige heeren te doen opmerken dat de heer IDE, hetgeen hij in de eerste les theoretisch behandeld had, thans in de praktijk zou aantoonen.

Hij wenschte ook dat een ieder het nut, hetwelk de Maatschappij met dezen cursus beoogde, zou inzien, en dat de H.H. niet-leden zich gedrongen mochten gevoelen zich bij de Afdeeling en dus ook bij de Maatschappij aan te sluiten.

De heer IDE, nu het woord verkregen hebbende, behandelde het eerst het teelen en vervroegen der asperges. Wenschte men hiervan flinke vruchten te steken, zoo moest men vooral niet meer dan twee rijen op een bed plaatsen en ze in de rij 60 duim uit elkander poten. De Tomaat kweekt men het best onder glas, noodzakelijk is het de zijscheutjes zoo spoedig mogelijk uit te nijpen; en eenige keeren besproeien met een mengsel van kopervitriool, kalk en water, zou ziekten krachtig tegengaan.

Ten opzichte van het zaaien van Prei, Witloof en meer, raadde hij sterk aan dit te doen op rijen, daar dit met schoonmaken en vooral bij

het toedienen van kunstmest veel gemak zou opleveren. Het verbouwen van boonen aan draad was ook iets, wat zeer veel aanbeveling verdiende, de boon zou zijne draai korter moeten maken en zoodoende ook meer vrucht opleveren. Aan deze moest als hulpmest beenderenmeel gegeven worden.

Ten slotte wijdde spreker nog eenigen tijd aan het kweeken der perzik en druif, waarna deze les door den Voorzitter van het Hoofdbestuur gesloten werd.

Wederom wist de heer IDE zijne hoorders op eene wijze bezig te houden, waarvoor hem alle lof toekomt.

Zeist, 21-6-92. J. GOOSSEN.

INGEZONDEN STUKKEN.

De teelt van Hollandsche bloembollen in Amerika.

Wij meenen onzen lezers een dienst te doen, door het volgende artikel uit het *Weekblad voor bloembollencultuur* over te nemen. De inhoud verdient zeker in ruimeren kring bekend te worden.

Onder hetzelfde hoofd komt een stukje voor in „the American florist", dat wij ook onder de aandacht onzer lezers wenschen te brengen. Wij ontleenen daaraan het volgende:

De schrijver zegt, dat eenige jaren, iemand uit zijne omgeving, begonnen is Tulpen voor zijn eigen gebruik te telen en dat hij diens pogingen nauwkeurig gadeslaande, tot de overtuiging is gekomen, dat in Amerika even goed Tulpen geteeld kunnen worden als in Holland, als de juiste soort van grond slechts wordt gekozen (een voorname factor!) en eene gelijke cultuurwijze in praktijk wordt gebracht.

Het is een fout — gaat de schrijver voort — om te denken, dat Holland uitsluitend het land is, waar deze bollen met voordeel kunnen groeien. De reden, dat de teelt van die bollen alleen in Holland van eenige beteekenis is, moet — meent hij — aan een toeval worden toegeschreven en de schrijver geeft daarvoor de volgende verklaring.

In het midden van de 17de eeuw ontwikkelde zich een groote windhandel in Tulpen te Haarlem, enorme prijzen, tot 3000 en 5000 gulden, werden per bol voor zeldzame verscheidenheden besteed, voor velen lag hierin eene aansporing om zich op de tulpenteelt toe te leggen en een groot aantal personen beoefenden voor eenigen tijd de cultuur dezer bloembollen. Nadat de opgedreven handel was ineengezakt en de fabelachtige prijzen waren gedaald, bleek echter de teelt zoo goed gevestigd en ook door het winnen van nieuwe verscheidenheden, zoovele voordeelen op te leveren, dat zij voor goed in Haarlem — dat zich (met inbegrip van de omstreken) thans reeds meer dan honderd jaren in het monopolie van den bloembollenhandel mag verheugen — behouden bleef.

Amerika heeft van zoovele artikelen de leiding van den handel in handen genomen en de schrijver ziet geen reden, waarom zulks met de bloembollen ook niet het geval zou kunnen zijn en haalt als voorbeeld aan, hoe het met den handel in palmen is gegaan. Tot voor eenige jaren werden die aldaar alle uit Europa ingevoerd en men hield het voor onmogelijk ze in Amerika in even goede qualiteit voor denzelfden prijs te kunnen telen, thans kan men aldaar geteelde planten van betere hoedanigheid aantreffen en voor minder geld koopen, terwijl het gevaar, dat de planten gedurende de zeereis schade lijden, voorkomen wordt. De schrijver is overtuigd, dat in zijn land ook wel geschikte grond, gepaard met een gunstig klimaat te vinden is, waardoor een ander Haarlem in Amerika zou kunnen ontstaan en meent, dat zelfs in zijne omgeving zulk eene plaats zeer goed gevonden kan worden.

Als tulpen zoo gemakkelijk kunnen groeien als uien, dan is de teelt zeker voordeelig en ieder bloemist in het land zou zich daarop kunnen toeleggen. (Jawel, *als!* maar met tal van omstandigheden moet rekening gehouden worden en zoo snel als uien groeien ze zeker niet.)

De schrijver is verder van meening, dat de reden, waarom bijna uitsluitend die teelt rondom Haarlem wordt uitgeoefend, niet gelegen is in den grond en het klimaat; de bloembollencultuur moet beschouwd worden als een aldaar goed en van oudsher gevestigd bedrijf, waarin velen, sedert jaren hun bestaan vinden en iedereen, zoowel vrouwen als kinderen, zijn bekend met den handel in dit artikel.

Behalve de vele honderde soorten van Tulpen, kunnen ook Hyacinthen en andere bolgewassen elk jaar tegen matigen prijs worden verkregen en daarom is het voor de bewoners van de landen in Europa gelegen, onnoodig om de teelt te beproeven en ook niet mogelijk, om de bollen zich voordeeliger dan uit Holland te verschaffen. Amerika heeft — zoo lezen we echter — andere redenen, om te wenschen, dat de benoodigde bollen dichter bij huis zijn te verkrijgen.

Men heeft den schrijver verteld, dat het in Europa niet moeilijk is, om van Hyacinthen en Tulpen goede bloemen op lange stelen met flink lof, in December en ook vroeger te verkrijgen; in Amerika kan men daarentegen met groote moeite eerst tegen Kerstmis goede bloemen hebben. Zulks wordt, zooals de schrijver meent, daardoor veroorzaakt, dat de bloemisten in Europa hunne bollen vijf of zes weken eerder ontvangen, dan hunne collega's in Amerika; zij kunnen ze dus eerder opzetten en bijgevolg ook vroeger en beter broeien. De bezwaren voor de bloemisten in Amerika zouden dus verdwijnen, wanneer zij hunne bollen in hun eigen land konden verkrijgen. De bollen zouden aldaar minstens vier weken vroeger rijp zijn, dan in Holland en dus met de zeereis medegerekend, twee maanden worden gewonnen; de bloeitijd van de bollen zou op die wijze kunnen worden vervroegd (men zou het kunnen beproeven!) tot een tijd, waarin de bloemen wel veel gevraagd worden, maar schaars zijn, terwijl nu de meeste bolgewassen in bloei komen omstreeks Februari en Maart, in den tijd van de Vasten, wanneer er reeds een overvloed van bloemen is, terwijl alsdan juist de vraag gering is. Onder die omstandigheden, wordt er thans met de vervroegde bloemen van de bolgewassen weinig of geen geld verdiend.

Eene andere reden waarom de winst veelal gering is, spruit voort uit den slechten toestand, waarin de bollen dikwijls aankomen. Afgesloten van de lucht, gaan ze in de kisten, gedurende de reis, dikwijls tot broeiing over, zij worden verhit, loopen uit en na de ontlading doet het droge en warme klimaat in Amerika daaraan geen goed. De schrijver zegt er nooit zonder schade af te komen en nog het vorig jaar eene bezending van 15000 tulpen te hebben ontvangen, die geheel bedorven waren, de bloemen waren alle in de bollen verdroogd. Dit alles kon worden voorkomen *als de bollen in Amerika werden geteeld.* (Dat spreekt als een boek! Zou echter die klacht niet zeer overdreven zijn? En als het waar is, dan kunnen ongetwijfeld maatregelen genomen worden, waardoor eene betere overkomst der bollen te verwachten is).

Vervolgens deelt de schrijver het een en ander mede, van hetgeen hij gedurende een uitstapje naar het bollendistrict tijdens zijn verblijf in Europa heeft gezien. De streek tusschen Leiden en Haarlem wordt door hem vrij juist maar toch ook niet vrij van overdrijving en vergrooting in sommige opzichten, beschreven; hij zag onder anderen op den weg tusschen die twee steden de bekende honderde windmolens, die het water uit slooten en vaarten in dikwijls zes tot tien voet hooger liggende kanalen oppompten, waardoor het naar zee werd gevoerd! Zijne beschrijving van de teelt der bloembollen, hunne behandeling, de wijze van planting enz., is in hoofdzaak correct.

Ten slotte komt de schrijver tot de conclusie, dat, wanneer een bloemist, die over de rechte soort van grond beschikt en wiens tuin gunstig gelegen is, met de teelt van een paar soorten in groote hoeveelheden begint, deze ongetwijfeld goede zaken zal maken en rekent hij uit, dat als de kosten van cultuur ongeveer 250 dollars per acre zouden bedragen en van die oppervlakte honderdduizend bollen kunnen worden geoogst, ongeveer 1250 dollars netto winst per acre kan worden behaald, als men zich met de teelt van soorten, zooals *Gele Prins* bezighoudt. Wanneer men er echter goed op ingericht is, zullen de kosten van cultuur nog belangrijk lager en de opbrengst grooter worden. Kan men zich betere onderneming denken!

Maar deze zaak — zoo eindigt de schrijver — vereischt, als alle andere ondernemingen, eene groote mate van opmerkzaamheid en moet niet aangevangen worden, tenzij men het goed doet en ernstig meent, anders levert zij ongetwijfeld een ongunstig resultaat op.

Wij hebben gemeend onzen lezers geen ondienst te doen, door den inhoud van bovenbedoeld opstel hun medetedeelen. In hoeverre de werkelijkheid aan de verwachtingen van den schrijver zal beantwoorden en of zijne berekeningen juist zijn, zal de tijd kunnen leeren; wij willen er alleen op wijzen, dat de schrijver hier en daar geheel verkeerde gevolgtrekkingen maakt, dat zijne meening omtrent het welslagen van de teelt nog niet op goede gronden, verkregen door bevredigende resultaten rust, en dat meermalen plannen tot het telen van bloembollen in den vreemde, zijn geopperd en besproken, die nooit tot werkelijk gunstige gevolgen hebben aanleiding gegeven.

WEEKNIEUWS.

Tentoonstelling te Aalsmeer.

De tentoonstelling van zuivel, planten en aardbeziën te Aalsmeer, op 13 Juli a.s. en volgende dagen, zal veler verwachtingen overtreffen. Nu reeds hebben de directiën der verschillende stoombootdiensten langs de ringvaart van Haarlemmermeer vrijwillig aangeboden, aan de regelingscommissie, alle goederen, bestemd voor de tentoonstelling, kosteloos langs hare lijnen te vervoeren heen en terug, van alle plaatsen, waar hare stations gevestigd zijn. (*Nieuws van den Dag*).

Nederlandsche Heide-Maatschappij.

Wegens het bedanken van den heer L. R. BRANTS als directeur der Nederlandsche Heide-Maatschappij, is met 1 Juli tot tijdelijk directeur benoemd ons medelid, de heer H. J. LOVINK, te Wageningen.

De Tuinbouw op de Internationale Sporttentoonstelling te Scheveningen.

II

Het was wel zooals wij dachten, men had nog een ander plan voor den tuin gemaakt, dat echter moest zwichten voor het oordeel van het Tuin-Comité.

Jhr. L. J. QUARLES VAN UFFORD, die op verzoek van den gedelegeerden Commissaris een plan daarvoor ontworpen had, was wel zoo beleefd ons

dat ter beoordeeling en vergelijking af te staan en, hoewel het groote publiek daarover nooit zal kunnen oordeelen, om de eenvoudige reden dat het niet is uitgevoerd, ligt het toch op onzen weg hierover een enkel woord in het midden te brengen.

Al was men van oordeel dat de aanleg van een tuin, behoorende tot eene tentoonstelling, in elk geval rechtlijnig behoort te zijn, omdat die te Parijs zoodanig was aangelegd, — Parijs, waar het terrein met het trotsche Trocadero zich daartoe zoo uitstekend leent, is toch wel slechts een bijzonder geval. In Engeland en Amerika is men blijkbaar eene andere meening toegedaan en volgt men zelfs te Chicago de landschapsstijl. Maar hoe dit ook zijn moge, is juist de heer Q. regelmatig in zijn ontwerp-aanleg, terwijl dit in geenen deele het geval is in het uitgewerkte plan.

Van uit gebouw en gaanderij heeft men met vijf trappen toegang tot het tuinterrein. Twee daarvan leiden ons rechtstreeks, de drie overigen zijwaarts naar beneden. Dat deze architectuur groote bezwaren kan opleveren voor een behoorlijken aanleg, zal hoop ik duidelijk wezen en het is daarom juist te meer te bewonderen, op hoe handige wijze de heer Q. zich hier heeft weten door te slaan. De ontwerper heeft toch blijk gegeven, de gangen van den bezoeker nauwkeurig te hebben bestudeerd en hem door natuurlijke lijnen geen enkele hinderpaal in den weg gelegd. Welken trap men ook afdaalt, telkens voert een wel aangelegd pad den bezoeker naar het punt waar hij zijn moet.

Hij heeft het geheel verdeeld in een aantal (volgens de teekening in acht) gazons en daarop heestergroepen in natuurlijken vorm aangegeven. Hij heeft afwisseling weten te brengen in het eentoonig geheel, en toch wist hij regelmatig te blijven en alle stijfheid te vermijden. Op welk punt van de gaanderij men zich ook bevinde, overal vindt men regelmatige gazons en boomgroepen voor zich.

Men had hem verzocht zorg te dragen voor een genoegzaam aantal stoelen rondom de muziektempel en hij slangde er in ruimte te vinden voor een 800tal; thans staan er ongeveer 50 omheen.

Men heeft zijn plan afgekeurd voornamelijk omdat de uitvoering te hooge onkosten met zich zou sleepen, door de groote uitgestrektheid gazon; men vergete echter niet dat het bestaande pad ruim *f* 1100.— kost!

Eene zeer aangename voldoening mogt de heer Q. toch smaken. Het was hem namelijk bekend dat Noordsche jachthuizen altijd geplaatst worden op grasvlakten en opgesierd worden met dennen; daarom had hij daaraan een groot gazon en eenige boomgroepen verbonden. Thans staat het omringd door een schelpenpad.

Het is nu ongeveer 14 dagen geleden, dat de heer GJERDUM, President der Noordsche Afdeeling, den heer Q. daarop opmerkzaam maakte en Z.Ed. vroeg of het niet mogelijk zou zijn, alsnog hierin verandering te brengen. Aangenaam was het hem dus te kunnen mededeelen, dat zulks ook zijn eigen voorstel was geweest, doch dat men zich hiermede niet had kunnen vereenigen, maar dat het helaas te ver gevorderd was in den tijd om — te Scheveningen — nog gazon aan te leggen; bovendien was de ondergrond daartoe ook niet meer geschikt te maken.

Ten slotte mag een woord van welverdiende hulde voor de zoo belangelooze en bereidwillige bemoeiingen in deze waarlijk moeielijke taak, den heer Q. niet onthouden worden.

Wij betreuren het zeer, dat de heer Q. geen steun gevonden heeft om zijn plan ten uitvoer te brengen, daar wij de stellige overtuiging hebben, dat de bezoekers, die nu met kouden blik den tuin aanschouwen, zeker hun volle aandacht aan den door hem ontworpen tuin zouden gewijd hebben en een aangenamen indruk hadden medegenomen.

En nu de tentoonstelling zelve. Laat ons daarom onze eerste blikken werpen op de omgeving, die geheel gereed is.

De hoofdtrap, gelegen aan de Oostzijde, afgaande, slaan wij rechtsom. Het eerste wat ons oog treft, is een rotspartij, zooals er ook aan de linkerzijde eene gemaakt is door den heer F. J. HOEKKOERT, rotswerker, wonende in de Oudwijkerlaan te Utrecht. Deze stukken getuigen voor de ruime opvatting van den ontwerper.

Nu zouden de bloemplanten en heesters moeten volgen. Wij willen ons verslag daarover uitstellen tot een volgende keer, ten eerste, omdat wij huiverig zijn te veel plaatsruimte in te nemen en ten tweede dat wij liever ons oordeel uitstellen totdat het nu gunstige weder de sporen van verwoesting, veroorzaakt door de vele regens en stormen heeft weggenomen en hersteld.

Zeer wenschelijk, en in het belang van de inzenders, zouden wij het vinden, wanneer bij alle inzendingen duidelijk de naam en de woonplaats van den inzender vermeld stond. Bij vele inzendingen ontbreekt dit alsnog.

Scheveningen, 25 Juni 1892.　　UW VERSLAGGEVER.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 24. Zijn er al bemestingproeven genomen met Tulpen, Hyacinthen, Crocussen, Narcissen enz. Zoo ja, welke waren de uitkomsten?

Vlijmen.　　C. H. CLAASSEN.

TENTOONSTELLINGEN.

Gooiland. **Rozen en Knolbegonia-tentoonstelling** in het Hotel „Het Hof van Holland” te Hilversum, te houden op 29—31 Juli 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer JAC. SMITS te Naarden.

Dordrecht. Tentoonstelling van **Planten, Groenten, Vruchten, Afgesneden Bloemen** enz., te houden in „Musis Sacrum”, van 25—28 Augustus 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer C. KWAST, Secretaris der Afdeeling Dordrecht en Omstreken.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken” van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven” te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten,** te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken” van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12. 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

C. H. C. te V. Uw briefkaart ontvangen, weldra zend ik U het U toekomende.

L. J. Q v. U. Ik hoop dat gij het ontsmettingsmiddel ontvangen zult hebben.

Dr. J. R. B. te W. Vriendelijken dank; plaatsing in een der eerstvolgende nummers.

J. H. V. te 's Gr. Beleefden dank; ik blijf mij aanbevolen houden.

J. K. B. te H. In dank ontvangen.

Prijscourant.

LOUIS NAGEL & Co., Arnhem, Vertegenwoordigers voor Nederland der Metallwaarenfabrik Ettlingen (Baden). Middelen ter verdelging van bloedluizen, bladluizen, rupsen, ter bestrijding van plantenziekten enz. 1892.

Inhoud van Sempervirens no. 25, van Vrijdag 17 Juni 1892.

Inhoud van Sempervirens no. 26, van Vrijdag 24 Juni 1892.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

AFDEELING

VELP EN OMSTREKEN.

VERGADERING op **Woensdag 6 Juli 1892**, des avonds ten 7½ uur, in het Heerenlogement te Velp.

Aan de orde:

1. Ingekomen stukken.
2. Gelegenheid tot het indienen van voorstellen, om te worden opgenomen onder de punten van beschrijving voor de Algemeene Vergadering.
3. Voorstel van het Bestuur tot het doen van eene Excurtie naar de G. A. van Swieten Tuinbouwschool te Frederiksoord op een nader te bepalen Zondag in Juli, waarvan de reiskosten zullen worden gedragen door de Afdeelingskas.
4. Verloting.

De Secretaris,
W. PRINS.

SPIRAEA ASTILBOIDES.

Verkrijgbaar, zoolang de voorraad strekt, bij **SEGERS & Co.**, Bloemisten **Lisse** bij **Haarlem.**

N.B. Men leze de beoordeeling over deze plant in het orgaan voor Tuinbouw „Flora en Pomona" van 24 Juni l.l.

Tentoonstelling te AALSMEER,

op 13, 14 en 15 JULI a.s.

INSCHRIJVINGSBILJETTEN worden **vóór of op 1 Juli a.s.** ingewacht bij den heer K. WESTERLING te Aalsmeer, bij wien tevens nog PROGRAMMA'S verkrijgbaar zijn.

Inzending van **planten en zuivel vóór 12 Juli, 's middags 12 uur,** van **afgesneden rozen, aardbeziën en groenten, vóór 13 Juli, 's morgens 10 uur.**

De stoombootdiensten Bus, Carsjens en Postiljon staan **kosteloos vervoer** heen en terug toe langs hare lijnen, voor alle, voor de tentoonstelling bestemde goederen.

Het bestuur der Land- en Tuinbouwvereeniging te Aalsmeer,
C. v. D. BOUT,
Secretaris.

Een jonge man,

P. G., zoekt plaatsing op een **BOOM-, BLOEM- of BOLLENKWEEKERIJ,** hoog salaris geen vereischte, b.v. waar gelegenheid bestaat later deelgenoot te worden of de zaak over te nemen.

Br. fr. onder lett. A., bij den boekh. P. HENDRIKS, Vijzelstraat No. 90 Amsterdam.

BOUQUETTEN, Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

Firma HUFEN & KOELNK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	*f* 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM.	*f* 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ c.M. per 500	*f* 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	*f* 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

Tentoonstelling

VAN

afgesneden Bloemen en Bloemwerken,

VANWEGE DE

Vereeniging „Floralia" te VEENDAM,

op Zondag en Maandag 21 en 22 Augustus 1892,

in de zalen der Societeit „VEENLUST".

Het Bestuur van bovengenoemde Vereeniging looft uit:

Eene gouden medaille of f 25.—
Eene zilveren medaille of f 10.—

voor elk der volgende rubrieken:

I. De grootste en schoonste verzameling afgesneden bloemen.
II. Een Fantasiestuk, geschikt als tafeldecoratie.
III. Een Orchideeën-bouquet.
IV. Een bruidsbouquet, een balbouquet, een vaasbouquet.
V. Een grafkrans, een lauwerkrans, een bruidskrans (kapsel.)
VI. Een kruis van afgesneden bloemen, een bloemenkussen.
VII. Een groote mand met bloemen en planten gevuld, drie verschillende bloemenhangers met planten gevuld.
VIII. Reuzenbouquet, geschikt voor zaalversiering.
IX. Het schoonste bloemwerk niet onder bovengenoemde rubrieken begrepen.

Ieder belangstellende wordt verzocht, om voor de bekroning van eenig voorwerp, naar eigen keuze, een of meer prijzen uit te loven, en ter beschikking te stellen van het Bestuur.

Aangifte der inzendingen **vóór 15 JULI a.s.** bij den Secretaris Dr. B. BROUGERS Lzn. te *Veendam,* bij wien **programma's** en **inschrijvingsbiljetten** te bekomen zijn.

Th. A. DE KOSTER, AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

COGNAC,

van **prima qualiteit**, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON**, Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest**, *Dordrecht*.

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30**.

Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk, tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN**
te Andernach a/d Rijn.
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

PLANTENKUIPEN

van duurzaam groenharthout, sierlijk en sterk gemaakt, worden geleverd door

G. ALBERTS Lzn., & Co.,
te MIDDELBURG.

Prijsopgaaf op aanvraag verkrijgbaar.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol**, is:

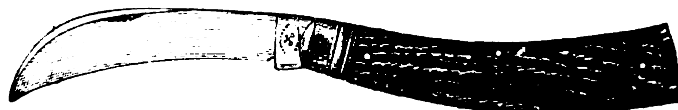
J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: **Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam.**

BLASS & GROENEWEGEN,

DE BILT bij UTRECHT.

Snoeimes, model „DE BEUKER,"

lang 17½ c.M. **Prijs f 1.45.**

Zeer fijn en sterk bewerkt.

Snelpersdrukkerij „ERICA".

Kanaalstraat, hoek Stationsweg, APELDOORN.

SPECIALITEIT

TOT HET VERVAARDIGEN VAN

CATALOGI, CIRCULAIRES,

QUITANTIËN, NOTA'S, COUVERTS,

ENZ. ENZ.

No. 28. ZATERDAG 9 JULI 1892. ACHTSTE JAARGANG

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 13 Juli** a.s. in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan)

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vriendschappelijke Bijeenkomst.

Ingevolge het besluit der laatste Algemeene Vergadering zal de *Vriendschappelijke Bijeenkomst* van de Leden der Maatschappij dit jaar worden gehouden te Apeldoorn en is die bijeenkomst vastgesteld op **Donderdag 28 Juli** des voormiddags om 11½ uur (spoortijd).

Op dat uur zullen de Leden worden ontvangen in het hôtel VAN DER BURG alwaar door de Afdeeling eenige ververschingen zullen worden aangeboden.

Vandaar zal eene wandeling worden gemaakt naar het Koninklijk Park „'t Loo" ter bezichtiging van de kassen, gevolgd door een rijtoer over Soeren en Wiesel.

De bijeenkomst zal worden besloten met een gemeenschappelijken maaltijd in het hôtel RÖGE.

De kosten van den rijtoer zullen niet meer bedragen dan f 1.50 en die van den maaltijd met een halven flesch wijn f 3.— per persoon.

De Leden die aan deze bijeenkomst wenschen deel te nemen worden *dringend* verzocht daarvan kennis te geven aan den heer W. H. WIND, secretaris der Afdeeling Apeldoorn, vóór of op Maandag 25 Juli met de mededeeling of zij van den rijtoer en den maaltijd of van een van beiden wenschen gebruik te maken.

Voorts wordt nog medegedeeld dat eenige heeren van het Bestuur der Afdeeling zich beschikbaar hebben gesteld om de Leden die op een vroeger uur te Apeldoorn zullen aankomen bezig te houden en hun een en ander van Apeldoorn te laten zien.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Aardappels.

Om zich een juist denkbeeld van den groei van een aardappel te maken, is het beste dat men in Juni of in Juli een jonge plant, wier stengels nog niet al te hoog zijn, uit den grond neemt. De stengels zijn dan nog aan den poter bevestigd, en wel tengetale van één of meer. Dit is echter ook het eenige verband van den poter met de plant, zoowel de wortels als de jonge aardappelen ontspruiten niet uit dezen, maar uit de stengels. Hoe zij geplaatst zijn, is gemakkelijk na te gaan. Het deel van den stengel, dat in den grond, door dezen bedekt is, heeft ook bladeren, evenals het hoogere deel. Maar die bladeren zijn klein en geel of bruin van kleur; het zijn schubjes, die wel de plaatsen aanduiden waar de geledingen zijn, en waar bladeren behooren te staan, maar die overigens niet op deze organen gelijken, of hunne functien volvoeren.

Maar vlak boven deze schubjes, in hun oksel, zooals men het noemt, daar is de eenige plaats voor aanhechting van andere organen aan den stengel. Daar ontspruiten de onderaardsche takken, wier toppen de nieuwe aardappels zullen vormen, één boven elk schubje. Daar ontspruiten verder in

een boog boven dien tak. een groepje wortelvezels, die dun blijven en zich betrekkelijk weinig vertakken.

Allereerst trekken de jonge aardappeltjes onze aandacht. Is de plant jong genoeg, dan vindt men ze in alle toestanden van jeugd, van den eersten aanleg af. Het blijkt dan, dat de uitloopers, waarvan ik zooeven sprak, aan hun top van een haakje voorzien zijn. Dit haakje is een inrichting, om bij het voortschuiven in den grond, niet met de allerjongste en teerste deelen vooruit te schuiven, maar deze tegen allerlei oorzaken van verwonding te beveiligen. Het omgebogen topje toch is van de hoogste waarde, want daarin zetelen de deelen, die later tot den aardappel zullen uitgroeien.

De allerjongste uitloopers vertoonen reeds dit haakje, het omgebogen deel is bij hen dun, en gaat allengs en gelijkmatig in de volle dikte van den uitlooper over. Deze is dan nog weinig dikker dan een breinaald. Zoo blijft de top, zoolang de uitloopers groeien, dus tot zij de volle lengte bereikt hebben, die zij ook nog zullen bezitten als de aardappels rijp zijn. Is die lengte bereikt, dan begint de aanleg van den aardappel. Eerst zwelt de top, vlak onder het haakje een weinig aan; allengs neemt deze aanzwelling toe. en bij andere voorwerpen herkent men in die aanzwelling al duidelijk een jong aardappeltje. Maar het haakje is nog, schijnbaar onveranderd, aanwezig.

Eerst is de aanzwelling dun en spoelvormig. langzamerhand wordt zij dikker en als zij de grootte van een erwt bereikt, herkent men in haar reeds den vorm der rijpe aardappels. Al naar gelang der soort zijn ze dan dus reeds langwerpig of kogelrond enz. Men zou nu denken, dat zulk een knolletje zich nog maar in alle richtingen gelijkmatig uit te zetten had, om tot een volwassen aardappel te worden. Maar neen, de groei geschiedt op een geheel andere wijze. Het jonge knolletje is niet de aanleg voor den geheelen aardappel, maar alleen voor het eerste, oudste, of zoogenoemde staartgedeelte. Al het overige moet nog aangelegd worden, en dit geschiedt in het haakje. Brak men dit af, er zou niets van den aardappel terecht komen. Het haakje groeit verder en brengt daarbij deelen voort, waarvan elk tot een grootere dikte aanzwelt dan het voorafgaande. totdat de volle dikte van den aardappel bereikt is, dan neemt de diktegroei der latere deelen weer af. De aardappel groeit dus als het ware bij schijven, die aan het staarteinde zijn de oudste, die aan den neus de jongste. Eerst als de aardappel bijna gereed is, buigt het haakje zich recht, en zwelt het over zijn geheele lengte aan, om zoo met het overige van den aardappel in één te smelten.

Bij dien groei worden van tijd tot tijd oogen aangelegd, zoodat het aantal daarvan, dat op de jonge knolletjes nog slechts klein was, allengs toeneemt.

Een aardappel is dus eigenlijk een stuk van een uitlooper, gevormd uit een aantal geledingen, die op hare grenzen evengoed knoppen of oogen dragen, als een gewone stengel dit doet. Het verschil ligt slechts in den minderen lengte- en den sterkeren diktegroei.

Er is in den handel een soort van aardappelen, waaraan men de juistheid van deze opvatting als met een oogopslag zien kan. Het is de zoogenoemde „dennenkegel" (*Tannenzapfen-Kartoffel, Pomme de terre Vitelotte*). Bij ons te lande schijnt men haar zeldzaam te zien, in Frankrijk en in Duitschland is zij echter zeer bekend. Ik heb in mijne verzameling een paar van die voorwerpen, die ik dikwijls aan vakgenooten laat zien. Ik heb dan eene zekere satisfactie, wanneer zij ze met verbazing aanstaren. en niet bespeuren, dat het aardappelen zijn. Zij zijn trouwens zoo dik als een vinger en langer dan een decimeter, en geheel met diep ingedrukte oogen bezet, zoodat zij veel gelijken op een langen slanken dennen- of sparrenkegel. Dan laat ik een dikker voorwerp van dezelfde soort, maar van den gewonen vorm van een aardappel zien. Aan de groote, diep ingedrukte oogen ziet men dan terstond dat beide bijeenhooren. terwijl men den laatsten als aardappel herkent. Wie nog twijfelen mocht aan de juistheid van de bewering dat aardappelen gezwollen toppen van uitloopers zijn, beschouwe eenige *Vitelotte's*, en zijn twijfel zal spoedig verdwijnen.

De oogen der aardappels verdienen thans eenige oogenblikken onze aandacht. Deels om hun groot belang. Want zij zijn het die de knoppen bevatten, waaruit in het voorjaar de nieuwe plant opgroeit; zonder die oogen zou dus een aardappel niet als poter kunnen worden gebruikt. Deels om hun eigenaardigen bouw. Elk oog wordt gesteund door een schub, dien men het beste kan vergelijken met een wenkbrauw. Alleen ligt de wenkbrauw hier van den top der aardappels afgekeerd. Het oog zelf bestaat dan uit een groep van knoppen, die samen een tak met een groot aantal zijtakken in miniatuur, en zonder eenigen lengtegroei vormen. De middelste knop is de hoofdknop, daar rondom liggen een aantal zijknoppen, gerangschikt volgens dezelfde wetten van bladstand, die ook de plaatsing van bladeren en knoppen aan den stengel beheerschen. En rondom de sterkste van deze zijknoppen herhaalt zich hetzelfde verschijnsel, zoodat de groep uiterst samengesteld wordt. Elk dezer knoppen kan tot een stengel uitgroeien, maar doet dit in den regel niet. Als men echter een aardappel op de gewone wijze plant, dan als er stengels boven den grond komen deze afbreekt, dan loopen er nieuwe knoppen uit. Breekt men nu deze ook spoedig af, dan komen er weer nieuwe en zoo is het gelukt op een enkelen poter achtereenvolgens honderden van knoppen uit te doen loopen.

Gewoonlijk ontkiemen op een poter alleen de oogen die op het jongste deel, dicht bij den top staan, allereerst die van den top zelven Die op het staartgedeelte blijven meest in rust. Twee of drie knoppen per oog is voor vele gevallen wel de regel bij het uitloopen.

Ik hoop dat mijne lezers mijne botanische inleiding niet te lang zullen vinden, en nog eenig geduld zullen willen hebben, voor wij tot meer practische onderwerpen overgaan. Maar mijn wensch is, dat men die practische zaken leere begrijpen, en daartoe is eerst een kleine herhaling op botanisch gebied noodig. Ik ga thans over tot het tweede deel van die herhaling, ontleend aan de levensleer der planten en wel aan het hoofdstuk van het transport van het voedsel.

Zoolang een poter onder den grond ontkiemt, groeien zijn stengels natuurlijk ten koste van het voedsel dat in den poter voorhanden was. Men ziet dan ook in dezen tijd het daarin opgestapelde aardappelmeel allengs verminderen. Het wordt omgezet in suiker, die naar de kiemstengels geleid wordt, en daar verbruikt wordt, deels voor den bouw van de nieuwe organen en den groei der reeds aangelegde, deels voor andere levensfunctien. Zoodra de stengels echter boven den grond komen, beginnen zij groene bladeren te maken, eerst kleine, enkelvoudige, allengs meer samengestelde en grootere. Daardoor verkrijgt de plant het vermogen, om uit de lucht voedsel te putten, zij neemt, zooals bekend is, het koolzuurgas op, en ontleedt dit met behulp van het zonnelicht om er voedsel, en allereerst suiker en zetmeel, van te maken. Weldra wordt deze ontleding de hoofdbron voor de voeding der plant, en in dezelfde mate wordt zij meer en meer onafhankelijk van den voorraad, die in den poter voorhanden is.

Het komt er nu maar op aan, of in de eerste weken na het opkomen der jonge planten het weder gunstig of ongunstig is. Bevordert het door warmte en vocht den groei der stengels, zonder door veel zonlicht de ontleding van het koolzuur rijkelijk te doen zijn, dan is er veel voedsel uit den poter voor die snelle ontwikkeling noodig, en deze laatste loopen dus al spoedig ledig. Is daarentegen die periode droog en zonnig, zoodat de voortbrenging van organisch voedsel in de bladeren de overhand heeft boven het verbruik voor den groei, dan is eigenlijk de geheele voorraad, die er nog in den poter is, nutteloos.

En die voorraad is zeer groot. Het beste bewijs hiervoor levert de bekende methode om halve aardappels te poten. Elke plant heeft dan maar de helft van het voedsel tot hare beschikking. Maar de ervaring leert dat dit volkomen voldoende is. Vooral als de eerste dagen na de ontkieming droog en zonnig zijn; dan gebruikt zij zelfs die helft op verre na niet op. Maar ook bij vochtiger en meer groeizaam weer. Er moet al een lange periode zonder zon zijn, zal de plant door het poten van halve aardappels gebrek lijden. De kans hierop, hoewel gering, is een oorzaak waarom het poten van halve aardappels niet meer algemeen wordt toegepast.

Maar er is nog een ander punt, waarop bij het poten van halve aardappels moet worden gelet. Men snijdt de aardap-

pels dwars door. Nu is de eene helft niet evengoed als de andere. De staarthelft draagt namelijk oogen, die zonder het doorsnijden niet zouden zijn uitgeloopen, maar die nu daartoe gedwongen worden. Die knoppen leveren natuurlijk niet zulke forsche planten als die van de voorste helft. Eigenlijk behoort men dan ook, bij het poten van halve aardappelen, alleen voorste helften te poten, en de staarthelften voor ander doel te gebruiken. Het is duidelijk, dat hierdoor een belangrijk deel van het voordeel, dat anders in het poten van halve aardappelen zou gelegen zijn, verloren gaat, en dit mag wel de voornaamste reden zijn, dat deze methode zoo weinig gevolgd wordt.

Wat zal er nu gebeuren met het aardappelmeel, dat in den poter voorhanden is, en voor den groei der stengels niet noodig is? Met het deel dus dat overschiet, als de stengels en bladeren meer beginnen voort te brengen, dan zij zelven behoeven? Het zou met de bekende wetten van spaarzaamheid in de natuur niet overeenkomen, zoo dit eenvoudig in den poter bleef, en hier teloor ging. Ook zien wij, dat het daar niet blijft. Want bij het rooien der aardappelen zijn de poters altijd geheel leeg; men vindt ze of niet, of alleen de leege schillen. Treft men juist het oogenblik waarop de poter leeg maar nog niet geheel vergaan is, zoo treft men zijn weefsel nog volkomen gaaf en hard, maar glasachtig doorschijnend en alleen waterhoudend, zetmeel en suiker vindt men er dan niet meer in. Kort daarna sterft die inhoud en gaat in rotting over, en een paar weken later is alleen nog maar de schil overgebleven.

Maar nu het antwoord op onze vraag. Voor wie het weet, is het heel eenvoudig. Het overschietende meel uit de oude poters wordt overgevoerd naar de jonge aardappeltjes, en daar opgestapeld, om voor een volgend jaar bewaard te worden. Dit vervoeren geschiedt niet in den vorm van meel, maar als suiker. Het meel wordt opgelost, door middel van een stof, die men diastase noemt, en die voor dit doel in de cellen voortgebracht wordt. Men vindt dan ook den poter, het onderste deel van den stengel en de uitloopers geheel vol suiker (druivensuiker), terwijl in de jonge aardappels deze weer in zetmeel wordt omgezet. Zoo kan, in enkele weken, de oude poter geheel leeg gemaakt worden. Later stroomt vanuit de bladeren voortdurend de daar gevormde suiker naar de jonge aardappels, en levert het materiaal zoowel voor hun verderen groei, als voor het voedsel, het aardappelmeel, dat in hun cellen wordt neergelegd.

Ik stel u, waarde lezer, voor, thans een sprong te doen, en het leven der aardappelen in den winter te beschouwen. Wij kunnen dan later wel weer tot den zomer terugkeeren.

In den winter rust de aardappel, zij slaapt. Ten minste dat is de gewone opvatting. Maar zeer volkomen is die rust niet. Want na nieuwjaar beginnen, ook in den kelder, de knoppen op de oogen al aan te zwellen, allengs gaan zij uitloopen; de aardappelen kiemen zooals men het noemt. Men kan dit kiemen niet tegengaan en niet vervroegen, ten minste niet zeer belangrijk. De aardappel moet eene periode van uitwendige rust doorloopen, gedurende welke hij inwendig veranderingen ondergaat, die de ontkieming allengs voorbereiden, haar mogelijk maken, maar haar ook met noodzakelijkheid doen intreden. Men kan geen aardappels een zomer over bewaren, en dan als poters gebruiken, al neemt men ook nog zooveel voorzorgen in acht. Door grootere koude kan men de ontkieming vertragen, na korter of langer tijd treedt zij toch in.

In die periode van uitwendige rust en in die volgende periode van langzaam aanzwellen en uitbotten der oogen is dus het leven in de aardappels steeds werkzaam. Het uitwendige teeken van dat leven is de ademhaling, even goed als bij den mensch. Maar bij de aardappel bestaat die functie natuurlijk alleen in de gaswisseling, zuurstof uit de lucht wordt opgenomen en koolzuur wordt afgegeven. Op een laboratorium kan men zich van die veranderingen gemakkelijk overtuigen: zij geschieden wel zeer langzaam, maar de toestellen die men voor dit doel heeft, zijn zeer nauwkeurige.

Iedereen weet, dat voor het onderhouden der ademhaling niet alleen de zuurstof der lucht noodig is, maar dat daarbij ook een deel van het voedsel van het organisme verbruikt wordt. Behoef ik te herinneren aan de dieren met winterslaap, aan den voorraad vet die zij vóór die periode in hunne weefsels verzamelen en aan den mageren toestand, waarin zij in het voorjaar uit hunne holen te voorschijn komen? Zoo erg is het nu bij de aardappels niet, maar in beginsel is het toch hetzelfde. Een deel van het aardappelmeel, in het najaar voorhanden, wordt gedurende den winter opgebruikt, en gaat dus verloren.

Hoe warmer het is, en hoe verder het ontkiemen der oogen is voortgeschreden, hoe sneller dit geschiedt, en iedere huismoeder weet, dat er in het voorjaar een tijd komt, waarin de aardappels snel achteruitgaan.

Zou men dit achteruitgaan niet kunnen verhinderen, of ten minste zooveel verzwakken, dat het voor het practisch gebruik onmerkbaar wordt?

Deze vraag heeft zich onlangs Prof. Schribaux te Parijs gesteld, en een nauwkeurige studie van de levensgeschiedenis der aardappelen heeft hem tot een even eenvoudig als doeltreffend middel geleid. Maar het geldt alleen van aardappelen, die bestemd zijn als voedsel of in fabrieken (b. v. voor bereiding van aardappelenmeel of van spiritus) te worden gebruikt, niet voor de poters.

De overwegingen van den genoemden geleerde komen in hoofdzaak hierop neer. Van de oogen gaat het leven en de stofwisseling der aardappelen uit. Het verbruik van voedsel toch tijdens den winter vindt hoofdzakelijk in hunne naaste omgeving plaats, het heeft hoofzakelijk ten doel, om de oogen allengs voor te bereiden en rijp te maken voor de ontkieming. Men kan dus de zaak eenvoudig zoo voorstellen, dat men de aardappel beschouwt als een groote bewaarplaats van voedsel, ten behoeve der talrijke kleine oogen die aan zijne oppervlakte verspreid zijn. Sneed men die oogen eens uit, dan zouden zij geen voedsel meer uit den aardappel kunnen putten, en dezen dus daaraan niet armer maken. Nu is uitsnijden natuurlijk geen practische bewerking, ook zouden de open wonden allicht zeer schadelijk zijn. Men moet dus zoeken naar een middel om de knoppen en de oogen te dooden, zonder de aardappels verder te beschadigen. Gelukkig is de schil der aardappels, al hoewel dun, nog al tegen het een en ander bestand, en is zij met name voor vochten zoo goed als ondoordringbaar.

Zóó gesteld, nadert de quaestie dus hare oplossing. Men heeft een vloeistof noodig, die de oogen doodt, doch niet door de schil binnen dringt, ten minste niet in den tijd, die voor het dooden der oogen noodig is. De vloeistof moet gemakkelijk kunnen worden afgewasschen en wat er van sporen van haar mocht overblijven mag niet vergiftig of op andere wijze schadelijk zijn. Prof. Schribaux vond deze vloeistof in het gewone zwavelzuur. In sterke mate met water verdund, doodt het de knoppen der oogen binnen eenige uren, zonder overigens in de aardappels binnen te dringen. Werpt men deze nu in veel water om ze af te wasschen, en laat ze dan behoorlijk afdruipen en drogen, dan bespeurt men uitwendig hoegenaamd geen verandering. Zij zien er nog geheel gaaf uit. Maar de oogen zijn dood.

Zulke aardappels blijven den geheelen winter nagenoeg onveranderd. Stofwisseling en ademhaling vinden wel plaats, maar uiterst traag en onbeteekenend. In het voorjaar moge de stofwisseling, door de hoogere temperatuur in de kelders een weinig toenemen, ook dit is niet van belang. Zij loopen natuurlijk niet uit, en blijven dus tot diep in den zomer, ja wellicht nog langer, zoo goed als geheel onveranderd.

Het verdient aanbeveling, de methode van den heer Schribaux aan de ondervinding te toetsen, en haar, zoo zij doelmatig blijkt, ook ten onzent in te voeren. *Alle klachten over slechte aardappels in het voorjaar zouden dan, eens voor goed, verstomd zijn.*

Er is nog een andere klacht, die van tijd tot tijd bij ons gehoord wordt, en die door een juist inzicht in de levensverschijnselen, en een eenvoudige toepassing daarvan kan worden verhoord. Ik bedoel het *zoet worden* der aardappelen.

Men meent gewoonlijk, dat aardappelen zoet worden tengevolge van het bevriezen. Dit is echter geenszins het geval. Het zoet worden is een geheel ander verschijnsel, dat veroorzaakt wordt door lage temperaturen boven het vriespunt der

aardappelen. Wat tot die onjuiste meening aanleiding gegeven heeft is het merkwaardige feit, dat het vriespunt van aardappels lager ligt dan dat van gewoon water. Zelfs als het in den kelder vriest, behoeven de aardappels nog niet hard te worden. Dit geschiedt in den regel eerst, als de thermometer van CELSIUS minstens drie graden onder het nulpunt wijst. Duurt het dus b.v. eenige weken, dat de thermometer tusschen 0° en —3° C. blijft, of weinig daarboven, maar niet er onder komt, dan zal men allicht vreezen, of zelfs meenen, dat de aardappels bevroren zijn, en als men dan later bevindt dat zij zoet zijn, zal men dit aan het bevriezen meenen te mogen toeschrijven.

Doch ten onrechte, zooals wij zagen.

Het zoet worden is een gevolg van de langdurige koude, doch die koude behoefde nog niet met bevriezen gepaard te gaan.

Hoe lager de temperatuur boven het vriespunt der weefsels is, des te sneller vindt het zoet worden plaats. Het snelst dus bij —2° en —1° C., iets langzamer bij het vriespunt van water; bij 3° C. geschiedt het reeds drie maal zoo langzaam als bij 0°, en bij 6° C. slechts half zoo snel als bij 3° C. Bij 8° C. worden vele aardappels reeds niet meer zoet; bij 10° C. schijnt dit in het geheel niet meer plaats te kunnen vinden.

Uit deze cijfers kan men gemakkelijk afleiden, wanneer men voor zoet worden behoeft te vreezen.

Waarop berust nu dit zoet worden? Hoe kan men zoete aardappels weer smakelijk maken? De beantwoording van deze beide vragen hangt ten nauwste samen; begrijpt men de verschijnselen, dan wijst zich het middel als van zelf.

Er zijn drie processen in een aardappel, van wier samenwerking het zoet worden afhangt. Onder deze neemt de ademhaling de eerste plaats in. Zij wordt, zooals wij reeds gezien hebben, in hoofdzaak bepaald door het langzame en onzichtbare proces van rijp worden dat in de oogen gedurende den geheelen winter plaats vindt. Voor die ademhaling is voedsel noodig. Maar het voedsel ligt in de aardappels als meel, als harde korrels dus, die als zoodanig geen geschikt materiaal voor de ademhaling en stofwisseling zijn. Dit meel moet dus in een beteren vorm worden omgezet, in een vorm, waarin het gemakkelijk vervoerbaar, en voor scheikundige omzettingen toegankelijk is. Het moet dus worden opgelost, en dit geschiedt op de wijze die wij reeds bij het verbruik van het voedsel tijdens de ontkieming op den akker hebben leeren kennen, n.l. door omzetting in druivensuiker door middel van de diastase. Maar de druivensuiker is het juist, die het weefsel zoet maakt; het is dezelfde suiker die aan druiven, appelen, peren en zoovele andere vruchten den zoeten smaak verleent.

Men ziet nu gemakkelijk in, dat het er slechts op aankomt of de werkzaamheid der diastase juist genoeg suiker levert voor de stofwisseling en de ademhaling, of wel te veel. In het laatste geval zal de aardappel zoet worden.

Er is nog, zooals ik zeide, een derde proces. Zoolang een aardappel groeit, is hare hoofdfunctie om de suiker, die uit de bladeren door den stengel, en aanvankelijk ten deele ook uit den poter, wordt toegevoerd, in hare cellen in zetmeel om te zetten. De cellen hebben voor dit doel bijzondere, microscopisch kleine organen. Deze organen gaan bij het rijp worden der aardappelen, ofschoon dan hunne functie eigenlijk afgeloopen is, geenszins geheel verloren. Zij kunnen dus ook in den winter nog voortgaan om suiker in zetmeel te veranderen, en zoodoende, als de diastase te krachtig werkt, ten minste voor een deel de suiker weer aan het celvocht onttrekken, en zoo het zoet worden tegen gaan.

Ademhaling en zetmeelvorming verbruiken dus de suiker, die de diastase doet ontstaan. Alle drie deze processen gaan des te sneller naarmate de temperatuur, binnen zekere voor het leven gunstige grenzen hooger is, des te trager, naar mate deze temperatuur lager is. Maar zij hangen op zeer verschillende wijzen van de warmte af. Want terwijl de beide eerste bij het nulpunt uitermate vertraagd zijn, ja nagenoeg stilstaan, gaat de werking der diastase dan nog, wel eenigszins verlangzaamd, maar toch ongestoord verder. Ophooping van suiker en dus zoet worden moet daarvan het gevolg zijn.

Omgekeerd echter neemt bij toenemende temperatuur de snelheid der ademhaling sneller toe dan de werking der diastase, en er zal dus gemakkelijk een warmtegraad te vinden zijn, waarbij meer suiker verbruikt dan voortgebracht wordt. En juist dit is voor ons vraagstuk van groot belang. Want het is duidelijk, dat onder die omstandigheden een zoete aardappel allengs minder zoet worden, en eindelijk den zoeten smaak geheel verliezen zal.

Hiermede is nu klaarblijkelijk het eenvoudige middel gevonden om zoete aardappels weder bruikbaar te maken. Men behoeft ze slechts eenigen tijd, b.v. eenige weken op een warme plaats, b.v. in een gestookte kamer te bewaren. Dan komt de zaak vanzelf in orde.

Dikwijls zijn zoete aardappels als verloren beschouwd, en weggeworpen of als veevoeder gebruikt. Maar men ziet, dat dit volstrekt niet noodig is.

Het is hier de plaats, om nog even op de methode van Prof. SCHRIBAUX terug te komen. Men zal gemakkelijk in zien, dat de met zwavelzuur behandelde aardappelen geen gevaar hebben van zoet te worden, ook al worden zij langen tijd bij 1 of 2° C bewaard. Want de levensfunctien staan geheel onder den invloed der oogen, van de oogen uit begint, ten behoeve der ademhaling de productie der diastase, en daarmede de omzetting van zetmeel in suiker. Zijn de oogen gedood, dan staat dus ook deze functie stil, of ten minste zoo goed als stil. De methode biedt dus een dubbel voordeel, en zij doet dit daarenboven met behoud van het in de aardappels opgestapelde voedsel, terwijl het herstellen van zoete aardappels natuurlijk op een vermeerderd verbruik van dat voedsel bij de stofwisseling berust.

Ten slotte nog enkele woorden over de zoogenoemde aardappels boven den grond. Dit verschijnsel komt op de akkers van tijd tot voor, enkele malen in zoo hevigen graad, dat het als ziekte wordt beschouwd. Het werpt een eigenaardig licht op het leven der aardappels. In Groningen vond men voor vele jaren een plant die niet minder dan 287 groote en kleine aardappels boven den grond droeg.

Natuurlijk gaat dit ten koste van de gewone aardappels, en daarom wordt het dan ook als schadelijk gevreesd. Het schijnt vooral in natte jaren of op vochtig gelegen akkers voor te komen.

Zulke aardappeltjes zijn groen, meest zoo groot als of kleiner dan een knikker, met duidelijke oogen, en met groene, en dikwijls min of meer bladvormige schubben. Zij zitten in de oksels der bladeren, bij voorkeur in de onderste, maar soms ook in de hoogere, ja een enkele maal vindt men ze in de bloemen, namelijk in de oksels der kelkslippen. De knoppen der aardappelplant hebben, als zij pas aangelegd worden, nog geen bepaalde bestemming. Wat uit hen worden zal, hangt van uitwendige omstandigheden af. Dit ziet men bij het zoogenoemde aanaarden, het ophoogen der aarde rondom de stengels. Daardoor toch worden een aantal knoppen, die anders boven den grond zouden blijven, nu er onder gebracht. En deze bewerking is voldoende, om te maken dat zij tot uitloopers uitgroeien en gewone aardappelen voortbrengen. Komt echter een top van een uitlooper bij toeval uit den grond, vóór hij begonnen is een aardappel te maken, dan kan hij zijne bestemming geheel veranderen, en tot een bebladerden recht omhoog groeienden tak worden. Hetzelfde ziet men soms met uitloopers onder den grond gebeuren, als tijdens hun eerste ontwikkeling de stengels boven den grond weggesneden worden.

Zoo hebben ook de okselknoppen van die bladeren, die nooit met aarde bedekt worden, het vermogen om of groene, bebladerde zijtakken, of knolvormige organen, d. z. dus aardappelen te worden. Dit hangt voor een deel af van het licht. In het donker worden ook de hoogste knoppen soms aardappelen; men kan dit in het laatst van den winter zien, als de aardappels in den kelder uitgeloopen zijn en lange bleeke looten gemaakt hebben. Aan deze ziet men dan hier en daar, en niet zelden aan hun top, kleine aardappeltjes. Eens zelfs ontstond zulk een aardappeltje aan een afgesneden loot uit een kelder, dien ik tusschen papier gebracht had om hem te drogen.

Boven den grond ontstaan nu aardappelen, in de oksels der bladeren meestal onder de omstandigheden, die op een of andere wijze het vervoer van het voedsel uit de bladeren naar

de gewone aardappels belemmeren of verhinderen.

Dit kan geschieden òf door het afsterven en rotten der stengels in te vochtigen grond, òf door kneuzingen boven den grond. Het eerste kan dan als ziekte optreden, maar men ziet gemakkelijk in, dat de aardappeltjes boven den grond dan, wel verre van de oorzaak, slechts een bijkomend verschijnsel der ziekte zijn. Het laatste ziet men niet zelden aan randen van akkers, aan planten wier stengels over den weg liggen en waarop getreden of gereden wordt. Zij worden dan zóó gekneusd, dat ze zelven uit de wortels nog wel water en voedsel genoeg ontvangen, maar het voedsel, dat zij bereiden, niet of slechts ten deele naar de aardappels kunnen vervoeren. Vandaar een ophooping van voedsel boven de wonde, evenals bij een kunstmatige ringwond aan boomtakken, en een verbruik van dit voedsel voor het aanzwellen der knoppen tot kleine, harde, oneetbare aardappeltjes.

Doch genoeg. Er is nog zooveel op te merken in het leven der aardappels, dat ik u al te lang bezig zou houden, wanneer ik niet bevreesd zou zijn, reeds te veel plaatsruimte gebruikt te hebben. P.

Caladium.

In het begin van deze eeuw kende men van dit geslacht slechts ééne soort, de *Caladium bicolor;* in 1826 beschreef De Candolle de *Caladium pellucidum* en de *C. pictum*, daarbij kwamen allengs nog een paar andere soorten, doch nog in het midden dezer eeuw telde het geslacht er slechts vijf, in 1857 nog slechts vijftien. Van deze hadden de meeste eenkleurig groene bladeren, enkele echter gevlekte of meerkleurige.

Natuurlijk was *Caladium* toen slechts een groep van ondergeschikte beteekenis in den tuinbouw; van de schitterende vormen die men tegenwoordig kent, had men nog geen vermoeden. Dit begon eerst te veranderen toen de heer Chantin te Parijs in 1858 acht nieuwe soorten in den handel bracht, die in den winter van dat jaar in de bosschen der Braziliaansche provincie *Para* ontdekt, en van daar ingevoerd waren. Het waren de prachtige soorten *C. Chantini*, *C. argyrites*, *C. Brongniarti*, *C. Verschaffelti*, *C. Neumanni*, *C. Houlleti*, *C. argyrospilum* en *C. thripedestum*. Hun sierlijke bladeren waren oorzaak, dat weldra iedereen in het bezit dezer nieuwigheden wenschte te zijn.

Een paar jaren later volgden nog eenige nieuwe soorten, en weldra was het aantal vormen, soorten en varieteiten samen gerekend, tot 33 gestegen.

Onder den indruk van de overweldigende pracht dezer gewassen besloot de heer Bleu, te Parijs, pogingen in het werk te stellen, om door stelselmatige kruisingen een reeks van nieuwe vormen in het leven te roepen, ten einde de verscheidenheid in dit geslacht zóó te vergrooten, dat het in onze kassen algemeen een allereerste plaats zou innemen, iets waarvoor het, naar zijne overtuiging, ten volle geschikt was.

Omstreeks dertig jaren zijn verloopen, sedert de heer Bleu zijn plan begon uit te voeren, en iedereen kent de vruchten van zijn arbeid, ofschoon weinigen zich meer kunnen voorstellen, hoe eenvoudig de oorspronkelijke soorten waren, van welke hij uitging. Het is daarom de moeite waard, met enkele woorden den afgelegden weg te schetsen.

Een groote moeilijkheid lag in den uiterst korten duur van het leven van stuifmeel en stempel; het eerste kon slechts enkele dagen bewaard worden, de laatste is slechts gedurende vier of vijf uren ontvankelijk en deze uren vallen meestal in den nacht. Zij vallen samen met den tijd, waarop de scheede zich begint te openen, en de eerste ontwikkeling van warmte aan de kolven bemerkbaar wordt.

Toen eenmaal deze moeilijkheid overwonnen was, slaagden de kruisingen boven wensch. De bastaarden overtroffen de moedersoorten niet alleen in de grootte en den krachtigen groei van het loof, maar ook in de schitterende teekeningen der bladeren.

Enkele kweekers volgden weldra het voorbeeld van den heer Bleu, doch het aantal door hen gewonnen hybriden bereikt dat van dezen op verre na niet, zoodat zijne aanwinsten nog steeds de kern van iedere nieuwere verzameling vormen.

Al de verschillende soorten, wier eigenschappen een gunstig resultaat beloofden, werden door hem in zijne proeven gebruikt, en wel zoo stelselmatig, dat allengs de vrees begon te ontstaan, dat het aantal mogelijke bastaardvormen eenmaal, en dat wel na een niet lang tijdsverloop, zou uitgeput raken. Ook waren de vormen zoo prachtig, dat in minder dan twintig jaren het toppunt van aesthetisch schoon in dit geslacht scheen bereikt te zijn.

Gelukkig kwam in dit opzicht eene wending, door den invoer van nieuwigheden van een andere zijde. De heeren Thibaut en Keteleer brachten in 1877 een reeks van verscheidenheden in den handel, die een geheel nieuw type van *Caladium's* deden kennen. Deze verscheidenheden, die aan natuurlijke kruisingen te danken schijnen te zijn, waarbij een nieuw ingevoerde soort, *C. Wendlandi*, een hoofdrol speelde, trokken zeer de aandacht, ofschoon zij veel minder fraai waren dan die van den heer Bleu.

Zij hadden levendige kleuren, een prachtigen metaalglans, en een geheel gemis aan groene vlekken, ten minste in sommige verscheidenheden. Hierdoor vormden zij voor den heer Bleu een rijke bron van nieuwe aanwinsten, die hij allengs door kruisingen dezer nieuwe typen met zijn oudere hybriden verwierf.

De schitterende resultaten langs dezen weg verkregen, zijn algemeen bekend. Gelukkig, dat de bron nog geenszins uitgeput is; de kundige kweeker gaat nog steeds voort nieuwe kruisingen uit te voeren, en nieuwe aanwinsten het licht te doen zien.

Terwijl wij het bovenstaande ontleenen aan de *Lyon horticole* (1892, blz. 231), kunnen wij naar aanleiding van een artikel in de *Revue horticole* (1892, blz. 309) er bijvoegen, dat de heer Bleu zijne bemoeiingen op het gebied der hybridisatie allengs meer en meer uitgebreid heeft, en daarbij steeds met de strenge nauwkeurigheid van een natuurkundige te werk gaat. Als liefhebber is het hem er niet om te doen, zoo snel mogelijk nieuwe vormen te winnen en in den handel te brengen, integendeel de studie der verschijnselen, die de hybridisatie begeleiden, is hem een bron van zuiver wetenschappelijk genot. Vele hybriden van Orchideeën en andere gewassen zijn uit zijne kassen te voorschijn gekomen, bijna altijd zijn door hem daarbij wederzijdsche kruisingen uitgevoerd, waarbij hem bleek dat beider resultaten steeds onderling geheel gelijk waren. Ook de afstammelingen der bastaarden en de gemengde kruisingen tusschen drie en meer soorten zijn door hem niet verwaarloosd, zoodat zijne kennis voor zijne vakgenooten een even rijke bron van leeringen vormt, als zijne kassen voor het tuinbouwlievend publiek een bron van schitterende nieuwigheden zijn. Red.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Verslag der eerste buitengewone vergadering van de Vereeniging tot bevordering van Rozenteelt „Nos jungunt Rosae".

In de eerste buitengewone vergadering der Vereeniging tot bevordering van Rozenteelt „*Nos jungunt Rosae*", gevestigd te Utrecht, j l. Woensdag 29 Juni aldaar gehouden in het „Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen", opende de voorzitter de Vergadering met een kleine toespraak en zei dat in een land als ons vaderland, waar zoo tal van tuinbouwvereenigingen te vinden zijn en waar dan ook die tuinbouw aan zoovele handen werk verschaft, waar zelfs vereenigingen bestaan voor speciale culturen als die van de bloembollenkweekers of van liefhebbers als de Orchidophilenclub, het wel verwondering baren moest dat de vorstin der bloemen door oud en jong, door rijk en arm geliefd, geene vereeniging zag geboren worden harer vereerders en kweekers. Nederland was in vroeger tijden voor de rozencultuur zelfs ver buiten de grenzen bekend. Hij eindigde met te zeggen, dat hij hoopte dat de Vereeniging weldra onder hare talrijke zustervereenigingen de plaats in moge nemen, waarop zij meer dan eenige andere de beste aanspraken kan doen gelden.

Na een verslag van den secretaris omtrent de bemoeiingen der Vereeniging volgens art. 10 harer statuten en na de rekening en verantwoording van den penningmeester ging men over tot het kiezen van een bestuur, met het gevolg dat het voorloopig bestuur herkozen werd. Dit nam deze benoeming aan.

Na twee zeer interessante voordrachten van den heer P. L. Baudet „*wortelsnoeiing*" en van den heer W. E. van Leer „*drie onwillige*" werd de vergadering gesloten.

Een ieder, die belang stelt in zaken van algemeen belang voor den vaderlandschen tuinbouw zooals Rozenteelt, worde lid van bovengenoemde Vereeniging en wende zich dienaangaande tot den heer F. F. van Walsem, secretaris-penningmeester te Vucht.

Vereeniging ter bevordering van Tuin-, Landbouw en Veeteelt te Vlijmen.

Aan het reglement over *besproeiingen*, dat door deze Vereeniging aan hare leden is rondgezonden, geven wij op verzoek gaarne bekendheid in grooteren kring, door het overnemen der volgende artikelen. RED.

Art. 1. Elk der leden heeft recht op eene volledige gratis-besproeiing 's jaars van 14 Aren aardappelen.

Art. 2. Meerdere besproeiing geschiedt op aanvrage en onder toezicht van den Directeur van den proeftuin of iemand, van zijnentwege aan te wijzen.

Art. 3. De secretaris der „Vereeniging" zorgt, dat vóór 10 Juni aan de leden biljetten verzonden zijn, waarop deze zullen invullen de hoeveelheid te besproeien aardappelen, en de plaats waar ze gelegen zijn.

Deze biljetten worden binnen 8 dagen teruggehaald.

Art. 4. De Directeur bepaalt zelf den dag, waarop de besproeiing zal plaats hebben en geeft daarvan tijdig kennis aan den betrokken persoon. Bij ongunstig weer wordt tijdige afzegging gedaan.

Art. 5. De eigenaar der aardappelen zorgt, dat een voldoende watervoorraad aanwezig is, op het tijdstip, dat en de plaats, waar de besproeiing moet plaats hebben.

Hij zorgt verder, dat een werkman bij de besproeiing behulpzaam is.

Art. 6. Is de Directeur zelf bij de besproeiing tegenwoordig, dan zorgt de eigenaar voor werklieden, die de besproeiing kunnen doen; in het andere geval betaalt de eigenaar 10 cent per uur als werkloon voor den arbeider der „Vereeniging".

Art. 7. De kosten der ingrediënten worden tegen inkoopsprijs aan de „Vereeniging" vergoed.

Een uitstapje.

Het vorige jaar door den heer A. IDE, directeur van de *G. A. van Swieten Tuinbouwschool* te Fredriksoord, uitgenoodigd, begaven wij ons Dinsdag 28 Juni met een tiental vakgenooten uit de afdeeling *Nijkerk-Putten en Omstreken*, op weg, en kwamen ongeveer te half twaalf aan genoemde inrichting aan, waar wij welwillend werden ontvangen en rondgeleid door den directeur en den leeraar, den heer S. BLEEKER.

Al aanstonds werden wij getroffen door de orde en netheid die men overal waarnam, bij menig plantje of vakje werd stil gestaan en besproken; bijzonder viel in het oog een vak beplant met één- en tweejarige *Ficus elastica*, alsmede een vak met de nieuwe *Begonia Semperflorens atropurpurea Vernon*, met hunne prachtige purperachtige doorschijnende bladeren; zij waren bijzonder mooi en goed gekweekt. Ook bezichtigden wij de ruime druivenkas, beplant naar het systeem dat de heer IDE in zijn cursus van het vorige jaar aanbeval, n.l.: onder ieder raam een plant, zij waren van onder tot boven vol beladen met groote trossen, het was een verrassend gezicht. Ik zou te veel ruimte verlangen, om hier alles weer te geven, wat onze bijzondere aandacht trok.

Na een paar uur alzoo rondgewandeld te hebben werd ons ten huize van den directeur eenige verfrissching aangeboden, en namen wij nog even een kijkje in de schoollokalen. Na afloop hiervan verraste ons de directeur met een paar rijtuigen voor te laten komen, en maakten de heeren met ons een tocht door de Colonie van de Maatschappij van Weldadigheid. Op die tocht werd de bekende fabriek van rietentuinmeubelen bezichtigd, alsmede de Fabriek voor het drogen van groenten, waar ons alles in de kleinste bijzonderheden werd duidelijk gemaakt. Na aan het Hôtel Fredriksoord uitgestapt te zijn, werd het tijd huiswaarts te gaan. Hartelijke dankzeggingen aan den directeur en aan den leeraar volgden, voor de vriendelijke ontvangst en de vele moeite zich voor ons getroost. Het is voor ons een aangename dag geweest, die lang in herinnering zal blijven en wij bevelen een bezoek aan deze Inrichting bijzonder aan.

Putten, 4 Juli 1892. L. M.

WEEKNIEUWS.

Kweekerij Pomona.

De kweekerij Pomona, van den heer JAC. P. R. GALESLOOT, trekt in de laatste dagen weder vele bezoekers, die zich komen verlustigen in de heerlijke rozen, welke daar thans bij duizenden in vollen bloei staan. De rozengaarde bevat thans eenige nieuwe variëteiten, welke door de kenners zeer worden geprezen, zooals de zachtroode gemarmerde *Madlle. Angélique Veysset* en de prachtige *Clotilde Soupert*, welke een heerlijk contrast vormen met de reeds oudere *Comte de Paris* met zijn purperen gloed.

Sedert den bouw van de huizen aan den nieuwen verbindingsweg (sedert kort gedoopt als de Alexander-Boerstraat) is de kweekerij ook tegen den Noordenwind beschut, terwijl de huizen van den Parkweg haar reeds vroeger aan den Oostkant omgaven.

Westland.

De groene veilingen van bloembollen in het Westland hebben dit jaar te zamen f 35,752.50 opgebracht tegenover ongeveer f 24,000 in het vorige jaar. Op de eerste veiling van tulpen in 1886 te Poeldijk gehouden, beomde men omstreeks f 4000. Bedenkt men hierbij, dat in den drogen handel voor een aanzienlijk bedrag in bloembollen wordt omgezet, dan blijkt overtuigend, dat de nieuwe teelt zich in weinige jaren zeer snel in het Westland heeft uitgebreid.

Tegen Katten.

De honden zuchten in menige stad onder lastige overheidsbepalingen van muilkorven, touwen, enz., maar de katten waren tot dusver overal vrij. Nu peinst echter de overheid van Hamburg op maatregelen tegen losloopende katten, om de zangvogels te beschermen. Er was sprake van een kattenbelasting, maar die zou moeilijk te heffen zijn, en men zal nu, op raad van Dr. RUSZ, te Berlijn, den bekenden vogelkundige, wiens advies men vroeg, in de openbare perken kattenvallen plaatsen. De Gemeenteraad zal nu een som van f 1500 toestaan voor het aanschaffen van zulke vallen.

Tentoonstelling te Chicago in 1893.

De Commissie, bij Koninklijk besluit van 16 Juni 1892 No. 60 benoemd tot bevordering van de belangen van de Nederlandsche nijverheid en den Nederlandschen handel en landbouw, bij gelegenheid der in 1893 te Chicago te houden internationale tentoonstelling, noodigt allen, die voornemens zijn inzendingen op die tentoonstelling te doen, uit, daarvan zoo spoedig mogelijk kennis te geven aan den Secretaris der commissie Jhr. S. VAN CITTERS, Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid te 's Gravenhage, onder opgave van den aard en omvang hunner inzendingen en van de daarvoor noodige plaatsruimte in M².

De Commissie voornoemd,
M. MEES, *Voorzitter*.
S. VAN CITTERS, *Secretaris*.

Nieuws van den Dag.

VRAAGBUS.

ANTWOORD OP VRAAG NO. 21 over het vroeg bloeien van verschillende gewassen.

Wellicht is het de moeite waard, in afwachting van andere antwoorden, uit *Möller's Deutsche Gärtnerzeitung* 1892, blz. 224, het volgende over te nemen.

Koolrapen schieten bijna allen tot bloeibare planten op, voor zij rapen maken, wanneer zij in hun jeugd door een sterke nachtvorst getroffen worden. Men ziet het aanvankelijk de planten niet aan, want zij groeien flink verder, maar later bespeurt men, dat zij geen rapen voortbrengen, maar in bloem schieten. Men moet ze daarom onder glas pikeeren, en 's nachts als er gevaar voor vorst is, telkens bedekken. Men kan ze dan vrij groot laten worden, en uitplanten zoodra alle gevaar voor nachtvorsten voorbij is.

VRAAG No. 25. Een klein zwart torretje verknaagt hier sinds twee jaar de vruchten der frambozen en vernietigt alzoo de geheele opbrengst. Wie der vele lezers van het tuinbouwblad kan mij een middel aan de hand doen, om van deze lastige plaag bevrijd te worden. Met de beantwoording hiervan verplicht men mij ten zeerste.

Zeist, 4 Juli '92. J. A. KORS.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie

DR. R. B. te W. Uw bericht was te laat ontvangen voor het vorig nummer. Aan Uw verzoek kan ik nu voldoen.

L. A. S. te H. Uw zending in orde ontvangen.

G. v. R. te 's Gr. Tot mijn leedwezen is het mij niet meer mogelijk Uw stuk in dit nummer op te nemen: Ik schrijf U nader, zoodra ik den tijd heb; ik ga thans voor eenige dagen op reis.

J. K. B. te H. Uw brief in dank ontvangen; mijn antwoord zal nu reeds in Uw bezit zijn. Aan Uw verzoek heb ik in der tijd voldaan, doch van den uitslag is mij niets bekend.

L. J. Q. v. U. te 's Gr. Dank voor Uw briefkaart. Ik geloof niet, dat de quaestie der kosten reeds nu op den voorgrond moet gezet worden. Dat is van later zorg.

C. H. C. te V. Ik vertrouw dat U mijn antwoord op Uw briefkaart ontvangen heeft. Veel dank.

L. M. te P. Veel dank

MAIDENHAIR. H. T. VIII met vriendelijken dank ontvangen.

Prijscourant.

VAN VELZEN frères, Wagenweg No. 5, Haarlem. Catalogue descriptif. d'oignons à fleurs, plantes bulbeuses et tuberculeuses, de diverses espèces. 1892/93.

Inhoud van Sempervirens no. 27, van Vrijdag 1 Juli 1892.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

AFDEELING

GRONINGEN EN OMSTREKEN.

LEDEN-VERGADERING op **Zaterdag 9 Juli 1892,** des avonds te 7½ uur in „de Pool".

Aan de orde:

1. Ingekomen stukken.
2. Opgeven van Punten van Beschrijving voor de Algemeene Vergadering.

Namens 't Bestuur,
J. DE WAARD SZN.,
Secretaris.

TE KOOP:

het Plantenkastje,

bekroond op de tentoonstelling te Apeldoorn in 1890 en beschreven in 't Tuinbouwblad van 9 Aug. '90.

Te zien bij en inlichtingen worden verschaft door

W. H. WIND,
APELDOORN.

Zwarte Bessen en Frambozen

te koop gevraagd door

C. Polak Gz.
Groningen.

F. J. MOERKOERT.
ROTSHUIS. UTRECHT.

Portland Cementwerken.
BASSINS VOOR FONTEINEN,
Kunstmatige Stroomen.
LAWN-TENNIS BANEN.

Gouden Medaille Wereldtentoonstelling 1883
SPECIALE INRICHTING
1e Prijzen.

SPIRAEA ASTILBOIDES.

Verkrijgbaar, zoolang de voorraad strekt, bij **SEGERS & Co.,** Bloemisten **Lisse** bij **Haarlem.**

N.B. Men leze de beoordeeling over deze plant in het orgaan voor Tuinbouw „Flora en Pomona" van 24 Juni l.l.

Tentoonstelling

VAN

afgesneden Bloemen en Bloemwerken,

VANWEGE DE
Vereeniging „Floralia" te VEENDAM,
op Zondag en Maandag
21 en 22 Augustus 1892,
in de Zalen der Societeit „VEENLUST".

Het Bestuur van bovengenoemde Vereeniging looft uit:

Eene gouden medaille of f 25.—
Eene zilveren medaille of f 10.—

voor elk der volgende rubrieken:

I. De grootste en schoonste verzameling afgesneden bloemen.
II. Een Fantasiestuk, geschikt als tafeldecoratie.
III. Een Orchideeën-bouquet.
IV. Een bruidsbouquet, een balbouquet, een vaasbouquet.
V. Een grafkrans, een lauwerkrans, een bruidskrans (kapsel.)
VI. Een kruis van afgesneden bloemen, een bloemenkussen.
VII. Een groote mand met bloemen en planten gevuld, drie verschillende bloemenhangers met planten gevuld.
VIII. Reuzenbouquet, geschikt voor zaalversiering.
IX. Het schoonste bloemwerk niet onder bovengenoemde rubrieken begrepen.

Ieder belangstellende wordt verzocht, om voor de bekroning van eenig voorwerp, naar eigen keuze, een of meer prijzen uit te loven, en ter beschikking te stellen van het Bestuur.

Aangifte der inzendingen vóór 15 **JULI** a.s. bij den Secretaris Dr. B. BROUGERS Lzn. te *Veendam,* bij wien programma's en inschrijvingsbiljetten te bekomen zijn.

Aan belanghebbenden wordt kennis gegeven, dat de Heer J. COPIJN zijne kweekerij heeft **overgedaan** aan den Heer

Th. v. SCHOUWENBURG

en zijn de zaken reeds van af **1 Oct. 1891** voor rekening van laatstgenoemde.

Velp, 7 Juli '92.

BOUQUETTEN, Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

H.H. Kweekers enz.

die hunne ADVERTENTIËN in *het Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, worden verzocht deze uiterlijk voor DONDERDAG MIDDAG twee uur in te zenden. *De Uitgever,*
K. A. VAN DER WEIDE.

Bij J. B. Wolters te Groningen is verschenen:

LEERBOEK
DER
PLANTKUNDE,
DOOR
Dr. H. BOS,
Leeraar aan de Rijkslandbouwschool te Wageningen.

Met 32 gekleurde Platen en 279 Houtsneden.

Prijs, gebonden f 2,90.

BLASS & GROENEWEGEN,

in TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN enz.

DE BILT bij UTRECHT.

Sterke, mooi groen gelakte

GIETERS,

van af f 1,—, f 1,50, f 1,75, f 2,—, f 2,25 en hooger.

No. 29. ZATERDAG 16 JULI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 27 Juli a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan)

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vriendschappelijke Bijeenkomst.

Ingevolge het besluit der laatste Algemeene Vergadering zal de *Vriendschappelijke Bijeenkomst* van de Leden der Maatschappij dit jaar worden gehouden te Apeldoorn en is die bijeenkomst vastgesteld op **Donderdag 28 Juli** des voormiddags om $11\frac{1}{2}$ uur (spoortijd).

Op dat uur zullen de Leden worden ontvangen in het hôtel VAN DER BURG alwaar door de Afdeeling eenige ververschingen zullen worden aangeboden.

Vandaar zal eene wandeling worden gemaakt naar het Koninklijk Park „'t Loo" ter bezichtiging van de kassen, gevolgd door een rijtoer over Soeren en Wiesel.

De bijeenkomst zal worden besloten met een gemeenschappelijken maaltijd in het hôtel RÖGE.

De kosten van den rijtoer zullen niet meer bedragen dan *f* 1.50 en die van den maaltijd met een halven flesch wijn *f* 3.— per persoon.

De Leden die aan deze bijeenkomst wenschen deel te nemen worden *dringend* verzocht daarvan kennis te geven aan den heer W. H. WIND, secretaris der Afdeeling Apeldoorn, vóór of op Maandag 25 Juli met de mededeeling of zij van den rijtoer en den maaltijd of van een van beiden wenschen gebruik te maken.

Voorts wordt nog medegedeeld dat eenige heeren van het Bestuur der Afdeeling zich beschikbaar hebben gesteld om de Leden die op een vroeger uur te Apeldoorn zullen aankomen bezig te houden en hun een en ander van Apeldoorn te laten zien.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Erwtenteelt.

IV.

Het winnen van zaden.

Algemeene opmerkingen. — Wanneer men met het meeste voordeel de cultuur van erwten wil drijven, dan is het noodig zaad van eene uitmuntende kwaliteit te nemen, hetwelk men zelf moet weten te kweeken.

Alhoewel dit laatste zeer gemakkelijk *schijnt* en daarom dikwijls met *te weinig zorg geschiedt,* hoop ik toch, door op verschillende zaken te wijzen, aan te toonen, dat men wel degelijk volgens een vast systeem dient te werk te gaan, zoowel wat betreft het sorteeren der zaden, als wat aangaat het behandelen der planten, het oogsten, drogen en bewaren der zaden.

Zijn velen reeds van het groote nut van goed zaaizaad overtuigd, toch zijn er nog een groot aantal tuiniers, die te weinig het gewicht daarvan beseffen en nog te veel zaaizaad

gebruiken, dat onzuiver is, of waarvan de kwaliteit te wenschen overlaat. Dit laatste geschiedt meer dan men oppervlakkig wel denkt en daardoor ontstaan groote geldelijke nadeelen, zooals we straks zullen bespreken.

Wat verstaat men echter onder *goed* zaad?

Goed zaad moet 1°. *een voldoende kiemkracht bezitten.*
2°. *het moet echt en zuiver zijn.*
3°. *het moet zwaar van stuk wezen.*

1°. Wat men onder kiemkracht moet verstaan is duidelijk: het is het vermogen om te kunnen ontkiemen. Wanneer de zaden geoogst zijn, dan schijnen ze ons levenloos, doch daarin sluimert een jong leven, dat ontwaakt zoodra het zaad aan de aarde is toevertrouwd, en zonnewarmte en vocht het komen wekken, in het algemeen wanneer het zaad in die omstandigheden is gebracht, waarbij het ontkiemen mogelijk is.

Alle zaden zijn echter niet kiemkrachtig. Wanneer de kiem beschadigd is, hetzij door vreterij van insecten, hetzij door ongunstig weer bij het oogsten of door het dorschen (zooals bij granen) dan volgt geene ontkieming meer.

Ook kan het zijn, dat de kiem bij het oogsten niet voldoende ontwikkeld was (onrijp zaad) of dat door eene slechte bewaring het kiemvermogen is verloren gegaan. Ook gaat de kiemkracht verloren wanneer het zaad te oud wordt. Groot is intusschen in het laatste geval het verschil tusschen onderscheidene zaden. Hebben, om eens een voorbeeld te noemen, de zaden van den wilg vijf à zes dagen nadat ze rijp zijn geworden hun kiemvermogen reeds verloren, de zaden van de blauwe koornbloem kunnen vele jaren lang bewaard worden zonder hunne kiemkracht te verliezen.

Van belang is het voor den tuinier, dat hij de kiemkracht van zijn zaad kent. Heeft hij b.v. voor een perceeltje grond juist uienzaad genoeg, maar het zaad is slechts voor de helft kiemkrachtig, dan komen de uien veel te dun te staan, waardoor een aanmerkelijk verlies wordt geleden. Zoo doen zich meermalen gevallen voor, dat men vergeefs zaait, omdat het uitgestrooide zaad weinig of in het geheel geen kiemkracht bezat.

Wil men de kiemkracht van het zaad onderzoeken en dit is zeer gewenscht, dan schaffe men zich een kiemtoestel aan, zooals ze tegenwoordig in verschillende modellen en prijzen worden aangeboden.

Er zijn er waarin gleufjes en cijfers op de kiemplaats aanwezig zijn, waardoor men in staat is verschillende soorten tegelijk te onderzoeken. Heeft men zoo'n toestel niet, dan kan men zich ook redden door de zaden tusschen twee vochtige flanellen lappen of in een uitgeholde vochtige turf te leggen. Telt men daarop b.v. honderd zaden uit en er ontkiemen tachtig dan heeft het zaad 80 % kiemkracht. Zaaide men van volkomen kiemkrachtig zaad 1 KG. dan dient men nu 1¼ KG. te zaaien. Waar het aankomt op groote nauwkeurigheid kan men zich vooral voor groote partijen wenden tot een van de Rijkslandbouwproefstations.

2. Het zaaizaad moet *echt* en *zuiver* zijn.

Echt moet het zijn, dat wil zeggen onverbasterd en niet van eene andere variëteit dan bedoeld wordt. Er is b.v. een groot verschil tusschen de kroten *Non plus Ultra* en *Reine des Carmes*. Op het oog is er tusschen de zaden geen onderscheid en meen ik nu zaad van de aanbevelenswaardige *Non plus Ultra* te zaaien, doch een zaadhandelaar heeft mij de voor deze streek minder aanbevelenswaardige *Reine des Carmes* verkocht, dan lijd ik daardoor schade; eveneens wanneer mij *Non plus Ultra* zaad verkocht was, dat reeds verbasterd was en minder goede kroten gaf.

Het zaad moet ook *zuiver* zijn, dat wil zeggen het mag geene bijmengselen bevatten, hetzij vreemde zaden, onkruidenzaden of vuil. Dit is voor iedereen duidelijk, want, niet alleen dat men bij eene onvoldoende echtheid en bij onzuiverheid het zaad te duur betaalt, maar er komt nog bij, dat de producten, die men met meerdere moeite zal verkrijgen — want het rein houden van den grond en het zoo veel mogelijk zuiveren der geoogste producten vordert veel tijd — mindere handelswaarde bezitten.

3. Het zaaizaad moet zwaar van stuk wezen.

Zwaar moet het zaad zijn, dat wil zeggen het moet een groot *soortelijk* en *absoluut* gewicht bezitten.

Het *soortelijk* gewicht bepaalt het gewicht per HL.; het *absoluut* gewicht, dat van één of van een bepaald aantal korrels.

In zaad dat een groot absoluut gewicht bezit in het kiemplantje of de kiem omgeven door veel reservevoedingstof, dat door de moederplant in het kiemwit of in de zaadlobben is gevormd. Genoemd reservevoedsel zal in *gewone gevallen* het kiemplantje de noodige krachten verleenen om een zelfstandig bestaan te beginnen en om de schadelijke invloeden van weersgesteldheid, grond, standplaats of insecten te doorworstelen. Zaden die een flink gewicht bezitten en kiemkrachtig zijn, komen gelijkmatig op en brengen — doordat de jonge planten in betere levensvoorwaarden verkeeren — als volwassen planten meer op.

En dat het bovenstaande waar is, blijkt ten duidelijkste uit de proef van Prof. NOBBE, die wij hier onder laten volgen.

Gelegd werden van iedere soort 528 zaden.

528 zaden.	Gewicht van 100 uitgepote erwten. gram.	Aantal planten.	Opbrengst in grammen.				
			Geheele plant en groen.	Van 100 rijpe planten.			
				erwten	peulen.	stroo.	samen.
Kleine erwten.	160	423	3288	286	66	475	777
Middelm. „	221	478	4482	313	75	550	938
Groote „	273	480	5421	378	91	660	1129

De Duitsche Hoogleeraar, Prof. HELLRIEGEL, bekwam in hoofdzaak dezelfde uitkomsten.

Zooals dus uit het bovenstaande blijkt, vereischt het winnen en kweeken van zuivere, goede kwaliteit zaden meer zorg, dan men oppervlakkig beschouwd zou denken. En omdat er maar zoo weinig zorg aan besteed wordt, lijden we veelal groote verliezen, die anders waren voorkomen.

Laten we nu eens nagaan, hoe men met het winnen van erwtenzaden te werk gaat, en we behoeven niet alleen het hoofd te schudden bij de zaadteelt der erwten, want bij andere zaadteelten (vooral bij bloemplanten), gaat het niet beter toe.

a. Wij vragen ons dus in de eerste plaats af: Hoe kunnen we tot de kiemkracht van de erwtenzaden *medewerken?* Antwoord:

1. Door den krachtigen wasdom van de moederplanten te bevorderen, daar de vele bladeren die zij dan draagt in nauw verband staan met het vormen van reserve-voedingstoffen in de zaadlobben.

2. Door het op tijd zaaien van gesorteerde zaden, die uitsluitend bestemd zijn voor zaaddraagsters (moederplanten) op eenen afstand, die met den groei rekening houdt.

3. Door het verwijderen der eerste bloemen, tot men het oogenblik gekomen acht, dat de planten sterk genoeg zijn om krachtig te bloeien en flinke zaden te vormen.

4. Door er op te letten, dat het aantal peulen niet te groot wordt, hetgeen men kan voorkomen door alle bloemen, die men overbodig acht of die nog te voorschijn komen te verwijderen.

5. Door het op tijd en met gunstig wêer optrekken en te drogen hangen der geoogste planten, op plaatsen waar ze geheel vrij hangen.

En hoe doet men gewoonlijk?

De moederplanten worden dikwijls op een grond geplaatst, die te weinig plantenvoedsel bevat; men bestemt ze veelal voor andere doeleinden en oogst zaden van de laatst of eerstgevormde peulen die, ôf niet deugen door zwakte, doordat tijdens de vorming de plant reeds veel verzwakt was, ôf die niet geschikt zijn, omdat ze steeds in de schaduw gehangen hebben, gevormd zijn toen de plant nog te weinig kracht bezat, en daardoor wel goed lijken, maar bij het drogen het tegendeel toonen door veel te sterk rimpelen. Ook trekt men de planten veelal te vroeg uit den grond, maakt te dikke bundels of bossen en legt deze gewoonlijk te drogen op plaatsen, b.v. heggen, waar het drogen onregelmatig plaats grijpt. Verder doet men te weinig moeite om de kiemkracht van het zaad te *onderhouden*, want inplaats van het zaad te bewaren op zeer droge, frissche, donkere plaatsen, b.v. in kisten, waar de temperatuur zoo gelijkmatig mogelijk is, geeft men het

veelal de plaats die men het best missen kan, zonder te letten op hare geschiktheid. Dat eene vochtige omgeving zeer nadeelig is, blijkt uit het feit, dat ik 600 zaden van de soort *Admiral Greich* dezen winter op eene droge plaats bewaarde die bijna allen kiemkrachtig bleven, terwijl van 600 zaden van dezelfde soort, die ik in een houten vochtig gebouwtje liet overwinteren 280 hunne kiemkracht verloren. De zaden moeten ook dadelijk van de peulen ontdaan worden, daar anders insectenschade kan voorkomen — bij boonen geldt juist het tegenovergestelde.

b. In de tweede plaats: Hoe kunnen we medewerken tot het verkrijgen van *echt* en *zuiver* erwtenzaad?

Antwoord:

1. Door het sorteeren der zaden eer men ze bestemt voor zaaddraagsters.

Door het sorteeren der zaden voor men ze bestemt tot het voortbrengen van moederplanten, kan men reeds alle zaden verwijderen die ons verdacht voorkomen, die verschil in grootte of vorm toonen.

2. Door eene voldoende kennis te bezitten omtrent de soorten en variëteiten.

Heeft men eene voldoende kennis omtrent de soorten en variëteiten, dan zal het niet moeielijk zijn, de verbasterde en vreemde planten die er aanwezig mochten zijn, te verwijderen.

3. Door bekend te zijn met de wijze waarop de bloemen der planten bevrucht worden.

Alhoewel dit niet van direct belang bij de erwten is, is toch de kennis van de wijze waarop de bloemen der planten bevrucht worden van groot gewicht, want dan weten we onder meer, dat planten, welker bloemen veel te dien opzichte aan den wind te danken hebben op eenen grooten afstand van elkander moeten staan, die uitsluitend door tusschenkomst van insecten bevruchten, met het een of ander gaas moeten omhuld worden.

4. Door aan het zuiveren der zaden na het oogsten de volle aandacht te schenken.

Het zuiveren der zaden na den oogst staat in verband met *b* 1. Maar ook zonder op de zaadoogsting uitsluitend te letten, is het sorteeren wenschelijk, daar anders de soort steeds meer geneigdheid gaat toonen om meer zaden van *matige* dan van *beste* kwaliteit op te leveren. De onderzoekingen daaromtrent door mij gedaan en die ik hier mededeel kunnen wel niet op volledigheid aanspraak maken, doordat er een groot verschil tusschen het een of andere jaar bestaat, doch ik zal ze voortzetten en later den uitslag er van mededeelen.

Vroege Meidopper 1000 zaden.				Vlijmensche vroege dopper 1000 zaden.			
Jaar.	Uitmuntend.	Bruikbaar.	Slecht.	Jaar.	Uitmuntend.	Bruikbaar.	Slecht.
1891	400	512	88	1891	501	433	66
1892	338	50[illegible]	139	1892	512	420	68
Watsons Non plus Ultra.				*Lage groene Keizerdopper.*			
1891	325	548	127	1891	609	317	74
1892	302	513	185	1892	589	305	106

Het is gemakkelijk te begrijpen, dat aan de zaden uit het eerste kolommetje puike, die uit het tweede matig sterke en uit het derde geene of te zwakke planten zullen opleveren.

En wat doet men, vraag ik alweer, bij de erwten om de soort zuiver te houden?

Gewoonlijk zeer weinig van al het opgenoemde; alleen op zeer enkele plaatsen, neemt men alles in acht wat daartoe kan dienen en die plaatsen hebben dan ook daardoor naam gekregen.

c. In de derde plaats. Hoe kunnen we zaad met een groot *soortelijk* en *absoluut* gewicht krijgen?

Antwoord:

1. Door de moederplanten te betrekken uit zaad met een groot soortelijk en absoluut gewicht. De proef van Prof. NOBBE leert ons dit:

188 Gram.	Aantal der uitgepote erwten.	Aantal der ontwikkelde planten.	Geoogste erwten van 8.5 □ Meter.	Gram van 100 planten.
Kleine erwten	780	680	1590	234
Middelm. „	530	505	2224	440
Groote „	384	360	2306	640

2. Door de moederplanten te kweeken op een grond die rijk aan plantenvoedsel is. Het is duidelijk, dat de aanwezigheid van voldoend of te weinig voedsel in den grond, 1°. van grooten invloed is op de sterkte van de moederplant en 2°. op die van het zaad, dat zal voortgebracht worden.

3. Door de moederplant weinig zaad te laten voortbrengen. Hoe minder zaden zij voortbrengen, hoe ontwikkelder elke bloem reeds kan worden en hoe meer absoluutgewicht elk zaad kan krijgen.

Let men, vraag ik, bij het oogsten der erwtenzaden genoeg op het bovenstaande? Ook weer neen, want, dikwijls is men er getuige van, dat erwtenteelders armoedige planten op onvruchtbare plekken laten staan, om daarvan later hunne zaden te oogsten, zonder acht te geven op de hoeveelheid peulen die gebrekkig worden gevormd.

Ten slotte nog dit: Met het zaadwinnen van erwten hebben wij aangetoond, dat men volgens vaste regelen, die met het leven en bestaan der plant ten nauwste in verband staan, moet te werk gaan en men voor alles trachten moet zaad te oogsten, dat kiemkrachtig, zuiver, echt en zwaar is.

Het hier geschrevene kan eenigszins gewijzigd, ook ten volle van toepassing zijn op het kweeken van alle andere soorten zaden.

Vlijmen. C. H. CLAASSEN.

Stevia serrata foliis albo-marginatis.

Door de Amsterdamsche plantenkeuringen is de aandacht in ons vaderland op deze merkwaardige nieuwheid gevestigd, die bij ons, evenals in het buitenland, algemeene bewondering wekt. Het zal daarom wellicht aan vele lezers aangenaam zijn, te vernemen wat omtrent dit gewas, dat door den heer HEINRICH HENKEL te Darmstadt in den handel gebracht is, in een buitenlandsch blad wordt medegedeeld *(Möller's Deutsche Gärtnerzeitung)*.

Uiterst sierlijk en bizonder aantrekkelijk, is dit bonte plantje voor de meest verschillende doeleinden geschikt. Vooral voor mozaiekperken, voor randen, enz. verdient het alle aanbeveling. Het zal daarvoor weldra even onmisbaar blijken te zijn als de *Pyrethrum parthenifolium aureum*, daar het en in grootte, en in kleurschakeering, en in vorm van blad, en eindelijk in groeikracht daarvoor ten zeerste geschikt is. De bladeren zijn smal lancetvormig, soms een weinig getand, groen en wit gevlekt. De plant groeit gemakkelijk in alle richtingen en vormen, die men wenscht, en plooit zich dus voor mozaiekvakken beter dan eenige andere.

De cultuur is zoo eenvoudig mogelijk; de *Stevia* is met weinig tevreden en groeit snel. Stekken bewortelen zich binnen ongelooflijk korten tijd, zoodat men haar zeer gemakkelijk vermenigvuldigen kan.

Ook leent zij zich tot allerlei vormen, zelfs kan men er kleine kroonboompjes van maken, en haar op die wijze tot geheel andere doeleinden gebruiken.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van de inlichtingen, gegeven door Dr. J. RITZEMA BOS.

(Vervolg.)

55. **Mei.** Zieke klaverplanten (St. Philipsland). Het is eene ziekte, veroorzaakt door de zwam *Peziza ciborioïdes*. (Zie No. 4. Zie ook een uitvoeriger stuk daarover, 't welk later verschijnt in het *Album der natuur*.)

56. Correspondentie over *Botrytis tenella* (den Haag). Zie No. 12.

57. Eene vlieg Is dit de narcisvlieg (*Merodon equestris*)? (Dedemsvaart.) Gelijkt er wel eenigszins op, maar de vlieg is beschadigd, en niet nauwkeurig te determineeren.

58. Correspondentie over bestrijding van ritnaalden (Muiderberg).

59. Tarweplantjes, waar op de wortels zeer talrijke witte maden worden gevonden. De tarweplantjes kwijnen. Zij lijden echter ook aan ritnaald. Bovendien zijn vele wortels beschimmeld. Maar zijn de „witte maden" niet de hoofdschuldigen? (Nieuwerkerk bij Zierikzee).

Ik vond na lang zoeken slechts een paar witte wormpjes, behoorende tot de *Oligochaeten*. De ritnaalden zullen zeker schade doen. Maar de hoofdbeschadiging schijnt mij te zijn toegebracht door te groote vochtigheid van den grond. („Wortelrot"; zie No. 20.) Nadere inlichting gevraagd omtrent de „witte maden"; liefst toezending van deze afzonderlijk. (Uit latere correspondentie blijkt, dat de inzender mijn vermoeden deelt. Ook blijkt dat de bovengenoemde „witte maden" niets dan nieuwgevormde zijworteltjes waren.)

60. Ziekte in de roode klaver (Middelstum; Groningen.) Het is eene ziekte, veroorzaakt door *Peziza ciborioïdes*. (Zie No. 55.)

61. Correspondentie over ritnaalden. (Wilhelminadorp.)

62. Koolzaadplanten met bladeren voor een klein gedeelte slechts groen, maar grootendeels geel met witte vlekken in het midden.

„Menig stuk koolzaad is in mijne omgeving bont gekleurd wegens de vele gele planten, die zich daarin bevinden. Naar mijne bescheiden meening zijn die geelgekleurde planten aangetast door de larve van de koolzaad-aardvloo Om echter mijne conclusie voor waarheid te kunnen houden, zou U mij zeer verplichten, hieromtrent eenig bericht te willen geven." (Eenrum, Groningen.). — Wèl vond ik in enkele bladstelen de larve der koolzaad-aardvloo (*Psylliodes chrysocephala*); maar een blad, in welks bladsteel zij zich bevindt, sterft gelijkmatig af. Vele bladeren zijn geel en wit gevlekt, terwijl de bladsteel volkomen gaaf is. De koolzaad-aardvloo is geenszins de oorzaak van het bont gevlekt zijn der bladeren. Het mikroskopisch onderzoek doet mij voorloopig geene parasieten ontdekken. Nadere informatiën gevraagd aan den inzender. Het komt mij echter voor dat de gele kleur van de bladeren der koodzaadplanten gelegen is in te lage temperatuur. De temperatuur is namelijk in de tweede helft van April hoog genoeg geweest voor de koolzaadplanten, om te kunnen groeien, maar te laag om bladgroen te kunnen vormen.

63. Correspondentie over ritnaalden (Bruinisse.)

64. Opnieuw vliegen, als die van No. 56 (uit Dedemsvaart.) Geen tijd om dadelijk te determineeren. Zie later. Het zijn geen ware narcis-vliegen.

65. „Ik heb een stuk land, bezaaid met tarwe, waaraan veel koperwormen knagen, zelfs zoo dat ik ze misschien gedeeltelijk of geheel om moet ploegen. Mag ik zoo vrij zijn, u te verzoeken, mij inlichting te geven wat ik daaraan moet doen en wat het kost? (Zevenbergen.)

66. Correspondentie over ritnaalden en over de bestrijding van deze met gaskalk. „Maar dezer dagen werd mij meegedeeld, dat de wagens, waarmee men gaskalk vervoert, zeer veel in waarde achteruit gaan. Is dat zoo? (Nieuwerkerk). — Geen geschilderde wagens gebruiken, want die worden zwart.

67. Een doosje met „grauwe wormen". Wat zijn dat? Middelen ter bestrijding, op een veld, beplant met jonge bloemkoolplantjes (Bovenkarspel)? — Het zijn *emelten*, de larven van *langpoot muggen* (*Tipula*-species). Middelen ter bestrijding opgenoemd.

68. Correspondentie over ritnaalden (Wemeldinge).

69. Correspondentie over de vruchtwisseling, welke te volgen is, met het oog op de bestrijding der kroefziekte in de ajuin (Middelharnis). — Probeer eens, of de kroefziekte bestreden of getemperd kan worden, door de ajuin door erst te laten voorafgaan; want in gerst schijnt het stengelaaltj (*Tylenchus devastatrix*) niet te kunnen leven.

70. Correspondentie over de oorzaak van het verschijnsel, dat hier (Middelharnis) de suikerbieten kleiner worden en meer vertakkingen en misvormingen vertoonen, dan in vroeger jaren het geval was. Verleden jaar was het wel is waar de invloed van den slechten zomer, maar vorige jaren heb ik dit toch ook wel gezien, dat bieten kort op elkaar volgende (b.v. om het andere of om de 2 jaar) toch kleiner werden niettegenstaande de vruchtbaarheid van het land op hetzelfde peil werd gehouden.... Kan het ook gebeuren, dat ook bij deze vrucht het uienaaltje ons parten speelt, en dat het in bietenaaltjes verandert?.. Terwijl een gedeelte van een akker zeer goede bieten opleverde, stonden weer enkele plaatsen van eenige vierkante meters oppervlakte den geheelen zomer met geel blad; en bij het delven bleek, dat die gele plaatsen takkige bieten opleveren" (Middelharnis). — Dat het uienaalje (*Tylenchus devastatrix*) in het bietenaaltje (*Heterodera Schachtii*) zou veranderen, is niet denkbaar. Maar wel is het mogelijk, dat de bovenvermelde verschijnselen aan het verschijnen en de vermeerdering van het bietenaaltje moeten worden toegeschreven. A priori laat zich echter daarvan niets met zekerheid zeggen. Te gelegener tijde zal een onderzoek worden in het werk gesteld.

71. Middelen tegen ritnaalden gevraagd (Zevenbergsche hoek).

72. Correspondentie over bestrijding van ritnaalden (Drachten).

73. Zieke kruisbessenstruiken ontvangen (Vlijmen). De bladeren blijven klein, sommige zijn gekruld of schrompelen samen; verder worden ze geel en sterven. De ziekte begint aan eene struik en verbreidt zich vooral naar de zwakste struiken. Zij begint meer boven dan beneden in de plant. Het schijnt dat de struiken op plaatsen, waar jaren lang dezelfde planten groeiden, het sterkst zijn aangetast. „Groote proeven hebben wij op touw gezet, n l. met sterk tabaksaftreksel, zeep, zeep en Quassia en Parafineolie en ijzervitriool. De bosschen worden door middel van de pulverisateurs besproeid. Zou het iets kunnen helpen? — Neen, deze middelen kunnen gerust worden nagelaten, daar bij onderzoek blijkt, dat wij in geen geval te doen hebben met een insekt of een zwam, die uitwendig leeft. Overigens zijn door mij aan den inzender verscheiden nadere vragen omtrent de ziekte en hare verbreiding gedaan. Het onderwerp is nog in onderzoek; hier schijnt eene tot dusver onbekende infectieziekte in het spel te zijn.

BOEKBESCHOUWING.

Het nieuwste voorstel tot verandering van plantennamen.

Door de heeren ASCHERSON, ENGLER, SCHUMANN en URBAN te Berlijn is eene circulaire rondgezonden, onder den titel *Propositions pour supplémenter les „Lois de la nomenclature botanique"*.

Het is zeker voor de beoefenaars van tuinbouw en plantkunde van groot belang om met den inhoud van dit rondschrijven kennis te maken, vooral nu in de laatste jaren de oude zucht tot verandering van eenmaal aangenomen plantennamen weer zeer op den voorgrond getreden is. Wij laten daarom hier eene vrije vertaling, in eenigzins gewijzigde volgorde, volgen:

Sedert LINNAEUS hebben de plantkundigen gestreeft naar eene eenvormige nomenclatuur, en terecht, omdat deze den grondslag behoort uit te maken voor een juist begrip van alle verhandelingen over planten. Verschillen zullen natuurlijk nooit geheel te vermijden zijn, daar ieder over vragen van naamgeving naar eigen inzicht oordeelt. Toch hoopt men, door een langzaam voortgaande hervorming, allengs het doel te naderen, dat men zich stelt.

Nu heeft het jongste werk van O. KÜNTZE, zijne „*Revisio*" op dit gebied de onzekerheden in hooge mate doen toenemen, en daarom is het van belang sommige der regels, die in de *Lois de la nomenclature botanique* gegeven zijn, te herzien. Zulk eene herziening nu leidt de onderteekenaars van het rondschrijven tot het voorstellen van vier nieuwe wetten, of amendementen, zoo men liever wil, die zij thans aan de goedkeuring hunner vakgenooten onderwerpen, met verzoek, schriftelijk van deze goedkeuring aan hen bericht te willen geven.

De eerste dezer stellingen luidt:

I. *La priorité des genres et des espèces datera de l'année 1752, resp. 1753.*

Tot nu toe heeft men zeer algemeen het voorstel van ALPH. DE CANDOLLE gevolgd, om de prioriteit der geslachtsnamen van het jaar 1737 te rekenen. Maar het jaar 1752 is het jaar, waarin de binaire nomenclatuur is ingevoerd, die zulk een scherpe grens maakt tusschen de oudere en de nieuwere plantkunde. Daarom behoort dit jaar ook het punt van uitgang te zijn, niet alleen voor de soortsnamen, maar ook voor de

geslachtsnamen. De onderteekenaars van de circulaire hebben zich er van verzekerd, dat ALPHONSE DE CANDOLLE tegen deze verandering geen overwegende bezwaren zou hebben. 1753 is het jaar van verschijnen der eerste uitgave der *Species plantarum;* 1752 van de vierde uitgave der *Genera plantarum*. Men meent, dat vóór deze jaren LINNAEUS zelf moeilijk als een grootere autoriteit beschouwd kan worden, dan b.v. RIVINUS en TOURNEFORT, die in vele opzichten betere omschrijvingen en begrenzingen van geslachten gegeven hebben dan hij.

II. *Les „nomina nuda et seminuda" seront rejetés. Des figures données sans diagnose ne pourront fonder la priorité d'un genre.*

Hier komt het vooral op de vraag aan, of geslachten, waarvan een of meer soorten door aanhalingen of afbeeldingen het licht gezien hebben, zonder door diagnosen nauwkeurig omschreven te zijn (*nomina seminuda*) aangenomen moeten worden. Het is duidelijk dat een goede afbeelding voldoende kan zijn om een soort te herkennen, en dat dus de prioriteit van eene soort van den datum van publicatie eener figuur kan berekend worden. Maar dit geldt natuurlijk niet voor geslachten. Wel kan de plaat alle kenmerken van het geslacht vertoonen, maar zij kan niet doen zien, wat als wezenlijke kenmerken wordt beschouwd, en dus de grenzen van het geslacht niet aanwijzen. Daarom kan een geslachtsnaam geen prioriteit verkrijgen dan door het toevoegen eener diagnose. En dit beginsel leidt tot uitsluiting van werken als RUMPHIUS, *Herbarium Amboinense* (1741—1755), BURMANN, *Flora indica* (1768), PATRICK BROWNE, *History of Jamaica* (1756), en gedeeltelijk ook van LAMARCK, *Illustr. des genres.*

III. *Les noms de genres semblables entre eux seront conservés, quandmême ils ne se distinguent que par la désinence.*

KUNTZE stelde als regel op, dat geslachtsnamen, die slechts door een of twee letters van elkander verschillen, te licht tot verwarring aanleiding geven, en dat daarom een dier beiden door een nieuwen naam behoort te worden vervangen. Tegen deze rijke bron van naamveranderingen, en van de daaruit voortvloeiende verwarringen en misverstanden hebben zich ALPH. DE CANDOLLE en andere mannen van groote autoriteit reeds zeer beslist uitgelaten. Het derde voorstel der heeren ASCHERSON c.s. stelt voor dien regel dan ook geheel te laten vallen. Zoo kunnen b.v. zonder bezwaar naast elkander de volgende namen in gebruik blijven: *Adenia* en *Adenium, Acnista* en *Acnistus, Alectra* en *Alectryon, Apis* en *Apium, Rubia* en *Rubus, Bellis* en *Bellicum, Atropa* en *Atropis, Calopogon* en *Calopogonium, Chlora, Chloraea* en *Chloris, Glyphaea, Glyphia* en *Glyphis, Galax, Galaxia* en *Galactia, Danaë* en *Danaïs, Drimys* en *Drimia, Glechoma* en *Glechon, Hydrothrix* en *Hydrotriche, Micranthus* en *Micrantheum, Microtea* en *Microtus, Platystemma* en *Platystemon, Podanthes* en *Podanthus, Silvaea* en *Silvia, Stenosiphon* en *Stenosiphonium.* Iets anders is het, als het slechts op een verschil in schrijfwijze aankomt, dan behoort een der beide namen afgeschaft te worden. Zoo de laatste in elk der volgende tweetallen: *Tetraclis* en *Tetracleis, Oxythece* en *Ocytheca, Epidendron* en *Epidendrum, Oxycoccos* en *Oxycoccus, Peltostema* en *Peltistema, Asterostema* en *Astrostema, Asterocarpus* en *Astrocarpus, Hoppea* en *Hoppia.*

IV. *Tels genres grands ou généralement connus, qui sont cités ci-dessous, conserveront leurs noms, qui, à la rigueur, seraient à rejeter. Ajoutez que, pour quelques uns de ces genres la nécessité de changer, en vertu de la priorité, les dénominations acceptées jusqu à présent, n'est pas hors de doute.*

Uit de lijst van omstreeks 80 geslachten, die hieraan is toegevoegd wensch ik slechts enkele te noemen.

Te behouden:		Te verwerpen:
Desmodium DESV.	voor	*Meibomia* HEEST. en FABR.
Sonerila ROXB.	„	*Cassebeeria* DERNST.
Rhipsalis PERS.	„	*Hariota* AD.
Liatris SCHREB.	„	*Laciniaria* HILL.
Mikania W.	„	*Willoughbya* NECK.
Statice WILLD.	„	*Limonia* FABR.
Myristica L. F.	„	*Comacum* AD.
Protea R. BR.	„	*Gagnedi* BRUCE.
Banksia L. F.	„	*Sermüllera* OKTZE.
Dendrobium S. w.	voor	*Callista* LOW.
Angraecum LINDL.	„	*Angorchis* THOU.
Spiranthes RICH.	„	*Gyrostachys* PERS.
Liparis RICH.	„	*Leptorchis* THOU.
Eria LINDL.	„	*Penalia* HAM.
Coelogyne LINDL.	„	*Pleione* DON.
Astelia R. BR.	„	*Funckia* W.
Dracaena JUSS.	„	*Draco* AD.
Agapanthus L'HÉRIT.	„	*Tulbaghia* HEIST.
Luzula D. C.	„	*Juncodes* AD.
Chamaedorea W.	„	*Nunnezharia* R. A. P.
Pandanus L.	„	*Keura* FORSK.
Setaria BEAUV.	„	*Chamaerhaphis* R. BR.
Podocarpus L'HÉRIT.	„	*Nageia* GÄRTN.

De argumenten voor deze laatste stelling steunen op de zeer merkwaardige uitspraak, dat de wet der prioriteit aangenomen is tengevolge van den wensch om tot een vaste nomenclatuur te geraken, maar dat de ondervinding geleerd heeft, dat een strenge toepassing dezer wet juist tot het tegendeel leidt. Daarom is het wenschelijk en gerechtvaardigd, dat men deze wet wijzige. En dit geschiedt het eenvoudigst door een reeks van algemeen bekende of zeer belangrijke geslachten op te maken, wier namen, trots alle aangenomen wetten en regels, niet behooren veranderd te worden, wil men een uiterst onverdragelijke verwarring voorkomen.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Gooi- en Eemland.

De volgende circulaire is door deze Afdeeling rondgezonden. Wij wenschen der Afdeeling van harte een goeden uitslag toe op hare krachtige pogingen in het belang van den Tuinbouw en van onze Maatschappij. RED.

Juni 1892.

M. M.

De Afdeeling *Gooiland* van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde heeft reeds een vijftienjarig bestaan achter zich. In dezen tijd is veel door deze Afdeeling gedaan, en veel wat den tuinbouw ten goede kwam tot stand gebracht.

De Gooische Afdeeling mocht zich dan ook steeds verheugen in den steun van velen die den tuinbouw beoefenen of daarin belang stellen.

Het ledental was bijna steeds stationair; 90 leden zijn thans ingeschreven, welk getal echter te klein is voor de plannen van het Bestuur, dat gaarne grootere exposities zou houden en in den winter nog meer zou willen doen om het tuinbouwvak ook in deze streken tot eene goede hoogte te brengen.

Met dit doel voor oogen heeft het Bestuur het plan gevormd om de Afdeeling naar **Baarn** en **Soest** uit te breiden en haar naam te veranderen in **Gooi- en Eemland,** welke verandering door het Hoofdbestuur in zijn vergadering van 8 Juni ll. reeds is goedgekeurd. Met deze uitbreiding zal ook het Bestuur vergroot worden en zoo mogelijk met twee leden uit Baarn, Soest of Soestdijk worden aangevuld.

Als lid van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde ontvangt UEd. wekelijks het *Nederlandsche Tuinbouwblad,* waarin alle vragen, die men over tuinbouw en plantkunde wenscht te stellen, beantwoord worden en waarin men verder vindt beschrijvingen van nieuwe planten, nuttige wenken over cultuur, behandeling van plantenziekten, enz. enz.

Ieder lid heeft verder recht van toegang tot alle Tentoonstellingen, Lezingen en Vergaderingen door de afdeelingen, waar ook gehouden, tot de maandelijksche Tentoonstellingen, gehouden in een der zalen van *Natura Artis Magistra* te Amsterdam, tot de Winterbijeenkomsten der Maatschappij enz. De Contributie bedraagt f 5,— per jaar, voor ondergeschikten in het Tuinbouwvak f 3.—

De Afdeeling *Gooiland* hield gedurende de laatste jaren des winters maandelijksche bijeenkomsten, waar in te zenden vragen op tuinbouwgebied onderling werden besproken, terwijl bijna ieder jaar eene Tentoonstelling werd gehouden. (Dit jaar is de Tentoonstelling te Hilversum van 29—31 Juli in het Hôtel *„Het Hof van Holland".*)

Om echter nuttig werkzaam te zijn kan nog veel meer ge-

daan worden, waarom het Bestuur Uw hooggeschatte steun en medewerking verzoekt.

Eene eerste Vergadering, waar de zaak nader wordt besproken, zal worden gehouden te Baarn, in het *Amaliahôtel*, Dinsdag den 5den Juli, 's avonds te 8 uur. *)

Het zal het Bestuur hoogst aangenaam zijn UEd. daar te zien of bij verhindering Uw schriftelijk bewijs van instemming te mogen ontvangen.

Het Bestuur,
R. VAN SUCHTELEN VAN DE HAARE, Bussum, *Voorzitter.*
W. HEIJBROEK JR., Hilversum, *Vice-Voorzitter.*
D. WATTEZ, Bussum.
J. J. JURRISSEN, Naarden, *Penningmeester.*
JACS. SMITS, Naarden, *Secretaris.*

Een zestiental tuinbouwkundigen te Baarn, Soestdijk en Hooge-Vuursche zijn terstond toegetreden als lid van de Afdeeling *Gooi- en Eemland* der *Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.* Later hebben zich hier nog zeven-en twintig nieuwe leden bijgevoegd.

ELK WAT WILS.

Cereus grandiflorus. Op den huize Rhijnhof te Oegstgeest bij Leiden, staat een *Cereus grandiflorus* (acht-Cactus) welke het vorig jaar met *zeven* bloemen heeft gebloeid doch dit jaar *negen* knoppen vertoont, waarvan de eerste zich opende op den avond van 28 Juni.

Rhijnhof 30 Juni '92. G. B.

Asparagus decumbens. Van een plant die men voor het eerst en slechts een oogenblikje heeft gezien is het wel een weinig gewaagd haar zoo aanstonds te verheerlijken. Toch durf ik het hier wel wagen, daar het ijle loof met zijn gebogen korte naaldvormige blaadjes der *Asparagus decumbens* schoon genoeg is om met vreugde bij de bloemisten te worden begroet. Nieuw is deze *Asparagus* zeker niet, al weet ik voor het oogenblik niet te zeggen vanwaar ze komt en hoelang ze reeds bij ons in cultuur is. Maar nieuw of oud, het is een schoone plant. Het loof is niet als *A. plumosa*, doch laat ik mij niet vergissen en plumosus schrijven, als geplet en geschikt voor een ruikertje in het knoopsgat, maar om neer te hangen vanuit een rijke bloemenmassa naar omlaag, of om zich rond te wentelen om een hengsel. Doch binders, die dit lezen, ik laat het aan u het een plaatsje te geven. Gij, waar en hoe gij wilt. Het zal zeker met evenveel vreugde door u worden begroet als door schrijver dezes. Maar zoo het u reeds lang bekend was? . . .

Juni 17. MAIDENHAIR.

Zaaien van Alpenplanten. H. CORREVON beveelt hiertoe een grond aan, die voor één derdedeel bestaat uit heidegrond, voor één derde uit gewone gezeefde bladaarde, en voor één derde uit gehakt en gezeefd *Sphagnum*. Het *Sphagnum* werkt als een spons in den grond, en vormt zoodoende een voortreffelijk middel om de vochtigheid gelijkmatig te doen zijn; tevens geeft het aan de lucht voldoenden toegang om de ontkieming te bevorderen. Het gelukte hem om zaden, die in de gebergten van Servië verzameld en naar Genève verzonden waren, in dit grondmengsel zoo goed te doen kiemen, dat meer dan 80% der zaden in de eerste weken opkwamen. (*Lyon horticole* 1892, blz. 209).

INGEZONDEN STUKKEN.

Het Vondelpark te Amsterdam

Amsterdam, 27 Juni.

Het bestuur van het Rij- en Wandelpark, bekend als het Vondelpark, heeft een verslag in het licht gegeven, loopende van de jaren 1864—1892 en dat dus de geheele geschiedenis van het Amsterdamsche lustoord omvat. Hieraan is het volgende ontleend: Het plan tot stichting van het Vondelpark ging in 1863 uit van den heer C. P. VAN EEGHEN. Reeds in Januari 1864 had zich een uit 33 leden bestaande commissie gevormd, die wilde beproeven het plan tot verwezenlijking te brengen en die reeds dadelijk f 25,000 beschikbaar stelde. — Twee terreinen buiten de Leidsche Poort, groot 79,541 en 33,608 H.A., werden aangekocht voor te zamen f 41,433. Met inbegrip der opbrengst eener inmiddels verspreide circulaire beschikte de commissie over f 82,000. — De aanleg van het Park werd opgedragen aan de vermaarde tuinarchitecten J. D. en J. P. ZOCHER te Haarlem. Reeds den 15den Juni 1864 werd het Vondelpark voor het publiek opengesteld.

Inmiddels was de commissie op uitbreiding bedacht en werd per circulaire f 120,000 gevraagd tot aankoop van de benoodigde gronden. Slechts f 40,000 kwamen in. In 1868 werd wederom een beroep gedaan op de medewerking der welgestelde stadgenooten. Men had f 130,000 noodig, doch ontving slechts f 43,000. — In 1870 werd het plan gevormd een straat — de tegenwoordige P. C. Hooftstraat — aan te leggen op de gronden van het park. Dit gelukte en leverde eene bate op van f 78,000. Dit bedrag, gevoegd bij de bovengenoemde f 43,000, en vermeerderd met f 45,000, tengevolge eener nieuwe circulaire verkregen, maakte de voltooiing van het Vondelpark, waarvoor f 213,000 aan vrijwillige bijdragen was gestort, mogelijk. — Gemiddeld werd voor het park f 3500 per H.A. betaald.

Behalve aan giften en winsten op bouwgrond heeft het Park nog vele legaten ontvangen, o. a. een ad f 115,000 2½ pct. grootboek van den heer A. STELLINGWERF, een ad f 12,000, van mevrouw de wed. VAN DER HOOP en een ad f 5000 van de erven C. P. VAN EEGHEN. — Aan contributies voor kosten van onderhoud, die voor het eerst in 1869 werden verkregen, werd in 1879 bijgedragen voor ruim f 9000. Sedert daalde dat cijfer tot ongeveer f 7000 per jaar. Het gewone onderhoud vordert eene uitgaaf van f 25,000 per jaar. — Ruim f 13,000 wordt opgebracht door de pacht van het Paviljoen, het Melkhuis en de Kiosk. — Wegens den hoogen prijs der omliggende gronden valt aan nieuwe uitbreiding niet wel te denken. Het tegenwoordig bestuur meent, dat daaraan ook geen behoefte bestaat, omdat het meerendeel der wandelaars het Park slechts zelden tot het einde bewandelt.

*) Tot mijn leedwezen was het onmogelijk dit stuk in het vorig nummer te plaatsen. RED.

TENTOONSTELLINGEN

Gooiland. **Rozen en Knolbegonia-tentoonstelling** in het Hotel „Het Hof van Holland" te Hilversum, te houden op 29—31 Juli 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer JAC. SMITS te Naarden.

Dordrecht. Tentoonstelling van **Planten, Groenten, Vruchten, Afgesneden Bloemen** enz., te houden in „Musis Sacrum", van 25—28 Augustus 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer C. KWAST, Secretaris der Afdeeling Dordrecht en Omstreken.

Arnhem. Tentoonstelling **van Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten**, te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling**, op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

's Gravenhage, **Rozen**, ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1**.

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. S. te N. Dank voor Uw bericht, waarvan ik gaarne gebruik gemaakt heb.

Dr. R. B. te W. De drie exemplaren zullen U ditmaal later gezonden worden.

Advertentiën.

Een Tuinman

biedt zich aan, om met **Augustus** of **later** in dienst te treden. Gehuwd, 38 jaren oud, en van den P. G.

Practisch ervaren in alles wat er op een welingericht **BUITEN** vereischt wordt; 6 jaren in zijn laatste betrekking werkzaam geweest en van de beste getuigen voorzien.

Br. fr. D. ROEMERS, *Heereweg, Groningen.*

HAARLEM, Juli 1892.

M. M.

Door deze berichten wij U, dat door het overlijden van den heer A. C. GROENEWEGEN, eigenaar van de firma A. C. VAN EEDEN & Co., de zaken dezer firma worden geliquideerd, en dat de handel in bloem- en moeszaden, overblijvende planten, bol- en knolgewassen, enz., voorzoover het Binnenland betreft, op 1 Juli is overgegaan op den heer **J. E. C. VERNOUT,** die deze zaak op zijn naam zal voortzetten.

Daar de heer J. E. C. VERNOUT sedert 15 jaren bij de firma A. C. VAN EEDEN & Co. werkzaam en hoofdzakelijk belast is geweest met den. nu door hem overgenomen handel in zaden, planten, enz, kunnen wij hem ten zeerste aanbevelen als opvolger der firma A. C. VAN EEDEN & Co., overtuigd, dat hij het in hem gestelde vertrouwen zal weten te waardeeren.

A. C. VAN EEDEN & Co.

HAARLEM, Juli 1892.

M. M.

Onder verwijzing naar bovenstaande heb ik de eer U te berichten, dat door mij de **handel,** voorzoover het Binnenland betreft, **in bloem- en moeszaden, overblijvende planten, bol- en knolgewassen,** enz., der firma A. C. VAN EEDEN & Co. op mijn naam zal worden voortgezet.

Na tal van jaren bij genoemde firma werkzaam geweest te zijn, hoop ik hetzelfde vertrouwen te mogen ondervinden, als steeds door de firma A. C. VAN EEDEN & Co. is genoten; terwijl ik mij zal beijveren dat vertrouwen waardig te maken door solide uitvoering der orders.

Mij beleefd in uwe gunst aanbevelende, heb ik hoogachtend de eer te zijn

UEd. dienaar,

J. E. C. VERNOUT,

Zaadhandelaar en Bloemist.

Voor een Jonkman,

29 jaar oud, P. G., van onbesproken gedrag en voorzien van zeer goede getuigschriften, wordt **PLAATSING GEZOCHT** als **BLOEMISTKNECHT** of als **TUINMAN-HUISKNECHT** op eene kleine **PLAATS.**

Bedoelde persoon ontving zijne opvoeding in de Weesinrichting te Neerbosch.

Brieven te zenden aan de firma W. F. MARÉCHAL, bloemist 's Hertogenbosch, waar tevens nadere inlichtingen worden verstrekt.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde ENT-WAS om koud te enten, (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20, 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (n°. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.** Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

J. KEMP,

Fabrikant, SCHIEDAM.

Bekroond ARNHEM 1879 en AMSTERDAM 1883.

FABRIEK VAN

VERWARMINGSTOESTELLEN

voor PLANTENKASSEN, SERRE'S, BROEIBAKKEN enz.

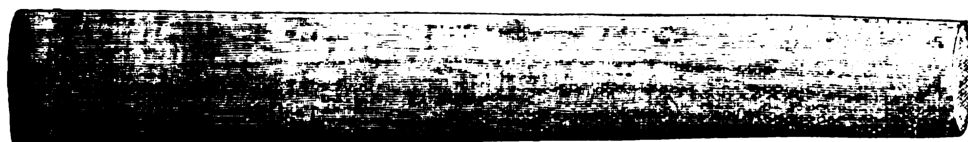
Belast zich ook met alle mogelijke **reparatiën** van dezelve, welke **spoedig** en **billijk** worden behandeld.

CATALOGUS met **vele attesten van tevredenheid** gratis en franco.

BLASS & GROENEWEGEN,

in TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN enz.

DE BILT bij UTRECHT.

SLIJPSTEENTJES, 27 cM. lang en 4 cM. breed.

Uitstekend, zoo voor in huis als in den tuin.

Prijs f 0,25, per 5 stuks f 1,—

Om de kweekers meer gelegenheid te geven tot verkoop, zal ook dit jaar, van **20 AUGUSTUS** tot **20 SEPTEMBER** in

Sandmann's Auctionshalle

(bovenzaal)

een

Vruchten-monster-tentoonstelling

gehouden worden, waarbij de verkoop der tuinproducten naar de monsters zal bewerkstelligd worden.

De tentoonstellers hebben, indien er geen verkoop plaats heeft, in het geheel geen kosten.

Belanghebbenden verkrijgen op aanvrage gratis en franco het **prospectus.**

Berlijn C, Juli 1892.

J. SANDMANN.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ c.M. per 500	f 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	f 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11	„ „ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11	„ „ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11	„ „ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16	„ „ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16	„ „ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18	„ „ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22	„ „ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22	„ „ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen statoin.

BOUQUETTEN,

Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,

W. H. WIND.

Concurreerende prijzen.

De Snelpersdrukkerij **„ERICA"**, *Kanaalstraat, hoek Stationsweg*, beveelt zich voor de levering van alle soorten van drukwerk beleefd aan.

De directeur,
VAN DOBBEN.

Nette Uitvoering.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam.

Zwarte Bessen en Frambozen

te koop gevraagd door

C. Polak Gz.

Groningen.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de
Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

SPIRAEA ASTILBOIDES.

Verkrijgbaar, zoolang de voorraad strekt, bij **SEGERS & Co.,** Bloemisten **Lisse** bij **Haarlem.**

N.B. Men leze de beoordeeling over deze plant in het orgaan voor Tuinbouw „Flora en Pomona" van 24 Juni l.l.

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON**, Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest,** *Dordrecht*.

Per 40 liters à f **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à f **13.30**.

Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Asphalt-Dakpapier,

levert in verschillende kwaliteiten en met alle bijbehoorende artikelen

de Firma Wed. J. W. MELSTER,

ENSCHEDE.

No. 30. ZATERDAG 23 JULI 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 27 Juli a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vriendschappelijke Bijeenkomst.

Ingevolge het besluit der laatste Algemeene Vergadering zal de *Vriendschappelijke Bijeenkomst* van de Leden der Maatschappij dit jaar worden gehouden te Apeldoorn en is die bijeenkomst vastgesteld op **Donderdag 28 Juli** des voormiddags om 11½ uur (spoortijd).

Op dat uur zullen de Leden worden ontvangen in het hôtel Van der Burg alwaar door de Afdeeling eenige ververschingen zullen worden aangeboden.

Vandaar zal eene wandeling worden gemaakt naar het Koninklijk Park „'t Loo" ter bezichtiging van de kassen, gevolgd door een rijtoer over Soeren en Wiessel.

De bijeenkomst zal worden besloten met een gemeenschappelijken maaltijd in het hôtel Röge.

De kosten van den rijtoer zullen niet meer bedragen dan *f* 1.50 en die van den maaltijd met een halve flesch wijn *f* 3.— per persoon.

De Leden die aan deze bijeenkomst wenschen deel te nemen worden *dringend* verzocht daarvan kennis te geven aan den heer W. H. Wind, secretaris der Afdeeling Apeldoorn, vóór of op Maandag 25 Juli met de mededeeling of zij van den rijtoer en den maaltijd of van een van beiden wenschen gebruik te maken.

Voorts wordt nog medegedeeld dat eenige heeren van het Bestuur der Afdeeling zich beschikbaar hebben gesteld om de Leden die op een vroeger uur te Apeldoorn zullen aankomen bezig te houden en hun een en ander van Apeldoorn te laten zien.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Het Hoofdbestuur, het eerste punt van behandeling op de winterbijeenkomst gehouden te Rotterdam op 24 Februari jl., omvattende eenige denkbeelden tot het benoemen van commissiën voor het bezoeken van kweekerijen en het uitreiken van belooningen voor aldaar bevonden uitstekende kweekwijzen en netheid, in overweging genomen hebbende, benoemde, na nauwgezette beraadslaging, eene commissie om over deze zaak nader rapport uit te brengen.

Dit rapport besloot het Hoofdbestuur te doen opnemen in het Nederlandsch Tuinbouwblad, ten einde de Afdeelingen in de gelegenheid te stellen dit tot een punt van behandeling in hare vergaderingen te maken.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Haarlem en Naarden, 11 Mei 1892.

Aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde te Amsterdam.

Naar aanleiding van het onderwerp op de bijeenkomst van 24 Februari 1892 te Rotterdam gehouden als No. 1 op de agenda geplaatst en ingeleid door Jhr. Mr. W. C. A. Alberda

VAN EKENSTEIN te Groningen en de daarover gevoerde discussie, heeft het Hoofdbestuur onzer Maatschappij aan ons de vraag ter beantwoording voorgelegd of het mogelijk en wenschelijk is, om in aansluiting aan de vaste commissiën, plantenverzamelingen bij kweekers en liefhebbers te doen beoordeelen.

Uit de beraadslagingen hierboven vermeld, te Rotterdam gehouden, is gebleken, dat men over het algemeen niet ingenomen was met het door den inleider geuite denkbeeld om commissiën door de Maatschappij te benoemen, die op tijden, aan de bloemisten en tuinlieden onbekend, hunne kweekerijen zouden bezoeken en dientengevolge prijzen voor uitstekende kweekwijze en netheid zouden kunnen worden toegekend. Indien iets dergelijks uitvoerbaar mocht worden geacht, zou het op de wijze als onder anderen door de Tuinbouw-vereeniging te Rijssel geschiedt, moeten plaats hebben binnen den kring der Afdeelingen. Door een onzer is bij die gelegenheid er op gewezen, dat indien door onze Maatschappij in den geest van de denkbeelden van den heer ALBERDA VAN EKENSTEIN iets kan worden gedaan, men dan wellicht best deed het voorbeeld te volgen der Société Nationale d'Horticulture de France te Parijs, waar het sedert een lange reeks van jaren gebruikelijk is, op verzoek van geinteresseerden of van hen die in dezen belang stellen commissiën te benoemen, die op tevoren bepaalde tijden de inrichtingen van kweekers of liefhebbers bezoeken. hetzij om over de geheele inrichting of omtrent enkele daar voorkomende kweekwijzen rapporten uit te brengen. die dan in het orgaan der Maatschappij worden afgedrukt, en tengevolge waarvan belooningen kunnen worden toegekend.

Het is misschien niet overbodig hier in te lasschen wat omtrent de wijze van werken der commissiën van de Fransche Tuinbouw-maatschappij in hare reglementen voorkomt, waarbij moet worden opgemerkt, dat daar ook commissiën bestaan die een anderen werkkring hebben dan die waarop in de vraag van het Hoofdbestuur wordt gedoeld.

Zoo men eene dergelijke *speciale commissie* wenscht benoemd te zien, moet de aanvrage daarvan, om te kunnen worden toegelaten, schriftelijk geschieden met redenen omkleed en vergezeld van eene gedetailleerde nota waarin de aard der voorwerpen wordt kenbaar gemaakt, die moeten onderzocht worden.

Indien dergelijke aanvraag wordt gedaan door een tuinman in dienst of door een werkman van een industrieele onderneming, moet er bovendien aan toegevoegd zijn de toestemming van den eigenaar of den patroon.

De commissiën brengen verslag uit aan de Maatschappij en kunnen besluiten of tot het toekennen van aanmoedigingen of tot verwijzing naar de commissie van belooningen.

Deze commissie der belooningen is samengesteld uit zes leden van het Hoofdbestuur, jaarlijks daartoe aangewezen, en de Voorzitters der verschillende commissiën met den Secretaris-Redacteur als permanente Secretaris.

Naar aanleiding der in hare handen gestelde verslagen heeft zij het recht voorstellen te doen tot het toekennen van belooningen, zoo noodig na den rapporteur der speciale commissie te hebben gehoord

Daar bij de Fransche Maatschappij alle functiën, behalve die van den Secretaris-Redacteur, zonder vergoeding worden bekleed, wordt ook geen vergoeding aan de speciale commissie toegekend. Echter worden vergoed de kosten van verplaatsing aan elk lid dat door den Voorzitter is benoemd of dat op uitnoodiging van den Voorzitter door een der Comité's is aangewezen om deel uit te maken van een jury of van eene commissie. Die vergoeding wordt alleen toegekend wanneer de werkzaamheid geschiedt buiten de grenzen van het Departement van de Seine en men werkelijk aan de werkzaamheden dier jury of dier commissie heeft deelgenomen.

De vergoeding is vastgesteld op 15 centimes per afgelegden kilometer. Betaling kan alleen worden gevorderd nadat het verslag is overgelegd, en is niet meer invorderbaar drie maanden na den dag waarop aan de opdracht werd voldaan.

Commissiën die recht geven op dergelijke vergoeding mogen nooit meer dan drie leden tellen.

Ten einde aan te toonen op welke wijze de instelling der speciale commissiën van de Fransche Tuinbouwmaatschappij werkt ten opzichte van de bezoeken aan inrichtingen gebracht, zij hier opgesomd datgene wat op dit gebied binnen een jaar (1881) in het orgaan wordt medegedeeld. Men vindt in dien jaargang van het tijdschrift de volgende rapporten.

1. Over de inrichting der heeren PIGNY PÈRE & FILS, onderzocht op hun verzoek door eene commissie benoemd door het Comité d'Horticulture, die de hoogste onderscheiding zou hebben willen voorstellen, zoo de heeren PIGNY daarvoor niet buiten aanmerking hadden willen blijven.

2. Over de aspergekweekerij van den heer ISIDORE PONCE te Clichyla-Garenne (Seine) op hun verzoek onderzocht door eene commissie benoemd op eene vergadering der maatschappij zelve. De commissie heeft de goede inrichting der kweekerij geprezen maar daar die uit een liefhebbers oogpunt was aangelegd, kon die voor marktdoeleinde niet tot voorbeeld gesteld worden. daar niet op groote productie gelet werd.

3. Over den tuin van den heer RAQUIN, grondeigenaar, Fontenai sur Bois (Seine.) Deze had tot den Minister van landbouw het verzoek gericht om zijne tuinen met het oog op zijne wijze van behandeling der vruchtboomen door eene commissie te doen onderzoeken. De minister had de zaak in handen der maatschappij gesteld, die op eene van hare vergaderingen de commissie benoemd had. De commissie erkent de waarde van de methode van den heer RAQUIN, die geheel zijn eigen leermeester in deze is geweest, hem tevens uitnoodigende zijn stelsel van werken te verbeteren door rekening te houden met de kweekwijzen die als de besten erkend zijn.

4. Over het kasteel van Bagatelle, eigenaar SIR RICHARD WALLACE, door eene commissie benoemd op initiatief der maatschappij. De commissie stelt de innigste dankbetuiging voor aan den eigenaar en de hoogste onderscheiding aan den tuinbaas BALER en vraagt opname van het verslag in het orgaan der maatschappij.

5. Over de vruchten- en groentenkweekerij van den heer JUMET te Chambourcy (Seine & Oise.) De commissie werd benoemd op verzoek van den heer HENRI LEPÈRE FILS, tuinbaas bij Baronesse VON ROTSCHILDT. De commissie brengt een uitvoerig rapport uit en stelt voor dat te verzenden aan de commissie voor de belooningen.

6. Over de knolbegonias gewonnen door den heer M. A. MALET. De commissie werd op verzoek benoemd op eene algemeene vergadering. De commissie besluit met algemeene stemmen den heer Malet geluk te wenschen met de verkregen uitkomsten en stelt voor haar verslag te verzenden aan de commissie voor de belooningen met eene bijzondere aanbeveling.

7. Over de kweekerij van Chasselaswijngaarden van den heer CHAPOTTE te Conflantseinte-Honorine (Seine et Oise). Over deze kweekerij was reeds September 1875 tengevolge van het bezoek eener commissie een verslag uitgebracht, dat in het orgaan der maatschappij was opgenomen. Er was nu een nieuw commissoriaal onderzoek gevraagd en toegestaan. De commissie is eenstemmig om, de nieuwe uitkomsten in aanmerking genomen, eene hoogere onderscheiding te vragen dan vroeger verleend werd, en stelt dientengevolge voor haar verslag aan de commissie van belooningen te verzenden.

8. Over de bijzondere kweekwijze van den heer TRUFFAUT. Er wordt niet medegedeeld hoe de commissie benoemd werd en hare conclusie strekt om het verslag op te nemen in het orgaan der maatschappij en het te verzenden aan de commissie van de belooningen met bijzondere aanbeveling.

9. Over de kweekerij van knolbegonia's van den heer JULES ALEXANDER, tuinman van den heer CUVELIER te Bourg-la-Reine (Seine). Het onderzoek geschiedde op aanvraag van den tuinman, daartoe gemachtigd door zijn patroon en de commissie werd door de maatschappij benoemd. De commissie betuigt den heer CUVELIER dank voor de goede ontvangst en besluit met algemeene stemmen, met het oog op de uitmuntende wijze van kruising door den heer ALEXANDER toegepast, tot verzending van haar verslag aan de commissie der belooningen.

10. Over het buitengoed van den heer POIRET te Gonesse. De commissie is benoemd op verzoek van dien heer, teneinde

de werkzaamheid van diens tuinman, den heer ADRIEN MELOGE, te beoordeelen. De commissie is met hetgeen ze gezien heeft zeer ingenomen; niet te min wenscht zij hare conclusie uit te stellen tot op een later tijdstip, wanneer zij een oordeel zal kunnen vellen over de definitieve uitkomsten en is eenstemmig om den tuinman aan te moedigen op den ingeslagen weg voort te gaan.

11. Over de knolbegonia's van de heeren COUTURIER ET ROBERT. De commissie werd benoemd, ingevolge aanvrage door het Comité de Floriculture. Zij besluit den heeren hare gelukwenschen aan te bieden en ze vraagt een hooge onderscheiding omdat door hen het meest is gedaan ter verbetering der enkele Begonia's, daar zij de fraaiste gewonnen hebben, hetgeen gebleken is op verschillende tentoonstellingen, waar zij de eerste prijzen hebben behaald. Voorts noodigt zij hen uit om op eene genoemde aanstaande vergadering der Maatschappij een zeker aantal planten dier Begonia's in te zenden gekozen uit de zaailingen op de kweekbedden, opdat de liefhebbers, die ze niet op de groeiplaats zelve kunnen komen zien, ze op de vergadering konden leeren kennen.

De gegeven korte uittreksels uit de verslagen der bezoeken van tuinen, toonen voldoende aan op welke verschillende wijzen de Fransche commissiën te werk gaan. Men vindt voorts in de verslagen een aantal geschiedkundige en andere bijzonderheden omtrent de bezochte inrichtingen, die blijkbaar door de eigenaars zijn verstrekt en tot goed begrip der behandelde onderwerpen noodig schenen.

Dergelijke officieele waardeering van tuinen komt geheel overeen met de overal in Frankrijk te vinden richting van hoogen prijs te stellen op officieele erkenning van verdienste, omdat dergelijke onderzoekingen, wanneer zij door gunstige rapporten gevolgd worden, den weg banen tot het verkrijgen van onderscheidingen vanwege de Regeering en waarbij volgens vaste regelen en stelselmatig schijnt te worden te werk gegaan.

In landen, waar bij de Regeering in de eerste plaats en bij het volk in het algemeen het streven naar officiëele erkenning minder op den voorgrond treedt, zullen dergelijke officieele bezoeken van tuinen wellicht minder gezocht en gewaardeerd worden. Daar wordt, zooals vooral bijv. in Engeland, hetzelfde bereikt op andere wijze, namelijk door tusschenkomst van de tuinbouwpers. Deze geeft geregeld verslagen van de groote tuinbouwinrichtingen op verschillende tijden van het jaar of van speciale kulturen die de algemeene aandacht getrokken hebben. Veelal geschiedt dergelijk bezoek ook op verzoek der eigenaars en de bijzondere verslaggevers, die de pers soms voor dat doel heeft, putten hunne berichten evenzeer meestal grootendeels uit de hun door de eigenaars verstrekte mededeelingen. Ook hier te lande wordt deze weg door de tuinbouwbladen, zoo niet geregeld, toch in vele gevallen gevolgd.

Overal waar dergelijke bezoeken plaats hebben, hetzij in Frankrijk, Engeland, hier te lande of elders, geschieden ze op verzoek of met toestemming der eigenaars, welk verzoek en welke toestemming der eigenaars alleen dan gedaan of verkregen wordt, wanneer de toestand der inrichtingen zoo is, dat er op zeer gunstige rapporten gerekend kan worden; denkbeelden van afkeurende kritiek moet men bij deze wijze van handelen geheel laten varen. Wanneer, zooals in Frankrijk soms gebeurt, eene minder warme aanbeveling eener inrichting voorkomt, zal dat wel meestal het gevolg zijn, dat de eigenaar er van met eigen handelingen bijzonder is ingenomen, zonder genoegzaam op de hoogte te zijn van hetgeen er buiten hem in gelijke richting gedaan wordt; personen gelijk ze nu en dan overal voorkomen.

Wanneer wij nu komen tot de beantwoording der vraag van het Hoofdbestuur, zoo zij in de eerste plaats opgemerkt dat eene vastknooping van het onderzoek der tuinen aan den werkkring der vaste commissiën ons ondoelmatig voorkomt.

Het geval dat nieuwe planten van dien aard zijn dat ze niet kunnen worden ingezonden in haar geheel, en dus eene beoordeeling naar behooren op de vergadering der vaste commissie niet kan plaats hebben, is voorzien in art. 14 van het huishoudelijk reglement der Bloemen- en Planten-Commissie, waar op grond van de inzending van een gedeelte van zulke planten, (bloem, blad of tak), dat wel altijd mogelijk zal zijn, een nader onderzoek in loco mogelijk wordt gemaakt.

Dit artikel schijnt geheel te voldoen aan dat onderzoek, hetgeen noodig mocht kunnen zijn binnen den kring der werkzaamheden voor de vaste commissiën bepaald, en is mede in overeenstemming met het vroeger geldende reglement omtrent het keuren van nieuwigheden.

Wenscht men een onderzoek der tuinen als boven omschreven, dan zal daarvoor een geheel afzonderlijke en nieuwe regeling moeten gevonden worden, geheel onafhankelijk van den werkkring der vaste commissiën, omdat men hier een ander soort van belooningen zal moeten beschikbaar stellen dan bij die commissiën bestaan en omdat ook de beoordeeling op andere wijze zal moeten geschieden.

De eerste vraag is echter, of deze aangelegenheid reeds genoegzaam voorbereid is om eene definitieve regeling ervan te kunnen voorstellen? Zou het niet raadzaam kunnen zijn op enkele punten vooraf advies der Afdeelingen in te winnen om, naar gelang blijkt dat bij bloemisten en liefhebbers meer of minder ingenomenheid met de zaak bestaat, al of niet een voorstel te doen. Wel hebben zich op de winterbijeenkomst enkele stemmen ten gunste van eene dergelijke instelling verklaard, maar het punt zelf zooals het hier is uiteengezet, kon niet in grondige behandeling komen omdat men er niet op was voorbereid.

Wanneer een voorstel door het Hoofdbestuur te dezer zake aan de algemeene vergadering wordt gedaan en door deze misschien medegaande met het Hoofdbestuur wordt aangenomen, zijn twee zaken mogelijk, of men maakt er weinig of geen gebruik van, of men maakt er veel gebruik van. In het eerste geval kan de zaak best achterwege blijven, in het tweede geval staat men voor eene nieuwe vraag: die der uitvoerbaarheid. Zal het gemakkelijk zijn voor vele en herhaalde bezoeken zonder vergoeding de geschikte personen te vinden om leden der commissie te zijn, en, zoo men vergoeding geeft, niet alleen voor reiskosten maar ook voor tijdverlies, zullen dan de financiën der Maatschappij deze uitgaven op den duur kunnen dragen.

Mocht men tot het instellen van *speciale commissiën* tot het onderzoek van tuinen enz. wenschen over te gaan, dan zal in de eerste plaats moeten worden bepaald op welke wijze de aanvraag van zoodanig onderzoek zal moeten geschieden.

Die aanvrage zal moeten worden gedaan door den bezitter der inrichting of, wanneer het een tuinman geldt, door dezen ondersteund door zijnen patroon en de verzoeken zullen moeten worden gericht aan den Voorzitter der Maatschappij. Maar zal men dit voldoende achten of zal men er de voorkeur aan geven dat het verzoek bovendien ondersteund wordt of door eene afdeeling of door drie leden der maatschappij om in aanmerking te kunnen komen. Het spreekt van zelven dat alleen op dergelijke aanvragen zal kunnen worden gelet wanneer die uitgaan van leden der Maatschappij.

Een tweede vraag kan zijn: zal, wanneer een dergelijk verzoek in behoorlijken vorm is ingekomen, onder overlegging van eene nota zoo nauwkeurig mogelijk de gronden omschrijvende waarop het verzoek wordt gedaan (evenals in Frankrijk gebruikelijk is), de Voorzitter onmiddellijk de commissie benoemen of zal dit door het Hoofdbestuur geschieden of door eene commissie uit het Hoofdbestuur of op andere wijze.

Voor elk onderzoek zal eene bijzondere commissie moeten worden benoemd, evenals in Frankrijk, van drie leden. In Frankrijk bestaat de gewoonte dat zich andere leden der Maatschappij bij de commissien kunnen voegen en bij het bezoek tegenwoordig zijn. Deze vallen dan niet in de termen van vergoeding te verkrijgen. Overweging verdient of men dit al of niet zal toelaten.

De benoemde commissien moeten met den eigenaar of den tuinman der te bezoeken inrichting in overleg treden omtrent den tijd wanneer het bezoek zal plaats hebben.

Wanneer achtereenvolgens door verschillende eigenaars een onderzoek van hetzelfde plantengeslacht in hunne kweekerij verzocht wordt, kan het aanbeveling verdienen dezelfde personen als leden van de commissie tot onderzoek te benoemen.

De commissien zullen schriftelijk verslag moeten uitbrengen

en te dien einde uit hun midden een rapporteur moeten benoemen, tenzij die reeds bij de benoeming wordt aangewezen. In allen gevalle moet bij de benoeming op deze omstandigheid gerekend worden.

De uit te brengen verslagen kunnen in sommige gevallen van betrekkelijk grooten omvang zijn, daar het niet aangaat de gegevens die de eigenaars aan de commissien verstrekken te zeer in te krimpen. Dit mag wel in het oog gehouden worden bij de overweging op welke wijze aan de verslagen der commissien openbaarheid zal worden gegeven. Ingeval die in het tuinbouwblad moeten komen, zouden ze daar een groote plaats kunnen innemen als o. a. ook het geval is in het Journal de la Société Nationale d'horticulture de France.

De vraag zal moeten worden gesteld of de commissiën alleen verslag zullen uitbrengen dan of zij ook tevens het recht zullen verkrijgen belooningen toe te kennen. Verkieslijker schijnt den in Frankrijk gevolgden weg te kiezen en aan de commissie alleen het recht van advies toe te kennen en de besluiten omtrent de belooningen te doen nemen of door het Hoofdbestuur of door eene door het Hoofdbestuur benoemde commissie, samengesteld op die wijze als zulks in Frankrijk geschiedt.

Voorts zal men hebben te overwegen waarin de belooningen zullen bestaan. Getuigschriften als door de vaste commissiën worden verleend schijnen hier niet in aanmerking te mogen komen, wel bronzen, zilveren, verguld zilveren en gouden medailles alsmede Eerediploma's, misschien kunstvoorwerpen met inscriptie. In gevallen waar het geldt beginnende nieuwe kweekerijen waar herhaald onderzoek is te voorzien of ingeval dezelfde inrichting om verschillende redenen herhaaldelijk bezocht wordt, zouden bij wijze van rappel van vroegere bekrooningen later onderscheidingen van hoogeren rang dan in den beginne kunnen worden toegekend.

Wanneer de aanvragen tot onderzoek van inrichtingen zeer talrijk werden zou het overweging verdienen, of men ook verschillende permanente commissiën zou benoemen die voor een jaar werden benoemd en waarvan elk een deel der bezoeken zou op zich nemen, terwijl het bezoek van gelijksoortige inrichtingen aan dezelfde commissie werd opgedragen.

De financiëele regeling ten opzichte der commissiën zou een punt van bijzondere overweging moeten uitmaken.

De velerlei punten, die in deze aangelegenheid noodzakelijk in behandeling moeten komen, hebben ons tot de overtuiging gebracht, dat wij voor het oogenblik best aan het ons door het Hoofdbestuur gegeven mandaat zouden voldoen door de bovenstaande uiteenzetting van hetgeen bij een voorstel tot het benoemen van commissiën tot onderzoek van inrichtingen moet in het oog gehouden worden, aan het Hoofdbestuur de beslissing overlatende of men thans het oogenblik reeds het juiste acht om dergelijk voorstel op de eerstvolgende algemeene vergadering te doen, dan of het wenschelijker zou zijn de zaak nog vooraf eens op eene winterbijeenkomst ter bespreking aan de orde te stellen, dan tot voorloopig advies te stellen in handen der afdeelingen.

J. H. Krelage.
J. J. Jurrissen.

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 13 Juli 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen toegekend zijn.

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Vriesea splendens gigantea*, als nieuwe plant ingezonden door den heer C. W. R. Scholten Jr. te Amsterdam.
2. *Gladiolus brevifolius* var. *luteus*, ingezonden als nieuwe plant door de heeren Gebroeders de Graaff te Leiden.
3. *Victoria violier (Cheiranthus incanus semperflorens fl. pl. Hort. Dammann 1890)*, ingezonden als nieuwe plant door den heer Phil. Henkel te Hilversum.
4. *Bomaria Lehmanni* Bkr., als onvoldoend bekende plant.
5. *Canna Madame Crozy*, als nieuw ingevoerde plant.
6. *Lilium Grayi* S. Wats., „ „ „ „
7. „ *maritimum* Kell., „ „ „ „

De planten sub. 4—7 van den heer C. G. van Tubergen Jr. te Haarlem.

Getuigschriften 2e Klasse voor:

1. *Canna hybrida n°. 1*, als nieuw gewonnen plant ingezonden door den heer J. C. de Lange te Rotterdam.
2. *Polygonum sphaerostachyum*, als onvoldoend bekende plant ingezonden door den heer C. G. van Tubergen Jr. te Haarlem.

Botanisch Getuigschrift voor:

1. *Wurmbea divisa*, als nieuw ingevoerde plant ingezonden door de firma E. H. Krelage en Zoon te Haarlem.

Eervolle vermelding voor:

1. Verzameling *Iris Kaempferi* in vijf nieuwe verscheidenheden, ingezonden door de firma Zocher en Co. te Haarlem.

Dankbetuigingen voor:

1. Verzameling *Lilium* hybriden *(umbellatum* × *Thunbergianum)*, ingezonden als nieuw gewonnen planten door de kweekerij „Tottenham" te Dedemsvaart.
2. Verzameling bolgewassen in 7 soorten, als belangrijke verzameling.
3. Verzameling *Calochortus* in 11 soorten en verscheidenheden.

De inzendingen sub. 2 en 3 van den heer C. G. van Tubergen Jr. te Haarlem.

Teruggevraagd werden:

1. *Anguloa purpurea*, ingezonden door den heer A. W. Drost, omdat tijdige aanmelding verzuimd werd, en dus die leden welke meer in het bijzonder Orchideeën beoordeelen, niet opgeroepen waren.
2. *Begonia tuberosa erecta „Bizarre"*, ingezonden door den heer J. T van den Berg, omdat het der Commissie niet mogelijk was, zich een juist oordeel te vormen van de houding der bloemen, daar slechts afgeplukte (zéér fraaie) bloemen ingezonden waren.

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

1. *Clivia* met bonte bladeren, ingezonden als nieuw gewonnen plant door den heer J. G. Ballego te Leiden, omdat slechts die bladeren welke reeds duidelijke teekenen van verval vertoonden, goed bont waren.
2. *Begonia tuberosa fl. pl., Marie Ladent, Marie Lenz* en *Alexandrina Lequin*, alle ingezonden als nieuw ingevoerde planten. De Commissie staafde met voldoening, dat hier te lande reeds veel betere verscheidenheden waren gewonnen.
3. *Viola hybr. (tricolor* × *alpina), Bleu blond, Countess of Hopetown, Formosa, Gypsie's Bride, Lottie, Pythio, Queen of crimsons, Royaltie, Souvenir* en *The means*, alle ingezonden als nieuw ingevoerde planten, evenals de sub. 2 genoemde Begonia's, door de firma E. H. Krelage en Zoon.
4. *Lilium canadense* var. *flavum* en var. *parvum, Lilium concolor pulchellum* en *L. Humboldtii*, ingezonden als onvoldoend bekende planten door den heer C. G. van Tubergen Jr.
5. *Azalea pontica*, welriekend en met witte bloemen, ingezonden door de kweekerij „Tottenham" te Dedemsvaart.

Thans volge de mededeeling, dat de verzameling bolgewassen van den heer Van Tubergen, bestond uit: *Allium kansuense, Alstroemeria pelegrina alba, Bloomeria aurea, Brodiaea ixioides* en *volubilis, Cooperia pedunculata* en *Triteleia laxa*. De verzameling *Calochortus*, van denzelfden inzender, bestond uit de volgende verscheidenheden en soorten: *albus, luteus, Nuttali, Palmeri, pulchellus, splendens, venustus, venustus oculatus, venustus citrinus, venustus purpurascens* en *venustus roseus*.

Aanwezig waren de heeren Joh. de Breuk, Voorzitter, J. Th. van den Berg, A. Fiet, S. A. de Graaff, G. A. Kuijk, J. C. de Lange, I. J. Kerbert, D. Wattez, W. H. Wind en

B. A. Plemper van Balen,
Secretaris der Bloemen- en Planten-Commissie.

Amsterdam, 13 Juli 1892.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

INGEZONDEN STUKKEN.

Kleine Tuinen.

(*Overgenomen uit de Provinciale Geldersche- en Nijmeegsche Courant*).

In het begin dezer maand betrokken wij een andere woning.

Zij is geheel nieuw gebouwd en keurig ingericht. Een flinke vestibule, een ruime suite, gemakkelijke trappen, luchtige slaapkamers, enfin alles zooals men dat kan wenschen.

In het bijzonder heb ik gelet op een veranda die uit de huiskamer gemakkelijk toegang geeft tot den tuin. Als een groot liefhebber van bloemen wil ik mijn tuin bij het huis aantrekken d. w. z. hij moet zoo ingericht worden dat hij een deel van het huis uitmaakt, en om daartoe te geraken moet er eenige overeenstemming zijn tusschen den een en den ander. Nu zijn mijn vertrekken eenvoudig, maar netjes gemeubileerd. Ik houd veel van een geregelde indeeling en heb dus alles eenigszins symmetrisch geplaatst. De tafels in den midden of voor het midden raam, de stoelen en kastjes aan den muur; ik heb iets tegen die losse indeeling, die mijn buurman artistiek noemt en daarom meen ik dat ook in mijn tuin een regelmatige indeeling wel zou voldoen. Dit verdient bovendien ook daarom nog aanbeveling omdat de tuin niet groot is en er dus te weinig ruimte is voor een vrije verdeeling, en omdat hij ingesloten is door vier rechte muren, die, als hier op dit kleine plekje nog sprake kon zijn van iets landelijks, daaraan alle illusie benemen. Mijn tuin moet dus in den geest van mijn vertrekken ingericht worden. Nu sprak mijn buurman laatst van een zekere mode op tuinbouwgebied, die voorschrijft dat het terrein geheel open moet gehouden worden. Daar heb ik wel wat op tegen. In de eerste plaats moge hier de vraag gesteld worden: kan er op het gebied van tuinaanlegkunst gesproken worden over de zoo grillige mode. Is zij een kunst, dan heeft de mode op haar karakter weinig invloed.

Wel bestaan er richtingen, maar deze hebben een geheel anderen oorsprong dan de mode.

Zij zijn een gevolg van den geheelen maatschappelijken toestand. De stijl van den een of anderen tijd is nauw verbonden aan alles wat op zoo'n tijdperk betrekking heeft. De mode kan alleen invloed uitoefenen op enkele onderdeelen.

Het geheel openhouden van een terrein is het vervallen in het eene uiterste, waarom men vroeger het andere huldigde, toen men alles vol plantte. Noch het een, noch het ander mag plaats hebben. Een juiste verdeeling van open vlakten en beplante gedeelten zal wel steeds de goede opvatting blijken te zijn.

Deze verdeeling wil ik ook toepassen op mijn tuin en daar de regelmatige stijl mij hier het geschiktst voorkomt, zal een rechthoekig gedeelte met bloemen en planten versierd en verder met graszoden belegd (men noemt dit een parterre) het midden innemen.

Twee wegen op eenigen afstand van den muur loopen om dit parterre en laten dus plaats over voor een strook gronds, waarop langs den muur geplant kan worden, teneinde deze eenigszins te bekleeden. Dit bekleeden van den muur en de indeeling van het parterre eischen de meeste zorg.

Onder Lodewijk XIV werden de teekeningen voor deze parterres met zeer veel zorg gemaakt, zoodat zij dan ook tot den stijl, die naar dezen vorst genoemd is, behooren.

In de eerste plaats vindt men de P. de broderie, samengesteld uit lage hegjes en figuren van de voetpaden, zoodanig geplant als het borduurwerk op stoffen wordt uitgevoerd. De grond werd dan met wit zand of eene andere gekleurde stof bestrooid.

Verder had men P. à compartiments. Dit waren terreinen symmetrisch in gelijke vakken verdeeld, die gedeeltelijk door gazons en door broderiewerk werden ingenomen en door smalle paden doorkruist waren.

In Engeland voerde men toen in de Engelsche paterres, bestaande uit gazon, omringd door bloemrabatten en doorsneden met smalle paden, die met zand bestrooid werden.

De P. découpés waren samengesteld uit smalle strooken met bloemen beplant en ingesloten met palmhegjes waaromheen weer met zand bestrooide paadjes.

Mijns inziens is uit deze wel een keuze te doen — men zou zelfs elk jaar een andere teekening en indeeling kunnen nemen en met de tegenwoordige groote en rijke keuze van bloemen en sierplanten kan hier een schoone, ja zelfs rijke versiering gemaakt worden. Een afzonderlijke studie verdient de verdeeling van de kleuren als de lijnen zijn ontworpen; de groei en schakeering van de bloemen en planten moet in het oog gehouden worden; voor iemand die voldoende zorg kan wijden aan zijn bloemen, is hier veel voldoening te oogsten.

Hoe de muren te maskeeren, is een afzonderlijke vraag.

Soms, om niet te gewagen van de gewone wijze van bedekken door klimplanten, worden op kunstige wijze de muren bekleed met rotssteenen of nagebootste ruwe steen, zoodat men zich kan voorstellen dat rots of grotwerk den achtergrond vormt. De wijze waarop de steenen in de natuur gestapeld of dooreen geworpen zijn, de kleur van bazalt, graniet, enz. wordt dikwijls kunstig nagebootst.

In de 16e eeuw maakte men in de tuinen veel gebruik van treillage. De weelde in dit latwerk was zelfs zeer groot maar het duurde slechts eenige aren. Berceaux, cabinets, portiques, pavillons, colonnes, enz. vormden soms geheele gebouwen in schoonen bouwkundigen stijl, gedeeltelijk begroeid met klimplanten.

De muren in onze tuinen zouden zeker minder eentonig zijn als we ze bekleedden met zulk latwerk. Een berceau, een kleine colonade of iets dergelijks verbreekt de rechte lijnen, geeft diepte aan den achtergrond en maakt dat hier minder het denkbeeld ontstaat ingesloten te zijn. In de nissen en op de kolommen geven beelden en vazen een schoone versiering. Zelfs werden hier vroeger spiegels en fonteinen te hulp geroepen. Zoover behoeft men echter niet te gaan, een eenvoudig latwerk in gebogen en rechte lijnen breekt reeds veel de eentonigheid.

Iedere streek heeft haar eigenaardige voortbrengselen, maar de warme plaatsen hebben daarbij, wat qualiteit en quantiteit der productie betreft, veel op de minder gunstig gelegen voor.

Het fruit uit Zuid-Europa met zijn gunstige warme ligging wint het van het onze door saprijkheid, geur en aroma, maar als er sprake is van voedzaam, duurzaam ooft dan moet men den blik naar noordelijker streken slaan.

Als een echt product onzer noordelijk gematigde luchtstreek bekleedt de appel een eerste plaats. Eerst ten noorden van Parijs is het klimaat geschikt voor het aanplanten van appelboomen in het groot. De opbrengst van deze vrucht bereikt haar hoogste toppunt bij de Belgisch-Fransche grenzen, maar de hoedanigheid van dit fruit kan niet opwegen tegen de hier te lande en in Duitschland gewonnen appelen, wat dan ook op de vreemde markten genoeg bekend is. Voor de keuken en voor de fabrikatie van appeljam, worden onze appelen uitgevoerd naar Engeland, terwijl zij hier te lande, behalve voor voedsel, ook tot appelsiroop verwerkt worden.

Hoewel de appel niet dien rang voor het dessert bekleedt dien de peer inneemt, mag zij daar toch niet ontbreken, want vele soorten bezitten een zachten, frisschen en geurigen smaak, en blijven tot laat in den winter goed. Zij versieren door hun schoon geteekende kleuren, vroolijk afstekende tegen de groene dessertbladeren, de tafel.

Ons klimaat is niet zoo geschikt voor de kultuur van peren als Frankrijk. Zulke sappige, zoete en groote vruchten als daar gewonnen worden kan men hier niet oogsten. Toch zijn er enkele soorten die de Fransche peren zeer nabij komen, als men ze goed behandelt; een warme standplaats en luchtige goede bodem is een eerste vereischte en zijn er vele soorten die als hoogstam, kroonboom, geen goede vruchten willen leveren, dan kweeke men hen in den dwergvorm of als leiboom tegen den muur. Beter beschut dan in den kroonboomvorm en warmer geplaatst leveren zij dikwijls overvloedig.

De als kroonboom gekweekte peersoorten, die hier rijp worden, zijn meest allen vroege handperen, die dus geen gevaar loopen door een vroeg invallende koude in het rijpen verhinderd te worden, en verder stoofperen.

Naast den appel komt dus, wanneer de bodem en ligging goed zijn, de peer als vruchtboom voor onze tuinen in aanmerking, maar wijl deze boom gevoeliger is dan de appelboom, is het moeilijk te zeggen op welke der vijf conditiën: goede standplaats, vruchtbaren bodem, juisten vorm, krachtigen boom of fijne soort, het meest moet gelet worden.

Zooals boven reeds gezegd is, eischen vooral de late peren een warme plaats waar ook het licht aan alle zijden vrijen toegang heeft, zelfs tot op den bodem.

Alle vruchtboomen moeten een krachtigen grond hebben; behalve om te groeien hebben zij veel voedsel noodig om te dragen, en waar dit voedsel ontbreekt wordt weinig voortgebracht.

Men beweert wel eens dat appel- en pereboomen de gewoonte hebben om het andere jaar vruchten te dragen, en haalt alsdan voorbeelden uit eigen omgeving aan. Zeker is dit een eigenaardig verschijnsel dat zich echter oplost als men nagaat hoe de boomen gevoed worden. Waar niet alle jaren een gezonde boom geladen is, zal de bodem arm zijn, en moet door goed mesten de vruchtbaarheid gekocht worden.

Wanneer men reeds in den winter wil zien of een appel- of pereboom, zal bloeien, zoekt men naar de vruchtknoppen, die door bijzondere dikte spoedig van de houtknoppen te onderscheiden zijn. Deze knoppen zijn reeds in den vorigen zomer gevormd en bevatten een goede hoeveelheid voedsel tot het vormen der bloemen, vroeg in het voorjaar, als nog weinig voedsel uit den grond wordt aangevoerd. Draagt nu een boom op een armen bodem staande, het eene jaar vruchten, dan kan hij niet te gelijkertijd zorgen voor het plaatsen van voedsel in de nieuwe vruchtknoppen, maar moet dat uitstellen tot een volgend jaar.

Door mesten dwingt men de boomen tot het voortbrengen van goed ontwikkelde vruchten en tegelijkertijd tot het vormen van krachtige vrucht knoppen, zoodat onder overigens gunstige omstandigheden onze boomen alle jaren zonder zich uit te putten, zullen dragen.

Een goede vorm is mede een zaak van veel gewicht bij onze fruitboomen. Hoe dikwijls gebeurt het niet dat een boom maar niet dragen wil en eerst onder een anderen vorm gebracht, vruchten zet. Een hard groeiende boom wil niet gedwongen worden in een kleinen vorm te groeien. Er zijn soorten die alleen als hoogstam vruchten willen geven en door het snoeimes gedwongen tot pyramide- of leiboom ons weinig opleveren. Eveneens zijn er soorten die als kroonboom te veel wind vangen voor de groote vruchten of het te koud hebben om rijp ooft te leveren. Steenachtige gescheurde peren plukt men soms van dezelfde soort, die elders sappige vruchten geeft; bodem en vorm zijn daarvan veelal de oorzaak.

In kleine tuinen kan men natuurlijk niet veel groote boomen plaatsen.

De afstand waarop kroonboomen geplant moeten worden is, al naar mate hun groei, 6 tot 10 meter en wil men dus meer soorten hebben dan plante men boompjes in den vorm van pyramiden, die door snoeien klein gehouden worden en dan op 3 à 4 meter onderlingen afstand geplaatst worden. Een zeer beknopte vorm is die van de snoer. Deze bestaat uit een enkel stammetje, dat van onder tot boven bekleed is met korte takjes waaraan de vruchten groeien. Dergelijke boompjes kan men op 2 meter afstand zetten.

De muren van een tuin kunnen bekleed worden met plat geleide boomen, welke zich ook leenen om togen vrijstaand latwerk midden in den tuin langs een pad geplant te worden.

Snoeien is zilver, niet snoeien is goud.

Ziedaar een variatie op een oud thema maar evenals dit, een regel niet zonder uitzonderingen. Er zijn gevallen waarin men spreken moet en zoo zijn er ook omstandigheden waarin men snoeien moet. Snoeien moet echter uitzondering blijven, evenals zwijgen regel, en spreken mag dan alleen plaats hebben als het past. Snoeien noch spreken mogen gewoonte worden, zij kunnen dan beide veel kwaad doen en beter is het dus hen geheel na te laten dan slecht te snoeien en kwaad te spreken.

Het snoeien kan men ook vergelijken bij de strenge middelen, die gebruikt worden bij het dresseeren van dieren. Met een zachte doch vaste hand ontstaan betere uitkomsten dan door strenge tucht.

Onder het hier bovenbedoelde snoeien wordt niet verstaan de algemeene behandeling onzer boomen, maar het slaat op de eigenlijke beteekenis; het sterk insnijden en het wegnemen van zware takken; dit moet uitzondering zijn bij de kultuur van alle gewassen en niet het minst bij onze ooftboomen.

Alles, wat men afsnijdt, heeft de boom te vergeefs voortgebracht, het is verloren arbeid, het zijn verspeelde krachten en daar op economisch gebied, dus ook in den tuinbouw, zoo iets niet mag plaats hebben, moet men dit snoeien trachten te voorkomen. Dit is mogelijk door een zachte doch degelijke leiding, die men den boom gedurende het geheele jaar door geeft.

Over het algemeen worden hoogstam ooftboomen weinig, misschien somwijlen wel te weinig, gesnoeid, zij dragen in den regel, wanneer zij gezond zijn en een goeden bodem en standplaats hebben, behoorlijk vrucht, maar de dwergboompjes in onze tuinen (pyramiden en leiboomen) ziet men nog al eens sterk insnijden. Het is juist dat erge snoeien wat zooveel kwaad doet; het spreekwoord zegt „men kan de vruchten wel van, maar niet aan den boom snoeien," en deze boompjes met hun kortingesneden, knoesterige takjes leveren daarvan het bewijs. Maar, zal men zeggen, wanneer ik die dwergboomen en leiboomen niet geregeld des winters snoei, behouden zij hun vorm niet, dan groeien zij op de eene plaats te welig en blijven elders stil staan.

Dit is volkomen waar, als men snoeit om den vorm te behouden, maar om vrucht te krijgen behoort men niet ééns, maar het geheele jaar door de boomen na te gaan, niet zoozeer door takken af te snijden, maar door te binden, te leiden en buigen en door de groene toppen van eenige scheuten met den nagel van den duim gedurende den zomer af te knippen.

Reeds bij den aanvang wordt daardoor de ontwikkeling van den tak tegengegaan, die later anderen hinderen zou of overbodig zou worden.

Wanneer men van het voorjaar af tot aan den herfst toe zoo zijn boom geregeld naloopt, zal het in den winter blijken, dat de diensten, die het snoeimes moet verrichten, zeer gering zullen zijn.

Om nu juist op te geven hoe elk takje lichamelijk moet worden, dit zou te veel plaats vergen en wat eentonig worden, maar in het kort kan hieromtrent het volgende worden opgegeven:

Elke ooftboom, appel, peer, perzik, druif, morel enz. vereischt een afzonderlijke wijze van behandeling, niet steunende op in de lucht hangende theorieën, maar op de ondervinding zelf. Doel is vruchten te doen dragen en als men nu aan den boom zelf ziet hoe dat vruchtdragen plaats heeft, op welke deelen de vruchten voortkomen, hoe oud die moeten zijn, waar hun plaats ten opzichte der andere deelen behoort te zijn en of lucht en licht genoegzaam kunnen toetreden tot in het hart van den boom om ook daar het voortbrengen mogelijk te maken, dan heeft men de richting voor oogen die gevolgd moet worden — oefening moet het overige doen. Zij, die de regelen der beredeneerde snoeiwijze hebben ontworpen, zijn daartoe hoofdzakelijk gekomen door het bestudeeren van hun boomen en al mogen nu het snoeien volgens deze wetten waarin de lengte van de af te snijden deelen bij centimeters wordt opgegeven, blindelings gevolgd, onmogelijk zijn, de weg is afgebakend, het verstand moet zeggen hoe men er komen moet.

Hoewel minder noodzakelijk dan bij de ooftboomen is een beredeneerde snoeiwijze bij onze woud- en sierboomen evenals bij onze heesters toch hoog noodig. Treedt de natuur ook hier niet te veel in den weg, laat haar zooveel mogelijk begaan, of zij wreekt zich nu of later.

In kleine tuinen kan men niet altijd een boom laten groeien en zich uitbreiden, zooals hij dat wil, dikwijls benadeelt een overhangende tak of uitgebreide kroon de heesters en bloemen die in de nabijheid staan en dan, nood breekt wet, moet men met alle kracht optreden en krasse maatregelen nemen; hier wordt een tak geheel, daar gedeeltelijk ingekort, doch steeds behoort overleg vooraan te zitten. De groeikracht en de groeiwijze van den patient houde men steeds in het oog en plage hem niet te veel. Holle takken en stammen, gaten en scheuren in den bast, waterlooten hier, zwakke takjes daar en onooglijke kronen, vooral in den winter, zijn het gevolg van sterk snoeien.

Werkelijk mooie boomen vormt de natuur zelf, zonder hulp van den mensch, tenminste niet met een zoo tegenstrijdige hulp. Zij laat ons de gelegenheid gedurende de jeugd den vorm van den boom te bepalen; dan staat zij het buigen toe. De heer DE BEUCKER, de bekende boomteeltkundige, die ruim twintig jaren geleden hier te lande voordrachten hield over het snoeien, zeide, dat men aan den boom nooit grooter wonden dan die van een gulden mocht toebrengen en dat de wonden reeds het eerste jaar overgroeid moesten zijn; hij gaf daarmee weer een algemeenen regel, want óm te beschrijven wat een boom op dit gebied verdragen kan, neme men soort en groeikracht in acht. Paarden-kastanjes en notenboomen hebben een groote vrees voor het snoeien, vooral voor den beitel en de zaag, maar minder voor het snoeimes, en verdragen dus geen groote wonden. Andere soorten zooals de linde kunnen meer verdragen. Maar hoe het ook zij, het afsnijden van takken belemmert den groei, omdat daardoor minder bladeren gevormd kunnen worden, welke de rol van opnemers en verwerkers van het voedsel spelen en ook de drijfkracht ontwikkelen, die de sappen in den boom doet stijgen.

Snoeien leert men niet door een lesje van buiten te leeren, de praktijk speelt zoo veel parten, die niet van te voren te overzien zijn, maar toch moet men een vraag daarbij eenigszins weten te beantwoorden n.l. wat is een plant.

H. V. D. G.

TENTOONSTELLINGEN.

Gooiland. **Rozen en Knolbegonia-tentoonstelling** in het Hôtel „Het Hof van Holland" te Hilversum, te houden op 29—31 Juli 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer JAC. SMITS te Naarden.

Dordrecht. Tentoonstelling van **Planten, Groenten, Vruchten, Afgesneden Bloemen** enz., te houden in „Musis Sacrum", van 25—28 Augustus 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer C. KWAST, Secretaris der Afdeeling Dordrecht en Omstreken.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten**, te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling**, op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Wordt wegens afwezigheid van den Redacteur tot de volgende week uitgesteld.

Advertentiën.

HAARLEM, Juli 1892.

M. M.

Door deze berichten wij U, dat door het overlijden van den heer A. C. GROENEWEGEN, eigenaar van de firma A. C. VAN EEDEN & Co., de zaken dezer firma worden geliquideerd, en dat de handel in bloem- en moeszaden, overblijvende planten, bol- en knolgewassen, enz., voorzoover het Binnenland betreft, op 1 Juli is overgegaan op den heer **J. E. C. VERNOUT,** die deze zaak op zijn naam zal voortzetten.

Daar de heer J. E. C. VERNOUT sedert 15 jaren bij de firma A. C. VAN EEDEN & Co. werkzaam en hoofdzakelijk belast is geweest met den, nu door hem overgenomen handel in zaden, planten, enz, kunnen wij hem ten zeerste aanbevelen als opvolger der firma A. C. VAN EEDEN & Co., overtuigd, dat hij het in hem gestelde vertrouwen zal weten te waardeeren.

A. C. VAN EEDEN & Co.

HAARLEM, Juli 1892.

M. M.

Onder verwijzing naar bovenstaande heb ik de eer U te berichten, dat door mij de **handel,** voorzoover het Binnenland betreft, **in bloem- en moeszaden, overblijvende planten, bol- en knolgewassen.** enz., der firma A. C. VAN EEDEN & Co. op mijn naam zal worden voortgezet.

Na tal van jaren bij genoemde firma werkzaam geweest te zijn, hoop ik hetzelfde vertrouwen te mogen ondervinden, als steeds door de firma A. C. VAN EEDEN & Co. is genoten; terwijl ik mij zal beijveren dat vertrouwen waardig te maken door solide uitvoering der orders.

Mij beleefd in uwe gunst aanbevelende, heb ik hoogachtend de eer te zijn

UEd. dienaar,

J. E. C. VERNOUT,
Zaadhandelaar en Bloemist.

SPIRAEA ASTILBOIDES.

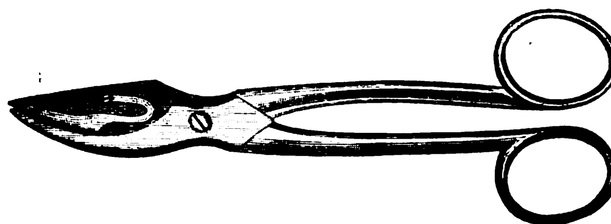
Verkrijgbaar, zoolang de voorraad strekt, bij **SEGERS & Co.,** Bloemisten **Lisse** bij **Haarlem.**

N.B. Men leze de beoordeeling over deze plant in het orgaan voor Tuinbouw „Flora en Pomona" van 24 Juni l.l.

BLASS & GROENEWEGEN,
in TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN enz.
DE BILT bij UTRECHT.

Dames Bloemenschaar,

zeer fijn vernikkeld, niet aan roest onderhevig. Rozen en andere bloemen worden bij het afknippen vastgehouden, zonder de stelen te kwetsen.

Lengte 16 cM. Prijs f 2,35.

F. J. MOERKOERT.
ROTSHUIS. UTRECHT.

Aanleg voor Grot- en Waterwerken.

TUNNELS, BRUGGEN,
GROTTEN, RUINE'S.

Maakt plannen voor Wintertuinen, Bloemkamers, Waranda's

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde Siersteen van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn. Eigenaar van Lava-Groeven enz.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: **Thoolen, Spuistraat-Amsterdam.**

BOUQUETTEN, Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON,** Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest,** *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**

Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk, tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

No. 31. **ZATERDAG 30 JULI 1892.** **ACHTSTE JAARGANG.**

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 10 Augustus a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan)

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Boekerij.

Ontvangen voor de boekerij een belangrijke collectie brochures enz. op het gebied van Tuinbouw en Plantkunde van Mevrouw de Wed. Dr. Boursse Wils te Leiden.

Onder bovengenoemde werken is b. v. een bijna complete serie van het Jaarboek der Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot aanmoediging van den Tuinbouw, opgeheven in 1867. Er ontbreekt aan jaargang 1853 echter het titelblad en inhoud. Wanneer een der leden soms in het bezit is van een incompleet of geschonden exemplaar van dit jaar en genoemd titelblad zou willen afstaan, zou hij der Maatschappij een grooten dienst bewijzen.

Leonard A. Springer,
Waarnemend bibliothecaris.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van Woensdag 13 Juli j.l. te Amsterdam.

Onder de kleinere inzendingen verdienen vermelding de nieuw ingevoerde *Victoria-Violier,* waaromtrent een uitvoerig opstel in *Flora en Pomona* (8 Juli 1892 No. 15) verschenen is. Deze invoering van den heer Henkel te Hilversum verdient alle aanbeveling. De heer J. T. van den Berg Jr. te Jutphaas had een nieuwe bontbloemige *Begonia* uit zaad gewonnen en als *B. tuberosa vittata erecta gigantiflora „Bizarre"* tentoongesteld. De plant werd echter door de commissie van beoordeeling, ten behoeve van een vollediger kennismaking teruggevraagd.

De heer W. Drost, bloemist bij den heer C. W. R. Scholten Jr. te Amsterdam zond in *Anguloa purpurea,* als zeldzaam voorkomende Orchidee, en *Vriesea splendens gigantea* als nieuw ingevoerde plant.

De heeren A. M. C. Jongkindt Coninck en A. M. C. van der Elst, Directeuren der kweekerij Tottenham aan de Dedemsvaart, zonden in: een kistje, inhoudende 1° *afgesneden bloemen van Lelies,* verkregen door kunstmatige bevruchting van diverse varieteiten van *Lilium umbellatum* met diverse varieteiten van *Lilium Thunbergianum.*

2°. afgesneden bloemen van eene varieteit *Azalea pontica,* die in plaats van in het voorjaar, *nu* bloeit.

Wat den groei van de *Lelies* betreft, houden deze het midden tusschen de hooge *L. umbellatum* en de lage *L. Thunbergianum.* Eenige weken geleden waren er minstens 50 door hybridiseeren verkregen *Lelies* in bloei, waarvan, tengevolge van het warme weer nu slechts een 4 tal varieteiten gezonden konden worden.

De heer C. G. van Tubergen Jr. te Haarlem zond in: *Canna Madame Crozy.* Geen der talrijke nieuwe varieteiten der zoo algemeen beminde *Canna's* welke in den laatsten tijd werden ingevoerd, schijnt de varieteit te kunnen overtreffen welke onder dezen naam geëxposeerd werd. Zoowel wat gedrongen groeiwijze der plant als mildbloeiendheid en kleuren-

pracht aanbelangt, zal het stellig voor anderen moeielijk zijn in dit genre iets beters te produceeren.

Eindelijk was ook ditmaal het grootste deel der inzendingen afkomstig uit de kweekerij der heeren E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem. Wij noemen daaronder: *Lilium Grayi* S. WATS. Eerst onlangs in de Europeesche tuinen uit Noord-Amerika ingevoerd, bloeide deze lelie te Kew in den zomer van 1891 voor de eerste maal in Europa. Bol en habitus der plant wijzen op verwantschap met de bekende *L. canadense*, doch de vorm der bloem is afwijkend genoeg om de *L. Grayi* als species te handhaven. Deze lelie werd reeds in 1840 door den Amerikaanschen botanist Dr. ASA GRAY op een der toppen van het Alleghany-Gebergte gevonden, doch is eerst sinds kort in den handel gebracht. Daar de plant zich even gemakkelijk als de *L. canadense, L, superbum* en dergelijke tot de cultuur schijnt te leenen en het aantal nieuw ingevoerde leliesoorten uiterst klein is, meent de inzender bijzonder de aandacht op dezen *Lilium* te mogen vestigen.

Tien verschillende soorten nieuwe *Viola*-hybriden, *Viola tricolor* R. S. × *Viola alpina* D. C. ter afzonderlijke beoordeeling ingezonden als nieuw ingevoerde planten.

Dit ras van *Violen*, dat in Engeland onder den naam *tufted Pansies* in den handel wordt gebracht, heeft er zeer de aandacht getrokken en belooft alom zeer populair te worden. De inzenders hebben er eene grootere collectie der beste nieuwigheden van ingevoerd, waarvan thans een tiental ter beoordeeling wordt aangeboden.

Deze *Viooltjes* zijn zeer hard en goed overblijvend, ze geven weinig of geen zaad, maar worden door verdeeling der pollen vermenigvuldigd. Ze groeien snel en vormen spoedig groote pollen, die geheel met bloemen overdekt worden. De kleuren der bloemen zijn zacht en harmonisch, ze zijn daardoor mede zeer geschikt om in glazen geplaatst voor tafeldecoratie gebezigd te worden, terwijl haar rijke en lange bloei ze als planten voor perken zeer gewild doet zijn.

De aangeboden soorten zijn de volgenden:

Blue Cloud, Countess of Hopetoun, Formosa, Gypsie's Bride, Lottie, Pythio, Royalty, Queen of crimsons, Souvenir, The Means.

Wurmbea divisa, als nieuw ingevoerde plant. De inzenders hebben dit bolgewas in April 1892 uit Australie ontvangen, waar het in het gebergte op een afstand van 234 Engelsche mijlen van Sydney gevonden werd. Er mag verondersteld worden dat de plant hard zal zijn, daar ze op eene hoogte van 4000 voet boven de zee gevonden wordt en naar onze correspondent beweert, is deze plant vroeger nog nooit verzameld of in Europa ingevoerd.

Begonia tuberosa hybrida flore pleno Marie Lenz, als nieuw ingevoerde plant. Deze *Begonia*, welke onlangs in den handel kwam, werd negen jaar geleden uit zaad gewonnen door den heer FRITZ LENZ te Schildlitz-Danzig. Eerst nadat ze eenigen tijd was aangekweekt werd hare groote verdienste als snijbloem erkend en ze voor dat doel steeds meer in het groot aangekweekt en dientengevolge ook voor gelijk doel aan den handel aangeboden.

De bloemen kunnen, volgens de mededeelingen in „*Möller's Deutsche Gärtnerzeitung*" 1891 bl. 128—131 (die ter bezichtiging der daar opgenomen afbeeldingen mede werd overgelegd) eene doorsnede van 7—9 centimeter bereiken en herinneren dan aan bloemen van *Camellia japonica alba plena;* ze duren 14 dagen en zijn gemakkelijk te verzenden. Ofschoon hunne planten eerst in den aanvang der ontwikkeling zijn, meenden de inzenders toch nu reeds de aandacht op deze nieuwigheid te mogen vestigen.

Begonia tuberosa hybrida flore pleno Marie Ladent, als nieuw ingevoerde plant. Deze nieuwigheid, die in het voorjaar van 1892 voor het eerst in den handel kwam, werd bijzonder aanbevolen om haar fraai blad, hare goed opgerichte stengels en bloemen en den goeden vorm van dezen.

Ze is door de inzenders onmiddellijk daarna ingevoerd.

Begonia tnberosa hybrida flore pleno Alexandrina Lequin, als nieuw ingevoerde plant. Deze nieuwigheid, die in het voorjaar van 1892 voor het eerst in den handel kwam, werd bijzonder aanbevolen om haar fraai blad, hare goed opgerichte stengels en bloemen en den goeden vorm van dezen. Ze is door de inzenders onmiddellijk daarna ingevoerd.

Rankende Pelargoniums.

Eenigen tijd geleden bezocht ik den tuin en de kassen van een bekend liefhebber en onder de vele schoonheden die ik daar in uitmuntenden toestand mocht aantreffen, dien ik vooral melding te maken van een fraai perk met fijne Stam-Rozen. Reeds op een afstand viel mij dat vak in het oog, omdat er niets van de kale stammen en stokken te zien viel en de bloemen tot den grond toe afhingen. Bij nadere beschouwing bleek het echter dat ik niet alleen met Rozen te doen had; de buitenrand toch van het vak was ingenomen met verschillend gekleurde hang-Geraniums (*Pelargonium peltatum*), die op paaltjes van verschillende hoogte geplaatst waren en met de Rozen een allerschoonst geheel vormden.

De indruk die ik dan ook mede naar huis nam zal mij nog lang bijblijven. nog schitteren mij de vele bloemen dier sierlijke groep voor oogen, nog zie ik de weelderig bloeiende ranken in bevallige bochten omlaag hangen!

Spoedig vormde ik dan ook het plan om van dat Rozenvak bij de eerste de beste gelegenheid melding te maken, het kan zijn dat men ook op andere plaatsen een zelfde gebruik dezer aanbevelenswaardige hangplanten maakt, algemeen is dat gebruik zeker niet en ik meen er daarom in dit opstel wel eens op te mogen wijzen.

Voor dit doel leenen zich bovengenoemde planten uitstekend, men moge wel is waar op een Rozenperk de allerbeste doorbloeiende variëteiten plaatsen, een groot deel van den zomer zijn ze zonder bloemen en hebben dan als planten op zich zelf niets bekoorlijks.

Hier en daar tusschen de niet te dicht op elkaar geplante stammen plaatst men eenige stevige groene paaltjes, waarop ronde plankjes bevestigd zijn en zoo ook rondom de buitenste Rozen van het perk al lager en lager tot nabij den grasrand. Onder de potten worden diepe schoteltjes gebracht, waardoor men tijdens droog weder in de gelegenheid is om de planten het noodige vocht of dunne gier te verstrekken en waardoor de potten niet zoo gemakkelijk bij harden wind van de paaltjes afwaaien. Den ondergrond van het perk kan men desnoods nog met Reseda bezaaien of met Heliotroop beplanten, om ook het gezicht op de kale aarde weg te nemen.

Wanneer nu in de maand Juni de Rozen zich tooien in het schoonste gewaad, dat haar aanspraak doet maken op den naam van Koningin der bloemen, beginnen ook de Pelargoniums hare helder gekleurde bloemen aan bevallige ranken te ontwikkelen en zetten dat onafgebroken tot aan den herfst toe voort. Het geheel gelijkt een heuvel van bloemen die sierlijker en schooner zal zijn wanneer de hang-Geraniums op afwisselende hoogten geplaatst worden.

Evenals de natuur met slechts weinige grondstoffen de meest mogelijke afwisseling en verscheidenheid weet te voorschijn te roepen, daarmede weet te tooveren in één woord, zoo ook moeten wij trachten met hetgeen ons de tuinbouw aanbiedt schoone combinaties te vormen en alle vormen en kleuren tot haar recht te doen komen. Dat zulks lang niet altijd het geval is wil ik met slechts één enkel voorbeeld ophelderen.

Niet ver van mijne woning is eene fraaie buitenplaats gelegen. Men vindt er schilderachtige boomgroepen, al is de plaats niet bijzonder groot, ook alleenstaande planten als bruine Beuken en bonte Acers maken in het gazon een aangenamen indruk. Het woonhuis is echter geenszins met die omgeving in harmonie, zeer regelmatig en vierkant opgetrokken biedt het den bewoner zeker alle gemakken aan die men wenschen kan, maar het heeft iets plomps en tegenstrijdigs met het omringend geboomte. Er is echter iets anders dat ons oog hindert. In het gazon vóór het huis is een groot langwerpig vierkant perk uitgestoken, waarin Stam-Rozen in regelmatige rijen pronken en ons aan een militaire revue doen denken. Op deze planten is met volle recht de vergelijking met opstaande bezems van toepassing. Naast dit groote regelmatige vak liggen terzijde twee driehoeken in het gras die met Pelargoniums beplant zijn. Op zich zelf is elke plant goed,

maar het geheel zoude ik met den naam van afschuwelijk willen betitelen.

Ik keer echter tot de hangende Pelargoniums terug om daar nog het een en ander van te vertellen.

Deze planten leenen zich voor vele decoratieve doeleinden, temeer omdat zij langdurig en gemakkelijk bloeien. Heeft men een zoogenaamde wintertuin of kamerserre dan zijn deze Pelargoniums, in vereeniging met verschillend gekleurde Thunbergia's en bonte en groene Tradescantia's, in staat om aan het geheel eene groote bekoorlijkheid te schenken. Ook de dubbele Knolbegonia's leenen zich voor dat doel uitstekend.

Ook onder waranda's, in hangers hier en daar tusschen het houten latwerk opgehangen, voldoen deze planten uitermate en komen de groote bloemtrossen in vele kleuren aan de bevallige ranken zeer tot haar recht.

Evenzoo vragen zij onze aandacht wanneer zij afhangen langs balcons of schilderachtig nederranken uit alleenstaande vazen in het gazon. Ook in bloemenmanden buiten in het gras en binnenshuis in kurkschors bakjes of potten, altijd zijn en blijven het uiterst bevallige planten die door heldere kleuren ten alle tijde ons oog treffen.

De bladeren van de hang-Geraniums komen veel met die van klimop overeen en bezitten vijf spitse lobben. Ze zijn glad en glinsterend groen en lang gesteeld. De fijne haartjes die we juist op alle Pelargoniums aantreffen missen we hier geheel, daardoor zijn ze des winters veel gemakkelijker over te houden dan de gewone groene en bonte Zonalen, die tijdens sombere winterdagen wanneer ze al te koud staan zeer gemakkelijk weg rotten.

Toch verlangen ook zij gedurende den barren wintertijd een licht en droog plaatsje in de koude kas en stellen zich in die dagen met zeer weinig vocht tevreden. Het kan gebeuren dat ze toch geheel afsterven, maar in de volgende lente bemerkt men al spoedig dat ze uit den wortel of beter gezegd uit den voet der stengels weder uitloopen en spoedig de geleden schade inhalen.

Men kan deze hangers echter ook den geheelen winter aan den groei houden, daartoe snijdt men tegen het begin van den herfst de lange scheuten wat in, geeft nieuwe aarde en houdt de planten van nu af binnen. Ook dan komen in den herfst nog vele bloemen te voorschijn wanneer men met gieten wat spaarzaam is.

Het voorikweeken van deze Pelargoniums, die ook wel eens klimopbladerige Pelargoniums genoemd worden naar den vorm der bladeren, is niet moeilijk. Het geheele jaar door kan men ze stekken. Daartoe neemt men de topeinden der scheuten ter lengte van een vinger en laat deze stekken eenigen tijd in de schaduw liggen omdat ze nog al sappig zijn Ze drogen alsdan een weinig in en slaan daardoor gemakkelijker aan. Evenzoo handelt men met de stekken der gewone Pelargoniums, die vooral niet te versch gestoken mogen worden, en die men na het stekken van boven droog houdt omdat de stengels en blaadjes zoovele haartjes bezitten en bij somber weer gemakkelijk wegrotten.

De stekken der *Pelargonium peltatum* worden bij elkaar in potjes van ongeveer 10 c.M. doorsnede gestoken in een mengsel van bladgrond en zand. De potten graaft men onder een raam in een bak in, terwijl men zoo min mogelijk schermt en eenigen tijd den bak gesloten houdt tot de stekken aan den groei zijn. In den beginne geeft men de stekken alleen maar water wanneer het hoog noodig is. Later pot men ze afzonderlijk in kleine potjes op in wat krachtiger aarde. Kleizoden, door en door tot grond verteerd, vermengd met verganen koemest en voedzame bladaarde, zal een geschikt grondmengsel voor deze planten opleveren. Grond waar doorheen klei gemengd is droogt lang zoo spoedig niet uit, vooral wanneer men van te voren de aarde flink aandrukt en dus vast oppot. Kweekers die eenmaal klei in hunne grondmengsels gebruikt hebben komen daar nimmer van terug, maar passen dat gebruik bij bijna alle planten, ook Varens en vooral Palmen, in klimmende mate toe. De resultaten van de klei zijn dan ook bijzonder gunstig. De ontwikkeling der planten gaat in den beginne niet zoo snel maar heeft krachtig en gedrongen plaats, zoodat de bloei door de voorafgaande stevige vorming van stengels en bladeren ook buitengewoon rijk en langdurig plaats vindt. Luchtige grondmengsels veroorzaken wel eene snelle ontwikkeling, maar ook spoedig is al de kracht uit het voedsel verdwenen en moet er veel gegoten worden om de planten tijdens den bloei niet slap te doen hangen. Ook het vast aandrukken brengt eene minder snelle maar geregelde ontwikkeling te weeg en doet de aarde langer vochtig blijven, twee zaken die bij planten in potten gedurende de groeiperiode niet uit het oog verloren mogen worden.

Bovendien komt er nog bij dat de plant door den stevigen bouw den winter beter doorstaat en een kleineren pot noodig heeft.

Wanneer nu de jonge plantjes goed aangeworteld en aan den groei zijn neemt men de toppen er uit, opdat de zijoogen vroegtijdig tot ontwikkeling komen en aan zijtakjes het aanzijn schenken. Zoodra deze laatsten eenige centi-Meters lang zijn geworden, worden ook zij ingenepen om vertakte plantjes te verkrijgen. Men gewent ze aan de lucht, houdt ze geregeld aan den groei door op tijd te gieten en te verpotten, opdat ze vóór den winter de noodige stevigheid en omvang verkregen hebben.

Tegen den winter kunnen deze jonge hangers dan in een bak geplaatst worden waarin men stoken kan, opdat ze licht en droog overwinterd worden òf men plaatst ze op schappen in eene niet te koude kas nabij het glas. Vroegtijdig in de maand Maart naar gelang van het weder worden de jonge planten in grooter potten geplaatst in bovengenoemd grondmengsel en in een bak ingegraven. Door af en toe in te nijpen verkrijgt men tegen den tijd van aflevering, Mei of Juni, zeer schoone hangers.

Voor sommige doeleinden kunnen ze echter nog te klein zijn en daarom plaatst men in vazen en hangers er eenige bij elkaar, zoodat naar alle richtingen de sierlijke stengeltjes overhangen en in den loop van den zomer een bevallig geheel zullen teweeg brengen.

Behalve effen groenbladerige zijn er ook hang-Pelargoniums met sierlijk gevlekte bladeren die niet in bloei zijnde toch schoone planten vormen. De groene zijn echter voor versieringsdoeleinden zeer geschikt en bloeien wellicht nog rijker dan de bonte.

In de laatste jaren zijn deze Pelargoniums zeer verbeterd geworden. Nu treft men ze niet alleen met enkele bloemen aan, in groote verscheidenheid van kleur, maar ook met dubbele of gevulde bloemen die zeker wel als de schoonste beschouwd moeten worden. Van de enkele variëteiten zijn de bloemen te spoedig uitgebloeid, hetgeen met de dubbelen niet het geval is, welke laatsten zich dan ook uitstekend leenen om als een breede rand of op een afzonderlijk vak hier of daar uitgeplant te worden in het gazon. Ze zullen dan weelderig en langdurig bloeien.

De hang-Pelargoniums laten zich ook gemakkelijk op stam kweeken, ja zelfs in den vorm van pyramiden en andere figuren; op tentoonstellingen heb ik daar dikwijls voorbeelden van gezien. Ze vormen dan gewoonlijk tijdens den bloei éénе bloemenmassa en maken, hier of daar in het gazon tegen een donkeren achtergrond geplaatst, eene niet onaardige vertooning en beloonen de moeite van aankweek rijkelijk.

Menigeen zal allicht niet vermoeden dat het aantal variëteiten, dat tegenwoordig bekend is, zoo heel groot kan zijn.

Om echter een denkbeeld te geven van de ruime keuze, die ook van deze planten den liefhebbers wordt aangeboden, heb ik eene lijst opgesteld van de variëteiten, die in de verschillende catalogi worden aangeboden en waaruit men duidelijk zien kan, dat de meeste verscheidenheden in Frankrijk werden aangewonnen.

Ik geloof echter dat er tusschen vele geen groot verschil bestaan zal en vele namen als synoniem beschouwd moeten worden. Bovendien zal een groot aantal van de hieronder genoemden wel nergens verkrijgbaar zijn, daar het natuurlijk voor kweekers ondoenlijk wordt zooveel afwijkingen bij het toenemend aantal nieuwe te blijven voortkweeken. Ook in Engeland en in Duitschland werden vele nieuwe verkregen. Wilde men eene collectie van alle bekende en onbekende aanleggen, ik geloof, dat men dan vele plaatsen zou moeten afreizen en vele buitenplaatsen zou moeten bezoeken. En gesteld dat men daartoe in staat was en alles bijeengebracht

had wat dienaangaande bestond, dan geloof ik nog dat er zeer vele als twee druppels water op elkaar zouden gelijken. Want men verkrijgt in verschillende landen somwijlen gelijktijdig eene zelfde kleur-variatie die dan met verschillende namen wordt gedoopt. *(Wordt vervolgd.)*

Begonia Duchartrei.

Een heesterachtige *Begonia*, van fraaien vorm, schoone bladeren en bloemen, die een eenigzins afwijkend type onder de Begonia's vertegenwoordigt. en waaraan velen, naast deze, gaarne een plaats zullen gunnen.

De plant is krachtig, met rechtopgroeiende weinig vertakte stengels, die de hoogte van een meter en meer bereiken, donker rood of paarsch van kleur en evenals de bladeren geheel met lange witte haren bedekt zijn. Aan de gezwollen knoopen zitten de bladeren op korte stelen; zij zijn frisch groen van kleur, 15—18 c.M. lang en van den bekenden, smallen *Begonia*-vorm. De rand is zwak getand, de nerven weinig in het oogloopend, tenzij door de donker paarsche teekening. De bloemtrossen zijn in de oksels der bladeren gezeten, en worden in groot aantal voortgebracht; hun stelen zijn lang (25—29 c.M.) rechtopstaand en vorksgewijze vertakt. De trossen zijn vol en rijk, met vrij groote witte bloemen, die van buiten met enkele roode haren bekleed zijn. De vruchten zijn hoekig met uitstekende vleugels.

De *Begonia Duchartrei* is een bastaard, die door den heer Bruant te Poitiers gewonnen is, door kruising van *B. echinosepala* met het stuifmeel der fraaie *B. Scharfiana*. Als bastaard bloeit zij rijk en lang, tot aan het invallen van de vorst. Zij sluit zich aan *Begonia Margaritae* en *B. pictavensis* van denzelfden kweeker aan, die evenals zij, groote krachtige gewassen zijn, geschikt om den achtergrond van perken in te nemen, wier voorrand door de lager groeiende Begonia's gevormd wordt (*Revue Horticole*).

Varens.

Adiantum is, zooals ik onlangs mededeelde, onmisbaar bij de *binderij* maar tevens zeer lastig door het spoedige verleppen. Ik gaf daarom een middel — voor velen trouwens niet zoo heel onbekend — aan de hand om de bladeren door het zonlicht te sterken en beter daarvoor geschikt te maken. Alzoo geschiedt het bij de firma Teunissen en van der Werff, bloemisten hier ter stede. Ik haal dit nog eens aan, omdat ik toevallig in het heden verschijnend nummer van The Garden een artikel daarover lees. Men raadt daarin aan, de planten vooreerst wat droog te houden alvorens men de bladen afsnijdt; volgt men dit goed op dan zullen de planten daarvan niets te lijden hebben; in dien tijd moet men haar koel houden. Dan plaatse men haar op eene warme bak met *veel* licht en zooveel zonlicht als men wagen durft (hier voor leze men het boven aangehaalde artikel). In den eersten tijd geve men nog niet te veel vocht, doch opvolgend wat meer en ten slotte volop al naar gelang de planten zich goed zullen ontwikkelen. Vóór dat men flinke planten heeft moet men er niet van snijden. Het voordeel dat men van deze kweekwijze heeft is vooral te vinden in de minder groote bladeren die men verkrijgt en vervolgens in de lichtere kleur, omdat men èn niet zulke groote bladen gebruiken kan èn omdat de lichtere kleur beter afsteekt en meer effect maakt. Over het weerstands vermogen sprak ik de vorige maal. De schrijver raadt bovendien aan wat minder vezelgrond te gebruiken doch dit te vervangen met wat vezelachtigen kleigrond; ook hierdoor zouden de bladeren gedrongen blijven en beter voor de binderij geschikt zijn.

Ik herinner mij thans hoe wijlen mijn vriend Bleuset in leven Hortulanus van het K. Z. B. Genootschap alhier, mij aanraadde de *Adiantum capillus Veneris* veel zonlicht te geven.

Ik hoop dat dit er toe moge bijdragen. dat zij, die zich op deze cultuur toeleggen, ook deze kweekwijze zullen beproeven.

H. 9 Juli 1892. Cryptogam.

Verslag der Noordbrabantsche Maatschappij van Landbouw.

Dit verslag begint met eene beschrijving van den algemeenen toestand der Maatschappij. Wij verheugen er ons in, dat die lang niet ongunstig mag genoemd worden, want het ledental is steeds toenemende. De Maatschappij werd ook dit jaar weder door het Rijk en de Provincie gesteund.

Haar consulent, de heer P. van Hoek, werd tot Rijkslandbouwleeraar voor de Provincie Noord-Brabant benoemd.

Van de werkzaamheden der Maatschappij, voor ons van belang, willen we slechts noemen, het ondersteunen van het adres door het Hoofdbestuur van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde aan den Minister van Binnenlandsche Zaken gericht, strekkende, dat eene Staatscommissie worde in het leven geroepen voor het onderzoek naar den toestand, den omvang en het belang van den Tuinbouw in Nederland.

Men vindt in het verslag een overzicht van de verrichtingen der afdeelingen, waarin de volgende onderwerpen uitgebreid behandeld worden en die ontleend zijn aan de mededeelingen der secretarissen der afdeelingen.

a. Grondverbeteringen, ontginningen.
b. Mestbewaring, mestaanvoer, kunstmest, uitslag van onderzoekingen aan Rijksproefstations.
c. Proefvelden.
d. Paardenfokkerij. veeveredeling, varkensteelt.
e. Samenwerking, coöperatie.
f. Landbouwonderwijs en voordrachten over land- en tuinbouw-onderwerpen.
g. Assurantie en credietwezen.
h. Afkoop en vernietiging van tienden.
i. Tentoonstellingen.

Dat door coöperatie veel tot stand gebracht kan worden blijkt ook weer hier.

Zoo vinden we vermeld, dat alleen de afdeeling Kruisland niet minder dan 108700 K.G. superphosphaat, 26800 KG. ammoniak-superphosphaat en 22400 KG. chilisalpeter gebruikte.

De afdeeling Gilze—Rijen kocht voor gezamenlijke rekening verschillende landbouw-artikelen tot een bedrag van 20879,20 gulden.

Door den Rijkslandbouwleeraar werden vier-en-veertig voordrachten gehouden, loopende over vijftien onderwerpen. Verder werden in sommige afdeelingen der Maatschappij voordrachten gehouden door de heeren: Michels, rijksveearts, Quadekker, paardenarts, Marlet, wandelleeraar, Brunt, rijksveearts, en Claassen, tuinbouwkundige.

De bekwame samensteller, de heer L. Max, Secretaris der Maatschappij, zegt verder:

„De uitbreiding die de Maatschappij gaandeweg verkrijgt, wijst in de toekomst op nog grootscher resultaten. Onmisbaar is echter hiertoe de zedelijke en stoffelijke steun van de Hooge Regeering en van de Provinciale Vertegenwoordiging, de welwillende medewerking van alle vrienden van den landman".

Als bijlage zijn aan het verslag toegevoegd, de Ontwerp-Statuten van eene Onderlinge Noord-Brabantsche Hagelverzekering-Maatschappij.

Keurig duidelijk worden daarin uiteengezet:

1. Het doel der Maatschappij.
2. De samenstelling der Maatschappij.
3. Hoofdbestuurs-vergaderingen.
4. De Directeur-Generaal.
5. Vergaderingen.
6. Verzekeringen.
7. Grondregelen voor de schatting der schade.
8. Vergoeding der schade.
9. Boeten.
10. De kas.
11. Agenten der Maatschappij.
12. Vorming van Reservefonds.
13. Algemeene bepalingen.

Het geheele verslag geeft den indruk, dat de Noord-Brabantsche Maatschappij van Landbouw met ernst naar de bereiking van haar doel streeft, waardoor ze allen steun verdient.

De resultaten door haar bekomen zijn al groot, hetgeen vooral te danken is aan het Bestuur, dat de energie heeft bezeten, om haar uit een nietig zaadje tot een prachtig bebladerde plant te kweeken.

Wij twijfelen er niet aan of het zal zijne krachten blijven wijden aan de plant, die het heeft lief gekregen, opdat deze zaad drage vijftig, ja honderdvoudig!

Vlijmen, 10 Juli. C. H. CLAASSEN.

ELK WAT WILS.

Bestuiving van Orchideeën. Het is bekend, dat bij de Orchideeën het vruchtbeginsel, tengevolge der bestuiving begint op te zwellen, lang voor dat bevruchting plaats vindt. In den regel is zelfs de ontwikkeling der zaadknoppen een gevolg der bestuiving. Somwijlen bereikt de vrucht haar volle grootte vóór de bevruchting der zaadknoppen. FRITZ MÜLLER nam bij eene triandrische soort van *Epidendron*, die bij *Desterro* in Brazilië in het wild voorkomt, waar, dat tusschen bestuiving en bevruchting omstreeks vijf maanden verliepen.

Zeer dikwijls kan men de vruchten tot hare volle grootte doen aangroeien door bestuiving met stuifmeel van andere soorten of geslachten; komt dan het tijdstip aan, waarop de bevruchting behoort in te treden, dan plegen zij, bij gemis daaraan, te verwelken en af te vallen. (F. MÜLLER, *Mischlinge von Ruellia formosa und R. silvaccola*, blz. 386.)

Vangen van nachtvlinders. Tot bestrijding van de rupsen van talrijke nachtvlinders, die in tuinen en vooral in ooftboomgaarden somwijlen zoo uiterst schadelijk zijn, wordt door den heer SCHERLER te Berlijn (Manteuffelstrasse 6) een lamp aanbevolen, om de vlinders zelven des nachts te vangen. Men denke zich om een gewone olie- of petroleumlamp, liefst een hanglamp, een' blikken cilinder, die van onderen gesloten is, en op zijde en van boven van de noodige gaten voorzien is voor den aan- en afvoer van lucht. Daarenboven zijn in dezen cilinder zes groote openingen op de hoogte der vlam en rondom deze. Op elke opening is een trechtervormige reflector geplaatst. De vlinders, door het licht aangetrokken, vliegen in deze trechters binnen, en komen zoo in den cilinder, waar zij spoedig door de warmte en het licht bedwelmd worden, en in een bakje onder de lamp vallen. In dit bakje brengt men een vloeistof, die de dieren snel doodt. In Juli zijn, bij eenige reeksen van proeven, per nacht 100—600 insecten met zulk een lamp gevangen. (*Erfurter Illustrirte Gartenzeitung* 1892, blz. 173).

Herhaald verpotten. Als men van twee gelijke tuinplanten of stekken de eene terstond in een groote pot plaatst, de andere eerst in een klein potje, dan drie of viermaal in een grooter tot men haar eindelijk in een pot brengt, even groot als die waarin het andere exemplaar staat, dan ziet men, dat de herhaaldelijk verpotte plant veel krachtiger gegroeid is, dan de andere.

Dit is natuurlijk, want die andere heeft hare wortels in hoofdzaak tusschen de aarde en de pot gemaakt, terwijl de eerste dit telkens na het verpotten begonnen heeft, en dus nu overal door de aarde van de pot heen jonge wortelvezels heeft. Daarom moet herhaald verpotten, telkens in een weinig grootere potten, vooral bij planten van veel waarde, vooral niet verzuimd worden (*Lyon horticole* 1892 p. 203).

Een ziekte der meloenen. Een zeer ernstige, in Frankrijk vrij verspreide en aldaar als *Nuile* bekende ziekte der meloenen kenmerkt zich door bruine vlekken op stengels en vruchten en bladeren.

De vlekken worden allengs grooter en dringen dieper in het weefsel in, terwijl zij dit vernielen. Niet alleen de vruchten, maar zelfs geheele jonge planten kunnen hierdoor tot rotting overgaan. ED. PRILLIEUX vond in deze vlekken het draadweefsel van een parasietischen schimmel (*Scolecotrichum melophtorum*) door hem in *Bull. Soc. mycologique* VII, 1891, p. 218, beschreven. Dit draadweefsel brengt aan de oppervlakte der plantendeelen stijve opstaande onvertakte draden voort, die lichtbruin van kleur zijn, en langwerpige cellen, als conidiën of sporen afsnoeren. Deze sporen zijn één of tweecellig, en gemakkelijk kenbaar.

PRILLIEUX beveelt als middel tegen deze ziekte het gebruik der *bouillie bordelaise* (*Bordeauxsche* koperpap) aan (*Lyon Horticole* 1892 p. 213).

Slapen van Triteleia uniflora. R. H. MÜLLER te Dresden bericht in *Möller's Deutsche Gärtnerzeitung* (1892 blz. 208) het volgende geval. De bollen van *Triteleia* (*Millea*) *uniflora* plegen aldaar in Juni uit den grond genomen, tot Augustus droog bewaard en dan in potten geplant te worden. Zij staan dan ongeveer tot October buiten, om dan achtereenvolgens in de kas gebracht te worden. Zoo kan men van Kerstmis tot Mei bloemen hebben.

In 1890 waren eenige bollen vergeten, eerst in Augustus uit den grond genomen en eerst in December weer geplant en terstond in de kas gebracht. Tot Mei bleven eenige geheel slapen, anderen maakten slechts enkele bladeren, hoogstens een zeer onvolledige bloem. Dit duurde tot Augustus, toen de planten krachtig begonnen te groeien, zoodat zij in het einde van Januari vol in bloei kwamen.

Het slapen van bolgewassen wordt ook in de kweekerijen rondom Haarlem dikwijls waargenomen; de oorzaak schijnt nog onbekend te zijn. Sommigen vermoeden dat het uitloopen van een wortelkrans vóór het planten, en het afsterven van dezen bij dat planten de oorzaak zijn kan. Mededeeling van nauwkeurige waarnemingen verdient aanbeveling, ten einde tot een juiste verklaring te komen.

Bastaarden van Ruellia. In het plantenrijk geldt de regel dat bastaarden van twee soorten onderling gelijk zijn, onverschillig welke soort de vader en welke soort de moeder is. Op dezen regel, die naar het schijnt voor echte, niet door de cultuur gewijzigde soorten algemeen geldt, worden van tijd tot tijd uitzonderingen bekend gemaakt. Een dergelijke, goed geconstateerde uitzondering vond FRITZ MÜLLER bij de bastaarden van *Ruellia formosa* en *R. silvaccola*. Deze zijn onderling in alle opzichten, behalve de kleur der bloemen, geheel gelijk. MÜLLER kweekte in 1891 6 exemplaren van den bastaard *R. formosa* vr. × *R. silvaccola* m., en 28 *R. silvaccola* vr. × *R. formosa* m., nadat hij in vorige jaren talrijke bastaarden van beide vormen gekweekt had, en daarbij op dit verschil opmerkzaam geworden was. De kleur der bloemen van den eerstgenoemden bastaard is steeds fletsch evenals die van *R. silvaccola* en onsierlijk gevlekt; die van den tweeden bastaard is zuiver rood, iets helderder dan het zeer schoone donkere rood van *R. formosa*.

Neemt men aan, dat terstond na de besmetting de erfelijke eigenschappen van beide bastaarden onderling gelijk zijn, dan blijft het vermoeden over, dat de ontwikkeling der zaden in de vrucht van *R. formosa* andere omstandigheden vindt dan in die van *R. silvaccola*, en dat deze omstandigheden van invloed zijn op de kleur der bloemen. De mogelijkheid moet toegegeven worden, dat ook in andere gevallen soortgelijke verschillen voor den dag zullen treden. (FRITZ MÜLLER *Mischlinge von Ruellia*, 1892, blz. 384).

Kopervitrioolspeksteen. Aan de Wijnbouwschool te Geissenheim aan den Rijn heeft men proeven met dit poeder genomen, die wellicht van veel belang zijn voor hen, die ook ten onzent zulke proeven willen nemen. (Zie Tuinbouwblad 1892 blz. 174). Men bevond namelijk dat de rupsen van een paar zeer schadelijke uiltjes (Donsvlinder en Stamuil of Plakker, *Liparis chrysorrhoea* en *Liparis dispar*) spoedig sporen van vergiftiging vertoonden, nadat zij van de met koperspeksteen besproeide bladeren gegeten hadden; zij stierven daaraan weldra. Ook de zoo gevreesde rupsen van aal- en kruisbessen, zoowel de spanrupsen als de bladwesprupsen, werden door bestuiving met de genoemde stof verdreven. (*Erfurter Illustrirte Gartenzeitung* 1892 *blz.* 165).

Eucalyptus. Vele liefhebbers van dit geslacht zijn van meening dat de *Eucalyptus*, omdat hij uit warme landen afkomstig is, ook een zonnige standplaats verlangt. Juist het tegendeel is echter, tenminste voor jonge planten met nog ongesteelde bladeren, het geval. Achter een venster in een pot groeit hij goed, vooral als hij geen zon heeft. Op te zonnige plaatsen worden ze geelachtig en ziekelijk.

Het vermoeden is misschien gewettigd, dat de jonge *Eucalyptus*-planten, met breedzittende bladeren, ook in hun vaderland in de schaduw van andere gewassen plegen te staan, en dat zij eerst, als zij deze over het hoofd groeien, overgaan tot het voortbrengen der langgesteelde sikkelvormige bladeren. Men zou dan kunnen zeggen, dat zij in de jeugd schaduwplanten zijn, later echter de volle zon goed verdragen. (*Erfurter Illustrirte Gartenzeitung* 1892 *blz.* 165).

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Zeist en Omstreken.

Bovengenoemde Afdeeling hield Woensdag 13 Juli l.l. eene vergadering in de Nieuwe Societeit te Zeist.

De waarnemende voorzitter, de heer E. C. PIJPER, opent de vergadering en brengt ter kennis der leden, dat hij, daar de voorzittersplaats door het bedanken als bestuurslid van den heer G. DE HAAN vacant was geworden, in de l.l. gehouden bestuursvergadering op zich genomen heeft, deze functie tijdelijk waar te nemen.

Den secretaris werd nu de gelegenheid gegeven, de notulen te doen hooren, waarna overgegaan wordt tot het kiezen van een bestuurslid.

Uit de gehouden stemming sproot voort een herstemming tusschen de H.H. W. GEITENBEEK en J. W. LODDER.

Daar hier echter eene staking der stemmen op volgde, werd de beslissing aan het lot gelaten, hetwelk laatstgenoemden als bestuurslid aanwees.

Daar deze echter niet ter vergadering aanwezig was, zal hij per brief van zijne benoeming verwittigd worden.

Nu wordt den leden de gelegenheid gegeven voorstellen te doen, om te worden opgenomen onder de punten van beschrijving voor de Algemeene Vergadering.

De heer J. A. KORS stelt de volgende vraag voor: „Zou de Maatschappij geen pogingen in het werk kunnen stellen, dat het Nederlandsche Tuinbouwblad, aangezien het van dien aard is dat het voor vakman noch leek weinig of geen waarde bezit, eens verbeterd werd?

Na eenige discussie besluit de vergadering deze vraag als punt van behandeling voor de Algemeene Vergadering op te geven.

De voorzitter brengt nu nog ter kennis, dat hij met goed succes het carbon had aangewend tegen luis in de meloenen, zonder eenige schade aan de plant te krijgen.

Daar niets meer te behandelen is, wordt deze vergadering gesloten.

Zeist, 19 Juli '92. J. GOOSSEN.

Afdeeling Boskoop.

Vergadering met leden op Maandag 4 Juli '92 's avonds ten 8½ uren.

Na opening der vergadering door den Voorzitter werden de notulen der vorige vergadering gelezen, goedgekeurd en geteekend.

Aan de orde was een schrijven van de Afdeeling Leiden aangaande eene te houden tentoonstelling van rozen-bloemen, waarbij een afschrift was gevoegd van het concept-programma.

Behoudens een enkele op of aanmerking waarvan door den Secretaris aan genoemde Afdeeling mededeeling zal worden gedaan, droeg het de goedkeuring en algemeene sympathie der aanwezige leden weg.

Een schrijven van het Hoofdbestuur, houdende eene uitnoodiging voorstellen in te zenden om te worden opgenomen onder de punten van beschrijving voor de algemeene vergadering die in September a.s. zal gehouden worden, werd, daar niemand iets had voor te stellen voor kennisgeving aangenomen.

Vervolgens bracht de Voorzitter in behandeling te beproeven nog een bestuurslid te benoemen. Als zoodanig en tevens als Secretaris werd gekozen den heer ANDRIES VAN HOFF, die zich die benoeming liet welgevallen. Waarmede de Voorzitter de vergadering geluk wenschte. Daar niets meer aan de orde was werd de vergadering gesloten.

AD. v. H.

WEEKNIEUWS.

Tuinbouwschool Amsterdam te Watergraafsméer.

Donderdag 14 Juli l.l. had ten overstaan van den heer Inspecteur van het Land- en Tuinbouwonderwijs en van de Commissie van Toezicht, het eindexamen plaats van de Tuinbouwschool „Amsterdam" te Watergraafsmeer. Van de zes zich daarvoor aangegeven leerlingen werden toegelaten.

A. F. BRONSTEEDE van Amsterdam, H. BROUWER van Wolvega. L. H. M. DE ROIJ VAN ZWIJDEWIJN van N.-Amstel, L. G. TENCKINCK van Hedel, aan één kon het diploma niet worden toegekend.

25 Juli ll. had aan de Tuinbouwschool „Amsterdam" te Watergraafsmeer het overgangs-examen plaats.

Bevorderd werden van den 2e naar den 3e cursus: V. DEGGELLER, P. HESSELINK, B. LESGER van Amsterdam, J. LIGTVOET van N.-Indië, P. J. C. OOSTHOEK van Scheveningen, H. RAVENSWAAIJ van N.-Indië, D. J. STEIJN—PARVÉ van Amsterdam, D. TROMP van Wageningen en C. B. VAN DER ZEIJDE van Zaandam. Twee moeten nog denzelfden cursus blijven volgen.

Van den 1e naar den 2e cursus: M. J. F. FRIJE van N.-Amstel, W. LESGER van Amsterdam, W. LIGTVOET van N.-Indië, W. DE KONING MUNTING van N.-Indië, H. W. NAEZER van N.-Amstel, J. W. NAEZER van Amsterdam, R. NAGEL van N.-Indië, W. A. P. F. L. PARMENTIER van Amsterdam, J. PAUWELS van den Haag, J. C. VAN SCHERMBEEK en W. J. STEEN van Amsterdam. Drie moeten nog denzelfden cursus blijven volgen.

De nieuwe cursus begint 1 September a.s.

Aan het toelatingsexamen op 26 Juli werd door 9 candidaten deelgenomen.

Geslaagd zijn: S. BROUWER van Wolvega, C. A. EVENWEL van den Haag, W. A. GROOS van den Haag, G. F. KOOPMAN van N.-Amstel, L. MEERBURG van Amsterdam, G. OTTERHOFF van Arnhem en A. VAN DER VIJZEL van N.-Amstel.

Bovendien werden na afgelegd eindexamen Hoogere Burgerschool 3jarige cursus, tot de lessen toegelaten: TH. J. DINN van Harlingen en D. F. TERSTEEG van Bussum.

Twee werden afgewezen.

Liefhebbers van perzikken maken wij opmerkzaam op de gelegenheid, knoppen voor oculatie te verkrijgen van de te Amsterdam bekroonde *Vroege van Cronenstein*, die in dit No. geadverteerd wordt.

Bij Min. beschikking is, met 1 Augustus a.s., benoemd tot hortulanus bij de Rijks-Universiteit te Utrecht de heer J. K. BUDDE, te Overveen.

Wij bieden onzen geachten medewerker met deze benoeming hartelijke gelukwenschen aan.

TENTOONSTELLINGEN.

Dordrecht. Tentoonstelling van **Planten, Groenten, Vruchten, Afgesneden Bloemen** enz., te houden in „Musis Sacrum", van 25—28 Augustus 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer C. KWAST, Secretaris der Afdeeling Dordrecht en Omstreken.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer TH. VAN ZOEST HZN., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten**, te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling**, op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

MAIDENHAIR. H. T. VIII in dank ontvangen.

J. J. D. v. D. G. te H. Heden heb ik de mij gezonden couranten volgens Uw wensch aan de Bibliotheek onzer Maatschappij gezonden.

AD. v. H. te B. Beleefden dank.

DR. J. R. B. te W. Beleefden dank voor Uw bijdrage, dezer dagen zond ik U de beloofde overdrukken.

„BRIEVENBUS". Inzendingen, waarvan de schrijver aan de Redactie onbekend is, worden niet opgenomen.

L. C. B. te W. Beleefden dank voor Uw bijdragen. Plaatsing zoo spoedig mogelijk. Brief volgt.

Jhr. L. J. Q. v. U. te 's Gr. Vriendelijken dank.

J. G. te Z. Beleefden dank.

J. K. B. te H. Veel dank voor Groninger Courant.

P. A. O. te B. Beleefden dank. Tot mijn leedwezen moet ik Uw verslag tot de volgende week uitstellen.

C. v. D. B. te Aalsmeer. De toegangskaart voor de tentoonstelling is door mijne afwezigheid te laat in mijne handen gekomen om er gebruik van te maken.

M. B. te M. De mij gezonden voorwerpen zijn gallen van eene soort van *Nematus* op *Salix purpurea.*

Prijscourant.

E. H. KRELAGE EN ZOON, Haarlem. Prijscourant der bekroonde Darwintulpen. No. 511 a supplement, 1892. In drie talen.

Inhoud van Sempervirens no. 28, van Vrijdag 8 Juli 1892.

„Leverbaar"; Twee Rhododendrons, met afbeeldingen van het Nat. Arb.); Melatti; Chrysanthemum Source d'or.; De invloed van het vriezen op planten, III; Een tentoonstelling te Aalsmeer; Tentoonstellingen; Boekaankondiging; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Weêrsgesteldheid.

Inhoud van Sempervirens no. 29, van Vrijdag 15 Juli 1892.

Boomachtige Varens voor den tuin; Klimroos Luxembourg, met een afbeelding; Iets uit de geschiedenis der Dahlia in ons land; Victoria Violier; Canna Mad. Crozy; Begonia semperflorens atropurpurea (Vernon); Klimplanten voor kassen; Het kweeken van planten in potten; Kunstmatige kleur van bloemen; Rupsen; Ingezonden; Iets over Tuinarchitekten; Een Tentoonstelling te Beemster; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Ontvangen Prijs-Couranten; Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad", No. 26, 27 en 28; Weêrsgesteldheid.

Inhoud van Sempervirens no. 30, van Vrijdag 22 Juli 1892.

's Lands Plantentuin te Buitenzorg; Sprekelia formosissima. Herb. (Amaryllis formosissima. Linn.), met een afbeelding; Fraaie bolgewassen; Azalea occidentalis; Vriesea splendens gigantea; Een Tentoonstelling te Beemster; Gaillardia Lorenziana; Rupsen; Vergadering der Bloemen- en Plantencommissie op Woensdag 18 Juli 1892; Verslag der eerste buitengewone vergadering van de Vereeniging tot bevordering van Rozenteelt „Nos jungunt Rosae"; Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. Afdeeling Leiden en Omstreken; Tentoonstelling te Aalsmeer; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Ontvangen Prijscouranten; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Ned. Tuinbouwblad.

Advertentiën.

Ant. Roozen & Zoon,

Bloemisten, Overveen bij Haarlem,
vragen een allezins

bekwaam Persoon,

die geschikt is als **CHEF** op te treden over de **warme** en **koude kascultuur,** hoofdzakelijk bestaande uit **Bolgewassen.**

Slechts zij die voldoende bewijzen van bekwaamheid kunnen overleggen, zullen in aanmerking komen.

Belangrijke verkoop van

SIERPLANTEN.

De Notaris G. DE MEIJIER te Velp zal **op Woensdag den 3 Augustus 1892,** des voormiddags ten **9½ uur,** in het Heerenlogement te Velp, bij Arnhem.

publiek à contant verkoopen:

Eene zeer fraaie collectie SIERPLANTEN en HEESTERS, bestaande onder meer uit ongeveer 25 PALMEN en VARENS, waaronder van 4 meter in doorsnede, in solide en nette kuipen; PHORMIUMS, DRACAENA'S, ARALIA'S, SPARMANIA'S, een CLIVIA MINIATA, 2 meter in doorsnede, een STRELITSIA REGINA, PRACHTPLANTEN, verschillende warme en koude KASPLANTEN, waaronder Orchideeën enz., zoomede eenige

Plantenstandaards.

Te bezichtigen **Dinsdag 2 Augustus 1892** des middags van **12—5 uur.**

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON**, Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest**, *Dordrecht*.

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**

Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk. tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

ORCHIDEEËN.

Cypripedium Pearci, zware plant met zes bloeibare scheuten.

Cypripedium bellatulum, bloeibaar.

Odontoglossum Lindeni, zware plant met twee scheuten.

Bovenstaande planten zijn **volmaakt gezond** en **zonder gebreken** en worden **in ruil aangeboden** voor andere Orchideeën in knop, liefst **Cattleya Mossioe** of **C. Gaskelliona.**

Aanvragen gelieve men in te zenden onder No. 1001 aan den uitgever van dit blad.

TE KOOP:

het Plantenkastje,

bekroond op de tentoonstelling te Apeldoorn in 1890 en beschreven in 't Tuinbouwblad van 9 Aug. '90; te zien bij en inlichtingen verschaft

W. H. WIND, Apeldoorn.

Th. H. J. KEMPEN,

Brugstraat, Groningen.

FABRIKANT en AANLEGGER
VAN

Verwarmingstoestellen

voor PLANTENKASSEN, SERRE'S. BBOEIBAKKEN, enz enz

Groote voorraad

ijzeren pijpen en bochten en guttapercha ringen.

Prijzen hoogst billijk.

Belast zich ook met alle mogelijke **reparaties** en **veranderingen.**

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN** te Andernach a/d Rijn.
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

H.H. Kweekers enz.

die hunne ADVERTENTIËN in *het Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, worden verzocht deze uiterlijk voor DONDERDAG MIDDAG twee uur in te zenden. *De Uitgever,*
K. A. VAN DER WEIDE.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de
Fabriek KRAAIJENBURG.
RIJSWIJK (Z.-H.)

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande ijzeren Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

SPIRAEA ASTILBOIDES.

Verkrijgbaar, zoolang de voorraad strekt, bij **SEGERS & Co.,** Bloemisten **Lisse** bij **Haarlem.**

N.B. Men leze de beoordeeling over deze plant in het orgaan voor Tuinbouw „Flora en Pomona" van 24 Juni l.l.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Firma HOFEN & KOELINK,
Stoomtimmerfabriek,. NAARDEN,
bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1 80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25

Steekpennen, 3½ bij 2½ c.M. per 500 f 7.—
5 „ 1½ „ „ „ - 7.50
50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten, 1 bij 2 cM. per 100 f 5.—
1 „ 4 „ „ „ - 7.50
2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.30

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen
en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,
met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,
van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen statoin.

H.H. Bloemisten!
Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.
SPUISTRAAT 38 (huis).
Telegram-Adres: Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam.

BOUQUETTEN,
Afgesneden Bloemen,
Kas- en Kamerplanten.
SPECIALE
Rozencultuur.
Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

BLASS & GROENEWEGEN,
DE BILT bij UTRECHT.

HULP-WIEL IN GEBRUIK.

HULPWIEL OM DE GRASKANTEN TE MAAIEN.

Gazonmaaiers met 4 Spiraalmessen.
Prijzen: f 24,—, f 27,—, f 33,—, f 36,— en f 39.—

Prijscourant van tuinbouwgereedschappen op aanvrage gratis verkrijgbaar.

SNELPERSDRUKKERIJ
„ERICA",
KANAALSTRAAT, HOEK STATIONSWEG.

SPECIALITEIT TOT HET VERVAARDIGEN
VAN
CATALOGI, CIRCULAIRES, QUITANTIËN, NOTA'S, COUVERTS, Enz. Enz.

Zeer voordeelige voorwaarden ter verzending van Catalogi en Circulaires met dit blad.

GROOTSTE EN DOELMATIGSTE PUBLICITEIT.

CARBOLINEUM,
Bederfwerende Olie,
tot het bestrijken van hout, rasterwerk, etc.
WEERT CHAMPIGNONS ONDER VLOEREN.
STEEDS VOORRADIG EN TE VERKRIJGEN
bij De Firma Wed. J. W. Melster,
ENSCHEDE.

No. 32. ZATERDAG 6 AUGUSTUS 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 10 Augustus a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 27 Juli 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen toegekend zijn:

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Tigridia violacea,* ingezonden als nieuw ingevoerde plant door de h.h. GEB OEDERS DE GRAAFF uit Leiden en door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.
2. Verzameling *Begonia tuberosa erecta fl. pl* in vier verscheidenheden, met fraai getande bloembladen. De Commissie achtte deze inzending vooral dáárom belangrijk, dat deze bloemen een nieuw type vormden dat zeer veel voor de toekomst belooft. Inzender was de heer JACs SMITS te Naarden.
3. *Gladiolus Saundersii (Saundersii × gandavensis)* var. *Andromeda.*
4. „ „ „ „ var. *Dora.*
5. „ „ „ „ „ *Lydia.*
6. „ „ „ „ „ *Philomela.*
7. „ „ „ „ „ *Vesta.*

Alle ingezonden als nieuw gewonnen planten.

8. *Hymenocallis macrostephana* BKR. als nieuwe plant.

De inzendingen sub. 3, 4, 5, 6, 7 en 8 van den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Getuigschriften 2e Klasse voor:

1. *Phlox* hybr. fol. var, ingezonden als nieuw gewonnen plant door den heer W. KOELEMEIJER te Wormer.
2. *Begonia tuberosa fl. pl.* var., als nieuw gewonnen plant ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.
3. *Poa trivialis albo-vittata,* ingezonden door den heer H. J. LEMKES te Alfen a/d Rijn.
4. *Calochortus venustus* var. *Vesta,* ingezonden als nieuwe plant.
5. *Hymenocallis tubiflora,* ingezonden als onvoldoend bekende plant.

Dankbetuigingen voor:

1. *Dianthus Caryophyllus fl. pl. „Germania"*, ingezonden als nieuwe plant door den heer H. J. LEMKES te Alfen a/d Rijn.
2. Verzameling *Dianthus Caryophyllus,* ingezonden door Mr J. H. SCHOBER te Putten.
3. *Ornithogalum revolutum,* ingezonden als onvoldoend bekende plant door Mr. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede.
4. *Cyrtanthus lutescens* HERB., ingezonden als onvoldoend bekende plant door den heer C G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

1. *Primula Poissonii,* ingezonden als nieuwe plant, door Mr. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede, en in 5 exemplaren door den Hortus Botanicus te Amsterdam

2. *Begonia tuberosa fl. simplici Hortus Krelagei* (vleeschkleurige bloemen) gewonnen uit zaad van *Begonia Mrs. Stanley*, Get. 1e klasse, Amsterdam 14 Juli 1890, omdat de Commissie van beoordeeling in deze inzending geen verbetering zag der reeds bekende verscheidenheden. De inzending geschiedde door de firma E. H. Krelage & Zoon te Haarlem.

3. Verbeterde Dresdener doorbloeiende zomerviolier, ingezonden door den heer H. J. Lemkes te Alfen a/d Rijn, omdat deze violier geen belangrijk verschil vertoonde bij de in eene vorige vergadering ingezonden *Victoria violier*.

4. Verbeterde *Begonia Martiana*, ingezonden door den heer Jacs. Smits te Naarden, omdat deze inzending niet voldeed aan den naam daaraan gegeven.

Geene beoordeeling vond plaats van eene inzending van den heer Jacs. Smits te Naarden, bestaande uit *Rosa indica odoratissima Papa Gontier*, omdat hiervan geen tijdige aanmelding gedaan was, zoodat de leden der Commissie meer in het bijzonder met de keuring er van belast, niet aanwezig waren.

Door den heer de Breuk, voorzitter der Bloemen- en Planten-Commissie, werd der vergadering mededeeling gedaan van een schrijven der firma E. H. Krelage & Zoon te Haarlem, waarin gewezen wordt op eene onvolledigheid in het verslag der vergadering van 13 Juli. Door den secretaris was n.l. niet medegedeeld, waarom de als nieuwe planten ingezonden *Viola* hybr. *(tricolor × alpina)* geene onderscheiding konden verwerven. De genoemde firma had daardoor den indruk verkregen, dat de Commissie van beoordeeling aan deze inzending minder aandacht had geschonken dan billijk was.

Daarom worde alsnog medegedeeld, dat de Commissie integendeel zeer nauwkeurig kennis genomen heeft van de bedoelde inzending, doch in hare opvatting omtrent de waarde dezer planten werd geene wijziging gebracht ook zelfs na lezing der bijgevoegde nota. Bovendien was de Commissie van oordeel dat de term „tufted Pansies" ten onrechte voor deze planten gekozen werd door de oorspronkelijke winners, omdat van deze verscheidenheden niet gezegd kan worden, dat zij eene gedrongen groeiwijze bezitten. Bij eene der ingezonden planten was de stengel in den grond gebogen en met houtjes daarin bevestigd. Men zag in deze planten geen verbetering der *Viola tricolor*.

Aanwezig waren heden de h.h. Joh. de Breuk, Voorzitter, S. A. de Graaff, A. Glijm de Vos, G. C. van Meeuwen, P. W. Voet, R. Wigman en de Secretaris

Amsterdam, 27 Juli 1892. B. A. Plemper van Balen.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De vriendschappelijke bijeenkomst gehouden te Apeldoorn op 28 Juli jl.

Onze Maatschappij, zoo rijk aan verschillende bijeenkomsten en vergaderingen van wetenschappelijken en practischen aard, waar het al reeds een genot is vele vrienden en bekenden bijeen te treffen, zorgde er tevens voor, het nuttige aan het aangename te paren, door jaarlijks in den zomer een dag te bepalen tot het houden eener vriendschappelijke bijeenkomst; een ieder die eens of meermalen aan deze bijeenkomsten deel nam, weet dat deze haren goeden naam steeds in eere hebben gehouden, want recht vriendschappelijk zijn die bijeenkomsten, zoodat de Maatschappij daarmede steeds veel succes gehad heeft. Dit kan wederom getuigd worden van den dag op 28 Juli waarop niet minder dan een honderddertigtal leden uit bijna alle afdeelingen der Maatschappij vereenigd waren, begunstigd door een bij uitstek fraaien dag, zooals wij er dezen zomer nog maar weinig gekend hebben.

Door bijzondere omstandigheden met nog eenige leden reeds te 8½ uur in Apeldoorn zijnde, maakten wij van den tijd gebruik, eerst een bezoek te brengen aan de kweekerij van den heer Wind, die ons vriendelijk ontving en met wien wij zijne flinke en nette inrichting doorwandelden, waar o. a. veel werk gemaakt wordt van rozencultuur, in hoofdzaak voor snijbloemen in den winter en het voorjaar, en waar de *Nyphetos, Gloire de Dyon* en *Maréchal Niel* de hoofdschotel uitmaakten. In de kassen trokken ook de vele gezonde Varens in verschillende grootte en soorten en eenige fraaie Knolbegonia's onze aandacht; na hier nog eenigen tijd gezellig op het kantoor vertoefd te hebben, begaven wij ons naar de kweekerij van den heer D. Bas Backer, waar wij ook het genoegen hadden, door ZEd. persoonlijk ontvangen en rondgeleid te worden; ook deze kweekerij getuigt van netheid en orde, en konden wij weer ons persoonlijk overtuigen van de groote en gezonde cultuur der *Gardenia's*, waarmede de heer Bas Backer reeds eenige jaren naam gemaakt heeft. Naar ik geloof, is hij voor dit artikel eenig in ons land; het is een genot om deze collectie van niet minder dan 1200 flinke groote, gezonde planten te zien, die een lange kast van 2 afdeelingen aan beide zijden op tabletten geheel vult, planten die voor den bloei heel wat beloofden, daar zij volop met knop en bloem bezet waren; voor degenen die Apeldoorn bezoeken is het wel de moeite waard deze collectie te gaan zien. Voorts bevonden zich in de kassen duizenden Varens in verschillende grootte, in hoofdzaak *Adianthum's*. De bakken waren meerendeels ingenomen door goed ontwikkelde *Cyclamen* en *Bouvardia's*, en ook op deze kweekerij ziet men, dat van rozentrekkerij in den winter veel werk wordt gemaakt. Vanhier gaande hadden wij nog gaarne eenige kweekerijen bezichtigd, doch de tijd voor de bijeenkomst naderde en wij begaven ons naar het hôtel van der Burg, alwaar zich bij onze aankomst reeds een groot aantal leden bevonden, zich te goed doende aan de middelen ter versterking van den inwendigen mensch, door de afdeeling Apeldoorn op onbekrompen wijze den réunisten aangeboden. Het was hier reeds recht gezellig, vele handdrukken werden gewisseld, kennismakingen aangeknoopt of hernieuwd. Na dit déjeuner genoten te hebben, werden wij in den tuin door onzen hooggeachten Voorzitter, den heer Viruly Verbrugge, hartelijk welkom geheeten te Apeldoorn, de afdeeling dankzeggende voor hare goede zorgen tot de ontvangst, tevens het verlies betreurende dat de Eere-voorzitter dier afdeeling getroffen had, door den dood van zijnen vader, wiens sterven ZEd. tevens met een treffend woord herdacht; het deed spreker genoegen zoovele leden van verre en nabij bij elkaar te zien, ja zelfs een lid uit Groningen die de 80 jaren reeds gepasseerd was; ZEd. wenschte allen een recht genoeglijken en als altijd een waarlijk vriendschappelijken dag toe.

Alsnu werd eene wandeling gemaakt door de heerlijke Loolaan, waar halverwege, op de plaats waar voor een paar jaar de Protestantsche kerk was afgebrand, nu een prachtig nieuw kerkgebouw herrezen was; te ongeveer 1 uur arriveerden wij aan het Koninklijk Slot 't Loo, alwaar wij door den heer Kraaijenbrink, koninklijk bloemist, ontvangen werden, die ons door het prachtig park en de kassen voerde.

Om over alles in het bijzonder uit te wijden is niet mogelijk en niet noodig, maar toch kan ik niet nalaten van eenige zaken melding te maken. Om te beginnen met de lange laan, groote oranjeboomen in kolossaal groote kuipen, boomen in prachtexemplaren, in gezonden staat, frisch groen van kleur, ruimschoots bezet met knop en ontluikende oranjebloesem, waarvan de heerlijke geur ons tegenwoei. Verrukkelijk mooi zijn hier en daar de prachtige gezichtspunten, hetzij over de uitgestrekte gazons of over de vijvers, waar vooral de groote, statige en schoongevormde bruine beuken, beschenen door de zon, tegenover een achtergrond van groen, een heerlijk effect teweegbrengen. Dat deze streek bijzonder geschikt is voor Conifeeren, kan vooral dit park getuigen, want ik geloof, dat zelden ergens zulke groote, gezonde en schoone exemplaren van Conifeeren in zulk een grooten getale en verscheidenheid aangetroffen worden als hier, waarover dan ook één roep uitging. Vele van deze zeldzaam schoone Conifeeren staan in groote groepen, waar zij effect maken, bijeen, of wel anderen hier of daar op zich zelven.

In den bloemtuin, waar eenige groote en smaakvolle mozaïkperken de aandacht trokken, en waar men nog vele groote exemplaren Kaapsche- en Nieuw-Hollandsche planten aantrof, bezochten wij ook de kassen; de palmenkas met enkele groote *Latania's*, *Phoenix* en *Corypha austalis;* de warme kas met *Anthuriums* en diverse warme planten; een kas met 4 afdeelingen waarin Varens, Orchideeën, waarvan eenige in bloei, *Maranta*, *Tydea*, *Gesneria*, *Blad-Begonia's* enz. Na nog

even een kijkje genomen te hebben in het net ingerichte zaadhuis, waar in groote stopflesschen met duidelijke etiquetten, de verschillende zaden bewaard worden; begaven wij ons van hier naar het badhuis waarnevens een berceau, dat zich over het water van den vijver uitstrekt. van welk punt men een heerlijk gezicht over den vijver heeft, afgewisseld door vergezichten, tusschen de verschillende boomgroepen door; verder ging de stoet langs beekjes en greppels onder 't lommer der boomen, en na nog het oude Loo en een zeer groot perk met stamrozen gepasseerd te zijn, kwam men eindelijk weer aan 't paleis terug, waar de heer VIRULY VERBRUGGE den heer KRAAIJENBRINK uit naam van allen dank betuigde voor het rondgeleide.

Alsnu werd nog het paleis inwendig bezichtigd, wat zeer interessant is om te zien, waar, even als in andere paleizen het een nog fraaijer is dan het ander, zoowel in de receptiezaal, eetzaal, leeszaal, schilderijcabinet, schouwburgzaal als in de hofkapel, doch 't mooiste was naar mijne meening het gezicht van boven uit een der middenramen van het gebouw, over het fraai met bloemvakken aangelegde voorplein en op de Loolaan die er recht tegenover ligt. Wij verlieten het gebouw nadat de Voorzitter, ook namens de ruim 120 leden der Maatschappij, op het vreemdelingen boek geteekend had.

Het weder was warm, de weg was stoffig en de wandeling had een paar uur geduurd, was het dus wonder, dat allen verlangden iets te gebruiken voor den dorst en in gezellige groepjes onder opgewekte kout zich eenigen tijd verpoosden voor de in de nabijheid zijnde Keizerskroon, tot dat ongeveer 3 uur de rijtuigen in allerlei soort, 15 in getal voorkwamen en de Voorzitter tot instappen uitnoodigde. Nadat allen, de een wat ruimer dan de ander, gezeten waren ging het in opgewekte stemming door Apeldoorn en verder langs heidevelden en bouwland, door kreupelbosch en hoog geboomte, onder dennen, beuk en eikenbosch, afgewisseld door woeste schilderachtige heidevergezichten, begrensd en omzoomd door lichtere of donkerder boschpartijen, welks geheel ons een blik gaf op een gedeelte der aan afwisselende tafereelen zoo rijke natuur van het schoone Gelderland. Te Soeren aangekomen werd uitgestapt en de eenige herberg of uitspanning als 't ware bestormd, doch elk kreeg zijn beurt om de stof uit de keel te spoelen.

De terugtocht werd over Wiessel door meer lommerrijk bosch gemaakt en allen stapten wederom uit te half zes aan de Keizerskroon; de vroolijke stemming zoowel door 't mooie weer als door 't gezellige der rijtoer was er niet minder op geworden. Aan het diner dat 6 uur aanving werd die nog verhoogd; ruim 80 leden namen hieraan deel, gezeten aan een langen tafel onder de waranda voor 't Hôtel de Keizerskroon. De heer VIRULY VERBRUGGE opende de tafel met een toast op het doorluchtig stamhuis van Oranje en bracht hulde aan de beide Koninginnen die ons hare lusthoven hadden laten bezichtigen; deze toast vond algemeene instemming en werd H.H. M.M. overgeseind, en nog terwijl wij aan tafel waren beantwoord.

Verder gedacht spreker onze Maatschappij voor Tuinb. en Plantk., en de goede gedachte der Mij, de vriendschappelijke bijeenkomst vrij van alle zorgen, vrij van alle wrijving, vrij van allen tegenstand, alleen maar om in vriendschap bij elkaar te zijn. Voorts bracht Z.Ed. hulde aan de Afd. Apeldoorn voor de verleende hulp, vooral aan den heer WIND, Secretaris der afdeeling, die, wegens een sterfgeval in de familie van den Voorzitter, ook deze functie moest waarnemen, en stelde alzoo voor het glas te ledigen op den bloei der afdeeling Apeldoorn.

Gedurende het geheele diner heerschte er een vroolijke, prettige geest, die door geen enkele wanklank gestoord werd. Er werd veel en door velen getaost, o. a. door Dr. CATTIE op den Voorzitter den heer VIRULY VERBRUGGE, als het bezielende element van de Maatschappij; door den heer WIND op H.M. de Koningin-Regentes; door den heer DE PAVORD SMITS op het welzijn van de provincie Gelderland, die wist te maken van het miserable mooi land, hooiland en vruchtbaar land.

De heer ROëLL bracht een toast uit op den heer ZWART, algemeen Secretaris-penningmeester enz. enz. totdat ten laatste de Voorzitter er op wees, dat de tijd tot vertrek naderde en hij deze bijeenkomst sloot, allen leden dankzeggende voor hunne welwillende tegenwoordigheid; en hiermede was wederom deze vriendschappelijke bijeenkomst geeindigd, die voor velen zeker, als altijd, aangename herinneringen zal levendig houden. Deze bijeenkomst mag van de reeds zooveel gehoudene, onder de best geslaagde gerangschikt worden, zoowel wat de groote deelname als het genotene betreft; doch al was het aantal deelnemers groot, jammer is het toch dat nog niet meerdere leden der Maatschappij aan deze jaarlijks in den zomer wederkeerende vriendschappelijke bijeenkomsten deelnemen; want waarlijk zij zijn genotvol, deze dagen, maar ook tevens leerzaam en een recht genoeglijk zamenzijn van vakmannen en liefhebbers. die elkaar op zulk een dag in zulke groote getalen, gelijktijdig vrij van zaken als andersinds, in opgewekte stemming ontmoeten; mij althans is dit een groot genot en naar ik vertrouw zullen de meeste deelnemers dit met mij beamen. Dus met een opwekking en aansporing tot deelname aan dien dag in een volgend jaar eindig ik dit kort verslag.

A. G. J. v. B.

De Plantenkeuring van Woensdag 27 Juli. 1)

Reeds bij het binnentreden van de zaal kreeg men den indruk, dat de tweede Plantenkeuring der maand weinig in den smaak der inzenders valt. Trouwens men weet, dat het Hoofdbestuur dan niet vergadert, en dat vele leden der Commissien tegen de verdubbeling van tijd en kosten opzien, die deze tusschengeschoven bijeenkomsten hun opleggen. Hier en daar op de anders zoo welgevulde tafels zag men enkele bloemen verspreid. Zeker waren er daaronder zeer fraaie en hoogst belangrijke, maar het geheel zou een ongunstig getuigenis van den bloei onzer jonge instelling afleggen, zoo men niet wist, dat de eerste bijeenkomsten in elke maand verreweg belangrijker plegen te zijn dan deze tweede.

De heer W. KOELEMEIJER te Wormer zond een bonte varieteit van *Phlox decussata,* door hem uit zaad gewonnen, onder den naam van *Phlox hybrida foliis variegatis.* Breede witte randen om een langwerpig groen midden vormden de kenmerkende teekening der bladeren.

De *Hortus Botanicus* te Amsterdam en de heer Mr. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede zonden *Primula Poissonii* als nieuwe plant. De heer VAN HEIJST merkte daarbij het volgende op:

Primula Poissonii (FRANCHET). Zij werd ontdekt door den Abt DELAVAY in Yunnan en door FRANCHET beschreven in het „Bulletin de la Société Botanique de France" in 1887.

De plant groeit in Yunnan in moerassige plaatsen tusschen Tate en Topintze op een hoogte van 3000 Meter en wordt door de firma V. LEMOINE EN ZOON te Nancy, van wie de inzender haar ontving, voor het klimaat hunner woonplaats als winterhard beschouwd.

Zij wordt hier te lande voor het eerst tentoongesteld.

Dezelfde inzender zond ook *Ornithogalum revolutum* en merkte daarbij op, dat de bedoeling was een botanisch getuigschrift te verkrijgen. Wij achten het van belang hierop de aandacht te vestigen, niettegenstaande de commisie slechts een dankbetuiging aan deze inzending toekende, omdat het ons voorkomt, dat de beteekenis der botanische certificaten

1) Tot mijn leedwezen is in het vorige verslag eene vergissing ingeslopen, tengevolge waarvan eene inzending van den heer C. G. VAN TUBERGEN besproken is, als ware zij afkomstig van de heeren E. H. KRELAGE EN ZOON. Op blz. 241 kolom 1 regel 5 en volgende wordt genoemd de *Lilium Grayi.* Deze was, met de geheele collectie bolgewassen in het officieele verslag op blz 238 genoemd, door den heer VAN TUBERGEN ingezonden, en de mededeelingen, omtrent deze en de verwante soorten waren dan ook aan de schriftelijke bijlagen van dezen inzender ontleend.

Te meer doet ons deze vergissing leed, daar de heer VAN TUBERGEN, als een der trouwste en ijverigste inzenders op de maandelijksche plantenkeuringen, alle aanspraak op onze waardeering en erkentelijkheid heeft, terwijl aan de andere zijde zijne inzending van *Lilium Grayi* en van *Lilium maritimum* voor elk dezer soorten een getuigschrift *eerste klasse* verwierf.

nog weinig algemeen bekend is, en dat noch door de inzenders van de gelegenheid tot verkrijging daarvan, noch door de commissie van de gelegenheden tot uitreiking een zoodanig gebruik gemaakt wordt, als misschien voor de bevordering van den bloei der Plantenkeuringen in deze richting wenschelijk zou zijn. Werden botanische certificaten meer regelmatig toegekend, allicht zou er door liefhebbers meer worden ingezonden.

De heer VAN HEIJST merkte omtrent de genoemde *Ornithogalum* op, dat:

Ornithogalum revolutum. Dit bolgewas is sinds een jaar of vijf in het bezit van den inzender en bloeit thans voor de eerste maal. Voor zoover den inzender bekend, werd het hier te lande nog niet tentoongesteld.

De heer H. J. LEMKES Jr. te Alfen, zond vijf planten van *Poa trivialis albo-vittata,* melkwitte grasbladeren met smalle groene nerven, een zeer eigenaardig sierplantje voor randen en potten; drie afgesneden bloemen van *Dianthus Caryophyllus fl. pl. var. Germania* en eenige takken van de verbeterde *Dresdener doorbloeiende zomerviolier* met de veel minder bloemrijke en minder grootbloemige gewone Dresdener doorbloeiende zomerviolier ter vergelijking. Aan de daarbij gevoegde bijlagen is het volgende ontleend

Poa trivialis albo-vittata (5 stuks) als onvoldoend bekende plant ingezonden. In Engeland schijnt dezelve reeds eenigen tijd bekend te zijn, wat hier te lande niet zoo schijnt te zijn. De cultuur is zeer gemakkelijk te noemen. De plantjes hebben den winter doorgebracht op een plank in de gematigde kas; zijn in dezelfde kas dit voorjaar gescheurd en verpot en hebben nu gedurende den zomer, eerst in een rozenkas, daarna op den rollaag van een Palmenkisting gestaan; deze korte uitweiding ter opheldering, daar enkele commissieleden op de keuring den 8en Augustus 1891 (waar deze plant werd teruggevraagd) van oordeel waren, dat, vanwege het sterke wintbont, de cultuur zeer lastig zoude zijn.

Dianthus caryophyllus fl. pl. var. „*Germania*", als in ons land onvoldoend bekend ingezonden ter beoordeeling.

Zoowel om „vorm" als „kleur" en „grootte der bloem" verdient deze anjer aanbeveling, terwijl de groeiwijs bijna even sterk is als die van de bekende dubbele witte anjer *Gloire de Nancy.*

Daar al deze planten in den vollen grond staan, was de inzender tot zijn leedwezen niet in de gelegenheid een geheele plant in te zenden.

Verbeterde, Dresdener, doorbloeiende zomerviolier (*Haage und Schmidt* 1892), als nieuw ingevoerde plant ter beoordeeling ingezonden.

Ter vergelijking enkele trossen van de gewone gunstig bekende Dresdener doorbloeiende zomerviolier, waarvan deze „*verbeterde*" zich door veel grooter bloemen en forscher bloem stengel voldoende onderscheidt.

Een vierkant houten bakje, met een zestigtal afgesneden bloemen van Anjers, in mos geplaatst, allen gevuld en van verschillende kleur en teekening, door den heer Mr. J. H. SCHOBER te Putten uit zaad gewonnen en door hem tentoongesteld, verwierf een dankbetuiging van de commissie en trok zeer de aandacht.

Naast deze kleinere inzendingen waren er een paar van iets grooteren omvang, en daaronder noem ik allereerst die van den heer JAC. SMITS te Naarden. Deze omhelsden de *Rosa indica odoratissima var. Papa Gontier*, een uitstekende snijen trekroos, bij ons nog weinig bekend, doch in Amerika algemeen ingebruik. Zij verdient bij ons dezelfde waardeering als de soorten *Gloire de Dyon, Souvenir de la Malmaison, la France* en anderen. Een fraaie roode roos, met een zwakke reuk als die der theerozen. Een 25 stuks bloemen en knoppen los en sierlijk op groene bladeren geschikt. Verder acht planten van *Begonia tuberosa erecta fl. pleno*, zaailingen van 1891 en 1892, uitmuntende door goed opstaande vrij groote (8 c.M. diameter), goed en op zeer verschillende wijze gevulde bloemen in verschillende kleuren. Zij verwierven een *getuigschrift Eerste klasse.* Eindelijk een verbeterde *Begonia Martiana,* door kruising uit deze soort met *B. tuberosa erecta gigantea* verkregen. Een zaailing van 1892, met de houding van *B. Martiana* doch veel forscher, met de groote langgesteelde bloemen van *B. erecta*, doch met de bloemkleur van *B. Martiana.* Een zeer merkwaardig tijpe.

(Wordt vervolgd).

TENTOONSTELLINGEN.

3e Nationale Chrysanthemum-tentoonstelling.

Aan de Afdeeling Amsterdam en Omstreken van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, onder bescherming van H. M. de Koningin-Regentes, werd namens Hoogstdezelve, voor deze tentoonstelling geschonken eene zilveren en eene bronzen medaille met de beeltenis van Hare Majesteit de Koningin, benevens eene zilveren en eene bronzen medaille met die van Hare Majesteit de Koningin-Regentes.

Van het Dagelijksch Bestuur der gemeente Amsterdam werden mede twee zilveren en twee bronzen medailles ontvangen.

In de vergadering van 26 Juli l.l. is besloten deze medailles, als extra prijs, toe te kennen op de volgende wijze:

de zilveren en bronzen medaille met de beeltenis van H. M. de Koningin aan de beide liefhebbers-inzenders, die het meest ter opluistering hebben bijgedragen door hunne inzendingen van Chrysanthemum-planten; de zilveren en bronzen medaille met de beeltenis van H. M. de Koningin-Regentes aan de beide bloemisten-inzenders die op gelijke wijze medewerkten tot het welslagen der tentoonstelling; van de verder genoemden eene zilveren en eene bronzen medaille aan de inzenders van Palmen, welke het meeste daardoor bijdroegen tot versiering der tentoonstelling, terwijl de tweede zilveren en de tweede bronzen medaille der gemeente Amsterdam ten deel zullen vallen aan de beide meest verdienstelijke inzenders van bloemwerken, bouquetten of kransen, vervaardigd van Chrysanthemum-bloemen.

Deze tentoonstelling zal gehouden worden van 10—14 November e.k.

Namens het Bestuur der Afdeeling,
B. A. PLEMPER VAN BALEN.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Aan heeren leden van de Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging en verdere h.h. tuinbouwkundigen, kweekers en tuinlieden, die mij soms schadelijke insekten, beschadigde en zieke plantendeelen, met vraag om inlichtingen toezenden, deel ik mede, dat ik van af 7 Augustus tot begin September niet te raadplegen zal zijn.

Wageningen, 1 Aug. 1892.   Dr. J. RITZEMA BOS.

De perebladwesp (Celandria cerasi).

De ondergeteekende gevoelt zich gedrongen, langs dezen weg de aandacht te vestigen op het bovengenoemd insect, dat gedurende het vorige jaar en ook nu weder zooveel schade aanricht op de appel-, pere- en kerseboomen.

Ofschoon aan sommigen der geachte lezers ongetwijfeld bekend, heeft de ondervinding hem toch geleerd, dat er nog velen zijn onder hen die het tuinbouwvak uitoefenen, welke er geheel onkundig van zijn, en dit zeer tot hun nadeel.

Wanneer men in dezen tijd de vruchtboomen nauwkeurig beschouwt, bemerkt men op de bovenzijde van de bladeren zwarte larven, op een slakje gelijkende. Ze hebben bij den eersten opslag het voorkomen van stukjes slijm.

Deze ongenoode gasten hebben al heel spoedig de groene deelen van het blad vernield, zoodat er niets overblijft dan het skelet. Wat nu van dergelijk bezoek de treurige gevolgen zijn, weet ieder, die eenig begrip heeft van de verhouding tusschen de bladeren en de overige deelen der plant.

Genoemde larven komen uit de eieren van kleine, zwarte wespjes, welke doorgaans niet worden opgemerkt Tegen het einde van Juni maken deze wespen eene kleine gebogen insnijding in de bovenzijde der bladeren, waarin ze hare eitjes leggen. Veertien dagen later komen er larven uit te

voorschijn, die zich eerst witachtig vertoonen, later eene groene kleur krijgen en zich weldra met een slijmerig vocht bedekken Na ongeveer eene maand, gedurende welken tijd eenige vervellingen hebben plaats gevonden, wordt de kleur van het beestje eenigszins lichter; het houdt op met het vernielingswerk, kruipt van uit den boom in den grond, verpopt zich daar en blijft in dien toestand tot het volgende voorjaar, om alsdan weder in de gedaante van wesp voor den dag te komen.

Het volgende middel ter verdelging van de bewuste larven is schrijver dezes bij ervaring gebleken het meest afdoende te zijn. Men neme gebluschte kalk, goed met water vermengd, besproeie met dit mengsel den geheelen boom met behulp van eene spuit, een gieter met sproeier of nog liever van een sprenkelaar, dien men gebruikt voor de besproeiing der aardappelplanten met bouillie bordelaise, wat eveneens alle aanbeveling verdient. Door middel van laatstgenoemd werktuig wordt de vloeistof uiterst fijn verdeeld en kan men zelfs hooge boomen zeer goed oversproeien. De planten ondervinden er niet het minste nadeel door, terwijl alle larven na het bespuiten verdwenen zijn.

Op deze wijze zal men betrekkelijk spoedig van het kwaad verlost worden, en ook voor het volgende jaar gebaat zijn.

A. Ide.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Vergadering der Pomologische Vereeniging te Boskoop, gehouden op 18 Juli j l.

De voorzitter, de heer A. Koster Mz., opent de vergadering en deelt, na lezing der notulen door den secretaris, mede, dat van de in het voorjaar aangekochte nieuwe appelsoorten enthout is gesneden en dat daarvan boompjes zijn geënt in de kweekerij van den heer J. Walraad Jz.; dat de appelsoort *Malus Medzwierkajana*, die zwartbladig moest zijn, tot nog toe geen spoor van zwarte bladen vertoont, maar geheel het voorkomen heeft van een gewone wilde appelstruik.

Toegangsbiljetten tot de vriendschappelijke bijeenkomst der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde te Apeldoorn (zie statuten der Maatschappij art. 32) werden bij loting toegewezen aan de heeren P. van Nes Az., K. Rosbergen, A. J. van Tol, C. van Kleef, P. Boer Gz., J. W. van Groos, C. Cretz, G. Pannebakker, Anth. Koster en J. H. Otto, allen te Boskoop.

De heer A. P. Cornelis alhier wordt als lid aangenomen.

De verkooping van afgelezen lectuur jaargang 1891, brengt te zamen op f 4.30.

De heer C. van Kleef wordt benoemd tot afgevaardigde ter e.k. Algemeene Vergadering der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, nadat het bedrag der vergoeding voor reiskosten is vastgesteld op f 10.—

Eindelijk verdient nog vermelding, dat ter tafel was meegebracht o.a. een *Clematis*-zaailing, die eene fraaie wijnroode kleur had en blijkens een meegebrachten tak buitengewoon mild bloeide. Deze *Clematis* had veel overeenkomst met de bekende *Viticella rubra grandiflora*. De kleur was echter iets lichter en de bloemen grooter.

Verder was er nog eene bloem van eene zeer donkerrood gekleurde *Amaryllis* ook uit zaad ontstaan, welke eveneens eene schoone aanwinst zal blijken te zijn; benevens een tak van *Acer striata* welke schoone bonte bladeren had, die het aanzien hadden alsof ze streepsgewijze met een zilverachtig poeder waren bestrooid.

Niets meer aan de orde zijnde werd de vergadering gesloten.

P. A. Ottolander, *Secretaris.*

WEEKNIEUWS.

De Tuinbouw op de Internationale Sporttentoonstelling te Scheveningen.

III.

Mochten wij bij het einde van ons verslag van 25 Juni j.l. de hoop koesteren, dat wij wat minder ruw en onstuimig weder zouden krijgen, die hoop werd maar zeer matig vervuld.

Het was voor ons dan ook een moeielijke taak, in zulke ongunstige omstandigheden een verslag uit te brengen omtrent de ingezonden bloemen en planten. Het afwezig zijn van naamplaten maakte het ons zeer lastig, dank zij echter de welwillende inlichtingen ons verstrekt door den ondervoorzitter, den heer G. van Rossem, mocht het ons gelukken de namen van eenige inzenders te weten te komen.

Wij volgen dan rechtsomgaande de Oostzijde in Noordelijke richting. De zeer flink opgevatte rotsgroepen van den heer F. J. Moerkoert, werden zeer goed aangekleed door den heer W. H. Wind, secretaris der Afdeeling Apeldoorn en getuigen voor den goeden smaak van dezen kundigen kweeker.

Dan komen wij aan de inzending van den heer Looijmans, boomkweeker te Oudenbosch. Waar wij thans voor staan is slechts de halve inzending van dezen kweeker, daar ook aan de andere zijde van de hoofdtrap deze inzending zich uitstrekt. Om de geachte lezers een klein denkbeeld te geven van het groote aantal planten die hiervoor benoodigd waren, is het genoeg mede te deelen, dat deze inzending eene lengte beslaat van 80 à 85 meters, waarmede de geheele Oostzijde bezet is.

Aan weerszijden zijn deze groepen gelijkvormig, op zich zelven ieder in 4 deelen verdeeld, bestaande het 1e, 3e en 4e deel uit fijne Conifeeren, terwijl het tweede deel, dat twee meters vooruitspringt, bestaat uit fijne sparresoorten. Het geheel is afgezet door een rij lage gewassen en maakt een goed effect; het getuigt vooral voor de groote zorg door het Comité daaraan besteed. Voor het vierde deel, dat eenigszins een hoek vormt met de lange zijde bevindt zich aan de Noordzijde een bed *Althaea's*, terwijl aan de Zuidzijde het vak Stamrozen zich bevindt van de firma van der Laan te 's Hage. Deze rozen staan over het algemeen goed; men vergete daarbij niet dat deze in potten gekweekt eerst zoo laat mogelijk geplaatst werden.

Aan de Noordzijde vindt men een trap die zijdelings tot den tuin toegang verschaft. Daartegen staat de inzending van den heer Post, rozenkweeker bij den Hoornbrug te Rijswijk. Van de Stamrozen die *niet* in potten gekweekt en met den aanvang van Mei in den grond geplaatst worden, mag deze inzending wel als de beste worden beschouwd. Deze inzending munt ook bijzonder uit door zeer schoone variëteiten. Zij komen goed uit tegen den groenen achtergrond daar geplaatst door het Comité.

De Zuidzijde biedt een gansch andere aanblik dan de Noordzijde. In het midden de Oostersche dwaaltuin met een rechte trap naar het tuinterrein, rechts en links de inzending van de heeren Jacqs. Jurrissen & Zoon, boomkweekers te Naarden. De achtergrond bestaat hier gedeeltelijk evenals elders uit Conifeeren, terwijl, aanleunende tegen de trap, heesters met afvallend blad geplaatst zijn. De Conifeeren zien er over het algemeen goed uit, terwijl de heesters met afvallend blad, in aanmerking nemende dat zij zeer laat geplant zijn er vrij goed uitzien. Aan beide zijden van voornoemde trap ligt voor de Conifeeren en heesters een bed met *Fuchsia's*, ingezonden door den heer Van Kampen te Scheveningen.

De Conifeeren van den heer Jurrissen strekken zich echter nog verder uit en vormen ook den achtergrond van de Zuidwestzijde. Midden hiervoor ligt een vak Stamrozen van de heeren Gratama & Co. te Hoogeveen. Men vertelde ons, dat deze heeren het ongeluk overkwam, dat zij van 's morgens na aankomst tot 's middags 3 uur ongeveer op een verschroeiend heeten dag met het uitplanten van hunne rozen hebben moeten wachten, en daar zij bovendien geen zeer gunstige plaats ontvingen, is het te begrijpen dat deze rozen er niet zoo goed uitzien als de overige.

Voor den zoo juist genoemden trap ligt de ster (1) welke ingezonden is door het Koninklijk Zoölogisch Botanisch Genootschap te 's Hage. Toevallig vernamen wij dit, want wel staat er een reusachtige reclame van dat Genootschap voor, doch niemand kan daaruit opmaken dat het ook door genoemd Genootschap *is* ingezonden. Dit is zeer zeker te betreuren, want de bekwame Hortulanus, de heer J. H. Kottmann, heeft groote eer van zijn werk, en het vak zou daardoor nog meer tot een bezoek aan den Haagschen Dierentuin opwekken.

Wij hopen dat men de volgende week de overige naamborden bij de inzendingen plaatsen zal, daar het thans voor ons zeer moeielijk is, meer van den tuin te zeggen.

Wij vreezen geachte Hoofdredacteur, ditmaal kort te moeten wezen, omdat onze taak, wat betreft den tuin, ten einde spoedt.

Gewis zouden wij er nog wat meer van kunnen mededeelen, zoo verscheidene inzenders slechts hun naambord bij hunne inzending geplaatst hadden. Waarvoor zenden zij anders in? Van twee vakken met *Althaea's* en één met *Hydrangea's* zijn de inzenders ons nog steeds onbekend. Evenzoo van twee ronde perken met struikrozen; het derde, ingezonden door den heer P. L. Baudet, Rozenkweeker te Utrecht, kweekerij Salatiga aan de Biltstraat, is verreweg het beste van deze drie. Zoo komen wij eindelijk aan de inzending van Stamrozen van den heer Post te Rijswijk—Hoornbrug, welke op dit oogenblik de beste van alle vier is: genoemde kweeker zond een keur van verscheidenheden in. De inzending van den heer van der Laan, die in potten ingezonden was, en dus zeer veel voor had boven de andere, die allen van buiten de stad kwamen, stellen wij gelijk met de inzending van den heer Hoekstra te de Bilt bij Utrecht; in beide weinig of geen verscheidenheid, hoewel de planten er vrij goed uitzien. Deze partij is in drieën verdeeld en vormt den achtergrond der drie ronde perken struikrozen, die in de drie kegels te vinden zijn. De vierde inzending stamrozen begint zich nu gelukkig te herstellen; nog slechts enkele planten hebben moeite met uitloopen maar verscheidene vertoonen reeds hunne knoppen. Het getuigt wel voor den kweeker, wanneer men zich herinnert onder welke zeer ongunstige omstandigheden zijne planten geplaatst werden, en wanneer men weet dat de standplaats zoo ongunstig is, dat de planten eerst ten half vijf 's namiddags wat zon krijgen, en dat in dezen kouden zomer. Wij wenschen daarom den inzender, den heer Gratama, rozenkweeker te Hoogeveen, geluk met dit succes.

Door het midden der drie kegels loopt eene rij Conifeeren en *Aucuba's*, terwijl daarlangs twee vakken getrokken zijn waarvan slechts enkele ge-

(1) Op blz. 208 regel 58 van boven staat straal lees *ster*.

vuld zijn. Zoo zien wij een vak met dwerg-*Dahlia's* van de heeren E. H. Krelage en Zoon te Haarlem, die ook nog een ander vak inzonden met enkele *Dahlia's*, dat geplaatst is tegen het Noordsche jachthuis. Aan de andere lange zijde van dien zelfden kegel is het vak leeg, doch tegen den kegel aan werd daar een schiettent geplaatst.

De vakken langs den tweeden kegel zijn leeg en die langs den derden zijn beplant met Knolbegonia's, ingezonden door den heer L. L. van Dam, kweekerij de Morgenzon te Utrecht. Van deze *Begonia's* valt zeer weinig te zeggen omdat zij nog klein van plant zijn en er nog maar enkele bloeien.

Ook zond de heer Krelage nog een vakje met 26 Knolbegonia's *Mrs. Stanley* in, die zeer veel belooven; dit vak ligt tusschen de vakken met *Odiers* om den muziektempel.

De vakken met *Odiers* van den heer I. L. Verheul te Utrecht werden in ons eerste verslag zoo terloops aangestipt; deze *Odiers* munten uit door groote verscheidenheid en prachtig bloeiende planten.

Ziehier wat betreft de beplanting; ons rest thans, de *Afgesneden bloemen* en de *Tuinbouwartikelen* te bespreken.

De Nederlanders zijn er helaas nog niet aan gewend een bloem in het knoopsgat te dragen, want anders zou Fräulein E. Simmross zeer zeker uitstekende zaken maken. Zelve de roos van de tentoonstelling, houdt zij er steeds een keur van fraaie rozen smaakvol gebonden op na. De levende rozen, waarvan een der blaadjes bedrukt is met witte letters *Souvenir Sporttentoonstelling*, verdienen zeer de aandacht. Een keurige bloemenkiosk op de gaanderij noodigt ieder tot een bezoek uit. Helaas, evenals alle winkels, maakt ook Fr. Simmross slechte zaken.

Ik bemerk dat ik onwillekeurig weder uitvoerig ben geworden en wil daarom thans overgaan tot de bespreking der aanstaande *Tentoonstelling van afgesneden Rozen* (waarvan het Programma zooeven verschenen is) en van de *Tuinbouwartikelen.*

De tentoonstelling van afgesnedene rozen waarvan ons zoo juist het Programma in handen kwam, moet plaats hebben van Zaterdag 20 tot en met Maandag 22 Augustus 1892.

Behalve eene versieringsgroep zooals de Afdeeling Arnhem in haar programma opnam t. w. *„de schoonste versieringsgroepen bestaande uit al of niet bloeiende planten"* geheel de nieuwe wijze van versiering, worden er 12 nos. aan de algemeene bloemen gewijd waarvoor goede prijzen zijn uitgeloofd. De Nederlandsche Rozenkring Nos jungunt Rosae heeft hiervan uitgeloofd 5 verguld zilveren, 5 zilveren en 5 bronzen medailles, no. 1 vraagt de schoonste en grootste verzameling afgesnedene rozen in de meeste verscheidenheden. Hiervoor zijn 4 prijzen uitgeloofd te samen ter waarde van ongeveer f 110. Evenzoo worden 4 prijzen uitgeloofd voor de versieringroep te samen ter waarde van ongeveer f 100. Het is zeer te wenschen dat deze Tentoonstelling moge slagen; het Comité heeft geen kosten gespaard en bovendien geldt het hier den naam hoog te houden van den Nederlandschen Tuinbouw tegenover den vreemdeling.

De heer J. van der Laan, Secretaris, Parkstraat 91 te 's Gravenhage zal zeker bereid zijn de noodige inlichtingen alsmede een programma aan belangstellenden te verschaffen. Tuinbouwartikelen en Tuinmeubelen zijn hier op de tentoonstelling schaars vertegenwoordigd, zooals voor een Sporttentoonstelling te begrijpen valt, en toch zagen wij eenige belangrijke zaken. In de eerste plaats bemerkten wij dat aan de rozen van de Gebroeders Gratama en Co. te Hoogeveen kleine platte glazen buisjes hangen die met lak waren dicht gemaakt en waarin op een strookje papier de naam van de roos geschreven was. De firma Valk en de Bussy in tuinbouwartikelen te Utrecht, trouwe verzenders op alle tuinbouwtentoonstellingen, bij een ieder bekend om haar keurig afgewerkte en in alle opzichten practische toestellen, ontbreekt ook hier niet. In den tuin zien wij benevens eenige ploegen een zeer goed en licht werkende grasmaaimachine met grasroller, ingezonden door de heeren Louis Nagel en Co. te Arnhem.

Ten slotte willen wij hier nog vermelden een toestel om de waterslang op te rollen dat zeer practisch is. Men steke daartoe de straalpijp door een ring die boven op den rol bevestigd is en rolle den wagen naar de kraan toe. De slang zal dan van zelf oprollen; wil men de slang verleggen dan doet men dezelfde beweging en door nu den wagen in eene andere richting weder terug te rijden, heeft men de slang verlegd zonder aan slang, gras of pad eenige schade berokkend te hebben.

De zelfoprolling van den slang geschiedt door twee connectingstangen die verbonden zijn aan de krukken van de as der wielen met die van de as van den rol.

Deze inzending is van den heer Dr. A. J. J. de Kloppert te Amsterdam.

Zoodra het kasje in den tuin geheel gereed en de verf droog is, hoop ik dit aan de orde te brengen.

Voor heden echter weder voldoende.

Scheveningen 30 Juli 1892. Uw Verslaggever.

Examens op de G. A. van Swieten-Tuinbouwschool.

Het eind-examen op de G. A. van Swieten-Tuinbouwschool had plaats op 1, 2 en 3 Augustus. De commissie bestond uit de heeren Mr. A. van Naamen van Eemnes (voorzitter) Zwolle, Dr. J. Th. Cattie (secretaris) Arnhem, G. Kwast, Dordrecht.

De heer W. Waldeck, Loosduinen, uitgenoodigd, was op de laatste oogenblikken verhinderd te komen, in zijne plaats werd de heer Ide te Frederiksoord geassumeerd.

Negen candidaten namen deel aan het einde-examen, aan acht werd het diploma toegekend.

Frederik Ogterop, Meppel; Arend Kok, Beilen; Matthijs Remijn, Willemsoord; Dirk van der Vliet, Buren; Jelle Beenen, Frederiksoord; Klaas Hollander, Bolsward; Hendrik Blanksma, Lieve Vrouwen Parochie en Petrus Kemper, Frederiksoord.

TENTOONSTELLINGEN.

Dordrecht. Tentoonstelling van **Planten, Groenten, Vruchten, Afgesneden Bloemen** enz., te houden in „Musis Sacrum", van 25—28 Augustus 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer C. Kwast, Secretaris der Afdeeling Dordrecht en Omstreken.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij. Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer Th. van Zoest Hzn., Secretaris der Afdeeling te Arnhem.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. Voet.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten**, te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. Boll, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. Broers, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling**, op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer Izaäk Bulk, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. de Koningin Wilhelmina, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. van Rossem, Secretaris, Riouwstraat 1.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. H. V. te 's Gr. Ontvang mijn beleefden dank voor Uw verslagen, die ik thans onder één hoofd kan plaatsen.

L. C. B. te W. Tot mijn leedwezen had ik nog niet den tijd, de mij gezonden plant te determineeren. Ik hoop u echter spoedig te antwoorden. De exemplaren van ons blad voor Londen worden tegelijkertijd met de overige ter post bezorgd.

Dr. J. G. B. te L. Vriendelijken dank voor uw briefkaart.

J. S. te N. Beleefden dank voor Uw antwoord op mijn verzoek.

C H. C. te V. Uw voornemen juich ik zeer toe.

Inhoud van Sempervirens No. 31, van Vrijdag 29 Juli 1892.

Twee oude Lindeboomen; Een voorbehoedmiddel, met een afbeelding; Klimopbladerige Pelargoniums, Pelargonium peltatum; Begonia Marie Lenz; Een Heracleum met goudgele bladeren; De Chrysanthemums in de maanden Juli en Augustus; Nachtvorsten in Engeland; De Tuinbouw in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika; Ingezonden; Boekaankondiging; Verslag van de Vergadering der Pomologische Vereeniging te Boskoop, gehouden op 18 Juli; Tentoonstellingen; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Vraagbord; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Nederlandsch Tuinbouwblad; Correspondentie.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

AFDEELING

Apeldoorn en Omstreken.

ALGEMEENE VERGADERING op **Maandag 8 Aug.** 's avonds $7^1/_2$ uur, in het Hôtel VAN DER BURG.

Aan de orde:

Bespreking van voorstellen om te worden opgenomen onder de punten van beschrijving voor de a.s. Algemeene Vergadering.

Verkiezing van een Bestuurslid.

Namens het Bestuur,
de Secretaris, WIND.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling Zutphen en Omstreken.

DERDE OPENBARE LES door den Heer A. IDE van *Frederiksoord,* te geven op **Zaterdag 13 Aug. a s** des middags 2 uur.

De Burgemeester van Zutphen, de heer Jhr. H. A D. COENEN, heeft zijn tuin, gelegen in de *Hoven*, welwillend voor dit doel afgestaan.

Na afloop vergadering der Leden.

HET BESTUUR.

Land- en Tuinbouwtentoonstelling

der Afdeeling
ENKHUIZEN en OMSTREKEN
VAN DE
Hollandsche Maatij van Landbouw
EN DER
Ned. Maatij van Tuinbouw en Plantkunde,
te houden te ENKHUIZEN,
op **DINSDAG 20, WOENSDAG 21** en **DONDERDAG 22 SEPTEMBER 1892.**

Programma's te verkrijgen op franco aanvragen bij de Secretarissen der gemelde Afdeelingen, M. BOLL en J. B. BROERS te ENKHUIZEN.

Opgaven van inzendingen te doen, van VEE en PLUIMGEDIERTE vóór 15 Aug. 1892 en van LAND- en TUINBOUWPRODUCTEN en WERKTUIGEN vóór 1 September 1892, bij den tweeden ondergeteekende.

De Holl. IJzeren Spoorweg-Maatij. de Stoomvaart Harlingen—Amsterdam en de Sneeker stoomboot, (onderneming DE JONG) geven voor inzendingen naar die Tentoonstelling, **REDUCTIE VAN VRACHTPRIJZEN.**

Namens de Commissie van Uitvoering,
J. KOOIJMAN Rz., *Voorzitter.*
M. BOLL, *Secretaris.*

SPIRAEA ASTILBOIDES.

Verkrijgbaar, zoolang de voorraad strekt, bij **SEGERS & Co.,** Bloemisten **Lisse** bij **Haarlem.**

N.B. Men leze de beoordeeling over deze plant in het orgaan voor Tuinbouw „Flora en Pomona" van 24 Juni l.l.

PLANTENKUIPEN

van duurzaam groenharthout, sierlijk en sterk gemaakt, worden geleverd door

G. ALBERTS Lzn., & Co.,
te MIDDELBURG.

Prijsopgaaf op aanvraag verkrijgbaar.

BOUQUETTEN, Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde Siersteen van roode kleur, zeldzame vormen, onverwêerbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN** te Andernach a/d Rijn.
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Tentoonstelling van Planten, Bloemen, Bouquetten, enz.

te houden te ARNHEM,
van af 8 tot en met 11 September a.s.

De Commissie van bovengenoemde Tentoonstelling maakt bekend dat de termijn voor aangifte van inzendingen met **14 dagen verlengd** en dus op uiterlijk **27 AUGUSTUS** gesteld is.

Namens de Tentoonstellings-Commissie,
DR. J. TH. CATTIE, *Voorzitter.*
TH. VAN ZOEST HZN, *Secretaris.*

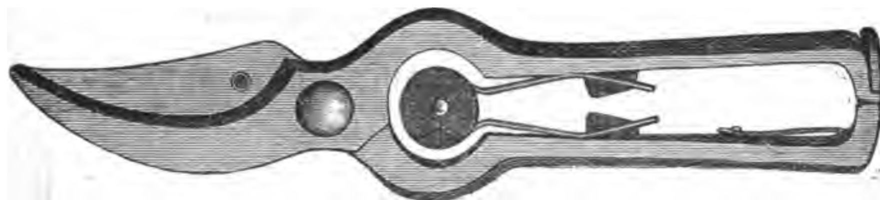
15jarige ondervinding.

Duurzame ketels = goedkoope ketels

bij H. J. WOLTER te Amersfoort.

BLASS & GROENEWEGEN,

DE BILT bij UTRECHT.

Snoeischaar met zonneveer.

Lengte $22^1/_2$ cM.

Zeer solide, best Fransch fabrikaat, met uitstekende veer.

Prijs f 2,25.

DE BEK GAAT FLINK OPEN.

Losse veeren à f 0,25.

BLASS & GROENEWEGEN,

DE BILT bij UTRECHT.

HULP-WIEL IN GEBRUIK.

HULPWIEL OM DE GRASKANTEN TE MAAIEN.

Gazonmaaiers met 4 Spiraalmessen.

Prijzen: f 24,—, f 27,—, f 33,—, f 36,— en f 39.—

Prijscourant van tuinbouwgereedschappen op aanvrage gratis verkrijgbaar.

F. J. MOERKOERT.

ROTSHUIS. UTRECHT

TUINORNAMENTEN,
VAZEN, PIEDESTALS,
CACHEPOTS. JARDINIÈRES
VAN TUFSTEEN,
in alle vormen en nuance.

Buitengewone bewerking voor
TUINKOEPELS,
nagebootst hout (Cement).

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam.

SNELPERSDRUKKERIJ
„ERICA”,
KANAALSTRAAT, HOEK STATIONSWEG.

SPECIALITEIT TOT HET VERVAARDIGEN
VAN
CATALOGI, CIRCULAIRES, QUITANTIËN, NOTA'S, COUVERTS, Enz. Enz.

Zeer voordeelige voorwaarden ter verzending van Catalogi en Circulaires met dit blad.

GROOTSTE EN DOELMATIGSTE PUBLICITEIT.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de
Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames” behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON,** Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest,** *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**

Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

No. 33. ZATERDAG 13 AUGUSTUS 1892. ACHTSTE JAARGANG

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE :
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 24 Augustus a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van Woensdag 27 Juli.

(Vervolg en Slot.)

De heeren GEBROEDERS DE GRAAFF te Leiden zonden *Tigridia violacea*, een bolgewas uit Mexico afkomstig, met kleine bloemen. Dezelfde soort was ook door de heeren E. H. KRELAGE te Haarlem gezonden, die het in Januari van dit jaar voor het eerst in ons land hebben ingevoerd. De plant verwierf een *getuigschrift Eerste klasse.*

Daar naast stonden eenige nieuwe *Begonia's* van de laatstgenoemde firma, n.l. *B. tuberosa fl. pleno*, door de inzenders uit zaad gewonnen met gevulde gele bloemen, en *B. tuberosa flore simplici* met vleeschkleurige bloemen, gewonnen uit zaad van *Mrs. Stanley* die op 17 Juli 1891 een *getuigschrift eerste klasse* te Amsterdam verwierf.

Ten slotte vermeld ik de inzendingen van den heer C. G. VAN TUBERGEN te Haarlem, die wellicht het belangrijkste waren, wat ditmaal te zien was.

Gladiolus Saundersi hybridus (G. Saundersi × *G. gandavensis).* In aansluiting met de ten vorigen jare geëxposeerde variëteiten der nieuwe hybriden van *Gladiolus Saundersi*, in de kweekerij van den inzender gewonnen, werden thans opnieuw vijf der nieuwste hybriden aan de commissie ter beoordeeling aangeboden.

Cyrtanthus lutescens HERB. De *C. lutescens* wel eens met de hierbij ook geëxposeerde *Anoiganthus breviflorus* en *Cyrtanthus Mackenni* verward, is zoover het den inzender bekend is, nog niet op de bijeenkomsten onzer Maatschappij tentoongesteld. Ofschoon de plant zich niet door schitterende kleuren of groote bloemen kenmerkt, verdient ze toch om haar zeldzaamheid en zacht gele kleur der lieve bloemtrosjes eene plaats, waar van de kweeking der Zuid-Afrikaansche bolgewassen eene specialiteit gemaakt wordt.

Calochortus venustus BENTH. var. *Vesta.* Het was den inzender bijzonder aangenaam hierbij der commissie eenige bloemen aan te kunnen bieden van de nieuwe variëteit van *C. venustus*, welke door den heer MAXWELL MASTERS in het laatste nummer (23 Juli) der Gardener's Chronicle onder den naam *C. venustus Vesta* beschreven is geworden van bloemen uit de kweekerij van den inzender gezonden. Het dichtst komt deze nieuwe variëteit bij de *C. venustus oculatus*, doch bloeit circa drie weken later, terwijl de bij de andere variëteiten zoo scherp geteekende vlekken op de bloembladeren, zich bij deze meer op de onderste helft der bloem verdeelen, waardoor ze een geheel ander karakter verkrijgen· ook is de buitenzijde eenigszins anders gekleurd.

Hymenocallis tubiflora SALISB. en *Hymenocallis macrostephana* BKR. Het geslacht *Hymenocallis*, nauw verwant aan en dikwijls verward met *Pancratium*, levert zooals bekend is een aantal uiterst fraai bloeiende soorten op. De twee ditmaal geëxposeerde species kunnen daarvan als voorbeeld dienen, want beide behooren ongetwijfeld tot de allerschoonst bloeiende bolgewassen voor de kas en kunnen in dat opzicht veilig

met de *Eucharis* op ééne lijn gesteld worden. De *H. tubiflora (Pancratium guianense* CAWL.), zegt HERBERT in zijn werk „*Amaryllidaceae*," komt in eene serie van vormen voor langs de kusten van Guiana en Honduras; de bladeren die den vorm hebben van die der bekende *H. speciosa* zijn echter dunner van textuur en de bloemen onderscheiden zich vooral door hare spiraalswijze gekrulde filamenten.

Aangaande de *H. macrostephana* valt het niet met zekerheid te zeggen vanwaar de plant komt of in welk jaar ze ingevoerd werd. Velen houden haar voor een hybride tusschen de *H. speciosa* en de bekende *Ismene calathina*, waarover door HERBERT in het tweede deel van de „Journal of the Hort. Society" gesproken wordt. BAKER beschrijft de plant in de Gardener's Chronicle voor 1879 en gaf haar den naam van *H. macrostephana* naar aanleiding van de bloemkroon, die bij deze plant in vergelijking met die van andere buitengewoon ontwikkeld is. Van alle bekende *Hymenocallis*-soorten is deze stellig de schoonste, de bladeren zijn donkergroen, vleezig, lancetvormig en circa 60 cM. lang, terwijl de bloemen zeer groot en sneeuwwit zijn en een uiterst aangenamen geur bezitten.

Voor de Wetenschappelijke commissie was ingezonden door den heer L. A. VAN DER STOK, Rozen- en Conifeerenkweeker te Utrecht, een pot met *Pelargonium zonale*, waarin zich een merkwaardig parasietisch gewas ontwikkeld had. Het was de lichtbruine, onvertakte stengel eener *Orobanche* met paarsche bloemen, die zonder twijfel op de wortels van den *Pelargonium* zich vastgezogen had Het lid der genoemde commissie, DR. J. G. BOERLAGE, aan wien de plant werd opgezonden, determineerde haar als *Orobanche minor* SUTT., en deelde mede dat deze soort niet kieskeurig is in de keuze eener voedsterplant, daar zij op klaver, *Coronilla*, en op eenige *Cichoraceeën* gevonden is. Het blijft echter merkwaardig, haar op een *Pelargonium* te zien woekeren; bij ons te lande is zij het meest in klavervelden bekend, waar zij soms groote schade aanricht.

Rankende Pelargoniums.

(Vervolg en slot van blz. 246).

Als eene staalkaart van hetgeen er was en is laat ik hieronder een aantal variëteiten volgen, die wellicht nog met vele vermeerderd kunnen worden.

Alice Crousse, purperamarant, grootbloemig, dubbel.
Abel Carrière, vurigrood, donkerviolette schakeering, dubbel.
A. F. Baron, lilarood, groot en mildbloeiend, dubbel.
Alighieri, paarsrood, grootbloemig, dubbel.
Alma, rozenrood, dubbel.
Anna Pfitzer, roosachtige vleeschkleur, half dubbel.
Aureum marginatum, geel en groen gevlekte bladeren.
Abbé Lagèze, paarslila, dubbel.
Alphonse Faille, karmozijn met rose, dubbel.
Argus, kerskleurig rose, enkel.
Apollon, satijnachtig roserood, dubbel.
Albert Crousse, licht zalmkleurig.
André Theuriet, roodachtig violet, dubbel.
Bastien-Lepage, malvarood, grootbloemig, half dubbel.
Bertha, helder rooskleurig purper, grootbloemig, dubbel.
Berthelot, violet magentakleurig, groot en mildbloeiend, dubbel.
Burgmeister Feldmann, karmozijnrood, extra, dubbel.
Bobillot, menierood met scharlaken, extra, dubbel.
Butterfly, glanzend paarslila roze, dubbel.
Béranger, donkerpaars roze, dubbel.
Boucharlet ainé, magentarood, grootbloemig, dubbel.
Beauté de Lyon, purper scharlaken.
Comte Horace de Choiseul, licht goudkleurig, grootbloemig, dubbel.
Congo, rozenrood en paars, groot, dubbel.
Cuvier, violet purper, groot van bloem, dubbel.
Claire Dubois, karmijnkleurig rose, groot en extra, dubbel.
Chevallier Bayard, donker karmozijn, pruimkleurig, dubbel.
Commandant Chamonin, donker magentarose, dubbel.
Cramoisi, donker paarspurper, extra, dubbel.
Camille Flammarion, rose magenta, in het midden oranje, dubbel.
Comus, rosepurper, kastanjebruin gevederd, dubbel.
Crépuscule, zalmkleurig rose, groot en dubbel.
De quatrefages, violet purper, bloeirijk, dubbel.
Diamant, malvakleurig lila, groot, dubbel.
Duke of Edinburg, wit en groen gevlekt.
Distinction, karmijnkleurig rose, dubbel.
Dominici Luigi, kersrood met oranje, dubbel.
Daniels Bros, licht paarsrose, dubbel.
Docteur Audiguier.
De Baltzac, rood, dubbel.
Diadem, rose violet.
Exposition de Bayeux, dubbel.
Eden Marche, zalmkleurig rood, groot en dubbel.
Emile Lemoine, vurigrood, grootbloemig, dubbel.
Edmont About, violetrose, zalmkleurige grond, extra, dubbel.
Eldorado, rooskleurig karmijn, dubbel.
Enfant de Nancy, donker paarsrose, extra, dubbel.
Ernest Bergmann, karmijnrood met paarsrose, dubbel.
Eurydice, rooskleurig malva.
Erinnerung au Erfürt.
Elfrida, lilarose, dubbel.
Fürstin Josephine von Hohenzollern, rijkbloeiend, helder scharlaken eenige kleur.
Flambeau, granietrood, dubbel.
Flourens, zalmkleurig met rose, groot en dubbel.
Fantaisie, licht paarsrose, dubbel.
Favonia, bontbladerig.
Gloire d'Orleans, karmozijnkleurig magenta, dubbel.
Général Brière de l'Isle, bronskleurig zalmrood, dubbel.
Général de Negrier, magentarood, grootbloemig, half dubbel.
Gloire de Lyon, karmijnrood, dubbel.
G. Dippe, rooskleurig karmozijn extra, groot, dubbel.
Général Millot, lila paars met rosen weerschijn, dubbel.
Golden edget Ivy, sierlijk goudbont, enkel.
Gaetano Bonfiglioni, zalmkleurig met oranje, groot, extra, dubbel.
Galilée, vleeschkleurig rose, groot en dubbel.
Gloire de Nancy.
Gladiateur, donker karmozijn, pruimkleurig, extra, dubbel.
Giroflée, aalbessenrood met karmijn en amarant, dubbel.
Gem of the Saeson, dubbel.
Gay Lussac, karmozijn, dubbel.
Gloire de Lorraine, kerskleurig met scharlaken, dubbel.
Golden improved, bont.
Humber, vleeschkleurig, groot en dubbel.
Hugo Fuchs, amarant, dubbel.
Henri Martin, karmijn met rose, dubbel.
Hofgaertner Eichler.
Hanoi, magenta met oranje, dubbel.
Halevy, paarsrose, dubbel.
Holly wreath, groen met wit omboord, enkel.
Innocence, zuiver wit, bruin gestreept.
Jeanne d'Arc, melkwit, groot en dubbel.
Isidore Féral.
Jeanne Gillet, paarspurper, dubbel.
Jules Masse, paars lila, dubbel.
König Albert, paars en dubbel.
La rosière, lilarose extra, groot en dubbel.
Lamartine, helderrood, donker beschaduwd, dubbel.
La mauve, blauwachtig malva, met violet, dubbel.
Laplace, karmozijn, bloemrijk, dubbel.
Lavoisier, oranje zalmkleur, groot en dubbel.
Leda, enkel.
Le vesuve, karmijn, enkel.
La France, helder rose.
Lugdunense, dubbel.
Le printemps, zalmkleurig rose, dubbel.
La neige, zuiver wit, dubbel.
La fiancée.
Le trouvère.
Louis Thibaut, magenta met rose, dubbel.
Lucien Lemoine, dubbel.
La perle, lila rose, dubbel.
L' Elégante, bontbladerig.
Le florifère, roserood half dubbel.

Madame Crousse, rose kastanjebruin gestreept, half dubbel.
Madame E. Galle, zuiver wit, dubbel.
Mont Blanc, wit rose getint, dubbel.
Mrs. H. Cannell, malva paars.
Madame Thibaut, rood met donkerder hart, dubbel.
Mars, paarskleurig, zalmrose, dubbel.
Mademoiselle Jeanne Wouters, helder rose, dubbel.
Mon premier, rose met satijnwit, dubbel.
Mons. Glacys, wijnrood, dubbel.
Mlle. Adrienne Barat, porceleinglans, dubbel.
Mlle. Bonamy frères, dubbel.
Mlle. Gauthier, karmijnrose, dubbel.
Mad. Cochin, lila met rose, dubbel.
Mad. Thouvenin, kersrose, dubbel.
Mignon, zalmkleur met lila, dubbel.
Mad. Sylvain May, magenta met rose, dubbel.
Massenet, donker paarsrose, dubbel.
Mad. Jules Menoreau, zalmkleurig rose, dubbel.
M. de Lesseps, magenta met oranje, dubbel.
Mlle. Marie Fabre, karmijnrose, dubbel.
Mlle. Laure Daix, karmijn met rose, dubbel.
Madame de Wisch, karmijn met rose, dubbel.
Murillo, paars karmijn, dubbel.
M. L. Claeys, vleeschkleurig rose, dubbel.
M. de Boringne. roserood, enkel.
M. Dubus.
M. Marquis, lakkleur met karmozijn, dubbel.
M. Caron, magenta met rose, dubbel.
Mad. Boucharlat, kerskleurig rose, bloeirijk, groot en dubbel.
Mariner, rose magenta, dubbel.
Meta, kerskleurig met karmozijn, dubbel.
Michelet, kerskleurig karmijn, dubbel.
Newton, vermillioenrood, half dubbel.
Nemisis.
Oracle, zalmkleurig rose, extra, dubbel.
Peltatum elegans, malvakleur.
Peintre Morot, lila, mildbloeiend, dubbel.
Remarkable, bontbladerig.
Raphaël, rose zalmkleur, groot en dubbel.
Robert Owen, roserood.
Rosea plena, roserood, dubbel.
Robert Fortune, roserood, dubbel.
Rosacina, dubbel.
Satellite, vleeschkleurig rose met karmijn, dubbel.
Souvenir d'un Ami, lilarose, dubbel.
Souvenir d'Erfurt, lila, dubbel.
Soleil couchant, karmijnrose, dubbel.
Scheï-Poo, magenta met rose, extra, dubbel.
Soleil levant.
Stephan Horauf.
Sigurd, magenta oranje met scharlaken, extra, dubbel.
Souvenir de Charles Turner, rose met amarant.
Sabine, rosekarmijn, dubbel.
Satellite, rose vleeschkleur, dubbel.
Source toulousaine, karmijnrose, in het midden zalmkleur, dubbel.
Thusnelde, porceleinkleur, dubbel.
Theodose, vleeschkleurig rose met purper, dubbel.
Tartaran, zalmrood, dubbel.
Veteran, oranjekarmijn, half dubbel.
Viscountess Cranbrook, wit en rose, dubbel.
Venus, licht paars, dubbel.
Vice-President Joly, groot, roserood, dubbel.
Willsii rosea.
Wrangler, vleeschkleur met karmijn, dubbel.

En hiermede geloof ik wel van de voornaamste verscheidenheden melding gemaakt te hebben, er zijn er nog meer die men vinden kan in de nieuwe catalogi der Fransche en andere kweekers, want het aanwinnen van nieuwigheden gaat voortdurend voort.

De kleuren die ik hierboven opgaf geven ten naastenbij de verschillende tinten aan, geheel juist zijn die niet altijd, want het eene volk is juister in het beschrijven van kleuren dan het andere en ook weet men niet altijd welke tint bedoeld wordt. De Franschen vooral zijn daar zeer bedreven in, maar..... dikwijls moet men er al zijne verbeeldingskracht bij te hulp roepen om de aangegeven kleur te kunnen bespeuren. Bijvoorbeeld helder zalmkleurig scharlaken, waarvan het middengedeelte met vermillioen is opgewasschen op eene bijzonder fraaie wijze, òf schitterend zuiver zalmkleurig hoog rozerood met lila beschaduwd, òf rooskleurig magenta, verlevendigd door goudkleurig oranje, òf kerskleurig scharlaken, overtogen met magenta, enz

Uit dien grooten drom van fraaiheden is het ontegenzeggelijk zeer lastig de schoonsten op te geven, en moet ieder daaruit naar eigen smaak eene keuze doen. Bijna alle kleuren, van het sneeuwwit tot het donkerst karmijn, ja zelfs het pruimkleurig blauw toe, zijn vertegenwoordigd, alleen het zuivere geel is nog niet voorhanden zoover ik weet, wel de goudkleur.

Het moge waar zijn dat de kultuur van Orchideeën tegenwoordig vele andere kulturen geheel op zijde dringt. toch wordt aan de rankende Pelargoniums nog veel zorg besteed, zooals uit bovenstaande lijst kan blijken en zijn ze in Engeland bijzonder gewild. De Engelsche kweekers, zooals VEITCH, BULL en meer anderen, bieden in hunne catalogi er eene groote verscheidenheid van aan; ook in Utrecht en omstreken en op andere plaatsen van ons land zijn bij verschillende bloemisten uitmuntende verscheidenheden verkrijgbaar.

Trouwens, zooals ik reeds in den beginne van dit opstel zeide, de rankende Pelargoniums zijn bloemplanten die niet gemakkelijk door andere vervangen kunnen worden en niet licht in vergetelheid zullen geraken; hare gracieuse groeiwijze en daarbij hare vele, heerlijk getinte en fraai gevormde bloemtrossen zullen haar daarvoor ten allen tijde een waarborg zijn.

G. A. K.

De hoogere tuinbouwkunst.

VIII.

Daar wij vanaf den tijd dat het eerste opstel geschreven werd steeds getracht hebben nauwkeurige gegevens voor ons onderwerp bijeen te krijgen, worden wij zelf zeer dikwijls daarin gesterkt en zoo komt het dat wij de lezers van het Tuinbouwblad niet beter hebben kunnen dienen. De geschiedenis veler nieuwigheden zijn firma-geheimen, meestal door kennissen in vertrouwen meegedeeld. Beter komt het ons dan ook voor, niet uit school te klappen en geen vertrouwen te schenden.

Wij zijn echter verplicht mede te deelen, dat nieuwigheden niet altijd aan de verwachtingen beantwoorden en dat er nieuwigheden zijn waarbij veel werd verloren. Het is dan ook in geen geval zaak een te groot aantal planten in voorraad te kweeken. Hier in Engeland brengt men ze het eerst voor de, gelijk wij het noemen, vaste commissiën en stelt ze aan het publiek ten toon, zoo dikwijls als zich daarvoor de gelegenheid voordoet. De pers vooral beschikt over het leven en den dood der nieuwigheden en daarmee vooral moeten de kweekers rekening houden. Neemt de nieuwigheid werkelijk op, dan neemt de vermenigvuldiging naar evenredigheid toe, die bij een groot aantal planten verbazend snel kan uitgevoerd worden. Deze snelheid in het voortkweeken is den kweeker dikwijls even voor- als nadeelig, doch als hij slechts zorgt het eerste jaar een voldoend aantal planten in voorraad te hebben en voor algemeene bekendheid vooral in het buitenland, zal hij van een goeden winst meestal zeker kunnen zijn.

Het aantal exemplaren dat meestal van nieuwigheden wordt gekweekt, is ook bij benadering niet op te geven.

Van *Bouvardia Purety*, die hier in Engeland werd uitgegeven, werden zoo wij hooren, honderden verkocht.

Om na te gaan wat deze *Bouvardia*, die oorspronkelijk voor twintig Eng. ponden van een tuinman gekocht was, heeft opgebracht, stellen wij het getal planten zoo nauwkeurig als kan worden opgegeven, op een duizend. De prijs per stuk was f 2.10, voor particulieren hooger, zoodat de rekening nu gemakkelijk te maken is.

Van *Bouvardia's* gesproken, zoo leert de geschiedenis van deze schoone bloemen hoe voorzichtig men zijn moet bij het in den handel brengen van nieuwigheden het publiek geen sprookje op de mouw te spelden. *President Garfield* werd

een hybride-zaailing van *Alfred Neuxer* genoemd, terwijl deze laatste nimmer nog zaden heeft voortgebracht en zich evenmin laat bevruchten. Het eensklaps wisselen der kleuren is bij *Bouvardia's* zeer sterk; de genoemde *P. Garfield* ontstond zoowel in Engeland als in Duitschland en Amerika, al werden zij ook met verschillende namen genoemd, en zoo is ook *Mrs. Robert Green* een afwijking.

Tegenover dit voorbeeld van de *B. Purety* kennen wij daarentegen voorbeelden van nieuwigheden waarvan men met geen mogelijkheid een honderd exemplaren kon opzetten.

Vele Fransche rozenkweekers geven nieuwe rozen uit waarvan zij slechts een tweehonderd tal planten bezitten, zeldzaam meer en dikwijls niet eens de helft van dat getal. Bij vele nieuwigheden, en dit is vooral bij rozen het geval, worden in het tweede en derde jaar evenveel en meer exemplaren verkocht dan in het eerste. Sedert echter het veredelen der rozen door kunstwarmte zoozeer is vooruitgegaan, worden nieuwe rozen in korten tijd algemeen, tot nadeel van den winner.

Bij Chrysanthemum's is het een daadzaak dat dikwijls in hetzelfde jaar dat zij uitkomen duizenden exemplaren in voorraad zijn en de winsten, die deze nieuwigheden afwerpen, moeten wel zeer groot zijn.

Geheel tegenover de Chrysanthemum's staan die kostbare nieuwigheden der warme kasplanten die dikwijls zeldzaam blijven ook na jaren.

Het is jammer genoeg maar al te zeker dat er met de nieuwe variëteiten van geliefde en in trek zijnde plantenfamilie's meer verdiend wordt dan met onze boomen en heesters der tuinen. Treuriger is het zelfs nog met vele schoone gewassen, en hoe velen zouden wij er kunnen noemen die reeds voor jaren en tientallen van jaren werden ingevoerd en nog altijd weinig bekend zijn.

Veelal is het ook een kunstgreep van de kweekers zelf, die meer en meer in gebruik komt, de nieuwigheden slechts langzaam te verspreiden daar de waarde der planten dan natuurlijk hooger blijft. Dat is natuurlijk niet het geval met die nieuwtjes die geregeld jaar op jaar in den handel komen maar meer met Orchideeën en dergelijke planten. Vooral in den Orchideeën-handel is zaakkennis noodzakelijk en dikwijls zijn die hoog opgevoerde prijzen slechts valkuilen voor het publiek. De planten zelf, gelukkig zij klappen niet, en dat willen ook wij niet. Misschien gebruikt men alleen hier zulke tactieken en wij haasten het te zeggen, oneerlijk zijn zij niet.

Laten wij er alleen uit leeren dat het niet goed schijnt, het publiek te veel opeens te geven en dat men het publiek naar de oogen moet zien, en dat wil het zoo gaarne.

Menig groot liefhebber is niet genegen zijn geld uit te geven voor wat een ieder heeft, maar vindt het dubbel prettig een nieuwtje te bezitten en dat op tentoonstellingen in te zenden. Het zou dom zijn dat te vergeten.

Het is of de plantenrijkdom te groot is en onze kweekerijen te klein zijn om ze alle te bevatten.

Om nieuwigheden hetzij goede of slechte van de hand te zetten behoort evenveel toch als om de nieuwigheden te winnen en te kweeken.

Zeer dikwijls worden keurig uitgevoerde teekeningen en schoon gekleurde platen in het licht gegeven, ook weten sommige buitenlandsche bladen recht te doen aan het publiek en de kweekers en sparen de onkosten van afbeeldingen niet wat ook in het belang van het blad zelf is. Dat daarvan wel eens misbruik gemaakt wordt is natuurlijk, maar zoo heel veel kwaad kan dit niet. Die trachten wil het publiek te bedriegen straft zich meestal zelf. De eerste nieuwigheid die een firma afzet zal misschien een extra duwtje noodig hebben, de tweede zal beter gaan en als men zich in acht neemt geene knollen voor citroenen te verkoopen, krijgt de firma met der tijd haar bekendheid en goede naam.

Het is een gebruik de nieuwigheden van het loopende jaar en de vorige jaren afzonderlijk in de prijscouranten te vermelden, met de beschrijving en dikwijls ook zooals de firma James Veitch & Sons met afbeeldingen. Als men zulke prijscouranten ziet krijgt men een idee wat de hoogere tuinbouwkunst eigenlijk is. Een ander geheim is zijn eigene nieuwigheden nimmer zelf aan te prijzen, goede wijn behoeft geen krans.

De naam, hoevele nieuwigheden hebben hun wereldbekendheid te danken aan een schoonen en dikwijls veel beteekenenden naam van geliefde vorsten en vorstinnen en hooggeplaatste personen. Over namen hebben wij reeds vroeger gesproken, zij kunnen voor onze bloemen niet te schoon zijn, maar een ieder staat het vrij zijne planten te noemen zooals hij dat zelf wil. Zeker is het dat het soms meer moeite kost een naam dan een nieuwigheid te vinden.

Dat ook kleine kweekers met nieuwigheden zaken kunnen maken wenschen wij hier met een voorbeeld aan te toonen, uit den mond van den patroon zelf naverteld, een klein marktkweekertje van *Covent Garden Market.*

Voor jaren kreeg hij een *Fuchsia* van een buitenplaats, de welbekende *Avalanche* van latere jaren.

Zaakkundig en voorzichtig als zulke kleine kweekers meestal zijn had hij de bloemen op de markt aan verschillende vakmannen laten zien waar ze zeer geroemd werd en het hem bleek met iets nieuws te doen te hebben.

Toen hij hiervan overtuigd was, kweekte hij er zooveel planten van als mogelijk was, wat bij Fuchsia's door stekken en weer stekken al heel gemakkelijk is. Toen de eerste wagenvracht ter markt kwam waren de kweekers, zooals hij zich uitdrukte, als een zwerm bijen om hem heen en in een oogenblik was hij uitverkocht en dat duurde zoo lang totdat de partij opgeruimd was.

Zoo was de *Avalanche* voor hem een aardig slaatje.

(Wordt vervolgd.)

TENTOONSTELLINGEN.

Tentoonstelling te Hilversum.

De Tentoonstelling te Hilversum is zeer goed geslaagd. Er was flink ingezonden en wat er was, zag er bijna zonder onderscheid, keurig uit. De inzenders zoowel als de Regelingscommissie kunnen met voldoening op hun werk terugzien.

De Tentoonstelling was een mooi geheel; de jury had lang geen gemakkelijke taak. De zaal was ingericht op de manier van een plantenkas, tabletten aan de zijden, terwijl de middenvlakte werd ingenomen door de tafels voor bouquetwerk en eenige groepen planten.

Op die tabletten, rechts te beginnen, vinden wij eerst de collectie enkel- en dubbelbloemige Knolbegonia's van den heer Smits uit Naarden, prachtige variëteiten met flinke groote bloemen op stevige stengels. Ook de variëteiten van *Begonia Martiana gracilis* van denzelfden inzender voldeden goed. De collectie *Coleus*, ingezonden door den heer Molenkamp te 's Graveland, was èn wat planten èn wat variëteiten betreft, zeer goed. De dubbelbloemige Knol-Begonia's (hangende bloemen), inzendingen van de heeren Galjaard en Rijsdorp, waren mooi, eveneens de partijen *Gloxinia's*, ingezonden door deh eeren Rijsdorp en Mulder; vooral die van laatstgenoemden waren mooie planten. De inzending rechtopstaande Knol-Begonia's van den heer W. v. d. Lugt waren goed gekweekte planten in flinke variëteiten.

De Stamrozen waren slecht vertegenwoordigd. Slechts een inzending van den heer König te Naarden. De Struikrozen, inzending van den heer Sesink te Hilversum, waren goed gekweekt, jammer dat er nog niet meer bloemen aan open waren; deze verwierf den 1en prijs, terwijl die van den heer König met minder zware planten den 2en prijs kreeg. De afgesneden rozen waren prachtig vertegenwoordigd. De bloemen waren mooi, sommige inzendingen uitmuntend, en op éénе inzending na, alle zuiver op naam en netjes geëtaleerd.

Voor 100 rozen in minstens 50 soorten verkreeg, met een keurige verzameling, de heer van Rossem te Naarden een Zilveren Medaille, daarop volgde de firma Nieukerk en Kuhn te Naarden en daarna de heeren König uit Naarden en de firma ter Brake en Co. te Bussum.

Voor 50 rozen in minstens 25 soorten, eveneens de heer van Rossem de 1ste prijs, daarop volgde de firma Nieukerk en Kuhn, daarop de heer König uit Naarden.

Voor 100 rozen in de meest courante handelssoorten, van ieder soort minstens 6 bloemen, verkreeg weer de heer van Rossem een Zilveren Medaille met een collectie, bestaande uit

de volgende soorten: *Prince Camille de Rohan, Coquette des Blanches, Général Jacqueminot, Niphetos, la France, Mad^lle Francisca Krüger, Perle de Jardin, Mad^me Bérard, Maréchal Niel, Captain Christy, Belle Lyonnaise, Gloire de Dyon, Louis van Houtte, Souvenir de la Malmaison, Baronne de Rothschild* en *Marie van Houtte.*

De firma NIEUKERK EN KUHN verkreeg den 2den prijs met een mooie collectie zeer goede soorten, terwijl de heeren JACS. JURRISSEN & ZOON te Naarden ook een flinke verzameling hadden ingezonden.

De collectie afgesneden rozen, buiten mededinging, van de heeren JAC. JURRISSEN & ZOON, was ook zeer goed; behalve deze was er nog een inzending van de Tuinbouw-vereeniging „Praktijk en Theorie" te Hilversum, waarbij het jammer was dat de namen te wenschen overlieten. De sport, afwijking, van de roos *„Duchesse Mathilde"*, ingezonden door den heer VAN ROSSEM, lijkt ons niets buitengewoons. Op de afgesneden rozen volgde een inzending van dubbelbloemige Knol-Begonia's van den heer SCHOLTEN te 's Graveland, eenige goed gekweekte *Haemanthus* van den heer GALJAARD en een bloeiende *Crinum Makoyanum* van den heer CAMSTRA, beiden te Hilversum, en een verzameling enkelbloemige Knol-Begonia's van den heer KLINGENSPOOR te Hilversum

In de middengroep juist over den ingang had de heer SMITS een keurig mozaiekvak gelegd van Begonia's, terwijl de heer PH. HENKEL een partij bloemen van de *Victoria Anjelier* (uitstekende snijbloem), en de heer GRIFFIOEN te 's Graveland een partij prachtige Begonia-bloemen hadden tentoongesteld.

Een rose varieteit van de *Dianthus Caryophyllus „Souvenir de la Malmaison"* van den heer GROSKAMP te Hilversum was zeer goed

Het vak *Begonia tuberosa erecta gigantea* van den heer SMITS was keurig. Alle jonge planten van gelijke grootte in prachtige kleuren. Het vak van den heer MULDER, in den tuin, van grootere planten in rijkbloeiende varieteiten was zeer goed.

Verder troffen wij in den tuin aan, een inzending coniferen van de heeren JAC. JURRISSEN & ZN. te Naarden, die zonder onderscheid prachtig gekweekt waren in beste soorten.

Het vakje maandrozen in soorten van den heer KÖNIG voldeed ons minder goed. Beter vonden we het vak *Pelargoniums* van den heer VAN HOUTEN, de planten waren goed en de soorten niet minder.

De heeren JULIUS DOIJER & Co. te Hilversum hadden een keurige inzending Tuinbouwbenoodigdheden, als altijd. Bovendien vonden we nu in die collectie een mooie verzameling Standaards en Bloemenmanden.

Groenten en eenige vruchten waren in een afzonderlijk lokaal tentoongesteld. Groenten waren ruim vertegenwoordigd. Flinke inzendingen waren gedaan door de heeren VAN HOUTEN, DEKKER, VERSCHOOR, VAN AKEN enz. terwijl de heeren JURRISSEN & ZN., een partij kruisbessen in soorten hadden ingezonden. In ditzelfde lokaal waren nog eenige ketels van den heer TH. A. DE KOSTER te Amsterdam en een baal Raffia en Moscovische matten van den heer SMITS te Naarden.

Bouquetten en Bloemstukken waren ook ruim ingezonden. De tafelversieringen waren netjes; de heer VRUGT had ruim gebruik gemaakt van *„la France,"* de heer GLAZEMAKER van lichte rozen; de takken van *Medeola asparagoides* bewezen hier uitstekende diensten.

Het Balbouquet, inzending van den heer GLAZEMAKER, bestond uit „la France" en gele rozen, dat van den heer VRUGTE uit gele rozen waarbij keurig afstak een rand van donkere.

De bruidsbouquetten van de heeren VRUGTE en GLAZEMAKER voldeden vooral van eerstgenoemden goed. Ook de grafkrans van denzelfden inzender was keurig bewerkt. De grafkrans van den heer GLAZEMAKER bestond eveneens uit *Cycasbladen* met bouquet van rozen.

Het bloemkussen van den heer VRUGTE van lichte rozen, waarop een hoorn van overvloed aangebracht met donker roode, voldeed zeer goed, dat van den heer GLAZEMAKER bestond uit gele en rose rozen met asparagusgroen flink bewerkt, terwijl een kussen van den heer VAN HOUTEN wel wat al te kleurig was.

De handbouquetten van Begoniabloemen van dezelfde inzenders waren mooi. Ze voldeden evenals de bloemstukken van Begoniabloemen uitstekend. Zeker is het dat het bouquetwerk er veel toe bijgedragen heeft om deze tentoonstelling aantrekkelijk te maken. Na nog even melding gemaakt te hebben van eenige inzendingen ter opluistering o. a. eenige fraaie Palmen van den heer VRUGTE, en eenige schilderstukken (Cachepot en Pastelteekening van Rozen) van den heer M. VAN WISSELING te Soest, verlaten wij de tentoonstelling waar wij aangename oogenblikken hebben doorgebracht.

W. H. WIND.

De Internationale Tuinbouwtentoonstelling te London.

De hoofdzaak dezer tentoonstelling was Rozen, welke in groote massa waren aangevoerd. De firma's F. CANT en B. R. CANT te Colchester brachten schoon ontwikkelde bloemen, dit waren alles bekende soorten, doch goede. Eerstgenoemde firma, welke de eerste was in deze afdeeling, muntte uit in de goede vorm zijner bloemen, *Maréchal Niel, Horace Vernet Catherine Mermet, Niphetos, The Bride, Etienne Levet* verdienden ieders aandacht. De firma W. PAUL & SON te Walthamgross, stalde ook keurige collectiën uit, waaronder vele nieuwe en zeldzame soorten, *Spencer* (nieuw) is een zeer extra soort, verder de soorten *Waban, Salamander, Medea, White Lady, Margareth Baudet, The Queen, Sultan of Zanzibar* waren prachtvol en zullen zeker spoedig meer bekend worden.

De firma PAUL & SON te Cheshunt was ook een der eerste in goede qualiteit. De firma TH. WARE stalde weder vaste planten en bolgewassen uit; vooral verdienden de aandacht *Polemonium Richardsoni album, Erigeron speciosum superbum, Gaillardia grandiflora Veronica elegantissima, Lilium Lowi* (1e klasse certificaat) *Gladiolus colvile the Bride*; *Alstroemeria's* enz. Verder was genoemde firma de eerste in Knol-Begonia's, welke in potten uitgestald waren, de bloemen waren zeer groot, variëerend en dubbelbloemig. De firma PAUL & SON te Cheshunt, bracht ook veel goeds onder zijne vaste planten, keurige *Campanula's* en variëteiten van *Phlox Omniflora* trokken zeer de aandacht. De firma KELWAY & SON had eene keurige collectie *Delphiniums* uitgestald, welke alle andere overtrof, wat soorten en onderscheiding der variëteiten aangaat; de volgende meest nieuwe of weinig verspreide soorten verdienden alle bewondering: *Lord Brassey*, blauw en purper, wit centrum; *Diomedus*, donkerblauw met rosa bruin centrum; *Carmen Sylva*, helder blauw, zwart centrum; *Our Saylor Prince*, donkerblauw met purper rosa centrum, groote bloemen; *Muriel*, lichtblauw met rosa, bruin centrum, zware bloemstengel, extra fijn; *Sensation*, hemelschblauw met rosa, wit centrum; *Susan*, purperblauw; *Utah*, purperblauw extra; *Julia*, donkerblauw met rosa, wit centrum. De firma SANDERS had weder vele nieuwe en zeldzame Orchideeën uitgestald, o. a. *Mormodus pardinus, Cattleya gigas Sanderiana, Oncidium Doëbneri, Dendrobium filiforme, D. suavissimum*, prachtige variëteiten van *Odontoglossum vexilarium, Vanda Sanderiana, V. Hookeriana* en *Sobralia lutescens.*

De firma E. PYNAERT VAN GEERT te Gent stalde een zwaar exemplaar van *Sobralia macrantha nana* uit, welke 1,80 meter in diameter had en juist begon te bloeien. Dit was de eenige buitenlandsche firma.

Onder de afdeeling vruchten zag men prachtige druiven, abrikozen, perziken, aardbezien, kersen, meloenen, tomaten en ananas, welke meestal door particuliere tuiniers waren uitgestald.

Over het algemeen kon men op deze tentoonstelling veel goeds zien, doch merkte men zeer goed op, dat de firma's VILMORIN en FORGEOT van Parijs hier niet waren met hunne groenten en zomerbloemen, juist deze beide artikels ontbraken zeer.

Walthamstow, Juli '92. L. C. BOBBINK.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Amsterdam.

Dinsdag 26 Juli 1892 hield de Afdeeling Amsterdam en Omstreken eene vergadering in het Nutsgebouw.

Onder de verschillende ingekomen stukken waren van belang de verscheidene inschrijvingen tot steun voor de 3e Nationale Chrysanthemum-

tentoonstelling, welke reeds tot een vrij groot bedrag oploopen. (1)

Als punten van beschrijving voor de Algemeene Vergadering, werden aangenomen om aan het Hoofdbestuur in te zenden de volgende drie:

1. De Afdeeling Amsterdam en Omstreken stelt voor, ter herinnering aan nu wijlen den voorzitter der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Mr. D. VISSER VAN HAZERSWOUDE, bij de vijf- of zesjaarlijksche tentoonstellingen een kunstvoorwerp uit te loven voor dengene, die het meest heeft bijgedragen tot opluistering dier tentoonstellingen.

De Afdeeling bedoelt hierdoor op gelijke wijze de herinnering te bewaren aan wijlen haren voorzitter, als dit, op haar voorstel, ook geschiedt ten aanzien van wijlen Dr. G. F. WESTERMAN.

2. De Afdeeling Amsterdam en Omstreken stelt voor, vanwege het Hoofdbestuur twee personen te benoemen, voor tentoonstellingen welke gehouden zullen worden door andere Maatschappijen van Land- en Tuinbouw, teneinde daarvan een verslag uit te brengen, dat opgenomen wordt in het Nederlandsch Tuinbouwblad.

TOELICHTING.

De strekking van dit voorstel is, dat de leden kennis kunnen nemen ook van die pogingen tot bevordering van den bloei van den tuinbouw, welke door andere Maatschappijen in het werk gesteld worden. De Afdeeling erkent gaarne de waarde der verslagen, zooals zij in het weekblad voorkomen van *die* tentoonstellingen welke van de Maatschappij uitgaan; doch zij gelooft dat dergelijke verslagen ook van andere tentoonstellingen voor hare leden nuttig kunnen werken. Zij wijst daarbij b.v. op de in 1891 gehouden tentoonstelling te Maastricht, waarvan in het weekblad geen verslag opgenomen werd, hoewel dit zelfs een internationale was. Behalve dat zulke verslagen nuttige gegevens aan hare leden zullen kunnen verschaffen, gelooft de Afdeeling te mogen beweren dat door het opnemen van dergelijke mededeelingen de band met die Maatschappijen nauwer toegehaald kan worden, en de invloed der Maatschappij daardoor grooter zal worden.

Gemiddeld zullen jaarlijks niet meer dan twee dergelijke tuinbouw-tentoonstellingen voorkomen, de kosten kunnen dus geen bezwaar zijn.

Zijn toevallig de te kiezen verslaggevers in de nabijheid dier tentoonstelling woonachtig, dan zullen dergelijke verslagen dikwijls zelfs kosteloos verkregen kunnen worden; moeten echter reis- en verblijfkosten vergoed worden, dan zal de jaarlijksche uitgave daarvoor zelden meer dan *f* 50 bedragen.

3. De Afdeeling Amsterdam en Omstreken stelt voor, het Hoofdbestuur uit te noodigen bij de Regeering pogingen aan te wenden ter verkrijging dat planten, boomen enz., die onderhevig zijn aan bederf, zoo spoedig mogelijk aan de Hollandsche grenzen worden verzonden, en niet nutteloos 3 of 4 weken blijven liggen.

Dit voorstel zal door den Afgevaardigde op de vergadering nader worden toegelicht.

Als nieuw lid is nog toegetreden de heer W. KOELEMEIJER, tuinman te Wormer.

Breedvoerig werd toen besproken, welk lokaal voor de te houden 3e Nationale Chrysanthemum-tentoonstelling zal worden gekozen; er werd echter nog geen besluit genomen, maar er zullen flinke maatregelen genomen worden, om tot een goed einde te geraken. De voorzitter en de secretaris werden daartoe gemachtigd en wanneer het gelukt, zal het een ruime besparing geven op de uitgaven, welke dit jaar belangrijk hoog zijn door de goede prijzen welke uitgeloofd zijn.

Wie nog een steentje bijleggen wil tot het goed slagen dezer 3e tentoonstelling vrage een programma en inschrijvingslijst aan den secretaris, den heer IZAÄK BULK, Nieuwer-Amstel. Zij kunnen er van verzekerd zijn, dat het zeer op prijs zal gesteld worden.

IZAÄK BULK, *Secretaris.*

(1) Zie hierover ook de mededeeling in No. 32 blz. 254.

INGEZONDEN STUKKEN.

Tentoonstelling te Arnhem.

M. d. R.

Vergun mij naar aanleiding van eene vraag over het Programma der aanstaande Tentoonstelling te Arnhem eene kleine inlichting in dit blad.

De aanvrager wenschte naar aanleiding van de Nummers 70: 50 Afgesneden Rozen, *geen theerozen*, No. 71: 40 Afgesneden Theerozen *in* 20 *verscheidenheden*, No. 72: 20 Afgesneden Theerozen *in* 10 *verscheidenheden*, te vernemen of thee-hybriden wel of niet onder theerozen zouden gerangschikt worden. De commissie oordeelde dat dit wèl het geval behoorde te zijn, inzending van thee-hybriden dus niet onder No. 70, wèl onder Nummers 71 en 72 zoude geoorloofd zijn. Dit tevens ten dienste van hen, die voornemens in te zenden, wellicht voor dezelfde vraag zouden staan.

U M. de R. dankzeggende voor de verleende plaatsruimte, verblijve met hoogachting,

Namens de Tentoonstellings-Commissie,
TH. VAN ZOEST HZN., *Secretaris.*

WEEKNIEUWS.

Tentoonstelling van Rozen te Leiden.

Donderdag is te Leiden, in „Café Zomerzorg", van wege de afdeeling „Leiden en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, met medewerking van de afdeeling „Boskoop", eene tentoonstelling gehouden van afgesneden rozen, welke des avonds dienst zouden doen ter uitdeeling op het te houden rozenfeest. Van 9 inzenders waren 2500 stuks rozen ingekomen.

De jury — bestaande uit de heeren VAN GELDEREN en VAN HOFF, te Boskoop, en VAN VEEN, BEEKMAN en SCHOUTEN, te Leiden — kende voor de grootste verzameling rozen in de meeste verscheidenheden boven de 100, van elke verscheidenheid 2 bloemen, de zilveren medaille en *f* 5 toe aan A. VAN HOFF, van Boskoop; de bronzen medaille en *f* 2.50 aan J. AKERBOOM, van Boskoop.

Voor eene verzameling van minstens 100 verscheidenheden, van elk 1 bloem: de zilveren medaille aan K. VAN GELDEREN, te Boskoop; de bronzen medaille aan K. WEZELENBURG, te Hazerswoude.

Voor eene verzameling van 50 verscheidenheden, van elk 3 bloemen: de zilveren medaille aan K. WEZELENBURG, te Hazerswoude; de bronzen medaille aan L. SCHOUTEN, te Oestgeest.

Voor eene verzameling uitsluitend Noisette en theerozen, van elk soort 3 stuks: de zilveren medaille niet toegekend; de bronzen medaille aan J. D. SPEET, te Leiderdorp.

De dag werd besloten met een feestavond, waar de rozen in de handen der schoonen overgingen en de feestavond aan de leden der afdeeling het grootste genoegen verschafte, terwijl muziek en zang het feestgenot verhoogden.

De tentoonstelling werd door zeer velen bezocht en de rozen droegen veler bewondering weg. (*Nieuws v. d. Dag.*)

Onderscheiding op Tuinbouwgebied.

Naar men verneemt is de heer J. H. KRELAGE te Haarlem in eene vergadering, gehouden 28 Juli ll., wegens zijne groote verdiensten voor de bevordering van den Tuinbouw, benoemd tot Eere-lid van den *Verein zur Beförderung des Gartenbaues in den preussischen Staaten* te Berlijn, waarvan de Keizer, Koning van Duitschland en Pruisen Beschermheer is. Deze Vereeniging is een der oudsten in Duitschland. De benoeming van een klein getal Eere-leden en Correspondeerende leden had plaats bij gelegenheid van het 70-jarig bestaan der Vereeniging.

TENTOONSTELLINGEN.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten**, te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

L. C. B. te W. De mij gezonden plant is *Lolium perenne*, die door hare groote veelvormigheid soms moeilijk te herkennen is.

L. E. G. te H. In dank opgenomen voor het volgende Nummer.

Inhoud van Sempervirens No. 32, van Vrijdag 5 Augustus 1892.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling Zutphen en Omstreken.

DERDE OPENBARE LES door den Heer A. IDE van *Frederiksoord,* te geven op **Zaterdag 13 Aug. a s.** des middags 2 uur.

De Burgemeester van Zutphen, de heer Jhr. H. A. D. COENEN, heeft zijn tuin, gelegen in de *Hoven*, welwillend voor dit doel afgestaan.

Na afloop vergadering der Leden.

HET BESTUUR.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling Velp en Omstreken.

Dinsdag 16 Augustus 1892,

Theoretische en Practische les

in het snoeien van vruchtboomen en heesters, te geven door den tuinbouwwandelleeraar A. IDE, Directeur van de G. A. van Swieten-Tuinbouwschool te Frederiksoord.

Plaats van samenkomst 's namiddags 2 uur in de Oranjerie, landgoed „Daalhuizen".

Niet-leden kunnen deze les eveneens bijwonen. *De Secretaris,* W. PRINS.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en plantkunde.

AFDEELING

Dordrecht en Omstreken.

Het Bestuur bericht aan de leden en belanghebbenden, dat besloten is in eene algemeene vergadering, de uitgeschreven **Tentoonstelling van Planten, Groenten, Vruchten, Afgesneden Bloemen enz.**, in Augustus 1892, **niet te doen plaats hebben,** omdat te **weinig geldelijke ondersteuning** de uitvoering onmogelijk maakt.

Namens het Bestuur,
de Secretaris,
C. KWAST.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN** te Andernach a/d Rijn.
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling Apeldoorn en Omstreken.

Maandag 15 Augustus 's namiddags **2 uur, 3de LES** van den Heer IDE.

Theoretische en Practische beschouwingen

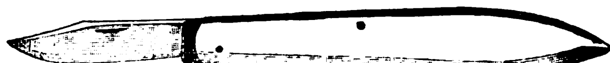
in den tuin van den WelEd.geb. Heer WALTER te Apeldoorn.

HET BESTUUR.

BLASS & GROENEWEGEN,

DE BILT bij UTRECHT.

TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN, enz.

OCULEERMES

met wit beenen hecht, lang 15½ cM. Prijs f 0.85.
Prijscouranten franco op aanvraag.

Land- en Tuinbouwtentoonstelling

der Afdeeling
ENKHUIZEN en OMSTREKEN
VAN DE
Hollandsche Maatij van Landbouw
EN DER
Ned. Maatij van Tuinbouw en Plantkunde,
te houden te ENKHUIZEN,
op DINSDAG 20, WOENSDAG 21 en DONDERDAG 22 SEPTEMBER 1892.

Programma's te verkrijgen op franco aanvragen bij de Secretarissen der gemelde Afdeelingen, M. BOLL en J. B. BROERS te ENKHUIZEN.

Opgaven van inzendingen te doen, van VEE en PLUIMGEDIERTE vóór 15 Aug. 1892 en van LAND- en TUINBOUWPRODUCTEN en WERKTUIGEN vóór 1 September 1892, bij den tweeden ondergeteekende.

De Holl. IJzeren Spoorweg-Maatij. de Stoomvaart Harlingen—Amsterdam en de Sneeker stoomboot, (onderneming DE JONG) geven voor inzendingen naar die Tentoonstelling, **REDUCTIE VAN VRACHTPRIJZEN.**

Namens de Commissie van Uitvoering.
J. KOOIJMAN Rz., *Voorzitter,*
M. BOLL, *Secretaris.*

DE KOSTER'S

vrijstaande Vulketels.

Reeds over 400 in ons land geplaatst, worden vervaardigd van **staalplaat** met **geslepen reguleerschuif (EIGEN FABRIKAAT).**

De grootste soort kunnen 2 maal 24 uren branden zonder toezicht, onder voorbehoud de schoorsteen goed trekt.

Deze ketels worden naar één model vervaardigd, zoodat bij latere mogelijke herstellingen, de oude kan worden afgekoppeld en zonder tijdverlies een nieuwe in de plaats verbonden.

Prospectussen en prijsopgave op aanvrage franco toegezonden.

Th. A. DE KOSTER, Amsterdam.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks.	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,	per 500	3½ bij 2½ c.M.	f 7.—
	„	5 „ 1½ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	per 100	1 bij 2 cM.	f 5.—
	„	1 „ 4 „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen statoin.

No. 34. ZATERDAG 20 AUGUSTUS 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Benoeming van een Bibliothecaris.

Door het Hoofdbestuur werd in zijne vergadering van 10 Augustus j.l. de heer LEONARD A. SPRINGER te Haarlem benoemd tot Bibliothecaris van de boekerij der Maatschappij.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 24 Augustus a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie, op 10 Augustus 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend.

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Gladiolus* hybr. *nanceianus „A. de la Devansaye",* als nieuw ingevoerde plant.
2. *Gladiolus* hybr. *nanceianus „W. Watson",* als nieuw ingevoerde plant (1891).
3. *Gladiolus* hybr. *Lemoinei „J. H. Krelage",* als nieuw ingevoerde plant (1891).
4. *Gladiolus* hybr. *Lemoinei „Zaailing no. 148",* als nieuw gewonnen plant.

De inzendingen 1, 2, 3 en 4 van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

5. *Cactus Dahlia „Black Prince",* ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
6. *Canna* hybr. *„Viruly Verbrugge",* als nieuw gewonnen plant

Beide ingezonden door den heer J. C. DE LANGE te Rotterdam.

7. *Rosa indica* (*Thea*) *„Papa Gontier",* als onvoldoend bekende plant, ingezonden door den heer JAC. SMITS te Naarden.
8. *Crinum Powelli album,* als nieuw ingevoerde plant, ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Getuigschriften 2e Klasse voor:

9. *Gladiolus* hybr. *Lemoinei „Sophie Büchner",* als nieuw ingevoerde plant (1891).
10. *Gladiolus* hybr. *Lemoinei „Zaailing 171",* als nieuw gewonnen plant.

Beide nummers ingezonden door de firma E. H. KRELAGE te Haarlem.

11. *Fuchsia* hybr. *(Phénomenal × Frau Emma Töpfer),* als nieuw gewonnen plant, ingezonden door den heer C. KUIPER te Apeldoorn.
12. *Dianthus Caryophyllus „Madame Stepman",* als nieuw ingevoerde plant.
13. *Canna* hybr. *„no. 4",* als nieuw gewonnen plant.

Deze beide inzendingen van den heer J. C. DE LANGE te Rotterdam.

Dankbetuiging voor:

14. Verzameling *Dianthus Caryophyllus,* in de volgende nieuwere verscheidenheden: *Caprice, Demi deuil, Dumoulin, François Labruijere, Gloire de Rotterdam, La Tendresse, Princesse Stephanie* en *Rosamunde,* ingezonden door den heer J. C. DE LANGE te Rotterdam.

Teruggevraagd werd:

Crinum spec. Liberia (Macowani, BAKER?) ingezonden door de Rotterdamsche Diergaarde, als onvoldoend bekende plant.

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

1. Eenige uit zaad verkregen *Pelargoniums*, welke zich onderscheiden door kleine bladeren, gedrongen groeiwijze en onbeteekenenden bloei, ingezonden door den heer J. E. HEENK te Warmond.

2. *Gladiolus* hybr. *Lemoinei*, in de volgende nieuwere verscheidenheden: *Geertruida Carelsen, Masque bleu, Monsieur Torcy Vannier, Zélie, zaailing no.* 51, *zaailing* 118, *zaailing* 120, *zaailing* 161, *zaailing* 170, *zaailing* 172, *zaailing* 173 en *zaailing* 174, ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

3. *Cactus Dahlia Lewes Castle*, ingezonden als nieuwe plant door den heer J. C. DE LANGE te Rotterdam, doch niet bekroond omdat reeds veel betere verscheidenheden in den handel gebracht zijn.

4. Verzameling *Zinnia elegans* met gestreepte bloembladen, ingezonden door de Rotterdamsche Diergaarde.

Door den Hortus-botanicus te Amsterdam waren ter opluistering ingezonden: *Acropera Loddigesii, Cattleya labiata virginalis* met acht geopende bloemen, *Epidendrum radiatum, Digitalis lanata* en *Gesnera Herberti,* welke laatste hoofdzakelijk werd ingezonden om den eigenaardigen geur der bloemen.

Daar onder de heden bekroonde inzendingen weder eenige door „nommers" in plaats van door „namen" onderscheiden werden, achtte de vergadering het wenschelijk, dat voortaan door de inzenders, zóó spoedig mogelijk, de namen medegedeeld worden, waaronder zij die planten in den handel zullen brengen.

Aanwezig waren de heeren JOH. DE BREUK, Voorzitter, J. C. DE LANGE, G. C. VAN MEEUWEN, D. MATER, HENRI VAN LUNTEREN, J. J. JURRISSEN, P. W. VOET, J. H. REELING en

B. A. PLEMPER VAN BALEN,
Secretaris der Bloemen- en Planten-Commissie.

Amsterdam, 10 Augustus 1892.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van Woensdag 10 Augustus.

De deelneming aan de maandelijksche plantenkeuringen neemt allengs toe, telkens ontmoeten wij nieuwe inzenders ook uit meer verwijderde streken van ons land, en ook ditmaal traden naast de bekende steunpilaren een aantal andere inzenders op.

De rijkste collectie was heden ingezonden door de Tuinbouwinrichting van den heer J. C. DE LANGE, Aert van Nesstraat, te Rotterdam. Van zeer verschillenden aard, droegen deze voorwerpen een gemeenschappelijken stempel, behalve in de keurige kweeking, in de bijlagen, die duidelijk geschreven en gemakkelijk te lezen, zoowel aan de Jury als aan de bezoekers met een oogopslag de beteekenis der zending deden inzien.

Allereerst trok onze aandacht een prachtige plant van het nieuwe ras der grootbloemige *Canna's*, een nieuwe verscheidenheid door den inzender in dit jaar uit zaad gewonnen. Deze plant, uitmuntende door de grootte en de warme kleur der bloemen, door zwaarte van tros en gedrongen groeiwijze, deed voor de bekende *„Madame Crozy,"* die voor enkele weken hier tentoongesteld was, geenszins onder, en verdiende om hare afwijkende kenmerken als een nieuwe verscheidenheid bestempeld te worden.

Zij verwierf niet alleen een getuigschrift eerste klasse, maar haar viel de bijzondere onderscheiding ten deel, dat onze voorzitter, op verzoek van den inzender, er zijne toestemming aan gaf, deze varieteit te noemen *„Viruly Verbrugge."* Wij twijfelen niet, of allen die haar zien zullen, zullen haar dezen naam waardig keuren Vooruitgang is de leus van onzen Voorzitter, vooruitgang zou een even welverdiende naam voor deze *Canna* geweest zijn.

Naast deze stond een tweede zaailing *Canna* uit dezelfde richting, tot hetzelfde grootbloemige ras behoorend, maar in breedte der bloembladeren nog niet zoo ver gevorderd. Zij muntte daarentegen uit door de kleur der bloemen, geel met rood hart. Zij verwierf, als nieuwe plant, een getuigschrift tweede klasse. Zij was gemerkt als zaailing no. 4 van 1892.

Afgesneden bloemen van twee nieuwe *Cactus-Dahlia's* vormden het volgende nummer. De heer DE LANGE had deze soorten in dit voorjaar ontvangen van de firma REID en BORNEMANN te Londen. *Black Prince* was een prachtige bloem, zwartbruin en min of meer fluweelachtig. De plant is 0.75 meter hoog, de bloemen maten 12 centimeter en waren zeer volkomen gevuld en zeer zuiver van vorm. Zij verwierf een getuigschrift eerste klasse. De andere varieteit *Lewes Castle* was in de schaduw van deze minder op haar plaats, iets kleinere paarschroode bloemen, minder sterk van de bekende vormen afwijkende, bezorgden haar slechts een getuigschrift tweede klasse.

Het laatste nummer van den heer DE LANGE bestond in Anjers. Deels in pot, deels afgesneden in kleine bouquetjes, Zij omvatte:

a. Dianthus Caryophyllus „Mad. Stepman". Nieuwe, nog niet in den handel zijnde *Remontant-anjer,* in België gewonnen en door den winner naar zijne echtgenoote genoemd, vormt een fraaie plant, is zeer mildbloeiend, terwijl de welriekende goed gevormde bloemen van zeldzame kleur zijn.

Door de tuinbouw-inrichting van J. C. DE LANGE te Rotterdam geïmporteerd, zijn aan dit adres — zoolang de voorraad strekt — tegen de aanstaande herfst afleggers te bekomen van deze uitmuntende verscheidenheid

b. Weinig bekende *Dianthus Caryophyllus*, doorbloeiende Anjers in acht verscheidenheden, als: *„Dumoulin", „Francois Labruyère", „Princesse Stéphanie", „Gloire de Rotterdam", „Rosamunde", „La Tendresse", „Caprice", „Demi-Deuil".*

De drie eerstgenoemde zijn van Belgischen, de laatstgenoemden van inlandschen oorsprong. Allen zijn in den vollen grond aanwezig in de tuinbouw-inrichting van J. C. DE LANGE te Rotterdam, waar in de afdeeling bouquetterie de *„Princesse Stéphanie"* en *„Gloire de Rotterdam"* zeer gezocht zijn en uitnemende diensten bewijzen.

Tot de kleinere inzendingen overgaande vermelden wij allereerst een herhaling van de *Rosa indica Papa Gontier,* die voor 14 dagen niet beoordeeld kon worden, doch nu een getuigschrift eerste klasse verwierf. Verder een paar vruchten van HAMPEL's *verbeterde komkommer* voor den bak, met stengels, bloemen en jonge vruchten er bij, gezonden door den heer A. H. KNIPPERS te Lent bij Nijmegen. Een dubbele Fuchsia, door den heer C. KUIPER te Apeldoorn in 1890 uit zaad gewonnen, en wel door eene kruising van *Phénomenal* en *Frau Emma Töpfer*, een zeer sterke groeier en bloeier, die aan den inzender een getuigschrift tweede klasse bezorgde. Groote, uiterst sterk bijna bolvormig gevulde bloemen, bleekpaarsch van kleur, van gedrongen vorm en uiterst talrijk, beloven aan deze verscheidenheid een goede toekomst. De heer DE BONT te Amsterdam zond eene *Agave chloracantha*, een roset met twee harten, waarvan er een nog gesloten was en het ander een bloeistengel droeg. Iedereen die door de Fransche laan naar onze Plantenkeuringen in Artis gaat, kent de keurige bloemenverzameling van dezen inzender, en zonder twijfel zal iedereen zich met mij verheugd hebben, eens iets uit deze collectie op onze maandelijksche tentoonstellingen te zien. Moge deze eersteling nog door vele andere gevolgd worden, de aantrekkelijkheid onzer bijeenkomsten zal er zeker door winnen.

De heer C. G. VAN TUBERGEN JR. zond:

Crinum Powelli HORT. var. *album.* Van de *Crinum Powelli,* de bekende hybride tusschen *C. capense* en *C. Moorei* zijn reeds op vorige bijeenkomsten der Vaste Commissiën de donker rozeroode en de licht vleeschkleurige variëteiten ter beoordeeling ingezonden. Het zal wel overbodig zijn hier nog op de groote waarde der zuiver wit bloeiende variëteit de aandacht te vestigen; de schoone vorm der bloemen en de helder witte kleur zijn zelfs onder het uitgebreide geslacht der *Crinums* zeldzaam te noemen. Bovendien weerstonden de planten, waarvan de ingezonden bloem geplukt

werd, in den vollen grond, den zoo strengen winter van 1890—1891.

De firma E. H. KRELAGE EN ZOON zond eene fraaie collectie afgesneden trossen van *Gladiolus Nanceianus* en *G. Lemoinei*. Van de laatste zes nieuw ingevoerde, en hier door de inzenders zelven gewonnen nieuwe verscheidenheden, ter afzonderlijke beoordeeling. Onder de ingevoerde trok de verscheidenheid „E. H. Krelage" bijzonder de aandacht.

De overige namen en de bekroningen vindt men in het officieele verslag. Van *G. Nanceianus* zag ik twee nieuw ingevoerde soorten die in het najaar 1891 in den handel gekomen zijn, n.l. *A. De la Devansaye* en *W. Watson*, die beide hun getuigschrift eerste klasse ten volle verdienden.

De ROTTERDAMSCHE DIERGAARDE zond een *Crinum*, een onbekende soort uit *Liberia*, een ware prachtplant met haar scherm van zes fraaie, groote, rose, witgestreepte bloemen. Daarnaast een paar bladeren van palmen door ziekte aangetast, n.l. 1o. een blad van *Latania borbonica* aangetast door een onbekenden parasiet, die eveneens *Sabal Blackburneana* aan tast, doch *Chamaerops humilis, Corypha australis* en *Livistonia olivaeformis* niet. 2e een *Phoenix*-blad, door een Fungus aangetast, die wel *Ph. dactyliferr, Ph. tenuis* en *Ph. canariensis,* doch niet *Ph. reclinata* aantast. Deze bladeren zullen opgezonden worden aan de Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Te vermelden zijn verder eenige uit zaad verkregen *Pelargoniums* van gedrongen vorm van den heer J. E. HEENK, te Warmond, een verzameling *Zinnia elegans* met gestreepte bloemen van de ROTTERDAMSCHE DIERGAARDE, en eindelijk een aantal door den Amsterdamschen Hortus ter opluistering ingezonden bloeiende planten, grootendeels Orchideeën.

De Hollandsche en Duitsche Tuiniers te Londen.

Verschillende tuinbouw-vereenigingen zijn er te London: Fransche, Duitsche en Skadinavische, ook werd indertijd eene Internationale Tuinbouw-vereeniging opgericht, welke echter weder te gronde ging. Ofschoon de drie eerstgenoemde den naam Internationaal niet hebben, zoo zijn toch andere natiën gaarne gezien. Daar nu in Engeland veel Hollandsche tuiniers bezig zijn, en deze geen vereeniging hebben, verzocht mij het Hoofdbestuur der Duitsche Vereeniging om eenige moeite te doen, deze jongelui zich te laten aansluiten bij die vereeniging, zij zoude daardoor sterker en leerrijker worden. Deze vereeniging werdt den 8sten September 1877 opgericht; haar doel is, de leden door wederzijdsche mededeeling der culturen en aankweeking, door voordrachten en Tuinbouwlitteratuur te ontwikkelen.

De bibliotheek is ruim voorzien van tuinbouw-litteratuur; er zijn van alle natiën vakbladen voorhanden.

De leden kunnen door gesloten briefjes, vragen omtrent culturen, aankweeking enz. geven, vandaar dat de vereeniging in het bezit is van degelijke beschrijvingen door praktische personen bewerkt. Ook kan men hier het beste uitkomst over vacante betrekkingen krijgen, en worden die firma's aangegeven, welke buitenlanders aannemen met aanwijzing of er weinig of veel te leeren valt. Door deze bijeenkomst van vakmannen komt men met vele tuiniers in kennis, wat van groot voordeel is, door wederzijdsche bezoeken aan de kweekerijen te brengen; men wordt dan rondgeleid en opmerkzaam gemaakt op culturen en nieuwheden door de personen die daar in betrekking zijn (*) Gewoonlijk gaan de leden gezamenlijk de tentoonstellingen bezoeken, uitstapjes en botanische excursien worden gehouden. Alles wordt besproken en verhandeld in de Duitsche taal, doch kunnen vragen in Hollandsche, Fransche en Engelsche taal gedaan worden, indien vrager te zwak in de Duitsche taal is.

Aan ieder Hollander die naar Engeland wil gaan of reeds daar is, wordt dus ten zeerste aanbevolen, zich bij deze vereeniging aan te sluiten. Ook wordt men vriendelijk verzocht door het Hoofdbestuur der Duitsche Vereeniging om haar een bezoek te brengen.

De vergaderingen zijn iedere 1ste en 3de Zaterdag der maand, doch des zomers alleen de 1ste Zaterdag van iedere maand, daarbij komen dan afgesproken bijeenkomsten in Parken of tentoonstellingen.

Het lokaal dezer vereeniging is WEDDE's Hôtel, Greekstreet, Soho-square.

Walthamstow. L. C. BOBBINK.

(*) In Engeland gaat het bezoeken der kweekerijen dikwijls met moeilijkheden gepaard, vooral des Zondags weigeren vele firma's de visites.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van inlichtingen, gegeven door Dr. J. RITZEMA BOS.

(Vervolg).

73. Frambozenstruiken. De knoppen zijn dood, de struiken stervende. „Zoo toonen zich geheele velden bij ons; en hetgeen nu gezien wordt, wordt toegeschreven aan het onrijp blijven van de najaarsscheuten en de daarop vallende strenge vorsten in November. Geheel daarmee kan ik mij echter niet vereenigen, daar in velden, waar alles dood is, soms eenige staan, die geheel ongedeerd zijn. Waren zulke nu sterk en flink, men zou het kunnen begrijpen, doch dit is ook niet het geval. Dan doet zich nog een verschijnsel voor, nl. dat ze het meest geleden hebben op droge plaatsen. Dat de eene soort sterker is dan de andere, bewijst de proef in den alhier aanwezigen proeftuin, waarvan twee soorten, die naast elkaar staan, de „*Surpasse Fallstaff*" niets en de „*Des quatre saisons*" zeer veel geleden heeft." — Verscheiden vragen gedaan omtrent de ziekte en hare verbreiding. In onderzoek.

74. Vraag omtrent de mogelijkheid der aanwending van naphthaline als bestrijdingsmiddel der ritnaalden in 't klein. (Drachten) — Na proefneming voorloopig ontkennend beantwoord; zelfs tamelijk groote hoeveelheden naphtaline, vermengd met aarde, waarin ritnaalden aanwezig, dooden deze niet na drie dagen.

75. Perenbladeren met geelachtige en roodachtige opzwellingen. (Wageningen). — Die opzwellingen zijn de gallen van de *perengalmijt (Phytoptus Piri)*; de ziekte wordt weleens de „perenpokziekte" genoemd. Aangeraden de aangetaste takken af te snijden.

76. Eene groote collectie kevertjes, die op de gekweekte champignons gevonden zijn. Zijn deze schadelijk? (Valkenburg.) — Het zijn allen *kortschildkevers* of *Staphyliniden,* behoorende — volgens de déterminatie van Jhr. Dr. ED. EVERTS — tot de volgende soorten: *Philonthus longicornis Steph. (= scybalarius Nordm.), Homalota euryptera Steph. (= validicornis Mark.)* en *Philonthus discoïdeus Grav.* (Van de laatste soort echter slechts één exemplaar.) De kortschildkevers en hunne larven zijn voor het meerendeel insekteneters en komen dus hoogst waarschijnlijk zich vestigen in de champignons, om de daarin levende muglarven (zie n°. 77) te dooden. Daar deze laatsten zeer schadelijk zijn, zouden de kortschildkevers nuttig wezen, wanneer ze niet om de bedoelde muglarven te bereiken, zelven gangen in de champignons vraten.

77. Champignons, aan „*verweeking*" lijdende en door larven aangetast. (Valkenburg.) — De kleine zwartkoppige larfjes zijn die van *Mycetophiliden* of zoogenaamde *zwammuggen.* De door mij opgekweekte kleine zwarte mugjes behooren volgens den heer VAN DER WULP tot het geslacht *Sciara*. De larfjes zijn zeer schadelijk. Correspondentie over eventuëel aan te wenden middelen.

78. Champignons, lijdende aan „*vlekziekte.*" (Valkenburg.) — Mij onbekend.

79. Correspondentie over de bladluis *Pemphigus Poschingeri,* aan de wortels van zilversparren (Budapest.)

80. Drie torretjes, gevonden in een broeibak met zaailingen-Rhododendrons. Men verzoekt den naam, en verlangt te weten of de insekten al of niet schadelijk zijn; en zoo ja, hoe ze te verdrijven. (Boskoop). — Het is *Simplocaria semistriata,* behoorende tot de keverfamilie der *Byrrhiden,* — onschadelijk.

81. Correspondentie over middelen tegen ritnaald. (Spaarndam).

82. Voortzetting der correspondentie, onder n°. 58. (Nieuwerkerk bij Zierikzee.) — Het blijkt, dat mijne opvatting de

juiste is,

83. Correspondentie over bestrijding van ritnaald. (Nieuwerkerk bij Zierikzee.)

84. Voortzetting van de correspondentie, vermeld onder n°. 61. Na ingewonnen informatiën betreffende de temperatuur, gedurende de laatste helft van April te Groningen waargenomen, blijkt dat de oorzaak van de gele en witte vlekken op de bladeren moet worden toegeschreven aan het feit, dat gedurende langen tijd in het voorjaar de temperatuur hoog genoeg was voor den groei van den stengel en de bladeren van het koolzaad, maar te laag voor de bladgroenvorming. Daarmee in overeenstemming is ook het feit, dat 20 Mei de gele gedeelten der bladeren weer groen zijn geworden. (In een ander tijdschrift zal hierover eene uitvoeriger mededeeling worden gedaan.)

85. Eenige „kluitjesdragers" ontvangen. (Bovenkarspel). — Het zijn zoogenaamde „*Voorjaarsvliegen*" (*Semblis lutaria*), welker larven in het water leven; het zijn dus niet de volwassen insekten, ontstaan uit de „grauwe wormen" (zie n° 66).

86. Rogge- en tarweplanten, die slecht groeien (Wageningen). — De planten hebben te nat gestaan; sommige harer wortels zijn in den grond in rotting overgegaan en bedekt met schimmel (*Mucor*).

87. Middelen tegen bakkerstorren. (Leiden). —

88. Zie n°. 56 en 63. Is het wenschelijk, de daar bedoelde vliegen te laten wegvangen? (Dedemsvaart.) Ik kan het met zekerheid niet zeggen, daar de vliegen nog steeds niet door mij gedetermineerd zijn. Toch zou ik het maar doen, want deze soort is wel de Haarlemsche Narcisvlieg (*M. equestris*) niet, maar schijnt er toch nauw aan verwant. (Zie overigens n°. 99 en 110).

89. Zieke roggeplantjes. Is dit de aaltjesziekte? (Geheimhouding verzocht omtrent de plaats van voorkomen). — Geen Tylenchen (stengelaaltjes) gevonden. In onderzoek.

90. Vreterij aan de kruisbessenbloesems (Haarlem). — In de bloesems noch in de kleine vruchtjes is een insekt aanwezig, zooals werd vermoed. Uit gedane mededeelingen leid ik af, dat waarschijnlijk een *Springstaart* (*Podura* of *Smynthurus*) de misdadiger is.

91. Voortzetting van de correspondentie, vermeld onder no. 52. (Loppersum). — Tegen mijne opvatting der zaak zijn eenige bezwaren gerezen. Het onderzoek wordt vernieuwd.

92. Bruine kevertjes, die zich in legio ophouden op de in dit voorjaar geënte kersen en morellen. „De oogen, die zich nu aan het ontsluiten zijn, worden totaal vervreten door dit gedierte, zoodat groote schade berokkend wordt". (Naarden). — Het is de *bruine metaalsnuittor* (*Phyllobius oblongus*) waarvan sprake was in „Nederl. Tuinbouwblad", 4 Juli 1891 (no. 27), blz. 216, no. 36. Aangeraden, als het afkloppen te bezwaarlijk is, het eens met berooking met BLOK's carbonblad te probeeren.

93. Ongedierte in een kersenboomgaard. Middel er tegen? (Ingen). — Het is de rups van den *kleinen Wintervlinder* (*Cheimatobia brumata*). Gebruik van teerbanden of lijmringen.

94. Een vraag betreffende vlasbrand. (Wemeldinge). — In onderzoek.

95. Nadere correspondentie over de kruisbessenziekte en de ziekte der frambozenstruiken, vermeld onder no. 72 en 73. (Vlijmen). — In onderzoek.

96. Correspondentie over de ziekte in de haver, vermeld in „Ned. Tuinbouwblad" 4 Juli 1891, no. 29, en 21 November 1891, no. 39. (Westpolder). — In de opnieuw toegezonden haverplanten weer ontwikkelingstoestanden van het bietenaaltje (*Heterodera Schachtii*) gevonden. Maar in het optreden en de verbreiding der ziekte doen zich omstandigheden voor, die nog nader moeten worden onderzocht. *De ziekte wordt met het zaaigraan niet overgebracht.*

97. Mieren schijnen schade te doen in de rozen. Wat er aan te doen? (Venendaal). — De mieren worden gelokt door de bladluizen, die zeker over het hoofd zijn gezien. Deze verdelgen met BLOK's carbonblad.

98. Kevertjes, die de zuring opvreten Wat er tegen te doen? (Venendaal). — Het is de *groene dikbuikkever* (*Gastrophysa Raphani*), die èn als kever èn als larve de zuringbladeren afvreet. Wegzoeken.

99. Vliegen uit Dedemsvaart, bij de Narcissen vliegende gevonden. — Dat zijn exemplaren van de gewone narcis-vlieg (*Merodon equestris*).

100. Kokerrupsjes op de berkenbladeren (Zuid-Barge).

101. Rogge weer erg benadeeld door *Pyralis secalis* (Zuid-Barge). „Dat is hier jaar op jaar; verleden jaar waren er akkers, waar men hier en daar tegelijk een hand vol witte aren grijpen kon. Zonder overdrijving mag men zeggen, dat de opbrengst van sommige akkers door *Pyralis* tot op $^2/_3$ werd gereduceerd. Is daar niets aan te doen?" — Helaas, geen afdoend middel bekend.

102. Mededeelingen omtrent den stand der rogge en de schade door atmosferische invloeden, en het vermoedelijk verschijnen van het roggeaaltje (Zuid-Barge).

103. Middel tegen aardvlooien gevraagd. „Tamelijk heete asch strooit men er hier wel over; ook zijn er die roet aanwenden". (Zuid-Barge). — Bestrooiing van de kleine plantjes, die te lijden hebben, met zand, waarop petroleum gegoten is, hetwelk men er in heeft laten trekken.

104. Middelen ter bestrijding van den appelbloesemkever (*Anthonomus pomorum*). (Naaldwijk). — In den winter het mos van de appelboomstammen schrapen; de stammen kalken. Het uitkiezen van die variëteiten, welke laat in het voorjaar teekenen van leven beginnen te geven, maar welker knoppen zich dan ook snel ontwikkelen.

105. Inlichtingen omtrent den „spruiteter" gevraagd, die in Maart de knoppen van de roode bessenstruiken uitvreet (Naaldwijk). — Het is mij niet mogelijk, thans inlichtingen te geven, daar het bewuste insekt niet meer in de knoppen te vinden is; waarschijnlijk is het de rups van den motvlinder *Incurvaria capitella*.

106. „Ik wenschte U te raadplegen over eene ziekte, die ontstaan is in een larixbosch alhier (Hoogeveen) oud van 9 tot 13 jaar, en die de geheele vernietiging van gemeld bosch ten gevolge zou kunnen hebben . . . . De grond, waarop genoemd bosch staat, is dalgrand, uit veenbolster bestaande, die vermengd is met zand . . . . In den zomer van 1890 zag ik tot mijne verwondering, dat van de larixen vele takken, zoowel in den top als meer benedenwaarts, doodgingen, en dat zich dit zoowel onder de grootere als onder de kleinere openbaarde, ofschoon de laatste er meer onder leden en enkele toen reeds te niet gingen . . . . . In het vorige jaar 1891 is het niet beter geworden, ... en ook dit jaar schijnt die kwaal nog voort te woekeren en vrees ik dat ten slotte het geheele plantsoen te niet gaat." — Op mijn vraag om eenige takken tot onderzoek te ontvangen, werden mij toegezonden aangetaste takken van gewone larix, van *Larix Siberiaca*, van *Larix Dahurica* en *L. Americana*. Ik vond op de stervende takken de bekertjes van de zwam *Pezia Willkommii*; de ziekte is dus de zoogenoemde „larix kanker," die het meest voorkomt bij larixen van 9—15 jaren, maar toch ook nog wel 40 jarige boomen aantast. De ziekte komt het meest voor op vochtige gronden, Waar zij verschijnt, moet men dus zorgen, den grond droger te krijgen door greppels te graven of op andere wijze. Mocht er eene geen water doorlatende oerlaag onder de oppervlakte zich bevinden, dan moet deze op verscheiden plaatsen worden doorboord. Verder is het zaak, om besmetting te voorkomen, dat de aangetaste boomen zoo spoedig mogelijk worden omgehouwen en verwijderd. De ziekte verschijnt gewoonlijk na beschadiging der larixen, bijv. door wind, vorst of insektenplagen.

107. Nieuwe correspondentie over den appelbloesemsnuitkever (*Anthonomus pomorum*). Zie n°. 104. Verder ontvangen een groot aantal verschillende insekten, op appelbloesems gevangen, met vraag om inlichtingen. (Naaldwijk.) — Deze insekten zijn de volgende: in grooten getale *het boktorretje Grammoptera ruficornis;* verder, ten getale van telkens één of twee exemplaren, de kevers *Rhagonycha pallida* en *Malachius marginellus,* die zeker komen om andere insekten of hunne larven te eten; *bruine metaalsnuittorren (Phyllobius oblongus)* zie n°. 92; appelbladluis; de zwarte vlieg (*Bibio Marci*), onschadelijk; de rups van *Diloba coeruleocephala*. Volgens door mij ontvangen mededeelingen moet de bovengenoemde *Grammoptera ruficornis* de stampers, meeldraden en kroonbladeren van de appelbloesems radicaal vernielen.

Mij was het niet bekend, dat dit voorkomt; maar het is toch zeer wel mogelijk. Gewoonlijk leeft het kevertje op de bloeiwijzen van Spiraea's en schermbloemigen. De larve moet zich in het hout van klimop ontwikkelen. — Nadere correspondentie over het mogelijk verband tusschen de schade, door den appelbloesemkever en die door bovengenoemde *Grammoptera* veroorzaakt.

108. Een paar kleine vliegjes ontvangen, die de entknoppen van geënte pruimen zouden bederven. (Angerlo). Hierover ben ik nog in correspondentie en de vliegjes moeten nog worden gedétermineerd. (Zie n°. 119).

109. Verschillende correspondenties over eene ziekte in de tulpen. (Beverwijk.) — Nog in onderzoek.

110 Nog eens tweeërlei, op narcisvliegen gelijkende vliegen ontvangen, met vraag om inlichtingen. (Dedemsvaart.) — Die met geheel zwarte pooten is de narcisvlieg (*Merodon equestris*); de anderen behooren tot de zweefvliegsoort *Eristalis intricarius* en zijn waarschijnlijk onschadelijk. Vgl. n°. 56, 63 en 88.

111. Middel tegen het roggehalmrupsje (*Pyralis secalis*) gevraagd. (Assen). — Ongelukkig geen middel bekend.

Juni. 112. „Bijgaande nog een doosje Narcisvliegen, allen op de narcissen gevangen. Zouden die vliegen nu reeds eieren hebben gelegd of geschiedt dit later?" (Dedemsvaart) — Van de door mij ontvangen vliegen behoort 1 exemplaar tot de soort *Eristalis intricarius* (zie n°. 110), van de anderen, die allen tot de soort *Merodon equestris* behooren, zijn 22 mannetjes, 28 wijfjes. Van de wijfjes zijn er 12 reeds te veel verschrompeld om hare inwendige genitalia te kunnen onderzoeken. Van de 16 overigen vond ik bij 5 de eieren kant en klaar, gereed om te worden gelegd. Bij verdere 9 exemplaren zijn de eieren nog niet geheel tot ontwikkeling gekomen; het kan dus nog enkele dagen duren, vóór ze leggen. Misschien hebben eindelijk van de wijfjes *twee* exemplaren reeds gelegd; want bij dezen vind ik in het geheel geene eieren. Stellig kan in elk geval worden gezegd, dat de meerderheid nog moet leggen, — het geen zeker met het oog op het vangen niet zonder belang is.

113. Haverplanten, kwijnend en afstervend (Wageningen). Oorzaak: fritvlieg (*Oscinis frit*), voorjaarsgeneratie.

114. Correspondentie over het kweeken van *Botrytis tenella*, om engerlingen te verdelgen (den Haag).

115. *Grammoptera ruficornis* als verdelgster van frambozenbloesems. (Wageningen). — Zie n°. 107.

116. Koolzaadplanten, die zeer klein blijven en kwijnen. (Wageningen). Zij zijn in hare wortels aangetast door de larven van de *koolvlieg* (*Anthomyia Brassicae*).

117. Gele insekteneitjes in hoopen op de bladeren der roode koolplanten. (Renkum). — Het zijn die van het *koolwitje* (*Pieris Brassicae*), het welk in dit voorjaar in buitengewoon grooten getale vliegt.

118. Correspondentie over de onder n°. 96 vermelde ziekte in de haver, en over de kwestie of de wilde planten, die op den akker als onkruid groeien, ook aangetast zijn.

119. „Hiernevens ontvangt u weer eenige vliegjes, van welke ik telken jare last heb, dat zij mij de entknoppen van geënte pruimen bederven." (Angerlo). — Ik geloof niet, dat deze vliegjes de schuldigen zijn; dat de larfjes in de entknoppen zouden leven, is *mogelijk*, hoewel ik het niet denk; maar dat de vliegjes zelve aan de entknoppen kwaad zouden doen, is haast niet mogelijk. Ik denk dat de eene of andere *Phyllobius* of eene verwante snuittor de knoppen aanvreet; en dat de vliegjes op het uitloopende sap afkomen. De vliegjes worden door den heer van der Wulp te 's Gravenhage voor mij gedetermineerd. Zij behooren tot de soort *Cyrtoma spuria Foll.* (*familie Empidae.*) Gedaanteverwisseling onbekend.

120. Stengelbasis van een tweetal aardappelplanten, aangetast door *zwartigheid*, of kan het wezen afgeknaagd door insekten? (Andijk). — Bij aankomst was alles verdroogd, een onderzoek dus niet mogelijk. Nieuw materiaal aangevraagd.

121. Veenmollen schadelijk in de aardappelen. Is er op dit oogenblik iets anders te doen dan de nesten uitroeien? (Wilhelminapolder). — Neen.

122. Hiernevens eenige haverplanten, die aan den uitstoelingsknoop, geheel of gedeeltelijk schijnen uitgevreten door de larven van *Thrips cerealium*. Het geheele stuk is zoo aangetast, dat men het heden bouwt om met garst te zaaien. Is dit wel raadzaam? (Ingen.) — De misdadigers zijn geen *Thrips*, maar *fritvliegen* (zie n°. 113). Op dit oogenblik zijn zij reeds pop; daarom is er m. i. niet veel tegen dat er gerst wordt gezaaid; want over korten tijd komen de vliegjes te voorschijn, allerwaarschijnlijkst vóór den tijd dat de gerstplantjes voor het eierleggen geschikt zijn.

123. Eenige rupsen, hier (Bovenkarspel) bekend onder den naam „Pooters." Ze leven één centimeter onder den grond en richten veel schade aan onder uien, bloemkool, andijvie, salade. Middelen? — Het zijn *aardrupsen* (*Agrotis spec.*); deze vreten over dag onder den grond, 's nachts er boven. Wegvangen: 1°. de verwelkende planten uitgraven en de rups, die er aan zit, dooden; 2°. 's nachts met een dievenlantaarntje, de rupsen boven den grond verrassen; 3°. bij de bewerking van den grond de rupsen laten oprapen.

124. „Bijgaande bloemkoolplanten zijn aangetast door kleine maden, welke tot het hart der plant doordringen." zoudt u het gevaarlijk achten, om de aangetaste planten uit te poten?" (Bovenkarspel.) — 't Zijn de larven van eene snuittor (*Baris spec.*) Zeker is het gevaarlijk, de aangetaste planten uit te poten; bovendien sterven al die plantjes later met zeldzame uitzondering. In het najaar de koolstronken verbranden.

125. Nieuwe correspondentie over het insekt, dat uit de emelt of den grauwen worm te voorschijn komt. (Bovenkarspel.) — Het is mijn' correspondent gebleken, dat dit werkelijk een langpootmug (*Tipula*) is, en dat de zoogenaamde „kluitjesdragers" er niet mee te maken hebben. (Vgl. n°. 66 en 85).

126. Eene massa wit spinsel aan een beukenstam. (Wageningen). — De bladluis *Chermes Fagi*.

127. Mededeelingen over *Pyralis secalis* in de rogge, en over rupsen in de ooftboomen. (Zuid-Barge).

128. Een spanrupsje ter détermineering ontvangen (Zuid-Barge). — Kwam helaas! stukgestempeld aan.

129. De ziekte in de Tulpen (Beverwijk, zie n°. 109) is mij gebleken te zijn de door Wakker beschreven „Tulpenziekte." Aangeraden de middelen, vermeld door dezen onderzoeker in „Onderzoek der ziekten van hyacinthen en andere bol- en knolgewassen," 1884, bl. 22.

130. Een vogel gevangen. Is dat een uil of een andere roofvogel? (Renkum). — Het is de *Geitenmelker* (*Caprimulgus europaeus*); voedsel: nachtvlinders, muggen, vliegen, meikevers, enz. 't Is geen roofvogel.

131. Rupsjes op het loof van worteltjes. De ontwikkeling geschiedt snel; in eenige dagen, vooral met warm weer, treden zij met kracht op. (Vlijmen). Het zijn de rupsjes van het motje *Chauliodus chaerophyllellus Goeze*, welke in hare eerste jeugd mineeren; d. i. zij vreten het bladmoes weg tusschen de bovenste en de onderste opperhuid. Later knagen zij, onder een spinsel van enkele draden, de onderzijde der bladeren af. Men vindt de eerste generatie der rupsen in Juni, de tweede in September. De rupsjes leven niet slechts van wortelloof, maar ook op de bladeren van andere schermbloemigen.

132. „De kwestie betreft eene larve, welke zich op de bieten vertoont, en welke naar mijne meening behoort tot de bietenvlieg (*Anthomyia conformis.*) De vraag is of het in verband met het optreden dezer larve beter is met het opeenzetten der bieten te wachten of niet. (Hoorn.) — Uit de beschouwing der toegezonden aangetaste bietenplantjes blijkt, dat de déterminatie juist was. Het is een feit dat de verschillende maden op zeer verschillende tijden volwassen zijn, naar buiten kruipen en verpoppen. Reeds nu zijn sommigen verpopt. Uit de poppen komen weldra vliegjes te voorschijn, die opnieuw aan de bietenbladeren eieren leggen. Dit gaat zoo het heele jaar door; zoodat er, zoolang het warme jaargetijde duurt, altijd maden in de bladeren kunnen zijn. Natuurlijk zullen de maden echter bij de grootere bietenplanten veel minder schadelijk zijn dan bij de kleine. Zeker zullen er nu nog meer planten door den aanval der maden te gronde gaan. Veel hangt echter van het weer af; regenachtig weer doet de planten sneller groeien en is schadelijk voor het insekt. Als de onkosten niet te groot worden, zou ik aanraden, reeds *nu* te laten uitdunnen, met dien verstande dat zooveel mogelijk alle aangetaste planten

worden weggenomen, maar de niet aangetaste blijven staan, ook wanneer er dan soms eenige bij elkaar blijven staan. Men kan dan later, zoo noodig, nog eens gaan uitdunnen; maar men behoudt in elk geval een grooter getal in reserve. Men verbrande de uitgetrokken bietenplanten.

133. Zieke haverplantjes. (Dedemsvaart.) — Beschadigd door de fritvlieg. (Vgl. nº. 113 en 122.)

134. Een blad van *Spiraea palmata* met schimmel. (Dedemsvaart). — Eene *Peronospora*. Bestrijding met Bouillie Bordelaise.

135. Zieke haverplanten. (Murmerwoude.) — Beschadigd door de fritvlieg. (Vgl nº. 113, 122, 133.)

136 Opgezwollen bladluishuiden op rozen. (Amsterdam.) — Het zijn bladluizen, uitgezogen door de larve eener sluipwespsoort van het geslacht *Aphidius*.

137. Gallen op ypenbladeren. (Wageningen). Van *Tetraneura Ulmi*. — Gaan deze bladluizen op andere boomen of op groenten en siergewassen over? — Neen, zij leven alleen op ypen; echter ook op sommige der hier gekweekte buitenlandsche soorten.

138. Nieuwe correspondentie over de door *Heterodera Schachtii* in den Westpolder veroorzaakte ziekte in de haver zie nº. 96). Melde- en kleefkruidplanten, op den besmetten bodem verzameld, ter onderzoeking ingezonden. Zij hebben echter geene *Heterodera's* aan de wortels.

139. Zieke haverplanten. (Men verlangt de plaats van herkomst niet genoemd te hebben.) — Fritvlieg. (Vgl. nº. 113, 122, 133, 135.)

140. Zieke haverplanten. (Oosterwijtwerd). — Ziekte, veroorzaakt door *Heterodera Schachtii*. Nader met den inzender bij gelegenheid van het Nederlandsch Landhuishoudkundig Congres besproken. (Vgl. nº. 96 en 138.)

141. Maden in uieplantjes. (Dedemsvaart.) — Het zijn die van de *uienvlieg (Anthomyia antiqua)*. Middelen ter bestrijding aangegeven.

142. Vreterij in radijs. (Dedemsvaart.) — Oorspronkelijk vreterij van de maden der *radijsvlieg* (het zij *Anthomyia radicum* of *A. floralis*). Daarna zijn ook kortschildkevers *Oxytelus rugosus* en hunne larven ingedrongen.

143. Correspondentie over ritnaalden, aardrupsen, mieren. Middelen tegen bladluizen. (Muiderberg).

144. Eenige takjes van *Rosa Manetti*, van binnen uitgevreten door eene larve. (Dedemsvaart) — Het is de larve (bastaardrups) van de bladwesp *Selandria candidata*. Takjes afsnijden en verbranden, om vermeerdering tegen te gaan.

145. Correspondentie over *kroefziekte der uien*, in verband met de vruchtwisseling. (Sommelsdijk)

146. Kevertjes op de bloeiende frambozenstruiken. Wageningen. — Het zijn *frambozenkevertjes (Byturus)*. Zij vernielen als kever de bloesems, en veroorzaken het ontstaan van de „maden" in de frambozen

147. Ziekte in de wijnstokbladeren. (Wageningen.) — *Phytoptus vitis*.

INGEZONDEN STUKKEN.

Jacht op eigen grond.

M. de Redacteur!

In de *N. R. C.* van 4 Augustus j.l. komt het volgende voor:

„Een boer, die op zijn *eigen* (1) grond zich had meester gemaakt van het ei eener patrijs, is door eene der voornaamste Belgische rechtbanken tot 50 fr. boete, of 14 dagen gevangenisstraf veroordeeld.

In dit nieuwe staaltje van de stuitende bescherming die de jachtliefhebberij, in zoogenaamd democratische landen, nog geniet, is zooveel bijzonders niet. Wel misschien hierin dat een clericaal blad, *La Patrie* van Brugge, er deze opmerking over maakt: „Is men tegenover zulke feiten, zooals er bij honderden voorkomen, het niet met ons eens dat de weegschalen der gerechtigheid dringend noodig hebben eens overgegoten te worden?"

Wat zijn we hier toch gelukkig in ons gezegend Nederland dacht ik; hier kan iemand op zijn *eigen* (1) grond voor het rapen van een patrijzenei in het slimste geval, slechts met 20 gulden boete en 7 dagen *zitten* worden gestraft.

Kan of wil die iemand, — de eierenraper op *eigen* (1) grond — de boete (*f* 20) niet betalen, dan heeft hij het vooruitzicht in het gunstigste geval, gedurende 3 weken voor rekening van den staat, kosteloos gevoed en gehuisvest te worden.

Is het niet voor een Belg om op het Nederlanderschap verlekkerd te worden?!

En zoo al niet voor alle Belgen, dan toch zeker voor de Vlaamsche boeren, want hunne landheeren willen niet dat zij hunne zieke aardappelvelden (± 200.000 H.A.) met Bordeauxsche pap besproeien, omdat die lekkernij schadelijk voor de gezondheid der konijntjes is, als deze zich soms eens aan aardappelloof te goed zouden willen doen. (*Landb. Weekblad* 30 Juli).

Neen, dàt durven de landheeren, groote noch kleine, hier toch nog niet, zelfs niet in Limburg; de boeren waren in staat ze..... Lid van de 2e Kamer te maken.

Haarlem, 4 Augustus '92. L. E. GERDESSEN.

(1) Het cursiveeren is van mij. L. E. G.

WEEKNIEUWS.

Algemeene Vergadering der Maatschappij.

Naar wij uit goede bron vernemen zal de Algemeene Vergadering dit jaar in het laatst van October (te Arnhem) gehouden worden.

J. K. Budde.

De nieuw benoemde Hortulanus aan de Rijks Academietuin te Utrecht, de heer J. K. BUDDE, heeft op 16 Aug. j.l. zijne betrekking aanvaard.

TENTOONSTELLINGEN.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij.

Nijmegen. Tentoonstelling van **bloeiende en niet bloeiende Planten, Siergewassen, Bouquetten, Bloemwerken, Jardinières, afgesneden bloemen, Vruchten, Groenten,** enz., te houden van 4—7 November 1892 door de Afdeeling Nijmegen en Omstreken. Inlichtingen te vragen bij den Secretaris der Afdeeling, den heer C. A. HIEBENDAAL te Wijchen.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten,** te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

„BRIEVENBUS". De inzender van een ongeteekend stuk onder dit motto wordt nogmaals beleefd verzocht, zijn naam aan de Redactie op te geven.

Inhoud van Sempervirens no. 33, van Vrijdag 12 Augustus 1892.

Ingevoerde Cactussen; Tigridia Pavonia, Ferraria Tigridia (*met afb.*); Eene nieuwe Lelie; Een misplaatste noot; Het Rozenfeest te Leiden; Iets over den Zwijndrechtschen Tuinbouw en exporthandel (Slot); Afkeuringswaardig; Ingezonden; Een tentoonstelling te Enkhuizen; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Vraagbord; Weersgesteldheid; Inhoud van het Nederlandsche Tuinbouwblad.

Advertentiën.

No. 35. ZATERDAG 27 AUGUSTUS 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 14 September a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Erwtenteelt V.

Soortenkennis en soorten.

Wanneer men in de gelegenheid is geweest, eene flinke verzameling van erwtensoorten (varieteiten) gedurende een zomer te kunnen gadeslaan, dan wordt men er daardoor al van overtuigd, dat, wil men met voordeel de cultuur van erwten drijven, met *zorg* en *kennis* eene keus dient gedaan te worden, in de vele soorten, die tegenwoordig elk jaar in de catalogussen van zaadhandelaren worden aangeboden.

Leerzaam is het, zulk eene verzameling te zien groeien en zonder eene bepaalde tuinbouwstudie te maken, wordt elkeen toch gedwongen, zich te verklaren voor de eene of andere soort.

Alhoewel de smaak in vele gevallen bij het kiezen van iets den doorslag geeft, gaat dit toch niet geheel op bij het kiezen van eene erwtensoort, vooral niet, wanneer men met ernst te werk gaat. Dan toch dient men enkele gegronde eischen te stellen. De soorten die aan die eischen voldoen, kunnen later nog eens op de proef gesteld worden, waardoor men eindelijk een aantal krijgt, dat uitmunt.

Wanneer we eens nagaan, welke die eischen kunnen zijn, dan krijgen we nog al een groot aantal en dan merken we onder meer, dat „soortenkennis" in de eerste plaats moet behooren tot de practische kennis van hen, die zich met den tuinbouw bezig houden.

Voor verschillende doeleinden *moeten* en *kunnen* verschillende eischen gesteld worden, daarom geef ik de volgende practische verdeeling aan:

1°. Erwtensoorten geschikt voor den erwtenkweeker.
2°. Soorten geschikt voor den groentenkweeker.
3°. Soorten, die geschikt zijn voor particulieren.

1°. Erwtensoorten die geschiktheid bezitten voor den erwtenkweeker moeten:

a. Van goede kwaliteit zijn, d. w. z. ze moeten zijn zoet, zacht en dun van schil, dun van peul, en bij het koken heel blijven.

b. Veel peulen voortbrengen, hetgeen alleen dan plaats heeft, als de plant hare peulen dicht aan den grond begint te vormen en weinig onnutte deelen voortbrengt. Elke peul moet goed gevormde zaden bevatten.

c. Niet lang worden, met het oog op het benoodigd rijshout. dat op vele plaatsen dikwijls duur moet worden betaald; ze behooren dus meestal tot de halfhooge erwten.

d. De tijd, dien ze tot hare vorming noodig hebben, moet kort zijn. daar dan de omzetting van het kapitaal, dat men in den grond brengt, vlug geschiedt.

e. De tijd van peulvorming moet kort zijn, daardoor wordt een gelijkmatig product verkregen, dat veel handelswaarde bezit.

f. De tijd van de plukbaarheid moet vallen van begin Juni tot half Juli, omdat de fabrikanten ze dan noodig heb-

ben en omdat dan de prijzen gewoonlijk stationnair zijn.

g. Niet veel, doch stevige bladrankjes voortbrengen, waardoor de plant, alhoewel op het vrije veld staande, zich toch door het vasthouden van het erwtenrijs sterk tegen de winden toont.

h. Ze moeten weinig geneigdheid bezitten tot het verloopen.

2°, Erwtensoorten welke geschiktheid bezitten voor den groentenkweeker, die geregeld de markten bezoekt, moeten de eigenschappen hebben die onder a. b. d. en h. zijn opgenoemd. Verder moeten ze nog:

a'. Met weinig warmte kunnen vervroegd worden.

b'. Groote peulen voortbrengen, waarvan de zaden al hangen ze wat lang toch niet spoedig hard of droog worden.

c'. Ze mogen opvolgend hare peulen voortbrengen, waardoor hij van eene soort vroeg en laat kan plukken.

d'. Ze moeten bestand zijn tegen ruw weer, waardoor de laatste peulen van de late soorten nog volvormd worden; van zelfs moet hij dus de late, gewoonlijk hooge-soorten ook nemen.

e'. De zaden moeten, wanneer hij genoodzaakt is ze te laten droog worden, toch voor particulier gebruik geschikt zijn.

3°. Voor particulier gebruik moeten de erwten-soorten de eigenschappen hebben, die beschreven zijn onder a, c, h, a', b', c' en e', Verder moeten ze nog eigenschappen hebben, zooals het vormen van zeer groote peulen, zeer zoete zaden of zaden met een eigenaardigen smaak; daarentegen is het minder noodig, dat ze zijn zooals bedoeld is onder b, d, e, f, g, en d'.

Uit het bovenstaande is dus gemakkelijk af te leiden, dat de erwtenkweeker zich moet bepalen tot ééne of hoogstens twee soorten; de liefhebber en groentenkweeker tot eenige soorten die met het voortbrengen van peulen op elkander volgen.

Krijgt men nu een catalogus voor zich, dan is het toch nog onmogelijk op dezen af te gaan, daar van alle soorten gewoonlijk gezegd wordt, dat ze goed zijn en ze ook in zoo'n groot aantal worden aangeboden, dat men werkelijk verlegen staat daaruit eene keus te doen. Zoo biedt b. v. de firma, HAAGE UND SCHMIDT te Erfurt niet minder dan negentig soorten aan. Hoe moet men dan kennis opdoen omtrent soorten? ten einde zich tegen nadeelige gevolgen te vrijwaren.

Hierop mag geantwoord worden:

1°. Door vele jaren nauwkeurig de verschillende soorten die men teelt na te gaan, doch dan duurt het lang eer men voldoende geslaagd is.

2°. Door de uitkomsten na te gaan van personen, die met vele soorten tegelijk elk jaar proeven nemen.

3°. Inrichtingen te bezoeken, waar men zeker is eene verzameling aan te treffen of:

4°. Door zich te vereenigen en gezamenlijk de kosten te dragen, die niet groot kunnen zijn, van de proef, die door een persoon uit hun midden daarvoor aangewezen, wordt genomen.

Deze proeven behoeven slechts klein te zijn, waardoor de kosten in verhouding ook laag blijven.

Ik dien hier nog de aandacht er op te vestigen. dat het eveneens van groot belang is, te onderzoeken welke eischen iedere soort aan den grond stelt. Er zijn b. v. soorten die op kleigrond groote waarde bezitten en toch voor de zandgronden door betere kunnen vervangen worden, terwijl deze laatste weer op hare beurt voor kleigrond minder waarde hebben.

Hieronder laten we nu een lijstje volgen, waarin eenige soorten beschreven worden.

1. *De vroege Meidopper* is eene oude bekende vroege soort, die veel opbrengt. Hare peulen zijn na den bloei spoedig rijp, zij bevatten gewoonlijk 5—8 zaden van goede kwaliteit. Zaden op den 13 April gelegd, gaven flinke planten, die den 6den Juni bloeiden en den 5den Juli rijp waren. De hoogte die ze gewoonlijk bereikt is 0,80 M. — 1,00 M.

2. *Vlijmsche vroege Dopper*. Alhoewel deze soort niet in alle prijscouranten jaarlijks wordt aangeboden, meen ik toch goed te doen op haar de aandacht te vestigen. Zij is eene plaatselijke soort, waarschijnlijk ontstaan door voortdurende kweeking en kruising van de vroege Meidopper met de krombekdopper. Zij vereenigt althans in haar de eigenschappen dier twee soorten, zoowel wat grootte en vorm betreft als wat aangaat de vruchtbaarheid en smaak.

Zaden van haar werden den 13den April gelegd; de planten bloeiden den 1sten Juni en waren den 2den Juli rijp. Ze is vruchtbaarder, dan de soorten, waarvan ze waarschijnlijk afkomstig is, en brengt tevens meer zaden in iedere peul voort. Voor den inmaak mag ze in het bijzonder aanbevolen worden; de fabrikanten gebruiken haar dan ook gaarne.

3. *Laxtons earliest of all*. Van deze soort werden zaden gelegd den 13den April, waaruit zich goede planten ontwikkelden; zij bloeiden den 1sten Juni en waren den 20sten Juli rijp. De goedgevormde peulen gelijken wel iets op die van de Meidopper, bevatten echter meer, zeer gelijkvormige zaden van bijzonder lekkeren smaak. De plant wordt ongeveer 1.25 M. hoog, draagt reeds dicht bij den grond, vormt hare peulen opvolgend en de zaden worden al blijven ze wat lang hangen, niet gauw onbruikbaar.

4. *Lage groene Keizerdopper*. Ook van deze soort werden op den zelfden tijd zaden gelegd. De planten werden zeer sterk, donkergroen, gedrongen, plus minus 0,70—0,90 M. hoog. Ze bloeiden den 19den Juni, gaven rijpe peulen den 26 Juli. De planten zijn van onder tot boven met goedgevormde, gelijkvormige zaden bevattende peulen beladen. Hare kwaliteit is goed. Zij vormt vele stevige bladrankjes, vandaar verdient ze aanbeveling voor winderige plaatsen.

5. *Watsons non plus Ultra*. Is eene soort die ongeveer 1,30—1,50 M. hoog wordt en op ± 50 c.M. boven den grond begint te bloeien. Zij was op den 13den April gelegd, hare bloei begon den 1sten Juli en zij was den 1sten Augustus rijp. Hare peulen zijn groot, dun van schil en bevatten 8—10 dikke vierkante zaden; de smaak is boven die van vele soorten te verkiezen. Ook zij vormt sterke bladrankjes. vooral in den eersten tijd, later wordt dit minder; zij is sterk tegen ziekten.

6. *Admiral Greigh* is eene markterwt van den eersten rang; zij groeit in verschillende gronden en bloeit zeer dicht tegen den grond. Hare peulen hebben ongeveer de grootte als die van de Meidopper, zij bevatten echter meer en dikkere vierkante zaden. De tijd van volvorming is niet lang want zij bloeide den 8sten Juni en gaf den 24 Juli rijpe peulen. Verder is zij zeer gedrongen, vormt hare peulen tegelijker tijd, wordt 1—1,25 M. hoog. De kwaliteit der zaden is uitmuntend.

7. *Perfection Marrowfat* is eene beste soort, die eenen gedrongen groei bezit, bloeirijk is, spoedig bevrucht, groote peulen met 7—9 dikke zaden voortbrengt, die gedroogd zijnde uitmuntend voor de comsumtie mogen genoemd worden en vierkant zijn. De peulen bereiken niet zelden de lengte van 14—16 centimeter, hare dikte is dan tevens nog in verhouding en worden gelijkmatig gevormd. Ze werd hier gelegd den 27sten Maart, gaf bloemen den 14den Juni en stond den 26 Juli nog zeer groen. Wanneer zij zich echter een weinig beter aan het rijs vasthielden, zouden ze meer waarde bezitten.

8. *Hertog van Albany*, is evenals de bovenstaande eene goede soort; zij bloeide den 12den Juni, geeft zeer groote peulen met 9—11 zaden die van goede kwaliteit zijn. Voor particulieren en groentenkweekers mag deze soort zeer worden aanbevolen. Gelegd den 26sten Maart, bloeide ze den 6den Juni en was den 22sten Juli rijp.

9. *Oh*. Deze soort lijkt veel op de bovenstaande en wanneer men geen verschil in bloei en rijpheid van vruchten kon waarnemen, zou men haar werkelijk voor de *„Hertog van Albany"* houden. Zij werd den 26sten Maart gelegd, kwam eenige dagen later op dan de andere soorten, bloeide den 15den Juni en was den 28sten Juli rijp

De opbrengst van *„Oh"* is iets minder dan van de bovenstaande soort, hare peulen zijn echter even mooi en evengoed van kwaliteit, zij houdt zich iets minder goed aan het rijshout vast, en wordt ongeveer 1,30—1,50 M. hoog.

10. *Everbearing of Amerikaansche altijd dragende*. Is eene soort die ongeveer 70—90 M. hoog wordt, zich zeer gedrongen vormt, peulen tegen den grond aan geeft en veel opbrengt. Zij vormt stevige bladrankjes waardoor ze op alle standplaatsen goed kan gekweekt worden. De peulen zijn tamelijk groot, goed gevormd en bevatten 4—7 dikke zaden. Hier zullen ze ongeveer gelijkmatig rijp zijn.

11. *Capucijner Groenewegens Volger*. Deze bloeide den 14den Juni en was 6 Augustus rijp, vormt groote peulen met 9—11 flinke zaden, spillig loof, hetgeen zich goed aan het rijshout hecht en dat nog bloemen voortbrengt alhoewel men al een maand kan geplukt hebben. De zaden hebben een uitmuntende smaak zoowel in verschen, als drogen staat. De plant wordt ongeveer 1,50—1,60 M. hoog, brengt veel op, doch bezit niet de eigenschap om laag bij den grond te bloeien.

12. *William Hurst* en *Wonder van Amerika* zijn twee soorten, die voor tusschenteelt niet genoeg kunnen geprezen worden. In verhouding tot hare grootte brengen ze veel peulen op van goede kwaliteit. Ze worden niet hooger dan 20—60 centimeter, waardoor ze goed langs randen kunnen staan, waar men gewoonlijk niets kweekt. Hare grootste eigenschap is echter, dat ze zich zoo goed tot het vervroegen leenen en zonder kunstmiddelen ook vroeg zijn.

Van zaden den 13den April gelegd, bloeiden de planten den 4den Juni en waren den 8sten Juli rijp.

* * *

Van eene verzameling aan eene gunstig bekend staande inrichting voldeden in 1889 de volgende soorten het beste 1 *Prince Albert,* 2 *Wilhelm I,* 3 *Johnsons Wonderful,* 4 *Wonder van Amerika,* 5 *J. A. Milbank.*

Vlijmen 1 Augustus.

Internationale Tuinbouwtentoonstelling te Londen, 1, 2 en 3 Augustus.

Op deze tentoonstelling was de hoofdzaak *Dianthus Caryophyllus*, welke in schoone collectiën waren aangevoerd. Ook de inzending tuinbouwartikelen was zeer uitgebreid, en men kon veel nieuwe en verbeterde artikelen zien. Ofschoon nu alle zalen gereed zijn en er meer plaatsruimte dan voorheen was, zoo is de deelneming van groote kweekers zeer karig; ook was niet éénе buitenlandsche firma aanwezig, en kon men op eene Internationale Tuinbouwtentoonstelling meer verwachten. Vooral een plaats als Londen, waar zooveel groote firma's zijn en de tuinbouw in zoo hooge mate wordt bedreven, dacht menigeen meer te zien. Het zag er meer naar eene jaarmarkt dan naar eene Internationale tuinbouwtentoonstelling uit, en velen waren ditmaal teleurgesteld. Zooals ik reeds aanhaalde, was de qualiteit der *Dianthus* zeer goed. Van de vele honderden soorten muntten de volgende zeer uit:

Comte de Paris, wit rosa; *Germania,* geel; *Géneral Boulanger,* rood; *King of Scarlet,* rood; *Mr. W. Clemens,* geel; *Albatross,* wit; *Souvenir de la Malmaison,* wit rosa; *Owen Frederich,* geel met rosa (nieuw); *Duchess of Albany,* geel met rood; *King of Yellow,* geel; *Florence,* geel; *Boule de Neige,* zuiver wit.

De 1ste prijs werd behaald door Mr. Charles Turner.

Warme en koude kasplanten waren ook uitgestald, doch in zeer kleine hoeveelheden. Niettemin werden veel prijzen verdeeld. Voor een groote Muscus-plant werd ook een prijs gegeven en zoo waren er vele gelukkige inzenders. Msrs Dobbie hadden wel de beste groenten en zomergewassen; o. a *Viola, Calendula* en *Lathyris*-soorten, zeer keurig. De volgende *Lathyris*-soorten waren de beste: *Princess Beatrice,* zuiver wit, welriekend; *Invicible Scarlet,* rood, welriekend; *Queen of England,* wit, welriekend. Vervolgens zag men bij de afdeeling groenten, zware vruchten van *Cucurbita ovifera.* Sommigen hadden een gewicht van 30 à 40 kilo Eenige schoon gevormde *Campanula pyramidalis* en *pyramidalis alba* waren uitgestald, welke in potten van 25 cM. grootte met 6 à 8 lange bloemstengels à 1.50 meter, zeer goeden indruk maakten.

Walthamstow, Augustus. L. C. Bobbink.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van inlichtingen, gegeven door Dr. J. Ritzema Bos.

(Vervolg).

148. Ziekte in haverplanten. (Lemelerveld.) „Een oorzaak, waaraan ik de ziekte meen te kunnen toeschrijven, is dat hier vroeger veel bietenzaad geteeld is, tot men eindelijk tot de ontdekking kwam, dat er Nematoden in den grond aanwezig waren.... In dezen Nematoden houdenden grond heeft haver welig getierd;... maar in de laatste jaren niet meer;.. moet dit nu aan Nematoden worden geweten?... Kan het gebruik van schuimaarde ook de oorzaak zijn?" — Neen: het is de *fritvlieg.* (Vgl. n°. 113, 122, 133, 135, 139.) Geene Nematoden (*Heterodera Schachtii*) aanwezig.

149. Ziekte in de haver. (Angerlo.) — Het is de fritvlieg. (Zie n°. 148.)

150. Een middel gevraagd tegen mieren, die genesteld zijn onder een' grooten eikenboom en zich in een huis vestigen. (Beek.) —

151. Roggehalmen, die afsterven tusschen gezonde in. Het is gebleken dat de ziekte, waaraan deze halmen lijden, een volgend jaar op den zelfden akker in het zelfde gewas zich vooral niet minder openbaart." (Heelsum.) — Geene parasieten aangetroffen. Het schijnt te zijn wat de Duitschers „Sommerdürre" noemen: een chronisch geval van verwelken, waaromtrent het laatste woord nog niet gezegd is.

152. Aardappelplanten, waarvan de onderaardsche stengel doorgevreten schijnt. (Andijk). — Doorgevreten door een of ander insekt. Welk?

153. Erwtenplanten, plotseling verdrogende op het land. (Andijk). — Het schijnt weer een geval van „*Sommerdürre*". Noch een fungus, noch een dierlijke parasiet aangetroffen. (Vgl. n°. 151).

154. Middel tegen bladluizen. (Renkum). — Carbonblad aangeraden.

155. De rozenbladeren worden geskeleteerd en bruin. Wat is dit voor ziekte, en wat is er aan te doen? (Wageningen). — Aan de onderzijde der bladeren leven de groene bastaardrupsen van de bladwesp *Blennocampa aethiops.* Berooking met carbonblad werd door mij met het meeste succes aangewend.

156. Een ander geval van bastaardrupsen van *Blennocampa aethiops* op de rozen. (Wageningen). — Hier werd door mij met veel succès toegepast: bespuiting der bladeren (vooral aan de onderzijde) met zeepoplossing (1 kilo groene zeep op 10 kilo water).

157. Zieke haverplanten. (Nieuwolda). — Bij aankomst te veel verdroogd om ze te kunnen onderzoeken. Nieuwe gevraagd.

158. Een doosje met insekten, op rozen gevangen. Is dit de volwassen *Selandria candidata?* (zie no. 144). (Dedemsvaart). — Neen, het zijn exemplaren van de geheel onschuldige *schorpioenvlieg* (*Panorpa communis*).

159. Eenige takjes van rozen, waarin een insekt, in schuim verscholen. Wat is dit insekt voor een dier? Doet het kwaad aan de planten? (Dedemsvaart). — Het is een „schuimbeestje", namelijk de larve van de *Rozencicade* (*Typhlocyba Rosae*). In grooten getale aanwezig, is dit insekt wel degelijk schadelijk. Berooking met Carbonblad.

160. Door tusschenkomst van Dr. Heinsius ontvangen rupsen, die de bladeren van kropsla en andijvie afvreten. Welke dieren zijn het? Middelen, er tegen aan te wenden? (Venendaal). — Het is de rups van *Plusia gamma,* den *Gamma-uil.* Mededeelingen omtrent leefwijze en verdelgingsmiddelen gedaan.

161. Eene kleine kortschildkever soort, schadelijk aan agurkenbladeren te Loosduinen, reeds vroeg in het voorjaar ontvangen, nu gedétermineerd, is *Trogophlaeus elongatulus.*

162. Hernieuwde correspondentie over fritvlieg en bietennematode. (Lemelerveld). — Zie no. 148.

163. Het zoogenoemde „schurftkruid" groeit hier in het wild, maar omdat de bijen er sterk op winnen, hebben wij ze ook in den tuin geplant. Evenwel zijn al de planten aangetast door een soort van slakje, met dat gevolg dat het geheele bed er als dood uitziet". (Lunteren). — Het zoogenoemde „schurftkruid" blijkt te zijn *Scrophularia nodosa.* Het „slakje" is de larve van den snuitkever *Cionus Scrophulariae;* het diertje ziet er slakachtig uit door eene slijmafscheiding, die de huid bedekt. Dit slijm wordt vast tot een coconvormig lichaam, waarbinnen de larve verpopt. Larven, poppen en kevers waren in menigte op de mij gezonden planten aanwezig.

164. „Er wordt door bijgaande kevers groote schade aangericht, vooral aan de aardappelen en de boonen. Deze gewassen worden even in den grond afgeknaagd, zoodat zij daarna als verdord op het land liggen". Inlichtingen en maatregelen ter verdelging gevraagd (door tusschenkomst van den Directeur der Rijkslandbouwschool, uit Denekamp). — Het zijn *veenmollen* (*Gryllotalpa vulgaris*), waaromtrent de noodige inlichtingen worden gegeven.

165. *Mosterdtorren* (*Colaspidema Sophiae*) en hare larven („zeug") aan mosterdplanten. (Haarlemmermeer).

166. Uienplantjes met maden (door tusschenkomst van den Directeur van het Rijkslandbouwproefstation te Breda, uit Zeeland). — Het zijn de maden van de *uienvlieg* (*Anthomyia antiqua;* — zie n°. 141 en *Veldpost*, 1892, n°. 51.

167. Correspondentie over het verschil tusschen kroefziekte en maden in de uienplanten. (Sommelsdijk).

168. Ontvangen: eene zieke Probsteier-haverplant. De bladeren sterven af, beginnende beneden aan den halm en zich naar boven uitstrekkende. „De ziekte vertoont zich het meest op oude kleigronden en dan veel meer in Probsteier dan in zwarte haver". (Pieterburen). — Geen parasieten aangetroffen. Het schijnt, dat wij alweer met „Sommerdürre" te doen hebben. (Vgl. n°. 151 en 153).

169. Ontvangen eene tarweplant, welker bladeren bont zijn. „Deze vlekkigheid ziet men over het geheel nog al veel en ook in verschillende groeiperioden, en op alle grondsoorten, doch niet op alle perceelen tarwe in ééne omgeving". (Pieterburen). — In onderzoek. Ik verzocht, ook eene toezending aan Dr Heinsius te doen toekomen.

170. Haverplanten, waarvan de bladeren afsterven. „Eerst in den loop van de laatste twee weken deed zich dit verschijnsel voor. Daar het gewas echter goed welig opschiet, zal er, naar mij toeschijnt, niet veel schade van te duchten zijn. De bouwgrond bestaat hier uit lichte zeeklei. De voorvrucht was klaver". (Tjummarum, Hornestreek). — In onderzoek. Ik verzocht, ook aan Dr. Heinsius eene toezending te doen.

171. Haverplanten, die betrekkelijk klein blijven, en waarvan de bladeren afsterven. „Deze haver groeit tusschen zich overigens goed ontwikkelende haver. De planten zijn gegroeid op met klei verbeterde roodoorngronden. De meeste jaren doet zich dit verschijnsel hier voor; het schijnt, meer op bovenbedoelde dan op kleigronden. Van waar dit verschijnsel? (Nieuwolda). — Aan de wortels der haverplanten vind ik *Heterodera Schachtii*. (Vgl. no. 140). Vanwaar is de klei afkomstig, die over de roodoorngronden werd gebracht? Misschien zetelt de ziekte juist in die klei. Een nader onderzoek aanbevolen. — Het komt mij echter voor, dat dit wèl de hoofdziekte, maar niet de eenige ziekte is, waaraan de haverplanten lijden. In nader onderzoek.

172. Twee zieke tarweplanten met stervende bladeren. (Nieuwolda). — Oorzaak? — Verzocht, eene toezending aan Dr. Heinsius te zenden.

173. Takken van *Ulmus plumosa*, met „luis" bezet. „Nu wenschte ik wel te weten, welk soort het is; zijn ze schadelijk voor de boomen of leven zij maar eenigen tijd? Hoe ze het best te vernietigen? De boomen zijn 10 à 12 Meter hoog; afborstelen is dus niet te doen". (Zandberg bij Ginneken). — Het zijn *schildluizen* van de soort *Lecanium vagabundum*. Bevestig op een' langen stok eene spons, gedoopt in zeepwater (1 kilo groene zeep op 10 kilo water), en wrijf de met schildluizen bezette takken daarmee. Of gebruik kalkwater.

174 Ziekelijke erwtenknoppen, die gesloten blijven. „De halfdoorschijnende gele knobbeltjes aan de basis verraden de ziekte. Bij het openen komen eene menigte kleine maden te voorschijn. In het begin van den bloei komt gewoonlijk de ziekte niet voor. Van den verderen bloei is echter niets meer te verwachten". „De ziekte komt bij dezen landbouwer (en bij vele anderen) reeds een jaar of vijf à zes telkens terug". (Steenbergen). — De in de bloesemknoppen aanwezige, zeer talrijke, kleine witte maden zijn maden van eene vlieg van het geslacht *Piophila*, *Phytomyza* of van een verwant geslacht. Maar dit geval blijkt nog nergens te zijn beschreven. Het is dus niet uit te maken, met welk insekt wij te doen hebben, vóór de vlieg uit deze made is opgekweekt geworden.

175. Inlichtingen gevraagd betreffende het bietenaaltje en de bestrijding ervan. (Steenbergen).

176. Zieke Probsteier-haverplanten. De zwarte haver lijdt niet aan deze ziekte. (Middelstum). — Enkele maden van de fritvlieg gevonden; maar deze zijn stellig *niet* de hoofdoorzaak der ziekte. Misschien „Sommerdürre". (Vgl. no. 168). Verzoek later weer planten te zenden, ook aan Dr. Heinsius.

177. Champion-aardappelplanten; de stengels zijn bleek, ten deele wit, dik, hier en daar gedraaid en zeer broos. De planten groeiden op land, waar het vorige jaar de uien aan „kroef" leden. Is dit nu een geval van aaltjesziekte van aardappelen? (Sommelsdijk). — Geene aaltjes gevonden; wèl het mycelium van eene zwam; echter voorloopig niet nader te détermineeren. Het schijnt mij geen geval van „Kräuselkrankheit". Opzending van dergelijke aardappelplanten ook aan Dr. Heinsius verzocht.

178. Correspondentie over eene ziekte in de haver. (Middelharnis). — ?

179. Grove dennen, in de jonge gedeelten der takken aangetast door rupsen, die een nest spinnen. „Is het de gestreepte dennenrups? En oordeelt U dat door afgraving of op andere wijze de voortgang en overgang in andere bosschen is te beletten?" (Amerongen). — Het is de larve der *zakbladwesp* (*Lyda campestris*), veel minder gevaarlijk dan de gestreepte dennenrups. Het is ook niet noodig, door afgraving of op andere wijze de verbreiding tegen te gaan; want de rupsen zijn ongeveer volwassen en kruipen dan in den grond, waar zij den winter blijven. Aan te raden is, tusschen September en April varkens te drijven in die gedeelten der bosschen, waar het insekt gevreten heeft; de varkens wroeten dan den bodem om en eten de in den grond verscholen *Lyda*-larven op. Op de mij gezonden aangetaste dennentakken vond ik ééne enkele, volwassene *gestreepte dennenrups* (*Trachea piniderda*).

180. Hernieuwde correspondentie over de door maden bewoonde erwtenbloemknoppen. (Steenbergen). Zie no. 174.

181. Hernieuwde correspondentie over de onder no. 152 en 153 vermelde ziekten en beschadigingen; ook over verschillende schadelijke insekten in den grond, over maden in de erwtenbloesems, enz. (Andijk.)

182. „Een partijtje zieke Clematis-toppen, bijna alle doorboord of ingevreten door een ongedierte. Het begin is eerst invreten, later gaat het topje der rank hangen en in 2 à 3 dagen is de geheele rank gestorven". (Boskoop). — De stengels worden uitgevreten door een wit larfje van eene soort van vlieg. Bij ontvangst der Clematis-stengels (einde Juni) zijn de meeste dezer larfjes reeds verpopt. Het bruine popje blijft in den stengel zitten. Eerst als de vlieg uitkomt, kan de soort worden vastgesteld.

183. Een middel tegen bladluis in velderwten. (Kuitaart, gemeente Hontenisse). — Bespuiten (met behulp van den pulverisateur) met eene oplossing van groene zeep (1 kilo groene zeep op 10 liter water).

184. Een groene rups in het vlas. (Kuitaart). — Die van den Gamma-uil (*Plusia gamma*).

185. Kevers, die in eene kweekerij talrijk voorkomen en daar de aardbezievruchten opeten. (Kapelle bij Goes). — Het zijn een 25tal *Harpalus ruficornis* en één *H. aeneus*. *Harpalus* behoort tot de *loopkevers*, die in het algemeen zich voeden met andere insekten, niet met plantaardig voedsel. In zoo verre is deze waarneming zeer merkwaardig.

186. Zieke haverplanten. (Sommelsdijk). — In onderzoek. De ziekte schijnt mij tot dusver onbekend.

187. Eene rups in het vlas. (Brouwershaven). Middelen. — Die van den gamma-uil (*Plusia gamma*).

188. Correspondentie over „kroef" en „maden" in de uienplantjes. (Brouwershaven). — Vgl. No. 166, 167.

Juli. 189. Rupsen, die schade doen aan bietwortelen en klaver, en ook op haver worden opgemerkt. Waaraan hebben zij haar ontstaan te danken? „Men gelooft hier, aan de koolwitten, die in Mei zooveel worden opgemerkt" (Kerkavezaad). — Het zijn rupsen van den *gamma-uil* (*Plusia gamma);* maar deze vreten niet aan haver, in het algemeen niet aan grasachtige planten. Leven zij soms op de onkruiden tusschen de haver?

190. Rupsen, die de klaver totaal vernielen, Wat te doen? (Lienden). — Afmaaien; het land daarna rollen. Het is de *gamma-rups.*

191. Rupsen van den *gamma-uil* (twee verschillende?) en een derde soort van rups, die met de gamma in menigte op haver werd aangetroffen. (Ingen). — Die twee verschillende rupsen zijn beiden die van de gamma, de derde, die met de gamma op de haver zou voorkomen, is die van het koolwitje *(Pieris Brassicae).* Maar komen gamma en koolrups wel op de *haver* voor? Of leven zij op de herik, die in de Betuwe zoo weelderig tusschen de haver groeit?

192, Bericht omtrent maden in de uien. (Ingen.) — *Anthomyia antiqua* = Grijze uienvlieg. Zie No. 166.

193. Rupsen in de klaver en de suikerbieten. (Zoelen). — Alweer *gamma.*

194. Rupsen in vlas. (Zonnemaire). — *Gamma-rupsen.*

195. „De klaver hebben de rupsen opgevreten en nu vallen ze wat anders aan, wat er maar in de nabijheid is. Ik heb naast de klaver een stuk buitengewoon schoone paardeboonen staan, $2^1/_2$ bunder groot; en misschien is na eene week niets meer te zien dan kale stengels." Een middel ter bestrijding gevraagd. (Groot Zeeland, nabij Milligen, bij Nijmegen). Aangeraden de middelen, vermeld in „Insektenschade" van RITZEMA BOS, bl. 146—149. — Verder: de klaver, indien er nog wat van over is, te maaien, en het afgemaaide land ten spoedigste te rollen of te sleepen, om nog aanwezige rupsen te dooden. Om te trachten de rupsen uit de boonen weg te houden, aangeraden; tusschen het gedeelte, dat reeds in erge mate bezet is en dat, hetwelk nog ongeveer vrij is, een greppel te graven. en daarin teer te werpen. De rups is zonder twijfel weer *Plusia gamma.*

196. Rupsen in de klaver. Middelen. (Nude bij Wageningen). Het is de rups van den *Gamma-uil.* Zie boven.

197. Rupsen in de klaver en de lucerne. Middelen. (Wieringerwaard). — Rups van den *gamma-uil.* Zie boven.

198. Verschillende vragen beantwoord betreffende roest in het graan. (Nieuwolda).

199. Erwtenknoppen met maden, als die van no. 174. (Middelharnis.)

200. Rupsen in klaver, erwten en suikerbiet. Middelen. (Sommelsdijk). — Het is de rups van de *Gamma-uil.* Zie boven.

201. Rupsen in klaver. (Driebergen). — Het is de rups van den *gamma-uil.*

202. Kevertjes, die de frambozenbloesems vernielen. (Schildwolde.) — Het zijn de *frambozenkevertjes* (*Byburus fumatus*), welker larven later de „wormpjes" in de frambozen zijn. Middel: op den grond, onder de frambozenstruiken, planken neerleggen, met teer besmeerd. Daarna de kevers uit de struiken kloppen. Zij laten zich gemakkelijk vallen, en kleven dan in de teer vast.

203. Rupsen in klaver, veldboonen en erwten. Hoe lang leeft het insekt nog in dezen toestand, alvorens zich te verpoppen? Middelen. (Beerta). — Het is de rups van den *gamma-uil.* Niet alle rupsen zijn even oud; sommige staan reeds op het punt van te gaan verpoppen; andere zijn bijkans, maar sommige ook nog maar half volwassen. De plaag kan op zijn minst nog wel 14 dagen duren. Zie verder no. 195.

204. Rupsen in klaver, erwten, bieten, ook op aardappelloof. Welke soort? Middelen. (Middelharnis). — Rups van den *gamma-uil.* (Zie no. 195).

205. Rups in klaver, boonen, erwten. Middelen. (Midwolda, Gron.) — Rups van den *gamma-uil.* (Zie no. 195.)

206. Tak van een gewonen brandnetel (*Urtica dioica)* met galvormige opzwelling. (Dedemsvaart.) — Het is de brandnetelroest (*Aecidium Urticae.*)

207. Men vraagt mijne meening omtrent de musch als insektenverdelgster, ook met het oog op de gammarups-plaag. (Zonnemaire).

208. Nieuwe correspondentie over de ziekte der erwtenknoppen, bedoeld in no. 174. (Steenbergen).

209. Correspondentie over de *gamma-rups.* (Zoelen).

210. Idem, bepaaldelijk met het oog op den vermoedelijken duur der plaag en de aan te wenden middelen. (Finsterwolde).

211. Telegram: Zijn mieren rupsenverdelgers? Of wat raadt gij? (Amsterdam.) — Zeker naar aanleiding van de mededeeling in de dagbladen van een correspondent, die wel eens gehoord heeft dat de roode boschmier rupsen eet, en die nu aanraadt op de door *gammarupsen* bedekte akkers een potje met boschmieren neer te zetten. (!) Geantwoord dat de roode boschmier wèl rupsen eet, maar in de bosschen, dat zij zich niet laat verplaatsen naar andere terreinen. (Zie *Veldpost* 1892, no. 54). Verder aangeraden wat onder no. 195 is meegedeeld.

212. Aardappelloof aangetast door rupsen. Welke? (Gasselter Nijeveen). — *Gamma-rups.* Mijn correspondent was juist bezig, de aardappelplanten tegen aardappelziekte te besproeien, en meldt: „Het (door de rupsen) aangetaste veld is dadelijk besproeid met $1^1/_2$ % kopervitriool en $^1/_2$ % kluitkalk, hetwelk niet onmiddellijk doodend werkte; maar vóór mijn vertrek werd mij geboodschapt, dat de rupsen toch weinig teekenen van leven meer gaven."

ELK WAT WILS.

Ramondia pyrenaica zag ik hier en daar op rotspartijen zeer schoon, welke daar reeds eenige jaren zonder bedekking zouden overwinterd hebben. Dat men *Ramondia* onder de winterharde planten kan voegen, geloof ik echter nog niet, maar wel dat ze op drooge, eenigszins beschutte plaatsjes met eene kleine bedekking, de zachte winters kan doorstaan. Deze plant welke in groeiwijze op de *Streptocarpus* gelijkt, heeft ronde, groen met roode bladeren en paarsche of witte bloemen. Het zijn zeer fraaie plantjes, en zij verdienen wel de aankweek, te meer daar dit door deeling der oudere planten en door zaad zeer gemakkelijk is. Ook laat de *Ramondia* zich zeer goed in potten kweeken, doch in dat geval is het beter ze in de oranjerie over te winteren.

Walthamstow. L. C. BOBBINK.

Gypsophila dubia is voor rotspartijen zeer geschikt. vooral op kleine afhellingen groeit ze zeer goed, en maakt met hare talrijke paarsche bloempjes een vriendelijken indruk. Van Mei tot in den nazomer is zij in vollen bloei.

Walthamstow. L. C. BOBBINK.

Lophospermum scandens is eene klimplant, welke in gematigde warme serres gekweekt wordt. Wat vooral bij deze *Lophospermum* uitmunt, zijn de keurige roode bloemen en hare frisch groene bladeren. Van Juni tot September bloeit ze rijk. Ze bereikt eene hoogte van 2 à 3 Meter.

De aankweeking is zeer eenvoudig, door stekken in de maand April gestoken kan men denzelfden zomer deze planten nog in bloei krijgen.

Walthamstow. L. C. BOBBINK.

WEEKNIEUWS.

Johannes van Zoest.

Op den 10den Augustus overleed te Arnhem in den ouderdom van $67^1/_2$ jaar een man wiens naam langen tijd een goeden klank had in de tuinbouwkringen, namelijk de heer JOHANNES VAN ZOEST, lid der firma VAN ZOEST EN ZONEN. Eene slepende kwaal maakte een einde aan zijn welbesteed, werkzaam leven. Op eenvoudige wijze werd zijn stoffelijk overschot ter aarde besteld, maar het Bestuur der Afdeeling Arnhem onzer Maatschappij meende uiting te moeten geven aan de gevoelens van hoogachting, welke zoovele leden der Maatschappij voor den overledene bezielden, door een krans neder te leggen op de baar en door eene deputatie op den doodenakker vertegenwoordigd te zijn. Hier nam de heer DR. J. TH. CATTIE, in zijne kwaliteit van Onder-Voorzitter der Maatschappij en Voorzitter der Afdeeling Arnhem, het woord om den overledene te schetsen, niet alleen als een onvermoeid strijder voor de belangen van den Tuinbouw, maar ook als een trouw vriend voor degenen die zijne sympathie verwierven.

Spreker herinnerde er aan hoe JOHANNES VAN ZOEST was onder de eersten, die aan de roepstem van wijlen DR. COSTER gehoor gaven om eene Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde te helpen vestigen, en hoe hij later telkens door het vertrouwen zijner medeleden geroepen werd tot het lidmaatschap zoo van Hoofd- als Afdeelingsbestuur. Terecht mocht DR. CATTIE zijne gevoelvolle woorden eindigen met de verklaring dat, zoolang de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde zal bestaan, de naam van JOHANNES VAN ZOEST met eere in hare annalen zal vermeld blijven.

De schoonzoon van den overledene betuigde ook namens de familie zijnen dank voor de eer aan diens nagedachtenis bewezen en men verliet de groeve met de overtuiging, dat een veteraan van den vaderlandschen tuinbouw was heengegaan, wiens door ijver verworven groote kennis ten spoorslag kan zijn voor vele jongeren.

Bloemversiering

Gevolg gevende aan eene uitnoodiging van den artist-decorateur — want dit en niets minder is de chef der firma RUIJSSENAARS op het gebied door

het woord hierboven uitgedrukt — werd ik in staat gesteld een genot te smaken, zooals dat nog slechts eens het geval was, en wel als ik mij goed herinner te Gent, *pendant le mois de Marie*, de Meimaand, in een der kerken aldaar. Ook hier was de plaats van het *décor*, de versiering, een kerk en wel ter gelegenheid van het jubileum van een der aan die kerk verbonden priesters; een kerk niet te groot. maar juist groot en eenvoudig genoeg om te kunnen toonen, wat een heerlijk effect, met wat groen en bloemen in bakken van kurkschors of zink, eene vaardige door veel goeden smaak geleide hand voor het oog weet te tooveren.

Nergens overlading, nergens zich op den voorgrond dringend, zijn de plantengroepen, als het ware van den ingang tot aan het altaar een climax vormend, zoowel in gehalte als in groepeering, aangebracht op eene wijze die werkelijk boven lof is verheven, evenals de moeite en zorg reeds weken, ja maanden te voren daaraan ten koste gelegd.

Hieraan is het dan ook te danken dat, wanneer de feestweek geëindigd zal zijn, die duizendtallen van Flora's kinderen niet het lot beschoren is geleefd te hebben „le temps ce que vivent les roses".

Haarlem, 16 Aug. L. E. G.

Gebr. Heerma van Voss.

Wij vernemen dat de firma Gebroeders HEERMA VAN VOSS, tuinbouwkundigen te Rosendaal (N.-Br.), benoemd is tot Hofleveranciers van H. M. de Koningin-Regentes der Nederlanden.

INGEZONDEN STUKKEN.

De Tuinbouw op de Internationale Sporttentoonstelling te Scheveningen.

VI.

Rozententoonstelling.

In de Afdeeling schoone kunsten — zaal der Photographiën en der Harzclub — werd heden middag ten twee ure eene tentoonstelling geopend van afgesneden rozen en bloemwerken.

Hoewel de inzending niet beantwoordt aan de groote beloften — velen bleven toch weg — maakt het geheel een aangenamen indruk.

De jury voor deze tentoonstelling bestond uit de dames HORSTINK uit Amsterdam, VAN SCHAICK uit Utrecht en VAN RIJSWIJK uit den Haag, en de heeren J. T. VAN DEN BERG, boomkweeker te Jutphaas, MR. H. J. VAN HEIJST, Notaris te Wijk bij Duurstede, W. C. BOER, boomkweeker te Boskoop, RHADER, rozenkweeker te Hoogeveen, G. A. VAN ROSSEM, rozenkweeker te Naarden en W. H. WIND, bloemist te Apeldoorn.

De taak der jury was waarlijk niet gemakkelijk. Wat de bloemwerken betreft, deze zijn in vergelijking met andere tentoonstellingen, bijzonder goed te noemen. Toch meende de jury niet in vergelijking te mogen treden, doch eigen smaak en oordeel te moeten volgen, zoodat men de uitspraak streng mag noemen; wel had de jury gelijk volgens onze bescheiden meening, daar wij van oordeel zijn, dat men eindelijk eens moet te rade gaan met den smaak van het publiek.

Wanneer wij de tentoonstelling binnentreden, treft ons een groot stuk, de bomschuit Con-Brio voorstellende, en geheel vervaardigd van rozen en andere bloemen. Deze is geplaatst op een grooten spiegel, het watervlak voorstellende, bedekt met waterleliën en omgeven door diverse water- en andere planten. Dit meesterwerk werd ingezonden buiten mededinging door de firma VAN RIJSWIJK alhier. Drie wandversieringen werden aangebracht, waarvan de inzending van den heer VOGELS de eerste prijs verwierf.

Ter opluistering werd voorts nog eene mooie palmengroep ingezonden door de firma TEUNISSEN EN VAN DER WERFF, buiten mededinging, die hiermede blijk gaf belangeloos den tuinbouw te willen steunen en hoog te houden tegenover het buitenland.

Een portret van H. M. onze geëerbiedigde Koningin, omlijst en omhangen met de schoonste rozen in smaakvolle kleurenschakeering, verdient zeer de aandacht en komt den heer VOGELS hiervoor alle lof toe.

De verzamelingen afgesneden rozen zijn over het algemeen goed te noemen, terwijl de groote verzameling van JAC. AKERBOOM te Boskoop en verder de kleinere inzendingen van de heeren P. L. BAUDET te Utrecht, KEUCHENIUS te Hoogeveen en VAN WILGEN te Boskoop, zeer in onzen smaak vallen.

Wij kunnen deze tentoonstelling als welgeslaagd beschouwen en laten tot slot de lijst der bekroningen volgen.

No. 1. De schoonste en grootste verzameling afgesneden rozen in de meeste verscheidenheden:

JAC. AKERBOOM te Boskoop, 3e prijs.

J. W. GROOS & ZOON te Boskoop, 4e prijs.

No. 2. 100 Afgesneden rozen, geen Thee- of Noisetrozen, in 50 verscheidenheden, van ieder 2 bloemen:

JOH. HOEKSTRA te Utrecht, 2e prijs.

No. 3. 50 Afgesneden rozen, geen Thee- of Noisetrozen, in 25 verscheidenheden, van ieder 2 bloemen:

P. L. BAUDET te Utrecht, 1e prijs.

JOH. HOEKSTRA te Utrecht, 2e prijs.

No. 5. 40 afgesneden Thee en Noisetrozen in 20 verscheidenheden van eder 2 bloemen.

KEUCHENIUS te Hoogeveen, 1e prijs.

P. L. BAUDET te Utrecht, 2e prijs.

No. 6. 20 afgesneden Thee en Noisetrozen in 10 verscheidenheden van ieder 2 bloemen.

JOH. HOEKSTRA te Utrecht, 1e prijs.

P. L. BAUDET te Utrecht, 2e prijs.

No. 7. De schoonste verzameling afgesneden rozen minstens 50 stuks en minstens 25 verscheidenheden:

F. VAN WILGEN & Co. te Boskoop, 1e prijs.

Firma JOH. HOEKSTRA te Utrecht, 1e prijs.

No. 8. Een milieu van Rozen.

F. A. VAN HEEMSKERK te Haarlem, 2e prijs.

No. 9. Een mand met rozen gevuld.

A. J. VAN LARE te Leiden, 2e prijs.

No. 10. Een bouquet van rozen.

P. L. BAUDET te Utrecht, 2e prijs.

No. 11. Eene wandversiering van rozen.

HERMAN VOGELS te 's Hage, 1e prijs.

GEBR. ADMIRAAL te Rijp, 2e prijs.

No. 12. Een voorwerp met rozen gevuld.

F. A. HEEMSKERK te Haarlem, 1e prijs.

D. C. DIJKS te 's Hage, 2e prijs.

Scheveningen 20 Augustus 1892. Uw VERSLAGGEVER.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 26. In Engeland komt het veel voor, dat *Clematissen* in vollen bloei, plotseling welken en afsterven. Deze zijn in potten gekweekt, hebben eene zorgvuldige behandeling en zijn veredeld op *Clematis Viticella*. Ook de Duitsche vakbladen gaven deze berichten. Microscopisch onderzocht, vond ik niets; de stengels zijn 5 à 10 cM. boven de veredeling zwart. Komt het in Nederland ook voor? En weet iemand wat het zijn kan?

W. L. C. B.

TENTOONSTELLINGEN.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats **„Beeck** en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten**, te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

Nijmegen. Tentoonstelling van **bloeiende en niet bloeiende Planten, Siergewassen, Bouquetten, Bloemwerken, Jardinières, afgesneden bloemen, Vruchten, Groenten,** enz., te houden van 4—7 November 1892 door de Afdeeling Nijmegen en Omstreken. Inlichtingen te vragen bij den Secretaris der Afdeeling, den heer C. A. HIEBENDAAL te Wijchen.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling**, op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. J. D. v. D. G. te H. Uw Couranten in dank ontvangen.

L. C. B. te W. Dank voor Uw zending.

Prijscouranten.

C. G. OLIE, Catalogue of plants, Hardy ornemental Trees and Shrubs, Conifers, Fruit-Trees, Herbarceous Plants etc., Boskoop (Holland), 1892.

Advertentiën.

Complete verwarmingstoestellen met leidingen,

volgens de nieuwste methode, voor

Sèrre's, Bloem- en Plantenkassen, Oranjeriën, enz.

Geïllustreerde Catalogus op aanvrage gratis.

W. J. STOKVIS, Arnhem. Oude Kraan.

Magazijn van vrijstaande en andere gesmeed ijzeren Ketels. ijzeren en koperen Pijpen, Kranen, Koppelschroeven, enz

---

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENT-WAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0.30, f 0.60, f 1,20. 2,40 en 3.60. Prospectus met beoordeeling (n°. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol**, is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: **Thoolen, Spuistraat-Amsterdam.**

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN** te Andernach a/d Rijn. Eigenaar van Lava-Groeven enz.

J. E. C. Vernout,

Zaadhandelaar en Bloemist.

Handel in MOES- en BLOEMZADEN, overblijvende VOLLEGRONDSPLANTEN, BOL- en KNOLGEWASSEN, enz.

Wijde Geldeloozepad no. 44, HAARLEM.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	f 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	f 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

♣ H.H. Boomkweekers ♣

vraagt, voor gij Uwe PRIJSCOURANTEN laat drukken, prijsopgave aan den Uitgever van dit blad, wiens drukkerij daarvoor speciaal is ingericht.

No. 36. ZATERDAG 3 SEPTEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 14 September a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 24 Augustus 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht, dat in deze Vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend:

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Fuchsia „Beauty of Exeter",* als nieuwe plant.
2. Witbloemige, welriekende *Reseda.*
3. *Centaurea Cyanus fl. pl.*

De nos. 1—3 ingezonden door de firma GROENEWEGEN & Co. te Amsterdam.

4. *Delphinium sulphureum,* ingezonden als onvoldoend bekende plant door de heeren GEBROEDERS DE GRAAFF te Leiden.
5. *Achimenes „Phoebus",* als nieuwe plant ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

6.	*Gladiolus*	hybr.	*Nanceianus*	*„Professeur Lambin"* (1891).
7.	„	„	„	*„Rosamunda"* (1889).
8.	„	„	„	*„President Chaudon"* (1891).
9.	„	„	„	*„A. v. d. Heede"* (1891).
10.	„	„	*Lemoinei*	*„la France".*
11.	„	„	„	*„Nuée bleu"* (1890).
12.	„	„	„	*„Charles Joly"* (1890).
13.	„	„	„	*„Toison D'or"* (1890).
14.	„	„	„	*„Télémaque"* (1889).
15.	„	„	„	*„Amiral Gervois"* (1891).
16.	„	„	„	*„Keteleer"* (1891).
17.	„	„	„	*„Vercingetoide"* (1891).
18.	„	„	„	*„Crozy fils"* (1890).
19.	„	„	„	*„l'Esperance"* (1886).
20.	„	„	„	*„Vondel"* (1887).
21.	„	„	„	Zaailing 114.
22.	„	„	„	„ 145.
23.	„	„	„	„ 94.

De nos. 6—23 ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

24. *Gladiolus* hybr. *Nanceianus* no. 121, ingezonden door den heer J. TH. VAN DEN BERG te Jutphaas.

Getuigschriften 2e Klasse voor:

25. *Gladiolus* hybr. *Lemoinei,* ingezonden door den heer J. TH. VAN DEN BERG.
26. *Gladiolus* hybr. *Lemoinei,* Zaailing 127.
27. „ „ „ Perfection (1888).
28. *Montbretia crocosmiaeflora,* Zaailing *B B.*

De inzendingen 26—28 van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

29. *Phalaris arundinacea aurea variegata,* als nieuwe plant.
30. *Achillea filipendulina,* als onvoldoend bekende plant.
31. *Gaillardia maxima,* „ „ „ „
32. *Helenium pumilum,* „ „ „ „
33. *Helianthus multiflorus grandiplenus,* als nieuwe plant.
34. „ *rigidus,* als nieuwe plant.

De nos. 29—34 ingezonden door de firma GROENEWEGEN & Co. te Amsterdam.

35. *Lilium Wallacei,* ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Botanische Getuigschriften:

36. *Calochortus Bouplandianus,*
37. „ *flavus,*

beide ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Dankbetuigingen voor:

38. *Phlox decussata* in de vijf volgende nieuwe verscheidenheden: *Jean Bart, Erckmann-Chatrian, Eclaireur, Caligula, Josephine Gerbaux.*

39. *Phlox decussata Mad. Rivière,* ingezonden als onvoldoend bekende plant.

40. *Phlox decussata Princesse Marianne,* ingezonden als onvoldoend bekende plant.

41. *Gloxinia* hybr. *„Amsterdam".*

42. „ „ *Reine des Pays-Bas.*

43. *Malva hastata,* ingezonden als nieuwe plant.

De nos. 38—43 ingezonden door de firma GROENEWEGEN & Co. te Amsterdam.

44. Eene verzameling *Montbretia's* in 22 soorten en verscheidenheden.

45. Eene verzameling *Gladiolus gandavensis* in 12 verscheidenheden.

Deze beide nos. ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON.

46. Eene verzameling *Streptocarpus* hybr., ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Teruggevraagd werden:

47. *Delphinium nudicaule aurantiacum* van GEBROEDERS DE GRAAFF te Leiden.

48. Eenige nieuwe Rozen, ingezonden door GEBROEDERS GRATEMA te Hoogeveen.

Aan de beoordeeling der ingezonden planten werd deelgenomen door de heeren: JOH. DE BREUK, Voorzitter, H. GROENEWEGEN, S. A. DE GRAAFF, J. TH. VAN DEN BERG, J. H. KRELAGE, H. W. DROS, JHR. QUARLES VAN UFFORD, MR. J. H. SCHOBER, R. WIGMAN en de adjunct-Secretaris:

P. W. VOET.

Verslag der Wetenschappelijke Commissie over twee soorten van Abies, ingezonden op Woensdag 24 Augustus jl.

De heer MR. J. H. SCHOBER te Putten had ter determinatie een paar soorten van *Abies* ingezonden.

Ons medelid, de heer DR. J. G. BOERLAGE, bericht ons daaromtrent het volgende:

Van de mij ter determinatie gezonden *Abies*-takken houd ik de een, die aangeduid was als *Abies californica vera Gordoniana* voor de echte *Abies grandis* LINDL. Deze naam volgens de nomenclatuur in BEISSNER's *Handbuch der Coniferen-Benennung* (1887). De soort heet *Picea grandis* LIND. in GORDON's *Pinetum, Asynopsis of all the Coniferous Plants* (1875), welk werk ik bij de vergelijking der kenmerken gebruikt heb. De ander, de vermeende *Abies grandis*, is volgens de nomenclatuur van BEISSNER *Abies concolor* LINDL. var. *lasiocarpa*, of volgens GORDON *Picea Lowiana* GORD.

Omtrent de verschillen ontleen ik aan GORDON's beschrijvingen het volgende:

Bij *Abies grandis* zijn de bladeren lijnvormig, ongelijk van grootte, de bovenste van elke twijg zelden meer dan $^3/_4$ Eng. duim lang, de lagere tot tweemaal die lengte. De top is uitgerand of met een kleinen doch duidelijken inham. Van boven zijn de bladeren donker glanzig groen, van onderen met twee zilverwitte banden tusschen de heldergroene middennerf en verdikte zijranden. Bij *Abies concolor* var. *lasiocarpa* zijn de bladeren lang lijnvormig, van $1^1/_2$ tot $2^1/_2$ Eng. duim lang. De top is stomp of met een onduidelijken inham; van boven zijn de bladeren van een doffe, blauwachtig groene kleur, van onderen van dezelfde kleur doch bleeker, en met twee onduidelijke, blauwachtig groene banden tusschen de middennerf en verdikte zijranden.

In de beschrijving van de kegels kan ik geen duidelijke verschillen vinden. Alleen wordt voor de lengte bij *Abies grandis* $3^1/_2$ tot 4 Eng. duim opgegeven en bij de ander $3^1/_2$ tot 5. Ook worden de kegelschubben bij de eerste donsachtig en bij de tweede wolachtig genoemd. Het laatste kenmerk bevestigt onze determinatie van het door ons als *A. grandis* beschouwde exemplaar waaraan een met een fijn dons bezette kegel voorkomt. Bij het andere exemplaar was geen kegel gevoegd. De meening dat GORDON's *Picea Lowiana* als de var. *lasiocarpa* van *Abies concolor* beschouwd moest worden heb ik dus maar op het gezag van BEISSNER voor juist aangenomen.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Schoone bloemplanten.

Onder de talrijke gewassen die in den zomer onze tuinen of kassen tot sieraad kunnen strekken behooren zonder twijfel ook de *Petunia's* genoemd te worden. Het is over deze bloemplanten dat ik een en ander wensch mede te deelen.

De vele verscheidenheden die van de *Petunia's* worden aangeboden, zoowel de enkele als de dubbele, wat men gewoonlijk te zamen onder den algemeenen naam van *Petunia hybrida*. Deze hybriden moeten volgens VILMORIN afkomstig zijn van de *Petunia nyctaginiflora, P. violacea* en beider variëteiten. Zuid-Amerika wordt als het vaderland van deze soorten beschouwd.

De *P. nyctaginiflora* draagt witte kelken en nederliggende stengeltjes, de *violacea* is purperkleurig. De laatste soort bezit eenige verscheidenheden die meerendeels witte vlekken vertoonen en in het algemeen standvastig uit zaad te voorschijn komen.

De hybriden tegenwoordig bekend laten ons de heerlijkste vormen en kleuren zien, worden bij ons gewoonlijk zonder namen voortgekweekt maar in Engeland afzonderlijk gedoopt. Uit zaad heb ik zelf dikwijls zulke pracht-variëteiten zien ontstaan dat meermalen de wensch bij mij opkwam om deze vorm en kleur-combinaties door penseel of pen te doen vereeuwigen. Nu is het waar, men kan die vormen en kleuren behouden door in het vervolg die fraai bloeiende planten door stek te vermenigvuldigen. Zulks gebeurt dan ook inderdaad zeer dikwijls en de verkregen aanwinsten worden gedoopt met een of anderen fraai klinkenden naam. Echter is zulks in ons land bij velen geen gewoonte bij deze planten, omdat ze te weinig waarde vertegenwoordigen en wordt ieder voorjaar op nieuw gezaaid om zich voor dat jaar tevreden te stellen met het geen het zaad zal opleveren. Dikwijls komt men bedrogen uit en blijkt het dat de zaailingen heel weinig dubbele opleveren en de enkelbloemigen eenvoudig weinig verschillen in kleur en vorm. Op die manier is men nooit zeker van de uitkomsten en kan men ook van te voren nimmer beslist gunstige resultaten voorspellen. De kweeker moet als het ware vooruit de zaailingen toetsen om het allerfraaiste alleen aan te bieden. Daardoor bevoordeelt hij zich zelven het meest en de koopers profiteeren er in hooge mate door. Trouwens met de meeste bloemplanten, getuige het legio variëteits-namen, wordt dan ook door de groote kweekers op die wijze gehandeld; minder echter met de *Petunia's*, want in de meeste Nederlandsche catalogi wordt deze groep van planten niet afzonderlijk aangeboden maar gebracht onder de gewone een-jarige zaadplanten of zomerbloemen.

Hoe heerlijk zoude het zijn als er een algemeen standaardwerk bestond waarin van alle bestaande en niet meer bestaande planten en bloemvormen eene gekleurde afbeelding was opgenomen, om daardoor al de fraaiheden die het Plantenrijk ons aanbiedt aan de vergetelheid te ontrukken. Van zeer vele producten uit den Tuinbouw zijn wel is waar reeds sinds lang afbeeldingen, gekleurd en ongekleurd, vervaardigd geworden. Toch gaat er nog zeer veel schoons onder de vele hybriden verloren, dat slechts een enkele maal opduikt uit de zee der onbekende wonderen, om daarna misschien voor eeuwig verborgen te blijven voor het oog van den plantenminnaar. Wie weet wat ons later de photographie in kleurendruk nog zal brengen en welke prachtige standaardwerken de tuinbouwkundige in de 20e eeuw er op na zal houden voor de hybriden die door oordeelkundige bevruchting in alle plantengeslachten en soorten dan zullen bestaan!

Maar laat ik niet te ver afdwalen. Immers reeds thans beschikt men over prachtige aanwinsten onder de *Petunia's* die

geregeld uit zaad weer terug komen, al zijn dat dan ook uitsluitend enkelbloemige.

Met een enkel woord wil ik de wijze van zaaiing en voortkweeking aanstippen, heel moeilijk is die teelt niet.

Zooals ieder kweeker weet is het zaad zeer fijn, zulk zaad moet daarom ook op goed gezifton en fijnen blad- of boschgrond uitgestrooid worden. Reeds in de maand Februari gaat men tot die uitzaaiing over wanneer men in Mei of Juni leverbare planten voorhanden moeten hebben, die dan op vakken, als potplanten, in hangvazen, of langs balcons gedurende den zomer dienst zullen moeten doen.

De bladgrond wordt flink gezift en dan met rivier of bergzand vermengd. Is dit mengsel nog te grof voor het fijne zaad dan mengt men er wat boschgrond onder door. Men moet hierbij vooral niet vergeten dat gewoonlijk de minst fijnbloemige *Petunia's* het eerst ontkiemen en spoedig tot jonge plantjes opgroeien.

Dubbelen laten meestal het langst op zich wachten, daarom is een licht grondmengsel dat niet spoedig zuur wordt en opeen pakt zeer aan te raden, bovendien laat een licht grondmengsel de warmte beter door en zal dus ook de ontkieming meer bevorderen en later kunnen de zaailingen geschikter verspeend worden.

De zaaitesten worden, na goede reiniging van binnen en van buiten, gevuld met eene laag gewasschen of nieuwe potscherven, daarop komt het grondmengsel tot eene vingerdikte onder den rand, welke laag een weinig wordt aangedrukt en van boven wordt gelijk gemaakt, vervolgens brengt men daaroverheen een dun laagje van eene heel fijn gewreven grondsoort waardoor veel wit zand is gemengd en oversproeit daarna de testen.

Is de aarde goed opgedroogd dan strooit men het fijne zaad zoo dun mogelijk uit, want allicht brengt men te veel op elkaar, en overdekt daarna de zaaischotels met eene glasruit

Het overdekken met aarde na het zaaien is bij fijne zaden onnoodig, doordat men er eene glasruit overheen brengt kunnen deze niet uitdrogen en kunnen gemakkelijker tot ontwikkeling komen dan bij bedekking met aarde die allicht te dik wordt. Men plaats de zaadpannen in de kweekkas of anders bij gebrek aan deze in de warme kas.

Des morgens verwijdert men de ruiten voor een oogenblik om ze goed af te drogen, terwijl men dan zoo noodig de aarde vochtig maakt. Zijn na eene week de jonge plantjes zichtbaar dan legt men des avonds onder de ruiten een paar houtjes, zoodat er versche lucht bij de testen kan komen en daardoor de zaailingen niet zoo gemakkelijk wegsmeulen, of men kan van dien tijd af de ruiten voor goed verwijderen.

De testen worden wat meer nabij het licht gebracht waardoor het wegsmeulen ook zeer belet wordt, men schermt echter tegen eenigszins fellen zonneschijn.

Zoodra de plantjes nog geen halven centimeter groot zijn, gaat men reeds tot het verspeenen over, men maakt daartoe eenige testen op dezelfde wijze gereed als voor het uitzaaien en zet de jonge plantjes met behulp van een ingekeept plat en puntig houtje op geregelde afstanden in de nieuwe testen. Daarna wordt er gesproeid en laat men de plantjes doorgroeien tot ze ieder afzonderlijk na eenige weken in kleine potjes geplaatst kunnen worden, waardoor men een zwaarder grondmengsel, bladgrond met zand, kan gebruiken.

Op een niet te warmen bak graaft men de opgepotte plantjes in Maart of April in, dicht bij het glas en nijpt ze in zoodra ze goed aan den groei zijn. Innijpen is bij deze planten hoog noodig of men moet van plan zijn om ze geheel als hangers te gebruiken, toch kan het ook daarvoor geen kwaad in den beginne de plantjes te doen vertakken en later te laten doorgroeien, ze zullen dan meer bloemen opleveren. Zijn de potjes te klein geworden dan gebruikt men grootere waarin ze kunnen bloeien en graaft ze opnieuw op een niet te warmen bak in. Door herhaaldelijk innijpen en het gebruik van een krachtig grondmengsel, kleizodengrond, ouden koemest en bladgrond, verkrijgt men stoere, forsche en gedrongen planten, die weelderig en rijk zullen bloeien. Heel dikwijls is de aarde te licht en zijn de potten wat al te klein, omdat men zooveel mogelijk van den bak wenscht te profiteeren en er dus ingraaft al wat men maar kan. Het gevolg blijft niet uit, op warme dagen in de maand Mei zijn deze planten zeer spoedig slap en worden de onderste bladeren geel.

De slechtste enkelbloemigen groeien het gemakkelijkst en bloeien het eerst. Daarom vooral moet men de testen niet te vroeg uitschudden, omdat fijne *Petunia's* gewoonlijk wat lang op zich laten wachten en moet men aan de later verschijnende zaailingen evenveel zoo niet meer zorg besteden.

Hebben de planten eene voldoende grootte verkregen dan moet men ze niet meer innijpen wanneer men ze voor balcons en vazen bestemd, daar ze anders niet genoeg vertakt zullen zijn. Door nog een tijd lang daarmede voort te gaan en de planten van groote potten en nieuwe aarde te voorzien, kan men keurige specimen-planten van *Petunia's* opkweeken, die een waren bloemenschat zullen opleveren, gelijk ik daarvan op tentoonstellingen menigmaal voorbeelden aantrof.

Het spreekt natuurlijk van zelf, dat men in Mei de planten meer en meer aan de vrije lucht moet gewennen. opdat ze zonder moeite eenigen tijd later voor goed buiten kunnen blijven.

Tegenwoordig biedt men *Petunia's* aan die gekenmerkt zijn door vele bloemen en lage en gedrongen groeiwijze onder den naam van *Petunia hybrida nana compacta multiflora* en dito *fl pleno*, purperkleurig met vijf witte vlekken of stralen, ook de dubbelen hebben witte vlekken, terwijl de grootbloemige worden aangeduid met den naam van *Pet. hybr. grandiflora.*

Die laatste groep van *Petunia's* levert ons witte bekend onder den naam van „*alba*", hemelsblauwe omschreven als „*coelestina*", roode genaamd „*kermesina*", gevlekte als „*maculata*", schoon groen gerande en gestreepte als „*marginata*", purpere als „*violacea*", gefrimbrieerde of franjevormige als „*frimbiata*" bekend en zelfs dwergvormen. Al deze komen uit zaad bijna zuiver voor den dag wanneer ze afzonderlijk gekweekt worden. Een vak witte omgeven door een rand roode zal eene goede vertooning maken, zoo ook een vak in alle kleuren gemengd. In het laatste geval is het aanbevelenswaardig de kleuren afzonderlijk te houden en eerst bij het opzetten der planten de verschillende goed te verdeelen, men is dan zeker een fraai geheel en eene goede verdeeling der kleuren te verkrijgen. Zaait men echter voor dat doel een pakje grootbloemige variëteiten door elkaar uit zooals die worden aangeboden, dan is men voor dat doel daarvan volstrekt niet zeker en kan het de eene keer meevallen maar een ander maal bitter tegenloopen.

Ook de dubbelbloemige *Petunia's* worden in pakjes aangeboden, gewoonlijk blijkt echter bij het uitzaaien een groot deel der planten enkelbloemig te zijn; men dient daarom wel alle zaden tot ontwikkeling te doen komen om over de resultaten volledig te kunnen oordeelen, die zich het laatst ontwikkelen geven vaak zeer schoon gekleurde en gevulde bloemen.

Ook van de dubbelen worden afzonderlijk aangeboden de gefrimbrieerde en de witte die bijna standvastig uit zaad terug komen maar daarbij natuurlijk ook vele enkelbloemigen voortbrengen.

Onder de enkelbloemigen is het volgens VILMORIN alleen de „*Countess of Ellesmere*", rozerood met wit, die uit zaad geheel zuiver terugkomt.

De gevulden of dubbelen bezitten een groot aantal bloemblaadjes en leveren maar heel weinig stuifmeel op. Somwijlen komt er toch een weinig stuifmeel tot ontwikkeling en dit stuifmeel brengt men nu op de stampers der vrouwelijke enkele bloemen. Het zaaisel dat men daaruit verkrijgt levert in den regel eenige dubbelbloemige planten. De vrouwelijke bloem die men voor de bevruchting uitkiest moet natuurlijk goed van vorm en kleur zijn.

Zelfs wanneer men van de enkelbloemigen zelf zaad wil winnen dan staat het voorop dat men met oordeel de zaadplanten moet uitkiezen, wijl anders de resultaten eerder slecht dan goed zullen zijn.

Tot het bekleeden van balcons en vazen acht ik de gevulden minder geschikt, omdat deze later en minder talrijk bloeien dan de enkelen en bovendien minder ranken of lang gerekte stengels maken. Als pot of perkplanten moet ik vooral nog melding maken van de *Pet. hybrida var. superbissima*, enkelbloemig maar zeer groot van bloem tot 15 c.M. toe en prachtig van kleur, fluweelachtig donker violet met eene witte

breede keel die netvormig geaderd is.

Volgens VILMORIN danken we aan deze verscheidenheid vele schoone afwijkingen.

Zoo ook bestaan er van de *„fimbriata" Petunia's* vele fraai gekleurde variëteiten, die met afzonderlijke namen worden aangeduid en waarvan er ook vele in Duitschland zijn aangewonnen.

De dubbelen worden door stek vermenigvuldigd. Men overwintert daartoe de verlangde soorten vooral niet te koud of te nat en steekt vroeg in het jaar of zelfs den geheelen winter door de jonge kruidachtige scheutjes in zandigen bladgrond in de kweekkas. Het stamwortelen gelukt gewoonlijk spoedig waarbij men vooral niet te veel moet gieten, omdat de stekken licht rotten en men draagt zorg dat de slakken er niet bij kunnen komen, daar die eerste liefhebbers zijn van *Petunia's*. Later pot men de gewortelde stekken afzonderlijk op.

In een engelschen catalogus vond ik de navolgende dubbelen die afzonderlijk worden aangeboden.

Antagonist, zuiver wit en zeer groot,
Adonis, gefimbrieerd, wit met purper gevlekt.
Aristippe, wit, rose gevlekt, zeer gevuld.
Alba maxima, zuiver wit, zeer groot, lange bloembuis, zeer dubbel.
Chopin, zuiver wit, rose gevlekt, zeer schoon.
Ellen Gordon, kerskleurig met wit omzoomd, extra.
Emmeline Raymond, wit met lichte malvakleur geteekend.
Fleur de neige, zuiver wit, sterke groeier en bloeier.
Frederick Christiansen, karmijnrood, wit gerand en gevlekt, extra.
Feu Follet, prachtig karmijn met wit en rose gevlekt.
Julius Caesar, groot, karmozijn met violet geschakeerd
L' Iliade, wit, rose vlekjes, gefrimbrieerd.
Luminais, rose met wit gevlekt en rood overtogen, groot en gefimbrieerd.
Marie Maréchal, wit, rose karmijn gevlekt, extra.
Marie Carême, licht rose, purper geaderd.
Madame Sauzer, licht rose, lila beschaduwd en purper geaderd, gefimbrieerd.
Nicholas Heinsius, wit, helder kerskleurig gevlekt extra.
Neptune, wit, voet der bloemblaadjes geaderd.
Panama, wit, schoon dubbel.
Perfection, licht rose, zeer vol, sterke groei.
Pupazzi, rood met wit gevlekt.
Rosy morn, rose en wit dooreen, schoon.
Telephone, gegolfd in het midden, violet met rose-violet omboord, zeer gevuld.

G. A. K.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van inlichtingen, gegeven door Dr. J. RITZEMA BOS.

(Vervolg).

213. Boven een klaververveld, dat nu erg van rupsen heeft te lijden, vlogen — een week of drie geleden — duizenden en duizenden kleine witte vlindertjes. Is het een met het ander in verband te brengen? (Middelharnis.) — Neen. De gammarups komt voort uit een' donkeren uil. Zijn die witte vlindertjes soms koolwitjes geweest? Deze waren in het voorjaar en den voorzomer in buitengewoon groot aantal aanwezig, en moesten — daar zij hunne eieren in den voorzomer slechts aan weinige cultuurgewassen kunnen leggen (mosterd, koolzaad, vroege rapen, jonge koolplanten; — de groote koolvelden ontbreken!) — voornamelijk wilde kruisbloemigen opzoeken. Maar daar deze zeer verspreid groeiden, moeten zij veel en langdurig rondvliegen.

214. „Een monster teenhout, aangetast door een worm of iets dergelijks. Bedoeld teenhout is op circa 10 H.A. hier en daar aangetast door een insekt dat 3 à 5 loten van de stompen heeft aangetast, die alsdan bij het wieden, door dezelve aan te raken, breken of knikken. Het eene soort hout of het andere verschilt nog veel; het *kat*waarden is er het meest aan onderhevig. In het door mij in Maart geplante Belgische hout is het niet aanwezig." (Wamel). — Ik vond de eenjarige loten op eene hoogte van $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{3}$ Meter onder den top op verscheiden plaatsen uitwendig aangevreten; soms ook strekt zich de vreterij verder inwendig uit, tot in het merg der loten. Insecten vind ik niet. Ik vermoed dat deze vreterij is geschied door een van de snuitkevertjes *Rhynchites betuleti* of *Rhynchites Populi* en verzoek mijn' correspondent, er op te letten of hij deze metaalgroene of -blauwe snuittorretjes ook waarneemt ook of hij soms aan de twijgen sigaarvormig ineéngerolde; bladeren opmerkt; want om een ei te leggen, rollen deze kevers op deze wijze een blad ineén.

215. Nadere inlichtingen gevraagd omtrent den vermoedelijken duur der rupsenplaag. Ook rupsen gezonden, om te vragen of ze niet tot verschillende soort behooren. (Midwolda. — Zie n°. 205.) — Neen, het zijn allen gamma's, hoe zeer ook verschillend van kleur

216. Rupsen gezonden. Welke middelen? (Finsterwolde.) — Gamma. Zie boven.

217. Een correspondent meldt dat „zeer verdund azijnzuur" de rupsen doodt. Heden de planten er mee begoten, morgen zijn de rupsen allen weg. Het schijnt aan de planten niet te hinderen. (Winterswijk.) — Thans heb ik door drukke ambtsbezigheden geen tijd, dit nader te onderzoeken.

218. „Wij zenden U hierbij twee exemplaren *Atropa Belladonna*, twee jaar oud, die een verschijnsel vertoonen, dat door ons reeds verscheiden jaren bij deze plant opgemerkt is geworden; zij beginnen n.l. onderaan te verdorren en sterven vervolgens geheel af." Wat is dit voor ziekte? (Noordwijkbinnen.) — De ziekte is mij niet bekend; op dit oogenblik geen tijd voor nader onderzoek.

219. Bladeren van mangelwortel en suikerbiet Op sommige plekken is het bladmoes weggevreten. Wat is het voor vreterij? Middelen? (Grijpskerk.) — Het zijn de maden van de *bietenvlieg (Anthomyia conformis)*. Na deze generatie zal er minstens nog eene komen Op dit oogenblik niets anders te doen, dan door overbemesting met Chilisalpeter of Chilisalpeter en Superphosphaat den groei der bovenaardsche deelen bespoedigen. — Om de plaag later zooveel mogelijk te voorkomen: bewerking en bemesting (althans wat den stalmest betreft) van den grond in het voorjaar. Zoo min mogelijk versche stalmest, want die trekt de vliegen aan.

220. Schadelijke rupsen. Middelen. (Nieuw- en St. Joosland). — Zie boven. *Gammarups*.

221. Eenige kwijnende haverplanten. Deze zijn afkomstig van een stuk land, waarop dit voorjaar de dikkoptarwe nagenoeg geheel is doodgevroren; de grond is doorgeëgd, en zoo zijn er enkele dikkoptarweplanten op blijven staan, terwijl er toen dikke haver is gezaaid, die sedert eenige weken niet vooruit wil, zoodat daarin zonder twijfel een vijand der plant zijne verderfelijke werking op uitoefent Ik heb de tarweplanten er bij gevoegd, om te doen zien, dat de verkommerde toestand van de haver niet is toe te schrijven aan armoede van den bodem, daar de tarwe zeer welig is." (Meeden. Gron.) — Tusschen de bladscheeden en den halm vind ik, meestal dicht bij de basis, larven, poppen of pophulsels van de *fritvlieg (Oscinis frit)*. Daar echter de eerste generatie reeds eene maand geleden of eerder in den volwassen toestand verkeerde, moeten wij hier te doen hebben met de *tweede generatie*, die gewoonlijk, als zij de granen aantast, tusschen de kafjes leeft en de ontwikkeling van de korrels tegengaat.

222. Erwtenplanten, waarin „de hond" is, d. i. eene ziekte, waarbij geheele plekken in een overigens gezond veld erwten, vroegtijdig verbleeken, geel worden en vóór den tijd afsterven. . . . . Ik heb vroeger bemerkt, dat als men eens „de hond" gehad heeft, men dan later op dezelfde plekken die in de erwten terug krijgt, terwijl die plekken in andere gewassen niets opmerkelijks doen zien. (Brouwershaven). — Het is geene der tot nu toe beschrevene ziekten; de oorzaak is dus nog onbekend. In onderzoek.

223. Hernieuwde correspondentie over vliegmaden in de erwtenbloesems. (Middelharnis.) Vgl. N°. 174.

224. Correspondentie over de vorst in den nacht van 15 op 16 Juni, en over de gevolgen daarvan. (Zuid-Barge).

225. Gallen aan eikenhakhout. (Zuid-Barge). — Die van *Aphilothrix gemmae.*

226. Struikheide, „omwonden door roode draden, zeker van eene woekerplant. Welke plant is het?" (Zuid-Barge). — Het kleine warkruid (*Cuscuta epithymum*). Komt ook op klaver voor. Levenswijze van het warkruid meegedeeld.

227. Rupsen. (Zuid-Barge). — *Gamma*-rupsen.

228. Inlichtingen gevraagd omtrent de leefwijze, den ontwikkelingsduur, enz. van toegezonden rupsen uit den Houtrakpolder en den grooten IJpolder. (Halfweg). — Het zijn *Gamma*-rupsen. Zie boven. De rupsen beginnen te verpoppen (15 Juli).

229. „Heden een stuk erwten inspecteerende vond ik eene plaats van ± 5 à 6 aren grootte, waar de meeste stammen geheel afgestorven waren. Toen ze uit den grond werden getrokken, bleken de wortels geheel verrot te zijn.... De grond van het aangetaste deel onderscheidt zich door niets van de omgeving, waar de planten gezond zijn". (Westpolder, Groningen). — Het schijnt mij volkomen dezelfde ziekte, als die, vermeld onder no. 222. In het benedenste gedeelte der stengels vond ik een mycelium, hetwelk nog niet nader is gedétermineerd, en waarvan ik natuurlijk nog niet kan zeggen of het de oorzaak der ziekte is.

230. Uit de onder no. 182 vermelde *Clematis*-stengels zijn vliegjes uitgekomen: *Phytomyza affinis Fall.* Zoodra de ziekte gemerkt wordt (in den voorzomer) moet men alle stervende stengeltjes afsnijden en verbranden, opdat de larfjes verdelgd worden en het kwaad niet verergere door de werking van eene later ontstaande nieuwe generatie.

231. Uit de zieke, bruin geworden en verweekte wortels der *Atropa Belladonna* uit Noordwijk-binnen ontvangen (zie no. 218) ontwikkelen zich (aan de oppervlakte) eerst krijtwitte vlokken, die zich later tot grootere witte lichamen vereenigen, welke later zwart worden. Het zijn de Sclerotiën van eene *Sclerotinia.* Uitgraven van de aangetaste planten; diep omwerken van den bodem. De uitgegraven planten verbranden of in het water werpen.

232. Brief over het slecht groeien van Oranjeboomen, waarschijnlijk tengevolge van ongeschikte geaardheid van den grond in de bakken. (Zutphen). — Verzonden aan den heer A. Fiet te Groningen, met het verzoek, de gevraagde inlichtingen te geven.

233. Aardappelplanten, aangetast door „kroesziekte". „Deze ziekte neemt hier (Schildwolde, Gron.) van het jaar een' zeer grooten omvang, en komt het mij voor daar het ieder jaar erger wordt, dat er bepaalde maatregelen tegen genomen moeten worden. Is alles omtrent die ziekte reeds bekend? De kiem wordt zeker overgebracht door de pootaardappelen? Ik zelf heb er namelijk weinig last van, daar ik alle pootaardappelen, die eenigszins verdacht waren, geweerd heb; maar mijn buurman, die gewoon weg pootte, heeft er veel last van". — Omtrent de oorzaak der „kroesziekte" („Kräuselkrankheit") is men nog volstrekt niet op de hoogte. Het is zeer waarschijnlijk, dat onder dien éénen naam verschillende soorten van ziekten worden verstaan. Ik houd mij met het onderzoek der gezonden aardappelplanten bezig en heb verzocht, er ook aan Dr. Heinsius te Amersfoort te zenden.

234. „Eenige haverplanten met slechts gedeeltelijk ontwikkelde pluimen. Gedeeltelijk schijnen de korrels rudimentair te zijn. Ik heb er veel schade van in één stuk haver op zwaren kleigrond. Ik heb het nooit eerder gezien. De planten schijnen overigens normaal". (Oosterwijtwerd). — De beschadiging wordt veroorzaakt door de tweede generatie van de *fritvlieg* (*Oscinis frit*).

235. Correspondentie over „de hond" in de erwtenplanten. (Brouwershaven). Op mijne aanvraag mededeelingen verkregen omtrent de omstandigheden, waaronder *„de hond"* optreedt. Meer licht geven mij deze mededeelingen voorhands nog niet.

236. Van de firma E. Nieuwenhuis & Co. een fleschje met *insektenolie* ontvangen om het te beproeven, en de resultaten van het onderzoek te publiceeren. Eenigen tijd uitgesteld, wegens gebrek aan tijd.

237. Correspondentie over maden in de erwtenbloesems. (Westpolder). — Zie o. a. no. 223.

238. Vreterij binnen de peulen, aan de erwten. (Renkum). — De rups van den erwtenbladroller (*Grapholitha nebritana* of *pisana*).

239. Brief van de firma D. H. Blok te Haarlem, met het verzoek, het door haar in den handel gebrachte *bedekkingsmateriaal* bij het berooken met *carbonblad* te probeeren, ter bestrijding van de heerschende rupsenplaag op den akker, in boomgaarden, enz. Voorloopig uitgesteld, daar mij de tijd voor deze proefnemingen ontbreekt.

240. „Heden vond ik op ééne plaats in het Belgisch teenhout de hierbij gaande rups. Zij vreet de bladeren, maar laat de nerf zitten. In de kop van het hout komt zij niet. Ook is zij niet in de *purpurea*-wilg, alleen in de zoogenoemde *kat-* en *grauwe*-wilg. Ik vernam gaarne wat voor soort het is, en of schoonmaken van den ondergrond het tegengaan der volgende generatie bewerkt". (Wamel). — De rups is de pijlstaartrups van den *avondpauwoogvlinder* (*Smerinthus ocellatus*). Zelden treden deze rupsen in grooten getale op, hoewel zij, waar er eenige bijéén zijn, door hare grootte eene vrij in het oog vallende schade veroorzaken, echter altijd geheel plaatselijk. De rupsen zijn binnen 1 à 3 weken volwassen; dan verpoppen zij in den grond, zonder spinsel. Het wegnemen van den grond tot op eene diepte van 5—7 cM. zou oorzaak zijn, dat de poppen ook werden verwijderd; maar deze handelwijze zou zeer omslachtig zijn; dan ware het nog beter, waar zij in menigte zijn, de rupsen zelven te laten wegzoeken. Kostbare of moeilijk uit te voeren maatregelen zijn echter overbodig, daar de vermeerdering van het insekt van weinig beteekenis is, en slechts enkele jaren en op enkele, heel bepaalde terreinen plaats grijpt.

241. Hiernieuwde correspondentie over de ziekte in de kruisbessenstruiken en die in de frambozenstruiken. (Vlijmen). Zie no. 72, 73, 95. Een plan gemaakt voor besmettingsproeven.

242. „Onze *Clematis* bestuiven wij met sulfosteateit van Souheur. Wat dunkt u hiervan? Wij deden het reeds 7 maal, kunnen echter nog geen resultaat waarnemen, daar wij bijna geen zoogen. ziekte hebben." (Boskoop.)

Als de bedoelde ziekte die is, welke door de larfjes van de vlieg *Phytomyza affinis* wordt veroorzaakt (zie no. 230), dan geloof ik dat eene bestuiving met sulfosteatiet niets geeft, of althans zóó weinig dat de resultaten niet tegen de kosten en de moeite opwegen.

243. „Ik ben zoo vrij, u eenige roggearen uit dezen omtrek toe te zenden, waarin naar onze meening ziekteverschijnselen voorkomen, omdat vele aren ontijdig sterven en de korrel vlekkerig wordt." (Halfweg). — Voor nader onderzoek nieuw materiaal aangevraagd met de halmen en bladscheeden er aan. Aan de aren alleen is bij oppervlakkig onderzoek (en alleen daartoe heb ik thans tijd) de oorzaak der kwaal niet te herkennen.

244. Correspondentie over *gamma-rupsen.* (Ingen).

245. „Is, ter bestrijding van de plaag der engerlingen in de gazons, bij totaal gemis aan houtgewas en afneming der zodenlaag van een gazon in den herfst, het drenken van den bodem met eene oplossing van kopersulfaat, eene ongerijmdheid?

Voor het dooden der engerlingen zal eene krachtige oplossing toch zeker wel voldoende zijn.

Maar ..... en daar zit hem juist de knoop, in hoeverre wordt door dit middel de bodem voor plantengroei gedurende korteren of langeren tijd ongeschikt gemaakt?

Mocht dit laatste soms het geval zijn, zoude dan, door het aanbrengen van een laag verschen grond, alvorens de graszoden weer op hunne plaats te brengen niet kunnen worden te gemoet gekomen aan bovengemeld bezwaar, of wel hetzelve voor een deel worden geneutraliseerd?"

Bovenstaande vraag op bl. 322 van *„Sempervirens"* (1892) gedaan, werd door de Redactie, door tusschenkomst van Dr. Calkoen te Haarlem, aan mij gezonden met de vraag om advies. Mijn antwoord is te lezen in *„Sempervirens"* 1892 no. 31, bl. 368, 369.

246. Haverplanten, van welke een gedeelte der pluim rudimentair is gebleven. De kafjes zijn er smal en bleek. (Middelbert, Groningen). — Tweede generatie van de *fritvlieg Oscinis frit*). Zie no. 234. Zie ook een later in een onzer land-

bouwbladen verschijnend uitvoeriger opstel over de *fritvlieg*.

247. „Op een der landen hier te Lemelerveld (Overijsel), hetwelk c. a. 25 jaren in cultuur is, en voorheen heidegrond was, zijn dit jaar voor de tweede maal beetwortels gezet, met het gevolg dat deze vol Nematoden zijn. De grond is voor twee jaar 60 c.M. diep omgespit en met stalmest gemest; verleden jaar kon ik dan ook geene Nematoden aanwijzen, maar dit jaar staan de bieten grootendeels vol schieters, en aan derzelver wortels zijn, zooveel ik kan nawijzen, Nematoden aanwezig. Ik kom nu in de verzoeking te vragen; hoe komen de Nematoden hier? De gronden hier waren vóór 25 jaren heidegrond, die door schuimaarde en door de aangevoerde klei, welke aan de bieten kleefde, vruchtbaar of ontgonnen zijn. . . . . Het verbouw was in de eerste 10—15 jaren, haver, rogge en klaver; maar daarna werden hier veel bieten geteeld ter zaadoogst, en dat jaren achtereéén: één jaar haver, één jaar zaadwortels, met het gevolg dat de oogsten, welke de eerste jaren zeer goed waren, langzamerhand verminderden en ten laatste niets meer gaven; na onderzoek vond men den grond vergeven van Nematoden. Aangevoerd konden ze niet zijn, daar wij toen op de kleilanden geene Nematoden kenden eerder dan voor drie jaar, toen zij op een stuk grond aan den IJssel voorkwamen, het welk eenige jaren achtereen met bieten was beplant, en dit stuk is nog geen H. A. groot. Zoudt u ook niet van meening zijn, dat die Nematoden hier ontstaan zijn? (Lemelerveld). — Bij onderzoek aan de wortels der gezonden bieten vele *bietennematoden (Heterodera Schachtii)* gevonden. Waar deze in dit geval van daan zijn gekomen, valt niet zeker uit te maken. Maar zij kunnen wel op de kleilanden aanwezig geweest zijn, zonder dat ze werden opgemerkt, en met de aan de bieten klevende klei zijn overgebracht. Immers de bietennematode komt aan de wortels van ongeveer een dertigtal plantensoorten (misschien aan meer plantensoorten) voor, zoowel aan de wortels van wilde als aan die van cultuurplanten. Het zal bij nader onderzoek langzamerhand blijken dat de bedoelde Nematoden veel meer verbreid zijn dan men meent; want hun voorkomen aan wilde planten (bolderik. herik, melde, wilde grassen) wordt gewoonlijk niet opgemerkt en zij brengen, zelfs in vrij grooten getale aan sommige cultuurgewassen (o.a. aan kool) aanwezig, niet zoovele ziekteverschijnselen teweeg, dat deze in het oog vallen. Zoo kunnen dus de Nematoden, zij het ook niet in zeer grooten getale op de bedoelde kleilanden aanwezig, overgebracht zijn naar den in cultuur gebrachten heidebodem, waar ook den teelt van haver en rogge en de aanwezigheid van sommige onkruiden den Nematoden het voortbestaan van hun geslacht verzekerde. Maar eerst toen jaar op jaar bieten werden geteeld, vertoonde zich de bietenmoeheid van den grond in erge mate. Nadere mededeelingen gedaan omtrent leefwijze, middelen ter bestrijding, enz.

248. „Eene paardeboonplant, welke aan hare wortels eigenaardige knobbels heeft. Is dat ook eene ziekte?" (Lemelerveld). — Neen, dat zijn de knobbeltjes of knolletjes, die men aan de wortels van vele vlinderbloemigen (erwten, boonen, klaversoorten, lupinen, acacia) vindt; zij worden door Bacteriën veroorzaakt, en brengen mee dat stikstof uit de lucht in voor de planten opneembaren vorm wordt overgebracht. Zij zijn dus nuttig, niet schadelijk, voor de planten zelve. En de teelt van dergelijke knolletjes dragende gewassen verhoogt het stikstofgehalte van den grond.

249. Correspondentie over bestrijding van ritnaalden. (den Bosch).

250. „Hierbij heb ik de eer, U toe te zenden een doosje, inhoudende een aantal gele rupsen. Eenigen tijd geleden haalde ik eenige voeren hooi uit weilanden onder Venendaal, en toen dat hooi op de balk lag, kwamen uit het hooi tallooze dergelijke rupsjes te voorschijn. Gaarne zou ik vernemen of de aanwezigheid dier tallooze rupsen en de gevolgen daarvan geene schadelijke uitwerking op de koeien kan hebben bij het in den aanstaanden winter voederen van dit hooi? (Venendaal). — De toegezonden insektenlarven zijn: 1o. een groot aantal geelwitte spanrupsjes, 2o. een groot aantal larven van kevers (*Anobium* of een verwant geslacht), 3o. één enkel exemplaar van de larve van een schildpadtorretje (*Cassida*), blijkbaar afkomstig van de distels uit het hooi. Ik moet no. 1 en 2 opkweeken, om nader te kunnen opgeven, wat zij eigenlijk zijn.

WEEKNIEUWS.

Teekencursus te Leiden.

De Afdeeling Leiden en Omstreken heeft met algemeene stemmen besloten tot het opheffen van haren Teekencursus tot beoefening der tuinbouwarchitectuur.

A. M. C. Jongkindt Coninck,

De heer A. M. C. JONGKINDT CONINCK, mede-directeur van de onlangs opgerichte vennootschap „Kweekerij Tottenham". te Dedemsvaart, heeft als zoodanig bedankt en zal zich te Bussum vestigen waar hij voornemens is eene school te openen tot opleiding voor boom- en bloemkweekers.

TENTOONSTELLINGEN.

Arnhem. Tentoonstelling van **Planten, Bloemen, Bouquetten** enz. te houden door de Afdeeling „Arnhem en Omstreken" van 8 tot en met 11 September 1892. Inzending alleen voor leden der genoemde Maatschappij.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten,** te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

Nijmegen. Tentoonstelling van **bloeiende en niet bloeiende Planten, Siergewassen, Bouquetten, Bloemwerken, Jardinières, afgesneden bloemen, Vruchten, Groenten,** enz., te houden van 4—7 November 1892 door de Afdeeling Nijmegen en Omstreken. Inlichtingen te vragen bij den Secretaris der Afdeeling, den heer C. A. HIEBENDAAL te Wijchen.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

B. Beleefden dank voor het opstel C. V. uit de Veenkoloniën.
H. C. Z. te W. Veel dank.
F. S. v. d. P. S. te L. Beleefden dank.
G. v. R. te 's Gr. Uw brief ontvangen. Antwoord volgt spoedig.
MAIDENHAIR. Veel dank voor Uwe inzending.
J. G. B. te L. Veel dank, doch te laat voor dit nummer.

Prijscourant

GROENEWEGEN & ZOON, de Bilt bij Utrecht. Aanbieding van eenige zeer aanbevelenswaardige Aardbeziën, 1892. Belangrijk verminderde prijzen.

Inhoud van Sempervirens no. 34, van Vrijdag 19 Augustus 1892.

Inhoud van Sempervirens no. 35. van Vrijdag 26 Augustus 1892.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling HAARLEM en Omstreken.

De Commissie voor de van 16—20 Sept. a.s. te houden **Begonia-tentoonstelling**, op den Huize Bosch en Hoven te Heemstede, vestigt Uwe aandacht op de uitmuntende gelegenheid van **annonceeren in den Catalogus.** Zeker zal dit boekje op de Tentoonstelling, welke zeer veel belooft, in handen van een groot getal liefhebbers en vaklieden komen, en het annonceeren zijn doel niet missen.

De prijs der annonces is:

f 6.— per 8° bladzijde.
- 3.25 „ ½ „
- 2.— „ ¼ „

Beleefd wordt U uitgenoodigd, Uwe annonce uiterlijk **8 Sept** a.s. te doen toekomen aan den Secretaris van genoemde Commissie, den Heer P. W. VOET, Bloemist **Haarlem**

F. J. MOERKOERT.

ROTSHUIS. UTRECHT.

Portland Cementwerken.

BASSINS VOOR FONTEINEN,

Kunstmatige Stroomen.

LAWN-TENNIS BANEN.

Gouden Medaille Wereldtentoonstelling 1883

SPECIALE INRICHTING

1e Prijzen.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN** te Andernach a/d Rijn. Eigenaar van Lava-Groeven enz.

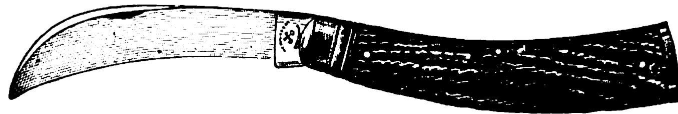
E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan **twaalf honderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz.**, voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van **Bol-, Knol- en Wortelgewassen.** Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco **aanvrage kosteloos** aan gegadigden toegezonden.

BLASS & GROENEWEGEN,

DE BILT bij UTRECHT.

Snoeimes, model „De Beuker“,

lang 17½ cM. Prijs f 1,45.

Zeer fijn en sterk bewerkt.

15jarige ondervinding.

Duurzame ketels = goedkoope ketels

bij H. J. WOLTER te Amersfoort.

PLANTENKUIPEN

van duurzaam groenharthout, sierlijk en sterk gemaakt, worden geleverd door

G. ALBERTS Lzn., & Co.,
te MIDDELBURG.

Prijsopgaaf op aanvraag verkrijgbaar.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol**, is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Suipsstraat-Amsterdam.

Aangeboden:

CYCLAMEN,

prachtige, zeer zware planten in knop en bloem, van af **f 15,— tot f 30,— per honderd.**

G. ALBERTS,
Bloemisterij Overhagen, VELP.

BOUQUETTEN, Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN, W. H. WIND.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM,

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames” behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

COGNAC,

van **prima qualiteit**, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON**, Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest**, *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**

Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk, tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

No 37. ZATERDAG 10 SEPTEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis [illegible]anco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.[illegible]aar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — [illegible]er ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 14 September a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring op Woensdag 24 Augustus.

Onder de inzendingen, die ook heden niet zeer talrijk waren, noemen wij in de eerste plaats die van den heer C. G. VAN TUBERGEN Jr. te Haarlem. Zij bestonden uit *Streptocarpus hybridus*, *Calochortus Bonplandianus* en *C. flavus. Anomatheca cruenta*, *Platycodon grandiflorus* var. *Mariesi*, *Watsonia humilis* en een aantal andere fraaie bloemgewassen, wier namen men in het officieele verslag vermeld vindt. Omtrent de beide eerstgenoemde soorten ontleen ik aan de schriftelijke mededeelingen van den inzender het volgende.

Streptocarpus hybridus. Deze *Streptocarpus* — eene in Zuid-Afrika inheemsche groep der *Gesneraceae* — kunnen met de *Knol-Begonia's, Gloxinia's* en anderen der in den tegenwoordigen tijd meest geliefkoosde bloemplanten, als voorbeeld aangehaald worden, tot welke, voor den tuinbouw schitterende resultaten, een oordeelkundig hybridiseeren leiden kan. Vergelijkt men de in Botanische tuinen gekweekte species van dit geslacht met de reeds nu verkregen hybriden, dan is het verschil stellig zeer groot te noemen. De bij de meeste soorten onoogelijke lange bladeren, (*S. Dunni* heeft één enkel, vlak over den grond liggend blad van ± één meter lengte) en de kleine bloemen met fletse kleuren, hebben plaats gemaakt voor compact groeiende planten met bloemen die in de helderste kleurschakeeringen van wit, blauw en rose prijken en het is stellig niet te veel gezegd, dat langzamerhand deze *Streptocarpus* geheel de *Gloxinia's* zullen verdringen, daar ze bij een ongelooflijk rijken bloei, bij lange na niet de warmte vereischen, die voor de ontwikkeling der *Gloxinia's* onontbeerlijk is. De cultuur is zeer gemakkelijk, in het voorjaar op de wijze van *Gloxinia's* en dergelijke gezaaid, beginnen de planten reeds spoedig te bloeien, waarmede ze den geheelen zomer doorgaan.

Calochortus Bonplandianus SCHULT FIL. (*Cal. purpureus* BKR.). Bollen dezer, tot de *Cyclobothra*-sectie der *Calochorti* behoorende species, werden eerst onlangs opnieuw weder ingevoerd; evenals de andere soorten der tot genoemde onderafdeeling behoorende *Calochortus* is ze uit Mexico af komstig. Opmerkelijk is het, dat de *Cyclobothrae* (*C. flavus*, *C. Hartwegi*, *C. fuscus*, *C. spathulatus*, *C. Giesbreghti*, *C. Catalinae* en *C. Madrensis* zijn de andere tot deze groep behoorende soorten) eerst betrekkelijk laat in den zomer beginnen te groeien en dus gedurende den winter op de wijze van *Tigridia's* droog gehouden kunnen worden. Eene goede afbeelding, onder den naam van *Cyclobothra purpurea*, vindt men er van in SWEET's „British Flower Garden" ser. 11 tab. 20.

Van de fraaie *Delphinium azureum* was een exemplaar door de heeren GEBR. DE GRAAFF te Leiden ingezonden; van *Gladiolus Nanceianus* en *G. Lemoinei* elk een zestal nieuwe zaailingen, door den heer J. T. VAN DEN BERG Jr. te Jutphaas uit zaad gewonnen in 1890, en nog niet in den handel. Een fraai bonte klimopplant (*Hedera Helix*) van den heer J. C. HAZELOOP

verwierf van de Commissie van beoordeeling eene dankbetuiging. Een zevental bouquetjes van verschillende variëteiten van rozen van de heeren GEBR. GRATEMA te Hoogeveen deed ons bijzonder genoegen, daar uit deze zending, evenals uit de vorige, de toenemende belangstelling in onze instelling bij een steeds aangroeiend aantal kweekers blijkt.

Omvangrijke inzendingen hadden heden de heeren GROENEWEGEN te Amsterdam en KRELAGE te Haarlem bijeengebracht. De eersten zonden een reeks van gewassen, fraai gekweekt, meest bloeiend en in pot-exemplaren. Omtrent de belangrijkste daaronder valt het volgende mede te deelen.

„Fuchsia „Beauty of Exeter", ingezonden als nieuwe plant. Van de Engelsche Fuchsia-hybriden, die gedurende 1891 in den handel kwamen zijn ons verscheidenen bekend; geen echter kan in schoonheid, in edelen groei en sierlijken vorm der bloemen met de Fuchsia *Beauty of Exeter* gelijk gesteld worden.

De eerste witbloemige Reseda, ingezonden als nieuwe plant. Door een Fransch kweeker werd dit voorjaar de eerste *zuiver* witbloemige Reseda in den handel gegeven.

Deze aanwinst verdient o i. alle aandacht, daar ze, gelijk wij uit ondervinding weten, zeer in den smaak valt van het bloemenminnend publiek, maar bovenal omdat ze als eerste vertegenwoordigster van een nieuw ras, zal medewerken, om deze reeds zoo populaire zomerbloemen spoedig nog meer bemind te maken. Hare bloemen zijn wel is waar nog niet zoo groot, als die der beste roodbloemige variëteiten, welke tegenwoordig in den handel zijn, doch dit vermindert hare waarde slechts zeer weinig, daar het aan kundige kweekers niet moeielijk zal vallen, nu eenmaal de eerste variëteit verkregen is, spoedig de meer volmaakte vormen het publiek aan te bieden.

Centaurea Cyanus fl. pl., ingezonden als onvoldoend bekende plant. Onder de zaadbloemen, in de laatste jaren in den handel gegeven, wordt ook de dubbele koornbloem opgemerkt. Het wekt verwondering, dat deze schoone zomerbloemen, terwijl ze toch ruimschoots gelegenheid hadden zich in de tuinen voor goed in te burgeren, er toch grootendeels vreemdelingen gebleven zijn, terwijl van planten, die in schoonheid voor haar onderdoen, een dikwijls overtollig gebruik gemaakt wordt. Onbekendheid mag hier zeker als oorzaak genoemd worden. De schoongevulde bloemen gelijken op een afstand veel op die der *Gaillardia Lorenziana*, doch hare kleurverscheidenheid is grooter, terwijl ook de nuanceeringen meerendeels zachter en schooner zijn.

Phalaris arundinacea aureo-variegata, ingezonden als nieuwe plant Dit Siergras, de goudbonte vorm der *Phalaris arundinacea*, is van uit Frankrijk tot ons gekomen. Hoewel we niet gelooven, dat het de gewone zilverwitte *Phalaris*, in schoonheid en bruikbaarheid overtreft, meenen we toch stellig, dat het een goede aanwinst is, die wel degelijk aandacht verdient en ook in de tuinen, het zij bij rotspartijen, het zij rondom vijvers, als anderszins, uitstekend gebruikt kan worden. Ze is volkomen winterhard en groeit snel.

Achillea filipendulina, ingezonden als onvoldoend bekende plant. Een der fraaiste overblijvende planten voor den vollen grond is zeker deze *Achillea*. Opmerkelijk vooral is de eigenaardige geur der bladen. Niettemin komt ze, inzonderheid in onze tuinen, zoo zelden voor, dat we niet aarzelen haar als onvoldoend bekende plant aan het oordeel der Commissie te onderwerpen. Zoover we ons herinneren, ontmoetten wij haar nooit.

Gaillardia maxima, ingezonden als onvoldoend bekende plant. Onder de vele *Gaillardia's*, die als overblijvende planten in onze tuinen uitstekende diensten kunnen bewijzen, is er nauwelijks eene enkele aan te wijzen, schooner dan de *Gaillardia maxima*. Dat ze toch zoo weinig bekend werd, mag zeker wel daaraan toegeschreven worden, dat tot nu toe geen der Hollandsche bloemisten zich de moeite genomen heeft, het publiek met hare voortreffelijke eigenschappen bekend te maken. Ze bloeit buitengewoon mild en hare bloemen blijken in de bouquetterie zeer gewenscht te zijn.

Helenium pumilum, ingezonden als onvoldoend bekende plant. Onder de *Helenium*-soorten is de *Helenium pumilum* zeker eene der fraaiste. Ze is zeer mildbloeiend en hare fraai gevormde, hard goudgele bloemen brengen een bekoorlijke uitwerking teweeg. Den winter kan ze buiten overblijven.

Helianthus multiflorus grandiplenus en *Helianthus rigidus praecox*, ingezonden als nieuwe planten. Beide Zonnebloemen werden voor nieuw uit het buitenland ontvangen. Zoowel de dubbelbloemige, als de *Helianthus rigidus praecox* groeien ± 1.75 M. hoog en bloeien zeer mild. Ze zijn uitstekende sierplanten en kunnen op perken, tusschen heestergewas en ook op andere plaatsen in den tuin een verrassend effect teweeg brengen. De bloemen zijn zeer welkom bij de binderij.

Malva hastata, ingezonden als nieuwe plant. Deze schoone, eenjarige *Malva* werd in dit voorjaar door de firma DAMMANN & Co. in den handel gebracht. Bij een eenigszins zorgvuldige behandeling is ze een der schoonste zaadbloemen en bloeit den geheelen zomer en herfst, mild en overvloedig. Maar ook nalatig behandeld, kan ze haren bezitter nog veel voldoening schenken.

Gloxinia hybrida erecta grandiflora, 1. Helderrood met witten rand, 2. Donkerviolet met witten rand, ingezonden als nieuwe planten, ter afzonderlijke beoordeeling. Deze twee *Gloxinia* hybriden, waarvan eenige planten aan het oordeel der Bloemen- en Planten-Commissie werden onderworpen, zijn door de inzenders uit Duitschland geïmporteerd. Zij onderscheiden zich hierin gunstig van alle andere hybriden, door de fraaie kleurnuanceering en fiere houding harer bloemen.

De helderroode kleur en het prachtig donkerviolet, met zuiverwit afgezet of omzoomd, maken bij beider bloemen een ongemeen fraai effect. Door zaaiing vermenigvuldigd, blijven ze standvastig

Nieuwe Phlox decussata, ingezonden als nieuwe planten, ter afzonderlijke beoordeeling. *1. Jean Bart, 2. Erckman Chatrian, 3. Joséphine Gerbeaux, 4. Eclaireur, 5. Caligula.* Bovenstaande vijf hybriden van *Phlox decussata* zijn Fransche aanwinsten en zullen buiten twijfel op perken uitstekend voldoen. Zij onderscheiden zich door de zeer bijzonder gekleurde bloemen.

Phlox decussata, zaailing, ingezonden als nieuwe plant. Deze hybride van *Phlox decussata* in Nederland uit zaad gewonnen is nu het eigendom van de inzenders. Zij is vooral opmerkelijk om hare bonte bloemen. Wel werden in de laatste jaren, vooral in Frankrijk. meermalen eenige bontbloemige hybriden in den handel gebracht en zal dit aantal zich in de naaste toekomst vermoedelijk nog sterk uitbreiden, doch dit verhindert niet, dat er nu nog betrekkelijk weinige zijn dat een kleurnuanceering, als van de hier tentoongestelde, er nog niet bij wordt aangetroffen.

Phlox decussata Mad. Rivière, ingezonden als onvoldoend bekende plant. Deze hybride van *Phlox decussata* verdient o.i. wel de aandacht van allen, die den volgenden zomer een perk in hun tuin wenschen te beplanten. De terracottakleur harer bloemen, is bijzonder schoon en maakt reeds op verren afstand een overweldigenden indruk. Volgens veler oordeel overtreft ze nog de genoeg bekende verscheidenheid *„Boule de feu"*.

Phlox decussata „Princesse Marianne", ingezonden als onvoldoend bekende plant. Een hybride van Franschen oorsprong, die zoowel door compacten groei, als door de kleur der bloemen, zich doet kennen als een uitstekende tuinplant.

Vicia fulgens, ingezonden als onvoldoend bekende plant. Deze uit Algiers afkomstige sierboon werd door middel van zaden, naar Europa overgebracht. Zij is eenjarig. maakt talrijke stengels met uitgesneden bladeren en draagt lange dichte trosjes met purperroode bloemen. De plant is sterk, verdraagt den felsten zonneschijn, groeit en bloeit den ganschen zomer en herfst, tot diep in het najaar steeds door. Zij kan een hoogte bereiken van 4—5 M. en is volgens het oordeel der inzenders alleszins waardig onder de tegenwoordig steeds meer gezocht wordende klimplanten een plaatsje te nemen.

De heeren J. H. KRELAGE EN ZOON te Haarlem zonden:

a. Gladiolus hybridus Lemoinei. De volgende werden reeds

12 September 1891 aan de Commissie ter beoordeeling ingezonden, maar toen werd hunne inzending opnieuw verzocht; hieraan wordt met 10 verscheidenheden voldaan, terwijl de overige, toen tentoongesteld, later eerst in bloem komen. Bij de beoordeeling is in aanmerking te nemen de tijd van het in den handel komen, en zijn deze verscheidenheden als zoodanig te vergelijken met die van *Lemoine* van 1887, waarvan ook enkele thans voor het eerst worden tentoongesteld.

De volgende werden ter afzonderlijke beoordeeling aangeboden: *Ernst Hasselmeyer* (KRELAGE 1887), *Frans Hals* (KRELAGE 1887), *Vondel* (KRELAGE 1887), als nieuw gewonnen planten. *L'espérance* (1886), *Satin Rose* (1888), *Perfection* (1888), *Minerva* (1890), *Wilhelm I* (1889), *de Cherville* (1886), *Crozy fils* (1890), als nieuw ingevoerde planten.

b. Gladiolus hybridus Lemoinei. Nieuwigheden van buitenlandschen oorsprong, als nieuw ingevoerde planten ter afzonderlijke beoordeeling. *Boussingault* (1887), *de Humboldt* (1887), *Emile Gallé* (1887), *La Horla* (1887), *Louis van Houtte* (1887), *Mirabeau* (1887), *Castelar* (1888), *Saturne* (1889), *Furban* (1889), *Baudin* (1889), *Edison* (1889), *Liberté* (1889), *Telemaque* (1889), *Troubadour* (1889), *Charles Joli* (1890). *Keteleer* (1890), *Nucé bleu* (1890), [award of merit London 1890; certificat de merite Paris 1892], *Amiral Gervais* (1891), *Général Davoût* (1891), *Jules Grévi* (1891), *Toison d'or* (1890), *Saffron* (1890), *Escarbouche* (1891), *Magenta* (1891), *Wolfram* (1889), *Milton* (1891), *Seraph* (1891), *Trojan* (1891), *Vesta* (1891). *Vercingetorix, Palmyre Lamblin, Grand Mogol, Belle Normande, Charmeur.*

c. Gladiolus hybridus Lemoinei. Nieuwigheden door de inzenders uit zaad gewonnen ter afzonderlijke beoordeeling als nieuw gewonnen planten, alle voor het eerst aangeboden, behalve no. 145, die 12 September 1891 werd aangeboden en wier inzending op nieuw werd verlangd. *Zaailing* no. 51, 94, 114, 120, 127, 139, 145, 149, 151 en 162.

d. Gladiolus hybriden van *gandavensis.* Nieuwe verscheidenheden na 1885 in den handel gekomen, ter afzonderlijke beoordeeling als nieuw ingevoerde planten. *Dora Thorn, Lord Carnarvon, Argos, Miletia, Mr. Drumond, Amiral Courbet, Sceptre de flore, Enchanteresse, Pasteur, Aurore de feu, Formosa, Lord Astibourne.*

e. Gladiolus hybridus Nanceianus. Als nieuw ingevoerde planten ter afzonderlijke beoordeeling aangeboden. *Maurice de Vilmorin* (1889), *Monsieur Hardy* (1889), *Monsieur Lefebure* (1889), *P. Duchartre* (1889), *Rosamonde* (1889), *President Carnot* (1889) [Getuigschrift 1e klasse der Royal Hort Soc. te Londen], *Rubens* (1889), *Harry Veitch* (1890) [afgebeeld in the Garden 1891 naar bloemen uit de tuinbouwinrichting der inzenders afkomstig], *A. van den Heede* (1891), *President Chandon* (1891), *Professor Lambin* (1891.

f. Montbretia crocosmaeflora hybriden. Eene als nieuw ingevoerde plant en twee in de inrichting uit zaad gewonnen als nieuwe gewonnen planten ter afzonderlijke beoordeeling. *Aurore* (1890), *Zaailing AA* (KRELAGE), *Zaailing BB* (KRELAGE).

g. Verzameling van 22 verscheidenheden *Montbretia's* (ter opluistering).

h. Papaver oriëntale lilacinum, als nieuw ingevoerde plant (in het najaar 1891 door de inzenders voor het eerst ontvangen).

i. Gladiolus hybridus hemoinei. La France (1890), als nieuw ingevoerde plant.

Dubbele Seringen.

Een gelukkig toeval, een helder inzicht in de daarvan te verwachten resultaten, en een veeljarige volharding in het najagen van het eenmaal gestelde doel — ziedaar den oorsprong van vele der belangrijkste verscheidenheden van cultuurplanten, ziedaar in het bijzonder den oorsprong van de tegenwoordig zoo gevierde dubbele seringen.

Dubbele seringen hebben boven de enkelbloemige het voordeel. dat trouwens aan vele dubbele verscheidenheden eigen is, van langer te bloeien. Niet zelden blijft elke tros eens zoo lang aan de struik als bij de gewone sering. Daarnaast hebben zij alle goede eigenschappen der enkele variëteiten, denzelfden rijkdom aan vormen en kleuren, doch zij trekken nog meer, door den vorm der bloempjes, en de wijze van vulling van de trossen, de aandacht.

De talrijke verscheidenheden van dubbele seringen, die thans in den handel zijn, zijn de resultaten eener systematische cultuur van de firma V. LEMOINE EN ZOON te Nancy. In den afgeloopen zomer had ik het voorrecht, deze cultuur te bezoeken, en door de heeren VICTOR en EMILE LEMOINE op de meest welwillende wijze omtrent den oorsprong en de geschiedenis van dit ras te worden ingelicht. Wel bloeiden de seringen tijdens mijn bezoek niet meer, maar ik was vooraf, door aankoop van een aantal der beste verscheidenheden, in de gelegenheid geweest, de bloemtrossen en de wijze van vulling te leeren kennen en bewonderen. Thans zag ik de trossen met onrijpe vruchten, en kon zoodoende over de vruchtbaarheid der verschillende vormen een oordeel vellen, en die vruchtbaarheid is natuurlijk de bron van nieuwe zaaisels, de bron dus van den vooruitgang.

Over de geschiedenis der dubbele seringen is van tijd tot tijd in kleine tijdschriftartikelen het een en ander medegedeeld, meest slechts zooveel als noodig was om de aandacht op deze planten te vestigen. De heeren LEMOINE hadden de vriendelijkheid de voornaamste literatuur voor mij, ten behoeve van dit opstel, bijeen te zoeken. Uit die bronnen, aangevuld door hunne mondelinge mededeelingen en hunne aanwijzingen op het veld, heb ik getracht de geschiedenis zoo volledig mogelijk op te maken.

Zij loopt in het geheel over bijna 25 jaren. Omstreeks 1870 zag de heer VICTOR LEMOINE toevallig, bij een bezoek aan den bloemist WILHELM te Luxemburg, een exemplaar van de weinig bekende en zeldzame *Syringa vulgaris azurea plena.* Deze varieteit was op verre na niet zoo fraai als de gewone enkelbloemige soorten, daar zij kleine, en grootendeels onder het loof verscholen trossen droeg. Doch LEMOINE zag terstond in, wat hij met dit exemplaar zou kunnen tot stand brengen, hoe door kruising de dubbelbloemigheid zou kunnen worden overgebracht op de beste, toen in den handel aanwezige verscheidenheden, en welke groote verbeteringen daarvan te verwachten waren. Hij kocht de plant, bracht haar over naar zijne kweekerij te Nancy, en zoodra zij daar bloeide begon hij een reeks van goed berekende en met ijzeren volharding voortgezette kruisingen. Het gelukte hem de dubbelbloemigheid in een lange reeks van nieuwe verscheidenheden te vereenigen met de grootte en den zwaren bouw der trossen en met al de verschillende kleuren der enkelbloemige seringen. Een regelmatige en stelselmatige vooruitgang in deze zoo geliefkoosde heesters volgde; elk voorjaar brengt thans nieuwe en betere vormen, zonder dat de grenzen van het bereikbare voorshands zouden kunnen worden voorzien of bepaald.

Dat uit ééne dubbelbloemige verscheidenheid, door kruising met talrijke enkele, een lange reeks van dubbele vormen ontstaan is, is een geval, dat in den tuinbouw niet alleen staat. Ik haal slechts een, zeer bekend, voorbeeld aan, en wel de *Pelargonium zonale.* Langen tijd heeft deze plant aan alle pogingen tot verdubbeling weerstand geboden, niettegenstaande het aantal verscheidenheden allengs verbazend toenam. Eindelijk ontstond plotseling, door dimorphisme, een dubbelbloemig exemplaar (*Revue horticole* 1876, blz. 10), en het stuifmeel hiervan, overgebracht op andere variëteiten, droeg daarop zijne eigenschappen over, zoodat eerst enkele, later meerdere, eindelijk zeer talrijk dubbelbloemige vormen ontstonden, die allen hun oorsprong, tenminste hunne dubbelbloemigheid, aan dit ééne toeval te danken hadden. Juist zoo handelde LEMOINE met zijne seringen.

Voordat ik tot de geschiedenis van LEMOINE's seringen overga, wensch ik mede te deelen wat omtrent den ouden dubbelen vorm, waaruit zij hun oorsprong namen, bekend is. Men vindt dit vermeld in de *Belgique horticole* (Avril—Aout 1878 blz. 175), en wel door den redacteur EDOUARD MORREN. Omstreeks 1870 werd slechts ééne dubbelbloemige verscheidenheid der gewone seringen gekweekt, die in prijscouranten echter onder verschillende namen voorkwam. Misschien werden daardoor kleine afwijkingen van het type aangeduid, maar deze waren in elk geval van weinig beteekenis. Deze namen waren *Syringa vulgaris violacea flore pleno, S. vulg.*

azurea plena, S. vulg. rubra plena, of eindelijk eenvoudig *S. vulgaris flore pleno.*

Deze planten waren weinig gezocht, de bloem was klein, slecht gebouwd, teer van weefsel en onzeker van kleur. Deze eerste dubbelbloemige sering was in 1843 te Luik, in de kweekerij van LIBERT-DARIMONT ontstaan. CHARLES MORREN had er, onder den naam *S. vulg. flore pleno Liberti*, in zijn *Clusia* (p. 173) een uitvoerige beschrijving van gegeven. Later is de naam *Syringa Liberti* ook op andere, enkelbloemige, verscheidenheden toegepast.

Meer als curiositeit, dan als sieraad, werd deze *Syringa azurea plena* sedert hier en daar gekweekt. Wel waren de bloempjes goed gevuld, maar zoo klein, zoo weinig fraai van vorm, zoo verscholen onder de bladeren, dat de plant noodzakelijk uiterst zeldzaam bleef. Binnen de kroonbuis vond men een of twee kleinere kroonbuisjes besloten, die de meeldraden steeds geheel vervingen, en zelfs de normale ontwikkeling van het vruchtbeginsel belemmerden. Vruchten droeg de struik dan ook nooit.

Het was dus wel een gelukkig toeval, toen LEMOINE een exemplaar van deze zeldzame plant ontmoette. En toen zij in zijne kweekerij bloeide, begonnen eerst recht de moeilijkheden. Zij heeft geene meeldraden, en kan dus bij kruisingen slechts als moeder dienst doen. Maar haar vruchtbeginsel is door de verdubbelde bloemkronen zóó eng omsloten, dat het slechts door een volledig opensnijden en verwijderen van deze kan worden toegankelijk gemaakt. Een fijne en gevaarlijke operatie moet dus aan elke bestuiving vooraf gaan, gevaarlijk, omdat daarbij zoo licht het vruchtbeginsel, of stijl of stempel verwond worden. Is zij gelukt, dan is nog dikwijls de stamper niet voldoende ontwikkeld, om de bevruchting aan te nemen. En eindelijk is de onvruchtbaarheid, die de meeste kruisingen begeleidt, ook hier aanwezig om de uitkomst te verkleinen.

LEMOINE mocht dan ook zeer tevreden zijn, toen hij in het eerste jaar, op meer dan honderd bestoven bloemen *zeven zaden* won. In het volgend jaar echter was hij gelukkiger, daar hij dertig vruchtbare zaden verkreeg.

Het welslagen zijner pogingen was dus verzekerd, maar de uitkomst liet zich nog lang wachten, daar zaailingen van seringen 5—7 jaren noodig hebben, aleer zij bloeien. Doch het geluk was hem dienstig. Na vijf jaren begonnen er drie te bloeien, daaronder was er een met dubbele bloemen.

Het doel was dus bereikt, en met rechtmatigen trots kon LEMOINE zijne aanwinst aan de *Revue horticole* zenden, waarvan de redacteur E. A. CARRIÈRE dan ook niet naliet, de nieuwe vondst wereldkundig te maken. In de jaargangen 1876 (blz. 299) en 1877 (blz. 279) vindt men eene beschrijving van deze eerste fraaie dubbele sering, met den begeleidenden brief van den winner, waarin de oorsprong aangeduid is.

Bij de eerste kruisingen werd, behalve van de *Syringa vulgaris*, ook stuifmeel gebruikt van de *S. oblata*, een chineesche soort, die acht dagen vroeger begint te bloeien dan de overige, en die haren naam aan haar breedere bladeren te danken heeft. De eerste kruisling, die in 1876 bloeide, toonde duidelijk de kenmerken van *S. oblata* als vader, zoowel in bladvorm als in vroegeren bloei. Dit is dus een echte soortsbastaard: *S. vulgaris* × *oblata*. Hij ontving den naam van *S. hyacinthiflora flore pleno*, werd onder dezen naam algemeen bekend en verspreid, maar is sedert bijna geheel door de latere kruisingsproducten verdrongen.

CARRIÈRE (l. c. 1876 p. 300) beschrijft dezen bastaard als volgt. De geheele bouw der plant, de groeiwijze, de vroege bloei, de vorm der trossen en de kleur der bloemen zijn die van *S. oblata;* van de moeder heeft hij slechts de verdubbeling der bloemkronen. De bloempjes gelijken op miniatuur-hyacinthen. De trossen zijn 15 cM. lang en 12 breed; de bloemkronen zijn eerst rood, later paars, met een enge buis evenals *S. oblata* maar met 10—12 uitgespreide slippen.

Na het eerste jaar werd voor de bestuiving de *S. oblata* niet weder gebruikt, de beteekenis, aan den vroegen bloei gehecht, moest wijken voor de waarde der fraaie verscheidenheden van *S. vulgaris*, die als stuifmeeldragers gebruikt konden worden. Behalve de *hyacinthiflora* zijn dus alle dubbele seringen van LEMOINE mestiezen, dat zijn kruisingsproducten tusschen variëteiten eener zelfde soort.

De eerste van deze werden in Mei 1877 op de tentoonstelling van de *Société centrale de France* in het *Palais de l'Industrie* te Parijs voor het eerst wereldkundig gemaakt, en in het volgend jaar gaf MORREN in zijne aangehaalde verhandeling een gekleurde afbeelding van een tros van de fraaiste dezer verscheidenheden, de *Syringa vulgaris flore duplo Lemoinei*, een tros die veel grooter en schooner en beter gevuld was dan de *hyacinthiflora*. De tros was 20 c.M. lang.

De productie van nieuwe verscheidenheden van dit ras van mestiezen is jaarlijks regelmatig voortgegaan. Telken jare werden, sedert 1871, de beste verscheidenheden van den handel met de *Syringa azurea plena* gekruist, en na 5—7 jaren begonnen de producten te bloeien. Aanvankelijk bestond de vooruitgang dus eenvoudig daarin, dat de collectie van verscheidenheden die stuifmeel konden geven allengs door aankoop uitgebreid en verbeterd was, terwijl tevens het toenemend aantal mestiezen een grooteren rijkdom van vormen verzekerde en dus een scherpere keuze toeliet. De vrij talrijke enkelbloemige mestiezen werden, naar het schijnt, niet verder aangehouden, omtrent hen kon ik geene inlichtingen inwinnen. Reeds van de drie eerstbloeiende, in 1876, was er slechts één met gevulde bloemen.

Zoodra in 1877 en later de mestiezen in grooter aantal begonnen te bloeien, kwam er verbetering in de methode van bewerking. Nu toch konden deze mestiezen zelven gekruist worden met de enkelbloemige verscheidenheden. En daar hun bloemen grooter en zuiverder van bouw waren, was de bewerking gemakkelijker en het resultaat zekerder. Ook was de vruchtbaarheid in deze tweede generatie grooter, zoodat er gemakkelijker zaad gewonnen werd. Eindelijk brachten enkele, ook onder de zeer gevulden, meeldraden voort, en konden zij dus als vader gebruikt worden, iets wat om de grootere gemakkelijkheid van de bewerking der niet-dubbele bloemen een belangrijk voordeel was. Thans zijn vele planten, die in den handel zijn, en die dus waarschijnlijk tot de derde mesties-generatie behooren, van zelf vruchtbaar, ten minste onder door mij gekochte verscheidenheden met zeer dubbele bloemen hebben er enkele, zonder kunstmatige hulp, zeer voldoende vrucht gezet. De sterkst gevulde hebben echter in het geheel geen meeldraden.

Bij de telken jare voortgezette kruisingen werd op afkomst of generatie der voor de bewerkingen gekozen individuën niet gelet; telkens werden slechts de fraaiste en meest beloovende individuën uitgekozen. En daar de seringen vele jaren achtereen bloeiden was het dus niet mogelijk de opéénvolgende generatiën uit een te houden, en zoodoende den stamboom der tegenwoordige verscheidenheden op te maken. Daaraan werd trouwens door de heeren LEMOINE ook geenerlei gewicht gehecht.

Het is merkwaardig, zoo snel en zoo algemeen als de seringen van LEMOINE ingang gevonden hebben. Sedert de eerste werkelijk goede variëteit, de boven besproken *S. vulgaris Lemoinei* in 1878 het licht zag, zijn veertien jaren verloopen, en thans wordt deze soort bijna overal, zoowel in Frankrijk als daarbuiten in het groot gekweekt. Groote trossen, goed gevulde paarsroode bloemen, vroege bloei en groote geschiktheid voor het trekken in den winter, zijn de eigenschappen, die dit bewerkt hebben.

Even oud als deze variëteit waren *S. rubella, Renoncule, Mathieu de Dombasle* en andere, die in vorm en kleur der bloemen kleine verschillen aanboden.

Van de latere aanwinsten heeft de heer EMILE LEMOINE onlangs in *Le Jardin* (6e jaargang, 5 Juli 1892 blz. 152) een overzicht gegeven, waaraan ik hierboven reeds het een en ander ontleend heb. Aan de hand van dat opstel wil ik ten slotte trachten een overzicht van den vormenrijkdom van dit ras te geven, tenminste voor zooverre dit in woorden mogelijk is.

Allereerst werden alle kleuren der enkele seringen op de dubbele overgebracht. En evenals door herhaald zaaien bij de enkele nog van tijd tot tijd nieuwe tinten gewonnen worden, evenzoo mag dit ook van de dubbele verwacht worden. Maar naast de kleurverscheidenheid is er nu een ander element van vormenrijkdom opgetreden, n.l. de vorm der bloemen, die bij de enkele seringen nagenoeg geen beteekenis heeft,

maar bij de dubbele sterk op den voorgrond treedt. Dit heeft ten gevolge, dat in elke kleur een reeks van verscheidenheden gewonnen kan worden die in grootte, vulling, bolvorm en andere eigenschappen der bloemen van elkander afwijken, zoodat de trossen een geheel verschillend uiterlijk erlangen. Er zijn zuiver bolvormige bloemen, andere met meer puntige en uitstekende slippen; sommigen gelijken op hyacinthen, andere op tuberosen, sommige bloemen bestaan uit in eengeschoven bloemkronen, andere uit één buis, waarin talrijke petalen besloten zijn.

Daar de dubbele seringen nagenoeg allen mestiezen van *S. vulgaris* zijn, zijn zij even krachtig, even hard, en even gemakkelijk te kweeken als de oude soorten. Daarenboven even rijk van bloei en even geschikt om te trekken. In den winter geven zij dan niet die ijle, bijna vergeilde trossen van witte seringen der enkelbloemige soorten, maar stevige goed gevulde, gedrongen trossen, die verreweg beter voldoen. Daarenboven blijven zij veel langer goed, daar zij of geen of slechts weinig meeldraden bevatten, en dus de zelfbevruchting nooit in alle bloemen van een tros spoedig de oorzaak van verwelken kan worden.

Doch genoeg. Niet de lof der dubbele seringen was mijn doel. Ik wilde slechts hunne geschiedenis doen kennen, ten einde door een voorbeeld den weg te wijzen, hoe nieuwe rassen, d. w. z. groote in zich zelven afgesloten groepen van nieuwe verscheidenheden gewonnen worden. En hoe zulk een resultaat bijna van gelijke waarde wordt als een monopolie, hoe het den handel in nieuwigheden voor een bepaald geslacht nagenoeg geheel in handen van den winner van dat ras brengt, hem eer en aanzien en een snel toenemenden bloei zijner onderneming verzekert, daarvan kan iedereen getuigen die de kweekerij van de heeren Lemoine bezocht, en van hunne uitgebreide relatiën kennis nam. D. V.

Een prachtige nieuwe hybride onder varens.

Pteris tremula variegata ×.

Overal waar de Varens gekweekt worden komen nieuwe vormen te voorschijn, waarvan velen in den handel worden gebracht, en zoo zijn wij reeds een groot aantal variëteiten rijk.

Behalve de ontelbare spelingen, komen er echter onder de nieuwigheden, zooals meer dan waarschijnlijk is, vele hybriden voor. Het is echter moeilijk met zekerheid de hybriden aan te duiden en even moeilijk de ouders te noemen, vooral als men met de geheimen der geboorten onbekend blijft.

Vooral de *Adiantums* munten uit in rijkdom van vormen, zoo ook de familie der *Gymnogrammen* en niet het minst het rijke *Pteris*-geslacht, dat de kroon spant. Maar als een wonder zijn wij nog altijd arm gebleven aan bonte Varens, ja, blijft hun getal nog altijd uiterst klein.

Met vreugde maak ik dan ook melding van een nieuwe bonte Varen, welke deze week, met nog andere nieuwe Varens van denzelfden inzender, te Chiswick werd bekroond.

En nog te meer is deze nieuwigheid van belang, daar zij tot de *Tremuleae* behoort, waarvan het allerminst eene nieuwigheid verwacht kan worden. En dan nog wel een bontbladerige nieuwigheid!

Van de *Pteris tremula* van Australië en Nieuw-Zeeland bestaan nog weinig variëteiten, hoewel ze reeds een vijftigtal jaren en langer in cultuur is, en voor de *P. t. grandiceps* was er nimmer nog eene belangrijke afwijking te voorschijn gebracht. Men kan dan ook in werkelijkheid de *P. tremula* de meest standvastige der *Pterissen* noemen.

Ik heb zelf van tienduizenden het blad nauwkeurig onderzocht, zonder de minst mogelijke verandering te kunnen aantreffen en alle pogingen om een afwijking in de bladslippen te brengen, bleven steeds onbekroond.

Hierop afgaande mag men reeds aan een kruising denken en in werkelijkheid moet deze nieuwe *P. tremula* ook een hybride zijn.

Hoewel bekend met hare geschiedenis, wil ik toch daarover vooralsnog niet spreken en laat het aan de firma zelf over zulks al of niet bekend te maken.

Mij viel het geluk te beurt de eerste te zijn, die haar beschreef, maar ik ben er zeker van als ze eenmaal in den handel komt, zal het laatste woord niet gesproken zijn en wacht haar dan een wereld-lof en uitbundige toejuiching!

Nog moet ik vermelden, dat ze door den heer May werd ingezonden en door hem zelf op de *Dyson's Lane Nurseries* gewonnen is.

Ik stel mij voor de lezers van het Tuinbouwblad met deze kweekerij, als Varen-kweekerij de eerste van Engeland, en waar zoovele nieuwigheden reeds het licht zagen, spoedig nader te doen kennis maken.

Hooimaand, 23. Maidenhair.

TENTOONSTELLINGEN.

Het Arnhemsche Bloemenfeest.

In vele jaren is door de Afdeeling Arnhem van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde geen tentoonstelling gehouden.

Daartoe werkten verschillende oorzaken mede, nu eens was men het niet eens omtrent het jaargetijde waarin men de expositie wenschte te houden, dan weder was het kleine saldo in de kas der Afdeeling een onoverkomelijk bezwaar.

Met vereende krachten is men er echter dit jaar in geslaagd de benoodigde gelden, ook voor het waarborgfonds, bijeen te krijgen en op het einde van Augustus overtrof dan ook het aantal inschrijvers voor deze tentoonstelling aller verwachtingen.

Een zeer uitgestrekt terrein is door dit bloemenfeest in beslag genomen. In de eerste plaats is voor de kas- en sierplanten de grootste zaal van Musis aangewezen, die voor deze feestelijke gelegenheid in een waren bloementuin is herschapen.

De groote kolommen zijn boogsgewijze door groen verbonden, waardoor men als het ware een berceau verkregen heeft dat een zeer sierlijken indruk teweegbrengt. Aan het einde der zaal is een grotwerk aangebracht, waar men midden doorheen kan gaan en waar het water van eene goede hoogte neervalt.

Deze geheele groep is door vele sierplanten langs den voorkant afgedekt, terwijl de kas-varens daar eene goede plaats gevonden hebben en gedeeltelijk door een rand van *Gloxinia's* zijn omgeven.

Het middengedeelte der zaal zelve is in een regelmatigen tuin verdeeld, of liever de bloemvakken vertoonen een rechthoekigen vorm met inspringende of afgeronde hoeken, waardoor allerlei figuren zijn verkregen. Op het orchest der zaal, achter het grotwerk maar voldoende verlicht, pronken de Orchideeën op een afzonderlijken tafel, terwijl aldaar eenige sierplanten het geheel verfraaien. Gaat men het orchest door, dan komt men in de ronde of concertzaal, die door één groote groep is ingenomen, maar alwaar tevens op lange tafels al de afgesneden bloemen eene plaats gevonden hebben, waar het heerlijk riekt van wege de vele rozen en waar tal van stam- en struikrozen en andere planten den corridor, die naar buiten voert, opvullen en aantrekkelijk maken. Aldaar vindt men ook de vruchten, die niet talrijk zijn ingezonden, met eenige kasplanten, tuinteekeningen en manden met planten.

Door dien corridor komt men op het buitenterrein, waar men vele Zonalen, zeer goede planten, kan aantreffen en een mozaïk vak van 6 Meter middellijn. Dit terrein is langs het gebouw geheel afgezet door de vele Conifeeren, die hier eene goede plaats hebben ingenomen en het geheel aantrekkelijk maken.

Hier vonden de *Phormiums, Laurieren, Dracaena's*, Kaapsche planten, *Fuchsia's*, Stam-*Heliotropen* enz. eene goede plaats en zijn zij tusschen de bloemvakken, welke in dit gedeelte van het park van Musis bestaan, aangebracht.

Wanneer men dit terrein verlaat, komt men door eene breede deur weder terug in de eerste groote zaal, waar aan de andere zijde, tegenover dezen ingang, spiegels zijn aangebracht die de geheele zaal terugkaatsen en haar nog breeder doen schijnen dan zij werkelijk reeds is. De breede groene bogen komen zeer goed uit en brengen een eigenaardigen indruk teweeg, met de vele figuren op den vloer. 't Eenige bezwaar dier figuren is, dat zij wat klein van afmeting zijn en daardoor geen groote planten kunnen bevatten. Men behoudt

daarmede echter een overzicht over het geheel tot aan de rots, wanneer men de zaal voor het eerst binnentreedt.

Aan den ingang is tevens nog een fontein aangebracht, waaromheen eenige sierplanten zijn geplaatst.

Verlaat men de groote zaal, dan komt men op het terrein, waar de muziek gegeven wordt en waar honderden eene plaats kunnen vinden. Op dat terrein zijn afzonderlijk opgenomen eenige verwarmingstoestellen en eene bloemenkas en hier vindt men tevens den algemeenen uitgang.

Hetgeen ik hierboven meedeelde, geeft in algemeene trekken terug wat de tentoonstelling te Arnhem te zien geeft. In nadere bijzonderheden kunnen we thans nog niet treden, omdat eerst morgen de bouquetwerken komen, waarvoor eene afzonderlijke galerij is ingericht en morgen (Donderdag 8 Sept.) de Jury hare zeker niet gemakkelijke taak zal aanvangen. In het volgende nummer zullen dan ook al de inzendingen nader besproken worden.

BOEKBESCHOUWING.

Dr. H. Bos. *Leerboek der plantkunde*. Groningen, J. B. Wolters, 1892.

Een leerboek voor den leerling, niet een leiddraad voor den leeraar. Het algemeene gedeelte is zooveel mogelijk beperkt, omvat slechts een 27-tal bladzijden, en behandelt die verschijnselen, die werkelijk algemeen of ten minste zeer algemeen voor het plantenrijk gelden. Daarentegen zijn de terminologische overzichten, b.v. van de verschillende vormen van bladeren en bloemgroepen niet in dit algemeene gedeelte opgenomen, maar elke term wordt besproken en verklaard bij de planten, waarbij hij te pas komt.

Het grootste gedeelte (blz. 28—316) is gewijd aan de behandeling van een lange reeks van voor den leerling belangrijke soorten, die volgens een natuurlijk stelsel gerangschikt, steeds zóó worden besproken, dat de kenmerken der familie van zelf op den voorgrond treden en het beeld der familie in het geheugen der leerlingen prenten. In elke familie is de keus der voorbeelden dan zoodanig, en zoo ruim gekozen, dat het onderwijs zich daaraan gemakkelijk kan aansluiten, ook als het gebruik maakt van die levende soorten, die plaats en jaargetijde toevallig aanbieden.

In vele opzichten wijkt dit boek van de bestaande plantkundige leerboeken af. Vandaar een uitvoerige inleiding, waarin de ervaren schrijver zijne denkbeelden omtrent het onderwijs in de plantkunde uiteenzet. Deze inleiding bevat beschouwingen, die van een grondige studie van de behoeften en het leervermogen der leerlingen getuigen, en waarvan de lezing ook aan hen, die niet voornemens mochten zijn, van leerboek bij hunne lessen te verwisselen, gerust mag worden aanbevolen. Het streven, om den leerling de stof op een heldere wijze en gemakkelijk te verwerken, aan te bieden, en tevens het dorre te vermijden, dat een lange opsomming en beschrijving van plantensoorten zoo licht aankleeft, is de grondslag van de gekozen methode.

Een eigenaardig gevolg van deze methode is het inlasschen van hoofdstukken als dat over de bestuiving der bloemen, (blz. 121—133) in het systematisch overzicht, en wel na de behandeling der planten met vrije bloembladeren, en vóór die met vergroeide bloemkroon. Dit hoofdstuk dient dan tevens als herhaling van het vroeger geleerde; het bevat slechts voorbeelden uit de vroegere familien, terwijl de bestuivingsinrichtingen der latere familien bij deze worden besproken.

Het boek is versierd met 32 gekleurde platen en 279 houtsneden. Beide stellen deels wilde, deels gekweekte planten voor en het is een voordeel van dit leerboek, dat de praktisch-nuttige en schadelijke gewassen, evenals de algemeenste onkruiden en sierplanten er op den voorgrond staan, terwijl die soorten, die eigenlijk alleen voor den botanicus van belang zijn, hun vroegeren voorrang moeten derven.

Gaarne wenschen wij aan dit boek van onzen geachten medewerker een welverdiend succes toe.

Red.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

Excursie naar Schovenhorst.

Een 22tal leden der Afdeeling Leiden en Omstreken vereenigde zich Dinsdag 30 Augustus tot het ondernemen van een uitstapje naar het landgoed „Schovenhorst" bij Putten op de Veluwe. Na aankomst aan het station Putten werden de deelnemers door de goede zorgen van den eigenaar van Schovenhorst, Mr. Schober, met rijtuigen afgehaald en kwamen zij te 10 uur op het landgoed aan. Van nu af tot half vijf 's middags leidde de wakkere eigenaar van Schovenhorst ons door het 220 hektaren groote landgoed. En dat deze tijd er wel aan besteed kan worden zal niemand betwijfelen, die met Schovenhorst bekend is.

Zulke groote exemplaren van *Abies nobilis*, *Douglasii*, *Nordmanniana* en meerdere zelfs zeer zeldzame soorten van Conifeeren, zijn in ons land nergens te vinden. En bedenkt men dan dat voor ruim 40 jaren de plek, waarop wij nu deze uitgestrekte dennenbosschen, dit merkwaardig Pinetum, het schoone landhuis met moestuin, boomgaard, plantenkassen, gazons en weilanden zien, niets dan een onvruchtbare heide was zooals de omgeving, waaruit het landgoed zich als een oase in de woestijn verheft, dan moeten wij hulde brengen aan de toewijding van Mr. Schober voor de wijze, waarop hij uit niets, althans uit zeer weinig, zooveel schoons en nuttigs voortgebracht heeft!

Met de Voorzitter der Afdeeling, den heer Schretlen, stemden dan ook allen in, toen hij den gastheer voor de gulle ontvangst bedankte, en hem nog vele jaren voor zijn nuttig werk toewenschte.

Leiden, 31 Augustus '92. J. G. B.

WEEKNIEUWS.

Begonia-tentoonstelling.

Naar wij vernemen belooft de tentoonstelling van bloeiende Knol-Begonia's, welke van 16—20 September aanstaande op den Huize „Bosch en Hoven" te Heemstede gehouden zal worden, zeer interessant te worden, daar op bijna alle nummers wordt ingezonden.

Rozententoonstelling.

Het programma van de speciale Rozen-Tentoonstelling te houden in 's Gravenhage, in Juli 1893, door de Afdeeling 's Gravenhage onzer Maatschappij, is dezer dagen verschenen.

VRAAGBUS.

Vraag No. 27. In het artikel over „Aardappels", voorkomende in het Nederlandsch Tuinbouwblad van 9 Juli ll., wordt aangeraden ter voorkoming van het slecht worden der aardappelen, deze in het najaar onder te dompelen in eene oplossing van zwavelzuur en water.

Maar de sterkte van die oplossing wordt niet vermeld. Zou nu niet iemand zoo goed willen zijn, de verhouding van zwavelzuur en water voor dit mengsel op te geven?

D. L.

Antwoord op No. 27. De aardappelen worden gedurende tien uren ondergedompeld. De sterkte der oplossing verschilt al naar gelang van de soort der aardappelen. Men neemt één deel zwavelzuur op honderd water voor de fijnere soorten, die als voedsel voor den mensch dienen, twee deelen op honderd water voor de grovere variëteiten, die als beestenvoeder of voor bereiding van zetmeel dienen. Men giete steeds eerst het water in het vat, en daarna, terwijl men omroert, het zwavelzuur.

Na de behandeling worden de aardappelen in veel water goed afgewasschen. Het spreekt van zelf, dat pootaardappelen niet met zwavelzuur mogen worden behandeld.

TENTOONSTELLINGEN.

Scheveningen. Tentoonstelling van **Tuinbouw-voortbrengselen**, door de Haagsche Afdeeling van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw te houden op 23—26 September e.k. te Scheveningen.

Inlichtingen te bekomen bij den heer H. Ferf

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. K. B. te U. Veel dank.

L. C. B. te W. Ontvang mijn dank. Ik zend U No. 10; maar van No. 34 heb ik geen exemplaren meer.

J. v. d. H. te N. b. Z. Te laat voor dit No.

J. C. te N. Te laat voor dit No; ik hoop het in het volgend No. te plaatsen.

Advertentiën.

BELANGRIJKE

PLANTENVEILING.

De Notaris J. W. TULLEKEN te *Arnhem* zal op **Woensdag 14 September 1892** des morgens ten 10 ure precies, aan de Bloemisterij *„SEMPERCRESCENS”* aan de Utrechtschestraat nabij het station te Arnhem, **publiek à contant verkoopen:**

Eene groote en schoone collectie

PLANTEN,

grootendeels geëxposeerd op de Arnhemsche tentoonstelling, bestaande uit groote en kleine PALMEN, DRACAENA'S, YUCCA'S, LOURUS, NOBILII en TINIUS, CYCLAMEN, KNOL- en BLAD-BEGONIA'S, VARENS, enz. enz., alsmede eene prachtige collectie CONIFEREN in kuipen en manden, en hetgeen verder ten verkoop zal worden aangeboden.

Te zien 's morgens vóór den verkoop aan voormelde Bloemisterij.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM,

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames” behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar

---

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENT-WAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20. 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (n°. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

LOTERIJ

bij gelegenheid van de

Tentoonstelling

VAN

Land- en Tuinbouwartikelen

te Enkhuizen,

op 20, 21 en 22 SEPTEMBER 1892.

Trekking op 24 SEPTEMBER

des voormiddags 10 uur, op het Raadhuis.

De trekkingslijst zal dien dag in de Enkhuizer Courant worden opgenomen.

De commissie stelt zich ten doel, een flinke

HOOFDPRIJS

te kiezen, en daar de *geheele* zuivere opbrengst van den lotenverkoop aan prijzen wordt besteed, kunnen goede prijzen worden aangekocht.

Prijs der loten:

1 LOT 50 cents; 11 LOTEN *f* 5.—; 25 LOTEN *f* 11.—; 100 LOTEN *f* 40.—.

Aanvragen om loten te richten aan den Heer A. EGMOND, voorzitter der commissie voor de verloting.

Snelpersdrukkerij

„ERICA”,

Kanaalstraat, hoek Stationsweg, Apeldoorn.

Alle soorten van DRUKWERK worden tegen concurreerende prijzen, met de vereischte stiptheid en netheid uitgevoerd.

Speciaal ingericht voor het vervaardigen van Prijscouranten en Catalogi.

N.B. Zeer voordeelige voorwaarden tot verzending van Catalogi en Circulaires met dit blad.

Grootste en doelmatigste publiciteit.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling HAARLEM en OMSTREKEN.

Onder bescherming van H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

BEGONIA-TENTOONSTELLING,

TE HOUDEN

op de Buitenplaats „BOSCH en HOVEN”

te HEEMSTEDE,

van den WelEdelen Heer J. D. ONDERWATER, Voorzitter der Afdeeling,

op Vrijdag, Zaterdag, Zondag en Maandag 16, 17, 18 en 19 September 1892,

ALS HERDENKING VAN HET

12½jarig bestaan der Afdeeling Haarlem en Omstreken.

Geopend 17, 18 en 19 September van 10 tot 5 uur.

Openbare Verkooping

van eene **groote partij extra mooie SIERPLANTEN in kuipen, TUINSIERADEN enz.** op de VILLA van den H.W.Geb. Heer Jhr. R. GOCKINGA in het Zuiderpark te *Groningen*, **à contant,**

op Woensdag 14 September 1892,

namiddags 2 uur, bestaande in AGAVE'S YUCCA'S AGAPANTHUS, ORANJEBOOMEN, OLEANDERS, groote PALMEN, ARAUCASIA'S in soorten, ARALIA'S, groote VARENS, ASPIDISTRA'S, ASTELIA BANKSÜ, AUCUBA'S, STAMFUCHSIA'S, groote HEDERA *(KLIMOP extra mooi)* en vele andere PLANTEN, geschikt voor **Gazons, Vestibules, Waranda's,** enz. enz.

Te bezien op MAANDAG en DINSDAG 12 en 13 September van **2—5 uur.**

Nadere inlichtingen te bekomen bij

Jhr. R. A. QUINTUS, *Notaris*, Zuidersingel.

Complete verwarmingstoestellen met leidingen,

volgens de nieuwste methode, voor

Sèrre's, Bloem- en Plantenkassen, Oranjeriën, enz.

Geïllustreerde Catalogus op aanvrage gratis.

W. J. STOKVIS, Arnhem. Oude Kraan.

Magazijn van vrijstaande en andere gesmeed ijzeren Ketels, ijzeren en koperen Pijpen, Kranen, Koppelschroeven, enz

---

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de Fabriek KRAAIJENBURG, *RIJSWIJK (Z.-H.)*

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	f 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	f 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11	„ „ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11	„ „ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11	„ „ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16	„ „ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16	„ „ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18	„ „ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22	„ „ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22	„ „ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

15jarige ondervinding.

Ketels met gering Brandstofverbruik

bij H. J. WOLTER te Amersfoort.

BLASS & GROENEWEGEN,

in TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN enz.

DE BILT bij UTRECHT.

STERKE, MOOI GROEN GELAKTE

GIETERS,

van f 1.—, f 1.50, f 1.75, f 2.—, f 3.25 en hooger.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Suipsstraat-Amsterdam.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde Siersteen van roode kleur, zeldzame vormen, onverweerbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn. Eigenaar van Lava-Groeven enz.

BOUQUETTEN, Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,

W. H. WIND.

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON**, Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest**, *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30**.

(Met inbegrip van alle rechten.)

Franco wal of Station door het geheele Rijk, tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan **twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz.,** voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van **Bol-, Knol- en Wortelgewassen.** Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

No. 38. ZATERDAG 17 SEPTEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE : Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 28 September a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Het Arnhemsche bloemenfeest.

In het vorige nummer sloegen we slechts een zeer vluchtigen blik op het vele, dat te Arnhem van 8 tot en met 11 September was tentoongesteld We wenschen thans de inzendingen meer nauwkeurig na te gaan en zullen daartoe in de eerste plaats de aandacht vestigen op de bloemwerken, die in grooten getale aanwezig waren en op de bovengalerij van de groote zaal van Musis, op twee lange tafels, een bont geheel vormden.

Het aantal ingeschreven bloemwerken bedroeg niet minder dan ruim 160, slechts een gering aantal inzenders hield hunne inzendingen terug. Geen wonder dus dat de jury, voor deze afdeeling bestaande uit de Dames PHILIPSE—KEMPENAER, Jhvr. ROËLL, PERK—STRICK VAN LINSCHOTEN, FANGMAN te Oosterbeek en uit de heeren DUIJVENÉ DE WIT te Velp, GERM te Dordrecht, BOXMAN te Utrecht en STEEN te Amsterdam, eene lang niet gemakkelijke taak had om de beoordeeling zooveel mogelijk naar ieders genoegen te doen plaats hebben.

Van de bruidsbouquetten telden wij er 15, waaronder zeer goede. Dat van den heer H. A. BOUWMAN te Arnhem voldeed ons door den vorm het beste en was mooi wit van kleur, alleen zouden we de bloemen iets kleiner wenschen, omdat een bruidsbouquet geen krans is. Dit bouquet bestond uit *Gardenia's*, witte rozen, oranjebloesem en varentakjes, het werd met den tweeden prijs bekroond; dat van Mej. VAN KOPPENHAGEN te Arnhem met den eersten prijs. Onder de bruidsbouquetten waren er ook enkele, waarbij het groen wel wat al te kwistig gebruikt was.

Van de ronde balbouquetten waren een elftal ingezonden. waarbij eenige uit *Gloire de Dyon*-rozen, *Reseda* en *Gardenia's* saamgesteld, andere uit donkere rozen bestonden, afgewisseld door *Souvenir de la Malmaison.*

Het is zeer lastig om uit te maken, welk bouquet wel het allerbeste is; de smaken verschillen en men kan verschillende kleuren op velerlei wijzen combineeren.

Van de platte of schuine balbouquetten telden wij er zeven, waarvan de ruiker van den heer H A. BOUWMAN den eersten prijs verwierf. Naar onze meening waren er vele van nog te groote afmeting, zulke bouquetten mogen vooral niet overladen zijn.

De wilde bouquetten, in den vorm van vaasbouquetten gearrangeerd, kunnen ons niet voldoen, wanneer zij bij die van andere bloemen geplaatst zijn: in den regel domineert het groen te veel en zijn de kleuren vaak te flets. Ook op deze tentoonstelling waren zij vertegenwoordigd.

Onder de bloemkussens, waarvan er verscheidene geëxposeerd waren, was dat van Mej. VAN KOPPENHAGEN zeer elegant en met fluweelkleurige rozen op witten grond bewerkt.

Dat van H. A. BOUWMAN verkreeg den tweeden prijs en bestond uit een lilapaarsen ondergrond, waarop een bouquet

van *Maréchal Niel* rozen, terwijl op de drie hoeken bouquetjes waren aangebracht.

De heer MEULEMAN uit Nijmegen zond een kussen, waarbij Tuberozen den ondergrond vormden en waarop een los bouquet van donkere en lichtroode rozen met een rose strik, was aangebracht.

Ook bouquetten van Orchideeënbloemen waren aanwezig. De platte vorm leent zich voor deze ruikers zeer zeker het beste, de lip toch is bij het meerendeel dezer bloemen sterk ontwikkeld en zoodoende kunnen al de bloemen gemakkelijk in den vereischten stand geplaatst worden.

Hoewel aan dat van de firma GLIJM DE VOS te Utrecht den eersten prijs werd toegekend, was het geel wel wat sterk vertegenwoordigd, doordat te veel bloemen van *Odontoglossum grande* en gele *Oncidiums* gebruikt waren. Het bouquet van BECKING & COSIJN te Arnhem vertoonde eene goede afwisseling van bloemen en verkreeg den tweeden prijs, maar was uit meerendeels niet groote bloemen samengesteld. Het werken met groote Orchideeën is niet altijd even gemakkelijk om e n goed geheel te verkrijgen.

Manden met bloemen waren eveneens ruim vertegenwoordigd. Die van de firma H. VAN ZOEST te Arnhem bestond uit eene zeer elegante mand op hoogen voet, die van den heer H. A. BOUWMAN uit een, die zeer sierlijk was opgevuld. Verder waren tal van kleinere bloemenmandjes aanwezig. Men kan echter de grootte der mandjes overdrijven en komt dan ten slotte tot markt- en waschmanden, wat toch zeker nimmer de bedoeling kan wezen. Moet de mand met planten en bloemen gevuld worden, dan is dat een ander geval.

Voor de phantasie-stukken werd de heer H. A. BOUWMAN met den tweeden prijs bekroond, de Gouden Medaille werd ingehouden.

Zijn stuk bestond uit een zwarte schilderij, waar op het middengedeelte een bouquet was aangebracht, terwijl de lijst zeer kunstig uit grijs mos was nagebootst en waar op een der hoeken eenige bloemen de noodige afwisseling aanbrachten. Het geheel was niet onaardig en net afgewerkt. Dat van Mej VAN KOPPENHAGEN bestond uit een ruit van zwart fluweel, waarop eenige bloemwerken geplaatst waren. Wat dit stuk echter moest voorstellen, was ons niet recht duidelijk. Het phantasiestuk van de firma BECKING EN COSIJN was een driehoek van witte bloemen met de symbolen der vrijmetselaars, het geheel kon ons niet bekoren. Het werd met den derden prijs bekroond.

Een zeer schoon phantasiestuk, echter buiten mededinging slechts ter opluistering, was ingezonden door Mej. VAN KOPPENHAGEN. Het geheel stelde een salonkleedje voor, waarop een standaard met bloemen. Wanneer de standaard geheel was weggelaten, zoude het geheel er naar onze opvatting door gewonnen hebben. Het vloerkleed was zeer kunstig en met fijnen smaak nagebootst en verdiende den prijs, die daaraan door het Bestuur werd toegekend, ten volle. Dit bloemstuk was niet op de bovengalerij aanwezig, maar lag een weinig verscholen in de ronde zaal achter tafels met bloemen.

Naast de bouquetten prijkten ook tal van kruizen en kranzen, waarbij zeer sierlijke en met smaak bewerkte. Het kruis van den heer CLAUS uit Doetinchem voldeed zeer goed. De kranzen waren voor een deel met Cycasbladeren bewerkt en deze worden gewoonlijk alleen bekroond. Het zou dus wel aanbeveling verdienen, bij het uitschrijven der prijsvragen daarop te letten en zulke kranzen afzonderlijk te bekronen.

Onder de verschillende geëxposeerde bloemwerken merkten we voorts nog eenige spiegelversieringen op, waarvan die van de firma H. VAN ZOEST met veel smaak bewerkt was geworden en den eersten prijs verkreeg. De spiegel op zich zelve was bijzonder fijn en voorzien van een glazen lijst. Aan de linker bovenzijde waren eenige takken van Odontoglossums, Miltonia's, Anthuriums en varens aangebracht, terwijl aan de rechter benedenzijde Croton en varensbladeren met Cypripedium-bloemen afwisselden.

Eene versiering om een spiegel mag naar onze meening niet bestaan in eene overlading met bloemen, maar het met tact en smaak aanbrengen van bloemen en bladeren om bestaande spiegels. De lijst mag daarom wel met eenige bloemen verlevendigd worden, maar moet niet geheel en al uit eene soort van bloemen bestaan. Men verliest zulks vaak uit het oog.

Van de bloemwerken troffen we er in de zaal nog hier en daar eenige aan, zooals verschillende bloemenmanden, zoowel alleen met bloemen als met planten en bloemen opgevuld. De mand met planten van de firma VAN ZOEST was zeer goed en niet overladen of te vol, waaraan vele inzenders zich vaak schuldig maken.

Verder troffen we in de zaal nabij de spiegels een zeer smaakvol Makart-bouquet aan van dezelfde firma, geplaatst in eene passende blauw porceleinen vaas.

We kunnen nu wel van de bloemwerken afstappen, al hebben we deze ook maar zeer oppervlakkig besproken; de over groote massa, die aanwezig was, maakte eene meer uitvoerige beschouwing bijna ondoenlijk. Bovendien was het op de galerij onafgebroken zoo vol, dat het maken van aanteekeningen en vergelijkingen tusschen de stukken, die niet altijd bijeen staan, wel wat lastig wordt.

Van de galerij had men een mooi gezicht op de inzendingen in de groote zaal en op de rotspartij, terwijl tal van bezoekers, vooral op den laatsten dag, zich daar beneden bewogen te midden van de tropische boomvarens en de statige palmen.

Het gezicht, dat men bij het binnentreden der groote zaal genoot, was veel treffender dan van de galerij. Terwijl men zelf in het duister stond, viel het heldere licht op de planten in de zaal en op de rots op den achtergrond. Fantastisch pronkten rechts en links de lichtgroene *Alsophila's*, met hunne zwarte stammen, en kwam de springende fontein, vlak voor ons, helder uit tegen de sombere diepte van de rotspartij. Van dat doorzicht, dat werkelijk schoon genoemd mocht worden, is dan ook eene photographie genomen; eveneens vanaf de rots door de zaal naar de helder verlichte galerij met de kleurige tapijten en de bonte mengeling van bloemwerken.

Overigens waren er bekoorlijke plekjes in de zaal aan te wijzen, waarvan we gaarne photographische afbeeldingen zou den bezitten.

De vele pilaren in de zaal zijn altijd lastige sta-in-den-weg, wanneer men eene expositie wenscht te houden. Zet men de groote groepen in het midden, dan heeft men geen doorzicht, zet men ze achter de pilaren, dan werken deze vertikale lijnen zeer storend. Voor deze gelegenheid had men al de pilaren boogsgewijze met dennengroen verbonden en geheel onzichtbaar gemaakt. Een leek zal gewoonlijk zulk eene versiering niet afkeuren, maar de vakman mag haar niet aanbevelenswaardig noemen, omdat het grove dennengroen het fijne palmen- en varenloof beheerscht en daardoor storend werkt. Wij raden daarom immer eene versiering aan, zoo mogelijk van klimop, hulst en laurierbladeren, die wel is waar kostbaarder maar zeer zeker, zoo zij niet te zwaar wordt aangebracht (gelijk met dennengroen altijd het geval moet zijn) veel fijner zal staan en de groepen beter tot haar recht zal doen komen.

We willen nu achtereenvolgens de planten en plantengroepen eens nagaan, die in de groote zaal op verschillende meerendeels regelmatige perken waren tentoongesteld.

In nummer één van het programma werden gevraagd 10 groote bladplanten in kuipen ter versiering. Er waren vier inzendingen waarvan die van den heer MEULEMAN uit Nijmegen den eersten prijs verwierf en flinke palmen bevatte, die van de firma GLIJM DE VOS uit Utrecht deed voor die inzending niet veel onder en bevatte flinke exemplaren van *Chamaerops argentea*, *Cocos Jatat*, *Aralia Sieboldi*, enz.

Lang niet alle inzenders hadden gehoor gegeven aan het verzoek van het bestuur der Afdeeling, om bij hunne inschrijvingslijsten te voegen de namen der in te zenden planten. Die namen worden in het programma opgenomen en zijn èn voor de jury èn voor de bezoekers een groot gemak. Met een oogopslag weet men dan wat men voor zich ziet.

Voor nummer 2 van het programma, 10 groote palmen in soorten, waren twee inzenders opgekomen, n.l. de firma KLEINSTARINK uit Utrecht en mej. WOLTERBEEK uit Oosterbeek.

Eerstgenoemde had vele goede planten o a. van *Cocos Bonetti* en *Areca Baueri* en zond 10 verschillende, de zending van mej. WOLTERBEEK onderscheidde zich door zeer forsche exemplaren, o.a. een *Rhapis flabelliformis*, *Cocos flexuosa*, *Chamaerops palmatum*, *Kentia Belmoreana*, *Phoenix reclinata*

enz. Een enkel minder sierlijk exemplaar verfraaide het geheel niet en deed voorzeker de jury besluiten, deze inzending met den tweeden prijs te bekronen.

Van de drie partijtjes palmen (handelsplanten) valt weinig te zeggen.

De groepen van 50 versieringsplanten, gevraagd onder nummer 30 van het programma, deden elkander eene zware concurrentie aan. De schoonste groep, afzonderlijk geplaatst in de ronde zaal, was die van den heer DUIJVENÉ DE WIT uit Velp. We merkten daaronder zeer schoone palmen op a.o. een schoon exemplaar van *Ceroxylon niveum*, *Astrocaryum murimuri, Araucaria Bidwilli, Musa coccinea*, enz. De planten, waaruit deze collectie bestond, waren opgegeven in het programma, waarheen wij moeten verwijzen om niet al te uitgebreid te worden.

In de collectie van de firma BECKING en COSIJN te Arnhem merkten we een goed exemplaar op van *Latania borbonica*. Die van J. G JANSEN JR. te Arnhem was zeer goed in een der hoeken naast de rotspartij gerangschikt, in de groep van G. J. BESSELING te Arnhem waren de laurieren naar onze meening wel wat zwaar in verhouding tot de overige planten en minder fraai.

Het overige gedeelte der groote zaal was verder met planten van kleiner afmeting opgevuld, behalve nog twee koppels zeer schoone *Alsophila australis*, die het midden-gedeelte der zaal beheerschten en daar wel geplaatst waren. De zwaarsten waren ingezonden door MEULEMAN uit Nijmegen, de beide anderen, die blijkbaar in den hoek eener kas gestaan hebben, waren eigendom van den heer VERBURGT te Oosterbeek. Ook dienen we, voor we tot de kleinere planten overgaan, nog melding te maken van eenige schoone twee à drie meter hooge *Authurium*-hybriden, ingezonden ter opluistering door den heer O. J. QUINTUS uit Groningen.

Eén exemplaar daarvan stond in het midden der zaal en was omringd door eene partij keurige *Adiantum Farleyense* van den heer WIGMAN uit Zutphen. Dit partijtje planten, eveneens ter opluistering ingezonden, mocht nog eene bronzen medaille verkrijgen.

Aan den voet van de rotsgroep, aan de voorzijde van het orchest aangebracht, waren verschillende collecties kas-varens en warme kas planten geplaatst. Voor de varens waren een viertal inzenders opgekomen. In de collectie van den heer WIND uit Apeldoorn zagen we een forsch exemplaar van *Adiantum fragrantissimum*, de schoone *Nephrolepis rufescens tripinnatifida, Nephrolepis Bauseï* èn andere meer gewone soorten.

Onder die van den heer VAN LANSBERGE merkten we een groote *Asplenium viviparum*, *Polypodium Reinwardi* en *aureum*, *Adiantum Farleyense* en *Microlepita hirta cristata* op. Beide collecties waren netjes gegroepeerd ter weerszijde van den opgang naar het orchest en maakten met de twee groote groepen in de hoeken een goed geheel.

De inzending der Varens van de firma GLI M DE VOS was om de fontein bij den ingang der zaal gegroepeerd en verkreeg den eersten prijs. De planten waren meerendeels grooter van afmeting, wij merkten er een goed exemplaar van *Nephrolepis Davalloides furcans* en *Adiantum Farleyense* onder op.

Voor de bontbladige warme en koude kasplanten waren drie inzenders opgekomen, en wel de heeren DUIJVENÉ DE WIT, VAN LANSBERGE en GLIJM DE VOS. Eerstgenoemde verkreeg den eersten prijs. De namen der gezonden planten zijn in den Catalogus opgenomen. Goede planten waren *Cissus discolor, Ananassa sativa* fol. var., *Eleagnus macrophylla* fol. var., *Dracaena Goldieana, Curculigo recurvata* fol. var., *Bertolonia Mad. Tinet* en *Eduard Pynaert*.

Onder de planten van den heer VAN LANSBERGE merkten we op *Maranta virginalis*, met eene witte middennerf en twee witte banden langs den rand der bijna ronde bladeren, en de eigenaardig roodbloeiende *Alloplectus vittata*.

Voor de Bromelia's waren drie inzenders. Die van GLYM DE VOS te Utrecht werden met den eersten prijs bèkroond. Ze stonden op een rond perkje en waren omgeven door een rand Cyclamen. Onder de collectie vielen ons op een *Nidularium Mackayanum* en *Hyplophytum robustum* var., met overlangsche witte banden. De collectie van den heer DUYVENÉ DE WIT stond eveneens op een afzonderlijk perkje en was omgeven door een rand dubbele knolbegonia's, die niet buitengewoon genoemd kunnen worden. De soorten dezer Bromelia's staan in den catalogus vermeld.

Eene bijzonder fijne collectie Bromeliaceae was buiten mededinging ingezonden door den heer O. J. QUINTUS uit Groningen en stond op een lange tafel geheel afzonderlijk in de ronde zaal. Deze zending werd met de verguld zilveren medaille bekroond, welke bekroning zij zeer zeker verdiende. We noteerden *Vriesea hieroglyphica, Caraquata Peacockii, Anoplophytum Roilisoni, Ananassa Cochinchinensis*, een bloeiende *Achmea Veitchi, Ananassa Penangensis, Vriesea tessellata, Hyplophytum robustum* var. enz.

(Wordt vervolgd.)

TENTOONSTELLINGEN.

De Rozententoonstelling te 's Gravenhage.

„Roosjen! Roosjen, heerlijk schoon!
Van 't gebloemt spant gij de kroon;
Bloeiend,
Gloeiend,
Overvloeiend
Van den rijken geurenschat,
Dien uw gouden hart bevat."

Dit lieve versje kwam in mij op toen ik het programma ontving van eene speciale Rozen-tentoonstelling, te houden in de maand Juli 1893, te 's Gravenhage op nader te bepalen plaats en datum, ter eere van H. M. KONINGIN WILHELMINA.

Het afdeelingsbestuur van 's Gravenhage van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verdient in de eerste plaats een woord van waardeering voor het zamenstellen van het nette en duidelijk omschreven programma dat zij dezer dagen heeft verzonden; niet minder verdient zij hulde voor den moed en energie om in een kort tijdsbestek een tweede speciale tentoonstelling uit te schrijven. Gold de het de eerste maal de vorstelijke *Orchideeën*, thans wil men de Koningin der bloemen in al haar luister, in al haar pracht aanschouwen, en dit wel ter eere van Neêrlands schoonste Roos: Koningin WILHELMINA.

De opvatting van het bestuur der Haagsche afdeeling voor speciale tentoonstellingen juichen wij van ganscher harte toe, zeker als wij zijn dat die goede vruchten af zullen werpen. Wij zullen daardoor ook meer speciale kweekers krijgen en daarin schuilt het groote geheim der beroemde Engelsche culturen.

Laat ons evenwel zien wat het programma inhoudt.

Het is verdeeld in 4 afdeelingen, waarvan de afdeeling A. de bloeiende stamrozen in potten omvat.

No. 1 van het programma trok vooral onze opmerkzaamheid door de hooge prijzen die daarvoor uitgeloofd worden. Wij schrijven haar hier over.

„De schoonste verzameling van minstens 50 stuks in de meeste verscheidenheden, 1e prijs gouden medaille en f 100; 2e prijs gouden medaille en f 50; 3e prijs gouden medaille. Voor vraag no. 1 wordt dus ter waarde van f 300 uitgelegd. Maar zegt verder het programma: Wanneer op No. 1 slechts éénе inzending is opgekomen, wordt de 1e prijs niet toegekend, tenzij de Jury unaniem die waardig keurt." Dat dit laatste noodig zal zijn betwijfelen wij zeer, neen! wij zijn er bijna zeker van dat het der Jury groote moeite zal kosten deze hooge prijzen uit te reiken. Wij stellen ons *zeer veel* van dit nummer voor!

Afdeeling B is gewijd aan bloeiende rozen in potten, met slechts vier nummers, ofschoon haar zuster-afd. A er 15 heeft gekregen.

Toch vindt men ook in deze rubriek prijzen, die aanleiding zullen geven tot groote concurrentie.

Afdeeling C bevat verschillende nummers voor bloeiende rozen in pot. In deze sectie wordt o. m. gevraagd:

3 Princesse Wilhelmina des Pays-Bas.
3 Clotilde Soupert.
3 treurrozen.
3 pyramide- en 3 klimrozen.
12 Maand- en 6 mosrozen enz. enz.

Eindelijk afd. D, dat zeker de „great attraction" belooft te worden. De roos toch leent zich bijzonder voor alle soort bouquetterie zooals in deze afdeeling gevraagd wordt. Zoo verwachten wij veel van No. 30 van het programma waarbij gevraagd wordt: Een *huldeblijk aan H. M. de Koningin Wilhelmina.*

De *schoonste rozenkrans.* De bekroonde krans zal worden aangebracht rondom het portret van H. M.; afmeting 40 bij 50 c.M. binnenmaat.

Verder worden er 4 Nos. aan afgesneden rozen gewijd, terwijl een versieringsgroep van 50 al of niet bloeiende planten en de beste verzameling gereedschappen, etiquetten, stokken, kuipen enz. die op de cultuur van rozen betrekking hebben, het programma besluiten.

Een ieder wordt uitgenoodigd deel te nemen aan deze tentoonstelling en kan zeker een programma verkrijgen bij den Secretaris, den heer G. van Rossem, Riouwstraat 1, 's Gravenhage.

Gaarne wenschen wij het bestuur het *welslagen* dezer tentoonstelling, wat zeker voor haar de beste belooning is, voor de vele moeite die zij zich daarvoor moet getroosten.

PLANTENZIEKTEN.

Behandeling van de ziekte in Aardappels en Tomaten met Sulfostéatite Cuprique (Koperspeksteen).

Tomaten en aardappels zijn onderhevig aan verscheidene, door woekerplantjes veroorzaakte, ziekten. Die, van welke ik hier spreken ga, ontstaan door eene zelfde schimmelsoort, de Peronospora (of Phytophtora) infestans, welke zich vormt op de bovengenoemde planten. Deze, onder de tuinbouwers het meest bekende ziekte, is de meest algemeen verbreide, en tevens degene, die (in de cultuur) de grootste verwoestingen aanricht. Zooals uit de overeenstemming van den generischen naam reeds blijkt, is de hier besproken schimmelplant nauw verwant aan de Peronospora van den wijnstok. Evenals deze laatste schimmel ontwikkelt zij zich het eerst op de bladeren van de moederplant, en veroorzaakt daar het verdroogen en eindelijk het afsterven van de bladeren. Bij de aardappels plant zij zich van de bladeren op de knollen voort, door de aarde heendringend, terwijl zij bij de tomaten dadelijk op de vrucht zich openbaart. In beide gevallen veroorzaakt zij dezelfde verandering en verwoesting: bij de aardappels worden de, door de schimmel aangetaste weefsels eerst bruin, dan hard en rotten ten slotte; bij de tomaten worden ze eerst zwartachtig, verharden dan, en gaan eindelijk eveneens tot rotting over.

Ik was de eerste, die de aandacht vestigde op de mogelijkheid, de bewuste ziekte door het aanwenden van koper te stuiten, wat mij bij de Peronospora van den wijnstok zeer goed gelukt was.

Inderdaad kan men, zoowel in mijne mededeeling van 4 October 1885 aan het „Instituut", als ook in het nummer van 8 October van het „Journal d'agriculture pratique" de volgende zinsnede vinden:

„De nauwe verwantschap welke bestaat tusschen de Peronospora van den wijnstok en die, welke de ziekte der aardappels en tomaten veroorzaakt, doen mij hopen, dat wij van nu af een middel zullen bezitten, om deze ziekte met vrucht te voorkomen."

Sedert dien hebben velen, op de door mij aanbevolen wijze proeven genomen met de „bouillie Bordelaise", enkele met gunstig resultaat, andere niet. Men kan nu de geheele kwestie samenvatten in de volgende woorden: Het koper is zoowel het middel tegen de Peronospora van aardappel en tomaat als tegen die van den wijnstok; doch eene werkelijk doeltreffende aanwending van dit middel (ter bestrijding) is nog niet voldoende bekend."

Zeer in het kort zou ik gaarne, juist nu een weder optreden der ziekte zeer waarschijnlijk is, de resultaten bekend maken van eenige proeven, die ik persoonlijk in het jaar 1886 genomen heb.

Toen ik den 15den Juni van bovengenoemd jaar, na eene afwezigheid van 14 dagen terugkeerde, vond ik een bed van ongeveer 150 tomatenplanten door de Peronospora infestans aangetast. Het weer was, tijdens mijne afwezigheid, zeer regenachtig geweest, en daarom was ik volstrekt niet verwonderd bij deze ontdekking, vooral daar deze ziekte mij gewoonlijk twee van de drie keeren den oogst vernietigde. De planten waren gemiddeld eerst 20 c.m. hoog, en eenige waren reeds zeer ziek, zoodat ik ze verloren achtte. Dit was eene zeer gunstige gelegenheid, om eene besprenkeling met koper te beproeven. Op dien dag dus besprenkelde ik $^{9}/_{10}$ van deze tomaten met de „bouillie Bordelaise", doch liet aan de beide einden en in het midden van iedere rij telkens ééne plant in den aangetasten toestand. Er waren 13 rijen, elk van 12 planten: acht dagen later herhaalde ik dezelfde behandeling voor de tweede, en weer acht dagen later voor de derde maal. Eerst na de tweede besprenkeling werd eenige verbetering bij de planten zichtbaar, na de derde behandeling echter was het werkelijk verrassend. Vijf of zes planten, die ik mogelijk te laat aan de behandeling onderworpen had, waren nog zeer zwak, maar alle overigen hadden hare geheele kracht herkregen. Van de niet behandelde planten waren er eenige geheel afgestorven, terwijl andere zich in den beklagenswaardigsten toestand bevonden.

Gedurende deze beide weken had ik de beide volgende opmerkingen gemaakt, die mij uiterst gewichtig toeschijnen.

Ten eerste hecht de „bouillie" zeer slecht aan de bladeren dezer plant, vooral aan de bovenste; en ten tweede veranderen de bladeren, en vooral de later aangroeiende blaadjes der tomaten gestadig van stand en vorm, doordat zij zich op de zonderlingste wijze krommen en weer oprollen, al naar de tijd van den dag is. Wanneer ik 's middags eene besprenkeling met „bouillie Bordelaise" gedaan had door middel van een rijsbezem, dan vond ik 's avonds de sporen der besprenkeling niet meer op de bovenzijde der bladeren; waaruit ik zag, dat deze zich geheel of half gekeerd hadden; het tegenovergestelde vertoonde zich, wanneer ik de pap in de vroege morgenuren of in de avondschemering gebruikte. Bij deze bewegingen draaiden de blaadjes hunnen onderkant nu eens naar boven, dan eens terzijde, of ook wel naar beneden; zoodanig, dat de kiemkorreltjes van de schimmelplant op noodlottige wijze wel op ééne der zijden van het blad moesten vallen, welke door de pap niet bevochtigd was.

Om de pap goed aan te wenden, had ik de blaadjes geheel en al, dus van boven, op zijde en van onder moeten besprenkelen. Toen kwam ik op de gedachte, dat het mij, als ik het sulfostéatite cuprique gebruikte, gemakkelijk zou zijn, in de bestendige en hinderlijke beweging der bladeren te voorzien, daar het poeder in lichte wolkjes vliegt, welke door het loof dringen en uit een „verstuivingstoestelletje" met verstelbare buis zoowel naar boven, van terzijde of naar onder moest kunnen aangebracht worden. Op deze wijze moest het mij mogelijk zijn, het koper niet slechts boven op de bladeren, doch ook op de onderzijde ervan, en overal op alle andere organen der plant, als stof aan te brengen.

Ik staakte daarom op 5 rijen de besprenkeling met bouillie Bordelaise, om het met sulfosteatiet te beproeven.

Ik wendde dit tot het laatst van Juli tweemaal aan, terwijl ik in hetzelfde tijdsverloop de overige planten viermaal met de pap besprenkelde. Het resultaat was overal uitstekend; maar nog opmerkelijker op de 5 rijen, die driemaal met pap en tweemaal met Sulfosteatiet alleen besprenkeld werden, dan op die, welke zevenmaal met pap alleen bestrooid waren. Terwijl de aldus behandelde planten gemiddeld een dozijn mooie en bijna allen volkomen gezonde tomaten opleverden, waren de niet behandelde planten grootendeels afgestorven. Geene enkele leverde eene bruikbare vrucht.

Uit deze feiten kan men het volgende besluit trekken:

1°. Het is onmogelijk, de „bouillie Bordelaise" met goed gevolg ter bestrijding van de tomatenziekte aan te wenden, en in elk geval moet het besprenkelen even overvloedig als dikwijls plaats hebben, daar de pap zeer moeilijk op de bladeren hecht. Daarenboven kan men aannemen, dat de nieuwe, minder koper- en kalkhoudende pappen, waarvan wij, Gayon en ik, onlangs de recepten hebben bekend gemaakt, met beter gevolg aan te wenden zullen zijn dan de „bouillie Bordelaise."

2°. Met het oog op de voortdurende beweging der bladeren is het een eerste vereischte, het koper niet slechts van

boven naar beneden, maar op alle deelen der planten van alle zijden te laten te laten inwerken.

3°. Dit laatste doel kan alleen bereikt worden, wanneer een middel in poedervorm wordt aangewend, waartoe zich het Sulfosteatiet door zijne fijnheid en onovertrefbare lichtheid zeer bijzonder leent.

Het verdient de aandacht, dat Dr. M. NABIAS in zijne brochure: „Peronospora de la Vigne et Sulfosteatiet cuprique, 1887, FERRET, Bordeaux," verscheidene daadzaken noemt, die de heilzame werking van Sulfosteatiet tegen de tomatenziekte in het bijzonder aantoonen.

Bij deze planten, zoowel als bij den wijnstok moet de behandeling als voorbehoedmiddel aangewend worden. De eerste aanwending moet plaats hebben, wanneer de planten zoowat 10 cM. hoog zijn, eventueel nog vroeger, wanneer het aanwezig zijn van de ziekte in den tuin of de kas is gebleken; daarna wordt de behandeling ongeveer alle tien dagen herhaald, tot de planten hare gewone hoogte bereikt hebben. De bloeitijd vereischt geene bijzondere zorg. Men doet er wel aan, het poeder zoowel over de vruchten als over de bladeren te strooien. Verder lette men er op, vooral de nieuwe spruiten te behandelen, die zich sedert de laatste bestrooiing ontwikkeld hebben.

Evenals bij den wijnstok moet ook hier het Sulfosteatiet in voldoende hoeveelheid worden aangewend, zoodat het poeder op de bladeren duidelijk zichtbaar is; men mag echter niet zóóveel gebruiken, dat de bladeren er geheel mede bedekt zijn en als met kalk bestreken er uitzien.

Bij te overvloedige aanwending kan het gebeuren, dat op de zachtere deelen der plant brandvlekken ontstaan. Het verdient aanbeveling, dit poeder bij stil weer aan te wenden; de avond- en vroege morgenuren zijn het gunstigst om de bestrooiing te volvoeren, omdat het poeder dan, door de op de bladeren liggende dauw dadelijk wordt opgenomen, men kan echter de bestrooiing op ieder uur van den dag doen plaats hebben, daar de vochtigheid van den daarop volgenden nacht het vasthechten van het poeder op de bladeren bewerkt.

Wat de behandeling der aardappelziekte aangaat, is alles, wat wij van de tomatenziekte gezegd hebben, ook daarop van toepassing. Ten eerste is het dezelfde schimmel, welke de ziekte veroorzaakt, ten anderen behoort de aardappel tot hetzelfde plantengeslacht als de tomaat. Hetzelfde, wat ik gezegd heb over de bewegingen der bladeren bij de tomaat, kan ook bij den aardappel worden opgemerkt. Op bovenstaande gronden komt het mij als zeker voor, dat in het koperspeksteen de beste vorm van aanwending voor het koper op deze beide planten gevonden is.

De eerste aanwending moet tegen den eersten Juni plaats hebben, tenzij de maand Mei tegelijk warm en vochtig is. Nog één of twee latere bestuivingen tot aan den bloeitijd houd ik voor voldoende, omdat de aardappel nauwlijks half zoo hoog wordt als de tomaat. Mijn doel met deze verhandeling was, de wijze, waarop het koper moet aangewend worden om deze beide gevreesde ziekten te stuiten, uitvoeriger en nauwkeuriger te schetsen dan dat tot dusverre geschied is.

Ik zou meer dan één belangrijk bewijs hierbij kunnen voegen van het nut van ditzelfde middel bij minder gewichtige ziekten, die andere cultuurplanten, b.v. ooftboomen, groenten en sierplanten aantasten. Men is thans bijna volkomen zeker, door de behandeling met sulfosteatiet, het vlekkig worden van peren en appels te kunnen voorkomen. Evenzeer heeft men reden, te vermoeden, dat de verschillende parasieten als Fumagines, Erisiphëen, Oïdium, etc. welke het verschrompelen van bladeren en vruchten veroorzaken, de werking van het koper niet kunnen weerstaan. Zoo heb ik bijvoorbeeld door eene enkele bestrooiing met sulfosteatiet, eene aalbessenstruik, welke door eene gevaarlijke bladziekte, Phyllosticta Ribis, aangetast was, geheel zien genezen. Deze ziekte deed in Augustus van het vorige jaar alle aalbessenstruiken der tuinen te Perpignan hun loof verliezen.

Het is niet meer dan rechtvaardig, dat men aan het Sulfosteatiet alle eer laat wedervaren, als men let op de meeste proeven, die hier besproken zijn en waarbij men zich van dat middel bediend heeft. Men zou overigens moeilijk voor sierplanten een gemakkelijker, netter en onschadelijker voorbehoedmiddel kunnen vinden, daar het gemakkelijk is, de hoeveelheid koper, die men over de plant wil strooien in verhouding tot de hoeveelheid poeder, die men gebruiken moet, te vermeerderen of te verminderen. MILLARDET.

(*Uit „Illustrirte Praktische Blätter."*) F. F.

BOEKBESCHOUWING.

J. HAAK, *Plantkunde voor Nederlandsch-Indië.* Semarang G. C. T. VAN DORP EN Co., 1892.

Een lijvig boekdeel met een folio-atlas van 50 platen, waarop 885 afbeeldingen, die waarschijnlijk met het doel om de uitgave niet te duur te maken hier vereenigd zijn, ofschoon de gebruiker ze natuurlijk liever, als houtsneden, over den text verdeeld zou zien. Maar het boek is ook niet als leerboek voor scholen, maar als populair plantkundig werk voor meergevorderde lezers bestemd, en voor dezen heeft het raadplegen van den atlas geen bezwaar.

De inleiding geeft een historisch overzicht van de ontwikkeling der plantkunde en hare voornaamste onderafdeelingen, en van de betrekking tusschen deze vakken en de locale plantkundige belangen van Nederlandsch-Indie. Zij eindigt met eene omschrijving van het doel en den aard van het boek zelf.

Waarlijk, het is geen gemakkelijke taak, een wetenschap van zoo geheel Europeeschen oorsprong, zoo geheel ontwikkeld onder den invloed van de verschijnselen, die het plantenrijk ons in Europa aanbiedt, over te brengen naar Nederlandsch-Indië, en daar, met achterlating van alle Europeesche voorbeelden, te behandelen alsof de in Indie algemeen bekende en gekweekte gewassen het materiaal waren, uit welker studie de plantkunde ontstaan is.

Het is natuurlijk voor ons niet gemakkelijk te beoordeelen in hoeverre de schrijver in dit opzicht geslaagd is. Maar zeker is het, dat een plantenmorphologie, in een geheel indisch gewaad gestoken, op onze stamgenooten in Indië een veel aangenamer en aantrekkelijker indruk moet maken, dan een boek, waaraan men op elke bladzijde bespeurt, dat het eigenlijk ten behoeve van de lezers in Europa geschreven is.

Het boek omvat nagenoeg alleen de algemeene plantenkunde (vormleer, ontleedkunde, levensleer). Het sluit met een lijst van nuttige indische gewassen en een register van latijnsche termen. Het sluit zich dus aan het werk van Dr. BOERLAGE over de indische gewassen zeer goed aan, daar dit laatste ons een systematisch overzicht der verschillende plantenvormen geeft.

Moge de schrijver zijn streven, tot meerdere opwekking van de liefde voor de natuur in Indië, met den besten uitslag bekroond zien.

RED.

ELK WAT WILS

Tussilago Farfara foliis variegatis. Deze zoo algemeen bekende plant vindt men zeer weinig gebruikt. Onlangs zag ik hier in Engeland een aardig perkje van dezelve. Dit was nu wel niet vakkundig gemaakt, maar door een bloemenliefhebber, welke alleen over een klein stukje grond voor zijne woning te beschikken had.

Het perkje was in kleine cirkels, in het midden waren de bonte *Tussilago* geplant, en de randen met *Buxus Sempervirens.* Die prachtige zilverbonte bladeren, bij het donkere groen der *Buxus*, maakten een keurigen indruk, en ieder wandelaar bleef het met aandacht gadeslaan.

Zeker is het dat deze plant zeer goed voor perken is aan te wenden.

Om de planten zeer laag en gedrongen te houden, moet men ze in potjes kweeken en bij het uitplanten op perken daaruit niet verwijderen.

Walthamstow. L. C. BOBBINK.

Vreemd! Het is zeker vreemd, dat de buitenlanders in het algemeen meer belang stellen in de tentoonstelling te Chicago dan de Jonkers. De Europeesche exposanten hebben in het gebouw voor Horticulturen reeds meer plaats aangevraagd dan de Amerikaansche. *Vreemd!* B.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

Vergadering der Afdeeling Haarlem en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde op Woensdag 3 Augustus,

avonds ten half acht ure in het Gebouw Weten en Werken, tegenwoordig waren 23 leden, die allen de presentielijst geteekend hebben. De Voorzitter opent de vergadering, en verzoekt den Secretaris voorlezing te doen der ingekomen stukken. Onder meer was een brief ingekomen van den heer BUDDE, waarin deze voor het lidmaatschap, benevens als bestuurslid bedankte, wegens zijn vertrek naar Utrecht. De Voorzitter zegt, dat hij uit naam van alle leden spreekt, als hij hem te Utrecht een aangenaam séjour en een bestendig welzijn toewenscht.

Hierna hadden eenige mededeelingen plaats over de a.s. Begonia-tentoonstelling. Daarna werd de rekening en verantwoording van den Penningmeester nagezien, goedgekeurd en alz zoodanig geteekend. Punten voor den Beschrijvingsbrief der a.s. Algemeene Vergadering werden niet opgegeven. Alleen deelt de heer GERDESSEN nog mede, dat er door de Groenten-Commissie een voorstel is gedaan, om de inzendingen van groenten op de bijeenkomst der Vaste Commissiën een weinig grooter te doen zijn.

Hierna had de verloting plaats, die weder tot aller genoegen afliep. Daar niemand meer het woord verlangde, sluit de Voorzitter na rondvraag deze vergadering.

H., 12 Sept. '92. P. W. VOET,
Secretaris.

WEEKNIEUWS.

Programma voor de Tentoonstelling van Zaalingen enz., te houden op Donderdag 22 September 1892 te Zierikzee, door de Centrale Tentoonstellings-Vereeniging „Landbouwbelang."

De tentoonstelling wordt gehouden te Zierikzee in de zaal der societeit „Landbouw en Handel," op Donderdag 22 September 1892, van des voormiddags 11 uur tot des namiddags 3½ uur.

Op deze tentoonstelling worden gevraagd monsters van winterzaaigranen of zaden en verzamelingen gedroogde grassen of planten, waarvan de kennis nuttig kan geacht worden voor den landbouwer.

Monsters van zomerzaaigranen worden toegelaten, maar niet beoordeeld.

Om op deze tentoonstelling te kunnen mededingen, moeten de inzenders vóór of op 17 September 1892 bij den Secretaris, den heer M. C. MULOCK HOUWER te Zierikzee, eene schriftelijke opgaaf doen van:

a. Het product dat zij wenschen in te zenden;
b. de hoeveelheid die zij van het in te zenden graan of zaad ten verkoop beschikbaar hebben;
c. den prijs, franco Zierikzee en met inbegrip van emballage;
d. het netto gewicht per hectoliter, de streek waar, en de soort grond waarop het gegroeid is;
e. de namen van drie personen door hen geschikt geacht en gewenscht als leden der jury.

Elberfeld.

Op de tuinbouwtentoonstelling te Elberfeld werden de navolgende Nederlandsche firma's bekroond.

Voor de schoonste en grootste collectie Conifeeren. JAC. SMITS, Naarden, Zilveren Staatsmedaille; JURRISSEN & ZOON, Naarden, eereprijs.

Voor de grootste collectie bonte Conifeeren, JURRISSEN & ZOON, Naarden, 1e prijs, Zilveren medaille.

Voor de schoonste groep Conifeeren, HERMAN KÖNIG, Naarden, 1e prijs, Zilveren medaille.

Voor Knolbegonia's, JAC. SMITS, Naarden, 1e prijs, Bronzen medaille.

Duitsche Vereeniging te Londen.

Met genoegen vernemen wij, dat het aantal Hollanders in deze Vereeniging in de laatste weken belangrijk is toegenomen, zoodat zij een centrum, ook voor onze landgenooten, te Londen belooft te worden.

Orchideeën.

Dezer dagen is verschenen de Naamlijst der Orchideeën die in de Europeesche verzamelingen gekweekt worden, gevolgd door eene Lijst van hare voornaamste Synonymen. Uitgegeven door de Nederlandsche Orchidophilen-club. Supplement voor het jaar 1891.

TENTOONSTELLINGEN.

Haarlem. **Begonia-tentoonstelling** op de buitenplaats „Bosch en Hoven" te Heemstede, op 16—19 September 1892. Inlichtingen te bekomen bij den heer P. W. VOET.

Scheveningen. Tentoonstelling van **Tuinbouw-voortbrengselen,** door de Haagsche Afdeeling van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw te houden op 23—26 September e.k. te Scheveningen.

Inlichtingen te bekomen bij den heer W. A. HALLINGA RAVEN, Bankastraat 125, 's Gravenhage.

Enkhuizen. Tentoonstelling van **Land- en Tuinbouwproducten,** te houden door de Afdeeling der Holl. Maatschappij van Landbouw en de Afdeeling „Enkhuizen en Omstreken" van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op 20, 21 en 22 September 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij de heeren: M. BOLL, Secretaris der tentoonstelling, en J. B. BROERS, Secretaris der Afdeeling Enkhuizen en Omstreken van de Maatschappij voor tuinbouw en plantkunde.

Nijmegen. Tentoonstelling van **bloeiende en niet bloeiende Planten, Siergewassen, Bouquetten, Bloemwerken, Jardinières, afgesneden bloemen, Vruchten, Groenten, enz.,** te houden van 4—7 November 1892 door de Afdeeling Nijmegen en Omstreken. Inlichtingen te vragen bij den Secretaris der Afdeeling, den heer C. A. HIEBENDAAL te Wijchen.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. W. L. te U. Beleefden dank. De Aspergeplant is Woensdag op de bijeenkomst der Vaste Commissiën tentoongesteld.

K. B. v. T. te Z. Te laat voor dit No.; plaatsing gaarne in het volgende.

L. A. S. te H. Zend mij uw correctie vóór Woensdag, vooral niet later.

Prijscouranten.

Prijscourant van Bloembollen te verkrijgen bij V. SCHERTZER & ZOONEN, Bloemisten en Zaadkoopers te Haarlem, Hofleveranciers. Gevestigd Anno 1735. Negentiende Uitgaaf.

Boomkweekerijen op zandgrond. 1892 — 1893. Hofleveranciers van H. M. de Koningin-Regentes. Handelsaanbieding van GEBRS. HEERMA VAN VOSS, te Rosendaal (N.-Brab.)

Inhoud van Sempervirens No. 36, van Vrijdag 2 September 1892.

Een nieuwe Volksbloem? Impatiens glauduligera; Nieuwe Fuchsia's, met een afbeelding; Gomphrena's in den open grond; Aardbezie Laxton's noble; Naweeën; 's Lands Plantentuin te Buitenzorg; Tectorium; Wat de Olijfboom opbrengt!; Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 24 Augustus 1892; Afdeeling Leiden en Omstreken; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Vraagbord; Ontvangen Prijscouranten; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Nederlandsch Tuinbouwblad.

Inhoud van Sempervirens No. 37, van Vrijdag 9 September 1892.

Naar „Schovenhorst," 30 Aug. 1892; Een groep Oostersche Lisch, (*met afb.*); De Chrysanthemum, de volksbloem uit het Oosten; Venloo en Omstreken; Praktische lessen; Uit Holland; Boekaankondiging; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Antwoord op het Vraagbord; Ontvangen Prijs-Courant; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Nederl. Tuinbouwblad.

Advertentiën.

Tuinknechtsdienst.

Voor een oppassend jongmensch zoekt men eene betrekking als Tuinknecht.

Vroeger 7 jaar werkzaam op een groot Landgoed, wenscht hij na volbrachten militieplicht, tegen **NOVEMBER** a.s. te veranderen, teneinde zich verder te bekwamen. Uitstekende getuigen staan ten dienste.

Informatiën bij GROENEWEGEN & ZOON, Boomkweekers, **DE BILT**, bij **UTRECHT**.

Knolbegonia's.

STAM- en STRUIKROZEN.
KLIMPLANTEN.
SIERBOOMEN.
LAANBOOMEN.
HEESTERS.
CONIFEEREN.
RHODODENDRON.
AZALEA MOLLIS.
VRUCHTBOOMEN.

Vele artikelen om te forceeren.

Ter bezichtiging mijner Cultures noodig ik belangstellenden uit.

JACs. SMITS, Naarden.

Th. H. J. Kempen,

Brugstraat, Groningen.

FABRIKANT en AANLEG van
Verwarmingstoestellen,
voor PLANTENKASSEN, SERRES, BROEIBAKKEN, enz. enz.

Belast zich ook met alle mogelijke **reparatiën,** welke spoedig en billijk worden uitgevoerd.

F. J. MOERKOERT.

ROTSHUIS. UTRECHT.

Aanleg voor Grot- en Waterwerken.

TUNNELS, BRUGGEN,
GROTTEN, RUÏNE'S,

Maakt plannen voor Wintertuinen, Bloemkamers, Waranda's.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de
Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.(

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling HAARLEM en OMSTREKEN.

Onder bescherming van H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

BEGONIA-TENTOONSTELLING,

TE HOUDEN

op de Buitenplaats „BOSCH en HOVEN"

te HEEMSTEDE,

van den WelEdelen Heer J. D. ONDERWATER, Voorzitter der Afdeeling,

op Vrijdag, Zaterdag, Zondag en Maandag
16, 17, 18 en 19 September 1892,

ALS HERDENKING VAN HET

12½jarig bestaan der Afdeeling Haarlem en Omstreken.

Geopend 17, 18 en 19 September van 10 tot 5 uur.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM,

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen. **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Suipsstraat-Amsterdam.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENT-WAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0,60, f 1,20. 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (nº. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	f 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	f 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen
en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11	„ „ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11	„ „ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11	„ „ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16	„ „ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16	„ „ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18	„ „ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22	„ „ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22	„ „ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35.	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

No. 39. ZATERDAG 24 SEPTEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Algemeene Vergadering te Arnhem.

Aan de Afdeelingen der Maatschappij.

Aan de Donateurs en Leden der Maatschappij.

Aan de met haar samenwerkende Vereenigingen.

Het Hoofdbestuur heeft de eer ter Uwer kennis te brengen:

1°. dat de Een en Twintigste Algemeene Vergadering der Maatschappij zal worden gehouden op Zaterdag 29 October 1892, des voormiddags te 12½ uur (Amsterdamsche tijd), in een der lokalen van Musis Sacrum te Arnhem.

De op die Vergadering te behandelen Punten van Beschrijving zijn hierbij gevoegd, ter voldoening aan Art. 45 der Statuten.

2°. dat, naar aanleiding van Art. 52 der Statuten, de leden van het Hoofdbestuur, J. J. JURRISSEN en R. WIND, met 31 December a.s. moeten aftreden en niet herkiesbaar zijn, terwijl tevens in de plaats van wijlen DR. D. J. COSTER een nieuw lid moet worden benoemd.

De Afdeelingen worden ingevolge Art. 53 der Statuten verzocht, zoo spoedig mogelijk hare kandidaten op te geven.

3°. dat voor het onderzoek der Rekening van 1891 en van de Begrooting voor 1893 volgens rooster zijn aangewezen de Afgevaardigden der Afdeelingen Enkhuizen, Rotterdam en Utrecht.

Het Hoofdbestuur meent voorts de aandacht der Afdeelingen en der samenwerkende Vereenigingen te moeten vestigen op Art. 43 der Statuten, volgens hetwelk de geloofsbrieven der Afgevaardigden, welke gedrukt aan de Afdeelingsbesturen ter invulling zullen worden toegezonden, minstens acht dagen vóór de Algemeene Vergadering bij het Hoofdbestuur moeten zijn ingezonden.

De Leden, die, zonder afgevaardigde te zijn, van hun recht wenschen gebruik te maken om de Algemeene Vergadering bij te wonen, hebben toegang op vertoon van hun diploma van 1892.

Amsterdam, September 1892. Het Hoofdbestuur:
W. A. VIRULY VERBRUGGE,
Voorzitter.
H. C. ZWART,
Alg. Secr. Penningm.

Punten van Beschrijving voor de Een en Twintigste Algemeene Vergadering.

1. Opening der Vergadering.

2. Oproeping der Afdeelingen en der Samenwerkende Vereenigingen.

3. Mededeeling der Stemlijst.

4. Benoeming van twee leden tot vaststelling van de notulen der Vergadering (volgens Art. 51 der Statuten).

5. Verslag van den toestand der Maatschappij en van de handelingen van het Hoofdbestuur, door den Algemeen Secretaris-Penningmeester.

6. Mededeeling van het Hoofdbestuur van de herziene instructie van den Algemeenen Secretaris-Penningmeester (volgens Art. 57 der Statuten). (Dit stuk is in zijn geheel achter de Punten van Beschrijving opgenomen).

7. Rapport van de commissie van beoordeeling der ingekomen antwoorden op de prijsvraag voor een boekje over Tuinbouw voor de lagere scholen.

8. Voorstel van het Hoofdbestuur om voor één jaar en zoo noodig voor twee jaren met de uitgave van het Nederlandsch Tuinbouwblad op den bestaanden voet voort te gaan en het Hoofdbestuur op te dragen het noodige voor te bereiden, teneinde het volgende jaar definitieve voorstellen te doen.

9. De Afdeeling 's Gravenhage en Omstreken stelt voor het Hoofdbestuur te machtigen pogingen in het werk te stellen, de verschillende Tuinbouwbladen onder ééne Redactie te vereenigen en alzoo te stichten: Eén groot Nederlandsch Tuinbouwblad.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Is eene memorie van toelichting hier nog noodig? Wanneer wij bovendien mogen verwijzen naar het Tuinbouwblad No. 1 „*Samenwerking op*

Tuinbouwgebied"; No. 5 „*Eén enkel groot Tuinbouwblad voor Nederland*" en No. 12onder den zelfden titel en vervolgens naar „*Sempervirens*" Nos. 15, 16 en 17 alle onder den titel „*Vrome wenschen*", is dan eene memorie van toelichting nog gewenscht?

Alleen reeds de titel in *Sempervirens* getuigt dat onze wenschen *vroom*, dat zij *goed* zijn.

Ons rest dus de financiëele kwestie te bespreken, doch daarvoor zijn wij helaas niet bij machte; hiervoor ontbreken ons de noodige gegevens. Ook gelooven wij, dat dit hier nog wat voorbarig zijn zou: het geldt toch een principe.

10. De Afdeeling Zeist en Omstreken vraagt: Zou de Maatschappij geen pogingen in het werk kunnen stellen, dat het Nederlandsch Tuinbouwblad, aangezien het van dien aard is, dat het voor vakman noch leek weinig of geen waarde bezit, eens verbeterd werd?

11. Door de Vruchten- en Groenten-Commissie wordt als onderwerp ter behandeling op de Algemeene Vergadering voorgesteld:

a. dat door het Hoofdbestuur der Maatschappij pogingen in het werk worden gesteld om tot juiste kennis te geraken omtrent de in Nederland verbouwd of geteeld wordende Vruchten tot het gebied van den Tuinbouw behoorende, en wel meer bepaald van die met den naam van Fruit of Ooft en Groente aangeduid;

b. dat, als zijnde daarvoor het aangewezen lichaam, de Vruchten- en Groenten-Commissie met de daartoe noodige werkzaamheden door het Hoofdbestuur worde belast, waartoe slechts eene eenvoudige aanvulling of uitbreiding van Art. 15 van het Reglement voor de Vaste Commissiën noodig is;

c. dat tot dekking der noodige uitgaven voor het eerstvolgende boekjaar eene som van vijftig gulden op de begrooting worde uitgetrokken.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Voor ieder, die zich nog wel eens anders met ooft of groente heeft bezig gehouden dan eenvoudig te eten wat hem op tafel werd voorgezet onder een of anderen generieken naam in fruitwinkels of groentewagens gekocht, voor hen zal het wel geen betoog behoeven, dat het met de kennis van wat er op Tuinbouw-gebied in Nederland al zoo wordt geteeld, gekweekt of verbouwd tegenwoordig al heel treurig is gesteld, des te treuriger, indien men hiermee de toestand op dat van Landbouw vergelijkt.

Welke onvermoeidheid in streven naar het beste in smaak, krachtigste in groei, grootste weerstandsvermogen tegen ziekte en temperatuur hier — alleen als voorbeeld het artikel aardappel —; welke onverschilligheid in dat alles daar! Een toonbeeld van verwarring; dezelfde varieteiten — om alleen maar bij de appelen en peren te blijven — van meer of minder deugdelijkheid, verbouwd onder allerlei plaatselijke benamingen wedijverend in onzinnige beteekenis met die uit het Fransch of Duitsch geradbraakt.

Wat b.v. is 'n koek —, 'n greid — wat 'n sterappel? wat 'n Rabauw, wat 'n Korpendu, 'n Nelguin?

Wie weet er weg in den doolhof der Reinetten en Pippelingen enz?

Wat beteekent 'n Kalabas, 'n Juin, 'n smalt of 'n Groendpeer? Wat 'n Sistermijne, 'n Louis de Bon of 'n Mollebos enz?

Wat...? maar waar te eindigen? Wie lust heeft dit getal voorbeelden te vermeerderen heeft gelegenheid in z'n naaste omgeving te kust en te keur; men neme er slechts de proef van.

Of het vroeger dan anders, beter was? Over het algemeen misschien niet; in 't bizonder wel.

't Is hier niet de plaats ten bewijze daarvan in geschiedkundige bizonderheden te treden, doch men moet al een volslagen vreemdeling in de Geschiedenis der Nederlandsche „Hoveniers en Tuinkonst" zijn om niet te weten hoe in de laatste 100 jaar gaande weg Pomona door Flora van het kussen is verdrongen of om minder hoogdravend te spreken, hoe de buitengewone vlucht die de bloementeelt in den laatsten tijd nam een noodlottigen invloed op de ontwikkeling van Ooftteelt en Warmoezierderij moest uitoefenen.

En dit nu behoeft *niet*; het *kan* en *moet* anders. Belangstelling wekken, kennis verzamelen en verspreiden is hiertoe de aangewezen weg, een weg echter alleen te volgen met de hulp en steun van velen, ja van allen voor wie het ideaal van Tuinbouw en Plantkunde nog iets meer is dan het kweeken van alle hier niet thuis hoorende planten, de een soms al leelijker dan de ander met onuitsprekelijke namen, een liefhebberij die, hoe aangenaam misschien ook en verheven, toch nooit een noemenswaardigen invloed op de nationale welvaart zal uitoefenen in vergelijking van dien, die eenen met kennis van zaken gedreven bouw van Ooft en Groenten daarop kan hebben.

12. De Afdeeling Leiden en Omstreken stelt voor, dat door het Hoofdbestuur in de maand April 1893 van uit een nader te bepalen plaats eene excursie naar Gent worde gehouden, teneinde de groote vijfjaarlijksche tentoonstelling van planten aldaar te bezoeken.

13. De Afdeeling Amsterdam en Omstreken stelt voor, ter herinnering aan nu wijlen den Voorzitter der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, MR. D. VISSER van Hazerswoude, bij de vijf of zesjaarlijksche tentoonstellingen, een kunstvoorwerp uit te loven voor dengene, die het meest heeft bijgedragen tot opluistering dier tentoonstellingen. De Afdeeling bedoelt hierdoor op gelijke wijze de herinnering te bewaren aan wijlen den Voorzitter, als dit, op haar voorstel, ook geschiedt ten aanzien van wijlen Dr. G. F. WESTERMAN.

14. De Afdeeling Arnhem en Omstreken stelt voor het Hoofdbestuur uit te noodigen, onder de subsidies jaarlijks aan Afdeelings-tentoonstellingen te verleenen, ééne te bestemmen voor eene inzending van nieuw ingevoerde of zelf gewonnen planten; het plantengeslacht naar keuze van het Hoofdbestuur.

15. De Afdeeling Leiden en Omstreken stelt voor, dat door de Maatschappij in het voorjaar van 1894 te Rotterdam eene groote internationale Tuinbouw-tentoonstelling worde gehouden en dat dit plan vanwege het Hoofdbestuur tijdig, d. w. z. minstens een jaar vooraf algemeen bekend gemaakt worde.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Dat de tuinbouw veel aan de tentoonstellingen verplicht is, kan alleen betwijfeld worden door hen, die geen rekening houden met zijn geschiedenis in de laatste halve eeuw of daarmede onbekend zijn.

Afdeelingstentoonstellingen mogen tegenwoordig plaatselijk nog nut hebben, alleen de nu en dan op breede schaal aangelegde exposities zijn nog van groote beteekenis te achten.

De hoofdstad heeft blijk gegeven daarvan verzadigd te zijn, Rotterdam daarentegen toonde er alle vatbaarheid voor te hebben.

Intusschen wenscht de Afdeeling niet op deze stad aan te dringen, bijaldien afdoende redenen voor een andere groote stad pleiten.

De Afdeeling bedoelt eigenlijk met dit voorstel niet verder te gaan dan aanleiding te geven tot het bespreken van het beginsel en verder alles wat tot de voorbereiding behoort aan de prudentie van het Hoofdbestuur over te laten.

16. De Afdeeling 's Gravenhage en Omstreken stelt voor, dat de Algemeene Vergadering het Hoofdbestuur machtige, binnen een niet al te ver verwijderd tijdstip — b.v. in 1894 — eene internationale tentoonstelling uit te schrijven.

17. De Afdeeling Dordrecht en Omstreken stelt voor, dat het Hoofdbestuur der Maatschappij zich zoo spoedig mogelijk wende tot de Regeering met het verzoek, wettelijke bepalingen in het leven te roepen waardoor de verkoop van aardappelen *bij gewicht* door het geheele land verzekerd wordt.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In het Nederlandsche Tuinbouwblad No. 17 van 25 April 1891 was opgenomen een circulaire van het Bestuur „de Noordbrabantsche Maatschappij van Landbouw" in zake verkoop volgens gewicht, waarop door het Hoofdbestuur onzer Maatschappij in het bijzonder de aandacht gevestigd werd. Tengevolge daarvan werd in de Afdeeling „Dordrecht en Omstreken" eene commissie benoemd ten einde te dier zake een rapport op te maken, welk rapport later goedgekeurd en een afschrift er van aan het Hoofdbestuur is opgezonden.

In dat rapport wordt vooral gewezen op de nadeelen, verbonden aan de verkoop van aardappelen met de maat en nu moge er verschil van opvatting zijn over de meer of mindere voedende bestanddeelen der aardaardappelen en of dus de aardappel wel een hoofdvoedsel behoeren te zijn, zeker is het dat de aardappel voor zeer velen een hoofdrol speelt en juist voor hen, die het minst tekortdoening in het aan hen geleverde kunnen verdragen.

Verplichte verkoop bij gewicht der aardappelen is naar onze meening de beste maatregel ten einde bedrog en verlies te voorkomen en ongetwijfeld ook het meest geschikte middel om de waarde te bepalen.

Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar bovengenoemd rapport.

18. De Afdeeling Arnhem en Omstreken stelt voor het bedrag door het Hoofdbestuur aan Afdeelingstentoonstellingen te verleenen met vijftig gulden te verminderen en dezen te bestemmen voor eene gouden medaille toe te kennen aan dengene die de meeste certificaten 1e Klasse verwerft op de

vergaderingen der vaste commissien. De regeling met dien verstande dat de medaille beurtelings door de verschillende vaste commissien (met uitzondering der wetenschappelijke) worde uitgereikt.

19. De Afdeeling Amsterdam en Omstreken stelt voor, vanwege het Hoofdbestuur twee personen te benoemen, voor die tentoonstellingen welke gehouden zullen worden door andere Maatschappijen van Land- en Tuinbouw, ten einde daarvan een verslag uit te brengen dat opgenomen wordt in het Nederlandsche Tuinbouwblad.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De strekking van dit voorstel is, dat de leden kennis kunnen nemen ook van die pogingen tot bevordering van den bloei van den tuinbouw, welke door andere Maatschappijen in het werk gesteld worden. De Afdeeling erkent gaarne de waarde der verslagen, zooals zij in het weekblad voorkomen van de tentoonstellingen, welke van de Maatschappij uitgaan; doch zij gelooft dat dergelijke verslagen ook van andere tentoonstellingen voor hare leden nuttig kunnen werken. Zij wijst daarbij bijv. op de in 1891 gehouden tentoonstelling te Maastricht, waarvan in het weekblad geen verslag opgenomen werd, hoewel dit zelfs een internationale was. Behalve dat zulke verslagen nuttige gegevens aan hare leden zullen kunnen verschaffen, gelooft de Afdeeling, te mogen beweren dat door het opnemen van dergelijke mededeelingen de band met die Maatschappijen nauwer toegehaald kan worden, en de invloed der Maatschappij daardoor grooter zal worden.

Gemiddeld zullen jaarlijks niet meer dan twee dergelijke tuinbouw tentoonstellingen voorkomen, de kosten kunnen dus geen bezwaar zijn. Zijn toevallig de te kiezen verslaggevers in de nabijheid dier tentoonstelling woonachtig, dan zullen dergelijke verslagen zelfs kosteloos verkregen kunnen worden, moeten echter reis- en verblijfkosten vergoed worden dan zal de jaarlijksche uitgave daarvoor zelden meer dan *f* 50 bedragen.

20. De Afdeeling 's Gravenhage en Omstreken stelt voor het Hoofdbestuur te machtigen een gekleurde reclameplaat te laten vervaardigen, om als hoofd te dienen der aanplakbiljetten voor eventueele Tentoonstellingen der Maatschappij of hare Afdeelingen, welke plaat verkrijgbaar zou moeten zijn tegen ongeveer den kostenden prijs.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Reclame, een ieder zal het met ons eens zijn, op behoorlijke wijze aangebracht, legt den grondslag tot het succes. Hierover uit te weiden is onnoodig; een ieder weet het. Zoo meende de Afdeeling, dat een groote kracht moet gezocht worden in de eerste plaats in de „aanplakbiljetten", niet enkel in het doelmatig verspreiden daarvan, doch voornamelijk in de *inrichting*. De Maatschappij en hare Afdeelingen zijn één, de belangen van de eene zijn die ook van de andere, wat deze van nut is, kan het het de andere ook zijn, in één woord men werkt *samen*.

Op een *tentoonstelling* uitgeschreven door de Maatschappij of een harer Afdeelingen heeft *ieder lid* vrijen toegang; het is daarom van het grootste belang, dat ieder lid *wete*, dat een tentoonstelling gehouden wordt, waartoe hij vrijen toegang heeft. Opdat men het *wete* moet men het *zien*, want voor lezen heeft men tegenwoordig geen tijd meer.

Aan eene *plaat* bijvoorbeeld, — *voor iedere tentoonstelling dezelfde* — moet men dus reeds kunnen *zien* dat door Tuinbouw en Plantkunde eene tentoonstelling zal worden gehouden. Men gewend daaraan, en dààr is het waar wij heen moeten.

Het ontwerp van zulk eene plaat hoopt de Afd. 's-Gravenhage kosteloos te kunnen leveren aan de Maatschappij. Reproductien zouden van wege de Maatschappij moeten gemaakt worden en in een verlangd aantal aan de Afdeeling tegen ongeveer den kostenden prijs moeten worden afgestaan.

Eene smalle strook, bevattende aard, plaats en tijdstip der tentoonstelling benevens naam der Afdeeling, zoude er dan slechts behoeven te worden bijgevoegd.

Daar de keuze van eene plaat zeer moeilijk is, en de smaken te veel verschillend zijn, zal het wellicht wenschelijk zijn dit denkbeeld in principe te behandelen en eene commissie te benoemen en haar met de uitvoering te belasten.

Eene *schets*teekening op kleine schaal is voorhanden, waarvan 1000 exemplaren f 200,—, 5000 exemplaren f 680,— en 10,000 exemplaren f 1100,— kosten. Deze prijsopgaaf is nog slechts bij ééne firma ingewonnen en zal bij eene ander wellicht minder hoog zijn. Met andere firma's is de Afdeeling in onderhandeling, waarvan zij den uitslag op de algemeene vergadering hoopt mede te deelen.

21. De Afdeeling Amsterdam en Omstreken stelt voor, het Hoofdbestuur uit te noodigen, bij de Regeering pogingen aan te wenden ter verkrijging dat planten, boomen enz., die onderhevig zijn aan bederf, zoo spoedig mogelijk aan de Hollandsche grenzen worden verzonden, en niet nutteloos 3 of 4 weken blijven liggen. Dit voorstel zal door den Afgevaardigde op de vergadering nader worden toegelicht.

22. De Afdeeling Gooi- en Eemland zeer voldaan zijnde over de in 1891 door den wandelleeraar der Maatschappij gegeven lessen betreurt het zeer, dat iedere Afdeeling niet elk jaar van dit zeer nuttig onderwijs kan profiteeren.

Zij stelt daarom aan het Hoofdbestuur voor, middelen te beramen waardoor iedere Afdeeling minstens tweemalen per jaar een les van den wandelleeraar kan ontvangen.

De Afdeeling stelt zich voor om bij jaarlijksche lessen een kleinen proeftuin aan te leggen waartoe zij als dan de medewerking van het Hoofdbestuur verzoekt.

23. Verslag van de commissie voor het onderzoek van de Rekening over 1891 en van de Begrooting voor 1893.

24. Verkiezing van drie leden van het Hoofdbestuur.

25. Bepaling van de plaatsen waar de Algemeene Vergadering, de winterbijeenkomst en de vriendschappelijke bijeenkomst in 1893 zullen worden gehouden.

Instructie voor den Algemeenen Secretaris-Penningmeester der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Artikel 1. De Algemeene Secretaris-Penningmeester neemt bij de aanvaarding zijner betrekking, in tegenwoordigheid van het Dagelijksch Bestuur, op behoorlijken inventaris, onder zich, alle voorhanden zijnde papieren, boeken, drukwerken, registers en andere stukken of bescheiden, tot zijne administratie behoorende, benevens de aanwezige gelden en geldswaarden.

De minuut van dezen inventaris blijft in bewaring bij den Voorzitter der Maatschappij, en afschriften daarvan worden uitgereikt aan den Algemeenen Secretaris-Penningmeester, en aan dengene, die met de overgifte belast is.

Art 2. Hij is verplicht, alvorens zijne betrekking te aanvaarden, zoodanigen borgtocht te stellen, als het Hoofdbestuur zal bepalen.

Het Hoofdbestuur regelt de wijze, waarop die borgtocht zal worden gesteld.

Art 3. Het archief en alle andere eigendommen der Maatschappij, onder de hoede van den Algemeenen Secretaris-Penningmeester, moeten in goede orde bij elkander bewaard blijven.

Hij is daarvoor even als voor de gelden onder zijne berusting aansprakelijk.

Hij zorgt dat de eigendommen der Maatschappij onder zijne berusting, behoorlijk tegen brandschade verzekerd zijn.

Art 4. Bij afwezigheid, ongesteldheid of verhindering wordt de Algemeene Secretaris-Penningmeester vervangen door een lid van het Hoofdbestuur, daartoe door den Voorzitter uit te noodigen.

Art. 5. Van eene afwezigheid, langer dan drie dagen, geeft de Algemeene Secretaris-Penningmeester kennis aan den Voorzitter; voor eene afwezigheid van langer dan acht dagen wordt de toestemming van den Voorzitter vereischt.

Art. 6. De Algemeene Secretaris-Penningmeester is gehouden tot het aanleggen en bijhouden van zoodanige boeken, registers, staten en journalen, als voor eene richtige en gemakkelijk te controleeren administratie noodig bevonden en door den Voorzitter vastgesteld zijn.

Art. 7. Jaarlijks doet hij aan het Hoofdbestuur verslag van den toestand en de bewaring van het archief en alle andere eigendommen der Maatschappij die onder zijne hoede zijn. Dit verslag blijft in bewaring bij den Voorzitter.

Art. 8. Hij int de contributiën van de leden der Algemeene Afdeeling, van de Donateurs en van de samenwerkende Vereenigingen en voorts alles wat door de andere Afdeelingen verschuldigd is. De daartoe bestemde kwitantiën en diploma's worden door hem geteekend.

Art. 9. Hij mag geene uitgaven doen dan op last van het Hoofdbestuur, dat hem voor onvoorziene uitgaven een krediet kan verleenen

Art. 10. De kas wordt bewaard op de wijze, door het Hoofdbestuur goedgekeurd.

De voor de dagelijksche dienst niet benoodigde gelden worden belegd ten bate der kas en op de wijze, door het Hoofdbestuur bepaald.

Art. 11. Na afloop van elk jaar maakt hij de rekening over dat tijdvak op, en legt die binnen drie maanden met de bewijsstukken ter goedkeuring over aan het Hoofdbestuur.

Hij ontwerpt de begrooting en zorgt dat tijdig genoeg vóór de Algemeene Vergadering, waarop de begrooting moet worden ingeleverd, de gegevens onder zijne berusting verzameld en aan het Hoofdbestuur overgelegd zijn.

Art. 12. Hij is verplicht op uitnoodiging van den Voorzitter of diens plaatsvervanger, alle vergaderingen der Maatschappij en van het Hoofdbestuur te convoceeren en bij te wonen.

Hij houdt aanteekening van het op die vergaderingen verhandelde. De uitvoering der genomen besluiten, voor zoover dit tot zijne competentie behoort, is hem opgedragen.

Hij ontvangt de stukken der Maatschappij en voert de correspondentie in overleg met den Voorzitter of diens plaatsvervanger en houdt van alle uitgaande stukken nauwkeurige minuten.

Art. 13. De voorbereiding van de werkzaamheden der Algemeene Vergadering en de zorg dat deze op behoorlijke wijze kan worden gehouden, zijn hem in 't bijzonder opgedragen.

Art. 14. Hij is gehouden het secretariaat van de commissiën waartoe hij uitgenoodigd wordt waar te nemen; en verder is hij verplicht aan de leden van het Hoofdbestuur en de Commissiën die inlichtingen te verschaffen, welke zij voor de werkzaamheden in het belang der Maatschappij noodig hebben.

Art. 15. Hij is gehouden de correspondentie te voeren met de Secretarissen der Afdeelingen, en wat aangaat het geldelijke beheer met hare Penningmeesters. Hij houdt voorts briefwisseling met de samenwerkende en correspondeerende Vereenigingen, en met de leden van de Algemeene Afdeeling in 't bijzonder.

Art. 16. Hij is verplicht den Voorzitter ten allen tijde inzage te geven van zijn archief en zijne boeken, en telkens als zulks door hem verlangd wordt, rekening te doen van den staat zijner ontvangsten en uitgaven, alsmede van zijne kas, welke laatste minstens eenmaal 's jaars door eene commissie uit het Hoofdbestuur waartoe de Voorzitter niet mag behooren, wordt opgenomen.

Art. 17. Het is hem verboden om aan iemand inzage of afschriften en uittreksels van of uit eenig register of stuk, betrekkelijk het beheer te geven, zonder schriftelijke toestemming van den Voorzitter. De leden van het Hoofdbestuur hebben ten allen tijde recht tot inzage van de onder den Algemeenen Secretaris-Penningmeester berustende stukken.

Art 18. Zijne bureaukosten worden vergoed; de wijze waarop regelt het Hoofdbestuur.

Art. 19. Ingeval hij zich ten dienste der Maatschappij, op last van het Hoofdbestuur moet verplaatsen, worden hem de reis- en verblijfkosten vergoed. De wijze waarop regelt het Hoofdbestuur.

Art. 20. Hij zal geen Secretariaat, Penningmeesterschap of Lidmaatschap van het Bestuur mogen aannemen van vereenigingen van gelijksoortige strekking als de Maatschappij, zonder toestemming van het Hoofdbestuur.

Art. 21. De belangen der Maatschappij worden hem ten dringendste aanbevolen. Hij is gehouden, zoover hem zulks mogelijk is, mede te werken tot het vormen van Afdeelingen en het aanwinnen van Leden, in 't kort aan de Maatschappij zooveel mogelijke uitbreiding te geven en invloed te verschaffen en haar meer en meer aan haar doel te doen beantwoorden.

Art. 22. Indien eenige twijfel mocht ontstaan omtrent de uitlegging dezer instructie, zal daarin door den Voorzitter of diens plaatsvervanger onder nadere goedkeuring van het Hoofdbestuur worden beslist, en de Algemeene Secretaris-Penningmeester gehouden zijn zich aan die beslissing te onderwerpen.

Art. 23. Deze instructie gaat in 1°. Juli 1892.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde van den 8en Juni 1892.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 28 September a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 14 September.

Het Bestuur van bovengenoemde commissie bericht dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend:

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Gladiolus hybr: Lemoinei „Leonard Kelway"* (1891) als nieuw ingevoerde plant.
2. *Gladiolus hybr: Lemoinei Reverend W. Wilks* (1891) als nieuw ingevoerde plant.
3. *Kniphofia comosa,* als onvoldoend bekende plant.
4. *Montbretia crocosmiaeflora „Feu d' artifice"* (1891) als nieuw ingevoerde plant. De inzendingen sub. No. 1—4 van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.
5. *Colchicum Sibthorpii,* BAKER, als nieuwe plant ingezonden door den heer C G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.
6. *Abies Nordmanniana pendula,* ingezonden als nieuw gewonnen plant door den heer J. WALRAAD JZN. te Boskoop.

Getuigschriften 2e Klasse voor:

7. *Nicotiana colossea,* ingezonden als nieuwe plant door de firma GROENEWEGEN EN Co. te Amsterdam.
8. *Dahlia (cactus) „Blushing Bride"*, als nieuw ingevoerde plant.
9. *Dahlia grootbl: „Mrs. Cock"*, als nieuw ingevoerde plant.
10. *Kniphofia hybr: „Solfatare"* (1890), als nieuw ingevoerde plant. De inzendingen sub. 8, 9 en 10 van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.
11. *Echinacea purpurea,* ingezonden als onvoldoend bekende plant, door den heer H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen.
12. Verzameling *Coleus hybriden,* als nieuw gewonnen planten ingezonden door den heer L. ZUURENDONK te Haarlem.

Botanisch getuigschrift voor:

13. *Biarum Russelianum,* Scholt. ingezonden als nieuw ingevoerde plant door de Firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

Dankbetuigingen voor:

14. *Helianthus laetiflorus,* ingezonden door de Firma GROENEWEGEN & Co. te Amsterdam.
15. *Alstroemeria psittacina „Frans Hals"*, ingezonden als nieuw gewonnen plant.
16. *Alstroemeria psittacina „Rembrandt"* ingezonden als nieuw gewonnen plant.
17. *Alstroemeria psittacina „van der Helst"* ingezonden als nieuw gewonnen plant.
18. *Alstroemeria psittacina „Wouwerman"* ingezonden als nieuw gewonnen plant.
19. Verzameling *Gladiolus hybr.* Lemoinei, in 12 onvoldoend bekende opnieuw ingevoerde verscheidenheden nl.:

Gladiolus hybr: Lemoinei „Favorite" (1890) ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: Lemoinei „Etoile d'or" (1890) ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Général de Miribel" (1891) ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Jeanne d'Arc" (1891) ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Mastodont" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Minerva" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Monsieur Cotteau" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Monsieur Dendrow" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Palmyre Lamblin" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Protée" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Vainqueur de Bassaume" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

Gladiolus hybr: „Zélie" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

20. *Gladiolus hybr: nanceianus „Kleber"* (1890) ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
21. *Gladiolus hybr: nanceianus „Président Carnot"* (1889)

ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
22. *Helianthus laetiflorus* (*rigidus semiplenus*) ingezonden als onvoldoend bekende plant.
23. *Helianthus laevis*, ingezonden als onvoldoend bekende plant.
24. *Helianthus strumosus*, ingezonden als onvoldoend bekende plant.
De Nos. 15—24 ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.
25. *Crinum speciosum*, ingezonden als onvoldoend bekende plant.
26. *Crinum spec. Venezuela*, ingezonden als onvoldoend bekende plant.
Beide Nos. ingezonden door den heer C. W. R. SCHOLTEN JR. te Amsterdam.
27. Verzameling bol en knolgewassen van den heer C. G. VAN TUBERGEN te Haarlem.
28. *Heliopsis laevis*, ingezonden als onvoldoend bekende plant.
29. *Polygonum compactum*, ingezonden als onvoldoend bekende plant.
30. *Phytolacca acinosa*, ingezonden als onvoldoend bekende plant.
De Nos. 28, 29 en 30 ingezonden door den heer H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen.

Teruggevraagd werden:

31. *Stanhopea tigrina*, ingezonden door den heer J. BALVERS te Alkmaar.
32. *Gladiolus gandavensis* fl. pl. „*Oberpräsident von Sydewitz*", ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON. De ingezonden bloemen waren verbloeid.
33. *Lycopodium spec.*, ingezonden door den heer C. W. R. SCHOLTEN JR.
34. *Solanum canariense* (?) ingezonden door den heer H. D. WILLINK VAN COLLEN.

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

35. *Dahlia* „*Zwerg-Cactus*" (1892) ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
36. *Dahlia* (*dwerg*) „*die Königliche*" (1892) ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
37. *Dahlia* (*stellata enkel*) „*Alma*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
38. *Dahlia* (*eenbloemige*) „*F. L. Temple*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
39. *Dahlia* (*eenbloemige*) „*Miss Jefferies*„ ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
40. *Dahlia* (*grootbloemige*) „*Arthur C. Cock*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
41. *Dahlia* (*grootbloemige*) „*Coronet*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
42. *Dahlia* (*grootbloemige*) „*Edler Mohr*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
43. *Dahlia* (*grootbloemige*) „*Miss Cannell*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
44. *Dahlia* (*grootbloemige*) „*Miss Glascock*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
45. *Dahlia* (*grootbloemige*) „*Mont blanc*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
46. *Dahlia* (*grootbloemige*) „*Mr. Milles*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
47. *Dahlia* (*grootbloemige*) „*Prince of Denmark*" ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
48. *Kniphofia hybr.* „*Phoenix*" (1889) ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
De Nos. 35—48 ingezonden door de Firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem. Volgens het oordeel der Commissie bevondt zich hieronder geen enkele verbetering van reeds bekende en in den handel zijnde, verscheidenheden.
49. Verzameling diverse planten, ingezonden door den heer WILLINK VAN COLLEN n.l.: *Asclepias angustifolia*, *Hibiscus moscheutos*, *Rudbeckia speciosa* en *Virgilia capensis*, omdat deze planten als voldoende bekend en verspreid beschouwd werden.

De verzameling sub No. 27 bestond uit de volgende soorten: *Antholyza paniculata*, *Anoiganthus breviflorus*, *Bartholina pectinata*, *Colchicum autumnale album*, *Bornmulleri*, *speciosum* en *variegatum*, *Crocus zonatus* en *pulchellus* var., *Crinum Powelli*, *Crinum Powelli intermedium*, *Crocosma aurea imperialis*, *Cyrtanthus Mackenni*, *Cyclamen africanum*, *Eremurus Olgae*, *Habranthus roseus*, *Hypoxus latifolia*, *Milla biflora* en *Nerine Fothergilli major*.

Wel aangemeld doch niet ingezonden waren:
1. Zaailing *Dahlia* van den heer J. D. BONNERMAN te Zaandijk.
2. Dwerg *Cactus Dahlia* van de firma GROENEWEGEN & Co. alhier;
3. Dwerg *Pelargoniums* van den heer J. E. HEENK te Warmond.

Deze laatsten werden in Artis bezorgd (omstreeks half twee uur) toen de commissieleden zich reeds verwijderd hadden.

Aan de beoordeeling werd deelgenomen door de heeren: JOH. DE BREUK, Voorzitter, S. A. DE GRAAFF, A. KOSTER MZN., J. C. DE LANGE, A. FRIJLINK, H. D. WILLINK VAN COLLEN, HENRI VAN LUNTEREN, G. C. VAN MEEUWEN, J. J. JURRISSEN en den secretaris der commissie

B. A. PLEMPER VAN BALEN.

Amsterdam, 14 Sept. 1892.

Vruchten- en Groenten-Commissie vergadering op Woensdag 14 September 1892.

Tegenwoordig de heeren GERDESSEN, FRIJLINK, VAN DER SPIEGEL en ADMIRAAL.

Ter beoordeeling ingezonden door de heeren GROENEWEGEN EN Co.: *Japansche Klim-Komkommers*.

De Commissie deelt mede, dat zij geen certificaat aan deze groene Komkommers kan toekennen, ten eerste omdat de vruchten in kwaliteit ten achter staan bij andere variëteiten en te kort zijn voor den handel, inzonderheid voor het buitenland; ten tweede omdat de plant niet constant klimmend is. De inzending van deze nieuwe variëteit evenwel op prijs stellende, doet de commissie besluiten den heeren GROENEWEGEN dank te betuigen.

Namens de Commissie,
K. ADMIRAAL Mz.,
2e *Secretaris*.

Boekerij.

In dank ontvangen voor de Boekerij, geschenken van Mevr. de Wed. BOURSSE WILS te Leiden, Mevr. de Wed. DR. D. J. COSTER te Amsterdam, DR. H. BOS te Wageningen, JOHANNA v. AALST te Groot-Zundert.

LEONARD A. SPRINGER,
Bibliothecaris.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Cider.

„Ook zou in een land als het onze, waar het klimaat den aanbouw van den wijnstok voor wijnbereiding niet toelaat, de cider eene eerste plaats innemen." Dit schreef de groote K. J. W. OTTOLANDER in zijn praktisch handboek voor de ooftboomteelt in Nederland en ik ben overtuigd dat hierin voor ons land een groote waarheid schuilt.

Ten eerste wel omdat in ons land zooals nog overal elders vele landen en wegen onbeplant zijn en ten tweede het een voorname zaak voor het land en het volk is, zelf is die gewassen te kweeken, welke in onze eerste behoeften voorzien.

De cider zou ook onze volksdrank kunnen zijn, als we alleen slechts zonder juist nog boomgaarden aan te leggen, onze wegen en spoorbanen beplantten, onze landerijen begrensden en verdeelden met ciderboomen, dan zou voor het volk een drank kunnen vloeien, die laaft en verfrischt zonder vergiftig te zijn. Hoe diezelfde drank ook een vernielend wapen wordt tegen de verderfelijke spiritualiën, die zooals een der grootste aanvoerders van het Engelsche volk zegt, erger zijn dan oorlog en pest; denk daaraan en het nut der cider moet ook zeer groot in uw oog worden.

Bereken de morgens vruchtbaren grond die zij ontstelen en dat voor het ellendigste vergift dat ooit het plantenrijk heeft

voortgebracht, want het doodt niet, maar maakt het volk arm en ellendig, het verlamt den geest en de wil en nooit zal een volk groot zijn dat zich noch behoorlijk voedt noch kleedt, maar drinkt en blijft drinken.

Wij kweeken enorme hoeveelheden groenten en fruit voor het buitenland, maar vergeten daarbij ons zelf. Is het geen dwaasheid met kersen en pruimen de monden der Engelschen te vergasten, voor de groote markten te kweeken, veelal lage prijzen voor zijn waar te maken, en daarbij zijn eigen maag te vergeten?

Voor de kweekers zelf en voor ons volk zou het beter zijn als we allereerst voor onze eigene magen zorgden, maar tot nog toe zijn wij zoo ver niet.

Wij zien ellende en armoede om ons heen, zonder duidelijk in te zien dat wij er zelf de schuld van zijn. Hier laten wij honderden bunders ongebruikt, schier al onze wegen onbeplant en van het weinige dat wij nog voortbrengen gaat een groot gedeelte naar het buitenland!

Wij weten of moesten weten dat het geluk en het bestaan van een volk alleen en uitsluitend afhangt van den bodem. Hoe meer deze voortbrengt, des te gelukkiger zal het volk zijn. Rijkdom brengt geen geluk, maar een rijke bodem brengt welvaart en arbeid. En waar die zijn daar is geluk, want waar de grond leege halmen voortbrengt zullen geene handen noodig zijn voor het maaien noch voor het dorschen, de handen zullen stil staan en diepe armoe is het gevolg.

Dit zijn onze grootste gebreken. Dat wij den grond onbewerkt laten en dat wij onze cultuurgewassen niet voor eigen gebruik inrichten. Wat brengt ons er toe, naar verre havens onze oogsten te zenden, waar we van de eerlijkheid van anderen afhankeijk zijn, terwijl we tehuis het noodige ontberen. En als het geval dan wil, zooals maar zoo dikwijls gebeurt, dat door omstandigheden de buitenlandsche koopman, die alleen kwam zoolang hij ons noodig had, weg blijft, wat dan?

Ik zou over ditzelfde onderwerp nog veel verder kunnen gaan, maar laat het voor ditmaal genoeg zijn, zeker als ik ben, dat de luidjes in het vaderland zich maar niet zoo in eens laten bepraten. Toch moest ik wel aantoonen dat het oude niet deugt, om recht te hebben met iets nieuws voor den dag te komen. Ik wilde doen zien hoe noodig het is beter voor de behoeften van ons volk te zorgen.

De ooftboomteelt is bij ons nog lang niet wat het zijn kan, dat is maar al te waar; elk volk munt in het een of ander uit en ook daarom staat elk volk in andere opzichten bij zijne buren ten achter. En zoo staan wij bij Frankrijk in ooftboomteelt al zeer ten achter. Opnieuw moet ik ook hier weer zeggen, dat we weinig vruchtboomen kweeken, versta mij vooral duidelijk, dat er te weinig zulke boomen worden aangeplant, ruimte is er genoeg, maar de lust en de wil ontbreken, en die weinige boomen die wij nog bezitten, verzorgen we in het algemeen slecht of in het geheel niet.

Men moet weer boos op mij worden, om zoo uit te varen; maar het is zoo hoog tijd dat wij onze eigene belangen beter gaan inzien, dat wij al die voordeelen trekken die onzen grond kan opleveren, dat wij al die gewassen de onze maken die als voor ons bestemd zijn.

En onder die gewassen meen ik dat de ciderappel wel vooraan mag staan. De hooge opbrengst der cider in Frankrijk nog onlangs door den waardigen oud-redacteur Dr. CATTIE in dit blad beschreven, voer ik aan om te doen zien van hoeveel belang de cider voor dat land is.

Vele schrijvers verzamelen tal van gegevens voor hun onderwerp en versterken daarmee de kracht van hun schrift. Zoo had ik ook moeten doen, maar mij is het geluk niet gegeven veel tijd over dit onderwerp te spillen, anders had ik zulks zeker wel gedaan.

Alleen stel ik het tot mijn doel, door middel van dit blad de aandacht op de ciderboomen te vestigen en het denkbeeld te opperen dat deze, voor ons land zoo hoog gewenschte en geschikte cultuur, de aanplanting van ciderappels, met kracht worde aangevat.

Waar ik gelukkig ben geweest onze tafel met iets nieuws te zien pronken, al is het ook nog slechts hier en daar als een klein begin, en men zal wel weten wat ik bedoel, dan koester ik met goede gronden de hoop dat ik ook nu een enkel belangstellend lezer mag aantreffen die mijn woorden in toepassing brengt en voorgaat, wat meer helpt dan praten.

Nog wil ik hier vermelden, dat men voor eenige jaren in Engeland in *Herefordshire* de echte Normandische ciderappels heeft ingevoerd.

De zoogenoemde Normandische ciderappels, welke in die streek gekweekt werden, waren in vergelijking op de tentoonstelllng van appels en peren, te Rouaan in Frankrijk gehouden, toegezonden, waaruit bleek, dat met een enkele uitzondering deze soorten in Normandië niet bekend waren.

De leden der tuinbouwvereeniging te *Hereford* welke op het congres aanwezig waren, deden vervolgens eene keuze uit de beste echte Normandische ciderappels en met medewerking van vele leden van het congres werden acht variëteiten uitgekozen, die het best aan de gestelde eischen voldeden.

Naam der variëteit.	Maand van rijpheid.	Smaak der vruchten.	Hoedanigheid van het sap.	Nuttige bestanddeelen in 1 kilogram vocht.				Karakter van den boom.
				Suiker. ($15^1/_2$gr.)	Alcohol per 100.	Looistof. ($15^1/_2$gr.)	Zuren. ($15^1/_2$gr.)	
Rouge Bruyère.	Nov.	Weinig bitter, uitstekend.	Hoog in kleur, zeer goed van smaak.	1.075 tot 1.080.	10—11.	7.000.	1.000.	Gezond en vruchtbaar, bolvormige groei.
Bramtot.	Nov.	Weinig bitter zoet, uitstekend.	Goed van kleur, geur en smaak.	1.092 tot 1.105.	13—14.	6.000.	1.070.	Gezond, vruchtbaar, snelgroeiend, van sierlijken groei.
Medaille d'or.	Nov.	Bitter, uitstekend.	Goed in kleur en reuk.	1.102.	14—15.	5.509.	1.426.	Groeit oprecht, zeer snel, is vruchtdragend.
Bedan-des-Parts.	Dec.	Bitter, zoet, uitstekend.	Zeer goed in kleur, smaak en geur.	1.084	12.	5.000.	1.070.	Groeit horizontaal, gezond, snelgroeiend en vruchtbaar.
Michelin.	Dec.	Zoet en goed.	Goed van kleur, smaak en reuk.	1.080 tot 1.083.	11—12.	5.509.	1.071.	Een bolvormige boom, gezond, snelgroeiend en vruchtbaar.
Argile Grise.	Nov. en Dec.	Weinig bitter. Zeer goed	Goed van kleur. v. smaak en geur.	1.075 tot 1.080.	10—11.	5.509.	1.071.	Groeit rechtop, snelgroeiend en vruchtbaar.
De Bouteville.	Dec.	Zoet en goed.	Sterk van kleur, zeer geurig en smakelijk.	1.083.	11—12.	6.000.	1.142.	Recht groeiend, gezond en zeer vruchtdragend.
Freguin Audievre.	Dec.	Zoet, bitter, uitstekend.	Hooge kleur, recht smakelijk en riekend.	1.079.	10.5.	5.509.	1.320.	Horizontaal groeiend, snelgroeiend en vruchtbaar.

Deze eischen waren: Dat de vruchten uitstekend van sap zouden zijn en eerst laat in den herfst rijp. Dan ook vooral werd gelet op den bloeitijd, die bij de variëteiten verschillend zijn moest, wat getuigt van de degelijkheid waarmee het plan werd uitgevoerd, en voor alle aanplantingen van ooftboomen, om zeker te zijn van tenminste een gedeelte tegen invloeden van het weer te beschermen, in toepassing gebracht moest worden. Ik zeg u, het is maar niet alleen voldoende een boomgaard aan te leggen van die en die soorten, al zijn het ook de allerbeste, en die u leert slechts ééne variëteit te planten heeft het geheel mis. Zoo is het ook wijzer appelen en peren, pruimen en kersen te kweeken, dan alleen een dier vruchten, want dan is de opbrengst onzeker; men heeft het eene jaar veel en het andere jaar niets.

Zoo werden, om weer op ons onderwerp terug te komen, acht der meest harde, meest snel groeiende en vruchtbaarste variëteiten uitgekozen die beroemd waren in Normandië.

Ik geef hier een copie van het lijstje zooals ik dat bezit, al raad ik aan liever hetzelfde te doen, en daarom vermeldde ik het, dit zal zeker voor eene tuinbouwvereeniging niet te veel zijn.

Ik zeg met opzet niet hoe ik aan dit lijstje kwam, daar het uit een Catalogus genomen is en ik mij wel zal wachten de adressen van buitenlandsche kweekers te noemen, met onze zucht om in het buitenland te bestellen en zoo vreesde ik hollandsche kweekers te benadeelen. Mochten er onder hen zijn die zich deze soorten wil aanschaffen, dan wil ik hen daaraan gaarne helpen.

Tuin- en landbouw zijn de belangen van een ieder, maar de buitenwereld stelt er al zeer weinig belang in en dus zelf hebben wij te zorgen dat het ons goed gaat.

Met warmte beveel ik dan ook den vakmannen aan, mijne woorden in overweging te nemen, maar vooral ook aan de verschillende vereenigingen die de belangen van tuin- en landbouw behartigen.

Werken wij eendrachtig dan is er kans dat er eenmaal een tijd komt, dat de zooveel beteekenende boom van kennis en arbeid, zijne schoone vruchten draagt en die in den schoot van het volk werpt, de meest degelijke philantropische werkkring die men zich denken kan, de eenige aalmoes die armoede lenigt.

MAIDENHAIR.

Saxifraga's.

De *Saxifraga's* spelen zeker eene voorname rol in het aanplanten van rotspartijen; toch zijn vele soorten voor andere doeleinden van het Tuinbouwvak ook geschikt b. v. voor winterperken, potcultuur en binderij.

Het assortiment is echter zeer groot, te groot voor een nietkenner om eene keuze te doen. Ook vindt men vele soorten welke zeer moeilijk of in het geheel niet te onderscheiden zijn, zoodat dikwijls eene soort 3 à 4 namen heeft. Ik zal hier eenige soorten laten volgen, welke of voor rotspartijen uitmunten of voor de bloemisterij aan te wenden zijn.

Saxifraga atro-purpurea, zeer laag blijvend, mosachtig. In den winter door het schoone groen, en in de maand April met kleine roode bloempjes zeer geschikt voor winterperken, mildbloeiend.

S. Andrewsii, fijne groene blaadjes, 8 cM. hoog, witte bloempjes voor winterperken te gebruiken, evenwel moet men dan de bloemknopjes bij tijds verwijderen.

S. Burseriana, kleine, grijs-groene blaadjes, witte bloempjes. Dit is een van de fijnste soorten, doch ook een der moeielijkste in aankweek. Het beste is ze in potjes te houden, en eene zandige aarde, vermengd met kleine steentjes, te geven. Zorgvuldig behandeld, is zij een aardig plantje in potjes.

S. longifolia, zeer eigenaardig door hare groeiwijze; lange, smalle, grijze bladeren, witte bloemen. Een der schoonste *Saxifraga's*, wildgroeiend in de Pyreneeën, waar men ze dikwijls vindt met wortels van 60 à 75 cM. lang, en daardoor bij import zeer moeilijk in aangroei. Heeft men ze goed aangeworteld, dan groeit ze zeer goed op rotspartijen. Ook in potjes gekweekt, vindt zij vele liefhebbers.

S. granulata fl. pl. Voor de binderij zeer goed, dubbel witte bloemen, 15 à 20 cM. lange bloemenstengels. Voor potcultuur ook aan te bevelen; men neemt dan de sterkste bolletjes in den herfst en plant 10 à 15 stuks in 12 cM. groote potten, overwintert deze in eene koude bak en plaatst ze dan in de maand April in eene koude serre; forceeren is echter niet raadzaam, daar de bloemen dan eene geelachtige kleur krijgen.

S. pyramidalis, grijze bladeren, 40 à 45 cM. lange pyramidale bloemstengel, witte bloempjes. In Engeland veel in potten aangekweekt, welke op de markt spoedig verkocht zijn. Zoowel om hare bladeren als om hare bloemen de aankweek waardig.

S. umbrosa punctata, groene bladeren met goudgele vlekken, uitstekend voor winterperken.

S. ceratophylla, donker groene bladeren, voor potcultuur en binderij zeer passend.

S. densa, laagblijvend, donkergroen, witte bloempjes, goed voor winterperken. (mosachtig.)

S. Stanfieldii, groene bladeren, zuiverwitte bloemen. Dit is een der beste om voor potcultuur en binderij te bezigen.

De engelsche bloemisten brengen in de maand Mei vele van deze soort op de markten. De potten worden in den nazomer in eene koude bak gebracht, en komen daar ook in bloei.

S. Geum ovalifolia, groene bladeren, bloemstengel 15 cM., fijne rosa bloempjes, uitstekend voor winterperken, vooral als rand, ook in de binderij veel waard.

S. Mertensiana, donker groene bladeren, rose bloempjes, uitmuntend geschikt voor winterperken.

S. peltata, zeer schoon door hare groote bladeren en rose bloemen, in groote potten eene zeer goede bladplant, op vochtige eenigzins schaduwrijke plaatsjes zeer effectvol.

S. cordata (*Megasea*), groote groene bladeren, roode bloemen zeer vroeg in het voorjaar bloeiend. Voor potcultuur zeer geschikt. De volgende soorten zijn alle zeer goed voor rotspartijen.

S. cuneifolia, *S. rosularis*, *S. aizoon*, *S. Gaudini*, *S. intermedia*, *S. Haworthii*, *S. hypnoïdes* en *S. cochlearis*.

Walthamstow. L. C. BOBBINK.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Amsterdam en Omstreken.

In de vergadering van bovengenoemde Afdeeling, gehouden Dinsdag 30 Aug., werden tot afgevaardigden ter algemeene vergadering, te Arnhem te houden, benoemd de heeren B. A. PLEMPER VAN BALEN en JAC. P. R. GALESLOOT.

Thans werden de verschillende commissiën voor de 3e Nationale Chrysanthemum-tentoonstelling benoemd, en wel:

Regelingscommissie: J. W. BEERLING, J. C. GROENEWEGEN, C. A. TEN HAAF, O. A. G. KAUFMANN, HERM. J. VAN KONKELENBERG, C. KWINT en C. de WAAL.

Commissie voor het Gebouw: C. A. A. DUDOK DE WIT, WALTER KLAPP, B. A. PLEMPER VAN BALEN en J. H. REELING.

Commissie voor Publiciteit: C. A. A. DUDOK DE WIT, WALTER KLAPP, B. A. PLEMPER VAN BALEN en H. GROENEWEGEN.

Commissie voor het geldelijk Beheer: J. J. KRUSEMAN, Penningmeester, IZAÄK BULK, C. A. A. DUDOK DE WIT en JAC. P. R. GALESLOOT.

Secretariaat: IZAÄK BULK, 1e Secretaris, G. J. VAN DEN BERG, 2e Secretaris en H. C. ZWART.

De tentoonstelling zal gehouden worden in de feestlokalen van den huize Stroucken., Marnixstraat bij het Leidscheplein. Deze beslaan een oppervlakte van 2200 M², geven een uitstekend licht, en kunnen door wegneming van de zijdeuren in één geheel herschapen worden, waardoor het overzicht veel fraaier zal worden als het was in het gebouw op het Damrak.

IZAÄK BULK,
Secretaris.

Flora te Zwolle.

Door de vereeniging „Flora" te Zwolle werd op Zondag 4 September l.l., in den tuin der Buitensocieteit aldaar, hare jaarlijksche tentoonstelling van bloemen, gekweekt uit het zaad, dat door haar op 29 April dezes jaars was uitgereikt, gehouden. De jury bestond uit de h.h. mr. H. A. HOOFT, kapt. F. A. LA ROSE, E. HELDER, F. HOEKVELD en W. H. KERKHOVEN. De eerste prijs groot f 6.— werd toegekend aan G. TER STEGE. Er was veel ingezonden en over het algemeen waren de planten met veel zorg gekweekt en behandeld. In het geheel werd aan 54 inzenders f 103 aan prijzen uitgereikt. Aan 6 konden geene prijzen worden toegekend.

De feestelijkheid werd opgeluisterd door een avondconcert gegeven door de muziek der Zwolsche schutterij. De prijzen werden in de pauze, na een toespraak, gehouden door den president den heer J. H. SCHELLEWALD, aan de bekroonden uitgereikt. De inzenders hadden 's morgens tot 12½, en 's avonds na 6 uur vrijen toegang.

Zwolle. B. v. T.

WEEKNIEUWS.

Onderscheidingen op tuinbouwgebied.

Tot correspondeerende leden van den *Verein zur Beförderung des Gartenbaues* te Berlijn zijn benoemd de heeren CHARLES BALTET te Troyes en H. WITTE te Leiden.

Onze Maatschappij heeft het voorrecht den eersten onder hare eereleden, den laatsten onder hare werkzaamste en meest verdienstelijke leden te tellen, en zeker zullen zich al onze medeleden van harte in de hun te beurt gevallen onderscheiding verheugen.

Begonia-Tentoonstelling.

De Begonia-tentoonstelling is naar aller wensch geslaagd, en wordt in de vakbladen uitvoerig besproken. Ook wij ontvingen een uitvoerig bericht van onzen verslaggever, doch kunnen dit, helaas, door de toevallige opeenhooping van officiëele stukken, eerst in de volgende week plaatsen.

Tentoonstelling te Leiden.

Het Bestuur der Afdeeling Leiden en Omstreken zond heden aan de Redactie eene officiëele kennisgeving van zijn voornemen, om in Maart a.s. eene Voorjaars-tentoonstelling van planten, bouquetten enz. te houden. De bijzonderheden daaromtrent vindt men van heden af in onze rubriek Tentoonstellingen opgegeven. Wij juichen het voornemen der Afdeeling van harte toe, en hopen dat het voldoende ondersteuning moge vinden, opdat ook deze tentoonstelling een eereplaats onder hare zusteren moge innemen.

Het is ons bijzonder aangenaam reeds nu op deze plannen te kunnen wijzen, daar het van groot belang voor deze tentoonstelling in het bijzonder, maar ook voor onze Maatschappij in het algemeen is, dat door andere Afdeelingen in het volgend voorjaar geen tentoonstellingen van gelijken omvang en strekking gehouden worden. Want ook hier geldt de spreuk: „Eendracht maakt macht", en het is in het belang der Afdeelingen, elkanders pogingen zooveel mogelijk te steunen, samenwerking te bevorderen en versnippering van krachten te voorkomen.

Trouwens ik twijfel niet, of alle Afdeelingen zullen dit in beginsel geheel eens zijn.

Van andere zijde werd mij een artikel toegezonden, in het Leidsche Dagblad over deze tentoonstelling opgenomen, en dat ik gaarne reeds heden overgenomen zou hebben, als de plaatsruimte mij dit niet ten eenenmale onmogelijk maakte. Ofschoon eenigszins van plaatselijk belang, is de hoofdstrekking toch van zoo algemeenen aard, dat ik mij voorbehoud, daarop later terug te komen. RED.

R. Hinterhuber.

De vermaarde Oostenrijksche plantenkundige RUDOLF HINTERHUBER is te Mondsee, district Salzburg, overleden, in den ouderdom van 95 jaren. Hij had een bewonderenswaardige kennis van de Alpenflora. Zijn zeer volledig herbarium vermaakte hij aan het museum Francisco-Carolinum te Lintz. Een bloem uit de sneeuwstreek der Cordilleras is *Hinterhuberia* genoemd, naar den geleerde, die haar ontdekte. HINTERHUBER heeft verscheidene zeer gewaardeerde werken geschreven.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 28. De ondergeteekende wenschte gaarne te vernemen, of de *Melothia cucumeria*, gekweekt uit zaad in het voorjaar 1892 door de firma GROENEWEGEN EN Co. toegezonden, als nieuw mag beschouwd worden en op hoedanige wijze de vruchten gebruikt moeten worden?

H. Kn.

VRAAG No. 29. Onder de gekweekte aardbeziën komen van tijd tot tijd planten voor, die één of meer bladeren met vier blaadjes, inplaats van drie, bezitten. Gaarne zoude ik zulk eene plant, liefst van een met de wilde bosch-aardbezie overeenkomende gekweekte soort, bezitten, om te trachten daarvan een vierbladig ras te maken. Zou een der leden mij soms zulk eene plant kunnen bezorgen? D. V.

TENTOONSTELLINGEN.

Nijmegen. Tentoonstelling van **bloeiende en niet bloeiende Planten, Siergewassen, Bouquetten, Bloemwerken, Jardinières, afgesneden bloemen, Vruchten, Groenten,** enz., te houden van 4—7 November 1892 door de Afdeeling Nijmegen en Omstreken. Inlichtingen te vragen bij den Secretaris der Afdeeling, den heer C. A. HIEBENDAAL te Wijchen.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Leiden. Voorjaarstentoonstelling van **Planten, Bouquetten, enz.,** te houden door de Afdeeling Leiden en Omstreken in de Stads Gehoorzaal aldaar, van 23—26 Maart 1893.

Programma's, inschrijvingslijsten en verdere inlichtingen te bekomen bij den heer L. VUIJCK, Secretaris, Hooge Rijndijk H 125 bij Leiden.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. D. B. te H. Uw stukken in dank ontvangen.

L. E. G. te H. Beleefden dank voor Uw zending.

G. A. K. te A. Vriendelijken dank voor Uw verslagen, die ik zoodra mogelijk hoop te plaatsen.

L. A. S. In het officiëele gedeelte kan heden geen ruimte voor de boekenlijst worden gevonden, zooals U zien zult.

DE ZAANSTREEK. De Redactie ontving een nummer van dit blad, waarin de onlangs te Wormerveer gehouden tentoonstelling besproken wordt. Het kwam te laat voor dit N°.; zoo mogelijk kom ik er in een volgend N°. op terug.

Prijscouranten.

Handels-Catalogus van Conifeeren, Rhododendrons en Azalea's, Vruchtboomen, Rozen, Vaste Planten, Rotsplanten, Erica's, Varens, Waterplanten, enz. Kweekerij „Tottenham," Dedemsvaart bij Zwolle. Directie: A. M. C. JONGKINDT CONINCK, A. M. C. VAN DER ELST. Najaar 1892.

Telegram-adres: „Tottenham" — Dedemsvaart.

Nachjahr-Catalog 1822. Engros-Preisverzeichniss für Kunst-, Handels- und Landschaftsgärtner von Baumschulartikel und Blumenzwiebeln von C. C. OOLIE, zu Boskoop (Holland). Billige preise.

Inhoud van Sempervirens No. 38, van Vrijdag 16 September 1892.

De Tuinbouw op de Landbouwtentoonstelling; Japansche kweeboom, Cydonia japonica, met een afbeelding; De Chrysanthemum, de volksbloem uit het Oosten. (Vervolg van bladz. 437); Elk zijn smaak!; Tentoonstelling van Zaaigranen; Ingezonden; Nog eens Tectorium; Weeknieuws; Antwoorden op het Vraagbord; Ontvangen Prijs-Couranten; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Nederlandsch Tuinbouwblad.

Complete verwarmingstoestellen met leidingen,

volgens de nieuwste methode, voor

Sèrre's, Bloem- en Plantenkassen, Oranjeriën, enz.

Bekroond met de gouden medaille op de Bloemen-tentoonstelling te Arnhem, 8—11 September 1892.

Geïllustreerde Catalogus op aanvrage gratis.

W. J. STOKVIS, Arnhem. Oude Kraan.

Magazijn van vrijstaande en andere gesmeed ijzeren Ketels, ijzeren en koperen Pijpen, Kranen, Koppelschroeven, enz

---

Bloembollen.

Geïllustreerde prijscourant op franco aanvrage te bekomen.

J. E. C. Vernout,

Zaadhandelaar en Bloemist,
Wijde Geldeloozepad 44, **Haarlem.**

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd. per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	*f* 1.80
	10 „ 1½ „	- 2.10
	10 „ 2 „	- 2.50
	8 „ 3 „	- 2.25
	12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd. per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	*f* 1.30
	12 „ 2 „	- 1.80
	16 „ 2 „	- 2.25
	20 „ 3 „	- 3.75
	25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,	3½ bij 2½ cM. per 500	*f* 7.—
	5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	*f* 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.
1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen
en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11	„ „ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11	„ „ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11	„ „ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16	„ „ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16	„ „ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18	„ „ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22	„ „ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22	„ „ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte·	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

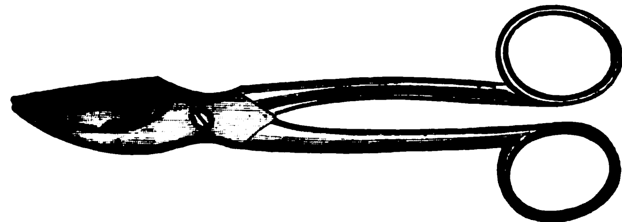
BLASS & GROENEWEGEN,

in TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN enz.

DE BILT bij UTRECHT.

Dames Bloemenschaar,

zeer fijn vernikkeld, niet aan roest onderhevig. Rozen en andere bloemen worden bij het afknippen vastgehouden, zonder de stelen te kwetsen.

Lengte 16 cM. Prijs f 2,35.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN** te Andernach a/d Rijn.
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Knolbegonia's.

STAM- en STRUIKROZEN.
KLIMPLANTEN.
SIERBOOMEN.
LAANBOOMEN.
HEESTERS.
CONIFEEREN.
RHODODENDRON.
AZALEA MOLLIS.
VRUCHTBOOMEN.

Vele artikelen om te forceeren.

Ter bezichtiging mijner Cultures noodig ik belangstellenden uit.

JACs. SMITS, Naarden.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol**, is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Suipsstraat-Amsterdam.

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON**, Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest**, *Dordrecht*.

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).
Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30**.
} Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk, tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

No 40. ZATERDAG 1 OCTOBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 12 October a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

PRAEADVIEZEN
van het Hoofdbestuur op de voorstellen aan de Algemeene Vergadering. *(Zie het vorige nommer van dit blad.)*

Praeadvies op het voorstel der Vruchten- en Groentencommissie sub no. 11 van den beschrijvingsbrief.

Het Hoofdbestuur het nut van dit voorstel ten volle erkennende en der commissie dankbaar voor de bereidverklaring om de uitvoering op zich te nemen kan niet anders dan het voorstel zelve ondersteunen, hoewel het niet alle uitdrukkingen van de memorie van toelichting kan onderschrijven en deze geheel voor rekening en verantwoording van de voorstellende commissie laat.

Praeadvies op het voorstel der Afdeeling Leiden en Omstreken sub no. 12 van den beschrijvingsbrief.

Hoewel het voorstel der Afdeeling Leiden en Omstreken „dat door het Hoofdbestuur in de maand April 1893 van uit „een nader te bepalen plaats eene excursie naar Gent worde „gehouden, ten einde de groote vijfjaarlijksche tentoonstelling „van planten aldaar te bezoeken" niet nader is toegelicht, meent het Hoofdbestuur dat daaruit den wensch blijkt voor de leden der Maatschappij het bezoek aan die tentoonstelling gemakkelijker en gezelliger te maken, zonder bezwaar voor de kas der Maatschappij.

Mocht de Algemeene Vergadering, door aanneming van het voorstel, toonen met dien wensch in te stemmen, dan is het Hoofdbestuur gaarne bereid maatregelen te nemen en schikkingen te treffen voor een gezamenlijk bezoek aan deze regelmatig herhaalde tentoonstelling, die in toenemende mate belangstelling wekt en verdient, en door tusschenkomst der Afdeelingsbesturen de gelegenheid tot deelneming aan dat bezoek open te stellen.

Indien door het Hoofdbestuur de bedoeling van het voorstel juist is begepen, dan wordt tot aanneming daarvan gepraeadviseerd.

Praeadvies op het voorstel der Afdeeling Amsterdam en Omstreken sub no. 13 van den beschrijvingsbrief.

Met ingenomenheid begroet het Hoofdbestuur dit voorstel van de Afdeeling „Amsterdam en Omstreken." Wie zal niet gaarne erkennen dat onder degenen aan wien onze Maatschappij groote verplichtingen heeft, wijlen mr. D. VISSER VAN HAZERSWOUDE eene voorname plaats inneemt.

Wij allen toch hebben hem gekend met zijne persoonlijke toewijding ook voor onze maatschappij, zijn onvermoeide werkkracht, zijne onbekrompen mildheid wanneer het gold de banier van onzen vaderlandschen tuinbouw hoog te houden; waarlijk bij ons, oud-leden dezer Maatschappij, zal de herinnering aan hem niet verloren gaan!

Toch acht het Hoofdbestuur, op het voetspoor der Afdeeling „Amsterdam en Omstreken," het gewenscht vóóral voor hen die na ons komen, in de voorstelde vorm, eene gepaste hulde

aan zijne nagedachtenis te brengen en deze voor de toekomst te bestendigen onder voorbehoud echter dat het Hoofdbestuur vrij blijve in de bestemming aan dezen prijs gegeven en deze ook kan uitloven voor een bepaalde vraag in het programma.

Praeadvies op het voorstel der Afdeeling Arnhem en Omstreken sub No. 14 van den beschrijvingsbrief.

De Afdeeling Arnhem en Omstreken heeft het volgende voorstel ingezonden ter behandeling op de aanstaande algemeene vergadering;

„De afdeeling Arnhem en Omstreken stelt voor, het Hoofdbestuur uit te noodigen onder de subsidiën, jaarlijks aan afdeelingstentoonstellingen te verleenen, eene te bestemmen voor eene inzending van nieuw ingevoerde of zelf gewonnen planten, het plantengeslacht naar keuze van het Hoofdbestuur"

Het behoort zonder eenigen twijfel als eene eerste taak onzer maatschappij te worden beschouwd, het winnen van goede nieuwigheden op elk gebied van den tuinbouw te bevorderen, omdat, wanneer werkelijk zulke nieuwtgheden de vroeger bekende verscheidenheden overtreffen, die door de geheele wereld een goed debiet zullen kunnen vinden, dat zal kunnen strekken onzen nationalen rijkdom te vermeerderen en onzen tuinbouw tot meerderen bloei te brengen.

Evenzeer verdient het invoeren van nieuwigheden op elk gebied van tuinbouw door onze maatschappij te worden aangemoedigd, zoowel ten behoeve van de liefhebberij voor bloemen van onze beste liefhebbers, die in staat moeten worden gesteld zooveel mogelijk alles, wat zij wenschen te bezitten, in onze inlandsche kweekerijen te kunnen verkrijgen, als vooral ook, omdat hoe grooter de voorraad van zulke nieuwigheden in den lande is, des te beter ons vaderland eene eerste plaats op den internationalen markt van den tuinbouw zal kunnen innemen, eene plaats, die onzen tuinbouw volgens de traditie toekomt, en die zoo mogelijk behouden of op nieuw verworven, dient te worden.

Het is met het oog op deze overwegingen, dat de periodieke tentoonstellingen te Amsterdam in verband met de instelling der vaste commissiën werden in het leven geroepen, welke aanvankelijk aan het doel schijnen te beantwoorden.

De vraag moet nu in verband met het voorstel Arnhem worden gesteld, in hoeverre hetzelfde doel naast de bovengemelde instelling mag en kan worden nagestreefd.

Bij de overweging dezer vraag zal men op velerlei bijzonderheden hebben te letten.

Wat den invoer van nieuwe planten betreft, zoo schijnt het, dat de instelling der tentoonstellingen te Amsterdam aan het oogmerk voldoet en is het de vraag of men bij het uitloven van prijzen in afdeelingen voor nieuw ingevoerde planten het oogmerk zal bereiken. Het komt het Hoofdbestuur voor, dat er bij de firma's of personen, die nieuwe planten invoeren, meer neiging zal bestaan, die te Amsterdam te brengen, omdat op die tentoonstellingen in het buitenland geregeld de aandacht wordt gevestigd en ook daar een bezoek van en bezichtiging door belanghebbenden meer is verzekerd.

Het bijeenbrengen van nieuw ingevoerde planten uit een bepaald geslacht heeft ook zijne eigenaardige bezwaren en het is zelfs de vraag of het bevorderen van concurrentie op dit gebied voor de Maatschappij wenschelijk is. Wanneer het beantwoorden eener dergelijke vraag van ingevoerde nieuwigheden van een bepaald geslacht ruim opgevat wordt en wanneer men daarbij de nieuwste nieuwigheden wenscht ten toon te stellen, is dergelijke inzending eene zeer kostbare onderneming, waarbij veel geld verspild kan worden. Men is dan toch verplicht al de pas in het buitenland aangeboden nieuwe verscheidenheden tegen hoogen prijs aan te schaffen, zonder dat men weet of ze het geld waard zijn. Iets dergelijks moet door verschillende firma's geschieden, en elk van deze zal veel teleurstelling en geldverlies ondervinden.

Vat men de zaak minder ruim op en stelt men zich tevreden met nieuwigheden van eenige jaren oud, dan heeft de zaak niets te beteekenen, omdat die nieuwigheden toch wel reeds zullen zijn ingevoerd.

Voor het leeren kennen van nieuw ingevoerde planten schijnen de tentoonstellingen te Amsterdam geheel aan het doel te beantwoorden, daar toch kunnen achtereenvolgens alle in den handel komende nieuwigheden de revue passeeren. Ze worden tentoongesteld in elk geslacht door die firma's, die eene specialiteit maken van dat geslacht en die dus ook zonder prijsuitlovingen verplicht zijn zich die nieuwigheden aan te schaffen. Door verdeeling van arbeid komt de ondervinding, door den een opgedaan, den ander ten goede, en er kunnen onvruchtbare uitgaven voor het aanschaffen van ondergeschikte buitenlandsche nieuwigheden worden bespaard.

Het Hoofdbestuur is dus van meening, dat op de aangevoerde gronden de aanneming van dit gedeelte van het voorstel Arnhem en Omstreken niet is aan te raden.

Wat de nieuw gewonnen planten betreft, zoo is het standpunt eenigszins anders. In het algemeen kunnen ook hier door het tentoonstellen te Amsterdam, gelijk de ondervinding leert, de gewenschte uitkomsten worden verkregen, en in den ruimen zin zooals Arnhem voorstelt, meent het Hoofdbestuur dat ook hier eene aanneming van het voorstel Arnhem overbodig is. Het aanwijzen van het Hoofdbestuur van een bepaald geslacht, waaruit de nieuwigheden moeten worden ingezonden, zou geruimen tijd te voren, zelfs in sommige gevallen meerdere jaren te voren moeten geschieden, daar anders de uitkomst der prijsuitloving soms allicht zou kunnen worden vastgesteld op het oogenblik dat de uitloving plaats had. Zulke prijsuitlovingen voor nieuwigheden in een bepaald geslacht kunnen gerekend worden te huis te behooren in de programma's van speciale tentoonstellingen van zulke geslachten en niets belet ze daarin op te nemen, wanneer de omstandigheden er gunstig voor zijn; maar dergelijke uitlovingen liggen buiten den kring van de bedoeling van het Arnhemsche voorstel.

De bedoeling van dit voorstel is om in de verschillende afdeelingen bij gelegenheid der gewone gemengde tentoonstellingen de prijsuitloving te doen plaats hebben. Nu kan, wanneer men afziet van het denkbeeld van het tentoonstellen van nieuw ingevoerde planten of van het beloonen van nieuwigheden uit een bepaald te voren aangewezen geslacht, een dergelijke vraag een nuttig doel doen bereiken. Het Hoofdbestuur meent daaromtrent het volgende denkbeeld aan de band te mogen geven:

De afdeelingen, die zulks verlangen, zouden eene bijdrage van het Hoofdbestuur kunnen verkrijgen voor tentoongestelde en bekroonde nieuw gewonnen planten bij gelegenheid, dat zij toch eene tentoonstelling houden.

Volgens het oordeel van het Hoofdbestuur zou echter in zulke gevallen de inzending der nieuwigheden moeten worden beperkt liefst tot den kring der afdeeling of zoo daartegen bezwaren bestaan tot de leden der afdeeling. Men zou zelfs in sommige gevallen om een bepaald doel te bereiken bij de inzending de kweekers van beroep kunnen uitsluiten. Het doel der uitloving zou moeten zijn om het winnen der nieuwigheden binnen den bepaalden kring eener afdeeling aan te moedigen; vooral bij de liefhebbers en hunne tuinbazen. In liefhebberstuinen kan aan het winnen van nieuwigheden veel meer tijd en werkkracht worden besteed dan dit in de meeste handelsinrichtingen mogelijk is, en, evenals zulks veelal in het buitenland plaats heeft, zouden dan de edities van de goede nieuwigheden, door particulieren verkregen, aan handelsfirma's in ruil of tegen betaling kunnen worden afgestaan om door dezen in den handel gebracht te worden. Dergelijke transacties komen den tuinbouw als natio nale nijverheid zeer ten goede en maken zijne positie tegenover het buitenland sterker. Kunnen de afdeelingen tot zulk doel met hunne lokale tentoonstellingen bijdragen, dan is dit zeer wenschelijk en dan is het der afdeelingen plicht in de eerste plaats dat streven binnen den kring der eigen afdeeling te bevorderen.

Het Hoofdbestuur is echter van meening, dat, om dit doel te bereiken, het niet noodig zal zijn, eene bijzondere subsidie ten behoeve daarvan op de begrooting uit te trekken. De gewone bijdrage, die in den regel door het Hoofdbestuur aan de afdeelingstentoonstellingen wordt uitgereikt, zou uitdrukkelijk voor dit doel kunnen worden beschikbaar gesteld, daar, waar men zulks wenschelijk acht.

Mocht men daartoe willen overgaan, dan is een hoofdzaak

dat men zich er voor wachte, ondergeschikte nieuwigheden afzonderlijk te bekronen. Men bekrone niet het beste onder een aantal middelmatigheden; maar alleen werkelijke verbeteringen, hetgeen niet buitensluit, dat aan pogingen om in een geslacht verbeteringen te brengen, ook al hebben die nog niet aan het doel voldaan, globaal eene onderscheiding zou kunnen worden gegeven in den vorm van eenen aanmoedigingsprijs in geld of op andere wijze.

Het Hoofdbestuur wenscht dus ten slotte voor te stellen de hier medegedeelde beschouwingen aan de Besturen der afdeelingen in overweging te geven en het voorstel van de afdeeling Arnhem en omstreken niet aan te nemen.

Praeadvies op de voorstellen der Afdeelingen Leiden en omstreken en 's Gravenhage en omstreken sub No. 15 en 16 van den beschrijvingsbrief.

Het Hoofdbestuur stelt de heusche en welwillenden vorm van de voorstellen der beide afdeelingen vooral uit de toelichting van Leiden blijkende op den hoogsten prijs.

Het nut van internationale tentoonstellingen wordt door het Hoofdbestuur ten volle erkent en deze hoogstbelangrijke aangelegenheid wordt schier in elk harer vergaderingen besproken.

Getuige daarvan het door haar ten verleden jare gedane voorstel om een fonds te stichten waaruit de onvermijdelijke groote onkosten van eene dergelijke onderneming kunnen bestreden worden. Dat voorstel werd aangenomen en het fonds bestaat en bedraagt thans f 500. — Bij de begrooting van 1893 werden verder voorstellen in denzelfden geest gedaan alsmede bij het vaststellen van de rekening over 1891. —

Dat men voorstelt de eerstvolgende internationale tentoonstelling te Rotterdam te doen houden wordt door het Hoofdbestuur lang niet onaannemelijk bevonden en door de leden uit Rotterdam daarin zitting hebbende met dankbaarheid en waardeering begroet. Tot hun innig leedwezen moesten zij echter verklaren dat in de gemeente hunner inwoning geen lokaal bestaat zelfs in verre geschikt voor deze zaak zoodat een gebouw daarvoor zoude moeten opgetrokken worden, hetgeen de zaak door de daarvoor veroorzaakte enorme kosten vrij wel onmogelijk maakt. Zelfs is het lokaal waar de afdeelings tentoonstellingen worden gehouden daarvoor eigenlijk reeds te bekrompen.

Het Hoofdbestuur wil gaarne voortgaan te onderzoeken waar eene goede gelegenheid voor eene groote internationale tentoonstelling bestaat en zal aan uwe vergadering zoodra het tentoonstellingsfonds groot genoeg is om ten deele in de kosten te voorzien U voorstellen daaromtrent doen maar moet Uwe vergadering ontraden besluiten te nemen, die bindend zijn wat jaaraanwijzing aangaat.

De afdeelingen 's Gravenhage en Leiden zijn volkomen homogeen met het Hoofdbestuur, want ons aller wensch is, dat zoo spoedig mogelijk eene internationale tentoonstelling door de Maatschappij worde uitgeschreven en daarom binde men de handen niet, maar vertrouwe dat het Hoofdbestuur zoodra immer mogelijk zelfstandig ten dezen zal optreden. —

Aanneming van de voorstellen moet het Hoofdbestuur dus ontraden.

Praeadvies op het voorstel der afdeeling Dordrecht en omstreken sub No. 17 van den beschrijvingsbrief.

Met belangstelling nam het Hoofdbestuur kennis van het voorstel „Dordrecht en omstreken," de daarbij gevoegde Memorie van toelichting alsmede het overlegd rapport. — Dit vrij uitvoerig stuk eindigt met de volgende conclusie:

„men eische dus verkoop per gewicht voor *aardappelen,* en „late, onzes inziens, den verkoop per gewicht of maat van „andere artikelen aan den handel vrij. Deze heeft zich te richten naar de afnemers, hoe die zulks verlangen, en zouden „wettelijke bepalingen, in strijd met den wensch der Engel„sche Kooplieden, onzen handel kunnen benadeelen."

De beschouwing dat den verkoop per gewicht of maat aan den handel vrijgelaten moet worden en deze zich heeft te richten naar de afnemers hoe die zulks verlangen, komt het Hoofdbestuur voor, volkomen juist te zijn. Zelfs is het de meening toegedaan dat — ondanks al het aangevoerde in memorie en rapport — ook de aardappelhandel hierop geen uitzondering mag maken daar iedere wettelijke bepaling belemmerend werken zou.

De handel moet vrij zijn! dit is een oude leus en terecht; de Regeering zou vermoedelijk niet bereid gevonden worden — door wettelijke bepalingen in het leven te roepen — die vrijheid aan te randen.

Dat de afnemers, het publiek, hunne eischen stellen en de verkoop van aardappelen bij gewicht verplichtend maken, aannemende dat de verkoop met de maat tot misbruiken aanleiding geeft. — Trouwens in vele groote steden van ons land heeft de verkoop van aardappelen in het klein bij gewicht plaats; wanneer de afnemer eischt dat hem geleverd wordt zeventig kilo aardappelen in plaats van een hectolieter en de prijs hiernaar geregeld wordt, zal eerlang ook de groothandel uitsluitend bij gewicht verkoopen, hoewel men dan evenmin geheel voor bedrog gevrijwaard is, daar niet al te schoone aardappelen met de klei gewogen worden.

Men late dit echter over aan particulier initiatief en trachte geen wettelijke bepalingen te erlangen die niet anders dan hoogst-nadeelig op onzen handel kunnen terugwerken.

Op grond van deze overweging heeft het Hoofdbestuur gemeend de aanneming van dit voorstel te moeten ontraden.

Praeadvies op het voorstel der Afdeeling Arnhem sub No. 18 van den beschrijvingsbrief.

Het voorstel der Afdeeling Arnhem heeft tot strekking het aanmoedigen tot inzending op de vergaderingen der vaste commissiën, of althans het beloonen van dengene die het belangrijkst inzond. Daarentegen wordt eene Afdeeling bij het houden eener tentoonstelling, zoo het getal van drie is overschreden, teleurgesteld en moet de zoo zeer gewaardeerde steun van de Maatschappij missen.

Thans nu de Maatschappij 21 Afdeelingen telt heeft de ondervinding bewezen, dat het Hoofdbestuur meermalen eene subsidie moest weigeren, hoeveel te meer zou dit het geval zijn bij uitbreiding van het getal Afdeelingen, wanneer zeer zeker de post van f 200 met f 100 of meer zou moeten worden verhoogd. Ook de lust die er thans bestaat tot het houden van Afdeelings-tentoonstellingen, waartoe het welslagen van eenige die dezen zomer werden gehouden, zeer zeker het hare bijdraagt, maakt het wenschelijk de post voor subsidiën te behouden of zelfs te verhoogen.

Wat ook bevorderlijk kan zijn tot het welslagen en vermeerderen der inzendingen op de vergaderingen der vaste commissiën, meent het Hoofdbestuur toch dit middel niet te mogen toepassen, zich voorbehoudend te gelegener tijd door dergelijke eerbewijzen dit nog te ondersteunen, ofschoon het zich overtuigd houdt dat de certificaten op zich zelf voldoende zijn en vooral voor handeldrijvende kweekers van veel belang, ontraadt het mitsdien de aanneming van het aanhangige voorstel.

Praeadvies op het voorstel der Afdeeling Amsterdam en Omstreken sub No. 19 van den beschrijvingsbrief.

Bij den eersten oogopslag schijnt er in het voorstel der Afdeeling Amsterdam en Omstreken wel wat goeds te liggen en zou men geneigd zijn het aan te bevelen. Immers het kan wellicht niet geheel en al van belang onbloot zijn kennis te nemen in het belang der leden van wat er op het gebied van den Tuinbouw door andere Maatschappijen van Land- en Tuinbouw geschiedt. Houden wij echter in het oog, dat in ons land — en dat zal toch wel in de eerste plaats bedoeld zijn — onze Maatschappij de grootste is, die zich uitsluitend op het gebied van Tuinbouw beweegt, dan mag er in het algemeen gezegd worden, dat het meer in het belang is der andere, dat hetgene zij doen bekend wordt bij de grootere dan omgekeerd.

Eene andere vraag is, ligt het niet op den weg der Red. van het Nederlandsch Tuinbouwblad te zorgen, dat van harentwege de leden op de hoogte worden gebracht van wat er elders geschiedt? En zou het wel verstandig zijn uit hare hand te nemen wat er rechtens in behoort?

En veronderstellen wij, dat het Hoofdbestuur twee personen aanstelt in den zin van het voorstel boven bedoeld, dan is

de vraag, keurt daardoor de Maatschappij goed alles wat deze twee personen, met dergelijke officiëele opdrachten over soortgelijke tentoonstellingen zeggen zullen.

Stempelt men aldus die verslagen niet als officiëel.

En in welk geharrewar kan het Hoofdbestuur niet komen, indien deze twee officiëele verslaggevers naar hunne eigen meening afbreken, wat volgens de meening van anderen, niet officiëele deskundigen, goedkeuring verdient.

En sleept het voorstel niet onkosten met zich voor reis- en verblijfkosten en honorarium voor soortgelijke deskundigen?

Het Hoofdbestuur meent op grond van bovenstaande overwegingen, die wellicht met nog andere kunnen worden vermeerderd, dat het niet geraden is dit voorstel van de Afdeeling Amsterdam en Omstreken, hoe schoon het misschien schijnen moge, aan te nemen.

Praeadvies op het voorstel der Afdeeling 's Gravenhage en omstreken sub No. 20 van den beschrijvingsbrief.

Het Hoofdbestuur gevoelt veel sympathie voor het denkbeeld der Afdeeling 's Gravenhage en omstreken om eene reclameplaat te doen vervaardigen, die voor alle tentoonstellingen der Maatschappij en hare afdeelingen kan dienen.

Alvorens echter gebruik te kunnen maken van eene eventueel te verstrekken machtiging om uitvoering te geven aan dit denkbeeld, zal het noodig zijn dat het Hoofdbestuur pogingen aanwendt om een ontwerp te bekomen, dat voldoet aan de verschillende eischen, die aan zoodanige reclameplaat mogen worden gesteld, en toch de finantieele krachten der Tentoonstellingscommissien niet buitengewoon zullen beproeven; mocht het Hoofdbestuur hierin slagen, dan zal behooren onderzocht te worden welke Afdeelingen van de uniforme reclameplaat gebruik zullen maken, omdat het niet wenschelijk voorkomt dat gebruik op eene of andere wijze verplichtend te stellen.

Het Hoofdbestuur praeadviseert dus tot aanneming van het voorstel, met dien verstande dat aan het Hoofdbestuur zal worden opgedragen de mogelijkheid der uitvoering uit materieel en finantieel oogpunt te overwegen, te onderzoeken welke Afdeelingen zich willen verbinden van een eventueel aantenemen model gebruik te maken en aan de volgende Algemeene Vergadering een bepaald voorstel daaromtrent te doen.

Praeadvies op het voorstel der Afdeeling Amsterdam en omstreken sub No. 21 van den beschrijvingsbrief.

Afwachtende de nadere toelichting van dit beschrijvingspunt door den afgevaardigde van Amsterdam merkt het hoofdbestuur op dat het reeds meermalen vertoogen ten deze tot de Regeering heeft gericht en dat steeds toezegging is ontvangen dat met spoed zal gehandeld worden. Het niet dadelijk doen doorgaan is meestal te wijten aan onvoldoende bescheiden, bij de toezending gevoegd, zoo voor invoer als uitvoer. Ook de nadere door de afdeeling Amsterdam aan het Hoofdbestuur verstrekte inlichtingen geven echter geen grond opnieuw ten dezen rekwesten aan de regeering te zenden. Deze zullen zeker niet zooveel helpen als goede zorgen van verzenders voor de volkomen nakoming van de gegeven regerings voorschriften bij in en uitklaringen.

Praeadvies op het voorstel der Afdeeling Gooi- en Eemland sub No. 22 van den beschrijvingsbrief.

Met het voorstel der Afdeeling Gooi- en Eemland om het daarheen te leiden, dat voortaan in iedere Afdeeling der Maatschappij telken jare minstens twee voordrachten door den tuinbouw wandelleeraar worden gehouden kan het Hoofdbestuur zich vrij wel vereenigen.

Bij de tegenwoordige regeling van de lessen van dien leeraar is echter als stelsel aangenomen, dat gedurende drie jaren telkens in 7 van de 21 Afdeelingen een volledigen cursus zou worden gehouden, zoodat aan het einde van dit jaar de lessen in 14 afdeelingen gegeven zullen zijn.

In het vorig jaar werden cursussen gegeven in de Afdeelingen Groningen, Boskoop, Gooiland, Nijmegen, Nijkerk—Putten, Wageningen en Alkmaar.

In dit jaar in de Afdeelingen Apeldoorn, Dordrecht, Enkhuizen, Velp, Zeist, Zutphen en Zwolle.

Het Hoofdbestuur meent nu, dat de 7 Afdeelingen die thans aan de beurt komen, zijnde Amsterdam, Arnhem, 's Gravenhage, Haarlem, Leiden, Rotterdam en Utrecht eveneens een volledige cursus toekomt, waarom het adviseert voor het aanstaande jaar het thans aangenomen stelsel nog te blijven volgen. Na afloop van het derde curcusjaar kan dan onder goedkeuring der Regeering eene nieuwe regeling worden aangenomen en is het Hoofdbestuur als dan bereid zoo mogelijk aan den wensch der Afdeeling Gooi- en Eemland tegemoet te komen.

Boekerij.

Boeken, ingekomen sedert 11 Juni 1892.

KORTHALS (P. W.) Observationes de Naucleis indicus, B. C. GEORGE 1839.
„ Over het geslacht Tupeia (z. j. t.)
WTTEWAAL (J.) Iets over het ontstaan, de groei en de vormverandering van den stengel, Leiden 1837 (zonder titelblad).
BELLIJNCK (A.) Les plantes carnivores, 1875
COHN (Prof. F.) Ueber Bacteriën.
COSTER (DR. D. J.) De zoogenaamde Atsjinnooten (Gids v. h. Plantenrijk, 1874).
„ Sur la metamorphose des plantes (Bulletin de Congres internationale de Bot. et d'Hort.). Amsterdam 1865.
„ Onder de jongeren.
„ Bouw van de plantaardige en dierlijke grondstoffen. Amsterdam 1860.
„ Inleiding tot de kennis van de plantaardige en dierlijke grondstoffen, 1890, Amsterdam.
„ Dissertatio medica inaug. de plantarum etc. Amsterdam 1851.
„ Boomen en Bosschen, Leiden (Algem. Bibliotheek).
„ Reden tot herinnering aan het 10jarig bestaan der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, 1883.
„ De plantkunde geschetst, met fig. Amsterdam 1864.
„ (naar SCHLEIDEN). De plant en haar leven, populair beschreven, 2e druk, 1873.
„ De Amsterdamsche keurmeesters en de Amerikaansche gedroogde appelen. Amsterdam, z. j.
„ (BURGERDIJK en WINKLER) Schoolatlas v. Nat. geschiedenis, 1866. 2e uitgave z. j. 3e „ 1874. 4e „ 1880.
N. N. Anatomia phisognomia simpliciam. Nurb. 1647.
SNEEVOOGT (VOORHELM). Icones plantarum rarrorum etc. 1793.
WITTE (H.) Flora. Groningen 1868.
„ Voorjaarsgroen en najaarsbruin.
„ Het driekleurig viooltje (Novelle), 1875.
„ 't Groote en 't kleine, praatjes over planten, 1867.
OUDEMANS (C. A. J. A.) De Champignons. (Amsterdam, vanwege de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, no. 36 en 37. December 1863).
„ Rede ter opening van de nieuwe Leercursus bij de Universiteit. Amsterdam 1878.
„ Revisio pyrenomycetum in regno Batavorum, 1884.
„ Vrucht en zaad des Kamferbooms v. Sumatra.
MIQUEL (F. A. W.) Over het Sargasso of Zeekroos. Rotterdam 1837.
„ De Cinchonae speciebus quibus dan. etc. 1869.
VRIESË (W. H.) Voorloopige mededeeling omtrent een bloeiende Agave americana in den kruidtuin der Leidsche Hoogeschool, 1e stukje. Leiden 1847.
„ Over de bloeiende Agave americana in den kruidtuin der Leidsche Hoogeschool, 2e stukje.
„ Kruidtuinen en Herbariën in betrekking tot onderwijs en wetenschap. Een woord bij de opening van de Botanische Cursus aan de Leidsche Hoogeschool in 1849. Leiden 1849.
„ Protrepticus ad. Commilitiones athenei illustris amstelodamensis alumnos quo Scolas botanicas die vauce idem Octobres 1841, publice instauravit. Amstelodami 1841.
„ De medicijnhof, 1852.
„ De Kinaboom uit Z.-Amerika overgebracht naar Java.
LEEUWENHOEK. Ontleding en ontdekking van levende dieren enz., 1686.
ALPINUS. Hist. Aegypti naturalis, pars sec. 1735.
DEWALD (G. A. S.) Handleiding der natuurlijke geschiedenis.
OSTON (GEORG). Mijn vriend KIPS, eene botanische wandeling.
C. A. FREDERIC. Inleiding tot de kruidkunde. Gent 1856.
KRELAGE (J. H.) Notices sur queques espèces et variétés de Lis. Haarlem, 1874.
„ Catalogus van boekwerken, platen, teekeningen uitslui-

tend of gedeeltelijk handelende over de Lelies, uit de boekverzameling van J. H. KRELAGE te Haarlem.
DUMENIL. Leer der herkenningsmiddelen voor planten-ontleding. Rotterdam 1835.
MORITZ WILLKOMM. Atlas v. d. Plantkunde.
ANKUM (A. H. v.) Scheikundig onderzoek omtrent de aetherolie enz. van de wortel der Cicuta verosa, 1868.
VLAANDEREN. Over de tabak, bijzonder over zijn onbewerkte bestanddeelen.
ADRIANUS (A.) Spec. Chem. de Gutta-percha et Caoutchouc, 1858.
LEENDERTS (J. M.) Resp. ad quart. botanicum etc., 1835.
v. D(ALE). De grove den, pijnboom. Pinus sylvestris, 1854.
KLOETE NORTIER. Catechismus der plantkunde, 3e druk, 1880.
MAAS. Over het hooge belang van de kennis der natuur voor elken mensch. Schiedam 1850.
GEERTR. CARELSEN. (A. G. DE LEEUW). Natuurfantasiën.
„ „ In 't vrije veld. Brieven van een landmeisje.
KRAAKMAN (J. P.) Dessert. Texocol. med. quedam. de narcotices. Accmaria 1845:
CAP (M. J.) Oratio de bot. cum. ceteris philo naturl. part. in primus etc., 1842.
BLIJHAM (G.) Schetsen van in Nederland voorkomende vergiftige planten, 1880.
VAN EDE (F. W. E.) Onkruid, bot. wandelingen, 1886.
v. HALL (H. C.) Eerste beginselen der Plantkunde, 1836.
PALLES (P. S.) Natuurlijke Historie der Plantdieren, 2 dln., 1798.
SWERZIUS (EM.) Florielegii in qua agitur de preciperis plim. Francofortii 1612.
SWEERTIUS (EM.) Florigum, amplissimum et selectissimum, 1641.
G. VROLIJK. Merkwaardige verschijnselen bij den groei van een Lonicera periclyminum.
H. BOS. Leerboek der Plantkunde, 1892
MERBEL & SPACH. Notes pour servir à l'histoire de l'embryoginie végétale. (Extr. de comtes rendue des seances de l' academie des sciences, 1849.
MARTIUS (DR. C. F. P.) Beitrag zur Natur u literär. Geschichte der Agaveën. Munchen 1855.
KUNTH (K. S.) Handleiding der Botanie, 2 dln., 1836.
SPAE. Memoire sur les espèces du genre Lis. (Extr. de Tome XIX des mem. couronnées et mem. des savants étrangers. Gand 1847.
„ Noticie sur le Lilium pendulum.
„ Notice sur l'Heleborus intermedius, Gent.
„ „ sur deux variétés du Crataegus oxyacantha.
„ „ sur le Spiraea decumbens. (Koch).
„ Wisteria Brachybotris (Zucc et Sieb.)
„ Gladiolus floribundus (JAEG.) var. Cocheniana (allen deze zijn uittreksels uit tijdschriften).
WITTMACK (L.) Zur Geschichte der Begoniën. (Overdruk uit Bulletin du Congres intern. de Botanique et d'Horticulture à St. Petersburg 1884.
KOOL (J. A.) Onderzoek van de Penghawar Jambie. Amsterdam, ELLERMAN, 1839.
DECAISNE en THUNET. Recherches s. l. Antherides et les spores de quelgues fucus.
PFUHL. Thierpflanzen u Pflanzenthiere, 1881.
POTONIE (H.) Das scalet der Pflanzen, 1882.
ROEMER (F.) Uber die alteste Formen des organischen Lebens auf die Erde, 1869.
VROLIJK (G.) Waarnemingen eener zonderlinge wisseling van bladvorm bij een Aristolochia sipho.
JONGKUHN & DE VRIESE. Over C. BLUMENS botanische bepaling van de Sambinouboom van Sumatra.
LEVEILLÉ. Recherches sur la maladie des vignes.
HALVERHOUT. De rheumatiekplant (Salvia anthiruhmatica).
DE VRIESE. Bericht over proefnemingen aangaande het overbrengen van levende planten uit overzeesche landen naar Europa, inzonderheid uit Indië naar Nederland.
GÖPPERT. Ueber die Riesen des pflanzenreiches.

MIQUEL. Flora van Nederlandsch-Indiën, 3 dln., in 5 banden.
TRAPPEN (v. D.) Bijdrage tot de kennis van Neerland's Flora, 1852.
DOZY & MOLKENBOER. Bijdrage tot de Flora Cryptogamica van Nederland. LUCHTMANS te Leiden, 1844; (afzonderlijke overdruk uit het tijdschrift voor Nat. gesch. Phisiol. XI deel, 2e stuk in 1845, 3e stuk 1846 te Leiden bij DE BREUK.
BORCH (R. B. v. D.) Emuratio plantarum Zeelandiae Belgiae indigenarum. tertia.
Plantae cellularis, Class. II. Lichenes.
(Plantae vascularis) suppl. primae.
(Vol. VIII p. 1—55) et alterius (Cl. Vol. X p. 245—265).
Plantae cellularis, Class Musci.
v. HOVEN. (T. J. J.) Flora van 's Hertogenbosch. Heusden. 1848.
HOFFMANN. (Dr. J.) Bijdrage tot de geschiedenis, verspreiding en kultuur der pioenen in China en Japan, uit oorspronkelijke bronnen. (Z. j. en pl. v. uitz.).
VRIESE. *Plantae Preissianae* sive enumeratio plantarum, quas in Australaria occidentali et meridionali annis 1838—1841 collegit Lud. Preiss. Ph. Dr. partem a se ipro determi nates, dercuptas, illustratas. Vol I Tare 1, 2. Hamb. 1844.
C. L. BLUME. Naamlijst van Oost-Indische en bepaaldelijke Javaansche gewassen, welke ten behoeve van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering van den Tuinbouw aangekweekt worden, benevens eenige aanteekeningen, nopens het nut der invoering van vreemde gewassen en de laatste pogingen om daardoor de Tuinbouw in Nederland op te beuren (Overdruk uit het jaarboek v. de Maatsch. t. B. v. d. Tuinb. 1844.
DORY en MOLKENBOER. *Muscorum frondosum* novae. species en Archipelago, indico et japonica. Leyd. Bat. 1844. (Hierbij afzonderlijk een beoordeeling door Dr. BOURSSE WILS 1845.)
N. N. Catalogus. Herbarii á usum. Societates.
(Waarschijnlijk BOURSSE WILS.) „Vereeniging voor de Nederlandsche Flora" ab anno 1845 ad annuum 1846. Collate. 3 exemplaren. *Een met aanteekeningen voor de provincie Utrecht. Een met aanteekeningen voor de provincie Zeeland, 5e district, Juni* 1845 *en een met anderen.*

MIQUEL. Journal de Botanique Neerlandaise. 4e aflevering 1861—62.
N. N. Lijkreden, uitgesproken op het graf van Jhr. KAREL COGELS. Antwerpen 1865.
OUDEMANS. Rede ter herdenking van den sterfdag van CARL LINNAEUS. 1878.
„ Openingsplechtigheid van de tentoonstelling van Linnaeana.
„ Linnaeana in Nederland aanwezig, tentoongesteld in Nat. Art. Mag. 1878.

N. N. Beschrijvende lijst der soorten en variëteiten van het geslacht Ilex of Hulst. Leiden 1878.
„ Naamlijst der ooftgewassen, geplant in den proeftuin van de Pomologische Vereeniging te Boskoop. Rotterdam 1878.
QUARLES VAN UFFORD. Orchideeën. Pleione (Dav. Don). Apeldoorn 1890.
„ „ Volle zon. „ 1890.
„ Handleiding tot het kweeken van Orchideeën in den vollen grond. 1891, Apeldoorn.

COSTER en anderen. Voordrachten gehouden in de Afdeelingen der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. 1877. Amsterdam.
„ De Gids door het plantenrijk. 1871—74.
„ Tijdschrift voor Landbouw en Kruidkunde. 1865—70. (Incompleet).
„ Extrait de l'anmuaire de la société royale p. l'encouragement, de l'horticulture. 1844.
„ Jaarboek van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot aanmoediging van den Tuinbouw. 1845—54. (Van 54—57 gestaakt). 1858, 1863 en 64. Compleete serie.

„ Bulletin de la Société d'horticulture d'Orleans et du Soiret. Nouvelle-serie. Orleans 1878—80. Tom 5. (Ontbreekt nos. 1, 2 en 3). Tom. 6. (Ontbreekt 1, 2, 3, 4, 7, 10 en 11.) Tom 7. Alleen afl 1.
„ Magazijn van landbouw, plantkunde en kruidkunde, jaarg. 1848—50—69—79.
„ De Tuinbouw-illustratie. Driemaandelijks tijdschrift. Afl. 1—4. 1887—74.
V. D. LINDEN VAN SNELREWAARD. Over tuinaanleg.
Sempervirens, alle jaargangen.
Verslag der plechtigheid ter eere van J. J. DE BEUKER. Antwerpen 1865.
Handelingen der Vaste Commissien der Nederl. Maatsch. v. Tuinb. en Plantk.
Verslag van de Algemeene Vergadering der Konink. Nederl. Maatschappij tot Bevordering van den Tuinbouw. 1867.
(Besluit tot opheffing.)
JENSSEN (CHR.) Unsere Feldsämereien. (Overdruk).
WILLEBOIS. (Jhr. v. D. DOES DE) Rapport betreffende het vraagstuk van het kunstmatig drogen van veldvruchten in Engeland.
ENKLAAR. Grondverbeteringsmiddelen enz. 1858.
FEENSTRA. Landbouw, granen, behakte gewassen, enz. 1855.
Houtteelt. Uit de volksbibliotheek. 1859.
JONKER. (H.) Opgaaf van een middel tot uitroeiing van het onkruid Unjer of Heermoes.
TUTEIN NOLTHENIUS. Handleiding tot het aanleggen en behandelen van grove dennen bosschen. Arnhem 1891.
Tijdschrift van de Nederl. Heidemaatschappij.

RENOMARIS (J. G.) De heer P. HARTING en de rijstenbrijberg van Luilekkerland. 1876.
Hoe de keuring van voedingsmiddelen te Amsterdam is ingericht. 1887.
v. D. BURGS. (E. A.) Opmerkingen naar aanleiding van critiek over de Nederlandsche Pharmacopae. 1890.
Een feest op het Fredriksplein. 1877.
Catalogus der bibliotheek der Rijkslandbouwschool te Wageningen. 1891.
Programma en catalogus der tentoonstelling van Voedingsmiddelen. 1e en 2e druk. 1887.
Exposition Intern : d'horticulture et de produict du regne végétal. 1877.
OUDEMANS. Dr. C. A. J. A. Overdrukken uit verschillende werken.

I.

De ontwikkeling onzer kennis aangaande de Flora van Nederland uit de bronnen geschetst en kritisch toegelicht. (Ned. kruidk. Archief II.)

II.

Idem REMBERT DODOENS (REMBERTUS DODONAEUS.)
„ vervolg. (Ned. kruidk. Archief III).
„ HEINRICH en SIMON PARELLI. Vervolg van deel III p. 75. (Ned. kruidk. Archief).
Revision der Champignons trouvés jusgu'a ce jour dans les Pays-Bas. (Extr. des Arch. Neerlandaises. Tome XV.)
„ 4e bijlage tot de 26e jaarvergadering van de Nederlandsche Botanische Vereeniging. 1872.
„ Mededeeling aangaande een vrucht, die inwendig zich half als citroen en half als sinaasappel voordeed. Plaat XIV. Kruidk. Arch. Serie 2, I.
„ Beredeneerde catalogus van de eerste 12 afleveringen van het herbarium van Nederlandsche planten. (Ned. Kruidk. Archief.)
„ (en DE VRIES). Over de invloed der temperatuur op de ontkieming van zaden. (Ned. kruidk. Archief III).
Sporendonema terrestre (Oud) exemple de formation endogène des spores chez les Hyphomycètes. (Extr. de l'Arch. Neerl. T. XX).
„ Rapport over een verhandeling van Dr. TREUB, getiteld „Notes sur l'embryogène de quelques Orchidées. (Uit de versl. en meded. v. d. Koninkl. Acad. v. Wetensch. Afd. Natuurk. 2e Reeks. Deel XIV. 1879. N. d. Port.
„ Naschrift bij de bijdrage tot de kennis der afkomst van het Curare door A. W. M. VAN HASSELT (Versl. en meded. van de Koninkl. Ac. v. Wet. Afd. Natuurk. 2e Reeks D XV. 1879. JOH. MULLER.
„ Over het Crithum maritimum der Nederl. schrijvers. (Versl. en Med. Koninkl. Ac. v. Wetensch. 2e Reeks XII. V. D. POST, 1878.
„ Poging om Cycas inermis (Lour) haren rang als soort te doen herwinnen. (Versl. en Med. v. d. Kon. Ac. v. Wet. 2e Reeks II. 1867.)
„ Nog een enkel woord over Cycas inermis. Idem. Deel III.
„ Rapport uitgebracht in de gewone vergadering van 25 Maart 1871. (Idem 2e Reeks, Deel VI. 1872).
„ „ Rapport betreffende Elodea canadensis in de vergadering van 25 Januari 1868. (Idem 2e Reeks, Deel II. 1868.
„ „ Revisio pyronomycetum in regno batavorum uncurque detectorum. (Idem Deel XX. 2e Reeks. 1884).

I.

„ Bijdrage van eenige zeldzame of twijfelachtige Phanerogamen en van nieuw ontdekte Champignons, voor de Flora van Nederland (in de 25e Vergadering der Ned. Bot. Vereeniging, op 18 Aug. 1871, uit Ned. kruidk. Archief, 1e deel).

VII.

„ Aanwinsten voor de Flora Mycrologica van Nederland, Juli 1876—Juli '77, (3e bijlage tot de 30e jaarverslag der Ned. Bot. Vereeniging).

VIII.

Idem van Juli 1877—Dec. 1878, (1e bijlage tot de 32e jaarverslag der Ned. Bot. Vereeniging.

IX en X.

Idem (vervolg van bijdrage VIII (in Ned. kruidk. Archief) 2e Serie IV p. 236—257).

XI.

Contributions à la Flora Mycologique de Pays Bas. (Ned. kruidk. Archief 1886).

DR. DE VRIJ (H.) Verzameling van verschillende overdrukken, bevattende *Kinologische studiën*
no. 1, XI, XVI, XVII, XIX, XXIII, XXVII tot XXXII, XXXIV, XXXV, XXXVIII, XXXIX, XLI, XLIV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LIX, LX, LXII en eenige andere, te zamen 34 stuks.
DR. COSTER. Vertaling van MARTIUS' Beitrag zur Natur- en Literar. geschichte de Agaveën, 1855.
J. J. KROOK. Handboek tot de kennis, voortkweeking, behandeling van alle tot heden too bekende Cactus-sooiten in haar gansche omvang, 1854.
J. F. DE SMEDT. Beknopte handleiding voor Grondeigenaren tot het aanleggen van Bosschen. Breda 1887.

Bulletin de la Société pomologique de France (1879).
KOK ANKERSMIT (H. J) Aanvulling en verbetering der Naamlijst van Planten, waargenomen binnen de gemeente Apeldoorn, (overdr. Ned. kruidk. Archief, 2e Serie, 3e deel, 2e stuk, 1879).
TREUB (DR. M.) Driemaandelijksch botanisch Literatuur-overzicht.
No. 1 (Juli, Aug. en Sept. 1874). Nijmegen 1874.
No. 2 (Oct., Nov. en Dec. 1874). „ 1875.
(Bijlage van het Ned. kruidk. Archief, 2e Serie, 2e deel).
MIQUEL (F. A. G.) Stirpes Novo-Hollandais a Ferd. Müllero collectas determinavit.
WALRAVEN (A.) Waarnemingen omtrent eenige kritische inlandsche Planten. (Galiopsis pubescens BETT, Galiopsis bifida BONN, Sherardia arvensis L., Inula Helenium L., Taraxacum palustre D. C. (Beide stukken in Nederlandsch kruidk. Archief, 4e deel, 2e stuk, 1856. Leiden.
MINISTERIE VAN WATERSTAAT, HANDEL EN NIJVERHEID. Lijst van personen, wier land- en tuinbouwinrichtingen met het oog op de verzending naar het buitenland tot 1 Aug. 1885 door de officiëele deskundigen zijn onderzocht en in orde bevonden. (Uitvoering van art. 9 en 6 der Bremer Conventie tot wering der Phylloxera.
CARELSEN (G.) Bloemen en Tuinen. (Overdruk uit de Volks-almanak
A. DE LEEUW. 1879. Maatschappij tot Nut van 't Algemeen).
„ Iets over onze bloemententoonstellingen.
DR. BOURSSE WILS. Verslag der Vereeniging voor de Nederlandsche Flora, 1846.
CONSALVES (J. M. en L. TH.) Het zwarte Suikerriet op Java en zijn doelmatige behandeling, zooals zij werd toegepast en aanbevolen. Uitgedeeld bij gelegenheid der internationale tentoonstelling te Amsterdam 1883.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van Woensdag 13 September.

Ditmaal beginnen wij ons verslag met de inzendingen voor de Wetenschappelijke Commissie, en wel voornamelijk omdat het oog der bezoekers in de eerste plaats getroffen werd door een reusachtige, zonderling gebouwde *Asperge*plant. Deze stam, op de stoof afgesneden, en dus in de geheele lengte boven en onder den grond ongeschonden aanwezig, was van manshoogte, en zoodanig opgehangen, dat hij vrij van alle kanten kon worden beschouwd. Hij prijkte met tallooze bessen, die ten deele reeds rijp waren. Het merkwaardige was de stam zelf, die, in plaats van rond, en van gewone dikte, plat en breed was. Dit begon reeds op de stoof, en over verreweg het grootste deel was de stam omstreeks 5 Cm. breed, en slechts ongeveer een halven centimeter dik. Aan den top splitste hij zich in een aantal smallere strooken.

Dit zonderlinge voortbrengsel der natuur was ingezonden door den heer J. W. LODDER, tuinbaas op den huize „Rusthof" bij driebergen, toebehoorende aan de familie BLOKHUIS. De stengel stond geheel alleen op de stoof. Het is een geval van bandvormige verbreeding of zoogenoemde fasciatie. Het is bij *Asperges* wel meer aangetroffen, maar dan meestal gezien aan de *asperges*, wanneer zij afgesneden werden om als spijs te dienen en dus nog geheel onder den grond waren. Zulke voorwerpen heb ik in vroegere jaren van verschillende inzenders ten geschenke ontvangen; nooit echter zag ik den bloeienden of vruchtdragenden stam verbreed, ofschoon daarvan in MASTERS' bekend werk *„Teratology"* op blz. 14 een afbeelding voorkomt.

Het gezonden voorwerp is dus voor de Wetenschappelijke Commissie ter completeering van de studie van dit verschijnsel van bizondere waarde, en ik zal trachten het in zijn geheel als zoodanig te bewaren.

Aan de wetenschappelijke commissie waren ook gezonden vruchten van *Melothia Cucumaria*, met een vraag, die ik in de vraagbus van het vorig No. heb opgenomen, daar de plant aan de aanwezige leden niet bekend was, en ik haar in de mij toegankelijke literatuur niet vermeld vond.

Naast deze trokken eenige planten van de gewone roode klaver de aandacht, die in kleine potjes gekweekt waren. In plaats van drietallig zooals klaverbladen plegen te zijn, waren de bladeren hier voor het grootste deel vier en- zelfs vijftallig. Het klaverblad van vieren, in de vrije natuur zoo zeldzaam en toch zoo gezocht, was dus hier in groot aantal vertegenwoordigd. Sommige leden, die de oude beteekenis van dit blad als een gunstig voorteeken huldigden, sierden hun knoopsgat met zulk een blaadje. Deze planten stamden af van een klaverplant, met enkele afwijkende bladeren, voor jaren bij Loosdrecht in het wild gevonden, en sedert door uitzaaien zóóver verbeterd, dat thans alle zaailingen klaverbladeren van vieren dragen, en op de meeste de drietallige bladeren op den achtergrond treden.

In verband met deze inzending wensch ik tot heeren kweekers van *aardbeziën* het volgende verzoek te richten. Ook bij aardbeziën-planten ziet men van tijd tot tijd een bladsteel met vier, in plaats van met drie blaadjes. Het moet dus hier ook mogelijk zijn, door eene herhaalde keuze een ras te maken, dat in hoofdzaak zulke viertallige bladeren zou hebben. Of dit voor de praktijk van belang kan zijn, en welken invloed het op de vruchten zou hebben is vooruit niet te bepalen, maar voor wetenschappelijk onderzoek zou een vierbladige aardbezie belangrijker zijn dan een vierbladige klaverplant. Vooral van de kleinere, tot de maandbloeiers behoorende soorten.

Mocht dus een der lezers de moeite willen doen, zulk een blad in zijne culturen op te zoeken, en dan de plant, ter voortkweeking, aan de Wetenschappelijke Commissie op te zenden, zoo zou hij deze, en in het bijzonder den verslaggever, ten zeerste verplichten.

Kort na de vergadering ontving ik nog een ander voorwerp. dat te dezer plaatse behoort vermeld te worden. Het was eene zending van den heer HERMAN VOGELS Wz., bloemenkweeker te 's Gravenhage, Z. B. Singel 18, en bevatte een bloemkolf van *Anthurium Scherzerianum* met twee roode bloemscheeden. Daar eene verdubbeling der bloemscheede bij de *Richardia aethiopica* van tijd tot tijd gezien wordt, liet zich verwachten, dat zij ook bij andere *Aroideeën* mogelijk zou zijn. Toch had de Wetenschappelijke Commissie van dit vermoeden nog geen bevestiging gezien, zoodat haar dit bewijsstuk zeer welkom was. Het is op spiritus geplaatst, en zal in de verzameling van den Voorzitter worden bewaard.

De *Vruchten- en Groenten-Commissie* zag hare ernstige pogingen, om meerdere belangstelling onder de vertegenwoordigers van deze culturen voor de plantenkeuringen op te wekken, j.l. Woensdag bekroond door eene inzending van de Heeren *Groenewegen en Co.* te Amsterdam. Het was de, in den vorigen winter op zoo uitgebreide schaal gereclameerde japansche klimaugurk, die hier in een manshooge plant, met acht vruchten, vertegenwoordigd was.

(Wordt vervolgd).

Het Arnhemsche bloemenfeest

(Slot.)

Van niet bepaald bonte warme kas-planten was slechts eene inzending aanwezig en wel van den heer VAN LANSBERGE. Er bevonden zich onder verschillende Anthuriums (*cristallinum, Veitchi, Andreanum) Musa zebrina, Colocasia's*, etc. Ook van de Maranta's vonden we slechts eene partij, n.l. die van den heer DUIJVENÉ DE WIT, bestaande uit 10 planten van *argentea, illustris, Kegeljani, Kerchoveana, majestica, Mackoyana, Massangeana, Porteana, princeps* en *Veitchi*.

De planten, die we vooral niet onbesproken mogen laten, zijn de keurige Cacteeën van den heer KLEINSTARINK, meerendeels *Echinocactus* en *Echinocereus* in vele soorten. Deze kleine bezending was keurig en daarbij kostbaar. De *Echinocactus Grusoni* vooral was een schoon exemplaar. Het was de eenige inzending op dit nummer van het programma en zeker hoogst belangrijk te noemen. Er werd de verguld zilveren medaille aan toegekend.

Buiten mededinging waren twee partijtjes *Coleus* ingezonden, waarvan de planten van den heer KLOEZEMAN uit Deventer zeer goed waren en eene bekroning verkregen in den vorm eener zilveren medaille.

Ook mogen we vooral niet vergeten melding te maken van de prachtige *Dracaena Lindeni*, ingezonden door den heer R. WIND uit Zwolle. Het exemplaar was in één woord keurig te noemen en tot op den pot met de helder gekleurde bladeren bezet. Deze plant was onder no. 59 ingezonden als de best gekweekte niet bloeiende plant en stond in concurrentie met een groote *Cycas revoluta* van de heeren BECKING en COSIJN, een *Cactus truncatus* op stam van de firma GLYM DE VOS, een *Dracaena Boerhavi* van den heer J. G. JANSEN en een *Bladbegonia* van den heer BUYS uit Oosterbeek. De *Cycas* verkreeg den eersten prijs, de *Dracaena Lindeni* den tweeden.

Van de kleine planten in de zaal aanwezig, mogen we vooral de enkele en dubbele *Knolbegonia's* van den heer J. T. VAN DEN BERG uit Jutphaas niet vergeten. De dubbele waren bijzonder schoon, stonden goed rechtop en waren helder van kleur. Beide zijne collecties werden met den eersten prijs bekroond. Ook die van G. en J. ALBERTS uit Velp mochten gezien worden.

De heer WIGMAN uit Zutfen was winner met de grootbloemige *Cyclamen*, die dan ook uitstekend genoemd mochten worden. Een deel der *Cyclamen* stond binnen, een ander deel buiten. Die binnen stonden waren als randen om de perken geplaatst.

Bovendien waren in de groote zaal nog vele *Bladbegonia's* aanwezig, maar de schoonste partij daarvan zagen we in de ronde zaal, waarover zoo aanstonds nader.

In het midden gedeelte zouden vier rustbanken en vier lantaarns gekomen zijn, zooals we zulks in ons eerste verslag reeds meedeelden, die zijn echter achterwege gebleven omdat ze teveel ruimte zouden innemen. Terzijde tusschen twee groote groepen waren een vijftal spiegels zoodanig geplaatst, dat de zaal ontelbare malen teruggekaatst werd, hetgeen eene eigenaardige afwisseling teweeg bracht.

Ook is later nog eene verandering gemaakt in de plaatsing der *Orchidaceeën*, die op eene tafel op het orchest bijeen stonden. Door het voortdurende regenachtige weder bleek er geen licht genoeg op het orchest aanwezig te zijn en heeft men ze in de groote zaal bijeen moeten brengen in een der zijpaden op ééne tafel.

Er waren twee inzendingen, die van den heer VAN LANSBERGE en die van den heer KLEINSTARINK, waarvan de eerste de gouden medaille verwierf. Uit deze collectie noteerden we *Cattleya Dowuyana, C. Gaskelliana, Laelia candata, Oncidium lanceanum, Cypripedium Curtisii, Odontoglossum Pescatorei* enz.

De heer KLEINSTARINK zond o.a. *Odontoglossum Madrense*, eene schoone species van *Odontoglossum Alexandrae, Cattleya gigas, Cypripedium Harrisianum*, etc.

Als de schoonstbloeiende Orchidee vonden we *Vanda tricolor formosa* van Dr. NEEB, *Cattleya gigas* van KLEINSTARINK, *Stanhopea tigrina* van DOCTER en *Oncidium incurvum* van Mr. VAN LANSBERGE. De eerstgenoemde plant van ruim 1 meter hoogte verkreeg den eersten prijs.

In de ronde of concertzaal was de reeds vermelde groep van den heer DUIJVENÉ DE WIT aanwezig. Indien men in deze zaal over meer licht had kunnen beschikken, dan zouden de tafels met al de afgesneden bloemen en planten zeer zeker niet in het midden van de zaal vóór de groep, maar langs de zijwanden geplaatst zijn geworden. Nu was zulks echter onmogelijk.

Onder de planten, die het eerst in het oog vielen, verdienen voorzeker de bladbegonia's genoemd te worden van den heer A. P. BOUWMAN te Arnhem. welke planten den eersten prijs, verguld zilveren medaille, ten volle verdienden. Er voor langs waren eenige mooi gekweekte *Selaginella Emiliana* ge-

plaatst, zeer schoone handelsplanten die ook nog, hoewel niet gevraagd, bekroond werden.

Verder stond in de zaal een groote *Balantium antarcticum* van Dr. FANGMAN uit Oosterbeek en eene partij *Pteris Victoriae* met tal van afwijkingen (kruisingen teweeggebracht door *Pteris tremula* en *Pteris nemoralis*). Deze planten zijn geheel nieuw en in het uitsluitend bezit van den heer WIGMAN te Zutfen, die ook een 1000 tal planten bezit van de nog zeer weinig hier te lande aanwezige bonte *Pteris Victoriae*. De nieuwigheden, die voor den handel als bonte varens veel beloven, werden met eene bronzen medaille bekroond.

Behalve deze planten was er nog eene schoone collectie nieuwe en minder bekende gewassen, meerendeels voor de warme kas, aanwezig van den heer GLYM DE VOS.

Zoo b. v. *Leea amabilis* met zwartgroene bladeren en witte middennerven. Vele *Anthurium's* als *Anth. Andreanum mad. Pynaert, Anth. Scherzerianum grandiflorum, Anth. Scherz, Rotschildianum, Alocasia Comte de Kerchove, Anth. Scherz. mad. Bruant*, de laatste zeer schoon, *Croton Alexander III* met vuurroode bladeren die geel geverfd zijn, *Croton Koningin Emma*, de bladeren zijn geel in het midden en groen langs den rand, *Dracaena Lindeni striata* (we zien geen verschil met de gewone *Drac-Lindeni*) en vele andere planten. Het viel ons thans ook op dat de *Anth. Scherzerianum* verscheidenheden veel schooner zijn dan die van *Anth. Andreanum* en dergelijke, waarbij het schild bijna rond is en de spil stijf en recht omhoog steekt. Bij *Anth. Scherz.* is de scheede of het schild langwerpig van vorm en een weinig omgebogen aan de punt, terwijl daarbij de spil zeer eigenaardig gedraaid is, deze bloemen zijn oneindig eleganter van vorm en voor bloemwerk veel beter geschikt.

De collectie handelsplanten van den heer GLYM DE VOS mocht de gouden medaille ontvangen, hoewel ze in het programma niet gevraagd was en ter opluistering werd ingezonden.

In deze zelfde zaal waren de afgesneden rozen en andere bloemen op lange tafels geëtaleerd De firma GRATAMA uit Hoogeveen had vele rozen gezonden, geplaatst in kleine fleschjes en werd daarvoor met vele prijzen bekroond. De heer RAHDER uit Hoogeveen zond eene keurige collectie van 150 verscheidenheden, evenals de heer P. DE BRUIJN uit Rijsenburg, eerstgenoemde verkreeg de uitgeloofde gouden medaille. Behalve van genoemde personen troffen we nog bekroonde collecties aan van de heeren HOEKSTRA te de Bildt, KOKER te Renkum, KEUCHENIUS te Hoogeveen, VAN DER STOK te Utrecht, J. ALBERTS te Velp alle voor kleinere collecties.

De tijd voor de rozen was wel wat verstreken, vooral door de voorafgaande groote warmte, zoodat het niet te verwonderen was dat vele inzenders teruggebleven waren. Van stam en struikrozen zag men dan ook betrekkelijk kleine partijen. Eene fraaie collectie jonge struikrozen was geexposeerd door den heer RAHDER, waarbij hoofdzakelijk nieuwigheden na '87 in den handel gekomen.

Behalve afgesneden rozen, vonden we in dezelfde zaal nog vele *Dahlia*-bloemen, zoowel enkele en dubbele als *cactus-Dahlia's*. Inzenders van deze bloemen waren de firma's H. VAN ZOEST, VAN DEN BERG te Jutfaas, HEMERIK te Leiden en HEBINCK te Leiden. De *cactus-Dahlia's* blijven ons steeds het meest bekoren om den lossen en sierlijken vorm.

De firma VAN ZOEST zond voorts nog eene partij van 150 afgesneden *Gladiolus gandavensis* in hyacinten glazen, waaraan een verguld zilveren medaille en 10 gulden werd toegekend. De trossen waren van goede afmeting, al hebben we de afzonderlijke bloemen wel eens grooter gezien.

In deze zaal was voorts nog eene partij zaadbloemen aanwezig van de firma SCHERTZER te Haarlem, eene eigenaardige verzameling in flesschen geëxposeerd, waaraan eene bronzen medaille werd toegekend en die 150 soorten en verscheidenheden telde. Ook merkten we eene verzameling *Canna*-bloemen op van den heer J. WIGMAN te Zutfen.

In de vestibule van deze zaal mochten we vele fraaie *Selaginella's* aantreffen, waarvan ook een enkel partijtje in de groote zaal geplaatst was.

Inzenders waren de heeren DUIJVENÉ DE WIT te Velp, VAN DORT tuinbaas te Velp en HOLLENBEKE tuinbaas te Worth-Rheden.

Vooral die van VAN DORT muntten uit door kolossalen omvang, de meest bekende soorten waren in de drie collecties vertegenwoordigd.

Ook troffen we in diezelfde galerij een belangrijke partij aardappelen aan in schaaltjes, waarvan ieder schaaltje de opbrengst van één struik bevatte; ook de blauwe *Zoeloe* merkten we daaronder op. Met één oogopslag kon men nu nagaan, welke verscheidenheden het meest productief zijn.

Door den heer VAN DEN BERG uit Jutfaas was eene hoogst belangrijke inzending gedaan en wel van *Begonia tuberosa duplex* van de dubbele witte *Begonia André Chenier* en van de dubbele roode *l' Enfant trouvé*. Zelden zagen we zulke uitstekende dubbele *knolbegonia's*, de bloemen waren zuiver erecta en uit groote bloemblaadjes gevormd. Er stond een partijtje *Begonia Davisii fl. pl*. naast, beste bloeiers voor buiten met kleine felroode bloemen. Drie *knolbegonia's* verdienden ten volle eene zilveren onderscheiding, we zagen zelden zulke fraaie planten.

Dezelfde firma zond tevens een zestal *Punica granata gracillima* op stam. Deze granaatboompjes zal men gewis maar weinig aantreffen, ze bloeien met lakroode bloempjes waarvan de kelkjes hard zijn. Er werd eene bronzen medaille aan toegekend.

Voor we de galerij voor goed verlaten, dienen we even te wijzen op de verzameling schoone hangers van den heer KLOEZEMAN te Deventer, eenvoudige planten maar niettemin zeer degelijk gekweekt, op de *Ananassen* in potten, waarbij slechts twee met rijpe vruchten, op de appels en pruimen van den heer W. BOER uit Boskoop, op de fijne tafelperen van den heer van NISPEN uit Arnhem, en op de druiven van de heeren VAN ECK en VERBURGT.

Ook groenten hoewel schaarsch waren vertegenwoordigd, zoo ook een reusachtige komkommer van bijna $^3/_4$ meter lengte, ingezonden door G. DE WINKEL tuinbaas te Oosterbeek.

Indien wij bij alles zouden stilstaan zou ons verslag al te uitgebreid worden, we moeten ons daarom bij 't meegedeelde bepalen om nog een blik te kunnen slaan op 't geen buiten op het terrein aanwezig was.

In de eerste plaats waren de *Coniferen* tamelijk wel vertegenwoordigd en dongen de heeren JURRISSEN, BOER, TER BRAKE en JANSEN naar de uitgeloofde prijzen, de heeren TER BRAKE en JURRISSEN waren de prijswinners. Ook de heer SCHOUWENBURG te Velp (opvolger von den heer COPIJN) had eene keurige collectie meerendeels nieuwe *Coniferen* tentoongesteld, echter buiten mededinging. Toch werden ook deze bekroond, zulke fijne soorten toch kunnen niet bepaald tot de handelsplanten gerekend worden gelijk die in het programma gevraagd werden.

Behalve de *Coniferen*, die het gebouw van Musis zeer goed flankeerden, troffen we buiten vele *Phormiums* aan, waaronder eene schoone inzending van den heer VERBURGT te Oosterbeek (tuinbaas van den heer VAN LINGEN), waarvan de soorten, evenals die van de collectie van den heer KLEINSTARINK, in het programma waren opgenomen geworden. De planten van eerstgenoemden heer waren zwaarder.

Ook *Agaven* had de heer KLEINSTARINK geëxposeerd, evenals de heer DUIJVENÉ DE WIT. In de Collectie van den laatsten zagen we mooie exemplaren van *Agave Verschaffelti Xalapensis, hystrix glauca enz.* en deze collectie verkreeg den eersten prijs.

Ook waren zeer goede enkele en dubbele *Pelargonium Zonale* voorhanden, vooral de collecties van 100 stuks van FOLMER en SCHUURMAN en van KLOEZEMAN uit Deventer waren niet zonder verdienste. We zagen voorts *Pelarg, Odier, Fancy en Peltatum*, waarvoor de bloeitijd wel wat verstreken was en waardoor deze planten niet bijzonder opvielen, toch waren er zeer goede soorten onder.

Voorts waren er verscheidene *Heliotropen* op stam, mild in bloei, dito *Stamfuchsia's* en goed bloeiende *Anjelieren*. Voor de *Heliotropen* verwierf de heer KLEINSTARINK den eersten prijs, voor de *Stamfuchsia's* den heer KLOEZEMAN en voor de *Anjers* den heer VILLINGA uit Oosterbeek.

Ook *Hanekammen* waren door twee partijtjes vertegenwoordigd.

Een *Mozaïkvak* van 6 meter middellijn mogen we niet onvermeld laten, het was aangelegd door den heer KLOEZEMAN tegenover een der uitgangen. Onder de driekleurige *Zonalen* in dat vak merkten we de nieuwe *Dally Warden* op.

Behalve nog vele andere planten, als een schoon koppel *Dracaena Indivisa Schoonenbergensis* van den heer VERBURGT te Oosterbeek, *Diverse Cyclamen* van de firma WIGMAN enz. waren nog door de firma STOKVIS te Arnhem en DOYER te Hilversum tal van ijzeren verwarmingstoestellen, eene plantenkas en diverse tuinbouwbenoodigdheden geexposeerd op een afzonderlijk gedeelte van het terrein.

Een ieder zal begrijpen dat het niet doenlijk is om bij elke inzending afzonderlijk stil te staan, er waren toch niet minder dan 450 inzendingen te verwachten die voor het meerendeel alle verschenen zijn. Geen wonder dan ook dat op den dag der inzending er eene meer dan buitengewone drukte heerschte en het bijna nog onverklaarbaar is hoe alles nog op zijne plaats is gekomen.

Er zijn vakmannen geweest die gezegd hebben dat men niet gereed was, maar men vergete vooral niet dat men op 1 Sept. nog inzendingen ontving. omdat men zoovéél mogelijk inzenders hoopte te verkrijgen; dat na dien datum de catalogus eerst opgemaakt en gedrukt kon worden en dat er dus in een paar dagen tijds verbazend veel gedaan moest worden.

De tentoonstelling is geheel naar wensch geslaagd, bijna alle inzenders waren tevreden en het publiek roemde het geheel zeer. Geen wonder dan ook dat, niettegenstaande het op den dag der opening hard regende en de entrée nog al hoog was, de zalen met bezoekers overvol waren. Op den vierden dag, Zondag 11 September, klom des avonds alleen reeds het aantal bezoekers tot ruim duizend en was de entree nog 1 gulden. De tentoonstelling zelve werd toen maar een uur met gaslicht open gesteld; een schoon concert in den tuin bij allerheerlijkst weder werd gegeven tot afscheid en daarin werd tevens de bekende compositie van DUNKLER, „les Partisans" ten gehoore gebracht, een stuk waarin geschoten wordt en hoornblazers en trommelslagers van zich doen hooren.

We kunnen dit verslag besluiten met hulde te brengen aan de Afdeeling Arnhem en haren wakkeren voorzitter, Dr. CATTIE. In lange jaren hield deze Afdeeling geene expositie, maar die, welke zij van 8 tot 12 September 1892 hield, mag met eere genoemd worden, ook al kunnen enkele fouten aangewezen worden.

Niettegenstaande de drie eerste dagen minder gunstig weder gaven, zoo is toch de finantiëele uitkomst bevredigend te noemen en zulks is voor tentoonstellingen van het hoogste gewicht.

Men moge beweren dat algemeene tentoonstellingen haren tijd gehad hebben, wanneer zij niet al te snel op elkaar volgen, kunnen zij nog zeer goed slagen.

In Arnhem is het najaarsbloemenfeest uitstekend gelukt.

De hoogere tuinbouwkunst.
VIII.

(Vervolg.)

Zoo overstelpend zijn ook dit jaar weer de nieuwigheden die in den tuinbouw het licht zien, zelfs van kweekers waarvan we voorheen nog weinig of in het geheel niets gehoord hadden, kleintjes die de grooten trachtten na te volgen, zoo dikwijls en herhaaldelijk zijn de gesprekken in de tuinbouwbladen over nieuwigheden en niet het minst over nieuwe hybriden, dat voor al die in den tuinbouw belangstellen, het een duidelijke en heugelijke daadzaak is hoe meesterlijk wij ons vak verstaan

Het is jammer, vreeselijk jammer, dat daarbij onze veldbloemen op den achtergrond worden geschoven, dat wij alleen oog en hart hebben voor fijne veredelde vormen, maar het schijnt of het slechts enkelen is gegeven als een karig voorrecht der schepping in de eenvoud het schoone te vinden, of die viooltjes en boterbloemen, die klaprozen en madelieven alleen zijn bestemd om te doen genieten in de jaren der jeugd. Maar beter is het nog, ten koste der liefde voor het een het andere te winnen als we daarmee de harten van velen kunnen veroveren. En dat heeft de hoogere tuinbouwkunst gedaan! Dat nut naar waarde schatten kan zelfs geen dweeper, geen idealist.

Wij zijn gewend het grootste te zien en denken daarbij veelal niet hoe het ontstond, wij bewonderen het zonder in het verleden des tijds af te dalen, wij denken er niet meer aan hoe het menschelijk vernuft van geslacht op geslacht alleen zoo iets tot stand heeft kunnen brengen.

En als wij ons dag aan dag in bloemenweelde baden, als zij de tolk zijn van ons gemoed, van liefde, van vreugde, van smart, zooals zij eeuwen terug bij de volken van het Oosten reeds de tolken waren van het gemoed, dan denken wij maar zoo weinig dat niet moeder natuur alleen hun meester is geweest, dat het ook deels de vruchten zijn van het menschelijk willen, weten en werken.

Veel meer nog getuigen de landbouwgewassen, de groenten en fruit, wat de hoogere tuinbouw in het belang van ons dagelijksch leven gedaan heeft, hoe onmetelijk groot het belang is in vreemde gewesten gewassen te zoeken die voor ons bestaan onmisbaar zijn, gewassen wier invoer in de geschiedenis onzer volken indrukken wist achter te laten en hoe zij door hoogere cultuur van jaar op jaar nog werden verbeterd.

Daar is geene kunst die een hoogere trap van volmaking heeft bereikt dan de tuinbouwkunst, maar tegelijk ook geene die zulk een grootsche toekomst heeft en geene, waarvan de landbouw, het bestaan van het leven, meer afhankelijk is, dien in haar geen meester kent als in landbouw ook de meerdere in jaren.

Maar daarop behoeft de tuinbouw niet trotsch te zijn en evenmin laat ons trotsch zijn op wat er gedaan is, maar slechts denken wat nog te doen is.

Dit is, waar wij, die van den tuinbouw het allermeest afhankelijk zijn en het allereerst genieten, vooral op moeten letten.

De eenvoudige vraag hoe de kweeker uit zijn tijd, arbeid en grond de meest mogelijke winst kan trekken en daarbij nuttig kan zijn voor zijn vak.

Dit is het waarvoor iedere kweeker moet zorgen, geld te verdienen, geld te maken; hij mag zijn planten nog zoo lief hebben, van liefde alleen leeft hij niet. maar wel van arbeid.

En hoe hard wij kweekers hebben te werken en voor weinig geld dat weten wij maar al te duidelijk. Zeggen wij te veel als wij de hoogere tuinbouwkunst het middel noemen tot zekere verbetering van onzen tuinbouw. Zouden wij niet met dergelijke nieuwe planten in het buitenland naam maken en bekend worden, en zouden onze nieuwigheden ook niet onze buitenlandsche handel meer en meer vergrooten?

Het antwoord hierop is zóó stellig, zóó beslist, zóó zeker, dat wij daarvan ook vast overtuigd kunnen zijn.

En het komt ons ook voor of wij in de laatste jaren met ernst hierover denken, en nauwkeurig beschouwd verder vooruit zijn dan we zelf wel weten.

Gelukkig kunnen wij bogen op uitmuntende voorgangers, die in de geschiedenis der hoogere tuinbouwkunst mannen van beteekenis zijn! Ons tuinbouwleger is zoo sterk, onze Maatschappij zoowel bewust van hare taak, onze tuinbouwpers door zulke kundige handen bestierd, daar zijn zoo velen die het wel meenen met onze vaderlandsche tuinbouw dat met recht de beste verwachtingen zijn te hopen — de toekomst zal het beslissen.

MAIDENHAIR.

ELK WAT WILS.

Anjelieren met tarwe-aren. Den heer R. WIND te Zwolle zond mij dezer dagen een aantal takjes van deze merkwaardige en zeldzame misvorming in anjelieren. De bloemen zijn vervangen door groene aren, die veel op niet bloeiende onbenaalde tarwe-aartjes gelijken, maar meer regelmatig dan deze vier overlangsche rijen van schubjes vertoonen. De schubjes liggen dakpansgewijze tegen elkander aan, en omsluiten geen bloempjes of zoden zooals bij de tarwe. Aan de gezonden exemplaren waren hier en daar ook bloemen ontwikkeld; sommigen van onderen voorzien van het begin van zulk een groen aartje, en dus een overgang vormend.

In MASTERS' *Vegelabli Teralology* vindt men deze misvorming onder den naam van *Wheat-ear-carnation* afgebeeld. Zij is dus geenszins onbekend maar toch zeldzaam; ik had haar nog slechts eenmaal ontmoet.

d. V.

INGEZONDEN STUKKEN:

Wormerveer.

De vereeniging „Floralia" alhier bereidde ons dezer dagen weêr een aangenaam en vredig feest. Heden en morgen toch (Zaterdag en Zondag) heeft in de nieuwe Societeit aan den stationsweg, de twaalfde tentoonstelling plaats van bloemen en planten ontwikkeld, geteeld, verzorgd van stekjes van harentwege verstrekt aan alle standen bij klein en groot in onze gemeente. De verwachting van de opkomst der stekjes was gering, zelfs bij het bestuur dezer schoone instelling. Maar hoe is die door de zorgen der inzenders beschaamd. De collectie is overgroot en ziet er zoo onvergelijkelijk mooi uit, dat een ieder die een kijkje komt nemen met de grootste voldoening huiswaarts zal keeren. Schier alle planten bloeien of staan vol knop en bij het binnentreden der smaakvol versierde zaal met haar verfrisschende stralen uit een fontein der duinwaterleiding, is het of deze kinderen der natuur u welkom heeten en dank betoonen voor de goede zorgen in zoo menige kleine woning aan hen besteed. Bloemen, het blijft altijd waar en is menigmaal door ons gezegd, zijn als kinderen „zij eischen zorg en geven vreugde". Mocht nog één dat betwijfelen, hij verzuime niet zich op deze tentoonstelling daarvan te overtuigen.

Maar nog meer schoons geeft deze tentoonstelling te zien. De schetsen en teekeningen van de kunstvaardige hand van den heer FOLKERTSMA, reeds zoo menigmaal zoowel hier als elders, ja buiten onze landpalen bekroond, versieren den wand. De verzameling is nu mooier dan ooit. In- en buitenlandsche vruchten, blad- en bloemplanten, die men zich nooit had gedacht, worden u hier door de onschatbare diensten van het penseel zóó levendig voorgesteld, dat men soms moeite heeft te gelooven of het natuur of werkelijkheid is, wat de heer FOLKERTSMA u op carton te aanschouwen geeft.

Maar nog meer energisch wordt u te aanschouwen voorgelegd door de inzending van den heer P. NANNING, n.l. een uit boomschors met bloemen omtooide vogelkooi. aan den voet waarvan men een lusthof vindt met vijvers, verhoogd door een monument ter nagedachtenis van wijlen Z. M. Willem III met Hoogstdeszelfs buste.

Ook de heer W. STELLING Pz. heeft zich niet onbetuigd gelaten, door de aantrekkelijkheid dezer tentoonstelling te verhoogen met een inzending van vreemdsoortige gewassen.

En nu nog een enkel woord over het feestzelve. Zondag omstreeks 12½ ure heeft de uitreiking der met smaak gekozen prijzen plaats. Tegelijkertijd zal de vereniging „Concordia" alhier ons eene matinée musicale aanbieden, terwijl dan nog des namiddags 4 ure in den tuin een aanvang zal worden gemaakt met een volksconcert, te geven door de vereeniging „Excelsior" alhier. Het doet ons genoegen en zeker allen met ons nu weêr te mogen constateeren dat ie onze goede gemeente alle vereenigingen van kunst en smaak samenwerken, om het intellectueel gevoel, vooral wat schoon en goed is bij onze ingezetenen, te verhoogen.

De Zaanstreek.

Aan Maidenhair.

Naar aanleiding van uw stukje: „Een prachtige nieuwe hybride onder varens" zal het zeker uw Hollandsch hart goed doen te vernemen dat ook een bonte *Pteris tremula* bij de wed. WEYMAN te Zutphen is gewonnen. Er waren een aantal lieve plantjes van deze prachtige verscheidenheid op de jongst gehouden Arnhemsche bloemententoonstelling ingezonden. Ook noteerden wij van diezelfde firma nog: *Pteris ouvrardi cristata fol. var., Pteris nana compacta fol. var.* J. K. B.

Derde Nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling.

Ten einde het welslagen dezer tentoonstelling, welke in November a s. gehouden zal worden, zooveel mogelijk te verzekeren is, in de gisteravond gehouden vergadering der Afdeeling „Amsterdam", der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, het besluit genomen om de serie medailles uitgeloofd voor inzendingen van liefhebbers, te verdubbelen. De inzenders-liefhebbers zullen in twee rubrieken verdeeld worden: 1e Liefhebbers die de kweeking hunner planten aan hunne ondergeschikte deskundigen overlieten, 2e Liefhebbers-zelfkweekers.

Voor beide rubrieken zijn dus beschikbaar: 2 verguld-zilveren, 3 zilveren- en 3 bronzen medailles. In het geheel zijn voor deze tentoonstelling uitgeloofd: 10 gouden, 45 verguld-zilveren, 47 zilveren en 32 bronzen medailles, behalve de prijzen in geld.

Namens het Bestuur der Afdeeling Amsterdam en Omstreken,
B. A. PLEMPER VAN BALEN,
23 September 1892 *Voorzitter*

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Amsterdam.

In hare vergadering van Dinsdag 27 September heeft de Afdeeling Amsterdam en Omstreken de volgende heeren Candidaat gesteld voor het Hoofdbestuur.

1. Mr. J. W. VAN LANSBERGEN te Heelsum.
2. JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam.
3. H. GROENEWEGEN te Amsterdam.

IZAÄK BULK, *Secr.*

VRAAGBUS.

VRAAG No. 30. In het belang van eene aaneensluiting der Nederlandsche beoefenaars van den tuinbouw te Londen, zou de Redactie gaarne de adressen ontvangen van hen, die zich nog niet bij de Duitsche Vereeniging aldaar hebben aangesloten.

TENTOONSTELLINGEN.

Nijmegen. Tentoonstelling van **bloeiende en niet bloeiende Planten, Siergewassen, Bouquetten, Bloemwerken, Jardinières, afgesneden bloemen, Vruchten, Groenten,** enz., te houden van 4—7 November 1892 door de Afdeeling Nijmegen en Omstreken. Inlichtingen te vragen bij den Secretaris der Afdeeling, den heer C. A. HIEBENDAAL te Wijchen.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12. 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Leiden. Voorjaarstentoonstelling van **Planten, Bouquetten, enz.,** te houden door de Afdeeling Leiden en Omstreken in de Stads Gehoorzaal aldaar, van 23—26 Maart 1893.

Programma's, inschrijvingslijsten en verdere inlichtingen te bekomen bij den heer L. VUIJCK, Secretaris, Hooge Rijndijk H 125 bij Leiden.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1.**

De Besturen der Afdeelingen, die voornemens zijn in den loop van dit jaar tentoonstellingen te houden, worden beleefd verzocht opgave daarvan, ingericht als de bovenstaande, in te zenden aan de Redactie. Deze opgaven zullen dan, evenals ten vorigen jare, wekelijks, zoover de plaatsruimte dit toelaat, in deze rubriek worden opgenomen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. J. D. v. d. G. te H. Beleefden dank voor de gezonden Courant.

L. C. B. te W. Vriendelijken dank voor Uw uitvoerig bericht, dat ik zoo spoedig mogelijk hoop op te nemen.

L. V. te L. Uw Programma in dank ontvangen.

J. H. V. te 's Gr. Uw verslag in dank ontvangen, plaatsing zoodra de ruimte het toelaat.

C. d. V. te H. Uw brief ontvangen.

Prijscouranten.

GEBRS. HEERMA VAN VOSS, Hofleveranciers van H. M. de Koningin Regentes, (Gediplomeerd Tuinbouwkundigen) Boomkweekers-Tuinarchitecten en Zaadhandelaars, Rosendaal (Nd.-Bt.) Prijs-courant van Vrucht- en Sierboomen, Heesters, Rozen, Coniferen, Vaste Planten, enz. 1892—1893.

Geïllustreerde Naam- en Prijslijst van Bloembollen, Bol-, Knol- en Wortelgewassen, van GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers-Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1892.

Prijs-Courant van Bloembollen, Planten, Bouquetten, Riet- en Moscovische Matten enz., verkrijgbaar bij H. VAN ZOEST, Bakkerstraat 57/58, Arnhem. 1892.

Inhoud van Sempervirens no. 39, van Vrijdag 23 September 1892.

Een feestgave; Molucella spinosa (*met afb.*); Een nieuwe hybride tusschen twee geslachten; Een onvolledige advertentie; Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en plantkunde Vergadering der bloemen- en Planten-Commissie, op 14 September 1892; De Knol-Begonia's te Haarlem; Rozententoonstelling te 's Hage in 1893; Het bloemenfeest te Arnhem; Boekaankondiging; Weeknieuws; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Nederlandsch Tuinbouwblad.

Advertentiën.

Complete verwarmingstoestellen met leidingen,

volgens de nieuwste methode, voor

Sèrre's, Bloem- en Plantenkassen, Oranjeriën, enz.

Bekroond met de gouden medaille op de Bloemententoonstelling te Arnhem, 8–11 September 1892.

Geïllustreerde Catalogus op aanvrage gratis.

W. J. STOKVIS, Arnhem. Oude Kraan.

Magazijn van vrijstaande en andere gesmeed ijzeren Ketels, ijzeren en koperen Pijpen, Kranen, Koppelschroeven, enz

---

Knolbegonia's.

STAM- en STRUIKROZEN.
KLIMPLANTEN.
SIERBOOMEN.
LAANBOOMEN.
HEESTERS.
CONIFEEREN.
RHODODENDRON.
AZALEA MOLLIS.
VRUCHTBOOMEN.

Vele artikelen om te forceeren.

Ter bezichtiging mijner Cultures noodig ik belangstellenden uit.

JACs. SMITS, Naarden.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde Siersteen van roode kleur, zeldzame vormen, onverwëerbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.** Eigenaar van Lava-Groeven enz.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Suipsstraat-Amsterdam.

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON,** Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest,** *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).
Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**
Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk. tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

PLANTENKUIPEN

van duurzaam greenen hout, sierlijk en sterk gemaakt, worden geleverd door

G. ALBERTS Lzn., & Co.,
te MIDDELBURG.

Prijsopgaaf op aanvraag verkrijgbaar.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	*f* 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	*f* 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	*f* 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	*f* 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

No. 41. ZATERDAG 8 OCTOBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD,

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Gemeenschappelijke maaltijd te Arnhem.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de afgevaardigden en de Leden zich na afloop der Algemeene Vergadering te Arnhem den 29 October zullen kunnen vereenigen aan een gemeenschappelijken maaltijd, die zal worden gehouden in een der zalen van Musis Sacrum aldaar, tegen betaling van *f* 3 de persoon, met inbegrip van een halven flesch wijn.

Zij die daaraan wenschen deel te nemen, worden beleefdelijk verzocht, daarvan vóór of op 26 October mededeeling te doen aan

den Algemeenen Secretaris Penningmeester
H. C. ZWART.
te Watergraafsmeer.

Candidaten voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur.

Het Hoofdbestuur bericht, dat als Candidaten voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur zijn gesteld door:

de Afdeeling Rotterdam
Mr. W. J. van Lansberge te Heelsum
Jac. P. R. Galerloot te Amsterdam
T. Knapper te Utrecht.

de Afdeeling Amsterdam en omstreken
Mr. W. J. van Lansberge te Heelsum
Jac. P. R Galerloot te Amsterdam
H. Groenewegen „ „

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 12 October a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 28 September.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend:

Getuigschriften 1e klasse voor:

1. *Gladiolus hybr. turicensis,* als nieuw ingevoerde plant ingezonden door de firma E. H. Krelage & Zoon te Haarlem.
2. *Kniphofia hybrida „Leda,"* ingezonden als nieuwe plant.
3. *Kniphofia hybrida „Sirius,"* ingezonden als nieuwe plant.
4. *Nerine flexuosa Herb. var. coerulea*, ingezonden als nieuwe plant.
5. *Nerine elegans Hort. var. coerulea,* ingezonden als nieuwe plant.
6. *Nerine O'Brienii Hort. var. lilacina,* ingezonden als nieuwe plant.
7. *Nerine sarniensis Herb. var. corusca pallida,* als nieuwe plant.
8 *Nerine sarniensis Herb. var. „Plantii,"* ingezonden als nieuwe plant.
9. *Nerine sarniensis Herb. var. „insignis,"* ingezonden als nieuwe plant.

De nos. 2—9 ingezonden door den heer C. G. van Tubergen Jr. te Haarlem.

Getuigschriften 2e klasse voor:

10. *Dahlia (Cactus) „Gartendirector Siebert"* (1891) als nieuw ingevoerde plant.

11. *Kniphofia hybr. „Diana"* (1890) als nieuw ingevoerde plant.

De inzendingen no. 10 en 11 van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

12. *Canna „Jules Chrétien,"* als nieuwe plant.

13. *Kniphofia hybrida „John Waterer."*

14. *Nerine amabilis Hort. var. grandiflora,* als nieuwe plant.

15. *Nerine humilis Herb. var. splendens,* als nieuwe plant.

16. *Nerine hybrida rosea,* ingezonden als nieuwe plant.

17. *Nerine sarniensis Herb. var. corusca compacta,* als onvoldoend bekende plant.

De nos, 12—17 ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Dankbetuigingen voor:

18. *Dahlia* (enkelbl.) *Duchess of Five,* ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

19. *Dahlia* (enkelbl) *Mrs. W. C. Harvey* (1891) ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

De nos. 18 en 19, ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

20. Verzameling *Nerine's*, in de volgende verscheidenheden: *amabilis Hort; curvifolia Herb, var. Fothergilli major; excellens Hort.; flexuosa Herb. var.; O' Brienii Hort.; hybrida Novelty Hort.; pudica Hook* en *sarniensis Herb. var. rosea,* ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR., te Haarlem.

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

21. *Begonia semperflorens nana compacta rosea,* omdat deze als voldoende bekend beschouwd werd.

22. *Dahlia* zaailing, als zijnde geene verbetering der reeds in den handel zijnde verscheidenheden.

De nos. 21 en 22 ingezonden door den heer J. D. BORNEMAN te Zaandijk.

23. *Zaailingen van Adiantum* (*cuneatum grandiceps*) ingezonden door den heer K. POST, Lage Vuursche bij Baarn. Deze verscheidenheid is reeds genoegzaam bekend en verspreid.

24. *Dahlia,* verscheidenheden, ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem, n.l. de enkelbloemigen *Annie Hughes* (1890), *Evelijn* (1892), *F. W. Girdleston* (1890), *Frau Bernh. Hoffmann* (1891), *Frau Dr. Königer* (1891), *Frau Stadtrath Lange* (1891), *James Scotie* (1889), *Miss Jefferies, Major von Wismann* (1891) en *Frau Dr. Sophie Rhoden* (1891); (deze laatste was 10 October 1891 reeds als nieuwe plant ingezonden door de firma's GROENEWEGEN & Co. en ZOCHER & Co. en verwierf toen een certificaat 1e klasse); voorts de dubbelbloemige *Dahlia* verscheidenheden: *Brillant* en *Fascination.* Volgens het oordeel der Commissie bevondt zich onder al deze bloemen geene verbetering van reeds in den handel zijnde verscheidenheden.

25. *Amaryllis Belladonna spectabilis bicolor, Arnebia echioides, Colchicum autumnale fl. pl.* en *fl. alb. pl.* benevens eene gestreepte bloemige *Knolbegonia,* ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN te Haarlem.

Geene beoordeeling vond plaats van een *Conifeer,* ingezonden door den heer W. BENDERS te Gorinchem en van *Solanum canariense* ingezonden door den heer H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen. Door de te late aanmelding dezer inzendingen konden de leden, meer in het bijzonder belast met de keuring van boomen- en heestergewassen niet tijdig opgeroepen worden.

Ter vergadering waren aanwezig de heeren JOH. DE BREUK, Voorzitter, S. A. DE GRAAF, D. MATER, G. C. VAN MEEUWEN, Mr. I. H. SCHOBER, G. H. VAN WAVEREN, P. W. VOET. H. D. WILLINK VAN COLLEN, W. H. WIND en de Secretaris der Commissie:

Amsterdam 28 Sept 1892. B. A. PLEMPER VAN BALEN.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van 14 September.

(Slot).

De Japansche Klimkomkommer. Ingezonden als nieuwe plant. De Japansche Klimkomkommer groeit snel en krachtig, wordt van 2 à 3 M. hoog, draagt donkergroene bladeren en ranken, zeker tweemaal zoolang als die der gewone komkommers.

De jonge plant groeit gedrongen en bossig, tot dat de ranken zich ontwikkeld hebben, maar daarna begint ze te klimmen en kan dan zelfs aan de dunste stokken of latten omhoog groeien. Deze eigenschap maakt het mogelijk, deze komkommer dicht bijeen te planten, zoodat men een zeer beduidende plaatsruimte kan winnen, of wel op dezelfde oppervlakte een driemaal hoogere opbrengst verkrijgen. Een tweede voordeel, een gevolg van het hiervoor gezegde, bestaat daarin, dat de omhoog groeiende plant beter met lucht en licht in aanraking komt, daardoor ongelijk veel vruchtbaarder is, terwijl de vruchten tevens vrijhangen, niet licht van ongedierte of van vochtigheid te lijden hebben en steeds een goeden vorm verkrijgen.

Dit laatste verdient eveneens afzonderlijke aandacht.

Men bedenke slechts, hoe de laatste jaren, die zich door natte zomers zeer ongunstig onderscheidden, steeds een slechten komkomeroogst gaven.

Ten slotte iets over de vruchten.

Zij hebben ongeveer den vorm der gewone groene komkommer voor den vollen grond, worden van 15—30 c.M. lang en zijn levendig groen gekleurd, naar het midden een weinig gebult, evenwel steeds ongedoornd.

Het vleesch is saprijk, vast en aangenaam van smaak, uitstekend voor den inmaak, maar nog beter om als salade te gebruiken.

Wij kunnen verzekeren, dat de tallooze schoone vruchten, tusschen het donkergroen loof, de plant op zich zelf zeer fraai maken en dat daarom de Japansche Klimkomkommer ook onder de sierplanten met eere genoemd mag worden.

Bovendien is het vrij zeker, dat ze in streken, waar veel komkommers geteeld worden, spoedig als marktvrucht grooten bijval zal ontmoeten.

Voor de Bloemen- en Planten Commissie waren ook ditmaal de belangrijkste inzendingen gezonden door de heeren E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem. Onder deze moeten in de eerste plaats genoemd worden:

Gladiolus gandavensis flore pleno. „Oberpräsident von Seydewitz." Nieuw ingevoerde plant. Dubbelbloemige *Gladiolus* zijn niet buitengewoon zeldzaam, en als ze niet zoover bij de enkelbloemige achter stonden, zou men zich zeker meer op het aanwinnen van dubbele verscheidenheden hebben toegelegd. Nochtans zijn onlangs twee dergelijke dubbele *Gladiolus*-soorten in den handel gebracht; en nu de inzenders er een in bloei kunnen vertoonen, bieden zij haar ter kennismaking aan. Deze verscheidenheid is afkomstig van den heer WLOCZIK te Breslau, die haar te midden van andere zaailingen aantrof. Hij kweekte ze voort en bood na eenigen tijd de editie aan de inzenders aan, welk aanbod evenwel niet werd aanvaard; en later ging de gansche voorraad over in het bezit van een Franschen bloemist, die dezen *Gladiolus* thans in zijn prijscourant meer als curiositeit dan als sierplant aankondigt. In het Vaderland van den heer WLOCZIK was men daarentegen met deze nieuwigheid zoo ingenomen, dat de „Gartenflora" zelfs schreef bij een gekleurde plaat (Tab. 1268 in jaargang 1888):

„Da diese erste Sorte aber für lange Zeit Epoche machen „wird, so baten wir uns von dem Herrn Oberpräsidenten von „Schlesiën, Sr. Excellenz dem Wirklichen Geheimen Rate VON „SEYDEWITZ, die Erlaubnis aus, an dieses so hervorragende „Erzeugnis einheimischer Gartenkultur seinen Namen knüpfen „zu dürfen. Der schlesische Gartenbau verdankt Herrn VON „SEYDEWITZ eine so wohlwollende stete Förderung, so an„dauernde Unterstützung und Teilnahme für alle praktischen „Bestrebungen der Gärtnerei, dass wir uns innig freuen, Ge„legenheit gehabt zu haben, den Namen des allseitig hoch„verehrten Mannes mit einer Pflanzenschönheit verknüpfen zu „können, welche bald ebenso bekannt sein und bleiben dürfte, „als etwa Marshall Niel unter den Rosen".

De ondergeteekenden sluiten zich in hun oordeel liever bij den Franschen kweeker aan; reeds toen zij de editie dezer plant weigerden te aanvaarden, waren zij van dit gevoelen;

sedert namen zij dezen *Gladiolus* eenige jaren achtereenvolgens waar, zonder van opinie te veranderen. Een andere curiositeit van hetzelfde gehalte is de *Gladiolus gandavensis „Triumph von Hietzing.“* (1889).

Kniphofia comosa is een der weinige species van dit geslacht, welke in Abyssinie thuis behooren; de groote meerderheid der vuurpijlen groeit in Zuid-Africa in het wild. De Abyssinische soorten zijn in ons klimaat, zelfs onder dikke bedekking, niet winterhard; ze zijn dan ook in den winter 1890—'91 op de meeste plaatsen bevroren. *Kniphofia comosa* hoewel niet bepaald nieuw, is steeds nog een der zeldzaamste soorten. Door kruising van deze en de verwante *K. Leichtlini* met de variëteiten van *K. aloides* ontstonden de fraaie hybriden, in den laatsten tijd in den handel gebracht. Om haar eigenaardige bloeiwijze heeft men deze vuurpijl met een Metrosideros vergeleken, waarmede ze inderdaad een oppervlakkige overeenkomst vertoont. De bloemen openen zich aan den top der stengels het eerst, integenstelling met de gewone vuurpijl en verwante soorten, waar de onderste bloemen het eerst opengaan.

Kniphofia hybr. „Solfatare“ (1890). Nieuw ingevoerde hybride, onder bedekking even winterhard als de oude *Kniphofia aloides.*

Kniphofia hybr. „Phoenix“ (1889). Een der merkwaardigste nieuw ingevoerde hybriden, ongetwijfeld afstammend van *Kniphofia comosa,* welke hier tevens wordt tentoongesteld als onvoldoend bekende plant. Behalve door de nog vuriger kleur, onderscheidt de hybride *„Phoenix“* zich gunstig door meerdere hardheid dan de *K. comosa.* Immers, toen in den winter 1890—91 in de kweekerij der inzenders alle exemplaren van *K comosa* bevroren, bleven onder volkomen gelijke omstandigheden op hetzelfde bed de exemplaren van *Phoenix* gespaard, evenals de variëteiten van *K. aloides* en andere hardere soorten.

Biarum Russelianum SCHOTT. Nieuw ingevoerde plant. In den zomer van dit jaar door de inzenders regelrecht uit Syrie ingevoerd. Deze interessante Aroïdee is sinds lang in de botanische literatuur bekend, ook onder den naam van *Arum syriacum,* eerst zeer onlangs werd ze in den handel ingevoerd, en thans wordt ze voor het eerst in ons land in bloei tentoongesteld. Gelijk bij vele andere *Aroideeën* verschijnen ook bij *Biarum Russelianum* de bladeren niet gelijktijdig met den bloei.

Nieuwe verscheidenheden van *Alstroemeria psittacina. Alstroemeria psittacina,* reeds in het begin dezer eeuw in Europa ingevoerd, is de eenige *Alstroemeria* van Braziliaanschen bodem, welke thans in cultuur is. De verscheidenheden van deze soort, welke thans ter beoordeeling worden aangeboden, hebben overeenkomst met de zaailingen, welke in den handel als *Alstroemeria peruviana* bekend zijn. Deze naam is ontleend aan VAN HOUTTE's „Flore des Serres“, waarin onder het opschrift „Alstroemères péruviennes“ in 1867 eenige zaailingen zonder namen werden afgebeeld, volgens VAN HOUTTE's opgave uit de Andes van Zuid-America afkomstig. De naam *peruviana* is echter, zelfs als populaire naam, minder gewenscht, omdat de *Alstroemeria psittacina,* die zonder eenigen twijfel als de type van deze planten moet worden beschouwd, uitsluitend in Brazilië en niet in Peru voorkomt. De zaailingen, door VAN HOUTTE en anderen aangeboden, zijn steeds gemengd; de inzenders daarentegen hebben sinds eenige jaren enkele der meest karakteristieke hunner zaailingen afzonderlijk voortgekweekt, en stellen deze thans, als nieuw gewonnen planten ter afzonderlijke beoordeeling ten toon, daar ze, ofschoon reeds voor eenige jaren in den handel gebracht, toch nog slechts in beperkten kring verspreid zijn. Zijn de bloembladjes bij de type van een groen uiteinde voorzien, bij de zaailingen is het groene gedeelte zoo goed als geheel afwezig; de kleurschakeering is bovendien veel rijker en afwisselender dan bij de oorspronkelijke vorm. De tentoongestelde zaailingen zijn:

Rembrandt, violet karmozijn, wit gevlekt.
Frans Hals, vurig rood, witachtig gevlekt.
Van der Helst, donkerviolet-karmijn.
Wouwerman, rood violet, geelachtig wit van binnen

Naast deze verdienen nog vermelding een nieuw ingevoerde *Montbretia crocosmiaeflora,* die haar naam *„Feu d'artifice“* wel verdiende en dan ook een getuigschrift eerste klasse mocht ontvangen en drie, als onvoldoend bekende planten ingezonden soorten van zonnebloemen, n.l. *Helianthus laevis, H. laetiflorus* en *H. strumosus,* waarvan de tweede (= *H. rigidus semiplenus)* te Londen een getuigschrift eerste klasse verwierf.

Eindelijk heb ik twee uitgebreide collectien van dezelfde inzenders te noemen, de eene van hybride *Gladiolus* van de bekende rassen *G. Lemoinei* en *G. nanceianus,* en de andere van *Dahlia's.* Allen waren nieuw ingevoerde verscheidenheden, ter afzonderlijke beoordeeling ingezonden.

De namen vindt men in het officieele verslag vermeld; het zou overbodig zijn ze hier nogmaals op te nemen. Uit deze collectie koos de commissie den *G. Lemonei Léonard Kelway,* en den *G. Lemoinei Reverend W. Wilks* om ze met een getuigschrift eerste klasse, de Dahlia's *Blushing Bride* en *Mrs. Cock,* om ze met een getuigschrift tweede klasse te onderscheiden.

De verzameling planten van den heer C. G. VAN TUBERGEN te Haarlem muntte als gewoonlijk, door de uitgezochte fraaie soorten uit, die hier aan het publiek ter kennismaking werden aangeboden. Onder deze verwierf de *Colchicum Sibthorpii* als nieuwe plant een getuigschrift eerste klasse. Maar al waren de overigen minder zeldzaam, in schoonheid overtroffen ze de bekroonde niet onbelangrijk. De sierlijke franje-achtige bloemkroon van *Bartholina pectinata,* het prachtige donkerroode scherm van *Nerine Fothergilli,* de lieve *Milla biflora,* de twee verscheidenheden van *Crinum Powelli* trokken zeer de aandacht.

Colchicum Sibthorpi BKR. Afkomstig uit de gebergten van Griekenland, eene soort reeds omstreeks 1825 door SIBTHORP & SMITH onder den naam van *C. latifolium* in „Flora Graecà“ tab. 350 beschreven, doch eerst onlangs in den handel gebracht. BAKER die van deze plant in de Gardeners Chronicle van 4 Oct. 1890 eene korte beschrijving geeft, roemt haar als de schoonste der Colchicums met gevlekte bloemen.

Witte, roode, bijna blauwe en gestippelde vormen gaven ons een denkbeeld van den rijkdom, die in dit schijnbaar zoo eentoonige geslacht door de natuur wordt tentoongespreid.

De heer J. WALRAAD JZN. te Boskoop verwierf een getuigschrift eerste klasse voor een plant van *Abies Nordmanniana pendula,* gekweekt van een zijtak van een moederplant, die door hem voor tien jaren in een partij zaailingen met rechtopgaanden top gevonden was. Sedert was door hem deze verscheidenheid vermenigvuldigd, zoodat thans een voldoend aantal exemplaren voorhanden is.

De heer H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen zond eene verzameling interessante bloemgewassen voor den vollen grond, die veel tot opluistering bijdroeg en tegenover de andere inzendingen, die dikwijls een kennersoog vereischten om op juiste waarde te worden geschat, de aantrekkelijkheid van de maandelijksche tentoonstelling voor het bezoekend publiek zeer verhoogde. Het waren deels oude bekenden, deels nieuwe en minder bekende soorten. Onder de laatsten viel het oog op de *Echinacea purpurea,* een Composiet met roode lintbloemen, die veel op een kleine soort van zonnebloem, meer nog op de nauw met haar verwante *Rudbeckia's* geleek. Doch de laatste hebben gele lintbloemen, gelijk de fraaie *R. speciosa* ons vertoonde, die naast de *Echinacea* geplaatst was. De Commissie kende aan deze laatste een getuigschrift tweede klasse, als onvoldoend bekende plant toe.

De beide genoemde planten waren overblijvende gewassen uit Noord-Amerika afkomstig. Van den zelfden oorsprong en eveneens overblijvend zagen wij *Heliopsis laevis,* ook een Composiet van het type der zonnebloemen, *Hibiscus moscheutos,* een Malvacee met klokvormige bloemen van aanzienlijke grootte — de bloembladeren maten elk 12 Cm. in lengte — en de fijne *Asclepias tenuifolia, Solanum Canariense* een sierplant met groote, fraaie aardappelbloemen wijst in den geslachtsnaam den bouw, in den soortnaam de herkomst aan, en ver-

dient zeer de aandacht, *Phylolacca acinosa* een heesteraehtig gewas uit het Himalaya gebergte, waarvan de jonge scheuten in die landstreek als asperge worden gegeten, en die door de talrijke lange trossen met groote zwarte bessen de gewone *Ph. decandra* verre overtrof, *Polygonum compactum* uit Japan een fraaie bloedverwant van *P. cuspidatum* en *Virgilia capensis* van de Kaap de Goede Hoop, een vlinderbloemige met trossen als de gewone *Onobrychis*, doch sierlijker en grooter.

Onder de vruchttrossen van de *Phytolacca acinosa* merkte ik er een op, waarvan de top in drieën gespleten was, eene bijzonderheid, die in geen der talrijke andere trossen terug gevonden werd.

De heer K. W. DROST, bloemist bij den heer C. W. R. SCHOLTEN JR. te Amsterdam zond een *Crinum* met reukelooze bloemen, met smalle, van buiten roode en van binnen rose gekleurde bloembladeren, onlangs door hem uit Venezuela ontvangen. Daarnaast de zeldzame en prachtige *Crinum speciosum*, met haar fraai scherm witte, heerlijk riekende bloemen. En in de derde plaats een *Lycopodium*, door den heer DROST in 1889 in Venuzuela verzameld en thans in de collectie van den heer SCHOLTEN gekweekt. De Commissie vroeg deze Lycopodium ten determinatie en beoordeeling, terug.

Hetzelfde werd besloten omtrent eene *Stanhopea tigrina* door den heer J. BALVERS te Alkmaar gezonden. De plant stond in een hangmatje en had een fraaien tros met zes bloemen.

De heer L. ZUURENDONK te Haarlem verwierf voor eene collectie hybride *Coleus*, als nieuw gewonnen planten, een getuigschrift tweede klasse. Forsche planten, met zeer groote bladeren, die allen een grooter of kleiner geele of groene middenvlek hadden, door een breeden roodbruinen rand omgeven, en die reeds op een afstand den bezoeker als iets bijzonders troffen. Uit de schriftelijke mededeelingen van den inzender bleek, dat hij in het vorige jaar (1891) onder zijne zaailingen van *Coleus* een paar in 't oog loopende exemplaren gevonden had, met een houding en een bladgrootte, zooals die nog nimmer te voren was opgemerkt Deze planten werden afzonderlijk geplaatst en uit haar zaad ontstonden de twaalf, thans ten toon gestelde variëteiten, met een aantal andere. Bij goede kweeking zouden de planten nog forscher kunnen zijn, ofschoon zij reeds nu een eersten rang onder de tallooze verscheidenheden van *Coleus* als decoratie-planten innemen.

De heeren GROENEWEGEN en Co. zonden een prachtige jonge plant van *Nicotiana Colossea*, met een stam van 60 Cm. en bladeren van 60 Cm. lengte, en verwierven daarvoor een getuigschrift tweede klasse.

Zonder overdrijven kan getuigd worden, dat schooner sierplant, dan de *Nicotiana Colossea* in geen jaren in den handel gebracht werd.

Immers, al wat er van medegedeeld werd, en ons eerst fabelachtig, ongeloofwaardig toescheen, blijkt nu onverminderd waar te zijn.

Het geheele karakter der plant, haar edele groei en houding, zijn de kenmerken van een aanwinst van groote beteekenis.

De plant, die tentoongesteld was, was nog slechts in het begin van haar ontwikkeling maar toonde toch reeds duidelijk het bijzondere karakter der plant, haar robusten groei.

Dezer dagen zag men in een der Arnhemsche plantsoenen eenige planten der *Nicotiana Colossea* van ruim 2 meter hoog, met bladeren van één meter lengte.

Doch ook deze waren nog niet geheel ontwikkeld, en zullen wellicht voor het gure weder hen overvalt een hoogte van $2^1/_2$—3 meter bereiken.

Voor verdere aanbeveling van deze plant verwijs ik naar de volgende bladzijde, in de rubriek *„Elk wat Wils“*.

Dezelfde firma zond ook *Helianthus laetiflorus*.

Deze Helianthus bezit dezelfde voortreffelijke eigenschappen, als de beide soorten *Helianthus multiflorus grandiplenus* en *Helianthus rigidus praecox*, die op de vorige bijeenkomst aan het oordeel der Commissie onderworpen werden.

Deze groeit vlug en gemakkelijk in iederen grond, wordt niet te hoog en bloeit mild en maanden lang geregeld door. Hare bloemen zijn half gevuld en lichter geel gekleurd, dan die van *Helianthus rigidus praecox*, maar komen daarmee overigens vrij wel overeen.

Als snijbloem is deze Helianthus van ongemeene verdienste, eerstens omdat ze niet spoedig verwelkt en bovenal om de schitterend gele kleur die tegenwoordig zeer in den smaak valt en afzonderlijk of in vereeniging met de meeste andere, zachtere kleuren een goed effect maakt.

Met ingenomenheid vermelden we hier nog, dat deze nieuwe *Helianthus* soorten bereids in een enkele binderij en hier ter stede gebruikt worden.

En hiermede is mijn verslag over hetgeen ik gezien heb ten einde. Thans nog een enkel woord over hetgeen ik niet gezien heb. Ik bedoel de *Begonia's*.

Het trof mij, dat juist nu, op den tijd dat de *Begonia*-tentoonstelling te Haarlem de uitkomsten eener groote krachtsinspanning op dit gebied publiek maakt, geene soorten zijn waardig geoordeeld, om op de plantenkeuring aan het oordeel der Vaste Commissie te worden onderworpen. Juist hetzelfde had mij het vorige jaar tijdens de Chrysanthenum-tentoonstelling getroffen, toen alleen een enkele, welriekende verscheidenheid in Artis gezien werd. Moet ik hieruit afleiden, dat een gelijktijdige inzending op eene speciale en op eene maandelijksche tentoonstelling door onze kweekers als onbereikbaar, dan wel als nutteloos beschouwd wordt? Of hebben de bekroningen op tentoonstellingen een zooveel grootere waarde dan de getuigschriften der vaste Commissie?

Ik waag het niet, een oordeel uit te spreken, maar zou gaarne zien, dat het verschijnsel een punt van overweging en van bespreking bij deskundigen uitmaakte, want ik kon de vrees niet onderdrukken, dat een onvolledige bekendheid met, of een niet geheel juiste waardeering van de maandelijksche plantenkeuringen, ten minste voor een deel hierbij in het spel is. En dit zou ik zeer betreuren.

Het Begoniafeest te Haarlem.

Het was Vrijdagmiddag j.l. om twee uur een indrukwekkend oogenblik, toen onze geachte Voorzitter, de heer W. A. VIRULY VERBRUGGE, op het fraaie buitengoed van den heer ONDERWATER te Heemstede, zijn hoofd ontblootte en daar met een krachtig en opgewekt woord, tegenover tal van genoodigden de Begonia-tentoonstelling opende.

De Afdeeling „Haarlem en Omstreken," zoo begon de Voorzitter, van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde richtte tot het Hoofdbestuur de uitnoodiging om deze tentoonstelling te openen, en daar waar eene afdeeling om hulp vraagt is steeds het Hoofdbestuur gaarne bereid die te geven. Wij hebben hier geen tentoonstelling van tal van plantensoorten, waar zoowel de tropische Palmen als het nederig viooltje te zien is, Neen! de Afdeeling „Haarlem en Omstreken" volgde het voorbeeld van andere afdeelingen en schreef een speciale tentoonstelling uit van *Begonia's*, die men hier in al haar pracht kan zien en bewonderen. Men ziet hier thans het schoonste wat op dit gebied in ons vaderland te zien is, en al gaat men naar het trotsche Albion, *daar* zelfs zal men de *Begonia's* niet beter te aanschouwen krijgen dan *hier* het geval is. Daarom hulde aan hen, die de vruchten van hunnen welgeslaagden arbeid hier exposeeren, het tentoongestelde pleit voor hunne energie, voor hun onvermoeid streven naar wat edel en schoon is, en verhoogt den roem van „Haarlem en Omstreken.“

Het Hoofdbestuur brengt gaarne hulde aan de afdeeling en aan haren Voorzitter, den heer J. D. ONDERWATER die zoo welwillend zijne fraaie buitenplaats „Bosch en Hoven" voor de tentoonstelling beschikbaar stelde, en hoopte ten slotte dat deze tentoonstelling tot bloei van de afdeeling, en tot opwekking voor Flora's kinderen mag bijdragen.

Hierna werden de deuren der oranjerie geopend en volgde men gaarne het voorbeeld van den algemeenen Voorzitter, om het daarin tentoongestelde in oogenschouw te nemen. Men had in die oranjerie langs de kanten en in het midden een stellage gemaakt, waarop de meeste dubbele *Knolbegonia's* en twee partijen *Bladbegonia's* hunne plaatsen hadden gevonden.

In de hoeken waren groepjes sierplanten geplaatst, die echter veel te klein waren om eenige levendigheid aan te brengen, terwijl in het middenvlak tegenover de deur, aan de achterzijde van het gebouwtje de buste prijkte, omgeven door

enkele planten, van H. M. de Koningin-Regentes, Beschermvrouw van de Ned. Maatschappij van Tuinbouw en Plantkunde.

Welk een keur van prachtige *Begonia's*, welk een zee van bloemen in bijna alle kleuren, vooral de verscheidenheden met dubbele bloemen schitterden hier als sterren van de eerste grootte aan den Begonia-hemel.

De firma ZOCHER en Co. te Haarlem heeft zich even als LAING, CANNELL en WARE dit in Engeland hebben gedaan, van het begin af met de Begonia-Cultuur bezig gehouden. Zij hebben door aanhoudende hybridisatie een ras verkregen, dat uitstekend genoemd mag worden, en hun collectie is wel de grootste en uitgebreidste van ons land, die mij bekend is. Dat zij daarom de eenigste gouden medaille, die voor bloemisten beschikbaar was, veroverde, verwonderde *niemand*.

Deze medaille werd als 1e prijs toegekend voor 50 dubbele *Knolbegonia's* in minstens 25 verscheidenheden, niet meer dan twee stuks van dezelfde verscheidenheid. Uit hoeveel verscheidenheden deze collectie bestond weet ik niet, wel weet ik dat ze *onberispelijk* waren. Wie denkt dat er nog geen dubbele, *Begonia's* zijn met regt opstaande bloemen, kon zich hier van het tegenovergestelde overtuigen. 't Waren krachtige gedrongen planten met fraai gevormde goed gevulde rechtopstaande bloemen, met een groote kleurenrijkheid. Jammer dat ze wat gedrongen stonden, — iets wat bijna voor alle nummers geldt — en daarom niet volkomen tot hun recht kwamen. Wij noteerden: *Aline Adam,* wit van kleur, *Lucie Closon*, *James Scot*, prachtige vorm, *Triomphe de Nancy*, licht zwavelgeel, hiervoor stond de in Frankrijk gewonnen *Felix Crousse*, *Dr. Feltz*, donkerrood, *Miss White*, *Miss Stevenson*, zeer lief zacht rose, en *La France* wat een Juweeltje is te noemen en zacht vleeschkleurig is. De tweede prijs, een zilveren medaille voor diezelfde vraag, verkreeg de firma ANT. ROOZEN en ZOON. Deze firma heeft zich in de laatste drie jaren met zooveel kracht op het kweeken van *Begonia's* toegelegd, dat zij zich ter dege laat gelden en voor andere firma's een vingerwijzing is, niet op hunne lauweren te blijven rusten. De 3e prijs een bronzen medaille werd toegekend aan den heer J. W. DAUDEY Hz. te Haarlem.

Om de door de firma ZOCHER en Co. uitgeloofde gouden medaille voor de liefhebbers werd hard gestreden. Zij werd uitgeloofd voor de beste 40 dubbele *Knolbegonia's* in minstens 20 verscheidenheden. De twee inzendingen van de tuinbazen van „BOSCH en HOVEN" en „SPAARNHOUT" waren beide zeer ver. dienstelijk, de tuinbaas BLANKENSTEYN van „Spaarnhout" verkreeg de gouden medaille als 1e prijs; de 2e prijs zilveren medaille verkreeg de tuinbaas van den Heer ONDERWATER. In de met goud bekroonde zagen wij een prachtexemplaar der „*Albert Crousse*" een schoone plant van *Triomphe de Nancy*, *Octavia Malet* en hoewel niet zwaar van bloem, kwam in deze partij prachtig uit de helder lakroode dubbele *Begonia „La Fayette"*, die vooral bij partijtjes gezien een schitterend effect maakt.

No. 2 van het programma, afdeeling bloemisten, vroeg 50 enkele *Knolbegonia's*, niet meer dan twee stuks van dezelfde verscheidenheid.

Niet minder dan 5 inzendingen waren hierop ingekomen, en was er natuurlijk verschil op te merken, allen hadden verdienste en de heer PEARCE, die in 1864 *Begonia boliviensis* naar Europa zond, zal niet hebben kunnen denken wat daarvan, met hulp van enkele andere soorten gemaakt is.

Voor deze vraag werd de eerste {prijs toegekend aan de heeren ROOZEN en ZOON te Overveen, die werkelijk zeer verdienstelijk waren. Zij waren buiten, in den vorm van een perkje gezet, zonder eenigen smaak, en stonden veel te dicht bij elkander. Toch waren de verscheidenheden zóó goed dat men daarin alles vond, wat men thans van de bloemen eener *Knol-Begonia* eischt.

Als zeer mooie noteerden wij:

Panorama; kopergeel, *Mons. Onderwater*; zacht rood, *Excelsior;* wit met rose, *Diadem;* lakrood, *Monsieur Viruly Verbrugge; Concurent,* oranjerood enz.

De met den 2en prijs bekroonde waren ook zeer goed te noemen, bloemrijker dan de eerste, en maakten tegen de sierlijke *Taxodium* een prachtig effect. Zij waren keurig gesteld en deden de firma ZOCHER en Co. alle eer aan.

Ook de derde prijs viel aan deze firma ten deel. Het gaat natuurlijk niet aan, om elk nummer van het programma te bespreken, wij zullen om ieder gelijk recht te doen, het procesverbaal in zijn geheel laten volgen, alleen zullen wij hier en daar nog een greep doen van die inzendingen die daarvoor in aanmerking komen.

Zoo trokken ons bijzonder aan de 12 enkele witte *Knolbegonia's* van de heeren ZOCHER & Co. die door groote bloemrijkheid uitmuntten.

De heer PH. DEIJS, te Haarlem exposeerde 12 enkele gele *Knolbegonia's* die boven alle anderen uitmuntten door zuiverheid van kleur.

Terecht werd dit lieve partijtje met den 1en prijs, Zilveren Medaille bekroond.

De twee inzendingen van *Begonia Rex*-variëteiten voldeden zeer goed en gaven de gewenschte afwisseling. Jammer dat men niet voldaan had aan vraag no. 18 waarbij gevraagd werden: een collectie bloeiende struikachtige *Begonia's* zooals *Semperflorens, Weltoniensis, ascotensis, fuchsioides* enz. enz, Dit zoude meer afwisseling hebben gegeven.

De firma ZOCHER & Co. had voldaan aan no. 19 van het programma: 3 welriekende *Knolbegonia's* zooveel mogelijk verschillend. Wij zagen *Begonia Baumanni* de ruikende *Begonia* en daarvan twee hybriden waarvan een met dubbele bloemen *Begonia Baumanni* fl. pl. en de var. *grandiflora.* Behalve de geur kon ons geen van drieën bekooren.

Er waren ook gestreepte *Begonia's*, die echter niet overeenkwamen met het plaatje, dat wij daarvan gezien hebben. Deze waren ingezonden door den heer ONDERWATER, van wien wij ook opmerkten een specimenplant van *Begonia-Rex* var. *argentea hirsuta.* Voor de nieuwste enkele *Knolbegonia* verkreeg de firma ANT. ROOZEN & ZOON een certificaat 1e klasse. Wij hebben het genoteerd als „a gem." Voor de nieuwste dubbele verkreeg de firma ZOCHER & Co. voor een lieve gele verscheidenheid een certificaat 1ste klasse, ook de drie nieuwe enkele *Knolbegonia's* van ééne verscheidenheid, uitsluitend in het bezit van den eigenaar van dezelfde firma waren juweeltjes en verdienden ten volle het certificaat 1ste klasse.

Voor zoover wij kunnen nagaan is dit de eerste speciale Begonia-tentoonstelling die in Europa gehouden is en wij gevoelen ons gelukkig, er bij te kunnen voegen dat ze uitstekend is geslaagd. Een woord van lof mag zeker èn het Bestuur der Afdeeling èn de regelings-commissie niet onthouden worden voor de vele zorgen en moeite die zij zich dezer dagen getroosten, en dat is niet weinig.

Laat ons met den heer VIRULY VERBRUGGE hoopen, dat deze tentoonstelling heeft mogen strekken tot bloei van de afdeeling en dat ook de finantieele uitkomsten zóó zijn dat het de Afdeeling den moed geeft, binnen een niet te groot tijdperk opnieuw een speciale tentoonstelling uit te schrijven.

Wij behooren nog met een enkel woord melding te maken, dat de Jury de waarde der inzendingen bepaalde naar het aantal punten, op te geven voor de verschillende eigenschappen der plant. Die inzendingen dus die het grootste aantal punten op zich vereenigden verkregen de eerste prijzen.

Dat bij een dergelijke beoordeeling, die wij voor zeer goed beschouwden, van partijdigheid geen sprake kan zijn, begrijpt een ieder [1]).

Utrecht 17 Sept. 1892. J. K. B.

ELK WAT WILS.

Nicotiana Colossea. Thans, nu er reeds eenige jaren verloopen zijn, sedert deze nieuwigheid ons voor het eerst werd aangeboden, kan het zeker zijn nut hebben haar nogmaals in de tuinbouwbladen ter sprake te brengen. Grooten ophef maakte men er destijds van; landgenooten, die haar te Parijs of elders in meer bevoorrechte streken zagen, konden niet anders, als deze plant met warmte aanbevelen. De zomer van 1891 was voor de verdere verspreiding van dit nieuw siergewas zeer nadeelig. Daarbij kwam nog dat er bijna overal slecht zaad van in omloop was gebracht. Enkelen lieten daarna nog plantjes komen, maar de natte koude zomer belette

1) De lijst der bekroningen, in de dagbladen vermeld, hoop ik in een volgend nummer op te nemen. RED.

flinke ontwikkeling. Dit jaar was men gelukkiger. Het bleek me dat velen zich niet hadden laten ontmoedigen. Op meerdere plaatsen troffen we ze aan en al waren ze dan ook geen drie meter hoog, toch merkte men ze dadelijk op. Zooals ze daar stonden waren het fraaie alleenstaande gazonplanten, niet met ingescheurde bladeren, die ons aan *Musa ensete* doen denken, noch met kale stammetjes, maar goed vertakte wel gevormde planten van 1 tot 1.5 M. hoogte. De vorm en kleur der bladeren trekken wel aan. Met een gerust geweten durft men ze dan ook thans, vooral aan hen, die over een eenigzins warm plekje kunnen beschikken, aanbevelen. Ongetwijfeld zal men zeker ook in ons land bij warme zomers, een gewas van nabij de twee meter kunnen verkrijgen, zoo ze met wat zorg en kosten worden behandeld. We zouden daarvoor kunnen aanbevelen: vroegtijdige zaaiing, ze in den eersten tijd op eene goede broei voort te kweeken, geregeld te verpotten om ze begin Juni op een flink diep uitgegraven bed, met eenigen broei van paardenmest er onder, in een zeer voedzamen grond uit te planten. Om mogelijke teleurstelling te voorkomen zou het dan nog aan te raden zijn, de plant in den eersten tijd tegen koude winden te beschutten door een zeildoek, matten of iets dergelijks om heen te spannen; ja ze des nachts zelfs geheel van de buitenlucht af te sluiten. Dit laatste juist zooals men dat met *Gunnera scraba* of minder sterk geharde Leliesoorten wel doet. Mocht men er een glazen kastje er om heen kunnen slaan, dat natuurlijk nog des te liever. Al naar men zich moeite er voor getroost in het vroege voorjaar, des te beter zal men slagen. Mochten er lezers van dit blad zijn, die reeds prachtige resultaten met deze Nicotiana verkregen, ze zouden zeker velen een dienst doen, hun ervaring hier mede te deelen. 1)

Fr.   S. BLEEKER.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Rotterdam.

In eene vergadering der Afdeeling Rotterdam, Vrijdag avond gehouden. werd de rekening en verantwoording over het vorige jaar goedgekeurd; tevens werd als bestuurslid de heer D. VAN STOLK bij acclamatie herkozen, terwijl de heer M. C. MENSING JR. met algemeene stemmen als lid van het afdeelingsbestuur werd benoemd. Vervolgens werden de punten van den beschrijvingsbrief voor de algemeene vergadering der Maatschappij — op 29 October a.s. te Arnhem te houden — breedvoerig behandeld; o.a. moest, naar aanleiding van het voorstel der Afdeeling Leiden „om in het voorjaar van 1894 te Rotterdam eene groote internationale tentoonstelling te houden", door alle aanwezigen de onmogelijkheid hiervan erkend worden wegens gebrek aan geschikte localiteit. Zelfs de zalen der societeit *Harmonie*, die alleen omstreeks Paschen gedurende vele achtereenvolgende dagen beschikbaar zijn, bieden voor eene afdeelingstentoonstelling eigenaardige bezwaren aan. Ware echter eene gelegenheid begin November verkrijgbaar, dan had reeds voor lang het afdeelingsbestuur eene chrysanthemum-tentoonstelling georganiseerd, doch het heeft nog steeds door gebrek aan geschikte gelegenheid, er van moeten afzien.

Door de Afdeeling werden als candidaten voor het hoofdbestuur gesteld: mr. J. VAN LANSBERGE te Heelsum, T. KNOPPER te Utrecht, en JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam, terwijl tot afgevaardigden ter algemeene vergadering werden benoemd: de heeren J. F. WILKE, E. P. v. D. VALK en J. C. DE LANGE.

Afdeeling Utrecht.

De laatste vergaderingen der afdeeling waren gewijd aan het vaststellen van het programma, voor de, in het vorig jaar bepaalde tentoonstelling van in bloei getrokken planten en afgesneden bloemen, in Nederland (de eerste rubriek, uit eigen kweekerij) getrokken.

De bloemen voor de bloemwerken moeten eveneens hier te lande zijn geforceerd. De tentoonstelling werd bepaald op den 7den tot en met den 9den April 1893 en zal gehouden worden in het Park Pivolie alhier.

5 October,   A. RIETVELD.

WEEKNIEUWS.

Kruidkundig Genootschap *Dodonaea* te Gent.

Het Kruidkundig Genootschap *Dodonaea* te Gent, dat zijne hoogste onderscheiding, de benoeming tot buitenlandsch correspondeerend lid tot nu toe slechts aan twee geleerden had aangeboden, heeft in zijn jongste jaarvergadering wederom een tweetal plantkundigen tot correspondeerend lid benoemd. Het verheugt ons te kunnen mededeelen dat onze geachte medewerker, de Groningsche Hoogleeraar Dr. J. W. MOLL een der beide benoemden is. De andere is Dr. JOHN WILSON te Edimburg.

VRAAGBUS.

ANTWOORD OP VRAAG No. 28. Omtrent *Melothria Cucumerina Naud.*, die zeker de bedoelde plant is, kunnen wij het volgende melden:

De soort afkomstig uit Oost-China werd eerst door NAUDIN (Ann. d. Sc. Nat. Ser. v. T. 6 p. 10) daarna door COGRIAND (Mon. Cucurb. in De Candolle Monogr. Phon. III. p. 591) beschreven.

Het is eene Cucurbitacee met 5 zijdige of licht gelobde, van boven ruwe, van onderen alleen aan de werven behoorde bladeren 2 kleine, éénbuisige, gele bloemen, waarvan de mannelijke tot korte trossen verbonden zijn en de vrouwelijke alleen staan. De vruchten zijn glad, bleek geel en 4—5 c.M. lang, 1—1½ c.M. breed en hebben den smaak van komkommers. De stroogele zaden zijn 4 m.M. lang en 2½ m.M. breed en niet van een rand voorzien.   J. G. B.

TENTOONSTELLINGEN.

Nijmegen. Tentoonstelling van **bloeiende en niet bloeiende Planten, Siergewassen, Bouquetten, Bloemwerken, Jardinières, afgesneden bloemen, Vruchten, Groenten**, enz., te houden van 4—7 November 1892 door de Afdeeling Nijmegen en Omstreken. Inzending is alleen voor de leden der Afdeeling Nijmegen en Omstreken geoorloofd.
Inlichtingen te vragen bij den Secretaris der Afdeeling, den heer C. A. HIEBENDAAL te Wijchen.

Groningen. **Chrysanthemum-Tentoonstelling** op 18, 19, 20 en 21 November 1892.

Orgaven van inzendingen uitsluitend voor leden der Afdeeling Groningen, vóór of op 31 October 1892 bij den heer J. DE WAARD SZN., Secretaris.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling**, op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Leiden. Voorjaarstentoonstelling van **Planten, Bouquetten,** enz., te houden door de Afdeeling Leiden en Omstreken in de Stads Gehoorzaal aldaar, van 23—26 Maart 1893.

Programma's, inschrijvingslijsten en verdere inlichtingen te bekomen bij den heer L. VUIJCK, Secretaris, Hooge Rijndijk H 125 bij Leiden.

Utrecht. Algemeene tentoonstelling in het Park Tivoli den 7, 8 en 9den April 1893 van **Bloeiende planten en Bloemwerken** in Nederland in bloei getrokken of van bloemen samengesteld, die hier te lande zijn geforceerd. Programma's te verkrijgen bij den secretaris der afdeeling.

's Gravenhage, **Rozen**, ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum.
Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer G. VAN ROSSEM, Secretaris, **Riouwstraat 1**.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Dr. J. G. B. te L. Vriendelijken dank.
S. B. te F. Beleefden dank voor Uw bijdragen, die ik zoo spoedig mogelijk hoop te plaatsen.
J. K. B. Veel dank voor Uw zending.
M. B. te R. Opzegging van het lidmaatschap behoort aan den Secretaris der Maatschappij gericht te worden.
J. C. D. L. te R. Beleefden dank.
G. v. R. te 's Gr. Te laat ontvangen voor dit No; plaatsing in het volgende.
A. R. te U. Dank voor Uw verslag.

Inhoud van Sempervirens no. 40, van Vrijdag 30 September 1892

De Fruit- en Groentehandel tusschen Nederland en Groot-Brittannië; Een bloeiende Anjelier, met een afb.; Het bloemenfeest te Arnhem, vervolg en slot van bladz. 466; Een voorjaarstentoonstelling in 1893 te Leiden; De Knolbegonia's te Haarlem, vervolg van bladz. 463; Floralia te Purmerend; Derde Nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling; Weeknieuws; Vraagbord; Weersgesteldheid; Inhoud van het Nederlandsch Tuinbouwblad.

1) Zie ook blz. 332. (RED.)

Advertentiën.

Complete verwarmingstoestellen met leidingen,

volgens de nieuwste methode, voor

Sèrre's, Bloem- en Plantenkassen, Oranjeriën, enz.

Bekroond met de gouden medaille op de Bloemententoonstelling te Arnhem, 8—11 September 1892.

Geïllustreerde Catalogus op aanvrage gratis.

W. J. STOKVIS, Arnhem. Oude Kraan.

Magazijn van vrijstaande en andere gesmeed ijzeren Ketels, ijzeren en koperen Pijpen, Kranen, Koppelschroeven, enz

---

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,

RIJSWIJK (Z.-H.)

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	*f* 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	*f* 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	*f* 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	*f* 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

15jarige ondervinding.

Ketels met gering Brandstofverbruik

bij H. J. WOLTER te Amersfoort.

H.H. Eigenaren van Landgoederen en Buitenplaatsen, Bloemisten en Tuinlieden, worden opmerkzaam gemaakt op de **najaarsaanbieding** van de **firma TER BRAKE & Co.,**

Kweekerij „Aurora", Bussum,

bestaande in prachtige ABIES NORDMANNIANA'S van 1—3 meter, CONIFEEREN van ½ tot 2½ meter in schoone verscheidenheden, bekroond met den eersten prijs te Arnhem in September l.l., STAM-, STRUIK- (hieronder vele THÉ) en MAANDROZEN.

VRUCHTBOOMEN in alle vormen, WOUD- en SIERBOOMEN, BLOEMSTRUIKEN in soorten, HAAG- en BOETPLANTSOEN, ZWARE KLIMROZEN, wilde WIJNGAARD enz. enz.

Alles tegen sterk concurreerende prijzen.

Kweekerij zandgrond.

Tevens eene prachtige partij KNOLBEGONIA'S, VARENS, CYCLAMEN, enz. enz.

Catalogus wordt op franco aanvrage, gratis toegezonden.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM,

Fabrikant van PLANTENKASSEN van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

BOUQUETTEN,

Afgesneden Bloemen,

Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,

W. H. WIND.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde Siersteen van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. JACOB MEURIN te Andernach a/d Rijn.

Eigenaar van Lava-Groeven enz.

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON,** Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest,** *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).

Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30.**

Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk, tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS

No. 42. **ZATERDAG 15 OCTOBER 1892.** **ACHTSTE JAARGANG.**

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 9 November a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Candidaten voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur.

Het Hoofdbestuur bericht, dat als Candidaten voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur zijn gesteld door:

de Afdeeling Rotterdam
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam
T. KNOPPER te Utrecht.

de Afdeeling Amsterdam en omstreken
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam
H. GROENEWEGEN „ „

de Afdeeling Utrecht en omstreken
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
A. GLIJM DE VOS te Utrecht
H. GROENEWEGEN te Amsterdam.

de Afdeeling Arnhem
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam
T. KNOPPER te Utrecht.

de Afdeeling Apeldoorn en omstreken
H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen
W. H. WIND te Apeldoorn
JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam.

de Afdeeling Zeist en omstreken
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
Mr. J. D. FRANSEN VAN DE PUTTE te Zeist
A. GLIJM DE VOS te Utrecht.

de Afdeeling Nijkerk—Putten en omstreken
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam
T. KNOPPER te Utrecht.

de Afdeeling Leiden en omstreken
Mr. J. H. SCHOBER te Putten
JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam
T. KNOPPER te Utrecht.

de Afdeeling Velp en omstreken
Mr. J. G. WURFBAIN te Worth-Rheden
D. WATTEZ te Bussum
A. GLIJM DE VOS te Utrecht.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Bericht.

Wegens vertraging op de drukkerij verschijnt dit nummer bij uitzondering op Zaterdag.

Verbetering van het Tuinbouwblad.

Met bijzondere belangstelling heeft de Redactie van het Tuinbouwblad kennis genomen van de verschillende voorstellen tot verbetering van het orgaan, die onder de punten van beschrijving voor de aanstaande algemeene vergadering als No. 8, 9, 10 en 19 zijn opgenomen.

Reeds van haar eerste optreden af is de tegenwoordige Redactie met den Uitgever en met verschillende leden in onderhandeling getreden over eene inrichting van ons Blad op anderen voet. Deze besprekingen hebben tot de overtuiging geleid, dat zoodanige inrichting noodzakelijk een belangrijke vermeerdering van kosten zou eischen. (*) En daar men van de Maatschappij geen grootere opofferingen zou kunnen vergen, zoo is de eenige weg deze, dat de Advertentiën tot een voldoende bron van inkomsten uitgebreid worden. De tegenwoordige bepalingen leiden hiertoe niet.

Wij vertrouwen dat het voorstel van het Hoofdbestuur, opgenomen als Punt 8, zoo het aangenomen wordt, tot het gewenschte resultaat zal voeren, en dat daardoor tevens aan de wenschen der Afdeeling 's Gravenhage (Punt 9) zal worden voldaan, voor zooverre zij bereikbaar zijn.

Inmiddels zijn verbeteringen op kleiner schaal steeds mogelijk, en is het het streven der Redactie, de wenschen der leden in dit opzicht te leeren kennen, en daarnaar te handelen. Daartoe is het echter niet voldoende, dat vage wenschen naar verandering worden geuit, of algemeene opmerkingen omtrent den inhoud worden ten beste gegeven. Veel doelmatiger is het, dat *bepaalde wenschen* nauwkeurig worden geformuleerd. Waar men zulke wenschen aan de Redactie overbrengt, zal deze ze steeds gaarne onderzoeken, en zoo ze algemeen gedeeld worden, trachten er aan tegemoet te komen. Krachtige medewerking is haar in dit opzicht steeds ten deel gevallen, en zij meent daarop bij voortduring te mogen rekenen. Het verschijnen van ons blad op vrijdagavond, de wekelijks wederkeerende rubriek Tentoonstellingen en verscheidene andere veranderingen zijn de gevolgen van zulke bepaald geformuleerde wenschen. Ik ben overtuigd, dat ook aan de wenschen der Afdeeling *Zeist* (Punt 10) zoo zij *nauwkeurig omschreven* worden en algemeene sympathie vinden, zonder bezwaar zal kunnen worden voldaan.

Wat punt 19 betreft, ligt de moeilijkheid echter elders. De Redactie stelt steeds gaarne voor verslagen van Tentoonstellingen van andere Maatschappijen hetzelfde honorarium ter beschikking als voor de verslagen van onze Afdeelings-tentoonstellingen. Voor de laatste gelukt het in den regel een verslaggever onder de bezoekers te vinden, voor de eerste schijnt dit veel moeilijker, en gaat dikwijls de beschikbare tijd met correspondentie verloren, zonder dat het doel bereikt wordt. Slechts zeer zelden gebeurt het, dat leden vooruit aan de Redactie berichten, dat zij voornemens zijn eene tentoonstelling te bezoeken en zich bereid verklaren een verslag op te stellen. Kon de Redactie hier meer op de medewerking der leden rekenen, dan zou van zelf aan den wensch der Afdeeling Amsterdam voldaan worden.

Het zou wellicht overweging verdienen om naast den Hoofdredacteur voor de rubriek tentoonstellingen een afzonderlijken redacteur te benoemen. Deze zou dan voor alle in ons vaderland te houden tentoonstellingen van planten, hetzij zelf een verslag geven, hetzij een anderen verslaggever zoeken moeten. Een praktisch tuinbouwkundige zou hierin waarschijnlijk beter slagen dan de ondergeteekende. Tevens zou langs dezen weg een middel te vinden zijn, om het doel zonder vermeerdering van kosten voor de Maatschappij te bereiken. RED.

*) In antwoord op dergelijke klachten in Duitschland zegt de Redacteur van MÖLLER'S *Deutsche Gärtnerzeitung* in het laatste nummer (blz. 359), dat de moeilijkheden gemakkelijk te overkomen zouden zijn, „*wen die Deutschen Gärtner gleich den Englischen gewohnt und geneigt wären, anstatt 8 Mark alljährlich zwanzig Mark für den Bezug einer Fachzeitschrift zu zahlen*".

De Plantenkeuring van Woensdag 28 September.

De getuigschriften eerste en tweede klasse vielen op deze bijeenkomst ten deel aan de Heeren KRELAGE en VAN TUBERGEN, beiden te Haarlem, en wel de eerste klasse voor een nieuwen bastaard van *Gladiolus* aan den eerste, voor een reeks van fraaie bolgewassen aan den laatstgenoemde. Deze behoorden tot de geslachten *Kniphofia* en *Nerine*. De sierlijke bloemschermen der Nerine's vormden eene keurige collectie op zich zelven, in 18 karaffen opgesteld, en waaronder zeer aantrekkelijke soorten gevonden werden, in roode, rose, paarse en witte tinten, witte bloembladeren met roode nerven, gekrulde en gekroesde bloemen enz. enz. De commissie koos voor de hoogste onderscheiding de *N. flexuosa coerulea*, *N. elegans*, *N. O'Brienii lilacina* en een paar anderen, terwijl onder de overigen er verscheidene een getuigschrift tweede klasse ontvingen. De namen van al deze soorten en verscheidenheden zijn trouwens aan mijne lezers uit het officieele verslag bekend.

De bekroonde *Kniphofia's* van denzelfden inzender waren de bastaarden *Leda* en *Sirius*, terwijl *John Waterer* een getuigschrift tweede klasse ontving. Dezelfde onderscheiding viel ook aan de *Kniphofia* van de heeren KRELAGE & ZOON te beurt; dit was de *Diana*, die door een kleine gele tros als een nieuwigheid tegenover de andere genoemden, die meer het bekende type der vuurpijlen vertegenwoordigden, in het oog viel.

Onder de inzendingen van den heer VAN TUBERGEN noem ik nog een paar herfstyloozen met dubbele, goed gevulde bloemen (*Colchicum autumnale flore pleno*, en *id. album*), waarvan vooral de witte verscheidenheid goed voldeed, en aanbeveling zeer verdient. Verder de *Amaryllis Belladonna* var. *spectabilis major* met haar fraaie rose bloemen, de *Canna Jules Chrétien*, een grootbloemige dwerg-*Canna* met donkerroode bloemen, en eenige nieuwe gestreeptbloemige, zoogenoemd bonte Knol-Begonia's waarvan een bouquetje in een karaf was geplaatst. De bloemen waren 7—8 cM. groot, wit en rood geverfd.

Omtrent den in den aanhef genoemden *Gladiolus* van de Heeren E. H. KRELAGE EN ZOON te Haarlem valt het volgende mede te deelen:

Gladiolus hybr. turicensis. Op de vergaderingen der Vaste Commissiën zijn tot dusverre reeds de varieteiten ter beoordeeling ingezonden van twee verschillende rassen van Gladiolus, beide afstammend van de Kaapsche species *G. Saundersi.* Eén dezer rassen is verkregen door kruising met vormen van het *Gandavensis*-ras; het andere door kruising met het *Lemoinei*-ras. De resultaten van de eerstgenoemde kruising zijn zoowel verleden jaar als voor eenige weken door den Heer C. G. VAN TUBERGEN JR. als nieuw gewonnen planten ter beoordeeling ingezonden, terwijl de inzenders zelven verscheidene vormen van het *Nanceianus*-ras (*Saundersi* × *Lemoinei*) op deze Vergaderingen hebben tentoongesteld.

De thans door de inzenders ter beoordeeling aangeboden *Gladiolus hybr. turicensis* is ontstaan door kruising van *Saundersi* met *Gandavensis* en behoort dus tot dezelfde rubriek als de Gladioli van den Heer v. TUBERGEN bovenvermeld en die, welke reeds omstreeks 1882 door den Heer LEICHTLIN verkregen zijn en later in handen kwamen van een Fransche firma, die ze weder aan een Amerikaansch huis overdeed.

Van deze *Gladiolus turicensis* wordt in de tuinbouwpers gewag gemaakt einde 1888, toen ze door den winner aan verschillende bekende specialiteiten ter beoordeeling werd gezonden. Ofschoon deze hybride zeker niet op één lijn staat met de beste *Nanceianus*-verscheidenheden, heeft ze toch eenige zeer verdienstelijke eigenschappen. Vooral de bizonder late bloeitijd, die samenvalt met dien der allerlaatste *Gandavensis*-soorten, verdient vermelding. De bloemen zijn grooter dan bij *Glad. Saundersi* en staan goed overeind en wijd geopend. De planten bloeien zeer regelmatig, zoodat deze Gladiolus vooral voor perken aanbeveling schijnt te verdienen.

Van dezelfde inzenders zagen wij nog een drietal fraaie *Dahlia's* nl. de dubbelbloemige *Brilliant*, de dubbelbloemige fantasie Dahlia: *Fascination*, en de Cactus-Dahlia *Gartendirector Siebert*, welke laatste een getuigschrift tweede klasse

verwierf, en verder een twaalftal enkelbloemige Dahlia's, waarvan er twee in het officieele verslag door eene dankbetuiging onderscheiden zijn, om hare waarde als nieuw ingevoerde planten, terwijl de lichtgele *Sophie Rhoden*, de donkerbruine *Major von Wissmann* en de paarschroode *Frau Bernhard Hoffmann* op vele bezoekers een bijzonder aangenamen indruk maakten.

Overgaande tot de kleinere inzendingen, die op deze tweede bijeenkomst in de maand weer in het oog loopend schaarsch vertegenwoordigd waren, veroorloof ik mij de opmerking, dat het van tijd tot tijd geschiedt, dat de inzendingen niet door etiquetten of bijlagen begeleid zijn, zoodat het den verslaggever dikwijls niet mogelijk is, den naam van den inzender te vernemen. De brieven omtrent de inzending, aan het Hoofdbestuur of de Jury gericht zijn meestal tijdens de beoordeeling daarbij in gebruik en worden later uit den aard der zaak niet naast de planten gelegd. Zoo zag ik een komkommer *Duke of Edinburg* met een bijlage, die den naam des inzenders niet vermeldde. Uit de bijlage bleek, dat de soort bijzonder veeldragend en fijn van smaak was; dezelfde komkommersoort is ook te Arnhem en te Leiden tentoongesteld geweest. Evenzoo zag ik een sierlijke conifeer, een heester waarvan de naam der plant onbekend was en die van den inzender niet vermeld werd.

Gelukkig zijn dit uitzonderingen, de meeste inzenders stellen gaarne den verslaggever instaat, zijn plicht te doen.

De Heer J. D. BORNEMANN zond een kleine doch fraaie collectie planten. In de eerste plaats een zaailing-*Dahlia* met donkere bloemen met een licht hart; de plant wordt één meter hoog. Daarnaast een paar bloempotten met prachtig gekweekte *Begonia semperflorens rosea nana compacta*, de een in de kas gekweekt, los van bouw en van blad en flink opgeschoten, de ander van den vollen grond, van meer gedrongen vorm en kortere stengels, beiden dicht beladen met rose bloempjes. De lezers van Flora en Pomona (No. 1 van 1 April 1892) zullen zich deze verscheidenheid als een „aanbevelingswaardige zaaiplant" wel herinneren.

De Heer K. POST, Bloemist op de Lage Vuursche bij Baarn zond een viertal fraaie varens ter keuring, tot het bekende geslacht der *Adiantum's* behoorende.

Eindelijk zond de Heer H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen de *Solanum canariense*, waaromtrent de commissie op de vorige bijeenkomst haar oordeel had opgeschort. Deze nog onvoldoend bekende plant is een hooge heester van de koude kas, wier bloemen wij reeds in ons vorig verslag aanbevolen hebben.

TENTOONSTELLINGEN.

Begonia-Tentoonstelling.

Lijst der bekroningen. 1)

Uitsluitend voor bloemisten.

1. 50 dubbele knolbegonia's in minstens 25 verscheidenheden, niet meer dan twee stuks van dezelfde verscheidenheid.

Eerste prijs gouden medaille, ZOCHER & Co.. te Haarlem; tweede prijs zilveren medaille, ANT. ROOZEN & ZOON, Overveen; derde prijs bronzen medaille, J. W. DAUDEY Hz., Haarlem.

2. 50 enkele knolbegonia's in minstens 25 verscheidenheden, niet meer dan twee stuks van dezelfde verscheidenheid.

Eerste prijs verguld zilveren medaille, ANT. ROOZEN & ZOON; tweede prijs zilveren medaille, ZOCHER & Co.; derde prijs bronzen medaille, ZOCHER & Co.

3. 12 enkele gele knolbegonia's in verscheidenheden, welke zich door zuiverheid van kleur onderscheiden.

Eerste prijs zilveren medaille, PH. DEYS, Haarlem; tweede prijs bronzen medaille, ANT. ROOZEN & ZOON.

4. 12 enkele witte knolbegonia's in verscheidenheden, die zich onderscheiden door rechtopstaande bloemen.

Eerste prijs zilveren medaille, ZOCHER & Co.; tweede prijs bronzen medaille, ANT. ROOZEN & ZOON.

5. 12 enkele rose knolbegonia's in verscheidenheden, die zich onderscheiden door rechtopstaande bloemen.

Eerste prijs zilveren medaille, ZOCHER & Co.; tweede prijs bronzen medaille, ANT. ROOZEN & ZOON.

6. 12 enkele donker roode knolbegonia's van dezelfde verscheidenheid, die zich onderscheiden door rechtopstaande bloemen.

Eerste prijs zilveren medaille, niet toegekend; tweede prijs bronzen medaille, niet toegekend.

7. 12 enkele gestreepte, gevlekte of genuanceerde Begonia's in de meeste verscheidenheden.

Eerste prijs zilveren medaille, ZOCHER & Co.; tweede prijs bronzen medaille, ANT. ROOZEN & ZOON.

8. 12 dubbele gele knolbegonia's (*erecta*) in verscheidenheden.

Eerste prijs zilveren medaille, ZOCHER & Co.; tweede prijs bronzen medaille, niet ingezonden.

9. 12 dubbele witte knolbegonia's (*erecta*) in verscheidenheden.

Eerste prijs zilveren medaille, ZOCHER & Co.; tweede prijs bronzen medaille, ANT. ROOZEN & ZOON.

10. 12 dubbele rose knolbegonia's (*erecta*) van dezelfde verscheidenheid.

Eerste prijs zilveren medaille, ZOCHER & Co.; tweede prijs bronzen medaille, ANT. ROOZEN & ZOON.

11. 12 dubbele donker roode knolbegonia's (*erecta*) van dezelfde verscheidenheden.

Eerste prijs zilveren medaille, ZOCHER & Co.; tweede prijs bronzen medaille, niet ingezonden.

12. 12 dubbele knolbegonia's (*erecta*) in 12 verscheidenheden, die uitmunten door goed gevulde fraai gevormde bloemen.

Eerste prijs zilveren medaille, ZOCHER & Co.; tweede prijs bronzen medaille, niet ingezonden.

13. 6 enkele knolbegonia's in 6 der nieuwste verscheidenheden, die als een verbetering kunnen worden beschouwd.

Eerste prijs certificaat 1e klasse, ZOCHER & Co; tweede prijs certificaat 2e klasse, niet ingezonden.

14. 6 dubbele knolbegonia's in 6 der nieuwste verscheidenheden, die als een verbetering kunnen worden beschouwd.

Eerste prijs certificaat 1e klasse, niet ingezonden; tweede prijs certificaat 2e klasse, niet ingezonden.

15. 3 nieuwe enkele knolbegonia's van eene verscheidenheid, uitsluitend in het bezit van den inzender.

Eerste prijs certificaat 1e klasse, ZOCHER & Co; tweede prijs certificaat 2e klasse, niet ingezonden.

16. 3 nieuwe dubbele knolbegonia's van eene verscheidenheid uitsluitend in het bezit van den inzender.

Eerste prijs certificaat 1e klasse, niet ingezonden; tweede prijs certificaat 2e klasse, niet ingezonden.

17. 12 knolbegonia's duplex, in verscheidenheden.

Eerste prijs certificaat 1e klasse, niet ingezonden; tweede prijs certificaat 2e klasse, niet ingezonden.

18. Een collectie bloeiende struikachtige begonia's (*semperflorens*, *weltoniensis* enz.) in de meeste verscheidenheden.

Eerste prijs zilveren medaille, niet ingezonden; tweede prijs bronzen medaille, niet ingezonden.

19. 3 welriekende knolbegonia's zooveel mogelijk verschillend.

Eerste prijs certificaat 1e klasse, ZOCHER & Co.; tweede prijs certificaat 2e klasse, niet ingezonden.

20. De nieuwste enkele knolbegonia, die zich van de anderen onderscheidt.

Eerste prijs certificaat 1e klasse, ANT. ROOZEN & ZOON; tweede prijs certificaat 2e klasse, ZOCHER & Co.

21. De nieuwste dubbele knolbegonia, die zich van de anderen onderscheidt.

Eerste prijs certificaat 1e klasse, ZOCHER & Co.; tweede prijs certificaat 2e klasse, niet ingezonden.

Uitsluitend voor liefhebbers.

22. 40 dubbele knolbegonia's in minstens 20 verscheidenheden.

Eerste prijs gouden medaille, (uitgeloofd door de firma ZOCHER & Co. Haarlem). C. BLANKENSTEYN, Haarlem; tweede prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER, Heemstede.

23. 12 dubbele knolbegonia's in 12 verscheidenheden, die zich onderscheiden door groote, goed gevormde opstaande bloemen.

Eerste prijs zilveren medaille, C. v. DIJK, Heemstede; tweede prijs bronzen medaille, J. D. ONDERWATER.

24. 12 enkele knolbegonia's in 12 verscheidenheden, die zich onderscheiden door groote goedgevormde bloemen.

Eerste prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER; tweede prijs bronzen medaille, C. v. DIJK.

25. 6 enkele gele knolbegonia's in verscheidenheden, die zich door zuiverheid van kleur onderscheiden.

Eerste prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER; tweede prijs bronzen medaille, J. D. ONDERWATER.

26. 6 enkele witte knolbegonia's in verscheidenheden, die zich onderscheiden door groote rechtopstaande bloemen.

Eerste prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER; tweede prijs bronzen medaille, niet toegekend.

27. 6 enkele rose knolbegonia's van dezelfde verscheidenheid, die zich onderscheiden door rechtopstaande bloemen.

Eerste prijs zilveren medaille, niet ingezonden; tweede prijs bronzen medaille, niet ingezonden.

28. 6 enkele donker roode knolbegonia's van dezelfde verscheidenheid, die zich onderscheiden door rechtopstaande bloemen.

Eerste prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER; tweede prijs bronzen medaille niet ingezonden.

1) Zie het vorig nummer blz. 332.

29. 3 gestreepte, gevlekte of genuanceerde knolbegonia's in verscheidenheden.
Eerste prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER; tweede prijs bronzen medaille niet ingezonden.
30. 6 dubbele gele knolbegonia's (erecta) in verscheidenheden.
Eerste prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER; tweede prijs bronzen medaille C. v. DIJK.
31. 6 dubbele witte knolbegonia's (erecta) in verscheidenheden.
Eerste prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER; tweede prijs bronzen medaille, niet ingezonden.
32. 6 dubbele rose knolbegonia's (erecta) van dezelfde verscheidenheid.
Eerste prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER; tweede prijs bronzen medaille, niet ingezonden.
33. 6 dubbele roode knolbegonia's (erecta) van dezelfde verscheidenheid.
Eerste prijs zilveren medaille, C. BLANKENSTEYN; tweede prijs bronzen medaille, C. BLANKENSTEYN.
34. 3 nieuwe enkele knolbegonia's van eene verscheidenheid, uitsluitend in het bezit van den inzender.
Eerste prijs certificaat 1e klasse, niet ingezonden; tweede prijs certificaat 2e klasse niet ingezonden.
35. 3 nieuwe dubbele knolbegonia's van een verscheidenheid, uitsluitend in het bezit van den inzender.
Eerste prijs certificaat 1e klasse, niet ingezonden; tweede prijs certificaat 2e klasse, niet ingezonden.
36. 6 knolbegonia's duplex, in verscheidenheden.
Eerste prijs zilveren medaille, niet ingezonden; tweede prijs bronzen medaille, niet ingezonden.
37. 25 bladbegonia's (Begonia Rex en dergelijke) in de meeste verscheidenheden.
Eerste prijs zilveren medaille, J. D. ONDERWATER; tweede prijs bronzen medaille, C. v. DIJK.
38. de fraaiste bladbegonia (Specimenplant.)
Eerste prijs certificaat 1e klasse, J. D. ONDERWATER; tweede prijs certificaat 2e klasse, niet toegekend.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van de inlichtingen, gegeven door Dr. J. RITZEMA BOS.

(Vervolg.)

251. Over het vermoedelijk optreden van de tweede generatie van den *gammauil.* (Brouwershaven).

252. „Mijne aardappelen heden naloopende, ontwaarde ik op de Zeeuwsche Jammen vele kleine, zwarte vlekjes, als gevolg waarvan vele bladeren geel werden en afvielen. De verschijnselen zijn anders dan bij de gewone aardappelziekte; bovendien zijn het alléén de Jammen, welke er door aangetast zijn; de blauwe aardappelen, welke voor gewone aardappelziekte veel gevoeliger zijn, staan naast deze Jammen en zijn alle even frisch en gezond. De bladeren, welke ik U hierbij zend, zijn tweemaal met Bouillie Bordelaise besproeid, doch dit kan de oorzaak ook niet zijn, daar de niet besproeide planten met dezelfde ziekte zijn aangedaan. Weet U mij soms te zeggen, of wij hier ook met eene schimmelplant te doen hebben? In dit geval zou ik de Bordeauxsche pap nog maar eens opnieuw gebruiken. (Kapelle bij Goes). — In de plekken op de bladeren vind ik een mycelium, en bij bewaring op eene vochtige plaats komt de zwam spoedig naar buiten. Welke zwam, moet nog blijken. In ieder geval aan te raden, ook tegen deze kwaal de Bouillie Bordelaise te probeeren.

253. Correspondentie over de vliegmaden in erwtenbloemknoppen. (Steenbergen). Zie N°. 175.

254. Middel gevraagd tegen bladluizen in de erwten. (Steenbergen). — Bespuiten van de erwten met eene vrij geconcentreerde oplossing van groene zeep (1 op 5 tot 8). Men moet dit bij het eerste verschijnen van de bladluizen doen.

255. Nadere correspondentie over de ziekte in de larixen, bedoeld onder no. 106. „U raadt aan om den grond zooveel mogelijk droog te leggen, en verder waar het noodig is, het bosch zoodanig te dunnen dat de boomen nergens te dicht staan; verder de aangetaste boomen te vellen en niet in het bosch of plantsoen te laten liggen. Ik vrees echter dat wanneer alle boomen geveld worden, die reeds dood of aangetast zijn, er niet veel zullen overblijven. Er zijn onder die boomen een aantal die geschikt zijn voor boonstaken of rasterwerk of lichte spanten, dus die kunnen de kosten van opruiming goed maken; maar die ontzachelijke menigte takken en jonge doode boomen hebben te Hoogeveen weinig of geen waarde, en waar moet men met dat goed heen? En zou het verplaatsen daarvan langs wegen en kanalen, waaraan gezonde larixen staan, niet gevaarlijk kunnen worden voor deze laatsten? Mij dunkt dat wij de enkele gezonde boomen gerust kunnen laten staan, om af te wachten of die niet voor de ziekte gespaard zullen blijven; evenals die, welke nog weinig zijn aangetast, om te beproeven of die zich nog van de kwaal zouden kunnen herstellen. Of is U van oordeel, dat deze laatsten onherroepelijk verloren zijn? Zoude het ook kwaad kunnen, indien wij de takken der zieke en doode boomen en deze laatsten in het bosch lieten liggen, voor de nevens of in de buurt staande grove en fijne en andere dennensoorten? (Hoogeveen.) — Uitvoerig beantwoord; maar hier behoeft dit antwoord niet nader te worden meegedeeld, omdat ik een opstel over de *larixkanker,* veroorzaakt door *Peziza Willkommii* elders zal publiceeren.

(Wordt vervolgd).

ELK WAT WILS.

Een surrogaat voor den wijnstok. Ingeval de wijnstok in den strijd tegen de druifluis het onderspit moet delven, schijnt er in Midden-Amerika een plaatsvervanger voor gevonden te zijn, namelijk de klimplant *Cissus Mexicana,* tot de familie der Ampelideeën behoorende, waaronder de wijnstok ook wordt gerangschikt.

De plant groeit vooral welig in de bosschen der Mexicaansche provincie Sinalva. De bessen of druiven zijn in October zelfs op plaatsen in de schaduw volkomen rijp, de stam is tegen de grootste dorheid bestand en levert jaarlijks, zonder de minste kweeking, in bijna vier maanden de heerlijkste druiven. Zij zijn groot, rood of wit, meestal rood, en de bewoners van Mexico maken er wijn en azijn van, en inzonderheid, door koking, eene smakelijke compôte, Uvata genaamd. Californische wijnbouwers hebben reeds verscheidene proeven met die nieuwe druivensoort genomen. Mej. B.

Uit Rusland. In een zeer lezenswaardig artikel voorkomende in de Prov. Gr. Courant van 8 October jl. getiteld: Herinneringen aan eene reis naar Rusland, zegt de schrijver: Als kamerplanten trokken vooral mijne aandacht zeer groote exemplaren van *Ficus elastica* en *Scindapsus pertusus.* Onze Haarlemmer bloembollen worden er zeer hoog geschat. J. K. B.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling „Zeist en Omstreken".

l.l. Woensdag 5 October hield bovengenoemde Afdeeling een vergadering der leden tot het bespreken der Beschrijvingsbrief van de algemeene vergadering, en van eenige huishoudelijke zaken.

Nadat de Voorzitter deze vergadering geopend had en de notulen der vorige gelezen waren, werden eenige ingekomen berichten ten gehoore gegeven, waarbij o.m. een kennisgeving van den heer J. W. LODDER te Driebergen, die in de vorige vergadering tot bestuurslid verkozen was, (zie Tuinbouwblad 30 Juli) en thans liet weten dat hij door verschillende redenen genoopt was, voor deze benoeming te bedanken.

Het tweede schrijven was van den heer A. SCHEPMAN te Driebergen, waarin deze aan de Afdeeling het aanbod doet, om in het a.s. winterseizoen voor de Afdeeling Zeist en Omstreken kosteloos eenige lezingen te komen geven.

Dit aanbod wordt met graagte aangenomen, en de eerstvolgende vergadering reeds voor hem beschikbaar gesteld.

Uit de opgegeven onderwerpen werd gekozen het onderwerp: „De Plantkunde in verband met het menschelijk leven en de industrie."

Thans wordt aan de orde gesteld het verkiezen van een bestuurslid.

Bij de eerste stemming verwierf de heer W. GEITENBEEK de meeste stemmen, daar deze echter voor de benoeming bedankte werd er een tweede stemming uitgeschreven, waarin de heer J. A. KORS de meeste stemmen verwierf. Deze liet zich op verzoek van den Voorzitter deze benoeming welgevallen.

Hierna volgde de bespreking van den Beschrijvingsbrief, en werden tot candidaten voor leden van het Hoofdbestuur gekozen, de h.h. Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum, Mr. J. D. FRANSEN VAN DER PUTTE te Zeist en A. GLIJM DE VOS te Utrecht.

Hierna werd op verzoek van eenige leden nog besloten de volgende vergadering een uur vroeger te doen aanvangen, waarna de Voorzitter deze vergadering sluit.

Zeist 10/10 1892. J. GOOSSEN.

Afdeeling Boskoop.

Eene vergadering gehouden den 8n October 1892, 's avonds ten 8 ure, ten huize van den heer J. v. D. STAM, was hoofdzakelijk gewijd aan het ver-

kiezen van een afgevaardigde voor de a. s. algemeene vergadering en drie Candidaten voor leden van het Hoofdbestuur.

Ingekomen was tevens een schrijven van den heer A. BRAND waarin ZE. opzegging deed van zijn lidmaatschap onzer afdeeling, hetwelk door alle aanwezigen zeer bejammerd werd, wijl hij steeds een der trouwste bezoekers der vergaderingen geweest is.

De uitslag van de aan de orde zijnde verkiezingen was als volgt:

Afgevaardigde: de heer W. C. BOER; plaatsvervanger: de heer C. B. LÜNNEMAN; en tot candidaten voor leden van het Hoofdbestuur de heeren Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum, F. KNOPPER te Utrecht en W. C. BOER te Boskoop.

Verder niets meer aan de orde zijnde werd, na nog eenig gezellig en leerrijk onderhoud, deze Vergadering ten 10 ure gesloten.

AD. V. H., *Secr.*

Afdeeling Arnhem en Omstreken.

De vergadering op 5 October l.l. werd door den Voorzitter geopend met een woord, deels van weemoed over het afsterven van het verdienstelijk Bestuurslid, den heer JOH. VAN ZOEST, anderdeels van vreugde over het welslagen der van 8—11 Sept. l.l. gehouden Afdeelingstentoonstelling. Hartelijken dank betuigde Spreker aan allen die hiertoe hunne gewaardeerde hulp verleenden; waarna de heer A. P. BOUMAN zeer zeker aller gevoelen vertolkte toen hij den Voorzitter in het bizonder hulde bracht voor al hetgeen deze zich in het belang der Tentoonstelling heeft getroost.

Ten behoeve der a. s. Chrysanthemum-tentoonstelling zal de Afdeeling aandeel nemen in het waarborgfonds; van de tentoonstelling Maart 1893 door de Afdeeling Leiden te houden worden ingekomen programma's onder belangstellende leden verdeeld.

Eenige maatregelen voor de ontvangst der Algemeene Vergadering op 29 Oct. a. s. worden vastgesteld. De candidaten der Afdeeling voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur zijn de heeren: Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum, JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam en T. KNOPPER te Utrecht. Voor afgevaardigden ter Algemeene Vergadering worden aangewezen de heeren W. P. PITLO en TH. VAN ZOEST HZN. De verdere avond wordt aan de bespreking der verschillende beschrijvingspunten gewijd.

TH. VAN ZOEST HZN.,
Secretaris.

Afdeeling 's Gravenhage.

In de bestuursvergadering van 30 September j.l. werd benoemd tot Secretaris van deze Afdeeling de heer J. H. VERNÈDE, Riouwstraat 18 aldaar.

Afdeeling „Apeldoorn en Omstreken"

De eerste vergadering voor dit seizoen had plaats Donderdag 6 October.

De voorzitter opende de flink bezochte samenkomst met den wensch dat ieder zoo geregeld mogelijk de vergaderingen zou bijwonen en het zijne bijbrengen om den bloei van de afdeeling te bevorderen. Als afgevaardigde ter Algemeene vergadering werd gekozen de heer H. J. KOK ANKERSMIT en tot plaatsvervanger de heer P. KEYZER IJZN. Als Candidaten voor het Hoofdbestuur werden gekozen als niet-vakman de heer H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen en als vakmannen de Heeren W. H. WIND te Apeldoorn en JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam. Hierna werden de Punten van Beschrijving voor de Algemeene Vergadering en de praeadviezen daarop van het Hoofdbestuur besproken. Eenige programma's van de in 't volgend jaar te Leiden te houden tentoonstelling werden rondgedeeld en eenige merkwaardige planten besproken.

W. H. W.

INGEZONDEN STUKKEN.

De Tuinbouw op de Internationale Sporttentoonstelling te Scheveningen.

VII

Heden middag te 12 uren werd de Tentoonstelling van Tuinbouw-voortbrengselen, uitgeschreven door de Hollandsche Maatschappij van Landbouw (Afd. 's Gravenhage) in de Feestzaal van de Sporttentoonstelling geopend.

De Vice-President der Afdeeling E. L. GRAAF VAN LIMBURG STIRUM opende deze tentoonstelling met een kort woord van hulde aan den helaas te vroeg overleden President MR. W. O. T. VAN OUDHEUSDEN, terwijl feestelijk opening nagelaten werd, ten gevolge van den rouw over dit verlies.

Al dadelijk toen wij de zaal binnentraden, trof ons oog een meesterstuk van bloemwork, uitge oerd door DE FIRMA J. F. W. VAN RIJSWIJK & ZOON alhier, ter nagedachtenis van wijlen den heer MR. W. O. T. VAN OUDHEUSDEN, hetwelk in het midden der zaal was geplaatst. Wij juichen die plaatsing zeer toe, daar wij toch weten dat Hij de ziel van de Afdeeling was, en het op Zijn initiatief was, dat deze tentoonstelling gehouden werd.

Het bloemstuk toont ons alweder aan dat de FIRMA VAN RIJSWIJK steeds hooger klimt op dit gebied; het stelt voor een afgeknotte zuil op een voetstuk ter hoogte van 3½ meter en vervaardigd van *Hydrangea paniculata.* Op het voetstuk leest men op een naamplaat van *Heliotropen* het *In Memoriam* terwijl daaraan toegevoegd is de zandlooper en de ondergaande zon in *geele immortellen* bewerkt.

Om de zuil slingert zich op bevallige wijze, eene guirlande van *La France-rozen* bedekt met een doorschijnend floers. Tegen het voetstuk rust een immortellenkrans met palmtak.

Op de voorzijde van het voetstuk staat in letters van gele immortellen op een veld van heliotropen „Aan den Voorzitter", ter rechterzijde „Landbouw", ter linkerzijde „Sport". De achterzijde prijkt met het jaartal 1892 omgeven door palmtakken.

Het geheel rijst uit een varenbed en munt uit door eenvoud en streng artistieke opvatting en telkenmale werd onze aandacht daar weder op gevestigd. Wij behoeven dan ook alleen maar te melden, dat de Afdeeling zoo buitengewoon hiermede was ingenomen, dat zij staande de beoordeeling aan de FIRMA VAN RIJSWIJK EN ZOON de hoogste onderscheiding toekende, het *Eerediploma.*

De tentoonstelling zelve is bizonder goedgeslaagd en vooral wat de inzendingen betreft, kan zij beschouwd worden als eene der welgeslaagdste, op dit gebied door de Afdeeling gehouden.

De prachtige vruchten als druiven, perziken, pruimen, peren, appelen, meloenen enz. lachen ons van alle zijden tegen en wij kunnen begrijpen dat het een ontzaggelijk moeielijke taak geweest is voor de jury om uit al dat schoone het schoonste te kiezen.

Het waren vooral de druiven, die bizonder onze aandacht trokken, en zoowel door de smaakvolle wijze van uitstalling als door de monsterachtige grootte der trossen.

Gaarne hadden wij gezien, dat de witte borden van aardenwerk onder de prachtige vruchten, vervangen waren door kleine lage witte mandjes met eenige sierbladeren daarin, dan toch waren die prachtige vruchten nog meer tot hun recht gekomen. Neem een prachtige peer, appel of perzik van een vruchtenschaal of mandje gevuld met sierbladeren en leg die op een bord, dan ziet men het verschil als bij afgesneden rozen met en zonder tak en blad. Waarom zijn de vruchten minder bedeeld dan de groenten, die in keurige mandjes vervat zijn.

De groenten liggen in bevallige wanorde op tafels uitgespreid, en zien er allen frisch en malsch uit. Wat zou een echt Hollandsche keukenmeid hier een keuze kunnen doen en wanneer wij er dan onze puike boter bij denken, een en ander door bekwame handen toebereid, dan zal menigeen watertanden wanneer hij die tafels langs wandelt.

Naast de keurige mandjes met capucijners en doperwten rijst een monsterkool op, rustende op enorme groote komkommers, hier een bloemkool schitterend van blankheid, daar weer bossen wortelen wier zacht rood U toelacht, hier de goudgeele andijvie, daar de krooten en zilverwitte uien, terwijl een partij aardappelen ons onwillekeurig den wensch doet uiten, dat wij die als winterprovisie in den kelder hadden. Diegenen die deze tentoonstelling zien, moeten dan ook wel erkennen, dat er maar één land is waar men de ware groenten heeft, en dat is ons dierbaar Nederland in het algemeen, en Holland in 't bizonder.

De achtergrond van de vruchten en groenten is gevuld met eene schoone collectie *Gloxinias, Knolbegonias, Zonalen, Varens, Kamerplanten, Cyclamen,* terwijl een rand met de schoonste bouquetten tusschen de vruchten en den achtergrond oprijst.

Wij voelen ons dan ook verplicht onze hulde te brengen aan het Bestuur van de Afdeeling, die geene kosten gespaard heeft en door hare uitmuntende zorgen eene recht schoone tentoonstelling heeft daargesteld, die een der parels is aan de kroon van de Sporttentoonstelling.

Wij laten hieronder de bekroningen volgen van de bloemen en planten in haar geheel en de eerste prijzen van de vruchten.

Bloemkweekerij: 10 *Gloxinias.* D. Polder, Wassenaar, 1e pr.; D. A. van der Spiegel, id., 2e pr.; G. F. Hemerik, Leiden, 3e pr.

10 dubbele *Knolbegonias.* D. A. v. d. Spiegel, Wassenaar, 1e pr.; G. F. Hemerik, Leiden, 2e pr.;

10 enkele *Knolbegonias.* D. Polder, Wassenaar, 1e pr.; G. F. Hemerik, Leiden, 2e pr.; D. A. v. d. Spiegel, Wassenaar, 3e pr.;

10 dubbele *Zonalen,* niet hooger dan 55 c.M. met pot. D. Polder, Wassenaar, 1e pr.; D. A. v. d. Spiegel, id., 2e pr.; G. F. Hemerik, Leiden, 3e pr.

10 enkele *Zonalen,* niet hooger dan 55 c.M. met pot. M. J. van Laren, Leiden, 2e pr.

10 *Varens* geschikt als kamerplanten niet hooger dan 50 c.M. met den pot. Gebr. v. d. Putte, 's-Gravenhage, 1e pr.; D. Polder, Wassenaar, 2e pr.; M. J. van Laren, Leiden, 3e pr.

10 *Kamerplanten* hiervan niet gevraagd niet hooger dan 50 c.M. met den pot. M. J. van Laren, Leiden, 1e pr.; Gebr. van de Putte, 's-Gravenhage, 2e pr.; D. Polder, Wassenaar, 3e pr.

10 *Cyclamen.* H. J. Lemkes, Alfen aan de Rijn, 1e pr.

Handbouquet niet kleiner dan 30 c.M. in middellijn. J. G. Ballego, Leiden, 1e pr.; G. F. Hemerik, Leiden, 2e pr.; M. J. van Laren, Leiden, 3e pr.

Twee *Handbouquetten* niet grooter dan 30 c.M. in middellijn. G. F. Hemerik, Leiden, 1e pr.

Handbouquet uitsluitend vervaardigd van rozen met groen. G. F. Hemerik, Leiden, 1e pr.; P. L. Boudet, Utrecht, 2e pr.; Becker & Scalogne. 's-Gravenhage, 3e pr.

Bruidsbouquet. M. J. van Laren, Leiden, 1e pr.; Becker & Scalogne, 's-Gravenhage, 2e pr.; P. L. Baudet, Utrecht, 3e pr.

Tuinbouw. Verzameling grootste *Appelen* en *Peren*. C. H. van Koningsbruggen, 's-Gravenhage, Bestuursprijs, Gouden Medaille; M. P. van Ruyven, Poeldijk, 1e pr.
Verzameling fijnste *Tafelappelen* en *Peren*. P. F. L. Waldeck, Loosduinen, 1e pr.
Verzameling *Pot- of Stoofappelen* en *Peren*. Jhr. L. P. Quarles van Ufford, 's Gravenhage, 1e pr.
Verzameling grootste *Tafelappelen*. A. J. Krijger, Poeldijk, 1e pr.
Verzameling fijnste *Tafelappelen*. P. F. L. Waldeck, Loosduinen, 1e pr.
Verzameling grootste *Tafelperen*. A. J. Krijger, Poeldijk, 1e pr.
Verzameling fijnste *Tafelperen*. M. P. van Ruyven, Poeldijk, 1e pr.
Verzameling *Pot- of Stoofappelen* zoete. A. Langereis, Beemster, 1e pr.
Verzameling *Pot- of Stoofappelen* zure. P. F. L. Waldeck, Loosduinen, 1e pr.
Verzameling *Pot- of Stoofperen*. P. F. L. Waldeck, Loosduinen, 1e pr.
5 grootste *appelen* van een soort. P. F. L. Waldeck, Loosduinen, 1e pr.
De grootste *Peer*. L. Kouwenhoven, Poeldijk, 1e pr.
De grootste *Appel*. Th. van Lierop, Hillegom, 1e pr.
5 schoonste blanke *Calville*. N. van Kouwenhoven, Poeldijk, 1e pr.
5 *Appelen Lord Suffield*. C. Duijvestijn, Loosduinen, 1e pr.
5 *Appelen Keizer Alexander*. J. W. van Heijningen, Loosduinen, 1e pr.
5 *Appelen Cox Pomona*. M. Steenks, Honselersdijk, 1e pr.
5 *Tafelperen Beurré Diel Meloenpus*. J. L. de Kok, Poeldijk, 1e pr.
5 *Tafelperen Beurré Clairgeau*. A. J. Krijger, Poeldijk, 1e pr.
5 *Tafelperen Bonne Louise d'avranches*. A. Lengkeek, Roon, 1e pr.
5 *Tafelperen William's Duchess*. M. P. van Ruijven, Poeldijk, 1e pr.
5 *Tafelperen Bergamotte à Pâques*. N. Kouwenhoven, Poeldijk, 1e pr.
5 *Tafelperen Blanke Napoleon*. H. J. Hoek, Wateringen, 1e pr.
6 fraaiste trossen *Blauwe Druiven* door kunst vervroegd. H. van Eendenburg, Wateringen, 1e pr.
6 fraaiste trossen *Blauwe Druiven* van den kouden grond. L. van der Sande, Rijswijk, 1e pr.
2 zwaarste trossen *Blauwe Druiven*. B. van Paassen, Monster, 1e pr.
6 grootste en fraaiste trossen *Witte Druiven* door kunst vervroegd. N. Zuijderwijk Jr., Wateringen, 1e pr.
6 grootste en fraaiste trossen *Witte Druiven* van den kouden grond. G. J. Goeijenbier, Poeldijk, 1e pr.
1 Mand *Blauwe Druiven* 3 kilo geschikt voor verzending. Jac. van Kester, Poeldijk, 1e pr.
1 kist *Blauwe Druiven* 3 kilo geschikt voor verzending. A. J. Krijger Poeldijk, 1e pr.
6 groote *Perziken*. M. P. van Ruijven, Poeldijk, 1e pr.
6 fijnste *Perziken*. P. F. L. Waldeck, Loosduinen, 1e pr.
6 schoonste *Pruimen*. P. F. L. Waldeck, Loosduinen, 1e pr.
De grootste *Meloen*. J. Vallintijn, Loosduinen, 1e pr.
De fijnste *Meloen*. L. P. Duijvestijn L.Pzn, Loosduinen, 1e pr.

Scheveningen, 23 September 1892.

Uw Verslaggever.

Het is mij een bijzonder genoegen, aan het slot van deze belangrijke en uitvoerige reeks van verslagen, den geachten verslaggever, openlijk den dank der Redactie te brengen. Dat op enkele punten verschil van gevoelen bestaat, gelijk uit onderstaand ingezonden stuk blijkt, neemt het leerzame van deze verslagen geenszins weg. Red.

Ingezonden.

Den Haag 5 October 1892.

Geachte Redacteur,

Uw verslaggever van de sporttentoonstelling te Scheveningen heeft voor eenigen tijd een zeer ongunstig oordeel geveld over den tuin dier tentoonstelling en een plan verheerlijkt, dat in eene beslotene Vergadering is afgekeurd, waarover dus uwe lezers niet kunnen oordeelen.

Daar ik de eer had de meeste Vergaderingen van het Comité voor den tuin als ondervoorzitter te leiden, vergunt u mij zeker wel alsnog aan uwe lezers mede te deelen, dat ik tegen die verslagen protesteer.

U is het bekend, dat het niet aan mij ligt, dat dit protest eerst nu in uw blad voorkomt.

Hoogachtend,

Uw Dr. Dr.
G. van Rossem.

WEEKNIEUWS.

De Nederlandsche Tuinbouw te Weimar.

Het is zeker een streelend gevoel voor den Nederlandschen Tuinbouw dat hij bij het gouden feest te Weimar door een prachtigen wagen gehuldigd werd. Die wagen stelde voor de komst der lente. Tusschen Meiklokjes zat gracieus op den schommel eene vrouwengestalte in geurig gewaad, omringd door bloemenwindsters in Nederlandsch costuum.

J. K. B.

Druifluis-conventie.

Door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, is de heer J. K. Budde met ingang van 16 October benoemd tot officiëel deskundige in zake de *Phylloxera*-conventie.

VRAAGBUS.

Vraag No. 30. Welke is de beteekenis en afleiding der soortnamen der volgende plantennamen? *Ceanothus Ventitianus*, *Celastrus Orixa*, *Ilex Perado*, *Polygonum haemorrhoidale*, *Strychnos pseudochina*, *Waitzia Steetziana*, *Polanisia fellina*, *Iberis lagascana*, *Loasa pentlandica*, *Planera abelicea*.

Antwoord op Vraag No. 30. Voor zooverre omtrent de afleiding van deze namen iets bijzonders valt op te merken, beveel ik u Glaser's *Taschenwörterbuch der Botanischen Nomenclatur* aan. Wat u daarin niet vindt, zult u in speciale werken moeten opsporen.

TENTOONSTELLINGEN.

Nijmegen. Tentoonstelling van **bloeiende en niet bloeiende Planten, Siergewassen, Bouquetten, Bloemwerken, Jardinières, afgesneden bloemen, Vruchten, Groenten,** enz., te houden van 4—7 November 1892 door de Afdeeling Nijmegen en Omstreken. Inzending is alleen voor de leden der Afdeeling Nijmegen en Omstreken geoorloofd.
Inlichtingen te vragen bij den Secretaris der Afdeeling, den heer C. A. Hiebendaal te Wijchen.

Groningen. **Chrysanthemum-Tentoonstelling** op 18, 19, 20 en 21 November 1892.
Opgaven van inzendingen uitsluitend voor leden der Afdeeling Groningen, vóór of op 31 October 1892 bij den heer J. de Waard Szn., Secretaris.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.
Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer Izaäk Bulk, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Leiden. Voorjaarstentoonstelling van **Planten, Bouquetten, enz.,** te houden door de Afdeeling Leiden en Omstreken in de Stads Gehoorzaal aldaar, van 23—26 Maart 1893.
Programma's, inschrijvingslijsten en verdere inlichtingen te bekomen bij den heer L. Vuijck, Secretaris, Hooge Rijndijk H 125 bij Leiden.

Utrecht. Algemeene tentoonstelling in het Park Tivoli den 7, 8 en 9den April 1893 van **Bloeiende planten en Bloemwerken** in Nederland in bloei getrokken of van bloemen samengesteld, die hier te lande zijn geforceerd. Programma's te verkrijgen bij den secretaris der afdeeling.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. de Koningin Wilhelmina, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer J. H. Vernède, Secretaris, **Riouwstraat 18.**

INGEKOMEN BERICHTEN.

W. H. W. te A. Beleefden dank.
J. K. B. te U. Vriendelijken dank.
C. J. H. v. M. te H. Uw vraag heb ik naar Londen opgezonden.
Th. v. Z. te A. Beleefden dank.
J. A. v. H. te B. Uw verzoek zal ik bij gelegenheid aan den heer B. overbrengen, doch is een uitvoeriger opgave van de redenen van uw verzoek, vóór elke plant, daarbij waarschijnlijk noodig.
A. v. H. te B. Beleefden dank.
J. G. te Z. Beleefden dank.
Eenige ingekomen Prijscouranten konden in dit Nummer, trots de vertraging, niet meer vermeld worden.

Inhoud van Sempervirens no. 41, van Vrijdag 7 October 1892.

Advertentiën.

Iemand, van fatsoenlijke afkomst, in verschillende bloemkweekerijen werkzaam geweest zijnde, goed op de hoogte van de bloemisterij en van het bouquet-binden, **zoekt tegen 1 Jan. a.s. plaatsing**

op eene flinke Kweekerij,

ook genegen de leiding eener bloemisterij of van een bloemenwinkel op zich te nemen. Inlichtingen omtrent gedrag en bekwaamheid te bekomen bij den heer W. BENDER, bloemist te Gorinchem. Br. fr. no. 11630, kant. v/h Utr. Dagblad te Utrecht.

H.H. Eigenaren van Landgoederen en Buitenplaatsen, Bloemisten en Tuinlieden, worden opmerkzaam gemaakt op de **najaarsaanbieding** van de **firma TER BRAKE & Co.,**

Kweekerij „Aurora", Bussum,

bestaande in prachtige ABIES NORDMANNIANA'S van 1—3 meter, CONIFEEREN van ½ tot 2½ meter in schoone verscheidenheden, bekroond met den eersten prijs te Arnhem in September l.l., STAM-, STRUIK- (hieronder vele THE) en MAANDROZEN.

VRUCHTBOOMEN in alle vormen, WOUD- en SIERBOOMEN, BLOEMSTRUIKEN in soorten, HAAG- en BOETPLANTSOEN, ZWARE KLIMROZEN, wilde WIJNGAARD enz. enz.

Alles tegen sterk concurreerende prijzen.
Kweekerij zandgrond.

Tevens eene prachtige partij KNOLBEGONIA'S, VARENS, CYCLAMEN, enz. enz.

Catalogus wordt op franco aanvrage, gratis toegezonden.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM,

Fabrikant van PLANTENKASSEN van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande ijzeren Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar

---

Winterprovisie!!

Ondergeteekende biedt aan, **puike Overmaasche JAMMEN**, eigen teelt, per H.L. f 2.40, franco Rotterdam, met zak f 2.50. Zending tegen toezending van 't bedrag, per postwissel of rembours, adres K. KRUITHOF & ZOON, *Rijsoord*

Eerste Hoogeveensche Rozenkweekerij.
GEBROEDERS GRATAMA & Co.
Hoogeveen.

Groote voorraad **stam-, struik-, klim-, treur- en potrozen** in de schoonste variëteiten.

Beschrijvende prijscourant met eenige wenken voor de behandeling der rozen gratis.

N.B. Bestellingen in 't najaar opgegeven, om in 't voorjaar te leveren, worden 's najaars uitgezocht en afzonderlijk gehouden, zoodat men overtuigd kan zijn prachtige qualiteit te ontvangen.

E. H. Krelage en Zoon

te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij voor Nederland belast zijn met den verkoop van het beroemde **ENTWAS om koud te enten,** (Mastic L'homme Lefort) hetwelk verkrijgbaar is in bussen van f 0,30, f 0.60, f 1,20. 2,40 en 3,60. Prospectus met beoordeeling (nº. 57) wordt op franco aanvrage kosteloos toegezonden.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	f 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	f 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen
en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

No. 43. ZATERDAG 22 OCTOBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Bericht.

Het Hoofdbestuur bericht dat de Algemeene Vergadering op 29 dezer zal aanvangen des voormiddags om 11 uur en niet om 12½ uur zooals in den beschrijvingsbrief is vermeld.

Tevens wordt beleefdelijk herinnerd aan het verzoek om vóór 26 October aan den Algem. Secretaris kennis te geven van het voornemen tot deelneming aan den gemeenschappelijken maaltijd. (Zie Nederlandsch Tuinbouwblad No. 41 van 8 October j.l.)

Het Hoofdbestuur:
VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 9 November a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Candidaten voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur.

(Vervolg van No. 42).

Het Hoofdbestuur bericht, dat als Candidaten voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur zijn gesteld door:

de Afdeeling Boskoop
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
T. KNOPPER te Utrecht
W. C. BOER te Boskoop.

de Afdeeling Wageningen en Omstreken.
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam
A. GLIJM DE VOS te Utrecht.

de Afdeeling Groningen en Omstreken
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam
H. J. WIGMAN te Zutphen.

de Afdeeling Enkhuizen en Omstreken
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
T. KNOPPER te Utrecht
N. GROOT SZN. te Enkhuizen.

de Afdeeling Haarlem en Omstreken
H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen
P. W. VOET te Haarlem
A. GLIJM DE VOS te Utrecht.

de Afdeeling Dordrecht en Omstreken
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum
N. GROOT SZN. te Enkhuizen
H. GROENEWEGEN te Amsterdam.

Verslag van den toestand der Maatschappij en van de handelingen van het Hoofdbestuur, sedert de laatste Algemeene Vergadering.

Omtrent den toestand der Maatschappij kunnen vrij gunstige mededeelingen worden gedaan.

Het aantal leden breidde zich met een vijftigtal uit, daar blijkens de rekening van 1891 in dat jaar door 1650 leden werd gecontribueerd, terwijl dit voor het loopende jaar ongeveer 1700 zal bedragen.

De door het Hoofdbestuur en enkele Afdeelingen aangewende pogingen om door het verspreiden van circulaires meer leden aan de Maatschappij te verbinden had slechts een matige uitkomst.

Het getal Donateurs verminderde met twee, zoodat hun aantal thans 46 bedraagt, terwijl tegen 1 Januari a. s. nog twee Donateurs hebben bedankt.

Van de 30 Eereleden die door de vorige Algemeene Vergadering als zoodanig werden benoemd verklaarden 27 hunner gaarne de vereerende onderscheiding aan te nemen, terwijl drie hunner de benoeming onbeantwoord lieten.

Sedert verminderde hun aantal door het overlijden van de heeren A. F. Hardy te Versailles, Dr. E. von Regel te St. Petersburg en Sereno Watson te Cambridge (Mass. U. S. A.)

Het aantal Afdeelingen en samenwerkende vereenigingen bleef onveranderd.

Pogingen om in enkele plaatsen Afdeelingen te stichten, werden door verschillende omstandigheden, nog niet met een gunstigen uitslag bekroond.

Alleen kan worden medegedeeld dat de Afdeeling Gooiland haren arbeidskring belangrijk uitbreidde en met goedkeuring van het Hoofdbestuur haar naam veranderde in Afdeeling Gooi- en Eemland.

Het Hoofdbestuur was op 1 Januari samengesteld uit de heeren: W. A. Viruly Verbrugge, Voorzitter; Dr. J. Th. Cattie, onder-Voorzitter; J. H. Krelage, Mr. W. Baron van Goltstein, Eereleden; Dr. D. J. Coster, J. J. Jurrissen, R. Wind, L. Kruijff, J. C. de Lange, Mr. H. J. van Heijst, F. S. van de Pavord Smits en Prof. Hugo de Vries als adviseerend lid.

Evenals ten vorigen jare staat ons ook thans de droevige taak te vervullen om met een enkel woord de nagedachtenis van twee leden van het Hoofdbestuur te herdenken. Reeds in het laatst van het vorig jaar betreurden wij het overlijden van het Eerelid Mr. H. L. A Obreen, die vooral gedurende zijn voorzitterschap in de jaren 1882—1884 getoond heeft onze Maatschappij een warm hart toe te dragen en die steeds voortging hare belangen te behartigen.

Moest reeds in het vorig verslag worden vermeld dat Dr. D. J. Coster wegens voortdurende ongesteldheid ontslag uit zijne betrekking als onder-Voorzitter had aangevraagd, zeer in het begin van dit jaar ontving het Hoofdbestuur het bericht van zijn overlijden. Zoo iemand, dan kon van hem worden getuigd, dat hij de Maatschappij van wie hij een der oprichters was, lief had en hare ontwikkeling steeds met welgevallen gadesloeg. Onvermoeid, waar het gold hare belangen te verdedigen en voor te staan, is hij daarmede tot zijn laatste oogenblikken voortgegaan. Zijn naam zal dan ook onafscheidelijk aan de geschiedenis onzer Maatschappij verbonden blijven.

Een uitvoerig bericht van zijn leven en streven, ook op ander gebied, werd opgenomen in het Nederlandsch Tuinbouwblad van 30 April 1892.

Omtrent de handelingen van het Hoofdbestuur kan in de eerste plaats worden medegedeeld, dat het uitvoering gaf aan al de besluiten der vorige Algemeene Vergadering.

De prijsvraag voor een boekje over tuinbouw geschikt voor de lagere scholen werd uitgeschreven. Zeven antwoorden kwamen daarop in, voor welker beoordeeling eene commissie werd benoemd bestaande uit de heeren W. A. Viruly Verbrugge als Voorzitter, doch op zijn verzoek zonder stem uit te brengen, Jhr. Mr. W. C. A. Alberda van Ekenstein, Dr. H. Bos, Joh. de Breuk, H. Copijn en C. van Riet.

Het rapport dier commissie zal in de aanstaande Algemeene Vergadering worden uitgebracht.

Op het aan de Regeering verzonden adres om ter bevordering van de vruchtenteelt de accijns op de vruchtenwijnen behalve die van druiven af te schaffen, mocht het Hoofdbestuur nog geen antwoord bekomen.

Evenzoo bleef het adres nog onbeantwoord, waarvan reeds in het vorig verslag melding is gemaakt, waarbij aan de Regeering verzocht werd eene commissie in het leven te roepen, om, evenals dit voor den landbouw geschiedt, een onderzoek naar den toestand van den tuinbouw in te stellen. Dit verzoek was intusschen ondersteund door de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur en door de Bloemistenvereeniging, beiden te Haarlem gevestigd.

Zooals reeds bekend is mocht het Hoofdbestuur een gunstig antwoord ontvangen op een aan H. M. de Koningin-Regentes verzonden verzoekschrift om voor het jaar 1892 opnieuw in het genot te worden gesteld van eene subsidie van f 2000 ter bestrijding der onkosten van de aanstelling van een tuinbouwwandelleeraar.

Evenals in het vorig jaar werd ter vervulling dier betrekking de heer A. Ide te Frederiksoord benoemd, die ook thans met het meeste succes in de Afdeelingen Apeldoorn, Dordrecht, Enkhuizen, Velp, Zeist, Zutphen en Zwolle geregelde leergangen heeft gehouden.

Dat deze lessen zeer gewaardeerd worden blijkt wel uit het voorstel der Afdeeling Gooi- en Eemland om iedere Afdeeling minstens twee malen per jaar in het genot van zulk een les te stellen, waartoe zij wat hare Afdeeling betreft bereid is mede te werken door het aanleggen van een proeftuin.

De bij besluit der laatste Algemeene Vergadering voorwaardelijk toegekende subsidie van f 100 aan de Afdeeling Wageningen ten behoeve van het door haar aangelegde proefveld, behoefde niet te worden uitgekeerd omdat haar voor hetzelfde doel door den Minister van W. H. en N. eene Rijkssubsidie werd toegezegd.

Het eerste jaarverslag over de uitkomsten van dat proefveld kwam bij het Hoofdbestuur in en werd met toestemming der Afdeeling opgenomen in het Nederlandsch Tuinbouwblad van 18 Juni 1892. Het tentoonstellingsfonds tot welks stichting door de vorige Algemeene Vergadering het besluit werd genomen, bestaat. Ter voldoening aan de daarbij gemaakte bepaling, dat jaarlijks van den toestand van het fonds aan de Algemeene Vergadering kennis gegeven en de Rekening bekend gemaakt wordt, strekke de mededeeling dat het fonds thans bestaat uit een som van f 508.75.

Ingevolge machtiging der Algemeene Vergadering werd de Maatschappij als lid ingeschreven der Nederlandsche Kamer van Koophandel te Londen.

Op de door deze Kamer gestelde vragen betreffende de handel in vruchten en groenten tusschen Nederland en Groot-Britannië vestigde het Hoofdbestuur de aandacht der Afdeelingen; met verzoek die vragen te beantwoorden. Enkele Afdeelingen wier omgeving het meeste belang bij de zaak had, voldeden aan dat verzoek en werden de daarover uitgebrachte rapporten aan de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Londen ingezonden.

In December van het vorig jaar werd het Hoofdbestuur door den Minister van W. H. en N. uitgenoodigd Z. E. van advies te dienen op de vraag of de Nederlandsche tuinbouwbelangen de aanstelling van een Regeeringscommissaris bij de aanstaande wereldtentoonstelling te Chicago wenschelijk maakten. Uit de bij den Minister ingewonnen inlichtingen bleek dat bij een eventuëele aanstelling in geen geval op financiëelen steun van de Regeering kon worden gerekend, zoodat alle kosten door de inzenders zelven moesten worden gedragen.

Het Hoofdbestuur heeft toen, met deze wetenschap toegerust, gemeend den Minister te moeten antwoorden, dat onder deze omstandigheden de kosten voor particulieren te bezwarend zouden zijn om eenige inzending van beteekenis te mogen verwachten en het derhalve de benoeming voorloopig onnoodig achtte. Het verklaarde zich evenwel bereid, om, indien te eeniger tijd het tegendeel bleek, den Minister daarvan op de hoogte te stellen.

De Winterbijeenkomst dit jaar den 24 Februari in de diergaarde te Rotterdam gehouden kan als een der best geslaagden worden beschouwd. Bij de bespreking der veelal belangrijke vraagstukken heerschte bij de talrijke opgekomen leden

een opgewekte stemming, waartoe zeker de uitnemende ontvangst, den leden door de Afdeeling Rotterdam bereid, niet weinig heeft bijgedragen.

Een der belangrijkste onderwerpen, door de Afdeeling Groningen ingezonden om commissiën te benoemen die op onbekende tijden kweekerijen en tuinen zouden bezoeken en over hetgeen zij daar gevonden hadden rapport uit brengen, had, door de discussie eenigszins gewijzigd, ten gevolge, dat het Hoofdbestuur uit zijn midden eene commissie benoemde om te onderzoeken in hoeverre het wenschelijk was dit denkbeeld tot verwezenlijking te brengen. Deze commissie, bestaande uit de heeren KRELAGE en JURISSEN, bracht daaromtrent een uitvoerig rapport uit, waarvan de conclusie was, dat aan het Hoofdbestuur na kennisneming van het aangevoerde, de beslissing werd gelaten of het thans reeds het oogenblik gekomen achtte om een voorstel tot instelling van zoodanige commissiën aan de Algemeene Vergadering te doen, dan of het wenschelijker ware de zaak vooraf nog eens op eene winterbijeenkomst aan de orde te stellen en haar tot voorloopig advies in handen der Afdeelingen te stellen. Het Hoofdbestuur besloot tot het laatste en deed het rapport met een begeleidend schrijven opnemen in het Nederlandsch Tuinbouwblad van 23 Juli 1892.

Tot nu toe is echter van slechts éëne Afdeeling een antwoord ingekomen. Het is dus niet ondienstig de afdeelingen aan wier aandacht dit onderwerp waarschijnlijk is ontsnapt, daarop opmerkzaam te maken, aangezien het zeer zeker eene zaak geldt die de belangstelling der Afdeelingen verdient. Van haar advies toch zal het grootendeels afhangen of hieromtrent een voorstel al of niet aan de Algemeene Vergadering zal worden gedaan.

Aan de vriendschappelijke bijeenkomst dit jaar den 28 Juli te Apeldoorn gehouden werd door ongeveer 130 leden deelgenomen. Begunstigd door het fraaiste weder kan deze bijeenkomst tot de goed geslaagden worden gerekend.

Door velen werden bezoeken gebracht aan particuliere kweekerijen, terwijl van de gelegenheid die gesteld was om het Koninklijk park het Loo met zijne kassen en kweekerijen te bezichtigen, door allen een dankbaar gebruik werd gemaakt. Rondgeleid door den chef-bloemist, den heer J. H. KRAAIJENBRINK, bleef er niets dat belangrijk was onopgemerkt.

Een zeer gewaardeerde verrassing was het voor velen dat ook toegang gegeven werd tot het inwendige van het paleis.

Een uitvoerig verslag van die bijeenkomst werd opgenomen in het Tuinbouwblad van 6 Augustus 1892.

De instelling der vaste commissiën ter beoordeeling van nieuwe en zeldzame, zoowel als van fraai gekweekte planten, mocht ook dit jaar weder de welverdiende belangstelling en medewerking van velen ondervinden.

Talrijk waren de inzendingen, voor het meerendeel bestaande uit bol- en knolgewassen. En hoewel het nu moet worden toegestemd dat deze afdeeling van den tuinbouw ten allen tijde de meeste afwisseling levert en op dit gebied de aanwinst van nieuwigheden het meest voorkomt, kan het toch niet ontkend worden, dat ook op ander gebied genoeg belangrijks kon worden ingezonden.

Het is jammer dat velen dit niet begrijpen, want het behoeven niet juist nieuwigheden te zijn, die aan het oordeel der commissiën worden onderworpen. Ook oude, minder bekende en fraai gekweekte planten of verzamelingen van het een of ander geslacht of plantengroep vormen een geschikt materiaal om de periodieke tentoonstellingen belangrijk te maken.

De meeste inzendingen waren bestemd voor de Bloemen- en Planten-commissie. Slechts een enkele maal werd iets aan de Vruchten- en Groenten commissie aangeboden.

Ook voor de Wetenschappelijke commissie kwamen nu en dan inzendingen in, doch sedert de oprichting der Phytopathologische Vereeniging werd het onderzoek der plantenziekten meer en meer aan haar opgedragen. Daar echter de Wetenschappelijke leden dier vereeniging tevens lid zijn onzer Wetenschappelijke commissie is een grens tusschen beider werkzaamheden moeielijk te trekken.

Evenals vorige jaren gaat het Hoofdbestuur voort de uitslag der bekroningen aan een groot aantal buitenlandsche tijdschriften mede te deelen, zoodat ook in het buitenland bekend wordt wat op de vergaderingen wordt ingezonden.

In afwijking van vroegere jaren werd als proef dit jaar in enkele maanden tweemalen vergaderd. In hoever die proef gelukt is valt moeielijk uit te maken. Velen meenen dat tweemalen per maand voor ons land op den duur geen aanbeveling verdient.

Als datums voor de vergaderingen waren dit jaar aangewezen 9 Maart, 13 April, 27 April, 11 Mei, 25 Mei, 8 Juni, 13 Juli, 27 Juli, 10 Augustus, 24 Augustus, 14 September, 28 September, 12 October en 9 November. Deze datums waren de tweede en de vierde Woensdag der genoemde maanden, met uitzondering van Maart, Juni, October en November, voor welke maanden alleen op den tweeden Woensdag eene vergadering werd uitgeschreven.

Het Hoofdbestuur vergadert echter steeds op den tweeden Woensdag van genoemde maanden.

Al deze vergaderingen werden weder gehouden in de lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap Natura Artis Magistra, door het bestuur met de meeste welwillendheid kosteloos ter beschikking gesteld. Het voegt ons te dezer plaatse daarvoor onzen oprechten dank te brengen.

Omtrent den toestand van de boekerij der Maatschappij kunnen blijkens het daarover van den bibliothecaris ingekomen verslag, gunstige mededeelingen worden gedaan.

In het geheel werden dit jaar 329 grootere en kleinere boekwerken ten geschenke ontvangen, waaronder belangrijke verzamelingen uit de nalatenschappen van wijlen de Heeren DR. D. J. COSTER en DR. H. BOURSSE WILS.

Al de aanwezige boeken werden reeds gecatalogiseerd en in den officieelen catalogus der Universiteitsbibliotheek te Amsterdam opgenomen. Voorts bestaat het voornemen spoedig een lijst speciaal voor de leden der Maatschappij ingericht, te publiceeren. Bij het ontbreken daarvan, kan voorloopig gebruik worden gemaakt van de nu en dan in het Tuinbouwblad opgenomen lijsten.

Binnen kort zal worden bekend gemaakt, dat de boekerij voor leden en belangstellenden geopend is en dat de boeken volgens het reglement bij de Universiteitsbibliotheek in gebruik, ter leen kunnen worden verstrekt. Als bibliothecaris werd door het Hoofdbestuur aangesteld de Heer LEONARD A. SPRINGER, die reeds tijdens de ziekte van DR. D. J. COSTER als waarnemend bibliothecaris was opgetreden en die onzen oprechten dank verdient voor de toewijding door hem aan deze nieuwe instelling bewezen.

Blijkens de daarvan ingekomen berichten verkeeren de Afdeelingen in een gunstigen toestand en trachten zij ieder op hare wijze mede te werken tot den bloei der Maatschappij en tot verheffing van den Nederlandschen tuinbouw.

Tentoonstellingen werden gehouden door de Afdeelingen Gooiland, Arnhem, Enkhuizen, Haarlem en Nijmegen, terwijl door de Afdeelingen Amsterdam, Groningen en Nijmegen nog in den loop dezes jaars tentoonstellingen zullen worden gehouden.

Voor dit doel werden aan de vier eerstgenoemde Afdeelingen subsidiën verleend. Voordrachten werden voor rekening der algemeene kas gehouden in de Afdeelingen Dordrecht, Zwolle en Haarlem door den Heer DR. J. TH. CATTIE; in de Afdeelingen Arnhem en Nijmegen door den Heer J. K. BUDDE; in de Afdeeling Utrecht door den Heer DR. L. J. VAN DER HARST; in de Afdeeling Rotterdam door den Heer A. T. MARLET; in de Afdeelingen Amsterdam en Leiden door den Heer G. A. KUYK; in de Afdeelingen Nijkerk—Putten door den Heer A. IDE en in de Afdeeling Groningen door den Heer S. BLEEKER.

Aangenaam is het ons dit verslag te mogen uitbrengen om dat daaruit genoegzaam blijkt dat onze Maatschappij en hare Afdeelingen weder op velerlei gebied nuttig werkzaam waren en gewoekerd hebben met de haar ten dienste staande middelen om onzen nationalen tuinbouw te bevorderen en in aanzien te doen stijgen.

Ten slotte een woord van opwekking tot allen, die geacht kunnen worden belanghebbenden *bij* en belangstellenden *in* onzen tuinbouw te zijn, om dat voetspoor te volgen en onze Maatschappij te steunen in het vervullen van haar gewichtige taak, waarvan de vruchten zoowel hun als onze Maatschappij ten goede kunnen komen.

De Alg. Secretaris-Penningmeester,
H. C. ZWART.

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 12 October 1892.

Het Bestuur van bovengenoemde Commissie bericht dat in hare heden gehouden vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend.

Getuigschriften 1e Klasse voor:

1. *Dahlia „Rosa Cactus"*, ingezonden als nieuw ingevoerde plant (1892).
2. *Kniphofia hybr. „Chloris"*, ingezonden als nieuw ingevoerde plant (1890).

Deze beiden ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

3. *Cyrtanthus hybridus* (*C. sanguineus* × *Vallota purpurea*) als nieuw ingevoerde plant.
4. *Nerine pudica* HOOK. var. *alba pura*, ingezonden als nieuwe plant.
5. *Nerine sarniensis* HERB. *„carnosa"*, ingezonden als nieuwe plant.

De nos. 3, 4 en 5 ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Getuigschriften 2e Klasse voor:

6. *Eryngium amethystinum Linn*, ingezonden als onvoldoend bekende plant door de firma ANT. ROOZEN EN ZOON te Overveen.
7. *Cactus Dahlia Millie Cupham*, als nieuw ingevoerde plant ingezonden.
8. *Kniphofia aloides magnifica*, als onvoldoend bekende plant ingezonden.

Beide inzendingen van de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

9. *Nerine amabilis* HORT. var. *rosea*, ingezonden als nieuwe plant.
10. *Nerine hybr. „Novelty"* var. *striata*, ingezonden als nieuwe plant.
11. *Nerine pudica* HOOK. var. *rosea*, ingezonden als nieuwe plant.

11a. *Nerine hybr. Rosita*, ingezonden als nieuwe plant.

De nos. 9, 10, 11 en 11a van den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Ter beoordeeling teruggevraagd werden:

12. *Begonia Baumanni* zaailingen, ingezonden door de firma ANT. ROOZEN & ZOON, omdat de planten niet voldoende ontwikkeld waren.
13. *Albuca spec. nova*, ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN, omdat de Commissie hoopt dat de inzender de plant later onder juisten naam zal kunnen inzenden.
14. *Chamaecyparis Lawsoniana* zaailing, ingezonden als nieuw gewonnen plant door den heer F. VAN DER WISSEL te Epe, omdat eene beoordeeling van kleine *Chamaecyparis* zeer moeielijk is en de Commissie bij ondervinding weet hoe op een bed met zaailingen vele kleine verschillen opgemerkt kunnen worden, die bij oudere planten allengs verdwijnen. De Commissie wenscht dus een zwaardere plant ter beoordeeling te ontvangen.

Geene Onderscheiding werd toegekend aan:

15. *Begonia semperflorens Vernon*, zaailing, ingezonden wegens de anders gekleurde bloemen door den heer J. BALVERS te Alkmaar. De Commissie oordeelde het onderscheid niet belangrijk genoeg.
16. *Agapanthus umbellatus maximus* HORT. KREL. als onvoldoend bekende plant.
17. *Dahlia „Bismarck Cactus"*, ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
18. *Dahlia „Purper Cactus"*, ingezonden als nieuw ingevoerde plant.
19. *Kniphofia hybr. „Atropos"*, ingezonden als nieuw ingevoerde plant.

De nos. 16, 17, 18 en 19 ingezonden door de firma E. H. KRELAGE & ZOON te Haarlem.

20. *Crinum Moorei* HOOK.
21. *Cyclamen cilicicum* BOISS.
22. „ *cyprium.*
23. *Kniphofia hybr. „Météor"* en *hybr. „Obelisque"*.
24. *Gloriosa superba* LAM.
25. *Naegelia cinnabarina.*
26. *Nerine amabilis, amabilis alba, amabilis grandiflora, atrorubens, humilis, humilis splendens, hybr. Novelty, insignis, Moorei, pancratioides, pudica grandiflora, pulchella, sarmiensis corusca* en *undulata.*
27. *Watsonia iridifolia.*

De nos. 20—27 ingezonden door den heer C. G. VAN TUBERGEN JR. te Haarlem.

Vóór den aanvang der beoordeeling werd door den Voorzitter een schrijven der firma E. H. KRELAGE & ZOON voorgelezen, betreffende eenige toegekende onderscheidingen. De gevoelens over dit schrijven waren verdeeld en dus werd de beslissing daarover aangehouden tot de volgende vergadering (9 November), daar alsdan waarschijnlijk alle leden aanwezig zullen zijn, hetgeen vooral bij het nemen van ingrijpende besluiten wenschelijk is.

Ter Vergadering waren aanwezig de heeren JOH. DE BREUK, voorzitter, H. GROENEWEGEN, G. C. VAN VAN MEEUWEN, J. J. KERBERT, Mr. J. H. SCHOBER, G. H. VAN WAVEREN, L. KRUIFF, P. W. VOET en de Secretaris

B. A. PLEMPER VAN BALEN.

Amsterdam, 12 October 1892.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Verbetering van het Tuinbouwblad.

Geachte heer Redacteur!

Mijne opmerkingen zijn hoogstwaarschijnlijk oud, doch het eeuwig ware motto „frappez fort, mais surtout frappez souvent", heeft mij gesterkt om die opmerkingen tot verbetering van het „Tuinbouwblad" aan het oordeel mijner geachte medeleden te onderwerpen.

Door al het geschrijf in diverse vakbladen, is mij één ding maar al te duidelijk geworden en wel dat voor *verbetering* ook noodig, ja dringend noodig is: *geld.*

Gij zegt terecht, geachte heer redacteur, dat men *„van de Maatschappij geen grootere opofferingen zou kunnen vergen"*, en dat *„de eenige weg deze is, dat de advertentiën tot voldoende bron van inkomsten uitgebreid worden"* (Tuinbouwblad nº. 42 bl. 338). Dit laatste is zeker heel juist, doch ik voor mij zie, dat voor en aleer wij tot dien ideaal-toestand geraken, wij een *overgangstijdperk*, een *tusschenphase* moeten doorloopen. Die tusschenphase wensch ik hier te schetsen.

Op den voorgrond moet ik de vraag stellen, wie worden leden van de „Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde"?

Ga ik de ledenlijsten na, dan wordt het grootste contingent gevormd door „liefhebbers, beminnaars van de bloemenwereld", menschen, die hun oog en hart verkwikken willen aan Flora's schatten.

Men behoeft werkelijk geen vakman te zijn om lid van onze vereeniging te worden, schrijver van dit stukje bijvoorbeeld doceert aan de Indische Instelling te Delft, eenige talen van den Indischen Archipel en in die zelfde schoenen staan er meer.

Onder die liefhebbers is de een door een ruimere beurs in staat naar hartelust alles om zich heen te verzamelen, een ander, minder ruim bedeeld en over minder ruimte beschikkende, moet zich in zijne wenschen beperken, maar toch zoowel de eerste als de laatste, ware liefhebbers zijnde, verheugen zich in de lecteur van alles den tuinbouw en de plantkunde betreffende, zoowel om zijn voorraad als zijn kennis te vermeerderen.

Dit op den voorgrond stellende, heb ik mij afgevraagd: „Zouden *die* liefhebbers niet een soort ***hulp fonds*** bij elkaar willen brengen, ieder naar gelang van zijn financieele krachten hetzij f 1.— òf f 50.— òf f 100.—, om te trachten met dat bedrag het Tuinbouwblad te verbeteren.

Wanneer nu verder gratis-exemplaren van dat *verbeterd* blad ter beschikking staan van de hulp-fonds-leden ter verspreiding aan belangstellenden, dan ben ik overtuigd dat er dan genoeg lieden zullen zijn, die kennis makende met dat blad en wetende dat het lidmaatschap slechts f 5.— bedraagt, geneigd zullen zijn tot onze vereeniging toe te treden.

Wordt het ledental vergroot, dan worden de *kansen* ook *grooter*, dat er ruimer geadverteerd wordt in ons orgaan (zie het Nieuws van den Dag; dit heeft de meeste lezers en ook de meeste advertenties), en wie weet of dan door èn *de advertentiekosten wat te verhoogen* èn bijv. de *contributie van f 5.— op f 6.— te stellen*, na een paar jaar dat geheele ondersteuningsfonds (hulp-fonds) niet zou kunnen gemist worden.

Men moet dus die tusschenphase doorworstelen en een proef nemen met het geven van een bijdrage. doch **niet voor één jaar**, dat *is te kort*, op zijn minst moet men zijn bijdrage **voor drie jaar** schenken. Laat nu elke liefhebber meehelpen en lid worden van dat hulpfonds, men moet en mag niet uitgaan van het denkbeeld *„waarom zou ik wat geven en B. of C. niets, terwijl zij ook de vruchten er van plukken"*, neen zoo mag niet gedacht worden, egoïsme brengt ons nooit nader tot het doel.

Wat mij betreft ik wil het goede voorbeeld geven en zeg een jaarlijksche bijdrage van **vijf en twintig gulden** toe voor den tijd van *drie jaar*, om de voorgestelde proef te nemen, te beginnen met 1893. Laat nu ieder het zijne doen, hoe gering ook, en is hem bijvoorbeeld f 10.— ineens te veel, nu, wie belet hem die f 10.— in bijvoorbeeld vier termijnen te betalen.

Onze vereeniging telt zoo wat *zeventienhonderd leden*, als nu slechts *vijfhonderd* een bedrag van *tien gulden* storten dan hadden wij reeds *vijfduizend gulden*.

Den 29sten October heeft te Arnhem de algemeene vergadering plaats; ik zelf ben door mijne bezigheden verhinderd te verschijnen, misschien wil een van mijne medeleden dit plan verdedigen en als nu ieder, die met mij eensgezind denkt, *vóór 29 October* aan U, geachte heer Redacteur, een briefkaart schrijft met woorden van instemming voor mijn plan en meteen de som van zijn bijdrage opgeeft, dan kan reeds op de algemeene vergadering vermeld worden, over hoeveel ongeveer te beschikken valt en wie reeds leden van dat hulp-fonds zijn.

Verder kan men desnoods eene afzonderlijke commissie benoemen, wier opdracht het is, goed geformuleerd aan te geven, de gewenschte verbeteringen in het orgaan van de Vereeniging.

Ik ben overtuigd dat onze geachte Penningmeester zich welwillend met de incasseering en administratie dier gelden wil belasten.

Met de beste wenschen voor den bloei van het „Nederlandsch Tuinbouwblad"

Hoogachtend,

Uw dw.,

Delft, 15 October 1892. J. VAN DISSEL.

De Plantenkeuring van 12 October 1892.

De getuigschriften eerste en tweede klasse vielen heden wederom alle aan Haarlemsche firma's ten deel, en wel aan de heeren E. H. KRELAGE EN ZOON, C. G. VAN TUBERGEN JR. en ANT. ROOZEN EN ZOON. De bloembollen hadden dan ook ditmaal weer de overhand.

Vooral trok ons oog een sierlijke collectie fijnere bolgewassen van den heer VAN TUBERGEN, die in aansluiting aan de rijke verzameling *Nerine's*, voor veertien dagen ten toon gesteld, thans wederom eene collectie van twintig soorten en verscheidenheden van dat geslacht inzond. De *Nerine pudica alba* en de *N. sarniensis Carnossa* ontvingen als nieuwe planten getuigschriften eerste klasse, terwijl de *N. hybr. Rosita* met de tweede klasse onderscheiden werd. Naast de *Nerine's* stonden andere, niet minder fraaie bolgewassen, bijna alle door afgesneden en in karaffen geplaatste bloemtrossen en bloemschermen vertegenwoordigd. Ik noem daaronder de *Cyrtanthus hybridus*, de fraaie witte tros van een nieuwe soort van *Albuca*, de prachtige bijna pluimvormige trossen van *Naegelia cinnabarina*, de beide gele hybride *Kniphofia's*: *Obélisque* en *Météor*, *Crinum Moorei*, *Gloriosa superba*, *Watsonia iridifolia* var. *O'Brieni*, en twee sierlijke *Cyclamen's* namelijk *C. cilicicum* en *C. cyprium*.

Omtrent de beide eerstgenoemden valt het volgende mede te deelen:

Cyrtanthus hybridus HORT. Deze interessante hybride werd gewonnen uit eene kruising tusschen de *Cyrtanthus sanguineus* en de bekende *Vallota purpurea*, zijnde de eerstgenoemde de zaaddrager. In de Gardener's Chronicle van 26 September 1885 werd ze door N. E. BROWN beschreven naar eene plant, gezonden door Sir TREVOR LAWRENCE, President der Royal Horticultural Society. Daar ze de fraaie roode kleur van *Cyrtanthus sanguineus* met de gemakkelijke kweekwijze van *Vallota purpurea* vereenigt, verdient ze stellig bijzondere aanbeveling.

Albuca spec. nova. Pas ingevoerde *Albuca*-species, blijkbaar nauw verwant aan de schoone *A. Nelsoni*, maar toch afwijkend genoeg om als soort te kunnen gelden. De tros die kleiner is en de bloemstengel die minder lang is dan van de *A. Nelsoni*, draagt bloemen welke aan de buitenzijde meer groen gekleurd en waarvan de opstaande segmenten smaller zijn. Ook de bladeren zijn veel smaller en minder donker groen. De bloeitijd die bij de *A. Nelsoni* gewoonlijk in het voorjaar en den zomer valt, is bij deze soort in het najaar. Den juisten naam hoopt de inzender binnenkort mede te kunnen deelen.

Vuurpijlen komen meer en meer op den voorgrond; dit bleek ook uit de inzending der heeren E. H. KRELAGE & ZOON, die wederom eenige varieteiten van dit geslacht vertoonden. In de eerste plaats de fraaie hybride *Knophofla Chloris*, die een getuigschrift eerste klasse verwierf; verder de *K. aloides maniglica* en de *K. hybr. Atropos.* Daarnaast stonden een viertal reusachtige bloemen van *Dahlia's*, tot de groep der *Cactus-Dahlia's*] behoorende, waaronder de *Rosa-Cactus* hare verdienste met de hoogste bekroning beloond zag. Ten slotte noem ik van deze inzending nog de *Agapanthus umbellatus maximus*, waarop ik in een volgend nummer, naar aanleiding der bij de plant gevoegde bijlage hoop terug te komen.

Twee Zaailingen van *Begonia Baumanni* waren nog te jong voor eene beoordeeling. De bladeren waren meest nog grondstandig, goed gevuld, en boven het loof stonden de weinig talrijke bloemen op hooge stelen. In kleur en geur der bloemen schenen zij wel van het type der soort af te wijken, en wij vertrouwen dat zij later, bij voller ontwikkeling op onze keuring teruggekeerd, daar een goed figuur zullen maken. Zij waren gewonnen door de heeren ANTON ROOZEN & ZOON, die ook een bloemtak van de fraaie blauwe *Eryngium amethystinum* zonden, en daarvoor als onvoldoend bekende plant een getuigschrift tweede klasse verwierven.

De heer F. VAN DER WISSEL te Epe in Gelderland had aan het oordeel der Jury een *Chamaecyparis Lawsoniana* onderworpen, een zaailing van slechts ongeveer 30 cM. hoogte, die min of meer van het type afweek, doch waarover de beslissing aan de toekomst moest worden overgelaten.

Voor de wetenschappelijke Commissie had de heer Dr. H. Bos te Wageningen een bloemblad van een knolbegonia gezonden, waarvan de onderste helft en de beide kanten rood en bloembladachtig waren, terwijl de bovenste helft juist op den top van een groen *Begonia*-blad geleek. Men heeft hier waarschijnlijk te doen met een deel van eene monstrositeit, die een tusschenvorm tusschen een bloem en een bebladerden tak vormt, zooals er telken jare enkele gezien worden. Verder zond de heer Mr. J. H. SCHOBER een paar merkwaardige uien, die van onderen gebarsten waren, en waar uit de barst een aantal flink ontwikkelde jonge uien te voorschijn kwamen, terwijl hij tevens, met levend materiaal en een omvangrijke literatuur op zijn vroegere zending van *Abies grandis* en verwanten terug kwam.

Begonia semperflorens atropurpurea (Vernon).

Leeken op tuinbouwgebied vragen u wel eens, om een gesprek aan te knoopen: „wat zijn nu tegenwoordig de modebloemen". Ongetwijfeld zouden velen daarop antwoorden: „wel de Chrysanthemum's en Orchideeën". Men zou daar echter ook even goed de Begonia's bij kunnen voegen. Zou er eene plant bestaan. die thans meer de aandacht trekt, dan juist deze? Vooral de Knolbegonia's hebben eene hooge vlucht genomen en terecht! Hoevele goede eigenschappen bezitten ze niet. Noemen we daarvan alleen: gemakkelijke overwin-

tering, rijkdom in bloei zelfs in natte koude zomers en prachtige kleurschakeering. Men zou daar nog bij kunnen voegen dat ze zelfs van verre eenen overweldigen indruk kunnen maken. Ik denk dan onwillekeurig aan de groote velden in de kweekerijen van de heeren JACS. SMITS te Naarden, VAN DAM te Utrecht, van de firma de Wed. J. W. WIGMAN & ZONEN te Zutfen of aan die van den heer VAN DEN BERG te Jutfaas. Enkelbloemige zoowel als dubbelbloemige terwijl we op laatstgenoemde kweekerij tevens een keurcollectie duplex-vormen aantroffen. Onwillekeurig, bij het zien van zulk eene verzameling, kon men niet anders als de duplex-vormen eene goede toekomst voorspellen. Doch we zijn bezig de Knolbegonia's hoog te verheffen terwijl *Begonia Vernon* aanleiding tot dit opstel gaf. Het is zeker wel gewaagd na alles wat hier boven gezegd is en na alles wat reeds over Knolbegonia's geschreven is, nog de *Begqnia Vernon* aan te durven bevelen. Daarbij komt nog, dat velen er slechte resultaten mee verkregen. Hoe komt zulks? Ziedaar eene vraag die moeilijk te beantwoorden is. Waarschijnlijk nam men de kweeking wat al te gemakkelijk op. Het is maar een *Semperflorens* zal men gedacht hebben. Misschien ook komt het daar de planten onder glas niet of slecht kleuren. Verschillend zaad wordt er schijnbaar niet van in den handel gebracht. Daar toch namen we dit jaar de proef van. Uit 2 verschillende kweekerijen ontvingen we zaad, terwijl eindelijk de heer TUBERGEN ons nog ter kennismaking een pakje toezond. Later bleken de planten alle volkomen gelijk te zijn. Wil men reeds vroeg in den zomer een perk er van bezitten, dan zaaie men in Februari. Ze worden verder spoedig en meerdere keeren achtereen verspeend en eerst warm opgekweekt. Tegen begin Mei kunnen ze dan reeds in 12—15 cM. potten overgezet worden. Krijgen ze daarna een plaatsje op een oud broeibed dicht tegen het glas, dan zullen het tegen midden Juni flink vertakte kort gedrongen planten geworden zijn althans wanneer men ze niet of weinig beschaduwde en wanneer er geregeld gelucht werd. Dan wordt het tijd ze buiten te planten. Men geve ze eenen onderlingen afstand van een 40 c.M. en bemeste het bed extra. Groen van blad zijnde toen ze buiten kwamen, zullen ze binnen een dag of 10 prachtig donker glanzend bruinrood zijn. Men zorge er echter altijd voor, eenige planten nog in voorraad te hebben, daar het later blijken zal dat er enkele exemplaren tusschen loopen, die slecht of in het geheel niet kleuren. Deze spoedig te verwijderen, zoodra men dit bemerkt, is zaak; dit meer om een geregeld bed te verkrijgen. Tegen 't najaar, wanneer de planten geheel in elkaar gegroeid zijn, worden de bladeren weer langzamerhand groenachtig. Het bed blijft niettemin prachtig tot de vorst er een einde aan maakt. Daar de *Begonia Vernon* tot de struikachtige Begonia's behoort en daardoor geene knollen vormt, zou men ze ieder jaar opnieuw dienen te zaaien. Dit staat hare algemeene verspreiding wel wat in den weg. Ze in Augustus te stekken om deze, zoo ze aangeworteld zijn, gematigd te overwinteren is zeker gemakkelijker. Hare behandeling komt dan overeen met andere *Semperflorens*-soorten en evenals die der tegenwoordig weer veel gekweekte *Begonia Ascotensis.*

Uit het bovenstaande blijkt dat kleine liefhebbers, die niet over warme bak of kas te beschikken hebben, deze Begonia's al licht niet zullen kweeken. Laat zulks daarom andere en vooral kweekers niet afschrikken, deze werkelijk zeer aanbevelenswaardige verscheidenheid, mee te helpen te verbreiden.

F. S. BLEEKER.

Carex gracillima var.

Toen ik het vorige jaar een bezoek bracht aan de kweekerij van den heer A. G. M. RICHARD te Naarden, trok me daar vooral aan een partijtje planten in kleine potjes van eene mij onbekende Carex-soort. Als ik me niet bedrieg vertelde de heer R. me toen dat ZijnEdele ze uit Engeland gekregen had en ze aldaar veel gekweekt werd onder den naam *Carex gracillima var.* Dezen winter nu had genoemde heer de vriendelijkheid me er een plantje van te zenden. Bij aankomst bleek het echter dat het, daar het onder andere grootere planten in eene koude kas gestaan had, zoo goed als alle blaadjes verloren had. Zuinig met mijn exemplaartje zijnde, kreeg het een plaatsje in 't kweekbakje. Daar begon het spoedig te groeien, waardoor verpotting noodzakelijk werd. We gaven het een lichte zandige aarde en een pot van een 10 cM. bovenwijdte. Steeds warm gehouden, heeft de plant thans eene doorsnede van 55 c.M. Wanneer men nu weet dat hare zeer smalle, halfgroen, half witte blaadjes aan het einde zich naar beneden tegen den pot ombuigen, dan kan men zich eene kleine voorstelling maken van mijne vertroeteling. Iets sierlijkers kan men zich niet voorstellen, schooner plantje voor standerdjes of mandjes, zal er moeilijk te vinden zijn. We gelooven dan ook dat zoo deze *Carex* meer bekend wordt, ze allerwege daarvoor gekweekt zal worden. Men kweeke haar dan echter kouder en lichter waardoor de plant beter tegen kamer temperatuur zal bestand zijn. Te veel klachten toch komen er dikwijls van hen die plantjes in eene bloemisterij kochten, dat ze na verloop van weinige weken reeds bezweken waren, dit natuurlijk wegens te groot verschil van temperatuur en luchtgesteldheid van kamer en kas. Dat de *Carex gracillima var.* een fraai plantje moet zijn, blijkt ook uit de 1ste klasse certificaat die de vaste commissiën haar te Amsterdam, het vorige jaar, toekenden. Overigens zij nog opgemerkt dat ze zich gemakkelijk laat vermenigvuldigen door scheuren, vandaar ook dat de prijs onder ieders bereik valt. Tot dusverre werd ze nog weinig verspreid, nergens zie ik haar aangekondigd, nog minder ergens aanbevolen. Moet dan dit juweeltje weer even spoedig verdwijnen als het gekomen is?

F. S. BLEEKER.

Een merkwaardige kersen-variëteit.

Voor eenigen tijd ontving ik van den heer DIELS, hoofd der school te Wanroy (N.-Brab.), eenige vruchten van een kersen-variëteit, welke in den handel gebracht wordt door den heer CORNELISSEN, boomkweeker ter genoemde plaatse. Daar deze variëteit zeer eigenaardig is, en voor zoover ik weet, nog niet bekend was, meen ik dat het gewenscht is er de aandacht op te vestigen.

Uitwendig vertoonen genoemde vruchten de bijzonderheid dat er een donkere streep loopt ter plaatse waar zich de bekende overlangsche ondiepe gleuf bevindt, die oorspronkelijk als vergroeiingsplaats van de randen der vruchtbladen kan worden opgevat. Bij nader onderzoek blijkt deze donkere streep niet alleen oppervlakkig voorhanden te zijn, ze zet zich door het geheele vruchtvleesch voort; ze wordt veroorzaakt doordien de cellen, ter plaatse waar ze zich bevindt, met zeer donker celvocht zijn gevuld.

Zeer belangwekkend is de wijze waarop deze variëteit waarschijnlijk ontstaan is. De heer DIELS schrijft mij hierover:

„In een boomgaard bij eene boerderij van het nabijgelegen Rijkevoort stond (de boom is door de strenge vorst van voor twee jaren, toen zijn stam lang in het ijs stond gestorven) een kerseboom, die, naar men zeide, meer dan een eeuw oud was.

Slechts aan één tak, naar het oosten gericht, groeiden de gestreepte kersen, zoolang de eigenaar het heugde; overigens was de boom een zoogenaamde witte Spaansche kers.

De eigenaar wist niet, hoe die variëteit ontstaan was; onze boomkweeker CORNELISSEN zegt, dat hier van geen „veredelen" iets te bespeuren was; naar zijn oordeel is het eene speling der natuur.

De eigenaar van dien boom, de heer KERKHOF, stond aan onzen boomkweeker toe van dien tak eenige enten te nemen, nu 8 jaar geleden geloof ik".

Het ontstaan dezer nieuwe variëteit moet dus tot de gevallen van „knop-variatie" worden gebracht. De oude kersenboom, waaraan de afwijkende tak voorkwam, is bijvoorbeeld te vergelijken met dien bekenden, door de CANDOLLE waargenomen kastanjeboom, die grootendeels gewone, niet gevulde bloemen droeg, doch aan een enkelen tak dubbele. Jaren achtereen werd aan dezen tak hetzelfde verschijnsel gevonden en door enten kon de variatie worden voortgeplant.

Volgens mededeeling van den heer DIELS zijn de streepkersen uitmuntend van smaak. In verband met de eigenaardige teekening zullen ze dus op de markt wel welkom zijn, zoodat

het wellicht velen niet onaangenaam is, met het bestaan er van in kennis te zijn gesteld.

Den heer CORNELISSEN wensch ik een goed debiet van zijn noviteit toe.

Wageningen, najaar 1892. Dr. E. GILTAY.

Bepalingen der openbare contrôle aan de Rijkslandbouw-proefstations.

Door het Ministerie van Binnenlandsche Zaken zijn de bepalingen, onder welke de Rijkslandbouw-proefstations zich belasten met het uitoefenen der openbare contrôle, in druk verschenen en aan de verschillende belanghebbenden toegezonden.

Het is natuurlijk hier niet mogelijk al die bepalingen op te nemen, ook omdat zij meerendeels op de landbouw-producten betrekking hebben. Wij zullen er dan ook alleen die artikelen uit aanhalen, die voor onze zaadhandelaars van belang kunnen zijn.

De openbare contrôle der proefstations strekt zich uit over den verkoop van meststoffen, voederstoffen, zaden en van alle andere grondstoffen en landbouwvoortbrengselen, die daarvoor vatbaar zijn.

Zij, die zich onder openbare contrôle willen stellen, geven daarvan blijk aan den voorzitter van het college van directeuren der Rijkslandbouw-proefstations, door inzending van een door hen onderteekend formulier, dat niet op zegel behoeft geschreven te worden en kosteloos aan elk der proefstations te verkrijgen is.

De handelaars en fabrikanten, die zich onder openbare contrôle gesteld hebben, zijn verplicht de namen en adressen hunner vertegenwoordigers en agenten, en de eventueel daarin voorkomende wijzigingen, tijdig aan den voorzitter van het college van directeuren der proefstations op te geven. Zij mogen in hunne prijscouranten veranderingen brengen, maar zijn gehouden die aan den voorzitter voornoemd mede te deelen; zij moeten ook de inlichtingen verschaffen, die voor het uitoefenen der contrôle noodig zijn.

De kosten der openbare contrôle bedragen voor zaadhandelaars, de helft van de prijzen voor andere onderzoekingen, dat wil zeggen tot en met 50 bepalingen f 25, van 50 tot en met 150 bepalingen f 37.50 en van meer dan 150 bepalingen 50 gld.

De contrôle van zaden kan op de navolgende eigenschappen betrekking hebben:

a. de echtheid van de soort.

b. de kiemkracht, dat is het proceutisch gehalte (in aantal) van binnen en bepaalden tijd kiemkrachtige zaden.

c. de zuiverheid: gewichtsprocenten echt en ongeschonden zaad.

d. de gebruikswaarde, die aangeduid wordt als volgt:

$$\frac{\%\ \textit{kiemkracht} \times \%\ \textit{zuiverheid}}{100}$$

e. de schadelijke onzuiverheid: gewichtsprocenten onkruidzaad.

f. de afwezigheid van warkruidzaad (*Cuscuta trifolii*).

g. gemiddeld gewicht van een korrel.

h. volumegewicht.

De vergoedingen, die betaald moeten worden wanneer op garantie van bepaald gehalte verkocht en daaraan niet voldaan wordt, behoeven niet te geschieden, wanneer het verschil met het gegarandeerde 5 % of minder bedraagt voor kiemkracht en gebruikswaarde en 1 % of minder bij zuiverheid en bij schadelijke onzuiverheid.

In de prijzen van de gegarandeerde handelaars moeten ook de prijzen per kilo en de gegarandeerde gebruikswaarde, of de gegarandeerde kiemkracht en zuiverheid, alsmede het gegarandeerde maximum aan schadelijke onzuiverheid in percenten, worden opgegeven. De ontwerp prijscouranten moeten eenmaal 's jaars vóór 25 Februari worden ingezonden.

De monsters moeten bedragen, tenminste 50 gram van de kleine zaadsoorten, grassen, klaver, spurrie, enz.

100 gram voor linsen, boekweit, raapzaad, uien, cichorei, lijnzaad, dennenzaad, enz.

250 gram voor graansoorten, boonen, erwten, beetwortels, lupinen en klaverzaad.

De monsters moeten op de volgende wijze genomen worden.

Bepaalt het aangekochte zaad zich tot eene kleine hoeveelheid, dan wordt het op eene vlakke tafel zoo gelijkmatig mogelijk uitgespreid; vervolgens wordt er met een schoonen lepel op verschillende plaatsen telkens een weinig uitgeschept, totdat het gewicht van het in te zenden monster bereikt is.

Is de hoeveelheid zaad grooter, tot 6 zakken of vaten toe, en in verschillende partijen verpakt, zoo wordt uit elken zak of vat met eene daartoe geschikte boor (aan te vragen aan 't proefstation) boven, midden en onder uit de zakken of vaten een monster genomen en uit de aldus verkregen monsters, op boven omschreven wijze, een gemiddeld monster samengesteld. Bij nog grootere partijen wordt uit elken derden zak een monster genomen en hiermede als boven gehandeld, ter verkrijging van het gemiddelde monster.

De verpakking moet zoodanig geschieden, dat zij gedurende het vervoer voor vochtig worden bewaard blijven.

Ziedaar in hoofdzaak de bepalingen, waaraan ieder zaadhandelaar zich moet onderwerpen, die zich onder contrôle van de proefstations wil stellen.

Het meegedeelde heeft natuurlijk meer betrekking op tuin en graszaden, dan wel op zaden van bloemen en kasplanten. De zaden toch der vele hybriden, die tegenwoordig worden voortgekweekt, kunnen natuurlijk alleen maar op kiemkracht en zuiverheid verkocht worden en geenszins op gehalte. Men kan natuurlijk aan die zaden niet zien en evenmin bepalen of ze werkelijk de verlangde hybriden, bastaarden of variëteiten zullen opleveren.

Toch is het in het belang der zaadhandelaars niet ongewenscht, zich onder contrôle van een der proefstations te stellen, omdat zij daardoor in de gelegenheid zijn hunnen koopers beslist goede waar aan te bieden, waardoor een wederzijds vertrouwen ontstaat, dat niet anders dan gunstig kan zijn voor den handel. Wij kennen reeds handelaars die daartoe zijn overgegaan en van gunstige uitkomsten kunnen getuigen.

TENTOONSTELLINGEN.

Derde nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling.

Deze tentoonstelling, welke in de eerste helft der volgende maand te Amsterdam, in den huize Stroucken, zal gehouden worden belooft aan onze bloemen-liefhebbers een rij van zeer genotvolle dagen.

Alle liefhebbers en bloemisten in Nederland (doch niet als vertegenwoordigers van buitenlandsche firma's) worden, volgens Artikel 1 der algemeene Voorwaarden, tot inzending en ter mededinging naar de uitgeloofde prijzen (ter waarde van ruim f 2000. —) uitgenoodigd.

De opgave van in te zenden voorwerpen moet, met vermelding van het nummer waarnaar men wenscht mede te dingen, geschieden aan den heer I BULK te Nieuwer-Amstel, vóór òf op 24 October. De voorwerpen moeten worden ingezonden Dinsdag 8 November, de bloemwerken en afgesneden bloemen worden ook aangenomen Woensdag 9 November, 9 tot 12 uur v.m. Zoowel de Chrysanthemum planten als de bloemen moeten in Nederland gekweekt zijn.

Voor deze Tentoonstelling werd de geheele „huize Stroucken" afgehuurd. De groote ruime lokalen (gezamentlijke grootte: 2200 □ meter), welke uitnemend geschikt zijn voor eene dergelijke tentoonstelling, maken eene smaakvollere groepeering der inzendingen mogelijk dan dit in de z.g. loods op het Damrak geschieden kon. Het geheel zal een schitterenden aanblik opleveren.

De commissie van regeling, bestaande uit een achttal onzer bekwame vakmannen, is reeds sinds weken bezig met het beramen der noodige maatregelen. Wel zal de tentoonstelling slechts vijf dagen duren, maar niets wordt verzuimd om haar te maken tot het glanspunt van het a s. winterseizoen.

B. A. PLEMPER VAN BALEN.

Bloemen- en Planten-tentoonstelling te Leiden. 1)

Reeds met een enkel woord maakten wij met genoegen melding, dat de werkzame en krachtige afdeeling Leiden van de Ned. Maatschappij van Tuinbouw en Plantkunde het voornemen had opgevat om een voorjaarstentoonstelling te houden

1) Men leze ook het artikel hierover onder de Ingezonden stukken. RED.

en spraken wij den wensch uit dat andere afdeelingen geen tentoonstelling van gelijken omvang en strekking zou houden.

Toen deze wensch den volke ter oore kwam had reeds de Afdeeling Utrecht haar programma voor een voorjaarstentoonstelling in gereedheid gebracht en zal dit spoedig verschijnen.

Dit feit is zeker jammer voor de Afdeeling Leiden, die alle zeilen had bijgespannen om eens een flinke expositie te houden, een expositie die die afdeeling eer aan zal doen, zooals we uit het programma zien zullen.

Beginnen wij met te zeggen dat er niet minder dan 6 gouden, 28 verguld zilveren, 90 zilveren en 90 bronzen medailles, benevens 22 getuigschriften, f 20 aan geld en een kunstvoorwerp ter waarde van f 50, zoodat er een kapitaal van f 2140 wordt uitgeloofd. Voor een afdeelingstentoonstelling heeft die som nog al beteekenis. Het programma is in vijf afdeelingen verdeeld, te zamen 116 nummers uitmakend.

Afdeeling A omvat de Sierplanten zooals Cycadeeën, Palmen, Dracaena's, Bromeliaceeën, Aralia's, Varens, enz. enz. Twintig vragen zijn aan deze afdeeling gewijd en onder het groot aantal medailles komen *twee gouden* voor Afdeeling B. Bloeiende planten. De eerste drie vragen zijn gewijd aan de vorstelijke Orchideeën, hiervoor worden flinke prijzen uitgeloofd en kan men dus met grond eenige goede inzendingen verwachten.

In afdeeling C. vinden wij 39 artikels voor Bol- en Knolgewassen waarvoor worden uitgeloofd: 2 gouden, 8 verguld zilveren (een met f 10), 30 zilveren en 3 bronzen medailles, en 8 getuigschriften. Aangezien er om Leiden heel wat Bolen Knolgewassen geteeld worden kunnen wij het niet anders dan toejuichen dat het Bestuur deze afdeeling zoo breed mogelijk heeft opgevat. Zeer hopen wij dat er op no. 68 van het programma vele inzendingen komen en zijn reeds nu al nieuwsgierig wie met *„het goud"* uit het vreedzame strijdperk komt.

Wanneer wij in die afdeeling een aanmerking mogen maken, dan is dat bij vraag 87 en 89, waar wij de grootte der opgegeven potten *te groot* achten. Op de tentoonstelling, dit voorjaar te Overveen gehouden, heeft men hetzelfde ondervonden.

Afdeeling D. Groenblijvende planten voor den vollen grond. Hiervoor worden gevraagd: Coniferen, *Aucuba's* en een verzameling *Hedera.*

Afdeeling E. Bloemwerken en teekeningen. Van de 20 nummers trok vooral de laatste onze bijzondere opmerkzaamheid daar deze vraag, althans hier te lande, als *nieuw* mag beschouwd worden. Verheugen wij ons die vraag te zien, wij betreuren het dat het Bestuur daarvan geen breeder opvatting heeft genomen. De afmetingen zijn in verhouding tot de tentoonstelling veel te klein, en met den besten wil kan een dergelijke groep niet decoratief maken. Wil men succes met dat nummer hebben, wil de afdeeling Leiden het voor goed invoeren, dan stellen wij haar voor die vraag aldus te formuleeren.

116. Een decoratieve groep planten, 10 M. lang, 4 M. breed.
1e prijs een gouden medaille of een kunstvoorwerp;
2e prijs verguld zilveren medaille en f 10.

Bij het programma is toegevoegd een inschrijvingsbiljet voor planten enz., één voor een bijdrage, één voor het waarborgfonds en één waarop men gelegenheid vindt voor een of meer medailles in te teekenen. Dat de bijdragen, waarin dan ook bestaande, het ijverige Bestuur der afdeeling Leiden en Omstreken in ruime mate mogen toevloeien, dat haar streven om een flinke tentoonstelling te houden, de afdeeling waardig, van alle zijden moge gesteund worden, dan is niet alleen het welslagen verzekerd, maar vindt het bestuur daarin hare zoetste belooning.

Dat moge zoo worden!

Zij die nog geen programma's ontvangen hebben, kunnen die zeker bij den heer L. Vuijck, Hooge Rijndijk H. 125 bij Leiden, op aanvrage verkrijgen.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van de inlichtingen, gegeven door Dr. J. Ritzema Bos.

(Vervolg.)

256. Een *Gloxinia*-blad met bruine, doode plekken. (Rotterdam). Geen parasiet gevonden. Ik denk aan fouten in het glas, waardoor dit op bepaalde plaatsen als lens heeft gewerkt en het blad door de zon heeft doen verbranden.

257. Kan de oorzaak van het afsterven der *Gloxinia* ook zijn gelegen hierin, dat de bak van gekianiseerd hout was gemaakt? (Rotterdam). — Was de oorzaak in het gekianiseerde hout van den bak gelegen, dan zou zonder twijfel de plant in haar geheel zijn afgestorven; de plant zou geene doode vlekken op de bladeren hebben gekregen. Zie overigens over kopersulfaat in verband met den plantengroei: no. 245.

258. Correspondentie over het gebruik van gebrande kalk als middel tegen het bietenaaltje. (Lemelerveld).

259. Zwarte beestjes, die in de bruine stamboontjes zijn gevonden. (Venendaal). — Snuittorretjes, *Apion assimile*, gewoonlijk op klaver.

260. Roggehalmen met aren. (Zie no. 243. (Halfweg). — Nu blijkt dat de ziekte is de gewone *roest* en wel *Puccinia graminis.*

INGEZONDEN STUKKEN.

De Gehoorzaal te Leiden in Maart 1893. [1]

De Lente begint — immers Don Antonio Magino leerde het en het werd sedert niet tegengesproken — met 21 Maart. Maar de Lente der traditie, zoowel als die onzer verbeelding is heel wat anders. Intusschen zijn we toch al wel in onzen schik, als we ten minste maar vast kunnen zeggen dat het Lente is. Lentegevoel, lentegewaarwordingen zullen wel volgen, troosten we ons, al weten we bij ervaring dat we mogelijk nog een week of zes geduld te oefenen hebben. Toch belooft ons, Leidenaars, de aanstaande Lente eene wezenlijke vergoeding voor wat we dan buiten nog noode derven.

Het is tegenwoordig de tijd van tentoonstellingen, en, is men ook druk bezig om, door overdrijving, bij velen weerzin te wekken tegen dit woord alleen, toch is er in die beweging zooveel goeds en nuttigs, dat men als zeker mag aannemen dat de twintigste eeuw er nog heel wat van zal overnemen. De tentoonstelling, waarvan hier sprake zal zijn, behoort zonder twijfel tot die, met welke zelfs de tegenstanders van exposities minstens nog vrede hebben, en die door zeer velen, om hare bijzondere aantrekkelijkheid, zeer gewaardeerd worden.

Doch ter zake.

In den boezem van de Afdeeling Leiden en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde was het plan geopperd om, wanneer de nieuwe Gehoorzaal op een daartoe geschikten tijd gereed zou zijn, de groote zaal met vereende krachten zóódanig met planten te versieren, dat ze gezegd kon worden in een echten feestdos te zijn. Later liet men dit plan echter weer los, waarvan de voornaamste reden was, dat het gebouw niet in gebruik kon gesteld worden toen men het wenschte. Het werd uitgesteld en weer uitgesteld, en inmiddels rijpte bij sommigen een ander plan, veel omvangrijker zeker, maar ook veel meer overeenkomstig de prachtige ruimte, die daar thans beschikbaar is, eene gelegenheid, waarnaar door velen, ook om andere reden, reeds lang verlangend werd uitgezien.

Eene voorjaars-plantententoonstelling op eenigszins breede schaal was tot dusverre hier onmogelijk. Ik weet het niet precies, maar het zal wel ten naastenbij eene halve eeuw geleden zijn, dat de later ontbonden Koninklijke Nederlandsche Tuinbouw-Maatschappij hier zulk eene expositie hield, ik meen in de toen ledig staande Doelen-kazerne. Wat men sedert hier van dien aard organiseerde, mocht, op zichzelf beschouwd, niet onverdienstelijk, soms zelfs zeer fraai zijn, eene flinke voorjaars-plantententoonstelling is heel wat anders; die te organiseeren was onmogelijk, wijl de locale gelegenheid daartoe ten eenenmale ontbrak.

Zoodanig eene tentoonstelling alhier te houden in de groote zaal en denkelijk ook, voor zoover het bouquetterie, bloemstukken, enz. betreft in den foyer, werd het lievelingsdenkbeeld van enkelen, dat weldra bij velen weerklank vond.

Er zou intusschen nog heel wat gediscussiëerd, gewikt, gewogen en overwogen worden, eer het zoodanig tot rijpheid kwam, dat het Bestuur kon besluiten de noodige pogingen te doen om het denkbeeld te verwezenlijken; immers, er zijn heel wat bezwaren aan verbonden, waarvan de financiëele niet de geringsten zijn.

1) Door ophooping van stof is dit artikel, dat ik in No. 39 reeds aankondigde tot heden blijven liggen. Het moge thans verschijnen, vergezeld van de beste wenschen voor de Leidsche tentoonstelling, die zeer zeker, zooals hier betoogd wordt, een zaak van algemeen belang voor onzen tuinbouw is. (Red.)

Eene groote plantententoonstelling toch is uit den aard der zaak zeer kostbaar. Om goed te slagen moeten veel inzendingen, ook veel kostbare inzendingen worden uitgelokt. Dat ze niet uitblijven leerde de ondervinding te Amsterdam, Rotterdam, 's-Hage en nu ook te Arnhem, mits een uitvoerig programma, waarin goede prijzen worden uitgeloofd, daartoe aanleiding geve.

De samenstelling van zoodanig programma werd aan eene Commissie van deskundigen uit de leden opgedragen, en dit daarna aan de goedkeuring der ledenvergadering onderworpen. Het zal nu spoedig algemeen onder belangstellenden verspreid worden. Het bevat niet minder dan honderd zestien prijsvragen en opent ook voor de kleinere kweekers en liefhebbers ruimschoots gelegenheid om zich te doen gelden, terwijl het den grooteren aanleiding zal geven om te toonen wat ze hebben en wat ze kunnen; en de uitgeloofde prijzen, bestaande in gouden, verguld-zilveren, zilveren en bronzen medailles, zonder noodeloos opgevoerd te zijn, toch wel degelijk uitlokkend kunnen geacht worden.

Het programma in één woord is zoo ingericht, dat, kan het plan, wat te hopen is en verwacht mag worden, doorgevoerd worden, men met zekerheid tegen de aanstaande Lente hier ter stede een bloemenfeest tegemoet mag zien, gelijk men het elders maar spaarzaam te genieten krijgt; immers, nergens is de plaatselijke gelegenheid beter, en schaars treft men die zoo gunstig aan, als hier thans beschikbaar is.

— Maar als het plan ontworpen, het programma vastgesteld en verzonden is, mag de doorvoering toch wel als zeker beschouwd worden, merkt men op.

Ongetwijfeld, voor zoover het van den goeden wil van het Bestuur en de leden afhangt. Onverantwoordelijk zou het echter zijn het door te zetten zoolang de middelen niet, voor een goed deel althans, aangewezen zijn, bepaald noodig om de aanzienlijke kosten te bestrijden. Alleen de uitgeloofde prijzen toch vertegenwoordigen een bedrag van ruim twee duizend gulden. Daarbij komt de huur voor eene week van het geheele gebouw, dan volgen er velerlei onkosten voor de inrichting, enz., enz.; uitgaven, waarop men rekent, maar ook andere, waarop men niet kan rekenen en die toch onvermijdelijk zijn.

Wil men zulk eene expositie goed hebben, dan moet men de zaak on bekrompen behandelen, maar ook alleen wanneer ze werkelijk goed is, mag men zich met het vooruitzicht op een goed finantiëel succes vleien.

Dat leerde de ondervinding in den laatsten tijd eerst te Rotterdam, waar men, krachtig gesteund, eene tentoonstelling hield, die zeer veel belangstelling bij het publiek vond en over welker finantiëele uitkomst men alle reden had tevreden te zijn. Dit leerde eene speciale Orchideeën-tentoonstelling te 's-Hage, waar de kosten gedeeltelijk door een waarborgfonds gedekt waren, maar welk waarborgfonds *niet* behoefde aangesproken te worden; dit leerde eene verleden najaar te Amsterdam gehouden Chrysanthemum-tentoonstelling, waar men, in plaats van bij de inschrijvers voor het waarborgfonds om het ingeschreven bedrag aan te kloppen, dezen een dividend uitkeerde, geëvenredigd aan het gewaarborgde bedrag; dit leerde eindelijk de in deze maand door de Arnhemsche Afdeeling der Maatschappij van Tuinbouw en Plantkunde in Musis Sacrum gehouden expositie, waar mede, naar voorloopig bericht werd, het waarborgfonds denkelijk onaangesproken zal blijven. [1])

Nu zou men allicht denken dat zulk een waarborgfonds dan eigenlijk noodeloos is.

Het tegendeel is het geval; het is gebiedend noodig. Zonder dat is eene flinke uitvoering onmogelijk, en zonder deze is geen goed succes te verwachten.

Oorzaak en gevolg grijpen ook hier ineen, zijn van elkaar onafscheidelijk.

Het waarborgfonds is echter slechts een middel tot geruststelling, het verstrekt niet de middelen, noodig voor de uitvoering. Men kan het wel daarop laten aankomen, maar men mag het niet doen; dat verbiedt de goede trouw. Het mag niet anders zijn dan een waarborg, dat een mogelijk tekort zal gedekt zijn. Wat voor de uitvoering noodig is, moet door bijdragen gevonden worden.

Uit de kas der Afdeeling kan, dit is gemakkelijk te begrijpen, slechts een betrekkelijk gering bedrag daarvoor beschikbaar gesteld worden. Zoo gaat het elders, zoo gaat het ook hier. Men rekent op den steun van belangstellenden, en men ziet zich in die verwachting doorgaans niet teleurgesteld. De tuinbouwtentoonstellingen vinden en vonden overal steeds eene licht verklaarbare, levendige belangstelling en materiëelen steun, en er zijn redenen om te gelooven dat het ook hier ter stede daaraan niet zal ontbreken, wanneer spoedig de gelegenheid om hiervan te doen blijken zal opengesteld worden.

Dat het Gemeentebestuur het niet aan degelijke hulp zal laten ontbreken, mag a priori en zonder daarop onbescheidenlijk vooruit te willen loopen als zeker beschouwd worden; eene aanvraag daartoe werd reeds gedaan.

Men bleef met het aangevraagde bedrag aanzienlijk beneden dat, hetwelk voor de kortelings gehouden landbouwtentoonstelling werd gevraagd en toegestaan; immers, verschillende industrieën trokken uit die expositie meer direct voordeel, dan dit met eene tuinbouwtentoonstelling, hoe breed opgevat ook, het geval kan wezen, wijl ze, als het ware aan den weg gehouden, in dat gedeelte der stad veel beweging en vertier teweegbracht. Het nut van eene tuinbouwexpositie schijnt sommigen twijfelachtiger.

Dit komt omdat de directe materiëele voordeelen minder zijn; maar geheel anders is het met de indirecte, moreele gevolgen. Eene landbouwtentoonstelling laat bij de bezoekers *herinneringen* achter, die in den regel spoedig door anderen worden verdrongen; van eene tuinbouwtentoonstelling neemt men *indrukken* mee, die blijvend zijn en niet zelden zelfs als de kiem kunnen worden beschouwd voor een boom, die later genot en voordeel beiden schenkt. Ik bedoel de zich ontwikkelende liefhebberij voor planten en bloemen bij de bevolking, onverschillig van welken rang of stand.

Ik weet zeer goed dat hij, die overdrijft, een slecht pleiter is, daar hij tegenspraak uitlokt, die hij allicht niet zal kunnen ontzenuwen. Maar overschatting, schadelijk in elk geval, is hier absoluut onnoodig. Die om zich heen ziet en sommige der tegenwoordige maatschappelijke toestanden vergelijkt met wat ze waren nog maar weinig tientallen van jaren geleden, die daarbij vraagt naar de directe aanleiding dezer verandering en niet blind is, of zich blind houdt voor wat de tijd leerde, ziet in de goed georganiseerde tuinbouwtentoonstellingen nog heelwat anders dan een middel voor oogenblikkelijk genot en ontspanning.

De liefhebberij voor planten en bloemen toen en thans verschillen als nacht en dag, en wie zal beweren dat de zin voor het schoone daardoor niet veel levendiger wordt, terwijl het schoone en het goede in dit geval synoniem zijn.

Voor zoodanige beschouwing van een moreel standpunt haalt allicht deze en gene de schouders op. Dit kan ik niet helpen: er zijn kort- en verzienden, en genen kunnen zich geen denkbeeld vormen van wat dezen duidelijk onderscheiden en zijn daarom licht geneigd het als optisch bedrog te beschouwen.

Men wil practische, zuiver materiëele resultaten.

Ook hier helpt de ervaring; ook hier geeft vergelijking van het toen en het thans een alleszins bevredigend antwoord.

Zie slechts de bloemisterijen en vergelijk dezer aantal en toestand met die van vroeger, nog met onzen tijd. Het verschil ontstond trapsgewijs; het hield gelijken tred met de ontwikkeling van den tuinbouw en den bij het publiek toenemenden smaak voor planten en bloemen; maar dit verschil is, ook in onze onmiddellijke omgeving, zeer groot, en wijst op een zich krachtig ontwikkelen eener industrie, die zich uit een toestand van betrekkelijke minachting wist te verheffen en de massa tot erkenning en waardeering harer wezenlijke waarde en beteekenis te brengen; eene industrie, die, plaatselijk beslissend, overal in mindere of meerdere mate haren invloed op de volkswelvaart doet gevoelen.

En, last not least, de bouquetterie. Ziedaar een geheel nieuwen tak van de tuinbouwnijverheid, een tak, die pas in den laatsten tijd uit den ouden stam te voorschijn kwam, maar zich snel en met zulk eene kracht ontwikkelde, dat hij terecht ieders verbazing wekt.

De kunst van bloemenbinden, zo moge nu en dan in smakelooze knutselarij ontaarden, *is* eene kunst en wel eene kunst die het schoonheidsgevoel prikkelt en daarom de gunst der massa stormenderhand veroverde. Wat er tegenwoordig in bouquetten voor allerlei doel, in tafel- en fantasiestukken, kransen, enz. omgaat, grenst aan het ongeloofijke, en zóó groot is de behoefte aan bloemen geworden, dat deze in den winter geregeld in groote hoeveelheden uit zuidelijke landen naar alle steden van eenige beteekenis van Midden-Europa aangevoerd worden.

Het doet er hier niets toe of men meent dien invoer van buiten te moeten laken of prijzen; het is een feit en een krachtig bewijs voor de beteekenis van wat men de bouquettenindustrie zou kunnen noemen.

Dat alles en nog meer moet direct of indirect als uitvloeisels der tuinbouwtentoonstellingen beschouwd worden. Er zijn er, zelfs onder de beoefenaars van den tuinbouw, die het ontkennen, of liever die er niet aan denken, want ontkennen zou zijn wit zwart noemen; die in gemoede gelooven dat dit alles vanzelf zoo is gekomen en veranderd; zij echter, die gedurende een veertigjaar die tentoonstellingen zich zagen ontwikkelen, die zagen hoe de tuinbouw, de cultuur, de plantenhandel, de bouquetten en eindelijk de smaak van het publiek zich tegelijk met die verandering wijzigde en uitbreidde, staan vast in de overtuiging, dat de maatschappij veel meer aan deze tentoonstellingen te danken heeft dan velen vermoeden.

Dat ik hierop wijs, heeft geen ander doel dan de allicht bij velen sluimerende belangstelling wakker te maken. Waarom zou ik dit niet onbewimpeld erkennen? Men zal, wanneer het plan goed kan doorgevoerd worden, in onze fraaie en ruime Gehoorzaal iets zien, wat hier ter stede nog nooit gezien werd; men zal zich daar eenige uren gelukkig en tevreden voelen, wanneer dit nieuwe bouwstuk gestoken is in een gewaad, schooner en rijker dan het op eenige andere wijze mogelijk is. Wanneer deze expositie wat men noemt populair wordt, en dat zal ze, wanneer ze is wat ze moet en kan wezen, zal de toeloop zonder eenigen twijfel zeer groot en dus ook het succes uit een zuiver materiëel oogpunt verzekerd zijn. Het waarborgkapitaal zal dan ook hier blijken slechts een waarborg tegen mogelijke eventualiteiten geweest te zijn.

Maar daartoe ook moet het Bestuur krachtigen steun vinden bij allen, die tot eene goede verwezenlijking kunnen bijdragen.

1) Ook de kortstondige Rozen-tentoonstelling, in Augustus jl. in de zaal van „Zomerzorg" gehouden, had eene zóó goede uitkomst, dat slechts de helft van het waarborgfonds tot nadere dekking der onkosten behoefde gevraagd te worden. Toch duurde deze slechts enkele uren. Had men ze met een dag kunnen verlengen, zoo zouden de kosten denkelijk ruim door de entrées gedekt zijn geweest, waarop nu natuurlijk niemand rekende.

Persoonlijk verlang ik niet zoo sterk naar zulk eene tentoonstelling; ik heb het plan niet tegengewerkt, maar evenmin gepousseerd en bleef niet in gebreke op de daaraan verbonden bezwaren te wijzen; ik kan toch vooraf zeer goed begrijpen dat dit voor mij een aantal bemoeiingen zal medebrengen, waaraan ik mij kan noch wil onttrekken, maar die ik toch wel zoo lief aan anderen gunde.

Nu het echter op den weg van verwezenlijking is, meen ik dat *alle* krachten moeten ingespannen worden om de uitvoering onzer stad tot eer te doen verstrekken.

Wanneer velen de behulpzame hand bieden, zal het zware voertuig nog gemakkelijk bergopwaarts gevoerd worden, en heeft men het eenmaal boven, dan zullen allen elkander een tevreden blik toewerpen, en zeggen: 't is toch een mooi resultaat, dat we verkregen en wel eenige opoffering waard.

L., 16 Sept. H. WITTE.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Groningen en Omstreken.

De Afdeeling Groningen en Omstreken vergaderde op Vrijdag 14 Oct. '92 des avonds 8 uur, voornamelijk om de punten van beschrijving voor de Algemeene Vergadering te behandelen en tot het kiezen van een Afgevaardigde. Tot afgevaardigde werd benoemd de ondergeteekende en tot candidaten voor het Hoofdbestuur werden gesteld de H.H. MR. W. VAN LANSBERGE te Heelsum, JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam en H. J. WIGMAN te Zutphen. De a.s. Chrysanthemum Tentoonstelling uitgeschreven voor de Leden der Afdeeling werd besproken en hoewel er waren die ze vroeger of later wilden houden bleef ze op den eens bepaalden tijd.

Aan belangstellenden werden uitgereikt de Programma's van de Tentoonstellingen het volgend jaar te houden te Leiden en te Winschoten.

Door den heer FIET was ter vergadering meegebracht een appelplukker die wel aan het doel zal beantwoorden. De heer J. DE GROOT bloemist alhier zond een partij Cyclamen die zoowel wat kweekwijze als wat de planten betrof de goedkeuring der leden wegdroeg.

Door den Secretaris werden eenige monsterkaarten van weervast vernispapier geschikt voor ramen uitgedeeld.

De vergadering werd daarna gesloten daar er geen punten meer te behandelen waren.

J. DE WAARD SZN., *Secretaris.*

Afdeeling Velp en Omstreken.

Dinsdag 11 October laatstleden hield de afdeeling Velp en Omstreken hare eerste wintervergadering, die door 19 leden werd bijgewoond.

Na voorlezing der ingekomen stukken, en uitdeeling, voor zoover de voorraad strekte, der Programma's voor de door de Afdeeling Leiden in Maart 1893 te houden Tentoonstelling, werd overgegaan tot het benoemen van een afgevaardigde en diens plaatsvervanger naar de op 29 October eerstkomende te houden een-en-twintigste algemeene vergadering.

Met bijna algemeene stemmen werd tot afgevaardigde gekozen de heer A. W. KIENEN, en tot plaatsvervanger de heer J. ALBERTS, die beiden zich deze benoeming lieten welgevallen.

Tot candidaten voor 3 leden van het hoofdbestuur werden geproclameerd de heeren MR. J. G. WURFBAIN, Huize „Heuven" te Worth-Rheden, A. GLIJM DE VOS, te Utrecht en WATTEZ, te Bussum.

Vervolgens werd de beschrijvingsbrief in behandeling genomen en over de verschillende punten geruimen tijd van gedachten gewisseld.

Daarna werden de volgende besluiten genomen:

1e. Om in de maand December eerstkomende voor rekening der Afdeeling eene voordracht te doen houden en den heer DR. J. TH. CATTIE te Arnhem uit te noodigen als spreker te willen optreden;

2e. eene Zilveren Medaille beschikbaar te stellen voor de door de afdeeling Amsterdam te houden Chrysanthemum-Tentoonstelling;

3e. te beginnen met 1 November tot ultimo Februari eene tuinbouwcursus te houden, waarvoor de heeren J. COPIJN, J VAN ECK en J. ALBERTS zich welwillend bereid verklaarden het onderwijs op zich te nemen.

Ten slotte had eene verloting plaats van een aantal door de hiertoe benoemde commissie aangekochte schoone planten, terwijl het bestuurslid de heer W. HEBINCK eene prachtige mand met afgesneden rozen voor dit doel had ten geschenke gegeven.

WEEKNIEUWS.

Een Teekenprijskamp.

De belangstelling in de kennis en de cultuur van vruchten neemt in ons vaderland in de laatste jaren gestadig toe. Allerhande teekenen daarvan doen zich op, en op één daarvan wenschen wij thans de aandacht te vestigen. Het is de tweede poging van de Heeren gebroeders ADMIRAAL te Rijp, (Noord-Holland) om de grondige studie van de varieteiten der bij ons gekweekte vormen op practische wijze te bevorderen.

Ik noem deze poging de tweede, en heb daarbij het oog op de prijsvraag over de *Kankerziekte der boomen* van den Heer K. ADMIRAAL Mz., die voor eenige jaren door onze Maatschappij met goud werd bekroond, en die zoo zeer er toe bijgedragen heeft, om ten onzent de overtuiging ingang te doen vinden, dat door een doelmatige behandeling de boomkanker binnen onschadelijke grenzen gehouden kan worden.

Ik weet zeer goed, dat in de omstreken van Rijp veel door deze firma gedaan wordt, om de belangstelling in vruchten cultuur te bevorderen, maar dit streven is van localen aard, en moet, van een meer algemeen standpunt, als een voorbereiding beschouwd worden tot het optreden in ruimeren kring, onder hen, die op dit gebied in ons vaderland voorgaan.

De bedoelde poging is de prijsvraag, door de heeren ADMIRAAL uitgeschreven, en waaraan overal in Nederland kan worden deelgenomen. Wij nemen hier het programma in zijn geheel op.

Wordt gevraagd een teekening in kleuren naar de natuur van een Boomvrucht.

De mededinging staat open voor ieder van den leeftijd van 10 tot 12 jaar.

De teekeningen moeten eigen werk zijn.

Men kan een vrucht nemen naar eigen keuze, mits voorzien van den juisten naam der soort.

Het papier moet groot zijn: ongeveer 14 cM. breed en 22 cM. lang. Op de achterzijde wordt het volledig adres geschreven van den inzender of de inzendster.

Een der bij de oproeping gevoegde formulieren wordt uitgeknipt, goed ingevuld en los bij de teekening gevoegd, welke, ongevouwen en gesteund door carton, in enveloppe wordt gesloten.

Op de enveloppe wordt een adres-formulier geplakt.

De inzending heeft franco plaats in de 2e helft van Januari 1893. Onvoldoend gefrankeerde zendingen worden niet angenomen. De beoordeeling zal geschieden door een commissie buiten de firma. Die commissie heeft het recht, het aantal prijzen te vergrooten, als meer teekeningen voor bekroning bijzonder in aanmerking komen, of prijzen niet toe te kennen, als het tegendeel blijkt.

Niet-bekroonde teekeningen worden teruggezonden, indien men zulks mocht verlangen en postzegels insluit voor frankeering.

Bekroonde teekeningen worden met de daarbij behoorende adressen (Formulier A) op Tuin- of Landbouwtentoonstellingen geëxposeerd en zullen daarna ten geschenke aangeboden worden aan de Boekerij van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

De bekroningslijst wordt in een of meer tuinbouwbladen bekend gemaakt.

Voor de beste inzendingen worden achtereenvolgens uitgeloofd:

1ste Prijs: Een Patent-Metaal-Thermometer, (systeem C. ADMIRAAL), bekroond te Leiden met de Zilveren Medaille. Waarde *f* 15.—.

2de Prijs: Een mand kamerplanten. Waarde *f* 10.—.

3de „ 25 Knolbegonia's.

4de „ 50 Montbretia's.

5de—10de Prijs: Elk 1 pakket met 20 soorten Bloemzaden.

11de—20ste „ Elk 1 pakket met 15 soorten Bloemzaden.

21ste—40ste „ Elk 1 pakket met 10 soorten Bloemzaden.

Wij vertrouwen, dat velen zich opgewekt zullen gevoelen naar deze prijzen mede te dingen, en wenschen den uitschrijvers den besten uitslag op hunne pogingen toe. RED.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Verbetering in No. 41.

Blz. 334 kolom 1 regel 2 van onderen: *Cogriand*, lees *Cogniaux*.

Blz. 334 kolom 2 regel 2 van boven: aan de werven behoorde bladeren, 2 kleine éénbuizige; lees: aan de nerven behaarde bladeren en kleine éénhuizige.

Correspondentie.

J. F. te U. Vriendelijken dank voor uw belangrijke bijdragen, die ik gaarne zal plaatsen.

G. A. K. te A. Beleefden dank voor uw briefkaart.

J. A. v. E. te Z. Uw opstel zal ik gaarne plaatsen, zoodra ik er de ruimte voor kan vinden.

C. O. P. te V. Beleefden dank.

J. d. W. te G. Veel dank. Met het vernispapier hoop ik ook eenige proeven te doen.

Dr. E. G. te W. Vriendelijken dank.

J. d. B. te H. Uw zending in orde ontvangen.

L. A. S. te H. Beleefden dank.

J. W. L. te D. Van uw opmerkingen hoop ik te zijner tijd gebruik te maken.

C. A. H. te N. Uw stukken te laat ontvangen voor dit No.

Prijscouranten.

Prijscourant aangeboden door de Eerste Hoogeveensche Rozenkweekerij. Gebroeders GRATAMA & Co. Hoogeveen, (Holland.) Specialiteit in Rozen. Andere bloemen en planten worden niet gekweekt. Wij maken onze lezers opmerkzaam op blz. 3 van dezen Catalogus, waar men eenige wenken omtrent de behandeling der rozen vindt, terwijl op de laatste bladzijde een lijst der beste nieuwe rozen voorkomt.

Candidaten voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur.
(*Vervolg*).
De Algemeene Afdeeling:
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum,
JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam,
T. KNOPPER te Utrecht.

Advertentiën.

Bonte Sierkoolplanten

in 6 kleuren, **zware Chicorey-wortels** van **Br. Witlof, Hollandsche** en **Reuzen Aspergeplanten,** 2- en 3jarige en vele andere artikelen van tuinbouw worden geleverd door

GEBR. VAN NAMEN,
te ZWIJNDRECHT.

Men raadplege onze prijscourant van **Rietmatten** enz. dezer dagen alom verzonden.

Knolbegonia's.

STAM- en STRUIKROZEN.
KLIMPLANTEN.
SIERBOOMEN.
LAANBOOMEN.
HEESTERS.
CONIFEEREN.
RHODODENDRON.
AZALEA MOLLIS.
VRUCHTBOOMEN.

Vele artikelen om te forceeren.

Ter bezichtiging mijner Cultures noodig ik belangstellenden uit.

JACs. SMITS, Naarden.

BOUQUETTEN,
Afgesneden Bloemen, Kas- en Kamerplanten.

SPECIALE

Rozencultuur.

Bloemwijk, APELDOORN,
W. H. WIND.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan **twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz.,** voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van **Bol-, Knol- en Wortelgewassen.** Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN**
te Andernach a/d Rijn.
Eigenaar van Lava-Groeven enz.

De Levensverzekering
„UTRECHT",
Leidschestraatweg 4 & 5 te Utrecht,

sluit op gunstige voorwaarden alle lijfrente en kapitaalsverzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

COGNAC,

van prima qualiteit, voorhanden bij **DIRK STRUIJS en ZOON**, Distillateurs, Likeurstokers en Wijnkoopers, **Stadsvest**, *Dordrecht.*

Per 40 liters à *f* **1.03** per liter (zonder fust).
Per kist, inh. 12/1 fl., met inbegrip van emballage, à *f* **13.30**.
} Met inbegrip van alle rechten.

Franco wal of Station door het geheele Rijk, tegen rembours.

Deze Cognac wordt maandelijks onderzocht en is zonder schadelijke bestanddeelen bevonden door Dr. L. POSTHUMUS.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,
bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	*f* 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	*f* 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	*f* 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	*f* 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.
1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen
en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,
met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0.50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,
van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

No. 44. ZATERDAG 29 OCTOBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 9 November a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma*, van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Duplex-Begonia's.

Meer en meer openbaart zich het streven, in de bonte mengeling van vormen en kleuren der *Knol-Begonia's* orde en regel te brengen. En deze orde ontstaat het zekerst en het duurzaamst door de productie van een zeker aantal wel onderscheiden groepen, die, hoewel ze elk tal van verscheidenheden omvatten, toch onderling duidelijk verschillen. Hoe volkomener elk type wordt, des te minder zullen de tusschenvormen behagen. Wel zal men door kruising der typen onderling, in elk ras de verscheidenheid zoo groot mogelijk trachten te maken, maar met behoud van elk type afzonderlijk. Eenvoudig een grootbloemige met een dubbele te kruisen valt niemand meer in; het kan alleen gebeuren als een dier beide een bijzondere eigenschap heeft, die in het andere ras nog ontbreekt en die men daarin wenscht over te brengen.

Van dit standpunt verdient elk nieuw type, dat door selectie gedurende eenige jaren bevestigd en zoodoende tot een ras geworden is, warme toejuiching, en dit was voor mij de reden om een bezoek te brengen aan de kweekerij van den heer J. T. VAN DEN BERG JR. te Jutphaas.

Sedert een viertal jaren toch wordt hier zulk een nieuw ras voortgebracht en veredeld. Wat in de oude *Begonia's* het meest hindert, is de scherp geteekende kruisvorm der bloemen, de twee smalle bloemblaadjes, die altijd voor het oog zoo scherp afgescheiden blijven van de twee grootere. Om dit gebrek weg te nemen, en aan de bloemen die afgeronde vormen te geven, waaraan ons schoonheidsgevoel bij andere geslachten zoo zeer gewend is, was de eenige weg het aantal bloembladeren grooter te maken. En met name dat der binnenste. De duplex-*Begonia's* van den heer VAN DEN BERG, van buiten gezien, vertoonen u nog de twee zelfde groote bijna cirkelronde bloembladeren der gewone grootbloemige soorten. Maar van binnen ontbreekt het kruis. Een geheele krans van blaadjes bedekt de buitenste en vormt een afgeronde kroon, als van eene roos. Het aantal dezer blaadjes is zeer verschillend, maar het gewone type is zes, zoodat de geheele bloem acht bloemdekbladeren heeft, dus eens zooveel als de gewone *Begonia* Vandaar de naam *duplex*. Maar een geleidelijke vooruitgang is in dit aantal te bespeuren; ik telde er in enkele bloemen zelfs reeds 10.

Daarbij zijn deze binnenste blaadjes niet meer zoo smal als vroeger, en evenaren zij in kleur de buitenste, vooral in die warme, ja vurig schitterende soorten, die thans de meerderheid van het ras vormen, en die op den bezoeker een zoo overweldigenden indruk maken. De bloemen blijven daarbij zuiver enkel, noch de meeldraden, noch de stampers worden aangetast of in bloembladeren veranderd, zooals dit bij de dubbele het geval is. Dit verzekert aan het nieuwe ras, naast een groote vruchtbaarheid, een geheel eigen karakter.

Ten opzichte der selectie worden de *Begonia's* thans algemeen als een-jarige zaaiplanten behandeld, en de vele dui-

zende planten, die ik in hun laatsten, rijken bloemendos zag prijken, waren allen in dit voorjaar gezaaid. Zij worden òf als plant, in vollen bloei in potten gezet en verkocht, of wel als droge knollen in den naderenden winter in den handel gebracht.

Het spreekt van zelf, dat een jong ras nog niet geheel bevestigd is. Zeker niet de helft, misschien 30—40 % der zaailingen van zuivere *duplex*- ouders worden *duplex* en dat nog wel in alle graden. De overige echter blijven tot het grootbloemige type behooren, en zijn over het algemeen fraai genoeg om als zoodanig waarde te hebben. Te vergeefs zocht ik naar exemplaren, die den stempel van het atavisme ook in andere kenmerken zouden dragen, de ergste afvallige, die ik vinden kon, was een plant met mooie bloemen, doch slechts $3\frac{1}{2}$ c.M. lange petalen, terwijl het ras bloembladeren van 6—7 c.M. lengte, en overeenkomstige breedte heeft.

Allerlei typen komen onder de *duplex*-bloemen voor. Allereerst de rijkdom aan kleuren, die van het prachtigste wit, tot het vurigste rood, en tot het donkerste bruinrood gaat. Dan de bonte, die op een rose grond, waarvan de tint naar den omtrek toe donkerder wordt, breede en sterk vertakte witte aren bezitten, een soort, die van zaad nog bijna niet terug te krijgen is en toch al in verschillende nuancen gezien wordt. Groote tanden aan de randen der bloembladeren vormen eene nieuwigheid, die ik op een prachtig witte bloem zag en die goed voldeed. Andere bloemen hadden in slippen verdeelde bloembladeren, aan anjelieren herinnerend, enz., enz. te veel om te noemen.

Tegen het najaar vindt de selectie plaats. De beste planten worden voor zaaddragers uitgekozen, in potten gezet en in kassen gebracht, waar zij verder bloeien, beschermd tegen weer en wind, en vooral tegen insecten, die het stuifmeel van de eene bloem op de andere over zouden brengen. Met zorg worden nu die exemplaren bijeen gebracht, wier eigenschappen men in de nakomelingen wenscht te behouden, of die een vooruitgang van het ras belooven. Deze worden gekruist, en alleen het zaad, dat het gevolg van zulk eene kunstbewerking is, wordt verzameld en in het volgend jaar gezaaid. Alle vruchtdoosjes, die buiten de kassen ontstaan, zijn geheel zonder waarde.

Sedert ik dit geschreven heb, hebben de nachtvorsten een einde gemaakt aan de schitterende pracht van *Jutphaas' Begonia*-velden. Ik kan u dus, waarde lezer, niet meer uitnoodigen, mijn voorbeeld te volgen, en te gaan genieten wat ik genoot. Zal ik u mijn indruk toch mededeelen, of zal ik wachten tot een volgend jaar, en mijn opstel zoolang in portefeuille houden? Liever verzoek ik u, den inhoud zoolang in uw geheugen te bewaren, en als de bloeitijd der *Begonia's* aanbreekt, een plan te maken tot een uitstapje naar Jutphaas. Ge kunt verzekerd zijn van een hartelijke ontvangst, en ge zult er niet alleen de *duplex-Begonia's*. maar allerlei andere Begonia's en daarenboven de meest verschillende geslachten van heesters en vaste planten in keurige collectie bijeen vinden.

Ge zult er de methode der selectie leeren waardeeren, en allicht opgewekt worden, voor een of ander geslacht het hier gegeven voorbeeld te volgen. En zoo zult ge het nuttige met het aangename verbinden, gelijk voor mij leering en genoegen op dit bezoek verbonden waren.

RED.

Agapanthus umbellatus maximus. [1]

(HORT. KRELAGE.)

Deze plant wordt in de inrichting der heeren E. H. KRELAGE EN ZOON te Haarlem, sedert misschien bijna vijftig jaren gekweekt. Ze werd indertijd door den heer J. H. KRELAGE aangekocht van den heer RING te Frankfort a/d Main, die er toen een enkel exemplaar van te missen had. Ze kweekt langzaam voort, zoodat er in den loop der jaren slechts nu en dan eene plant van kon worden verkocht.

Onder deze weinige koopers was o. a. ook de heer MAX LEICHTLIN te Baden Baden, die met deze plant hoogelijk ingenomen was. Over *Agapanthus umbellatus maximus* in het algemeen en over dezen *Agapanthus* in het bijzonder schreef de heer MAX LEICHTLIN in „The Garden" van 29 September 1888 bladz. 311, het volgende:

„Vele jaren geleden was de verscheidenheid *Agapanthus umbellatus maximus* van de Kaap naar Engeland gekomen. Het was een groote vorm van *umbellatus*. Later heeft de heer WILSON SAUNDERS. toen te Reigate, een anderen nog prachtiger vorm ingevoerd; die ik vroeger in het groot gekweekt heb. De heeren E. H. KRELAGE & ZOON deelden mij mede, dat zij te Haarlem in het bezit waren van eene andere zeer fraaie verscheidenheid, welke tijdens het leven van den heer E. H. KRELAGE uit Frankfort a/d Main was ingevoerd. Er werd opgemerkt, dat deze verscheidenheid zeer fraai was. maar langzaam in groei, moeielijk voort te kweeken en niet gemakkelijk in bloem te krijgen. Ik verkreeg twee planten en deed al het mogelijke om ze voorspoedig te doen groeien, maar mijne behandeling bleek niet doelmatig te zijn en na eenige jaren waren ze niet grooter dan toen ik ze ontving.

Na verschillende proeven en zorgvuldige observatie vond ik wat ze meer in het bijzonder noodig hadden. Toen groeiden ze goed en ik kan nu met genoegen hunnen bloei vermelden. Het scherm is veel meer gedrongen en niet zoo uitgespreid als bij de andere *maximus*-varieteiten en de afzonderlijke bloemen zijn grooter, soms $2\frac{1}{2}$ inches ($6\frac{1}{4}$ centim.) in doorsnede en van eene levendige fraai blauwe kleur. Het is de fraaiste *Agapanthus*, dien ik ooit gezien heb. Aan hen, die van fraaie herfstbloemen houden kan ze zeer worden aanbevolen."

Tot zoover de heer LEICHTLIN.

Op de plantenkeuring van 12 October was deze zeldzame plant in bloem te zien en zeer fraai, al was bij het betrekkelijk jong bloeiende exemplaar ook het bloemscherm nog niet ten volle ontwikkeld.

1) Zie het vorig Nummer blz. 349.

Belangrijke mededeelingen voor tuinbouwers, die handel drijven in ooft en groenten, of bij dien handel belang hebben.

Voor ons ligt een zeer lijvig boekdeeltje, dat de handelingen bevat der werkzaamheden die door de Kamer van Koophandel, gevestigd te Londen, gedurende het eerste jaar van haar bestaan zijn ten uitvoer gebracht.

Die werkzaamheden bepalen zich voor een groot deel ook tot een onderzoek naar den fruit- en groentenhandel van ons vaderland op Groot-Britanje en Ierland. We achten het van het hoogste belang dat onze kweekers, die fruit, groenten en andere artikelen voor den uitvoer naar genoemde landen kweeken, kennis nemen van die vele werkzaamheden, die door genoemde Kamer gedurende het eerste jaar van haar bestaan zijn ten uitvoer gebracht; maar eveneens bevelen we de lezing aan van genoemd verslag aan allen, die werkzaam zijn in den Tuinbouw en aan allen, die belangstellen in de ontwikkeling van dezen echt vaderlandschen tak van nijverheid.

Gemakshalve zullen we daarom een uittreksel geven uit dat eerste jaarverslag van de Kamer van Koophandel, thans bijna $1\frac{1}{2}$ jaar te Londen bestaande en later zeker van groot gewicht te achten voor den Nederlandschen handel.

In genoemd werkje komen natuurlijk ook andere zaken ter sprake die we gerust achterwege kunnen laten. We willen alleen herinneren aan eene lezing, gehouden 19 December 1890 door den heer H. S. J. MAAS, consul der Nederlanden te Londen, in de lokalen van de Nederlandsche Vereeniging aldaar, betreffende den zichtbaren achteruitgang van onzen Landbouw en de geweldige concurrentie, die ons land op dat gebied door andere landen meer en meer wordt aangedaan. Aan deze lezing heeft de Kamer van Koophandel te Londen haar ontstaan te danken. Die andere landen zijn in hoofdzaak Denemarken, Zweden, Frankrijk, Italië, Spanje, de Vereenigde Staten van N.-Amerika, Australië, Nieuw-Zeeland enz. en hebben bijna allen vertegenwoordigers te Londen of vormden Kamers van Koophandel aldaar.

Om kort te gaan, werden na eenige voorbereidende werkzaamheden, waarbij vooral de heer A. A. H. BOISSEVAIN te Londen grooten finantieelen steun verleende, op 16 April

1891 de statuten vastgesteld en was de Ned. Kamer van Koophandel te Londen daarmede gevestigd, met een ledental van 245 leden, waarbij 5 voor hun geheele leven.

In die zelfde vergadering werd ook een bestuur gekozen en werd aan Zijne Excellentie GRAAF VAN BIJLANDT, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister van H. M. de Koningin der Nederlanden, het eere-voorzitterschap en aan Jonkheer J. W. MAY, Consul-Generaal der Nederlanden, het eere-ondervoorzitterschap aangeboden.

Als voorzitter werd benoemd de heer A. A. H. BOISSEVAIN. als onder-voorzitter de heer F. C. STOOP, als Secretaris de heer H. S. J. MAAS en als penningmeester de heer N. VAN LESSEN, allen te Londen, terwijl het Bestuur voorts nog met een 14 tal personen werd aangevuld, die allen met den handel bekend zijn of gewichtige betrekkingen aldaar bekleeden.

In den loop van dat eerste levensjaar van gemelde Kamer werden zeer vele zaken besproken, die hoofdzakelijk op zuivelbereiding en veeteelt betrekking hadden en die we dus in dit orgaan stilzwijgend kunnen voorbijgaan Bij de besprekingen echter, die op het gebied van fruit- en groentenhandel gehouden werden en welke voor allen, die in den Tuinbouw werkzaam zijn, van het hoogste gewicht beschouwd kunnen worden, wenschen we hier meer uitvoerig stil te staan.

Eéne zaak wenschen we daaraan vooraf te laten gaan. Aan deze nieuw opgerichte Kamer zal het te danken zijn, dat er tusschen Amsterdam en Engeland hoogst waarschijnlijk eene veel snellere postverbinding zal tot stand komen dan tot heden bestaat. De brieven namelijk die met den nachtdienst Londen verlaten, komen eerst te 11.50 te Amsterdam aan, door het oponthoud na aankomst te Vlissingen aan de kleine stations tusschen laatstgenoemde stad en Amsterdam, waardoor de brieven eerst tusschen 1 en 2 uur op de beurs en tusschen 2 en 3 uur in de verschillende wijken worden uitgedeeld. De tijdruimte, tusschen het aankomen dier brieven en het vertrek der Engelsche mail is daardoor zoo kort dat een afdoen der zaken in dien tijd nauwelijks mogelijk is, terwijl wissels, die om 2 uur aankomen, dien dag niet meer geincasseerd kunnen worden, waardoor een dag rente door den buitenlandschen remittent wordt verloren enz.

In dien toestand, die noodzakelijk verbetering eischt, heeft gemelde Kamer getracht verbetering te brengen Zij heeft zich daartoe gewend tot de stoomvaart-maatschappij Zeeland, die zelve overtuigd van het belang dezer zaak, zich tot de Maatschappij van Staatsspoorwegen gewend heeft.

Niettegenstaande de Kamer op hare eerste adressen aan het Ministerie van Handel en Nijverheid teleurstellende berichten ontving, doordat de kosten voor een extra trein van Vlissingen over Dordrecht en Rotterdam naar Amsterdam te hoog waren en op 20000 gld. begroot werden, hoopt zij er toch in te slagen door herhaald aandringen in die zaak verbetering te brengen en zal zij deze voor den handel zoo hoogst belangrijke kwestie niet laten rusten. Tot op het uitgeven van het eerste jaarverslag was echter nog geen nader schrijven van het Ministerie ontvangen. [1])

Ook heeft deze Kamer getracht eene meer geregelde bezorging te verkrijgen van de brieven, die uit Nederland te Londen aankomen.

Door geregeld noteeren van de uren van aankomst te Queensboro van de stoombooten uit Vlissingen, evenzoo van 't vertrek der mailtreinen van eerstgenoemde plaats en van de bezorging op een drietal bekende kantoren te Londen, is men te weten gekomen, dat bij aankomst vóór 6 uur te Queensboro de brieven ongeveer half tien te Londen bezorgd zijn, maar bij latere aankomst eene ongeregelde en veel latere bezorging plaats vindt. De maatschappij Zeeland heeft echter doen weten dat de schuld voornamelijk lag bij de Nederl. Maatschappij van Staatsspoorwegen, wijl de mailtreinen altijd over tijd, tot 50 minuten toe, te Vlissingen aankomen en de booten wel trachten die vertraging in te halen, maar dit niet altijd bij slecht weder gelukt.

Ook in deze kwestie tracht de Kamer verbetering aan te brengen, en hoewel er nog niets dienaangaande beslist is kunnen worden, worden de brieven sinds Januari van dit jaar toch reeds veel regelmatiger bezorgd.

Na dit intermezzo gaan we over tot ons eigenlijk onderwerp en wel de groenten- en fruithandel, die in meergemelde Kamer in de vergadering van 28 Juli 1891 het allereerst aan de orde werd gesteld.

Het was naar aanleiding van een schrijven van den heer VAN WICHEM, burgemeester van Alkemade, die wees op het groote belang dat zijne gemeente had bij den buitenlandschen handel in groenten en op de gebreken welke dien handel aankleven, en van een dergelijke kennisgeving in Juli 1891 van de vereeniging „het Westland", die omtrent dezelfde aangelegenheid een beroep deed op de hulp der opgerichte Kamer, om in dezen toestand eenige verbetering aan te brengen, dat de Kamer van koophandel deze zaak ter harte nam en haar onderzoek begon met een schrijven te richten aan burgemeesters, landbouwmaatschappijen, belanghebbenden en andere Kamers van Koophandel in Nederland. Zij deed daarbij vooral uitkomen, dat de invoer van fruit en groenten in Engeland jaarlijks 60 millioen gulden bedraagt en daarvan uit Nederland slechts voor eene waarde van nog geen 5 millioen gulden wordt aangebracht, zoodat de zaak niet alleen door verbetering van de handelsvoorwaarden van gewicht is, maar die tak van nijverheid ook nog zeer veel kan worden uitgebreid. Bij dat schrijven voegde de Kamer een tiental vragen, om daardoor volledig op de hoogte te komen van den al of niet slechten toestand waarin zich de ooft- en fruithandel van ons land op Engeland bevindt.

Die tien vragen waren de navolgende:

Bij welke groenten of fruitsoorten heeft u het meest belang?

Welke is de verpakking?

Is er een bijzondere reden waarom de verpakking geschiedt zooals ze thans is ingericht?

Heeft deze wel eens reden gegeven tot opmerking van de zijde der koopers?

Hoe geschiedt de verkoop naar Engeland, door opkoopers of direct?

Hoeveel tijd verloopt er in gewone omstandigheden tusschen den pluk en de aankomst in de haven van verscheping?

Hoe is de betaling?

a. In 't geval die geschiedt door opkoopers in Nederland.

b. In 't geval van rechtstreeksche afnemers in Groot Brittanje.

Is de betaling zoo dat er redelijke winsten overblijven en welke is het verschil in beide gevallen ook in dit opzicht?

Bestaan er ten uwent Vereenigingen, die ten doel hebben samenwerking van belanghebbenden te verkrijgen?

Welke hulp zoude volgens uwe meening de Kamer kunnen verstrekken?

Ziedaar het aantal punten, waaromtrent de Kamer van Koophandel in de eerste plaats wenschte ingelicht te worden.

Een groot aantal antwoorden kwamen in, waaruit bleek dat in 69 gemeenten de groenten- en fruithandel van weinig of geen belang is; òf dat alleen voor eigen gebruik of binnenlandsche markten wordt geteeld, maar tevens dat in niet minder dan 84 gemeenten van ons vaderland, de uitvoerhandel van ooft en groenten als van het hoogste gewicht beschouwd kan worden, maar ook voor uitbreiding vatbaar is.

Slechts enkele cijfers willen we hier opgeven, om te doen uitkomen hoe belangrijk deze handel in sommige streken van ons land genoemd mag worden.

In Eysden (provincie Limburg) bedraagt de opbrengst vruchten in een goed jaar aan appelen 1 millioen kilo, aan peren 100000 K., aan noten 50000 K., terwijl aan kersen naar Engeland alleen reeds 500000 K., wordt uitgevoerd.

1) Het Nieuws van den Dag van 28 October bevat hierover het volgende bericht:
Op verzoek van de Kamers van Koophandel te Amsterdam en Londen zullen op 1 December 1892 nieuwe treinen worden ingelegd tusschen Amsterdam en Vlissingen, in rechtstreeksch verkeer op Engeland, welke treinen in hoofdzaak bestemd zijn voor het postvervoer, terwijl tevens reizigers met 1e klasse-biljetten, van uit Amsterdam en Utrecht naar Vlissingen en Engeland en omgekeerd van die treinen kunnen gebruik maken. Die treinen, bestempeld met den naam van grande-vitesse treinen, rijden met eene groote snelheid. Deze trein zal ongeveer 6 uur 's avonds van Amsterdam vertrekken, te Utrecht stilhouden en nog vóór tien uren te Vlissingen aankomen, dus wordt dat traject nog binnen vier uren tijds afgelegd. In omgekeerde richting zal te zeven uren 's morgens van Vlissingen uit zulk een trein naar Amsterdam vertrekken, tevens te Utrecht stilhouden en te half elf uur ongeveer Amsterdam bereikt hebben.

In Heteren (Betuwe) bedraagt de jaarlijksche opbrengst gemiddeld aan appels 300 Hectoliter, peren 2000 H.L., pruimen 25 000 H.L., aalbessen 50 000 H.L., kersen 50 000 H.L., noten 100 H.L.

Zoo levert Maurik in de Betuwe jaarlijks 150 000 kilo kersen. Vlijmen in N.-Brabant ongeveer 100 000 K. frambozen, 90 000 K. roode en witte, 10 000 K. zwarte en 120 000 K. kruisbessen. Aan groenten worden uit Noord-Scharwoude met eenige omliggende plaatsen jaarlijks gemiddeld 85 millioen kilo kool verzonden.

Alkemade verzendt aan gezouten groenten en augurken per spoor ongeveer 15 000 okshoofden, ter waarde van 375 000 gulden. In Vlijmen teelt men doperwten op niet minder dan 38 H.A. en berekent 40 H.A. voor snij en princesseboonen en 190 H.A. voor aardappelen.

Ziet, zulke cijfers spreken en doen duidelijk uitkomen, dat de handel in ooft en fruit in ons land verbazend veel beteekent. We zwijgen hier geheel van den grooten uitvoer van aardbeziën en andere vruchten uit Zwijndrecht, Breda etc., omdat die overbekend is.

En niettegenstaande die handel zoo belangrijk is voor ons Nederlanders, wordt toch uit bijna alle gemeenten zonder uitzondering bericht, dat die handel gebrekkig, weinig winstgevend en achteruitgaande is.

We mogen de Kamer van Koophandel dus wel dankbaar wezen dat zij tracht in dien toestand verbetering aan te brengen.

Uit de inlichtingen, die al die verschillende gemeenten haar verstrekt hebben, bleek duidelijk dat hoofdzakelijk de vorm, waarin de handel gedreven wordt, een beletsel is voor een krachtigen bloei.

Maar ook vergete men vooral niet, dat uit eenige gemeenten uit de Betuwe en uit de provincie Utrecht bericht wordt, dat vaak de vruchtentelers zich schuldig maken aan bedrog, door mindere kwaliteiten fruit onder betere te verbergen, een bedrog dat ook door de handelaars te Rotterdam als een der oorzaken wordt gemeld, waardoor de goede naam der Hollandsche vruchten op de Londensche markt heeft geleden en de daar te bedingen prijzen zijn gedaald. *(Wordt vervolgd).*

PLANTENZIEKTEN.

De rozenboorwesp. (*Monophadnus bipunctatus*, Klug).

In de Gartenflora van 1 October komt een artikel voor van Herman Welcher, Professor der Anatomie te *Halle* over de aan het hoofd genoemde boorwesp, die in het voorjaar dikwijls groote schade in de rozenstruiken aanricht.

Alle liefhebbers en kweekers kennen het verschijnsel dat van hunne aanvankelijk zich welig ontwikkelende en veel belovende rozen tal van jonge spruitjes in den groei blijven steken, om daarna af te sterven. Naar de oorzaak daarvan zoekende, ontwaart men dat de verdorde jonge stengeltjes over zekere lengte in het hart zijn doorboord.

Dat doorboren geschiedt door de larve van *Monophadnus (Tenthredo) bipunctatus*.

Bij zware rozenstruiken is het nadeel, dat in het te voorschijn komen van minder bloemen bestaat, nu betrekkelijk zoo groot niet, maar bij jonge oculaties kan de vernietiging van de jonge spruitjes den ondergang van vele veredelingen ten gevolge hebben.

De rozenboorwesp, wel te onderscheiden van de rozenbladwesp (*Hylotoma rosarum*), waarvan de larven dikwijls ook groote schade aan de rozenstruiken berokkenen, doch zich niet inboren, maar op de bladeren leven en deze tot op de nerf afvreten, verschijnt einde April of in Mei en dikwijls in grooten getale. Alhoewel de oorzaak van het kwaad voldoende bekend zij, schijnt er toch verschil van meening te bestaan omtrent de plaats waar de wijfjes van de boorwesp hare eitjes leggen en den weg, welke de uit de eitjes ontstaande larven volgen om in het hart van de stengeltjes door te dringen.

Welcher zegt op grond van veeljarige ondervinding tot de overtuiging te zijn gekomen dat *Monophadnus* hare eitjes drukt in de opperhuid der bovenzijde van den voet der bladstelen, tusschen de bladvleugels. Hij had namelijk opgemerkt dat zoowel bij wilde als bij veredelde rozen op de hiervoren beschreven plaats der bladstelen, dikwijls kleine ronde verhevenheden, pokachtige uitwasjes of galletjes van ongeveer 3 m.M. middellijn voorkwamen. In den regel treft men slechts 1 galletje op een bladsteel aan, somtijds echter ook 2, welke dan op eenigen afstand boven elkander zijn gezeten. Niet zelden gebeurt het dat op 2 of meer bladsteelen, van dezelfde spruit zulke galletjes te vinden zijn.

Elk van die galletjes duidt de plaats aan, waar eene wesp in de maand Mei of Juni met haar legboor een eitje in de opperhuid heeft gedrukt. Als gevolg van het inbrengen van het eitje ontwikkelt zich onder de opperhuid een zeer week parenchymweefsel, dat de verhevenheid of het galletje doet ontstaan en te midden waarvan het kleine, ronde heldergekleurde eitje zich bevindt.

Na verloop van eenige dagen komt uit het eitje de larve, zijnde een kleine basterdrups, te voorschijn, welke larve door het gewelfde bovenvlak van het galletje naar buiten treedt.

Na door de larve verlaten te zijn, droogt het geopende galletje op en krijgt dan een bruinachtig en dor aanzien.

Of de larve in het begin van haar bestaan, alvorens het galletje te verlaten, zich al of niet voedt met het weeke parenchymweefsel, hetwelk het eitje omringde, daaromtrent moet Welcher het antwoord schuldig blijven.

Na het verlaten van het galletje, kruipt de larve naar boven en begint zich terstond in te boren en wel aan den voet, meestentijds van den 1sten, doch ook wel van den 2den of 3den doren, van onderen af gerekend.

Door het bijten van een ten opzichte van de stengelas schuin naar boven gericht kanaaltje, aanvangende in het onderste gedeelte van den nog geheel weeken doren, komt de larve in het hart van het stengeltje en verteert, zich verder naar boven bewegende, het merg daarvan over zekere lengte (± 15 m.M.), ten gevolge waarvan het spruitje verflenst. Tot vollen wasdom gekomen, verlaat de larve door eene zijdelingsche opening weder het stengeltje, om zich daarna in den grond te verpoppen.

Nu gebeurt het meermalen dat men op bladstelen van rozen wel geopende, dat is door de larven verlaten galletjes aantreft, maar de larven zelven nergens kan vinden, noch op, noch in de spruitjes.

De reden daarvan moet eenvoudig gezocht worden in het, in den strijd des levens te gronde gegaan zijn van de jonge larven, kort nadat zij hare eerste woonplaats hadden verlaten.

In verband met de door hem gedane waarnemingen, vermeent Welcher dan ook dat het middel om de rozenboorwesp te bestrijden uiterst eenvoudig is. Men behoeft daartoe slechts de eitjes, welke als men eenmaal weet waar men die zoeken moet, dadelijk in het oog vallen, te vernietigen en dat kan zeer gemakkelijk geschieden door elk galletje voorzichtig met den nagel weg te krabben, zonder dat het spruitje daar onder behoeft te lijden. Zelfs als men de larve, kort nadat zij zich heeft ingeboord, voorzichtig met een insectennaald verwijdert, blijft het spruitje dikwijls nog behouden.

Welcher, zelf een groot liefhebber van rozen, deelt nog mede dat hij jaren achtereen de jonge spruitjes van zijne nieuw geoculeerde rozen op het aanwezig zijn van galletjes op de bladstelen onderzocht, en waar hij ze vond weggekrabd heeft, met het gelukkige gevolg dat er bij hem bijna nooit jonge spruitjes verloren gingen.

Het gewone middel dat wordt opgegeven om de rozenboorwesp te bestrijden bestaat daarin, dat men in den vroegen morgen en bij ruw weder — bij ruw weder houden de wespen zich schuil — de rozenstruiken afgeschudt en de insecten in eene soort van net opvangt, om ze daarna te dooden.

Daargelaten het meer of minder doeltreffende van dit middel om de boorwespen te verdelgen, blijven toch in elk geval de reeds aanwezige eitjes bestaan.

De meening van Professor Welcher nopens de wijze, waarop de larven van *Monophadnus* in de jonge rozenstengeltjes komen, strookt zooals hij zelf opmerkt, niet met het daaromtrent bestaand gevoelen van verschillende entomologen.

Vrij algemeen wordt aangenomen dat de boorwesp hare eitjes legt in het fijne topeinde van de jonge spruitjes en dat de jonge larven, aldaar binnen dringende, het hart van het stengeltje van boven naar beneden en niet zooals Welcher zegt, van onderen naar boven doorboren.

WELCHER haalt als schrijvers, die zijne meening niet zijn toegedaan aan: Professor E TASCHENBERG, *die praktische Insektenkunde* Bremen 1879 Deel II bladz. 327; TH. NIETZER, *die Rose, ihre Geschichte, Arten, Kultur und Verwendung*, Berlin 1880 bladz. 257 en verder nog het oordeel van DR. VON SCHLECHTENDAL eene specialiteit op het gebied van schadelijke insecten, die verklaarde dat het medegedeelde door WELCHER voor hem geheel nieuw en zoo hij meende, ook nergens bekend was.

Ik achtte het niet onbelangrijk om de mededeelingen van professor WELCHER onder de aandacht van de lezers van het Tuinbouwblad te brengen.

Wellicht dat dit opstel aanleiding kan geven tot nadere inlichtingen van specialiteiten, die de bekende plaag der rozen van nabij hebben bestudeerd, of wel tot onderzoekingen die de zaak tot klaarheid kunnen brengen.

Mocht ten slotte blijken dat WELCHER gelijk heeft, dan wordt het, vooral voor bezitters van betrekkelijk kleine rozenverzamelingen, vrij gemakkelijk om het kwaad te beteugelen. Door alle rozen dagelijks goed na te zien en alle galletjes op de bladstelen voorzichtig weg te krabben, zouden velen zich voor de teleurstelling kunnen vrijwaren dat zoo menig jong rozenknopje wegsterft.

Utrecht October 1892. J. FABIUS.

TENTOONSTELLINGEN.

Tentoonstelling te Gent in 1893.

Hebben wij in no. 14 van ons Orgaan het voorloopig programma van bovengenoemde tentoonstelling besproken, thans vinden wij door het toezenden van het officiëele programma aanleiding daarop terug te komen. Dat programma maakt een boekdeeltje uit in 8° van 88 bladzijden en bevat niet minder dan 660 prijskampen. Onder deze prijskampen komen er vele voor waarop ook de Nederlandsche bloemisten gemakkelijk kunnen mededingen.

Vooral vinden daarvoor de Haarlemsche bollenkweekers en Boskoopsche boomkweekers eene uitstekende gelegenheid.

Voor de 75 schoonste *Amaryllis* wordt uitgeloofd als 1e prijs een kunstvoorwerp, 2e prijs, Gouden Medaille ter waarde van 150 francs en de 3e prijs bestaat in een Gouden Medaille van 100 francs. Voor de 30 schoonste *Azalea mollis* looft men uit 2 gouden en één verguld zilveren medailles. Ook voor *Coniferen* worden flinke prijzen beschikbaar gesteld, 69 prijsvragen worden er aan de vorstelijke *Orchideeën* gewijd en in de eerste vraag waarbij 100 stuks gevraagd worden, biedt Z. M. Koning LEOPOLD als eerste prijs een Gouden Medaille aan. Ook H. M. de Koningin heeft een Gouden Medaille uitgeloofd voor de beste collectie van 25 bloeiende kasplanten.

Daar waar vorstelijke personen zulk een goed voorbeeld geven volgen anderen van zelf. Zoo ook hier.

Een prijs van 500 fr. is geschonken door den heer ERNST BENARY te Erfurt, een gouden medaille door Baron CHANSON DE BRIAILLES, twee gouden medailles door de Belgische Orchidophilen-club, een gouden medaille als aandenken aan Graaf DE GOMER enz.

Wij vertrouwen dat de meeste Nederlandsche kweekers in het bezit van dit programma zijn, anders kunnen zij het verkrijgen bij den heer A. L. ROSSEEL, Secretaris der Société te Gent.

Dat deze dertiende vijfjaarlijksche tentoonstelling weer schitterend belooft te worden is aan geen twijfel onderhevig, en zeer zeker zullen er velen met mij naar toe gaan om daar een paar dagen door te brengen met genieten, bewonderen en .... leeren! Moge het ons gegeven zijn ook *Nederlandsche inzendingen* te bewonderen, wij zullen het met g u l d e n l e t t e r s in het Nederlandsche Tuinbouwblad bekend maken.

ELK WAT WILS.

Eenige belangrijke nieuwe planten:

Chlorophytum Bowkerii. (Liliaceae) afkomstig uit Zuid-Afrika; lange helder groene bladeren; rechtopgaande bloemstengel, rijk bloeiend met witte gestreepte bloemen. Vormt eene bossige plant als de Europeesche *Anthericum.*

Coleus Pensigii. Nieuwe in de bergen van Abyssinie gevonden C. Vormt eene kleine bossige plant met groote smaragd groene vleezige bladeren; bloeit het geheele jaar door met fraaie blauwe bloemen.

Crassula Schweinfurthii. Afkomstig uit Abyssinie; van meer gedrongen habitus dan *C. Abyssinica;* bloeit in Februari; bloemen wit.

Crinum Yuccaefolium. Ook afkomstig uit Abyssinie; gelijkt op *Cr. Abyssinicum* maar is kleiner; kweekwijze en behandeling als laatstgenoemde; prachtige melkwitte, welriekende bloemen.

Crocus Vitellinus. Bloeit in October met groote goudgele bloemen.

Cyclamen Tauricum. Groote donkergroene, sierlijk geteekende bladeren en talrijke schitterend witte bloemen meestentijds met een rood oogje, komt in den Taurus voor tot aan de sneeuwgrens; is dus vermoedelijk in ons klimaat volkomen winterhard.

Cyclamen Alpinum. Dwerg-cyclamen, afkomstig van de bergen van Klein-Azië; bereikt eveneens de sneeuwgrens; kleine niervormige, wit geteekende bladeren en schoone purperroode, zwart geteekende bloemen; vermoedelijk ook winterhard.

Cyclamen Alpinum album; heeft veel overeenkomst met de vorige doch bloeit met melkwitte bloemen; vermoedelijk ook winterhard.

Echidnapsis Dammanniana. Kortelings ontdekte en ingevoerde zeldzame *Asclepiadee* uit Abyssinië; bloeit zomer en herfst door met kleine zwartbruine bloemen; behandeling als *Stapelia.*

Farfugium giganteum. (*Ligularia gigantea* fol. aur. mac.) sierplant van den eersten rang met zeer groote donkergroene, goudgeel gevlekte bladeren als *Farfugium grande*, doch in alle opzichten veel grooter; wil een zandachtige kleigrond; bloeit in November met groote goudgele bloemen.

Huernina, macrocarpa, (*Asclepiadeae*). De schoonste en zeldzaamste van alle tot dusver bekende soorten, heeft volgens de teekening eenige overeenkomst met *Stapelia*, doch is meer rechtopstaande en heeft zwaardere dorens. Bloeit in den herfst tot in den winter met zwartpurpere niet ruikende bloemen.

Kniphofia. (*Tritoma*) *Kaiser Friedrich.* Prachtvorm van *K. Uraria* met ongeveer 60 c.M. lange schitterend roode bloemtrossen; verkrijgt groote afmetingen en is zeer rijkbloeiend.

(Bovenstaande planten overgenomen uit de Gartenflora.)

Rhododendrons van *Nieuw Guinea*. In de *Botanische Jahrbücher* van *Engler*, Deel 16 1892 geeft Dr. O. WARBURG eene beschrijving van eenige nieuwe Rhododendrons, afkomstig uit Nieuw Guinea, o. a. van *B. Zoelleri* met groote goudgele bloemen en *R. Herzogi*, merkwaardig wegens de lange buisvormige bloemen Vooral eerstgenoemde wordt eene groote aanwinst geacht voor het verkrijgen van nieuwe hybriden. (*Gardener's chronicle.*)

Utrecht, October 1892. I. F.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Nijmegen en Omstreken.

De eerste vergadering in dit saisoen had plaats op 18 October j.l., zij was vrij goed bezocht, althans in aanmerking genomen de dorre punten van behandeling. Er komt binnen deze afdeeling meer leven in „de brouwerij"; in den laatsten tijd vermeerderde het ledental, en dat nog wel met de kern van de natie der tuinbouwers, met de eigenlijk gezegde tuinlieden; vooral de tuinbazen komen trouw ter vergadering — iets wat het Bestuur zeer op prijs stelt; — ze laten zich meer hooren, in één woord er schijnt een omkeer ten goede plaats te hebben. Het is dan werkelijk ook noodig want er broeien grootsche plannen, waarvoor de leden elkander's volle krachten noodig zullen hebben.

Aan de orde was:

Een voorstel van het Bestuur om de op 4, 5, 6 en 7 November geannonceerde tentoonstelling veertien dagen uit te stellen.

Het Bestuur vreezende, dat tengevolge het slechte donkere en zonlooze weder der laatste weken, de Chrysanthemums, de hoofdschotel voor deze najaarstentoonstelling, zich niet — althans slechts gedeeltelijk — zouden ontplooien, meende aan de leden dit voorstel tot verdaging te moeten doen. Echter bleek in de laatste agenda dat er veel verandering was gekomen, en daarmede werd hun voorstel aan het wankelen gebracht. Na een langdurige discussie, voornamelijk tusschen de vaklieden, werd besloten de tentoonstelling *niet* te verdagen.

De andere punten van behandeling waren hoofdzakelijk gewijd aan de Punten van Beschrijving voor de a.s. Algemeene Vergadering. De praeadviezen van het Hoofdbestuur werden meerendeels gevolgd. Tot candidaten voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur werden geproclameerd: MR. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum, JAC. P. R. GALESLOOT te Amsterdam en A. GLYM DE VOS te Utrecht. Tot afgevaardigde we.d gekozen de secretaris der afdeeling, C. A. HIEBENDAAL en tot diens plaatsvervanger het bestuurslid J. W. ARENDS.

C. A. H.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

De Afdeeling Haarlem en Omstreken vergaderde op Maandag 17 October des avonds te half acht ure, voornamelijk om de punten van beschrijving voor de Algemeene Vergadering te behandelen en tot het kiezen van afgevaardigden.

Tot afgevaardigden werden gekozen de H.H. L. E. GERDESSEN en J. D. ONDERWATER en tot candidaten voor het Hoofdbestuur werden gesteld de H.H. H. D. WILLINK VAN KOLLEN te Breukelen, P. W. VOET te Haarlem en A. GLIJM DE VOS te Utrecht.

Vervolgens bedankte de Voorzitter mede uit naam van de Bestuursleden, de regelings-commissie der Begonia-tentoonstelling voor de uitmuntende zorgen aan deze tentoonstelling besteed.

Hierna vroeg de heer GERDESSEN het woord en wijst er op dat het welslagen dezer tentoonstelling voornamelijk te danken was aan de goedheid van den heer J. D. ONDERWATER, die zoo welwillend was geweest, zijne keurige Buitenplaats „Bosch en Hoven" voor dit doel beschikbaar te stellen; hierna bracht de Secretaris verslag uit over den toestand der kas na afloop der tentoonstelling en zegt, dat, naar alle waarschijnlijkheid, het bestaande spaarbankboekje niet zal behoeven opgevraagd te worden, daar de onkosten door de bijdragen en entree's kunnen worden gedekt (applaus).

Door den heer C. BLANKENSTEIJN, tuinbaas op „Spaarnhout" te Haarlem, waren een zevental specimen-planten van Streptocarpus-hybriden ter vergadering mede gebracht, die ten volle de goedkeuring der aanwezige vaklieden wegdroegen. Nadat de Voorzitter den heer BLANKENSTEIJN dank gezegd had voor de gegeven moeite, werd overgegaan tot de verloting, die weder tot aller genoegen afliep.

H. 23/10 '92. De Secretaris.

WEEKNIEUWS.

Cottage Gardening.

Wij ontvingen van de uitgevers, de heeren CASSEL & Co. het eerste nummer van bovengenoemd Engelsch tuinbouwblad, dat elke week (Woensdag) zal verschijnen voor den zeer geringen prijs van 2½ cts.

Het behandelt niet alleen de bloemen en groenten welke om een „*Cottage*" (klein op zich zelf gelegen huisje) gekweekt worden, maar ook worden stukken ten beste gegeven over bijen, varkens en op welke wijze men lekkere pudding — daar denkt men daar steeds aan — kan bereiden. De noodige wenken voor de huishouding worden niet onthouden.

Om lezers te winnen looft men verschillende prijzen uit voor photographiën van *Cottage-gardens*.

De bekende redacteur van *The Garden* zal ook dit goedkoope blaadje onder zijne bescherming nemen. J. K. B.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 31. *Priva laevis Juss.* Wie van de lezers is er zoo beleefd mij in te lichten of bovengenoemde plant eenjarig dan wel of zij overblijvend is. In E. F. STEUDEL *Nomenclator Botanicus* wordt zij als eenjarig opgegeven, terwijl HAAGE und SCHMIDT ze in hunnen Catalogus van 1890 — in die van 1892 komt zij niet meer voor — als overblijvend aankondigen. Wie zegt hier de waarheid? J. K. B.

VRAAG No. 32. Aan mijn komkommerplant komen dikwijls bittere vruchten voor, wat kan daar de oorzaak van zijn? LOTUS.

VRAAG No. 33. Wat is de beste wijze om met succes *Gardenia's* te kweeken? J. A. N.

VRAAG No. 34. Zijn de vruchten van *Aesculus Hippocastanum* ergens geschikt voor? WIM.

VRAAG No. 35. In een water-bassin groot 4 bij 6 meter zoude ik gaarne eenige waterplanten hebben. Wie helpt mij aan een lijstje van geschikte soorten? *Een nieuwsgierige.*

VRAAG No. 36. Is *Buddleya globosa* hier te lande winterhard? Mr. T.

VRAAG No. 37. Waarom schrijven de Engelschen *Euonymus* en wij *Evonymus?* G.

VRAAG No. 38. Welke rozen zijn het geschiktste om tegen een zuidmuur te plaatsen? COR.

TENTOONSTELLINGEN.

Nijmegen. Tentoonstelling van **bloeiende en niet bloeiende Planten, Siergewassen, Bouquetten, Bloemwerken, Jardinières, afgesneden bloemen, Vruchten, Groenten,** enz., te houden van 4—7 November 1892 door de Afdeeling Nijmegen en Omstreken. Inzending is alleen voor de leden der Afdeeling Nijmegen en Omstreken geoorloofd.

Inlichtingen te vragen bij den Secretaris der Afdeeling, den heer C. A. HIEBENDAAL te Wijchen.

Groningen. **Chrysanthemum-Tentoonstelling** op 18, 19, 20 en 21 November 1892.

Opgaven van inzendingen uitsluitend voor leden der Afdeeling Groningen, vóór of op 31 October 1892 bij den heer J. DE WAARD SZN., Secretaris.

Amsterdam. Derde Nationale **Chrysanthemum-Tentoonstelling,** op 10, 11, 12, 13 en 14 November 1892.

Programma's en inlichtingen te bekomen bij den heer IZAÄK BULK, Secretaris. Amstelveenscheweg 5, Nieuwer-Amstel.

Leiden. Voorjaarstentoonstelling van **Planten, Bouquetten enz.,** te houden door de Afdeeling Leiden en Omstreken in de Stads Gehoorzaal aldaar, van 23—26 Maart 1893.

Programma's, inschrijvingslijsten en verdere inlichtingen te bekomen bij den heer L. VUIJCK, Secretaris, Hooge Rijndijk H 125 bij Leiden.

Utrecht. Algemeene tentoonstelling in het Park Tivoli den 7, 8 en 9den April 1893 van **Bloeiende planten** en **Bloemwerken** in Nederland in bloei getrokken of van bloemen samengesteld, die hier te lande zijn geforceerd. Programma's te verkrijgen bij den secretaris der afdeeling.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer J. H. VERNÈDE, Secretaris, **Riouwstraat 18.**

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

W. E. v. L. te U. Zeer vriendelijken dank voor Uw schrijven. Uw bijdrage hoop ik spoedig te plaatsen.

C. D. V. te H. Bij het opmaken van dit No. heb ik Uw drukproef nog niet ontvangen, zoodat ik heden Uw stuk tot mijn leedwezen niet kan plaatsen.

J. K. B. te U. Uw briefkaart in dank ontvangen.

Prijscouranten.

GROENEWEGEN & ZOON, De Bilt bij Utrecht, goedkoope herfstaanbieding van Boomen, Heesters, Planten, Rozen, Klimplanten, Oofstgewassen, enz. No. 106, 33e Jaargang, 1892 Herfst. Geschikt voor iedereen, die een tuin heeft.

Engros-Catalog der Obst- und Gehölzbaumschulen des National-Arboretums Zoeschen bei Merseburg. Herbst 1892 bis Frühjahr 1893.

Neuheiten-Offerte des National-Arboretums zu Zöschen bei Merseburg, 1892/93.

Aanbieding van tuinbouw-artikelen, mandewerk, riet- en stroomatten enz., uit de mattenfabriek en mandenmakerij „De Grienduil" te Zwijndrecht. Najaar 1892.

F. F. VAN WALSEM Speciale rozencultuur, Vucht bij 's-Hertogenbosch. Rozencatalogus najaar 1892 en voorjaar 1893.

VALK en DE BUSSY. Geïllustreerde Catalogus Afdeeling Tuinbouwgereedschappen en aanverwante artikelen. Utrecht 1893.

Inhoud van Sempervirens No. 42, van Vrijdag 14 October 1892.

Vaste planten, XVI; Ligustrum japonicum, (*met afb.*); Nicotiana tomentosa. R. et P. (N. Colossea André); Montbretia's; Nieuwe behandeling der vruchtboomen; Chrysanthemums; De Chrysanthemum, de volksbloem uit het Oosten; De Taxus baccata; Een verblijdend verschijnsel; Een afscheiding; De Knolbegonia's te Haarlem, vervolg en slot van bladz. 479; Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde. Afdeeling Leiden en Omstreken; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Ontvangen Prijs-Couranten; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Nederlandsch Tuinbouwblad.

Inhoud van Sempervirens No. 43, van Vrijdag 21 October 1892.

Vaste planten, XVII; Maandbloeier-Aardbezie; Berger, met een afbeelding; Roos; Kaiserin Augusta Victoria; Humulus japonicus variegatus; Xanthoceras sorbifolia met vrucht; Knolbegonia's; De nieuwe goudbontbladerige Phalaris arundinacea; Om te onthouden; Het Pinetum Schoberianum; Canna Madame J. Sallier; Tritomanthe R. C. Affourtit; Cactus-Dahlia's; Twee dendrologische Catalogi van beteekenis; Cattleya Rex; Chicago; Een rooktoestel; Een teekenprijskamp; Mededeelingen van Java: Eene smakelijke groente; Riekende Viooltjes; Derde nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling; Chrysanthemum-Tentoonstelling; Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde. Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie, op 12 October 1892; Afdeeling Groningen en Omstreken; De Knolbegonia's te Haarlem, vervolg en slot van bladz. 503; Verschillende mededeelingen; Ontvangen Prijs-Couranten; Weêrsgesteldheid; Inhoud van het Nederl. Tuinbouwblad.

Advertentiën.

Getrouwd:

PHIL. HENKEL
EN
THUSNELDE KNöS.
Darmstadt, 22 October 1892.

Bloemisterij „Bloemwijk",
Apeldoorn.

Voorhanden groote voorraad VARENTJES, CYCLAMEN, CHRYSANTHEMUMS.

Billijke prijzen.

STAM- en STRUIKROZEN, mooie waar, prachtige soorten.

W. H. WIND.

Eerste Hoogeveensche Rozenkweekerij.
GEBROEDERS GRATAMA & Co.
Hoogeveen.

Groote voorraad **stam-, struik-, klim-, treur- en potrozen** in de schoonste variëteiten.

Beschrijvende prijscourant met eenige wenken voor de behandeling der rozen gratis.

N.B. Bestellingen in 't najaar opgegeven, om in 't voorjaar te leveren, worden 's najaars uitgezocht en afzonderlijk gehouden, zoodat men overtuigd kan zijn prachtige qualiteit te ontvangen.

Winterprovisie!!

Ondergeteekende biedt aan, puike **Overmaasche JAMMEN**, eigen teelt, per H.L. f 2.40, franco Rotterdam, met zak f 2.50. Zending tegen toezending van 't bedrag, per postwissel of rembours, adres K. KRUITHOF & ZOON, *Rijsoord*

Th. A. DE KOSTER,
AMSTERDAM,

Fabrikant van PLANTENKASSEN van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

De Notaris G. DE MEIJIER te Velp bij Arnhem zal ten verzoeke van de Dames DORHOUT aldaar, op **Vrijdag den 4den November a.s.** 's namiddags om **2 uur,** in het koffiehuis van W. van Kampen te Velp, **publiek voor afbraak verkoopen:**

Eene voor weinige jaren gebouwde

SERRE,
voor groote Kasplanten,

lang 13, breed 8 en hoog 9 M., opgetrokken van steen en gesmeed ijzeren Koepelkap, centrale verwarming, grotwerk, enz., gelegen op den Huize »Velperoord" aan den Arnhemschen Straatweg te Velp. Locale aanwijzing zal plaats hebben op Maandag den 31sten October en Dinsdag den 1sten November a.s. des voormiddags om 10 uur te geven door den heer W. HONIG, Architect te Velp, bij wien evenals bij voornoemden Notaris nadere informatiën en van af den 26sten October gedrukte exemplaren van de veilingsvoorwaarden à 10 cent, en een stel lichtdruk teekeningen à f 1.— te bekomen zijn.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Suipsstraat-Amsterdam

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de
Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

De Levensverzekering „UTRECHT",

Leidschestraatweg 4 & 5 te Utrecht,

sluit op gunstige voorwaarden alle lijfrente en kapitaalsverzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Bonte Sierkoolplanten

in 6 kleuren, **zware Chicoreywortels** van **Br. Witlof, Hollandsche** en **Reuzen Aspergeplanten,** 2- en 3jarige en vele andere artikelen van tuinbouw worden geleverd door

GEBR. VAN NAMEN,
te ZWIJNDRECHT.

Men raadplege onze prijscourant van **Rietmatten** enz. dezer dagen alom verzonden.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde Siersteen van roode kleur, zeldzame vormen, onverweerbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN** te Andernach a/d Rijn. Eigenaar van Lava-Groeven enz.

WINTERTUIN
VAN
E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM.

In de Tuinbouw-Inrichting van E. H. KRELAGE en ZOON aan den Kleinen Houtweg te Haarlem is een gedeelte der voorhanden kassen tot een Wintertuin vereenigd, waarin gedurende het winterseizoen eene groote verzameling decoratie- en sierplanten en steeds een groote voorraad bloeiende planten te vinden is. Voor het publiek is de Wintertuin geopend alle werkdagen van twee tot vier uur des namiddags. Voor vreemdelingen wordt het bezoek gemakkelijk gemaakt, ook op de andere uren daartoe aangewezen (van 10—12 uur des voormiddags.)

Gedurende de zomermaanden vindt men in den Wintertuin in bloei de rijke verzamelingen Gesneriaceën, Begonia's enz., terwijl de Sub-tropische planten der Inrichting verder tot versiering strekken. Des zomers is de toegang voor vreemdelingen ook van 6 tot 8 uur des avonds.

De ingang tot den Wintertuin van 2 tot 4 uur 's namiddags staat open door de laan naast het kantoor aan den Kleinen Houtweg. Op andere uren gelieve men zich vooraf aan het kantoor (nº. 19) aan te melden.

f 1.65.
f 1.65.
COUVERTEN.
De Snelpersdrukkerij „ERICA" te Apeldoorn levert H.H. Bloemisten en Boomkweekers PRACHTIGE ☐ Couverts, bedrukt met adres, voor slechts f 1.65 per duizend, franco aan huis.
Niemand verzuime van deze extra voordeelige aanbieding gebruik te maken.
MONSTERS OP AANVRAGE VERKRIJGBAAR.

No. 45. ZATERDAG 5 NOVEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën.

Het Hoofdbestuur bericht, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op **Woensdag 9 November a.s.** in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam (ingang Middellaan).

De Leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzenders gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voornemen, om in te zenden, kennis te geven.

De inzendingen kunnen gericht worden aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, adres het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Des verlangd, worden de planten door tusschenkomst van het Hoofdbestuur aan de inzenders teruggezonden.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Commissie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt, *op vertoon van hun diploma,* van 12—4 uur toegang verleend ter bezichtiging van het ingezondene.

Namens het Hoofdbestuur:
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Vruchten en Groentencommissie.

Vergadering op Woensdag 12 Oct. 1892.

Tegenwoordig de heeren IDE, GROOT, HORSTMAN en ADMIRAAL.

Ter beoordeeling: verzamelingen Peren en Perziken. Inzender was de heer A. IDE van Frederiksoord. Doel der inzending was de aandacht te vestigen op eenige voor ons klimaat uitmuntende varieteiten, welke hier te lande grootendeels nog weinig bekend zijn

De ingezonden varieteiten zijn van de *Peren: Calebasse de Tirlemont, Nouvelle Fulvie St. Lievin, Avocat Latour, Beurré-Mauxion* en *Vice-President de la Haye; Perziken: Monstrueuse de Douai* en *Willermoz.*

Alle deze varieteiten zijn bij ervaring den heer IDE gebleken alleszins aanbevelenswaardig te wezen.

De tentoongestelde vruchten waren groot van stuk, hoewel niet grooter dan zooals zij zich meest altijd voordoen.

De commissie stelt er hoogen prijs op in de gelegenheid te zijn gesteld genoemde varieteiten als onvoldoend bekende, te mogen beoordeelen.

Wordt besloten aan beide collectiën een Certificaat 1e klasse toe te kennen. Beschrijving der varieteiten zal door ondergeteekende worden gegeven als de vruchten rijp zijn terwijl de heer IDE op zich neemt die beschrijving aan te vullen met een en ander omtrent groeiwijze, vruchtbaarheid enz.

Namens de Commissie
K. ADMIRAAL Mz.
2e Secretaris.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Algemeene Vergadering.

Het was op Zaterdag 29 October j.l. dat te Arnhem, in een der lokalen van Musis Sacrum, de een en twintigste algemeene vergadering van onze Maatschappij werd gehouden.

Even over elven wordt door den Voorzitter, Mr. VIRULY VERBRUGGE, de vergadering geopend en een woord van welkom toegeroepen aan de aanwezige Donateurs, aan de afgevaardigden der verschillende Afdeelingen en aan allen die de vergadering met hunne tegenwoordigheid vereeren. In zijne welkomstrede herdenkt de Voorzitter de velen, die voor altijd zijn heengegaan en aan wie de Maatschappij zooveel te danken heeft. In het afgeloopen jaar toch ontvielen aan de Maatschappij mannen, als Dr. COSTER, Mr. OBREEN, Dr. BOURSSE WILS en J. VAN ZOEST, die steeds met grooten ijver en met volle toewijding hare belangen voorstonden. Maar, zegt de Voorzitter, bij het vele dat te betreuren valt. kan ook op veel goeds gewezen worden. De Maatschappij moet wezen het middel om het doel te bereiken en dat doel moet zijn, de bevordering van den bloei van het schoone tuinbouwvak, van dien uitgebreiden tak van nijverheid. Spreker wenscht te herinneren aan hetgeen door de Maatschappij in het afgeloopen jaar verricht werd; de heer IDE, onze wandelleeraar, hield lezingen en cursussen in zeven Afdeelingen; met succes werd te Rotterdam de winterbijeenkomst gehouden, daar wer-

den nieuwe voorstellen gedaan en de banden der vriendschap nauwer toegehaald; in Apeldoorn had de vriendschappelijke bijeenkomst plaats en werden de leden in de gelegenheid gesteld het lusthof van het Kon. Huis te bezichtigen, waar veel te zien en te leeren viel.

In het afgeloopen jaar werden door de verschillende Afdeelingen der Maatschappij een viertal groote tentoonstellingen gehouden, die alle met goeden uitslag, ook wat het financieele betrof, bekroond werden; en dat er een opgewekt leven heerscht, bewijst wel het feit dat, nog vóór dit jaar ten einde is, een drietal tentoonstellingen zal plaats hebben, waarvan die te Amsterdam zeer belangrijk belooft te worden. Ook aan de beoordeeling van de prijsvraag werd veel zorg, tijd en moeite besteed en vele andere zaken werden afgewerkt.

Dit alles wat het verleden betreft. Ook de toekomst geeft veel, want veel is reeds voorbereid geworden; in 's Gravenhage wacht ons een volgend jaar eene rozententoonstelling ter eere onzer jeugdige vorstin. Leiden gordt zich aan om eene uitgebreide expositie te houden, bij gelegenheid van de opening der nieuwe gehoorzaal.

Laat steeds onze leuze zijn, bloei en vooruitgang van den tuinbouw, laten we arbeidzaam blijven, laten we de verschillende gevoelens van anderen aanhooren en eerbiedigen, laten we elkander volkomen inlichten, opdat er geen geheimhouding in dit of dat onderdeel van het vak besta, dan zal onze Maatschappij haar doel meer en meer nabij komen en een sieraad worden van ons vaderland.

Nadat deze rede van den Voorzitter met een algemeen applaus ontvangen is geworden, wordt overgegaan tot oproeping van de verschillende Afdeelingen en Samenwerkende Vereenigingen.

Tot het nazien van de notulen van deze algemeene vergadering worden volgens rooster aangewezen de Afdeelingen Apeldoorn en Amsterdam.

De punten 5 en 6 van den beschrijvingsbrief, betreffende het verslag van den toestand der Maatschappij en de herziene instructie voor den secretaris-penningmeester, worden niet behandeld, omdat daarvan reeds uitvoerig verslag gedaan werd in vorige nummers van het tuinbouwblad.

Aan de orde wordt daarna gesteld punt 7, behelzende het rapport van de commissie tot het nazien der ingekomen antwoorden voor een boekje over tuinbouw.

De heer Dr. H. Bos als rapporteur van die commissie leest daarop het gedrukte, zeer uitvoerige rapport voor, waaruit blijkt dat geen der 7 ingezonden antwoorden op de prijsvraag voor eene bekroning in aanmerking kan komen. De commissie heeft zich geplaatst op het standpunt van de memorie van toelichting, die de prijsvraag nader omschreef en waarbij in hoofdzaak een werkje over tuinbouw en niet over plantkunde gevraagd werd. Bij vele antwoorden nu is te veel ruimte ingenomen voor de plantkunde, waarvan vele boeken ten gebruike voor onderwijzers reeds bestaan en waarvoor het uitschrijven van eene prijsvraag dus overbodig moet geacht worden. Bovendien hebben de meeste schrijvers vergeten, door voorbeelden aan te toonen hoe de onderwijzer de liefde voor de natuur en voor planten kan aanwakkeren en bevorderen. Verder hebben velen de stof voor den onderwijzer en voor den leerling verward, het boek toch zal uitsluitend moeten dienen voor den eersten. De commissie meent er voorts op te moeten wijzen dat wel veel wetenswaardigs in vele geschriften is opgenomen, maar er ook dikwijls groote onjuistheden in kunnen worden aangewezen. Voor een werk dat onder de vlag der Maatschappij wordt uitgegeven, zijn de eischen hoog wil het voor bekroning in aanmerking kunnen komen en moet alles wat in dat boek vermeld staat, zoowel wat inhoud als toon en stijl aangaat, volkomen juist zijn.

De rapporteur der commissie gaat daarna alle antwoorden een voor een na, om aan te toonen dat in alle werkjes, hoe veel moeite vele schrijvers zich ook gegeven mogen hebben, toch te veel ontbreekt om een er van voor bekroning in aanmerking te doen komen. De commissie kwam dan ook tot de slotsom om aan het Hoofdbestuur voor te stellen geen der zeven antwoorden te bekronen, maar de prijsvraag op nieuw uit te schrijven met eene kleine wijziging der memorie van toelichting.

De Voorzitter brengt daarop een woord van dank aan de commissie en haren rapporteur, voor den grooten arbeid dien zij zich getroost had, hij stelt aan de vergadering voor het voorstel der commissie aan te nemen en geen der antwoorden te bekronen, hetgeen door de aanwezigen werd aangenomen. Er zal op nieuw dezelfde prijsvraag voor het komende jaar worden uitgeschreven, waarmede allen zich kunnen vereenigen. Echter niet de heer van de Pavord Smits, lid van het Hoofdbestuur, die voorstelt de zeven inzenders daartoe alleen in de gelegenheid te stellen en niet anderen uit te noodigen. Die zeven hebben zich veel moeite gegeven en nieuwe inzenders zullen zich kunnen wachten tot het maken van de fouten waarop thans gewezen wordt De heer Wilke, afgevaardigde van Rotterdam, meent dat er niets onbillijks in gelegen is, want de Maatschappij wil een werk en niet eene persoon bekronen. De nieuwe inzenders zullen meer moeite moeten doen en hij gelooft daarom dat allen gelijk staan en de oude inzenders zelfs iets voor hebben.

De heer Dr. H. Bos, afgevaardigde van Wageningen, is van het zelfde gevoelen daar de Maatschappij alleen een goed en volledig werkje kan bekronen.

Zelfs meent de heer Jhr. Alberda van Ekenstein, Donateur, die mede deel heeft uitgemaakt van de commissie, dat er mannen kunnen geweest zijn die voor de beantwoording tijd te kort kwamen en nu daartoe juist in de gelegenheid gesteld worden en wellicht het beste aan de prijsvraag zullen kunnen voldoen.

Ook Dr. Cattie ziet geen onbillijkheid, want allen kunnen van de kritiek profiteeren.

Na afloop dezer discussie wordt dan ook het voorstel aangenomen om de prijsvraag op nieuw uit te schrijven en een ieder daartoe uit te noodigen.

Het gedrukte rapport zal aan iederen inzender van een antwoord op de prijsvraag worden toegezonden en tevens aan de verschillende Afdeelingen door het land. De Voorzitter wil den inzenders, vóór zal worden overgegaan tot verbranding van de gezegelde adressen, den dank overbrengen voor hun vele werk en de moeite en zorg, die zij aan dien arbeid hebben ten koste gelegd.

Terwijl dit punt van de agenda wordt afgehandeld, heeft onder de hand de benoeming plaats van drie leden van het Hoofdbestuur, in plaats van de heeren wijlen Dr. D. J. Coster, J. J. Jurrissen en R. Wind. De uitslag der stemming is dat de heeren mr. H. J. van Lansberge uit Heelsum, T. Knopper uit Utrecht en J. P. R. Galesloot uit Amsterdam gekozen worden.

Zij allen nemen de benoeming aan en spreken een woord van dank uit voor het vertrouwen, dat door de Afdeelingen in hen gesteld wordt.

Eerst thans komen we aan de eigenlijke punten, waarover de verschillende Afdeelingen hare meeningen zullen kenbaar maken. Punt 8, 9 en 10 hebben alle drie betrekking op het tuinbouwblad.

In punt 8 stelt het Hoofdbestuur voor nog een jaar het blad te laten gelijk het is, om in dien tusschentijd definitieve maatregelen tot verbetering of wijziging voor te bereiden.

In punt 9 wenscht de Afdeeling 's Gravenhage de verschillende tuinbouwbladen onder ééne Redactie te vereenigen en in punt 10 vraagt de Afdeeling Zeist verbetering van het blad, wijl zij meent dat het voor leek en vakman weinig of geen waarde bezit.

De Voorzitter zegt dat het blad nog niet is wat het kan zijn, dat ook de Redacteur, Prof. de Vries, het daaromtrent eens is en dat er tot verbetering reeds met den uitgever is onderhandeld geworden. Den Haag wenscht één blad, maar om daartoe te geraken wordt veel tijd en veel geschrijf vereischt, de Voorzitter deelt mede dat het Hoofdbestuur alles in het werk zal stellen om verbetering aan te brengen, dat aan Prof. de Vries steun is toegezegd geworden en dat het beste is nog een jaar het blad op den bestaanden voet te laten doorgaan.

De vergadering kan zich met dit voorstel vereenigen, zoodat besloten is nog een jaar met de uitgave van het Nederlandsch tuinbouwblad op den bestaanden voet voort te gaan.

De afgevaardigde van den Haag, Jhr. Quarles van Ufford,

trekt de toelichting in die hij nog had wenschen te geven omtrent het door die afdeeling gestelde punt, wijl het Hoofdbestuur in hoofdzaak het voorstel heeft overgenomen.

Ook de afgevaardigde van de Afdeeling Zeist sluit zich bij den Haag aan.

Dr. H. Bos, als afgevaardigde van Wageningen, oppert het voorstel om de fouten, die men meent aan te kunnen wijzen zoo veel mogelijk te formuleeren, opdat de Redactie in de gelegenheid zij verbetering aan te brengen. Wanneer de kwaal toch niet bekend is dan kan moeilijk een geneesmiddel daartegen worden uitgedacht.

De Voorzitter zal gaarne al de bezwaren van de verschillende Afdeelingen afwachten. Dr. Bos stelt voor die bezwaren binnen een bepaalden tijd op te zenden; daarmede kan het Hoofdbestuur zich niet vereenigen. Dr. Cattie zegt, dat bij het Hoofdbestuur nog volstrekt niet het plan bestaat om in den geest van punt 9 (den Haag) te handelen, dat wil zeggen alle tuinbouwbladen onder ééne Redactie te vereenigen, misschien zal zulks kunnen gebeuren, misschien echter ook niet.

De heer Plemper van Balen, als afgevaardigde van Amsterdam, deelt mede dat punt 8 aangenomen is door zijne Afdeeling, in de hoop dat het Hoofdbestuur zal streven naar de verwezenlijking van punt 9.

De Voorzitter verlangt echter voor het Hoofdbestuur geen bepaald mandaat en stelt daarom voor punt 8 aan te nemen gelijk het daar ligt, hetgeen door de vergadering wordt goedgekeurd.

Nadat de kwestie over het tuinbouwblad is afgehandeld en de uitslag der stemming voor leden van het Hoofdbestuur bekend gemaakt is, wordt aan de afgevaardigden ter vergadering door de Afdeeling Arnhem een déjeuner aangeboden, waardoor hen van half een tot half twee gelegenheid geschonken wordt zich een weinig zoowel lichamelijk als geestelijk te herstellen, om daarna met nieuwen moed en nieuwe kracht de discussies te kunnen voortzetten.

Na afloop van het déjeuner is punt 11 aan de orde. In dit punt wordt door de Vruchten- en Groentencommissie voorgesteld, om door het Hoofdbestuur pogingen in het werk te doen stellen ten einde tot juiste kennis te komen der in Nederland verbouwde Ooft- en Groentensoorten, waartoe die commissie zich met de daaraan verbonden werkzaamheden wil belasten, wanneer daartoe eene som van vijftig gulden wordt uitgetrokken.

De heer Gerdessen, als lid dier commissie, licht de uitvoerige memorie van toelichting nog een weinig toe en zegt dat die commissie met ondergang bedreigd wordt en in stand moet blijven.

De heer Galesloot als afgevaardigde uit Amsterdam. meent dat het met de ooftteelt niet zoo treurig is gesteld als de vorige spreker doet voorkomen. Pomona is nog niet van het kussen gedrongen door Flora, ook thans gaat men nog wel degelijk vooruit. In 1864 toch werd de Ned. Boomgaard uitgegeven, in 1877 de Flora en Pomona, beide uitstekende werken op dat gebied. In 1878 zond Nederland eene uitmuntende verzameling vruchten naar de wereldtentoonstelling te Parijs en deze werd daar hoog bekroond; in 1883 kon men te Amsterdam zien dat de ooftteelt volstrekt niet in verval was. Ook verschillende catalogi kunnen daarvan getuigen, zooals eene die door den spreker zelven eenige jaren geleden werd uitgegeven.

Hij is van plan zelf een werkje over de beste vruchtensoorten uit te geven en meent dat er op pomologisch gebied hard gewerkt is geworden. Reeds in 1884 werd door de Afdeeling Enkhuizen ongeveer dezelfde vraag gedaan.

De heer Gerdessen meent dat de vorige spreker teveel over zich zelf spreekt en over hetgeen er door hem op dat gebied gedaan is. Hij blijft er bij dat de oude boomteelt beter was, dat het noodig wordt een weg in den chaos te vinden, en dat we op ooftteeltgebied nog maar in den beginne zijn.

Het gevolg van deze uiteenzetting van den heer Gerdessen is, dat het voorstel, punt 11 dus, bij acclamatie wordt aangenomen.

In punt 12 wordt door de Afdeeling Leiden voorgesteld dat het Hoofdbestuur er toe zal mede werken om in 1893 eene algemeene excursie naar de groote tentoonstelling te Gent te kunnen houden.

De heer E. Th. Witte, als afgevaardigde uit Leiden, deelt mede dat een tiental jaren geleden door die Afdeeling ook eene excursie naar Gent plaats had en dat vele leden van andere Afdeelingen zich toen ook aansloten. Gent is eene voorname plaats en de bezwaren voor de leden afzonderlijk zijn te groot, waarom de Afdeeling Leiden den steun van het Hoofdbestuur verzoekt.

De Afdeeling 's Gravenhage hoopt dat dan de programma's voor die tentoonstelling in tijds aan de leden bezorgd worden.

De heer J. de Breuk. afgevaardigde van de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, vraagt of de leden der samenwerkende vereenigingen, niet leden onzer Maatschappij, dan ook toegelaten worden, waarop de Voorzitter antwoordt, dat volgens de statuten een bepaald getal daartoe maar recht heeft, dat het Hoofdbestuur gaarne de deelneming dan ook zoo groot mogelijk zag, om zoo noodig een geheele extra trein te kunnen aanvragen.

De heer van de Pavord Smits, lid van het Hoofdbestuur, voegt er bij, de namen der deelnemers in tijds op te geven. om zich als lid van het dan aldaar ook te houden congres te doen inschrijven, waardoor men eene reductie op de spoorwegen heeft van af Rotterdam en den eersten dag vrij entree verkrijgt voor de tentoonstelling.

De heer J. F. Wilke, afgevaardigde voor Rotterdam, hoopt dat alsdan alle leden der maatschappij een duidelijk herkenningsteeken zullen ontvangen, omdat men dat bij vroegere gelegenheden miste, waardoor de Maatschappij toen verantwoordelijk gesteld werd voor minder gewenschte handelingen van niet leden.

Het voorstel van de Afdeeling Leiden, punt 12, wordt aangenomen.

Intusschen wordt afgeweken van de volgorde der punten en wordt thans punt 23, de rekening en verantwoording over 1891 en de begrooting voor 1893 nagezien.

Aangewezen daartoe waren de Afdeelingen Enkhuizen, Rotterdam en Utrecht.

De heer Dievendach, afgevaardigde van Enkhuizen, brengt verslag uit, waaruit vernomen wordt dat de post van ontvangst en uitgaven beloopt 4754.90 gulden met een saldo van 137.91 gulden. Aanwezig is een reservefonds van 600 gulden en een van 50 gulden voor het tuinbouwblad. In de rekening zijn geene fouten gevonden en de afgevaardigde stelt daarom voor, den secretaris-penningmeester te dechargeeren en de rekening goed te keuren.

Aldus wordt door de vergadering besloten en een woord van dank wordt gebracht aan den penningmeester voor het nauwkeurig beheer.

Wat de begrooting voor 1893 aangaat, daaruit blijken ontvangsten en uitgaven te sluiten met een bedrag van 4535.66 gulden waaronder een bedrag van slecht 66.66 gulden voor onvoorziene uitgaven. Uit de daarbij gevoegde memorie van toelichting blijkt dat eenige Donateurs bedankt hebben, dat voor het tuinbouwblad 100 gulden minder dan voor 1892 is geraamd, dat er met het oog op de cursussen van den wandelleeraar slechts door vier Afdeelingen eene voordracht voor rekening van het Hoofdbestuur kan gehouden worden. maar dat het Hoofdbestuur echter bereid is den heer Ide uit te noodigen, op te treden in eene Afdeeling die geen gelden voor eene voordracht ontvangt; de onkosten voor de vaste commissiën zijn verhoogd geworden.

De post van 180 gulden, die voor aankoop van 200 exemplaren van het bekroonde tuinbouwboekje was uitgetrokken, vervalt thans nu geen antwoord bekroond is. Eenige posten moeten een volgend jaar op de begrooting verhoogd en andere verlaagd worden.

Aldus gewijzigd wordt de begrooting door de vergadering goedgekeurd.

In punt 13 stelt de Afdeeling Amsterdam voor een herinneringsprijs aan den heer Mr. Visser van Hazerswoude in te stellen op de vijf of zesjaarlijksche exposities, gelijk die bestaat voor Dr. Westerman.

De heer J. de Lange, lid van het Hoofdbestuur, deelt mede dat het Hoofdbestuur wel het voorstel wil aanvaarden en een kunstvoorwerp in den vorm eener medaille wil uitloven, maar

vrij wil blijven in de bestemming.

De heer ONDERWATER, afgevaardigde van Haarlem, meent dat men op die wijze veel te veel medailles zal krijgen wanneer men alle verdienstelijke mannen zal eeren.

De Afdeeling Amsterdam meent, dat nu men eenmaal dien weg heeft ingeslagen, men daarmede gerust kan voortgaan.

De Afdeeling Leiden is er geheel tegen, ook omdat men op den duur veel te veel medailles zal verkrijgen. De afgevaardigde brengt geheel over hetgeen in den boezem dier Afdeeling over die kwestie gezegd is geworden.

De Voorzitter meent, dat die zaak aldaar op zeer onkiesche wijze behandeld is geworden en teekent protest aan tegen hetgeen de afgevaardigde uit die Afdeeling meedeelt. Het applaus van de vergadering is wel het zekerste bewijs, dat alle aanwezigen instemmen met de woorden van den voorzitter.

Sommige afgevaardigden zijn tegen het voorstel van Amsterdam, omdat het Hoofdbestuur somwijlen niet in de gelegenheid zal zijn twee medailles gelijktijdig uit te loven, andere meenen dat de uitloving niet gelijktijdig behoeft plaats te hebben. De Afdeeling Amsterdam zal met het Hoofdbestuur medegaan, wanneer de twee medailles op éene tentoonstelling worden uitgereikt voor een bepaald plantengeslacht niet ter opluistering ingezonden.

Na gehouden mondelinge stemming blijkt het voorstel van Amsterdam, punt 13, met 59 tegen 23 stemmen te zijn aangenomen.

Punt 14 is een voorstel der Afdeeling Arnhem. Daarin wordt verzocht het Hoofdbestuur uit te noodigen, om een der subsidies te bestemmen voor inzendingen op Afdeelings-tentoonstellingen, het zij nieuw ingevoerde of nieuw gewonnen planten en het plantengeslacht over te laten aan het Hoofdbestuur. Allereerst neemt Dr. CATTIE als lid van het Hoofdbestuur het woord en zegt, dat hij niet kon meegaan met het ongunstig luidende praeadvies, dat door het Hoofdbestuur omtrent dit punt werd uitgebracht. Het winnen van nieuwigheden toch moet worden aangewakkerd. Nu is daarvoor wel genoegzaam gelegenheid in Amsterdam, maar het denkbeeld van Arnhem staat niemand of niets in den weg. Niet iedereen kan iedere maand naar Amsterdam gaan, wel naar eene tentoonstelling. De tentoonstellingen zullen er aanlokkelijker door worden. Ook is concurrentie op dat gebied niet onwenschelijk. En als het waar is dat die inzendingen te Amsterdam van nieuwe planten enz. zoo druk bekeken worden, dan zullen immers heel veel leden moeten opgaan naar die stad? Waarom geen tweede gelegenheid opengesteld. Het Hoofdbestuur zegt in zijn praeadvies, dat het te vaag is een bepaald plantengeslacht op te geven, dat het zal moeten worden beperkt tot den kring der afdeeling zelve. Maar waarvoor, zegt Dr. CATTIE, bestaat dan eene algemeene Maatschappij? De aandacht op nieuwigheden moet gevestigd worden daar waar veel menschen bijeenkomen, liefhebbers mogen ze toch immers ook wel bekijken?

De heer VAN DE PAVORD SMITS merkt op, dat de plantenkeuringen met de tentoonstellingen verward worden. Het financieele beteekent veel, er wordt maar 200 gulden aan subsidies gegeven en met 1/4 zouden die dus verminderd worden, daardoor zouden maar drie Afdeelingen subsidies voor hare tentoonstellingen kunnen verkrijgen.

De heer TH. VAN ZOEST, afgevaardigde van Arnhem, merkt op dat niet ieder naar Amsterdam kan gaan en het gros der kweekers toch die nieuwigheden ook wel eens mogen zien. De subsidie in welken vorm ook gaat toch uit van het Hoofdbestuur en de Afdeelingen behouden dus dien steun, de financieele krachten worden niet te kort gedaan.

De heer VERNÈDE, afgevaardigde van den Haag, meent dat de subsidies van het Hoofdbestuur voor de Afdeelingen moeten zijn ter vrije beschikking der Afdeeling, men zou een band krijgen die bij vele Afdeelingen knellend zou werken. Ook in punt 18 wil Arnhem de subsidies aanraken.

Maar, zegt Dr. CATTIE, men bestemt ze voor een speciaal doel, men vraagt geen nieuwe gelden.

De heer Mr. H. J. VAN HEIJST, lid van het Hoofdbestuur, merkt op, dat wel degelijk de gelden voor de Afdeelingen op die wijze gemist worden, want die 50 gulden kunnen voor allerlei doeleinden aangewend worden, men heeft dus wel degelijk schade.

De heer TH. VAN ZOEST merkt echter op, dat die weinige guldens tot het slagen eener afdeelingstentoonstelling weinig zullen afdoen en dat de subsidie in den vorm eener medaille een zeker relief aan de bekroning zal geven.

De heer WILKE uit Rotterdam meent, dat juist het certificaat dienst moet doen. om de koopers van eene of andere bekroonde nieuwigheid vertrouwen in te boezemen. Nadat de discussie door den Voorzitter is gesloten en de stemming over dit punt is afgeloopen, blijken er 71 stemmen tegen en 17 voor te zijn, waardoor het voorstel van Arnhem alzoo afgestemd is geworden.

Daarna komen de punten 15 en 16 gelijktijdig aan de beurt, welke punten beide behelzen dat Leiden en den Haag gaarne zagen, dat het Hoofdbestuur spoedig, liefst in 1894, eene groote expositie bijvoorbeeld te Rotterdam organiseerde.

In het praeadvies van het Hoofdbestuur wordt er reeds op gewezen dat er nergens en vooral niet te Rotterdam een geschikt lokaal is aan te wijzen. Het deficit dat werkelijk in de kas bestaat, maakt eene expositie een volgend jaar totaal onmogelijk. Het Hoofdbestuur zal echter overwegen.

De afgevaardigde van den Haag, Jhr. QUARLES VAN UFFORD, zoude het jammer vinden wanneer het niet geschiedde in den tijd dat de heer VIRULY VERBRUGGE nog algemeene voorzitter is.

De heer GALESLOOT, afgevaardigde van Amsterdam, merkt op dat Amsterdam nog lang niet van tentoonstellingen verzadigd is en dat men in 1895 eene gunstige gelegenheid zal hebben in het Paleis van Volksvlijt.

Het Hoofdbestuur zal echter stappen doen tot het houden eener groote expositie binnen eenige jaren en daarmede kan de vergadering zich zeer goed vereenigen.

In punt 17 wordt door Dordrecht er bij het Hoofdbestuur op aangedrongen, dat de verkoop van aardappelen voortaan bij het gewicht zal geschieden.

Het Hoofdbestuur wil dien handel niet beperken.

De afgevaardigde van Dordrecht, de heer C. KWAST, kan zich daarbij neerleggen, maar wijst er alleen op dat bij vrijlating toch eene kleine beperking goed is. De aardappel vormt een hoofdvoedsel en in dien handel bestaan schromelijke misbruiken; het aantal koppen in een hectoliter is zeer ongelijk en de mudsmaten evenzoo. Wettelijke bepalingen zijn dienaangaande wel moeielijk, maar pogingen tot verbetering mogen toch wel aangewend worden.

De heer DE LANGE merkt op dat de aardappels uit de klei in eene vochtige periode niet droog en dus niet zuiver in gewicht als andere aardappels kunnen worden opgeleverd.

De discussie wordt gesloten, stemming heeft over dit onderwerp niet plaats.

In punt 18 stelt Arnhem voor om de subsidies aan de Afdeelingen met 50 gulden te verminderen en daarvoor eene gouden medaille toe te kennen aan dengene, die de meeste certificaten 1e klasse te Amsterdam verwerft.

De heer JURRISSEN, lid van het Hoofdbestuur, deelt mede dat het Hoofdbestuur er tegen is, omdat de subsidies toch al zoo gering zijn en dus nog meer verminderd zouden worden.

De heer TH. VAN ZOEST, afgevaardigde van Arnhem, zegt dat de inzendingen naar de Vaste Commissiën tot één kring bepaald blijven en dat men door het voorstel aan te nemen ook anderen zal aanmoedigen, zooals bijvoorbeeld inzenders van vruchten en groenten, die toch al reeds zoo weinig van zich doen hooren. De vier subsidies zijn nog in haar geheel aanwezig, nu het vorige voorstel afgestemd is en somwijlen worden door de subsidies zelve de algemeene belangen weinig gesteund.

De heer Mr. H. J. VAN HEIJST meent echter dat men die groote firma's toch niet zal overtreffen, daarvoor is die som van 50 gulden veel te gering. Het doel wordt dus niet bereikt en de uitgaaf daardoor onnoodig. Voor den kweeker die het certificaat verkrijgt, is die verklaring voldoende en de liefhebber behoeft niet in te zenden om er geld uit te slaan.

Het voorstel van Arnhem, in rondvraag gebracht zijnde, wordt met bijna algemeene stemmen verworpen.

Thans komt no. 19 aan de beurt, een voorstel van Amsterdam, waarin wordt gevraagd dat het Hoofdbestuur een paar personen zal benoemen tot het uitbrengen van verslagen van tentoonstellingen, die door andere maatschappijen van Land-

en Tuinbouw gehouden worden en deze verslagen op te nemen in het Tuinbouwblad.

De heer PLEMPER VAN BALEN als afgevaardigde van Amsterdam licht dit voorstel nog nader toe, hoewel er evenals bij de meeste punten van den beschrijvingsbrief, eene memorie van toelichting is bijgevoegd.

Genoemde afgevaardigde deelt mede, dat in het twintigjarig bestaan van de Maatschappij we nog altijd afdeelingen missen in Friesland, Drente, Zeeland, N. Brabant en Limburg. En dat toch ook daar een bedrijvig leven heerscht op tuinbouwgebied is zeker. In 1891 toch werd eene groote en nog wel internationale tentoonstelling te Maastricht gehouden. De zuidelijke provinciën schijnen meer medewerking uit België dan uit Nederland zelve te ontvangen. Onze Maatschappij behoeft niet toe te naderen, maar toch zal een verslag van die kleinere exposities goed zijn, anders zal men vele vereenigingen verliezen die aan de Maatschappij zich kunnen aansluiten, gelijk het met vele Floralia-vereenigingen gegaan is en evenzoo met de Heidemaatschappij. Het denkbeeld is niet nieuw, want reeds in Frankrijk heeft de uitvoering plaats en wordt aan den verslaggever 7 cent: per kilometer uitbetaald voor zijne reiskosten. De kans op het vormen van Afdeelingen is daardoor veel grooter en de bloei van de Maatschappij zal er door toenemen. Bovendien zullen de geraamde kosten van 50 gulden niet overschreden worden. De verslagen komen natuurlijk geheel voor verantwoording van de rapporteurs.

De Voorzitter zegt dat zoo'n verslag officiëel wordt en dat men niemand zal kunnen vinden, die zonder vergoeding die taak op zich zal nemen, de middelen daartoe moeten ook worden opgegeven.

De heer JURRISSEN meent, dat er echter wel menschen te vinden zullen zijn, die in de nabijheid wonende van de plaats waar eene tentoonstelling gehouden zal worden, een verslag willen opmaken.

Dr. CATTIE, die het praeadvies heeft opgesteld, zegt dat er dan officiëele personen benoemd moeten worden die daarvoor ook honorarium ontvangen. Is het verslag niet in den geest van de vreemde Maatschappij, dan zal er juist verwijdering ontstaan. De Redactie moet daarvoor personen opzoeken en die uit de Redactie-kas betalen.

Na eenige verdere discussie wordt het voorstel met groote meerderheid van stemmen afgestemd.

We krijgen thans punt 20, betreffende eene reclameplaat, die door het Hoofdbestuur, op voorstel van de Afdeeling 's Gravenhage, aan alle Afdeelingen voor te houden tentoonstellingen verkrijgbaar zou moeten worden gesteld.

De uitvoerige memorie licht het voorstel in den beschrijvingsbrief genoegzaam toe, de afgevaardigde uit den Haag voegt er nog bij dat, wanneer overal dezelfde plaat gebruikt wordt, ieder belangstellende zal weten dat onze Maatschappij weer exposeert.

Eene schets is reeds voorhanden en in de zaal opgehangen, op $1/3$ der ware grootte in waterverf, er zijn te veel kleuren op aanwezig en 't geheel spreekt te weinig. Wil men eerst gelijk het Hoofdbestuur voorstelt over een jaar besluiten, dan is het voor vele tentoonstellingen te laat die juist reclame noodig hebben.

De vier Afdeelingen, die subsidie ontvangen, kunnen daar dus niet van profiteeren. Het Hoofdbestuur moet Leiden in staat stellen reeds in het volgende voorjaar daar gebruik van te maken.

De heer VAN DE PARORD SMITS deelt namens het Hoofdbestuur mede dat echter 21 Afdeelingen daartoe geraadpleegd moeten worden en dat het beste is, dat Leiden, 's Gravenhage en Utrecht zich onderling te dien einde verstaan en dat het Hoofdbestuur dan hun plan overneemt.

De afgevaardigde van Amsterdam heeft twee bezwaren, eerstens kleine Afdeelingen hebben zoo'n plaat niet noodig en ten tweede elk jaar moet men met iets anders voor den dag komen om met reclame succes te hebben.

Ook de Voorzitter meent, dat het niet zoo spoedig gaat en ook de oplaag kan niet gemakkelijk bepaald worden, daar men niet weet of alle Afdeelingen er toe zullen overgaan. Beraadslagen duurt lang en dwang mag men niet opleggen.

Ook de heer VAN LANSBERGE is van meening dat er ieder jaar iets nieuws moe wezen.

Er wordt daarom door den Voorzitter ten slotte een nieuw voorstel aan de Vergadering voorgelegd, n.l. door stemming thans uit te maken of men eene reclameplaat wenscht of niet. Met 32 tegen 35 stemmen wordt de geheele reclameplaat van de baan geschoven en daarmede punt 20 geheel verworpen.

Punt 21 van de Afdeeling Amsterdam stelt voor een sneller vervoer te krijgen, opdat goederen niet noodeloos en meestal tot schade zoo lang aan de grensstations blijven liggen.

De heer GALESLOOT licht het voorstel nader toe en haalt voorbeelden uit zijne praktijk aan, hoe goederen uit Frankrijk zes weken aan de grensstations bleven liggen, terwijl alle documenten in orde waren.

Ook de heer QUARLES VAN UFFORD voegt er een paar gevallen bij die tijdens de Orchideeën-tentoonstellingen te Utrecht en den Haag plaats grepen.

De heer JURRISSEN deelt echter mede, dat er door het Hoofdbestuur niets aan veranderd kan worden en requesten bij de Hooge Regeering niets zullen baten.

De heer VAN HEYST meent, dat het beter is die gevallen te brengen onder de aandacht van de betrokken spoorwegen.

De heer VAN DE PARORD SMITS gelooft dat eene verzameling klachten in het tuinbouwblad, dus feiten, beter doel zullen treffen, vooral wanneer die worden opgezonden.

Ook de heer VERNÈDE uit den Haag meent, dat alleen het laatste middel gunstig zal werken, hijzelf is lange jaren bij het spoorwezen verbonden geweest en weet bij ondervinding dat alle klachten uit dag en weekbladen naar het reclame bureau gaan.

Na stemming valt het voorstel van Amsterdam met 48 tegen 37 stemmen.

In no. 22 van den beschrijvingsbrief stelt de Afdeeling Gooi- en Eemland voor, om iedere Afdeeling in het land minstens tweemaal per jaar eene les van den wandelleeraar te doen ontvangen, wanneer die Afdeeling te kennen geeft een kleinen proeftuin aan te zullen leggen bij steun van het Hoofdbestuur.

De Voorzitter merkt op dat nog zeven Afdeelingen van de cursus van den heer IDE moeten genieten volgens vroeger gemaakte afspraak, waardoor het onmogelijk wordt dit jaar een besluit te nemen in den geest van de Afdeeling Gooi- en Eemland.

De afgevaardigde van die Afdeeling trekt daarom zijn voorstel in

De punten 23 en 24 zijn reeds in de vergadering behandeld geworden.

Het laatste punt no. 25 geeft aan de bepaling van de plaats waar de volgende algemeene vergadering, waar de winterbijeenkomst en waar de vriendschappelijke bijeenkomst moet plaats vinden in het jaar 1893.

De afgevaardigde van Amsterdam doet aan de vergadering mededeeling, dat het volgende jaar het 20jarig bestaan dier Afdeeling zal worden gevierd en dat met het oog daarop deze Afdeeling gaarne de algemeene vergadering binnen de muren van Amsterdam zag gehouden.

Wijl geene andere Afdeeling zich daarvoor opgeeft wordt deze mededeeling met applaus begroet.

De Afdeeling Groningen verzoekt om de winterbijeenkomst daar ter plaatse te willen bijeenroepen, welk bericht evenzoo een gunstig onthaal mag vinden.

Voor de vriendschappelijke bijeenkomst in den zomer van 1893 geeft zich de Afdeeling Enkhuizen op, waar vroeger reeds eene algemeene vergadering plaats had en waar de leden der Maatschappij toen met het meeste genoegen vertoefd hebben. Ook deze mededeeling wordt met bijval ontvangen, zoodat daarmede punt 25 als afgehandeld kan beschouwd worden.

Alvorens de Voorzitter tot sluiting dezer een-en-twintigste algemeene vergadering zal overgaan, wordt ZEd. bij monde van den heer J. DE BREUK dank gebracht namens alle aanwezigen voor de uitnemende leiding en wordt daarop deze vergadering door den Voorzitter onder dankzegging voor de trouwe opkomst gesloten.

Om half zes had in de foyer van Musis een gezellige disch

plaats, waar velen aanzaten en waar een aangename toon heerschte. Zooals van zelf spreekt werd daar menige toast uitgesproken op den bloei van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde en op den voorspoed en de goede verstandhouding van hare leden.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling 's Gravenhage.

Den 26 Oct. 1892, des avonds ten 8 ure, werd in de Tuinzaal van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, de 5e Afdeelings Vergadering van bovengenoemde Afdeeling gehouden.

Aanwezig volgens de Presentielijst 18 leden.

De Voorzitter opent de Vergadering, verwelkomt de nieuwe leden en deelt mede dat de heer VAN ROSSEM zich, door een ongemak aan de hand, genoodzaakt zag het Secretariaat neder te leggen, en dat de heer J. H. VERNÈDE in de Bestuursvergadering van 30 Sept. j.l. als Secretaris gekozen werd.

De Notulen van de vorige Vergadering werden voorgelezen en goed gekeurd.

Een voorstel van den heer J. H. VERNÈDE, tot wijziging van Art. 10 van het Huishoudelijk Reglement wordt breedvoerig behandeld en zal volgens Art. 19 van dat Reglement in de volgende Afdeelings Vergadering in stemming gebracht worden. Vervolgens werden de punten van den Beschrijvingsbrief voor de Algemeene vergadering der Maatschappij op 29 October a.s. te Arnhem te houden voorgelezen en besproken.

Tot Candidaten voor het Hoofdbestuur werden gekozen de heeren Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum als liefhebber, Jac. P. R. GALESLOOT te Amsterdam en W. C. BOER te Boskoop als vakmannen.

De bespreking omtrent te houden Voordrachten, gedurende den winter van 1892/93 heeft tot resultaat, dat het aan de prudentie van het Bestuur wordt overgelaten daarvoor sprekers uit te noodigen.

De Secretaris geeft een kort verslag van de handelingen van het bestuur voor de te houden Rozententoonstelling in Juli 1893 waarin hij onder andere mededeelt, dat het Bestuur van alle kanten blijken van sympathie ontvangt.

Na eene verloting om niet wordt de Vergadering gesloten.

De Secretaris.
J. H. VERNÈDE.
Riouwstraat 18.

Afdeeling Amsterdam en Omstreken.

Dinsdag 6 Oct. j.l. hield de Afdeeling Amsterdam en Omstreken eene Vergadering welke druk bezocht en zeer geanimeerd was. Onder de ingekomen stukken was ook een brief van H. M. de Koningin-Regentes met toezegging dat van H. M. wege eene groep Chrysanthemum planten zullen worden ingezonden, hetgeen met een langdurig applaus werd vernomen. Verder waren er nog enkele inschrijvingen van Medailles of aandeelen in het waarborgfonds. De volgende heeren hebben de uitnoodiging om als Jurylid te fungeeren aangenomen, en wel: J. TH. VAN DEN BERG Jr., te Jutphaas. D. E. H. BOXMAN, Utrecht. Mr. W. Baron VAN HARDENBROEK VAN LOCKHORST, Jutphaas. I. P. VAN DER HOEVEN, Nieuwer-Amstel, C. M. KNOPPEN Jr., Utrecht, H. J. KOTTMAN, 's Gravenhage. G. A. KUIJK, Arnhem, J. BOLDERDIJK, Haarlem. Fr. H. BUTTSTEDT, Watergraafsmeer: J. M. KRAAYENBRINK, Hofbloemist 't Loo. H. VAN LUNTEREN, Utrecht, W. C. VAN DER LAAN, 's Gravenhage en J. F. WILKE, Rotterdam.

Er is door ongeveer 30 firma's met ongeveer 200 inzondingen ingeschreven. Naar aanleiding van het verzoek van enkelen om de tentoonstelling een week te verschuiven werd bij stemming besloten, ons aan het Programma te houden. Op het oogenblik dat ik dit schrijf is het compleet Augustus weertje, blijft dit nu maar zoo dan zal hoogstwaarschijnlijk een ieder wel klaar komen, op het oogenblik ten minste vliegen de knoppen open, en alles staat er goed voor.

De nummers van Sempervirens, waarin de Lezing „De Chrysanthemum, de volksbloem uit het Oosten" van den heer G. A. KUIJK te Arnhem opgenomen werd, werden tijdens de vergadering aan de leden aangeboden, den leden niet aanwezig zullen ze worden opgezonden.

Er waren 8 tijdschriften van het Botanisch leesgezelschap ter tafel. Daar verder niets aan de orde was, werd de Vergadering, met een alles goeds aan de tentoonstelling toewenschend slotwoord, door den voorzitter, den heer PLEMPER VAN BALEN gesloten.

IZAÄK BULK,
Secretaris.

Vereeniging voor Tuinbouw en Plantkunde, de Steeg, Ellecom en Dieren.

Vrijdag 28 October viel onze Vereeniging het zeldzame voorrecht te beurt, een spreker uit Indië te hooren.

De heer WIGMAN, hortulanus van 's lands plantentuin te Buitenzorg, thans tijdelijk in Nederland, had welwillend op zich genomen hier een spreekbeurt te vervullen. Door eene talrijke opkomst van leden en zelfs ook van niet-leden, werd blijk van belangstelling gegeven. Spreker schetste ons in duidelijke bewoordingen de inrichting, waar hij sinds 23 jaar werkzaam is, hij wees er op welke groote diensten die botanische tuin zoowel aan de wetenschap als aan de praktijk van den land- en tuinbouw in onze schoone Oost-Indische koloniën bewezen heeft.

Door tal van photographieën werd het gesprokene opgehelderd. Wij hoorden veel nieuws, zooals de enorme groeikracht van sommige gewassen, Bamboestengels, die in het begin van den regentijd soms 25 c.M per etmaal groeien en 70 Rijnl. voeten hoog worden. Palmen van 90 voet en klimplanten van 300 meter lengte, dit alles werd op aangename en onderhondende wijze voorgedragen. Tot voldoening van den spreker kon voorzeker het herhaald applaus dienen, vooral nadat de Voorzitter hem bedankte, en den wensch uitgedrukt had spreker nog eens meer in ons midden te mogen zien.

Na de sluiting der vergadering wist spreker de leden nog lang bij elkaar te houden, door het verhalen van tal van anecdoten, op het Indische leven betrekking hebbende. Een aangename avond onder het gehoor van den heer WIGMAN, dat was voorzeker voor onze Vereeniging de avond van 28 October.

De Secretaris,
J. W. JANSEN.

WEEKNIEUWS.

Tentoonstelling van Chrysanthemums te Amsterdam.

De volgende heeren hebben de benoeming, tot lid der Commissie van beoordeeling, voor de aanstaande derde nationale Chrysanthemum-tentoonstelling aangenomen:

Mr. W. Baron VAN HARDENBROEK VAN LOCKHORST, Jutphaas; D. E. H. BOXMAN, Utrecht; J. TH. VAN DEN BERG JR., Jutphaas; J. BOLDERDIJK, Haarlem; F. H. BUTTSTEDT, Watergraafsmeer; J. P. VAN DER HOEVEN, Nieuwer-Amstel; C. M. KNOPPER, Utrecht; H. J. KOTTMANN, 's Gravenhage; J. M. KRAAIJENBRINK, het Loo; G. A. KUIJK, Arnhem; W. C. VAN DER LAAN, 's Gravenhage; HENRI VAN LUNTEREN, Utrecht; en J. F. WILKE, Rotterdam.

De beoordeeling zal plaats vinden op Woensdag 9 November, terwijl dan de tentoonstelling gedurende de vijf volgende dagen voor de Leden en het publiek open zal zijn. — Zooals men weet, werd hiervoor de geheele „Huize Stroucken" afgehuurd.

Op de aanstaande tentoonstelling zullen niet minder dan 114 verschillende inzendingen van bloeiende chrysanten verwacht kunnen worden.

Uit de gestadige toeneming van het aantal inzendingen (voor deze rubriek bedraagt het ditmaal 26 méer dan verleden jaar) blijkt duidelijk, hoe deze schoone, mildbloeiende planten meer en meer gewaardeerd worden.

Het aantal inzendingen van afgesneden bloemen en bloemwerken uit chrisanthemum-bloemen is 8 nummers grooter dan in 1891, namelijk 51. Daar bij de vragen van het programma, welke op bloemwerken betrekking hebben, telkens drie stuks bouquetten, kransen, mandjes, enz., gevraagd worden, zal ook dit gedeelte der tentoonstelling uiterst belangrijk zijn.

Behalve de reeds bovengenoemde zijn nog 19 inzendingen toegezegd van verschillende versieringsplanten, palmen, varens, laurieren, benevens bloeiende alpen-viooltjes en primula's. Ten slotte mag nog gerekend worden op de inzending van verschillende nummers ter opluistering, buiten mededinging, waarbij o.a. eene verzameling bloeiende chrysanthemumplanten, in te zenden namens de Koningin-Regentes, beschermvrouw der Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

De commissie van regeling heeft haar voorloopige werkzaamheden geëindigd en een besluit genomen omtrent de wijze, waarop de inzendingen geplaatst zullen worden.

De groote zalen van „Stroucken" zullen, volgens dit plan, in één schoonen tuin herschapen worden, welke in renaissance-stijl aangelegd zal zijn en waarin groote spiegels de ruime lokalen nog grooter zullen doen schijnen.

VRAAGBUS.

VRAAG No. 41. Een kweeker te Hamburg biedt te koop aan „driebladmyrten, die jaarlijks in den herfst bij het Israëlietische loofhuttenfeest gebruikt worden". Zou iemand mij omtrent den oorsprong en de beteekenis van dit gebruik kunnen inlichten? D. V.

(Erfurter Illustrirte Gartenzeitung No. 30, 1892 p. 294).

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

K. A. te de R. Uw brief ontvangen, antwoord volgt.
G. T. v. d. B. te J. Beleefden dank voor uw brief.

Inhoud van Sempervirens No. 44, van Vrijdag 28 October 1892.

No. 46. ZATERDAG 12 NOVEMBER 1892 ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Belangrijke mededeelingen voor tuinbouwers, die handel drijven in ooft en groenten, of bij dien handel belang hebben.

(*Slot.*)

Ook bestaat in enkele gemeenten dienaangaande geen coöperatie, omdat men elkander niet vertrouwt en ieder graag zelf baas is en zijn product zelfstandig wil verhandelen.

In het Westland heeft men zijn belang beter begrepen en wordt met meer of minder succes direct, of door bemiddeling van makelaars, met Engeland handel gedreven.

Sommige gemeenten klagen over onvoldoende middelen van vervoer. Zulks is ook oorzaak geweest dat tegenwoordig uit Eysden (Limburg) bijna alles in directe wagens over Antwerpen, met andere stoomvaartmaatschappijen, tegen veel lager bedrag dan door Nederland wordt vervoerd.

Als hoofdoorzaak van den slechten toestand word echter bijna algemeen beweerd, dat bij den handel te veel tusschenpersonen betrokken zijn.

In de meeste gevallen wordt de bedongen prijs niet direct uitbetaald, maar is die in vele gevallen slechts een maximum, wanneer de markt te Londen ongunstig wordt, wordt op dien prijs gekort. De boer lijdt langs dezen weg wel de nadeelen van de dalende markt, doch geniet niet de voordeelen van een rijzende. De opkoopers en de makelaars hier te lande, de makelaars en de handelaars in Engeland verspelen er dus nimmer bij, het wordt bijna altijd verhaald op dengene die de vruchten voortbrengt. En daarbij zijn de vele kosten, door de tusschenpersonen als provisie, diverse uitgaven enz. in rekening gebracht vaak even hoog als de prijs die de vruchten op de markt opbrengen.

Zal de handel op Engeland in vruchten en groenten tot bloei kunnen geraken, zegt de Kamer van Koophandel in haar verslag, dan is veel noodig. Dan moeten de verschillende maatschappijen, die het product vervoeren, hun belang bij een levendigen handel gaan inzien, door de tarieven van het vervoer laag te stellen, snel te verzenden en groote zorg daarbij aan te wenden, met in achtneming van de eigenaardigheden van elk product. Dan moeten kwade practijken, die hier en daar zijn ingeslopen, worden geweerd, dan moeten, meer dan tot nu toe het geval was, de kweekers zich gaan toeleggen op verbetering van hun product.

Doch dit alles is niet genoeg. Het hoofdgebrek schijnt gelegen in de wijze, waarop de handel in vele gevallen gedreven wordt. De Kamer van Koophandel acht den tusschenhandel noodzakelijk, wanneer deze tegenover de Engelsche afnemers eenerzijds staat, de kleine onontwikkelde kweeker anderzijds. Waar dit het geval is, schijnt slechts dit aan te raden, dat de kweeker zich alleen met zulke huizen in verbinding stelt, die als soliede bekend staan en die hunne bestellingen niet beperken tot een enkele maal, doch geregeld het product opkoopen tegen hooger of lager prijs naar gelang der kwaliteit.

Doch, waar de toestand anders is of anders gemaakt kan worden, meent de Kamer dat de tusschenhandel moet verdwijnen. Waar de kweekers genoegzaam hun belangen kunnen inzien en genoeg ontwikkeld zijn om te begrijpen, dat zij niet onderling in strijd behoeven te zijn, daar richte men vereenigingen op in den geest als die in het Westland, bestemd om èn te dienen als contrôle èn als handelslichaam. Wanneer eene zoodanige vereeniging weigert eenig product te verhandelen, dat niet van goede kwaliteit is, maar ook bij voldoende gebleken deugdzaamheid het van een merk voorziet, dan bestaat er groote kans dat de aldus gemerkte soorten een goeden naam op de Londensche markt zullen verkrijgen.

Zelfs kunnen meerdere vereenigingen op die wijze vereenigd worden.

Zulk eene vereeniging moet dus den tusschenhandel vervangen, maar ook zorg dragen, dat de behaalde winsten aan de kweekers ten goede komen. Zoo iets kan één man alleen niet. Met recht kan men zeggen, in vereeniging ligt onze kracht. We kunnen daarom allen, die belang hebben bij deze zaak, niets anders toeroepen dan: vereenigt u.

Tot het oprichten van eene dergelijke vereeniging geeft ons de Kamer nog eenige aanwijzingen, die men niet in den wind mag slaan.

Aan het hoofd moet staan een man, niet ontbloot van handelskennis en die behoorlijk op de hoogte van het product is,

maar tevens van de taal van het land waarmede gehandeld wordt. Hij moet zich op de hoogte houden van de behoefte in Engeland, zich in verbinding stellen met voorname handelshuizen aldaar, of met een solieden agent, die bereid is het goed aan de markt te brengen en te verhandelen.

De kweeker kan alsdan volstaan met eenvoudig zijn product af te leveren aan den directeur en ontvangt de opbrengst wel niet direct, maar toch zeer spoedig, zoodra alles te Londen is verkocht en onkosten, vrachten en provisie voor den agent zijn afgetrokken. Die provisie is in dit geval niet zoo hoog als anders, omdat de agent voortdurend en zeer veel goederen ontvangt.

Indien het geheele land in een beperkt aantal districten was verdeeld, die naar het voorbeeld van het Westland waren ingericht, en al die vereenigingen één agent te Londen hadden en daarbij elk een vertrouwd expediteur in de haven van verscheping, dan zou deze handel op een veel beteren grondslag gebracht kunnen worden.

Maar, wat de inrichting dezer vereenigingen aangaat, zoo dient er nog op gewezen te worden, dat de producten vóór de afzending gekeurd en dat bedrog en vervalsching streng gestraft moeten worden, zelfs met verbeurdverklaring van het recht om lid der vereeniging te blijven. Ook moet de agent in Londen telegraphisch de prijsnoteeringen der vruchten op de verschillende markten overseinen, wijl die prijzen zeer wisselend zijn en op de eene plaats soms een driemaal hooger bedrag beloopen dat op de andere. Hij dient dus aan te geven waarheen verzonden moet worden (Londen, Hull, Newcastle enz.) De uitgaven voor dat alles zullen veel minder bedragen, dan nu aan de vele tusschenpersonen betaald wordt, die altijd profiteeren, terwijl de vruchtenteelder vaak nog minder voor zijn waar ontvangt, dan de tusschenpersonen aan provisie.

De Kamer van Koophandel te Londen zegt in haar verslag verder dat, zoo men verbetering van den toestand wenscht en de aangegeven wenken eenig nut zullen stichten, dan een spoedig optreden zeer gewenscht is. De concurrentie toch uit de Britsche Koloniën en uit andere landen begint zoo ernstig te worden, dat het binnen kort moeilijk zal vallen het verloren terrein te herwinnen.

Bij haar verslag voegt de Kamer een groot aantal brieven, die uit verschillende deelen van ons land haar omtrent deze kwestie werden toegezonden. Enkele daarvan achten we van belang voor de lezers van het Tuinbouwblad en geven hier den inhoud zeer verkort weer.

Uit Boskoop werd o. a. door de Pomologische Vereeniging, aan wie de circulaire gericht was, bericht dat de groenten en fruithandel op Engeland weinig meer beteekent en geheel heeft opgehouden. De prijzen der daarvoor geschikte gronden zijn n.l. zoodanig gestegen, dat de concurrentie met Beverwijk niet meer kon worden volgehouden en dat ook bijna alle terreinen voor de boomteelt in beslag zijn genomen, die zich jaarlijks meer en meer uitbreidt. Dat de aardbeziënteelt aldaar vóór een 10 tal jaren nog iets beteekende, blijkt wel uit het hooge bedrag dat toen door de aardbeziën-compagnie werd uitbetaald, n.l. 30000 gulden, welk bedrag in 1891 slechts 2700 gulden bedroeg.

Dat de handel, zooals die tegenwoordig gedreven wordt, tot vele ongerechtigheden aanleiding kan geven, daarvan kunnen we uit de vele brieven die het verslag vergezellen, tal van feiten aanhalen. Het vorige jaar betaalden bijvoorbeeld de opkoopers in de Betuwe voor de kruisbessen 5 à $5\frac{1}{2}$ cent per $\frac{1}{2}$ kilo, terwijl op denzelfden tijd te Manchester voor deze vruchten, 23 pond sterling of 276 gulden per ton of 1015 kilo besteed werd, dat is dus ruim 13 centen per $\frac{1}{2}$ kilo. Voor zwarte bessen werd 12 cent per $\frac{1}{2}$ kilo uitbetaald, terwijl gelijktijdig de prijs in Engeland 27 tot 35 pond sterling of 325 tot 420 gulden per 1015 kilo bedroeg, dat is 16 tot 20 cent per $\frac{1}{2}$ kilo.

Als men voor eigen rekening zendt, in consignatie, dan helpen merken al heel weinig, want al wat gelijktijdig op het [illegible] komt, somwijlen 10 000 en meer collis, wordt pu-[illegible]slag verkocht door elkander en nimmer eenig merk [illegible] De knoeiers maken daardoor even hooge prijzen, [illegible]oger, dan die welke goede kwaliteit verzenden.

de den Klein gelieve m (n⁰. 19) aa

Aaneensluiting is dus zeer zeker hoog noodzakelijk.

Ook klaagt men zeer dikwijls, en niet ten onrechte, over het inlaten in de booten. Daar gaat men dikwijls zoo zorgeloos en onverschillig te werk, dat al de voorzorgen die men bij het plukken en pakken heeft genomen te niet worden gedaan. Dat daar dus toezicht niet overbodig is laat zich begrijpen, want door een slecht vervoer gaat juist van het fruit zeer veel verloren.

De Gooische Afdeeling voor Tuinbouw en Plantkunde heeft aan de Kamer bericht dat in het Gooiland noch fruit noch groenten naar de Engelsche markten verzonden worden en dat de boomkweekerij-artikelen in hoofdzaak hunnen weg vinden naar Duitschland, maar dat, zoo men te eenigertijd de Engelsche markten eens wilde bezoeken, men zoo vrij zal zijn zich tot de Kamer van Koophandel te Londen te wenden.

Uit de provincie Groningen wordt bericht dat aldaar zoo goed als geen uitvoer bestaat, omdat eene rechtstreeksche verbinding met Engeland ontbreekt en overladen het gevaar voor beschading nog vermeerdert. Wel zijn aldaar proeven genomen o. a. met bessen, die in mandjes van 5 kilo verpakt werden en 2 ct. per kilo meer opbrachten dan die, welke voor de hand afgeplukt werden voor binnenlandsch gebruik. Maar toch moest van die verzending worden afgezien, omdat het zoeken naar de beste bessen den prijs der overblijvenden vermindert, het werk en de kosten van inpakken niet gering zijn en dat deze met de risico der reis en de wisselvalligheid van den prijs, het verzenden zeer bezwaarlijk maken.

Niet alleen de slechte verscheping is oorzaak, dat men soms weinig voor zijn producten ontvangt, daarvoor zijn meerdere oorzaken aan te geven. Wanneer men daaromtrent bij firma's informeert, die jarenlang fruit en andere artikelen, van uit ons land expedieerden, dan verneemt men al spoedig, dat deze handel door geen anderen, zelfs niet door den graanhandel, wordt geëvenaard en dat er geen handel is die zoodanig aan schommelingen, fluctuatiën, onderhevig is als juist die in fruit en groenten. De oorzaak daarvoor is veelal gelegen in het weder en als gevolg daarvan, de meestal binnen enkele dagen zeer uiteenloopende aanvoeren op de verschillende markten en de noodzakelijkheid om, uit den aard der artikelen zelve, die in de meeste gevallen gedwongen te moeten verkoopen. Zoodoende ontstaat op één dag voor een en hetzelfde artikel vaak eene ongelijkheid in prijs, en tusschen de eene markt in Engeland en de andere een verschil van 20 à 30 percent, soms zelfs meer. Daardoor wordt deze handel voor velen vaak eene loterij en hierin is niet veel verandering te brengen. En er zijn tal van personen die hun geluk in dien handel zoeken, somwijlen om maar aan koopwaar te komen boven de werkelijke waarde inkoopen en evenmin letten op kwaliteit, gewicht of verpakking. De teelder, ziende dat het met dergelijke zaken niet al te nauw behoeft genomen te worden, brengt in de kwaliteit van zijn product niet de minste verbetering en laat alles in den ouden toestand, waardoor men werkelijk gevaar loopt den geheelen handel te zullen verliezen. De vruchten en groentenhandel wordt door vele landbouwmaatschappijen, evenals door de regeering, beschouwd als een onbelangrijk onderdeel van het landbouw-bedrijf. Geheel anders in Engeland, waar zelfs Gladstone er zich voor interesseerde en waarvan wij thans de resultaten ten koste van onze toestanden kunnen aanschouwen.

Sommige groothandelaars klagen er evenzoo over, dat vaak groenten en vruchten op tentoonstellingen bekroond worden, die voor export niet van de minste waarde zijn en dat men bij die bekroningen hoegenaamd geen rekening houdt met hetgeen de Engelsche markt verlangt en wat in andere landen met het oog daarop wordt geteeld of geproduceerd. Wanneer men daarbij den ernst vergelijkt, waarmede de vruchtententoonstellingen in Chiswick plaats vinden en de goede resultaten, die daarvan voor de Engelsche vruchten, speciaal de appelteelt, het gevolg zijn geweest, dan zal men moeten toestemmen dat daaruit voor ons nog veel te leeren valt.

Hetgeen wij hierboven meedeelden is ontleend aan een schrijven van eene groote firma uit Rotterdam aan genoemde Kamer van Koophandel en het verdient zeer zeker onze aandacht.

Een zeer uitvoerig verslag werd omtrent den fruithandel verstrekt door het bestuur van de Geldersche-Overijselsche j aatschappij van Landbouw. Uit de overgelegde staten bleek duidelijk dat bij den verkoop van fruit altijd meer dan 50 percent verloren gaat aan de tusschenpersonen, vrachten, loonen enz.

Wanneer men nagaat. welke fruit en groentensoorten voornamelijk worden uitgevoerd, dan blijken dat te zijn: aalbessen, aardbeziën, abrikozen, appelen, boschbessen, druiven, frambozen, kersen, kruisbessen, meloenen, morellen, noten, peren, perziken, pruimen en tomaten; en als groenten worden genoemd: aardappelen, augurken, asperges, bieten, knollen, komkommers, koolsoorten, koolrapen, peeën, peulvruchten, schorzeneeren, selderie, spruiten, uien en wortelen.

Appels worden uit vele plaatsen verzonden, maar vooral uit Heteren, Hoorn, Dodewaard en Eijsden. In de laatste plaats kan men jaarlijks alleen reeds op een milioen Kilo rekenen.

Peren worden eveneens uit vele plaatsen vervoerd en vooral uit Heteren, Eysden, Maurik en Dodewaard.

Pruimen in groote hoeveelheden uit Heteren en Dodewaard.

Aalbessen uit Heteren, West Souburg, Vlijmen en vele andere gemeenten.

Kersen vooral uit Heteren, Maurik, Dodewaard en Eysden.

Noten uit Heteren, Driel, Eysden enz.

Frambozen uit Ulrum, Vlijmen en Breda.

Kruisbessen uit Amstenrade, West Souburg, Vlijmen enz.

Aardbeziën uit Breda en omstreken, Dordrecht, het Westland·

Meloenen, druiven, perziken en tomaten in hoofdzaak uit het Westland.

Abrikozen uit Wijk en Aalburg, Veen.

Boschbessen uit Harderwijk, Ottersum enz.

Morellen uit Dordrecht, Zundert.

Ook de groenten willen we even nagaan. De bieten komen hoofdzakelijk uit Grootebroek en Noord-Scharwoude. Komkommers uit omstreken van Rotterdam, Loosduinen, Westland.

Wortelen uit dezelfde plaatsen en Sommelsdijk.

Kool uit omstreken van Leiden, Rotterdam, Hoorn, Westland.

Knollen uit Hoorn. Peeën uit Hillegersberg. Uien uit Heteren, Alkemade, Westland, Leeuwarden, Dordrecht, Ellemeet enz.

Augurken uit Alkemade, Purmerend enz.

Peulvruchten uit Vlijmen.

Asperges uit het Westland.

Selderie uit Vlijmen. Koolrapen uit Leeuwarden, Berlikum.

Spruiten en Schorzeneeren uit Breda.

Behalve uit de opgenoemde plaatsen komen de verschillende groenten en ooftsoorten nog uit zeer vele andere gemeenten.

De verpakking van fruit en groenten is op de diverse plaatsen zeer verschillend.

Zoo worden appels b.v. in manden (met of zonder netwerk), vaten of zakken verzonden, de inhoud is ook zeer variëerend. Hetzelfde geschiedt het met peren en pruimen.

Aalbessen worden verzonden in manden, vaten, tonnen, zeeften, rieten en teenen mandjes.

Kersen verzendt men in manden (groote en kleine), in mollies (Oud Beierland), in grijze of witte mandjes van 4 à 6 Kilo (Eysden), in ronde of vierkante mandjes met deksel van 6 kilo (Ophemert).

Noten gaan in balen van 40 à 60 kilo (Eysden), in manden, vaten of zakken.

Kruisbessen worden geheel groen verzonden en verpakt in manden, zeeften, tonnen en vaten.

Meloenen gaan met papier omwonden in mandjes.

Frambozen gaan in korven, tonnen, vaten, en voor de jamsfabrieken in fusten van 1 à 2 H. L.

Aardbeziën dito.

Morellen in mandjes.

Druiven in manden en kisten.

Boschbessen in vaatjes.

Komkommers in gesloten kisten (Hillegersberg) of in manden.

Wortelen in manden.

Kool in linnen zakken, in manden, in wijnvaten (ingemaakt en geheel los.

Uien in manden, kleine baaltjes van 50 kilo, in wijnvaten (ingemaakt).

Aardappelen in balen van 50 kilo.

Doperwten ongedopt in manden van $1\frac{1}{2}$ H. L.

Boonen, meerendeels slaboonen, in balen van 50 en 25 kilo.

Asperges in kistjes.

Augurken, gezouten in fusten.

Waarom de vruchten op de verschillende plaatsen in diverse manden of kisten verzonden worden heeft eene bepaalde reden.

In Zeeland verpakt men b. v. de zwarte bessen in rieten manden, wijl ze daardoor minder aan kneuzing onderhevig zijn.

Meloenen worden met papier omwikkeld om de schil niet te beschadigen, waardoor de kleur kan veranderen.

Veelal verpakt men in mandjes, omdat in de nabijheid teer hout groeit en dus de mandemakerijen van zelve ontstaan.

Teere vruchten worden gewoonlijk in kleine mandjes verpakt, om drukking en gisting te voorkomen, of in vaten en fusten, wanneer zij toch niet voor de consumptie gebruikt worden, ook wel omdat ze door eene verre reis in mandjes dikwijls tot lek overgaan.

Komkommers gaan in kisten, omdat ze dan niet bij sterke drukking beschadigd worden.

Boschbessen gaan in vaatjes, opdat het sap niet verloren zal gaan. Hazelnoten blijven in manden blanker dan in zakken, evenals de kruisbessen.

De wijze waarop de vruchten- en groententeelders betaald worden is zeer verschillend. Meestal worden de groenten en het fruit door opkoopers opgekocht, op weinige plaatsen geschiedt de verkoop direct met de Engelsche huizen of fabrieken. De betaling is dan ook nu eens contant, dan binnen 8 dagen na levering, of 14 dagen, of een maand daarna. Soms wordt een voorschot gegeven en later definitief afgerekend. Te Bloemendaal worden de boonen na 3 maanden, de kool na 2 dagen betaald. Wordt op den boomgaard verkocht, dan geschiedt de betaling meestal na 2 à 3, ook wel eens na zes maanden.

Staat men in rechtstreeksche verbinding met Engeland, dan heeft de betaling plaats contant per checque, of na verkoop, in Engeland, of per wissel, of acht dagen na verkoop, of 3 à 4 dagen na afzending, soms na 2 of 3 weken.

De vraag echter, of er redelijke winsten overblijven na den verkoop, wordt in bijna alle gevallen ontkennend beantwoord. Meestal is de winst zeer ongelijk, klein, redelijk, soms meer nadeelig dan voordeelig en overgaande in groote schade.

Er blijkt dus duidelijk uit, dat de fruithandel op Engeland wel een grooten omvang heeft maar volstrekt niet winstgevend genoemd kan worden. Dat in het algemeen gewenscht wordt, in directe aanraking met de Engelsche afnemers te komen, of dat deze laatsten zich naar hier begeven om hier hunne inkoopen te doen, dat soliede en zoo mogelijk eenvormige verpakking zeer wenschelijk is, evenals een snel en goedkoop vervoer en vooral dat men hier meer die soorten van fruit zal aankweeken, die op de Engelsche markt het meest gewild zijn. Aaneensluiting hier te lande is de eenige weg die een gunstig duurzaam resultaat zal opleveren; vooral ook nauwkeurige contrôle, opdat bedrog geweerd kan worden, waaraan velen zich door slechte kwaliteit, te kort gewicht of iets dergelijks schuldig maken. Een enkel voorbeeld slechts uit de menigte: onlangs sloeg in de Loosduinsche vaart een schuitje om met producten voor Engeland bestemd, het bleek dat de afzender onder in de manden de meest waardelooze dingen had gestopt enz. Ook uit Engeland komen af en toe berichten, dat in de tonnen met roode aalbessen steenen gestopt zijn, die natuurlijk niet betaald worden, omdat men zich in Engeland puin zeer goedkoop kan aanschaffen!

We herinneren er dus aan dat in vereeniging alleen onze kracht ligt en dat daarmede de handel nog eenmaal op gezonden grondslag gebracht kan worden. De vereeniging het Westland heeft in dat opzicht een goed voorbeeld gegeven en bezit op vele plaatsen van Zuid-Holland afdeelingen. De producten en de verpakking worden aan het oordeel van bevoegde en beëedigde keurmeesters onderworpen, die ze, na goedkeuring, voorzien van het door die vereeniging wettig gedeponeerde handelsmerk, waarop is vermeld het gewicht, de afdeeling waarin de keuring heeft plaats gehad en het nummer van den teler, waardoor het bij mogelijke klachten

bekend is van wien de waren afkomstig zijn.

In vereeniging ligt onze kracht, eendracht maakt macht, roepen we allen tuinbouwers toe, die handel in fruit en groenten drijven of bij dien handel belang hebben.

Het kan toch zeer zeker niemand onverschillig zijn om een redelijke winst met fruit en groenten te behalen, hetgeen helaas maar al te vaak zeer veel te wenschen overlaat, omdat opkoopers en vele tusschenpersonen met de winst gaan strijken en vaak meer ontvangen dan de kwecker die de producten geleverd heeft.

De Kamer van Koophandel, gevestigd te Londen, zal voorzeker alles in het werk stellen, om onzen handel op Engeland op een goeden voet te brengen. In het eerste jaar van haar bestaan heeft zij reeds heel wat moeite aangewend, gelijk ons uit het lijvige verslag blijken kan, al zijn hare pogingen nog niet met gunstigen uitslag bekroond geworden.

Wanneer we de ledenlijst nagaan, die in dat boekje is opgenomen, dan zien we daaronder bekende firma's en ook de Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde staat daarop ingeschreven. De contributie bedraagt f 12.60 per jaar en f 126 in eens, wanneer men lid wil zijn voor het geheele leven. Men zal begrijpen, dat het niet in onze bedoeling liggen kan om propoganda voor deze Vereeniging te maken, maar dat het slechts ons doel is te wijzen op de vele pogingen, die zij reeds in het werk heeft gesteld, ten einde de ziekelijke toestand van den fruit- en groentenhandel te verbeteren. Zij heeft voor haar loffelijk streven reeds bij de eerste oprichting ons aller sympathie verworven, in de toekomst zal zij misschien hoogst nuttig werkzaam zijn tot den invoer ook van andere tuinbouw producten uit ons land in Groot-Brittanje.

Om het belang dezer zaak, meenden wij dan ook een uitvoerig verslag te moeten geven van het onderzoek naar den fruit- en groentenhandel.

TENTOONSTELLINGEN.

Een navolgenswaardig voorbeeld.

Het was eene gelukkige gedachte van de Afdeeling Nijmegen der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde om eens binnen Nijmegen's muren eene onderlinge tentoonstelling te organiseeren op 5 en 6 November j.l. in het Societeits-gebouw.

Op die tentoonstelling werden geen prijzen uitgeloofd en evenmin bepaalde inzendingen gevraagd, zoodat ieder in de keuze zijner inzending geheel vrij gelaten werd. Reeds bij eene vroegere gelegenheid had een dergelijk bloemenfeest plaats en we mogen zeggen met succes, want groote uitgaven heeft men niet en het geen overblijft komt ten goede aan de Afdeelings-kas. Bovendien wordt bij zoo'n gelegenheid nog heel wat door de inzenders verkocht en het publiek kan, vóór buiten alles ontbladerd is, nog eens volop van bloemen en planten genieten.

Wie niet sterk is moet slim zijn, zegt het spreekwoord.

De Afdeeling Nijmegen moge geen bijzonder groot getal leden bezitten, actief mag zij in ieder geval genoemd worden. Met geringe hulpmiddelen weet zij toch iets tot stand te brengen, dat navolging verdient en dat tot heil van hare leden strekt.

We moeten eerlijk bekennen, dat we op Zondag 6 November optrekkende naar Nijmegen, geen groote verwachtingen koesterden van het bloemenfeest, waarvan boven sprake is. Toen we echter de zaal binnen traden, werden we aangenaam verrast door een zeer aantrekkelijk geheel.

In het midden der zaal waren drie groepen gerangschikt, terwijl rondom verschillende planten op tafeltjes geplaatst waren en het orchest door eenige bloemwerken werd ingenomen.

Alle potten waren helder gereinigd en eenvoudig op den grond gerangschikt zonder mos, graszoden of iets dergelijks, waardoor het geheel wel het kenmerk van eenvoud maar ook van netheid droeg.

De grootste groep werd gevormd door eene inzending van de heeren VAN DER GON EN BOUWENS, kweekers te Hees bij Nijmegen. Op drie vierkante, zwarte, met verguld afgezette standaards pronkten drie groote palmen, eene *Latania borbonica* en twee *Corypha Australis*, ter zijde stonden twee *Dracaena indivisa lineata*, een zwaar en mooi koppel. Verder bestond de groep uit een aantal bloeiende *Chrysanthemums*, planten geschikt om bloem van te snijden, geen bijzonder grootbloemige soorten, afgewisseld door kleinere palmen, eenige *Cyclamen*, een paar *Adiantum cuneatum* en een *Maranta Massangeana*.

De tweede groep werd geleverd door den heer C. HIEBENDAAL, particulier te Hees. In het midden prijkte een *Araucaria excelsa*, terwijl daaromheen verschillende planten gerangschikt waren, zooals zeer goede *Chrysanten*, waaronder eenige zelfs van groote afmeting in de bekende fijne soorten; verder *Heliotropen* op stam, bloeiende *Abutilons*, *Impatiens Sultani*, de schoone *Begonia Semperflorens* (?) *grandiflora carminea*, de voor hangers zoo bruikbare *Microlepia hirta cristata*, de weinig voorkomende *Ruellia macrantha*, eene plant voor de gematigde kas met ruwe langwerpige bladeren en paarsroode trechtervormige bloemen en de nog nieuwe *Adiantum Collissii*, in uiterlijk wel iets als *Adiantum Williamsi*.

De derde groep werd geplaatst door de GEBR. LOSECAAT VERMEER, kweekers te Nijmegen. Deze bestond uit eene *Latania borbonica* in het midden, waaromheen *Chrysanten, Palmen, Adiantum cuneatum grandiceps* enz.

De achtergrond van de zaal werd ingenomen door eene groep van groote palmen, waar vóór zeer schoon bloeiende *Chrysanten* geplaatst waren en eene partij flink in bloei zijnde *Eupatorium odoratissimum*. Deze inzending was van den heer V. W. DE VILLENEUVE, particulier te Hees, een getrouw bezoeker van de vergaderingen der Afdeeling Nijmegen. Ook een kolossaal exemplaar van *Phoenix reclinata* werd door genoemden heer ingezonden.

Tegen het orchest was eene groep planten geplaatst van den heer MEULEMAN, kweeker te Nijmegen, meerendeels kleine *palmen, Chrysanten*, waar vóór langsheen bloeiende witte *Erica's, Epacris, Romeinsche hyacinten, Cyclamen*, kleine *Cyrtomium falcatum, mossen* en *varentjes* stonden.

Langs de wanden rondom waren meerendeels op tafeltjes de volgende inzendingen geplaatst.

Allereerst een groepje planten van den heer DE VILLENEUVE, bestaande uit eenige *Varens, Cattleya Percivalliana, Cattleya Gaskeliana* en *Lycaste Skinneri, Anthurium Scherzerianum grandiflorum* en *Anth. Mr. Bruant* en *Cocos Weddelliana*.

De heer C. HIEBENDAAL zond een partijtje zeer goed bloeiende *Pelargonium zonale* in beste soorten op naam, voorts bloeiende *Abutilon hybridum*, meerendeels eigen zaailingen in vele kleuren en groot van bloem. Daaronder bevond zich een eigenaardig geelbloeiend, jong en laag plantje vol met de schoone klokken. De bladeren zijn bont gevlekt evenals van *Abutilon Thompsoni* en behouden standvastig die kleur. De tuinman van den heer C. vertelde ons de navolgende bijzonderheden.

Hij had de groenbladerige en geelbloeiende *Abutilon Jules Marty* geënt op *Ab. Thompsoni* (bontbladerig) en verkreeg daardoor eene bontbladerige *Jules Marty*. Deze afzonderlijk gestekt bleef bont en daarvan leverde het ingezonden plantje een voorbeeld op. Zeer geschikt kan aan deze aanwinst b. v. de naam gegeven worden van *Abutilon hybridum marmoratum* var. *Jules Marty*.

Het eigenaardige van dit geval is, dat latere entingen geen bontbladerigheid teweeggebracht hebben.

De heer VAN DRIEST, kweeker te Hees, zond een 25 tal *Conifeertjes* en een goed geknopte *Laurus tinus* op stam.

Aan de andere zijde van de zaal viel ons oog op eene collectie peren, ingezonden door den tuinbaas NIEMAN van den heer CHANTEPIE DE LA SAUSSAYE te Beek, waaronder zeer groote vruchten. De collectie bestond uit *Mont Vernon, Marie Louise, Beurré Dumont, Nouveau poiteau, Beurré Robert, Beurré magnifique, Beurré d'automne, Beurré Lebrun, Josephine de Malines*, alle tafelperen, vooral de laatste zeer groot en zwaar. Verder nog *Grasiool, de rietstoofpeer, de pondspeer, winterjan*, en *Beurré d'Esperen;* de *riet-* en *pondspeer* zeer zwaar van stuk.

Dezelfde tuinman zond 12 bloeiende *Chrysanten*, goed gekweekte planten met groote bloemen, in de soorten als *Edwin Molyneux, Etoile de Lyon, Condor, Anatole, Cordonia, Ada*

Spouda enz. benevens twee bloeiende zware kopstekken van *Yucca aloëfolia*, die door hare zeer korte stammetjes en manshooge bloemstengels met hangende witte klokken zeer de aandacht trokken.

Naast de peren pronkten eene partij mooie *Cyclamen persicum*. flink in bloei en goed van kleur, vermengd met Romeinsche *hyacinten* en eenige *varentjes*. Deze inzending was van den heer GERRITSEN, bloemist te Nijmegen. Ook de heeren LOSECAAT VERMEER zonden eenige *Primula's* en *Cyclamen*, welke echter lang zoo goed niet bloeiden als de zoo even besproken planten.

De heer R. H. KNIPPING, bloemist te Lent, exposeerde een partijtje keurig gekweekte *Chrysanthemum*-planten, zeer kort en gedrongen, echter helaas nog niet alle goed in bloei, wat wel jammer was, daar de soorten meerendeels goed waren. Eenige *Margariet-anjers* en *Primula chinensis* waren er vóór geplaatst.

De heer A. DE KLUIS te St. Anna bij Nijmegen zond eenige *bladbegonia's* in, terwijl de heer GERRITSEN nog eenige bloeiende *Knolbegonia's* en kleine *Chrysanten* exposeerde.

Door de heeren VAN DER GON EN BOUWENS, als agenten voor de firma DOIJER & Co. te Hilversum, werden nog vele voorwerpen op tuinbouwgebied en kamerversiering betrekking hebbende, geëtaleerd.

We moesten nu nog een kijkje nemen op het orchest waar eenige bloemwerken geplaatst waren.

De heer MEULEMAN, bloemist te Nijmegen, had de grootste ruimte ingenomen en zond eene spiegelversiering. De rand van den spiegel was met witte en rose *anjers* opgemaakt, terwijl boven en evenzoo links beneden een bouquet van rozen, anjers, tuberozen, viooltjes etc. vermengd met varenbladeren aangebracht was.

Daarnaast prijkte eene grafkrans van witte *Chrysanten* opgewerkt met losse bloemen van *Chrysanthemums* en varenbladeren.

Eene mand van eleganten vorm was opgemaakt met roode *anjers* en een rood lint langs den hengel. Een klein mandje was gevuld met bouquetjes welriekende violen.

Nog eene corbeille pronkte met gele en rose rozen, viooltjes, varenbladeren etc.

Een kruis van witte *Chrysanten*, hier en daar een takje klimop, en voorzien van een bouquet van witte *Chrysanten*, *lelies*, varenblad en de dubbelbloemige witte *Datura*, was evenals al het vorige van denzelfden inzender.

Zoo ook een kussen van vleeschkleurige *anjers*, waarop een los bouquet gewerkt van rose rozen, *Bouvardia's* varenblad etc.

Al deze bloemwerken zouden op groote exposities geen slecht figuur gemaakt hebben.

Ook de heeren LOSECAAT VERMEER zonden een krans van *cycasblad*, opgemaakt met eenige bloemen.

Behalve deze bloemwerken viel ons oog nog op verschillende mandjes met planten of bloemen gevuld en ingezonden door de heeren GERRITSEN, VAN DRIEST, LOSECAAT VERMEER etc.

De heer C. OUWERLING, volontair bloemist, toonde zijn ijver door eenige bloemstukken, als een waaier, portret en krans, spiegelversiering enz. in te zenden.

Van de heeren V. D. GON EN BOUWENS was nog een vaasbouquet aanwezig, bestaande uit rozen, Cyclamen, tuberozen, Anthuriums, varens en begoniabladeren.

En hiermede is ons overzicht van deze wel is waar kleine, maar niet onbeduidende Afdeelings-tentoonstelling ten einde.

Het bezoek was bij den zeer laag gestelden entreeprijs van dien aard dat de onkosten ruimschoots gedekt werden en nog een klein saldo de kas der Afdeeling kan stijven.

Wij spraken boven dit opstel van een navolgenswaardig voorbeeld en gelooven dien titel niet onjuist gekozen te hebben. Zoo'n tentoonstelling toch brengt leven in de afdeeling, vele planten worden bij die gelegenheid verkocht, waarvan wij getuige waren, men houdt de aandacht van het publiek voor planten en bloemen gaande en stijft bovendien de kas nog van de Afdeeling. Het is ook volstrekt niet noodzakelijk dat er altijd bekroond wordt, het publiek komt toch wel kijken.

We brachten Zondag middag een paar aangename uurtjes te Nijmegen door, niettegenstaande het weder niet bijzonder gunstig genoemd kon worden; we hopen nog vele malen in de gelegenheid te zijn eene dergelijke plaatselijke expositie aldaar of elders te mogen bijwonen.

PLANTENZIEKTEN.

Proefstations in Amerika.

Aan een der Bulletins, die deze Proefstations van tijd tot tijd uitgeven, ontleenen wij het volgende: Het *Farmer's Bulletin* 1891, No. 4, hield zich voornamelijk met de ziekten der druiven bezig, en werd door het *Department of Agriculture* te Washington in het jaar 1891 aan meer dan 10.000 druivenkweekers in de Vereenigde Staten rondgezonden. In korten en populairen vorm werden de gevaarlijkste ziekten der druiven en de methoden van bestrijding behandeld. De verzending geschiedde juist op het tijdstip, dat het noodig was, zich voor de bestrijding der ziekten voor te gaan bereiden, en de raadgevingen van het Bulletin werden dan ook zeer algemeen opgevolgd.

De uitkomsten overtroffen de meest gespannen verwachtingen, en de directie der Proefstations achtte het van belang te trachten, die uitkomsten, zoo goed zulks ging, onder cijfers te brengen. Men verzamelde gegevens omtrent het bedrag, dat door de kweekers tengevolge van de ingevoerde methoden, gered was. Dit bedrag bleek in dit ééne jaar (1891) viermaal zoo groot te zijn. als de jaarlijksche kosten van den geheelen dienst voor de bestrijding van plantenziekten bedragen. Met groote tevredenheid wijst de directie dan ook op dit feit, dat het nut van dezen tak van dienst op zoo heldere wijze doet uitkomen.

ELK WAT WILS.

Een nieuw middel tegen rupsen. De geweldige verwoestingen, door de rupsen der nonnenuil (*Liparis monacha*) in dit jaar aangericht, hebben overal naar middelen tegen deze ramp doen zoeken. Onder deze middelen noem ik hier het *Antinonnine*, een product der chemische industrie, dat in de praktijk der aniline-kleurstoffen den eenigzins langen naam *Orthodinitrokresolkalium* draagt. Het wordt in water opgelost en wel 1 deel op 750 deelen water, en met deze verdunde oplossing worden de boomen besproeid. Het resultaat schijnt schitterend te zijn. Zoo werd van twee gelijke boomen er één besproeid en één niet, een paar dagen later werden beide omgehakt en telde men op den eenen 72, op den anderen 860 rupsen. Daarenboven waren die 72 overgeblevenen ziekelijk en klaarblijkelijk ook door het vergif aangetast. Voor de boomen is het middel zonder schade. Even als de nonrupsen worden ook verreweg de meeste andere schadelijke insecten gedood. Toevoeging van een weinig zeep bij de oplossing werkt, evenals bij andere insectendoodende vloeistoffen, zeer nuttig, ook kan men dan de concentratie nog om de helft verminderen (dus 1 op 1500.) Schildluizen, de zwarte vlieg of thrips, roode spinnen, bladluizen enz. worden er door gedood. Teere, jonge plantendeelen doet men goed, eenige uren na het besproeien met antinonnine door besproeing met gewoon water af te wasschen, als men vreest dat zij anders schade zullen lijden. Verschillende schadelijke zwammen en schimmels kunnen ook met vrucht door antinonnine bestreden worden.

Het praeparaat wordt vervaardigd door de *Elberfelder Farbenfabrik* van van de heeren BAYER & Co. (Wiener Ill. Gartenzeitung 1892 p. 390).

Oorwormen. Ofschoon oorwormen algemeen voor schadelijk gehouden worden, zoo hebben nieuwere onderzoekingen toch aan het licht gebracht, dat zij in vele gevallen, vooral voor ooftbouw en druivencultuur nuttig zijn. En wel omdat deze diertjes rupsen en poppen opzoeken en uitzuigen, en daarbij met hun glad lichaam gemakkelijk zelfs in de spinselwebben indringen, waarmede de poppen omgeven zijn. Van de ergste vijanden van den ooftbouw, *Bombyx neustria*, *Liparis dispar*, de soorten van *Gastropocha*, de druivenmotten *Conchylis roserana* en *Tinea ambiguella* en andere zoekt de oorworm de larven in hare schuilplaatsen op en doodt ze. Zelfs de appelbloesems reinigt hij van ongedierte. Ook grootere insecten tast hij aan; zoo zuigt hij b.v. de poppen van den Admiraal (den fraaien schoenlapper der brandnetels), en de rupsen van de zoo gevreesde Gammauilen leeg.

Moge het dus al noodig zijn, om bloeiende anjelieren, violieren, Dahlia's en dergelijke tegen oorwormen te beschermen, bij de ooftcultuur behoort men omgekeerd de oorwormen zelven in bescherming te nemen. (*Natur und Haus, Heft* 1, 1892, Wiener Ill. Gartenzeitung 1892 p. 409).

Nicotiana Colossea. Deze nieuwe plant verdient zeer veel aanbeveling. Niet ten onrechte is onlangs betreffende deze schoone gazonplant een gunstig gewag gemaakt in dit blad. Een grasgazon, gepast, met smaak en kunde versierd, met *Dracaena's*, *Agave's*, *Musa's*, *Yucca's* etc. geeft des

zomers een schoon effect. Tot heden was hiervan de *Musa ensete* etc. de hoofdplant, thans moet deze *wijken* en *plaatsmaken* voor de *Nicotiana Colossea*, die in tegenstelling der *Musa* er zonder kleerenscheuren afkomt. Dezen zomer verheugde ik mij in *zoodanig* een plant.

Het zaad had ik op 10 Maart uitgezaaid en medio April gepiqueerd (verspeend). Begin Juni (de plant was zeer achterlijk) plantte ik haar buiten in den vollen grond; zij behaalde daar een lengte van 2¾ M., de stam een dikte van 30 c.M. in omtrek circa; en prijkende met een twintig bladen van 1.20 M. lengte en korter bij een breedte van ¾ M. haalden wij de Nicotiana 23 September op, plaatsten haar in een kuip en brachten haar in de koude kas, waar zij wederom aan den groei is.

Najaar 1892. Utrecht. WILH. E. VAN LEER.

WEEKNIEUWS.

IN MEMORIAM.

In den morgen van 4 November jl. overleed te Utrecht in den nog jeugdigen leeftijd van 30 jaren, de heer J. PH. METELERKAMP, de ijverige Penningmeester der afdeeling Utrecht van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. Verliest de afdeeling Utrecht een harer beste leden, Flora betreurt in hem een waardigen dienstknecht, die door zijn werken en daden toonde, de planten met wie hij dagelijksch omging lief te hebben.

Talrijk waren de vrienden en bekenden, waaronder wij den Eere-Voorzitter, den Voorzitter en Secretaris der afdeeling opmerkten, die hedenmorgen op het kerkhof aanwezig waren en daar hunnen laatsten groet aan JOHAN PHILLIP METELERKAMP kwamen brengen, wiens stoffelijk overblijfsel, bedolven onder tal van kransen, aan de aarde is toevertrouwd. Er heerschte daar — geheel in overeenstemming met de natuur — een plechtige stilte die enkel door een snik verbroken werd. *Rust zacht, vriend* JOHAN, *rust zacht!* J. K. B.

Orchideeën.

Naar wij uit goede bron vernemen, zal het werk over Orchideeën van onzen geachten medewerker, den heer Jhr. QUARLES VAN UFFORD, „Handleiding tot de kennis en het kweeken van Orchideeën" dat wij voor eenigen tijd aankondigden, over enkele weken het licht zien.

Varen en Aloe's.

De Leeuwarder Courant van 3 November 1892 bevat een zeer lezenswaardig verslag van eene lezing, door den heer A. FIET over dit onderwerp op 26 October j.l. voor de Friesche Tuinbouwvereeniging te Leeuwarden gehouden.

Rozen-Tentoonstelling te 's Gravenhage.

Sinds geruimen tijd geleden zijn voor de **Rozen-Tentoonstelling**, die men te 's Hage in 1893 denkt te houden, ter eere van H. M. DE KONINGIN, de programma's reeds verzonden. Men achtte het noodzakelijk aan ieder Rozenliefhebber en Rozenkweeker persoonlijk een programma toe te zenden. Het bestuur vermoedt echter, dat sommigen zijn overgeslagen. Mocht dit vermoeden juist zijn, dan wordt men verzocht zich ter bekoming van een programma te vervoegen tot den Secretaris der Afdeeling, de heer J. H. VERNÈDE, Riouwstraat, 18.

Het Bestuur.

Bloemenwinkel te Haarlem.

De heer M. J. BOLDERDIJK, lid der Afdeeling Haarlem en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, opende jl. Dinsdag zijn nieuwen bloemenwinkel op den Kruisweg, en wel tegenover het perceel, waar tot heden zijne bekende bloemenzaak gedurende negen en een half jaar gevestigd was, toen deze overgeplaatst werd uit het beknopte perceel op den Parklaan.

Het geheele gebouw ziet er allerkeurigst uit en de fraaie voorgevel gedeeltelijk uit witten steen, maakt een flinken indruk.

Aan het benedenfront zijn de lijsten van goed snijwerk voorzien en maken met de flink aangebrachte kleuren een aardig effect.

De lokalen hebben een gezamenlijke diepte van 24 Meter, achter in den kelder zijn 2 verwarmingstoestellen geplaatst die kassen, winkel, zit- en werkkamers aangenaam verwarmen.

De ruime uitstalkast is er op ingericht om een flink aantal planten te kunnen exposeeren, terwijl in den winkel ruime kasten zijn aangebracht tot het etaleeren van Jardinières, Makart-bouquetten, enz.

Achter den winkel bevindt zich de warme kas, fraai aangelegd en met Chrysanthemums en groenblijvende planten versierd; hierachter bevindt zich de Palmenkas, die allerkeurigst met Palmen, Varens, Cyclamen en andere planten versierd is. De bevloering is uitgevoerd in zoogenaamde granito, dat met de zacht groene kleur der kassen een recht aangenamen indruk maakt.

Wij hopen dat de heer BOLDERDIJK nog jaren lang aan het hoofd van deze schoone inrichting mag staan, die een sieraad is van Haarlem's bloemenwinkels.

INGEZONDEN STUKKEN.

Onze Teekenprijskamp.

Gehoor gevende aan den raad van H. H. deskundigen en voldoende aan het verzoek van velen, hebben wij besloten de mededinging open te stellen voor ieder tot en met *achttien jaar*. [1])

Opdat deze uitbreiding geen bezwaar worde voor de mededingenden beneden de zestien jaar, deelen wij mee dat bij de beoordeeling de leeftijd in aanmerking wordt genomen en herinneren wij aan de bepaling waarbij de commissie van beoordeeling bij ruime deelneming het recht heeft het aantal prijzen te vergrooten, Van de formulieren hebben wij nog een beperkt aantal beschikbaar.

Aan de Redactie onzen beleefden dank voor haar zeer gewaardeerde medewerking.

Rijp 7 Nov. 1892.

GEBR. ADMIRAAL.

VRAAGBUS.

ANTWOORD OP VRAAG No. 30. *Ceanothus Ventitianus* naamsafleiding onzeker Ord. *Rhamneae.*

Celastrus Orixa, naamsafleiding onzeker, Ord. *Celastrineae.*

Ilex, waarschijnlijk van een Celtisch woord dat „prikkelig" beteekent, of *Ilex* is eene verbastering van het Grieksche *Smilax*, een naam die voorheen op eene soort van Eik werd toegepast, Ord. *Ilicineae.*

Polygonum, van de beide Grieksche woorden *„poly"* veel en *„gonu"* knie of knoop, en zinspeelt op de dikwerf sterk ontwikkelde stengelknoopen bij deze familie, Ord. *Polygoneae.*

Strychnos, *Waitzia* en *Polanisia*, niet gevonden. Waarschijnlijk verlatiniseerde namen van de ondekkers.

Iberis van *Iberia*, den ouden naam van Spanje; omdat vele soorten daar in het wild groeien, Ord. *Cruciferae*

Iberis (scheefbloem) is zijn Latijnschen naam volgens sommigen verschuldigd aan het Grieksch ibèris, dat bij NICANDROS en DIOSCORIDES eene soort van kers (*Lepidium*) beteekende, waaruit dan zou kunnen worden afgeleid, dat die soort (waarschijnlijk *Lepidium Iberis*) dezelfde was als eene onzer soorten van *Iberis* van den tegenwoordigen tijd.

Loasa naamsafleiding onbekend.

Planera, genoemd naar J. PLANER, een Duitsch botanicus.

Eene belangstellende lezeres.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Jhr. Q. v. U. te 's Gr. Veel dank voor uw brief.

A. F. te Gr. Dank voor het gezondene.

P. W. V. te H. Beleefden dank.

K. A. te de R. Aan Uw verzoek voldoe ik gaarne.

BIDENS te 's Gr. Uw denkbeeld hoop ik te zijner tijd in overweging te nemen.

G. A. K. te A. Veel dank voor Uw zending.

S. B. te F. Beleefden dank voor Uw bijdrage en opmerkingen.

C. D. V. te H. Uw drukproef ontving ik te laat voor dit Nummer.

Prijscourant.

Prijscourant aangeboden door de Eerste Hoogeveensche Rozenkweekerij. Gebroeders GRATAMA & Co. te Hoogeveen. Specialiteit in rozen. Andere bloemen en planten worden niet gekweekt. 1892.

Inhoud van Sempervirens No. 45, van Vrijdag 4 November 1892.

1) In de voorgaande bespreking van dezen prijskamp is de leeftijd der mededingers abusievelijk van 10—12 jaar opgegeven. In het programma stond 10—15 jaar.

Advertentiën.

In eene zeer winstgevende zaak wordt

vierduizend gulden

ter leen gevraagd, of iemand die met zoodanig kapitaaltje als **Compagnon** wil medewerken en zich eene goede positie wil verzekeren.

Vakkennis wordt niet vereischt.

Brieven franco motto »Tuinbouw" bij den Boekh. M. M. OLIVIER, 70 Rokin *Amsterdam.*

40.000

Appel- en Pereboomen,

in zeer schoone waar, van 8—13 cM. op 1 M., tegen billijken prijs te koop, bij

F. H. NAB,
te Meerloo bij Venloo.
Station Meerloo—Tienraai.

KOSTER & Co.,

Boomkweekers, BOSKOOP,

bieden aan:

STERKE STRUIKROZEN op bottel (wortelhals veredeling) van **NIPHÉTOS, THE BRIDE** en **W. F. BENNETT.**

WINTERHARDE RHODODENDRON HYBR., op naam, groote en kleinere planten, vol knop. Deze hybriden doorstonden den strengen winter van 1890 zonder eenige schade.

GROOTE RHODODENDRON PONTICUM, voor vakken, goed geknopt M. 0.75—M. 1.10 hoog.

ROSA VUGOSA, sterke struiken, zeer billijk.

HYDRANGEA PANICULATA GRANDIFLORA.

LAURO CERASUS, voor vakken, M. 0.75—M. 1.25.

GROOTE RHODODENDRON CATAWBIENSE GRANDIFLORA, volkomen winterhard, vol knop, voor vakken, M. 0.60—M. 0.75 hoog.

GROOTE AZALEA MOLLIS voor vakken.

Prijs per correspondentie.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM,

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Soeben erschien folgendes interessante Werk aus Hoflieferant Schmidt's bewährter Praxis:

„Die Bindekunst".

Leitfaden zur Herstellung aller Arbeiten aus Blumen. Aus der Praxis für die Praxis. Preis geb. 2 fl. Gegen franco Einsendung franco Zusendung.

Ich empfehle Schmidt's Bindekunst allen Gärtnern.

W. MARK, Erfurt,
Buchhandlung für Gartenbau.

Haage's Caoteen Cultur franco 2 fl. (Jetzt erschienen).

---

f 1.65. f 1.65.

COUVERTEN.

De Snelpersdrukkerij **„ERICA"** te Apeldoorn levert **H.H. Bloemisten** en **Boomkweekers**

prachtige ☐ Converts,

bedrukt met adres, voor slechts **f 1,65 per duizend**, franco aan huis.

Niemand verzuime van deze extra voordeelige aanbieding gebruik te maken.

Monsters op aanvrage verkrijgbaar.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz., voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van Bol-, Knol- en Wortelgewassen. Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (nº. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

F. J. MOERKOERT.
ROTSHUIS. UTRECHT.

Aanleg voor Grot- en Waterwerken.

TUNNELS, BRUGGEN,
GROTTEN, RUïNE'S,

Maakt plannen voor Wintertuinen, Bloemkamers, Waranda's.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd. (per 1000 stuks.)	8 bij 1½ cM.	f 1.80
	10 „ 1½ „	- 2.10
	10 „ 2 „	- 2.50
	8 „ 3 „	- 2.25
	12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd. (per 1000 stuks)	10 bij 1½ cM.	f 1.30
	12 „ 2 „	- 1.80
	16 „ 2 „	- 2.25
	20 „ 3 „	- 3.75
	25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,	3½ bij 2½ cM. per 500	f 7.—
	5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	f 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1.3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen
en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11	„ „ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11	„ „ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11	„ „ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16	„ „ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16	„ „ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18	„ „ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22	„ „ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22	„ „ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

Blass & Groenewegen. Gereedschappen en Benoodigdheden voor den TUINBOUW, enz. enz. enz. enz. de Bilt (U.)

No. 47. ZATERDAG 19 NOVEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 9 November 1892.

Het bestuur dezer Commissie bericht dat in hare bovengenoemde Vergadering de volgende onderscheidingen zijn toegekend:

Getuigschrift 1e Klasse voor:

1. *Kniphofia foliosa,* HOCHSTETTER (*Kn: Quartiniana* A. RICH). ingezonden als onvoldoend bekende plant.

Getuigschrift 2e Klasse voor:

2. *Kniphofia speciosa* BAKER, als nieuw ingevoerde plant (1891).

Terug gevraagd werd:

3. *Kniphofia Leichtlini sanguinea,* ingezonden als nieuw ingevoerde plant (1890) doch nu door de Commissie niet beoordeeld, omdat deze de inzending daartoe nog niet voldoende ontwikkeld achtte, of, om met de woorden der Commissie te spreken „omdat deze waarschijnlijk grooter kan worden."

Geene onderscheiding werd toegekend aan:

4. *Narcissus Tazetta* LINN., var. *syriacus* BOISS, ingezonden als onvoldoend bekende plant, doch door de Commissie minder belangrijk geacht, omdat ze voor den teelt hier te lande ongeschikt gebleken is.

De inzendingen 1—4 afkomstig van de heeren E. H. KRELAGE EN ZOON te Haarlem.

Vóórdat deze beoordeeling plaats vond had eene bespreking plaats der verschillende punten die volgens het huishoudelijk Reglement, telkens bij het einde van het loopende jaar moeten behandeld worden.

Besloten werd op de lijst van aanbeveling voor benoeming tot lid der Bloemen- en Planten-Commissie, behalve hen die reeds dit jaar als zoodanig fungeerden nog een tweetal nieuwe namen te brengen.

In een schrijven van het Hoofdbestuur werd medegedeeld dat voor 1893 weder de Zaterdag als Vergaderdag was gekozen; het bleek bij gehouden rondvraag dat het meerendeel der leden liever de keuze van een anderen dag had gezien. In zeer vele gevallen zullen, vreesde men, de ingezonden planten eerst Dinsdag daaraanvolgende terug ontvangen worden, hetgeen bij nieuwe of zeldzame planten zeker minder verkieslijk is, terwijl ook juist des Zaterdags [illegible] hinderd zullen worden in hun trouw[illegible] met dezen dag gepaard [illegible]

Besloten werd [illegible] ven, zoo in de keuze van den Zaterdag geene wijziging gebracht kan worden, als Vergaderdag de 2e Zaterdag van iedere maand aan te nemen, behalve in Januari en December. Eene bijeenkomst in Februari achtte de Vergadering slechts wenschelijk wanneer de omstandigheden daartoe gunstig waren en inzendingen tijdig werden opgegeven. In de maanden April, Mei en Juni zouden 2 Vergaderingen plaats vinden, de laatste alsdan op den 4n Zaterdag.

Alsnu kwam ter sprake een schrijven van de firma KRELAGE & ZOON, d.d. 12 October 1892. Deze firma herinnerde hoe door haar op 12 September 1891 werd ingezonden een *Kniphofia hybr. Sirius,* waaraan geen onderscheiding werd toegekend. Bij een inzending der zelfde verscheidenheid op de Vergadering van 28 Sept. 1892 verkreeg deze verscheidenheid, nu door een anderen inzender ingezonden, een Getuigschrift 1e Klasse.

De firma geeft over deze onregelmatigheid hare bevreemding te kennen en verzoekt alsnog voor hare inzending een Getuigschrift 1e Klasse te ontvangen. Dit schrijven lokte een breedvoerig debat uit, maar de Vergadering kon zich niet met de strekking van dit schrijven vereenigen.

Men betreurde dat den 12n September 1891 geen getuigschrift toegekend had kunnen worden, doch meende, dat de oorzaak hiervan uitsluitend te zoeken was bij de inzenders, omdat deze toen iets hadden ingezonden hetwelk slechts een onvolkomen beeld gaf van de verdiensten dezer verscheidenheid; op grond hiervan vond de Vergadering geen vrijheid om alsnog een certificaat voor die inzending aan de firma te verstrekken.

Daarna kwam een schrijven ter sprake van de firma ZOCHER & Co. te Haarlem. Genoemde firma vestigde er de aandacht op dat den 12n October 1892 een Getuigschrift 2e klasse was toegekend aan *Cactus Dahlia Millie Cupham* ingezonden door de firma KRELAGE als nieuw ingevoerde plant hoewel aan eene inzending dezer zelfde verscheidenheid door de firma ZOCHER, den 10n October 1891, reeds een certificaat 2e klasse was toegekend. Van deze beoordeeling was door den secretaris der commissie geen melding gemaakt in het Register en de offi-

cieele verslagen en dus had de firma, die dit verzuim nu eerst, dus ruim een jaar later opmerkte, nog geen Getuigschrift ontvangen. De vergadering besloot alsnog de uitreiking daarvan te verzoeken, doch gaf tevens als hare meening te kennen dat op de bekroning welke 12 October j.l. plaats vond niet kon worden teruggekomen.

In verband hiermede vond eene onderlinge gedachtenwisseling plaats over de bezwaren, die ontstaan wanneer inzendingen geschieden, zonder dat daarvan te voren kennis gegeven werd, zoodat dikwijls eerst ter elfde ure en in grooten haast de zoogenaamde keuringslijstjes door den secretaris geschreven moeten worden. De vergadering sprak dan ook de wenschelijkheid uit, dat de inzenders nadrukkelijk opmerkzaam gemaakt werden op de bepaling: dat minstens 8 dagen van te voren en zooveel mogelijk met opgave der geslachtsnamen der planten mededeeling van het voornemen om in te zenden moet geschieden.

Ter vergadering aanwezig waren de h.h.: Joh. de Breuk, Voorzitter, J. B. Bos Azn., W. J. Eldering, S. A. de Graaff, J. van der Laan, D. Mater, G. C. van Meeuwen, J. H. Kottmann, Jhr. L. J. Quarles van Ufford, P. W. Voet, G. H. van Waveren, J. T. Wilke, Mr. J. H. Schober en de secretaris der commissie

B. A. Plemper van Balen.

Amsterdam, 12 November 1892.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Het Chrysanthemum-feest te Amsterdam.

Evenals het in China en Japan sedert eeuwen gebruikelijk is, tijdens den bloeitijd der Chrysanten een groot feest [illegible] zoo heeft men sedert een drietal jaren ook in [illegible] van een dergelijk feest kunnen [illegible] llen [illegible] t [illegible] n [illegible] bezoekers en bezoeksters voortbestaan. Om die beelden uit het geheugen weder tot vorige frischheid terug te brengen, zullen we de expositie in Maison Stroucken, die plaats had van 10 tot en met 14 November jl., nog eenmaal in gedachten bezoeken.

We treden een der groote zalen van het tentoonstellingsgebouw binnen en we ontwaren eene zee van bloemen. En terwijl we met tal van bezoekers ons verlustigen in dien onuitputtelijken schat van treffend schoone natuurproducten, begeven we ons naar de tweede zaal, waar de aanblik door het matte licht ons nog meer treft. Van hier toch kunnen we door de geopende vensters den blik ongehinderd laten wijden over de kleurenmassa in de eerste, lager gelegen zaal; terwijl we het met ons zelven maar niet eens kunnen worden of we in spiegels, dan wel door geopende vensters turen, zoo bedriegelijk doet alles zich voor aan onzen verbaasden blik. Het eigenaardige, meer heldere licht in de eerste ruimte is daarvan wellicht voor een groot deel de oorzaak.

Maar laten we terug gaan naar de eerste zaal en op ons gemak de vele inzendingen een voor een nagaan, wijl ze eene meer nauwkeurige bezichtiging wel verdienen.

In het midden staat op een hoogen standaard een forsch exemplaar van *Areca sapida,* terwijl aan weerszijden twee groote, rechthoekige stukken gazon gelegen zijn, waarop een keur van inzendingen geplaatst is; de achtergrond der zaal wordt ingenomen door hooge palmen, waartegen eene versieringsgroep van Chrysanten, ingezonden door H. M. de Koningin-Regentes, zeer goed uitkomt.

Aan weerszijden onder de zijgalerijen zijn mede inzendingen geplaatst. Het middenvak wordt omsloten door een paar forsche exemplaren van *Cocos Bonetti*, eenige *Dracaena indivisa* en *Kentia Forsteriana.*

Onder nummer 1 van het programma werden gevraagd dertig Chrysanten in dertig verscheidenheden, vooral opmerkelijk door in haar soort groote bloemen.

De Gebr. van Kuyk uit Utrecht hebben de schoonste planten gezonden, die prachtig zijn van vorm en door verbazend groote bloemen uitblinken. Deze verzameling werd dan ook met den eersten prijs bekroond, zijnde de gouden medaille en 50 gulden. Onder deze collectie verdienen vooral de aandacht, wat gekweekte planten betreft, de bekende *Edwin Molyneux*, de goudbruine *Val d'Andorre*, de behaarde zilverlila *Louis Boehmer,* de kastanje-bruine *Princesse Beatrice Card*, de vleeschkleurige *Etoile de Lyon*, de zilverrose *Edwin Leensdale*, de extra fluweel paarse *Monsieur Bernard*, de witte *Vice-Président Audiguier*, enz.

Deze planten munten allen uit door lage gedrongen groeiwijze, zijn tot op den pot bebladerd en dragen ieder zeven en meer scheuten, met even zoovele prachtige, gelijk en kolossaal ontwikkelde bloemen. De stammetjes ter dikte van een vinger verdeelen zich spoedig boven den pot in een groot aantal even krachtige scheuten. De planten doen den kweeker alle eer aan, men behoeft werkelijk niet naar het buitenland te gaan om beter kultuur te aanschouwen.

De collectie van de heeren Groenewegen en Co., te Amsterdam is met den tweeden prijs bekroond geworden, zijnde de gouden medaille. Ook deze planten mogen met eere genoemd worden en waren de bloemen nog een weinig verder ontwikkeld geweest, dan zoude zeer zeker het toekennen van den eersten prijs door het lot beslist zijn geworden. Er zijn onder deze verzameling eenige planten aan te wijzen, die wel wat kaal zijn van onderen, maar ook onder de eerstgenoemde collectie kunnen we die aantreffen. We gelooven dan ook niemand te kort te doen, wanneer we zeggen dat beide inzenders tegen elkaar zijn opgewogen en onder even gunstige omstandigheden bij den wedren gelijktijdig den eindpaal zullen bereiken.

Onder de inzending van de heeren Groenewegen merken we keur van exemplaren op, zooals de witte *Ivory*, de *zilverlila Monsieur Freeman*, de donkerrose *Coeur magique*, de zilverrose *Mad. Dufosse,* de witte *Mad. Ferd. Bergmann*, de goudbruine *Val d'Andorre*, de witte anemoonbloemige *Delaware*, de bekende *Etoile de Lyon*, de fluweel bruine *Père Délaux*.

Tot de inzenders van uitstekende planten voor no. 1 van het programma, zeer zeker het meest belangrijke nummer, mogen we ook de firma Glym de Vos en Co. uit Utrecht rekenen. Naar onze meening zijn de planten minder gunstig geplaatst, zoodat ze niet zoo'n schoon geheel vormen. Mooie planten noteeren we van *Edwin Molyneux*, *Val d'Andorre* en *Etoile de Lyon,* van de bruine *Souvenir de Mons. Menier* enz. Te ontkennen valt het niet dat bij vele planten veel te veel stokken bij het opbinden gebruikt zijn, waardoor de planten natuurlijk zeer veel in losheid verliezen, vooral wanneer de witte stokken zoo erg in het oog loopen. De Gebrs. van Kuijk hebben daartoe zeer verstandig ongeschilde, weinig zichtbare stokjes gebruikt en dan nog lang niet bij alle planten. Het neemt echter niet weg dat de inzending van de firma Glijm de Vos eveneens zeer verdienstelijk genoemd mag worden.

De firma Groenewegen en Co. heeft met nog eene inzending meegedongen naar nummer een van het programma. Onder deze collectie kunnen we vooral noteeren *Mons. Freeman*, de zilver rooskleurige *Mad. Melanie Fabre* enz.

De vijfde collectie, die op dat nummer meedingt is die van de heeren J. van den Berg en Zoon te Amsterdam, die hoewel op zich zelve niet onverdienstelijk het toch tegen de andere inzendingen moet afleggen. De stokken bij de planten zijn veel te lang en komen vlak onder de bloemen voor of steken zelfs daar boven uit. Ook is het aantal scheuten op iedere plant wel wat gering, daarbij zijn de meeste van onderen kaal en bezitten bloemen van betrekkelijk kleine afmeting.

Het zal ons natuurlijk niet mogelijk zijn op deze wijze van alle inzendingen op het programma tot het einde toe melding te maken. We willen van het belangrijkste dan ook alleen maar iets meedeelen en zoo hier en daar een greep doen.

Op nummer 2 worden 20 Chrysanten in 20 verscheidenheden gevraagd. De inzendingen daarop staan in beide zalen verspreid. De beste is die welke gegroepeerd staan in de tweede zaal om de *Areca sapida*, zij zijn van de Gebr. van Kuyk uit Utrecht en hebben de gouden medaille wel verdiend. Er zijn keurige planten bij, zooals b. v. *Monsieur Bernard*, paarskleurig en omgebogen.

De collecties van de firma's Groenewegen en Glijm de Vos doen weinig voor elkander onder, we meenen dat er bij

de planten van den laatsten wel wat veel stokken gebruikt zijn, waardoor aan de schoonheid der planten afbreuk gedaan wordt; toch heeft deze firma den tweeden prijs verkregen.

De planten van den heer A. P. Bouwman uit Arnhem zijn meerendeels op stam maar helaas nog te weinig in bloei, de bloemen bezitten echter op verre na de grootte niet van die der andere inzendingen. Toch zijn de planten met zorg gekweekt en is er veel tijd en moeite aan te koste gelegd. Ook mogen we de opmerking niet terughouden, dat de variëteiten niet zeer uiteenloopend zijn, maar er te veel witte en lichtgekleurde onder aan te wijzen zijn.

In nummer 3 worden tien Chrysanten in tien verscheidenheden gevraagd.

Ook op dit nummer zijn vele inzendingen ingekomen. De met den eersten prijs bekroonde is de firma Glijm de Vos, er zijn planten onder met zeer groote bloemen.

De inzending van de Gebr. van Kuyk is niet minder. alle planten bezitten vele scheuten en op iedere scheut komen kolossaal ontwikkelde bloemen voor.

Ook die van Groenewegen mag geroemd worden; vooral vallen ons op *Mad. Dufosse*, zilverrose, uit lepelvormige omgebogen bloempjes bestaande en *Monsieur Freeman.*

Enkele prijzen zijn ingehouden geworden, omdat de planten niet geheel aan het programma beantwoordden.

Zoo b. v. onder de Chrysanten met ingebogen bloemen, met anemoonbloemen, met pomponbloemen, enz.

Onder nummer 14 is gevraagd 1 Chrysant, uitmuntende door de grootte der bloem. De heeren Groenewegen hebben op dit nummer drie verschillende planten ingezonden en wel: *Edw. Molyneux, Louis Boehmer* en *Etoile de Lyon.*

De Gebr. van Kuyk zonden eene plant van *Etoile de Lyon,* die maar eventjes prijkt met zeven kolossaal ontwikkelde bloemen, welke bovendien nog de grootste afmeting van 27 à 28 cM. bezitten en daarom ook met den eersten prijs bekroond geworden zijn. Dan volgt *Edwin Molyneux* van Groenewegen met ongeveer 25 cM. en eindelijk *Etoile de Lyon* van denzelfden.

Toch geven we de vervaardigers van het programma den raad, om bij eene volgende gelegenheid de verschillende groepen van elkander te scheiden, zoodat geen ingebogene met eene omgebogene vergeleken kan worden. De eerste moet het altijd verliezen, want het gaat toch niet aan enkele der langste bloemblaadjes voor het meten te nemen en die van de ingebogene naar buiten om te halen.

Een eigenaardig nummer is No. 9, waarin 6 enkelbloemige chysanten gevraagd worden en waarop de heeren Groenewegen en Houtvester uit Utrecht ingeschreven hebben, benevens de Gebr. van Kooten.

De heer Houtvester heeft in de laatste jaren veel aan het zaaien van chrysanten gedaan en die welke door hem thans onder verschillende namen geëxposeerd worden, zijn de uitgezochte uit talloos vele verworpene zaailingen. De beste achten wij de *Gloire* van Utrecht, met een geel hartje en een dubbele rij of krans van helderwitte straalbloemen. De overige aanwinsten kunnen ons niet bekoren, de witte zijn voor bloemwerk uitstekend en zullen daar langzamerhand meer en meer voor gebruikt worden, omdat ze bij eene heldere, opvallende kleur eene losse bevalligheid vertoonen.

Ook onder de collectie van de firma Groenewegen, die met den eersten prijs bekroond werd, treffen we eene bijzonder mooie witbloemige aan, *Mary Anderson*, met groote, breede straalbloemen, die wel spoedig een liefhebber zal vinden.

Chrysanten voor bloemtafels, die onder nummer 16 gevraagd worden, zijn bij de meeste inzenders te groot of te lang van stuk. In de collectie van de firma Groenewegen vallen ons een paar keurige plantjes op, die de juiste hoogte bezitten. Het zal niet kwaad zijn ook bij eene volgende gelegenheid de maximum hoogte en breedte in het programma op te geven.

In No. 24 wordt gevraagd de grootste en schoonste verzameling. De eerste prijs, de gouden medaille, werd toegekend aan Gebr. van Kooten te Utrecht, die zeer schoone exemplairen ingezonden hebben en daarmede in den rechter hoek van de eerste zaal een mooie groep vormden. De heeren Groenewegen hebben de verguld zilveren medaille verkregen, hunne planten zijn meerendeels van gelijke hoogte. De derde prijs is toegekend aan de firma Glym de Vos.

Buiten mededinging vinden we eene collectie geëtaleerd door de tuinbouwschool Linnaeus te Watergraafsmeer. We treffen daaronder zeer goede planten aan, echter wel wat veel gele en bruine chrysanten. De groep in haar geheel maakt overigens een zeer goed effect.

Ook de liefhebbers hebben ingezonden, maar zij dingen naar afzonderlijke nummers, speciaal uitgeschreven voor liefhebbers-zelfkweekers. Het zijn de heeren Olik en Walter Klapp uit Amsterdam, die elkander den eerepalm betwisten en al is het waar dat de laatste slechts bronzen medailles kan verkrijgen, zoo geven diens ingezonden planten toch blijk van een ongeevenaarde zorg en toewijding. Zijne planten toch zijn zonder eenig hulpmiddel binnenshuis gekweekt geworden, ze dragen maar eene enkele bloem op den top van een langen, dikken stengel, maar die bloem is van tamelijk groote afmeting. De planten van den anderen liefhebber bezitten meer den struikvorm en pronken met vele maar kleiner bloemen. Het verdient dus ook hier aanbeveling de vraag te splitsen in struiken en eenbloemige planten, want ook hierbij valt het moeilijk beide vormen met elkander in mededinging te doen komen.

In eene huiskamer toch is het niet gemakkelijk mooie struiken te kweeken, maar heeft men veel meer succes door de scheuten rechtdoor te leiden en daar bovenop één of een paar bloemen tot ontwikkeling te doen komen.

Behalve de Chrysanten vinden we in de twee zalen nog andere planten en vooral groote palmen van den heer J. H. Reeling te Amsterdam, waartusschen hier en daar spiegels geplaatst zijn, die de zalen daardoor nog dieper doen schijnen. Ook ontmoeten we enkele koude kasplanten en vooral een schoon exemplaar van *Dracaena Massangeana.*

Tusschen de geopende vensters, die de twee zalen ineen doen smelten, pronken prachtig bloeiende Cyclamen, ingezonden door de heeren Bas Backer uit Apeldoorn, A. P. Bouwman uit Arnhem en O. A. G. Kaufman [illegible] De planten bij alle inzenders zijn [illegible] van den eersten missen we [illegible] Bouwman weinig roode en veel witte kleuren te zien geven. Die van Kaufman zouden meer in bloei nog beter voldaan hebben. De heer Bas Backer heeft den eersten prijs behaald, er zijn planten onder zijne collectie die prachtig genoemd mogen worden; kort en gedrongen, dicht op den pot liggend gebladerte en flink daar boven uitstekende mooi gevormde bloemen. Die van Bouwman hebben klaarblijkelijk wat te warm gestaan.

Er zijn nog heel wat meer inzendingen van Chrysanten dan die welke wij besproken hebben, maar de lezer zal begrijpen dat het niet aangaat die alle een voor een te bespreken.

We willen daarom nog een oogenblik bij de bloemwerken en bij de afgesneden bloemen vertoeven.

In de eerste plaats de afgesneden bloemen.

Onder de collectie van Gebr. van Kooten uit Utrecht bemerken we eene zeer vreemde bloem, bruin van kleur, aan den rand geheel in geel overgaande. Deze draagt den zeer twijfelachtigen naam van *Président Reine de Saint Foix.* De bloem is overigens zeer opvallend.

Er blijken vele inzenders van afgesneden bloemen te zijn, de eerste prijs is toegekend geworden aan de firma Groenewegen & Co., zoowel voor 25 als voor 10 bloemen; de tweede prijs heeft de heer G. Blankensteijn, tuinman te Haarlem, verkregen, eveneens voor 25 zoowel als voor 10 bloemen; de derde prijs is toegewezen aan Gebr. van Kooten te Utrecht voor 25 bloemen en voor 10 bloemen aan P. Sweers, bloemist te Amsterdam.

Voor de grootste bloem zijn het de Gebr. van Kuijk die den eersten prijs behaald hebben, de tweede en derde prijs is toegewezen geworden aan de firma Groenewegen. *Etoile de Lyon* en *Edwin Molyneux* kunnen tegenwoordig wel tot de grootste bloemen gerekend worden.

Uit al de collecties afgesneden bloemen vallen ons bijzonder op de navolgende bloemen:

W. A. Manda, mooi geel, behaard en ingebogen.

H. Ballantine, zwavelgeel, behaard en ingebogen. Beide behooren tot de nieuwste Chrysanten en we vinden ze in de

collectie van Groenewegen.

Verder is *Amiral Sir Symonds* mooi geel van kleur en kan tot de half dubbele japansche gerekend worden. Het hart is meer open en de straal bestaat uit een groot aantal breede gekrulde bloemblaadjes.

Eene dito bloem maar iets lichter is de *W. W. Lunt.*

Kazabaine is grillig van vorm, bestaat uit schuitvormige blaadjes, die aan den top lepelvormig verwijd zijn. Dat bovengedeelte is fluweelbruin, 't schuitvormige deel dat ons de buitenzijde der bloempjes laat zien is zilverrose.

Rob Roy is evenzoo grillig van vorm en wit van kleur, bestaande uit getande, lepelvormige blaadjes.

Riche toulousaine, anemoonbloemig en rose.

De Gebr. van Kuyk bezitten in hunne collectie eene mooie behaarde witte, die zeer veel op *Mrs. Alpheus Hardy* gelijkt maar naar zij onderstellen eene andere of eene verbeterde *A. Hardy* moet zijn; in ieder geval bloeit ze veel gemakkelijker.

Wat nu de bloemwerken aangaat, zoo kunnen we daaromtrent kort zijn, er is lang zoo veel niet als vorige jaren. Hetgeen er aanwezig is verdient echter wel onze aandacht. De firma J. v. d. Berg en Zoon laat ons eenige manden zien, die met zilverpaarsche chrysanten zijn opgemaakt, terwijl een rose lint en lichter gekleurde bloemen den hengel omgeven. Een andere mand is met lichte en rose bloemen opgemaakt, heeft een hoogen hengel waarombeen wat bloemen en een crêmerose lint geslingerd zijn.

Ook eene wandversiering, een vaasbouquet, kleinere mandjes etc. alle met chrysanten-bloemen zijn door denzelfden inzender ingezonden.

De firma Ferron & Co. heeft eveneens verschillende bloemwerken geexposeerd, zooals een waaierbouquet van zilverrose bloemen op witten grond, afgezet door *Maranta*-blaadjes, [illegible] bouquet, een krans, ook eene van Cycasblad etc. [illegible] Corona laat ons eene groote spiegelver- [illegible] de lijst met wittte bloemen is opge- [illegible] enrand geelkleurig is, op de vier hoe- [illegible] bouquetten aangebracht en vooral op [illegible]ek, verfraaid door een palmblad. De krans is schoon, veel Cycasbladeren zijn daarvoor gebruikt geworden.

Ook de heer Vermeulen uit Zaandam heeft goede stukken gezonden, waaronder een mooi bruidsbouquet van witte en zwavelgele bloemen, verlevendigd door Adiantum-takjes.

Juist valt op dit oogenblik een liefelijk zonnestraaltje over de goudkleurige bloemen en linten van de vele bloemwerken en manden en een tooverachtig geheel wordt te voorschijn geroepen. De kleuren gloeien in den heerlijken zonneschijn. Het licht in deze tweede zaal is zeer zwak en valt bovendien nog slechts van eene zijde binnen. Een zonneschijntje is daarom wel gewenscht, wil men de kleuren der chrysanten waarop het toch aankomt goed kunnen onderscheiden.

En thans verlaten we deze welgeslaagde tentoonstelling, na nog een blik geslagen te hebben op de keurig geschilderde bloemstukken en het mandewerk in de buffetkamer Dit mandewerk is gezonden door den heer J. C. W. Thoolen uit Amsterdam, die agent is voor de mandenmakerij van den heer Nijland uit Utrecht

We eindigen hiermede ons overzicht over deze schoone Chrysanthemum-tentoonstelling, velen hebben wij in dit verslag niet genoemd, die ook inzonden en medewerkten om dit feest naar wensch te doen slagen. Maar allen te noemen gaat toch niet, wij bevelen daartoe aan belangstellenden de lezing aan van het proces-verbaal. Daarin zal men ook de inzenders vinden die met eereprijzen bekroond werden.

Aan de Jury werd na afloop der bekroningen een keurige maaltijd aangeboden in het American Hôtel. Was het wonder dat men daar vele toasten uitbracht en dat enkele aanzittenden zelfs in dichtvuur ontgloeiden voor de Koningin van den Herfst?

Naamsverwarringen.

Met het voorstel der Vruchten en Groentecommissie, behandeld op de Algemeene Vergadering, kan ik mij zeer goed vereenigen. Minder echter met de Memorie van Toelichting.

Dat men op het gebied der vruchten en groenten vele verkeerde of geradbraakte namen hoort, is, helaas! maar al te waar. Doch om behoorlijk op de hoogte der zaken te zijn is meer noodig dan de namen te kennen. De Memorie schijnt dit echter als hoofdzaak te beschouwen, blijkens de daarin gedane vragen. Wij willen die eens nazien.

Wat een koek- greid en sterappel is, of een Juin-smolt- of griendpeer is, weet ik ook niet; ik zie die namen hier voor het eerst: zulke gekke namen zullen echter wel plaatselijk blijven. Hoe zij in de wereld komen? Reeds lang geleden had een mijner landbouwende vrienden een boom in zijn tuin, die goudgele, vrij groote, saprijke, zeer goede herfsttafelappelen gaf. Hij noemt die koekebaksappel, ómdat zij er zulke lekkere appelkoeken mede bakten. Het bleek mij, dat het een, toevallig bij hem opgegroeide zaailing was. Ik veredelde er van en bracht hem in den handel onder den naam gele wijnappel. Doch wat helpt het, of men dien beteren naam al kent en men blijft onbekend met zijn deugd, tijd van rijpheid. enz.

De Memorie vraagt: „wat is *Rabouw,* een *Korpender* of een *Nelgrein?*"

In mijn jeugd bezaten wij in de Boskoopsche kweekerijen reeds twee *Rabauwen* een vroege, zomer *Rabauw* en een latere. De *Korpendu* is waarlijk geen onbekende naam: Ieder kweeker zal, op dien naam gevraagd, de ware soort wel leveren, al was ook de ware naam: *Couri-pendu*, niet gebruikt. Of wil men liever den naam vertalen, omdat alle monden niet naar het Fransch staan, en noemen hem *Kortsteelappel?* Doch dan wisten zeker de meeste kweekers niet wat de bedoeling was. De naam *Korpendu* heeft burgerrecht gekregen. Ook de *Nelquin* is geen valsche naam; hij is reeds door Knoop beschreven.

En wat de peren betreft, is de *Kalabas*, die ook *Kallebas* wordt genoemd, geen onbekende, maar vrij algemeen bekende soort. De juiste naam: *Calebasse* mag foutief zijn geschreven, maar ieder die aan een Boskoops kweeker een *Kalbaspeer* vraagt, zal een *Callebasse musque* ontvangen — wenscht men een ander dan de gewone, bijvoorbeeld *Kalebasse Karafon* die wel onder een dozijn namen in den handel is — dan dient er dat bij geschreven te worden.

Wat nu namen betreft als *Sistermijn* (ook wel *Sinscremijn*) voor *Saint Germain; Louise de Bon,* voor *Louise Bonne, Duhamel, of Louise Bonne d' Arranches; mollebos* voor *Mouille-Bouche,* die worden zoo geradbraakt door hen welke die namen niet kennen en ze maar op het gehoor af overschrijven.

„Wie weet weg in den doolhof der Reinetten en Pippelingen." Vraagt de Memorie. Ja! dat is waarlijk moeilijk genoeg. Wil men alle tuinbouwers daarmede in het reine brengen, dan zal men een Pomologisch — of liever Fructologisch arboretum moeten aanleggen, want met de Kersen, Perziken en Pruimen is het ook zoo. Daar konden de jonge lieden dan theoretisch en practisch bekwaam worden. De meer bejaarden zou ik raden, zich, als hulpmiddel, bekend te maken met de Nederlandsche Boomgaard en de Beschrijvende Vruchtenlijsten, beide werken uitgegeven door de Pomologische Vereeniging te Boskoop. De Memorie zegt, dat Flora Pomona heeft verdrongen. Doch meent men dan, dat onder de namen der kinderen van Flora ook geen radbrakerij heerscht? Een vriend zond mij eene commissie, waarbij hij schreef: „En voeg er nog wat pittesine bij." Ik wist niet wat de man bedoelde. Het woordje „nog" zeide mij echter, dat ik ze hem vroeger moest geleverd hebben. Ik sloeg de boeken van vroegere jaren op en vond *Gladiolus Psittacinus.* Ziedaar één voorbeeld uit de menigte.

Om in nomenclatuur juistheid, duidelijkheid en eenstemmigheid te verkrijgen, zal wel een pia vota blijven. Om voor allen duidelijk te zijn, zou men alleen Hollandsche namen moeten gebruiken. Zal men daartoe, zooals de Duitschers, alle vreemde namen zooveel mogelijk vertalen? Daarmede kregen wij nieuwe verwarring. *Reinet d'or* werd dan *Gouden Reinet,* doch die bezitten wij reeds, er waren er dus twee.

Zooverre mijn opmerkingen over de Memorie van Toelichting. Wat de zaken zelve betreft, van harte zal ik het toejuichen, wanneer het Hoofdbestuur alles aanwendt om de misslagen, verwarringen en gebreken op het gebied van vruchten en groenten zooveel mogelijk uit de wereld te helpen.

H. C. de Vos.

Een gedenkwaardig feest.

„Jede Thätigheit in ihrer Vollendung wird zur Kunst."

Den 25sten Mei van dit jaar werd het gedenkteeken voor den eersten president en oprichter van de Verfraaiingsvereeniging van het Zevengebergte, zijne Excellentie H. VON DECHEN, feestelijk onthuld.

Het gedenkteeken is opgericht aan den rijweg naar den Drachenfels in de nabijheid van het schilderachtige opzichtershuisje der vereeniging, waar de weg eene kromming om de helling van den Wolkenberg maakt.

Het monument bestaat uit een vierkant voetstuk met daarop geplaatste pyramide van trachiet en teekent zich scherp en helder af tegen den groenen bergwand.

Aan den voorkant ziet men het relief portret en den naam van den vereeuwigde: „HEINRICH VON DECHEN," en aan den achterkant de woorden: „Seinem ersten Präsidenten der Verschönerungs-verein für das Siebengebirge."

Het geheel verheft zich op een hoog terras, met een verrukkelijk uitzicht over den Rijn met steden en dorpen in het verschiet en op een gedeelte van het Zevengebergte; — links troont de Drachenburg met zijn kostelijken tuinaanleg als eene hoogartistieke stoffage van het natuurpark.

Bij het prachtige landschapstafereel, dat zich hier voor het oog uitstrekt, denkt men aan de woorden van Schinkel: „Een gelukkig, door akkerbouw, industrie en scheepvaart rijk land, dat in zijn verfijnden kunstzin een grooten tuin bebouwt, een Eden, waarin landbouw, natuur en kunst onafscheidelijk met elkander verbonden zijn." (1) Rondom het gedenkteeken is het terras versierd met fraaie van de verschillende bergen afkomstige rotsblokken en bazaltzuilen, waartusschen allerlei inheemsche varens zijn geplaatst. Toen ik het monument bezocht was de beplanting nog niet geheel in orde, doch men verzekerde mij, dat slechts planten en boomen van de lokale flora zouden gebezigd worden. Met des te meer genoegen vernam ik dit omdat ook in Duitschland maar al te dikwijls bij dergelijke aanlagen het bloemistische element de overhand heeft en zoodoende tegen het karakter van het lokale landschap gezondigd wordt, hetgeen bij een monument voor VON DECHEN zeker wel het allerminst het geval mocht zijn, daar de groote verdienste van VON DECHEN juist in zijn streven bestond om, bij de herschepping van het Zevengebergte in een natuurpark, het lokale landschap tot zijn recht te doen komen. Een moeielijk, ondankbaar, schier onbegonnen werk, daar hier geen „tuinbouwkundig systeem" kon of mocht worden toegepast, en noch de landschappelijke ontwikkeling der medeleden en belanghebbenden, noch de geldelijke kracht der vereeniging, de hulp van geheel voor hun taak berekende personen altoos mogelijk maakte, terwijl ook botte zin en miskenning niet achterwege bleven om de onuitvoerbaarheid van zulke ver strekkende plannen aan te toonen, of landschappelijk grootsch opgevatte ideeën tot banale alledaagsheden terug te brengen. Met een staf van landschappelijk ontwikkelde leden en medewerkers en vooral iets méér erkenning en zedelijken steun van den kant der tuinbouwkundige wereld, zouden de resultaten van een streven als van VON DECHEN zeker meer bevredigend zijn geweest.

Wanneer men dit alles in aanmerking neemt, bewondert men het werk van mannen als VON DECHEN, die in ieder geval de groote beginsels en de te volgen politiek, om een aan tallooze eigenaren behoorende landstreek is een natuurpark of landschapspark te herscheppen, hebben aangegeven.

Wij hebben hier zeer zeker met grootsche elementaire landschapstuinkunst te doen, maar nog meer met landschappelijke kunstpolitiek, of zoo men wil met „Landschaftskunstpolitik." Door geen andere middelen dan door aankoop, minnelijke schikking, zedelijke opwekking, onderhandelingen met staats-, provinciale- en gemeentebesturen, spoorwegdirecties, grondeigenaren, enz., kon het voorgestelde doel, — soms niet meer dan een weg van eenige minuten gaans, — bereikt worden. Van het plan van den ongeveer twee uren langen landschapsweg door het idyllisch bloemrijk dal van Rhöndorf kreeg ik kort geleden inzage.

Een verbazend stuk werk, om op een eenige meters lange kaart, keurig uitgevoerd met de noodige profielen van het lange dal, alle perceeltjes, wijnbergjes, stukjes weide, boschjes, akkertjes, enz., te zamen wel de duizend naderende aan te geven, en daarbij de landschappelijke belangen overeenkomstig de werkelijkheid in het oog te houden. Wanneer men verder denkt aan de schier eindelooze onderhandelingen met de betreffende eigenaartjes en eigenaren, staats-, provinciale- en gemeentebesturen en andere belanghebbenden, dan erkent men eerst de verdienste van mannen als VON DECHEN, die niet alleen landschappelijk hoog ontwikkeld moeten zijn, maar tevens als ervaren politici met gegeven grootheden moeten weten te rekenen.

LE NÔTRE, PÜCKLER-MUSKAU en zoo menig groot tuinkunstenaar gelijken onbeperkte alleenheerschers van weleer, die, meesters van hun land, alles aan één abstract staatkundig ideaal trachten te onderwerpen; — VON DECHEN gelijkt den modernen souverein, die met eerbiediging van individu en eigendom een levensvatbaar staatkundig organisme tracht te scheppen, door eene harmonische vereeniging van tallooze schijnbaar tegenstrijdige elementen.

Ook de „Vereeniging ter bevordering van het vreemdelingen verkeer" te Arnhem handelt in gelijken zin, wanneer zij landschapswegen aanlegt, zooals den weg van Rozendaal over Beekhuizen naar den Zijpenberg, enz., enz. In een artikel in de Arnhemsche Courant 6 Juli 1889, schreef de 1ste secretaris der vereeniging, de heer A. E. VAN DAALEN, naar aanleiding van voorstellen om verder met den aanleg van landschapswegen voort te gaan: „Met medewerking van aangrenzende eigenaren en andere belanghebbenden en den ste[illegible] meentebesturen, schijnt zoo iets op den duur [illegible] onmogelijk."

Een ruim veld ligt hier nog braak voor diegenen die van een landschappelijk idealisme bezield, tevens politieke en diplomatieke talenten bezitten gelijk VON DECHEN.

Zij die meenen dat VON DECHEN en zijne geestverwanten in andere oorden, slechts paden door fraaie landstreken aanleggen, vergissen zich. Bij iedere voorkomende gelegenheid waarbij het landschappelijk schoon gevaar loopt, laten zij zich namens de vereeniging gelden. Soms worden geheele landschappen die in dit opzicht bedreigd worden tegen geldelijke vergoeding overgenomen; gansche steden en dorpen op hun initiatief verfraaid; leelijke huizen die de harmonie in het landschap verstoren, aangekocht en verbouwd of afgebroken.

Kale bergwanden en heuvels worden met houtgewas beplant. steengroeven en andere exploitaties door beplanting aan het oog onttrokken; terrassen, bruggen, trappen, belvédèren gebouwd; banken, wegwijzers geplaatst; fraaie geïllustreerde gidsen en wandelkaarten uitgegeven; alle krachten ingespannen, zoo noodig met geldelijke offers, om technische werken, stations, hotels, huizen, enz., in de stemming van het landschap te brengen. Alzoo niet een conservatisme, dat, in strijd met de wet der ontwikkeling in natuur en maatschappij, alles wil behouden zooals het thans zich voordoet, maar een onafgebroken streven naar harmonie in het voortdurend van karakter veranderende landschap, naar overeenstemming tusschen het natuurlijke landschap en het werk van den mensch, dat toch ook een stuk natuur, — misschien wel de hoogste natuur op aarde is. En wat is natuur, schoonheid anders dan harmonie!

Zoo beheerschen in vele oorden van Duitschland de Verschönerungs-, Landschafts-, Gebirgsvereine, of hoe al die vereenigingen ook heeten mogen, soms feitelijk geheel alleen het landschap. (2) Diegenen die alles tot een geldkwestie

(1) Van SCHINKEL zegt TUCKERMANN: „in ihm musste sich in der Verbindung des Architecten mit dem Landschaftsmaler, mit Naturnothwendigheit der, wenn auch nicht gärtnerisch-technische ausführende, aber gärtnerisch componirende Künstler entwickeln." SCHINKEL dacht zich alles als een groot landschappelijk geheel; alles wat hij ontwierp lag te midden van natuurlijke, soms wild romantische landschappen. SCHINKEL beschouwde den mensch met zijn werk als het zwaartepunt van het landschap; hij behoort tot de voorloopers der „Landschaftskunst-politiker."

(2) De hollandsche vertaling „verfraaiings vereeniging" is niet gelukkig gekozen; daar het landschappelijke element — men heeft ook architectonische landschappen, ALEX. VAN HUMBOLDT spreekt zelfs van de landschappelijke schoonheden van den sterrenhemel — op den voorgrond staat, is de naam „landschapsvereeniging" de meest juiste uitdrukking.

terugbrengen en meenen dat de tuinbouwkundige wereld geen voordeel van het op den voorgrond treden van het landschappelijk element zou hebben, zij hier slechts medegedeeld dat de exploitatie van de landschappelijke schoonheden van Zwitserland jaarlijks 128,785,000 fr. in dit land brengt. Zoo gaat het naar evenredigheid overal waar bovengenoemde vereenigingen optreden. En toch is de zin voor landschappelijk schoon pas in wording, nog geen eeuw oud, en vóór ROUSSEAU de schoonheden der Alpenwereld schilderde kwam niemand in Zwitserland, thans het meest bezochte land der wereld. Hoeveel van die millioenen en buiten die millioenen bloemisterij en boomkweekerij ten goede komt is wel na te gaan, zonder nog te wijzen op de enorme jaarlijksche behoefte der verschillende landschapsvereenigingen aan plantsoen, bloemen, enz., voor hunne onmetelijke steeds omvangrijker wordende aanlagen. Zonder overdrijving kan men beweren dat, waar van geldelijk voordeel van eenig land sprake is, het landschappelijke element een eersten rang inneemt, misschien wel boven het bloemistische staat.

(Wordt vervolgd.)

INGEZONDEN STUKKEN.

De Chrysanthemum-Tentoonstelling in de Tuinbouw-Inrichting van J. C. DE LANGE te Rotterdam.

Toen ik gisteren eenigszins weemoedig zat te denken, dat de natuur zich zoo zachtkens aan met den winterdos tooide, werd ik aangenaam verrast door een allersierlijkste invitatiekaart van den heer J. C. DE LANGE te *Rotterdam*, om zijne Chrysanthemum tentoonstelling te komen bezoeken, die heden geopend werd.

Vol blijde verwachting toog ik van *het Haagje* naar *Rotterdam* en stapte weldra in de *Aert van Nesstraat* de fraaie kiosk van die Inrichting binnen; en wij werden niet in onze verwachting teleurgesteld, want de ach- [illegible] van den kiosk uitgaande, kwamen wij door een ruime, praktische [illegible] in een waar lusthof.

[illegible] onze geachte lezeressen en lezers ons te volgen op de [illegible] *Wintertuin achter het woonhuis.*

[illegible] terwand is geheel bedekt door groote sierplanten met [illegible] aderen, waartusschen groote eenstammige Chrysanthemums, [illegible] eter lengte staan, ieder met 5 à 7 takken en op iederen tak eene groote bloem van de volgende soorten:

Mr. S. Wight, *Stanstead surprise*, *Madle. Bergmans*, *Mad Clémence Audigier* enz.

Vóór deze eenstammigen staan een paar rijen goed gevulde struiken, afloopend gerangschikt, en van verschillende soorten als *Caradox*, *Val d'Andorre*, *Monsr. Bernard*, *Dr. Brigham* enz.

Tegen denzelfden donkeren achterwand staan in de hoeken groote spiegels met lijsten van kurkschors, geflankeerd door eenstammige Chrysanthemums met groote bloemen, waaronder *Condor*, *Source d'or*, *Phoebus*, *Jacques Durend* enz.

In de tegenovergestelde hoeken bevinden zich twee groote witte beelden, *de lente* en *de herfst* voorstellende, bevallig overschaduwd door groote *Kentia forsteriana*, en zich verheffende te midden van groepen Chrysantemums waaronder *Edwin Molineux*, *Sara Owen*, *Hirer fleuri*, *Lord Wolseley*, *Marguerithe Marouck* enz.

Deze wintertuin is rechtlijnig aangelegd, zoodat het groote middenperk een ruitvorm heeft, waarover drie groote palmen, namentlijk twee *Phoenix reclinata* en een *Kentia forsteriana* hunne bladeren wuiven. Dit middenperk is in acht vakken op kleur geschikt, waarvan vier tegenover elkander liggend geheel wit zijn in soorten als: *Lady Selborne*, *Avalanche*, *Fleur de neige* en *Ivory;* van de vier andere vakken zijn er twee geelbruin en bronskleurig in soorten als: *Source d'or*, *Mr. H. Elliot*, *Souvenir d'Amsterdam*, en de twee anderen *Madelle Calleng Sordy* en *la Triomphante;* de eerste munt uit door fijne kleur; de laatste door groote bloemen en schoonen habitus. Verder staat hier een nouveauté van de behaarde Chrysantemums *Louis Boehmer* en laatste nouveauté *W. A. Manda.*

De bijeenvoeging van de kleuren in dezen wintertuin maakt een schitterend effect, en geeft toch een zekere rust aan het oog.

Wij stappen den wintertuin uit en volgen de practisch aangebrachte wegwijzers, langs een met wit zand bestrooid pad om te komen in *een groote serre*, waarvan het voorgedeelte is ingericht als palmenkas, terwijl het achtergedeelte, dat niet verwarmd wordt, thans als standplaats dient voor eenige honderden Chrysantemums die grootendeels allen op stam zijn gekweekt, en uitmunten door forsch ontwikkelde bloemen. Wij merken prachtexemplaren onder dezen op als: *H. Cannell*, *Madelle Juliette Dordan*, *Mons E. A. Carrière*, *Mis Heule*, *Goldenqueen*, *Bronzequeen of England* en *Dr. Brigham.*

Van uit deze serre stappen wij in *een lange, minder hooge kas* geheel gevuld met een paar honderd varieteiten, flink ontwikkeld en tot ondertoe met bladeren gegarneerd. Van de behaardbloemige waren in bloei *Louis Boehmer* en *W. A. Manda; Miss Anny Manda*, *Alphonse Hardy* en *J. Ballentine*, eveneens tot deze groep behoorende, waren nog in knop.

Wij zien in het geheel een duizendtal planten in bloei in een paarhonderd verscheidenheden, terwijl wij nog in een reservekas een vijfhonderdtal goedgeknopten voor lateren bloei opmerken.

Alle deze Chrysanthemums zijn gekweekt in de Tuinbouwinrichting van J. C. DE LANGE, die daardoor wel toont, dat hij niet voor de kosten en moeite terugdeinst, om de cultuur van deze plantensoort te bevorderen.

Tallooze bezoekers doorkruisen dezen lusthof, terwijl velen van het schoone geslacht eene bevallige stoffeering van het geheel vormen. Met blijdschap merken wij op, dat het aantal briefjes met den naam van den kooper aan de planten steeds vermeerderde.

Verrukt komen wij bij den uitgang en kunnen dan ook niet nalaten aan den heer DE LANGE openlijk onzen dank te betuigen voor al het schoone dat hij ons te zien gaf.

Wij noodigen een ieder uit, een volgend jaar de reis naar deze inrichting te maken, overtuigd dat men voldaan zal zijn.

Wij hopen van ganscher harte dat de heer DE LANGE succes met zijne tentoonstelling moge hebben, en wenschen de *Afdeeling Rotterdam* geluk, dat zij in haar midden en onder hare leden een man mag tellen, die in vele vakken van de bloemen- en planten-cultuur, blijkt te zijn: *The right man on the right place.*

Deze schoone tentoonstelling was de eerste twee dagen uitsluitend toegankelijk voor genoodigden en leden van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

's Gravenhage, 9 November 1892.

Uw Verslaggever.

WEEKNIEUWS.

Uit Leiden.

Het vrij grootsch opgevatte plan der Leidsche afdeeling om een voorjaarstentoonstelling te houden in de nieuwe Stadszaal, kan door het afstemmen der aangevraagde subsidie aan de gemeenteraad, niet uitgevoerd worden. Kon de afdeeling bij vroegere gelegenheden steeds op geldelijken steun van het gemeentebestuur rekenen, thans, nu het eene, met het oog op de ruime en schoone gelegenheid, groot opgevatte tentoonstelling gold, bleef dit geheel achterwege.

In de leden-vergadering van 15 November jl. is dan ook met algemeene stemmen besloten dat onder de gegeven omstandigheden de tentoonstelling niet in de Stadszaal zou plaats hebben.

Artikel 1 der voorwaarden van inzending voor de tentoonstelling vermeldt dan ook, dat de tentoonstelling *alleen* bij genoegzame materiëelen steun in de Stads-Gehoorzaal zal gehouden worden, zoodat het bovengenoemde besluit alleszins te rechtvaardigen is.

Dat de afdeeling Leiden doen zal wat zij kan, bleek uit de volgende besluiten der vergadering die onmiddellijk overging tot het benoemen eener commissie om een, naar het eerste plan gewijzigd programma samen te stellen. De voorjaarstentoonstelling blijft dus gehandhaafd; alleen zal het programma eenige wijziging moeten ondergaan met het oog op de lokaliteit waarover nu beschikt kan worden. Hoewel er dus eenige nummers die te veel plaats vereischen moeten wegvallen, kan dit aan de andere afdeelingen van het programma weer ten goede komen. Vooral blijft de tentoonstelling belangrijk door de fiksche prijzen voor bol- en knolgewassen, welke in de omstreken van Leiden nog al veel gekweekt worden.

J. G. BALLEGO.

TENTOONSTELLINGEN.

Utrecht. Algemeene tentoonstelling in het Park Tivoli den 7, 8 en 9den April 1893 van **Bloeiende planten en Bloemwerken** in Nederland in bloei getrokken of van bloemen samengesteld, die hier te lande zijn geforceerd. Inschrijvingsbiljetten en Programma's te verkrijgen bij den heer J. FABIUS te Utrecht, Plompetorengracht No. 12.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer J. H. VERNÈDE, Secretaris, **Riouwstraat 18.**

Groningen. **Chrysanthemum-Tentoonstelling** op 18, 19, 20 en 21 November 1892.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

MAIDENHAIR. Vriendelijken dank voor Uw bijdragen.

J. K. B. te U. Uw zending in orde ontvangen.

J. H. V. te 's Gr. Tot mijn groot leedwezen kon ik Uw opstel in het vorige nummer niet meer plaatsen, daar ik het eerst na het opmaken van den inhoud, en na de laatste revisie, ontvangen heb.

Advertentiën.

Bloemisterij „Bloemwijk",

Apeldoorn.

Voorhanden groote voorraad VARENTJES, CYCLAMEN, CHRYSANTHEMUMS.

Billijke prijzen.

STAM- en STRUIKROZEN, mooie waar, prachtige soorten.

W. H. WIND.

Knolbegonia's.

STAM- en STRUIKROZEN.
KLIMPLANTEN.
SIERBOOMEN.
LAANBOOMEN.
HEESTERS.
CONIFEEREN.
RHODODENDRON.
AZALEA MOLLIS.
VRUCHTBOOMEN.

Vele artikelen om te forceeren.

Ter bezichtiging mijner Cultures noodig ik belangstellenden uit.

JACs. SMITS, Naarden.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM,

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres met gas; zeer geschikt om door „Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	*f* 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	*f* 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	*f* 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	*f* 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1·3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen
en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol**, is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam

WINTERTUIN

VAN

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM.

In de Tuinbouw-Inrichting van E. H. KRELAGE en ZOON aan den Kleinen Houtweg te HAARLEM is een gedeelte der voorhanden kassen tot een Wintertuin vereenigd, waarin gedurende het winterseizoen eene groote verzameling decoratie- en sierplanten en steeds een groote voorraad bloeiende planten te vinden is. Voor het publiek is de Wintertuin geopend alle werkdagen van twee tot vier uur des namiddags. Voor vreemdelingen wordt het bezoek gemakkelijk gemaakt, ook op de andere uren daartoe aangewezen (van 10—12 uur des voormiddags.)

Gedurende de zomermaanden vindt men in den Wintertuin in bloei de rijke verzamelingen Gesneriaceën, Begonia's enz., terwijl de Sub-tropische planten der Inrichting verder tot versiering strekken. Des zomers is de toegang voor vreemdelingen ook van 6 tot 8 uur des avonds.

De ingang tot den Wintertuin van 2 tot 4 uur 's namiddags staat open door de laan naast het kantoor aan den Kleinen Houtweg. Op andere uren gelieve men zich vooraf aan het kantoor (n°. 19) aan te melden.

Complete verwarmingstoestellen met leidingen,

volgens de nieuwste methode, voor

Sèrre's, Bloem- en Plantenkassen, Oranjeriën, enz.

Bekroond met de gouden medaille op de Bloemententoonstelling te Arnhem, 8—11 September 1892.

Geïllustreerde Catalogus op aanvrage gratis.

W. J. STOKVIS, Arnhem. Oude Kraan.

Magazijn van vrijstaande en andere gesmeed ijzeren Ketels, ijzeren en koperen Pijpen, Kranen, Koppelschroeven, enz.

No. 48. ZATERDAG 26 NOVEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vruchten- en Groenten-Commissie.

Vergadering van 9 November.

Tegenwoordig alleen de H.H. Gerdessen en Waldeck.

Aangeboden door den heer J. Walraad een treurappelboompje met vruchten, volgens begeleidend schrijven *Elise Rathke* geheeten en als dessertvrucht aanbevelenswaard.

Het oordeel was dat voor liefhebbers misschien deze varieteit — als treurboom — eenige toekomst zou kunnen hebben, doch niet voor hen die een boom planten om zijne vruchten, daar de *Elise Rathke* door zijn niet onaangenamen doch sterk rinschen smaak, waarschijnlijk wel een goede moesappel kan zijn, maar vooreerst nog wel geen plaats onder de dessertvruchten zal innemen.

Door den heer D. Hesselink Jr. te Paterswolde was een mandje met zoete appelen ingezonden, zonder naam, onder mededeeling dat de vruchten in de omstreken te Groningen zeer gezocht waren.

De appelen waren vrij groot van stuk, Reinetvormig en goed van smaak, eigenschappen echter niet van dien aard om er een getuigschrift aan toe te kennen. Wanneer de Commissie ter bepaling van de beste in Nederland gekweekt wordende vruchten hare werkzaamheden zal hebben aangevangen, zal hierop kunnen worden teruggekomen.

Aan beide inzenders zal eene dankbetuiging worden gezonden.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

De Plantenkeuring van 9 November.

Het samenvallen met belangrijke tentoonstellingen werkt nooit gunstig op de Plantenkeuringen. Zoo ook heden, nu de bijeenkomst der Vaste Commissien samenviel met de werkzaamheden van de Jury der *Chrysanthemum*-tentoonstelling. Rekent men daarbij de gevolgen van het ongunstige najaar en den vroeg intredenden winter, dan kan men eenigzins eene verklaring vinden voor het feit, dat de inzendingen zoo uiterst schaars waren.

Onder die inzendingen was het een bijzonder genoegen er twee te zien, die aan het oordeel der Vruchten- en Groenten-Commissie onderworpen waren. Het waren beide appels; bij de eene zending was ook een jonge appelboom van dezelfde soort gevoegd. Deze was door den heer J. Walraad Jzn. te Boskoop gezonden. Het was de nieuwe treurappel *Elise Rathke*, die onlangs in de Revue horticole (64e Jaargang, 1 April 1892 p. 15) beschreven en afgebeeld is. Maar de inzender vond én de vruchten, én de op opgeschoten zaailingen ter hoogte van omstreeks twee meter geënte boompjes, zooveel fraaier dan de voorstelling, welke genoemde afbeelding en beschrijving van deze nieuwe soort gaf, dat hij het wenschelijk achtte, zijne producten meer algemeen bekend te maken. Daarbij komt, dat terwijl de Boskoopsche enten reeds een achttal vruchten dragen, de in Frankrijk gekochte moederboom te Boskoop nog niet gebloeid heeft. Een bewijs dus, dat men, voor den aankweek hier te lande, verstandiger doet de Boskoopsche exemplaren te kiezen, dan nieuwe uit Frankrijk in te voeren.

De vrucht is fijn en zuur; zij kan als dessertvrucht worden aanbevolen en blijft tot in April goed.

De andere zending daarentegen omvatte zoete appelen, afkomstig van een boom te Paterswolde, die een twintigtal jaren oud is, en in gunstige jaren 4 à 5 hecto-liter appels draagt. Zij duren tot Maart of April en zijn als stoofappels in Groningen zeer gezocht. Inzender was de heer Dirk Hesselink te Paterswolde.

De eenige inzenders voor de Bloemen- en Planten-Commissie waren de heeren E. H. Krelage en Zoon te Haarlem. Eenige fraaie vuurpijlen en de *Narcissus Tazetta* var. *syriacus* vormden een paar sierlijke groepen. Van de groote vuurpijlen, *Kniphofia speciosa* stonden drie prachtige bloemtrossen met eenige bladeren in karaffen, van de *K. Leichtlini* var. *sanguinea* één exemplaar, van de kleinere, geelachtig bloeiende *K. foliosa* was een flinke plant in een pot gezonden.

Omtrent deze bolgewassen valt nog het volgende op te merken.

Kniphofia Leichtlini var. *sanguinea*, een nieuw ingevoerde plant. Eene nog weinig bekende varieteit van de Abyssinische *Kniphofia Leichtlini*, sinds een paar jaar door de inzenders ingevoerd en gekweekt.

Kniphofia foliosa Hochst, (syn. *Kniphofia quartiniana* A.

RICH), als onvoldoend bekende plant. Vrij zeldzame species behoorende tot de *Kniphofia's* met stam, gelijk de *Yucca's* vertoonen. De meest bekende vertegenwoordiger dezer groep is de *K. caulescens*, met oranjeroode bloemen. De *K. foliosa* is wel reeds sinds vele jaren in de botanische literatuur bekend, doch eerst in den laatsten tijd aan den handel aangeboden en nog steeds zeer schaars. Gekleurde afbeeldingen van deze species komen voor in het „Botanical Magazine" tab. 6742 en „Gartenflora" tab. 907.

Kniphofia speciosa BKR., een nieuw ingevoerde plant. Nieuwe species, die zich behalve door krachtigen groei vooral onderscheidt door den bijzonder laten bloeitijd. Wanneer de weersgesteldheid niet al te ongunstig is, prijkt deze *Kniphofia* gedurende het grootste deel der Novembermaand in volle pracht, De bloemstengel wordt bijna 2 meter hoog, het lof is bijzonder fraai, breed en glanzend groen, zoodat de geheele plant hetzij ze alleen staat of in een groepje derzelfde soort, een zeer goed effect maakt. Deze species werd in 1891 voor het eerst ingevoerd en bloeide toen reeds in de inrichting der inzenders; er was toen evenwel geene gelegenheid ze ter beoordeeling aan te bieden.

Narcissus Tazetta L. var *Syriacus* BOISS, een onvoldoend bekende plant. Eene der natuurlijke vormen van de *Narcissus Tazetta* L., en door de inzenders direct uit haar vaderland ingevoerd. Hare verdienste voor de kultuur is zeker wel deze dat zij in den vollen grond in bloei komt op een tijdstip dat bijna geene andere *Narcissen* zich boven den grond vertoonen, althans tot nu toe geene verscheidenheid met zulk eenen donker gelen kop als deze.

Een gedenkwaardig feest.

(Vervolg en Slot van blz. 386.)

Gelukkig het oord dat door natuur of kunst op landschappelijk schoon kan roemen, de welvaart zijner ingezetenen is verzekerd! Behalve te Arnhem worden ook op andere plaatsen hier te lande met min of meer succes de Duitsche landschapsvereenigingen nagevolgd. Al heeft ons land ook niet zulk een sterk sprekend karakter en is hier meer cultuur minder natuur, zoo bestaan er toch factoren die het welslagen bijzonder bevordelijk zijn. (¹) Zoo bijvoorbeeld de open ligging onzer tuinen en parken die steeds het fraaiste en bloemrijkste gedeelte naar den weg keeren; dan de zin voor netheid en afronding, die men alleen in ons land aantreft, waardoor onder anderen de straatweg van Utrecht naar Zeist en Doorn een landschapsweg van buitengewone schoonheid geworden is, een uitstekende basis voor verdere operaties, zooals men die in het buitenland maar zelden aantreft. Nergens ter wereld bestaan zoovele nette, landelijke, boom- en bloemrijke dorpen en landstadjes als bij ons, nergens misschien is, ondanks de nuchter grootsteedsche invloed, stad en land nog zoo met elkander vergroeid als in het land van Rembrandt, het land der landschappen.

Natuurlijk bezit het werk der landschapsvereenigingen, ook het werk van VON DECHEN niet die kristallijne schoonheid, zooals een abstract idealisme onzer tuinkunstenaars die schoonheid opvat of bedoelt en zooals die binnen de betrekkelijke enge grenzen van het afgesloten of in één hand zich bevindend park ook wel te naderen is, — maar terwijl eerstgenoemde het gegeven landschap, met alles wat het aan menschenwerk bevat, als een park beschouwen en dien overeenkomstig handelen, brengen zij abstracte landschappelijke kunstbegrippen vruchtdragend in het werkelijke leven.

Als echte politici rekenen zij met gegeven grootheden en bereiken zoo in de toekomst wellicht méér dan een PÜCKLER MUSKAU of een LE NÔTRE vermochten. Wat aan kristallijne, ideale schoonheid is verloren, is gewonnen aan oorspronkelijkheid, grootschheid, veelzijdigheid, levensvatbaarheid, natuurlijkheid en reden van bestaan. Wat onder gunstige omstandigheden uit dit streven kan geboren worden ligt nog in den schoot der toekomst verborgen.

Zelfs spoorwegdijken met een plantenkleed tooiende en tandradbanen en stations noodzakende zich aan het landschappelijk régime te onderwerpen, vertegenwoordigen meergenoemde corporaties een niet te verachten beginsel in onze wetenschappelijk-materialistische technische eeuw. En in hun streven het landschappelijk element tot den rang eener alles beheerschende levensvoorwaarde te verheffen, kan hun belangloos, moeitevol voorwaarts schrijden waarbij geen idealistische dwepers, maar praktische mannen als VON DECHEN voorgaan, zeker wel op de sympathie der tuinkunstenaars rekenen.

Het feest bij de onthulling van het gedenkteeken voor VON DECHEN, den „Landschaftskunst-politiker", den man die den geest zijner eeuw, welke vibreert tusschen verfijnde beschaving en natuurvergoding, verstond en vorm en uitdrukking wist te verleenen, verdient daarom ook wel in een tuinbouwkundig orgaan vermelding.

Eene volledige beschrijving van het feest waarbij de burgemeester van Köningswinter met tal van hooge autoriteiten en belanghebbenden tegenwoordig waren, en de daarbij gehouden redevoeringen, het leven en de werken van VON DECHEN betreffend, zou te veel ruimte in dit blad innemen. ik laat dan ook slechts het begin en het einde van de onthullingsrede in dichtmaat door Dr. KESTERMANN uit Bonn gehouden hier volgen:

Doch sagt, wer bahnt den Gästen hier den Pfad?
Wer pflegt das Land wie einen grossen Garten?
. . . .
Mag Berg und Thal von seinem Wirken sprechen,
Wir aber fügen dankbar diesem Stein
Sein theures Bild und seinen Namen ein
Und glänzend leucht' er hier: HEINRICH VON DECHEN!

Zoo gedenkt en vereeuwigt men in Duitschland verdienstelijke mannen! Wel heeft Nederland nog geen VON DECHEN aan te wijzen,.... maar toch wel een ZOCHER, zeker een onzer geniaalste voorvechters van het landschappelijke element, wiens geest ook ver, ver over de grenzen van het omheinde park dwaalde.

Zeist, Juli 1892. J. A. VAN EMBDEN.

(¹) De onzinnige voorstelling als zouden de afgesloten tuinen en parken voor het publiek opengesteld moeten worden om het doel te bereiken, kan niet genoeg bestreden worden en heeft niets te maken met het streven van boven omschreven vereenigingen. Voor den „Landschaftskunst-politiker" werken de fraaiste parken slechts als afzonderlijke scèneriën in het groote landschap mede. Trouwens om het streven der landschapsvereenigingen wèl te kunnen begrijpen en waardeeren is een kort plezierreisje, met zevenmijls laarzen door Europa, niet voldoende; men moet maanden lang ter plaatse vertoeven.

Het is toch waarlijk geen kleinigheid, om als een teeken des tijds, over het hoofd te worden gezien dat b. v. in een betrekkelijk klein gedeelte van Westphalen zich wederom een landschapsvereeniging heeft gevormd, van 4500 leden en 80 afdeelingen, met eigen tijdschrift, en even hecht georganiseerd (misschien iets meer geestdrift) als de Ned. Maatschappij ter bevordering van Tuinbouw en Plantkunde. Juist ten gevolge en ondanks de versnippering van eigendom en verbod van toegang ontstaan de landschapsvereenigingen, eene jonge, machtige strooming op landschappelijk gebied vertegenwoordigende. Veel laat hun streven nog te wenschen over, maar — jede Thätigheit in ihrer Vollendung wird zur Kunst!

Afdoend middel tegen slakken.

Wanneer men ooit last heeft van slakken in de kassen, dan is dit zeker gedurende den wintertijd; omdat met het naar binnen halen der planten, dan ongemerkt vele van dat tuig worden mede gebracht.

De dieren op te sporen is een onbegonnen werk; ze te vangen zeer lastig. Daarom zal een middel, waardoor zij wis en zeker zullen sterven, niet onwelkom zijn.

Het is de „*Sulphas Cupri*" — blauwe kristallen en zwaar vergif — dat men hiertegen heeft aan te wenden, in eene verzadigde oplossing. Ik nam er zelf eene proef mede, door eene plank er mede te besmeren of eigenlijk te wasschen; want het water, waarin men het kopervitriool oplost, wordt alleen een fraai blauw gekleurd.

Toen de plank *droog* was legde ik er een paar ferme slakken op, die niet verder kropen dan hoogstens 20 c.M., het daar opgaven en den volgenden dag geheel verdroogd waren. Eene huisjesslak trok zich spoedig terug, rolde op haren rug, bleef in die houding liggen en kwam er niet meer uit. Den volgenden dag was zij nog niet dood. Den daaropvolgenden dag

liet ik de plank met eenen schoonen borstel en lauw warm water afschuieren en drogen. Nieuwe slakken werden er toen weder opgelegd en ook mijne huisjesslak, op haren rug. De nieuwe slakken gaven het *even spoedig* op en verdroogden als de voorgaande; van de huisjesslak kon ik echter weinig meer bespeuren, dan dat zij nog leefde doch zich nog steeds teruggetrokken hield. Toen ik haar wilde verwijderen en daartoe aanvatte viel het mij op, dat de schelp zeer bros geworden was en bij den minsten druk indeukte Ik trapte dezen slak plat, omdat eene verdere proefneming daarmede niet zuiver meer was, naar mijne meening. Ik zocht toen eene nieuwe huisjesslak, dien ik hetzelfde lot als haar voorgangster, deed ondergaan, met dit onderscheid, dat ik haar op de afgeborstelde plank plaatste. Ook zij trok zich terug en zoo liet ik haar nu eenige dagen rustig liggen; ik trok met potlood een cirkeltje rondom haar huisje, om mij te overtuigen, dat zij zich niet verplaatste; zij bleef waar zij was. Na een dag of 4, 5 had de slak zich wat meer teruggetrokken, was niet verdroogd, doch wel dood, ja, zij stonk; ook dit huisje had van zijn hardheid verloren.

Laten liefhebbers en kweekers hiermede nu ook eens proeven nemen en zij zullen ondervinden, hoe afdoend en weinig kostend het is. Kopervitriool heeft bovendien de eigenschap om hout tegen bederf (rotting) te vrijwaren.

„Koperspeksteen” in *drogen* toestand, doodt evenzeer de slakken; in *natten* toestand is het mij na proefneming *niet* gebleken.

Kopervitriool *poeder* op de tabletten uitgestrooid werkt uitstekend; het lost met het begieten langzaam op, en men is *zeker*, van geen enkele slak last te hebben.

Bloempotten, *nagewasschen* met de bovengenoemde oplossing, beletten het daar tegen opkruipen der slakken.

Om eene verzadigde oplossing van kopervitriool te verkrijgen werpt men zóóveel daarvan in *warm* water (omdat het dan spoediger smelt), totdat het niet meer oplost.

Kopervitriool is zeer goedkoop. Vertint ijzerwerk wordt door het kopervitriool *aangetast*, men gebruike hiervoor dus aarden pannen.

H. 19 Nov. '92. L. J. Quarles van Ufford.

Hados.

[*Myrtus communis. Bot. n.; Mirt* en ook *Myrt.* H.; *Myrte* F.; *Myrtle.* E.; *Myrthe.* D.; (deze namen zijn oorspronkelijk uit den oud-Griekschen naam *Myrtos* ontstaan.]

In antwoord op vraag No. 41 in het nummer van 5 November het volgende:

Het gebruik der Mirtentakken in de synagoge op de feesten der tabernakelen heeft een bijbelschen oorsprong. Men vindt het in de boeken van het oude Testament, in *Jesaiah,* het vijfenvijftigste hoofdstuk, dertiende vers: „. . . . .”

Deze Mirteboom, in de Hebreeuwsche taal *Hados* geheeten. vanwaar ook *Hadossah* afkomstig is, is een wilde boom in *Palestina,* veelal in *centraal-Palestina* nabij *Bethlehem, Hebron* en aan de zijde van *Carmel* en *Tabor* gevonden, waar de boom een hoogte van twintig voet bereikt. Hoewel ook nu in Zuid-Europa inheemsch. in *Italië* en *Spanje* en het zuiden van *Frankrijk,* zoo werd ze toch echter oorspronkelijk in Westelijk Azië aangetroffen, van waar zij naar Europa is overgebracht. Naar het gebruik wordt de *M. communis* ook wel *Jooden-Mirt* genoemd. Het is de bekende gewone soort, dikwijls met een der vele variëteiten verward, met de bloemen en bladeren zoo sterk riekend, de zoo wel bekende *Mirte lucht.* Van dezelfde plant komt het *Eau d'ange* en tal van artikelen van de geheime toilettafel der dames, de bedwelmende Mirtewijn der *Tuscanen* (*Mirte danum* genoemd) uit de eetbare aromatische vruchten die ook gedroogd tot sauçen dienen, en ook wordt de plant in de geneeskunde gebruikt.

Groot was bij al de oude volken de beteekenis van het schoone Mirtenloof, aan *Venus,* de moeder der liefde, de godin schoonheid, geboren uit het schuim der zee, geheiligd. Een krans van Mirtentakken was de grootste vereering voor de helden der Olympische spelen als een tooi van overwinning, en ook werden Mirtenkransen gedragen door de Magistraten van het groote Athene. *)

E., November '92. Maidenhair.

TENTOONSTELLINGEN.

In 't noorden.

Het was op Vrijdag 18 Nov. j.l. dat wij te Groningen uit den trein stapten, om getuige te zijn van de eerste Chrysanthemum-tentoonstelling, die binnen de muren van die stad zou worden gehouden. Er woei een gure, snijdende wind, afgewisseld door koude regenvlagen, waaraan het zeker was toe te schrijven dat wij ons minder opgewekt gevoelden. Daarbij, pas teruggekeerd van de schitterende expositie te Amsterdam en met het oog op deze eersteling te Groningen, was het geen wonder dat onze verwachting niet hoog gespannen kon zijn.

De Chrysanthemum-tentoonstelling, uitgeschreven door de Afdeeling Groningen van de Nederlandsche Maatschappij van Tuinbouw en Plantkunde, werd gehouden in het Concerthuis in de Poelestraat en was dien Vrijdag van 2 tot 5 uur toegankelijk voor den prijs van 0.50 gulden, een prijs die met het oog op het geen er te zien was nog al hoog genoemd mocht worden. **)

Om half twee werd de expositie door Jhr. Alberda van Ekenstein geopend, wij mochten niet bij de opening tegenwoordig zijn, hoewel onze kaart als lid van de Maatschappij daartoe recht geeft, en we deelen daarom van de openingsrede van Jhr. Alberda mede, hetgeen de Groninger Courant daarvan vermeldde.

„Het deed spreker leed, dat van de genoodigden velen door andere bezigheden verhinderd, niet aanwezig konden zijn, toch was hij er van overtuigd dat zij ongetwijfeld veel belang in deze tentoonstelling stelden. Spreker ging het nut na, dat tentoonstellingen brengen en ook deze zou daarin niet bij andere achter staan. Men ziet er uit wat er op dit gebied tegenwoordig omgaat. De een wordt aangewakkerd door het zien van hetgeen een ander te voorschijn gebracht heeft en zoo wordt de liefhebberij voor bloemen opgewekt. Het is dus wel degelijk in 't belang voor de bloemenliefhebberij, dat er zoo nu en dan eens eene tentoonstelling plaats vindt.

De *Chrysanthemums* werden reeds voor jaren gekweekt en zijn daarna geheel verdrongen. Voor eenige jaren werden er uit Japan wederom eenige bloemen te voorschijn gebracht; den kweekers was het opgedragen er hun voordeel mee te doen en ziehier de uitkomsten van hun arbeid.

Als we nu deze eerste tentoonstelling aanschouwen, dan moeten we bekennen dat ze goed geslaagd is. Niet alleen onze stad, maar ook onze provincie heeft er het hare toe bijgebracht. Het kleine stedeke Appingedam moet in dezen wel in de eerste plaats genoemd worden. Van daar zijn planten gebracht die bezienswaardig zijn.

Onder dankzegging aan allen die medegewerkt hadden deze tentoonstelling te doen slagen, werd daarna door spreker de expositie geopend.

De zaal, waarin de *chrysanten* geëxposeerd waren, was niet van groote afmeting en zou, indien alle inzenders waren opgekomen, zeer zeker veel te klein geweest zijn.

Ook viel ons de wijze van etaleeren volstrekt niet mee, de potten toch waren maar naast elkander op den grond geplaatst, hier en daar met een verdwaald takje sparregroen afgedekt en geenszins tot een aantrekkelijk geheel vereenigd.

In het kleine zaaltje stonden de planten veel te dicht op elkaar en was het eenige pad veel te smal, om bij een eenigzins druk bezoek iets goed te kunnen opnemen. Zoo men eene grootere ruimte voor deze eerste Chrysanthemum-tentoonstelling gekozen en dan in het programma ook groenblijvende planten gevraagd had, zou men zeer zeker een beter geheel verkregen hebben.

---

*) Maar welke reden bestaat er, om aan de drietallige takken de voorkeur te geven (Zie vraag No. 41)? Red.

**) Het *Nieuws van den Dag* van 24 November meldt, dat de tentoonstelling slechts door 500 betalenden bezocht is.

De firma TETZNER EN Co. en evenzoo de heer VENEMA, beide uit Groningen, hadden hunne inzending zeer verfraaid door het aanbrengen van palmen, *Dracaena's*, *Bromelia's* etc.

Wat de planten zelve aangaat, zoo moeten we openlijk bekennen, dat die ons zeer tegenvielen. Blijkbaar gebruikt men eene veel te lichte grondsoort en wordt vooral de kleizodengrond gemist. De planten waren bijna alle zonder uitzondering lang, schraal en gerekt, prijkten met kleine bloemen van de oudere soorten en bezaten veel te veel bloemen en knoppen op de afzonderlijke scheuten. Men verstaat in het noorden de kunst van het kweeken van *Chrysanthemums* blijkbaar nog niet ten volle, men laat de planten teveel aan eigen groeiwijze over, zonder die door voortdurende zorg en toewijding te brengen tot die compacte massa zooals we die te Amsterdam mochten waarnemen. Ook waren de potten waarin gekweekt werd ongelijk van grootte, vaak in dezelfde collectie en dat is dikwijls al een bewijs dat men niet voor eene expositie gekweekt heeft, of er althans niet die zorg aan besteedde die noodig is voor tentoonstellingsplanten.

In het kort, de Chrysanthemum-tentoonstelling in Groningen viel ons niet mee, laten we er ter verzachting bijvoegen, dat het was de *eerste* van dien aard en dat alle begin moeilijk is.

In plaats van medailles werden er prijzen in geld uitgeloofd. De heer G. BOUWMAN, bloemist te Appingedam, werd met den eersten prijs bekroond voor 20, 15 en 10 *chrysanten*, zoo ook voor 6 gele, 5 op stam en voor de grootstbloemige *chrysant*. Hij heeft de meeste prijzen behaald en zijne planten waren dan ook van alle de beste te noemen. Ook die van STREURMAN, tuinbaas bij den heer QUINTUS te Groningen, voldeden goed.

Nog andere inzenders waren C. MEYNEN, bloemist te Groningen, die ook vele prijzen verkreeg, en J. NICOLAI bloemist te Leeuwarden.

Ook dienen we met een enkel woord melding te maken van de inzending van mej. A. HAAN te Groningen, die eene partij *Chrysanthemums* zond, welke in eene serre aan de woonkamer verbonden gekweekt werden en die werkelijk goed waren. De meeste scheuten vertoonden slechts eene enkele bloem, die van tamelijk groote afmeting was.

De grootste fout bij de inzenders bestond in het niet genoegzaam ontknoppen en in de te lichte grondsoort. Bij eene enkele inzending merkten we op; dat ook klei gebruikt was, de planten waren ten minste veel meer gedrongen en compact.

Afgesneden bloemen waren niet aanwezig; wel eenige bloemwerken.

De heer G. VENEMA, bloemist te Groningen, zond o.a. een vrij goede krans, die den eersten prijs verwierf.

Ook een paar manden van denzelfden inzender werden bekroond. Eén mand was opgemaakt met gele *chrysanten* en langs den hengel van een geel lint voorzien.

Voor het bouquet werd de heer VENEMA ook met den eersten prijs bekroond.

Fantaisie bloemwerken waren niet ingezonden. Wel vonden we ter opluistering een schild met *Chrysanthemums*, in de groep van de firma TETZNER & Co., benevens eene vaas van witte *Chrysanten*, gevuld met gekleurde bloemen, varentakken en bonte bladeren en een ander fantasiestuk.

Deze ter opluistering ingezonden groep werd met een bestuursprijs bekroond en bestond uit diverse palmen, bloeiende *Chrysanten*, met nog al slappe bloemstengels, gekleurde *Dracaena's*, *Tillandsia Zahni*, *Vriesea Splendens*, *Pandanus Veitchi*, *Ficus elastica* etc.

De heer G. VENEMA werd voor zijne groep. bestaande uit palmen en bloeiende *Chrysanten*, ook met een bestuursprijs bekroond, evenals de heer H. J. BOS, bloemist te Appingadam voor zijne kamer-chrysanthemums.

Aan Mej. A HAAN, die hare inzending buiten mededinging en alleen ter opluistering gezonden had, werd door het bestuur eene eervolle vermelding aangeboden. Deze lief hebster-kweekster te Groningen heeft zich door hare met oordeel gekweekte planten zeer gunstig onderscheiden.

En hiermede kunnen we gerust ons overzicht staken. We hopen dat een volgend jaar weder eene Chrysanthemum-tentoonstelling te Groningen mag gehouden worden, maar dat we dan een gunstiger oordeel over de planten mogen uitspreken. Aan goeden wil ontbreekt het den kweekers in het Noorden zeer zeker niet, maar voor degelijke ontwikkeling moet men ook veel kunnen zien en voortdurend vergelijkingen kunnen maken en we herhalen, alle begin is moeilijk, maar vooral het goed kweeken van *Chrysanten*. Aan den bloei dezer planten kan men ontegenzeggelijk al of niet de goede kweeking zonder moeite nagaan.

De Chrysanthemum-tentoonstelling te Hilversum.

Het was Vrijdag den 11en dezer een prachtige, bijna zouden wij zeggen een zomersche dag, was het niet dat de bladerlooze boomen ons aan den winter deden denken, toen wij naar Hilversum stoomden om daar de 2e Chrysanthemum-tentoonstelling, uitgeschreven door de tuinbouwvereeniging „Practijk en Theorie, in oogenschouw te nemen, die door den Eere-Voorzitter, den heer A. HOLTZMAN des 's middags te ongeveer twee uur met een opgewekt, bemoedigend woord werd geopend.

Hadden wij den dag daarvoor vele prachtige *Kiku's* in Amsterdam gezien, hier konden wij onze eischen niet zoo hoog stellen en was het gehalte zoowel wat bloem als wat plant betrof veel minder. Toch leverde het geheel een aardig, vroolijk gezicht op, en was ook hier vooruitgang te bespeuren. De Concertzaal van het „*Hof van Holland*" was herschapen in een *hof van Chrysanthemums* met slingerende paden, afgezet door frissche grasbanden. Hier en daar tegen de zijwanden, wier lijsten behangen waren met afbeeldingen van personen uit het hemelsche rijk, die hier dus volkomen pasten, waren op regelmatige afstanden Laurier-boomen aangebracht, welke die eentoonige rechte lijn wat braken, en als beschermers boven de talrijke inzendingen uitkwamen Talrijk waren die inzendingen, zoodat het der Jury soms vrij wat moeite kostte den uitgeloofden prijs aan den rechtmatigen winner toe te kennen.

Voor vraag no. 1, 12 planten in 12 soorten zonder grondscheuten, uitmuntende door grootte der bloem, waren vijf inzendingen ingekomen. De 1e prijs, Zilveren Medaille, werd behaald door den voorzitter der vereeniging, den heer R. MEYNEN tuinbaas bij den heer HOLTZMAN. Deze inzending was wat grootte der bloemen betrof niet zonder verdienste, de planten waren echter te hoog en de stokken veel te lang. Deze fout troffen wij bijna bij elke inzending aan, bij sommige staken de stokken en rieten zelfs boven de plant uit!

In die collectie van den heer MEYNEN merkten wij de fraaie *Edwin Molyneux* op, hoog van kleur was *Sunflower*, en donkerrood *Ed. Audiquier*. Den 2en prijs verkreeg de heer D. SESINK, bloemist te Hilversum. In die partij noteerden wij een schoone *Princess of Teck* en de dankbare *Lord Alcester*. De heer K. RIJSDORP Secretaris van de vereeniging ontving bij loting den 3en prijs.

Op de volgende prijsvraag: 12 planten in 12 soorten. uitmuntende door zware planten en milden bloei, zonder grondscheuten, streden 8 inzendingen naar drie prijzen. Dit was voor de Jury een zeer lastig nummer. Bij de eene inzending trof men zware planten aan, doch geen milden bloei, bij de andere milden bloei en geen zware planten. De Jury koos partij (met vermelding) voor planten met milden bloei en zoo verkreeg de heer M. JANSEN, tuinbaas bij mevr. BAKKER, „Spanderswoud" bij 's Gravenland, den 1en prijs voor een werkelijk lief, vlug groepje rijkbloeiende Chrysanten, die op een ieder een aangenamen indruk maakten. Den 2en prijs verwierf de heer J. VAN HOUTEN, bloemist „Wisseloord" Hilversum, den 3en prijs de heer M. JANSEN, en een certificaat 1e klasse kende de Jury toe aan 12 Chrysanten die werkelijk goed gekweekt waren, en zeker met succes zouden meegedongen hebben op vraag 1. Ze waren ingezonden door den heer J. F. C. KLINGENSPOOR, bloemist te Hilversum.

8 nummers waren ingezonden op vraag 3: 10 planten in 10 soorten, zonder grondscheuten, schoonstbloemige.

Wederom trad hier de heer R. MEYNEN met den 1sten prijs uit den strijd Wij merkten op een fraaie *Source d'Or*, eene rijk met bloemen getooide „*Stanstead Surprise*". De heer K. RIJSDORP behaalde den 2en prijs, waartoe de goed gekweekte *Edwin Molyneux* en *Louis Boehmer* veel bijdroegen.

Den 3en prijs verkreeg de heer A. C. GRIFFIOEN, tuinbaas bij Jhr. P. Six, „Hilverbeek" 's Gravenland. Bij dit tiental ontmoetten wij *Ada Spaulding* en *Lady Selborne*, en een zuivere

witte speling van „*James Salter*", die echter met den naam van *George Rundle* prijkte. No. 4 van het programma vroeg 6 planten in 6 soorten, rijkst bloeiende. Schitterend kwam hier de heer M. JANSEN met den 1sten prijs uit den strijd. Het waren 6 bossige planten overdekt met honderden bloemen die hij te aanschouwen gaf; zij maakten midden in de zaal een goed figuur. De met den 2en prijs bekroonde waren ook niet kwaad; ze waren ingezonden door den heer P. DE BRUIN, tuinbaas bij Jhr. P. J. BOSCH VAN DRAKENSTEIN, lage Vuursche. De variëteit *Early red Dragron* vonden wij hier onder den naam van *Early Redacteur!*

In een groepje stonden zes planten elk met eene groote bloem, die mededongen naar vraag 5. 1 plant met de grootste bloem, zonder grondscheuten.

Edwin Molyneux van den heer R. MEYNEN verkreeg den 1en prijs met een prachtige bloem, no. 2 was *Etoile de Lyon* van den heer E. MULDER, tuinbaas bij den heer W. REBEL te Hilversum en de 3e prijs werd ook gewonnen door een *Etoile de Lyon*.

Vraag 6.25 afgesneden bloemen in 25 soorten. Wij gaan nu de groote zaal even uit, om die afgesneden bloemen welke met de bouquetten een afzonderlijk kamertje in beslag nemen, te bewonderen. Heel gewoon had men eenige tafeltjes, zonder eenige bedekking naast elkander gezet en daarop in bakken de afgesneden bloemen geëxposeerd, wat niet bepaald mooi was te noemen. De met den 1en prijs bekroonde Chrysanthemumbloemen van den heer R. MEYNEN waren niet onaardig, jammer dat de veel te grootte gele etiquetten zoo in 't oog vielen en het overzicht bedierven. Waarom geen kleine witte kaartjes er voor gelegd? Voor een volgende gelegenheid geef ik den exposanten den raad, de bakken waarin men de Chrysanten tentoonstelt van achteren wat hooger te hebben dan van voren; de kleinere bloemen bij elkander in de eerste rijen te stellen, de grootere achteraan; die wijze voldoet beter. Reeds vroeger heb ik er de aandacht op gevestigd en bij deze gegenheid doe ik het op nieuw, om de betrokken Besturen in overweging te geven, bij het stellen der vragen voor afgesneden Chrysanthemum-bloemen dit te doen naar de groep waartoe zij gerekend worden: dus geen 25 Chrysanthemum-bloemen in 25 verscheidenheden, maar 25 Chrysanthemum-bloemen in 25 Japansche of ingebogen of omgebogen verscheidenheden. Wij gelooven zeker dat dit zal voldoen, althans beter dan nu het geval is. Wie neemt de proef? Den tweeden en derden prijs voor 25 afgesneden Chrysanthemum-bloemen kregen respectievelijk de heeren K. RIJSDORP en E. MULDER.

De bloemwerken die nu aan de beurt zijn waren in verschillenden vorm ingezonden en het moet gezegd worden, er waren er bij die van kunst en smaak getuigden en den inzenders eer aandeden. We slaan nog een enkelen blik in de groote zaal en merken daar nog een groep flinke handelsplanten van den heer A. J. VRUGTE, bloemist, Hilversum, op Deze met zorg en smaak gestelde collectie bestond uit ruim 50 variëteiten. en verkreeg dan ook den 1sten prijs, terwijl de heer KLINGENSPOOR den 2en en de heer van HOUTEN den derden behaalden Er was nog meer te zien. nog meer te bewonderen maar alleen dit nog: De tuinbouwvereeniging „Theorie en Praktijk" kan met voldoening op haar werk terugzien, haar tweede *Kiku* tentoonstelling is goed geslaagd. J. K. B.

Voorjaars-tentoonstelling te Utrecht.

De afdeeling „*Utrecht en Omstreken*" van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde heeft eene tentoonstelling uitgeschreven van planten en bloemwerken, welke zal gehouden worden van 7—9 April 1893 in het park „*Tivoli*" te Utrecht.

Het doel van deze tentoonstelling is om te laten zien wat de Nederlandsche bloemisten in dat jaargetijde voor bouquetten andere bloemwerken kunnen leveren. Dat het publiek hiermede op de hoogte wordt gebracht kan men niet anders dan toejuichen. Immers niet alleen laten onze kweekers bloemen uit het zuiden komen, ook het groote publiek begint dat te doen, en verzoekt dan aan hun bloemist, of tuinbaas om het bestelde in den gewenschten vorm te arrangeeren.

Of men nu door eene tentoonstelling dezen handel den kop in zal drukken is zeer twijfelachtig, daar het publiek zoo gaarne iets uit het buitenland krijgt, vooral van eene plaats waar zooveel zoete herinneringen aan verbonden zijn.

Rozen uit Nizza! dat is de uitroep van mevrouw A. wanneer mevrouw B. een vaasje met geurige rozen bewondert. Deze dame wil voor mevr. A. niet onder doen en bestelt ze eveneens. Toch is het streven van de afdeeling Utrecht een stap in eene goede richting, en dit verdient ten volle onze goedkeuring.

Het nette, zeer duidelijke programma omvat 81 prijsvragen en begint met 3 nieuwe planten, na 1890 in den handel gebracht, die eene aanwinst zijn voor de binderij. Hiervoor worden een verguld- zilveren en een zilveren medaille uitgeloofd.

De eerste 64 prijsvragen omvatten voor het meerendeel de bekende voorjaarsbloemen zooals *Azalea's*, *Camellia's*. *Rhododendrons*, *Deutzia's*, *Syringen*, *Rozen*, *Erica*, *Orchideeën*, *Cineraria*, *Primula*, *Hotteia*, *Clivia*, *Eucharis*, *Amaryllis*, *Lilium*, *Cyclamen*, *Convallaria*, *Hyacinthen*, *Tulpen*, *Freesia* enz. enz.

De volgende zeventien vragen zijn aan de bouquetten gewijd met uitzondering van de nos 79, 80, 81 die respectievelijk een bloemtafel, afgesneden bloemen en 15 niet bloeiende sierplanten ter opluistering vragen. Hiervoor worden uitgeloofd 3 gouden medailles, 22 verguld zilveren met ƒ 50, 58 zilveren, 58 bronzen en 20 getuigschriften.

De inzending op deze tentoonstelling wordt opengesteld voor de leden der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. Art. 8 van de voorwaarden van inzending en algemeene bepalingen zegt dat alle onder de nos 1 tot en met 64 gevraagde planten moeten zijn bloeiende en in de kassen enz. van den inzender in bloei zijn getrokken. De inzendingen gevraagd onder de nos 65 tot en met 81, moeten zijn samengesteld uit bloemen in Nederland getrokken. Art. 9 luidt: Het bestuur der Afdeeling behoudt zich het recht voor, onderzoek te doen nopens het voldaan zijn aan de in Art. 8 gestelde eischen.

Bij het programma zijn verzonden een inschrijvingslijst voor planten en een, waarop men voor een bijdrage voor aandeelen in het waarborgfonds, voor gouden, verguld zilveren, zilveren en bronzen medailles in kan teekenen. Moge dat in ruime mate het geval zijn! Zeer te wenschen is het dat de bloemisten door flinke inzendingen toonen hun belangen te begrijpen en het publiek laten zien dat men om mooie rozen te hebben waarlijk niet naar Nizza behoeft te gaan, en de Seringen even goed hier als te Parijs kan krijgen. Dan beantwoordt de tentoonstelling aan haar doel, wat zeker voor het Bestuur der afdeeling de grootste voldoening zal zijn.

Chicago.

Het bestuur der tuinbouw-afdeeling van de wereld-tentoonstelling te Chicago ontving eenigen tijd geleden de volgende geschenken.

Van den Botanischen tuin te Haward twee specimen-planten *Livistonia Chinensis*, die ongeveer twintig jaren oud zijn en een hoogte van 34 voeten hebben bereikt. Zij zijn getooid met een vijftigtal bladeren welke tusschen de vijf en zes voeten lang zijn. Een *Seaforthia elegans*, ongeveer 24 voet hoog, met een schoone gladde stam en bladeren die tien voet lang zijn.

De heer H. H. HUNNEWELS zond een prachtige boomvaren, te weten: *Dicksonia regalis* met een stam van ongeveer 5 voet lang en 75 centimeter in omtrek, een *Cocos Bonnettii* 18 voet hoog met 30 bladeren, welke zoo wijd uitgespreid zijn dat zij een plaats beslaat van 50 voeten in diameter.

J. K. B.

ELK WAT WILS.

Nepenthes. „The great attraction" op de veertiendaagsche tentoonstelling van 1 November j.l. der „Royal Horticultural Society" was een collectie *Nepenthes* (bekerplanten) van de bekende firma VEITCH & SONS. Is de Redactie van de „Gardeners Chronicle" van plan, van enkelen spoedig een afbeelding te geven, in haar nummer van 5 Nov. j.l. geeft zij een gravure van *Nepenthes Rafflesiana* welke met 45 bekers getooid is, wat zeker een onvergetelijk schouwspel is.

Trouwens wij waren meermalen in de gelegenheid die rijke collectie te

bewonderen, en gaven dat soms luide te kennen. Behalve bovengenoemde waren er nog de volgende te zien:

Nepenthes Morganiae, *N. Chelsoni* *, *N. Wrigleyana* *, *N. Burkei*, *N. Burkei excellens*, *N. Rafflesia pallida*, *N. Hookeriana* *, *N. Hookeriana elongata*, *N. Mastersiana* * roode varieteit, *N. Mastersiana* donkere varieteit, *N. sanguinea*, *N. distillatoria*, *N. cincta*, *N. Veitchii*, *N. Veitchii striata*, *N. intermedia* *, *N. Dominii* *, *N. Northiana*, *N. Northisii*, nieuwe hybride tusschen *Northiana* en *Curtisii*, *N. Curtisii superba*, *N. albo-marginata*, *N. bicalcarata*, *N. Dicksoniana* *, *N. hirsuta glabrescens*, *N. hirsuta rubra*, *N. Courtii* *, *N. Sedinii* *, *N. ampullaria vittata major*, *N. stenophylla*

De met een * gemerkte zijn allen hybriden en de redactie der G. C. merkte op dat men niet moet vergeten dit merk er steeds aan toe te voegen. J. K. B.

Iris histrioides. The Garden van 22 October j.l. geeft een zeer duidelijke plaat van *Iris histrioides*, een pareltje van het zuiverste water, dat reeds vroeg in het voorjaar hare prachtige geteekende bloemen laat zien. Zij behoort tot de *Xiphion*-sectie, waartoe ook de *hispanica* en *anglica* gerekend worden.

Men behandelt dit „*gem*“ op dezelfde wijze als *Iris reticulata*. Zij komt van Oostelijk Anatolia.

De cultuur hoop ik dezen winter eens breedvoerig mede te deelen. J. K. B.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling „Zeist en Omstreken”.

Vele leden van bovengenoemde afdeeling spoedden zich Woensdag 16 November j.l. des avonds omstreeks 6½ ure naar het gebouw „De Nieuwe Societeit”, om aldaar de aangekondigde vergadering der afdeeling bij te wonen; in het vertrouwen, wederom dezen avond nuttig te besteden in het aanhooren van eene lezing, te geven door den heer A. SCHEPMAN, tuinbouwkundige te Driebergen.

De vergadering werd dan ook in tegenwoordigheid van een flink aantal leden door den Voorzitter met een woord van welkom geopend.

Hierna brengt de afgevaardigde naar de l.l. te Arnhem gehouden algemeene vergadering zijn verslag uit, waarvoor hem door den Praeses wordt dank gezegd.

Thans wordt het woord gegeven aan den heer A. SCHEPMAN, die ons eene lezing wenschte te geven, over het onderwerp: „De Plantkunde in verband met het menschelijk leven en de Industrie”.

Wat is Plantkunde? en wat is Industrie? waren twee vragen die ons voorgelegd werden, en waarop spreker het antwoord gaf als volgt: Plantkunde is het weten wat voor nut eene plant kan opleveren, en industrie is het produceeren van grondstoffen tot bruikbare artikelen.

Spreker stelde ons voor, hoe het Plantenrijk al niet voorziet in de behoeften der menschheid, en hoeveel het ons al niet oplevert voor geneesmiddelen bij ongesteldheden.

Bedenken wij eens wat een gewassen, ja! te veel om te omschrijven, er door den mensch toebereid en genuttigd worden, dan ziet men van hoeveel belang de Plantkunde voor ons is.

Wat geeft ook niet op het gebied der industrie het plantenrijk aan vele nijverige handen arbeid; denken wij alleenlijk maar eens aan het vlas, aan tabak, aan de cacao, en aan allerlei soorten van parfumerien; hoevele fabrieken en werkkrachten voor de bereiding daarvan wel niet noodig zijn, dan kan men heel goed begrijpen, dat de planten het hunne bijdragen tot den bloei van handel en nijverheid.

Toen de Voorzitter bij het eindigen der lezing den spreker voor zijne moeite dank zeide, was hij dan ook de tolk van alle aanwezigen, die over het gehoorde zeer voldaan waren.

Velen riepen dan ook onzen spreker bij zijn vertrek een hartelijk „tot weerziens” toe.

Op de vraag van den Voorzitter of er nog leden waren die iets behandeld wenschten te zien, vroeg onze geachte penningmeester het woord, en deed het voorstel, met het doel de vergaderingen voltalliger, en de liefhebberij der leden opgewekter te zien, om voor de volgende vergadering de leden uit te noodigen, bloemen of planten, naar eigen keuze, mede ter vergadering te brengen, dan door de vergadering te laten beslissen welke de mooiste, best gekweekte, of schoonste inzending was, en daaraan eene prijs toe te kennen.

Algemeen vond dit voorstel bijval; het werd dan ook, in rondvraag gebracht, aangenomen.

Tevens besloot men in die vergadering eene verloting te houden, waarvoor uit de kas werd getrokken een zeker bedrag tot aankoop van prijzen, waarvoor eene commissie benoemd werd, bestaande uit de heeren: J. W. LODDER en C. G. VAN DER WEERDT.

Daar eenige leden wegens den verren afstand hunner woning ons verlaten gingen, sloot de president de vergadering.

Vele leden bleven onder gezellig gekout nog eenigen tijd bij elkander, om nog over het een en ander te praten, waarbij ook vooral de ll. gehouden schoone Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam de revue passeerde.

Zeist, 21-11 1892. J. GOOSSEN.

WEEKNIEUWS.

Hortus Botanicus te Amsterdam.

In deze week komt de verbouwing van het Planten-physiologisch Laboratorium in den Hortus Botanicus te Amsterdam, waarmede in den afgeloopen zomer begonnen was, gereed. Voor de practische oefeningen der studenten, die tot nu toe in twee kleine kamertjes plaats vonden, is thans een groote zaal ingericht, waarin 30 à 33 leerlingen gemakkelijk en goed geplaatst kunnen worden. Dank zij deze meerdere ruimte, zullen de leerlingen voortaan in groepen worden verdeeld en zal het onderwijs voor bepaalde groepen belangrijk worden uitgebreid.

Een zeer gewenschte verfraaiing van den, naar den tuin toegekeerden gevel van het hoofdgebouw is een wel is waar bijkomend, maar toch zeer te waardeeren gevolg van deze verbouwing.

Chrysanthemums te Utrecht.

Het Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad van 18 November jl. bevat een bespreking van de Chrysanthemum-tentoonstelling van den heer C. M. KNOPPER MZN. aldaar.

Eene afdeeling te Deventer.

Te Deventer worden pogingen aangewend, om eene afdeeling van onze Maatschappij, voor de stad en hare omstreken, op te richten. Ruim zeventig personen, onder welke bijna alle bloemisten hebben hun steun toegezegd. *N. R. C.*

TENTOONSTELLINGEN.

Utrecht. Algemeene tentoonstelling in het Park Tivoli den 7, 8 en 9den April 1893 van **Bloeiende planten** en **Bloemwerken** in Nederland in bloei getrokken of van bloemen samengesteld, die hier te lande zijn geforceerd. Inschrijvingsbiljetten en Programma's te verkrijgen bij den heer J. FABIUS te Utrecht, Plompetorengracht No. 12.

's Gravenhage, **Rozen**, ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer J. H. VERNÈDE, Secretaris, **Riouwstraat 18**.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

J. G. te Z. Aan Uw vriendelijk verzoek voldoe ik gaarne.

L. A. S. te H. Dank voor Uw bijdrage.

L. J. Q. v. U. te 's Gr. De Redactie ontving zooveel inlichtingen en wenschen, dat ik het geheel overbodig acht, er nog meer te zenden. Dank voor Uw bijdrage.

J. K. B. te U. Dank voor Uw verschillende bijdragen.

L. C. B. te L. Vriendelijken dank.

G. A. K. te A. Vriendelijken dank voor Uw verslag.

J. H. V. te 's Gr. Brief volgt spoedig.

Inhoud van Sempervirens No. 46, van Vrijdag 11 November 1892.

Vriesea amethystina; Perzik-Aardbezie, met een afbeelding; Oncidium lanceanum; Een nieuwe Bambusa; De Japansche Klimkomkommer nogmaals beoordeeld; Andijvie opbinden; Een kijkje vooraf; Het Lysol tot bestrijding der plantenparasieten; De groentenbouwerij en handel aan den Langendijk; De in de wereld verschijnende Tuinbouw-tijdschriften; Een reusachtige Bamboes; Er worden; Te Chicago; Een calla met drie bloemscheeden; Een daad van vandalisme; Het Central Park te New-York; Waarvoor Hyacinthen al niet dienen kunnen; Een even nuttige als sierlijke plant? Aardbeziën in Amerika; Rozententoonstelling te 's Gravenhage; Verschillende mededeelingen; Ontvangen Prijscouranten; Inhoud van het Nederlandsch Tuinbouwblad; Weersgesteldheid.

Inhoud van Sempervirens No. 47 van Vrijdag 18 November 1892.

De beantwoording der door de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde uitgeschreven Prijsvraag; Bamboes, Model printemps, (*met afb.*); Thunia Marshalliana; De bontbladerige Vergeet-mij-niet; Een nieuwe komkommer; De Chrysanthemums te Amsterdam; Vandalisme; De Rasamala; De Teekenprijskamp; Een particuliere Tentoonstelling; Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde; Vergadering der Bloemen- en Planten-Commissie op 9 November 1892; Boekaankondiging; Weeknieuws; Verschillende mededeelingen; Weêrsgesteldheid.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
AMSTERDAM EN OMSTREKEN.

VERGADERING op **DINSDAG 29 NOV. a.s.**, des avonds te 8 uur, in het gebouw der Maatschappij tot Nut van het Algemeen, N. Z. Voorburgwal, 212.

Punten van behandeling:

Ingekomen stukken.

Besprekingen afloop 3e Nationale Chrysanthemum-tentoonstelling.

Aan de leden wordt herinnerd, dat het vergaderlokaal reeds een uur vroeger geopend is, terwijl aldaar de Tijdschriften van het Botanisch Leesgezelschap ter lezing liggen.

Inzending van voor de leden belangrijke voorwerpen: Bloemen, Plaatwerken, enz. enz. is gewenscht.

Namens het Bestuur,
IZAÄK BULK,
Secretaris.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
Velp en Omstreken.

VERGADERING op **Dinsdag 29 November 1892**, des avonds 7 uur, in het Heerenlogement te Velp.

Aan de orde:

1°. Ingekomen stukken.
2°. Verkiezing van twee Bestuursleden.
3°. Indiening der Begrooting voor 1893.
4°. Verslag van den Afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering.
5°. Benoeming van een lid der Commissie voor aankoop van planten, voor de te houden verlotingen in 1893.
6°. Vraagbus.
7°. Verloting.

De Secretaris,
W. PRINS.

Voor een jongmensch

van nette familie met eenig fortuin, bestaat gelegenheid zich te **associeeren in eene zeer winstgevende zaak**. Vakkennis geen vereischte.

Brieven onder letters M. 212 aan het bureau van dit blad.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

AFDEELING
Groningen en Omstreken.

VERGADERING op **Donderdag 1 December 1892**, des avonds 8 uur in de „Pool".

Aan de orde:

Uitreiken der prijzen behaald op de Chrysanthemum-Tentoonstelling.

't Vaststellen van 't winterprogramma.

N.B. De Leden worden verzocht de planten, verkregen van de bloemzaden dit voorjaar uitgereikt, op deze vergadering in te zenden.

Namens het Bestuur,
J. DE WAARD Szn.,
Secretaris.

Opleiding Tuinbouw.

Voor een gevorderden leerling, uit den beschaafden stand, bestaat gelegenheid tot plaatsing op eene kweekerij waar veel te leeren valt, tegen het genot van eenig salaris.

Brieven onder letter G. aan het bureau van dit blad.

F. J. MOERKOERT.
ROTSHUIS. UTRECHT.

TUINORNAMENTEN,
VASEN, PIEDESTALS,
CACHEPOTS. JARDINIÈRES
VAN TUFSTEEN,
in alle vormen en nuance.

Buitengewone bewerking voor TUINKOEPELS,
nagebootst hout (Cement).

---

f 1.65. f 1.65.

COUVERTEN.

De Snelpersdrukkerij **„ERICA"** te Apeldoorn levert **H.H. Bloemisten** en **Boomkweekers**

prachtige ☐ Couverts,

bedrukt met adres, voor slechts **f 1,65 per duizend**, franco aan huis.

Niemand verzuime van deze extra voordeelige aanbieding gebruik te maken.

Monsters op aanvrage verkrijgbaar.

Gevraagd door:
Gebrs. Van Velsen,
Bloemisten OVERVEEN,

Agapanthus umbellatus fol: Variegatum, Anemoon Hepatica, dubbel blauw, **Aspidistra elatior fol: Variegatum.**

Th. A. DE KOSTER,
AMSTERDAM,

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen. **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

WINTERTUIN
VAN
E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM.

In de Tuinbouw-Inrichting van E. H. KRELAGE en ZOON aan den Kleinen Houtweg te **Haarlem** is een gedeelte der voorhanden kassen tot een Wintertuin vereenigd, waarin gedurende het winterseizoen eene groote verzameling decoratie- en sierplanten en steeds een groote voorraad bloeiende planten te vinden is. Voor het publiek is de Wintertuin geopend alle werkdagen van twee tot vier uur des namiddags. Voor vreemdelingen wordt het bezoek gemakkelijk gemaakt, ook op de andere uren daartoe aangewezen (van 10—12 uur des voormiddags.)

Gedurende de zomermaanden vindt men in den Wintertuin in bloei de rijke verzamelingen Gesneriaceën, Begonia's enz., terwijl de Sub-tropische planten der Inrichting verder tot versiering strekken. Des zomers is de toegang voor vreemdelingen ook van 6 tot 8 uur des avonds.

De ingang tot den Wintertuin van 2 tot 4 uur 's namiddags staat open door de laan naast het kantoor aan den Kleinen Houtweg. Op andere uren gelieve men zich vooraf aan het kantoor (n°. 19) aan te melden.

No. 49. ZATERDAG 3 DECEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Grootbloemige Canna's.

„*Il s'est fait une clientèle pour ce genre*" zeide mij een Fransch plantenkweeker van zijn collega CROZY ten opzichte van het geslacht *Canna.* Want thans weet iedereen, die in dit geslacht belang stelt, dat de fraaiste vormen daarvan, de eenige, die waard zijn om om hun bloemen gekweekt te worden, afkomstig zijn uit de kweekerij van den heer CROZY te Lyon. Uit het zaad van zijn ras beginnen langzamerhand ook anderen goede nieuwigheden te winnen, maar verreweg de schoonste en de talrijkste verscheidenheden zijn nog slechts alleen bij hem te verkrijgen. Uit alle landen komen de liefhebbers van nieuwigheden naar Lyon, om de nieuwste aanwinsten, die eerst over één of meer jaren in den handel zullen komen, te zien en te bewonderen. En waarlijk, de beste soorten van den handel, onder welke de *Madame Crozy* nog steeds de eerste plaats inneemt, worden merkwaardig sterk overtroffen door die nieuwe aanwinsten, die nog te jong en nog in te gering aantal exemplaren voorhanden zijn, om reeds nu te worden verkocht.

In Juli j.l. had ik het voorrecht de kweekerij van den heer CROZY te bezoeken, en op twee achtereenvolgende dagen onder zijne vriendelijke leiding zijne *Canna's* te bestudeeren. De heer CROZY vertelde mij de geschiedenis van zijn ras, en de methode van zijne kruisingen en gunde mij een blik in de middelen, die hem tot zijn tegenwoordig succes gevoerd hebben.

Voor omstreeks vijftien jaren kwam hij op het denkbeeld om te trachten van de *Canna's*, die toen algemeen als bladplanten werden gekweekt, bloemplanten te maken. Zooals men weet zijn de tegenwoordige *Canna's* bastaarden van een reeks van soorten, onder welke de heer C. mij de *C. indica*, de *C. nepalensis* en de *C. Warczewiczii* als de belangrijkste noemde; de eerste gaf den grondvorm, de tweede de gele kleur in de bloemen, de derde het fraaie loof. Sedert ANNÉE in 1846 den eersten bastaard (*C. nepalensis* × *indica*) maakte, zijn de kruisingen eerst door hem alleen, later ook door verschillende anderen tot een hoogen graad opgevoerd [1]). Omstreeks 1857 kwamen de *Canna's* van ANNÉE in de mode, maar het waren uitsluitend bladplanten, meest hooge, laat bloeiende vormen. Hun aantal nam jaarlijks toe, en daarmede de verscheidenheid in het type. Vooral lette men er op kleinere rassen te maken, en voor een twintigtal jaren waren er al zeer fraaie dwerg-vormen in den handel.

Uit deze vormen koos de heer CROZY die, welke hem het beste voor zijn doel toeschenen, namelijk de fraaiste soorten met de grootste bloembladeren. Hieruit een ras te maken, dat om zijne bloemen kon worden verkocht, was niet het werk van enkele jaren. Maar het was een werk, waarvoor èn de methode, èn de gegevens voorhanden waren, en waarvan dus met voldoende zekerheid kon worden verwacht, dat het na 15—20 jaren beroemd zou maken, wie er zich met talent en volharding aan wijdde En de uitkomst heeft die verwachtingen niet gelogenstraft. Toen in 1889 de reeds genoemde *Madame Crozy* op de wereldtentoonstelling te Parijs voor het eerst aan het publiek vertoond werd, wekte zij algemeen bewondering en vestigde zij de aandacht van Europa en Amerika op den kweeker, die zulk een vooruitgang tot stand had gebracht.

Thans is het voor den heer CROZY niet moeielijk, van elke nieuwe aanwinst een 200 à 400 exemplaren, soms veel meer, te verkoopen; enkele Amerikaansche firma's koopen telken jare van sommige nieuwigheden 80 à 100 stuks. Nog dezer dagen was hij met een Amerikaan in onderhandeling over den verkoop van het eigendomsrecht (den geheelen voorraad) van een twaalftal der nieuwste soorten ten behoeve van de tentoonstelling te Chicago. De prijs van zulk een nieuwigheid, nog slechts in weinig, door scheuring uit één zaailing verkregen exemplaren aanwezig, bedraagt gemiddeld fr. 500. Ik noem dit cijfer, om een denkbeeld te geven van de enorme voordeelen, die het voortbrengen van een geheel ras, al is het dan ook eerst na vele jaren arbeids, oplevert.

Het scheppen van zulk een ras is iets geheel anders, dan het winnen van nieuwigheden van soorten, die reeds in hooge mate variabel zijn, en waarvan men niet zelden, uit zaad dat men gekocht heeft, nieuwigheden ziet opkomen, die belangrijk genoeg zijn om ze in den handel te brengen. Beide zaken verschillen zoowel in den arbeid dien zij eischen, als in hun finantieele uitkomsten, hemelsbreed. Bij den heer CROZY ver-

1) De geschiedenis der *Canna's* wensch ik hier niet te bespreken, men vindt haar in E. CHATÉ FILS, *Le Canna*, Paris 1867.

dringt de cultuur van grootbloemige *Canna's* allengs alle andere geslachten, die hij vroeger bewerkte. Zijne kweekerij is in omvang niet toegenomen; alleen de aard van het werk heeft haar productievermogen zoo belangrijk verhoogd.

De kweekerij is in eene der buitenwijken van Lyon, in de Rue de la grande Guillotière, tusschen andere huizen en tuinen gelegen, en slechts 1,2 hectaren groot. Zij is thans voor omstreeks de helft ingenomen door *Canna's*, daarnaast zag ik vooral de dwerg-*Dahlia's* (*Dahlia gracilis*) verder de nieuwe *Gladiolus* en *Phlox* van LEMOINE, van welke hij eene cultuur, met selectie in bepaalde richting, sedert enkele jaren begonnen was. Gewone tuinplanten van de bekende varieteiten (*Dianthus*, *Fuchsia*, *Pelargonium* enz.) kweekt men hier bijna niet meer; hun omvang was allengs ingekrompen, naarmate de *Canna's* zich meer uitbreidden Daarmede was de locale handel verminderd ten behoeve van den internationalen. Vruchtboomen zag ik nog in groot aantal, o. a. zaailingen van perzikken, waarvan tijdens mijn bezoek juist een goede nieuwe soort haar eerste vrucht rijpte. Doch ook deze moeten allengs voor de *Canna's* wijken.

Het doel, waarnaar de grootbloemige *Canna's* streven, wordt allengs meer volkomen, evenals de planten zelven. Thans stelt de heer CROZY zich als ideaal bloemen voor, die voor de beste *Gladiolus* niet onder doen, noch in grootte, noch in den gesloten trechter- of klokvorm der kroon. En zulke planten overtreffen de *Gladiolus* door hun fraai loof, hun breed vertakten, goed gevulden tros, en de vurige kleur hunner bloemen. Hier laten de bloembladeren elkander niet los, en hangen zij niet onregelmatig dooreen, zoodat men meer den tros dan elke bloem afzonderlijk ziet, zooals dit bij de oudere varieteiten het geval is, de tros bestaat hier uit een aantal elk voor zich afgeronde en reeds van verre onderscheidbare bloemen.

Merkwaardig is de indruk, dien men van deze kweekerij krijgt, als men na het bezoek, op andere kweekerijen de grootbloemige *Canna's* ziet, die thans algemeen in den handel zijn. Ik bedoel niet de *Madame Crozy*, deze is nog niet zoo algemeen. Maar de vroegere grootbloemige verscheidenheden, vóór 1889 door den heer CROZY in den handel gebracht. Zij schijnen klein en onbeteekenend, vergeleken met de nieuwste aanwinsten. Toch overtreffen zij de oudere vormen verre, en zijn zij algemeen gezocht. Ik zag daarvan o. a. een fraaie collectie bij den heer COMTE te Lyon, en eenige kleine uitgeuitgezochte typen bij den heer HOSTE aldaar.

De heer CROZY heeft de gewoonte, telken jare de oudste vormen weg te doen, zoodat hij alleen de nieuwste behoudt. Hij was dan ook niet in staat, mij eene serie te toonen van de varieteiten, die den stamboom van zijn ras uitgemaakt hebben. Hij bezat deze niet meer, wat mij zeer leed deed, want zulk eene serie zou den indruk van den geweldigen vooruitgang in zijn ras nog zeer versterkt hebben. Maar die oudere vormen hebben voor hem geen handelsbelang meer, en kunnen ook niet voor kruisingen dienen; eerder kunnen zij door toevallige kruisingen schadelijk werken.

Bij het voortbrengen van een ras van vaste planten, zooals de *Canna's*, moeten twee zaken wel worden onderscheiden. Ik bedoel het zaaien, en het vermenigvuldigen der goedgekeurde zaailingen door scheuren. Wat men eene varieteit noemt, stamt bij zulke planten, langs vegetatieven weg, van één enkelen zaaling af; alle exemplaren der variëteit vormen dus eigenlijk samen, volgens de oude voorstelling van KNIGHT, één enkele groote plant; de deelen zijn slechts door het mes van elkander gescheiden.

Om nu eene nieuwe verscheidenheid met voordeel in den handel te brengen, moet men daarvan tegelijkertijd een zoo groot aantal exemplaren kunnen aanbieden, dat men aan alle aanvragen voldoen kan. Meestal zijn hiertoe een 300 à 400 stuks voldoende. Drie à vier jaren zijn er minstens noodig, om deze uit één zaailing te verkrijgen. Zoolang blijft dus de plant in de kweekerij, zonder in den handel te komen. Verzuimt men dit, dan kunnen in het jaar na den eersten verkoop, verschillende kweekers de varieteit voor geringeren prijs in den handel brengen dan de winner, daar zij onder een gunstiger klimaat werken. Van concurrentie met een eenmaal verkochte verscheidenheid is meestal voor den winner geen sprake. De heer CROZY is van dezen regel met zijne *Madame Crozy* afgeweken ten behoeve van de Parijsche tentoonstelling van 1889; hij had toen nog op verre na geen voldoende hoeveelheid voor den handel, terwijl hij tallooze bestellingen ontving. Maar aan dit middel, om zijn ras algemeen ingang te doen vinden, moest het rechtstreeksche voordeel, dat die éene verscheidenheid kon opbrengen, worden opgeofferd.

Want om van een ras voordeel te trekken moet men het in de mode brengen, en als het in de mode komt, moet het allengs andere geslachten verdringen. Zoo ziet men dan ook voortdurend andere geslachten op den achtergrond treden, als b.v. *Achimenes* en *Tydaea*. En zelfs den *Pelargoniums* dreigt het gevaar, hun voorrang te zien afnemen, en wel vooral op grond, dat de goede nieuwigheden onder hen steeds zeldzamer worden.

Er zijn kweekers, die zich nagenoeg uitsluitend toeleggen op het vermenigvuldigen van door anderen gewonnen nieuwigheden. Zij zijn de beste, de trouwste klanten van den winner van nieuwigheden, daar deze er vast oprekenen kan, hen jaarlijks een vrij standvastig aantal zijner nieuwste aanwinsten te verkoopen Zij koopen hun materiaal deels van bekende kweekers, wier naam zij dan in hun catalogus achter dien der variëteit plaatsen. Deels echter van liefhebbers, of van tuinlieden van particulieren, die, tevreden met de dikwijls hooge koopsom, zelven als winners wenschen onbekend te blijven. In dit geval heeft de kooper, die ze in den handel brengt, het recht zijn eigen naam achter de variëteit te plaatsen, ofschoon hij niet de zaaier is.

Om zulk eene kweekerij te leeren kennen bezocht ik den heer HOSTE te Monplaisir-Lyon, een Belg van geboorte. Deze kweekerij is betrekkelijk klein, veel kleiner dan die van den heer *Crozy*. Er wordt niet gezaaid; het kweeken van stek is hier de hoofdzaak. Daartoe koopt hij van elke nieuwigheid, die zijne correspondenten in den handel brengen één of hoogstens, als de navraag groot is, twee exemplaren, kweekt deze met alle zorg, met veel mest en veel ruimte, en behandelt ze zóó, dat zij zich zoo sterk mogelijk vertakken. De takken worden dan gesneden, gestekt, en na beworteling in kleine potjes geplant. Bij de verzending worden zij zonder de potjes, doch met de wortels en de kluit aarde ingepakt. Al naar gelang van de soort en van de navraag geeft één plant dan tien of twintig, soms tot een kleine honderd stekken. Bij de *Canna's* is het natuurlijk de wortelstok, die verdeeld wordt, en aan de gekochte voorwerpen, die meestal slechts één knop hebben, ziet men duidelijk de plaats, waar zij van de moederplant afgesneden zijn. Trots den hoogen prijs doet men dan ook goed, steeds eenige exemplaren bijeen, b.v. in één pot, te zetten, om een flinke sierplant te hebben.

De maanden April, Mei en Juni zijn voor den heer HOSTE de maanden van verzending. Aan den tuin kan, en dit is bij verschillende kweekers te Lyon het geval, in dien tijd bijna niets gedaan worden. Het inpakken en verzenden, en het zorgen dat in de stekkassen de leeg geworden ruimten dadelijk weer met nieuwe stekken worden gevuld, neemt alle arbeidskrachten in beslag. Eerst in 't eind van Juni en in Juli begint het planten der nieuwgekochte verscheidenheden voor het volgend jaar; dan is meestal een sterk en voortdurend gieten noodig om de planten goed aan het groeien te brengen.

Ook bij den heer HOSTE heeft de internationale handel allengs den localen verdrongen, en om dezen geheel te ontgaan heeft hij voor eenige jaren zijn inrichting uit Lyon verplaatst naar Monplaisir, waar hij in een afgelegen straat van de bewoners der stad weinig bezoek ontvangt. Maar des te talrijker is het bezoek van zijne klanten die uit geheel Frankrijk, uit België, Italië en vooral uit Amerika bij hem de nieuwigheden komen bewonderen, die men hier, van alle zijden bijeenbracht, en dus in veel grooter aantal zien kan, dan bij de winners zelven.

Doch ik keer terug tot de kweekerij van den heer CROZY. Om op den duur den handel in grootbloemige *Canna's* in handen te houden, is het natuurlijk noodig, alle concurrenten voortdurend vooruit te blijven. En om in dit opzicht zeker te zijn, moet men nooit zijn nieuwste aanwinsten ten verkoop aanbieden, maar daarmede altijd wachten, tot men reeds eenige betere verscheidenheden gewonnen heeft. Dit is een regel, die zoowel bij *Canna's* als bij dubbele seringen en vooral bij

Chrysanthemum's, in één woord bij alle belangrijke geslachten streng geldt, en ook steeds gevolgd wordt. Daarvan toch hangt het succes in de hoogste mate af.

Trouwens gewoonlijk valt de tijd, noodig om een nieuwe aanwinst op deze wijze voor den handel beschikbaar te maken, samen met den tijd, dien men noodig heeft, om haar zelve zoo sterk te vermenigvuldigen, als voor een voordeeligen verkoop vereischt wordt.

Maar van een en ander is het gevolg, dat men nergens ter wereld zulke fraaie *Canna's* zien kan als bij den heer CROZY zelven. Hier heeft men een blik op de toekomst; een groot aantal verscheidenheden zijn voor dezen herfst en de volgende jaren voor den handel bestemd; vele daaronder, en natuurlijk juist de meest schitterende, hebben zelfs nog geen naam. Hooggeplaatste bezoekers worden dan verzocht, òf hun eigen naam, òf een naam naar hun smaak aan zulk eene variëteit te geven, wier handelswaarde dikwijls door een goed gekozen naam niet weinig verhoogd wordt. De heer CROZY had de beleefdheid ook met mij over te geven namen te spreken, en enkele in overleg met mij te doopen.

Dit vóór blijven van anderen is vooral ook van beteekenis, wanneer men zaad van zijne planten in den handel brengt. De heer CROZY wint veel meer zaad dan hij zelf kan zaaien; een groote hoeveelheid zaad laat hij te Nice winnen, waar het klimaat daarvoor gunstiger is, en waar hij, aan een vriend, planten zijner beste verscheidenheden geeft, om er voor hem zaad van te winnen. Het spreekt nu van zelf, dat op de beste en nieuwste variëteiten alleen het zaad voor eigen cultuur genomen wordt, en dat dit dus de meeste kans heeft, om het ras vooruit te brengen, of een nieuwe combinatie van kleuren en vormen er in te brengen. Maar het is niet te vermijden, dat ook het handelszaad korrels bevat, die bij uitzaaien nieuwigheden zullen geven, deels zulke, die de heer C reeds gewonnen, doch nog niet in den handel gebracht heeft, deels andere. De kooper van het zaad is dan de winner, en treedt met den verkooper in concurrentie. Dit is natuurlijk een gevaar; aan de andere zijde verhoogt het de waarde, voor de koopers, en dus ook den prijs van het zaad zeer, en daaren boven verzekert het den winner van het ras bijna geheel het monopolie van zaden bij allen, die gaarne iets nieuws in eigen kweekerij willen zien ontstaan. Want zaad uit de tweede hand is in dit opzicht natuurlijk altijd ten achteren.

Als zulke nieuwigheden van grootbloemige *Canna's* bij anderen ontstaan, verneemt men niet zelden, dat dezelfde afwijking in hetzelfde jaar in verschillende kweekerijen gewonnen is Soms geeft dit aanleiding tot twist om den voorrang, soms wordt dezelfde verscheidenheid onder verschillende namen in den handel gebracht. De oorzaak is natuurlijk dat allen uit dezelfde bron geput hebben. En deze herkomst kan reeds jaren geleden zijn, wanneer een gunstig jaar plotseling in vele kweekerijen dezelfde verschijnselen voor den dag brengt. Bij verschillende andere geslachten zijn daarvan voorbeelden bekend, zoodat ik daarop hier niet wil ingaan. Maar ik wil een geval noemen, dat tot verklaring eenigzins kan bijdragen. Het geldt een nieuwe *Pelargonium zonale*, verwant met de bekende *„Vulcain"*, en sints eenige jaren in talrijke kweekerijen te Lyon verspreid. Zij was steeds steriel, doch droeg in den vorigen zomer, plotseling en onverwacht en bijna overal, vrij voldoende zaad. Daar alle stekken van één zaailing stammen, kan men ze dus als even oud beschouwen, en is het natuurlijk dat een toevallig gunstig jaar op allen dezelfde uitwerking teweeg bracht. Iets dergelijks mag bij het gelijktijdig ontstaan van nieuwe verscheidenheden in verschillende kweekerijen het geval zijn.

Het is hier de plaats een enkel woord over het zaaien van *Canna's* in te lasschen. Zij worden in kleine, ondiepe houten bakken gezaaid, die tijdens mijn bezoek eenvoudig in den tuin stonden, 's winters echter in kassen worden gehouden.

Men zaait ze liefst zoodra ze rijp zijn; anders komen ze moeilijk en nog onregelmatiger op. Van de gezaaide kiemen er eenige spoedig, andere later, velen zeer traag. Is er een voldoend aantal in een bak aanwezig, dan worden ze verspeend, waarbij alle gekiemde uitgeplant worden, tenzij ze om de eene of andere reden verworpen worden. De ongekiemde zaden worden nu door zeven uit de aarde verzameld en op nieuw gezaaid. Na een paar maanden wordt deze behandeling herhaald, en menig zaad wordt vele malen afgezeefd aleer het kiemt.

De eerstkiemende zaden, omstreeks de helft van het geheele zaaisel, geven in 't algemeen de krachtigste planten; deze kunnen, in het najaar gezaaid, reeds in den volgenden zomer bloeien. De later kiemenden bloeien meest eerst in het tweede jaar. Enkele blijven tien en meer jaren in de aarde zonder teekenen van leven te geven, tot zij eindelijk kiemen. De eenjarig bloeiende worden evengoed voor kruisingen, dus voor den vooruitgang van het ras gebruikt als de planten die reeds voor de tweede of derde maal bloeien; met de eersten gaat het ras echter, natuurlijk, op den duur sneller vooruit.

Iedereen weet, dat het winnen van nieuwigheden het zaaien op groote schaal eischt. Hoe meer nieuwigheden een geslacht reeds gegeven heeft en hoe kleiner de kans op verdere belangrijke aanwinsten dus wordt, op des te grooter schaal moet men zaaien. Van dwerg-*Dahlia's (Dahlia gracilis)* brengt de heer CROZY jaarlijks duizende zaailingen tot bloei. Van vroege dwerg-*Chrysanthemum's*, die al in Juni bloeien kunnen, zag ik bij den heer ROZAIN BOUCHARLAT een bed van omstreeks 650 zaailingen, in 1891 gezaaid, en onder welke hij vertrouwde in dezen zomer eenige goede nieuwigheden te zullen aantreffen. Bij *anjelieren* plegen de cijfers grooter te zijn. Zoo vernam ik van den heer CARLE, die uitsluitend dit geslacht kweekt, doch wiens kweekerij ik natuurlijk vóór den bloeitijd bezocht, dat hij jaarlijks omstreeks 30.000 zaailingen tot bloei brengt, die hij dan door stekken tot omstreeks 250.000 planten vermenigvuldigt, wat voor zijn handel voldoende is. Deze gewassen brengen, vóór de verzending, door den verkoop van afgesneden bloemen, die hij naar Lyon, Parijs, Brussel, Luxemburg en andere groote steden verzendt, in den regel veel meer op, dan de waarde der planten zelven bij het verkoopen bedraagt. De gemiddelde prijs toch van een bloem is tien centimes.

Bij den heer BRUN te Lyon zag ik een zaaisel van *Gladiolus Lemoinei*, twee groote bedden, dicht bezaaid en met jonge planten van eenige maanden ouderdom bezet. Er stonden er naar zijne opgave en naar mijne schatting, ongeveer 30.000, uit vier kilogram zaad opgekomen, doch daar zij zeer ongelijktijdig kiemen, waren er nog vele zeer jonge plantjes onder. Tegen den herfst zijn de bolletjes zoo groot als een erwt, soms tot een hazelnoot, en worden zij in den handel gebracht. Zij hebben dan nog niet gebloeid. De handel in deze jonge bolletjes is grooter, dan die in zaad of in tweejarige bollen; het eerste, omdat het klimaat van Lyon — niet te koud zooals noordelijker, niet te droog zooals zuidelijker gelegen streken — voor de ontkieming van *Gladiolus* in de open lucht bijzonder geschikt is. Het tweede om een geheel andere reden. In het tweede jaar toch bloeien er al een zeer groot aantal zaailingen; dan zoekt de zaaier natuurlijk de nieuwigheden er uit en behoudt die voor zich, en de kans voor den kooper op iets nieuws neemt dus zeer af. Vandaar dat liefhebbers van eigen aanwinsten de eenjarige bolletjes bij voorkeur koopen; zij gaan voor hooge prijzen, vooral naar Engeland en Amerika. De heer BRUN zeide mij, dat hij in de tien jaren, gedurende welke hij *Gladiolus* kweekt, omstreeks 100.000 eigen zaailingen tot bloei gebracht heeft, en toonde mij zoowel de bedden, waarop diegene stonden, die in dezen zomer voor het eerst bloeiden, als die, waarop de uitgezochte nieuwigheden van vroegere jaren, ten behoeve van verdere kruisingen bijeenstonden. Op zoo talrijke zaaisels heeft men natuurlijk veel terugkeer tot oude typen, maar afgezien daarvan bloeien er geen twee planten precies gelijk. Bij denzelfden kweeker zag ik ook zaaisels van rozen, meest als resultaat van kruisingen. Hier waren de aantallen kleiner, sommige zaaisels bestonden uit honderden plantjes, andere uit minder. Rozen geven gemakkelijk zaad, maar het grootbrengen van de kiemplanten eischt zeer veel zorg

Hoe meer zorg men bij de kruising op de keuze van vader- en moederplant besteedt, des te kleiner mag een zaaisel zijn, om gelijke kans op nieuwigheden te geven. Zoo vertelde mij de heer LEMOINE te Nancy, dat hij vroeger, toen hij nog een andere, kleinere kweekerij had, zijne *Penstemon's* met veel zorg kruiste, om ruimte bij het zaaien uit te sparen. Maar nu hij,

Rue du Montet 134, een groote nieuwe inrichting heeft, plant hij eenvoudig telken jare een honderdtal der mooiste planten bijeen, wint daarvan zonder verdere kunstbewerking het zaad en zaait dit in het groot uit. De vooruitgang is er niet minder om, maar kost wel veel minder eigen arbeid.

Vooral bij *Begonia's* zijn de cijfers der zaaisels hoog. Zoo zaait de heer Crousse te Nancy jaarlijks ruim 100.000 stuks, die hij allen tot bloei opkweekt. Ik zag de zaaisels van dit jaar in een uiterst groot aantal broeibakken, die met linnen tegen de zonnestralen beschermd konden worden. De jonge plantjes worden na in Februari in zaaischotels gezaaid te zijn, zoo vroeg mogelijk gepikeerd, en wel eenvoudig op de tabletten der kas. Het is een groote kas, die in het voorjaar geheel vol staat met gepikeerde plantjes. Die op tijd uitgeplant konden worden, stonden in Juli in vollen bloei, die door de drukte later uitgeplant waren, konden eerst in Augustus bloeien. De zaaisels worden hier gescheiden naar de moederplanten, die het zaad voortbrachten: ik zag één zaaisel, van ééne moederplant, in dit jaar gezaaid, en waarvan nu een drie duizend planten in bloei waren. Loof en bloemgrootte waren merkwaardig gelijk, maar de kleuren uiterst dooreen gemengd, daar het stuifmeel voor de bevruchtingen van allerlei exemplaren genomen was. Dit zaaisel had 85%, dubbele, iets wat anders zeer zeldzaam is; meest bedraagt dit cijfer 40—50%.

Ook *Caladium's* worden in zeer groote aantallen gezaaid. Ik zag daarvan zaaisels bij den heer Comte te Lyon Vaise. Vele duizende kiemplantjes stonden in schotels bijeen. Elke schotel droeg den naam der moederplant; welke planten het stuifmeel voor de bevruchtingen geleverd hadden, werd niet aangeteekend en was dus onbekend, zooals dit bij kruisingen van allerlei geslachten gewoonlijk het geval is. Ongeveer alle *Caladium's* kiemen groen, en eerst het vierde blad dient, om ze te beoordeelen. Sommige toonen al op het tweede blad roode aren of roode of witte vlekken, andere op het derde, maar die wier vierde blad groen blijft worden niet uitgeplant. Zij worden als atavisten verworpen. Al de overige werden tijdens mijn bezoek in kleine potjes gezet; het is ongeveer twee derde, wat behouden blijft. In het eind van dezen, of in den volgenden zomer zijn de planten dan zoover ontwikkeld dat men nog eens selectie kan toepassen. Die, welke vermoedelijk nieuwigheden kunnen geven, worden ten getale van eenige honderden, voor verdere cultuur en latere keuze behouden, de overige worden als rommel in den handel gebracht Van de bewaarde komen dan elk jaar één of twee der beste als nieuwigheden in den handel.

Ik ben wat uitvoerig geweest in dit overzicht van cijfers en moet thans weer tot de *Canna's* terugkeeren. Ik wil er echter nog even op wijzen, welk een verschil er bestaat tusschen het eenvoudig zaaien van eenige duizenden zaden jaarlijks in verband met het uitkiezen van de beste planten in elken zomer als zaaddragers voor de volgende generatie, en de methode van den heer Crozy. Het eerste is het algemeene systeem, zoo werkt iedereen, die regelmatig nieuwigheden in den handel wil brengen. De methode van Crozy heeft echter ten doel het scheppen van een nieuw ras, uit talrijke verscheidenheden bestaande, die allen een zelfde, allengs in volkomenheid toenemend type vertoonen Het is een veel hoogere graad van cultuur, en eischt de toewijding tot één, of enkele geslachten boven alle andere. Maar het maakt, na een paar tientallen van jaren den kweeker beroemd, en bezorgt hem over de geheele wereld den verkoop voor die bepaalde geslachten. En dat hierin een hefboom ligt, om ook voor andere geslachten zijne relatiën uit te breiden, ligt voor de hand. Aan deze methode hebben Vilmorin, Lemoine en zoovele anderen hun tegenwoordige, benijdbare positie te danken; op den zelfden weg streeft Crozy hun terzijde.

Ik wensch daarom thans er toe over te gaan, de toepassing der methode op de *Canna's* meer in bijzonderheden te schilderen. Het beginsel is, onafgebroken en stelselmatige vooruitgang in één bepaald punt, bij steeds volgehouden en zelfs allengs toenemende verscheidenheid in alle andere belangrijke kenmerken. Dat ééne punt is de grootte der bloembladeren: de andere kenmerken zijn de vorm der bloemen, vooral hun kleur en teekening, de houding der plant, de eigenschappen van het loof enz.

In de kweekerij van den heer Crozy staan de verschillende variëteiten van *Canna* vrij onregelmatig dooréén. Vlak bij den ingang, tegenover het woonhuis, treft men een groot rond perk aan, nagenoeg geheel gevuld met forsche exemplaren der *Madame Crozy*, de eerste, als men het zoo mag uitdrukken, van het *Gladiolus*-bloemig ras. Daar rondom eenige andere soorten, door kruising uit de *Madame Crozy* verkregen, met even groote en even sierlijke bloemen, doch in andere kleurteekening en met ander, in sommigen donkerbruin getint loof. Dit perk prijkte tijdens mijn bezoek in volle bloempracht. Het midden van de kweekerij nemen, op lange bedden, de overige grootendeels nieuwere verscheidenheden in, en van de oudere die welke om een of andere eigenschap nog voor kruisingen behouden worden. Hier en daar, op afgelegen bedden, ziet men de allernieuwste en allerbeste aanwinsten; van deze staan, in tegenstelling met de groote massa, alle voorhanden exemplaren derzelfde soort vlak bij één, zoodat de bezoeker een veel levendiger indruk van hunne voortreffelijkheid ontvangt. Gaarne zou ik de voorbeelden met name noemen, doch juist deze verscheidenheden hadden nog geen naam

Tijdens den bloeitijd bezoekt de heer Crozy zijne *Canna's* elken morgen, zoo vroeg mogelijk, tijdens het opengaan der bloemen. Hij verricht dan zijne kruisingen. Een meeldraad van de plant die als vader gekozen wordt, brengt hij naar de moederplant, neemt daar uit een juist zich openende bloem den meeldraad weg, en strijkt het stuifmeel van den medegebrachten meeldraad op den stempel. Op deze wijze worden elken dag een groot aantal kruisingen volbracht; nagenoeg al het zaad wordt op deze wijze gewonnen. Vindt de kruising tusschen twee der allerbeste soorten plaats, dan wordt zulk een bloem gemerkt: het zaad der gemerkte bloemen wordt afgezonderd van het overige verzameld en gezaaid. teneinde hiervan zoo min mogelijk zaden of kiemplanten te verliezen. Overigens worden de zaaddragers, die voor de voortzetting van het ras bestemd zijn, gemerkt, doch omtrent de herkomst van het op hun bloemen gebrachte stuifmeel wordt geen aanteekening gehouden. Het zaad van al deze planten, bij den oogst dooreen gemengd, is datgene, wat de heer C. zelf weer zaait. Het zaad van alle andere planten is voor den handel bestemd.

Op de keuze van vader- en moederplant komt nu alles aan. Voor het handelszaad wordt eenvoudig op zoo groot mogelijke verscheidenheid gelet, en daar de oudere, minder goede vormen op de kweekerij niet meer aanwezig zijn, is de zekerheid voor eene goede qualiteit van dit zaad daarmede gewaarborgd. Voor het *élite* zaad, dat voor de voortzetting en verbetering van het ras dient, wordt nauwkeurig op de eigenschappen der ouders gelet. In het algemeen wordt daarvoor elke kruising uitgevoerd, waarvan de combinatie der kenmerken iets goeds belooft. Een variëteit met fraaie bloemen wordt gekruist met een met onberispelijk loof, of met gedrongen houding, of met beter vertakte of beter gevulde trossen. Eene soort met de gewone oranjeroode bloemkleur wordt gekruist met een minder goede, wanneer daardoor het geel op de eerste kan worden overgebracht, in gele randen, zooals de *Madame Crozy*, gele vlekken, of gelijkmatig geel en roodbont getijgerde bloemen. Maar welke combinatie men ook trachte te krijgen, steeds wordt op de grootte en den vorm der bloembladeren in de eerste plaats gelet. De kruisingen, waarbij beide ouders in dit opzicht uitmunten, worden nooit verzuimd, ook al mocht overigens de vereeniging der kenmerken niets bijzonder fraais belooven. Ik heb den indruk gekregen, dat, als men de geschiedenis van alle kruisingen van den heer Crozy kende, men ééne hoofdlijn daarin zou aantreffen, waarin de grootte der bloembladeren, van het begin zijner cultuur af, onafgebroken het doel der kunstbewerkingen is geweest, en dan ook voortdurend is toegenomen. Maar aanteekeningen zijn omtrent de kruisingen niet gehouden, en in bijzonderheden is dit dus niet meer na te gaan. Alleen is het zeker, dat de *Madame Crozy* in dien hoofdstam een glanspunt inneemt, dat zij het resultaat van een snellen en zeer in het oogloopenden vooruitgang daarin is.

En het gebruik, dat van de *Madame Crozy* gemaakt is, geeft ons een goed inzicht in de beteekenis van zulk een

hoofdstam voor de geheele methode. Want zoodra deze verscheidenheid ontstaan was, was als het ware de poort geopend voor een reeks van andere, van gelijke waarde. Zij werd terstond gekruisd met elken vorm, die in eenig opzicht iets boven haar voor had, terwijl zij zelf alle andere in de grootte der bloembladeren overtrof. De uitkomst was een reeks van combinatien, waarvan vele kleiner van bloem waren, vele echter ook de grootte van de bloemen der *Madame Crozy* behouden hadden, maar nu in vereeniging met donkerbruine of paarsche bloemen, met gele lijnen en vlekken op de bloembladeren, met bruin loof, meer gedrongen houding, langeren bloei enz., in één woord met één of meer aan den vader ontleende eigenschappen, die den zaailing waardig maakten, als nieuwe verscheidenheid in den handel te worden gebracht.

Zoo werd de vrucht van veeljarige volharding in ééne richting, door de reeds voorhanden en steeds zorgvuldig aangekweekte verscheidenheid in andere opzichten spoedig in hooge mate verveelvuldigd.

En zoo geschiedt het telken male. wanneer in de hoofdrichting weer een belangrijke vooruitgang bereikt is De beste verscheidenheid, die ik zag, had gesloten trechter- of klokvormige bloemen van bijna volkomen *Gladiolus*-vorm. Zij werd met allerlei andere goede verscheidenheden gekruist, zoodat een paar jaren, nadat zij in den handel gebracht zal zijn, een lange reeks van andere, even grootbloemige maar onderling zeer uiteenloopende vormen het licht zal zien. Zulk eene reeks is dan eene herhaling van alles wat de *Canna's* tot heden den liefhebbers aanboden, in verbinding met het nieuwe bloemtype.

Het beginsel der methode is helder en duidelijk. En het is gemakkelijk in te zien, dat ook in de andere opzichten een regelmatige vooruitgang moet plaats vinden. Want ten eerste wordt elke toevallig optredende goede variatie bewaard, en door kruising in een aantal nieuwe verscheidenheden als het ware vastgelegd. Ten tweede worden alle atavistische vormen buiten gesloten, en neemt daardoor de standvastigheid van het ras in de gewenschte opzichten toe, de kans op herhaling der niet meer gewenschte kenmerken af. Eindelijk blijven alle reeds voorhanden goede afwijkingen, die eigenschappen dus, op welker verscheidenheid men gesteld is, zooveel mogelijk aanwezig; in dit opzicht blijft het ras steeds zeer variabel.

Het verwijderen der atavisten is een belangrijk punt. Ik heb reeds vroeger gezegd, dat de heer CROZY telken jare zijne oudste variëteiten, die hij zelf voor een tiental jaren gewonnen heeft, geheel weg doet, om alleen de beste over te houden.

Reeds bij het uitplanten der kiemplantjes wordt op atavisme gelet. Wel kan men dan omtrent de latere eigenschappen der bloemen nog niets beslissen, doch ongunstige eigenschappen van het loof, onvoldoende dwergvorm enz. kunnen worden bestreden. De ergste atavisten worden dus reeds als kiemplanten weggedaan, en feitelijk zag ik op de kweekerij ook geen oude typen meer. Dan komt de eerste bloei der zaailingen, en nu worden zij wederom aan een scherpe keuze onderworpen. Alle oude, teruggekeerde typen worden niet alleen van de kruisingen uitgesloten, maar geheel weggedaan. Dit wil zeggen zij worden in het eerstvolgend najaar in den zoogenoemden rommel gebracht, en met dezen verkocht. Slechts goede verscheidenheden mogen dus voor de tweede maal bloeien. En daar zij dan reeds vermenigvuldigd zijn, is het aantal der atavisten steeds in het oogloopend klein. Hier en daar tusschen de zaailingen zag ik er, wier bloemen hunne uitsluiting duidelijk voorspelden. De meeste individuën hebben nog steeds minder breede petalen dan de *Madame Crozy*, betere dan deze zijn, ofschoon in niet onbelangrijk aantal, toch op den eersten blik over de geheele massa schaars verdeeld. Misschien zag ik er een honderdtal individuën van, misschien minder. In aantal exemplaren vormde de *Madame Crozy* tijdens mijn bezoek de hoofdzaak.

Reeds meermalen heb ik er op gewezen, dat de beschreven methode geenszins iets bijzonders voor de *Canna's* is, maar slechts een toepassing der algemeene methode tot verbetering van vaste planten door zaaien. Het is slechts mijn doel, door een voorbeeld deze methode duidelijk te maken. De lage groei der dwerg-*Dahlia's*, de groote bloemen der knol-*Begonia's* zijn door zulk eene, in bepaalde richting gedurende tientallen van jaren volgehouden selectie verkregen, terwijl in de overige eigenschappen de grootst mogelijke variabiliteit bewaard bleef, die dan telkens, door kruising, op de beste producten van het hoofdras kon worden overgebracht Zoo worden in het algemeen bloemgrootte, gedrongen bouw, rechtopstaande bloemstelen enz. standvastig en streng verbeterd, terwijl kleur en vorm en teekening der bloemen variabel blijven. In de eerste opzichten wenscht men al zijne planten zoo goed mogelijk, in de laatste wenscht men zoo groot mogelijke verscheidenheid. En de methode is juist berekend. om aan deze wenschen te voldoen.

Kunstmatige bevruchtingen zijn te Lyon en te Nancy scheering en inslag der cultuur. Men noemt die bewerking eenvoudig: *travailler une fleur*. Voor dit doel zag ik bij den heer BRUN alle uitverkoren individuën van *Gladiolus* in een groot perk vlak bij zijne woning vereenigd, ten einde veel tijd en zorg aan de keuze der ouders en het overbrengen van het stuifmeel te kunnen besteden. *Anjelieren* en *Begonia's* worden voor dit doel tegen het najaar in potten geplant en naar een groote broeikas gebracht, waar de bestuivingen, onder beveiliging tegen weer en wind en tegen insecten, talloos worden uitgevoerd. De *Anjelieren* worden zóó behandeld, ook omdat zij anders zoo moeilijk zaad geven. De heer CARLE, dien ik te Lyon bezocht, liet mij de kas zien, waarin in het najaar de *Anjelieren* bevrucht worden. Het is een zeer groote dubbele broeikas, en toch is hij bijzonder tevreden, als hij 100 gram zaad in een jaar kan oogsten. Hij maakt dan ook niet meer zaad, dan hij voor eigen zaaisels noodig heeft. Bij den heer CROUSSE te Nancy zag ik een dergelijke kas, geheel bestemd voor de bevruchtingen der *Begonia's*. Bij den heer BOUCHARLAT aîné zag ik een kleinere kas, waar hij bezig was zijne *Pelargonium's* te bestuiven, en een prachtige nieuwe groote kas, geheel aan deze bewerking in dit zelfde geslacht gewijd zag ik te Nancy bij de heeren LEMOINE EN ZOON. Overal wordt dus veel zorg aan de kruisingen besteed en geschieden deze op groote schaal, hoewel nergens, op verre na, in dien omvang als bij de *Canna's* van den heer CROZY.

Het wegnemen van de eigen meeldraden der bloem, vóór zij hun stuifmeel op den stempel konden overbrengen, is daarbij eene operatie, die veel zorg vereischt, doch waarvan de uitslag natuurlijk in hooge mate afhangt. In kassen behoeft men dien verder niet te zorgen; bij kruisingen op het open veld, waar insectenbezoek te vreezen is. moet dan de kunstmatig bestoven stempel nog gedurende eenige dagen daartegen beschermd worden. Dit geschiedt, zooals ik den heer BRUN met rozen zag doen, eenvoudig door een klein peperhuisje van papier, niet veel grooter dan het vruchtbeginsel, over dit heen te schuiven, en er onder met een speld te sluiten. Natuurlijk zijn bloemkroon en meeldraden vooraf weggenomen. Na een dag of drie kan het peperhuisje afgenomen en voor een volgende bloem gebruikt worden.

(Wordt vervolgd.)

Standaards voor Orchideeën.

Wie kent niet de schotels met dunne vaste kolommetjes, verglaasd of niet, waarop men de potten der Orchideeën plaatst? Men vult die schotels met water; waardoor de daarboven staande planten altijd in eene vochtige lucht vertoeven. Die kolommetjes zijn echter zeer bros en daarom kwam Mevr. A. M. te Bonn op het denkbeeld hiervoor iets anders uit te denken. Zij liet kubiekjes bakken, van hetzelfde mengsel als de potten, waarvan de zijden 3 c.M. hebben. Hiervan plaatst men er 3 tot 5 stuks in de schotels al naar gelang van de grootte der potten, die men daarop plaatsen wil. Die kolomschotels hebben behalve dat zij bros zijn, nog het nadeel, dat zij den toegang tot het gat onder in de potten afsluiten terwijl de kubieken het voordeel opleveren, dat men over het water eenen vrijen toevoer van lucht heeft onder door het gat in de pot.

Men vermoedt, dat het water in die schotels de slakken tegenhoudt; ja, een weinig, maar menigmaal kruipen zij er toch door. Los daarom een weinig Sulphas Cupri in dat water op, dan zullen de slakken er bij de minste aanraking van sterven, terwijl het bovendien het groen worden dier Standaards voorkomt.

H. 24 Nov. '92. L. J. QUARLES VAN UFFORD.

ELK WAT WILS.

Aardbeziën. Als eene bijzonderheid wordt medegedeeld, dat in den tuin van den heer v. H. te Loosdrecht, een bed aardbeiën (maandbloeiers) nog in vollen bloei staat, terwijl zich aan de struiken nog rijpe vruchten bevinden.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling Nijmegen en Omstreken.

In de ledenvergadering van 15 November l.l. kwam aan de orde een plan tot het houden eener nationale tuinbouwtentoonstelling in Augustus 1893, in vereeniging met de Afdeeling Nijmegen der Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw, die bij gelegenheid harer 49ste algemeene Vergadering eene nationale Landbouwtentoonstelling heeft uitgeschreven.

De heer C. B. HIEBENDAAL, bestuurslid der Geldersch-Overijselsche Maatschappij van Landbouw, deed het voorstel dat de Afdeeling Nijmegen en Omstreken van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde geheel op eigen risico hare tentoonstelling zou exploiteeren; spreker gaf eene begrooting van onkosten en ontvangsten, welke laatste was gebaseerd op den staat van ontvangsten der in September 1892 te Arnhem gehouden tuinbouwexpositie.

De Voorzitter en andere leden konden zich hiermede niet vereenigen, vreesden niet op het bezoek te kunnen rekenen dat Arnhem heeft genoten en waren sterk tegen eigen exploitatie, daar bij mislukking er de geheele Afdeeling mede gemoeid was.

Na zeer langdurige discussie werd ten slotte het voorstel — HIEBENDAAL ingetrokken en werden de bestuursleden der Afdeeling gemachtigd om met de Regelings-Commissie der Geldersch-Overijselsche Maatschappij van Landbouw te onderhandelen ten einde eene nationale tentoonstelling te houden, tegelijkertijd met die van laatstgenoemde Maatschappij, mits de Afdeeling Nijmegen en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij van Tuinbouw en Plantkunde, geen geldelijk nadeel zal lijden.

Dit voorstel werd met algemeene stemmen aangenomen.

Nadat door den Voorzitter aan de orde werd gebracht de rekening en verantwoording der op 5 en 6 November gehouden gewone najaarstentoonstelling, sluitende met een batig saldo van ƒ 48.75, en waarbij spreker de leden in herinnering bracht de zeer vleiende beoordeeling dezer tentoonstelling in no. 46 van het Nederlandsch Tuinbouwblad, werd de vergadering onder luid applaudissement gesloten.

HIEBENDAAL
Secretaris.

TENTOONSTELLINGEN.

Tentoonstelling te Chicago.

Namens den Directeur van de wereld-tentoonstelling te Chicago ontvingen wij van het departement tuinbouw onderstaand schrijven:

Het is mij gelukt vergunning van het bestuur van de wereld tentoonstelling te verkrijgen om de vracht te betalen op alle *Rhododendrons* welke van uw land naar de tentoonstelling zullen worden gezonden. Dit is een groote concessie ten gunste van den inzender daar hij recht behoudt op alle prijzen, terwijl de planten zijn eigendom blijven, om deze van de hand te doen, zooals hem het best toeschijnt.

U weet zeer zeker dat Amerika zijn voorraad *Rhododendrons* voornamelijk in Groot Brittanje, Belgie, Holland en Frankrijk opdoet en zij worden gewoonlijk hier voor hooge prijzen verkocht. Het zou mij veel genoegen doen indien u niet alleen inzond, doch tevens uw invloed wildet gebruiken uwe buren te bewegen dit eveneens te doen. Een vertegenwoordiger van den inzender kan ten allen tijde gedurende de tentoonstelling planten verkoopen welke na afloop kunnen worden verzonden.

w. g. J. M. SAMUELS, Chief Department of Horticulture.
De Kweekerij „Tottenham"
A. W. C. VAN DER ELST.

Kunstbloemen te 's-Gravenhage.

Door het Kon. Zoöl. Botanisch Genootschap te 's-Gravenhage zal op nader te bepalen datum in Januari of Februari a.s. eene tentoonstelling worden gehouden van kunstbloemen en kunstvruchten. Vaklieden en liefhebbers uit den Haag en van elders kunnen er aan deelnemen.

Chrysanthemum-tentoonstelling te Dordrecht.

De heer G. L. WEEKHORST heeft de vorige week in de groote zaal van „Kunstmin" te Dordrecht eene tentoonstelling van Chrysanten voor het publiek geopend, die naar wij vernemen, zeer in den smaak van het publiek is gevallen, dat veel belangstelling toonde.

Chrysanthemum te Leiden.

De heer W. VAN VEEN, van de bloemisterij „Rozenlust" aan den Zijlsingel bij de Plantage alhier, stelt gedurende vier dagen zijne stadgenooten in de gelegenheid kennis te maken met een schat van *Chrysanten* uit zijne kweekerij, waar hij zich op uitgebreide schaal heeft toegelegd op de teelt dier in verscheidenheid zoo rijke bloemsoort.

In de groote zaal van het hotel „Le Soleil d'Or," aan de Breestraat, kan men zien dat de heer VAN VEEN veel werk van deze expositie heeft gemaakt. Zij voldoet zeer goed en bestaat niet uit afgesneden bloemen, maar uit de volledige planten zelven, honderden in getal, vertegenwoordigende meer dan vijftig soorten, welke, net en doelmatig gerangschikt, in hare vele schakeeringen van kleuren een eigenaardigen en interessanten aanblik bieden.

De tentoonstelling was dan ook eene bezichtiging volkomen waardig.
(*Leidsch Dagblad.*)

Uit Gent.

Wij ontvingen van de: Société Royale d'Agriculture et de Botanique de Gand, het: Programme de la XIIIe Exposition Internationale d'Horticulture (CLIXe Exposition de la Société), qui aura lieu du 16 au 23 Avril 1893.

WEEKNIEUWS.

Uit Indië.

Naar wij vernemen is de heer TH. R. DE GRIENT DREUX, gediplomeerd Tuinbouwkundige, na ruim driejarigen dienst bij de „British Deli & Langkat Tobacco Compy. Ld. Deli," in Juni l.l. benoemd tot administrateur van „Lingga A," een harer ondernemingen, gelegen in Boven Langkat, Sumatra's O.K.

Hortus Botanicus te Amsterdam.

Dezer dagen is het officieele verslag verschenen van de zitting van den Gemeenteraad van Amsterdam van 29 October 1892. In die vergadering werd door den heer GERRITSEN het denkbeeld ter sprake gebracht (*Gemeenteblad* G. B. Afd. 2 blz. 997) „of niet verplaatsing van den Hortus Botanicus naar de Linnaeus-terreinen mogelijk zou zijn". Het schijnt dat de omstandigheid, dat de Hortus evenals de tuinen van het Genootschap *Natura Artis Magistra* tegen betaling van entrée voor het publiek toegankelijk is, aanleiding heeft gegeven tot deze vraag. Maar al moge men meenen, dat aan het bezoek van het publiek dikwijls te veel wordt ten koste gelegd, toch is het duidelijk dat de Hortus in hoofdzaak is eene inrichting van universitair onderwijs. En als zoodanig zou eene verplaatsing naar een terrein, vrij ver buiten de grenzen der gemeente gelegen, natuurlijk gelijkstaan met opheffing. Zelfs een gedeeltelijke verplaatsing zou voor het onderwijs nutteloos zijn, en gelijkstaan met een overeenkomstige inkrimping der inrichting.

Burgemeester en Wethouders hebben zich bereid verklaard het denkbeeld van den heer GERRITSEN te overwegen.

TENTOONSTELLINGEN.

Utrecht. Algemeene tentoonstelling in het Park Tivoli den 7, 8 en 9den April 1893 van **Bloeiende planten** en **Bloemwerken** in Nederland in bloei getrokken of van bloemen samengesteld, die hier te lande zijn geforceerd. Inschrijvingsbiljetten en Programma's te verkrijgen bij den heer A. RIETVELD te Utrecht.

's Gravenhage, **Rozen,** ter eere van H. M. DE KONINGIN WILHELMINA, in Juli 1893 op nader te bepalen plaats en datum. Programma's, Inschrijflijsten en Inlichtingen te bekomen bij den heer J. H. VERNÈDE, Secretaris, **Riouwstraat 18.**

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

BIDENS. Raadpleeg hierover liever een grieksch woordenboek.

C. A. H. te N. Beleefden dank; No. 2 de volgende week.

J. K. B. te U. Beleefden dank.

L. J. Q. v. U. te 's Gr. Dank voor Uw bijdragen. Het ook aan S. gezonden opstel zal ik om deze reden liever niet plaatsen.

MAIDENHAIR. Dank voor Uw verschillende bijdragen.

J. G. B. te L. Veel dank, doch bovenstaand bericht was reeds gezet, toen ik het uwe ontving.

J. W. L. MZN. te 's Gr. Het is mij volkomen duister welke advertentie door U wordt bedoeld.

Prijscourant.

Boomkweekerijen, Pépinières, Baumschulen, Nurseries. C. ESCHWEILER, Oudenbosch. (Holland). Supplement Prijscourant. 1892.

Corona's Album. Geïllustreerde Prijslijst van Bloemwerken, enz. 1892-1893. Naamlooze Vennootschap „Corona", Amsterdam.

Inhoud van Sempervirens No. 48, van Vrijdag 25 November 1892.

No. 50. ZATERDAG 10 DECEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE: Prof. HUGO DE VRIES. AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN K. A. VAN DER WEIDE. APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Grootbloemige Canna's.

(*Vervolg en Slot*).

Over de uitgevoerde kruisingen wordt in het algemeen geen aanteekening gehouden. Bij het verzamelen van het zaad weet men dan natuurlijk welke de moederplant is, en in vele gevallen wordt het zaad van elke moederplant, of van de gezamenlijke zaaddragers in elke verscheidenheid afzonderlijk geoogst, bewaard en gezaaid. Maar elke zaaddrager pleegt dan met stuifmeel van een aantal zeer verschillende individuën bestoven te zijn. Ik zag bij den heer COMTE te Lyon de zaaischotels van *Caladium* voorzien van den naam der moederplant; de heer CROUSSE te Nancy kent voor al zijne *Begonia's* de moederplanten dikwijls in een reeks van generatien, de heer Crozy wees mij verschillende variëteiten, uit zaad van de *Madame Crozy* ontstaan. Maar een onderzoek naar het vaderschap is ook hier als regel niet meer mogelijk; het geheugen van den kweeker helpt hem daarbij niet, en dikwijls wordt het vaderschap dan eenvoudig uit een meer of minder zekere gelijkenis afgeleid. Het is voor den kweeker onverschillig, naar hij meent, en wordt hij door een onbescheiden vrager te zeer gedrongen, uit zijn geheugen te putten wat daarin reeds lang verloren is gegaan, dan behelpt hij zich met meer of min waarschijnlijke gissingen. De beste kweekers vonden geen bezwaar, mij dit, ook over hunne eigene publicatien in tijdschriften en brochures mede te deelen, en mij tot voorzichtigheid bij het raadplegen daarvan aan te manen. Alle publicatie is voor hen réclame; de wetenschap is slechts het middel daartoe. En hoe weinig belangstelling in wetenschap als basis der praktijk wordt beschouwd, zag ik bij een der meest beroemde kweekers van bastaarden, toen hij mij zijne kruisingen van *Spiraea's* liet zien en verklaarde. *Hotteia's* en *Spiraea's* waren hier in bonte mengeling gekruist, ofschoon die beide, tot zoo geheel verschillende familien behoorende geslachten nooit samen een bastaard kunnen geven. Maar het was gemakkelijker de kruisingen maar te probeeren, dan eerst na te gaan, welke soorten tot *Hotteia* en welke tot *Spiraea* behooren.

Vrij groote zekerheid omtrent den vader bieden alleen die gevallen, die om een of andere in het oogloopende reden zich zeer bepaald in het geheugen van den kweeker hebben ingeprent B.v. als twee nog niet onderling gekruiste soorten, of twee verschillende geslachten samen „bewerkt" worden. Dan is er reden, om den vader niet te vergeten. Zoo toonde mij de heer LEMOINE eene *Rochea falcata* bestoven door eene *Crassula,* een welgelukte bevruchting van *Syringa vulgaris* door *Ligustrum vulgare,* bastaarden van *Pavonia Wiotti* en *G. Macquoyanum* enz. enz. Bij al zulke kruisingen zorgt men, waar dit eenigzins mogelijk is, dat minstens één der beide ouders eene reeds door de cultuur aan het varieeren gebrachte soort is; de variabiliteit gaat dan op de bastaarden over, en deze wijken dan reeds in de eerste generatie onderling af, terwijl bastaarden van niet variëerende soorten in de eerste generatie onderling gelijk plegen te zijn, en eerst in de volgende beginnen te varieeren.

Zoo gaf de *Rochea falcata,* in de kruising die ik zooeven noemde, als varieerende plant, met een niet varieerende *Crassula,* in de eerste generatie, die ik zag, planten met bloemen van verschillende tinten tusschen licht en donker rose. Evenzoo gaf de beroemde, en vroeger in dit blad besproken kruising van den heer LEMOINE, van de sterk varieerende *Gladiolus gandavensis* met de nieuw ingevoerde, winterharde *G. purpureo-auratus* terstond bastaarden van zeer verschillende sierwaarde. Zoo bestaat een groot deel van den vooruitgang bij het geslacht *Fuchsia* in den invoer van nieuwe soorten, die met de gewone tuin-*Fuchsia's* gekruist, terstond aanzienlijke reeksen van nieuwe verscheidenheden geven. De heer LEMOINE kweekte voor dit doel een aantal, gewoonlijk slechts in botanische tuinen voorhanden soorten, en toonde mij o.a. *F. microphyllla* en *F. myrtifolia.* Hetzelfde leeren de *Caladium*-culturen van den heer BLEU te Parijs, die ook telkens, zoodra de gelegenheid zich voordoet, zich nieuwe soorten aanschaft en deze met zijne sterk varieerende verscheidenheden kruist. Uit een zelfde kruising ontstaan terstond onderling zeer verschillende bastaarden. Een bekend voorbeeld is ook de *Pelargonium peltato-zonale,* een ras van bastaarden, voor eenige jaren gewonnen, sterk vermenigvuldigd en „gepousseerd", doch zonder succes, en dat thans én te Lyon én te Nancy weder geheel verlaten is.

Het meest regelmatig worden aanteekeningen omtrent kruisingen gehouden door den heer CROUSSE te Nancy, wiens beroemde culturen van Knol-Begonia's ik onder zijne leiding bezocht. Deze doet dit geheel met een practisch doel, en meent, krachtens een vijftienjarige ervaring, op deze wijze sneller vooruit te komen dan anderen. Vooral geven de aanteekenin-

gen het middel, om niet in herhalingen van vroegere kruisingen te vervallen, en zulke kruisingen te vermijden, als blijkens de opgedane ondervinding, toch geen goeden uitslag beloven. Het is daarbij natuurlijk noodig, het zaad van elke kruising afzonderlijk te zaaien, om zoo het resultaat der kunstbewerking te kunnen beoordeelen. Maar dit afzonderlijk verzamelen bepaalt zich ook hier weer tot de moederplanten; van de reeks van verscheidenheden, wier stuifmeel op de bloemen van een zelfde moederplant gebracht is, mogen de namen onthouden worden, de vruchten worden niet gemerkt; het zaad van alle vruchten van die plant wordt dooréén verzameld. Op dergelijke ervaringen berust de overtuiging van vele kweekers over het verschil in het aandeel van vader en moeder aan de eigenschappen der kinderen. Ik zag een zaaisel van 2000 à 4000 planten van dit jaar in bloei, afstammende van één moederplant, met verschillende soorten van stuifmeel bevrucht. Grootte, hoogte der planten, vorm van loof, oprichting en grootte der bloemen waren in de geheele broeibak merkwaardig gelijk, en alleen de kleuren waren zeer verschillend. Vandaar dat de kweeker de eerstgenoemde eigenschappen aan de moeder, de bloemkleur aan den vader toeschreef Maar wellicht weken de vaders ook alleen in bloemkleur van de moeder en van elkander af; dit weet men natuurlijk niet meer.

Een resultaat van de methode van Crousse is, dat de verschillende hoofdrassen streng gescheiden blijven, en dus meer en meer standvastig worden. Hij zal b.v. nooit, als er in een dubbelbloemig ras toevallig onder de enkelbloeiende exemplaren een zeer goede afwijking is, die in zijn ras van enkelbloemige brengen; want dan zouden, jaren lang, door atavisme daarin ook dubbelbloemige ontstaan

Veel belangrijker is echter het vermijden van die moederplanten, die geen hooge mate van erfkracht bezitten Het is toch bekend, dat men aan de zichtbare eigenschappen van een plant, evenmin als aan die van een dier, beoordeelen kan welke waarde de nakomelingen zullen hebben. Menige plant, zelve niet bijzonder fraai, brengt regelmatig zeer goede nakomelingen voort, en omgekeerd is menig zeer uitstekend exemplaar in dit opzicht zeer onvoldoende En daar bij de *Begonia's* evenals bij andere vaste planten, elke verscheidenheid door vegetatieve vermenigvuldiging uit één zaailing ontstaan is, heeft men verscheidenheden die goede stamplanten, en andere, die slechte stamplanten zijn. De heer Crousse kent zijne variëteiten ook in dit opzicht grondig, en wees mij een reeks, die bijzonder goede zaaddragers leverden; ik bedoel niet die veel zaad gaven, maar wier zaailingen steeds tot de keurbende behoorden. Krachtens zijne aanteekeningen nu zal hij eene verscheidenheid, die hij eenmaal als een slechte rasplant heeft leeren kennen, natuurlijk niet weer voor kruisingen, en vooral niet als moederplant gebruiken.

Het is dan ook merkwaardig, zoo regelmatig als zijne rassen vooruitgaan, en zoo zeldzaam als op de 100.000 zaailingen die hij jaarlijks tot bloei brengt, eigenlijke atavisten worden aangetroffen. De overgroote meerderheid blijft dicht bij het eenmaal bereikte type, en zijn dus mooie planten met mooie bloemen. Natuurlijk zijn ook aan de andere zijde werkelijke nieuwe aanwinsten zeldzaam. Maar het verlies aan planten, die wegens atavisme onverkoopbaar zouden zijn, is niet noemenswaard.

De heer Crousse was overtuigd dat zijne methode, hoewel wat meer werk en vooral meer zorg en netheid eischende, beter was dan het niet houden van aanteekeningen; en hem minder teleurstellingen en snelleren vooruitgang bezorgde. Ook op de *Canna's* zou dit beginsel waarschijnlijk met goed gevolg kunnen worden toegepast.

Over de keuze van het zaad voor de eigen zaaisels eener kweekerij heb ik reeds een en ander medegedeeld. Het is hier de plaats, daaromtrent nog eenige bijzonderheden in te lasschen, die ik weer grootendeels aan de ervaring van den heer Crozy met de *Canna's* ontleen. De hoofdregel is, van de allerbeste planten zooveel mogelijk zaad te winnen. De dwerg-*Canna's* hebben een fraai vertakten tros, en gaan, na den eersten bloei, nog langen tijd voort, uit de oksels der bladeren nieuwe bloemtrossen te ontplooien. Zoolang het saizoen het toe laat, laat men ze bloeien en bestuift men ze. De zijtakken weg te snijden, om de zaden van den hoofdtros krachtiger te doen worden. is niet in gebruik; veel zaad van dezelfde plant toch geeft meer kans op vooruitgang dan een kleiner aantal zeer krachtige zaden. Elke plant heeft zooveel ruimte als zij gebruiken kan; tijdens mijn bezoek stonden zij nog zóóver uiteen, dat men overal gemakkelijk tusschen de planten doorloopen kon; tegen den nazomer sluiten zij echter aan elkander aan, en bedekken het veld als met één bouquet van bloemen Van bemesting wordt een bijzondere werking op de variabiliteit niet verwacht. Natuurlijk worden de planten flink bemest. doch een invloed daarvan op het ontstaan van verscheidenheden is nooit waargenomen. Wel is het loof krachtiger, de houding beter, en de kleur der bloemen levendiger bij goede bemesting, doch daartoe beperkt zich de invloed. Ook bij de *Caladium's* zijn de kleuren levendiger en meer „echt", d.i. meer juist het type weergevend als de planten goed verzorgd worden; verplanten, of een tijdelijk vervoer buiten de kas, b.v. voor eene tentoonstelling, heeft steeds een verzwakking van het variëteitskenmerk tengevolge. Maar voor de selectie is dit van geen beteekenis. Hetzelfde is ook de meening van de overige kweekers, met welke ik over dit punt gesproken heb Wel geeft krachtige bemesting soms aanleiding tot vrij veelvuldige monstrositeiten, zooals ik bij de rozen van den heer Brun zag, maar de kans op goede verscheidenheden wordt er niet door vermeerderd.

De verschillende bloemen van een zelfde plant zijn niet altijd aan elkander gelijk. Bij de *Canna's* zijn de onderste bloemen van de hoofdtros, de eerstbloeiende bloemen dus, de beste, beter dan de hoogere en dan die op de zijtrossen. In de rassen, waarin de heer C. om den zuiveren klokvorm der bloemkroon te verkrijgen, het aantal bloembladeren tracht te vergrooten, zijn het de onderste bloemen van den hoofdtros, die het eerst en het best de gewenschte afwijking geven. Hetzelfde feit deelde mij de heer Brun voor *Gladiolus* mede, en liet mij daarvan voorbeelden zien, met name aan eene variëteit met fraaie donkerroodbruine bloemen. Hij had vroeger wel eens het zaad van de onderste bloemen afzonderlijk gezaaid, maar zonder merkbaar verschil met het overige zaaisel. Ook de heer Crozy hechtte aan het zaad der eerste bloemen geen bijzondere waarde, en dezelfde meening is de heer Vilmorin te Parijs toegedaan, die tijdens mijn bezoek bezig was met het opkweeken van zaden uit verschillend gestreepte bloemen van een zelfde tros *Verbena*, uit de toppen en de onderstukken van dezelfde hauwen van violieren enz. Maar, zeide hij mij, reeds nu is in de meeste proeven te zien, dat op deze wijze geen verschillen verkregen worden. Zoodat hij aan de slechtste zaden van den besten zaaddrager de voorkeur bleef geven boven de beste zaden van minder goede stamplanten.

Vandaar, dat ook tusschen de bloemen, die vele *Canna's* reeds in hun eerste jaar voortbrengen, en die van de volgende jaren, geen verschil wordt gemaakt. Wel is in het algemeen de ontwikkeling in het eerste jaar niet zoo vol als in latere, iets wat ook de heer Crousse mij voor *Begonia's* deed opmerken, maar voor stuifmeel of voor zaaddragers worden de jonge en de andere planten, zonder onderscheid, door beide kweekers dooréén gebruikt. Dat men, door telken jare de voor het eerst bloeiende als voornaamste stamplanten uit te kiezen, op den duur sneller vooruit zou gaan, dan door twee en driejarige in het ras te mengen, gaf de heer Crozy mij niet toe.

Bij de beste dubbele *Begonia's* geven de laatste, en somwijlen, volgens den heer Crousse, ook de allereerste bloemen, een weinig stuifmeel. Voor bevruchting is men natuurlijk tot deze, meest slechts halfgevulde bloemen beperkt, doch eenige achteruitgang is daarvan niet het gevolg; integendeel, zulk stuifmeel geeft een veel zuiverder dubbel ras, dan wanneer men het van minder goed gevulde planten nam.

Bij vermenigvuldiging door deeling van den wortelstok blijven de verscheidenheden der *Canna's* echt. Bij andere geslachten is dit wel eens niet het geval, en zijn de onderaardsche deelen minder goed voor de vermenigvuldiging dan stekken of afleggers. Zoo worden de worteluitloopers van bonte *Phlox* steeds groen. Zoo gaf een halfdubbele *Pelargonium grandiflorum*, met 6—7 zeer breede kroonbladeren, doch gewone meeldraden, in de kweekerij van den heer Lemoine uit de wortels altijd slechts enkelbloemige planten. In dit opzicht zijn dus de *Canna's* bevoorrecht.

Het is een algemeene regel, dat voor kruisingen telkens die twee verscheidenheden worden uitgekozen, voor welke de combinatie harer eigenschappen iets goeds belooft. Eene *Canna* met onberispelijke bloemen, maar minder volkomen loof, wordt met eene variëteit met minder goede bloemen, maar voortreffelijk loof gekruist. Onder de uit dit zaad verkregen zaailingen hoopt men dan er een of enkele te zullen aantreffen die de goede hoedanigheden der bloemen met die der bladeren zullen vereenigen. Dit is bijna altijd het rechtstreeksche doel der kruising, hetzij nu bloem en blad, of trosvorm, of bloeitijd, of dwergvorm, of vertakking of eenig ander paar van eigenschappen in de combinatie gewenscht worden.

Het spreekt van zelf, dat niet alle producten van een zelfde kruising de gewenschte vereeniging kunnen bezitten. Eenige zullen juist omgekeerd de minder goede bloemen met het minder goede loof verbinden, andere zullen wederom andere mengelingen der ouderlijke typen aanbieden.

De eerstbedoelden zijn natuurlijk reeds van den aanvang af veroordeeld, en van de voortzetting van het ras uitgesloten; hetzelfde lot treft onder de overigen al die, wier eigenschappen geen vooruitgang, hetzij in de bedoelde, hetzij in eene andere richting aanwijzen. Zonder selectie verliest ook hier de kruising hare beteekenis.

Een kruisingsproduct is dus niet eenvoudig het gemiddelde tusschen de beide ouders, zooals het bij de onderlinge bevruchting van twee niet-varieerende, oorspronkelijke soorten is. Daarmede hangt samen, dat de kruisingen der *Canna's* steeds allerlei verrassingen aanbieden. Vooral als het aantal zaden, dat men van eéne bewerking oogst, niet groot is, is het zeer onzeker of de gewenschte combinatie in het zaaisel zal te vinden zijn. Eene *Canna*-vrucht kan omstreeks vijftien goede zaden voortbrengen, en op eene plant kan een aantal bloemen met stuifmeel van denzelfden vader bevrucht worden, maar meestal is het product van zulk eene uitverkoren kruising door allerlei omstandigheden beperkt.

Bij de genoemde onzekerheid komt nu nog een tweede, veel invloedrijkere. De ervaring leert, dat de producten van eene kruising in hunne kenmerken volstrekt niet beperkt zijn tot de zichtbare eigenschappen der beide ouders. Niet dat de kans groot zou zijn, om bij *Canna's* door eene kruising een geheel nieuw kenmerk te zien ontstaan, dit zien wij o. a. uit het feit, dat de tallooze kruisingen, door verschillende kweekers gedurende bijna een halve eeuw uitgevoerd, nog nooit aanleiding gegeven hebben tot het ontstaan van een witbloemige *Canna,* terwijl eigenlijk van bijna elke roode of blauwe bloemsoort, zoowel in de cultuur als in de vrije natuur, een witte variëteit bekend is. Maar de gele kleurstof der bloembladeren is natuurlijk een bezwaar tegen het ontstaan van witte *Canna's;* ook zou men bij selectie in die richting meer op het afnemen van het geel, dan op dat van het rood moeten letten. Een karmijnroode *Canna* zou de meeste kans op een witte verscheidenheid leveren.

Maar, om op de gevolgen van kruisingen terug te komen, allerlei eigenschappen, bij andere variëteiten van *Canna* dan de beide ouders, voorhanden, kunnen in de zaailingen optreden. Deze worden, als het ware, slechts in de eerste plaats door de beide ouders, maar daarnaast, in de tweede plaats, door het geheele ras van grootbloemige *Canna's* beheerscht.

Dit mag wel de reden zijn, afgezien van het omslachtige van een uitvoerig boekhouden, waarom aan het houden van aanteekeningen omtrent de herkomst van het stuifmeel bij kruisingen, en aan het uiteenhouden van de zaden van verschillende moederplanten, door den heer Crozy en anderen zoo weinig gewicht wordt gehecht. Men kan voor elk afzonderlijk geval toch niets voorspellen, het blijft elk jaar eene verrassing, hoeveel en in welke richtingen men is vooruitgegaan. Alleen dit staat vast, dat door een scherpe keuze, en strenge uitsluiting van alle atavisten, het ras in de gewenschte richting elk jaar verbetert. Maar in bijzonderheden kan men niet afdalen. Vandaar dat men gerust al het zaad kan dooréén mengen; men zal ten slotte toch eenvoudig uit de zaaisels, als zij bloeien, de beste moeten uitzoeken.

Juist zoo is het bij andere geslachten, bij de dwerg-*Dahlia's* van den heer Crozy, de *Gladiolus*-culturen, die ik bij den heer Brun zag, de *Caladium's* van den heer Comte, en zelfs in de kweekerij van den heer Lemoine, waar in zoo tallooze geslachten bastaarden gemaakt worden, wordt geen andere regel gevolgd.

Ook bij rozen geeft eene zelfde kruising soms zeer uiteenloopende producten, b.v. dubbele, halfdubbele en enkele, zelfs als beide ouders enkelbloemig waren. En voor *Begonia Rex* is het algemeen bekend, hoe iedere kruising de meest onverwachte uitkomsten geven kan.

De verklaring van al deze onverwachte resultaten, van deze vele teleurstellingen, en soms schitterende verrassingen, was aan de meeste kweekers te Lyon en te Nancy, met wien ik over deze verschijnselen sprak, onbekend. Ik leerde haar kennen door den heer Bleu, wiens onovertroffen verzameling van *Caladium's* reeds vroeger in dit blad besproken werd. Volgens hem laat zich dit alles afleiden uit de bekende wetten van het atavisme, en met name uit de stelling, dat juist kruisingen de werking van het atavisme bijzonder sterk in het leven roepen. Kende men den stamboom van een bepaalde grootbloemige *Canna* zóó, dat men beide ouders, alle vier de grootouders, de acht overgrootouders enz., tot aan de eerste kruisingen toe kon aanwijzen, dan zou men zien, dat in het kruisingsproduct, waarvoor die stamboom geldt eenvoudig de eigenschappen der ouders met die der voorouders vereenigd waren. Reeds bij eene eenvoudige beschouwing ziet men nu, dat een bonte mengeling van zaailingen uit ééne kruising moet ontstaan. Natuurlijk is de invloed der ouders sterker dan die der grootouders, deze weer duidelijker dan die der overgrootouders enz. Maar dit bepaalt slechts het aantal der zaailingen waarin zij optreden, niet de mate van dit optreden. Want juist daarin ligt het eigenaardige van het atavisme dat eene eigenschap, na in vele generatien onzichtbaar, verscholen, of zooals men het noemt „latent" geweest te zijn, plotseling weer eens in volle kracht terugkeert.

Men kan bijna aannemen, dat verreweg de meeste variëteiten der grootbloemige *Canna's* alle eenigzins belangrijke oudere typen onder hare voorouders tellen, van allen dus de eigenschappen door atavisme kunnen te voorschijn brengen. Want iedereen weet. hoe snel het aantal voorouders toenemen kan als men een stamboom eenige generatiën lang voortzet. Vóór tien generatiën bedraagt dat aantal reeds meer dan duizend. grootvaders en grootmoeders samengerekend. Zoo vereenigt elke plant van *Begonia Rex* ongeveer alle eigenschappen van dit zoo veelvormige ras, in zichtbaren of latenden toestand in zich en kan zij ze in hare nakomelingen doen te voorschijn komen.

De hier aangeduide meening van den heer Bleu berust geheel op ervaring. En wel bijna uitsluitend op de ervaringen, door hem sedert dertig jaren bij systematische kruisingen in het geslacht *Caladium* verzameld. En dat hij hierin de bevoegde autoriteit is, zal men gereedelijk toegeven, wanneer ik het een en ander over zijne methode mededeel.

De heer Bleu is begonnen als liefhebber, die alleen voor eigen genoegen *Caladium's* kweekte en bevruchtte. Van daar dat hij aan elke zoodanige kunstbewerking allen tijd en alle zorg kon besteden, en nauwkeurig aanteekening hield van alles, wat hij deed. Die aanteekeningen zijn allengs aangegroeid tot een dagboek, waarin de geheele stamboom der nieuwste aanwinsten telkens kon worden nagezien. Aanvankelijk lag een groot deel van den stamboom natuurlijk in het duister, namelijk het gedeelte dat den tijd omvatte voordat eene verscheidenheid door den heer Bleu werd aangekocht. In den beginne had hij dus bij zijne kruisingen nog evenveel verrassingen, als andere kweekers. Maar langzamerhand nam dit af, naarmate het tijdstip van aankoop, van het begin van den geschreven stamboom dus, meer en meer verwijderd lag. Thans laat zich voor elke kruising de geheele omvang der te verwachten uitkomsten vooraf bepalen, en de uitkomst leert, dat de zaaisels geregeld binnen die verwachtingen blijven. Of zij ze allen vervullen hangt natuurlijk in de eerste plaats van het aantal zaailingen af, die men van een zelfde kruising kweekt; maar de *Caladium's* geven ruimschoots zaad, en de kiemplanten laten zich reeds jong beoordeelen.

Natuurlijk zijn verrassingen niet volkomen buitengesloten. Afgezien van mogelijke leemten in de stamboomen, bestaat altijd de kans op gewone variatie, die bij alle zaaiers, vooral

als dit op groote schaal geschiedt, van tijd tot tijd iets nieuws brengt. Zoo zag ik b.v. bij den heer Bleu *Caladium's* met gekroesden bladrand; dit kenmerk konden zij natuurlijk aan geen hunner oorspronkelijke voorouders ontleend hebben. Maar zulke toevallige variatiën zijn, èn bij *Canna's* èn bij *Caladium's* èn bij andere sterk gekruiste geslachten al even zeldzaam als bij andere gekweekte soorten, en alleen wanneer honderden van kweekers elk jaarlijks vele duizenden en tienduizenden van zaailingen tot bloei kweeken, zooals dit bij eene modeplant als de Knol-*Begonia's* het geval is, worden de toevallige variatiën in het oog loopend talrijk.

De heer Bleu past zijne kennis van de stamboomen zijner planten practisch toe, telkens wanneer hij twee exemplaren voor eene kruising uit kiest. Want hij let dan niet alleen op de zichtbare eigenschappen der beide planten, maar ook op de onzichtbare, waaromtrent de stamboom hem inlicht. Wil hij twee eigenschappen vereenigen, dan is de kans op slagen des te grooter, naar mate die beide eigenschappen meer herhaaldelijk in de beide stamboomen vertegenwoordigd geweest zijn. Wil hij een ongunstige eigenschap vermijden, dan mogen nooit twee individuen gekruist worden, in wier beide stamboomen dat kenmerk eenige malen voorkomt. Zoo gaat hij verder, en bereikt zijn doel dan ook met veel grooter zekerheid en met minder omvangrijke culturen, dan zij, die den stamboom hunner rassen veronachtzamen.

Het is hier juist zoo als bij paarden en rundvee; de waarde van een dier als fokdier hangt slechts ten deele van de zichtbare eigenschappen af, voor een belangrijk deel echter van de onzichtbare, die de stamboom aanwijst.

De methode van den heer Bleu is zeker de meest wetenschappelijke, en voor kasplanten zonder twijfel ook practisch de meest aanbevelenswaardige. Maar voor *Canna's* zou het boekhouden zoo omvangrijk en zoo omslachtig worden, en zou de daarmede verbonden arbeid als een zoo zware post op de cultuur drukken, dat het natuurlijk is, dat men hier een eenvoudiger wijze van werken kiest. Een middenweg toch is er niet, want een halve stamboom is evengoed als in het geheel geen; men moet dan toch op goed geluk kruisen en zaaien.

Tot nu toe hebben wij de *methode* van den heer Crozy besproken; thans wenden wij ons tot een meer nauwkeurige beschrijving der *resultaten*. Bij mijn tweede bezoek had de heer C. de vriendelijkheid voor mij een stel bloemen uit te zoeken, die zooveel mogelijk de verschillende trappen van den vooruitgang vertegenwoordigden. Ik heb van elke bloem een bloemblad op papier nauwkeurig omgetrokken, daar bij het drogen allicht de maten konden veranderen. Aan die schetsen ontleen ik het volgende overzicht, waarin lengte en breedte van het bloemblad voor verschillende typen zijn vermeld, en wel in M.m.

	Lengte.	Breedte.
N°. 1. Oudste grootbloemige:	45	13
N°. 2. Tegenwoordige grootbloemige:	61	21
N°. 3. *Madame Crozy*, 1889:	66	30
N°. 4. De beste soorten van den handel:	66	35
N°. 5. De nieuwste aanwinst:	83	43

Waarschijnlijk hadden de oorspronkelijke typen, waarvan de heer Crozy uitgegaan is, nog smaller bloembladeren, dan de in onze tabel als N°. 1 aangegevene. Daar hij zijne oude typen niet bewaart, moest ik mij met een paar toevallige atavisten te vreden stellen, die naar zijn zeggen, het best met den oorspronkelijken vorm overeenkwamen. N°. 2 zijn de grootbloemige *Canna's* zooals die thans algemeen in den handel zijn, en zooals ik ze te Lyon en te Nancy op verschillende kweekerijen zag. N°. 3 hebben wij reeds herhaaldelijk besproken, zij zag in 1889 op de Parijsche tentoonstelling het licht. De nieuwigheden van de beide volgende jaren zijn vertegenwoordigd door N°. 4, terwijl N°. 5 een nog onbenoemde variëteit is, die reeds op een afstand gezien, alle andere in volkomenheid van bloemen verre overtreft. Ik zag daarvan een twintigtal planten, en vermoed dus, dat zij wel spoedig in den handel zal komen.

Dubbele lengte en driedubbele breedte, ziedaar in korte woorden het in vijftien jaren verkregen resultaat.

Met de breedere bloembladeren gaat natuurlijk een betere onderlinge aansluiting van deze hand in hand, de vorm der bloem wordt daardoor meer afgewerkt, elke bloem vormt meer een in zich zelf afgesloten geheel, dat allengs meer tot het *Gladiolus*-type nadert. En dit vereenigd met het kleurengebied, dat zoo geheel anders is als bij *Gladiolus*, geeft aan deze planten een bijzondere aantrekkelijkheid. De onder No. 5 vermelde variëteit had regelmatig vijf bloembladeren in elke bloem. Deze verbetering werkt natuurlijk in dezelfde richting mede als de verbreeding der petalen. *Madame Crozy* heeft nog slechts drie breede bloembladeren en één smal; onder de nieuwere zag ik er die vier breede petalen hadden; het cijfer 5 schijnt tot nu toe tot de eene bedoelde soort beperkt te zijn. Hier is de bloem dan ook rondom gesloten, trechtervormig.

Vergelijken wij den geschilderden vooruitgang bij de grootbloemige *Canna's* met de snelheid, waarmede andere geslachten in de cultuur verbeterd zijn, dan vinden wij, dat zij daarvoor volstrekt niet behoeven onder te doen. Evenmin in den vooruitgang in het ééne, steeds verbeterde kenmerk, als in den toenemenden rijkdom van kleur- en vormverscheidenheden, die daarmede verbonden worden. De *Dahlia's* zijn van hunne oorspronkelijke grootte van 2 Meter en meer allengs afgedaald tot die van een halven meter en minder, zooals de tegenwoordige dwerg-*Dahlia's* die ten minste in het begin van hun bloeitijd bezitten. De grootbloemige *Begonia's* overtreffen in snelheid van vooruitgang andere geslachten slechts schijnbaar, want onder de oorspronkelijk ingevoerde, maar weinig bekende soorten, wier bloed in onze Knol-*Begonia's* is overgegaan, zijn er, wier bloemen die van het algemeen bekende oude type, de *B. boliviensis*, verre in lengte en breedte van petalen overtreffen. De aanvankelijk snelle vooruitgang is hier dus door kruising met grootbloemige soorten verkregen; de latere vooruitgang door selectie daardoor moeilijk te beoordeelen. Enkelbloemige *Begonia's* meten thans niet zelden 16—20 cm., de dubbelbloemige bereiken die maten op verre na niet. Veel meer dan tweemaal vergroot in lengte en wellicht driemaal in de breedte zijn de bloembladeren dus hier ook zeker niet, en het tijdsverloop, daaraan besteed, is langer dan 15 jaren.

Naast deze beide typen van door kruisingen verbeterde geslachten wensch ik thans voor eenige soorten, die zonder kruising met oudere oorspronkelijke soorten, veredeld zijn, den vooruitgang met dien der *Canna's* te vergelijken. Ik lasch daarom hier eenige inlichtingen in, die ik van eene bevoegde autoriteit op dit gebied, den heer V. Lemoine, op mijne vragen, ontving.

Delphinium elatum is sedert omstreeks een halve eeuw aan het variëeren gebracht, doch niet met andere soorten gekruist. Vóór ongeveer dertig jaren had men nog slechts enkelbloemige variëteiten; toen ontstond er toevallig een roosachtig gevulde, die geheel zonder meeldraden en stampers was, en dus op de andere verscheidenheden geen invloed kon uitoefenen. Zij bleef echter in den handel, en was ook nu nog op de kweekerij van den heer Lemoine te zien. Later kwamen er allengs meer gevulde, die nog meeldraden of stampers of beiderlei organen hadden, en die dus voor kruisingen konden dienen. Eerst weinig gevuld, later meer en meer, tot de nieuwste eindelijk weer door het verlies der geslachts-werktuigen steriel geworden zijn. Aan deze laatste vindt men dan soms aan zijtakken halfdubbele bloemen, die dan voor verdere kruisingen gebruikt worden. Al deze kruisingen hebben steeds slechts tusschen verscheidenheden van *elatum* plaats gevonden.

Ook de *Phlox decussata* is reeds sedert een halve eeuw aan het varieeren gebracht. Wel heeft men gezocht naar eene soort om haar mede te kruisen, maar van de eenige, die daartoe geschikt is, de *P. suffruticosa*, viel niet veel te verwachten. De kunstbewerking is dus ook niet uitgevoerd. Het is nog niet zoo lang geleden, dat de eerste dwergen van *Phlox decussata* in de kweekerij van den heer Crozy ontstonden; deze kweekte ze niet voort maar verkocht ze aan Lemoine, die er allengs een goed ras, met talrijke variëteiten van maakte, waarin de grootte der bloemen en de vulling der trossen regelmatig, doch langzaam vooruitgaan.

Ook de *Portulacca's* zijn een zuivere, niet gekruiste soort, waarin de bloemgrootte allengs vooruitgaat. De eerste dub-

bele is voor jaren plotseling te Parijs ontstaan, en heeft door kruising de overige dubbelen doen geboren worden.

Pelargonium zonale is wel de meest algemeen gekweekte, van ééne wilde soort afstammende tuinplant. Wel heeft men haar met *P. peltatum* gekruist, maar het is niet gelukt, den bastaard ingang te doen vinden, daar hij te hoog en te lang wordt, en weinig en laat bloeit; thans is die cultuur geheel verlaten. De *Zonalen* worden in de kweekerij van den heer LEMOINE, evenals in vele andere, jaarlijks bij duizenden gezaaid, maar het schijnt dat men de grenzen van het bereikbare reeds nadert; de vooruitgang is ten minste tegenwoordig veel trager dan vroeger.

In al deze en dergelijke voorbeelden ziet men een vooruitgang, die nu eens sneller, dan weer langzamer is, en waaronder de grootbloemige *Canna's* zeker in dit opzicht een eereplaats innemen. Maar zoo zij sneller varieeren dan sommige der genoemde geslachten, dan is dit zeker niet zoozeer aan hare natuur te danken als wel aan de bijzondere zorgen, waarmede de selectie behandeld wordt.

De vraag, of men bij voortgezette selectie en verbetering van één kenmerk in één bepaalde richting allengs een grens nadert, die men niet overschrijden kan, is natuurlijk moeilijk te beantwoorden. Voor dat die grens werkelijk bereikt wordt, zal haar invloed zich doen gevoelen in een steeds toenemende vertraging van den vooruitgang, in grootere en grootere moeilijkheden om verbetering aan te brengen. Men bespeurt dit o. a. in de toenemende bezwaren, die aan de keuze der beste individuën voor kruisingen verbonden zijn, de verschillen worden kleiner, en de keus dus moeilijker. Dit ondervond de heer CROZY reeds duidelijk, ofschoon de cijfers in ons tabelletje, en de algemeene indruk, dien de sedert 1889 gewonnen aanwinsten op mij maakten, eerder voor een versnelden vooruitgang zouden pleiten. Ook de heer CROUSSE meende dat de bloemgrootte der *Begonia's*, met name der enkelbloemige, in de laatste jaren moeilijker vooruitging dan vroeger, en dat men dus een grens begon te naderen.

Het is evenals bij de toevallige plotselinge variatiën, die ook in de eerste jaren van intensieve cultuur het veelvuldigst zijn, maar dan allengs zeldzamer worden, getuige de conquesten bij de hyacinthen en andere bolgewassen. De vormenkring der soort, zooals HANSTEIN het noemde, raakt allengs uitgeput; onze kennis der soort, aanvankelijk zoo oppervlakkig, nadert allengs de volledigheid. Ook bij de *Chrysanthemum's* begint het moeilijk te worden, iets werkelijk nieuws te doen ontstaan, maar hier is men toch nog verder van de grens verwijderd, dan in vele andere geslachten.

Het naderen van de grenzen der variabiliteit is voor vele geslachten tevens het sein van achteruitgang in een ander opzicht. Zij komen uit de mode. Niet die, die om haar werkelijke waarde gekweekt worden, maar wel die, waarin de belangstelling, door de jaarlijksche productie van nieuwigheden, levendig moet gehouden worden. En neemt de mode af, dan wordt omgekeerd ook de prikkel tot verbetering bij de kweekers zwakker.

Toevallige plotselinge variatien schijnen bij kruisingsproducten, afgezien van het atavisme, niet merkbaar veelvuldiger te zijn, dan bij andere tuinbouwplanten. Natuurlijk komen ze ook voor, maar men moet ze afwachten. En soms kan men lang en vruchteloos wachten, zooals op de witte *Canna* der toekomst, waarvan ik reeds gesproken heb. In een dertigjarige cultuur van bastaarden van *Caladium* won de heer BLEU slechts zeer enkele goede verscheidenheden door toevallige variatie, zooals de reeds genoemde gekroesde vormen; alle andere waren het resultaat van de oneindige combinatien die tusschen de bij de ouders reeds voorhanden eigenschappen mogelijk waren. Niemand heeft zeker zooveel bastaarden van goede soorten gemaakt en in den handel gebracht als de heer LEMOINE, maar ook hij verklaarde mij, dat door kruising variatiën te krijgen, die niet als combinatie van de kenmerken der ouders te beschouwen zijn, moeilijk is en zeldzaam voorkomt; het geschiedt of door toevallige plotselinge variatie (*„sport”*, *„accident”*) en is even zeldzaam als bij andere planten, of men moet langs den langzamen maar zekeren weg der selectie zijn doel trachten te bereiken.

Sonerila roseo-punctatissima, door den heer BLEU voor drie jaren met andere soorten gekruist, gaf terstond bij de eerste kruising een groot aantal kleurschakeeringen, zoodat zij in dit opzicht de *Caladium's* schijnt in te halen. Maar plotselinge variatiën gaven deze bastaarden nog niet. „Accidents” geven, als zij voorkomen, gewoonlijk aanleiding tot een nieuw ras of type, dat door kruising met de reeds voorhanden verscheidenheden der zelfde soort zich snel pleegt uit te breiden. Dubbele seringen, Cactus-Dahlia's, *Campanula*-vormige bloemen van Knol-*Begonia's* enz. enz. zijn hiervan voorbeelden. Maar iedereen weet, hoe zeldzaam zij zijn, ook wanneer van planten, zooals van de *Begonia's*, die ik bij den heer CROUSSE zag, jaarlijks een goede 100.000 zaailingen in bloei komen.

Hetzelfde geldt op het gebied der rozen, waar nog steeds nieuwe „soorten” met de voorhandene gekruist worden. Ook hier blijven de toevallige plotselinge variatiën zeer zeldzaam, op het groote aantal der kruisingen berekend. Ik zag er bij den heer BRUN te Lyon voorbeelden van, die dezen regel duidelijk bevestigden, o.a. eene roos, waarvan het loof, de takken en de kelken zuiver bleekgeel waren, wat met de fraaie geelroode bloemen zeer goed harmonieerde. Deze merkwaardige plant, die slechts als oculatie leven kan op voorwaarde dat de wildstam door een eigen groenen tak gevoed wordt, maar die dan een paar maanden lang rijkelijk bloeit en groeit, was als „accident” na eene kruising ontstaan en sedert vermenigvuldigd, zoodat ik er een honderdtal van in bloei zag. Ook andere bonte verscheidenheden waren zóó ontstaan, doch buiten het bont slechts zeer zeldzame goede typen.

De grootbloemige *Canna's* van den heer CROZY hebben zulk eene toevallige plotselinge variatie, zulk een geheel nieuw type voor een nieuw ras nog niet gegeven. Vijftien jaren cultuur van eenige duizenden zaailingen jaarlijks, schijnen dus daartoe niet voldoende.

Maar de weg is gebaand, de uitkomst en de algemeene belangstelling verzekerd; de cultuur kan telken jare een grootere uitbreiding aannemen, terwijl de ervaren kweeker met toenemende ondervinding, met een steeds fraaier en uitgezochter materiaal, en met de zelfde volharding en toewijding voortgaat op den eenmaal ingeslagen weg. En de uitslag kan geen andere zijn, als dat de grootbloemige *Canna's* even hoog gewaardeerd en even algemeen gekweekt zullen worden als *Gladiolus* en *Begonia*, die thans nog hare bevoorrechte concurrenten zijn.

Van harte wensch ik den heer CROZY toe, dat hij, aan het hoofd dezer beweging, eenmaal haren triomf moge beleven.

D. V.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling 's Gravenhage.

Den 1 December 1892, des avonds ten 8 ure, werd in de bovenzaal van het Café St. Hubert de 6e Afdeelings-vergadering van bovengenoemde Afdeeling gehouden.

Aanwezig volgens Presentielijst 15 leden.

De notulen van de vergadering van 26 October 1892 worden voorgelezen en goedgekeurd.

Het voorstel van den heer J. H. VERNÈDE, tot wijziging van Artikel 10 van het Huishoudelijk Reglement, werd nogmaals breedvoerig behandeld, en daar dit voorstel niet ⅔ der uitgebrachte stemmen op zich vereenigt, wordt het verworpen.

De afgevaardigde (de heer J. H. VERNÈDE) doet verslag van de Algemeene Vergadering van 29 October 1892, gehouden te Arnhem.

Tot afgevaardigde ter Algemeene Vergadering wordt voor den tijd van twee jaar herkozen de heer J. H. VERNÈDE, die zijne herbenoeming aanneemt.

De Voorzitter deelt mede, dat de heeren MR. H. J. VAN HEIJST te Wijk-bij-Duurstede, E. TH. WITTE te Leiden en H. POST te Rijswijk zich bereid verklaard hebben, in den winter 1892—93 eene korte lezing voor de Afdeeling te houden. Hieromtrent is door het Bestuur geschreven aan het Hoofdbestuur.

Omtrent de reclameplaat voor de aanstaande tentoonstellingen te Utrecht, en te 's Gravenhage, zal het Bestuur met de Afdeeling Utrecht in overleg treden en wordt het Bestuur gemachtigd, dienovereenkomstig in het belang van de Afdeeling te handelen.

Na eene verloting om niet wordt de vergadering gesloten.

De Secretaris,
J. H. VERNÈDE, Riouwstraat 18.

Afdeeling Nijmegen en Omstreken.

De vergadering, op 23 November te Nijmegen gehouden, werd geopend met de eerste spreekbeurt door den heer G. A. KUYK, tuinbouwkundige, uit Arnhem. Zijn onderwerp luidde: „het een en ander over het trekken van bloemen". Spreker schetste de kassen, de verwarming bij forceering noodig, en behandelde daarna een reeks van planten, voornamelijk bolgewassen, tot forceering geschikt, met de hem eigen aangename wijze van mededeelen.

Een voorstel van een der leden om Sempervirens onder de leden ter lezing te doen circuleeren, werd aangenomen door een 15tal gegadigden. Bij wijze van proef zal deze maatregel in toepassing komen in de maand December. De Secretaris werd met de regeling belast.

Ingekomen was eene missive van het Bestuur der Afdeeling Bennebroek-Vogelenzang der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, houdende verzoek de door den heer J. J. DIBBETS — vroeger te Uitgeest, thans lid dezer Afdeeling en wonende te St. Anna — op eene bloemententoonstelling te Haarlem behaalde prijzen, uit te reiken. Deze prijzen bestonden uit eene groote Zilveren Medaille en 6 diverse Getuigschriften voor eene inzending van bloeiende bolgewassen.

Met een zeer waardeerend woord door den Voorzitter en eene aansporing voor de andere leden, werden de prijzen aan den bekroonde ter hand gesteld.

HIEBENDAAL, *Secretaris.*

Afdeeling Velp en Omstreken.

De Afdeeling „Velp en Omstreken" hield hare tweede wintervergadering op Dinsdag 29 November ll, welke door 26 leden werd bijgewoond.

Na de behandeling der ingekomen stukken kwam het eerst aan de orde: Verkiezing van twee Bestuursleden in plaats van de heeren D. J. A. HENNY en W. PRINS, die 31 December e.k. aftreden en niet herkiesbaar zijn.

Als zoodanig werden gekozen de heeren M. P. D. Baron VAN SIJTZAMA en J. ALBERTS, die beiden zich deze benoeming lieten welgevallen.

Daarna bracht de Voorzitter de Begrooting voor het jaar 1893 ter tafel zooals die door het Bestuur was opgemaakt.

Enkele posten voorkomende onder de uitgaven, gaven aanleiding tot eene langdurige discussie met het gevolg dat deze belangrijk werden verminderd, onder anderen de post „Aankoop van Planten voor de verlotingen" waarvoor f 50 was uitgetrokken en die op f 25 werd gebracht.

Genoemde begrooting werd daarna vastgesteld in ontvangst op f 399.65 en in uitgaaf op f 274.85, zoodat er een vermoedelijk batig saldo van f 124.80 blijft.

De heer A W. KRIENEN bracht alsnu, als afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering, een uitvoerig rapport uit, hetwelk met aandacht werd gevolgd en waarvoor hem door den Voorzitter namens de vergadering werd dank gezegd.

Voorts werd overgegaan tot het benoemen van een lid der Commissie tot aankoop van planten voor de te houden verlotingen in 1893 en wel in de plaats van het aftredend lid den heer W. HEBINCK.

Als zoodanig werd gekozen de heer A. W. KRIENEN, die deze benoeming aannam. Ten slotte had de verloting plaats, voor welk doel schoone planten waren aangekocht, terwijl de onder-Voorzitter de heer Mr. J. G. WURFBAIN, door het ten geschenke geven van twee bakken met prachtige Chrysanthemum's in groote verscheidenheid, het aantal prijzen met twee vermeerderde. ZEd. deed tevens de verrassende mededeeling dat, nu de post van „Aankoop van Planten" was verminderd, hij f 25 beschikbaar stelde voor genoemden aankoop.

Voor beide blijken van groote belangstelling werd hem door den Voorzitter onder hevig applaus dank betuigd.

De vergadering werd daarop gesloten.

TENTOONSTELLINGEN.

De Chrysanthemum-tentoonstellingen.

Wij hadden in November het genoegen, te midden van guur weder, toch onze schoone flora te kunnen bewonderen. En wel te Amsterdam, waar de Chrysanthemums waren tentoongesteld in Maison Stroucken.

't Maakte een keurig effect de verschillende zalen als in een bloemenzee herschapen te zien, en wij verwonderden ons, dat er zoo iets was voortgebracht, daar wij toch een slechten zomer hebben gehad voor de tentoongestelde planten, en vooral de laatste tijd zich kenmerkte door vijandelijk weder voor flora's kinderen. Maar niettegenstaande al dit *tegen*, zagen wij weder dat er door de kunst veel kan worden vergoed, wat het weder bederft.

Maar genoeg, wij hebben de bladen en couranten zien wemelen van lofspraken over onze Chrysanthemums, de geliefde bloem van Japan, en zullen nu ook niet weer over deze tentoonstelling spreken.

Maar ons idée is iets anders, en wat dan wel, zult gij vragen?

Hoort slechts, ik zal 't u zeggen!

De afdeeling Amsterdam zal toch zeker een volgend jaar weder een Chrysanthemum-tentoonstelling uitschrijven en nu doe ik de vraag of het niet goed zou zijn, nu drie jaar de tentoonstelling zoo goed is geslaagd, het vierde jaar eens een Internationale tentoonstelling uit te schrijven, (altijd van Chrysanthemums) waar natuurlijk alle natiën kunnen mededingen. Wij konden dan eens zien, wat onze buren, de Engelschen, op dit gebied voortbrengen, en zoodoende wedijveren met hen die in de tuinbouwwereld zoo hoog staan aangeschreven.

Wij Hollanders konden dan laten zien, dat wij voor géén Engelschman, of wie 't ook zijn moog', behoeven vervaard te zijn.

En nu zult gij misschien vragen, zullen onze naburen voor deze tentoonstelling inschrijven?

„Ongetwijfeld" is hierop mijn antwoord, men behaalt zoo gaarne in een vreemd land eene overwinning. En daar dit jaar de prijzen zeer goed, zelfs hoog waren, zullen zij ook daartoe aangemoedigd worden, en de Hollander zal des te meer iets goeds trachten voort te brengen, omdat hij weet dat de Engelschen goede kweekers zijn.

Ik hoop, dat wij spoedig in onze tuinbouwbladen zullen lezen:

Internationale Chrysanthemumtentoonstelling te Amsterdam in November 1893, en niet nationale tentoonstelling.

Het kan geprobeerd worden, kwaad doet het zeker niet.

Nu wij wenschen dat de afdeeling Amsterdam eens over dit onderwerp zal nadenken, het is nog tijd genoeg. Dit is de wensch van een lid der Nederlandsche Maatschappij van Tuinbouw en Plantkunde.

Chrysanthemum-Tentoonstelling te Parijs.

Evenals het vorige jaar hield ook dit jaar „La Société Nationale d'Horticulture de France" hare jaarlijksche Chrysanthemum-Tentoonstelling.

Reeds het vorige jaar sprak men er van in 1892 eene nog onovertroffene Chrysanthemum-Tentoonstelling te houden en in waarheid, tot nu toe zag men nog niet al die pracht van vormen en rijkdom van variëteiten der Chrysanthemums vereenigd, zooals op de laatst gehoudene tentoonstelling alhier.

Deze toch werd geopend van 16—20 November en bezocht in deze vier dagen door ± 42000 personen, wel een bewijs, dat het de moeite waard was, een bezoek te brengen. Dit jaar had men dan ook de noodige ruimte beschikbaar in het daarvoor uitsluitend bestemde tentoonstellingsgebouw der Champs-Elysées, terwijl integendeel verleden jaar de tentoonstelling gehouden werd in Rue Grenelle, waar men niet alleen niet over zooveel ruimte beschikken kon, maar tevens de plaatsligging minder in het oog loopend was. Om al de nieuwe soorten te noemen is onmogelijk, daar dit te veel plaats zoude innemen; zij die de nieuwste soorten wenschen te weten, zend ik op aanvraag gaarne eene lijst met opgave waar verkrijgbaar. Tegelijkertijd met de Chrysanthemum-, hield men ook een Vruchten-Tentoonstelling die niet minder interessant was, daar de voornaamste boomkweekers hunne keurige inzendingen gedaan hadden. De voornaamste inzenders der Chrysanthemum's waren de H.eren:

YVON. MALOHOFF (Seine), Eereprijs.	
DUPANLOUP & Co., Paris,	Gouden Medaille.
DALLÉ, L.	„ „
LEVECQUE & FILS, Ivzy sur Seine,	„ „
NONIN, A., Paris	„ „
BOUTREUX, Montreuil sous Bois, Vermeil-medaille.	
FORGEOT & Co., Paris,	„ „
ROSETTE, E., Caen,	„ „

terwijl tevens aan onderscheidene firma's nog Zilveren- en Vermeil-medailles werden uitgereikt.

Eenige namen der boomkweekers volgen hier, die verschillende vruchten ingezonden hadden:

CH. BALTET, Troyes,

COURTOIS, SALOMON en JAMED, allen in de omstreken van Parijs, terwijl de in ons land zoo bekende firma BALTET te Troyes ook nog een Groote Vermeil-medaille behaalde. Als opmerkenswaardig deel ik nog mede, dat de firma A. NONIN, Parijs, eenige nieuwe welriekende Chrysanthemum's ingezonden had, veel overeenkomende wat bloem betreft met de gewone Chrysanthemum, terwijl de firma V. LEMOINE & FILS eene medaille van Vermeil behaalde met Begonia „*Gloire de Lorraine*", kleine stevige planten (10 tot 15 c M. hoogte) vol knop en bloem die met hunne roode bloempjes een goed effect maakten.

Des avonds van vier tot zes uur werd het geheel electrisch verlicht zoodat ook dan nog het publiek genieten kon. Deze tentoonstelling mag dus als goed geslaagd beschouwd worden en heeft het Parijsche publiek eenige dagen veel genot en stof tot bewondering gegeven, en de liefde tot voortkweeking, van alles wat met de naam van „Flora" bestempeld mag worden, aangewakkerd.

Parijs, 27 November 1892.

A. H. J. BOBBINK,
4 Avenue de l'Observatoire.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Prijscourant.

Preis-verzeichniss über Samen für Wiederverkäufer. HERB & WULLE, Neapel (Italien) Gärtnerisches Kultur- und Handelsgeschäft, 1892—1893.

Kerst-Sparren

en versch. SPAR- en DENSOORTEN worden bij partij tot **LAGEN PRIJS** aangeboden — voor directe planting met stevige wortelkluit. —

Larix, Esdoorn, Beuk, Amerik. Eik, Kastanjeboom

en andere 1a kwalt. tot **OPRUIMINGSPRIJS** tijdelijk aangeboden.

NAARDEN, Nov. 18 2.

Jacs. Jurrissen & Zoon.

Groote voorraad PALMET PEREBOOMEN, PIRAMIEDEN en andere VRUCHTBOOMEN, CONIFEREN, ROZEN, enz.

E. H. KRELAGE en ZOON
te HAARLEM,

hebben de eer te berichten, dat zij in het bezit zijn van eene verzameling van meer dan twaalfhonderd verschillende **gekleurde afbeeldingen van Planten, Bloemen, Vruchten enz.** voornamelijk bestaande uit afbeeldingen van **Bol-, Knol- en Wortelgewassen.** Deze afbeeldingen zijn tot billijken prijs per stuk of in grootere hoeveelheid, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar. De uitvoerige catalogus (n°. 395) wordt op franco aanvrage kosteloos aan gegadigden toegezonden.

Bloemisterij „Bloemwijk",

Loolaan. APELDOORN. Loolaan.

Groote voorraad

Stamrozen,

uitmuntende kwaliteit, beste soorten.

W. H. WIND.

Blass & Groenewegen.

Gereedschappen en Benoodigdheden

voor den TUINBOUW,

enz. enz. enz. enz.

de Bilt (U.)

Eerste Hoogeveensche Rozenkweekerij.
GEBROEDERS GRATAMA & Co.
Hoogeveen.

Groote voorraad **stam-, struik-, klim-, treur- en potrozen** in de schoonste variëteiten.

Beschrijvende prijscourant met eenige wenken voor de behandeling der rozen gratis.

N.B. Bestellingen in 't najaar opgegeven, om in 't voorjaar te leveren, worden 's najaars uitgezocht en afzonderlijk gehouden, zoodat men overtuigd kan zijn prachtige qualiteit te ontvangen.

Lava-Grotsteen.

10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde **Siersteen** van roode kleur, zeldzame vormen, onverweerbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruïnes, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN** te Andernach a/d Rijn. Eigenaar van Lava-Groeven enz.

40.000

Appel- en Pereboomen,

in zeer schoone waar, van 8—13 cM. op 1 M., tegen billijken prijs te koop, bij

F. H. NAB,
te Meerloo bij Venlo.
Station Meerloo—Tienraai.

De Levensverzekering „UTRECHT",
Leidschestraatweg 4 & 5 te Utrecht,

sluit op gunstige voorwaarden alle lijfrente en kapitaalsverzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Knolbegonia's.

STAM- en STRUIKROZEN.
KLIMPLANTEN.
SIERBOOMEN.
LAANBOOMEN.
HEESTERS.
CONIFEEREN.
RHODODENDRON.
AZALEA MOLLIS.
VRUCHTBOOMEN.

Vele artikelen om te forceeren.

Ter bezichtiging mijner Cultures noodig ik belangstellenden uit.

JACs. SMITS, Naarden.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.
SPUISTRAAT 38 (huis).
Telegram-Adres: Thoolen, Spuistraat-Amsterdam

Complete verwarmingstoestellen met leidingen,

volgens de nieuwste methode, voor

Sèrre's, Bloem- en Plantenkassen, Oranjeriën, enz.

Bekroond met de gouden medaille op de Bloemententoonstelling te Arnhem, 8—11 September 1892.

Geïllustreerde Catalogus op aanvrage gratis.

W. J. STOKVIS, Arnhem. Oude Kraan.

Magazijn van vrijstaande en andere gesmeed ijzeren Ketels, ijzeren en koperen Pijpen, Kranen, Koppelschroeven, enz.

No 51 ZATERDAG 17 DECEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vergadering der Vaste Commissiën in 1893.

Het Hoofdbestuur deelt mede dat de vergaderingen der vaste Commissiën in 1893 zullen worden gehouden op den tweeden Zaterdag van de maanden Maart tot en met November, op welke dagen tevens het Hoofdbestuur vergaderen zal.

Het Hoofdbestuur,
VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Algemeen Nederlandsch Tuinbouwblad.

Het Hoofdbestuur bericht dat het in zijne vergadering van 3 December j.l. eene commissie benoemd heeft om ter uitvoering van het besluit der laatste Algemeene Vergadering voorstellen te doen die er toe kunnen leiden om ten opzichte van het Nederlandsch Tuinbouwblad de gewenschte veranderingen te verkrijgen.

Tot lid en voorzitter dier commissie werd benoemd de heer J. H. Krelage terwijl zij verder is samengesteld uit de heeren Dr. J. Th. Cattie en F. S. van de Pavord Smits als leden, en Prof. Hugo de Vries, als adviseerend lid.

Het Hoofdbestuur,
VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Excursie naar Gent.

Door het Hoofdbestuur werd aan de Besturen der Afdeelingen de volgende circulaire gericht:

Aan de Besturen der Afdeelingen.

Zooals u bekend zal zijn, werd door de Algemeene Vergadering het voorstel van de Afdeeling Leiden aangenomen om voor de Leden der Maatschappij eene excursie uitteschrijven naar de Dertiende internationale Tuinbouw-tentoonstelling die van 16—23 April te Gent zal worden gehouden.

Teneinde tot de uitvoering van dat besluit te kunnen komen, verzoekt het Hoofdbestuur uwe medewerking en zal het gaarne vóór den 1 Maart a.s. van u vernemen welke Leden uwer afdeeling aan het gezamenlijk bezoek dier tentoonstelling wenschen deel te nemen.

Mocht op dien datum geen antwoord zijn ingekomen dan zal het Hoofdbestuur het er voor houden dat geen enkel lid uwer Afdeeling wenscht mede te gaan.

Het voornemen bestaat den 16en April 's morgens uit Rotterdam te vertrekken om den 18en daaraanvolgende terug te keeren.

De kosten van uit Rotterdam worden geraamd op 30 gulden per persoon waarvoor vervoer per 2e Klasse, logies, toegang tot de tentoonstelling en tot het congres met de daaraan verbonden voordeelen kan worden verstrekt.

Voorts moeten wij u verzoeken ons bij opgaaf van de namen der deelnemers tevens voor ieder het bedrag der onkosten à *f* 30.— over te maken, daar zonder deze storting geen aangifte door het Hoofdbestuur wordt aangenomen.

Mocht na afloop blijken dat wegens eventueel te verkrijgen voordeelige voorwaarden bij vervoer en logies de kosten te hoog geraamd zijn, hetgeen zeer wel mogelijk is, dan zal het teveel betaalde aan de deelnemers worden gerestitueerd.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Prijsvraag.

Het Hoofdbestuur bericht dat ingevolge het besluit der laatste Algemeene Vergadering de volgende prijsvraag opnieuw wordt uitgeschreven.

De Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde vraagt:

Een boekje over Tuinbouw voor de lagere scholen.

Voor een, naar het oordeel eener hiervoor te benoemen commissie, voldoend antwoord looft de Maatschappij uit hare *Gouden Medaille* en *Tweehonderd gulden.*

De antwoorden moeten worden ingezonden in de Nederlandsche taal. Zij mogen niet eigenhandig door de mededingers geschreven zijn. Het schrift moet duidelijk en gemakkelijk leesbaar zijn.

Zij worden verwacht bij den Algemeenen Secretaris-Penningmeester vóór of op den 1 Januari 1894 en moeten vergezeld zijn van een verzegeld briefje, hetwelk voorzien is van hetzelfde motto als hetgeen op de antwoorden voorkomt en de

namen, beroepen en woonplaatsen der inzenders bevattend.

In de jaarlijksche Algemeene Vergadering van 1894 zal het briefje, hetwelk het bekroonde antwoord vergezelde, geopend worden en zullen de overige, bij de onbekroond geblevene behoorend, ongeopend vernietigd worden. De bekroonde en de onbekroonde antwoorden blijven het eigendom der schrijvers.

De inzender van het bekroonde antwoord is verplicht dit binnen een jaar uit te geven en tegen een verkoopprijs van hoogstens negentig centen per exemplaar in den handel te brengen, terwijl de Maatschappij zich verbindt daarvan 200 exemplaren tegen den vollen prijs aan te koopen.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De bedoeling van deze Prijsvraag is, een werk te verkrijgen, waardoor de onderwijzer zich eenige kennis van den Tuinbouw kan verwerven. Evenals uit vele andere onderwerpen kan de onderwijzer dikwijls de leerlingen iets mededeelen uit dezen tak van nijverheid, te meer, daar, vooral op dorpscholen, dit onderwijs door zijne aanschouwelijkheid zeer vruchtdragend kan zijn en b. v. op herhalingsscholen ook practisch nut kan afwerpen.

Nu dient vóór de bespreking de onderwijzer zelf zich een helder beeld te hebben gevormd van wat behandeld zal worden, en niet zelden mist hij daarvoor de noodige gegevens. Het verlangde boek moet dienen om hen die gegevens te verschaffen. Het moet door algemeen begrijpelijke, maar toch zooveel mogelijk wetenschappelijke behandeling zoowel het algemeen inzicht in den Tuinbouw kunnen verhoogen, als ook het den onderwijzer gemakkelijk maken, over de bijzondere eischen van sommige algemeen gekweekte planten iets na te slaan. Men houde echter in het oog, 1° dat het boek voor den onderwijzer en niet voor een vakman dienst moet doen, en 2° dat men er niet door te elementaire behandeling een leesboekje voor de school van make.

Wel wenscht de Maatschappij, dat aan het gedeelte van het boek, hetwelk den onderwijzer de stof verschaft, een ander, meer beknopt gedeelte worde toegevoegd, waarin wenken te vinden zijn omtrent de wijze van behandeling van sommige onderwerpen voor de leerlingen der lagere school, waarin b. v. ook het oog worde gevestigd op eventueele waarnemingen en gemakkelijk te nemen proeven. Ook dit gedeelte moet echter weer zijn voor den onderwijzer, en niet in een reeks van schoollesjes ontaarden, daar het boek niet bestemd is, om aan den leerling in handen te worden gegeven.

Amsterdam, December 1892.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Eenjarige planten voor snijbloemen-kultuur.

In de laatste jaren is men, wat de samenstelling van bouquetten en bloemstukken aangaat, wel eenigzins eene verkeerde richting opgegaan. Alle bloemen moesten met onnoozel kleine steeltjes afgesneden worden, om ze daarna op draad te bevestigen. Zeer los kon men aldus werken en wat de hoofdzaak was, men behoefde niet het kleinste bloemetje te verwerpen, alles kon dienst doen. Zoo'n bloemstuk duurt dan ook al heel kort, zelfs al had men de steeltjes dier bloempjes van onderen ook nog met een weinigje vochtig mos afgesloten. Terecht begon men in den laatsten tijd weer meer over te hellen tot het, om zoo te zeggen, lange stelen systeem. Iedere bloem behoude haar eigen steel. Voor bouquetten vervallen dan tevens de randen of cornets. Bij bloemstukken zorge men voor vochtig mos of zand. Aldus behandeld blijven de bloemen met eenige zorg 8—10 dagen flink. Onder die verzorging rekenen we vooral het geregeld besproeien met den rafraichisseur. Het spreekt overigens van zelf dat men de bloemstukken zoo ver mogelijk van een brandende kachel, gaslamp of andere warmte verspreidende voorwerpen afplaatst, of wel dat men ze niet in luchtstroomingen zooals van een open raam of deur plaatst. Men behoeft overigens niet bevreesd te zijn dat er geene geschikte planten te vinden zullen zijn om dergelijke langgesteelde bloemen leveren. Vele vaste planten, bol- en knolgewassen zouden daarvoor in de eerste plaats aan te bevelen zijn, zelfs zeer vreemde zoo men te bang ware ze anders wegens te allerdaagsche te moeten vermijden. Ook onder de kasplanten komen er talrijke voor maar vergeten we verder de een-jarige niet. We zullen hier in het kort de voornaamste daarvan even aanhalen. Beginnen we dan met de *Asters.* Velen zullen er wellicht zijn, die vinden dat deze veel te stijf en te groot zijn, of wel dat ze veel te algemeen bekend zijn. Wie zou nu *Asters* in een bloemstuk durven gebruiken? Bij dezulke zou misschien de *Lilliput Aster* nog genade vinden. Deze soort is zeer mildbloeiend terwijl de betrekkelijk kleine bloemen op goede stelen gezeten zijn. Voorts zouden we dan met warmte aan durven raden de nieuwe soorten *Komeet-Aster* en de *Bal- of Juweel-Aster.* Chrysanthemumbloemen zijn thans in trek, welnu deze twee planten brengen juist bloemen als *Chrysanten* voort. De *Komeet Asters* gelijken volkomen op Japansche, de bol- of Juweel *Asters* juist op incurved of ingebogene winter-*Asters* Trekt de eerste aan door vreemden vorm en eigenaardig gemengde kleuren, de tweede doet het niet minder, door het zuivere ingebogene der bloem, die daardoor bolvormig wordt. We merken overigens nog bij de juweel-*Asters* op, dat de bloemen juist doordat ze incurved zijn, veel langer frisch blijven. Het water dringt niet in de bloem. Voor snijbloemen zijn ze bijzonder sterk aan te bevelen. Ze zitten zuiver recht, op lange stevige stelen, de bloemen blijven 8—10 dagen volkomen dezelfde houding bewaren. Men treft ze reeds in een zestal kleuren aan; de appelbloesemkleur beviel ons bijzonder.

Niet minder bekend zijn zeker de aardige stroobloemetjes *Acroclinium roseum* an *Rhodanthe Manglesi* met hare varieteiten. Ook om ze versch te gebruiken zijn ze vooral niet te versmaden. Hoewel beide bij voorkeur in een warmen bak gezaaid worden, zullen ze het toch ook wel doen, zoo men de zaden midden Mei in den vollen grond uitstrooit. In het laatste geval bloeien ze later, doch hebben dan het voordeel dat ze doorbloeien tot de vorst invalt. Verdere aanbeveling hebben deze niet noodig, ze hebben heel wat bij de minder sierlijke *Elichrysum* soorten voor; we gaan deze dan ook maar stilzwijgend voorbij. Ook de *Ammobium alatum,* niettegenstaande hare aardige, zuiver witte bloemknopjes, komt niet in de eerste plaats in aanmerking. We hebben er, zoo ze dadelijk, dus ongedroogd, gebruikt worden, dit tegen dat ze spoedig de kopjes laten hangen en dat de stelen veelal wat heel dik zijn.

Onder de snijbloemen van den eersten rang tellen we de Leeuwebek, *Antirhinum majus.* Hoewel al de verschillende kleuren, waaronder ze voorkomen, zeker niet even gemakkelijk te verwerken zijn, behoeft dit geen bezwaar op te leveren, daar zoo goed als alle kleuren, ieder afzonderlijk uit zaad terugkeeren. De Leeuwebekken zijn zeer hard zoodat men ze op drooge, warme plaatsen reeds begin April buiten kan zaaien. Doet men het midden Mei nog eens, dan zal men tot midden October bloemen kunnen oogsten. Vooral de zuiver witte verscheidenheid is overal bij te gebruiken. *Amaranthus caudatus,* kan ook soms met voordeel gebruikt worden, vooral in groote vaasbouquetten; andere soorten met rechtopstaande aren zooals de *cruentus,* zijn evenmin te versmaden. De tot dezelfde familie behoorende *Celosia pyramidalis* zal echter aan velen beter bevallen; men vindt er thans aardige kleuren onder. Warm gezaaid, daarna op een warm plekje overgeplant, zullen ze volop zeer geschikte bloemaren leveren.

Volgen we eene eenigzins alphabetische rangschikking dan komt thans het geslacht *Centaurea* aan de beurt. Dit is wel een der dankbaarste. Weinig verspreid doch alleszins geschikt zijn de talrijke verscheidenheden der gewone korenbloem *Centaurea Cyanus.* De dubbele vormen zijn de beste, daar bij deze de bloempjes sterk buisvormig ontwikkeld zijn. Aan velen is, gelooven we, de kleureurijkdom die er in voorkomt, onbekend. In Engeland zijn ze zeer gezocht, men treft ze vaak op tentoonstellingen aan. Laten zij, die ze niet kennen, ze eens beproeven, ze zullen wel bevallen. Eene andere soort is de *Centaurea moschata.* Jammer dat deze slechts in twee kleuren, namelijk purperviolet en wit voorkomt. De planten worden 60 à 70 c.M. hoog en overladen zich des zomers met zeer lang — 40 à 50 c M. — gesteelde bloemhoofdjes. Dit maakt, dat ze zeer geschikt zijn voor vaasbouquetten. Ze worden bij

voorkeur begin Maart tot April in den bak uit gezaaid, om ze later op een 40 à 50 c.M. afstand van elkaar, in den vollen grond over te brengen. Ze bloeien tot de vorst er een einde aan maakt. Worden tegen het najaar, door de menigvuldige regens, de witte bloemen buiten spoedig vuil, dan kunnen iederen dag die knoppen afgesneden worden, welke het verst ontwikkeld zijn. Plaatst men deze in water op een warm plekje, bijvoorbeeld in de kas, dan zullen ze zich daar weldra zuiver wit ontplooien. Deze kleine moeite zijn ze dubbel waard, daar er juist tegen dien tijd — October — weinige witte bloemen te verkrijgen zijn. Zeer fijne bloemen, die eenen aangenamen geur verspreiden, vinden we bij de *Centaurea suaveolens*. De geopende bloem is iets grooter dan die der voorgaande soort en van eene zachte zwavelgele kleur. Ook deze zitten op stevige lange stelen, hoewel de plant iets lager blijft dan de *Centaurea moschata*. De bloemen zullen zeker aan iedereen bevallen, vooral ook daar ze zoo lang frisch blijven. Afgesneden, zonder dat ze in water of nat mos geplaatst zijn, veranderen ze verscheidene dagen niet van vorm of kleur, zelfs niet wanneer ze op een tafel liggen, waar de zon ze kan beschijnen. Het is alsof men met strooibloempjes te doen heeft. Deze plant bezit echter ééne slechte eigenschap, namelijk dat ze slecht groeit in natte, eenigzins vastslagende gronden. Daarin zullen ze de een na de andere verdrogen. Van wegvallen kan niet gesproken worden. Flinke planten die eerst op een warm plekje verspeend zijn, gaan, zoo ze in een ietwat natten grond over geplant worden, wel eerst verder groeien ja zelfs bloeien, doch kunnen daarna eensklaps meerdere achter elkaar totaal opdrogen. Trekt men ze er uit dan bemerkt men dat het wortelgestel zich niet verder ontwikkeld heeft; van verrotten is echter geen sprake. Dit wetende, richtte men zich daarna, de plant is voor snijwerk van te veel waarde, om haar niet met wat meer moeite te kweeken.

De eenjarige zomerviolieren (*Cheiranthus annuus*) hebben geene aanbeveling noodig. Iedereen is van hare groote waarde als snijbloem overtuigd. Door van Januari, Februari tot Mei en Juni ze iedere maand uit te zaaien, zullen ze totdat de vorst invalt, bloemtrossen leveren. De *Cheiranthus autumnalis* zou dan verder de voorraad voor November en December kunnen leveren, altijd onder glas. Om de eerste maanden van het jaar flinke trossen violieren te hebben, plaatse men slechts in Mei gezaaide *winterviolieren* in eene temperatuur van een 50°.

Thans komen we aan de Chrysanthemums. Algemeen wordt de *Chrysanthemum inodorum plenissimum* voor dit doel gezaaid. Men kan ze echter moeilijk met lange stelen snijden. De afzonderlijke bloempjes of hoofdjes zitten te onregelmatig en te overvloedig bijeen, om ze zoo te verwerken; men krijgt daardoor een te verwilderd geheel. De bloempjes zitten overigens ook veelal niet stevig op den steel, slechts in enkele gevallen laten ze zich aldus gebruiken. Om ieder apart of eenige te zamen op een draad of stokje te binden, daarvan spreken we natuurlijk niet. Beter geschikt, vooral voor vaasbouquetten, zijn de talrijke verscheidenheden van *Chrysanthemum carinatum* als *Chr. c. album*, *atrococcineum*, *album fl pl.*, *aureum fl. pl.*, *purpureum* enz. Al deze kan men ieder afzonderlijk uit zaad bekomen als men het ten minste niet al te nauw neemt. Laten we zeggen door elkaar 50% echt. Deze Chrysant bloeit tot de vorst intreedt en is niet erg kieskeurig wat den grond aangaat. In mageren ontwikkelen ze zich minder sterk, doch geven dan het voordeel, dat ze zich met storm of zware regens beter staande houden, dus minder werk geven van opbinden In den handel komt ook eene grootbloemige verscheidenheid van de menigvuldig in het wild voorkomende *Chrysanthemum segetum* voor. Ook deze is met voordeel te gebruiken, vooral thans nu de gele kleur geen beletsel behoeft te zijn. De plant wordt alleen op vruchtbare, ietwat natte gronden, wat heel hoog, 1,8 M., zoodat ze veel verzorging eischt. We kunnen niet van de eenjarige ganzebloemen afstappen zonder nog gesproken te hebben over *Chrysanthemum coronarium*. Het geschikst voor snijbloemen zal ongetwijfeld de *album fl. pl.* gevonden worden. Hare bloemen hebben eene witachtige, gele kleur.

Een veel kleiner gewas doch dat voor kleinere vaasjes niet te versmaden bloemtakjes voortbrengt, is de *Collinsia bicolor*. Hoewel minder fraai zouden toch ook *Collinsia verna* en *violacea* kunnen gekweekt worden. Deze hebben op de *Collinsia bicolor* voor dat ze winterhard zijn, dat is te zeggen dat ze twee-jarig gekweekt kunnen worden en alzoo reeds buiten midden Mei bloeien. Men zaaie ze daarvoor begin Augustus en dekke ze des winters een weinig met wat takjes toe.

Eene andere dankbare, tot de familie der Composieten behoorende plant, is de *Crepis rubra* (L). Men treft haar ook wel aan onder den naam van *Barkhausia rubra* (Moench) of van *Picris rubra* (Lam). Ze wordt slechts een 35 c.M. hoog en tooit zich gedurende de Julimaand met talrijke zachtrose bloemhoofdjes. Er bestaat tevens eene witte varieteit van. Daar de bloempjes veelal ieder afzonderlijk op een stevigen 20 c.M. langen steel gezeten zijn, is ze voor het ons gestelde doel zeer bruikbaar. Ze bevielen ons altijd bijzonder goed. Om er langen tijd van te kunnen profiteeren zou men kunnen beginnen met een Augustus-uitzaaiing. De jonge plantjes worden dan in een houten bak tegen te veel winterkoude beschut, om ze het volgende voorjaar met April in den vollen grond over te planten. Ze bloeien dan in Mei. Deze planten zullen achtereenvolgens opgevolgd kunnen worden, door een zaaisel van Maart in den bak en één van Mei—Juni in den vollen grond.

Ook de *Boragineae* mogen we niet vergeten. Behalve de welbekende vergeetmijnietjes — *Myosotis alpestris* — treffen we er de *Cynoglossum linifolium* in aan. Men noemt haar wel het witte vergeetmijnietje Wetende dat onze Duitsche buren ze wel schoone *Margarethen* en dat in Frankrijk ze wel schoonen *van Brussel* genoemd worden, kan men daaruit reeds aannemen dat ze niet van sier ontbloot zijn. De geheele plant heeft wel iets van het gewone vergeetmijnietje. Alleen zijn de bladeren zoowel als de stengeltjes veel steviger, ook ligt er een eenigzins witblauwachtige gloed overheen.

De bloempjes zijn wit tot lila achtig van kleur terwijl ze het in grootte nog van hare blauwe naamgenooten winnen. Wil men een sierlijk los bloemtrosje gebruiken, dan komt deze *Cynoglossum* daarvoor zeker van pas. Daar ze niet bang voor wat kou zijn en liefst in den vollen grond uitgezaaid worden, beginne men daar reeds in April mee. Men herhale dit in Mei en Juni. Hoewel ze van een lichten bodem houden, zullen ze ook wel in wat natten, vochtigen grond tieren. Niet onwaarschijnlijk is het dat ze juist gelijk de *Myosotis* voor vervroeging vatbaar is en dan van veel waarde kan worden; voor potkultuur wordt ze zeer aanbevolen. Ondervinding op dat punt ontbreekt ons echter, het zou te probeeren zijn, zoo ten minste anderen ons daarin niet reeds kunnen voorlichten.

F. S. Bleeker.

Uit de Transvaal.

Dezer dagen — zoo schrijft de correspondent van de N. R. Ct. uit Johannesburg dato 1 November jl. — werd in het „*President-Theater*" eene rozententoonstelling gehouden. In Nederland werd vroeger door iemand gezegd: „Pretoria is gelegen in een bed van rozen"; en hebben velen daarbij aan eenige overdrijving gedacht, een ieder die deze tentoonstelling bezocht heeft, kan toch begrijpen, hoe iemand tot zulk een ontboezeming komt. De rozenteelt is in dit land verwonderlijk dankbaar. De struiken bereiken afmetingen die in Europa ongekend zijn. Ik heb mij kunnen overtuigen dat aan een struik die behoorlijk gesnoeid was en waarbij geen verbastering der roos was te bespeuren, ongeveer 1500 à 1600 rozen en knoppen zich gelijktijdig bevonden. De tentoonstelling was een succes. De prachtigste soorten waren vertegenwoordigd, waarbij de Koningin der rozen, de „*Maréchal Niel*", niet ontbrak. De merkwaardigste inzending was een groote zuil, geheel uit rozen bestaande. Deze waren prachtig, doch het denkbeeld om iets van rozen te maken dat den indruk van kracht moet weergeven, vond ik minder gelukkig.

Over het algemeen was er te weinig met groen gewerkt, zoodat menige schitterende bloem niet tot haar recht kwam. Doch dit neemt niet weg dat het geheel prachtig was. Verscheidene Hollanders hebben zich niet onbetuigd gelaten, en aan een onzer landgenooten, den heer Beekman, viel de eenige eer te beurt van drie eerste- en een tweeden prijs. Men beweert, dat een bekwaam tuinman uit Holland jaren noodig heeft om hier op de hoogte te komen van zijn vak. De per-

soon, hier bedoeld, is hier nu drie jaren, was tuinman in Nederland en behaalde op eene vorige landbouwtentoonstelling reeds een eersten prijs. Er zijn dus gelukkige uitzonderingen op den regel, wanneer ten minste de regel waar is.

J. K. B.

Een Tuinbouw-bibliotheek.

Onder den titel *„A Horticultural Library"* bevat het Novembernummer van *„The Bookworm"* eene uitvoerige beschrijving van de bibliotheek van onzen oud-voorzitter, den heer J. H. Krelage te Haarlem. Deze beschrijving, of veel meer deze lofrede, — want de collectie is zoo eenig in haar soort, dat zij zelfs een Engelschen liefhebber doet watertanden — beslaat een vijftal bladzijden, hoofdzakelijk aan de opsomming der zeldzaamste boekwerken gewijd, en is vergezeld door het welgelijkend portret van den heer Krelage.

Voor zooverre *The bookworm* in bibliotheken en leesgezelschappen ten onzent mocht verspreid zijn, raad ik de lezing ten zeerste aan belangstellenden aan; daar ik echter vermoed, dat deze verspreiding slechts eene beperkte is, zij het mij vergund hier een en ander uit den engelschen text aan te stippen.

De bibliotheek omvat omstreeks 10.000 banden benevens een atlas van bijna 3000 gekleurde platen van bloemen en planten, uit allerlei bronnen bijeengegaard. Zij is vooral rijk aan oude werken, van groot belang voor de geschiedenis van den tuinbouw, maar heeft daarnaast een botanisch gedeelte, en eene afdeeling, die in het bijzonder aan de kennis der bolgewassen gewijd is. Deze laatste is uit den aard der zaak de rijkste en meest volledige.

Merkwaardig is vooral de verzameling van boeken, brochures, pamfletten enz. over den tulpenhandel van 1634-37. Nergens vindt men een zoo talrijke reeks van werken over dit zonderlinge feit in de geschiedenis van den tuinbouw bijeen. De heer Krelage heeft zich hiervoor veel zorg en moeite gegeven, en het is hem gelukt tal van verhandelingen, die in andere bibliotheken te vergeefsch gezocht worden, of die elders hoogst zeldzaam zijn, bijeen te brengen. Op de geschiedenis van dien handel wordt daardoor een geheel eigenaardig licht geworpen; het was geheel een quaestie van speculatie, waarvoor niet zelden de vaste bodem, de bollen die verhandeld werden zelve, ontbrak.

Een eeuw later herhaalde zich op de Amsterdamsche beurs hetzelfde verschijnsel, nu waren het de hyacinthen, die den grondslag vormden (1743). Ook voor de geschiedenis van dezen tijd vindt men alle gewenschte bronnen in de bibliotheek van den heer Krelage bijeen.

Dodonaeus en Clusius, Gérarde en Parkinson, De Pas en Jan van der Groen en tal van andere oude schrijvers zijn hier door een zeldzaam volledig stel hunner werken, en van de verschillende uitgaven en vertalingen daarvan, vertegenwoordigd. Het is bekend, hoeveel moeite het dikwijls kost, om op andere bibliotheken het noodige materiaal te vinden, om die verschillende uitgaven onderling te vergelijken. *„De Nederlandsche Hovenier"* door Jan van der Groen, omstreeks 1660 uitgegeven, is in het Fransch, het Engelsch en het Duitsch vertaald, en beleefde tot diep in de achttiende eeuw nog steeds nieuwe uitgaven.

Maar het medegedeelde moge genoeg zijn, en de ondergeteekende, die het voorrecht had voor eenige jaren, toen juist de boekerij in hare nieuwe localen geplaatst was, deze te bezoeken en met allerlei zeldzame werken met eigen oogen kennis te maken, herstelt eigenlijk een verzuim, door thans aan een buitenlandsche bron te ontleenen wat hij eenmaal uit eigen waarneming voor zijne medelezers had kunnen schetsen. Doch het deed hem goed, de groote waardeering te lezen, die een buitenlandsch tijdschrift aan den Nederlandschen voorganger op het gebied van bloembollencultuur wijdt.

C. S.

Filiaal der Kweekerij „de Orchidee."

Een filiaal van *„de Orchidee"*, onlangs geopend in het midden van onze stad, is juist iets voor mij. Zoo ik het mij als eene plicht wilde rekenen om mij voor de bloemisterijen te interesseeren, dan zou ik het toch in de eerste plaats moeten doen voor *„de Orchidee"*, eene kweekerij der stad mijner inwoning. Het is nu juist een jaar geleden dat de heer Herman Vogels Wzn. er in slaagde op den Zuid-Binnensingel 8, een terrein te koopen, daar een paar kassen te bouwen en het overige gedeelte als kweektuin in te richten. Dezen zomer mocht ik het genoegen hebben dezen tuin te bezichtigen en bij mij zelven de opmerking te maken, dat het daar keurig netjes werd onderhouden. Naar mijn oordeel moet bij het onderzoek van eene kweekerij de hoofdgedachte zijn: hoe ziet het er uit? En ziet het er netjes en schoon uit, dan kan men overtuigd wezen, dat er orde heerscht en de planten zullen ontvangen wat zij verlangen. Zien de kassen smerig en vuil en zijn de planten verwaarloosd, dan zit het bij dien kweeker niet diep. Een goed kweeker en vooral een kweeker van Orchideeën zorgt in de *eerste* plaats, dat zijne planten en kassen schoon en helder zijn, de rest volgt van zelf; wordt toch eene Orchidee slecht gekweekt, dan gaat zij kwijnen, wordt aangetast door allerlei ongedierte en ziet er als van zelf onoogelijk en smerig uit; zijn de planten frisch en helder, dan is men ook zeker dat zij gezond, dus dat zij goed gekweekt zijn. En de Orchideeën zagen er bij den heer Vogels helder en frisch uit en dit was voor mij dus voldoende. Met opzet gaf ik dezen zomer geen verslag van mijn bezoek, de mogelijkheid lag toch niet buitengesloten dat het spreekwoord: „Nieuwe bezems vegen schoon" hier van kracht zou kunnen zijn. Daar ik gaarne rond voor mijne opinie uitkom, waar mij dit gevraagd wordt, zoo besloot ik nog een half jaartje te wachten. Thans opent de heer W. A. Vogels een filiaal in de Hoogstraat 29 zóó keurig en zóó smaakvol dat ik niet overdrijf door te zeggen, dat het er steeds zwart ziet van menschen, die de vóór-étalage staan te bewonderen. Reeds uit de verte lokt de helder electrisch verlichte winkel tot een bezoek uit en reeds dadelijk vertellen u de achter- en zijkanten, dat gij u in een tuin bevindt. Latwerk in moorschen stijl opgetrokken, de achterzijde een drie-boog en de zijkanten een enkelen boog bevattende en gesteund door vier kolommen, eveneens van latwerk, in de hoeken van den perspectievischen vierhoek — waar tegen men klimplanten heeft aangebonden en waartusschen de rozen met het electrische licht verscholen zijn, geeft aan het geheel een *feëriquen* aanblik en lokt, zooals ik reeds aanhaalde, een tal van bewonderaars. De heer Vogels wist wel, dat men zijn etalage niet overladen, dat men den bezoeker door weinige maar dan ook goede en mooie zaken moet trachten te doen besluiten; maar wat te doen tegen een publiek, dat slechts overlading wil, dat de nuchtere aanmerking „wat heeft u met weinig blommen geëtaleerd!" durft maken? Wat tegen dergelijke smakelooze blommenliefhebbersopinies in te brengen? Wel niets niemendal, let maar eens op, den volgenden dag staan zij weer naar uwe weinige blommen te turen, wellicht wel met een open mond. Maar zorg dan ook, dat aan de etalage niets ontbreekt; zorg voor een geschikten ondergrond, waartegen uwe planten en bloemen goed uitkomen; doffe donkere kleuren zijn hiervoor het beste geschikt. Neem voor uwe etalage slechts ééne bloemensoort, slechts weinig sierplanten, maar zorg vooral, dat smaak en harmonie niets te wenschen overlaten. Men werke veel met de dof kastanjebruine wolstof en men zal verbaasd staan over het verrassend effect. Maar zoo gaat mijn tijd in beschouwingen voorbij en vergat ik bij den heer Vogels te zijn, die dergelijke raadgeving voorwaar niet noodig heeft. Dezen eersten dag der opening zag men slechts bloeiende Orchideeën, opgesierd met palmen en varens; ik ontdekte daaronder behalve eene *Dendrobium formosum* met een goed ontwikkelde bloem, eenige flinke planten van *Cypripedium Harrisianum* met twee en drie bloemstengels, *C. insigne Chantini* met fraai geteekende bloemen, eene *Oncidium ornitorynchum*, eene *Odontoglossum* en zoo verder. De verzameling Orchideeën, welke de heer Vogels er in zijne kweekerij op nahoudt, begint zich reeds aanzienlijk uit te breiden. Zij bestaat reeds, voor zoover betreft de Orchideeën voor de kas, uit de volgende geslachten waarachter een nummer geschreven is, aanduidende het aantal aanwezige soorten: *Cattleya 4, Coelogyne 1, Cymbidium 1, Cypripedium 21, Dendrobium 11, Dendrochilum 1, Odontoglossum 21, Oncidium 4, Laelia 1* en *Stanhopea 3.* Eindelijk vinden wij in zijne verzameling de volgende *Orchideeën* voor den vollen grond, als: *Anacamptis 1, Ophrys 2, Orchis 11* en *Serapias 3.*

Men kan dit voorwaar reeds eene aardige verzameling noemen en wij hopen van ganscher harte, dat het onzen jeugdi-

gen Orchidophil goed moge gaan. Hem vergezellen de beste wenschen van ODONTO.
H. 26 Nov. '92.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van de inlichtingen, gegeven door Dr. J. RITZEMA BOS.

(Vervolg.)

Augustus. In No. 32 van „*het Nederlandsche Tuinbouwblad*" deelde ik mee, dat ik van af 7 Augustus tot begin September niet te raadplegen zou zijn over schadelijke insecten, plantenziekten, enz. Toch hebben nog in de plaats, waar ik logeerde een aantal aanvragen mij bereikt; en ook deze heb ik, hoewel soms beknopt, beantwoord.

261. Rupsen op kruis- en aalbessen (Naaldwijk). — Het is de bessenbastaardrups *(Nematus ventricosus)*. Middelen aan de hand gedaan.

261*a*. Correspondentie over bestrijding van ritnaalden (Gilze N.-B.).

262. Middelen tegen rupsen in jonge koolplanten gevraagd (Andijk).

263. Nadere correspondentie over zieke *Gloxinia*bladeren (zie vroeger; Katendrecht).

264. Zieke rozentakken (Hoogeveen). — Aangetast door het „*wit*" (*Sphaeroteca pannosa*). Als bestrijdingsmiddel aangeraden: Bouillie Bordelaise.

265. „Eenige stengels met bloesems van blauwpeulerwten, waarvan de jongste bloesems zijn aangetast door de eene of andere soort larven, die veroorzaakt dat van den jongsten bloei niets terecht komt (Uithuizen). — Zie No. 175, 253 Nog steeds niet uitgemaakt, met welke vliegmaden wij hier te doen hebben.

266. Correspondentie over het gereedmaken van Bouillie Bordelaise (Hoogeveen). — Zie no. 264.

267. Correspondentie over het gebruik van kalk ter bestrijding van de bietenaaltjes (Lemelerveld).

268. Een stuk stam van *Abies Pinsapo*. „Van deze boom hebben wij hier op het landgoed Zijpendaal twee schoone exemplaren, die beide in den laatsten tijd op verschillende plaatsen de hars laten loopen. Onder aan den boom loopt een vuil vocht uit, zoodat er de grond omheen gestadig nat is; de schors is daar dood en heeft van den boom losgelaten. Bij opening vond ik op die plaats eene menigte kleine wormpjes, waarvan ik eenige in een fleschje heb gedaan en U hierbij zend. Zouden deze de oorzaak der ziekte kunnen zijn?" (Schaarsbergen bij Arnhem.) — De „wormpjes" zijn vliegmaden, die in doode of stervende boomen veel onder de schors voorkomen; zij zijn niet de oorzaak der ziekte. Ik vind geen parasiet, dien ik ervan zou kunnen verdenken, de ziekte te weeg te brengen.

269. „Van de Amerikaansche linde (*Tilia americana*) hebben wij hier verscheiden exemplaren, die er vroeger prachtig uitzagen, maar thans alle min of meer in kwijnenden toestand zijn, op twee na, die voor drie jaren verplant zijn. De stammen en ook de dikste takken zitten vol gaatjes, zooals U kunt zien aan het ingesloten stuk van een' tak. De gaatjes komen des winters en in het voorjaar in de boomen; ik denk dat zij worden veroorzaakt door vogels, hoewel ik dit nimmer heb gezien. Ook heb ik nimmer insecten onder de schors kunnen vinden" (Schaaksbergen bij Arnhem). — De gaten zijn er in geslagen door *spechten*, waarschijnlijk door den bonten specht (*Picus major*). Het is dezen vogels te doen om de sappen, die zich onder de schors bevinden en vooral in het voorjaar opstijgen; van daar dat de gaten vooral in het voorjaar worden gemaakt. De verplante boomen zullen doordat zij verpoot werden, aan het kwijnen zijn geraakt of althans minder flink gegroeid zijn; en daar zij minder sap bevatten, werden zij niet door de spechten aangevallen.

270. „Men vraagt voor onze plantages in Afrika eene Handleiding voor de verdelging van insecten" (Rotterdam).

271. Schimmels op de bladeren der erwten. „De eerste erwten werden er door bezocht toen ze de voornaamste opbrengst hadden opgeleverd. Toen verspreidden zij (de schimmels) zich ook op de overige, en de latere soorten waren reeds vóór het bloeien met eene witte laag bedekt, die niet alleen het blad, maar ook de stengels en de vruchten aantastte. De groei der gewassen wordt er merkbaar door belemmerd, terwijl de vruchten der planten, die door schimmels aangetast zijn, hare volle grootte en haren gewonen vorm niet bereiken. Bij de peulen (niet bij de doperwten) merkte ik later bruine teekeningen op, die zich sterker voordoen, naarmate de ontwikkeling toeneemt, en een' hoogst onaangenamen smaak teweeg brengen" (Apeldoorn). — *Meeldauw (Sphaeroteca Castagnei Fchl.)*. Tijdig aanwenden van Bouillie Bordelaise.

272. Een takje van de tuinboonplant met eene ziekte (Apeldoorn). — Het is de *Tuinboonroest* (*Uromyces Fabae*).

273. Rupsen, in grooten getale in de spurrievelden (Heumen nabij het station Mook). — Het is de rups van *Mamestra Chenopodii*. Evenzoo No. 274—278.

274. Rupsen in menigte op de spurrie (Veenendaal). —

275. Rupsen op spurrie (Tubbergen).

276. Rupsen zeer schadelijk op spurrie (Epe).

277. Rupsen op spurrie (Beekbergen).

278. Rupsen op spurrie (Apeldoorn).

279. Rupsen in Ypolder VIII op koolsoorten, op kool- of oliezaad en op klaver (Oostzaan). — De rupsen, op roode kool gevonden, werden door mij gedétermineerd als die van het *groote* en van het *kleine koolwitje* (*Pieris Brassicae* en *Mamestra Brassicae*); die op bloemkool waren *Pieris Brassicae* en *Pieris Rapae* bovengenoemd, die op koolzaad, welke mij werden toegezonden, waren jonge exemplaren van de rups van het *groote koolwitje;* van de klaver werd mij slechts ééne rups gezonden; het was er eene van *Mamestra oleracea*. Later ben ik naar Oostzaan geweest, om middelen tegen de rupsen te probeeren. Het verslag van deze proefnemingen wordt elders gegeven.

280. Rupsen in spurrie (Beekbergen). — *Mamestra Chenopodii.*

281. Rupsen in spurrie (Hoenderloo). — *Mamestra Chenopodii.*

282. „Hiernevens zend ik U eenige klaverblaadjes bezet met kleine insecten. Bedoelde diertjes komen in den laatsten tijd veelvuldig op de klaver voor; en ik zou met het oog op de rupsenplaag gaarne per omgaande van U vernemen of dit verschijnsel ook met de rupsenplaag in verband staat" (Scheemda). — Neen, het zijn huidjes van bladluizen, waarin eene sluipwesp *(Aphidius)* heeft gehuisd.

283. „Tevens heb ik in de laatste dagen op de klaver waargenomen eene vlieg met bonte vleugels, een kop in den vorm als die eener gewone zwarte vlieg en een lang achterlijf lichtbruin met donkere dwarsstrepen. Kan dit ook de sluipwesp zijn?" (Scheemda). — Misschien eene soort van zweefvlieg; maar zie het insect te vangen, en zendt het mij.

284. Eenige witte vlinders ontvangen. „Beleefd verzoek ik U, zoo goed te willen zijn, mij mee te deelen, welk soort van vlinder dit is, en of die soms ook in verband staat met de vele rupsen, die wij hebben gehad (Halfweg). — Het zijn *groote koolwitjes*, uit welker eieren *koolrupsen* ontstaan; maar de rupsen, die U mij in Juni j.l. zondt, waren *gammarupsen*.

285. Van verscheiden overigens zeer goed uitziende boomen worden bijkans geene vruchten verkregen. Tot heden heb ik niets bijzonders gevonden, dan dat de bloesem niet voldoende doorbloeit; en bij onderzoek bleek, dat de larve van het appelbloesemkevertje de schuldige is. Het kevertje zelf heb ik nooit gezien, doch thans nu ik eenige boomen heb laten schoonmaken van mos en daarna den stam heb laten kalken, na ten slotte een' band van vogellijm om den stam te hebben laten leggen, zag ik eene menigte (meer dan 30 stuks in den tijd van een half uur) 's avonds tegen den boom oploopen, die echter voor den band bleven. — Nu is mijne vraag: is dit het appelbloesemkevertje? En doet dit kevertje, als het tot eene andere soort behoort, ook nadeel aan bloesem, stam of blad? (Utrecht). — De gezonden kevertjes waren *appelbloesemkevers* (*Anthonomus pomorum*).

286. Bladluizen in pruimenboomen. Middel er tegen (Amsterdam.) Berooken met Carbonblad, althans indien overdekking mogelijk is.

September. 287. Eene groote rups op het aardappelloof. Welke? (Wageningen) — Die van den *doodshoofduil* (*Acherontia Atropos.*)

288. Een kever op een populierblad gevonden. Welke soort?

(Brouwershaven). — 't is de *groote populierboktor* (*Saperda Carcharias*), die als larve het hout der populieren doorknaagt.

289. Kleine diertjes, in menigte in een huis voorkomende. Welke diertjes zijn het, en wat er aan te doen? (Sliedrecht). — 't Zijn *mijten*. Verschillende middelen aan de hand gedaan.

290. Rupsen in de kool; welke soorten zijn het? (Wageningen). Die van 't *groote* en van het *kleine koolwitje* (*Pieris Brassicae* en *Rapae*), die van den *kooluil* (*Mamestra Brassicae*); verder die van *Mamestra oleracea* en *Mamestra Chenopodii*. Middelen geprobeerd, waarover later elders rapport wordt uitgebracht.

291. »In het vroege voorjaar werden met de schoonmaak larven op den zolder in mijn huis gevonden, gelijk aan die, welke zich in het nevensgaande fleschje bevinden. Toen er een vrij groot aantal was opgespoord en verbrand, hoopte ik er geen verderen last van te hebben. In den afgeloopen zomer echter vertoonden zich een groot aantal torren gelijk aan die, welke ik U hiernevens zend. Na eene voortdurende jacht op deze dieren vertrouwden wij, dat wij ze kwijt waren... Later echter bemerkten wij in de kapgebinten hier en daar... plekken, die als het waren weggevreten waren, en waarin zich een zeer fijn poeder bevond." Verzoek om informatiën (Hilversum). De zwarte kevers zijn *meeltorren* (*Tenebrio molitor*), de geelachtige larven *meelwormen*, de larven van de eerstgenoemden, de »als het ware weggevreten plekken, gevuld met een fijn poeder" zijn de popholten. Mededeeling gedaan omtrent de leefwijze en de bestrijdings middelen.

292. Nadere inlichtingen gevraagd aangaande het zelfde insekt.... „Alleen zou ik u wenschen te vragen wat uw oordeel is over vogelnesten, die zich tusschen de pannen en de houten beschieting bevinden.... Daar u ook „gedroogde plantendeelen" als eene geschikte stof voor de ontwikkeling dier insekten beschouwt, zou het de vraag kunnen zijn of toch de vogelnesten belangrijken invloed kunnen gehad hebben? (Hilversum). Ja, men vindt larven en kevers soms in vogelnesten.

293. Uit koolrupsen kruipen kleine witte larven, die later eene geelachtige cocon vervaardigen. Wat zijn dat? (Rozendaal.) — Larven en poppen van de sluipwesp *Microgaster glomeratus*.

294. Middelen gevraagd tegen de verwoestingen van *de roode houtrups* van *Cossus ligniperda* in eikenboomen. (Helenaveen)

295. „Ingesloten zend ik u een zestal deelen van aardappelplanten. Voor ongeveer 3 à 4 weken begon hier en daar één stengel — een gewone aardappelstam heeft er gewoonlijk 4 à 5 — eene vreemde blauwachtige kleur te krijgen, daarna langzamerhand geel te worden en gaandeweg af te sterven. Vreemd genoeg blijft dat afsterven bij één' en denzelfden aardappelstam telkens slechts tot éénen stengel bepaald; de overige 3 à 4 stengels groeien geheel normaal verder. Op eene oppervlakte van 1 Hektare zijn misschien een 4 à 500 zulke afgestorven en stervenden stengels te vinden. Niet alleen in de gewone Friesche Jammen, maar ook in de Duitsche soorten, o. a. de Simsons vertoont zich dit afsterven." Inlichlichtingen dienaangaande gevraagd. (Loppersum). — Een mycelium gevonden; van welke zwam, is nog niet uitgemaakt.

296. Eenige rupsen ter determinatie ontvangen (Amsterdam.) — *Poeris Brassicae, Mamestra Chenopadié, Mamestra Persicariae, Agrotis*-spec., *Archia*-spec. Verder een duizendpoot: *Geophilus electricus*.

297. Een kistje met suikerbietenplanten. „Het stuk land ligt tusschen Wijhe en Olst, 5 minuten van den IJsel en is zeer goede kleigrond. Op dit stuk staan dit jaar voor de derde keer suikerbieten (dus drie jaar achtereen dit gewas); vóór dien tijd was het weiland. In de drie jaar is het niet gemest, wel voor het vluggere opkomen der planten is er een dag vóór het zaaien 100 K.G Chilisalpeter opgestrooid. In elk najaar is het stuk 35 c.M. diep omgespit. — Het eerste jaar stonden de bieten er buitengewoon weelderig; vooral de bladgroei was flink; en het stuk land leverde ± 30.000 K.G. bieten per Hectare. Het tweede jaar was de bladgroei wat minder, maar de grond leverde toch ± 30.000 K.G. per Hectare. Beide jaren mankeerden geene planten. Dit jaar echter — het stuk werd gezaaid c a. midden Mei — was het opkomen der planten goed; er mankeerden weinig; maar in het begin van Juli werden de onderste bladeren geel, en de wortels gingen in de laatste maand niets vooruit. Bij onderzoek bleek dat er massa's kleine, witte wormpjes van 2—3 m M. lengte zich tusschen de haarworteltjes bevonden, die — naar het mij toescheen — de worteltjes afvraten en daardoor de ontwikkeling tegenhielden. Het stuk is groot $2^1/_2$ Hektare. Die planten, welke minder aangetast zijn, staan zeer goed; maar op de helft staan van die planten, zooals ik u hierbij zend. De bewuste witte wormpjes gaan hiernevens. (Lemelerveld). — De bedoelde „witte wormpjes" zijn Podura's, die ik echter niet als de oorzaak van het klein blijven der bieten kan beschouwen, te meer daar de worteltjes blijken, niet te zijn aangetast. De zaak is nog niet opgehelderd.

VRAAGBUS.

ANTWOORD OP VRAAG No. 30. Aan „Eene belangstellende lezeres".

Zoo zeldzaam zien wij iets van vrouwelijke handen in onze tuinbouwbladen dat ik niet genoeg uwe bijdragen kan waardeeren, en ik ben er zeker van, onze Hoofd-Redacteur zal zich gehaast hebben d e te p'aatsen. Mochten andere dames uw goed voorbeeld volgen, gemeenschappelijk deze schoone kunst te beoefenen! Als er ook vrouwelijke medewerkers aan een blad verbonden zijn, zullen ook de dames eerder genegen zijn het ter hand te nemen. En het gevolg zal zijn, dat de planten in huis en buiten met meer zorg zullen behartigd worden. Liefde is er genoeg, maar als het schoone roosje hare knoppen laat hangen, kan het medelijdend oog alleen haar niet helpen.

Onder de onder no. 30 gevraagde afleidingen zijn er enkele door U vergeten. Vergun mij deze aan te vullen.

Loasa. Volksnaam in Zuid-Amerika, Ord. *Loaseae*.
Polanisia. (Van *poly* veel en *anisos* ongelijk). Ord. *Capparideae*.
Waitzia. Ter eere van WAITZ. Ord. *Compositae*.
Strychnos. Oud-Grieksche naam, THEOPHRASTUS. Ord. *Loganiaceae*.
Ceanothus. Van Kεω klieven, THEOPHRASTUS. Ord. *Rhamnaceae*.
Celastrus. Oud-Grieksche naam, THEOPHRASTUS. Ord. *Celastrineae*.

MAIDENHAIR.

ANTWOORD OP VRAAG No. 35. Zeer goede waterplantjes zijn voor uw bassin: *Alisma natans*, *Hydrocharis Morsusranae*, beide soorten met kleine, groene blaadjes met zuiver witte bloempjes. Verder *Utricularia vulgaris*, gele bloempjes, *Hottonia palustris* witte bloemen, *Aponogeton distachyon* witte bloemen, eene der fraaiste waterplantjes. De hier genoemde hebben meest drijvende bladeren.

L. C. B.

ANTWOORD OP VRAAG No. 38. Voor uw doel zijn de volgende soorten te verwenden.

Thee-Rozen.	Immer groene Rozen.
Maréchal Niel.	*Félicité Perpétuelle.*
Gloire de Dyon.	*Princesse Marie.*
Reine Marie Henriette.	Muskus-Rozen.
Bouquet d'Or.	*Princesse de Nassau.*
Rève d'Or.	*Rivers.*
Emile Vibèrt.	

L. C. B.

VRAAG No. 42. Heeft *Pernettya* behalve de gewone voorjaarsbloemen, nog in den zomer kleine onschijnbare bloemen, en zoo ja, geven alleen deze laatsten vruchten? B.

ANTWOORD OP VRAAG No. 42. In DIPPEL'S *Handbuch der Laubholzkunde*, vind ik, in de uitvoerige beschrijving van verschillende soorten van *Pernettya* niets van tweeërlei soort van bloemen vermeld. Ik neem dus aan, dat de vruchten voortgebracht worden door de voorjaarsbloemen. Een ingezonden opstel over *P. mucronata* zal U spoedig nader inlichten.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

L. C. B. te W. Dank voor Uw beantwoordingen, die ik gaarne opneem. Het andere opstel wacht op plaatsruimte. Aan Uw verzoek hoop ik te voldoen.

A H. J. B. te P. Voor opgave voor het lidmaatschap gelieve U U te wenden tot den Secretaris der Maatschappij, den heer H. C. ZWART te Watergraafsmeer.

J. C. Z. te B. Het komt mij doelmatiger voor, Uw schrijven rechtstreeks aan het bedoelde adres aan te bieden. Ik ben daarom zoo vrij geweest dit te doen.

J. J. S. te B. op J. Veel dank voor Uw schrijven, dat ik aan de Wetenschappelijke Commissie zal ter hand stellen.

J. F. te U. Beleefden dank, brief volgt.

Inhoud van Sempervirens No. 49, van Vrijdag 2 December 1892.

Advertentiën.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

Afdeeling
Velp en Omstreken.

VERGADERING op **Dinsdag 20 December 1892,** des avonds ten **7½ uur,** in de zaal van het Heerenlogement te Velp.

VOORDRACHT
van den heer Dr. J. TH. CATTIE, uit Arnhem.

Onderwerp: **Stuifmeel.**

De Secretaris,
W. PRINS.

N.B. Niet-leden hebben ook toegang tot deze bijeenkomst.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

Afdeeling
Groningen en Omstreken.

VERGADERING op **Donderdag 22 December 1892,** des avonds **7½ uur** in de »POOL".

Aan de orde:

a. Bestuursverkiezing.
b. Rapport van de Bloem- en Groentezaden.
c. Voordracht van den heer J. K. BUDDE, Hortulanus te Utrecht.
d. Verloting.

Namens het Bestuur,
J. DE WAARD SZN.,
Secretaris.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

Afdeeling
Arnhem en Omstreken.

VERGADERING op **Donderdag 22 December a.s.,** 's avonds **half 8 uur** in het gebouw der Loge.

Voordracht van den Heer W. J. PIEPER te Gouda: **Over ontstaan van variëteiten en kunstmatige bevruchting.**

De Secretaris,
TH. VAN ZOEST HZN.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.
Onder bescherming van
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

Afdeeling
Apeldoorn en Omstreken.

VERGADERING op **Dinsdag 20 Dec.** in 't Hôtel v. D. BURG, 's avonds **half 8 uur.**

De Secretaris,
W. H. WIND.

Er biedt zich aan
een Tuinknecht,
bekend met bloemen en van goede getuigen voorzien, liefst op een buiten.
Brieven franco onder letter X a/h advertentie-bureau van WILLEMSEN & BENTUM, Zutphen.

Vertegenwoordiging.

Een bloemist die **Amerika** met het artikel **Bloembollen** bereist, biedt aan: een flinke degelijke Firma te vertegenwoordigen voor den verkoop van CONIFEEREN, RHODODENDRONS en AZALEA'S.
Brieven fr. onder lett. Z. aan het bureau van dit blad.

TE KOOP:
Een aanzienlijke partij
ROTSSTEEN.
Te bevragen bij G. H. DE KONING te Velp.

Lava-Grotsteen.
10.000 Kilo's = p.m. 14 kubieke meter, zeer aanbevelingswaardige, dikwijls bekroonde Siersteen van roode kleur, zeldzame vormen, onverweêrbaar, zeer poreus, dus altijd vochtwarm en bevorderlijk aan den plantengroei, levert goedkoop voor Wintertuinen, Fonteinen, Serres, Grotten, Bruggen, Ruines, Bed- en Grafboordsels, Muurbekleeding enz. **JACOB MEURIN** te Andernach a/d Rijn. Eigenaar van Lava-Groeven enz.

Bloemisterij „Bloemwijk",
Loolaan. APELDOORN. Loolaan.
Groote voorraad
Stamrozen,
uitmuntende kwaliteit, beste soorten.
W. H. WIND.

H.H. Kweekers
die hunne ADVERTENTIËN in het *Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, gelieven deze **vóór Donderdagmiddag 2 uur** in te zenden.
De Uitgever.

Echte Fransche
Gele Teen,
in de maten van 1.20 M. tot 2.70 M. biedt billijk aan:
JACs. SMITS, Naarden.

Kerst-Sparren
en versch. SPAR- en DENSOORTEN worden bij partij tot **LAGEN PRIJS** aangeboden — voor directe planting met stevige wortelkluit. —
Larix, Esdoorn, Beuk, Amerik. Eik, Kastanjeboom
en andere 1e kwalt. tot **OPRUIMINGSPRIJS** tijdelijk aangeboden.
NAARDEN, Nov. 18 2.
Jacs. Jurrissen & Zoon.

Groote voorraad PALMET PEREBOOMEN, PIRAMIEDEN en andere VRUCHTBOOMEN, CONIFEREN, ROZEN, enz.

Eerste Hoogeveensche Rozenkweekerij.
GEBROEDERS GRATAMA & Co.
Hoogeveen.
Groote voorraad **stam-, struik-, klim-, treur- en potrozen** in de schoonste variëteiten.
Beschrijvende prijscourant met eenige wenken voor de behandeling der rozen gratis.
N.B. Bestellingen in 't najaar opgegeven, om in 't voorjaar te leveren, worden 's najaars uitgezocht en afzonderlijk gehouden, zoodat men overtuigd kan zijn prachtige qualiteit te ontvangen.

f 1.65. f 1.65.
COUVERTEN.
De Snelpersdrukkerij **„ERICA"** te Apeldoorn levert **H.H. Bloemisten** en **Boomkweekers**
prachtige ☐ Couverts,
bedrukt met adres, voor slechts **f 1,65 per duizend,** franco aan huis.
Niemand verzuime van deze extra voordeelige aanbieding gebruik te maken.
Monsters op aanvrage verkrijgbaar.

M. M.

Hierbij hebben wij de eer Uwe bijzondere aandacht te vestigen op de verschillende bij ons gekweekte artikelen.

De bodem van onze kweekerij bestaat hoofdzakelijk uit lichten, gedeeltelijk zanderigen grond, terwijl ons plantsoen, van goede wortels voorzien zich gemakkelijk laat verplanten.

Onze collectie **laan- en sierboomen, heesters en struiken, klimplanten, coniferen** enz. bestaat uit de fraaiste en beste verscheidenheden, die tegen onze strengste winters bestand en door fraaie groeiwijze, bladschakeering en bloei, bijzonder voor het beplanten van parken en tuinen zijn aan te bevelen.

Onze zeer uitgebreide sorteering **Vruchtboomen** bevat, behalve de meer algemeen voorkomende oudere soorten, tal van uitmuntende nieuwere, die veel voor de toekomst beloven en bij meerdere bekendheid, zeker algemeen zullen worden aangeplant.

Voor echtheid der soorten wordt door ons ingestaan.

Rhododendrons kweeken wij in groote hoeveelheid, in vele prachtige verscheidenheden, die den strengen winter van '90—'91 zonder bedekking hebben doorstaan.

Onze **Rozencollectie** bevat alleen hetgeen werkelijk uitmunt.

Van **bloeiende planten** kweeken wij speciaal **Knolbegonia's**, enkel- en dubbelbloemige, **Dahlia's**, waarbij de nieuwste Cactus- en enkelbloemige, Iris Kaempferi, nieuwe grootbloemige uit Japan, **Canna's**, mildbloeiende enz.

PRIJSCOURANTEN worden op aanvrage franco en gratis toegezonden.

Rozenhagen — HAARLEM.   Hoogachtend,   *Uw dw.*

ZOCHER & Co.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Stanlol**, is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,
RIJSWIJK (Z.-H.)

Grof DEKLINNEN,

(z.g.n. HOBBEZAKKEN),
100 c.M. breed, per Meter f 0.24.
De stukken zijn 25 à 30 Meter lang.

Kranjangs of Kanasters,
(opengehakt voor schuttingen, enz.),
per stuk f 0.60, per 100 f 50.—

KURKSCHORS,

per 50 kilo f 7.—,
„ 10 „ - 1.75.

Moscovische Matten, Riet- en Stroomatten, enz.

Uitvoerige prijscourant op aanvraag gratis, bij

G. LIGTERMOET & ZOON,
Pelikaanstraat, Rotterdam.

40.000

Appel- en Pereboomen,

in zeer schoone waar, van 8—13 cM. op 1 M., tegen billijken prijs te koop, bij

F. H. NAB,
te Meerloo bij Venlo.
Station Meerloo—Tienraat.

De Levensverzekering „UTRECHT",

Leidschestraatweg 4 & 5 te Utrecht,

sluit op gunstige voorwaarden alle lijfrente en kapitaalsverzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM,

Fabrikant van PLANTENKASSEN van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen, **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	f 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	f 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	f 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	f 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . f 1·3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN,
groen geverfd,
in verschillende prijzen
en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	f 0.45	f 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	f 0.95	40 cM.	45 cM.	f 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

Gereedschappen en Benoodigdheden

Blass & Groenewegen.   **de Bilt (U.)**

voor den TUINBOUW,

enz. enz. enz. enz.

No. 52. ZATERDAG 24 DECEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG.

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

Redactie van het Tuinbouwblad.

Het Hoofdbestuur bericht, dat door den Hoofd-Redacteur van het Nederlandsch Tuinbouwblad de heer G. A. KLYK te Arnhem als Redacteur is aangesteld, speciaal belast met de bezorging der verslagen van Tentoonstellingen, terwijl genoemde heer door het Hoofdbestuur is benoemd om bij ontstentenis van den Hoofd-Redacteur als diens plaatsvervanger op te treden.

Het Hoofdbestuur
VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART, *Secretaris.*

Uitleenen van boeken uit de boekerij.

Het Hoofdbestuur bericht dat de *Boekerij* der Maatschappij, voor de Leden is opengesteld. Aangezien de catalogus nog niet gereed is, zullen de Leden die boeken wenschen te leenen, de nu en dan in het Tuinbouwblad verschenen lijsten moeten raadplegen.

De aanvraag om boeken moet worden gericht tot den Bibliothecaris der Universiteits-bibliotheek te Amsterdam.

Voor de uitleening gelden de voorwaarden omschreven in het hieronder afgedrukt Reglement der Universiteits-bibliotheek.

Het Hoofdbestuur
VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter.*
H. C. ZWART. *Secretaris.*

Reglement op het uitleenen van Boeken en Handschriften VAN DE Bibliotheek der Universiteit van Amsterdam.

Het Bureau van uitleening is dagelijks, behalve Zaterdags en in de eerste week van de maanden Januari, April, Juli en October geopend, van 10 tot 3 uur.

Boeken of handschriften worden enkel uitgeleend aan hen, die eene maatschappelijke betrekking bekleeden, of bij den Bibliothecaris bekend zijn. Wanneer dit niet het geval is, kan de uitleening alleen plaats hebben op bijzondere aanbeveling van bekende personen. De Bibliothecaris heeft het recht het uitleenen van boeken te weigeren.

Zij die boeken of handschriften ter leen willen ontvangen, moeten het Reglement onderteekend hebben. Aan hen die buiten Amsterdam wonen, wordt een afdruk ter teekening toegezonden.

Geene boeken of handschriften worden uitgeleend dan op een geteekend bewijs van ontvangst. Dit bewijs wordt bij het terugbrengen weder afgegeven of vernietigd. In het laatste geval wordt hiervan kennis gegeven.

De boeken of handschriften worden ter hand gesteld aan hen die ze verlangen, of aan personen die door hen schriftelijk gemachtigd zijn het bewijs te teekenen.

De boeken worden niet bezorgd; de aanvrager moet ze doen afhalen door iemand, die behoorlijk daartoe gemachtigd is.

Wanneer de aanvrager buiten Amsterdam woont, moet hij, terstond na de ontvangst van het boek of handschrift, het bewijs geteekend franco terugzenden. De verzending geschiedt voor rekening en risico van den ontvanger. Bij de terugzending moet van het bijgevoegd adres gebruik worden gemaakt.

Uitgeleende boeken en handschriften moeten na een maand teruggegeven worden, wanneer zij door een ander zijn gevraagd. De Bibliothecaris heeft het recht geleende werken terug te vorderen, wanneer hij dit noodig acht.

Alle uitgeleende boeken moeten vóór het einde van elk kwartaal, dus op ultimo Maart, Juni, September en December, op de Bibliotheek terug zijn, tenzij vooraf verzocht is den termijn van uitleening te verlengen.

Geleende boeken of handschriften mogen niet aan andere personen worden afgegeven. Hij die ze geleend heeft blijft ten allen tijde aansprakelijk.

Bij het ontvangen overtuige men zich, dat het werk volledig en onbeschadigd is. Wanneer een boek of handschrift wordt beschadigd of verloren gaat, is men verplicht de schade te vergoeden.

Woordenboeken, encyclopaediën, ongebonden tijdschriften, plaatwerken, kaarten, alsmede de werken die in de lees- en studiezalen zijn geplaatst, of die altijd aanwezig moeten zijn, worden niet uitgeleend. De Bibliothecaris kan hierop in bijzondere gevallen eene uitzondering toestaan.

Handschriften, zeldzame en kostbare werken kunnen niet worden uitgeleend, dan met bijzondere vergunning van den Bibliothecaris, en onder voorwaarden, die hij mocht noodig achten te stellen.

De Bibliotheek heeft aanspraak op een exemplaar van het geschrift, dat met behulp van de boeken en handschriften der boekerij wordt uitgegeven.

NIET OFFICIEEL GEDEELTE.

Tuinbouwonderwijs.

In de zitting van de 2e Kamer op 15 December 1892 kwam het Tuinbouwonderwijs ter sprake. Bij het art. 118 werden subsidiën toegekend en de heer W. A. VIRULY VERBRUGGE zeide toen het navolgende.

Mijnheer de Voorzitter: Toen ten vorigen jare bij den Minister werd aangedrongen op reorganisatie van het landbouwonderwijs en op het in het leven roepen van tuinbouwonderwijs, antwoordde de Minis-

ter in zijne Memorie van Beantwoording, dat het hem niet ontgaan was dat, naast de subsidiën voor tuinbouwonderwijs ook voor de opleiding van aanstaande tuinlieden meer gelegenheid moest geopend worden. Die woorden hebben toen in de tuinbouwwereld natuurlijk groote instemming gevonden en groote verwachtingen opgewekt. De Minister echter verklaarde bij diezelfde gelegenheid dat hij over de organisatie aan het land- en aan het tuinbouwonderwijs te geven, nog geen voorstellen wenschte te doen, omdat hij eerst betere inlichtingen wenschte te ontvangen dan op dat oogenblik door zijn Departement konden verschaft worden; de Minister stelde daarom de aanstelling voor van een derden inspecteur voor het middelbaar onderwijs, die meer bepaaldelijk zoude belast worden met de behartiging van de belangen van land- en tuinbouw.

Dat voorstel werd met ingenomenheid begroet, en de Minister beijverde zich ook, iemand te benoemen die met algemeene toejuiching werd ontvangen, omdat men van zijne kunde en kennis in deze overtuigd was.

Nu is echter het geheele jaar voor den tuinbouw niets meer gedaan dan vroeger, dan dat een subsidie aan de Van Swietenschool te Frederiksoord is verleend. Hoe dankbaar ook voor die hulp, moet ik toch doen opmerken dat op deze begrooting voor landbouwbelangen in het geheel is uitgetrokken meer dan f 4.800.000, tegen slechts enkele subsidiën ten bedrage van f 5500 voor tuinbouw. Dat is dus zeer weinig.

De Minister heeft thans echter een bekwaam ambtenaar om hem voor te lichten, en zijn mijne berichten juist, dan heeft die ambtenaar zich ook beijverd een zeer uitgebreid rapport bij den Minister in te dienen.

Nu is mijne eenvoudige en korte vraag, of de Minister met bekwamen spoed de zaak ter hand zal nemen, en of hij, waar hij zoo noodig eene suppletoire wet zal indienen voor de ambachtscholen, dit ook wil doen ten aanzien van de vakscholen voor land- en tuinbouw. Ik vraag dus of de Minister nog dezen zomer met een dergelijk voorstel zou willen komen. Mij dunkt dat deze zaak dan wel volkomen rijp kan zijn, zoo dat eene beslissing ten deze dan gevoegelijk kan genomen worden.

Van 's Ministers bekenden ijver hoop ik dat ook in deze hoogst gewichtige en spoedeischende zaak in 's lands belang partij zal worden getrokken.

Ik hoop dus dat de Minister zoo goed zal willen zijn te verklaren dat hij zoo mogelijk dezen zomer voorstellen zal doen tot regeling van het zoo lang verwachte tuinbouwonderwijs.

Waarop door den Minister Tak van Poortvliet aldus werd geantwoord.

De geachte afgevaardigde uit Rotterdam schijnt voldoende bekend met de werkzaamheden van den inspecteur. van het middelbaar onderwijs, belast met het toezicht op de landbouwscholen. Nadat die ambtenaar de Regeering omtrent de lagere landbouwscholen had voorgelicht en daaromtrent voorstellen had ingediend, waaraan ten deele in deze Staatsbegrooting uitvoering is gegeven, mocht ik kort geleden een uitvoerig rapport van hem ontvangen omtrent de verdere inrichting van het land- en tuinbouwonderwijs. Het is mij niet mogelijk geweest om van den inhoud volledig kennis te nemen. Op de vraag van den geachten afgevaardigde om inlichting ten aanzien der voorstellen van den inspecteur en omtrent het door mij daaraan te geven gevolg, moet ik mij daarom het antwoord voorbehouden.

Gaarne geef ik den geachten afgevaardigde echter opnieuw de verzekering dat het door hem voorgestaan belang door mij zal worden behartigd met dien spoed, welke ook hier wenschelijk schijnt. Waar mij in het aanstaande jaar de gelegenheid mocht worden geschonken om iets in het belang van het tuinbouwonderwijs te verrichten, zal die gelegenheid niet door mij worden verzuimd.

Men mag dus met grond verwachten dat dezen zomer nog voorstellen zullen worden gedaan en dat deze voor den Tuinbouw zoo belangrijke aangelegenheid weldra zal geregeld worden.

Beschrijving van eene Engelsche kweekerij

De boom- en bloemkweekerij van Mr. John Fraser te Leyton en Woodford is wel een van de voornaamste in het oosten van Londen. De geheele inrichting is 110 Hectaren groot. Het grootste gedeelte is boomkweekerij; de bloemkweekerij bestaat uit 31 kassen en 1200 broeiramen met de daartoe behoorende bakken. Zoo als het in de meeste groote zaken gebruikelijk is, is ook deze kweekerij verdeeld in afdeelingen; aan het hoofd van iedere afdeeling staat eene chef (Foreman). Deze kweekerij bestaat uit de volgende afdeelingen: 1 Boomkweekerij, 2 Rozen, 3 *Erica, Hortensia, Genista, Solanum, Lapageria* en andere kasplanten.

4. *Geranium, Pelargonium, Fuchsia, Bouvardia, Violieren, Verbena, Genista, Begonia, Gloxinia, Gesneria, Cyclamen* enz.

5. De aankweeking van fijne struiken, *Coniferen*, vaste planten *Clematis, Passiflora, Ampelopsis, Hedera, Jasminum* enz.

6. De aankweeking van koude kasplanten, *Erica, Malva, Genista, Rhododendron, Azalea* enz.

In 't geheel zijn er dus zes hoofdafdeelingen.

Grootendeels is de boomkweekerij te Woodford, gelegen ½ uur gaans van de bloemkweekerij te Leijton.

De boomkweekerij is weder verdeeld in 3 onderafdeelingen, waarover eene Hoofdchef staat. Ook de arbeiders zijn in de boomkweekerij verdeeld in 3 afdeelingen, 1° voor het snoeien, veredelen en formeeren der boomen, 2° voor het aanplanten en uitnemen der boomen en struiken, 3° de spadearbeiders en schoon houden van onkruid.

De veredeling der vruchtboomen is grootendeels oculeeren, alleen de niet aangegroeide worden geënt. Over het algemeen schijnt het Engelsche klimaat niet zeer goed voor vruchtboomen geschikt te zijn, en naar mijn oordeel is het vaste land beter. De groei der jonge boompjes is echter zeer goed, de oculanten van steenvruchten bereiken in het 1ste jaar reeds eene hoogte van 1,40 à 2 M. en kernvruchten 1 à 1,50 M.

Men vindt hier hoofdzakelijk palmetten en hoog-stammen, pyramieden zeer weinig. De vorm der boomen laat nog al veel te wenschen over, wat ik eensdeels aan onkunde toeschrijf èn daaraan dat het formeeren gewoonlijk bij accoord door arbeiders wordt gedaan. Deze geven zich geen tijd om behoorlijk te oordeelen, of naar de sterkte der oogen te zien; het hoofddoel is veel klaar te krijgen, zoodat het snoeien en formeeren gewoonlijk zeer machinaal gaat.

De rozen worden, met uitzondering van eenige fijne thee-soorten, veredeld in den vrijen grond, als onderlagen gebruikt men *Rosa canina* en *Manetti*. De struikrozen worden zoo laag mogelijk veredeld, en de hoogstammen, niet op den stam zelven, doch op de zijdelooten zoo dicht mogelijk aan de stammen. Voor binden gebruikt men geen raffia, doch boomwol. Het sortiment rozen is niet groot, circa 300 soorten, doch bestaat in de meest dankbare, en handelssoorten. De vorm der hoogstamrozen is bepaald een zeer goede, vooral *la France* en *Maréchal Niel* zag ik zelden zoo goed. Over het algemeen genomen zijn de rozen zeer goed gekweekt.

Een groote voorraad der volgende gewassen is in de boomkweekerij voorhanden, *Evonymus, Laurus, Quercus ilex, Carreya elliptica, Arbutus, Aucuba, Escallonia, Magnolia, Pernettya, Olearia Haastii* enz. Deze soorten, alsmede alle soorten van conifeeren overwinteren hier zeer goed, en is de groei in deze goede leemige aarde zeer schoon. De sierboomen en struiken worden ook in groote hoeveelheid aangekweekt. Nog veel zou er te schrijven zijn over de boomkweekerij, doch dit zou te veel plaats innemen, en we willen dus liever overgaan tot de multiplicatie, welke geheel op practische ervaring berust. Ik moet echter nog iets melden over het verdrijven van insecten, welke vooral in Engeland op de rozen en vruchtboomen veel voorhanden zijn. Van de vele middeltjes, welke aangewend worden tegen verwijdering der luizen enz. vond ik het volgende het meest praktisch en goedkoop. Men neemt ½ kilo quassia-hout bij 20 liter water, laat dit 20 minuten goed kooken. — Quassia amara, een Indische boom van 6 à 8 M.; de naam stamt van een slaaf, genaamd Quassi; deze maakte aan de Europeanen het eerst bekend, dat het hout zeer medicinaal was (bij iederen Drogist of Apotheker is het quassia-hout verkrijgbaar) en voege dan ¾ kilo groene zeep en vervolgens nog 20 Liter water er bij hetwelk dan zeer goed vermengd moet worden. De werking van dit mengsel is zeer spoedig, zonder de minste schade aan de jonge scheutjes te berokken. Ook de veredelingen van *Clematis* worden hiermede besprenkeld.

Iets anders wat ook zeer aan te bevelen is voor de boomkweekerij is de zoogenaamde sharpingstick voor het messen slijpen. Dit is een stok van 0.75 M. lang, aan eene zijde glad geschaafd. Deze zijde met kruislingsche insnijdingen wordt bestreken met koevet, en vervolgens bestrooid met een fijn poeder genaamd Naxos-smirgel. Eén eind van den stok is puntig toegesneden, om hem in den grond te kunnen steken. Indien met dezen stok zorgvuldig wordt omgegaan, kan hij langen tijd dienst doen, en is verreweg beter dan slijpsteentjes, wijl ze de messen niet zooveel afslijpen. Natuurlijk moet men van tijd tot tijd de slijpsteentjes gebruiken, om de messen weder aan te zetten. In ieder geval een voornaam punt voor snoeiers.

Voor eenige jaren gebruikte men in de boomkweekerij bij

het enten een mengsel van leem en koemest genaamd Clay; evenwel wordt nu ook het entwas gebruikt. Ik zag, en hoorde dikwijls zeggen, dat de meeste boomkweekerijen nog altijd de zoogenaamde Clay gebruiken. Mijns inziens is dit een zeer onpraktische arbeid. Bij regenachtig weder spoelt dikwijls de Clay geheel weg, waardoor de nog niet goed aangegroeide veredeling breekt en afvalt; 2o. is het niet goedkooper daar in den tijd van veredeling gewoonlijk twee man werkzaam zijn om deze Clay te bereiden.

De aankweeking is zooals reeds aangegeven, in twee afdeelingen verdeeld. Deze twee departementen zijn het geheele jaar bezig met veredelen en stekken. Ieder jaar worden meer dan 30.000 *Clematis* veredeld; zij blijven steeds in potten tot zij worden afgeleverd. Ofschoon het sortiment nog al groot is, worden evenwel slechts 25 soorten aangekweekt. Van *Jackmanni* alleen 10 000 dit jaar, verder zijn de hoofdsoorten *Blue Gem, Duchess of Edinburgh, Enchantress, La France, Lady Bovill, Lucie Lemoine* en *Mad^me Grange.*

Om reeds vroeg in 't voorjaar te veredelen, worden in het najaar een 1000 potten (sterke planten) in een koude kas gebracht. Half Februari wordt de kas een weinig verwarmd, en komen spoedig daardoor de jonge spruitjes te voorschijn. Reeds in den herfst heeft men een goede partij *Clematis viticella* vorstvrij ingeslagen om voor de veredeling te gebruiken.

Zoodra nu de lootjes sterk genoeg voor de veredeling zijn, wordt met dezen arbeid begonnen. De veredeling geschiedt door spleet-enting. In deze kweekerij neemt men lootjes met 2 leden (4 oogen); de veredelingen worden in potjes van 9 c.m. lang en 5 c.m breed gezet, de veredelings-wonde onder de aarde. Daarna komen de potjes op eene warmte van 60 à 70 Graden Fhr. hetzij in bakken verwarmd door paardenmest, of in de serres.

Na verloop van 3 weken worden die, welke reeds nieuwe worteltjes hebben gemaakt, op een koudere plaats gebracht; diegene welke nog geen worteltjes maakten, komen weder op eene warme plaats te staan. Met het gieten moet zeer zorgvuldig worden omgegaan. Eene besprenkeling met quassiawater wordt telkens herhaald. Is de veredeling volkomen goed aangegroeid, zoo worden de jonge plantjes in potten van 12 ctm. grootte geplant. Hiervoor gebruikt men $^3/_5$ afgestokene leemige graszoden met een weinig bladaarde, $^1/_5$ oude koemest en $^1/_5$ zand. De planten worden nu in den vrijen grond op bedden gebracht. In deze kweekerij heeft men de bedden verwarmd door paardenmest, welke voor het aangroeien wel veel waarde heeft, maar ook zeer werkzaam is.

Ofschoon de *Clematis* hier zeer goed zijn, bevalt mij de multiplicatie niet, daar deze werkzaam is, zonder groote voordeelen te hebben.

Mijn inziens is de veredeling in de maanden Juni en Juli veel voordeeliger; 1ste heeft men beter veredelingshout, 2de behoeft men geene bakken of serres te verwarmen. Tweeledige lootjes bij veredelingen te verwenden, is ook niet zeer aan te bevelen, daar men na eenige weken reeds de plantjes moet aanbinden, hetgeen bij veredelingen van één lid niet zoo spoedig behoeft gedaan te worden. Dit jaar was de ziekte zeer groot in de *Clematissen*, van de 30000 planten zijn meer dan 2000 te gronde gegaan. Het zoude zeker van groote waarde zijn voor de *Clematis*-kweekers indien men een middel daarvoor had, doch voorloopig heeft men nog niet te weten kunnen komen wat de oorzaak is. Een ander artikel wat hier in Engeland veel gevraagd wordt, is de *Ampelopsis.* Van *A. Veitchii* worden ieder jaar 10.000 aangekweekt in potten, verder *A. dissecta* en *A. sempervirens.* De aankweeking is zeer eenvoudig. In de maand Maart worden de ranken van de *Ampelopsis* gesneden, en deze worden in kleine stekjes van 5 centimeter lengte verdeeld, ieder stekje 1 à 2 oogjes, en dan op eene warmte van 70 à 80 graden Fhr. gebracht. Na eenige weken worden ze reeds in kleine potjes gezet en weder op dezelfde warmte gehouden. In Juni komen deze plantjes in potten van 15 centimeter grootte, en wordt nu aan iedere plant een stok gegeven en daarna de plant in eene verwarmde serre gebracht. Bijna zoude men dit noemen *Ampelopsis-trekkerij,* daar door het stoken en de zonnewarmte dikwijls de thermometer 100 graden Fhr. wijst; men moet dan ook 4 à 5 maal per dag terdege sprenkelen. Het doel van deze forceering is om de planten nog in het najaar af te leveren.

De groene en bonte *Hedera*-soorten worden hier ook in groote getale aangekweekt. De groene *Hedera Helix* worden door stekken aangekweekt. Men kweekt hier de bonte *Hedera* niet door stekken, doch deze worden veredeld op 1-jarige stekplantjes van *H. Helix* (in potten). De veredeling geschiedt in December en Januari, en op de wijze als bij de Conifeeren, door aanplakken, ze komen dan in verwarmde bakken (door paardenmest) en blijven daar 3 à 4 maanden staan. In de maand April wordt het wilde hout half afgesneden en in Augustus het overige.

Het veredelen der *Hedera*-soorten is van groot voordeel om fraai gevormde planten te krijgen, welke men door stekken niet verkrijgt. Van de circa 50 soorten welke hier gekweekt worden, zijn de volgende de meest gevraagde: *Arborea aurea,* en *flava variegata, Cavendishii, Gold clouded, hibernica marginata, Himalaica, Lee's new silver, maculata latifolia, Madierensis variegata, sagittifolia, M^rs. Pollock.*

Passiflora coerulea en *P. Constance Ellios* (wit) welke de Engelsche winters goed doorstaan, worden ook in 1000 tal aangekweekt; verder *Lonicera caprifolium, Jasminum. Buddleya globosa* (een zeer gevraagde struik). *Bridgesia spicata, Ceanothes* in vele soorten, waarvan *Gloire de Versailles* de schoonste is, worden alle op de volgende wijze gekweekt. Zoodra het hout een weinig hard is, Juni—Juli, worden stekjes van 2 à 3 oogen gesneden. Men heeft hiervoor kleine potjes met aarde gevuld (met 1 centimeter dikke laag zand). De stekjes worden nu alle afzonderlijk op den rand van het potje gestoken en worden dan in warme bakken gebracht, en na 4 à 5 weken in grootere potten geplant. Van groot belang is het, dat men bij het overpotten het potkluitje niet breekt, vooral bij de *Passiflora* werkt het zeer nadeelig indien de plantjes geen kluit houden. De meeste soorten hebben reeds in October eene hoogte van 1 meter bereikt en worden grootendeels in den herfst reeds afgeleverd.

Ilex aquifolium (groene en bonte soorten) groeien hier uitstekend. De aankweek is verschillend. 1. veredeling onder glas, 2. stekken, 3. veredeling in den vrijen grond. De onderlagen voor veredelen worden door zaad aangekweekt: het 3de jaar komen deze in potjes en worden veredeld in de maand Mei. Mijns inziens een weinig te laat in het jaargetijde (meer dan 50 p.c, zijn ook niet aangegroeid dit jaar). Het veredelen in den vrijen grond was aanmerkelijk beter, men gebruikt daarvoor onderlagen van 4 à 5 jaar, en grootendeels „de schuine snede". Het stekken wordt in de maand September gedaan, op de wijze der Conifeeren. In het geheel genomen is de aankweeking van *Ilex* in Holland beter en eenvoudiger. In de maand Mei worden nog verschillende veredelingen gedaan als: *Arbutus, Bignonia, Genista, Catalpa* enz. Voor eerstgenoemde gebruikt men 2-jarige onderlagen van *Arbutus unedo, Bignonia* en *Catalpa* op wortelstukjes van sterk groeiende soorten en *Genista* op onderlagen van *Cytisus Laburnum.* Deze veredelingen zijn alle in potjes, en geplaatst in warme bakken (paardenmest). De volgende Conifeeren-soorten worden hier door stekken aangekweekt:

Cupressus Lawsonii, Fraserii, erecta viridis, alba spica, lutea, glauca pendula, Retinospora (alle soorten), *Thuiopsis dolobrata, borealis, Juniperus chinensis, aurea, Cryptomeria* en *Wellingtonia gigantea;* vervolgens gaat met dezen arbeid gepaard het stekken van: *Ilex, Evonymus, Hedera* (groene), *Pernettya, Andromeda, Erica* (winterharde), *Osmanthus ilicifolius, Hypericum, Skimmia, Ledum, Olearia Haasti, Ligustrum* (bonte soorten), *Laurus tinus* en *Aucuba.*

Deze soorten, welke niet alle in Holland de strenge winters kunnen verdragen, zijn hier volkomen winterhard, en zijn in grooten getale in de boomkweekerij voorhanden. Het stekken geschiedt in de maand September op de volgende wijze:

Men heeft hiervoor koude bakken, aangevuld met fijne gezeefde heideaarde en zand. Alle stekjes worden gesneden met hakjes en behoorlijk glad nagesneden. De hoofdzaak is dat de stekjes goed vast in de aarde komen en niet te veel gegoten worden. Ofschoon de zon hare meeste kracht verloren heeft in dezen tijd, zoo moet men toch in den eersten tijd zorgvuldig schaduwen. In den winter wordt eene kleine bedekking

gegeven, en iederen dag afgedekt. Eerst in de maand April beginnen de meeste stekjes wortel te zetten; de meeste soorten hebben in September goede wortels gemaakt en worden dan uitgeplant in de boomkweekerij. Deze aankweeking is bepaald niet slecht, alleen de *Cypressus* verliezen haren schoonen vorm een weinig en mijn inziens is het beter deze door veredeling aan te kweeken. De andere soorten van Coniferen, als *Abies, Picea, Pinus* enz. worden door zaad aangekweekt, de bonte *Cupressus, Thuya, Juniperus* enz. worden veredeld. De hier genoemde vermeerdering staat onder een chef, welke ze zoodra de planten gereed zijn, in de boomkweekerij of andere departements overgeeft. De volgende aankweeking behoort onder afdeeling 6.

De Rhododendrons is eene aankweek bij mr. FRASER, welke men bij weinig engelsche kweekers beter aantreft. Het sortiment bestaat uit circa 500 allen uiteenloopende soorten. De onderlagen voor veredeling, *R. ponticum*, worden met succes in de kweekerij aangekweekt. De veredeling geschiedt in de maand Maart tot half April de plantjes worden in warme bakken (50 à 60 graden Fhr.) gevuld met run, geplaatst.

Iederen morgen worden de ramen afgenomen, en aan de veredelingen eene zachte besprenkeling gegeven. Na verloop van 6 weken worden de niet aangegroeide verwijderd (hetwelk dit jaar van de 12000 stuks slechts 350 stuks bedroeg), de anderen worden op eene beschutte plaats gebracht tot de maand September en komen dan in de boomkweekerij alwaar ze in 2 jaar tot goed afleverbare planten aangroeien.

De *Azalea's* ondergaan min of meer gewijzigd dezelfde kweeking.

Nu volgen de *Erica's* welke hier in Engeland zeer gevraagd zijn, dit jaar zijn in deze kweekerij niet minder dan 50.000 aangekweekt. Om goede stekjes te bekomen brengt men in de maand September sterke gezonde planten (3 jarige) in de koude kas. Van deze planten snijdt men voor stekjes, die lootjes welke geen bloemknoppen hebben. Deze worden zorgvuldig gesneden en in potten gestoken, gevuld met heideaarde en zand. De potten komen nu in koude bakken en zoo dicht mogelijk onder glas, nog beter onder dubbel glas indien voorhanden. Iederen morgen wordt eene kleine besprenkeling gegeven en bij zonneschijn geschaduwd. In deze potten overwinteren de stekjes, of in verwarmde bakken of in de serres van 40 Grd. Fhr.

In het voorjaar wanneer de stekjes worteltjes hebben gekregen, worden ze in kleine potjes geplant en komen in warme bakken (met verwarmingspijpen). In den zomer worden de ramen bij goed weder afgenomen en des nachts weder opgelegd. Reeds het eerste jaar moeten de plantjes aan stokjes gebonden worden, om een gedrongen vorm te krijgen. Een hoofdzaak is het gieten bij deze cultuur, in den zomer eene goede vochtigheid houden, en in den herfst en winter zeer weinig gieten, daar de jonge worteltjes anders zeer spoedig zwart worden. In het 2e jaar worden de plantjes in 10 à 12 ctm. grootte potten geplant, waarin ze ook afgeleverd worden. De meest aangekweekte soorten zijn: *Bowieana, Cavendishii gracilis, hyemalis, hyemalis alba* en *superba, melanthera, perspicua erecta* en *nana, ventricosa alba-tincta vent. ricosa coccinea minor* en *vent. ricosa grandiflora.* Een ander goed gevraagd artikel is de *Epacris*, welke ongeveer dezelfde aankweek ondergaat. Hiervan zijn de voornaamste soorten: *ardentissima, delicata, grandiflora, hyacinthiflora, magnifica, odorata alba, rubra, tricolor. Bouvardia* is ook een van de planten welke in groote hoeveelheid worden aangekweekt, alsook de volgende: *Solanum capsicastrum, Genista fragans, Hortensia, Althaea* in soorten enz. *Bouvardia's* worden door stekken in de maand Maart aangekweekt, de beste soorten zijn *President Cleveland, Priory Beauty, Alfred Neuner, Humboldti, Corymbiflora, The Bride, Jasminiflora, Hogarth fl. pleno. Solanum* wordt aangekweekt door stekken in de maand September gestoken.

Genista wordt gestekt in de maand Mei en het is hier eene hoofdzaak der cultuur, de plantjes telkens terug te snijden. De *Althœa* worden hier door zaad aangekweekt, zaaitijd Mei, in begin Juli verspeend afzonderlijk in potjes,en einde Augustus in grootere potten geplant; aankweek ieder jaar 8 à 10000 stuks. Nog zijn uitstekende culturen hier van *Chrysanthemums, Violieren, Cyclamen, Fuchsia, Geraniums, Palmen, Grevillea, Boronia, Abutilon, Azalea* en meer koude kasplanten. Om iedere aankweek te beschrijven zoude te breedvoerig worden doch wil ik nog eene beschrijving van de cultuur der *Lapageria* geven. De *Lapageria's* zijn planten welke eigenlijk in iedere bloemisterij of kweekerij zouden moeten zijn. Helaas is dit niet het geval, niet in Holland, noch in Duitschland of Frankrijk.

In Engeland denken de bloemisten er anders over, daar vindt men kweekerijen welke ze in groote hoeveelheid aankweeken. *Lapageria rosea* wordt hier door zaad aangekweekt. Om goed zaad te bekomen moet men een zware plant in eene serre uitplanten (in eene goede, doch niet te zware aarde). Bij goede behandeling komt deze plant in de maand Augustus in bloei; het zaad is ongeveer in de maand December rijp en het is het beste om dadelijk met het uitzaaien te beginnen, doet men dit niet zoo zal de ontkieming veel langer duren. *Lapageria alba* en de andere varieteiten moet men aankweeken door de planten af te leggen, daar zaad van deze soorten gewonnen de *L. rosea* terug geven. De prijzen zijn dan ook wel verschillend, *Lapageria rosea* prijs f 1.50 en *L. alba* 4 à 5 gulden per stuk.

De vaste planten zijn ook hier goed vertegenwoordigd, doch alleen de beste soorten. In groote menigte worden aangekweekt: *Paeonia, Pyrethrum, Potentilla, Gaillardia, Phlox decussata* enz. De aankweek is door scheuren of stekken, doch geeft men aan stekken de voorkeur, zelfs die soorten welke zich zeer gemakkelijk deelen laten, worden gestekt. De meeste alpenplanten staan in potjes en worden ook daarin afgeleverd. Bij deze afdeeling zijn ook de *Viola's* welke in de laatste jaren door kruising van *Viola tricolor* × *Viola cornuta* en hare grootbloemige *Perfection* groote verbeteringen hebben gebracht. Deze *Viola's* onderscheiden zich zeer van *V. tricolor maxima.* De bloemen zijn kleiner en schooner gevormd, bloeien het geheele jaar bijna en worden niet door zaad aangekweekt, doch door stekken. Goede soorten zijn *Cloth of Gold, Canary, Duke* of *Albany, The mears, New Guinea, Lottie* en *Max Kolb.*

Voor de aarbezien welke eigenlijk bij de afdeeling vruchtkweekerij behooren, wil ik nog de eigenaardige aankweek beschrijven. In de maand Juni worden potjes van 8 c.M grootte gevuld met goede leemige aarde en een weinig oude paardemest.

Deze potjes worden nu ingegraven onder de ranken der planten, zoodat juist de plantjes op de potjes komen te liggen. Om nu te beletten dat de wind de ranken van de potjes weg neemt, wordt op iedere rank een steen gelegd, natuurlijk is een aanhoudend gieten in de eerste 14 dagen noodwendig, doch daardoor heeft men dan de plantjes ook in 3 weken tijd alle in de potjes vastgegroeid. Wel is het waar dat deze methode veel arbeid veroorzaakt, doch voor de verzending is het zeker niet slecht welke dan ook al in de maand Augustus begint. Op deze wijze worden alle jaren ongeveer 20000 afgeleverd En nu geloof ik dat het genoeg is om een klein begrip van eene Engelsche kweekerij te krijgen en kan ieder oordeelen voor zich zelven; mijn oordeel is, dat vele goede culturen hier zijn, doch ook veel slechte; evenwel moet men wel in aanmerking nemen, dat vele planten onmogelijk op het vaste land zoo gekweekt kunnen worden, en omgekeerd hetzelfde. Doch dit is zeker, indien Holland dezelfde goede eigenschappen bezat als Engeland, zoude men nog veel meer zien op het gebied van vooruitgang. Aan praktisch en theoretisch ontwikkelde tuinlieden ontbreekt het in Holland niet, wat hier in Engeland wel het geval is.

Walthamstow. L. C. BOBBINK.

Eulalia.

Ord. der *Gramineeën.*

De planten met *Eu* beginnende zijn meest allen uit dit woord samengesteld, hetgeen goed beteekent. Zoo heeft men *Eu-adenia (Eu-adenos), Eu-calyptus* (*Eu-Kalypto*) en ook *Eu-onymus* (*Eu-onoma*). Zoo ik meen bestaat er slechts ééne soort van dit geslacht namelijk de *E. japonica*, op den naam afgaande van Japan afkomstig, hoewel ik in een beschrijving van de flora van dat land niets van de *Eulalia* vermeld heb kunnen vinden. De *japonica* heb ik in jaren niet meer gezien. maar wel echter de *japonica foliis albo-vittatis* zooals op een

etiquet van uit Orleans geschreven staat en ook in sommige prijscouranten vermeld is.

Reeds lang heeft men in Engeland de waarde ingezien van grassen als bindmateriaal en wordt ook de *Eulalia* voor dit doel gebruikt. Buiten heb ik ze hiervoor echter niet uitgeplant gezien, wel in een koude kas en meestal in tobben. Hoewel de bladen in het najaar onder glas veel langer goed blijven, zijn zij toch beter geschikt om buiten te worden uitgeplant; ze zijn winterhard. Wat de groenbladige betreft, weet ik zulks niet, en, vooral de *zebrina* levert in den tuin een schoon gezicht op. Zijn de *Gynerium*- pluimen schoon, niet minder de bloemhalmen der *Eulalia's* die zich bijzonder goed laten drogen. Het is een verrassend gezicht ook de nog maar halfontwikkelde bloemaren boven het vuur in korten tijd zich te zien krullen en ontspannen, waarna ze voor onze tuinkamer een waar sieraad zijn. Iemand vertelde mij dat de zoo juist genoemde *C. japonica univittata* buiten in den tuin een prachtplant bij uitnemendheid is, wat zich wel laat denken.

PLANTENZIEKTEN.

Nederlandsche Phytopathologische Vereeniging.

Beknopt overzicht van de inlichtingen, gegeven door Dr. J. RITZEMA BOS.

(Vervolg.)

298. Nadere correspondentie over de meelwormen. Zie no. 291 en 292. „Verder gaat hierbij een fleschje, waarin korrels, die op de vloer van den zolder, door de naden der beschieting zijn gevallen. Ik zie die korrels voor eieren (van de meeltor) aan". (Hilversum.) Mikroskopisch onderzoek bewijst, dat de korrels bestaan uit verbrijzelde en fijn verdeelde planten substantie. Het zijn uitwerpselen, naar alle waarschijnlijkheid van de meelwormen.

299. Verdere correspondentie over de vermoedelijke vreterij (of ziekte?) in de bieten, vermeld onder no. 297. (Lemelerveld). Nader onderzoek tot het volgende jaar uitgesteld.

300. „In de laatste dagen deed zich een verschijnsel in de schuur bij mij voor, dat mij onwillekeurig de maden in de erwtenknoppen in gedachte bracht. Het is n.l. dit, dat er duizenden kleine vliegjes door de schuur heenzweven; ja in zóó groot aantal, dat op sommige plaatsen de grond zwart ziet en er een laag van 1 c.M. dikte van die beestjes op den grond krioelt.... Zou het ook mogelijk zijn, dat van die vliegjes nu nog uit de geoogste erwten voor den dag komen? (Middelharnis.) — Neen, 't zijn eene soort van *Houtluisjes* (*Psocus*), die in groote menigte op doode, droge plantendeelen (stroo, hooi, enz.) kunnen voorkomen.

301. Een eigenaardige vogel geschoten. Welke? (Heenvliet.). — Een Albinovorm van den *geitenmelker* (*Caprimulgus europaeus.*)

302. „Nu wilde ik uw raad opvolgen door aan te schaffen (in plaats van Perzisch insektenpoeder) de door u aanbevolen bloemhoofdjes van de Perzische *Pyrethrum*." Waar zijn die te krijgen? (Amsterdam). — Bij de firma SCHOLTENS, drogist te Wageningen.

303. Jonge bladeren, welke worden geskeleteerd door een kevertje en door de larven van dit laatste. Het kevertje gezonden ter déterminatie. (Wageningen). — 't Is *Galeruca* of *Adimonia Capreae.*

304. Nadere correspondentie over de ziekte van *Abies Pinsapo,* waarover in no. 265 sprake was. (Arnhem.). — Stam en takken blijken geheel gescheurd of gebarsten te zijn; waarschijnlijk heeft de strenge vorst van den winter 1890/91 aanleiding tot het kwijnen gegeven.

305. Een fleschje met eenige vlinders, die bij honderden tegenwoordig in de dennenbosschen voorkomen. (Arnhem.). — De vlindertjes behooren tot de bladrollers, maar zijn te veel afgevlogen, om ze te kunnen déterminneeren.

306. Een stuk van een' dennenboom, waar insekten gaatjes in de schors maken... Uit de opening vloeit hars; en na verloop van tijd sterft de boom. (Arnhem.). — 't Zijn de gaatjes van *dennenscheerders (Hylesinus piniperda)*, die zich ingeboord hebben. Dit doen zij of in gevelde dennenstammen of in kwijnende op stam staande boomen.

307. Vreterij onder de schors van dennenboomen. De aangetaste boomen zijn van boven nog groen, maar stervende. (Arnhem.). — Larfjes van den *rood- en wit bonten dennensnuitkever* (*Pissodes notatus.*) Zie Veldpost, no. 75. In één der gangen eene roodachtige larve van het *mierkevertje (Clerus formicarius)*, dat de snuitkeverlarven opvreet.

308. Een stuk van een' boom uit een 15 jarig dennenbosch, waarin hier en daar, op bepaalde plekken, vele boomen wegsterven. „In enkele nog dezen zomer gestorven boomen, zooals ook in nevengaand stuk, vond ik kleine kevers; kunnen deze ook de oorzaak van het wegsterven der boomen zijn? (Arnhem.). — Ja, deze kevertjes kunnen wel degelijk den dood der boompjes veroorzaken. Het zijn exemplaren van den *tweetandigen dennenschorskever* (*Bostrichus bidens.*) Mededeelingen gedaan omtrent leefwijze en bestrijdingsmiddelen.

309—326. Verschillende brieven met vragen om inlichtingen betreffende de wijzen, waarop de proeven ter bestrijding van ritnaalden moeten worden genomen. (Naar aanleiding van circulaires door mij vanwege de Ned. phytopathologische Vereeniging in grooten getale in Augustus j.l. verzonden, in welke circulaires medewerkers werden verzocht bij het nemen van proeven omtrent de bestrijding van ritnaalden.)

October. 327. Inlichtingen gevraagd aangaande eene vreemde soort van kroos, die zich in den laatsten tijd in groote menigte begint te vertoonen in slooten in een der polders gelegen tusschen den straatweg van Leksmond naar Meerkerk en het Zederikkanaal. (Schoonewoerd.). — 't Is *Azolla Caroliniana*, eene Amerikaansche plant, die uit den Leidschen hortus ontsnapt is, maar in onze slooten wonderwèl gedijt.

328. Bericht uit Hoogeveen, dat de Bouillie Bordelaise als middel tegen *„het wit"* in de rozen uitstekend heeft voldaan. (Zie no. 264.)

329. Een groote paddestoel, aan een' boom gevonden. (Wageningen). — Eene soort van *Boletus.*

330. Galnotensoorten met verzoek, de naam ervan te mogen weten. (Arnhem.). — 't Zijn de gallen van *Dryophanta scutellaris, Cynips Kollari, Aphilotrix gemmae.*

331. Roode bladluizen op *Chrysanthemum indicum.* Welke soort? (Amersfoort.). — Waarschijnlijk *Siphonophora obscura* KOCH, door KOCH op *Hieracium* aangetroffen.

332. Eene rups, in grooten getale op *Salix viminalis* gevonden. Welke soort? (Frederiksoord.). — 't Is de rups van den *Wapendrager (Pygaera bucephala.)*

333. Eene slakvormige rups op eiken. Welke soort? (Arnhem). — *Limacodes Testudo.*

334. Correspondentie over verdelging van ritnaalden (Gilze-N.Brab.)

ELK WAT WILS.

Nieuwe bol- en knolgewassen van DAMMAN en Co. in San Giovanni à Teduccio.

Oxalis lasiopetala. Heeft dikke onderaardsche stengels en een zeer gevulden bladrozet. Bloeit in Maart tot Mei met talrijke rooskleurige bloemen. Eene der schoonste en tevens zeldzaamste Oxalis-soorten.

Scilla bipartita. Bloeit in den herfst en in den winter met talrijke trossen van helderblauwe bloemen. Vaderland *Marokko.* Zeer geschikt voor de binderij.

Talinum roseum. Tot de familie der *Portulaceae* behoorende, laag blijvende struik met vliezige bladeren en talrijke trossen van groote rooskleurige bloemen. Vaderland *Abyssinië.* Kan zomers buiten; in de koude kas overwinteren. Men kan er schoone pot-exemplaren van kweeken.

Trichonema grandiflora. Schoone Iridee afkomstig uit Zuid-Afrika. Bloeit in Maart met zeer groote goudgele bloemen. Wordt nauwelijks 10 c.M. hoog. De bolletjes zijn zeer klein.

Uropetalum Beccazeanum. Zeer merkwaardige hyacinth uit Abyssinië, met lichtgroene bladeren. Bloeit den geheelen zomer door met lage trossen van bijzonder gevormde heldergroene bloemen. Wordt nauwelijks 15 c.M. hoog. De bollen hebben de grootte van een walnoot.

Zephyranthes mesochloa flavescens. Den geheelen zomer door rijkbloeiende Amaryllidee met groote zwavelgele bloemen. De smalle blauwgroene bladeren komen in Februari te voorschijn. Bij voldoende warmte is de plant groen blijvend.

(*Gartenflora.*)

Utrecht, December 1892. J. F

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Afdeeling 's Gravenhage.

Den 15 December 1892 des avonds ten 8 ure werd in de bovenzaal van het Café St.Hubert eene buitengewone vergadering van bovengenoemde Afdeeling gehouden.

Aanwezig volgens de presentielijst 37 leden.

De Notulen van de vergadering van 1 December 1892 werden voorgelezen en goedgekeurd.

Deze buitengewone vergadering was ingevolge Art. 16 1e alinea 2e zin van het Huishoudelijk Reglement aangevraagd door 10 leden der Afdeeling, die bij monde van den heer J. W. VAN SCHAGEN een voorstel deden tot wijziging van Art. 10 en 11 van dat Reglement.

Nadat de heer J. W. VAN SCHAGEN het voorstel had toegelicht, werd besloten dit te doen drukken en aan de leden ter kennisneming toetezenden, om er dan in een volgende vergadering over te spreken en te stemmen.

De heer J. W. VAN SCHAGEN stelt alsnog voor om in verband met het al dan niet aannemen van het bovengenoemde voorstel, *de verkiezing van nieuwe leden voor het bestuur niet te doen plaats hebben op de te houden Afdeelings-vergadering in het laatst van dit jaar, maar op die, te houden in Januari* 1893, welk voorstel aangenomen werd.

Nadat nog over eenige persoonlijke questies heftig was gediscussieerd, sloot de Voorzitter de vergadering.

De Secretaris
J. H. VERNÈDE.
Riouwstraat 18.

Afdeeling Nijmegen en Omstreken.

Ter ledenvergadering van 13 December l.l., die zeer druk bezocht werd, was aan de orde de verkiezing van een Bestuurslid, wegens periodieke aftreding van den heer TH. H. A. J. ABELEVEN, Voorzitter onzer Afdeeling, die met 29 van de 33 uitgebrachte stemmen werd herkozen.

In behandeling werd genomen een concept-programma voor eene op 18, 19 en 20 Augustus 1893 te houden tuinbouwtentoonstelling, tegelijkertijd met die der Geldersch-Overijselsche Maatschappij van Landbouw. Dit concept werd, op kleine wijzigingen na, goedgekeurd en aangenomen. Het bevat verscheidene belangrijke vragen, waaronder ook geheel nieuwe, en zal binnen een niet al te groot tijdsverloop in druk verschijnen.

De tentoonstellingscommissie bestaat uit de heeren TH. H. A. J. ABELEVEN als Voorzitter, C. A. HIEBENDAAL als Secretaris, J. J. DENIER V. D. GON, V. W. DE VILLENEUVE, J. W. ARENDS, H. A. GERRETSEN, M. KROPMAN en H. J. NIEMAN, als leden.

Tengevolge het vergevorderd uur moest het verslag van den Afgevaardigde ter Algemeene Vergadering worden uitgesteld.

Met eene verloting van eenige planten, waaronder eene verzameling uit Engeland betrokken gewortelde stek van *Bouvardia leiantha*, die door de winners in den herfst van 1893 ter bezichtiging moeten worden gesteld, werd de vergadering gesloten.

Algemeene Vergadering der Pomologische Vereeniging gehouden op Dinsdag 13 Dec. 1892.

De Voorzitter de heer A. KOSTER MZN. opent de vergadering. De secretaris leest de notulen der vorige vergadering welke worden goedgekeurd en geteekend.

Ingekomen was een schrijven van de heeren T. KOSTER en C. G. OOLIE, die als lid bedanken, en het verslag van de Ned. Kamer van Koophandel te Londen, hetwelk aan de leden ter lezing zal worden rondgezonden. Als Bestuursleden werden herkozen de heeren P. VAN NES AZ., P. HOOFTMAN en P. A. OTTOLANDER.

Tot leden der commissie tot nazien der rekening over 1892 en begrooting voor 1893 worden benoemd de heeren D. A. KOSTER, K. WEZELENBURG en A. P. CORNELIS.

De heer C. VAN KLEEF deelt mede dat hij als Afgevaardigde der P. V. de Algemeene Vergadering der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde te Arnhem niet had kunnen bijwonen omdat die vergadering uitgesteld zijnde gehouden is in de maand October, in welke maand drukke werkzaamheden hem verhinderen voor dergelijke doeleinden van huis te gaan.

Onder de vruchten die ter tafel waren merkte men op de appel *the Queen* eene fraaie groote appel eenigszins gelijkende op de *Keizer Alexander* maar iets platter van vorm. De smaak viel niet mêe. Het vleesch is los en niet geurig. Ook was er een vrucht van de appel *Schoolmaster* welke nog niet rijp was zoo dat er vooralsnog niet veel van te zeggen valt dan dat het een flinke appel is die zeer vroeg- en milddragend is evenals *the Queen*. Ook was er nog een kleine appel veel gelijkende op de *Ananas reinette*, die echter door niemand aan zijn juisten naam geholpen kon worden. Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering.

P. A. OTTOLANDER, *Secretaris.*

Afdeeling Zwolle en Omstreken.

Van wege de Afdeeling Zwolle en Omstreken der Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde wordt gedurende de wintermaanden van 1892-93, wederom door den heer K. BISSCHOP VAN TUINEN een cursus in de plantkunde gehouden voor tuinknechts en tuinbouwleerlingen.

De cursus is op 6 December l.l. aangevangen met 14 leerlingen.

Afdeeling Gooi- en Eemland.

Gisterenavond vergaderde de Afdeeling Gooi- en Eemland te Bussum in het Hôtel Nieuw-Bussum. Een dertigtal leden was opgekomen en vele leerlingen der Naarder kweekerijen waren geïntroduceerd.

Het Bestuur deelt mede dat het plan bestaat, om te Baarn in het begin van 1893 eene kunstbeschouwing te houden en zoo mogelijk ook eene lezing over oude en hedendaagsche Tuinarchitectuur, en mocht het financieel doenlijk zijn, zoo zal ook in den zomer van 1893 te Baarn eene expositie gehouden worden.

Vele vragen op het gebied van tuinbouw werden behandeld; voor ieder vakman is uit de bespreking dezer vragen wat te leeren.

Eindelijk werd nog eene verloting van planten en enkele gereedschappen gehouden, waardoor ieder aanwezige nog wat mede naar huis nam.

J. S.

WEEKNIEUWS.

Nederlandsche Heidemaatschappij.

Tot directeur der *Nederlandsche Heidemaatschappij* is door den Raad van Commissarissen benoemd de heer H. J. LOVINK, te Wageningen.

INGEKOMEN BERICHTEN.

Correspondentie.

Het laatste No. van dezen jaargang zal geheel aan het officieele gedeelte gewijd zijn, en de notulen der Algemeene vergadering bevatten.

H. te W. Beleefden dank.

„Vragenbus." Ik stel u voor deze vraag liever rechtstreeks aan haar adres te zenden.

D. W. te G. In dank ontvangen.

P. A. O. te B. Vriendelijken dank.

Prijscourant.

Volledige prijs-courant van zaden en tuinbouw-artikelen, verkrijgbaar bij Gebrs. VAN NAMEN, teelders en handelaars in Tuin-, Bloem- en Landbouwzaden, Tuinbouw-artikelen. Rietmatten-fabrikanten, enz. enz. te Zwijndrecht bij Dordt.

Inhoud van Sempervirens No. 50 van Vrijdag 9 December 1892.

Inhoud van Sempervirens No. 51, van Vrijdag 16 December 1892.

Advertentiën.

H.H. Kweekers

die hunne ADVERTENTIËN in het *Nederlandsche Tuinbouwblad* wenschen te plaatsen, gelieven deze **vóór Donderdagmiddag 2 uur** in te zenden.

De Uitgever.

No. 53. ZATERDAG 31 DECEMBER 1892. ACHTSTE JAARGANG

HET NEDERLANDSCHE TUINBOUWBLAD.

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE.

HOOFDREDACTIE:
Prof. HUGO DE VRIES.
AMSTERDAM.

ONDER BESCHERMING VAN
H. M. DE KONINGIN-REGENTES.

UITGAVE VAN
K. A. VAN DER WEIDE.
APELDOORN.

Het blad verschijnt elken ZATERDAG en wordt gratis en franco aan alle Leden en Donateurs der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verzonden. Prijs voor niet Leden f 5.— per jaar. Stukken voor de Redactie gelieve men uiterlijk vóór Woensdag aan den Hoofdredacteur te doen toekomen. — Prijs der ADVERTENTIËN 1—7 regels 50 cent, iedere regel meer 6 cent.

INHOUD:

OFFICIEEL GEDEELTE.

NOTULEN

van de Een en twintigste Algemeene Vergadering der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, gehouden op Zaterdag 29 October 1892 in Musis Sacrum te Arnhem.

Tegenwoordig zijn: *a.* de heeren Leden van het Hoofdbestuur W. A. VIRULY VERBRUGGE, Voorzitter; Dr. J. TH. CATTIE, onder-Voorzitter; F. S. VAN DE PAVORD SMITS, J. C. DE LANGE, Mr. H. J. VAN HEIJST. J. J. JURRISSEN en de Algemeene Secretaris-Penningmeester H. C. ZWART.

b. Donateurs: Jhr. Mr. W. C. A. ALBERDA VAN EKENSTEIN, W. A. VIRULY VERBRUGGE, L.E. GERDESSEN, J. D. ONDERWATER. H. W. DROS en Mr. W. J. LANSBERGE.

c. Afgevaardigden:

De Alg. Vereen. voor Bloembollencultuur, Joh. de Breuk.
Het Kon. Zoöl. Gen. Natura Artis Magistra, (niet vertegenwoordigd).
Het Kon. Zoöl. Botanisch Genootschap, (niet vertegenwoordigd).
De Pomologische Vereeniging, „
De Vereeniging voor Tuinbouw, W. C. Boer.
De Afd. 's Gravenhage, Jhr. L. J. Quarles van Ufford en J. H. Vernède.
De Afd Utrecht en omstr. T. Knopper.
„ „ Enkhuizen en omstr., H. Dievenbach.
„ „ Rotterdam, J. F. Wilke.
„ „ Dordrecht en omstr., C. Kwast.
„ „ Nijmegen en omstr., C. A. Hiebendaal.
„ „ Apeldoorn en omstr., H J. Kok Ankersmit
„ „ Arnhem, W. P. Pitlo en Th. van Zoest Hzn.
„ „ Amsterdam, B. A. Plemper van Balen en Jac. P. R. Galesloot.
„ „ Zeist en omstr., P. M. F. de Bruijn.
„ „ Boskoop, W. C Boer.
„ „ Gooi- en Eemland, A. J. Vrugte en K. B. Lamfers
„ „ Leiden en omstr., E. Th. Witte en J. G. Ballego.
„ „ Groningen en omstr., J. de Waard Szn.
„ „ Nijkerk-Putten en omstr., J. van Vloten.
„ „ Alkmaar en omstr., (niet vertegenwoordigd).
„ „ Wageningen en omstr., Dr. H. Bos.
De Afd. Zwolle en omstr., (niet vertegenwoordigd).
„ „ Zutphen en omstr., „ „
„ „ Velp en omstr., A. W. Krienen.
„ „ Haarlem en omstr., L. E. Gerdessen en J. D. Onderwater
De Algemeene Afdeeling, Dr. J. Th. Cattie.

d. Leden der Maatschappij: A. E. ATTEMA, HUGO A. C. POORTMAN, G. A. KUIJK, H. COPIJN, A. IDE, S. BLEEKER, K. A. VAN DER WEIDE, J. H. SICKMAN, J. C. KOKER, J. W. ARENDS en A. RIETVELD.

1. Opening der vergadering.

De Voorzitter opent de vergadering met eene korte rede waarin hij de lotgevallen der Maatschappij sedert de vorige Algemeene Vergadering in herinnering brengt, daarbij in gevoelvolle woorden de nagedachtenis herdenkende van Dr. COSTER, OBREEN, BOURSSE WILS en VAN ZOEST, die, mannen van beteekenis voor onze Maatschappij, in dit jaar door den dood aan haar ontvallen zijn.

Verder een blik in de toekomst slaande wijst de spreker er met waardeering op dat de afdeelingen 's Gravenhage, Leiden en Utrecht zich thans reeds hebben voorbereid om in het volgend jaar belangrijke tentoonstellingen te houden.

Met een krachtig, opwekkend woord tot samenwerking en onderlinge voorlichting, waardoor onzen nationalen tuinbouw in waarheid bevorderd wordt, besloot de Voorzitter zijne rede en verklaarde daarmede de vergadering geopend.

2. Oproeping der Afdeelingen en der samenwerkende Vereenigingen.

3 Mededeeling der stemlijst.

	Leden à f 2.—	Leden à f 1.—	Te zamen gelijk aan Leden à f 2.—	Bijdrage	Stemmen
De Algem. Vereen. voor Bloemb.-cultuur				f 25	1
Het Kon. Zool. Gen. Natura Artis Magistra				„ 25	
Het Kon. Zool. Botanisch Genootschap				„ 25	
De Pomologische Vereeniging				„ 25	
De Vereeniging voor Tuinbouw				„ 25	1
Jhr. Mr. N. C. A. Alberda van Ekenstein				„ 25	1
L. E. Gerdessen				„ 25	1
J. D. Onderwater				„ 25	1
W. A. Viruly Verbrugge				„ 25	1
H. W. Dros				„ 25	1
Mr. W. J. van Lansberge				„ 25	1
De Afd. 's Gravenhage	173	7	176½		7
„ „ Utrecht en Omstreken	72	9	76½		5
„ „ Enkhuizen „ „	61	5	63½		4

	Leden à ƒ 2.—	Leden à ƒ 1.—	Te zamen gelijk aan Leden à ƒ 2.—	Bij-drage	Stemmen
	Over te brengen . .				24
De Afd. Rotterdam en Omstreken	104	2	105		6
„ „ Dordrecht „ „	28	35	45½		3
„ „ Nijmegen „ „	37	16	45		3
„ „ Apeldoorn „ „	29	32	45		3
„ „ Arnhem	47	24	59		4
„ „ Amsterdam en Omstreken	133	11	138½		6
„ „ Zeist „ „	29	34	46		3
„ „ Boskoop	24		24		2
„ „ Gooi- en Eemland	93	40	113		6
„ „ Leiden en Omstreken	129	44	151		7
„ „ Groningen „ „	52	42	73		4
„ „ Nijkerk—Putten „ „	20		20		2
„ „ Alkmaar „ „	8	6	11		
„ „ Wageningen „ „	22	10	27		3
„ „ Zwolle „ „	31	15	38½		
„ „ Zutphen „ „	55		55		
„ „ Velp „ „	40	25	52½		4
„ „ Haarlem „ „	65	30	80		5
De Algemeene Afdeeling	41		41		3
					88

4. Benoeming van twee leden tot vaststelling van de notulen der Vergadering (volgens art. 51 der statuten).

Hiertoe worden door den Voorzitter benoemd de heeren B. A. Plemper van Balen en H. J. Kok Ankersmit, als afgevaardigden der Afdeelingen Amsterdam en Apeldoorn. Tevens worden door hem tot leden van het stembureau benoemd de heeren J. D. Onderwater, W. P. Pitlo en W. C. Boer, terwijl hij de vergadering uitnoodigt, tijdens de beraadslagingen haar stemmen uit te brengen voor de verkiezing van drie leden voor het Hoofdbestuur.

5. Verslag van den toestand der Maatschappij en van de handelingen van het Hoofdbestuur door den Algemeen Secretaris-Penningmeester.

Op voorstel van den Voorzitter wordt besloten het verslag niet voor te lezen, daar dit reeds in het Tuinbouwblad is opgenomen.

6. Mededeeling van het Hoofdbestuur van de herziene instructie van den Algemeenen Secretaris-Penningmeester (volgens Art. 57 der Statuten). (Dit stuk is in zijn geheel achter de Punten van Beschrijving opgenomen).

Deze mededeeling wordt bij acclamatie voor kennisgeving aangenomen.

7. Rapport van de commissie van beoordeeling der ingekomen antwoorden op de prijsvraag voor een boekje over Tuinbouw voor de lagere scholen.

De voorzitter deelt mede, dat het rapport buiten bezwaar van de kas der Maatschappij gedrukt is en daarvan aan iedere Afdeeling een exemplaar zal worden toegezonden, terwijl het door de commissie geteekende in het archief zal worden geborgen.

Hierna geeft hij het woord aan den heer Dr. H. Bos, om als rapporteur der commissie het uitvoerig rapport uit te brengen. De conclusie van het rapport is: 1°. dat geen der zeven ingekomen antwoorden aan de gestelde eischen voldoet en de commissie derhalve voorstelt geen bekroning toe te kennen; 2°. dat wordt voorgesteld de prijsvraag opnieuw uit te schrijven doch met een gewijzigde memorie van toelichting.

De voorzitter stelt voor in de eerste plaats de commissie en vooral den rapporteur den dank der vergadering te betuigen voor den verrichten arbeid. Hiermede vereenigt zich de vergadering bij acclamatie.

Voorts vereenigt zich de vergadering met het voorstel om geen der ingekomen antwoorden te bekronen.

Omtrent het tweede voorstel der commissie om de prijsvraag opnieuw uit te schrijven ontwikkelt zich eene discussie naar aanleiding van een voorstel van den heer Van de Pavord Smits om alleen de schrijvers der thans ingezonden antwoorden tot mededinging toe te laten, aangezien hij er iets onbillijks inziet om anderen van de gemaakte opmerkingen te doen profiteeren.

De heer J. F. Wilke, afgevaardigde van Rotterdam verklaart zich tegen dit voorstel, omdat het rapport niet aangeeft hoe het boekje moet worden ingericht en anderen hieruit dus weinig voordeel kunnen behalen, aangezien de manuscripten waarover het oordeel loopt niet openbaar worden gemaakt.

Nadat nog de heeren Alberda van Ekenstein en Dr. Bos zich tegen deze beperkte mededinging, als niet in het belang der zaak, hebben verklaard, vereenigt de vergadering zich met het voorstel om de prijsvraag opnieuw uit te schrijven.

Op een vraag van den heer A. Rietveld, afgevaardigde van Utrecht of het aanvankelijk niet de bedoeling was om een boekje te verkrijgen, dat bestemd was voor de leerlingen en niet voor de onderwijzers, wordt door den voorzitter ontkennend geantwoord.

Een voorstel van den voorzitter om een votum van dank uit te brengen aan de schrijvers der ingekomen antwoorden voor de ingespannen arbeid die zij hebben verricht, wordt bij acclamatie aangenomen.

8. Voorstel van het Hoofdbestuur om voor één jaar en zoo noodig voor twee jaren met de uitgave van het Nederlandsch Tuinbouwblad op den bestaanden voet voort te gaan en het Hoofdbestuur op te dragen het noodige voor te bereiden, teneinde het volgende jaar definitieve voorstellen te doen.

9. De Afdeeling 's Gravenhage en Omstreken stelt voor het Hoofdbestuur te machtigen pogingen in het werk te stellen, de verschillende Tuinbouwbladen onder éene Redactie te vereenigen en alzoo te stichten: Eén groot Nederlandsch Tuinbouwblad.

Memorie van Toelichting.

Is eene memorie van toelichting hier nog noodig? Wanneer wij bovendien mogen verwijzen naar het tuinbouwblad No. 1 *„Samenwerking op Tuinbouwgebied"*; No. 5 *„Eén enkel groot Tuinbouwblad voor Nederland"* en No. 12 onder denzelfden titel en vervolgens naar *„Sempervirens"* Nos. 15, 16 en 17 alle onder den titel *„Vrome wenschen"*, is dan eene memorie van toelichting nog gewenscht?

Alleen reeds de titel in *Sempervirens* getuigt dat onze wenschen *vroom*, dat zij *goed* zijn.

Ons rest dus de financiëele kwestie te bespreken, doch daarvoor zijn wij helaas niet bij machte; hiervoor ontbreken ons de noodige gegevens. Ook gelooven wij, dat dit hier nog wat voorbarig zijn zou: het geldt toch een principe.

10. De Afdeeling Zeist en Omstreken vraagt: Zou de Maatschappij geen pogingen in het werk kunnen stellen, dat het Nederlandsche Tuinbouwblad, aangezien het van dien aard is, dat het voor vakman noch leek weinig of geen waarde bezit, eens verbeterd werd?

De voorzitter brengt deze drie punten tegelijk in behandeling omdat ze met elkander in verband staan; waarbij hij opmerkt, dat bij aanneming van het voorstel van het Hoofdbestuur de beide andere vervallen.

Dit voorstel nader toelichtende zegt de voorzitter dat het Hoofdbestuur van de noodzakelijkheid der verbetering van het Tuinbouwblad doordrongen is en dat ook de hoofdredacteur dit gevoelen deelt. Het is daarom ook reeds met den uitgever in onderhandeling.

Veel gevoelt het Hoofdbestuur voor het voorstel van 's Gravenhage, doch de onderhandelingen om tot dit doel te geraken zullen veel tijd eischen, waarom het voorstelt nog een of twee jaren de uitgaaf op den bestaanden voet voort te zetten. Toch meent spreker, dat er thans reeds uitzicht op eenige verbetering is.

De heer Quarles van Ufford, afgevaardigde van 's Gravenhage, had zich voorbereid het voorstel zijner afdeeling nader toe te lichten, doch nu het Hoofdbestuur zich reeds bereid verklaarde in de daarin aangegeven richting te werken, zal

hij die toelichting achterwege laten en hoopt hij dat de pogingen van het Hoofdbestuur tot de meest gunstige uitkomst mogen leiden.

De heer de BRUIN, afgevaardigde van Zeist. betuigt zijne instemming met het voorstel van 's Gravenhage.

De heer Dr. H. BOS, afgevaardigde van Wageningen, zag steeds aanmerkingen op het Tuinbouwblad maken zonder dat daarbij de gewenschte verbeteringen goed gestipuleerd werden. Hij stelt daarom voor, dat het Hoofdbestuur zich bereid verklare om de klachten der afdeelingen binnen zekeren tijd in ontvangst te nemen.

De Voorzitter antwoordt hierop dat het stellen van een bepaalden tijd, een z. g. fatalen termijn, niet doelmatig geacht wordt maar overigens het Hoofdbestuur daartoe bereid is.

De heer Dr. CATTIE vestigt er nog de aandacht op, dat het Hoofdbestuur geen toezegging kan geven om geheel met het voorstel van 's Gravenhage mee te gaan.

De heer PLEMPER VAN BALEN, afgevaardigde van Amsterdam, ondersteunt namens zijne Afdeeling het voorstel van het Hoofdbestuur, mits de richting zij in die van het voorstel 's Gravenhage.

Het voorstel van het Hoofdbestuur wordt thans bij acclamatie aangenomen.

Door den Voorzitter wordt nu een korte pauze voorgesteld, waarvan tevens gebruik gemaakt wordt om, overeenkomstig de voorwaarden waarop de prijsvraag was uitgeschreven, de verzegelde naambriefjes der onbekroonde antwoorden te verbranden.

Na heropening der vergadering brengt de Voorzitter in behandeling:

11. Door de Vruchten- en Groenten-Commissie wordt als onderwerp ter behandeling op de Algemeene Vergadering voorgesteld:

a. dat door het Hoofdbestuur der Maatschappij pogingen in het werk worden gesteld om tot juiste kennis te geraken omtrent de in Nederland verbouwd of geteeld wordende Vruchten tot het gebied van den Tuinbouw behoorende, en wel meer bepaald van die met den naam van Fruit of Ooft en Groente aangeduid;

b. dat, als zijnde daarvoor het aangewezen lichaam, de Vruchten- en Groenten-Commissie met de daartoe noodige werkzaamheden door het Hoofdbestuur worde belast, waartoe slechts eene eenvoudige aanvulling of uitbreiding van Art. 15 van het Reglement voor de Vaste Commissiën noodig is;

c. dat tot dekking der noodige uitgaven voor het eerstvolgende boekjaar eene som van vijftig gulden op de begrooting worde uitgetrokken.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Voor ieder, die zich nog wel eens anders met ooft of groente heeft bezig gehouden dan eenvoudig te eten wat hem op tafel werd oorgezet onder een of anderen generieken naam in fruitwinkels of groentewagens gekocht, voor hen zal het wel geen betoog behoeven, dat het met de kennis van wat er op Tuinbouw-gebied in Nederland al zoo wordt geteeld, gekweekt of verbouwd tegenwoordig al heel treurig is gesteld, des te treuriger, indien men hiermee de toestand op dat van Landbouw vergelijkt.

Welke onvermoeidheid in streven naar het beste in smaak, krachtigste in groei, grootste weerstandsvermogen tegen ziekte en temperatuur hier — alleen als voorbeeld het artikel aardappel —; welke onverschilligheid in dat alles daar! Een toonbeeld van verwarring; dezelfde varieteiten — om alleen maar bij de appelen en peren te blijven — van meer of minder deugdelijkheid, verbouwd onder allerlei plaatselijke benamingen wedijverend in onzinnige beteekenis met die uit het Fransch of Duitsch geradbraakt.

Wat b.v. is 'n koek —, 'n greid — wat 'n sterappel? wat 'n Rabauw, wat 'n Korpendu, 'n Nelguin?

Wie weet er weg in den doolhof der Reinetten en Pippelingen enz?

Wat beteekent 'n Kalabas, 'n Juin, 'n smalt of 'n Groendpeer? Wat 'n Sistermijne, 'n Louis de Bon of 'n Mollebos enz?

Wat....? maar waar te eindigen? Wie lust heeft dit getal voorbeelden te vermeerderen heeft gelegenheid in z'n naaste omgeving te kust en te keur; men neme er slechts de proef van.

Of het vroeger dan anders, beter was? Over het algemeen misschien niet; in 't bizonder wel.

't Is hier niet de plaats ten bewijze daarvan in geschiedkundige bizonderheden te treden, doch men moet al een volslagen vreemdeling in de Geschiedenis der Nederlandsche „Hoveniers en Tuinkunst" zijn om niet te weten hoe in de laatste 100 jaar gaande weg Pomona door Flora van het kussen is verdrongen of om minder hoogdravend te spreken, hoe de buitengewone vlucht die de bloementeelt in den laatsten tijd nam een noodlottigen invloed op de ontwikkeling van Ooftteelt en Warmoezierderij moest uitoefenen.

En dit nu behoeft *niet;* het *kan* en *moet* anders. Belangstelling wekken, kennis verzamelen en verspreiden is hiertoe de aangewezen weg, een weg echter alleen te volgen met de hulp en steun van velen, ja van allen voor wie het ideaal van Tuinbouw en Plantkunde nog iets meer is dan het kweeken van alle hier niet thuis hoorende planten, de een soms al leelijker dan de ander met onuitsprekelijke namen, een liefhebberij die, hoe aangenaam misschien ook en verheven, toch nooit een noemenswaardigen invloed op de nationale welvaart zal uitoefenen in vergelijking van dien, die eenen met kennis van zaken gedreven bouw van Ooft en Groenten daarop kan hebben. 1)

De voorzitter herinnert dat het Hoofdbestuur in zijn praeadvies het voorstel ondersteunt doch dat het verscheidene uitdrukkingen in de memorie van toelichting voor rekening van de voorstellende commissie laat.

De Voorzitter geeft het woord aan den heer L. E. GERDESSEN voorzitter der Vruchten- en Groentencommissie die de memorie van toelichting volgende, het doel dat zich de commissie voorstelt nader uiteenzet.

De heer JAC. P. R. GALESLOOT, afgevaardigde van Amsterdam verklaart zich namens zijne afdeeling vóór het voorstel, doch hij kan zich met den inhoud der memorie van toelichting niet vereenigen. Dat Pomona door Flora is verdrongen ontkent hij, met tal van voorbeelden aantoonende dat er op het gebied van vruchtenteelt in de laatste jaren veel geschiedt is.

Na repliek van den heer GERDESSEN wordt het voorstel bij acclamatie aangenomen.

12. De Afdeeling Leiden en Omstreken stelt voor, dat door het Hoofdbestuur in de maand April 1893 van uit een nader te bepalen plaats eene excursie naar Gent worde gehouden, teneinde de groote vijfjaarlijksche tentoonstelling van planten aldaar te bezoeken. 2)

Op verzoek van den voorzitter herinnert de heer VAN DE PAVORD SMITS dat het Hoofdbestuur gunstig op het voorstel heeft geadviseerd. Hij maakt echter de opmerking, dat in het voorstel wel niet bedoeld zal zijn, dat door het Hoofdbestuur maar door de leden eene excursie zal worden gehouden.

De heer E. TH. WITTE, afgevaardigde van Leiden beaamt der laatste opmerking. Hij deelt mede dat nu niet jaren geleden door de Afdeeling Leiden eene excursie naar Gent is georganiseerd, die zoo voldaan heeft dat men thans de wensch te kennen geeft om een dergelijke onderneming van het Hoofdbestuur te doen uitgaan opdat de leden van alle afdeelingen daaraan kunnen deelnemen.

De heer J. H. VERNÉDE, afgevaardigde van 's Gravenhage heeft het voorstel met groote ingenomenheid ontvangen en zoo dit door de vergadering wordt aangenomen, hoopt hij dat het programma spoedig bekend gemaakt wordt.

De heer JOH. DE BREUK, afgevaardigde der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur vraagt of de leden der samenwerkende Vereeniging aan een dergelijke excursie kunnen deelnemen.

De Voorzitter antwoordt hierop dat de statuten aan de samenwerkende Vereenigingen het recht geven om tien leden naar de vriendschappelijke bijeenkomsten af te vaardigen.

De heer VAN DE PAVORD SMITS spreekt nu reeds den wensch uit, dat de afdeelingen tijdig aan het Hoofdbestuur de namen opgeven van hare leden die aan den tocht wenschen deel te nemen, terwijl de heer J. F. WILKE afgevaardigde van Rotterdam op het verschaffen van een duidelijk onderscheidingsteeken aandringt. Nadat de Voorzitter nog den wensch heeft uitgesproken dat zich zooveel leden tot deelneming zullen

1) Het praeadvies van het Hoofdbestuur op dit voorstel is opgenomen in het Ned. Tuinbouwblad No. 40 van 1 October 1892.

2) Het praeadvies van het Hoofdbestuur op dit voorstel is opgenomen in het Ned. Tuinbouwblad No. 40 van 1 Oct. 1892.

aanmelden, dat een extra trein kan worden aangevraagd, wordt het voorstel bij acclamatie aangenomen.

13. De Afdeeling Amsterdam en Omstreken stelt voor, ter herinnering aan nu wijlen den Voorzitter der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Mr D. VISSER van Hazerswoude, bij de vijf of zesjaarlijksche tentoonstellingen, een kunstvoorwerp uit te loven voor dengene, die het meest heeft bijgedragen tot opluistering dier tentoonstellingen. De Afdeeling bedoelt hierdoor op gelijke wijze de herinnering te bewaren aan wijlen den Voorzitter, als dit, op haar voorstel, ook geschiedt ten aanzien van wijlen Dr. G. F. WESTERMAN [1]).

De heer J. C. DE LANGE namens het Hoofdbestuur het uitgebracht praeadvies nader toelichtende verklaart dit zeer te ondersteunen.

De heer J. D. ONDERWATER, afgevaardigde van Haarlem zegt het voorstel goed te hebben doordacht en is daarna tot de conclusie gekomen, dat als men wil voortgaan op deze wijze de nagedachtenis van hen, die zich jegens de Maatschappij verdienstelijk hebben gemaakt te eeren, er geen eind aan is.

Met evenveel recht zou men b.v. voor wijlen Dr. COSTER een dergelijk voorstel kunnen doen.

De heer E. Th. WITTE, afgevaardigde van Leiden spreekt in gelijken geest.

De heer Dr. CATTIE betoogt, dat er geen enkel bezwaar bestaat om nevens een Westermanprijs een Visserprijs en desnoods ook nog een Costerprijs in te stellen daar die niet altijd te gelijk behoeven uitgeloofd te worden. Hij stelt daarbij de groote verdiensten van den heer VISSER jegens onze Maatschappij nog eens duidelijk in het licht.

Nadat de heer van HEYST heeft aangetoond dat het voorstel geen financieele gevolgen behoeft te hebben, aangezien men slechts aan de een of andere medaille de naam toevoegt van den persoon die men wil huldigen, brengt de Voorzitter het voorstel in stemming en wordt dit met 59 tegen 27 stemmen aangenomen.

14. De Afdeeling Arnhem en Omstreken stelt voor, het Hoofdbestuur uit te noodigen, onder de subsidies jaarlijks aan Afdeelings-tentoonstellingen te verleenen, éénе te bestemmen voor eene inzending van nieuw ingevoerde of zelf gewonnen planten; het plantengeslacht naar keuze van het Hoofdbestuur. [2])

De Voorzitter geeft op zijn verzoek het woord aan den heer Dr. CATTIE, die verklaart, zich met het praeadvies niet te kunnen vereenigen. In het Hoofdbestuur zelf heeft hij dit reeds bestreden en het is met verlof van het Hoofdbestuur dat hij zulks ook thans doet.

Hij begrijpt niet wat men er tegen kan hebben om ook voor tentoonstellingen een speciale vraag voor nieuwe planten uitteschrijven. Hij gelooft niet, dat zulks de Amsterdamsche plantenkeuringen benadeelen zal. Veeleer meent hij, dat deze er door gebaat zullen worden, daar het aanwinnen van nieuwigheden er door zal worden aangewakkerd. Ook bestaat er geen financieel bezwaar, aangezien er geen nieuwe gelden voor gevraagd worden.

De heer VAN DE PAVORD SMITS het praeadvies verdedigende zegt, dat de heer CATTIE getracht heeft dit geheel aftebreken.

In de eerste plaats toont hij aan, dat het denkbeeld van Arnhem niet juist is, omdat men tentoonstellingen met plantenkeuringen verwart, waaruit blijkt dat men laatstgenoemden niet begrijpt.

Als Arnhem zich bepaalde tot de wensch, om bij gelegenheid van de een of andere tentoonstelling, tevens eens een plantenkeuring te houden dan zou daarover nog iets te zeggen zijn.

Ook heeft de heer CATTIE beweerd, dat het voorstel financieel niets beteekent. Spreker meent echter dat ook deze bewering onjuist is. Op de begrooting wordt slechts 200 gulden voor subsidien uitgetrokken; wordt daarvan nu 50 gulden voor een speciaal doel afgenomen dan blijft er voor slechts drie afdeelingen een subsidie over.

De heer J. H. VERNÉDE, afgevaardigde van 's Gravenhage verklaart zich tegen het voorstel op grond, dat van het bedrag voor subsidien bestemd 50 gulden wordt afgenomen en aangezien de afdeelingen die tentoonstellingen houden de subsidien zeer waardeeren zal hij tegen het voorstel stemmen.

De heer CATTIE komt tegen deze beschouwing op, omdat deze z.i. onjuist is. De bedoelde 50 gulden worden niet vervreemd, maar worden aan de een of andere afdeeling geschonken om die voor een vooraf omschreven doel te gebruiken. De Afdeeling 's Gravenhage b.v. vraagt voor haar Rozententoonstelling eene subsidie. Deze wordt haar verleend, doch onder de voorwaarde dat het bedrag besteedt wordt ter bekroning van de mooiste of nieuwste rozen.

De heer QUARLES VAN UFFORD, afgevaardigde van 's Gravenhage, wijst er echter op, dat de subsidiën eerst worden verleend als de programma's reeds verzonden zijn, zoodat eene afzonderlijke uitloving steeds moeielijkheden medebrengt.

De heer VAN HEIJST meent dat bij aanneming van het voorstel wel degelijk eene subsidie minder kan worden uitgereikt, omdat als het Hoofdbestuur aan een subsidie eene voorwaarde verbindt, de afdeeling die haar ontvangt het bedrag niet voor iets anders kan gebruiken.

De heer A. RIETVELD, afgevaardigde van Utrecht, is het hiermede eens en merkt nog op dat, als de prijs die voor de een of andere nieuwigheid was uitgeloofd niet wordt toegekend, het bedrag weer aan het Hoofdbestuur zou vervallen en de betrokken afdeeling dus wel degelijk de subsidie derven zou.

Het voorstel thans in stemming gebracht wordt met 71 tegen 16 stemmen verworpen.

15. De Afdeeling Leiden en Omstreken stelt voor, dat door de Maatschappij in het voorjaar van 1894 te Rotterdam eene groote internationale Tuinbouw-tentoonstelling worde gehouden en dat dit plan vanwege het Hoofdbestuur tijdig, d. w. z. minstens een jaar vooraf algemeen bekend gemaakt worde.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Dat de tuinbouw veel aan de tentoonstellingen verplicht is, kan alleen betwijfeld worden door hen, die geen rekening houden met zijn geschiedenis in de laatste halve eeuw of daarmede onbekend zijn.

Afdeelingstentoonstellingen mogen tegenwoordig plaatselijk nog nut hebben, alleen de nu en dan op breede schaal aangelegde exposities zijn nog van groote beteekenis te achten.

De hoofdstad heeft blijk gegeven daarvan verzadigd te zijn, Rotterdam daarentegen toonde er alle vatbaarheid voor te hebben.

Intusschen wenscht de Afdeeling niet op deze stad aan te dringen, bijaldien afdoende redenen voor een andere groote stad pleiten.

De Afdeeling bedoelt eigenlijk met dit voorstel niet verder te gaan dan aanleiding te geven tot het bespreken van het beginsel en verder alles wat tot de voorbereiding behoort aan de prudentie van het Hoofdbestuur over te laten.

16. De Afdeeling 's Gravenhage en Omstreken stelt voor, dat de Algemeene Vergadering het Hoofdbestuur machtige, binnen een niet al te ver verwijderd tijdstip — b.v. in 1894 — eene internationale tentoonstelling uit te schrijven. [1])

De Voorzitter zegt het voorstel van Leiden ten opzichte van Rotterdam zeer te waardeeren, doch hij moet thans herhalen wat reeds in het praeadvies is aangevoerd, dat nl. in Rotterdam voor eene groote tentoonstelling geen geschikt lokaal te vinden is.

Spreker geeft echter de verzekering, dat het Hoofdbestuur deze aangelegenheid niet uit het oog verliest en dat het zoodra dit financieel eenigszins mogelijk is, aan den wensch der afdeelingen Leiden en 's Gravenhage zal voldoen.

De heer JHR. QUARLES VAN UFFORD, afgevaardigde van 's Gravenhage betuigt zijn leedwezen, dat het houden eener

1) Het praeadvies van het Hoofdbestuur op dit voorstel is opgenomen in het Ned. Tuinbouwblad No. 40 van 1 Oct. 1892.

2) Het praeadvies van het Hoofdbestuur op dit voorstel is opgenomen in het Ned. Tuinbouwblad No. 40 van 1 Oct. 1892.

1) Zie voor het praeadvies op deze voorstellen het Ned. Tuinbouwblad No. 40 van 1 Oct. 1892.

tentoonstelling voor onbepaalden tijd zal worden uitgesteld, aangezien hij zoo gaarne onder het presidium van den tegenwoordigen Voorzitter eene tentoonstelling zou houden.

De Voorzitter deze uiting waardeerende zegt, zijn steun steeds aan de Maatschappij te zullen verleenen, ook al is hij geen voorzitter meer. Hij verzoekt echter het Hoofdbestuur thans door geen besluit te binden.

De heer JAC. P R. GALESLOOT, afgevaardigde van Amsterdam, zegt de opdracht van zijne afdeeling te hebben ontvangen in deze vergadering te verklaren dat Amsterdam volstrekt niet van tentoonstellingen verzadigd is, zooals in de memorie van toelichting verklaard werd, terwijl Amsterdam bovendien in het Paleis voor Volksvlijt een uitnemend lokaal bezit.

Niemand meer het woord verlangend besluit de vergadering overeenkomstig het praeadvies, het houden eener tentoonstelling aan de prudentie van het Hoofdbestuur over te laten.

17. De Afdeeling Dordrecht en Omstreken stelt voor, dat het Hoofdbestuur der Maatschappij zich zoo spoedig mogelijk wende tot de Regeering met het verzoek, wettelijke bepalingen in het leven te roepen waardoor de verkoop van aardappelen *bij gewicht* door het geheele land verzekerd wordt.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In het Nederlandsche Tuinbouwblad No. 17 van 25 April 1891 was opgenomen een circulaire van het Bestuur „der Noordbrabantsche Maatschappij van Landbouw" in zake verkoop volgens gewicht, waarop door het Hoofdbestuur onzer Maatschappij in het bijzonder de aandacht gevestigd werd. Tengevolge daarvan werd in de Afdeeling „Dordrecht en Omstreken" eene commissie benoemd ten einde te dier zake een rapport op te maken, welk rapport later goedgekeurd en een afschrift er van aan het Hoofdbestuur is opgezonden.

In dat rapport wordt vooral gewezen op de nadeelen, verbonden aan de verkoop van aardappelen met de maat en nu moge er verschil van opvatting zijn over de meer of mindere voedende bestanddeelen der aardappelen en of dus de aardappel wel een hoofdvoedsel behoort te zijn, zeker is het dat de aardappel voor zeer velen een hoofdrol speelt en juist voor hen, die het minst tekortdoening in het aan hen geleverde kunnen verdragen.

Verplichte verkoop bij gewicht der aardappelen is naar onze meening de beste maatregel ten einde bedrog en verlies te voorkomen en ongetwijfeld ook het meest geschikte middel om de waarde te bepalen.

Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar bovengenoemd rapport. 1)

Door den heer J. C. DE LANGE wordt in aansluiting aan het praeadvies nog nader aangetoond, dat het zonder de handel aan banden te leggen, niet wel mogelijk is aan den wensch der Afdeeling Dordrecht te voldoen.

De heer C. KWAST, afgevaardigde van Dordrecht ontkent de moeielijkheden niet, maar meent toch te moeten opmerken, dat vroeger bij den handel in steenkolen, lijnzaad enz. de meest verschillende maten gebruikt werden, waaraan door eene wettelijke regeling een einde is gemaakt. Namens de Afdeeling 's Gravenhage wordt het voorstel nader ondersteund.

Daar de afgevaardigde van Dordrecht geen stemming verlangt brengt de Voorzitter in behandeling:

18. De Afdeeling Arnhem en Omstreken stelt voor het bedrag door het Hoofdbestuur aan Afdeelingstentoonstellingen te verleenen met vijftig gulden te verminderen en dezen te bestemmen voor eene gouden medaille toe te kennen aan dengene die de meeste certificaten 1e Klasse verwerft op de vergaderingen der vaste commissien. De regeling met dien verstande, dat de medaille beurtelings door de verschillende vaste commissien (met uitzondering der wetenschappelijke) worde uitgereikt. 2)

De heer J. J. JURRISSEN het praeadvies nader toelichtende merkt op, dat bij aanneming van dit voorstel het bedrag der subsidien voor afdeelingstentoonstellingen verminderd wordt, terwijl hij niet gelooft, dat een bedrag van 50 gulden voldoende is om de groote inzenders op de plantenkeuringen door anderen te doen overtreffen.

Daarbij acht hij de toegekende certificaten voldoende.

De heer VAN ZOEST, afgevaardigde van Arnhem zegt, dat met het voorstel niet bedoeld wordt de tegenwoordige inzenders te bestrijden, maar men hoopte daardoor anderen aan te sporen.

Nadat de heer VAN HEIJST het nuttelooze van een dergelijke uitgaaf heeft aangetoond door er op te wijzen dat de certificaten voor de kweekers voldoende waarde bezitten en liefhebbers niet om geldelijk voordeel te behalen zullen inzenden, wordt het voorstel met 83 tegen 4 stemmen verworpen.

19. De Afdeeling Amsterdam en Omstreken stelt voor, vanwege het Hoofdbestuur twee personen te benoemen, voor die tentoonstellingen welke gehouden zullen worden door andere Maatschappijen van Land- en Tuinbouw, ten einde daarvan een verslag uit te brengen, dat opgenomen wordt in het Nederlandsche Tuinbouwblad.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De strekking van dit voorstel is, dat de leden kennis kunnen nemen ook van de pogingen tot bevordering van den bloei van den tuinbouw, welke door andere Maatschappijen in het werk gesteld worden. De Afdeeling erkent gaarne de waarde der verslagen, zooals zij in het weekblad voorkomen van de tentoonstellingen, welke van de Maatschappij uitgaan; doch zij gelooft dat dergelijke verslagen ook van andere tentoonstellingen voor hare leden nuttig kunnen werken. Zij wijst daarbij bijv. op de in 1891 gehouden tentoonstelling te Maastricht, waarvan in het weekblad geen verslag opgenomen word, hoewel dit zelfs een internationale was. Behalve dat zulke verslagen nuttige gegevens aan hare leden zullen kunnen verschaffen, gelooft de Afdeeling, te mogen beweren, dat door het opnemen van dergelijke mededeelingen de band met die Maatschappijen nauwer toegehaald kan worden, en de invloed der Maatschappij daardoor grooter zal worden.

Gemiddeld zullen jaarlijks niet meer dan twee dergelijke tuinbouwtentoonstellingen voorkomen, de kosten kunnen dus geen bezwaar zijn. Zijn toevallig de te kiezen verslaggevers in de nabijheid dier tentoonstelling woonachtig, dan zullen dergelijke verslagen zelfs kosteloos verkregen kunnen worden, moeten echter reis- en verblijfkosten vergoed worden, dan zal de jaarlijksche uitgave daarvoor zelden meer dan *f* 50 bedragen. 1)

De heer B. A. PLEMPER VAN BALEN, afgevaardigde van Amsterdam, licht namens zijne Afdeeling het voorstel nader toe en gelooft, dat als vanwege de Maatschappij wat meer toenadering tegenover de zustervereenigingen getoond werd, dit op de uitbreiding van het ledental gunstig zou werken. Op grond daarvan acht hij dus de aanneming van het voorstel gewenscht, vooral omdat er z. i. geen groote onkosten mede gepaard gaan.

In Frankrijk b. v. b. geschiedt hetzelfde vanwege de Société nationale d'Horticulture de France. Door haar worden twee vakmannen benoemd, die tegen vergoeding van vooraf vastgestelde reiskosten per kilometer, verslagen uitbrengen van de tentoonstellingen die hier en daar in Frankrijk worden gehouden.

De Voorzitter merkt echter op, dat dergelijke verslagen uitgebracht door officieel door het Hoofdbestuur benoemde personen een eigenaardig cachet verkrijgen. Hij meent echter dat aan de uitvoering betrekkelijk geen groote onkosten zullen verbonden zijn.

De heer JURRISSEN toont met een enkel voorbeeld aan dat er wel personen zullen te vinden zijn, die, wonende in de verschillende deelen des lands, genegen zijn verslagen in te zenden van de tentoonstellingen die in hunne omgeving worden gehouden.

De heer CATTIE wijst nog op de omstandigheid dat zoo een verslaggever een ongunstig verslag indient, het ongenoegen van de betrokken vereeniging kan worden opgewekt en dan veeleer verwijdering dan toenadering het gevolg zal zijn. Hij

1) Zie voor het praeadvies van het Hoofdbestuur het Ned. Tuinbouwblad No. 40 van 1 Oct. 1891.

2) Zie voor het praeadvies No. 40 van het Ned. Tuinbouwblad van 1 Oct 1892.

1) Zie voor het praeadvies No. 40 van het Ned Tuinbouwblad van 1 Oct. 1892.

meent overigens dat het verkrijgen van de bedoelde verslagen tot de taak der Redactie van het Tuinbouwblad behoort. Naar aanleiding hiervan merkt de heer K. A. van der Weide op, dat de aanneming van het voorstel tot vreemde verhoudingen kan leiden, daar een volgens de bedoeling van het voorstel ingezonden verslag wel eens niet in den smaak der Redactie kon vallen.

Het voorstel thans in stemming gebracht wordt met 75 tegen 9 stemmen verworpen.

20. De Afdeeling 's Gravenhage en Omstreken stelt voor, het Hoofdbestuur te machtigen een gekleurde reclameplaat te laten vervaardigen, om als hoofd te dienen der aanplakbiljetten voor eventuëele Tentoonstellingen der Maatschappij of hare Afdeelingen, welke plaat verkrijgbaar zou moeten zijn tegen ongeveer den kostenden prijs.

Memorie van Toelichting.

Reclame, een ieder zal het met ons eens zijn, op behoorlijke wijze aangebracht, legt den grondslag tot het succes. Hierover uit te weiden is onnoodig; een ieder weet het. Zoo meende de Afdeeling, dat een groote kracht moet gezocht worden in de eerste plaats in de „aanplakbiljetten", niet enkel in het doelmatig verspreiden daarvan, doch voornamelijk in de *inrichting*. De Maatschappij en hare Afdeelingen zijn één, de belangen van de eene zijn die ook van de andere, wat deze van nut is, kan het het de andere ook zijn, in één woord men werkt *samen*.

Op een *tentoonstelling* uitgeschreven door de Maatschappij of een harer Afdeelingen heeft *ieder lid* vrijen toegang; het is daarom van het grootste belang, dat ieder lid *wete*, dat een tentoonstelling gehouden wordt, waartoe hij vrijen toegang heeft. Opdat men het *wete* moet men het *zien*, want voor lezen heeft men tegenwoordig geen tijd meer.

Aan eene *plaat* bijvoorbeeld, — *voor iedere tentoonstelling dezelfde* — moet men dus reeds kunnen *zien* dat door Tuinbouw en Plantkunde eene tentoonstelling zal worden gehouden. Men gewend daaraan. en dàår is het waar wij heen moeten.

Het ontwerp van zulk eene plaat hoopt de Afd. 's-Gravenhage kosteloos te kunnen leveren aan de Maatschappij. Reproductien zouden van wege de Maatschappij moeten gemaakt worden en in een verlangd aantal aan de Afdeeling tegen ongeveer den kostenden prijs moeten worden afgestaan.

Eene smalle strook, bevattende aard, plaats en tijdstip der tentoonstelling benevens naam der Afdeeling, zoude er dan slechts behoeven te worden bijgevoegd.

Daar de keuze van eene plaat zeer moeilijk is, en de smaken te veel verschillend zijn, zal het wellicht wenschelijk zijn dit denkbeeld in principe te behandelen en eene commissie te benoemen en haar met de uitvoering te belasten.

Eene *schets*teekening op kleine schaal is voorhanden, waarvan 1000 exemplaren f 200,—, 5000 exemplaren f 680,— en 10,000 exemplaren f 1100,— kosten. Deze prijsopgaaf is nog slechts bij ééne firma ingewonnen en zal bij eene ander wellicht minder hoog zijn. Met andere firma's is de Afdeeling in onderhandeling, waarvan zij den uitslag op de algemeene vergadering hoopt mede te deelen.

[1])

De heer van de Pavord Smits licht het praeadvies kortelijk toe en zegt, dat het Hoofdbestuur, hoewel gaarne met het voorstel meegaande, eerst zekerheid wenscht of de Afdeelingen zich verbinden willen een eventuëel aan te nemen reclameplaat bij voorkomende gelegenheden te gebruiken.

De heer Jhr. Quarles van Ufford, afgevaardigde van 's Gravenhage, is dankbaar voor de gunstige ontvangst van het voorstel, maar toch staat hem in het praeadvies het voorstel van het Hoofdbestuur tegen om eerst in het volgend jaar over deze zaak te beslissen. Hij geeft daarom in overweging de uitvoering aan het Hoofdbestuur over te laten.

De heer van de Pavord Smits geeft aan de Afdeeling 's Gravenhage in overweging zich in contact te stellen met de afdeelingen Utrecht en Leiden die, evenals 's Gravenhage het volgend jaar tentoonstellingen zullen houden, om te samen een reclameplaat te vervaardigen, die als zij doelmatig blijkt te zijn, door het Hoofdbestuur kan worden overgenomen.

De heer Galesloot, afgevaardigde van Amsterdam, ziet in een algemeene reclameplaat geen voordeel. In de eerste plaats vreest hij, dat vele en vooral de kleine afdeelingen er geen gebruik van zullen maken. Bovendien gelooft hij, dat als men doelmatig reclame wil maken men telkens iets nieuws moet bedenken.

De heer Mr. W. J. van Lansberge is het volkomen eens met het laatste argument van den afgevaardige van Amsterdam. Ook hij is van meening dat men bij reclame, zich telkens van iets anders moet bedienen.

Nadat de voorzitter nog heeft gewezen op de groote kosten die aan de uitvoering verbonden zijn, zonder dat men zekerheid heeft, dat de afdeelingen er gebruik van zullen maken brengt hij de vraag of men een reclameplaat wenscht in stemming.

Deze vraag wordt door de vergadering met 52 tegen 35 stemmen ontkennend beantwoord.

21. De Afdeeling Amsterdam en Omstreken stelt voor, het Hoofdbestuur uit te noodigen, bij de Regeering pogingen aan te wenden ter verkrijging dat planten, boomen enz., die onderhevig zijn aan bederf, zoo spoedig mogelijk aan de Nederlandsche grenzen worden verzonden, en niet nutteloos 3 of 4 weken blijven liggen. Dit voorstel zal door den Afgevaardigde op de vergadering nader worden toegelicht,

[1])

De heer Galesloot, afgevaardigde van Amsterdam licht het voorstel toe en wijst op een geval waarbij twee pakken boomen die hij uit Frankrijk moest ontvangen vier weken te Roozendaal zijn opgehouden. Dat de spoorwegmaatschappij hieraan schuld had, blijkt uit het feit, dat hem schadevergoeding is gegeven.

Nog doet hij mededeeling van een geval, dat wegens het verloren raken van de vereischte verklaringen betreffende de druifluis-overeenkomst, twee pakken planten tijdens strenge vorst niet aan hém kon worden afgeleverd.

Hij acht het dus niet ondienstig dat de aandacht der Regeering eens op dergelijke gevallen wordt gevestigd.

De heer F. J. Wilke, afgevaardigde van Rotterdam, geeft in overweging de Regeering te verzoeken de leveringstijd van levende planten korter te stellen.

De heer van Heijst stelt zich echter van een dergelijk pogen weinig voor, maar zou zich liever tot de spoorwegmaatschappijen zelve wenden.

De heer Jurrissen heeft ook hiervan weinig verwachting, aangezien de leveringstijd verzekerd kan worden en de spoorwegen die niet korter zullen stellen dan hun bij de wet is voorgeschreven.

De heer van de Pavord Smits geeft het denkbeeld aan de hand om in het Tuinbouwblad in een rubriek „Klachten" alles op te nemen wat daarvoor in aanmerking kan komen, om langs dezen weg de verschillende klachten onder de aandacht der spoorwegbesturen te brengen.

De heer J. H. Vernède, afgevaardigde van 's Gravenhage ondersteunt dit denkbeeld, omdat hij 22 jaren bij het spoorwezen werkzaam geweest zijnde, bij ervaring weet dat alle klachten, in couranten opgenomen, op het reclamebureau nauwkeurig worden onderzocht.

Het voorstel thans in stemming gebracht, wordt met 48 tegen 37 stemmen verworpen.

22. De Afdeeling Gooi- en Eemland zeer voldaan zijnde over de in 1891 door den wandelleeraar der Maatschappij gegeven lessen, betreurt het zeer, dat iedere Afdeeling niet elk jaar van dit zeer nuttig onderwijs kan profiteeren.

Zij stelt daarom aan het Hoofdbestuur voor, middelen te beramen, waardoor iedere Afdeeling minstens tweemalen per jaar een les van den wandelleeraar kan ontvangen.

De Afdeeling stelt zich voor, om bij jaarlijksche lessen een kleinen proeftuin aan te leggen waartoe zij als dan de medewerking van het Hoofdbestuur verzoekt.

[2])

De voorzitter herinnert aan het uitgebrachte praeadvies, waarbij uitvoerig is uiteengezet waarom het Hoofdbestuur het voorstel thans niet voor aanneming vatbaar acht.

1) Zie voor het praeadvies het Ned. Tuinbouwblad No. 40 van 1 Oct. 1892.

1) Zie voor het praeadvies het Ned. Tuinbouwblad No. 40 van 1 Oct. 1892.

2) Zie voor het praeadvies het Ned. Tuinbouwblad No. 40 van 2 Oct. 1892.

De heer J. H. VRUGTE, afgevaardigde van Gooi- en Eemland, zegt dat zijne Afdeeling zich geheel met het praeadvies vereenigt en dus het voorstel intrekt.

23. Verslag van de commissie voor het onderzoek van de Rekening over 1891 en van de Begrooting voor 1893.

De commissie van onderzoek, bestaande uit de afgevaardigden der Afdeelingen Enkhuizen, Rotterdam en Utrecht heeft zich in den aan de vergadering voorafgaanden avond bezig gehouden met het onderzoek der Rekening over 1891.

Rekening over het jaar 1891.

Ontvangsten:

Contributie van 1262 leden	à f 2.—	f 2524.—	
„ „ 349 „	„ „ 1.—	„ 349.—	
„ „ 5 „	„ „ 0.50	„ 2.50	
„ „ 37 „	„ „ 5,—	„ 185.—	f 3060.50
„ „ 48 Donateurs	„ „ 25.—		„ 1200.—
„ „ 5 samenw. Vereenigingen à f 25.—			„ 125.—
Geleverde medailles aan de Afdeelingen			„ 296.50
„ tentoonstellings-diploma's aan de Afdeelingen			„ 31.—
Rente van het reservefonds			„ 24.—
„ „ „ Tuinbouwbladfonds			„ 1.75
„ „ belegde gelden			„ 16.15
			f 4754.90

Het reservefonds bestaat uit:

een 4% pandbrief der Utrechtsche Hypotheekbank	à f 500.—
een 4% pandbrief der Utrechtsche Hypotheekbank	„ „ 100.—
	f 600.—

Het Tuinbouwbladfonds bestaat uit:

een 3½ % pandbrief der Rotterdamsche Hypotheekbank	à f 50.—

Uitgaven:

Het Nederlandsch Tuinbouwblad	f 2009.—
Voordrachten in de Afdeelingen	„ 375.—
Drukwerken	„ 117.95
Porto's	„ 127.15
Kantoorbehoeften	„ 81.73
Presentiegeld voor de leden van het Hoofdbestuur	„ 5.—
Honorarium Alg. Secretaris Penningmeester	„ 750.—
Kosten van vergaderingen	„ 133.90
Restitutie van de contributiën der Donateurs aan de betrokken Afdeelingen	„ 206.—
Medailles voor de Afdeelingen	„ 237.41
Onkosten der Vaste Commissiën	„ 323.85
Subsidiën aan Afdeelings-tentoonstellingen	„ 200.—
Bijdrage aan de bibliotheek der Maatschappij	„ 50.—
Saldo beschikbaar voor 1893	„ 137.91
	f 4754.90

Begrooting voor het jaar 1893.

Ontvangsten.

1. Batig saldo van 1891			f 137.91
2. Contributie van 1300 leden	à f 2.—	f 2600.—	
„ „ 350 „	„ „ 1.—	„ 250.—	
„ „ 40 „	„ „ 5.—	„ 200.—	
			„ 3150.—
3. „ „ 43 Donateurs	à f 25.—		„ 1075.—
4. „ „ 5 samenw. vereenigingen à f 25.—			„ 125.—
5. Medailles voor de Afdeelingen			„ 1.—
6. Tentoonstellingsdiploma's voor de Afdeelingen			„ 1.—
7. Rente van het reservefonds			„ 24.—
8. „ „ „ Tuinbouwbladfonds			„ 1.75
9. „ „ belegde gelden			„ 20.—
			f 4535.66

Uitgaven.

10. Het Nederlandsch Tuinbouwblad	f 2000.—
11. Voordrachten in de Afdeelingen	„ 100.—
12. Drukwerken	„ 150.—
13. Porto's	„ 125.—
14. Kantoorbehoeften	„ 75.—
15. Presentiegelden voor leden van het Hoofdbestuur	„ 50.—
16. Honorarium Algem. Secretaris-Penningmeester	„ 750.—
17. Kosten van vergaderingen	„ 150.—
18. Restitutie van de contributie van de Donateurs aan de betrokken Afdeelingen	„ 187.—
19. Medailles voor de Afdeelingen	„ 1.—
20. Tentoonstellingsdiploma's voor de Afdeelingen	„ 1.—
21. Onkosten der Vaste Commissiën	„ 250.—
22. Subsidiën aan Afdeelingstentoonstellingen	„ 200.—
23. Bijdrage aan de bibliotheek der Maatschappij	„ 50.—
24. „ „ het Tentoonstellingsfonds	„ 200.—
25. „ „ „ Tuinbouwonderwijs. Memorie.	
26. Aankoop van 200 exemplaren van het bekroonde antwoord op de prijsvraag voor een boekje over tuinbouw voor de lagere scholen	„ 180.—
Onvoorziene uitgaven	„ 66.66
	f 4535.66

MEMORIE VAN TOELICHTING

behoorende bij de Begrooting voor het jaar 1893.

3. Verminderd uitgetrokken wegens het bedanken van eenige Donateurs.
5 en 6. Deze posten zijn aldus uitgetrokken omdat eene eenigszins juiste raming zelfs niet bij benadering te maken is.
10. Deze post is f 100 lager uitgetrokken dan voor 1892 volgens het daarvoor in 1891 uitgegeven bedrag.
11. Met het oog op de cursussen die in 7 Afdeelingen door den tuinbouwwandelleeraar zullen worden gehouden, indien daarvoor evenals in 1892 Rijkssubsidie wordt verkregen is slechts voor 4 Afdeelingen eene voordracht uitgetrokken. Mocht eventueel een der 10 overige Afdeelingen eene voordracht wenschen, dan is het Hoofdbestuur bereid de tuinbouwleeraar de heer IDE uit te noodigen aldaar eene spreekbeurt te vervullen.
12. Begroot als voor 1892.
13. Verhoogd voorgesteld met het oog op het daarvoor uitgegeven bedrag in 1891.
14. Begroot als voor 1892.
15. Volgens art. 52 der statuten.
16. Vastgesteld bij besluit der 18e Algemeene Vergadering.
17. Begroot als voor 1892.
18. Volgens art. 30 der statuten.
19 en 20. Zie de toelichting bij de posten 5 en 6.
21. Verhoogd voorgesteld met het oog op de uitgaaf in 1891 daarvoor gedaan.
23. Begroot als voor 1892.
24. Overeenkomstig het besluit der 20e Algemeene Vergadering.
25. Uitgetrokken als memorie post, overeenkomstig het besluit der 19e Algemeene Vergadering.
26. In de voorwaarden waarop de prijsvraag is uitgeschreven is bepaald dat de Maatschappij 200 exemplaren van het bekroonde antwoord zou aankoopen tegen den prijs van hoogstens 90 cents per exemplaar.

Door den heer H. DIEVENBACH, afgevaardigde van Enkhuizen wordt namens de commissie medegedeeld, dat zij de Rekening met de overgelegde kwitantiën heeft vergeleken en in orde bevonden, zoodat zij voorstelt deze goed te keuren en den secretaris-penningmeester te déchargeeren.

Ook de Begrooting voor het volgende jaar gaf geen aanleiding tot opmerkingen, zoodat zij eveneens tot goedkeuring adviseert.

De vergadering vereenigt zich met het advies der commissie en besluit tot goedkeuring van Rekening en Begrooting nadat de voorzitter nog had medegedeeld, dat overeenkomstig het straks uitgebrachte rapport van de commissie van beoordeeling der ingekomen antwoorden op de prijsvraag post No. 26 van de Begrooting vervalt en daarvoor in de plaats gesteld moet worden een bedrag van 250 gulden als belooning van de op nieuw uitteschrijven prijsvraag.

24. Verkiezing van drie leden van het Hoofdbestuur.

De verkiezingen, die tijdens de beraadslagingen werden gehouden en waarvan de uitslag telkens door het stembureau werd medegedeeld, waren als volgt:

Ter vervulling van de vacature wijlen Dr. D. J. Coster werden uitgebracht op de heeren:

Mr. W. J. van Lansberge	62 stemmen.
H. D. Willink van Collen	10 „
Mr. H. J. Schober	7 „
Mr. J. G. Wurfbain	4 „

Ter vervulling van de vacature J. J. Jurrissen verkregen de heeren:

Jac. P. R. Galesloot	50 stemmen.
A. Glym de Vos	8 „
P. W. Voet	7 „
T. Knopper	6 „
W. H. Wind	6 „
D. Wattez	4 „
W. C. Boer	3 „
N. Groot Szn.	3 „
H. Groenewegen	1 „

Ter vervulling van de vacature R. Wind werden uitgebracht op de heeren:

T. Knopper	27 stemmen
A. Glym de Vos	17 „
H. Groenewegen	15 „
W. C. Boer	10 „
H. J. Wigman	6 „
D. Wattez	6 „
N. Groot Szn.	4 „
W. H. Wind	3 „

Daar bij de stemming ter vervulling van laatstgenoemde vacature geen der candidaten de volstrekte meerderheid verkreeg, wordt een tweede vrije stemming gehouden waarbij worden uitgebracht op de heeren

T. Knopper	44 stemmen
A. Glym de Vos	20 „
H. Groenewegen	6 „
D. Wattez	6 „
H. J. Wigman	4 „
W. C. Boer	3 „
W. H. Wind	3 „

Tot leden van het Hoofdbestuur zijn dus benoemd de heeren Mr. W. J. van Lansberge, Jac. P. R. Galesloot en T. Knopper, die, op een daartoe tot hen gerichte vraag des voorzitters, verklaren de benoeming aan te nemen.

25. Bepaling van de plaatsen waar de Algemeene Vergadering, de Winterbijeenkomst en de Vriendschappelijke bijeenkomst in 1893 zullen gehouden worden.

De heer Jac. P. R. Galesloot, afgevaardigde van Amsterdam deelt mede, dat op Woensdag 27 September zijne afdeeling haar twintig-jarig bestaan herdenkt, waarom zijne Afdeeling er prijs op zou stellen, dat bij die gelegenheid de Algemeene Vergadering te Amsterdam werd gehouden.

Naar aanleiding hiervan wordt besloten de Algemeene Vergadering te Amsterdam te houden.

Op voorstel van den afgevaardigde van Groningen besluit de vergadering aldaar de Winterbijeenkomst te houden, terwijl voor de Vriendschappelijke bijeenkomst de afdeeling Enkhuizen wordt aangewezen, nadat de afgevaardigde dier afdeeling verklaard had, dat men die bijeenkomst daar gaarne zal ontvangen.

Nadat de heer Joh. de Breuk, afgevaardigde der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur namens zijne medeafgevaardigden den Voorzitter dank heeft gezegd voor de beleidvolle leiding der beraadslagingen, wordt de vergadering onder dankzegging voor de trouwe opkomst door den Voorzitter gesloten.

Aldus vastgesteld in overleg met de commissie bedoeld bij art. 51 der statuten.

Het Hoofdbestuur,
W. A. VIRULY VERBRUGGE, Voorzitter.
H. C. ZWART, Secretaris.

De commissie voornoemd,
B. A. PLEMPER VAN BALEN.
H. J. KOK ANKERSMIT.

Advertentiën.

Boomkweekerij.

Te koop te *Groesbeek* bij *Nijmegen*, gemakkelijk voor het vervoer, heel dicht bij het station, een goed onderhouden

VILLA,

met grooten lomm. **Tuin,** waarbij eene menigte Lei-, Sier- en Kroonvruchtboomen, met net HEERENHUIS, bev. 9 kamers, enz., uitmuntend geschikt voor eene **Boomkweekerij.**

Te bevragen bij Mevrouw Wed. Dr. ROMBOUTS, te *Groesbeek* bij *Nijmegen*.

De Levensverzekering „UTRECHT".

Leidschestraatweg 4 & 5 te Utrecht,

sluit op gunstige voorwaarden alle lijfrente en kapitaalsverzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

H.H. Bloemisten!

Het goedkoopst adres voor **Cornets, Bruidscornets, Bloemenmandjes, Lint, IJzerdraad** en **Staniol,** is:

J. C. W. Thoolen Jr., Amsterdam.

SPUISTRAAT 38 (huis).

Telegram-Adres: Thoolen, Spuisstraat-Amsterdam

Bloemisterij „Bloemwijk".

Loolaan. APELDOORN. Loolaan.

Groote voorraad

Stamrozen,

uitmuntende kwaliteit, beste soorten.

W. H. WIND.

Grof DEKLINNEN,

(z.g.n. HOBBEZAKKEN).

100 c.M. breed, per Meter *f* 0.24.

De stukken zijn 25 à 30 Meter lang.

Kranjangs of Kanasters,

(opengehakt voor schuttingen, enz.), per stuk *f* 0.60, per 100 *f* 50.—

KURKSCHORS,

per 50 kilo *f* 7.—,

„ 10 „ - 1.75.

Moscovische Matten, Riet- en Stroomatten, enz.

Uitvoerige prijscourant op aanvraag gratis, bij

G. LIGTERMOET & ZOON,

Pelikaanstraat, Rotterdam.

Blass & Groenewegen. Gereedschappen en Benoodigdheden de Bilt (U.)

voor den TUINBOUW,

enz. enz. enz. enz.

Chemisch bereide Verf,

geheel gereed voor het gebruik, is GEMAKKELIJK, DUURZAAM en GOEDKOOP.

STAALKAARTEN enz. aan de

Fabriek KRAAIJENBURG,

RIJSWIJK (Z.-H.)

Firma HUFEN & KOELINK,

Stoomtimmerfabriek, NAARDEN,

bieden aan:

Boom-Etiquetten met draad gegalvaniseerd en geel geverfd.	per 1000 stuks.	8 bij 1½ cM.	*f* 1.80
		10 „ 1½ „	- 2.10
		10 „ 2 „	- 2.50
		8 „ 3 „	- 2.25
		12 „ 3 „	- 3.25
Steek-Etiquetten, geel geverfd.	per 1000 stuks	10 bij 1½ cM.	*f* 1.30
		12 „ 2 „	- 1.80
		16 „ 2 „	- 2.25
		20 „ 3 „	- 3.75
		25 „ 3 „	- 4.25
Steekpennen,		3½ bij 2½ cM. per 500	*f* 7.—
		5 „ 1½ „ „ „	- 7.50

50 cM. lang en een kant geel geverfd.

Schaduwlatten,	1 bij 2 cM. per 100	*f* 5.—
	1 „ 4 „ „ „	- 7.50

2 M. lang, geschaafde en afgeronde kanten.

1 stel Rozenkistjes, 6 stuks . . . . *f* 1·3

BOUQUETTEN en KRANSENDOOZEN, groen geverfd, in verschillende prijzen en afmetingen.

BLOEM- en PLANTENSTOKKEN,

met aangegeven zwaarte.

Lengte	Zwaarte.		achtkant geschaafd en niet geverfd.	groen geschilderd met wit roode knop.
40 c.M.	11 m.M.	p. 100 st.	*f* 0.45	*f* 2.50
50 „	11 „	„ „ „	- 0,50	- 3.—
60 „	11 „	„ „ „	- 0.60	- 3.50
75 „	11 „	„ „ „	- 0.75	- 4.—
100 „	16 „	„ „ „	- 1.50	- 6.—
125 „	16 „	„ „ „	- 2.50	- 7.50
150 „	18 „	„ „ „	- 3.50	-11.—
175 „	22 „	„ „ „	- 4.50	-13.—
200 „	22 „	„ „ „	- 6.—	-17.50

PLANTENKUIPEN,

van Amerikaansch greenenhout, in de olie geschuurd, banden zwart gelakt.

Hoogte.	Breedte.		Hoogte.	Breedte.	
22 cM.	25 cM.	*f* 0.95	40 cM.	45 cM.	*f* 2.75
27 „	30 „	- 1.35	40 „	50 „	- 3.50
30 „	35 „	- 1.75	45 „	55 „	- 4.50
35 „	40 „	- 2.25	50 „	60 „	- 5.50

van taekhout de prijs 30 % hooger.

Onbekende koopers is de zending rembours.

Zending boven f 10 franco naastgelegen station.

Th. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM,

Fabrikant van **PLANTENKASSEN** van ijzer of hout in alle vormen en voor alle doeleinden; geheel klaar gesteld met Verwarmingstoestellen. **Vrijstaande** ijzeren **Vulketels** en ROLJALOUSIËN van fijn grenen hout.

Geheel nieuwe inrichting van verwarming, voor kleine kastjes en Serres, met gas; zeer geschikt om door »Dames" behandeld te worden.

De beoordeeling van een en ander door Practische gebruikers, zijn, in een boekje vervat, op aanvrage gratis verkrijgbaar.

WINTERTUIN

VAN

E. H. KRELAGE en ZOON

te HAARLEM.

In de Tuinbouw-Inrichting van E. H. KRELAGE en ZOON aan den Kleinen Houtweg te **Haarlem** is een gedeelte der voorhanden kassen tot een Wintertuin vereenigd, waarin gedurende het winterseizoen eene groote verzameling decoratie- en sierplanten en steeds een groote voorraad bloeiende planten te vinden is. Voor het publiek is de Wintertuin geopend alle werkdagen van twee tot vier uur des namiddags. Voor vreemdelingen wordt het bezoek gemakkelijk gemaakt, ook op de andere uren daartoe aangewezen (van 10—12 uur des voormiddags.)

Gedurende de zomermaanden vindt men in den Wintertuin in bloei de rijke verzamelingen Gesneriaceën, Begonia's enz., terwijl de Sub-tropische planten der Inrichting verder tot versiering strekken. Des zomers is de toegang voor vreemdelingen ook van 6 tot 8 uur des avonds.

De ingang tot den Wintertuin van 2 tot 4 uur 's namiddags staat open door de laan naast het kantoor aan den Kleinen Houtweg. Op andere uren gelieve men zich vooraf aan het kantoor (n°. 19) aan te melden.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Onder bescherming van H. M. de Koningin-Regentes.

LIJST DER LEDEN.

HOOFDBESTUUR:

W. A. VIRULY VERBRUGGE te Rotterdam, *Voorzitter*. (treedt af 31 Dec. 1893).
Dr. J. TH. CATTIE te Arnhem, *Onder-Voorzitter*. (treedt af 31 Dec. 1893).
J. H. KRELAGE te Haarlem } Eereleden.
Mr. W. BARON VAN GOLTSTEIN, te 's Gravenhage. } Eereleden.
J. J. JURRISSEN te Naarden, (treedt af 31 Dec. 1892).
R. WIND te Zwolle, (treedt af 31 Dec. 1892).
. . . .
L. KRUIJFF te Sassenheim, (treedt af 31 Dec. 1893).
J. C. DE LANGE te Rotterdam, (treedt af 31 Dec. 1893).
Mr. H. J. VAN HEIJST te Wijk bij Duurstede. (treedt af 31 Dec. 1894.)
F. S. VAN DE PAVORD SMITS te Leiden. (treedt af 31 Dec. 1894).
Prof. HUGO DE VRIES te Amsterdam, Adviseerend Lid.
H. C. ZWART te Watergraafsmeer, *Alg. Secretaris-Penningmeester*.

SAMENWERKENDE VEREENIGINGEN.

De Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur te Haarlem, (aangesloten 24 Mei 1873).
Het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" te Amsterdam, (aangesloten 8 October 1873).
Het Koninklijk Zoölogisch-Botanisch Genootschap te 's Gravenhage, (aangesloten 8 Januari 1874).
De Pomologische Vereeniging te Boskoop, (aangesloten 30 September 1876).
De Vereeniging voor Tuinbouw te de Steeg, Ellecom en Dieren.

EERELEDEN:

FRIEDRICH ABEL te Weenen.
ED. ANDRÉ te Parijs.
CHARLES BALTET te Troyes.
ERNST BENARY te Erfurt.
L. BEISSNER te Poppelsdorf bij Bonn.
E. A. CARRIÈRE te Montreuil.
ALPHONSE DE CANDOLLE te Genève.
W. T. THISELTON DYER te Londen.
Dr. ROBERT HOGG te Londen.
CHARLES JOLY te Parijs.
GRAAF OSWALD DE KERCKHOVE DENTERGHEM te Gent.
MAX KOLB te München.
Dr. GEORGE KING te Calcutta.
Dr GEORGE LAWSON te Halifax (Nova Scotia).
Dr. MAXWELL T. MASTERS te Londen.
BARON FERD. VON MUELLER te Melbourne.
PETER MAC OWAN te Kaapstad.
Prof. Dr. O. PENZIG te Genua.
Dr. E. VON REGEL te Petersburg.
CHARLES S. SARGENT te Brookline.
VETTER te Potsdam.
HARRY J. VEITCH te Londen.
HENRI DE VILMORIN te Parijs.
Prof. Dr. EUGENIUS WARMING te Kopenhagen.
HERMAN WENDLAND Herrenhausen bij Hanover.
Prof. Dr. L. WITTMACK te Berlijn.

DONATEURS:

Jhr. Mr. W. C. A ALBERDA VAN EKENSTEIN te Groningen.
Mr. W. H. DE BEAUFORT te Leusden.
A. W. BECKERINGH te Amsterdam.
Mr. W. J. M. BOSCH VAN OUD AMELISWAARD te Utrecht.
Jhr. Mr. W. M. DE BRAUW te Middelburg.
BARON VAN BRIENEN VAN DE GROOTE LINDT te 's Gravenhage.
GRAAF C. VAN BIJLANDT te 's Gravenhage.
Mr. C. COCK te Leiden.
J. T. CREMER te 's Gravenhage.
H. W. DROS te Bennekom.
J. J DUIJVENÉ DE WIT te Velp.
C. J. VAN EEGHEN te Putten.
Mr. J. BARON VAN DER FELTZ „Dijkhof" bij Twello.
J. D. FRANSEN VAN DE PUTTEN te Zeist.
L. E. GERDESSEN te Haarlem.
Jhr. R. GOCKINGA te Groningen.
Mr. W. BARON VAN GOLTSTEIN te 's Gravenhage.
Mr. W. BARON VAN HARDENBROEK VAN LOCKHORST te Jutphaas.
W. A. HATTINGA RAVEN te 's Gravenhage.
Mr. W. BARON VAN HEECKEREN VAN KELL te 's Gravenhage.
W. F. HESSELINK te Arnhem.
Mevr. Wed. J. J. KLUPPEL geb. VAN HASSELT te Bildt.
J. H. KRELAGE te Haarlem.
Mr. W. J. VAN LANSBERGE te Heelsum.
Jhr. H. M. J. VAN LOON te Amsterdam.
Mr. A. VAN NAAMEN VAN EEMNES te Zwolle.
J. D. ONDERWATER te Heemstede.
C. J. VAN DER OUDERMEULEN te 's Gravenhage.
H. G. VAN DER POEL te Veenendaal.
O. J. QUINTUS te Groningen.
Mr. W. J. ROIJAARDS VAN DEN HAM te Utrecht.
H. ROIJAARDS VAN SCHERPENZEEL te Utrecht.
Mr. W. RIJKE te Leiden.
S. M. W. RIJNBENDE te Overveen.
Mr. C. J. SICKESZ te 's Gravenhage.
J. E. SCHOLTEN te Groningen.
C. W. R. SCHOLTEN Jr. te Amsterdam.
P. W. SUTORIUS te Amsterdam.
Jhr. VEGELIN VAN CLAERBERGEN te Wassenaar.
Mr. R. VELDWIJK te Arnhem.
G. J. VERBURGT te Arnhem.
W. A. VIRULY VERBRUGGE te Rotterdam.
Mr. W. VAN DER VLIET te Amsterdam.
Mr. W. J. VAN WELDEREN BARON RENGERS te Leeuwarden.
A. C. WERTHEIM te Amsterdam.
J. H. WILLINK te Oegstgeest.
H. D. WILLINK VAN COLLEN te Breukelen.

Afdeeling AMSTERDAM en OMSTREKEN.

(Opgericht 27 September 1873).

BESTUUR:

B. A. PLEMPER VAN BALEN, Hortulanus, *Voorzitter.*
H. GROENEWEGEN, Bloemist, *Onder-Voorzitter.*
IZAAK BULK, Boomkweeker, *Secretaris.*
G. J. VAN DEN BERG, Bloemist, *2e Secretaris.*
J. J. KRUSEMAN, Bloemist *Penningmeester.*
WALTER KLAPP, *Bibliothecaris.*
C. A. TEN HAAF, *Hovenier.*

LEDEN:

K. Admiraal Mzn. te Rijp, boomkweeker.
A. Bakker, bloemist.
W. J. Bakker, bloemist.
C. W. Bakker te Purmerende, boomkweeker.
P. W. Barnouw.
J. W. Beerling, hovenier.
Joh. van den Berg, bloemist.
K. van den Berg, bloemist.
J. H. Beuker Jr.
J. Blijerveen.
A. W. Beckeringh.
C. M. Bleijs.
Willem Blok, bloemist.
H. W. M. de Blockerij.
M. J. de Bont.
Mejonkvr. J. de Bosch Kemper.
W. Boomkamp, leeraar Tuinbouwschool „Amsterdam".
J. A. Broekman, bloemist.
C. H. Broeckmans, zaadhandel.
J. H. Broeckmans, zaadhandel.
C. Bulk.
J. B. J. Butot.
Fr. H. Buttstedt, bloemist Tuinbouwschool Amsterdam.
J. H. Christiaanse.
Mej. G. B. Cort van der Linden.
J. A. Cramer.
F. E. Dammers.
A. W. Drost, bloemist.
Mr. W. F. Dijkers.
C. A. A. Dudok de Wit.
A. W. van Eeghen.
D. Ferron, bloemist.
G. Folkertsma te Wormerveer.
P. Fortunier, hovenier.
C. Frank.
J. A. Franke.
Jac. P. R. Galesloot, boomkweeker.
W. J. Geertsema.
Ernst Gompertz.
J. Groenewegen Hzn., bloemist.
J. C. Groenewegen Jr., bloemist.
H. F. Groen van Waarder.
K. Groesbeek, boekhandelaar.
A. J. Guepin.
W. C. H. Haberling.
P. Harting, bloemist, Aalsmeer.
J. J. Herreberg, bloemist.
A. Hesselink.
J. F. Heijbroek Jr.
A. C. van der Hoek, handelaar in tuinspecien.
P. A. Hoogenboom.
Mej. M. Horstink, bloemiste.
D. Horstman, zaadhandelaar.
M. Hulscher, bloemist.
P. W. Janssen.
R. Jonker, pottenfabrikant.
A. A. Kampfraath.
O. A. G. Kaufmann, bloemist.
W. Keessen Jr. te Aalsmeer, boomkweeker.
G. W. Keessen te Aalsmeer, boomkweeker.
De Erve D. A. Keessen te Aalsmeer, boomkweeker.
Dr. C. Kerbert.
C. L. van Kesteren.
J. Kinker.
J. W. de Heer Kloots.
W. Koelman.
H. J. van Konkelenbergh, bloemist.
Th. A. de Koster, in verwarmingstoestellen.
F. B. Krenning.
J. F. Kröner.
A. Kroon, hovenier.
C. Kwint, bloemist.
H. van Lachterop Jzn.
K. B. Lamfers, bloemist, Baarn.
Ch. Leive, bloemist.
A. J. van Lohuizen te Zaandam.
Jhr. H. M. J. van Loon.
W. Los, handelaar in tuinspecien.
C. W. Maarssen te Aalsmeer, boomkweeker.
G. H. Mackeno.
R. F. Maitland.
O. Manus, handel in bouquetranden enz.
J. A. Matthes.
Aloijs Maijer.
A. W. van Megen.
Mr A. Moens.
C N. J. Moltzer Jzn.
P. Mom.
J. de Munninck.
P. J. Mijnarends, handel in jalousien, enz.
J. R. H. Neervoort van der Poll.
J. Nienhuijs.
H. W. Nout.
P. A. L. Ogtrop.
Frits Olie.
Jacob Olie.
C. S. Oolgaardt.
Prof. Dr. C. A. J. A. Oudemans.
W. Panjer.
J. Peelen.
Peignat & Co.
Jan Prince & Co., pottenfabrikanten te Gouda.
J. H. Puhringer.
F. W. P. H. Pijtak, bloemist.
C. W. J. Ramann.
J. H. Reeling, bloemist.
C. D. Reich Jr.
Mr. W. Baron Roëll.
George Rosenthal.
P. Rijke Willems, hovenier.
J. A. Sanberg, bloemist.
J. P. Scheepmaker Jr., hovenier.
K. F. Seyffarth, boekdrukker.
F. J. W. H. Schmitz.
C. W. R. Scholten.
C. W. R. Scholten Jr.
J. H. Schuitemaker, hovenier.
Mej. Th. Schwartze.
J. G. Sillem.
Joh. H. Simmers.
H. J. Smuling.
J. W. H. van Staa.
J. H. Stroer.
P. W. Sutorius.
P. H. Sweers, bloemist.
J. F. W. Timmermeister.
F. T. Tjerks.
J. van der Tooren, bloemist.
C. T. H Venghus.
Mej. C M. Vervoorn.
C. J. Vlamingh Kiebert.
Mr. W. van der Vliet.
Prof. Hugo de Vries.
A. P. de Vries Jr.
C. de Waal, hovenier.
N. Wafelbakker.
A. S. Wagenaar, handel in Moscovische matten.
N. van Walen, hovenier.
W. K. L. van Walrée.
Mevr. Weber.
L. A. Weinrich.
A. C. Wertheim.
J G. Wertheim.
H. J. Wolter, te Amersfoort.
K. Wubbe.
J. B. Wijs, zaadhandelaar.
H. C. Zwart, hoofdopzichter bij de stadsbeplantingen.

Afdeeling ALKMAAR en OMSTREKEN.

(Opgericht 22 Januari 1888.)

BESTUUR:

W. ZAADNOORDIJK, *Secretaris,* Handelaar in granen.
H. SIEBERT COSTER, *Penningmeester.*
C. SMIT Cz., Boomkweeker.
H. F. VAN DEN BRINK, Warmoezier.
N. G. SMORENBERG, Warmoezier.

LEDEN:

J. Balvers, bloemist.
J. A. van den Berg.
J. Blom, Bergerweg.
Mr. H. A. Boelmans ter Spill.
Jhr. Mr. P. van Foreest te Heilo
J. van Leeuwen Az.
A. Maclaine Pont.
Roelof van der Pol, warmoezier.
R. Zaadnoordijk te Limmen, bloemist.

Afdeeling APELDOORN en OMSTREKEN.

BESTUUR:

MR. J. A. VAN HASSELT, *Eere-Voorzitter.*
H. J. KOK ANKERSMIT, botanicus, *Voorzitter.*
J. BODDENS.
A. BROEKHOVEN, bloemist.
G. JACOBS, tuinman.
P. KEIJZER IJzn.
C. G. OVEREIJNDER, boomkweeker.
J. H. OVERVELDE.
K. A. VAN DER WEIDE, Uitgever Ned. Tuinbouwblad.
W. H. WIND, bloemist, *Secretaris-Penningmeester en Bibliothecaris.*

LEDEN:

G. Alfrink.
D. Bas Backer Sr.
D. Bas Backer Jr., bloemist.
F. H. Bennik.
J. van Beek.
C. Broers, boomkweeker.
J. W. H. Cordes.
A. van Dalen.
Van Dam van Brakel.
G. Denekamp.
T. Docter.
J. van Dusschoten.
G. Fontein.
A. Gouda Quint.
H. van Hall.
L. Hansma.
J. C. Hazeloop, tuinman.
W. J. H. de Heus.
D. Keuchenius, rozenkweeker Hoogeveen.
G. van der Kamp, tuinman.
W. Koldenhove Jr., tuinman.

J. Kraijenbrink te Renkum.
C. Kuiper, bloemist.
A. Luttervelt.
E. E. Lijphart, rozenkweeker Heerde.
Jhr. Mr. G. W. Mollerus.
Jhr. G. W. H. Mollerus.
R. Mulder, tuinman.
A. H. Niessink, tuinman.
J. D. Niessink Jr., bloemist.
Mr. F. Ooster.
J. Overdijking.
A. C. Overeijnder, boomkweeker.
J. A. Roelse.
J. H. Röge.
L. Schimmel.
H. J. Sierevelt te Leeuwarden.
H. J. Steghgers H.Jzn.
J. A. van Steijn.
B. Tideman.
A. A. Verkouteren.
L. A. C. Victor.
J. Vis te Amsterdam.
Mr. O. B. Vriesendorp.
F. F. van Walsem, rozenkweeker te Vucht.
W. Walter.
H. de Weerd.
J. Wijnhout.

Afdeeling ARNHEM.

(Opgericht 27 Juni 1873.)

BESTUUR:

Jhr. D. J. A. A. VAN LAWICK VAN PABST VAN NIJEVELT, Burgemeester, *Eere-Voorzitter.*
J. A. VAN LÖBEN SELS, *Eerelid.*
Dr. J. TH. CATTIE, *Voorzitter.*
W. PITLO, *Onder-Voorzitter.*
TH. VAN ZOEST HZN., bloemist en zaadhandelaar, *Secretaris.*
DR. P. H. J. J. RAS, *Penningmeester.*
JHR C. D. ROËLL.
G. J. VERBURGT, Oosterbeek.
B. BOUWMAN H.A.ZN., bloemist.
JOH. VAN ZOEST.
T. VAN LINGEN, tuinman, Oosterbeek.

LEDEN:

D. baron van Asbeck.
D. W. Becking, bloemist.
Mevr. Beetz-Kistemaker.
G. J. Besseling, bloemist.
J. R. Besseling, bloemist.
Dr. R. Boomsma, Oosterbeek.
Mevr. Boonen-Veldwijk.
A. A. H. Boon Hartsinck.
G. Bos.
A. P. Bouwman, bloemist.
H. A. Bouwman A.P.zn., bloemist.
H. J. Bouwman A.P.zn., bloemist.
J. A. Bouwman, bloemist.
B. J. Bouwman J.A.zn., bloem.
J. C. van Braam.
Dr. J. K. H. Brumund.
Mr. J. H. de Bruijn.
G. W. Buijs, tuinman op Mariëndaal-Oosterbeek.
G. Buijs, bloemist op Mariëndaal-Oosterbeek.
S. J. L. Baron Creutz.
J. C. Cornelissen, tuinman op Villa Nova, Oosterbeek.
A. K. Daneels van Wijkhuyze.
J. Ephraïm.
T. Ettij.
Dr. L. Fangman, Oosterbeek.
G. Folmer, bloemist.
P. A. van der Goot, boomkweeker te Elst.
Mr O. J. van de Haer.
C. Hesselink.
W. F. Hesselink.
J. G. Jansen, bloemist.
H. Kistemaker.
Mej. S. Kistemaker
D. J. Kloezeman, bloemist, Deventer.
J. W. Kouffeld, tuinman, Oosterbeek.
G. F. van Koppenhagen, bloemenmagazijn.
G. A. Kuyk.
Mevr. Lebret, Dennenkamp, Oosterbeek.
J. van Leeuwen, bloemist, Oosterbeek.
M. van Leeuwen, tuinman op Pietersberg, Oosterbeek.
H. Luden, Velp.
A. van Lunteren, tuinman op Warnsborn.
Mr. J. W. van Lansberghe, huize Duno, bij Oosterbeek.
L. Manesse, tuinman, Oosterbeek.
R. E. Mendes da Costa.
J. Meuleman, bloemist en zaadhandelaar, Oosterbeek.
Jhr. C. A. H. Mollerus.
R. J. Morf, tuinman op Leeuwenstein.
J. G. de Muinck.
I. Nagel, zaadhandelaar.
L. Nagel, in landbouwwerktuigen.
L. C. C. O. M. Jhr. Mr. van Nispen tot Sevenaer.
P. Noppen.
W. J. Pieper, tuinman op Sonsbeek.
Jhr. Mr. W. J. Quintus
G. Roest.
Mr. E. A. de Roo van Westmaas, Velp.
Dr. A. J. van Rossum.
J. H. Sickmann, opzichter der plantsoenen.
M. Temminck.
W. C. Thomas, boomkweeker, Oosterbeek.
Mr. R. Veldwijk.
J. Vellinga, bloemist, Oosterbeek.
A. Vos, tuinman op Bato's-wijk, Oosterbeek.
G. G. de Winkel, tuinbaas, Oosterbeek.
H. H. Wierda, bloemistknecht.
J. W. J. IJssel de Schepper.
K. F. C. van der Zande.
L. Zeevat, boomkweeker, Oosterbeek.

Afdeeling BOSKOOP.

BESTUUR:

W. C. BOER, boomkweeker, *Voorzitter.*
C. B. LUNNEMAN, boomkweeker, *2e Voorzitter.*
Jb. VAN HOFF, boomkweeker, *2e Secretaris.*
As. OUWERKERK, boomkweeker, *Bibliothecaris.*
G. VAN NOORDT, boomkweeker, *Penningmeester.*

LEDEN:

A. Brand, boomkweeker.
Jacs. van der Breggen te Leiden.
H. le Coultre.
K. van Gelderen, boomkw.
W. van Gelderen, boomkw.
F. J. Grootendorst, boomkw.
H. Hardijzer, boomkw.
Jac. de Jager, boomkw
A. Koster Mz., boomkw.
J. C. Lith, bloemist, Gorinchem.
J. Maarschalk.
C. G. Oolie, boomkw.
I. van der Stam.
C. D. Sax Jz.
A. J. van Tol, boomkw.
D. van Tol, boomkw.
J. C. van Tol, boomkw.
P. Verkade Iz., tuinknecht.
J. Verschoor, boomkweeker Rotterdam.
W. M. Westerman.

Afdeeling DORDRECHT en OMSTREKEN.

(Opgericht 17 Januari 1882).

BESTUUR:

P. C. JORISSEN, *Voorzitter.*
C. KWAST, boomkweeker, *Secretaris-Penningmeester.*
K. BOTHOF Jr, bloemist.
I. N. HESSLING Ezn.
P. J. J GERM, bloemist.
G. REES.
A. WULFSE, zaadhandelaar enz., te Zwijndrecht.

LEDEN:

Wed. A. C. Blussé van Oud-Alblas—Crena de Jongh.
Joh. Bodes, tuinknecht.
D Bothof Hzn., tuinbaas.
K. Bothof Kzn., bloemist.
W. Bothof Kzn., bloemist.
P. Bothof Pz., bloemist.
P. Bothof Kz., bloemist.
Ph. Bothof, bloem. Sliedrecht.
J. Broeksmit te Zwijndrecht.
J. de Bruin, bloemist
P. J. A. de Bruine, te Zwijndrecht.
J. van Donkelaar Jr, tuinknecht.
J. van Donkelaar Jacobusz., tuinbaas.
J. van Donkelaar Pz., tuinbaas.
G. A. van Driel, te Puttershoek
T. van Dijk, volontair.
Mr. H. W. Fangman.
I. Geerkens Jr.
J. van Gink, bloemist.
I. C. de Groot.
S. M. Hugo van Gijn.
B. H. Hendriks, tuinknecht, te Dubbeldam.
M. van Houwelingen, warmoezier te Zwijndrecht.
Mr. A. C. Crena de Jongh.
Mr. D. van Tienen Jansse.
N A. de Joncheere.
H. P. de Kat van Hardinxveld.
W. van Keppel, tuinbaas.
P. de Klerk Jr., warmoezier te Zwijndrecht.
H. Kruk, tuinbaas.
J. Kloppert, bloemist
J. J. Kubli, tuinbaas.
H. C. C. van Maaren.
J. Muijen, tuinbaas.
J. C. Muijen, tuinbaas.
J. W. Muller, bloemist.
J Nagel, volontair.
A. van Namen Hz., zaadhandelaar enz. Zwijndrecht.
W. Peters, tuinknecht.
Jhr. P. J. J. Repelaer, te Dubbeldam.
H. B. de Roo.
P. Roobol, bloemist.
G. J. Sax, bloemist.
W. van Schaardenburg.
A. Scholten, tuinknecht.

A. Smit, warmoezier, te Zwijndrecht.
Mr. H. A. Nebbens Sterling.
Herman A. Nebbens Sterling.
D. Vliegenhart, Zwijndrecht.
H. Vliegenhart.
H. Volleriet, bloemist.
F. van Wageningen Fz.
J. Weekhout H.Lz., tuinbaas.
G. L. Weekhout H.Lz., bloem.
H.L. Weekhout Jzn., bloemist.
D. Zwaan, bloemist.

Afdeeling ENKHUIZEN en OMSTREKEN.

BESTUUR:

A. EGMOND, *Voorzitter.*
N. GROOT Szn., *2e Voorzitter.*
B. KOOLHAAS, *Penningmeester.*
W. KOOIMAN, *2e Secretaris* te Bovencarspel.
J. B. BROERS, *Secretaris.*

LEDEN:

G. Bruijn.
J. Bakker Pz.
M. Boll.
R. Brouwer Johzn.
A. P. Le Coultre.
Chr. van Doorn.
F. van der Deure.
A. W. van der Deure te Hoorn.
H. Dievenbach.
H. G. J. Feith.
G. Gast.
S. Groot.
J. Hagha.
R. D. J. Hartkamp.
H. C. Haarman.
W. Homan van der Heiden.
W. Igesz.
D. de Jong.
C. de Jong Azn.
C. Jansen.
L. Jorna.
C. de Jong Mzn., Hoogcarspel.
D. Kooiman te Bovencarspel.
K. Kooiman Dz, te Bovenkarspel.
C. A. de Koningh te Baarn.
A. J. Koolhaas.
Cls. Kuijper.
C. Koolhaas.
P. Kramer.
W. Lakenman.
J. W. Lakenman.
J. Lastdrager.
E. Lastdrager.
W. Lub.
L. Mantel te Bovencarspel.
E. A. Meiknecht.
J. C. Meiknecht.
G. P. Nijhoff.
A. Ossen.
K. Pijper.
U. J. Polman.
K. Prins te Grootebroek.
E. Rienderhof.
Chr. Roozendaal Jnz.
Dr. A. H. A. van Rooijen.
N. Sluis Gz.
Mej. Sluiten.
J. Sterken.
S. Schuijt Pz.
J. Scholten Dz.
Jb. Sluis.
L. Schild.
H. A. Stadermann.
H. H. Sanders.
P. Sluis.
D. Sanstra.
J. Smit te Bovencarspel.
J. Snoek te Grootebroek.
W. P. van Vlissingen.
Jb. de Wit.
R. J. A. A. Weemhoff.

Afdeeling GOOILAND.

(*Opgericht 11 Januari 1877.*)

BESTUUR:

Jhr. R. VAN SUCHTELEN v. D. HAARE, Bussum, *Voorzitter.*
W. HEIJBROEK Jr. Hilversum, *Vice-Voorzitter.*
J. J. JURRISSEN Naarden, *Penningmeester.*
D. WATTEZ, Bussum.
JACS. SMITS Naarden, *Secretaris.*

LEDEN:

B. W. van Aken, Bussum, (Hotel Zandhoeve).
G. Amand, Hilversum.
O. P. N Blom, Bussum.
C. Buwalda, Bussum, (Hotel Nieuw Bussum.)
Jhr. Mr. E. W. Bergh, Hilversum.
B. W. Blijdenstein, Hilversum.
Mevrouw van Beeck-Vollenhoven, geb. Leembruggen, Hilversum.
D. Camstra, Hilversum, bloemist.
J. P. M. Camman, Naarden.
Julius Doijer, Hilversum.
J. F. Everts, Bussum, Architect.
H. L. Ameija Esser, Bussum, Leerling.
G. J. Geradts, Hilversum, Boekhandelaar.
J. C. Gülcher, Hilversum.
C J. Gersman, Laren, bloem.
M. Grootwassink, Hilversum, tuinbaas.
H. F. Grivel, Bussum.
J. P. Glazenmaker, Hilversum, bloemist.
C. W. Groskamp, Hilversum.
J. Galjard, Hilversum, tuinb.
A. G. Heineken, Bussum.
C. M. Huguenin, Bussum.
J. van Houten, Hilversum, tuinbaas.
Ph. Henkel, Hilversum, bloemist.
H. G. Hufen, Naarden, fabrikant.
A. van der Helden, Baarn, Boomkweeker.
D. Huberts, Amersfoort.
J. J. L. van Hengel, Hilversum.
J. C. Ihle, Bussum.
C. J. van Ingen, Bussum.
Th. J. Jurrissen, Naarden, boomkweeker.
J. F. C. Klingerspoor, Hilversum, bloemist.
H. König, Naarden, boomkweeker.
H. Kuhn, Naarden, boomkweeker.
J. Leuven, Hilversum, Bloemist.
P. Langerhuizen, Huizen.
W. van der Lugt, Hilversum, tuinbaas.
H. Leebeek Sr., Bussum, bloemist.
H. Leebeek Jr., Bussum, bloemist.
J. A. Matthes, Breukelen.
F. W. van der Muelen, Weesp.
G. Molenkamp, 's Graveland, tuinbaas.
P. Munnikhuizen, Naarden, Notaris.
R. Meijnen, Hilversum, tuinb.
E. Mulder, Hilversum, tuinb.
C. Moorman, Hilversum, Wijnhandelaar.
L. Minnigh, Bussum.
J. C. van Eyken Nieukerk, Naarden, boomkweeker.
K. J. Perk, Hilversum, Notaris.
J. F. Pastoors, Hilversum. Grossier in Koloniale waren.
J. C. van der Pek, Bussum.
Ds. Pijzel, Muiderberg.
W. Rebel, Hilversum.
G. Rebel, Bussum, bloemist.
J. Rookhuizen, Bussum, bloemist.
G. A. van Rossem, Naarden, boomkweeker.
A G. M. Richard, Naarden, boomkweeker.
A. Richard, Naarden,
K. Rijsdorp, Hilversum, tuinbaas.
C. W. R. van Renesse van Duivenbode, Hilversum.
J. Roetemeijer, Naarden, leerling.
W. Scheepmaker, Loosdrecht, tuinbaas.
Joh. H. Smid, Laren.
F. L. A. Schubertz, Naarden, boomkweeker.
J. Stap, Bussum.
N. W. Schoorel, Loosdrecht.
Dr. Toe Laer, Amsterdam.
C. J. Temminck, Hilversum.
B. Trakranen, Naarden, leerling.
G. de Vries, Bussum.
A. J. Vrugte, Hilversum, bloemist.
M. Verschoor, Hilversum, zaadhandelaar.
J. J. Veltman, Bussum.
A. Vinke, Hilversum.
P. H. Wynand, Hilversum. sigarenfabrikant.
P. H. Wattez, Bussum, boomkweeker.
G. W. C. Westenberg, Bussum, boomkweeker.
H. Weitjens, Bussum, Aannemer.

Afdeeling 's GRAVENHAGE en OMSTREKEN.

(*Opgericht 25 Februari 1874.*)

BESTUUR:

JHR. L. J. QUARLES VAN UFFORD, *Voorzitter L. v. V.*
W. A. HATTINGA RAVEN, *Onder-Voorzitter, Donateur.*
E. WIJERS, *Penningmeester.*
G. VAN ROSSEM, *Secretaris.*
G. VAN DER WERFF, bloemist, *2de Secretaris.*
W. VAN HATTEM.
J. H. VERNÈDE.

DONATEURS

A. N. J. H BARON VAN BRIENEN VAN DE GROOTE LINDT
MR. C. J. E. GRAAF VAN BLIJANDT.
I. F. CREMER.
W. A. HATTINGA RAVEN.
MR W. BARON VAN HEECKEREN VAN KELL.
C. J. VAN DER OUDERMEULEN.
MR. C. J. SICKESZ.
JHR. VEGELIN VAN CLAERBERGEN.

LEDEN:

F. P. R. M. Baron d'Ablaing van Giessenburg.
I. C. P. Baron van Alderwerelt Houtuijn.
I. A. C. Apol.
Jhr. Mr. J. J. de la Bassecour Caan.
Dr. C. L. G. Becht.
J. C. Becker, *Lid v. Verd.*
Jhr. Mr. G. J. T. F. Beelaerts van Blokland.
Jhr. I. B. D. van den Berch van Heemstede.
Mr. S. J. van den Bergh.
Jhr. Mr. E. A. Beckmans de Weert.
M. E. Belinfante.
A. Beyen.
D. Blaauw.
J. N. Blaauw.
G. Blanken.
L. J. C. J. Boogaard.
Jhr. Mr. R. L. van den Bosch.
A. R. J. Brouwer.
P. J. Buijskes.
D. J. van Bijsterveld.
Douairiere Caan van Neck.
A. Baron Calkoen.
Mr. J. D. C. C. Baron de Constant Rebecque.
I. T. Cremer.
Mr. E. I. J. B. Cremers.
A. Croiset van der Kop.
G. C. Daum.
A. van Delden.
G. Driehuijs, bloemist.
I. P. H. Durr.
Mr. D. van Eck, *Lid v. Verd.*
J. A. W. Eilers.
Dr. W. B. J. van Eijk.
L. Engelbert.
G. F. Enger.
K. Enthoven Lz.
Mr. H. Ferf.
Jhr. P. M. G. van Fisenne.
Mr. C. Fock.
J. H. L. F. van Frank.
Mevr. de Wed. Gebel Landrij.
I. F. Geldmaker.
P. R. Geldmaker.
H. P. Gerritsen.
Mr. Jhr. P. G. H. Gevaerts van Simonshaven.
Jhr. A. W. A. Gevers Deijnoot.
M. Giebert.
A. Gildemeester.
Dr. D. van Grootveldt.
I. A. Groshans.
L. C. Grijseels, *Lid v. Verd.*
M. van der Haagen Jr.
H M. van der Haak.
Jhr. J. C. A. van Haeften.
C. G. van Haeften.
W. J. Hanekuijk.
F. Harte.
Mr. H. W. Hartman.
Minister Heemskerk.
H. J. Heeren.
I. J. L. Heldring.
Dr. E. F. M. Helmkampf.
Mr. W. J. Baron van Herzeele.
Ed. van Hoboken van Oudelande.
Mr. R. W. D. Heijligers.
W. C. Hoogendijk, boomkweeker.
Jhr. Mr. J. H. Hora Siccama.
P. J. van Houten.
Mr. F. C. D. M. Hinlopen.
Van Houweninge, bloemist.
Jhr. Mr. J. F. van Humalda van Eijsinga.
Mr. W. A. Baron van Ittersum.
G. P. Ittmann Jr.
J. L. Jarman.
Mr. J. Jochems.
Jhr. Mr. B. C. de Jonge.
Mr. A. C. van der Kemp.
J. G. van Kersbergen.
Douair. A. Klerck.
Jhr. Mr. R. A. Klerck.
F. Knoote.
A. A. Knuijver.
C. H. Koningsbruggen, warmoesier.
H. J. Kottman, hortulanus.
M. Kruijt.
Firma van der Laan, bloemist.
J. Laurillard.
E. L. Graaf van Limburg Stirum.
M. Graaf van Limburg Stirum.
Mr. O. J. H. Graaf van Limburg Stirum.
F. B. Löhuis.
H. W. van Loon Jr.
J. R. Los van Aarlanderveen.
Joh. F. Loudon.
R. W. Lune, bloemist, (Delft.)
L. J. van der Mandele.
M. J. C. de Marez Oijens.
J. A. N. Meeuws.
Douair. Melville van Carnbee.
H. N, J. G. Menges.
F. W. Meijer, bloemist.
Baron Michiels v. Verduijnen.
A. S. Moesveld, *Lid. v. Verd.*
P. F. N. Moesveld.
M. J. Mulder.
D. J. van Munster.
Johs. Mutters.
W. J. H. Nieuwenhuisen Jr., bloemist.
C. M. Olifiers.
J. W. Opstelten.
Mr. W. O. T. van Oudheusden.
Mr. C. F. Pahud de Mortanges.
A. J. C. B. Baron van Pallandt van Neerijnen.
Barones C. van Pallandt.
D. Baron van Pallandt.
F. Baron van Pallandt van Hagen.
Mr. C. P. D. Pape.
Mr. C. W. I. J. Pape.
Mr. I. G. Patijn.
J. W. Pieneman Boelen.
Mr. H. A. Piepers.
J. C. van Poeteren.
H. Post, Rijswijk (Z.H.)
J. J. van der Pot.
P. A. van der Putte.
R. L. van der Pijl.
Douairiere A. van Rappard
Mr. W. Ridder van Rappard.
Freule E. van Reenen.
A. H. W. Reinhard, bloemist.
Jhr. Mr. Repelaer van Molenaarsgraaf.
Dr. P. A. Richard.
J. W. D. Roël, *Lid v. Verd.*
K. W. Rueck.
M. P. van Ruijven, (Poeldijk.)
J. F. W. van Rijswijk Sr., bloemist.
J. F. W. van Rijswijk Jr., bloemist.
J. Scalogne.
J. W. van Schagen.
P. J. Schiedges.
Jhr. L. M. Schuurbecque Boeije
Jhr. A. L. van Schuijlenburch van Ulenpas, Hoog-Keppel.
A. G. van Sisseren.
L. W. van Soest.
Jhr. N. A. Steengracht van Mooiland.
Jhr. Mr. H. A. Steengracht van Duivenoorde.
B. G. Stempels.
J. van Stralen.
Jhr. Mr. G. J. Stratenus.
H. S. Streng.
J. C. Streng.
Jhr. Mr. W. Teding van Berkhout.
H. Teunissen, bloemist.
J. L. Tittel.
Mr. H. W. Baron du Tour van Bellinchave.
Mr. H. N. C. baron van Tuijl van Serooskerken.
Dr. C. V. van Valkenburg.
F. R. Vechtman.
Jhr. Mr. H. A. van der Velde.
B. W. Verbrugge.
Mevr. de Wed. Verbrugge van 's Gravendeel.
J. H. L. de la Vieter.
Mr. J. D. Viruly.
Herman Vogels.
G. J. E. de Voogt.
Herman Voorhoeve, bloemist.
A. A. Vosterman van Oijen.
Mr. J. W. J. Baron de Vos van Steenwijk.
J. G. A. N. de Vries.
P. F. L. Waldeck.
Mr. M. P. H. Wiercx.
G. W A. Wildeman.
B. de Wijs.
W. A. Zalmé, bloemist.
J. W. J. Zegers Rijser.
Mej. H. C. van Zegwaard.

Leden Klasse B.

J. van der Bol, tuinier.
D. A. van der Spiegel, tuinbaas te Oud-Wassenaar.
A. F. W. Starke, bloemist.
A. J. Stemerding, bloemist.
J. Vogels, tuinbaas.
J. P. Wernke, tuinbaas.
G. van Zelm, bloemist.

Afdeeling GRONINGEN en OMSTREKEN.

(*Opgericht 1 December 1877.*)

BESTUUR:

JHR. MR. W. C A. ALBERDA VAN EKENSTEIN, *Voorzitter en eerelid.*
O. J. QUINTUS, *Onder-Voorzitter.*
* J. DE WAARD SZN., groente- en vruchtenkweeker, *Secretaris.*
JHR. MR. D. R. DE MAREES VAN SWINDEREN, *2e Secretaris.*
DR. A. FEIKEMA, *Penningmeester.*
DR. BURGER.
* ALB. JONKHOFF, bloemist.

LEDEN:

(De met een sterretje gemerkte zijn Leden volgens art. 35 der Statuten.)

Jhr. G. Alberda van Menkema.
Prof. Dr. H. J. van Ankum.
Dr. A. H. van Ankum.
* P. Bakker, bloemist, Middenstraat.
* C. Barends, Erfurt.
W. G. van der Berg. (Arts.)
* S. Bleeker, Frederiksoord.
* H. Boerema, tuinbaas, Zuidbroek.
* J. Bolhuis, bloemist, Middenstraat.
* J. Bolhuis, tuinbaas, Uithuizen.
* R. H. Bonnema, volontair in den Hortus.
* H. J. Bos, bloemist, Appingedam.
* H. Bus, tuinknecht, Rozenstraat.
Mr. S. Tjaden Busmann.
* P. C. van Calcar, boomkweeker, Sappemeer.
D. Cardinaal.
Mr. E. Manger Cats.
H. F. Deel, Notaris, Slochteren.
P. Deodatus, Roden.
N. W. Doornbos.
* P. van Dijken, bloemist, Tuinstraat.
H. O. Ebbens, Nieuw-Beerta.
Mr. R. Feith.
A. Fiet, Hortulanus.
* J. Folkers, Amanuensis.
Jhr. R. Gockinga.
* Hk. Groenewold, bloemist, Rozenstraat.
* Johs Groenewold, bloemist, Kruidgracht.
* J. H. de Groot, bloemist, Gedempte Zuiderdiep.
* Ph. van Harreveld, opzichter der Plantsoenen.

B. Alving Hesselink te Paterswolde.
J. Hesselink Azn. te Paterswolde.
* D. Hesselink Jzn., Groentekweeker te Paterswolde.
* H. Hielkema, vaste knecht in den Hortus.
Mr. J. G. van der Hoop.
A. de Jager. firma Erven van der Kamp.
Mr. J. Lohman Jansonius te Onderdendam.
* A. L. Kiers, bloemist, N. Kijk in 't Jatstraat.
* H. H. G. Kleve, volontair, Quedlinburg.
G. Kniphorst, Stadskanaal.
J. L. Lagro J.L.zn.
* E. L. Lijbering, bloemist, Heereweg.
H. Marrenga, Leens.
B. J. R. Meddens.
J. H. J. Meddens.
* C. Meijnen, bloemist, Noorder binnensingel.
Prof. J. W. Moll.
C. Star Nauta, Kleinemeer.
Ds. H. Nieweg, Zuidwolde.
* A. S. J. Oosterbaan, Engeland.
Jhr. R. A. Quintus, Zuidersingel.
Mr. S. M. S. de Ranitz, Notaris te Winsum.
Dr. H. Reilingh.
J. P. Riedel, Winschoten.
* M. Riedel, bloemist, Helpman.
* J. L. Robertus, bloemist, Winschoten.
J. E. Scholten.
W. A. Scholten Jr.
H. J. Sicman.
H. J. Steghgers.
Mr. S. Talma Scheeman, Zuidbroek.
* J. Streurman, tuinbaas op Groenestein.
H. Swart.
Jhr. Mr. P. J. van Swinderen, Assen.
Jhr. R. M. A. de Marees van Swinderen.
Jhr. Q. P. A. de Marees van Swinderen, Paterswolde.
S. Sijpkens Bz.
* Z. Tadema, bloemist, Assen.
G. A. Talens, Niehove gem. Oldehove.
* C. P. Tetzner, bloemenwinkel, Heerestraat.
I. Tinga, Kassier te Sappemeer.
K. Tiktak.
Dr. Th. Valeton.
* H. Venema Lzn., bloemist, Agricolastraat.
* P. B. Venema, bloemist, Lodewijkstraat.
* G. Venema, bloemenwinkel, Heerestraat.
* J. F. A. Venema, bloemist, Barestraat.
J. D. Vissering, de Punt.
* J. Vroom, aanlegger van tuinen te de Punt.
A. Waalkens te Blijham.
* K. Walles, tuinknecht in den Hortus.
* B. Welink, Nancy.
* P. Wessels, bloemist, N. Kijk in 't Jatstraat.
H. W. Wierda te Winsum.
W. H. Wildervanck te Sappemeer.
* J. Chr. Winterwerp te Wiesbaden.

Afdeeling „HAARLEM en OMSTREKEN."

BESTUUR:

J. D. ONDERWATER, *Voorzitter.*
L. E. GERDESSEN.
J. K. BUDDE.
LEONARD A. SPRINGER.
P. W. VOET, *Secretaris-Penningmeester.*

DONATEURS:

L. E. GERDESSEN, Haarlem.
J. H. KRELAGE, Haarlem.
J. D. ONDERWATER, Heemstede.
S. M. W. RIJNBENDE, Overveen.

LEDEN:

F. van den Aardweg, bloemist.
Jhr. E. A. Barnaart, Vogelenzang.
P. J. F. Beccari.
D. H Blok.
J. Bolderdijk, bloemist.
Mevrouw J. Borski, Bloemendaal.
J. H. Brinkman.
H. Broekmeijer.
R. C. Broekmeijer Jr., bloem.
H. v. d. Berg, tuinbaas, Heemstede.
Joh. v. d. Berg, tuinbaas, Heemstede.
Joh. de Breuk.
C. Bergsma.
G. B. Blankenstein, tuinbaas, Heemstede.
C. Blankenstein, tuinbaas.
J. K. Budde.
H. de Clercq Gijsbz.
Mr. J. de Clercq van Weel.
J. J. van Cruiningen.
C. J. Couwenhoven.
P. v. d. Colk, tuinbaas, Heemstede.
P. A. Charbon, bloemist, Heemstede.
W. Deijs, bloemist.
C. van Dijk, tuinbaas, Heemstede.
E. van Dijk, tuinbaas, Boekenrode.
J. Th. v. Eijkern, tuinbaas, Heemstede.
G. F. Evelein Jr., bloemist.
J. de Goeije.
J. Goossens Jr.
H. J. Goemans, bloemist.
Mr. Haitsma Mulier.
J. J. Hedding, Santpoort.
Joh. ter Hoffsteede, Overveen.
A. J. E. Baron van Ittersum. Bennebroek.
P. G. Jansen, bloemist.
G. H. Jansen, tuinbaas, Overveen.
H. Kerbert, Baarn.
J. J. Kerbert, bloemist.
J. H. Kersten, bloemist.
G. J. Kok, bloemist.
A. F. Kremer Jr.
J. Kroll.
P. H. Kaars Sijpesteijn, Heemstede.
J. Th. Kijlstra, 3 Raleigh road. Richmond, Londen, S. W.
J. J. van Lochem, bloemist.
P. Loosjes.
C. J. H. van Maanen.
J. Martin, bloemist.
D. Meijer, tuinb. Bloemendaal.
E. Muller, tuinbaas.
Mevr. Melvil-Sillem, Bloemendaal.
F. C. van Meeuwen, bloemist.
Mr. W. Th. Pahud de Mortanges.
G. C. van Meeuwen, bloem.
W. B. van Norden, bloemist.
J. v. Nes, bloemist.
W. C. Preijde, bloemist, Heemstede.
W. Th. Rodbard. bloemist.
J. J. Ruijsenaars, bloemist.
C. P. Ruijsenaars. bloemist.
A. Raven, bloemist.
Ant. Roozen Jr., bloemist, Overveen.
Ant. Roozen Jrzn., bloemist, Overveen.
F. Roozen Az., bloemist, Overveen.
Leo Roozen Az., bloemist, Overveen.
A. v. d. Spiegel, tuinbaas, Velsen.
Mr. W. H. Smit, Heemstede.
J. A. D. v. d. Steen, bloem. Hillegom.
J. H. Stoel Az.
W. Stolp.
P. Teunis, bloemist.
C. G. v. Tubergen Jr., blm.
M. Uitenbosch.
B. A. Baron van Verschuur, Bennebroek.
Veldhuizen van Zanten, bloemist, Beverwijk.
R. Velthuis, tuinbaas.
N. Vas Visser.
L. A. C. Victor, Heemstede.
P. W. Voet, bloemist
H. v. d. Vossen, tuinbaas.
C. van Velsen Az., bloemist.
J. van der Wal, tuinbaas, Heemstede.
Mr. S. J. A. v. Walcheren.
J. H Warnier.
H. H. v. Waveren, Hillegom.
Dr. J. B. Wijnhoff.
A. de Wilde, tuinbaas, Heemstede.
C. de Wilde, tuinb., Heemstede.
J. H. Weseman, tuinbaas, Bloemendaal.
C. A. Westerveld. bloemist.
L. Zuurendonk, bloemist.

Afdeeling LEIDEN en OMSTREKEN.

BESTUUR:

* Prof. Dr. W. F. R. SURINGAR, *Eere-Voorzitter.*
Dr. H. BOURSSE WILS, *Voorzitter,* treedt af 31 December 1898.
G. F. HEMERIK, bloemist, treedt af 31 December 1892.
F. A. DEE, *Penningmeester,* treedt af 31 December 1893.
T. F. VLIELAND Jr., zaadhandelaar, treedt af 31 December 1894.
*H. WITTE, treedt af 31 December 1895.
A. D. D. SCHRETLEN, treedt af 31 December 1896.
L. VUYCK, *Secretaris,* treedt af 31 December 1897.

Lid van verdienste.

C. DE VOS, Hazerswoude.

Donateurs.

Mr. C. COCK.
Mr. M. RIJKE.
J. H. WILLINK, Oegstgeest.

Klasse A.

(Gewone Leden).

A. Van Asperen.
Prof. Dr. H. G. Van de Sande Bakhuyzen.
J. G. Ballego, bloemist, Zoeterwoude.
H. Beekman, tuinbaas, Oegstgeest.
Mej. W. S. C. Van Bell.
A. Blansjaar, Oegstgeest.
W. A. Blokhuis, Noordwijk.
D. F. Boekee, bloemist, Zoeterwoude.
K. De Boer Hz.
Dr. J. G. Boerlage.
J. Büttikofer.
K. T. Caron.
*H. S. Clarion, Warmond.
Mr. A. D. van Assendelft de Coningh, Leiderdorp.
A. Corts.
G. J. Corts.
J. Couvée Az.
P. van Cranenburgh.
Dr. M. C. Dekhuyzen.
M. Dolman, 's Gravenhage.
F. H. A. Driessen.
Prof. Mr. H. L. Drucker.
R. Dijkstra.
Mevr. de Wed. Dr. J. Everwijn, Noordwijk.
J. P. J. Van Ewijk.
R. Formijne.
Prof. Dr. A. P. N. Franchimont.
P. I. De Fremery.
A. Frijlink, bloembollenkweeker, Sassenheim.
F. G. H. Gerlings.
*H. F. G. Gerlings.
C. Goekoop.
S. A. De Graaff, bloembollenkweeker, Zoeterwoude.
Mej. G. D. M. van 't Haaff.
Prof. Dr. D. Bierens de Haan.
Dr. J. van Breda de Haan, Tegal.
D. Hartevelt.
J. J. Hasselbach.
Mr. H. Hemmingson, Zoeterwoude.
J. T. Hessels.
C. G. Van der Hoef, bloembollenkweeker, Oegstgeest.
J. H. Holswilder, Leiderdorp.
D. A. J. Hoogenstraaten.
Mej. L. Hubrecht.
Dr. F. A. Jentink.
W. de Jongh.
L. M. de Laat de Kanter.
Mr. L. M. J. H Kerstens.
Mr. E. Kist.
Mr. C. H. P. Klaverwijden.
A. J Kors, bloemist, Leiderdorp.
C. H. Krantz, 's Gravenhage.
A. C. Kriest, bloemist, Zoeterwoude.
J. H. Kruseman, bloemist, Warmond.
E. H. Kruyff Lz., bloembollenkweeker, Sassenheim.
J. J. Kruyff, bloembollenkweeker, Sassenheim.
*L. Kruyff, bloembollenkweeker, Sassenheim.
M. J. van Laren, Leiderdorp.
W. Leembruggen, Lisse.
H. J. Lemkes Jr., bloemist, Alfen.
Mevr. de Wed. Mr. P. C. Librecht Lezwijn-Nierstrasz.
Dr. C. H. C. Machen, Warmond.
D. Mater, handelskweeker, Leiderdorp.
*I. Mater, Leiderdorp.
M. P. Meerburg HCzn.
Dr. J. F. A. Mellink.
Mej. de Wed. J. J. Muller, (bedankt voor 93).
Mr. H. A. Neeb.
Mevr. de Wed. Mr. H. L. A. Obreen.
*A. P. M. van Oordt.
W. H. van Oordt, Valkenburg.
G. P. van Outeren, Zoeterwoude.
P. van Outeren, Zoeterwoude.
J. Plantfeber.
Dr. W. Pleyte.
Mevr. de Wed. A. H. Ploeg-Zaalberg.
Dr. A. van Rhijn.
Dr. W. N. Du Rieu.
F. van Romburgh, Zoeterwoude.
J. T. Ruugrok.
Mej. H. M. Schaepman, 's Gravenhage.
Mr. T. W. van der Schalk, Noordwijk.
B. H. Schmier.
Mevr. de Wed. D. A. Schretlen-Borzo.
F. A. W. Schudel.
W. Segers, Lisse.
J. J. Smith Jr., Buitenzorg.
F. S. van de Pavord Smits.
J. D. Speet, bloemist, Leiderdorp.
N. Stadhouder.
C. T. Steffelaar.
F. Stokhuyzen Az.
W. J. Suringar.
*A. W. Sijthoff.
C. C. Tieleman.
H. A. Timmerman.
J. G. J. van Oldenbarneveld, genaamd Witte Tullingh.
A. Verhoog Jr.
F. A. Verster van Wulverhorst.
*Dr. P. J. Veth, Arnhem
T. P. Viruly.
G. Vlasveld, bloembollenkweeker, Sassenheim.
P. H. Voorhoeve.
G. F. L. van Voorthuyzen, bloemist, Oudshoorn.
S. B. Vos.
Mr. E. de Vries.
Mr. F. Was.
Dr. W. P. Weebers.
A. J. J. Wendel.
H. P. T. van Wensen.
K. Wezelenburg, boomkweeker, Hazerswoude.
Mej. W. D. Boursse Wils.
W. F. van Wijk Tz., Zoeterwoude.
Mej. H. A. C. Zaalberg.
J. Zaalberg JCz.
J. C. Zaalberg.
E. Zirkzee, Koudekerk.

Klasse B.

(Tuinlieden en Tuinknechts, Meester- of Eerste Knechts).

M. M. W. P. Beenakker, volontair.
J. van den Berg, tuinbaas, Oegstgeest.
J. Bertram, gepens. knecht Hortus Acad.
T. Boekee Tz., bloembollenkweeker, Zoeterwoude.
G. Bolt, bloemkweeker, Leiderdorp.
G. H. du Croix, volontair.
E. H. J. Cunæus, knecht Hortus Acad., Zoeterwoude.
H. J. Drinhuyzen, tuinman, Zoeterwoude.
J. C. Eggink, tuinknecht, Zoeterwoude.
A. P. van Egmond, bloembollenkweeker, Oegstgeest.
T. A. van Eldik, volontair.
J. de Groot, warmoezier.
Jac. de Groot, tuinbaas, Warmond.
C. W de Heger, volontair, Hazerswoude.
J. P. Hemerik.
F. J. Hendriks.
K. J. van Heuven, knecht, Hortus Acad.
F. W. T. Hunger, volontair.
J. Jong, knecht Hortus Acad.
A. Keus, volontair.
A. Kors, tuinknecht, Leiderdorp.
F. Kors, tuinknecht, Leiderdorp.
J. Kriest ACz., tuinknecht, Zoeterwoude.
J. Kriest Jr., bloemkweeker, Zoeterwoude.
J. Kriest Jzn.
W. van Oeffelen.
A. D. den Older, bloemkw. Zoeterwoude.
A. D. den Older Jr., tuinkn. Zoeterwoude.
L. N. den Older, tuinknecht, Zoeterwoude.
G. H. Pel, volontair.
J. Renée, bloemkweeker, Zoeterwoude.
J. A. de Rooy, Oegstgeest,
L. Schouten, bloemkweeker. Oegstgeest.
D. Turkenburg Jr., volontair, Bodegrave.
W. van Veen. bloemkweeker, Leiderdorp.
A. Verboog, tuinman, Leiderdorp.
A. Verboog Jr., tuinman, Leiderdorp.
A. G. Verboog Nz., tuinman, Oegstgeest.
N. Verboog, tuinman, Oegstgeest.
W. Verboog, tuinman, Leidorp.
J. W. Wiggers Sr., bloemkweeker, Zoeterwoude.
G. van der Wilk, tuinman.
E. T. Witte, knecht Hortus Acad.

Bode.

F. J. Struykenkamp.

Afdeeling NIJKERK, PUTTEN en OMSTREKEN.

(*Opgericht 1887.*)

BESTUUR:

Chr. J. VAN EEGHEN, *Voorzitter,* Putten.
M. MOUW, *Penningmeester,* Nijkerk.
J. H. KRUDOP, Nijkerk.
Z. F. C. DIEMONT, Putten.
Mr. H. G. C. MARCUS, *Secretaris,* Lucasbolwerk, Utrecht.

LEDEN:

W. Blokhuis Izn., Putten.
Mr. W. Baron van Goltstein, 's Gravenhage.
S. Hamburger Sr., Nijkerk.
R. Jurling, Nijkerk.
H. Knoppers, Putten.
Mr. D. van Meurs, Harderwijk.
Jb. A. Mouw, Nijkerk.
Dr. J. F. W. Neeb, Nijkerk.
Mr. J. F. Neeb, Harderwijk.
J. H. Nijland, Nijkerk.
F. W. J. Baron van Aylva van Pallandt, Putten.
A. C. Pliester, Putten.
G. Prins Azn , Nijkerk.
J. W. des Tombe, Utrecht.
H. Veldhuizen, Nijkerk.
Jhr. Mr. R. E. W. van Weede, Nijkerk.
Jhr. Mr. W. M. van Weede, 's Gravenhage.

Afdeeling NIJMEGEN en OMSTREKEN.
(*Opgericht 6 Februari 1889.*)
a. **Leden, contribueerende *f* 5.— 's jaars.**
BESTUUR:

TH. H. A. J. ABELEVEN, *Voorzitter*, Nijmegen.
J. J. DENIER VAN DER GON, *Onder-Voorzitter*, lid der firma DENIER VAN DER GON en BOUWENS, tuinarchitecten, bloemisten en boomkweekers, Hees.
J. W. ARENDS, zaadhandelaar, Lent.
V. W. DE VILLENEUVE *Penningmeester*, Hees.
C. A. HIEBENDAAL, *Secretaris*, Wijchen.

LEDEN:

J. A. van Aalst, Neerbosch.
A. J. van Asselt Jr.. tuinbaas, Lent.
Mr. P. C. Bijleveld. Nijmegen.
I. H. Bijleveld, Nijmegen.
J. Bleeker, Nijmegen.
F. O. Bloembergen, Nijmegen.
G. Borkens, gemeente-plantagemeester, Nijmegen.
J. F. Bouwens, lid der firma Denier van der Gon en Bouwens, tuinarchitecten, bloemisten en boomkweekers, Hees.
J. C. van Driest, lid der firma van Driest en Zoon, bloemisten en boomkweekers, Hees.
Jhr. G. J. Dommer van Poldersveldt, Ubbergen.
H. A. Gerretsen, bloemist en handelskweeker, Hees.
A. Baron Hackfort tot Terhorst, Nijmegen.
C. B. Hiebendaal, Hees.
I. Ig. Holthaus, Nijmegen.
J. de Kluis, bloemist, Hatert.
H. J. Koper, Hees.
Arn. A. Lamme, Berg en Dal, (Beek.)
M. D. Losecaat Vermeer, lid der firma Gebrs. Losecaat Vermeer, bloemisten, Nijmegen.
F. E. Macdonald, Nijmegen.
Mr. J. E. B. L. Maritz van Crayesteyn, Ubbergen.
F. W. H. Maritz van Crayesteyn, Ubbergen.
J. D. H. Meuleman, bloemist en boomkweeker, Nijmegen.
Jhr. Mr. F. X. G. M. van Nispen tot Sevenaer, Nijmegen.
C. Ouwerling, bloemist-volontair, Nijmegen.
Mr. W. van de Pol, Nijmegen.
Jhr. V. M. van Rijckevorsel van Kessel, Hees.
F. C. D. Thieme, Nijmegen.
D. G. Tours, bloemist-volontair, Nijmegen.
H. C. J. Vieweg, Nijmegen.
Mevr. de Weduwe C. L. de Villeneuve geb. Serres, Hees.
H. J. O. van Waveren Pancras Clifford, Hees.
G. S. M. Wendelaar, Beek.

b. **Leden, contribueerende *f* 2.50 's jaars.**

B. C M. Boot Jr., bloemist-volontair, Lent.
Z. Bouwer, tuinknecht op Wolsberg, Groesbeek.
G. Broekhuyzen, tuinbaas op de Weesinrichting, Neerbosch.
J. J. Dibbits, bloemistknecht ter bloemisterij „Flora", Nijmegen.
S. Evers, tuinbaas op Rust en Vrede, Hees.
Johs. van Gein, tuinknecht, Haastrecht.
G. Gerritsen, tuinbaas op Leuvenhof, Neerbosch.
H. Halle, tuinbaas kasteel Moyland bij Cleve (Duitschland).
N. G. Jansen, tuinman, Hees.
C. H. Kraaijenhage, bloemistknecht, Hees.
M. Kropman, gemeente-opzichter, Hatert.
J. van Lummel, bloemist-volontair, Nijmegen.
M. Schamp, tuinbaas op Boschlust. Neerbosch.
N. Schouten, tuinbaas op Gerda, Hees.
G. van der Staay, tuinbaas op Geldershof, Groesbeek.

Afdeeling ROTTERDAM.
(*Opgericht 5 April 1874*).
BESTUUR:

W. A. VIRULY VERBRUGGE, *Voorzitter*.
H. T. WILKENS, *2e Voorzitter*.
Mr. M. MEES, *Penningmeester*.
ROBERT BAELDE.
D. VAN STOLK.
A. BROWNE.
A. DE HAAN, bloemist.
J. C. DE LANGE, tuinarchitect Boomkw. en Bloem. *1e Secret.*
D. G. VERVOOREN, Opzichter der Gemeente-Plantsoenen, *2e Secretaris.*

LEDEN:

Mr. W. Baartz.
A. A. van Bemmelen, Directeur Diergaarde.
Mevr. Benedictus van Wotki.
M. de Bie.
A. Bikkers, fabrikant van verwarmingstoestellen.
E. F. H. Boden.
P. A. van der Bom, boomkweeker, Oudenbosch.
D. J. Boomkens, tuinbaas Diergaarde.
A. W. van Boven.
A. Brauckmann, chef-bloemist b/d firma H de Lange.
M. Breukelman.
D. van Brummelen, bloemist, Bergweg, Hillegensberg.
H. A. Burgerhout.
A. Cankrien, Kralingen.
Mej. J. Criellaert.
J. E. Criellaert.
P. J. Cantzelaar.
Mr. A. M. de Cock.
Het Departement „Rotterdam" der Maatschappij tot Nut van het Algemeen.
Dr. Th. van Doesburgh, Kralingen.
J. M. Dupont.
F. Ebeling.
H. Elink Schuurman.
Mr. J. van Gennep.
H. A. Gerritsen, bloemist.
K. Hartlieb, bloemist.
Jacs. Haslinghuis.
J. J. Marie van Heel.
W. J. Hoffman.
Mej. Hoffman.
P. Hooftman Jzn., boom- en bloemkweeker, Gouda.
B. C. M. van der Hoop.
J van der Hoop Azn.
W. A. van Hourveningen van Sprang.
H. de Jongh.
J. de Jongh.
G. M. Kam.
W. Kesteloo, tuinbaas Huize Groendal-Schoonderloo.
P. J. Kleijkamp, fabrikant van tuinmeubelen.
F. Koch.
D. H. A. Kolff.
Kolff van Woudenstein,
H. de Lange, bloemist.
J. Laverge.
G. Leiste, bloemenhandelaar.
H. P. van Lent.
Firma G. Ligtermoet, handelaar in mosc. matten.
Dr. J. van der Looij.
P. Lycklama à Nijeholt.
Mevr. de Wed. J. Madrij.
J. J. Martveldt, hovenier.
H. J. Meerkamp van Embden
G. Mees R.Azn.
J. Mees.
R. Mees.
Dr. M. C. Mensing.
M. C. Mensing Jr.
Firma van Meurs en Stufkens.
A. Milders.
A. de Monchy.
M. M. de Monchy.
Pierre Muller, bloemenhandelaar.
L. C. A. J. Niehot.
N. van Oosterzee.
J. A. P. Pit.
C. E. M. Plemp.
Mr. J. C. Reepmaker.
A. Remij.
Jacob Renier.
H. Rozenbeek, bloemist.
Mr. J. Rombach.
P. Rueb.
Mevr. Wed. van Rijckevorsel geb. Schmidt.
L. P. le Sage ten Broek.
G. Sauerbier.
Jacs. van Schaïk.
Dr F. J. J. Schmidt.
J. A. A. Seeuwen.
J. A. G. D. Seeuwen.
C. L. van der Straal Mzn.
W. C. Stolk, tuinman.
A. van Stolk Jzn.
A. van Stolk Czn.
Tabingh Suermondt.
E. P. van der Valk, bloem.
D. G. Veltcamp Helbach.
J. C. Veltcamp Helbach.
C. E. Viruly.
Marie Viruly
P. C. van Vollenhoven.
J. F. Wilke, hortulanus Diergaarde.
W. Wijt.
J. J. van der Willigen.
H. E. van IJsendijk Jr.

Afdeeling UTRECHT en OMSTREKEN.
BESTUUR:

Prof. Dr. N. W. J. RAUWENHOFF, *Eere-Voorzitter*.
J. FABIUS, *Voorzitter*.
T. KNOPPER, bloemist, *Onder-Voorzitter*.
A. RIETVELD, bloemist *Secretaris*.
J. PH. METELERKAMP, *Penningmeester*.
C. J. KIKKERT.

LEDEN:

P. L. Baudet, bloemist.
J. E. van den Berg, bloemist, Jutphaas.
J. T. van den Berg Jr., bloem., Jutphaas.
C. van den Berg, bloemist, de Meern.
H. A. van Beuningen.
Mr. W. J. M. Bosch van Oud-Amelisweerd (donateur).

Mr. W. C. Baron van Boetzelaar, Eickenstein Maartensdijk.
D. E. H. Boxman, Huize Oudwijk.
Jhr. Canter Alta.
F. H. Coblijn.
H. Copijn, boomkweeker, Groenekan.
P. G. Copijn, boomkweeker, Groenekan.
L. L. van Dam Jr., bloemist.
W. van Deyl, bloemist.
Joh. van Dijk, bloemist, Jutphaas.
L. Dirksen van den Heuvel.
S. G. van Doesburgh.
G. J. Eggink, bloemist.
J. H. van Egmond, bloemist.
W. C. van Embden, bloemist.
D. H. van Esveld.
B. H. Feith.
Mr. C. Gerlings.
A. Gerritsen, tuinbaas, Doorn.
Mr. S. J. van Geuns.
A. Glym de Vos, bloemist.
J. W. de Groot, bloemist.
Dr. L. J. van der Harst.
C. J. Hacke van Mijnden, Loosdrecht.
G. C. D. Baron van Hardenbroek van Lokhorst (donateur), Jutphaas.
A. D. Baron van Heeckeren van Brandsenburg.
Mejuffrouw van Heusde.
Johs. Hoekstra, rozenkweeker, de Bilt.
T. E. Houtvester, bloemist.
A. van Kooten, bloemist.
H. van der Kolk.
L. Kortbeek, bloemist Amersfoort.
H. J. Kleinstarink, bloemist.
H. J. Kleinstarink Jr., bloem.
C. M. Knopper Jr., bloemist.
J. Kronenburg, tuinbaas, Waardenburg.
J. C. Lakerveld, tuinbaas.
W. E. van Leer.
Mr. J. E. van Loenen.
Henri van Lunteren, bloemist.
J. M. Maréchal, bloemist, 's Bosch.
C. J. M. H. Mignon, bloemist.
Mevrouw Millies—Strick van Linschoten.
J. Nijland.
R. Numans, bloemist, Alfen a/d. Rijn.
Mr. B. J. Lintelo Baron de Geer van Jutphaas.
J. D. Oortman Gerlings.
M. van Oostveen, bloemist.
M. W. van der Plassche.
Jhr. A. C. P. G. Ridder van Rappard, de Bildt.
B. Reiger, burgemeester der gemeente Utrecht.
F. H. G. Rinkes.
J. W. A. Royaards.
Mr. W. J. Royaards v. d. Ham. (donateur.)
Mr. H. Royaards van Scherpenzeel, (donateur.)
Mevr. Rovers—van Heusde,
J. T. Scherpenzeel, bloemist.
Mr. J. H. Schober.
A. H. Schlüter.
C. Elink Schuurman, Baarn.
W. Baron Thoe Schwartzenberg en Hohenlandsberg.
D. Smit.
M. J. H. Baron van Slingelandt.
C. van der Steen, bloemist.
L. A. van der Stok, bloemist.
W. A. Stous—Sloot.
Jhr. L. W. A. G. M. Stratenus van Voshol.
S. W. Taconis, bloemist.
J. L. Verheul, bloemist.
W. G. J. Verwey, boomkw.
G. de Vreede.
B. W. G. Wittewaal van Wickenburgh.
N. de Zwaan.

Afdeeling VELP en OMSTREKEN.

(*Opgericht 21 Oct. 1878.*)

BESTUUR:

J. J. DUIJVENÉ DE WIT, *Eere-Voorzitter.*
D. J. A. HENNY, *Voorzitter.*
Mr. J. G. WURFBAIN, *Onder-Voorzitter.*
Jhr. W. PRINS, *Secretaris.*
J. VAN ECK, *Penningmeester.*
J. COPIJN, G. GERRITSEN, W. HEBINCK, Leden.

LEDEN:

J. Alberts, bloemist, Velp.
G. Alberts, bloemist, Velp.
C. C. Avelingh, Velp.
T. Avelingh, Velp.
P. van Asperen, Velp.
J. C. van Asch, Velp.
A. P. J. van Barneveld van Mathena, Velp.
C. J. de Bordes, Velp.
Jhr. E. Brantsen, Velp.
B. J. Berendsen, tuinbaas, Enschede.
G. Buijs, tuinbaas, Velp.
A. Boerkool, tuinbaas, Dieren
B. Braakman, tuinknecht, Velp.
J. Copijn, Velp.
Dames Dorhout, Velp.
J. Dankbaar, tuinknecht, Velp.
C. J. van Dort, tuinbaas, Velp.
J. van Eck, tuinbaas, Velp.
G. Gerritsen, tuinbaas, Velp.
R. Grootenhuis, tuinm. Velp.
G. Gerritsen Szn., tuinbaas, Velp,
D. J. A. Henny, Velp.
H. van den Hull, tuinman, Velp.
N. J. A. C. Hugenholtz, bloemist, Velp.
W. Hebinck, bloemist, Velp.
W. van Hall, tuinknecht, Velp.
H. Hulsebos, tuinknecht, Velp.
N. JAzn. van Heloma, Velp.
J. A. van Iterson, Velp.
J. W. Jansen, bloemist, Rhedersteeg.
Mr. R. J. W. Ketjen, Worth-Rheden.
S. Koldeweij, tuinbaas, Velp.
E. Kronenberg, tuinbaas, Velp.
A. W. Krienen, bloemist, Velp.
J. B. Knake, tuinbaas, Hummelo.
W. van Laar, tuinbaas, Worth-Rheden.
E. Labots, tuinbaas, Velp.
I. H. Lüps, van Biljoen, Velp.
P. H. Labots, tuinknecht, Velp.
J. van Manen, bloemist, Velp.
J. R. Naeff, Velp.
G. G. Opwijrda, Dieren.
Mr. R. J. C. Baron van Pallandt van Roosendael, Roosendaal.
F. W. J. Baron van Pallandt Roosendael, Roosendaal.
W. K. Baron van Pallandt Roosendael, Roosendaal.
Jhr. W. Prins, Velp.
M. Peters, tuinbaas, Roosendaal.
W. Peters, tuinknecht, Roosendaal.
J. H. C. van Reenen van Heeckelingen, Velp.
Mr. E. A. de Roo van Westmaas, Velp.
D. Radstake, tuinman, Velp.
A. J. Reijnvaan, bloemist, Velp.
P. Smelt, opzichter, Enschede.
Mevr. de Wed. Smits-Heineken, Velp.
S. Sleeking, tuinkn. Velp.
M. Baron van Sijtzama, Velp.
Th. van Schouwenburg, boomkweeker, Velp.
J. H. Timme, Velp.
W. Veenhof, bloemist, Velp.
Mr. L. H. D. de Vos van Nederveen Cappel, Velp.
W. Veenhof, tuinknecht, Rhedersteeg.
J. J. Duijvené de Wit, Velp.
J. Willemsen, tuinbaas, Worth-Rheden.
Mr. J. G. Wurfbain, Rheden.
Ybe Ybes, Velp.

Afdeeling WAGENINGEN en OMSTREKEN.

BESTUUR:

Dr. H. BOS, *Voorzitter,* Wageningen.
J. PAUL STRICKER, *Secretaris,* Wageningen.
A. E. ATTEMA, bloemist, Renkum.

LEDEN:

A. van Amstel, bloemist, Ede.
L. van Herwijnen, tuinman, Nudeoord.
Van Ingen, tuinman, Wageningen.
J. C. Koker, bloemist, Renkum
Lampers, bloemist, Bennekom
J. Kraayenbrink, tuinman, Oranjenassauoord.
Mulder, bloemist, Ede.
W. Surink, tuinman, Wageningen.
C. Zadelhof, boomkweeker, Wageningen.

D. J. Andreae, Wageningen.
D. Beek, Wageningen.
W. Calaud, Wageningen.
Boeke, Bennekom.
Jhr. A. W. van Borssele, Bennekom.
Dr. J. Ritzema Bos, Wageningen.
L. Broekema, Wageningen.
Mr. A. C. van Daalen, Bennekom.
P. van Dam van Brakel, Wageningen.
J. W. Dros, Bennekom, (donateur.)
C. Endt, Wageningen.
J. M. F. van Everdingen, Wageningen.
H. van Gortel, Wageningen.
Lovink, Wageningen.
G. E. H. Tutein Nolthenius, Wageningen.
Mej. P. J. Ploem, Renkum.
S. G. van Welderen Baron Rengers, Wageningen.
T. S. G. J. Roes, Wageningen.
W. E. J. baron van Wassenaar, Bennekom.
Mevr. de Wed. Ed. Wertheim, Wageningen.
Mr. H. J. Wunder, Wageningen.

Afdeeling ZEIST en OMSTREKEN.

BESTUUR:

G. DE HAAN, *Voorzitter.*
P. M. F. DE BRUIJN, *Penningmeester.*
J. W. GOOSSEN.
E. C. PIJPER.
C. G. VAN DIJK.
J. D. STRUVE.
J. GOOSSEN, *Secretaris.*

LEDEN.

Jhr. Mr. L. H. van Asch van Wijk, Veenendaal.
C. Avis, Zeist.
C. Avis Jr., Zeist.
Mr. W. H. de Beaufort, (Donateur), Leusden.
Jhr. Mr. L. van den Berch van Heemstra, Doorn.
W. G. Broers, tuinknecht, De Bilt.
H. Boon, tuinknecht, Zeist.
G. Bos, tuinbaas, Doorn.
J. van den Brink, Zeist.
G. M. de Bruijn, Zeist.
P. de Bruijn, bloemist, Rijsenburg.
P. M. F. de Bruijn, tuinbaas, Rijsenburg.
F. de Bruijn, tuinknecht, Rijsenburg.
W. D. van den Bunt, Zeist.
Mr. J. J. Clatterboche Patijn van Kloetingen, Zeist.
G. Costerman, Zeist.
Van Doorn, tuinbaas. Soesterberg.
C. G. van Dijk, bloemist, Zeist.
Mr. J. D. Fransen van de Putten, (Donateur). Zeist.
L. Gadellaa, Zeist.
B. J. Gebhart, tuinbaas Maartensdijk.
Jhr. G. E. de Geer, Zeist.
W. Geitenbeek, tuinbaas, Zeist.
G. Geitenbeek, tuinknecht, Zeist.
J. W. Goossen, tuinbaas, Zeist.
J. Goossen, tuinknecht, Zeist.
J. B. Groenewegen, boomkweeker, De Bilt.
A. L. Grothe, Zeist.
J. F. Grothe, Zeist.
G. de Haan, tuinbaas, Zeist.
N. de Haas, tuinknecht, Zeist.
Mevr. de Wed. H. A. de Hartogh, Zeist.
Mr. H. J. van Heijst, Wijk bij Duurstede.
J. van Hensbergen, Zeist.
J. Jansen, tuinbaas Doorn.
W. Jansen, tuinb. Rijsenburg.
Mevr. de Wed. J. J. Kluppel, (Donatrice), De Bilt.
J. Kneppelhout, Zeist.
J. A. Kors, tuinbaas, Zeist.
Th. Koster, tuinknecht, Zeist.
B. Lamfers, tuinbaas, De Bilt.
J. W. Lodder, tuinbaas, Driebergen.
C. van den Maarel, tuinbaas, Zeist.
C. Monnee, tuinknecht, Zeist.
E. C. Pijper, tuinbaas, Zeist.
W. Pijper, tuinknecht, Zeist.
Jhr. Mr. F. van Reenen, Zeist.
A. Ravenhorst, tuinbaas, De Bilt.
J. E. Rieffe, tuinknecht, Zeist.
L. Schutz, Zeist.
W. Snapper, tuinknecht, Zeist.
A. Steensma, bloemist, Gouda.
H. Strietman, Zeist.
W. H. Struve, tuinbaas, Driebergen.
J. D. Struve, tuinbaas, Rijsenburg.
Baron Taats van Amerongen, Renswoude.
A. J. Veldkamp, tuinbaas, De Bilt.
Mevr. de Wed. W. Voute, Zeist.
M. Voute, Amsterdam.
E. J. Voute, Buitenzorg (Java.)
A. van Vulpen, tuinbaas, Driebergen.
C. v. d. Weerd, tuinbaas, Zeist.
C. G. v. d. Weerd, tuinknecht, Zeist.
K. L. Westphaalt, Zeist.
W. Willemsen, tuinbaas, Zeist.
F. van Zomeren, tuinb., Zeist.

Afdeeling ZUTPHEN en OMSTREKEN.

(*Opgericht 7 September 1878.*)

BESTUUR:

JHR. H. A D. COENEN, *Voorzitter.*
C. STORM BUYSING, *Vice-Voorzitter.*
J H. VRUGTMAN, *Secretaris.*
J. H. KIESOUW, *Penningmeester.*
C. C. NENGERMAN, *Lid.*

LEDEN:

G. Addink, tuinbaas, Gorssel.
K. Berendsen.
C. Bakker, bloemist.
J. H. Bakker HJ.z., bloemist.
D. Bos, opzichter.
L. C. Brands, in tuinzaden.
W. F. Beek, tuinbaas, Diepenheim.
H. Boers, tuinbaas, Diepenheim.
J. H. van Donselaar, tuinbaas, Ruurlo.
J. van Dick.
F. H. van Etteger.
R. Gravenstein, tuinman.
H. van de Gumster, tuinbaas, Geld. Toren, Dieren.
J. C. D. de Geus, bloemist, Dieren.
H. Harmsen, tuinman.
H. Ter Horst, bloemist, Terborg.
A. Harmsen, Leuvenheim bij Brummen.
P. Hugenholz.
B. H. Hissink.
G. W. Haarsma van Oukoop, Lochem.
G. W. de Josselin de Jong.
E. J. Leemrijze, tuinman.
H. D. Mispelblom Beyer.
J. N. Mispelblom Beyer.
E. Nieuwenhuis, boomkweeker, Goor.
C. C. Nengerman Jr., tuinman.
G. W. Prost, tuinman.
W. J. Pahud de Mortanges, Brummen.
A. J. Reinders.
C. Schillemans.
A. J. P. van Strijen.
H. B. Stephan, bloemist, Koog a/d Zaan.
A. P. Slicher van Bath, Aalten.
A. C. A. Smits, boomkweeker, Deventer.
A. J. Uiterwijk.
Mr. W. J. L. Umbgrove.
F. H. Umbgrove.
J. E. de Voogt.
H. J. Völcker, Gorssel.
H. J. Veeren, bloemist, Winterswijk.
P. A. F. Walter.
W. Wansleven.
H. J. Wigman J.W.zn., bloemist.
K. A. Wigman, bloemist.
R. Wigman, bloemist.
H. Wullink.
Q. B. Willemsen.
Th. Wilgenhof, boomkweeker, Brummen.
G. K. C. Wildeman, 's Hage.
C. Wittenberg, tuinbaas, Klein Engelenberg, Brummen.
H. C. Wouters, tuinbaas, Brummen.
G. L. Willemsen, tuinman.

Afdeeling ZWOLLE en OMSTREKEN.

(*Opgericht Februari 1878*).

BESTUUR:

Mr. A. VAN NAAMEN VAN EEMNES, *Voorzitter.*
J. H. SCHELLWALD, *Onder-Voorzitter.*
J. WIND Jr., bloemist.
J. M. BARON VAN VOORST TOT VOORST.
Mr. C. BARON DE VOS VAN STEENWIJK.
H. KOLDEWEE, bloemist.
J. E. COENRAADTS, *Secretaris-Penningmeester.*

LEDEN:

Mr. W. F. E. Baron van Aersen Beijeren van Voshol.
J. van Assen.
R. Barckhof, bloemist.
K. Bisschop van Tuinen.
M. Broekman.
D. J. Buisman.
A. E. Buisman.
S. Cohen.
H. van Dun.
Mr. E. J. Eeckhout.
H. J. Elfrink, tuinman en bloemist.
J. de Goeijen.
E. J. C. Greven.
Mevr. de douair. C. W. A. Baron v. Haersolte.
J. E. F. Heerkens.
Mr. E. N. F. Heerkens.
W. Kerkhoven, tuinman.
Mr. F. W. A. K. Baron van Knobelsdorff van de Gelder.
H. Kragt, tuinbaas.
G. Kraijenbelt, kweeker.
J. Kraijenbelt, kweeker.
Mr. D. van Laer.
A. Lagneaux, tuinman.
H. A. J. Leembruggen.
C. C. A. Lubbers, boomkw.
Mr. J. W. Mulder.
J. Mulder, kweeker.
A. van Poorten, tuinbaas.
R. P. R. van Riemsdijk.
G. H. Rietberg, bloemist-leerling.
Mr. S. J. van Roijen.
Mr. G. Roijer.
Mr. W. H. Roijer.
Dr. Th. A. Schaepman.
J. B. Scheuer.
A. Simons.
H. A. J. van Sonsbeeck.
Mr. A. G. A. Baron Sloet tot Oldhuis.
Mr. J. Thiebout.
W. Tijl.
J. Vinger, bloemist.
Mr. A. F. Vos de Wael.
Mr. J. A. F. Baron de Vos van Steenwijk van Essen.
J. Wind Rzn., bloemist.
R. Wind.
J. Wind Jr. Jz., bloemist.
P. van der Wissel, boomkw.
H. E. Wissink, bloemist-leerling.

ALGEMEENE AFDEELING

V. J. G. Aarts, boomkweeker, Bergeik (N. B.)
L. C. Bobbink, Parijs
B. J. Bodde, Meerkerk.
G. J. van den Bosch, Wilhelminadorp bij Goes.
C. H. Claassen, Vlijmen.
Johan van Dissel, Delft.
J. L. Doesburg, adr. J. Okhuijzen & Zoon, Schoonhoven.
B. van Egmond, bloemist, Deventer.
C. Eschweiler, boomkweeker, Oudenbosch.
Mr. W. A. Baron van der Feltz, Assen.
H. G. Freseman Gratama, firma Gebr. Gratama, rozenkweekers, Hoogeveen.
Dr. Hendrik Goemans, Zierikzee.
J. H.G.W. v. d. Ham, Lunteren.
D. J. van der Have, boomkweeker, Kappelle bij Goes.
J. E. Heenk, Warmond.
A. Heerma van Voss, boomkweeker, Rosendaal (N.B.)
U. J. Heerma van Voss, boomkweeker, Roosendaal (N.B.)
P. M. Heyning, Nijmegen.
A. Ide, Directeur der G. A. van Swieten-Tuinbouwschool Frederiksoord.
A. M. C. Jongkindt Coninck, bloemist en boomkweeker, Dedemsvaart.
G. H. Kolff, boomkw., Epe.
B. J. Kroon, Zeist.
A. Kuijvenhoven, Alblasserdam.
J. van Lelyveld, Bergen op Zoom.
Mr. H. O. van der Linden van Snelrewaard, Dordrecht.
W. F. Maréchal, Gorredijk.
F. J. Moerkoert, Utrecht.
H. W. Otto, bloemist, Gouda.
Hugo A. C. Poortmans, tuinarchitect huize Weldam bij Goor.
M. Rahder, boomkweeker, Hoogeveen.
J. Roes, Hillegom.
B. Ruijs, boomkweeker, Dedemsvaart.
Mr. H. W. de Blocq van Scheltinga, Oranjewoud.
A. H. Servatius, Terwolde bij Deventer.
A. J. Smelt, Watergraafsmeer.
H. J. Stroek, tuinbaas, Hees.
Mr. M. Tydeman, Tiel.
J. Walraad Jz., Boskoop.

